Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Dc. 1175. v R.

~~K K VIII. E. 93~~

~~II F 265~~

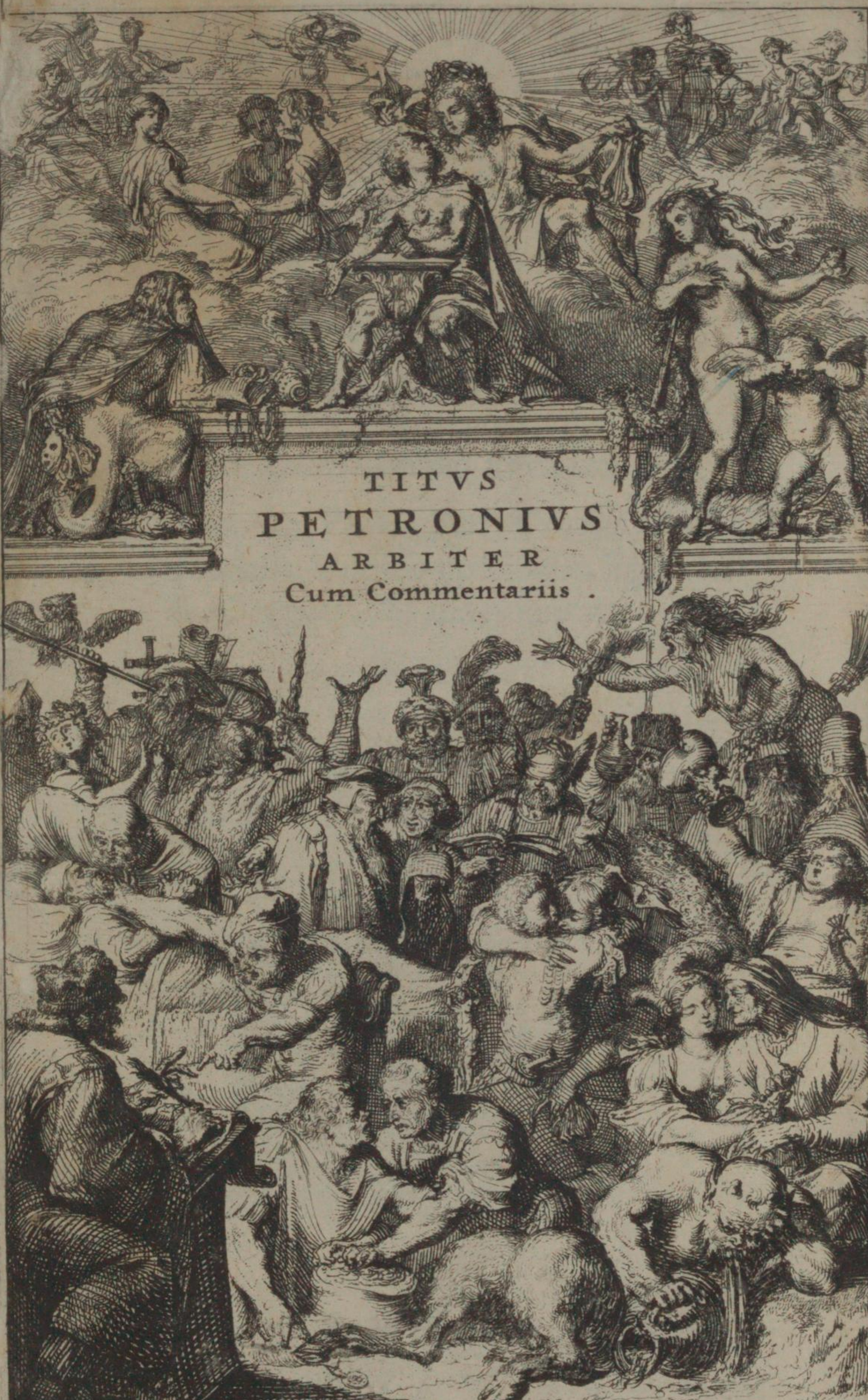
13541

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Editio nitida, elegans ac rara
vid. Fabricii bibl. lat. Lib. II. c. II.
Haarwood v. Schilling
Dictionaire bibliograph. II, 375.
vendit. ap. Ducem de la Valiere
num. 4210. 35. liv. 19. 5.
— ap. Crevenna n. 5274. 6. fe. 5. st.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

TITI PETRONII ARBITRI
EQVITIS ROMANI
SATYRICON,
Cum Fragmento nuper Tragurii
reperto.

K.W.
348
B20

Accedunt diverſorum Poëtarum

Luſus in Priapum, Pervigilium Veneris, Auſonii
cento nuptialis, Cupido crucifixus, Epiſtolæ
de Cleopatra, & alia nonnulla.

Omnia Commentariis, & Notis Doctorum
Virorum illuſtrata.

Concinnante
MICHAELE HADRIANIDE.

AMSTELODAMI,
Typis IOANNIS BLAEV.
M DC LXIX.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

AD
BIBLIOTHECAM
PRINCIPALEM
ARAVSIO-NASSAVIENSEM
DILLENBVRGICAM.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Clariſſimo, Doctiſſimoque Viro

DOMINO

ANTONIO MAGLIABECHI

PETRUS BLAEU

SALUTEM.

CUm multa peregrinationis bona ſint, paſſim ab auctoribus deprædicata, ipſoque uſu comprobata; tum mihi nullum majus, nullum jucundius videtur, quàm quòd liceat virtutem eorum qui utcunque aliàs innoteſcunt, coràm intueri, magnorumque Virorum favorem aut amicitiam demereri. Alto ſedet animo, nec unquam ſine gaudio recolo, quanta comitate Florentiæ ante octennium me ſuſceperis, foveris, quantâque voluptate ab ore tuo pendenti perfrui licuit. Neque hæc tua benevolentia in eo ſubſtitit; ſed & quidquid Dives cornu copiæ Florentinum ubivis locorum hoſpitum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

oculis impartitur, ejus tu me haut immunem eſſe voluiſti, uſque ad venerationem SERENmi MAGNI ETRVRIÆ DVCIS, nec non Serenmi Cardinalis LEOPOLDI, & Serenmi COSMI Magni Etruriæ Principis. Unde mihi porrò occaſio affulſit, ut, cùm nuper bis Idem Magnus Princeps hanc urbem luſtraret, ego jam non inter peregrinos cultores, ad delibandas ſolùm oſculo manus admiſſus, ſed eam utroque tempore gratiam & munificentiam Serenmi Principis expertus ſim, cui quoad vixero devota beneficiorum recordatione humillimiſque ſtudiis reſpondere mihi incumbet. Quæ tua tanta cum ſumma doctrina conjuncta humanitas, & in advenas favor, adeò tibi eſt proprius, ut vel hoc ſolo nomine in ſummorum virorum recentiſſimis ſcriptis ſummis laudibus jure meritóque evehare, nec quiſquam ſe jam idoneè Florentiam viſiſſe exiſtimet, qui te ibi non inter præcipua Muſarum decora viderit. Verùm quod me maximè delectat, quodque inter præcipuos excurſionis meæ fructus numero, eſt com-

mer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

mercium literarum per tot annorum ſpatium non interrupto curſu continuatum. Quare non potui non in memoriam revocari propoſiti aliquando mei, dicandi tuo Nomini auctorem Patris mei typis & ſumptibus prodeuntem. Quod cùm impræſentiarum facio, veniam forſan præfari dices neceſſum, qui tibi Petronium vulgò malè audientem conciliem. Fateor, ſi quid in commune adprobatius & diverſarum ſententiarum ſpiculis minùs obnoxium occurriſſet, id utique tibi, cui longè majora debeo, haut invidendum. Sed præterquam quòd temporis ratio habenda & conſilium tandem in effectum eſſet deducendum, etiam hoc non reticeam, fœcundam rem eſſe errorem, deque reconditioribus argumentis ferè in tranſitu judicari. Qua in re præfatio ad Lectorem me ſublevabit: juxtà tot illuſtria virorum nomina *Gyraldi*, *Delbenii*, *Braſſicani*, *Mureti*, *Paſſeratii*, *utriuſque Douſæ*, *Bongarſii*, *Rittershuſii*, *Goldaſti*, *Moræi*, *Gonſalii*, & quot non aliorum, qui omnes inter præcipua laudum ſuarum ornamenta,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

ta, Petronianas reputarunt *elegantias*; & *Scaligeris* quidem Catalecta veterum Poëtarum, quæ inter Priapeja, cum commentariis debemus. Ut ita vel ob hos non diſplicitura ſit dedicatio Operis, magnis conatibus, nec minoribus ſumptibus demum ad finem perducti. Accedit petitio mea, ut, quem in alto eruditionis gradu poſitum religioſiùs adeundum jam antè faſſus ſum, votoriam hanc tabulam Nomini tuo dicatam adgnoſcere digneris. Vale Vir Clariſſime, Doctiſſime. Amſtelodami, x Kalend. Septembris M DC LXIX.

Can-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Candido ac Benevolo
LECTORI
SALVTEM.

INter omnes quotquot Satyras ſcripſere, B.L. vix quenquam lepidiùs rem aggreſſum, majorique ſtudio & animi candore pertractaſſe, quàm hunc noſtrum T. P. Arbitrum, quidquid etiam ejus hodie ſupereſt, ſeriò deprehendo. Hîc enim adoleſcens (quem ſe ipſe auctor fingit,) ſenili inſtructus prudentia, omnium pererrans cubilia, ſcholas atque pulpita, forum, curiam, templa, convivantium triclinia, peregrinantium denique navigia atque itinera, ſpeculator ſagaciſſimus, tandem nobis quid ubivis locorum in grandi Orbis theatro obſervaverit, in quas perſonas & exempla inciderit, ea ingenii amœnitate, fide & infucata verborum ſimplicitate refert, ut in ipſummet ceu primarum partium in hac fabula actorem omnis redundet invidia, confeſſum nimirum qualis ex Mundi contagione evaſerit, quidque pertulerit. Qui cùm ſit principalis ſcopus hujus Operis, utut à paucis obſervatus, quin potiùs aureum hoc ſcriptum pro neſcio quo purgamento, ipſéque auctor pro maleſano Epicureo ex cujus ore & calamo nil niſi obſcæna & turbida fluerent, magno errore à præcipuis quibusdam viris, habitus, age hîc prima ſtatio eſto. Deinceps viſuri, *An quid certi indagari poſſit de ætate, qua hic noſter Petronius vixerit, Quomodo legendus, & Quid in hac editione præſtitum.*

Certum eſt auctorem noſtrum eſſe Petronium Arbitrum, ſolùm de prænomine Tituſne, an Cajus, & ætate variant. Lil. Gregorius Gyraldus Ferrarienſis de Petronii vita: Ab Eudæmone & Libanio non longè ab-

erat Petronius, Arbiter dictus, & Maſſilienſis à pleriſque exiſtimatus. Quo tempore vixerit, quodve inſtitutum vitæ ſectatus fuerit, haud ſanè compertum: in declamationibus tamen verſatum, ex iis quæ exſtant elicimus. In Quintiliani quidem enarrationibus, litteratores quidam [Rhaphaël Rhegius,] eum ante Quintilianum floruiſſe ſuſpicantur. Sed Placidus Lactantius illum vult Statio poſteriorem, ut à quo verſus ſumpſerit & ſuis inſeruerit, ut illud:

Primus in orbe Deos fecit timor.

Non alium quàm Petronium Arbitrum, ſignificari putarim illis Apollinaris hendecaſyllabis:

Et Maſſilienſium per hortos
Sacri ſtipitis Arbiter colonum,
Helleſpontiaco parem Priapo.

P. Pithœus I. C. in Conjectaneis de Petronio Arbitro: Aut valde me conjectura fallit, aut hic ipſe eſt Petronius, de quo Tacitus libro XVI Annal. ſic ſcribit:

C. Suetonio, L. Teleſino Coſſ. *intra paucos dies eodem agmine Annæus Mella, Cerialis Anicius, Rufus Criſpinus, C. Petronius cecidere.* Et cùm de cæteris dixiſſet, de Petronio ſubjicit: *illi dies per ſomnum, nox officiis & oblectamentis vitæ tranſigebatur, utque alios induſtria, ita hunc ignavia ad famam protulerat: habebaturque non ganeo & profligator, ut plerique ſua haurientium, ſed erudito luxu. Ac dicta, factáque ejus quantò ſolutiora, & quandam ſui negligentiam præferentia, tantò gratiùs in ſpeciem ſimplicitatis accipiebantur. Proconſul tamen Bithyniæ, & mox Conſul, vigentem ſe ac parem negotiis oſtendit: dein revolutus ad vitia, ſeu vitiorum imitationem, inter paucos familiarium Neroni aſſumptus eſt elegantiæ* ARBITER, *dum nihil amœnum & molle affluentia putat, niſi quod ei Petronius approbaviſſet. Vnde invidia Tigillini, quaſi adverſus æmulum & ſcientiâ voluptatum potiorem. Ergo crudelitatem Principis, cui cæteræ libidines cedebant, adgreditur, amicitiam Scevini Petronio objectans, corrupto ad indicium ſervô, ademptaque defenſione, & majore parte familiæ in vincula rapta.*

pta. Fortè illis diebûs Campaniam petiverat Cæſar, & Cumas uſque progreſſus, Petronius illic attinebatur. Nec tulit ultrà timoris aut ſpei moras: neque tamen præceps vitam expulit, ſed inciſas venas, ut libitum obligatas, aperire rurſus, & alloqui amicos non per ſeria, aut quibûs conſtantiæ gloriam peteret. Audiebatque referentes, nihil de immortalitate animæ & ſapientium placitis, ſed levia carmina & faciles verſus. Servorum alios largitione, quoſdam verberibûs affecit. Iniit & vias, ſomno indulſit, ut quanquam coacta mors, fortuitæ ſimilis eſſet. Ne codicillis quidem (quod plerique pereuntium) Neronem, aut Tigillinum, aut quem alium potentium adulatus eſt: ſed flagitia Principis ſub nominib. exoletorum fœminarumque & novitate cujuſque ſtupri perſcripſit, atque obſignata miſit Neroni, fregitque annulum, ne mox uſui eſſet ad facienda pericula. Ambigenti Neroni quônam modo noctium ſuarum ingenia noteſcerent, offertur Silia matrimoniô Senatoris haud ignota, & ipſi ad omnem libidinem adſcita, ac Petronio perquam familiaris. Agitur in exilium tanquam non ſiluiſſet quæ viderat, pertuleratque proprio odiô. Hactenus Cornelius. Atqui C. Plinii codices quidam, ut & Plutarch. in lib. De diſcr. amic. & adulat. *Titum* vocant. Sic in lib. XXXVII Nat. hiſt. ſcriptum eſt: *T. Petronius Conſularis moriturus, invidiâ Neronis principis, ut menſam ejus exheredaret, trullam murrhinam* CCC *HS. emptam fregit.* Petronius alius, cujus Tacitus idem meminit librîs XIV & XV, eſt *Petronius Turpillianus*. Sic enim apud ipſum legendum eſt lib. XV Ann. ex Plutarcho. Eum verò non ſub Nerone, ſed ſub Galba periiſſe certum eſt ex lib. I Hiſt. Petroniorum familia Equeſtris fuit, meminitque Plinius libro VI P. Petronii equeſtris ordinis & præfecti Auguſtalis ſub Auguſto ipſo. Ex qua etiam familia fuiſſe veriſimile eſt Petronios quorum Gennadius presbyter Maſſilienſis honorificè meminit in libro de viris illuſtribus. Sed & Flavium, Sabinum, Probum, Maximum, Primulum, alioſque, quorum non apud ſcriptores modò, ſed in ipſis lapidibus monumenta reſtant:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

ſtant: itemque illum qui juſſu Caracallæ ante templum Divi Pii occiſus à Spartiano traditur. Sed & jureconſultum Petronium, ad quem leguntur Sollii Sidonii epiſtolæ plures. Sanè Petronium Arbitrum Domitiani tempora præceſſiſſe, ex eo etiam intelligitur, quòd ejus Terentianus Maurus meminerit: ſi modò Terentianus is eſt, quem ſuo tempore Sienen rexiſſe Martialis teſtatur. Is igitur, quiſquis tandemfuit, Petronii ſic meminit, cùm de dimetro Iambico claudo agit:

Horatium videmus
Verſus tenoris hujus
Nuſquam locaſſe juges.
At Arbiter diſertus
Libris ſuìs frequentat.

C. Sidonius Apollinaris Arvernorum Epiſcopus in Narbone:

Et te Maſſilienſium per hortos &c.

Vbi illi *Maſſilienſium horti* (ut hoc obiter dicam) non tam mihi Arbitri patriam ſignificare videntur, quàm mores, qui ex Plautino proverbio, & Athenæi hiſtoria notati ſunt. In veteri libro Defloratorum, qui fuit Iohan. Biturigum Ducis, non uſque adeò vetuſto, Petronii fruſta hanc inſcriptionem habent: *Petronii Arbitri Afranii Satyrici*, quod probare non poſſum. Nam ut quæ de Afranio Quintilianus ſcribit, inquinaſſe eum argumenta fœdis puerorum amoribus mores ſuos faſſum, de hoc quoque Petronio dici poſſe videatur, longè tamen alium ab Afranio fuiſſe certum eſt. Pithœo accedunt cùm tot alii Satyrici interpretes, tum P. Daniel, Cl. Binetus, & I. Douſa pag. editionis hujus 518, ad verba *Non bene olet*, &c. & pag. 524. ad, *Primus in orbe deos*--. quibus adde pag. 427, ibi: *Tres tulerat fortuna duces.* Ge. Erhardus ſeu M. C. Lundorpius in Symbolis: *Non bene olet*--. Aut memoriâ lapſus eſt Hieronymus, aut verſum hunc Martialis ab Arbitro

Petro-

Petronio mutuatus eſt. Exſtat enim ap. Martialem in Nævolum. Hadrianus Valeſius in Diſſertatione ſuper Fragmento Traguriensi: Quod ad Petronium noſtrum pertinet, jure meritóque de ejus ætate dubitavit Lipſius, & Petronium, qui fuit *æqualis Neronis*, cum Petronio Satyricorum auctore confundere timuit: cùm animadverteret ab Cornelio Tacito in lib. XVI Annalium relata de Petronio, haudquaquam Petronio Satyrici ſcriptori majore ex parte convenire. Certè ambo & nominibus diſcrepant. Prior dictus eſt *Cajus Petronius*, aut ut Plinius & Plutarchus vocant, *Titus Petronius*, & *inter paucos familiarium* Neroni *aſſumptus eſt elegantiæ arbiter*, quod doctos viros in errorem induxit: ſed *Arbitri* nomen non tulit: poſterior ſeu Satyricorum auctor, propriis nominibus appellatus eſt *Petronius Arbiter*, quemadmodum à Fulgentio in lib. II, & III Mythologiæ vocatur: & nunc ſub *Petronii*, nunc ſub *Arbitri* nomine à Terentiano Mauro, à Diomede, à Servio Honorato, à Macrobio Theodoſio, à Mario Victorino, ab Hieronymo, & à Sidonio aliiſque laudatur. Præterea Cajus Petronius, ſiqua Tacito fides, Proconſul Bithyniæ, & mox Conſul extraordinarius fuit; *inter paucos* Neroni Aug. *familiariſſimus:* magnas opes, magnam familiam habuit: homo ignavus & deſes, & otio ac mollitiis fluens, erudito luxu ac ſcientiâ voluptatum acceptiſſimus vitioſo Principi. At Petronium Arbitrum cùm multi laudent ſcriptores Latini, veteres ac recentiores: nemo tamen magiſtratus eum ullos geſſiſſe, nemo divitem, nemo amicum Imper. Neronis fuiſſe, aut juſſu ejus periiſſe memoriæ prodidit. Bibliotheca quidem Vaticana quædam Petroniana in codice ſcripta ſervat, & his Iulii cujusdam epigramma præfixum, in quo Petronius *diri Neronis amicus* vocatur, & *Arbiter arbitrio ſuo dictus ipſe* fertur. Sed hoc hexaſtichon ut incultum eſt, corruptum, ac recens; ita nullius apud doctos in hiſtoria auctoritatis.

Deni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Denique Cajus Petronius paullò ante mortem coactam *flagitia Principis, ſub nominibus exoletorum feminarumque & novitate cujusque ſtupri, perſcripſit atque obſignata miſit Neroni:* ut Cornelius Tacitus in lib. XVI Annalium tradit. Quid habent iſta cum Petronii Arbitri opere commune? Caji Petronii famoſus libellus breviſſimus fuit: at Petronii Arbitri Satyra grandis atque verboſa, vel juſtum potiùs opus exſtitit: Libellus Caji Petronii pro codicillis haberi poterat, & noctes ac ſtupra Domitii Neronis, & in eum cœtum admiſſorum atque ad omnem libidinem adſcitorum exoletorum feminarumque nomina, quid quisque ibi noviſſimè feciſſent, quid paſſi eſſent, paucîs exponebat. Ficti nihil; omnia vera. Contrà Petronius Arbiter M. Varronem in Satyris Menippeis imitatus ex parte, proſa oratione variis carminibus miſtâ ſub falſis nominibus tamquam ſub perſona mores hominum notavit, ac vera ætatis ſuæ vitia carpſit: modò eloquentiam, picturam, Dialecticam, &c. defeciſſe queritur: modò Trojæ Halôſin verſibus jambicis deſcribit: navigantium etiam rixas, naufragium, fabellamque de matrona Epheſina narrat: interdum regulas carminis exponit. Sequuntur verſus de bello Civili fere 300, & eluſi captatores. Qui non videt iſta ſingula ac univerſa nihil ad Caji Petronii libellum, nihil ad Neronis flagitia noctesque pertinere, ſed meram eſſe nudamque ac ſimplicem vitiorum & deſidiæ humanæ reprehenſionem, ſale & mordaci aceto conditam: is planè nec in literis nec in ulla alia re quidquam videt aut judicat. Ianus Douſa, ut Petri Pithœi conjecturam de ætate Petronii confirmet, ſcribit duas ſententias aut parœmias, videlicet *Non bene olet, qui bene ſemper olet*, & *Ingenioſa gula eſt*, à Martiale & à Petronio ex æquo uſurpari: aliam item gnomen, *Primus in orbe Deos fecit timor,* Statio in libro III Thebaidos cum Petronio eſſe communem: ex quibus tamen ſententiis primam Hierony-

ronymus in epiſtola ad Demetriadem, poſtremam Fabius Planciades Fulgentius in libro 1 Mythologiæ (verè, an falsò neſcio) Petronio tribuant. Quid tum? Ideone credemus Petronium Arbitrum Neronis Aug. æqualem, & Statio atque Martiale vetuſtiorem fuiſſe, ambosque hæc hemiſtichia Petronio potiùs, quàm Petronium ambobus debere? Nonne Placidius Lutatius putat, & diſertis verbis ait, Arbitrum hemiſtichion ſuprà laudatum de origine ſuperſtitionis à Papinio Statio accepiſſe? Idem planè dicendum de verſu, quem Hieronymus ad Demetriadem affirmat apud Arbitrum reperiri. Igitur hemiſtichium de odoribus Hieronymus non Martiali primo auctori, ſed Petronio; hemiſtichium alterum de ſuperſtitione Fabius Fulgentius non Statio uti facere oportebat, ſed eidem Petronio aſſeruit, propterea quòd utrique hæc apud Petronium legerant & legiſſe meminerant; apud Statium & Martialem aut non invenerant, aut ſaltem inveniſſe non recordabantur, nec multùm curabant an ab aliis ſcriptoribus priùs quàm à Petronio fuiſſent uſurpata. Quare facilè & libenter accedo Henrici Valeſii fratris mei ſententiæ, qui Petronium Arbitrum principatu Neronis multò recentiorem, ac natione Gallum fuiſſe, atque in provincia Viennenſi finibusque Maſſilienſium Græcorum habitaviſſe credit, adductus hiſce Apollinaris Sidonii verſibus, haut ſatis hactenus examinatis intellectiſque, in carmine XXIII, quod inſcribitur Narbo.

Et te Maſſilienſium per hortos
Graji ceſpitis Arbiter colonum,
Helleſpontiaco parem Priapo.

Ita enim emendandum verſum medium frater exiſtimat, cùm legatur in editis Sidonii exemplaribus,

Sacri ſtipitis Arbiter colonum.

Nec dubitat in priſcis Sidonii codicibus ſcriptum fuiſſe *GraI ceſpitis*, ſeu *Graji ceſpitis*: quod cùm non intelligeretur

retur à legentibus, in *ſacri ſtipitis* perperam mutatum ſit. Quæ vulgata lectio haud dubiè vitioſa eſt, ac ferri nullo modo poteſt. Quippe ſi *ſacri ſtipitis* nomine Priapum ligneum deſignare voluiſſet Sidonius, (Simulacra enim Priapi cuſtodis hortorum ad eorum oſtia collocari conſueverant) *Priapi* in hortis Maſſilienſium poſiti *colonum* Petronium Arbitrum vocaturus non fuit, ſed *cultorem*, &c. Heic virum doctiſſimum Petrum Pithœum admodum miror, qui ſibi *videri* ait, ab Sidonio tribus verſibus ſuprà laudatis *non tam Arbitri patriam quàm mores deſignari*, Maſſilienſium moribus *Plautino proverbio & Athenæi hiſtoriâ notatis* ſimillimos. Quaſi *horti Maſſilienſium* mores eorum corruptos atque degeneres indicare potiùs apud Sidonium valeant aut debeant, quàm Petronii Arbitri domicilium, ibi voluptatibus vacantis, ac in hortis otiantis, &c. Præterea Petronii ſtilus non Romæ natum, ſed Transalpinum hominem ſapit. Quando igitur Petronius Arbiter floruit? Quæretaliquis. Equidem exiſtimo eum potiùs circa Antoninorum principatum vixiſſe, quàm (ut frater meus arbitratur) Gallieni Aug. æqualem fuiſſe: cùm quòd elegantia Petronii in ætatem Gallieni, hoc eſt, in ſenectutem Imperii Rom. ac velut in fæcem linguæ Latinæ cadere mihi non videtur. Marinus Statilius in Apologia ſua pro Fragmento Tragurienſi mſpta: Petronium paulò ante Conſtantini Auguſti tempora, certè longè infra Severum colloco. Hoc mihi perſuadet altiſſimum de illo ſilentium in ſcriptis vetuſtiorum auctorum, Quinctiliani, Suetonii, Plinii; Priſciano demum, Diomedi, Victorino, &. S. Hieronymo memoratus. Nec ſpernendum teſtimonium ipſius auctoris *picturæ ne veſtigium quidem reliquum eſſe* dolentis, cui ego crimini ſeculo Neronis nullum omnino locum reperio, cùm ad uſque Commodi Principatum ſtatuas egregio artificio perfectas adhuc exſtare in Vrbe audiam. Optaſſem ſimiliter qui Pithœum

thœum

thœum ſequuti pro ſua ſententia cauſas adduxiſſe, nec ſolam nominis umbram hîc nobis reliquiſſe. Mihi quidem quæ D. Valeſius de ſtilo tangit ac in Notis uberiùs diducit, vix, quæ verò D. Statilius adfert, præſertim de Pictura, cum Arbiter idem de Eloquentia atque Poëſi aſſerat p. 6, 10, planè tanti non videntur ut à communi recedam, quin potiùs pro hac confirmanda facere videntur verba p. 417. *Ecce belli civilis ingens opus &c.* 316. *In Aſiam quum à Quæſtore ſtipendiô eſſem eductus.* 311. *Zeuxidos manus vidi nondum vetuſtatis injuriâ victas.* 268. *Inaudito more pueri pedes recumbentium unxerunt.* Quæ ſi expendantur ad antiquitatem auctoris ſpectant: hoc ſolùm dico me in toto Satyrico quantum hodie quidem ejus exſtat nihil tale invenire, quod Neronem & ipſius noctes prodat. Ajunt Neronem ſub nomine Trimalchionis tegi: ſed Trimalchio ab Arbitro mitis ſenex, calvus, deformis, ſervus quondam, ex Aſia oriundus, qui Domino tot annos ad delicias fuerit, mercator deinde, & conjux Fortunatæ, ambubaiæ quam de mactra ſuſtulit, inducitur; quî quæſo hæc naturæ, ætati, ſtatui, & uxoribus (Poppææ, ac priori) Neronis congruunt? Noctem quidem ſeu nocturnam delectationem habemus in Satyrico unam p. 47, ſeqq. ſed cui non præfuit Nero, ſi Nero eſt Trimalchio, nec nocturnus graſſator noctem ambiit, ſed Quartilla juvenes Encolpium & Aſcylton in ſtabulo ultro acceſſit. Hæc rurſus ab ingenio & ratione agendi Neron. longiſſimè abſunt.

Accedo nunc ad alterum membrum, *Qua ratione Petron. Arbiter cum fructu legendus.* Vbi præprimis eximendus ſcrupulus, qui multos torſit, multos eò redegit ut in ſola amœnitate, hunc auctorem volvendo, acquieſcerent: nimirum Petronium opinatos ſectæ addictum fuiſſe Epicureæ, negaſſe cum Epicuro providentiam Dei, & immortalitatem animæ, tum finem ſeu ſum-

mum bonum hominis in voluptate quæ ſenſu percipitur collocaſſe, adducentes pro ſua ſententia verba Satyrici, atque fragmenti p. 524.

Primus in orbe Deos fecit timor. p. 116.

Ergo vivamus dum licet eſſe bene. denique p. 482.

Ipſe pater veri doctus Epicurus in arte Iuſſit &c.

Nolo me ego hîc immittere, quæ vera Epicuri fuerit mens, inprimis de *voluptate*, cùm legam apud Laërtium in eius vita circa finem hæc: Ὁ δ' Ἐπίκουρος καὶ ἀχώριςόν φησι τῆς ἡδονῆς τὴν ἀρετὴν μόνον· τὰ δ' ἄλλα χωρίζεσθαι, οἷον βροτά. *Epicurus autem ſolam ait virtutem à voluptate ſeparari non poſſe; reliqua verò ſeparari, ut mortalia.* Et paulò pòſt: Οὐκ ἔςιν ἡδέως ζῆν, ἄνευ τοῦ φρονίμως καὶ καλῶς. *Non licet jucundè, niſi prudenter, atque honeſtè vivere.* Breviter ſolùm repono, ad primum ceu fulcrum reliquorum, allegatum nimirum contra Providentiam epigramma: *Primus in orbe Deos* &c. Potiùs perlecto toto carmine Arbitrum dicendum, ſuperſtitionem & multitudinem deorum pro acumine ingenii ſui exagitare, quàm Superos negare rerum humanarum curam gerere: ſuadet id ultimus verſus:

Iam ſibi quiſque deos avido certamine fecit.

Miréque conſonant quæ leguntur p. 49, & 500. *Noſtra regio tam præſentibus plena eſt numinibûs, ut faciliùs poſſis deum quàm hominem invenire. Ecce duos aureos pono, unde poſſitis & deos, & anſeres emere.* Contra immortalitatem animæ nihil objicientibus Satyricon ſuppeditat, trahunt huc ſolùm verba Taciti: *Audiebatque (moriturus) referentes, nihil de immortalitate animæ & ſapientium placitis, ſed levia carmina & faciles verſus.* Quæ nihil aliud probant, quàm quid Petronius (ſive ille noſtri operis auctor, ſive alius) tunc egerit, non quid revera ſenſerit. De voluptate: O miſerandam jucunditatem, quæ tot amaritudines, & perpetuas pœnas, eaſque in dies ſæviores ſecum vehit! jam inventus ludens lorîs cæditur,

jam

jam amaſium inquirens diſpoliatur, eundem infeliciſſimum prædicat, ipſe ad ſuſpendii neceſſitatem redigitur, Tryphænam ſuam damnatam mulierem & in toto navigio ſolam verberandam clara liberâque voce pronuntiat, hoccine voluptatis præmium, Epicurei ſummi boni, in quo ii vivere & mori cupiant? Vix mihi perſuadeo ullum tam dementem inter mortales unquam exſtitiſſe, qui in momentanea corporis voluptate finem hominis collocârit. In talibus igitur auctori fictio agnoſcenda, cùm ſub ſchemate hîc omnia agantur, Epos ſi excipias belli Civilis p. 418, ſeqq. Haloſin Troiæ p. 324, & ſi quæ hujuſmodi, ac ſententioſa per totum ſcriptum ſparſa, quæ quò ſpectent continuò liquet, in aliis mimum componit nunc ex re, nunc ex perſona ficto ſemper gaudens nomine, nunc ex utroque, ut quò collineet, ſaltem in circumſtantiis, non perinde obvium ſit. Laudat quoque p. 368 Epicurum ſomnia condemnantem, non ceu magiſtrum & ex animi ſui ſententia, ſed argumento inſerviens, quemadmodum ſæpiſſime etiam Seneca eundem Epicurum pro ſuis placitis ſtabiliendis adducit, cui tamen de cætero non adhæſit. Vt verò uno quaſi ictu cadat Epiſcureiſmi objectio, & Lector ab hac frivola opinione minimè præoccupetur, ecce verba Satyrici noſtri pro Providentia Deorum p. 354. *ni Deus quidam humanarum rerum arbiter pendenti excuſſiſſet iudicium.* p. 372. *Deos immortales curam humanarum rerum agere, puto intellexiſti.* p. 429.

Rerum humanarum divinarumque poteſtas
Fors cui nulla placet nimiùm ſecura poteſtas, &c. p. 431.
Quare age Fors, muta pacatum in prœlia vultum
Romanoſque cie, ac noſtris da funera regnis.

Hæc Pluto ſeu Dis pater de caſtiganda luxuria Romanorum ad Fortunam, quam Epicurus planè non admittit, ut vel ex hoc uno appareat, Arbitrum ab Epicuri dogmate alieniſſimum fuiſſe. p. 436 Cæſar ad Iovem.

 Iupiter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Iupiter omnipotens, & tu Saturnia tellus
Armîs læta meis --- Teſtor ---
Hæc ubi perſonuit de cœlo Delphicus ales
O mina læta dedit. &c.

Pro immortalitate animæ p. 433: Fortuna ad Ditem,

Pande age terrarum ſitientia regna tuarum,
Atque animas arceſſe novas: vix navita Porthmeus
Sufficiet ſimulacra virûm traducere cymbâ,
Claſſe opus eſt.

Pro fine & ſumma hominis felicitate in actione conſiſtente virtutis, invicto argumentô ex contrario ſenſu, & ore ipſius Encolpii, (qui ibi Polyænos audit) ſeu auctoris p. 449: *Dii, deæque, quàm malè eſt extra legem viventibus! quidquid meruerunt ſemper exſpectant.* ut ſileam quod eſt p. 521. *O maxima rerum --pietas,*&c. Quæ ſi editoribus expenſa meliùs eſſent, procul dubio erubuiſſent cap. 3 editionis Frellonianæ, & Schonwetterianæ ea ex quibus nos præmiſſas eruimus objectiones ſpargere, *ſcriptumque* in diſcrimen adducere, *quo poſt natas Muſas*, ut I. Lipſius Epiſt. Quæſt. l. 3, ep. 2 loquitur, *nullum venuſtius, nullum argutius exſtitit.* Abeſſet modò *nuda nequitia*, addit ibidem Lipſius, quam alii impudentiam & obſcœnitatem dixere. Sed cui Hypocriſin quo nullum peſtilentius malum in toto mundo, in Quartilla & Enothea ſacerdotibus, ac præprimis in Eumolpo philoſopho, ita extremè vexare, qualis nemo majore niſu atque acumine vel cogitando facere potuiſſet, tum inconceſſæ Veneris γλυκύπικρον omnibus deridendum præbere, animus erat, is niſi apertè locutus fuiſſet, facillimè in aliquo offendere & fine ſuo fruſtrari poterat. Obſcænitatem cauſantibus reſpondet Martinus Hayneccius in epiſtola Terentio præpoſita: *Verùm quæ illi nobis obſcœnitates narrant?*

Vtinam ne in nemore Edeno, obſcœnitatibus
Infectum ab imo, humanum cecidiſſet genus.

Vtinam ne in vita, in hominum uſu ac conſuetudine univerſa, in ædibus, in vicis, in compitis noſtris, obſcœnitatum plena omnia! Vtinam ne in animis noſtris, in præcordiis omnium obſcœnitatum ſtabulum! cur non lernam potiùs dico & ſentinam perennem? Hîc, hîc, expurgatô opus eſt. Hic plenis cadîs exhauſtô opus. Nam quid politurâ, quæſo te, ſpeculi agas, ubi in facie fœditas inſedit? Speculum expurgas: ab ore maculas, verrucas, lentiginem, lepram quin amoves? Inſpiciendo in ſpeculum temet, ut es, vides: formoſus formoſum, deformis deformem. Spectari, audire talis, qualis es, non vis? Deformitatem è corpore elue; fœditatem expelle animô. Ianus Guilielmus Plautin. quæſt. in Epidic. cap. 5, de Petronio: *Hic aliis apertior fortaſſis eſt, at non inhoneſtior.* Io. à Wouweren in præfatione: *Scilicet tantò pudicitiùs compoſuit, quantò apertiùs; namque id genus omne occultare peccantis, promulgare ludentis eſt.* Dicerem ego hîc pro *ludentis*, fatentis, cùm plurima quæ in hoc ſcripto narrantur ipſum Encolpion ſeu Polyænon, hoc eſt auctorem concernant. *Atqui plerumque mortales ab oculis auribuſque removemus quæ peccamus:* verba ſunt Eryci Puteani in epiſt. ad Goldaſtum. Vnde tu mihi nunquam non permagni fies Arbiter, qui juxta amœniſſimam eruditionem, & eruditiſſimam feſtivitatem qua hocce tuum Opus undequaque referſiſti, ipſam adeò naturam humanam candore animi tui ſupergreſſus mihi vidêris, cùm talia ſub perſona adoleſcentis de tui ipſius vitæ curriculo ſive fingeres ſive traderes, annexis continuò pœnîs, quò eò potentiùs moneres, perſuaderes talia revera in vita communi contingere, quiſque ſibi à prædonibus caveret, maximè à ſe ipſo. Habes mi Lector metam Operis & cynoſuram lectionis. Supereſt modò ut paucîs evolvam, quid cætera præter principalem hunc ſcopum in Satyrico tractetur, occaſione nempe perſonarum & locorum in quæ Encolpius incidit. Primum itaque in hiſce fragmentis (nam maximam partem deſideramus,) enormem morum proluviem Seve-

rus Arbiter noſter proſcripturus, quomodo de eo loquitur Puteanus loco paulò antè allegatô, in bonarum artium profeſſores, ipſoſque adeò parentes ob pravam educationem, & inſtitutionem invehitur. Mox procuratorum forenſium & advocatorum calumnias, Iudicumque injuſtitiam taxat. Tum in ſacerdotum infandas libidines atque hypocriſin invectus, tranſitum ad luxum conviviorum facit, quem ſub Trimalchionis nomine ac lautitiis prolixè perſtringit. Hinc de ſcelerata pædagogorum nequitia & philoſophorum hypocriſi parentes atque amicos ſeriò monet: accuſat literatorum, & artificum ſocordiam: reprehendit publicarum balnearum turpitudinem. Poſtmodum maritorum & negotiatorum quorundam ſive fortunam, ſive ingenium tangens, acerrimè in levitatem feminarum animadvertit, quàm facilè adament, & peregrinos quidem juvenes ultro ambiant. Porrò in impoſturas ac fraudes exulum & natale ſolum vertentium, quibûs hoſpites ſuos & creditores, dum amplos alibi cenſus jactitant circumſcribunt, ſtylum exacuit. Inſaniam denique teſtatorum & captatorum nefariis conditionibus ſibi invicem inſidiantium notat. Et hæc tantùm reliqua ſunt hujus Satyrici capita: cætera injuria temporum nobis invidit. Hîcque quod interpretes monent meminiſſe juvabit, Epiſt. ad Rom. cap. 1, & 13, tum ad Galat. 5, 1 ad Cor. 6, quibûs locis Apoſtolus de flagitiis Roman. & Græcorum agit, non meliùs quàm perlecto hoc Satyricô intelligi poſſe.

Supereſt, ut *quid in hac editione præſtitum* ediſſeram: Satyricon damus vetus, & ſimul fragmentum de Cœna Trimalchionis Tragurienſe peculiari charactere ſuis locîs à p. 73, uſque 298 inſertum, juxta MSm Romanum, facta cum Patavina editione collatione, impreſſum, quo de fusè ago p. 73. & ſeqq. Textum vet. Satyrici, Gabbemianam (ſeu Gonſalii) editionem ſecuti, locis paululùm difficilioribûs qualia ali-

quot

quot in hoc Scriptore ſuperſunt, cum novem aliis editionibus, & binis MSis nimirum Iani Douſæ, & MS. Traguriensi vet. partis Satyr. contuli, qui codices memini omnes una vice variarunt, aliis aliàs pluribûs, paucioribus conſonantibûs, lectionumque diverſitatem diligenter in Notis conſignavi ut Lector quod ſequeretur eligeret. Editiones autem illæ IX hæ ſunt: *Ioannis Tornæſii Lugdunenſis* A. 1575. *Iani Douſæ Batavo-Lugdunenſis* A. 1583. *Ioannis à VVouvveren Lutetiis impreſſa* A. 1601. *eiuſdem Lugduni in Batavis* A. 1623. *Helenopolitana typîs Schonvvetterianis caſtigationis exiſtimo Georgii Erhardi*, A. 1610. *Eadem ſed aliquantò auctior & emendatior Lugduni in Galliis recuſa à Paulo Frellon* A. 1615. *Ioannis Petri Lotichii Francoſurti* A. 1629. *Rutgeri Hermannidæ cum Notis Bourdelotii Amſtelodami* A. 1663. *Denique editio Gabbemæ poſterior, ſeu potiùs eius fragmentum (opus enim non conſummatum) incerti anni*, quam nos ſecuti priorem nempe eius editionem, *ea anni erat* 1654, *Vltrajecti ad Rhenum* procurata. Interpretes ſubjunximus textui utriuſque Fragmenti, veteris & Cœnæ Trimalchionis, quotquot ferè exſtant, certè quotquot haberi poterant, quorum nomina mox peculiaris tabella edet, & quidem Fragmento cœnæ Trimalchianæ integros ſuos donavimus interpretes, inſuper MSos Dalmatici, & Italici cœli Româ miſſos. At quoniam Interpretibus multa Græca admiſcere viſum, quæ aliquando rem abſolvunt & Latinum lectorem inanem dimittunt, dedi operam ut ſi νύννια (cantilenæ ſunt quibûs nutrices pueris blandiuntur) alicubi excipias vix ullum verbum in Petronio occurrat, quod non vocem voce aut ſenſum ſenſu reddendo in Latinum tranſtulerim proſa & vorſâ, eod. carminis genere, ſed meum interpretamentum ſi Græca illa alius adferat, ubivis parentheſi idque diverſîs typis incluſum, ne ſcriptores confunderentur, quod ubique ſedulus præcavi. Indicem etiam veſtigia ſecutus Cl.

Schefferi, talem dedi qualem in Petronium fruſtra hactenus quæſieris, qui ſimul examen poterit eſſe ſtyli fragmenti Traguriensis & Satyrici dudum editi, ſuppletis tamen ſupplendis, ubi opus, ut exactum judicium ferri queat. Catalecta veterum Poëtarum quæ inter Priapeja primum locum occupant, quæque his more aliorum editorum, juxta peculiarem titulum, accedunt, mantiſſa ſunt; & quidem Priapeja cum integris commentariis Scaligeri, Scioppii, & Lindenbrogii: omnia legitimè ac honeſto fine legenda. Quibus ſic indicatîs, C. ac B. L. vale & noſtris ſtudiis fave.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

EXCERPTA
ex prolixis Præludiis
JOSEPHI ANTONII GONSALII DE SALAS,
quorum in Notis mentio, quantum in rem noſtram ſufficit.

S*Atyra*, vel *Satura.* Satyra à Græco Σάτυρος, Satyrus, deducitur, quòd hujus inſtar laſcivire videatur, dicax ſit, & in mores invehatur, qualem ſcripſere Lucilius, Flaccus, Iuvenalis, Perſius. Satura, & Satira, ut *optumus*, & *optimus*, *maximus* & *maxumus*, à ſatur; vel ſaturorum, id eſt, ebriorum in modum dicteriis afficit, æqué ac Satyra. vel ob ſolam ſaturitatem, hoc eſt, varietatem ſtyli ſic dicitur, ſive is diverſorum generum poëmata complectatur, ut Ennium ſcripſiſſe conſtat, de Pacuvio incertum, ſive cum metris ſoluta jungatur oratio, ut forſan Menippus, certè Varro, Seneca in Apocolocynthoſi, Petronius noſter, & Boëthius in de Conſolatione Philoſophiæ fecere. Vtrumque verò concurrere poſſe, ut Satura in prima ſignificatione, ſit & Satura in ſecunda, hîc non negatur, & tetigi jam antè Satyrici p. 1. b. Hæc ex Voſſio & Gonſalio. Cæterùm (verba ſunt Gonſalii) *Saturæ* nomine quid primitus ſignificaretur, cognoſcitur ex Acrone veteri interprete Horatii, ad 1 Sat. Lib. 1. ubi docet, *Lancem illam, quæ plena diverſis frugibûs in templo Cereris infertur*, Saturam *adpellari.* Idem Diomedes tradit Lib. 3. additque ideo *à copiâ & ſaturitate rei* Saturam *vocari.* Exinde cœpit *Satura* uſurpari latiús. Feſtus: *Satura & cibi genus eſt ex variis rebus conditum.* Et Varro, teſte eodem Diomede, *Quoddam genus farciminis, quod multis rebus refertum eſt, Saturam* dicit, *vocitari*, & profert hocce ex 2 Lib. Plaut. Quæſt. *Satura eſt, uva paſſa & polenta, & nuclei pinei mulsô conſperſi.* At quod magis ad noſtrum ſcopum accedit, id Feſti eſt: *Et Lex multîs aliis legibus conferta.* illud ſanè tandem collimat, quod ejus adbreviator Paullus retulit: *Satura & genus carminis eſt, ubi de multis rebus diſputatur.* Ita & Acron ibidem: *Ergo & hoc Carmen propterea* Saturam *adpellaverunt, quia ita multis & variis rebûs refertum eſt.* Tute jam vides, quàm aptè Varronianæ Satyræ, & pariter Petronianæ conveniat *Satyræ* vocabulum Romanum. nam quum Satyra ſit plurium videlicet rerum commiſtio, ubinam, quæſo, miſtura major, quàm in noſtra Satyra, & rerum, & multiplicis ſimul orationis eſt? *Satyricon* dicitur pro *Satyra*, quemadmodum & nonnullis aliis placuit

Elegidia,& *Elegidaria* præ *Elegiæ* non ſemel poëmata ſua adpellare. ſic *Epigrammation* adriſit potiùs quàm *Epigramma*,& *Apologeticus* potiùs quàm *Apologia*,& innumera alia.

DE PERSONIS SATYRICI.

CErtô certius eſt, Petronii Satyricon Poëma eſſe Dramaticum; quà imitatur, exprimitque hominum mores, quà item agentes inducit perſonas, variéque inter ſe conloquentes, licèt Anctor ipſe ſimul interloquatur in fabula, narretque. quod planè Ariſtoteles in Poëtica tradidit, & prolixè ad illum variis in locis Interpretes. Dramatum igitur lege coactus Arbiter fuit procudere, convenienti admodum cum ratione, & reſpectu, Perſonarum Nomina. Maximé autem propter ipſam Satyrici naturam. de ipſo inquit Tacitus: *Ne codicillis quidem (quod plerique pereuntium) Neronem, aut Tigellinum, aut quem alium potentium adulatus eſt: ſed flagitia Principis ſub* Nominibus *exoletorum, feminarumque, & novitate cujuſque ſtupri perſcripſit, atque obſignata miſit Neroni.* Sequuntur jam interloquentium nomina, & quidem diſcriminis cauſâ perſonæ fragmenti Traguerienſis currente, ut vocant, charactere. De his verò interlocutoribus etiam Index Satyrico ſubnexus conſulatur.

A*ctuarius, acta Trimalchioni recitans.* pag. 196.

Æſius unus eſt ex vectoribus, qui nempe tonſorem notavit ſibi in navigio Lycæ, Gitonem, & Aſcylton radentem. quod quum poſtea aperiret, occaſionem præbuit tot in navi turbellis. Vnde, puto, *Ætius*, contendit Bourdelotius, reponendum eſſe ex Etymologico, ubi: Αἴτιος, ὁ τὴν αἰτίαν τουτέστι, τὴν ἀφορμὴν δούς. *Ætius, qui cauſam, hoc eſt, occaſionem vel anſam præbet.* Aliter nos, nam *Æſius* ille ab raſurâ eorum auſpicium ſibi fecit, exſecratuſque omen eſt, quod imitarentur naufragorum ultimum votum, quod nomini Αἴσιος (*auſpicatus*) convenit planè. Inde ἀστραπαὶ, βρονταὶ, ἀετὸς, ὄρνιθες αἴσιοι, *Fulgura, tonitrua, aquila, aves augurium, auſpiciumve facientes.* 369.

Agamemnon Rhetor eſt, & eloquentiæ indubiè præceptor. Aptè verò Regis Agamemnonis illum adpellatione Petronius inſignivit, Oratores namque & Sophiſtæ *Reges* olim nominabantur, quod obſervarunt jam Viri eruditi. idque propter nationis ejus ſuperbiam. Sic & priùs M. Varro in Virgula Divina adpellavit *Agamemnona* ſimilem Rhetorem aut Declamatorem, nimirum quia Regem fecerit Agamemnona Homerus oratione adprimè gravem ac vehementem. quod vir Doctus Auſonius Popma etiam adnotavit. p. 11. Quæ pariter p. 305 de Menelao Anteſcholano intelligenda. *Idem Agamemnon.* p. 181.

Aſcyltos Encolpii *comes* eſt, *faterque* nequiori ſenſu, ſiqua eſt verbis Gitonis, imò ejuſdem Aſcylti fides, p. 28. 30. Encolpius ſuum *Commilitonem* vocat p. 303. Aſt ejus nomenclatura uti Satyrici conveniat actioni, indicare neceſſum eſt. ajunt Veteres Gloſſæ: Ἄσκυλτος, *infatigabilis.* Quod ſanè & opportunum

erit

erit interpretamentum verborum p. 337. *O juvenem Laborioſum! puto illum pridie incipere, poſtero die finire. Idem Aſcyltos.* pag. 212.

Atrienſis Encolpio ad interrogata reſpondens. 9. *Atrienſis, & Encolpius.* 275.

Bargates procurator ſtabuli, qui ſedandis in eo rixis tempori adeſt opportunus. Proferam vocis originationem, quæ adhuc puero mihi in mentem venerat, nimirum quaſi βαρὺς κάτλος, *Gravis catus*, ſat proprie diceretur Petronio. & pronus eram, ut *Barcatus*, aut *Barcattes* ſcriberem, nam ſic veteres Lapides exhibent nomen, & aliàs *Barcathes*. C & G ſæpè invicem mutari notum eſt, & Viri docti jampridem obſervarunt. Aptè enim *Gravis*, quum pedibûs æger, ideoque adlatus lecticâ. *Catus* item quilibet diverſorii præfectus, miniſterve ſcommate haut invenuſto poſſet adpellari, quum ſatis ubique conſtet, catum animal eſſe furaciſſimum. unde & fures dicuntur Cati non paucis gentibus figuratâ videlicet locutione. 348.

Chryſis ancilla Circes impudicæ eſt, & ipſa impudica. χρύσις i. e. aurea, ex forma nomen inditum. Haut paucas hujuſce nominis antiquas meretrices offendi. Cujuſdam Timocles meminit apud Athenæum L. 13. & Plutarchus alius, quæ amica fuit Demetrii, &c. 449.

Cinnamus diſpenſator ille eſt Trimalchionis, qui licèt ſuperciliofus ac ſuperbus, exorari tamen ab peregrinis hominibus paſſus eſt. Fors autem Cinnamus ille dictus diſpenſator (ni aliud in amiſſis detur nobis hodie latere) quòd in primoribus ſervis olim diſpenſatores cenſiti, haut ſecus atque inter frutices aromaticos pretioſum *cinnamum* habitum fuit, ſive *cinnamomum*. Romæ in priſcis ſervorum titulis: CINNAMUS. TI. CÆSARIS AUG. PEDISEQUUS. NYMPHÆ CONJUGI. FECIT. p. 92.

Circe matrona nobilis eſt, famâ ob proſtitutum pudorem profligatiſſimâ, formâ autem emendatiſſimâ, de ipſius tamen toro, dum illum deperit, ſine voluptate ſurrexit Encolpius. Nullo alio profectò nomine magis decenter matronam Arbiter notaret ingenuam, & impudicam. Vtroque enim Circe exſtitit inſignis, utpote quæ diîs orta, proſtitit Ææa in inſula libidini mancipata. Haut aliter quidem Vlyſſem illa pellexit, ac Petroniana Polixænon. tu confer cum ſcena nuptiarum impudicarum Circes, Librum 10 Homeri Odyſſeæ, illud verò potiſſimùm: -- Νῶϊ δ' ἔπειτα

Εὐνῆς ἡμετέρης ἐπιβήσομεν, ὄφρα μιγέντε

Εὐνῇ, καὶ φιλότητι, πεποίθομεν ἀλλήλοισιν.

Nos verò deinde

Lectulum meum conſcendamus, ut commixti

In lecto, & amicitiâ confidamus invicem.

Adde, quod minimè vacarit veneficii ſuſpicione noſtra etiam Circe, quod vel famula ejus Proſelenos ſaga peritiſſima teſtetur haut illibenter. pag. 449, 50. 452. 460.

Cocus Trimalchioni ad quæſita reſpondens. 179.

Conlibertus, conviva & lapidarius; Aſcylton cum Gitone objurgans. p. 212. 219.

Conviva Encolpium informans. 125. *Idem conviva & Encolpius.* pag. 127. 142. *convivæ variè egreſſo Trimalchione ſermocinantes.* 144.

Corax mercenarius Eumolpi eſt, qui & tonſor. habuit namque proprium tonſorem poëta ille, uti Martialis noſter, ac plures alii. Κόραξ, *corvus* eſt, quæ avis edaciſſima. unde Plautus *Corvitare* in Caſina verbum conflavit, hoc eſt, inſtar corvorum tuburcinari, ac ſeſe ingurgitare, quæ omnis miniſterii unica cura eſt, ut ſat Comici teſtantur. Item, Κόραξ, *uncinus* eſt, aut *annu-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

annulus, quo hoſtium pulſatur. qui & *manus exteræ* dicuntur Lucretio in 1. haut aliter quàm bene, nam manuum, quibûs & pulſare fores ſolemus, munere illi funguntur. quod probè & famulo conveniet. memini equidem multis abhinc annîs me apud antiquum Scriptorem offendiſſe, Servitia pari ratione dominorum *munus ac pedes* indigitari. Vnde ſpecies illa proverbii noſtri originem duxit, *Es mis pies i mis manos*, de ſedulo nempe ac induſtrio famulitio uſurpari ſolita. Ita quidem Gonſalius, ſed potius eſt ut hunc Κόρακα eo ſenſu accipiamus, quo Græci γυναικοϊέρακας (*mulierum accipitres*) dicunt. Eumolpus enim dominus ejus libidinoſiſſimus. 344. & corvi venationibus etiam idonei. Plin. l. 10, c. 43. pag. 344. 414. 507.

Echion, Ἐχίων, *notum nomen ex Cadmi hiſtoria, hîc conviva.* 150.

Embaſicœtas cinædus erat vetuſculus, molitor, imò tortor Encolpii, & Aſcylti. Aptè enim illi cinædo impoſitum nomen. Nam, uti Ioſias Mercerus inquit Notîs ad ultimam Epiſtolam Ariſtæneti ἐμβαδδύειν idem quod ἐμβαίνειν (*ingredi, inſultare*) unde Ἐμβασικοίτης, *Incubus*; quod nomen Cynædi apud Petronium. quæ rectè omnino Viro docto in mentem venerunt; nam licèt cinædi alii ſint ab Incubis planè, Cinædus verò ille putus incubus eâ ſcenâ fuit, ut nos oſtendimus ad verba pag. 67. *Quæſo, inquam, domina, certè Embaſicœtam juſſeras dari.* Itaque jocum, quem ab eo ipſe Mercerus petivit, quòd promiſſo ſcilicet Incubo repræſentaretur Cinædus, ibidem non admiſimus. 62. 67.

Encolpius. Quum iſthæc Satyræ ſpecies ad *miſtum* genus Poëmatum referri debeat, in quo & Auctor narrat, & aliorum introducit conlocutiones (μικτὸν Græci vocant) perſonâ neceſſario Scriptum indigebat, quæ Auctoris munere fungi videretur. Ejus ergo vicem ſubit toto in Satyrico Encolpius. nam licet poſt medium compareat, ejus partes ſubripuiſſe Polyænon, ipſe tamen ab Encolpio diverſus cenſendus non eſt; nomen vero ille commutavit ob mimicum illud Crotone compoſitum figmentum. Encolpius ab ἐγκολπίζω, *inſinuo.* Quod verè quidem de ſe potuit Petronius prædicare. callidâ enim & eruditâ morum ſuavitate ſe penitus in Potentium animos inſinuare conſuevit, eorumque in ſinu mirâ fuit acceptus benevolentia. Planè innuunt Taciti illa verba: *Inter paucos familiarium Neroni adſumptus eſt elegantiæ* ARBITER, *dum nihil amœnum & molle adfluentia putat, niſi quod ei Petronius adprobaviſſet.* Ejuſdem Encolpianæ virtutis in Satyrico etiam veſtigia reliqua ſunt. Eò ſpectat Lycæ, & Tryphænæ haut ſemel erga ipſum repetita benignitas vel cum capitis periculo: Circes item, & Chryſidis adfectus: ut de Gitone taceam, Quartilla aliiſque. Aſt in nominis hujuſce ſignificatione locum fors habet & illlud Tibulli:

Quid hoc novi eſt? quid ira nunciat
Deûm?
Silente nocte candidus mihi puer
Tepente quum jaceret abditus ſinu, &c.

Quo quid crebriùs Encolpio contigit cum Gitone ſuo. ἐγκολπίζειν vulgò eſt *in ſinu habere.* 1. 20. 22. *It. Encolpius.* p. 73, *ſeqq.* Confer verò hîc Indicem.

Enothea anus eſt ſacerdos Priapi, magáque inſignis. inde *Enthea* adriſit potiùs Bourdelotio, ἔνθεοι namque & magi dicuntur. Conveniret item appellatio vetulæ ſacerdoti, & vati, quippe quæ & numine adflari atque concipi ſoleret, quod genuinum vocis ſignificatum. ſed nihil neceſſum mutare; *OEnothea* enim, ſive *Enothea* diphthongo contracta propritim valde adpellaretur bibaciſſima

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

ciſſima anicula: de quo Arbiter. pag. 497. 502. 487.

Eumolpus poëta eſt, ejuſque ſub perſona adprimè poëtarum ingenium depictum. Ejus certè partes ex potioribus ſunt in reliquo Satyrico. Nomen verò ei ſat bene opportunum. Εὔμολπος ſonat *Elegans cantor.* Sunt & in vetuſtis Marmoribus, quum ſileam Hiſtorias, plures *Eumolpi.* p. 314. V. Indicem.

Familia Trimalchioni acclamans. 195, 96. 280.

Fortunata, fictum quoque vocabulum eſt, quod Trimalcionis uxori Arbiter dedit. Aptè nimirum, quum Trimalcio ille planè Nero ſit, Vxor item liberta Acte, ut ſuo locô oſtendimus. *Fortunatus* enim Antiquis dicebatur, Auctore Cornelio Frontone, qui cum opibus nomen accipiebat, quod mirè Actæ illi convenit; *Felix* namque, qui à natura habuit, ab ipſoque ſcilicet ortu. Revera autem pluribus feminis fuit & illud nomen. Vetus elogium Romanum: D. M. M. SEIO DIOGENI. FORTUNATA CONJUX. MARITO. BENE MERENTI. FECIT. Et ſæpè aliàs. Fuit etiam & cognomen. ſic in Inſcriptione Romana: D.M. ANTONIA. FORTUNATA. FECIT. PATRONÆ. SUÆ. BENE. MERENTI. HERACLIÆ ET. SIBI. ET. SUIS. 125. *Ead. Fortunata.* 195, 96.

Ganymedes conviva. 154.

Giton frater Encolpii eſt ac deliciæ, totaque in Satyra perpetuus comes, ſi paucos dies excipias, quos apud Aſcylton, ſiqua eſt amantibus fides, exulavit invitus. Pannychidis etiam fuit mimicus conjux; deſiderium verò ac voluptas Quartillæ, Aſcylti, Eumolpi; item Lycæ & Tryphænæ. Γείτων, *vicinus, proximus* ſonat. quod verbum amoris agnoſcunt Critici; ſenſeruntque, quibus vicina contigit pulchritudo. Veram ſanè ſcripturam ex priſcis editionibus exhibuimus. 28. *Id. Giton.* pag. 219.

Habinnas Sevir Auguſtalis & lapidarius, Trimalchionis collega ac familiaris. 249.

Lycas Navigii dominus, Tryphænæ conjux, an & leno? ego ſic cenſeo, ſic jubet & rerum ipſiſſima ſeries. Ita etiam Plautinus Leno *Lycus* dicitur in Pœnulo, hoc eſt, *lupus.* Mirè huc facit locus Appulei ex Apologiâ: *Domus ejus tota Lenonia, tota familia contaminata; Ipſe propudioſus, uxor Lupa.* Meretrices namque Antiquis *lupæ* vocatæ, & *lupanar* locus publicus. Rectè igitur ſi Scorti apud Valerium noſtrum nomen eſt Epigramm. 72 lib. 1.

Quinque Lycas, Lyde quatuor, Ida tribus.

Quæ omnia ſanè præclarè congruunt Lycæ Petroniano, ejuſque univerſæ familiæ. Simul & vera ſcriptura ediſcitur; nam varia nimis eſt. Sunt ſæpiuſcule & in Marmoribus P. ÆLIUS LUPUS, & P. ÆLIUS LYCUS, titulique haut abſimiles. 358.

Niceros conviva fabulam Verſipellis narrans. p. 233. *Occurrit & aliàs. nominis ratio ibi in commentariis.*

Pannychis virguncula eſt ſeptennis, cujus impudicæ, & præcoces cum Gitone nuptiæ apud Quartillam celebrantur. p. 68. Nomen aptum eſt prorſus cuilibet meretrici. Gloſſæ interpretantur: Παννυχὶς, *Hoc excubitus, pervigilium.* Nequitia autem, quæ latet, palàm erit cuicumque Commentum noſtrum conſulenti ad verba, *Quum ſciatis Priapi Genio Pervigilium deberi* [p.58]. Arnobius lib. 5. *Pervigilia*, & *Pannychia* conjunxit. & in vetuſtis Inſcriptionibus feminæ reperiuntur *Pannychides*; & apud Lucianum meretrices. Satyrici autem eſt κωφὸν πρόσωπον *(muta perſona)*, uti *Carpus,* pag. 125, *Menelaus,* 305, *Lycurgus,* 411, *Doris,* 457, *Gorgias,* 510. quod hic ſatis ſit monuiſſe.

Phileros conviva, ſic dictus à φίλος, amicus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

cus, aut φύλαξ, *custos*, & ἔρως, *amor*. pag. 150.

Philumene matrona illa *captatrix* eſt, quæ juniori ætate multas ſæpe hæreditates formæ lenociniô extorſerat; quum verò jam annis confecta anus, filiorum videlicet petulantiâ antiquum morem perſeverabat extendere. Φιλυμένη, *amabilis* ſonat, quod de illa adoleſcente verè dici poterat. 506.

Plocrimus conviva, niſi legendum Plocamus (ὰ πλόκαμος, cirri, *it.* vortex fumi) *quæ ſervilis appellatio nota ex lapidibus.* 244.

Pſyche ancilla Quartillæ, ipſa profante pag. 47. Eidem toto Actu adſidet fidiſſima, nequitiarumque ejus, uti ex ſuperſtitibus reliquiis cogitare licet, nec inferior, nec invenuſtior æmulatrix. Ideo ab *Anima* habuit nomenclationem, quæ Græcis ψυχὴ, eſtque amantium compellatio mellitiſſima. Iuvenal. Sat. 6. 193.

-- Quotiens laſcivum intervenit illud
Ζωὴ καὶ ψυχὴ (vita & anima), *modo ſub lodice relictis Vteris in turba.*

Martialis lib. 10. 68.

Ζωὴ καὶ ψυχὴ *laſcivum congeris uſque.*

Aptè ergo Amoris conjunx, deliciosiſſima ac formæ emendatiſſimæ puella, teſte Fulgentio Mythologo, & Appulejo Fabulatore, PSYCHE indigitata. Vocabulum etiam verum fuit feminarum pudicarum. Lapis Romanus: DIS MANIBUS. SACR. CORNELIÆ. Q. L. PSYCHES. SER. MARTIUS. MARTIALIS. ET SPATALUS. Q. CORNELI FLACCI. DISP. CONJUGI FIDELISSIMÆ. FECERUNT. 47.

Polyænos. Idem, qui Encolpius eſt, nomen verò Crotone mutavit (ubi divitem orbum Eumolpum finxerunt) ut nihil ſuorum præteritorum facinorum fraudi mimicæ obſtaret, quominus captatores poſſent inretiri. Nominis ratio redditur in Commentariis. p. 461. Vide etiam quæ hîc in Circe dicta.

Quartilla, non Priapi ſacerdos eſt, potiùs victima. Carmen Ithyphallicum indicat, uti nos latiuſculè in Commentis.

Quum Sacrum fieret deo ſalaci,
Conducta eſt pretio Puella parvô,
Communis ſatis omnibus futura &c.

Aptè ideò *Quartilla* vocata, ſive, ut arbitrium eſt Viri Docti, *Quadratilla*, ut apud Quinctilianum *Quadrantaria:* quibus adpellationibûs eæ ſignificantur, quæ ob quadrantem ſui copiam videlicet facerent. *Quinetiam* pariter parvi pretii ſcortillum ſuſpicari licet Carmine devirginato.

Deliciæ populi magno notiſſima circo
Quinctia &c.

Quartilla nomen Romanum eſt, cujus in vetuſtis lapidibus ſeges fœcunda. p. 47.

Scintilla uxor Habinnæ, amica Fortunatæ. 253. 257.

Seleucus conviva. 146.

Servus qui diſpenſatori veſtimenta perdidit. 93. 95.

Trimalchio. Gonſalius: Trimalcio ſenex ille beatulus eſt, cujus lautitias, luxumque convivialem graphicè Petronius deſcribit. Nomen certè ab nequam Mollitie habet. Gloſſæ: μαλακὸς, *Mollis*. μαλάσσω, *Subigo*, *Mollio*. Verè omnino, ut ex narratiunculis Satyrici conſtat. pag. 83. *In chiramaxio deliciæ ejus ferebantur, puer vetulus* &c. & aliàs. *Trimalcio* ergo, id eſt, *ter mollis*. quod nimiam ejus Mollitiem innuit, quippe Ternarius numerus indeterminatus eſt & multitudinem comprehendit. Plutarchus lib. 1 de Plac. Philoſoph. Ἡ δὲ τριὰς, πλῆθος, ὡς, τρισμάκαρες Δαναοί (*trias multiplicat, ut terfelices Danai*). Non aſpirandum igitur vocabulum eſſe, ſatis jam patet; ſimulque ex Neronis numiſmatis, quæ laudat Bourdelotius, mihi autem videre adhuc non contigit, in quorum

parte

parte reverſa legitur TRIMALCIO, quo mirè quidem, fides autem penes illum ſit, Commentum noſtrum juvatur, videlicet ſub Trimalchionis perſona latere Neronem. De etymologia nom. Trimalchionis, p. 80. *Idem Trimalchio.* p. 136.

Tryphæna Lycæ audit meritiſſima uxor. nam omnium quum foret feminarum formoſiſſima, voluptatis nimirum causâ, & planè robuſtæ, huc atque illuc vectabatur à marito. Delicioſa inprimis erat femina, ac voluptuaria, quapropter illi quidem nomen obtigit ſat benè conveniens. Τϱυφὴ, deliciæ ſunt, voluptas, ac mollities. ideo & Lucianus vocabulum id pariter meretrici dedit. Equidem autem haut invitus *Tryphena* ſcriberem, nam ſic haut ſemel in priſcis hodie viſitur monumentis. 358.

CATA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

CATALOGVS INTERPRETVM,

Scriptorumque Veterum ac Recentium quorum loca in his COMMENTARIIS vel citantur, vel notantur.

A

Abraham. Gorlæus.
Achilles Statius.
Acron Helenius.
Adagia Arabum.
Ado.
Ægidius Tſchudus.
Ælianus.
Æſchylus.
Aëtius.
Afranius.
Albinovanus.
Alcimus Avitus.
Ald. Manutius P. F.
Alphonſus Delbenius.
B. Amalarius Fortunatus Trevirenſis.
Ammianus Marcellinus.
Anacreon.
Anchiſes ab Andla.
Andreas Alciatus.
Andr. Gail.
Angelus Politianus.
Anonymus in vita Arati.
ANONYMVS MS. I. Douſæ manui conjunctus.
ANONYMUS MS. ROMA.
ANONYMI Conjecturæ.
Emendationes.
Variæ lectiones.
Antonius Bonfinius.
Antonius Palladius.
Aphthonius.
Apicius.
Apollonii Tyrii Hiſtoria.
Appianus.
Apulejus Madaurenſis.
Apulejus Medicus.
Aratus.
Ariſtænetus.
Ariſtides Rhetor.
Ariſtophanes.
Ariſtoteles.
Arnobius.
Arrianus.
Artemidorus.
Aſconius Pedianus.
Athenæus.
Auctor Copæ.
Iliadis Parvæ.
Queroli.
Rhetoric. ad Herenn.
Auguſtinus.
Avienus.
Aulus Gellius.
Auſonius Popma.

B.

Albus.
Baphius.
Barnabas Briſſonius.
Beatus Rhenanus.
Bernardinus Gomeſius.
Bernardin. Scardeo.
Bernardus Caſellius.
Bion.
Biſciola.
Brodæus.

C.

Ælius Aurelianus.
Calixtus Papa.
Callimachus.
Calpurnius Poëta.
Carolus Paſchalius.
Caſp. v. Gaſp.
Catalecta Veterum Poëtarum.
Catholicon Balbi.
Cato.
Catullus.
Cenſorinus.
Chariſius.
Chryſologus.
CHRISTOPHORVS RICHARDVS.
Cicero.

Cicero.
Claudius Binetus.
Claudius Puteanus.
Claudius Salmaſius.
Clemens Alexandrinus.
Codex Petronii *MS.* Tragurienſis.
Pariſienſis.
Tilianus.
Vetus.
Colvius.
Columella.
Commodianus.
Conſtantinus Cæſar, qui Caſſianus Baſſus.
Conradus Heresbachius.
Conradus Rittershuſius.
Cornelius Celſus.
Cornelius Nepos.
Corpus Civile.
Cruquius.
Cruſius in Ann. Suevic.
Curius Fortunatianus.
Curtius Pichena.
Cyprianus.

D.

Daniel Heinſius.
Demetrius Apamæus.
Demoſthenes.
Didacus Covarruvias.
Dio Caſſius.
Diodorus Siculus.
Diogenes Laërtius.
Dionyſius Halicarnaſſæus.
Dionyſ. Lambinus.
Dioſcorides.
Donatus.
Doſitheus.
Dracontius.

E.

Ennius.
Ennodius.
Epictetus.
Eraſmus Roterodamus.
Erricus Memmius.
Eucherius Epiſcop. Lugdunenſ.
Euclides.
Eugraphius.
Euphorion.
Euripides.
Euſtachius Eroticῶn ſcriptor, qui & Eumathius in m. ſ.
Euſtachius Homeri Interpres.

F.

Fabius Pictor.
Famianus Strada.
Feſtus Pompeius.
Firmicus.
Flavius Vopiſcus.
Floridus Sabinus.
Franciscus Daniel.
Franciſc. Iuretus.
Franciscus Pithoeus.
Fridericus Lindenbrogius.
Fulgentius Calpurnius in continent. Virgil.

G.

Galenus.
Gaspar Barthius.
Gaspar Scioppius.
Gellius.
G. Canterus.
Georgius Erhardus aſſumpto nomine, Michaël Caſpar Lundorpius verum.
Georgius Fabricius.
G. Sabinus.
Gerard. Ioan. Voſſius.
Germanus Colladonius.
Germ. Valens Pimpontius.
Geſnerus.
Gloſſarium Danielis.
Floriacenſe.
Iſidori.
Philoxeni.
H. Stephani.
Vetus.
Goropius Becanus.
Gratioſus Epidaurita.
B. Gregorius Nazianzenus, dictus Theologus.
Gruteri Inſcriptiones.
Guilielmus Budæus.
Guil. Choulius.
Guil. Dupeyratius.
Guil. Tyrius.
Gutenſtenius.

H.

Adrianus Iunius.
Hadrianus Turnebus.
Hadrianus Valesius.
Hegeſander.
Helias Putſchius.
Hel. Vinetus.
Heliodorus.

Henricus Bebelius.
HENRICVS. STEPHANVS.
Heraclides Tarentinus.
Hericus Altiſsiodorenſis.
HERMANNVS BVSCHIVS.
Heſiodus.
Heſychius.
Hieronymus.
Hieronym. Groſlotius Liſlæus.
Hieron. Magius.
Hieron. Mercurialis.
Hieron. Rubeus.
Hieron. Ruſcelli.
Hipparchus in Arat.
Hippocrates.
Homerus.
Horatius.
Hoſpinianus.
Hyginus.

I.

IAcobus Auguſtus Thuanus.
IACOBVS BONGARSIVS.
Iacob. Cujacius.
Iacob. Dalechampius.
Iacob. Durantius Caſellius.
Iacob. I. N. Sceghkius.
Iacob. Ræuardus.
Ianus Boiſſardus.
IANVS DOVSA P. MS. & editus.
IANVS DOVSA F.
Ian. Guiljelmus.
Ian. Laurenbergius.
Ian. Mellerius Palmerius.
Ian Parrhaſius.
Ian. Rutgerſius.
Inſcriptiones Gruteri.
Interpres vetus Perſii.
Ioannes Alexander Braſſicanus.
Ioannes Auratus.
Ioannes Baptiſta Pius.
Ioann. Bernartius.
Ioann. Borcholten.
IOANNES BOVRDELOTIVS.
IOANNES CHRISTOPHORVS WAGENSEILIVS.
Io. Cuſpinianus.
Io. Evangeliſta.
Io. Gronovius.
Io. Kirchmannus.
Io. Iſaac. Pontanus.
IOANNES LVDOVICVS PRASCHIVS.
Io. Paſſeratius.
IOANNES PETRVS LOTICHIVS.
Io. Philippus Paræus.
Io. Richardus.
IOANNES SAMBVCVS.
Io. Sareſberienſis.
Io. Savaro.
IOANNES SCHEFFERVS.
Io. Smetius.
Io. Steinbergius.
IOANNES TORNÆSIVS.
Io. Weitzius.
IOANNES à WOVWEREN.
Ioachimus Camerarius.
Ioachim. Mynſingerus.
Ioſephus.
IOSEPHVS ANTONIVS GONSALIVS DE SALAS.
IOSEPHVS IVSTVS SCALIGER.
Ioſias Mercerus.
Ioſ. Simlerus.
Iſaacus Caſaubonus.
Iſidorus.
Iulius Alexandrinus.
Iulius Capitolinus.
Iul. Pollux.
Iul. Severianus.
Iunius Philargyrus.
Iuſtinus.
Iuſtus Lipſius.
Iuſtus Rycquius.
Iuſt. Zinzerlingus.
Iuvenalis.

L.

LAberius.
Lactantius
Lampridius.
Latinus Pacatus.
Laurentius Pignorius.
Laurent. Ramirez.
Leontius Mechanicus.
Leont. Mythographus.
Levinus Lemnius.
Lexicon Vetus.
Licetus.
Lilius Gregorius Gyraldus.
Livius.
Lubinus.
Lucanus.
Ludovicus de la Cerda.
Ludovic. Demontioſius.
Ludov. Dorleans.

Lucia-

Lucianus.
Lucilius.
Lucillius.
Lucretius.
Luctatius Placidus.
Ludov. Vives.
Luiſinus.
Luxurius poëta.
Lyſias Orator.

M.

M *Acrobius.*
Manilius.
Mamertus Patiſſonius.
Marcilius, *Horatii interpres.*
Marcus Antonius Muretus.
Marcus Cato.
Marcus Evangeliſta.
Marc. Velſerus.
Marc. Zuerius Boxhornius.
Mariangelus.
Marinus Neapolitanus.
MARINUS STATILIUS MSUS.
Marin. Victorinus.
Martinius.
Matthæus Evangeliſta.
Matthæus Raderus.
Martialis.
Martianus Capella.
Martinus Schoockius.
Maximus Tyrius.
Melchior Haiminsfeldius Goldaſtus.
Menander.
Menavinus.
Meurſius.
Michaël d'Angelo.
MICHAEL CASPAR LUNDORPIUS.
Michaël Piccartus.
Moſchus.
Minutius Felix.
Muſæus.
Mylius.

N.

N *Ævius.*
Natal. Comes.
Nicephorus Calixtus.
Nicetas Chomates.
Nicolaus Fabricius Peireſcius.
Nicolaus Heinſius.
Nicol. Rigaltius.
Nonius.
Nonnus.

O.

O *Bertus Giſanius.*
Octavius Ferrarius.
Onoſander.
Orpheus.
Ovidius.

P.

P *Acuvius.*
Palladius Fuſcus.
Pancirola.
Papias.
Parrhaſius.
Paulus Ægineta.
Paulus Diaconus.
Paul. Merula.
Pauſanias.
Perſius.
Petronius.
Petrus *Bayrus.*
Petrus Bellonius.
PETRUS DANIEL.
Petr. Faber.
Petr. Gregorius.
Petr. Guirandus.
Petr. Perenonnius.
PETRUS PYTHOEUS.
PETRUS SCRIVERIUS MS. & editus.
Petr. Victorius.
Perſius.
Pflugius.
Phavorinus.
Philander.
Philippus Rubenius.
Philoſtratus Lemnius.
Phlegon.
Phornutus.
Phrynicus.
Pierius Winſemius.
Plato.
Plautus.
Plinius Cæcilius Iunior.
Plinius Secundus Major.
Plutarchus.
Politianus.
Pomponius Mela.
Pomponius Sabinus.
Porphyrio Hor. Interp.
Porta.
Priapeja.
Probus in Virgil.
Procopius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Propertius.
Prudentius.

Q.

Q *Vintilianus.*
Quintus Septimius Florens Chriſtianus.
Quintus Serenus.

R.

R Enatus Moreau.
Rhodiginus.
Romulus Amaſæus.
Roſinus.
Rutilius Lupus.

S.

S *Alvianus.*
Salluſtius.
Sappho.
Scholiaſtes Apollon.
Ariſtoph.
Iuvenal.
Nicandri.
Theocriti.
Scipio Gentilis.
Scribonius Largus.
Sebaſtian. Caſtalio.
Seneca ambo.
Serenus Sammonicus.
Servius.
Sextus Empiricus.
Sidonius Apollinaris.
Sigonius.
Silius.
SIMON ABBES GABBEMA.
Sirmondus.
Siſenna.
Solinus.
Spartianus.
Steewechius.
Stobæus.
Strabo.
Suidas.
Symmachus.
Syneſius.
Symphoſius ſive Symphoſianus, Interpres Apollonii Tyrii.
Suetonius.
Suidas.

T.

T *Acitus.*
Terentian. Maurus.
Terentius.
Tertullianus.
Theodoretus.
Theodorus Wybinga,
Theophraſtus.
Thomas Dempſterus.
THOMAS REINESIVS.
Tibullus.
Titus Popma.
Torrentius.
Trebellius Pollio.
Tryphiodorus.
Turpillius.
Tzetzes.

V.

V *Alerius Maximus.*
Variorum Obſervationes.
Varro.
Vbbo Emmius.
Vegetius.
Vellejus Paterculus.
Viglius Zwichemus ab Aita.
Virgilius.
Vitruvius.
VRSINVS. I. H.
Vſuardus.

W.

W Olfgangus Lazius.

X.

X Enophon.
Xiphilinus.

Z.

Z Ehnerius.
Zenobius.

TITI

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

TITI PETRONII ARBITRI, EQVITIS ROMANI, SATYRICON.

TITI PETRONII ARBITRI] Ita legit Lambinus Comm. ad Lucret. lib. IV. In vulgatis quibuſdam editionibus legitur, C. PETRONII ARBITRI. Apud Scaliger. in Catal. C. PETRONII ARBITRI AFRANII. I. Lipſ. ad lib. XVI Ann. Tac. c. XVIII. *De C. Petronio*] *Quem viri Docti eum cenſent, cujus fragmenta hodie puriſſimæ impuritatis. De quo etiam delibero : ſicut & de prænomine, quod apud Plin.* lib. XXXVII, c. II *Titus eſt; itemque Plutarch. in libello* Πῶς ἄν τις διακρίνειε τὸν κόλακα τοῦ φίλου; (*Quomodo poſſit adulator ab amico dignoſci?*) Loqui eos de hoc eodem, res indicio eſt. Plinii verba : *Titus Petronius Conſularis moriturus, invidiâ Neronis Principis, ut menſam ejus exheredaret, trullam murrhinam ccc. H-S. emptam fregit.* Plutarch. ἢ τοὺς ἀσώτους καὶ πολυτελεῖς εἰς μικρολογίαν καὶ ῥυπαρίαν ὀνειδίζωσιν, ὥσπερ Νέρωνα, Τίτος Πετρώνιος (*Aut cùm luxurioſis & ſumptuoſis tenuitas & ſordes exprobrantur, ut Neroni fecit T. Petronius*). Lambinianam lectionem ut veriorem, comprobat Goldaſtus. *Georg. Erhard.* Petronius alius, cujus Tacit. meminit lib. XIV, & XV, eſt *Petronius Turpillianus.* Sic enim apud ipſum legendum eſt lib. XV Ann. ex Pl. Eum vero non ſub Nerone, ſed ſub Galba periiſſe certum eſt ex lib. I Hiſt. *Petr. Pythœus.*

SATYRICON] De Satyra appoſitè Ioſ. Ant. Gonſalius in præmiſſis Præludiis. quæ hîc duobus non amplius verbis complecti lubet. *Satyra* vel eſt *Luciliana* in mores invehens, vel *Varroniana* res varias vario ſtylo condiens : illa *ſatyra*, hæc *ſatira* vel *ſatura.* Ger. Io. Voſſius in Etymol. Vtrumque in noſtro concurrit. Gonſalius, & Georg. Erhardus, ſive Michaël Caſpar Lundorpius. *Sidonius Apollinaris lib.* 8 *epiſt.* 11. *Nunc flammant Satyræ ---* & libro 1 epiſt. ult. *Pæonius exarſit, cum Satyricus ille morſum dentis igniti impreſſerat.* Ennius Satyr. lib. 3.

Enni Poëta ſalve, qui mortalibus
Verſus propinas flammeos medullitus,

id eſt, mordaces & Satyricos. Siſenna lib. 2. *Non dignus in quem debeam Satyram calente vi adingerere.* Interpres Iuvenal. *Lucernam dicit, quia Satyrici ad omnium vitia quaſi lucernam admovent, & ut adurant, & ut oſtendant crimina,* &c. Erhardus, ſive Lundorpius. Satyricon verò hoc Petronii in libros plures diſtributum fuiſſe, ſatis magno nobis argumento eſt veteris Gloſſarii fiducia, quod apud literatiſſimum antiquæ fidei cuſtodem Petrum Danielem in publicos potius, quam privatos uſus ſervari intelligo. Inde enim ſic quaſi ex aumario deprompta feſtiva illa ablectiſſimorum Fragmentorum ſymbola. Vbi inter cætera & hoc exemplum ſub Satyrici illius

ſpicilegii exodium Petronianis amatoribus occurrit: *Excelſiſſ. dicitur à Petronio in I Sat.* Vnde manifeſtum, hoc opus certo librorum ordine diſtinctum fuiſſe. *Ian. Douſa. P.* Quin & in veteri Gloſſario S. Bened. Floriacenſis habetur hic locus deſumptus è Petronio Arbitro l. xv. *Sed video in totum in illa hærere tabula, quæ Trojæ haloſin oſtendit.* P. Daniel. Quod ex Petronii Satyrico habemus, mera excerpta ſunt alicujus ſtudioſi, qui, quæ ad guſtum ſuum in illo auctore invenerat, eodem quo opus legebat ordine, Adverſariis ſuis commendavit ac commiſit. Qui putant, à monachis ſic eviratum eſſe, vehementer errant. Qualis hæc caſtratio foret, quæ, reſectis à reliquo corpore membris, vel potius ipſo corpore abjecto, ſolas pudendas partes reliquiſſe videatur? Certe quæ deſiderantur, vix videri poſſunt ſalaciora ac nequiora fuiſſe his quæ relicta ſunt. Imo iſta nullam procacitatis & protervitatis *ὑπερβολὴν (exſuperantiam)* vel ipſis lenonibus uſurpandam reliquam faciunt. *Claud. Salmaſius.* Omnium maximè convincit, Satyricon Petronii in complures libros fuiſſe diſtinctum, Rubrum codicis Dalmatiæ Traguriensis, Româ cum omnibus ſcripturarum compendiis Amſtelodamum à Cl. viro Ioanne Lucio miſſi, protographo ibidem Romæ apud Nobiliſſimum Laurentium Grimaldi Bononienſem familiarem Legati Veneti reperiundô, quæ talis:

PETRONIVS ARBITER.

PETRONII ARBITRI SATYRI FRAGMENTA, EX LIBRO QVINTODECIMO ET SEXTODECIMO.

Cum alio genere furiarum &c.

NVm alio genere [1] furiarum declamatores inquietantur? qui clamant, Hæc vulnera pro libertate publica excepi, hunc oculum pro vobis impendi: date mihi ducem, qui me ducat ad liberos meos, nam [2] ſucciſi poplites membra non ſuſtinent. Hæc ipſa tolerabilia eſſent, ſi ad eloquentiam

1. *furiarum*] *Furiis agitari* dicuntur, qui nihil ordine faciunt, & qui flagitiorum conſcientia parum apud ſe ſunt. Feſtiviſſimum eſt hoc, quod in Græcis Epigramm. dicitur, *quoſdam non jam à Muſis, ſed à Furiis prorſus agitari.* Sunt enim, ut ille dicit, *μανίαι δ' οὐ πᾶσιν ὁμοῖαι (Non omnis furor idem).* De furiis impiorum eleganter ſcribit Cicero pro Roſcio Amerino, in Piſonem, & lib. I de LL. Vnde toties Plut. ἐπιφάνεια τῶν ἐριννύων *(mors imminens à Furiis).* & ὑπὸ ἐριννύων οἰστρηλατηθεὶς *(Furiarum æſtro percitus).* Heliodorus Æthiop. *α.* Ἐριννύες ἤλαυνον *(Erininyes agitabant).* Eurip. Iphigenia, in Tauris; περιπολῶν οἴστροις ἐριννύων *(ſtimulis agitatus Erinnyum).* Ovid. lib. x de Myrrhâ. & Suet. Nerone c. XXXIV. *Io. Al. Braſſican.*

2. *ſucciſi poplites membra non ſuſtinent*] Paull. ex Feſti lib. XVII. *Suppernati dicuntur, quibus femina ſunt ſucciſa in modum ſuillarum pernarum.* Ennius:

His pernas ſuccidit iniqua potentia Pœni.

Loquitur Ennius de clade Cannenſi: nam à ſuperbo Pœno pernæ vel femina ſunt ſucciſa in quibus vitæ quid animadvertebatur. Livius lib. XXII ſcribit, *quoſdam jacentes vivos, ſucciſis feminibus poplitibuſque, poſt cladem Cannenſem fuiſſe inventos.* Valer. Max. lib. IX, c. II notat, *Annibalem captivos Romanos oneribus & itinere feſſos, infima pedum parte ſucciſa reliquiſſe.* Reſpicit eo Petronius hic. *P. Merula.*

tiam ituris viam facerent : nunc & rerum [1] tumore, & [2] ſententiarum vaniſſimo ſtrepitu, hoc tantum proficiunt, ut [3] quum in forum venerint, putent ſe in alium terrarum orbem delatos. [4] Et ideo ego adoleſcentulos exiſtimo

1. *tumore*] *Abundantia*. Gloſſarium Petronianum Ioann. Bourdelotii Notis criticis, ad Petronium ſubiunctum, à Rutgero Hermannide, editionis A. 1663. Erhardus : *tumor*. Grande dicendi genus, falſa ſublimitatis ſpecie blandiens.

2. *Nunc & ſententiarum vaniſſimo ſtrepitu*] Alibi, *An audirem ſententias, id eſt, vitrea fracta & ſomniorum interpretamenta.* Quintil. l. 9, c. 5, *Lumina præcipue in clauſulis poſita ſententias vocamus. Quæ minus crebra apud antiquos, noſtris temporibus modo carent.* Hieronymus ad Pammach. *More puerorum argutas ſententiolas in clauſulis ſtruis.* Idem ad Nepotianum : *Ne à me quæras pueriles declamationes, ſententiarum floſculos, & per fines capitulorum acuta quædam breviterque concluſa.* Ioan. à Wouweren. *Sententiarum ſtrepitus*, inanes ſententiæ, vana commenta. *Gloſſarium Petronianum.*

3. *quum in forum venerint, putent ſe in alium terrarum orbem delatos*] Senec. lib. 11 Controv. in proœm. *Velut ex umbroſo & obſcuro prodeuntes loco clara lucis fulgor obcæcat : ſic iſtos à ſcholis in forum tranſeuntes, omnia tanquam nova & inuſitata perturbant.* Idem lib. v Contr. *Portius Latro, cum pro reo Ruſtico Pontio in Hiſpania diceret, uſque eo confuſus fuit, ut à ſolæciſmo inciperet, nec antea potuit confirmari, jam parietes deſiderans, quam impetraret, ut judicium ex foro in baſilicam transferretur. Vſque eo ingenia in ſcholaſticis exercitationibus delicata enutriuntur, ut clamorem, ſilentium, riſum, cœlum denique pati neſciant.* Sim. Abb. Gabbema. Aliàs *declamatio*, in vero ſuo uſu, exercitiis fictis ad res quaſcunque ſerias præparatio eſt, & perfecti imago. Quintil. l. 1, c. 10. Gloſſar. Petronian. forenſium actionum meditatio. Quintil. l. 4, c. 2. Io. à Wouweren: Eumenius Rhetor. *Neque enim tantum me aut negligentia, aut confidentia tenet, ut neſciam, quanta ſit, inter hanc aciem fori & noſtra illa ſecreta ſtudiorum exercitia diverſitas. Ibi armantur ingenia, hic præliantur; ibi præluſio, hic pugna committitur.* Acceſſere ad hoc exercitationis genus perſonæ principes. Suetonius Nerone c. 10. Spartian. Severo, Capitolinus Gordiano : *In Athenæo controverſias declamavit.* Cicero 1 Tuſc. quæſt. *Declamitabam cauſas*; lib. 9 Epiſt. ad Pœtum : *Hirtium & Dolabellam diſcendi diſcipulos habeo, cœnandi magiſtros. Puto te audiſſe illos apud me declamare, me apud illos cœnare.* Hos innuit Seneca Controverſ. proœm. *Potuiſſem audiſſe* (Ciceronem) *in illo atriolo, in quo duos grandes prætextatos ait ſecum declamare ſolitos*, cujus jndicium fecit Sueton. L. de Claris Rhetor. Cicero Bruto : *Commentabar declamitans cum M. Piſone, aut cum aliquo quotidie*, hinc *quotidiana declamatio.*

4. *Et ideo ego adoleſcentulos exiſtimo in ſcholis ſtultiſſimos fieri*] Georg. Erhardus : Quia conſueta faſtidiuntur, diverſa à forenſi rerum uſu tractantur, imo ad mera nugamenta antiquitatum & ſophiſmatum deflectitur. Nonne enim & hodie diſputationes noſtrorum Academicorum, pari eodemque modo juvenum animos ad magna ſurgentes deterunt atque corrumpunt? *Ne in ſutoria quidem*, inquit Caſelius, *magiſter tyronem ferat ſibi obloquentem; quin dicto ſibi audientem eſſe jubet : interrogandi forte ei poteſtatem faciat, ſi humanior ſit. In paulo honeſtioribus, diu docent, diu exercent alumnos: nec iis judicii partes infimas permit-*

exiſtimo in ſcholis ſtultiſſimos fieri, quia nihil ex iis, quæ in uſu habemus, aut audiunt, aut vident; 1 ſed piratas cum catenis in litore ſtantes, & tyrannos edicta ſcribentes,

tunt; ubi tamen in ſenſus incurrunt omnia. Pythagoras idem fecit. Hinc diſputationes tyronum non minus ridiculæ videntur, quam inſtructa acies gruum & Pygmæorum, de qua Poëtæ fabulantur: ac male novitiis conſulunt, qui eos in acie diſputationum collocant, quaſi egregia facinora deſignaturos, qui nec clypeum tenere, nec haſtam vibrare, ac ne pedibus quidem firmiter conſiſtere valeant. in Prodidaſcalo: ubi per omnes artes progrediens docet, de qua paucis poſſit diſputari, idque tantum inter ſeniores. Declamatores quoque noſtri juveniles, nonne eundem errorem cum antiquis iſtis Petronianis errant? Videte mihi themata Magiſtrorum & Scholarium exercitia, in quibus nihil fere ex iis, quæ in uſu habemus, aut legitur, aut videtur, aut auditur. In Logicorum ſive Dialecticorum λεπτολογίας (hoc eſt Ramiſtarum ſyllogiſticationes) & ſcholaſticorum Doctorum *ineptias*, quib. generoſa ingenia velut peſtilenti quodam ſidere afflaverunt, jam olim ſcripſit Felix Faber Monachus Dominicanus Hiſtor. Suevor. l. I, c. XI. ubi inter cætera: *Univerſitatibus* inquit, *noſtris Oratoria & Poëtica penitus incognita eſt, & omne ſtudium juvenum in elenchis eſt vaniſque cavillationibus. Sic periit à nobis ornata oratio, & abundat vana & ſterilis cavillatio, qua nihil ſolidum, nihil delectabile, nihil verum apparet, etiamſi ſit veriſſimum.* De Criticorum levibus atque inanibus ſtudiis, quibus ludibria quædam excitando hoc tantum proficiunt, ut cum anni ad teſſeram venerunt, nullam ad rem bonam apti atque idonei habeantur. Dequo hominum genere non injuria illud Ciceronis de Amicit. uſurpavero: *nihil altum, nihil magnificum ac divinum ſuſcipere poſſunt, qui ſuas omnes cogitationes abjecerunt in rem tam humilem, atque contemptam.* Porro de prava Scholaſticorum & Ludimagiſtrorum inſtitutione, quam hoc loco Petronius perſtringit, eleganter agit Goldaſtus in Notis ad Hieroclis Αςεῖα (*Urbana*), quem conſule.

I. *ſed piratas cum catenis in litore ſtantes*] Seneca lib. I Contr. II. *Non eſt credibile temperaſſe à libidine piratas omni crudelitate efferatos, quibus omne fas nefaſque luſus eſt, ſimul terras ac maria latrocinantes, quibus in aliena impetus per arma eſt, jam ipſa fronte crudeles, & humano ſanguine adſuetos, præferentes ante ſe vincula, & catenas, gravia captis onera.* S. A. Gabbema. *cum catenis.* Fuit non modò Barbaris, ſed Romanis frequens catenarum uſus. Quæ profectionis bellicæ comites. Quod oſtendit Horatius ſcribens ad Iccium lib. I Od. cum Cajo Auguſti filio, in Arabiam proficiſcentem, ut arbitror:

Icci, beatis nunc Arabum invides
Gazis, & acrem militiam paras,
Non antè devictis Sabææ
Regibus, horribilique Medo
Nectis catenas. ---- Et ille Iccius inter libertos Agrippæ, aut procuratores. Nam idem Poëta:

Fructibus Agrippæ Siculis quos colligis, Icci.

Ideoque Caium Agrippæ filium ſequebatur euntem in Arabiam. Idem Horat. lib. II Od. XIII.

Miles ſagittas & celerem fugam
Parthi: catenas Parthus & Italum
Robur. ---- D. Hieronymus ad Pammachium. *Hic barbarum litus fuit, hic diabolus pirata cum ſociis, portat vincula capiendis.* Illæ autem catenæ collo, brachiis retortis, manibus, & pedibus injectæ. De *collo*, Tibullus,

Libera Romana ſubjecit colla catenæ.

De

bentes, quibus imperent filiis, 1 ut patrum ſuorum capita præcidant; ſed 2 reſponſa in peſtilentiam data, 3 ut virgines tres aut plures immolentur; ſed 4 mellitos verborum globulos, & omnia dicta, factaque quaſi 5 papavere & ſeſamo ſparſa. Qui inter hæc nutriuntur, Cp. 2. non

De *brachiis*, Horat. III Carm. V.

---- Vidi ego civium
Retorta tergo brachia liberô.

De *manibus*, Pedo ad Liviam:

Aſpiciam, regum liventia colla catenis,
Duraque per ſævas vincula nexa manus.

Et Tibullus lib. I Eleg. VII etiam de *brachiis* ſcribit:

--- Novos pubes Romana triumphos
Vidit, & evinctos brachia capta duces.

De *compedibus*, Tacitus, Florus, alii. *Ludov. Dorleans.*

1. *ut patrum ſuorum capita præcidant*] *Lex erat Sardoa*, inquit Ælianus lib. IV, c. I var. Hiſt. *ut filii patres, jam ſenio confectos fuſtibus cæderent, & interemptos ſepelirent: abſurdum arbitrantes eſſe, ſi delirus ſenex ulterius in vivis agat, eo quòd ſæpiſſime in fraudem peccatumque impellatur corpus ſenectute grandæva maceratum.* S. A. Gabbema.

2. *reſponſa in peſtilentiam data*] Cicero lib. I de Divinat. *Vt hoſtiarum immolatarum inſpicerentur exta, quarum ex habitu, atque ex colore cum ſalubritatis, tum peſtilentiæ ſigna percipi: nonnunquam etiam, quæ ſit ſterilitas agrorum, vel fertilitas futura.* Quintilianus lib. II, c. X. *Sint ergo & ipſæ materiæ quæ fingentur, quàm ſimillimæ veritati: & declamatio in quantum maximè poteſt*, &c. *Nam magos, & peſtilentiam, & reſponſa, & ſæviores tragicis novercas, aliaque magis adhuc fabuloſa, fruſtra inter ſponſiones & interdicta quæremus.* Gabbema.

3. *ut virgines tres aut plures immolentur*] Quintilianus Declamat. CCCLXXXIV. *In peſtilentia reſponſum eſt, virginem immolandam. Sorte ductam pater virginem negavit. Magiſtratus immolavit: non finiebatur peſtilentia: iterum ſortiti ſunt: altera immolata eſt: ſedata eſt peſtilentia.* Idem Declam. CCCXXVI. *Qui peſtilentia laborabant, miſerunt legatum ad oraculum petendum. reſponſum eſt filium ipſius immolandum eſſe.* Idem.

4. *mellitos verborum globulos*] Eleganter à guſtu ad auditum ſuavitas mellis trahitur. *Gaſp. Barth. Mellitos*, i. ſuaves, dulces. Ariſtoph. Avib. *μελιγλώσσων ἐπέων*, i. *mellitorum carminum.* ut Horat. dixit, *poëtica mella*, & Tertull. de Anim. *mella facundiæ.* ad quam conditionem *μελίθρους κύκνος* (*melleum ſonum edens cygnus*), & *μελίχρους Σοφοκλῆς* (*mellei coloris Sophocles*) in Epigrammat. appellantur. *μελίφθογγοι*, qui voce ſunt mellita ac dulci. *γλυκυμείλιχος*, dulciſſimus. Homer. Iliad *α* de Neſtore:

Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.
(Cujus ab ore thymum redolentia verba fluebant.)

Cicero de Senect. *Ex ejus lingua melle dulcior fluebat oratio* Quos Petronius *mellitos globulos*, Cic. lib. I ad Attic. ep. XIV dixit *ληκύθους*, quaſi dicas uncta verba & oleo ſparſa. & neſcio quis *ληκύθους λόγων* (*lecythos verborum*). *Lundorpius. Globuli*, placentulæ erant ab orbiculari figura ſic vocatæ. *Muretus. Animadvertit* Turnebus, *veteres in omni dulciario opere ſolitos eſſe uti melle, ut nos ſaccharo.* Gabbema.

5. *papavere & ſeſamo ſparſa*] Seſamum, principem locum inter bellaria obtinuiſſe, ex hoc Petronii loco, Athenæo, & Polluce notum eſt. Nec papaver poſtremum locum, inter condimentarias herbas obtinebat Mureto auctore. Ideo cum aliquid ſtudioſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

non magis ſapere poſſunt, quam, bene olere, qui 1 in culina habitant. 2 Pace veſtra liceat dixiſſe, primi omnium eloquentiam perdidiſtis. 3 Levibus enim atque inanibus ſonis ludibria quædam excitando effeciſtis, ut corpus orationis enervaretur, & 4 caderet. Nondum juvenes

ſe politum ſignificare vellent, *σησαμοειδὴς* (*ſeſami frumenti Indici ſpeciem, ſeu dulcedinem referens*), & papavere ac ſeſamo ſparſum dicebant. Iſ. Caſaubon. Animad. in Athen. l. III, c. XXVII. Plaut. Pœnul. I, II, CXIV.

A G. *Obſecro hercle ut mulſa loquitur?*
M I. *Nihil niſi laterculos,*
Seſamum, papaveremque, triticum, & frictas nuces.

Petronius infra de cœna Trimalchionis: *Glires melle & papavere ſparſos.* Idem.

1. *in culina habitant*] Sic & editiones Io. Tornæſii, Ia. Douſæ, aliorumque, ac codex MS. Traguerienſis. Claud. Salmaſius: *Haud melius olere poſſunt, quam qui in coriaria habitant*; vulgo edunt: *in culina habitant*. culinam ſcio multis non male olere. at veteres libri legunt: *in coria*; pro *coriaria*, ἐν τῷ βυρσοδεψείῳ. Gloſſar. Petronianum: *culina*. Notæ ſunt culinariæ ſordes ex pinguedine, aliiſque purgamentis.

2. *Pace veſtra liceat dixiſſe, primi omnium eloquentiam perdidiſtis*, &c.] *Pace veſtra.* Formula, qua utebantur veteres, cùm quid veniâ alicujus vellent dicere. Ea uſi ſunt Plautus, Terentius, Cicero, Tibullus, Propertius, alii. *Gabbema* in editione poſteriore, ſeu fragmento potiùs, non enim opus ad finem perductum; editio prior, cujus nos lectionem & textum exhibemus Anni eſt 1654, Trajecti ad Rhen. In hoc Gabbemiano fragmento, quà exegeſin, non pauca mutata, interpolata, ut fit, quæ hîc in Notis non negliguntur. Ioan. à Wouweren: *eloquentiam perdidiſtis*, &c. Quintil. l. XI, c. 10. *Eo quidem res iſta culpâ docentium recidit, ut inter præcipuas, quæ corrumperent eloquentiam cauſas, licentia atque inſcitia declamantium fuerit.* Sic verò Iul. Scalig. leg. ex vet. cod. *primi omnium*; pro priori, *p. omnem*. *Primi omnium*, habet & cod. Tragur.

3. *Levibus enim atque inan. ſ.*] Omnino alluſum ad proverbium: *Fluctus in ſimpulo excitare.* Scaliger. *Io. à Wouweren.*

4. *caderet*] Senec. Controverſ. 9. *Præmium pulcerrimæ rei cecidit.* Lactant. l. 4, c. 1. *In totum ſapientia ceciderat.* Ge. Erhard. Idem, & ex eo Gloſſ. Petron. *Cadere* dicuntur omnia, quæ ab ordine & conſtantia vacillant, aut degenerant. Ia. Douſa: *ut corpus orationis caderet.* Sic & de Aſiatica iſta tolutiloquentia Octavianus Cæſar; cujus univerſam prorſus dictionis imaginem (quantum ex ejuſdem fragmentis eſt conjectare) à Petronio poſſideri, jam pridem ſatis acceptum eſt mihi, Scribit igitur ille in quadam ad M. Antonium epiſtola (Suetonium auctorem ſequor) ludens malum & inconſtans in eligendo genere dicendi ingenium ejus: *Tuque dubitas Cimberne Annius, an Verrius Flaccus imitandi ſint tibi? ita ut verbis quæ C. Salluſtius excerpſit ex originibus Catonis utaris? an potius Aſiaticorum oratorum inanibus ſententiis verborum volubilitas in noſtrum ſermonem transferenda?* Quibus mox ſuccinit Arbiter, inquiens: *Nuper ventoſa iſthæc & enormis loquacitas Athenas ex Aſia commigravit, animoſque juvenum ad magna ſurgentes veluti peſtilenti quodam ſidere afflavit.* Cæterum, quod dixi, Petronianum ſcribendi genus ad Octavianæ dictionem ſimilitudinem examuſſim mihi conformatum videri,

[1] juvenes declamationibus continebantur, quum Sophocles, aut Euripides invenerunt verba, quibus deberent loqui. Nondum [2] umbraticus doctor ingenia deleverat,

deri, neminem demiraturum arbitror, qui Suetonianum illud de Auguſto Principe teſtimonium memoriter commeminerit ſatis: *Genus eloquendi ſequutus eſt elegans & temperatum: vitatis ſententiarum ineptiis, atque inconcinnitate, & reconditorum verborum (ut ipſe dicit) fœtoribus. Pracipuamque curam duxit, ſenſum animi quam apertiſſime exprimere: quod quò facilius efficeret, aut necubi lectorem vel auditorem obturbaret ac moraretur, neque præpoſitiones verbis addere, neque conjunctiones ſæpius iterare dubitavit, quæ detracta adferunt aliquid obſcuritatis, etſi gratiam augent.* Quæ quidem omnia ita graphice, & quaſi ad verum Petronianam nobis orationem ob oculos repræſentant, ut niſi de Auguſto ea memorata eſſe conſtaret nobis ex Hiſtoricæ fidei auctoritate, in alium potius neminem quam in Arbitrum noſtrum convenire ex animi ſententia jurati aſſeverare poſſimus. Hucuſque *Douſa.*

1 *Nondum juvenes declamationibus continebantur*] In eos invehitur, qui adoleſcentum ſtudia umbræ pædorique ſcholaſtico addita, ab iis rebus abſtrahebant, quorum uſus erat in publico. Itaque inducit exempla eorum, qui citra ſcholas illas declamatorias, ad ſummam Eloquentiæ venerunt. Sed quid ſibi vult in hac ſententia verbum *continebantur*, quid eſt, *contineri juvenes declamationibus?* An erupturi erant velut viperæ, aut non potiùs laudi eſt hæc vox ſcholaſticis hoc loco, quàm, quod volebat Petronius, dedecori? Latere aliquid non vulgare hoc verbo, ego ſemper ratus ſum; licèt probiſſimus doctiſſimusque Rittershuſius emendatum iret, *conterebantur.* Si verbis audacia detur, minimè trito egregiam tamen Latinam ſimul linguam & Petronium verbô, augeremus non inviti: id veniat. ductum à *tineis*, ſitque fictum ad faciem, τοῦ *collutulare*, & talium, ſcriberemus verè: *Nondum juvenes declamationibus continebantur.* hoc eſt, in tineas pædoremque dabantur. Quod indicatum tamen, non firmatum aut ſtatutum volumus, novitate ſine exemplo territi, judicium eſto penes literatos: iis ſi crudum videbitur, age malint ſcribere, *contendebantur.* quod aptiſſimum ſententiæ, licet literis mutatis audacius. *Euſtathius Swartius. continebantur.* i. e. *detinebantur, exercebantur.* Gloſſ. Petron.

2. *umbraticus doctor*] *i. e. ſcholaſticus, qui in umbra ſub tecto vitam agit.* Gloſſ. Petron. Graviſſimus Annalium auctor Tacitus lib. XIV Ann. c. LIII. *Studia, ut ſic dixerim, in umbra educata* Per umbram, ſcholam declamatorum intelligit. *Curt. Pichena.* Plinius lib. IX Ep. II. *Volumus ſcholaſticas tibi, atque (ut ita dicam) umbraticas literas mittere.* Apud Plautum in Curcul. IV, III, XXIII *umbraticus* ſumitur pro homine urbano & in umbra degente, opponiturque militari, qui plurimum in caſtris ſub Iove frigido degit. Iuvenal.

---- genus ignavum qui tecto gaudet
& umbra.

Idem Satyr. 7.

Ad pugnam qui Rhetorica deſcendit
ab umbra.

Columella d. R. R. lib. I. *Eos qui ſub umbra civitatis intra mœnia deſides cunctarentur.* Sic Trucul. Plaut. II, VII, XLIX miles vituperans urbanum amatorem vocat,

mœchum malacum, cincinnatum, umbraticolam. Gabbema.

Idem in edit. poſteriore: *umbraticus doctor.* i. propriè Scholaſticus, qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

leverat, quum 1 Pindarus, novemque Lyrici Homericis verſibus canere 2 timuerunt. Et ne poëtas quidem ad teſtimonium citem, certe neque Platona, neque Demoſthenem ad hoc genus exercitationis acceſſiſſe video. 3 Grandis, &, ut ita dicam, pudica oratio non eſt maculoſa,

in umbra ſub tecto & inter tectum diſcipulos exerceret, hos ita appellabant in oppoſitione eorum, quibus olim juventus Romana præceptoribus, nimirum optimis oratoribus in ipſo foro ſub dio utebatur, & pugnare in prælio diſcebat, ut loquitur Dialogus de cauſſis corruptæ Eloquentiæ, cap. XXXIV.

1. *Pindarus novemque Lyrici*] Senec. Ep. XXVII. In Hygini vero Mythol. nudum lemma: *Septem Lyrici.* quod falſum eſt. Auſonius gripho Ternarii numeri:

Et Lyrici vates numero ſunt Mnemoſynarum.

Wouweren. Lyricorum princeps cluit *Pindarus.* Reliqui ſunt: *Alcæus, Sappho, Steſichorus, Ibycus, Anacreon, Bacchylides, Simonides, Alcman*, quorum fragmenta manibus doctiorum teruntur. Quidam addunt *Corinnam*, quæ fuit poëtria. *Gabbema.* Hîc quærunt viri docti, quomodo *Pindaro* nominatô *novem* tamen *Lyrici* ſint? Tentat conciliare G. Barthius lib. XLIV, cap. VI. Gonſalius decimam *Lyricam* indagavit, ſed ſimpliciſſima & veriſſima explicandi ratio hæc eſt. Rotundum numerum poſitum pro exacto & ſubtili, ut ſolet; quod genus adeo amatum veteribus, ut etiam interdum, cùm ſodalitii alicujus mentio fit, etſi unum nominando eum è reliquorum numero excerpſiſſe videantur, poſtea tamen univerſum collegii numerum ita ponant, quaſi & is, quem excerpſerant, includeretur, ſicuti in hoc Petronii. ita ut Seneca lib. V de Benef. cap. XVI. *Cnejus Pompejus dum extraordinaria concupiſcit imperia, dum provincias ut eligat diſtribuit; dum ita Triumviris Remp. dividit, ut tamen in ſua domo duæ partes eſſent.* Vbi Gruterus: *dum ita cum tertio Remp.* Lipſius: *Dum ita Triumvir Remp.* Sed *Triumviris.* id eſt *Collegio ſuo.* quod ipſum, Cæſarem, Craſſum continebat. Prorſus ut Rutilius Numantianus de alteris illis tribus viris:

Ille tamen Lepidus pejor civilibus armis,
Qui geſſit ſociis impia bella tribûs.

Nempe ubi tres ſocii erant, ipſe Lepidus, Octavius, Antonius. Frequens hoc etiam ſacro Codici. In Ann. Iud. cap. IX. *Ita venit*, (Abimelech) *in domum patris ſui Ophratham, & interfecit fratres ſuos, filios Ierubalis, ſeptuaginta viros ſuper lapide uno: & reliquus factus eſt Iothan filius Ierubalis.* Atqui omnes filii computato & Iothano fuerunt ſeptuaginta. Sic rurſum: *Vt rediret injuria* LXX *filiis Ierubalis illata.* Id eſt, cædes eorum reponeretur Abimelecho. *Io. Fred Gronovius.*

2. *timuerunt*] c. *M. invenerunt.* Ian. Douſa in MSo ad editionem Tornæſii A. 1575, ſæpius citando.

3. *Grandis, &, ut ita dicam, pudica*] Infra: *Iam illa grandis oratio haberet majeſtatis ſuæ pondus.* Et paulo poſt:

Grandiaque indomiti Ciceronis verba minetur.

Erhard. Corn. Tacit. ſive quis alius auctor dialogi de Oratoribus: *Oratio, ſicut corpus hominis, ea demum pulchra eſt, in qua non eminent venæ, nec oſſa numerantur; ſed temperatus ac bonus ſanguis implet membra, & exſurgit toris, ipſos quoque nervos rubor tegit, & decor commendat.* Vide Iuvenal. Satyr. 8. Quinctil. l. 2, c. 11. l. 5. c. 12. l. 12, c. 6. *Io. à Wouweren.*

1. *ven-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

loſa, nec turgida, ſed naturali pulchritudine exſurgit. Nuper 1 ventoſa iſthæc & enormis loquacitas 2 Athenas ex Aſia commigravit, animoſque juvenum ad magna ſurgentes veluti 3 peſtilenti quodam ſidere adflavit, ſimulque corrupta eloquentiæ regula ſtetit, & obmutuit. Quis poſtea 4 ad ſummam 5 Thucydidis, quis 6 Hyperidis

1. *ventoſa iſthæc & enormis loquacitas*] ἀερολέσχης, ſublimiloqua, & in dicendo ſuperba, ut cum quis

Projicit ampullas & ſeſquipedalia verba.

Erhardus. *Turbida & vana Aſiaticorum dicendi licentia.* Gloſſ. Petron.

2. *Athenas ex Aſia commigravit*] Cicero in Brut. c. XIII. *Aſiatici nimis redundantes.* D. Hieron. ad Ruſticum: *Qui Aſianum tumorem Attico ſiccabant ſale.* Iulius Severianus: *An ſequenda Atticorum actio, qui breves adſtrictique ſunt, & acres: An imitanda nobis Aſianorum licentia, qui vagi & fuſi?* S. A. Gabbema.

3. *peſtilenti quodam ſidere adflavit*] Nonnunquam quaſi ex ipſis ſtellis ignes defluunt, qui fulminum modo animalia ferire ſolent, & arbuſta; videntur ipſæ ſtellæ decidere aut tranſilire: quod tamen putidum exiſtimare, nam infra iſtas hæc naſcuntur. Huc ſanè reſpexit Petronius. Apul. Mileſ. 8. *Velut gravi tonitru procellaque ſideris, vel ipſo Diali fulmine percuſſa.* Martial. l. 7 Epigr. 93.

Hoc opus eſt ſubitò fias ut ſidere mutus.

Et l. XI Ep. 86.

Sidere percuſſa eſt ſubitò tibi, Zoile, lingua.

Hi autem qui perculſi, *ſideroſi.* Gloſſ. *Sideroſus* ἀστροπλὴξ, ἐπιληπτικὸς (*deficiens*). In arboribus *ſideratio.* Plin. l. 7, c. 24. Io. à Wouweren. *Peſtilenti ſidere afflatum eſſe.* i. peſtilentia correptum eſſe, vel lue peſtifera infectum eſſe. Vnde Iuſtinus: *Peſtilentis ſideris vi exercitum amittere:* & Livius; *Haud ſecus quam peſtilenti ſidere ictum pavere.* Tranſlatum eſt ab arboribus, quarum proprium vitium eſt *ſideratio*, cum lacteſcentes germinum oculi grandine vel pruina aduruntur, aut ſub ortu canis ſiccitatum vapore novellæ arbores moriuntur, teſte Plin. lib. VII. *S. A. Gabbema in edit. poſt. ſidere afflare peſtilenti.* Metaphora eſt ducta à morbo plantarum *ſideratio* dicto, quo, humore per nimium æſtum abſumpto, totæ vel aliqua ſui parte ſubitò exareſcunt. *Gloſſ. Petron.*

4. *ad ſummam*] *Summam* abſolute uſurpat pro perfectione & conſummatione & abſolutione, quod novitate quidem blanda conciliatrice placet intelligenti: non attendenti ſurdum & inane vocabulum eſt. Turneb. lib. XIX, c. VI. Iuretus ad Symmach. lib. III, ep. XL. Infra Petronius: *Diuque ſumma carminis penes Mopſum Thracem memorata eſt.* Gabbema.

5. *Thucydidis*] Cujus tanta fuit in dicendo præſtantia, ut, teſtante Dionyſ. Halicarnaſſæo, Demoſthenes ejus librum octies deſcripſerit, totumque fere edidicerit.

6. *quis Hyperidis ad famam proceſſit*] Fuit Hyperides Athenienſis, unus è decem clariſſimis Oratoribus, æmulus quandoque Demoſthenis. Volat. L. 6. Plutarch. in Demoſth. Guilielm. Canterus: De *Hyperide* Oratore narrat Athenæus, eum cùm Phrynen in Iudicium capitis adductam defenderet, & viderentur judices eam eſſe condemnaturi: tum verò in medium illam produxiſſe, tuniciſque diruptis ejus pectus (quod ut ipſa

ridis ad famam proceſſit? ac [1] ne carmen quidem ſani coloris enituit: ſed omnia quaſi eodem cibo paſta, non potuerunt uſque ad ſenectutem caneſcere. [2] Pictura quoque non alium exitum fecit, poſtquam Ægyptiorum audacia [3] tam magnæ artis compendiariam invenit. [4] Non eſt paſſus Agamemnon me diutius declamare

[1] in

ipſa tota, ſpecioſiſſimum erat) denudaſſe, atque ita eàm de more concluſionis coràm deploraſſe, ut judices partim religione deterriti, partim miſericordiâ moti, Veneris miniſtram & ſacerdotem illam abſolverint.

1. *ne carmen quidem ſani coloris*] Sanum appellabant quicquid rectum, moderatum, caſtigatum, & ſincerum. Quo ſenſu Cicero de Clar. Orat. dixit, *Aſiaticos oratores nimis redundantes, Rhodios ſaniores.* Et alio loco, *Atticos oratores ſanos & ſiccos.* Fr. Iuret. ad Symmach. *G. Erhard.*

2. *Pictura quoque non alium exitum fecit, &c.*] Ipſe Petronius infra: *Conſulere prudentiorem cœpi ætates tabularum, ſimulque cauſam deſidiæ præſentis excutere, cur pulcherrimæ artes periiſſent, inter quas pictura ne minimum quidem ſui veſtigium reliquiſſet. Tum ille, Pecunia, inquit, cupiditas hæc tropica inſtituit, &c.* Felix Faber Monachus Vlmenſis in Hiſtor. Suevor. l. 1, c. 8. *Revixit in Germania ſcientia & eloquentia, & ex conſequenti quæque ingenioſæ artes, ut pictura & ſculptura. Amant enim ſe artes hæ adinvicem. Ingenium pictura expetit, ingenium eloquentia cupit non vulgare, ſed altum & ſummum. Mirabile dictu eſt, dum viguit eloquentia, viguit pictura, ſicut Demoſthenis & Ciceronis tempora docent: poſtquam cecidit facundia, jacuit & pictura. Videmus picturas, & ſculpturas ac ſcripturas ducentorum annorum nulla prorſus arte politas, nec hominum, ſed monſtrorum portentorumque facies. Scripta illius ætatis rudia ſunt, inepta, incompta: priſcis vero ſeculis, Apellem atque Zeuxim, Polycletum, Phydiam & Praxitelem magnos fuiſſe comperimus; & de ſtatuariis, ſculptoribus & pictoribus Dorem Liddum, &c.* Idem.

3. *tam magnæ artis compendiariam invenit*] ſcil. *viam.* Sic Cic. lib. 11 de Offic. *Socrates hanc* viam *ad gloriam proximam, & quaſi* compendiariam *dicebat eſſe.* Seneca Ep. XXVII. *hanc compendiariam invenit.* Varro: *Hoc dico, compendiaria ſine ulla ſollicitudine ac moleſtia dicundi ad eandem voluptatem perveniri poſſe.* Philoxenus Gloſſ. *Compendiaria*, συντομία. S. A. Gabbema. *Compendiaria. conciſa brevitas*, συντομία. Gloſſ. Petr.

4. *Non eſt paſſus Agamemnon*] Imitatur aperte Lactantius Inſt. divin. l. 1, c. 1. *Non eſt paſſus hominem Deus lumen ſapientiæ requirentem diutius oberrare. Agamemnona* Regem prædicat Homerus, corporis proceritate omnes heroas Græcos antecelluiſſe. Hinc perſonam Agamemnonis inducebant Declamatores, ut magni & conſtantis patroni; quod ex noſtro Arbitro licet colligere, & Varronis virgula divina. Auſ. Popma Conjectan. ad Varron. Frequens apud optimos auctores, ut ſub perſonis Homericis alios intelligant. Læv. Torrentius in Suetonii Tiber. cap. 61. De hoc etiam mediæ ætatis vetera nomina adſciſcendi more quædam notavit Hen. Caniſius Antiq. lect. tom. 1, in Not. ad Alcuini Epiſt. 3, & 46. & Goldaſtus in Suevicar. rer. Scriptorib. de Vellejo Gallo. Sic infra: *cum Agamemnone ad januam pervenimus.* Et alibi:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] in porticu, quam ipſe in ſchola ſudaverat: ſed, adoleſcens, † inquit, quoniam [2] ſermonem habes non publici ſaporis, &c, quod rariſſimum eſt, amas bonam mentem, non

† *Agamemnon.*

libi: *Recepi hoſpitem Lycurgo crudeliorem.* Iterum. *Quicquid Lycurgi villa graſſantibus præbuiſſet*: ad Lycurgi crudelitatem reſpiciens. *Ge. Erhard.*

1. *declamare in porticu*] Non idem porticus, ac ſchola. *Porticus* ante ſcholas, ut in Academia Altorfina, nec ante ſcholas tantum, ſed & ante pinacothecas *porticus* habebant. Infra: *Ex his, qui in porticibus ſpatiabantur, lapides in Eumolpum recitantem miſerunt.* Chriſtiani etiam ante templa, quas Scriptores eccleſiaſtici *ambitus* vocant. *Erhard.* *Porticus*, *locus* (juxta vel ante acroaterium) *in quo declamationes fiebant.* Gloſſ. Petron. *Porticum* quam dicat neſcio, præſertim quum nec pes, nec caput Encolpianæ diſſertationis, in tanta tamque deformi Satyrici iſtius decurtatione, uſpiam gentium compareat hodie. Nam nec de *Agamemnonis ſuaſoria* reliquum nobis quidquam fecit fugitiva oblivio. Quid? quod majorem *ſuperioris declamationis* partem deperiiſſe augurari poſſumus. Iam de *obſcœna illa, modisque omnibus flagitioſa Encolpii ſervitute, eodemque ad arenam condemnato; de fuga ejus, ac judicio deluſo: de nocturna hoſpitis cæde: de uxore Lycæ corrupta, tum injuriis eidem illatis, expilatoque contumelioſa migratione navigio*, nec vola, nec veſtigium, quod ajunt. Quid de *damnatione Tryphænæ; de exilio, ac dignitate ejus in concione proſcripta: de Lycurgi villa diſpoliata, ac rapinis communibus, de Menelao anteſcholano* loquar? Sed & de *propudioſa illa, quamque ſtupro emeruerat, Gitonis manumiſſione, deque primis impudicitiæ ejus tirociniis, præpoſteraque ac nefaria cum Encolpio conſuetudine: de Aſcylto infamiæ notis coöperto, qui ne vir eſſet à matre perſuaſus, ipſo virilis togæ die ſtola aſſumpta in muliebris patientiæ ſcortum tranſierat, opus etiam muliebre in ergaſtulo fecerat.* Taceo *conturbationem Aſcylti, ſolique verſionem multo perditiſſimam:* taceo *fraternam cum Encolpio ſub præceptoris umbra, initam ſocietatem; & viridarium fœdiſſimis utriuſque voluptatibus inquinatum:* poſtremo, *quod ex turpiſſima lite in riſum jurgantes converterat, laudationem poëtæ, cujus adeo ſubidiſſimæ recitationi cum auritis, imo vero dentatis plagis interfuerant ambo, neque id fruſtra: quippe quam vocatio etiam fuerit ſubſequuta, ex utriuſque captatoris ſententia, paraſiticis potius quam ſcholaſticis artibus quæſita.* Neque minor jactura facta in argumentorum ſequentium amiſſione, *de pallio* loquor *per latrocinium harpagato, de tunicula Aſcylti intactis aureis plena deperdita, eademque porro mox à ruſtico quodam in ſolitudine inventa: de ſacro Priapi ante cryptam turbato, de nocturnis in ſacello magni illius dei religionibus inſpectis, proditiſque.* Ex quibus tum univerſis, tum ſingulis facile eſt adfirmare, ipſa hæc tantula quæ reliqua etiamnum poſſidemus Fragmenta, vix mehercules in decima ejus Satyræ parte cenſeri poſſe. Cæterùm de *eapſe porticu* habes aliquanto etiam poſt. Nam ne de *porticu Herculis Romæ à Philippo quondam extructa* dictum credam, cujus meminit infra Petronius, obſtat *Græcæ urbis* mentio, *in cujus diverſorio ſe deſertum jacere lamentatur Encolpius* poſtea. *Ian. Douſa.* P.

2. *Sermo publici ſaporis*] *venuſta ſermonis gratia ad publicam jucunditatem faciens.* Gloſſ. Petr.

3. Mini-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

non fraudabo te arte ſecreta. [1] Minimum in his exercitationibus [2] doctores peccant, qui neceſſe habent [3] cum inſanientibus furere. Nam [4] ni dixerint, quæ adoleſcentuli probent, ut ait Cicero, [5] *ſoli in ſcholis relinquentur*; [6] ſicut ficti adulatores, quum [7] cœnas divitum

[1] captant,

1. *Minimum in his exercitationibus doctores peccant*] Sic recentiores omnes. Sed Tornæſ. & cod. Tragur. *Nimirum i. h. e. d. p.* Douſa MS. ad edit. Tornæſii: *Minimum.* Meller. Et Erhardus: *Leg. minimum. Nihil, ait, aut minimum peccare magiſtros, plurimum parentes, nam ſequitur: Quid ergo eſt? parentes obiurgatione digni.* Exiſtimo ego, quæ intercedunt: *ficti adulatores, piſcatores, &c.* majoris eſſe, quàm ut *nimirum* planè exulet. cupiamque ejus memoriam vel in Notis ſanctè ſervari, quò facit & proxima.

2. *doctores peccant*] Multitudinis judicio impulſi, ea quæ plurimis placuerunt maximè affectamus, & parentum præceptîs imbuti ad illorum inſtituta & errores deducimur; qui præpoſtera ambitione & præcipitatis votîs, pueris adhuc locis matrum involutis, ampla patrimonia, prætextas ac trabeas promittunt. Has ſecuti præceptores, ne artificium periret, ſuum quoque furorem inſaniæ ſeculi adjecerunt, omniſque bonæ mentis & optimarum artium, quarum inſtitutores eſſe debebant, inſtitores eſſe maluerunt. Animis teneris inſidias tendunt, & quos incontaminatos acceperant, inficiunt & flectunt ad communes errores, ac parentum improba vota, &c. Wouweren in Polymath. *Ge. Erhardus.*

3. *cum inſanientibus furere*] Eleganter Plautus in Bacchid. IV, IV, X.

Nullus frugi eſſe poteſt homo, niſi qui & bene & male facere tenet.
Improbis, cum improbus ſit, harpaget: furibus furetur, quod queat.
Verſipellem, frugi convenit eſſe hominem, pectus cui ſapit,
Bonus ſit bonis, malus ſit malis: utcunque res ſit, ita animum habeat.

Horat. lib. II Satyr. III.

---- pudor, inquit, te malus urget:
Inſanos qui inter vereare inſanus haberi.

S. A. Gabbema.

4. *ni dixerint, quæ adoleſcentuli probent.*] Quid hoc aliud, quam quod apud Agellium Taurus philoſophus conqueritur, legem diſcipulos dare, qua diſcant? *Alius ait, hoc me primum doce: item alius, hoc volo, inquit, diſcere, iſtud nolo. Hic à Sympoſio Platonis incipere geſtit, propter Alcibiadis comiſſationem: ille à Phædro propter Lyſiæ orationem.* Putean. Suad. Auſpic. Orat. 2. *Erhardus.*

5. *ſoli in ſcholis relinquentur*] Verba ſunt Ciceronis in orat. pro Cœlio c. XVII. *Gabbema.*

6. *ſicut ficti adulatores cum cœnas divitum captant*] Iacobus Magni Sopholog. l. 4, c. 13. *Qui ſapiens eſt, adulatoribus minime credat. Fictis enim ſermonibus capiuntur homines, ſicut prætextu pabuli hamo capiuntur piſces. Vnde Petronius: Adulatores ficti, cum cœnas divitum captant,* &c. Senec. Epiſt. 123. *Varus Eques Romanus, cœnarum bonarum ſectator, quas improbitate linguæ merebatur.* Erhard.

7. *cœnas*] Gabbemiana editio hîc habet *cenas*, & paſſim; quemadmodum & MSm. Tragurienſe. Malui tamen editionem Lugdun. A. 1615, Rutg. Hermannidem, & etymologiam à Voſſio comprobatam ſequi. *Adoleſcens* verò proxime & ſuprà, antiquè pro *adol.* ut *epiſtula* pro *epiſtola*. Sic dicimus *adultum*, pro *adoltum*, ſeu *adolitum*, propter affinitatem *o* & *u*. Voſſ.

1. *Ca-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] captant, nihil prius meditantur, [2] quam *id* quod putant gratiſſimum [3] auditoribus fore (nec enim aliter impetrabunt, quod petunt, niſi quaſdam inſidias auribus fecerint): ſic eloquentiæ magiſter, niſi, tanquam piſcator, [4] eam impoſuerit hamis eſcam, quam ſcierit appetituros eſſe piſciculos, ſine ſpe prædæ [5] moratur in ſcopulo. Quid ergo eſt? [6] parentes objurgatione digni ſunt, qui nolunt liberos ſuos ſevera lege proficere. Primum enim, ſicut omnia, ſpes quoque ſuas [7] ambitioni donant: deinde

1. *captant*] i. e. capere deſiderant. Infrà,

Clienſque cœnas impotentium captet.

Mart. lib. II Epigr. XVIII.

Capto tuam (pudet heu) ſed capto Maxime cœnam;
Tu captas aliam: Iam ſumus ergo pares.

Nam *captare* non eſt frequenter capere, ſed capere cupere. Talia multa ſunt, quæ frequentativæ formæ cenſentur, cum ſint deſiderativa. Sic *prendo* non eſt prendo frequenter, ſed prendere cupio. *Vendito*, vendere deſidero. Ita *dormito*; *oſtento*, oſtendere me in aliqua re volo. *Munito*, munire cupio. Cic. pro Roſcio Amer. *Adrian. Turnebus.*

2. *quam* id] *Id*, codicis eſt Tragurienſis.

3. *auditoribus*] Editio Lugd. (Tornæſ.) in vet. codice ſcriptum eſſe teſtatur, *auribus*, quod ego emendatius puto. *Chriſtoph. Richardus.*

4. *eam impoſuerit hamis eſcam*] Τὸ δέλεαρ τῷ ἀγκίςρῳ περιθεῖναι, *hamo eſcam* (circumdare) *corrumpere* proverbialis eſt locutio, pro inſidiis aliquem circumvenire, & blanditiis in errorem inducere. Hadr. Iunius in Adag. *Ge. Erhardus.*

5. *moratur in ſcopulo*] Codice in Tragur. eſt *morabitur*. Ad rem Senec. Herc. Fur.

Hic exeſis pendens ſcopulis,
Aut deceptos inſtruit hamos;
Aut ſuſpenſus ſpectat preſſa
Præmia dextrâ. ſentit tremulum
Linea piſcem.

6. *parentes objurgatione digni ſunt*] A doctoribus eloquentiæ in patres culpam transfert. qua de re videndus Caſaubon. in Perſ. Satyr. I. Iuſtinianus Imperator in Conſtit. ad Anteceſſores diſcipulis definit quinquennium, quo ſcilicet dent operam audiendis profeſſoribus, & perlegendis libris conditorum juris. Erat definitum quadriennium, nec niſi qui probaſſet tantum ſe temporis legum ſtudiis impendiſſe, admittebatur in numerum Advocatorum. *L. Iubemus pro tempore, L. petitiones, C. de Advocat. div. jud.* Si quinquennium vel quadriennium illa ætate, qua mores & jura & verba civilia ſane erant notiora aut facilia perceptu, quid non erubeſcimus iſtâ, qua horrere ſpinis omnibus videntur omnia, quæcunque de jure ab antiquis prodita ſunt, vix tamen in eis nos tranſigere triennium, plurimum vitio parentum, qui, ut hoc loco Petronius, *cum ad vota properant, cruda adhuc ſtudia in forum propellunt*, &c. Cujac Obſervat. l. 12, c. 20. Adi ejuſdem præfat. in Paratit. Cod. *Erhardus.*

7. *ambitioni donant*] Nonnunquam *donare* valet contemnere, aut ex contemptu rem quampiam à ſe amoliri, quòd inter mortales ſtudioſos rei parandæ, plus æquô pauci ſint, qui donent

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

de, quum ad vota properant, [1] cruda adhuc ſtudia in forum [2] propellunt, & eloquentiam, qua nihil eſſe majus confitentur, [3] pueris induunt adhuc naſcentibus. [4] Quod ſi paterentur laborum gradus [5] fieri, ut ſtudioſi [6] juvenes lectione ſevera [7] mitigarentur, ut ſapientiæ præceptis animos componerent, [8] ut verba atroci ſtilo effode-

donent alteris, quæ alicujus pretii reantur. Hac ſententia Petronius ait, Patres pia ambitione ſpes debitas, filiis ſuis projicere, aut contemnere. *Euſt. Swartius.* *Donare* ſe ambitioni. i. omnia facere ad pompam & oſtentationem, non ut ſis bonus, ſed bonus eſſe videaris. Senec. Ep. LXIX. *Addiximus animum voluptati, cui indulgere initium malorum eſt: tradidimus ambitioni & famæ, cæteris æque vanis & inanibus.* S. A. Gabbema in poſt. edit.

1. *cruda adhuc ſtudia*] Sic *cruda vinea*, pro nondum matura & nondum muſtea. l. xxvij § *ſi oliva. ad legem Aquiliam.* Sic *crudus vir*, in Plauto, pro feroci, nec moribus humanioribûs polito. Papinianus II Achilleidos: *Cruda exordia magnæ indolis.* Et *fictile crudum* dixit Plin. lib. XXIX, cap. II pro olla, in qua nihil coctum fuit. Sic *virginem crudam* vocat Martialis, quam *acerbam* Tertullianus lib. de veland. Virgin. quæ Homero VI Odyſſ. παρθένος ἀδμὴς, virgo indomita, & præcoqua: quia nondum calore naturali inflammata. *Lud. Dorleans.*

2. *propellunt*] Tragur. cod. *impellunt.*

3. *eloquentiam pueris induunt*] Sic Claudian. *triumphis induit.* Deinde pro *naſcentibus* legendum aut *lactentibus*, aut *dentientibus*, aut *vagientibus*, quod poſtremum proxime accedere videtur ad vulgatæ ſcripturæ literas pronunciationemque. *Ge. Erhard.*

4. *Quod ſi paterentur laborum gradus fieri*] Neque enim Philoſophia de plano adiri poteſt, per gradus ad illam enitendum eſt. Quippe ardua & excelſa non petimus aditu expedito. Auguſtinus de Ordine l. 2. *Hinc ſe illa ratio ad rerum divinarum contemplationem rapere voluit: ſed ne de alto caderet, quæſivit gradus, atque ipſa ſibi viam per poſſeſſiones molita eſt.* Ita in ipſis artibus certi gradus. VVouweren in Polymath. *Idem.*

5. *fieri, ut ſtudioſi juvenes lectione ſevera mitigarentur*] Ia. Douſa: Ita lego, proboque hanc lectionem præ veteri Lugdunenſi iſta: *Irrigarentur.* Perſiſtit enim in metaphora Petronius, & *maturitatem* iſtam, quam per verbum *mitigari* exprimit, opponit *ſtudiorum cruditati*, qua juventutem de parentum conſilio obnoxiam laborare queſtus fuerat antea, verbis illis: *deinde quum ad vota properant, cruda adhuc ſtudia in forum propellunt, & eloquentiam, qua nihil eſſe majus confitentur*, &c. *Mitigari* ergo pro *mitificari* (quo vocabulo uſus Gellius) hoc eſt, matureſcere, poſitum accipiemus.

6. *juvenes lectione ſevera mitigarentur*] Ovid. de Ponto l. 2.

Adde quod ingenuas didiciſſe fideliter artes
Emollit mores, nec ſinit eſſe feros.

Et alibi:

Artibus ingenuis, quarum tibi maxima cura eſt
Pectora molleſcunt aſperitaſque fugit.

Henr. Stephanus Schediaſmat. l. 3, c. XI. Erhard.

7. *mitigarentur*] Iuxta Tornæſii edit. Lugdunenſem, & MSm. Tragurienſe *irrigarentur.*

8. *ut verba atroci ſtilo effoderent*] Veteres qui ad ſcribendum ceris ſive tabel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

effoderent, ut [1] quod vellent imitari, diu audirent, ſibi nihil eſſet magnificum, [2] quod pueris placeret: jam illa grandis oratio haberet majeſtatis ſuæ pondus. [3] Nunc pueri

tabellis ligneis ceratis vel cerâ inductis utebantur, quando ſcribebant ſtylo ferreo arabant, vel pungebant, vel fodiebant ceras, inque illis literas fingebant. Altera pars ſtyli, qua nempe ſcribebant erat ſatis acuta ad ſubtilem ſulcum in cera faciendum: altera obtuſa, qua ſi ſcriptum delere vellent, ſulcos inciſis literis in cera factos conducebant, complanabantque, eamque concinnabant ad aliam ſcripturam accipiendam. *Styli* deſcriptio eſt apud prudentiſſimum Prudentium Hymn. IX περὶ στεφάνων (de coronis):

Innumeri circum pueri, miſerabile viſu,
Confoſſa parvis membra figebant ſtylis,
Vnde pugillares ſoliti percurrere ceras,
Scholare murmur adnotantes ſcripſerant.

Et paulo poſt:

Inde alii ſtimulos, & acumina ferrea vibrant,
Qua parte aratis cera ſulcis ſcribitur.

Hæc prior pars quam diximus.

Et qua facti apices abolentur & æquoris hirti
Rurſus niteſcens innovatur area.

Hæc pars poſterior. Ita ad priorem alludens Cicero lib. I de Orator. *omnia ſub acumen ſtyli ſubeant neceſſe eſt.* & Petronius hoc loco. Ad alteram Horatius lib. I Sat. X.

Sæpe ſtylum vertas iterum quæ digna legi ſint,
Scripturus.

Hoc eſt, ſæpe aliquid deleas ac corrigas. Nempe qui acuta parte ſtyli formabant literas, cum eaſdem mutare vel abolere vellent, convertebant in manu ſtylum, & partem obtuſam, quæ alioquin à tabella erat averſa, redigebant verſus tabellam. Ita ergo qui pungentes ceram literas efficiebant, cum delere ſcriptum vellent, ſtylo verſo eaſdem prius factas expungebant. Styli formam apud Pignorium vide. *Gabbema.* Videtur Petronius ſcripſiſſe, *nec verba atroci ſtylô effoderent.* i. non crudo atque immaturo ſtylô præproperè ad ſcribendum ſe darent. *Idem in edit. poſter.* Stylus atrox, *acumen ſtyli.* Gloſſ. Petron.

1. *quod vellent imitari, diu audirent*] Aul. Gellius lib. I noct. Attic. c. 9 auctor eſt, moris fuiſſe, ut ii qui ſub diſciplina Pythagorica eſſent, ab initio per integrum biennium tacerent, quo tempore ἀκουστικοὶ (*audientes*) dicti, antequam aliquid vel interrogarent vel ſcriberent. Illud vult dubiô procul Petronii *diu audire.* Nec temere diſcipulos admiſit Pythagoras, & qui eum ſecuti, ſed ἐφυσιογνωμόνουν, i. mores naturamque, conjectatione quadam de oris & vultûs ingenio, deque totius corporis filo atque habitu ſciſcitati. Ex Notis *Io. Pet. Lotichii.*

2. *quod pueris placeret*] Catullus ad Coloniam:

Inſulſiſſimus eſt homo, nec ſapit pueri inſtar, &c.

Et Horatius de arte Poët.

---- *Iram*
Colligit ac ponit temere, & mutatur in horas. Ibidem:
Cereus in vitium flecti, monitoribus aſper,
Vtilium tardus proviſor.

3. *Nunc pueri in ſcholis ludunt, juvenes ridentur,* &c. *quod quiſque perperam diſcit in ſenectute confiteri non vult*] Ia. Douſa: Exprimere videtur voluiſſe dictum Horatianum, cujus quantopere ſtudioſus fuerit Arbiter, teſtis eſt elogium illud multo liberaliſſimum, quo *curioſam* in poëta iſto Biformi *felicitatem* idem admiraturus poſtea. Illud igitur Horatianum (ut dixi)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

pueri in ſcholis ludunt, juvenes ridentur in foro; & quod utroque turpius eſt, 1 quod quiſquis perperam diſcit, in ſenectute confiteri non vult. Sed ne me putes improbaſſe 2 ſchedium 3 Lucilianæ humilitatis, quod ſentio, & ipſe carmine effingam:

4 *Artis ſeveræ ſiquis amat effectus,*
Mentemque magnis applicat, 5 prius more

Mentem-

dixi) exprimere videtur hic noſter:

Vel quia nil rectum, niſi quod placuit ſibi, ducunt:
Vel quia turpe putant parere minoribus, & quæ
Imberbes didicere, ſenes perdenda fateri.

1. *quod quiſquis perperam diſcit, in ſenectute confiteri non vult*] Pueri & juvenes ob ceream ætatem meliora poſſunt edoceri; de ſenectute Auſonius in epiſt. ad Georg. filium: *ſed commendo* (ait) *tibi errorem meum. Nævos noſtros, & cicatrices amamus: nec ſoli noſtro vitiô peccaſſe contenti, affectamus ut amemur.* Flaccus de art. P.

---- laudator temporis acti
Se puero, cenſor caſtigatorque minorum.

Ex Notis hìc univerſal. *Lotichii.*

2. *ſchedium Lucilianæ humilitatis*] G. Erhardus: Olim legebatur *ſtudium. Schedium* autem eſt inconditum exemplar & inelaboratum. Sidon. l. 8 Ep. 3. *Apollonii Pythagorici vitam, non ut Nicomachus ſenior è Philoſtrati, ſed ut Taſcius Victorianus è Nicomachi ſchedio exſcripſit.* Savaro in Not. ad Sidon. Vide tamen Caſaubon. de hoc loco l. 2 de Satyr. c. 3. Gloſſ. Petron. *Schedium Lucilianæ humilitatis*, inelaboratum opus & extemporanea ſcriptio. *Studium* de quo Erhardus, Tornæſianæ ſeu Lugd. eſt editionis, *ſchedium* Pariſienſis ſeu Stephani laudante mox Douſa, & codicis Tragurienſis; qui & loco *humilitatis*, *improbitatis* habent: teſtante id. de Pithœi codice Petr. Scriverio in MSo, juxta manum Douſæ ad edit. Tornæſ.

3. *Lucilianæ humilitatis ſched.*] Ita Pariſienſis editio. Turnebus priorum exemplarium fidem ſequutus, non *improbitatis*, verum *humilitatis*, reſcribebat. Idque Petronianæ etiam ſententiæ paullo accommodatius viſum. Nam (ſicuti idem argute ſubjicit) *Lucilius in Satyris interdum ſe ad humilitatem iamborum demittebat; hodieque in Grammaticis quidam ejus Iambici reperiuntur.* Alii non *Lucilianæ*, ſed vero *Lucianæ improbitatis* maluere. Venia digni, quia Petronium Luciano poſteriorem credidere. Quid ſi accipiamus de *Licinio Calvo?* cujus *carmina, quamvis jocoſa, ingentis animi fuiſſe* adſerit Seneca. *Douſa P.*

4. *Artis ſeveræ ſi quis amat effectus*] Sic quidem utraque Gabbemiana edit. tum R. Herm. & Lotichii (de quibus & ſeqq. infrà clariùs); ſed Helenopolit. & Frellon. pro *amat*, habent *hamat*, Tornæſ. in marg. & Var. lect. pro *amat*, alii *ambit*; Steph. *ardet*. Idem monet & Douſa. Wouwerius in Notis: Legend. *hamat*. I. Rutgerſius: Petronius, ut quidem emendavit Ioſephus, divi Iulii Cæſaris F. Scaliger, ſcripſit *hamat*. Eſt autem *adhamare* ἀγκιστρεύειν, ut explicat vetus Gloſſarium, hoc eſt, ut Apulejus loquitur, *inuncare*. Et certè id ratio metri exigit, ut pro *amat* (quod etiam c. Tragur. inſedit) omnino choreum ſubſtituamus. Electio ſuo tempore ſit penes alium, me ſerio monitore.

5. *prius more*] Sic & Wouwer. R. Herm. ac cod. Tragur. Tornæſius in marg. Turneb. *morem*. hoc modo & Hele-

1 *Frugalitatis lege polleat exacta :*
Nec curet alto regiam trucem vultu ,
2 *Clienſque cœnas impotentium captet :*
Nec 3 *perditis addictus obruat vino*

Mentis

Helenopol.Frellon.Lotichius.Erhardus: *prius more.* Scribendum eſt fortaſſe uno verbo *prius-more:* hoc eſt more priſco , & veterum poëtarum conſuetudine,ut apud Propertium, *prius-domina, ante-cupidinibus, ante-lino,nunc-dea,* apud Plautum in Truculento :

Vt ante-parta demus poſt-partoribus.

apud Terentium *ſemper-lenitas* , & alia id genus trecenta. *Chriſtoph. Richard.* Pet. Pithœus Not. ad Collat. Leg. Moſaic. & Rom.

Artis ſeveræ ſi quis amat effectus ,
Mentemque magnis aptat : prius amore
Frugalitatis legem pellat exactam.

Et videtur idem voluiſſe poëta Venuſinus ad Mæcenatem :

Faſtidioſam deſere copiam.

Legem enim *exactam* , diætæ exactum illud ſive plenum , ut ita dicam, dimenſum intelligo. Aptiſſime huic loco Romanæ philoſophiæ Siren Seneca : *Non poteſt ſtudium ſalutare fieri ſine frugalitatis cura.*

1. *Frugalitatis lege polleat exacta*] Ita Frellon. Wouwer. alii, atque c. Tragur. Sed Tornæſ. in marg. Turneb. pro *polleat* , *pellat*. Lotich. legit *calleat*. Chr. Richardus : *Palleat*, quod eſt in codice veteri , magis placet , quam *polleat*. Id enim ſentit : ei, qui velit magnum aliquod moliri , & efficere in Literis, more veterum exacte colendam eſſe frugalitatem , ita ut eam rem pallor indicet ex ſtudiorum collectus vigiliis. Caſſius Parmenſis de Orpheo :

----- *omnis & illuc*
Perditus incumbens Muſæ pallebat amore.

Tenebricoſus Satyricus :

At te nocturnis juvat impalleſcere chartis.

Io. à Wouweren : Iulius item Severianus : *Oratoris artibus nemo inſtrui poteſt , niſi cui ingenium , & frequens ſtudium. Primùm animi ſit quædam naturalis potentia. tum vox, latus, decor , frugalitas, laboris patientia.* Cæterùm pro *polleat*, nec *calleat*, nec *palleat* ad rem ; ſed verſus poſcit trochaicum , quò penult. pes fiat jambus.

2. *Clienſque cœnas impotentium captet*] Supra ; *Adulatores cum cœnas divitum captant. Impotentium* , id eſt , valde potentium. *Douſa. P.* ad invidiam potentium. *Gloſſ. Petron.* Quemadmodum obſervavit Chariſius lib. II. ubi admonet præpoſitionem *in* eſſe modo derogativam , modo adjectivam. Servius I Æneid. *Impotens, & ſatis, & nimis, & nihil potens.* Exempla ſi deſideras,Iuretum conſule ad Symmach. lib. I Ep. XCV. Savar. ad Sidon. lib. V Ep. XII. Achill. Stat. ad Catull. Ep. XXXVI. *S. A. Gabbema.*

3. *perditis addictus*] Perditis, id eſt , nequam & diſſolutis hominibus , & quos *aſotorum* , ac *nepotum* cognominibus pro dignitate inſignire poſſis. *Douſa P. Nec perditis addictus ,* Tornæſ. in marg. *Nec in popinis abditus.* Stephanus. Tragur. codex : *N. perdictis abditis.* erroneè quidem, ſed veſtigia leguntur antiquioris ſcripturæ : ac *per dictis* in textu etiam dedit Stephanus, non *perditis*. Gabbema in recuſis : Notant in veteribus libris fuiſſe *abditus.* videtur fuiſſe *perditis applicitus.* i. e. aſotis & nepotibus adhærens, aſſiduus comes,ut Petronius ipſe inferiùs : *& ſubinde , prodeuntibus annis, majoribus me pueris applicui.* Terent. Andr. V, IV, XXI. *Tum ille egens, fortè applicat primùm ad Chryſidis patrem ſe :* i. ſe illi inſinuat, familiaritatem ejus appetit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Mentis calorem, neve [1] *plauſor in ſcæna*
Sedeat [2] *redemptus* [3] *hiſtrioniæ addictus.*
[4] *Sed ſive armigeræ rident Tritonidis arces,*
Seu Lacedæmonio tellus habitata colono,

1. *plauſor in ſcæna*] Ingenui namque etiam *plaudendo* addicti. Inſignis eſt Suet. locus Neron. c.xx. *Neque eò ſegnius adoleſcentulos equeſtris ordinis, & quinque amplius millia à plebe robuſtinæ juventutis undique elegit, qui diviſi in factiones plauſuum genera condiſcerent, Bombos, & Imbrices & Teſtas vocabant.* Tacitus autem eos plauſores *equites Auguſtanos* adpellavit. Fuit & plaudendi genus aliud, quod, *Scabellorum crepitum*, vocavere. Ipſum indicat factum Cic. pro M. Cœlio, poſt mimi, aut fabulæ exitum: *Deinde ſcabella concrepant, aulæum tollitur.* Meminit & Suet. Calig. c. LIV. & Arnob. lib. II. *I. A. Gonſalius.*

2. *redemptus*] c.M. *redimitus*, quod reiiciendum non eſt, coronæ enim ſpectatoribus dabantur, ſedebantque ut plurimum coronati, qui ludis operam aurium locabant. *I. Douſa* in MSo.

3. *hiſtrioniæ addictus*] Alia quam vulgò fortaſſis hæc *hiſtrionia.* Sic *hiſtrionales modos* agnoſcit in oratore auctor Dial. quem vide multis. *Ga. Barthius.* Hiſtrioneam facere apud Plautum. *Douſa P.* Tacit. de Orat. *Iam vero propria & peculiaria hujus urbis vitia penè in ipſo utero matris mihi concipi videntur, hiſtrionalis favor, & gladiatorum equorumque ſtudia, quibus occupatus & obſeſſus animus, quantulum loci bonis artibus relinquit?* Io. à Wouweren. *Hiſtrioniæ addictus.* id eſt, ludicris artibus deditus, nimio ſpectandorum hiſtrionum amore incenſus. *Addictus*, devotus, obnoxius: propriè, ære alieno obrutus, & adjudicatus creditori, ut apud eum in nervo pro debitis operas præſtaret. Itaque non profectò deterius, ſi non meliùs legas cum Turnebo: *Hiſtrionis addictus*, id eſt, propemodum ſervus, quippe à quo pecuniâ redemptus & paratus eſt. Sen. Ep. XLVII. *Oſtendam nobiliſſimos juvenes mancipia pantomimorum.* S. A. Gabbema edit. poſter.

4. *Sed ſive armigeræ rident Tritonidis arces*] *i.* Sive placent Athenæ, eo enim jubet ſecedere juvenes, *memor flagitiorum urbis Romæ*, ut loquitur Tacitus in III Annal. *Rident*, eſt Horatii lib. II Carm. Od. VI. *Ille terrarum mihi præter omnes Angulus ridet.* i. placet. *Gabbema edit. poſter. Tritonidis.* Feſti mutilator Paulus: *Tritonia Minerva à ripa Tritonis fluminis dicta, quod ibi primitus ſit viſa.* Mela lib. I, c. VII. *Idem in edit. priore. arces.* Has antiqui Minervæ conſecraverunt, quod eam mundi mentem atque in ſummo capite ſedem habere credebant: ſive quod ratio, quæ per eam deſignatur, Reſp. & urbes amplificet, ut ait Capella. Plato ſcribit, in mediis editiſque locis oppidi ſolitos ædes ponere Iovi, Veſtæ, Minervæ, ſub quorum tutela urbes credebant eſſe. *Parrhaſ.* Virg. Eclog. II.

---- Pallas, quas condidit arces,

Ipſa colat. Vbi Servius: *Ideo dea arcium Minerva dicitur, non quia de capite Iovis nata eſt, ſed quia dea eſt artium & ingenii, ideo iſta finguntur. Nihil enim eſt excellentius ingenio, quippe quo reguntur univerſa.* Probus: *Pallas primum ædificationem inveniſſe dicitur.* Ge. Erhardus.

[1] *Sirenumque domus*, [2] *det primos verſibus annos*,
Mæoniumque bibat felici pectore fontem;
Mox & [3] Socratico plenus grege, mutet habenas
Liber, & ingentis quatiat [4] Demoſthenis arma.
5 *Hinc Romana manus circumfluat, & modo Grajo*

1 *Exone-*

1. *Sirenumque domus*] i. Neapolis, quæ & Parthenope, quòd unius ex Sirenibus nomen fuiſſe, & illuc ejectam in litus illam ſepultamque eſſe traditur. quàm à ſtudiis juventutis hæc urbs floreret, liquet ex Statii Papinii epicedio in patrem, qui & poëta & juventutis moderator ibi fuit. *S. A. Gabbema in recuſis.*

2. *det primos verſibus annos*] Erhardus: Hic erat ordo veteris inſtitutionis, ut primum Poëticam auſpicarentur, à Poëtica ad Rhetoricam, à Rhetorica ad Hiſtoriam gradus eſſet. Videatur tamen Eryci Puteani Suad. Auſpic. Orat. 1, ſive Panegyr. 1 ad Senat. Mediol. ubi de ſtudiorum inſtituto ad juventutem agit. Lucian. Lexiph. ἀρξάμενος δὲ ἀπὸ ἀρίστων ποιητῶν, καὶ ὑπὸ διδασκάλοις αὐτοὺς ἀναγνοὺς, μέτιθι ἐπὶ τοὺς ῥήτορας καὶ τῇ ἐκείνων φωνῇ συντραφεὶς, ἐπὶ τὰ Θουκυδίδου καὶ Πλάτωνος ἐν καιρῷ μέτιθι, πολλὰ καὶ τῇ κωμῳδίᾳ, καὶ τῇ σεμνῇ τραγῳδίᾳ ἐγγυμνασάμενος (*Vbi autem exorſus fueris ab optimis poëtis, & ſub præceptoribus eos legeris, tranſi inde ad oratores. Cum jam illorum ſermone quaſi enutritus fueris, ad Thucydidis & Platonis ſcripta in tempore te accinge; multum adeo & in pulchra comœdia, & gravi tragœdia te ipſum exercitando*). Servius Eclog. IV. *Bono ordine primò Poëtas, deinde Hiſtoricos, demum Philoſophos legendos dicit.* Gabbema.

3. *Socratico plenus grege mutet habenas*] Sic utraque Gabbem. ſed ſine ullo ſuffragio illorum quos laudare ſolemus, qui omnes, *S. p. g. mittat h.* Tornæſ. in marg. & Var. lect. Stephanum legere ait, *Socraticum: plenaſque immittat h. grege.* i. e. fonte. *Gloſſ. Petron.* Erhardus: legendum, *Socratico plenas immittat habenas*, & ἀπὸ κοινοῦ, ex antedictis repetendum τὸ *fonte. Mutet habenas.* Ian. Guiliel. legere jubet, & explicat, è curriculo poëtarum, in oratorium tranſcendere. Sed *mittat habenas*, verum eſt & elegans, ut apud Corn. Severum in Ætn. *flexit habenas.* Metaphora eſt à re equeſtri, & proverbialis quædam locutio. Scaliger comment. in Ætnam. *Douſa: mittere habenas*, Petronio & Propertio idem quod Ovidio *immittere*, aliis *permittere*, ſeu *remittere*, id eſt, laxare ac concedere habenas. Hinc paret hoc loco *mittat*, non *mutet* retinendum, quod tantopere tamen quibuſdam placet.

4. *Demoſthenis arma*] Quibus vel petebat, vel defendebat. *Arma* dicuntur, quod iis inſtructa cauſa neceſſitatem quandam cognoſcentibus afferat, ut pro iis judicent; hinc *exarmare accuſationem* dixit Plin. l. 3. Franc. Polletus Hiſt. fori Rom. l. 4, c. 14. Symmachus l. 7 Ep. 9. *Quatere arma facundiæ.* Vbi Iuretus in Miſcellan. Alanus Anticlaudiano lib. 2. --- *noſtri Demoſthenis iras.* Sidon. l. 4 Ep. 3. *Vt Demoſthenes iraſcitur.* Vbi Savaro. *Ge. Erhardus.*

5. *Hinc Romana manus circumfluat*] Sic & Helenopol. Frellon. Lotichius. Tornæſ. Wouwer. R. Herm. *Hunc R. m. c.* Tragur. c. *Huic R. m. c.* Anonymus MS. juxta man. Douſæ ad edit. Tornæſii: f. pro *circumfluat*, *circumſtruat*, ad circum ſeu coronam auditorum reſpiciendo. Erhardus: Potius legendum, *Hunc Romana manus circumſtruat.* i. Romani coronam faciant. Palmer. Spicil.

 1. *Exo-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

1 *Exonerata ſono mutet ſuffuſa ſaporem:*
Interdum ſubducta foro det pagina curſum,
2 *Et fortuna ſonet celeri diſcincta meatu.*
3 *Dent epulas, & bella truci memorata canore:*
Grandiaque indomiti Ciceronis verba minetur.
His animum ſuccinge bonis, ſic flumine largo
Plenus, Pierio 4 *defundes pectore verba.*

Dum hæc diligentius audio, 5 non notavi mihi Aſcylti

1. *Exonerata ſono mutet ſuffuſa ſaporem*] *Exonerata.* forſan, *Exornata.* Innominatus ad edit. Tornæſ. MS. *mutet ſuffuſa ſaporem.* Tranſlatio eſt à cibis, juſculo vel liquamine conditis, quibus aliud atque aliud liquidum additur, ut temperetur pluribus deliciis *ſapor:* velut in acetariis oleum ſuperadditur aceto: velut piſcibus aſſis præter butyrum liquefactum additur ſuccus citrei; oſtreis vinum. Poſt lectos Græcos Poëtas, Philoſophos, Oratores, vult ſubſequi Latinos. Hinc inquit, *Romana manus circumfluat.* i. Romanorum ſcriptorum turba tironem vel ſtudioſum eloquentiæ circumveniat, his velut inundetur, imbuatur: & modò, *Exonerando ſonos Grajos*, (ſic enim legendum exiſtimo pro *ſono Grajo*, quod omni ſenſu deficitur) cum tiro levatus & exoneratus erit à Græcis ſcriptoribus cognoſcendis, *manus* illa *Romana ſuffuſa*, id eſt, mixta Græcis & ſuperaddita, *mutet ſaporem*, id eſt, novum ei det guſtum, novam rerum præſtantiſſimarum voluptatem. *Mutare ſaporem*, eſt apud Senecam de Provid. cap. III in propria ſignificatione: *Quemadmodum tot amnes, tantum ſuperne dejectorum imbrium, tanta medicatorum vis fontium non* mutant ſaporem *maris.* S. A. Gabbema edit. poſter.

2. *Et fortuna ſonet celeri diſcincta meatu.*] Sic & editio Helenopolit. tum Frelloniana, atque Lotichius. Tornæſ. Douſa, Wouwer. Rutg. Hermann. necnon c. Tragur. *Et f. ſ. c. diſtincta m.* Erhardus: *Et fortuna ſonet.* L. *Et cortina ſonet. Cortinam* theatri dixit Severus in Ætna. *Cortina*, locus in quo dicebatur. Tacitus: *cùm vix in cortina quiſque adſiſtat, quin elementis ſtudiorum imbutus.* Palmer. in Spicileg. parum læto Apolline. Sic *Erhardus. Cortina* autem theatri eſt locus velatus ex quo egrediuntur hiſtriones. Virgil.

---- *magni cortina theatri.* Anonymus. *Et fortuna.* Legendum puto, *cortina:* tum *diſtricta*, pro *diſcincta. Cortina* Apollinis eſt Tripus. Verſus ex *cortina* nimirum Apollinis profecti, & ejus Dei inſpiratione cantati & ſonantes legantur. Eam *diſtrictam* dicit *celeri meatu* propter verſus illigatos pedibus & numeris. Statius in Genethliaco Lucani:

Et vincta pede vocis & ſoluta. Gabbem. edit. poſter.

3. *Dent epulas, & bella*] Hæc ita conjungenda ſine diſtinctione interpoſita: paſcat etiam ingenium futuri diſerti hiſtoria, & graviore ſtylo cantatæ vel ſcriptæ res bellicæ, hæ namque præcipuam hiſtoriæ partem obtinent. *Gabbema edit. poſt.*

4. *defundes*] Sic & edit. Frellon. Wouwerius, alii. Tornæſ. *diffundes.* cod. Tragur. *diffundens.*

5. *non notavi mihi Aſcylti fugam*] Eleganter dictum; *notare ſibi.* Sic infra: *Notavit ſibi ad lunam tonſorem intempe-*

ſcylti fugam: & [1] dum in hoc dictorum æſtu [2] totus incedo, [3] ingens ſcholaſticorum turba in porticum venit, ut apparebat, ab extemporali declamatione neſcio cujus, qui Agamemnonis [4] ſuaſoriam exceperat. Dum ergo juvenes ſententias rident, ordinemque totius dictionis infamant, opportune ſubduxi me, & curſim Aſcylton perſequi cœpi. Sed nec viam diligenter tenebam, [5] nec quo

tempeſtivo inhærentem miniſterio. Iterum: *Proxima nocte cum miles notaſſet ſibi & lumen inter monumenta clarius fulgens.* A. Gellius lib. XVII, c. 11. *Hæc verba, quæ meminiſſe potui, mihi notavi.* S. A. Gabbem.

1. *dum in hoc dictorum æſtu*] Iuſtinus l. 23. *In hoc æſtu periculorum tutiſſimus portus.* Ammianus L. 15. *in hoc æſtu mentis ancipitis*, &c. Ge. Erhardus.

2. *totus incedo*] Sic & Helenopol. Frellon. Lotichius. Sed Tornæſius, Douſa, Wouwer. R. Herm. pro *totus*, legunt *motus*; c. Tragur. *in ortis*, i. *hortis*. Erhardus: *motus inc.* Vetus editio *in hortis* i. Barthol. Schobinger, *immotus*, præ ſtupore ſcilicet, i. e. cogitabundus. In Ioach. Vadiani codice ad marginem ſcriptum reperi, *intortus*, i. nullam in partem me flectens. Io. Sichardus, *inſors*, i. ſolus. Barthius *totus incendor*: quod omnes adfectus æquiparentur ignibus. in Ceir. n. 436. Palmer. *totus incedo*, ut Horat.

Neſcio quid meditans nugarum totus in illis.

in Spicileg. quod quidem non eſt ſententia, ſed verum eſt. Sic enim & infra loquitur Petron.

Atque in præterita ſe totus imagine verſat. Erhardus.

3. *ingens ſcholaſticorum turba*] Tacit. de Orat. *Adoleſcentuli noſtri deducuntur in ſcenas ſcholaſticorum, quos Rhetoras vocant.* Ideo coniungit Tertullian. de Pallio: *Primus informator literarum, Grammaticus, & Rhetor, & Sophiſta.* VVouweren. Addit Erhardus: Reperio tamen & Advocatos dici Scholaſticos. Iſidor. Gloſſ. *Iuraticus, ſcholaſticus, legis peritus.* Poſtrema ætate, i. ante annos 400 præter propter, Scholaſtici dici cœpti ſunt Theolog. & Philoſophiæ Profeſſores ac Doctores; unde nata illa nomina, *Theologia Scholaſtica, Philoſophia Scholaſtica, Doctores Scholaſtici*, quorum auctor & princeps Lombardus, vulgo Magiſter Sententiarum.

4. *ſuaſoriam*] Duo genera materiarum apud Rhetoras traduntur: *Suaſoria*, quæ pueris, & *Controverſiæ* quæ robuſtioribus aſſignantur. *Gloſſar. Petronian.*

5. *nec quo loco ſtabulum eſſet*] Erhardus: *Stabulum* non ſolùm ſignificat receptaculum equorum & jumentorum, ut vulgò dicitur; ſed etiam pro caupona & hoſpitio accipitur, à ſtando. Stuckius Antiquit. convival. l. 1, c. 28. VVouweren: *Stubularii* ſunt, *qui cauponam & ſtabulum exercent*, ait Vlp. D. Naut. caup. ſtab. Seneca de Benef. l. 1, c. 14. *Nemo ſe ſtabulari hoſpitem indicat.* Apul. Miles. *Manſionis pretio ſtabulario perſoluto*, h. e. *locario ſoluto.* Varro 4 de L. L. *Locarium, quod datur in ſtabulo & taberna ubi conſiſtant.* Apud D. Lucam: δύο δενάρια ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ. Interpr. *Duos denarios dedit ſtabulario.* Stabulum πανδοχεῖον exponunt Gloſſæ, quæ vox cauponis & meretricis domum notat. ergo non οἰκίαν (*domicilium, diverſorium*) aut σταθμὸν (*ſtationem jumentorum*) tantùm, ſed lupanar. Ita uſurpavit Plautus Pœnulo: *quæ tibi colant ſtabulum.* Nam in hoſpitiis

quo loco ſtabulum eſſet, ſciebam. Itaque [1] quocumque ieram, eodem revertebar. donec in curſu fatigatus, & ſudore jam madens, [2] accedo aniculam quandam, quæ agreſte olus vendebat: Et, [3] rogo, inquam, mater, numquid ſcis, ubi ego habitem? Delectata illa urbanitate tam ſtulta, &, † Quidni ſciam? inquit. conſurrexitque, & [4] cœpit me præcedere. [5] Divinam ego ‡ putabam. [6] at ſubinde, ut in locum ſecretiorem venimus, [7] centonem anus

† *Anus.* ‡ *Encolpius.*

ſpitiis etiam meritoria. Gloſſæ Iſidori. *Meritoria, loca tabernarum ubi adulteria committuntur.* Nec perperam *ſtabularii* lenones dicuntur. hinc *proſtibulum.* Nonius. *Proſtibulum, quod ante ſtabulum ſtat, quæſtus diurni ac nocturni gratia.* Confer ſcholiaſten Ariſtoph. in Equitibus. Καστελ-ϐαδες, &c. *Stabulum* ergo, ut ait Varro, quod inibi conſiſtant, uti & *ſtatio*, & *ſtare* rectè de lupis. Horat.

--- nullam niſi olenti in fornice ſtantem.

apud Senecam Controv. *Meretrix vocata es, in communi loco ſtetiſti, ſtetiſti puella in lupanari, ſtetiſti cum meretricibus.* Tertull. Lupanar, conſiſtorium libidinum. Etſi non ſemper ſteterunt meretrices, interdum etiam ſellis inſidebant. Vnde Plautus Pœnulo:

Proſedas, ſervilicolas, ſordidas,
Quæ tibi olent ſtabulum, ſtatum, ſellam, & ſeſſibulum merum.

Vbi utrumque notari vides.

1. *quocumque ieram,* &c.] Idem accidit Cnemoni apud Heliodorum lib. 5, in domo Nauſiclis ſibi ignota. *Ge. Erhardus.*

2. *accedo aniculam, quæ agreſte olus vend.*] Quam foraciam dixere. Calepinus (*ipſe, vetus*) in Dictionar. *Foracia, à foro, mulier villatica, quæ fructus villæ venales, ut pullaſtros, pipiones, poma, nuces, olera, & hujuſmodi in forum defert.* Erhard.

3. *rogo*] Modus blandè adeuntium, *te rogo,* cum quid exquiſituri veniunt. Plaut. Pſeud.

Ecquem in angiportu hominem noviſti, te rogo?

Ian. Gulielmius. Idem de eo tenendum quod attexitur, *mater.* Gloſſ. Petron.

4. *cœpit*] *præcedere, fugere, rogare ſtuprum,* genus loquendi frequens Petronio. *Gloſſ. Petron.*

5. *Divinam*] præſagam, *Barth.* Quæ ſciret omnia, *Pflugius.* Dicit enim ſe exiſtimaſſe ſcire eam divinitus. *Turneb.* Martial.

Non ſum divinus, ſed ſcio quid facias.

Senec. de vit. Beat. c. XXVII. Arnob. lib. V, de Numa. Iuvenal. Sat. X. Auctor Queroli: *Secreta Queroli ac familiaria tamquam divinus loquitur.* Gabbema. *Divina.* fatidica, vates, divinatrix. *Gloſſ. Petron.*

6. *at ſubinde, ut in locum ſecretiorem*] Tornæſ. & c. Tragur. *Et ſubinde, u. i. l. ſecretum.* Anonymus in MSo juxta Douſam: Forſitan, *ut in ſecretum;* deletô, *locum.*

7. *centonem anus urbana rejecit*] al. *injecit*, quaſi velit Encolpium induere legitimum habitum eorum, qui in lupanari; ſcilicet ut intelligat ſe in fornicem deductum. Nam mœchos & eos qui luſtrabantur, obnupto capite fuiſſe, ex Suet. Caligul. & Neron. notum. Capitolinus Verô: *In tantum vitiorum Cajanorum & Neronianorum fuiſſe æmulum, ut vagaretur nocte per tabernas, & lupanaria obtecto capite cucullo vulgari viatoriô.* C. Fortunatianus lib. Rhet. *Invenit filius*

anus urbana rejecit : &, 1 Hic, inquit †, debes habitare. ‡ Quum ego negarem me cognoſcere domum, video quoſdam, 2 inter titulos, 3 nudaſque meretrices furtim con-

† *Anus.* ‡ *Encolpius.*

filius adulterum obvoluto capite, nec eum occidit : Et hoc ritu fortè Nævius, apud Gellium lib. VI, c. IX.

Eum ſuus pater cum pallio ab amica abduxit.

Vide Iſidor. lib. XIX, c. XXVI. Huc reſpexit Seneca de Vita beata c.XIII. Imo & meretrices obnuptæ. Iuven. Sat. VI.

Sumere nocturnos meretrix Auguſta cucullos :
Sed nigrum flavo crinem abſcondente galero,
Intravit calidum veteri centone lupanar.

Tertull. de Cultu fœminar. c. XII. *Thamar illa, quia ſe expinxerat, idcirco Iudæ ſuſpicione viſa eſt quæſtui ſedere, adeo quia ſub velamento latebat, habitus qualitate quæſtuariam mentiente.* Wouweren. De centone ſequentia adnotat Erhardus, qui exemplum hoc adducit ex Martialis lib. II Ep. XLVI.

Intraſti quoties inſcriptæ limina cellæ,
Seu puer arriſit, ſive puella tibi :
Contentus non es foribus veloque ſeraque.

Hoc *velum* ex centonibus conficiebatur, & *cento* appellabatur : erantque plurimi centones in lupanari, tam in quaque cella, quàm in ipſa majori lupanaris janua. Ejuſmodi velis cubiculorum januæ tegebantur, & eò ponebantur, ne ſc. per forium rimas inſpicere poſſent curioſi quid intus ageretur. Sat. IX, verſ. CV.

-- -- *Claude feneſtras*
Vela tegant rimas, junge oſtia, tollite lumen
E medio. ---- S. A. Gabbema.

1. *Hic, inquit, debes habitare*] i. e. Veneri litare. Martial. lib. XIV Ep. LXXVII.

Si tibi talis erit, qualem dilecta Catullo
Lesbia plorabat, heic habitare potes.

Gabbema.

2. *inter titulos*] *Titulum* intellige, quem planiùs expreſſum reperias Satyra illâ Iuvenalis, ubi de indomita *Meſſalinæ Induperatricis rabie an tentigine dicam ?* agit graviſſimus publicæ luxuriæ caſtigator Satyricus, quem dixi, his verbis :

Intravit calidum veteri centone lupanar,
Et cellam vacuam atque ſuam : tum nuda papillis
Conſtitit auratis titulum mentita Lyciſcæ

Ian. Douſa. In ipſo autem cellæ aditu, ubi ſcorta proſtabant, *titulus* inſcribebatur ; ideo Martialis : *Inſcriptæ limina cellæ.* Sen. Controv. lib. I. *Superpoſitus eſt cellæ tuæ titulus.* Tertull. de Pudicit. lib. I. *Sub ipſis libidinum titulis.* Wouweren. *Tituli* adpellatione notatur, ſtupri pretium & nomen meretricis. Senec. lib. I Contr. II. *Deducta es in lupanar, accepiſti locum, pretium conſtitutum eſt, titulus inſcriptus eſt.* Ibidem : *Nomen tuum pependit in fronte, pretia ſtupri accepiſti :* Symphoſianus in Hiſtor. Apollon. Tyrii : *Puella proſternit ſe ad pedes : Miſerere virginitatis meæ, ne proſtituas hoc corpus ſub tam turpi titulo. Leno vocavit villicum puellarum, & ait : Ancilla exornetur, ſcribatur ei titulus :* QUICUNQUE. TARSIAM. DEFLORAVERIT. MEDIAM. LIBRAM DABIT. POSTEA. POPULO. PATEBIT. AD. SINGULOS. SOLIDOS. Gabbema ex eod. Wouwerio. In v. c. reperi, *internuculos*, uti & ap. Apulejum de Deo Socrat. *Innuculos recens cognitos.* P. Pithœus Subſec. ſive adverſar. lib. 2, c. 10. Sic dicebant, inquit, impudicos ; omne enim medium nucleum vocabant. *Internuculi* ergo, impudici, impudicati, intercutibus ſtupris flagitati, intercutiti, ſtuprati. Scaliger ad Priap.

conſpatiantes. Tarde, imo jam ſero intellexi, me [1] in fornicem eſſe deductum. exſecratus itaque aniculæ inſidias, [2] operui caput, & per medium lupanar fugere cœpi in aliam partem. quum ecce in ipſo aditu occurrit mihi

[1] æque

ait : Cenſeam potius duabus vocibûs, *inter nuculos* legendum, & meritorios ſignificari pueros, concubinos, qui nondum reliquere nuces, ſed etiamnum inter eas verſantur: nam à Catullo in Epithal. Iul. & Mallei ſcribitur : *Concubine da nuces.* Turneb. Adverſ. lib. 21, c. 28 : Fortè legend. *quoſdam tirunculos.* Alii aliter. Ramirez Hypomnem. ad Martial. lib. 1 Ep. 35, n. 5. Quid ſi legamus, *quoſdam intercutulos*, ut intelligat παιδάρια, vel ſcorta maſcula, qui ſe intercutiri patiuntur. Balbus Catholicô : *Cutitus, ſtupratus, corruptus.* Iſidor. in Gloſſ. *Subcus, ſubcutaneus, ſubcutatus, intercus, intercutatus, ſubtercus, ſubtercutaneus.* Erhardus. *Tituli*, nomina ſcortorum, & ſtupri pretium cellis inſcripta. *Gloſſ. Petron.*

3. *nudaſque meretrices*] Tacit. lib. xv Ann. *Scorta viſebantur nudis corporibûs.* Cyprianus de Spect. c. vi. *Per proſtitutarum nuda corpora.* Artemidorus lib. II. ἡ δὲ ὅλη, (ἀφροδίτη) ἑταίραις καὶ μόναις ἀγαθὴ, καὶ ἐργασίας σημαντική (*Hæc verò tota (Venus,) ſcortis, iiſque ſolis propitia, & quæſtu favens).* Philemon;

Στῆσαι πριάμενον γυναῖκας, κατὰ
    τόπους
Κοινὰς ἅπασι, καὶ κατεσκευασμένας
Ἑστᾶσι γυμναί. -----
*(Siſtito mulieres qui redimat, in tot
    locis
Nudas operientes redemptorem ſuum,
Ad omnia paratas.)*

Io. à Wouweren.

1. *in fornicem eſſe deductum*] *Fornix*, πορνεῖον, luſtralis cella arcuata, ubi publicæ meretrices proſternebantur. Gloſſar. Petron. Horat.

-- *nullam niſi olenti in fornice ſtantem.*

2. *operui caput*] Velabant & operiebant ſe veteres vel propter ſacra, vel ſubitam, aut deſperatam aliquam rem aut malum. Propter illa: *Veneraturi Deos*; Plaut. Amphitr. v, 1, xlii. Lucret. lib. v, verſ. ∞cxcvii. Suet. Vitell. c. ii. *Velabant autem non peculiari quodam, ut quidam opinantur, his uſibus velamine, ſed plerumque parte veſtis :* Senec. Herc. Furent. verſ. ccclv. Ioſeph. lib. vii de bello Iud. *Flamines, Fetiales, & Augures.* Varro de L. L. *de his* Cic. & Liv. lib. i, c. xviii, & xxxii. *Imperatores pro Rep. ſe devoturi.* Livius lib. viii, c. ix. Cic. de Nat. Deor. lib. ii, c. iii. *Tribuniplebis conſecraturi bona alicujus damnati.* Cic. pro domo ſuâ. c. xlvii. *Ver ſacrum facturi, natos vere ſacro.* Feſtus. *In nuptiis (libens adnumero ſacris, propter auſpicia) nova nupta.* Tertull. lib. de Veland. virg. *Dixi præterea propter rem ſubitam, aut deſperatam.* Plaut. Moſt. ii, 1, lxxvii; & ii, ii, xc. Nonius c. x, §. xxv. *Supplices*: Virgil. lib. xii. Vellejus lib. poſter. *In funere filii.* Plut. in Ρωμαϊκοῖς (*Quæſtion. Romanis), quique efferebant funus.* Perſius Sat. iii, verſ. cvi. *Denique obituri mortem voluntariam.* Horat. lib. ii Sat. iii, verſ. xxxviii. *aut violentam.* Sueton. Cæſare c. lxxxii, Nerone c. xlix. *Iac. I. N. Schegkius. Operui caput.* Non pigebit adſcribere, quod apud Fabium lectum nobis huic loco illuſtrando mirabiliter facit, lib. 5, c. 1. *Ita neque illum probaverim, qui, quum eſſet cruentus gladius ejus ab accuſatore prolatus, quo is hominem probabat occiſum, ſubitò ex ſubſelliis ut territus fugit, & capite ex parte veſato, quum ad agentem ex turba proſpexiſſet, interrogavit an jam ille cum gladio receſſiſſet.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] æque laſſus, ac moriens Aſcyltos. putares, ab eadem anicula eſſe deductum. Itaque ut ridens eum conſalutavi, quid in loco tam deformi faceret, quæſivi. Sudorem ille manibus deterſit, &c, † Si ſcires, inquit, quæ mihi acciderunt. ‡ Quid novi? inquam ego. at ille deficiens, † Quum errarem, inquit, [2] per totam civitatem, nec invenire

† *Aſcyltos.* ‡ *Encolpius.* † *Aſcyltos.*

ſiſſet. Fecit enim riſum, ſed ridiculus fuit. Ian. Douſa P. Sic ſemper P. niſi F. nominetur.

1. *æque laſſus ac moriens*] Ita & Frellon. ac Lotich. ſed Tornæſ. Wouwer. R. Herm. atque cod. Tragur. *æ. lapſus ac mor.* lapſus, hoc eſt, qui ut ego aberraverat. *Douſa MS. ad edit. Tornæſ. lapſus ac moriens.* Leg. *laſſus ac m.* Palmer. in Spicileg. Barthius ad Claudian. n. 210. vel, *laſſus ac madens*; quia ſequitur: *ſudorem ille manibûs abſterſit.* Meurſ. Animadv. miſcell. l. 3, c. 7. *Laſſus ac moriens* eſt feſſus & laſſitudine confectus ac tabeſcens. Id. Barth. in Ceir. Virgil. n. 236; & ad Claud. n. 62. *Erhardus.* Itaque *laſſus* ac *moriens* hîc planè idem, niſi quòd gradibûs differant. Atqui *lapſus* ad rem planè aliud nobis dicit, ſuccoſiorque antiqua lectio, modò ſequentia, quæ huc ſpectant, plenis labrîs guſtentur: *ab ead. anicula deductum* i. ſeductum. *Si ſcires. Quid novi? Quum errarem*, &c. niſi quem turbet *æquè*, quòd in æquo ſeu plano vix labamur; ſed *æquè* hic eſt perinde, itidem. Demum adjicio: *lapſus ac moriens.* Leg. *lapſus ac mœrens.* Hadr. Iun. in Obſervatt. hîc.

2. *per totam civitatem*] Non ita Latini. *urbem* dicerent, vel *oppidum.* Itaque lego: *cùm errarem, inquit, nec invenirem,* Anonym. MS. juxta Douſæ manum, ad edit. Tornæſii. Hîc commodum ſe offert, præcipua Hadr. Valeſii contra ſtylum Petronianum, ex Diſſertatione ejus in Fragmentnm Arbitri Tragurii nuper repertum Patavii primùm excuſum, ſubjicere: Arbitri pauca de pluribus Neroniano ſæculô indigna à me obſervata, quæ nec membranarum vetuſtati, & ſitu attrituque evaneſcentibus litteris, nec librariorum in tranſcribendis priſcis codicibus neglegentiæ, nec editorum incuriæ, nec typographorum inſcitiæ, nec ulli alii quàm ipſimet auctori aſſignari poſſunt: *Sed de remedio non tam valde laboro*: item, *Giton ſemel ictus, tam valde exclamavit. Tam valde* pro tam aut adeò, non memini apud veteres ſcriptores legere. *Neque enim tam magnum facinus admiſimus*: ſcripſiſſet Neronianorum temporum auctor, *tantum facinus admiſimus.* Sic tamen ubique Arbiter loquitur. *Timebam, ne tam grande munus ſuſpectam faceret humanitatem meam. Habebat enim inguinum pondus tam grande. Inhibuit Tryphæna tam grande facinus. Nec ſe minùs grandi vexatam injuria, quàm Lycam. Nam familiam quidem tam magnam per agros Numidiæ eſſe ſparſam. Tam magnum æquè clamorem ſuſtulit. Vt tam magna fortunâ ſolus uteretur. Neſcis quàm magnum flagitium admiſeris?* Vbi *tam grande munus, tam grande pondus, tam grande facinus* dici non oportuit, ſed tantum munus, tantum pondus, tantum facinus. Et ſic in ſimilibus. *Minùs grandi vexatam injuria* dici non oportuit, ſed minore affectam injuria. *Quàm magnum flagitium* dici non oportebat, ſed quantum flagitium. *Ne abſentivus eſſem*: pro abeſſem. *Abſentivum* pro abſente alibi non legi. *Quales eſſe ſolent qnæ incumbunt ova.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

venirem, quo loco ſtabulum reliquiſſem, acceſſit ad me paterfamilias, & ducem ſe itineris humaniſſime promiſit. per [1] amfractus deinde obſcuriſſimos egreſſus, in hunc locum me perduxit, [2] prolatoque peculio cœpit rogare ſtuprum. [3] Iam pro cella meretrix

[1] aſſem

Incubare ova, vel etiam *ovis* gallinæ dicuntur: *ova incumbere* non dicuntur. *Si bona fide pœnitentiam emendas.* Pœnitentiâ culpam aut peccatum emendare, dici poſſumus & ſolemus; *Pœnitentiam emendare*, dici nec poſſumus nec debemus. *Amictus diſcoloria veſte. Diſcolor* dici ſolet, ut decolor, concolor, unicolor, bicolor, verſicolor: *diſcolorius* dici non magis ſolet à veteribus ſcriptoribus Latinis, quàm decolorius, concolorius, unicolorius, bicolorius, verſicolorius. *Aratro domefacta tellus* pro ſubacta vel domita Neronis ætate non dicebatur, nec *domefacere* pro domare. Nam verba primæ conjugationis, quale eſt domo, nulla in compoſitione recipiunt facio, ſed tantùm plurima ſecundæ, & pauciſſima tertiæ. *Tantùm omnem ſcabitudinem animo tamquam bonarum artium magiſter deleret ſine cicatrice.* Iram appellat animi *ſcabitudinem* Petronius novo & inuſitato nomine pro ſcabie, aut ſcabritie vel ſcabredine, quam & *ulcus* animi ſcilicet alibi vocat. *Gubernator, qui pervigil nocte ſiderum quaque motus cuſtodit. Siderum motus* vel ſidera *cuſtodire*, pro ſervare aut obſervare, improprium eſt. *Aut præteriens aliquis tralaticia nos humanitate lapidabit. Lapidare* poſuit Petronius pro lapidibûs tegere, ut humare eſt humô operire vel tumulare: cùm ſignificet lapidibûs petere. *Coæquale natalium ſuorum ſinciput* pro æquale nuſquam apud veteres alios ſcriptores Latinos reperire memini. *Pſyche acu comatoria mihi malas pungebat. Acum comatoriam* vocat Petronius acum crinalem ne ſervatâ quidem analogiâ. Nam à coma non fit comatorius: ſed fortaſſe legendum eſt, *acu comotriæ*, hoc eſt ornatricis. Iam *melliti verborum globuli*, & *fabuloſum ſententiarum tormentum*, & *controverſia ſententiolis vibrantibûs picta*, ac ſimilia apud Arbitrum, verba ſunt magnifica, rerum ac ſenſus pæne vacua. Omittere non poſſum verſum hunc Petronii:

Has inter ſedes Ditis Pater extulit ora.

Ditis Pater vocatur Arbitro, qui cæteris omnibus *Dis Pater*: ut *hic Quirites in numero ſingulari* pro Quiris, quemadmodum Sergius & Pompeius in Arte affirmant.

1. *amfractus*] Obliqui viarum flexus, in ſe recurrentes. *Gloſſ. Petron.*

2. *prolatoque peculio*] *Peculium* etiam eam ad rem uſurpatur à Plauto in Pſeudolo. Lamprid. in Heliogab. *Homines bene vaſatos & majoris peculii.* Qui *pulchrè peculiati* in Priap. Scalig. in Catal. ad Priap. *Peculium* inter Romana nequitiæ vocabula uſurpatum antiquis, teſtimonio eſt illud è Carmine libero,

Pulchrè penſilibûs peculiati:

Vbi de vaſatis probè mutoniatis eſt ſermo. Douſa Cent. lib. IV, c. IX. *Peculium* propriè dicitur id quo viri ſumus. Schopp. Explan. in Moſt. I, III. *Prolatoque peculiô*, i. e. mentulâ. hinc *peculiare* aliquem pro ſtuprare dixit Plautus Perſ. & *peculiati* ſunt peculiô inſtructi ſive mentulati in Priap. carmine LII. ubi idem Schopp. in Comm. *Ge. Erhardus.*

3. *Iam pro cella meretrix*] Sic & Frellon. Wouweren, alii. Helenopolit. edit. Schonwetteri: *p. caella m.* Tornæſ. *pro ſella m.* Petrus Danielis: *pro ſella meretrix.* Briſſonius legit, *pro ſeda m.*

1 aſſem exegerat, jam ille mihi injecerat manum, & niſi valentior fuiſſem pœnas 2 dediſſem. * adeo ubique omnes mihi 3 videbantur, ſatyrion bibiſſe * * * junctis viribus moleſtum contempſimus * * *

† quaſi

da m. ſed nihil mutandum puto. Meretricis enim ſella proprie dicitur. Iuven. Sat. 3 lib. 1.

Et dubitas alta Chionem deducere ſella.

Deinde *proſeda* meretricem ſignificat, nec fuiſſet opus παρέλκω (otioſô) *meretrix.* Scribendum verò *pro cella.* Iuven. Sat. 1 lib. 2. *Intravit*, &c. Douſa: *Iam pro cella.* Locum liberum deſignat, in quo homines venerei ac voluptuarii nequam faciebant clàm (ut inquit Conricus) remotis arbitrîs. Hoc enim genus *cellæ* dicebantur; eaſque à lenis, ſive etiam lenonibus conduci mos erat, aſſis unius (ſicut hinc paret) pretiô. In ejuſmodi ergo ſecretum ſe à patrefamilias perductum commemorare pergit Aſcyltos: &, abſque pertinacia ſua fuiſſet, daturum pœnas, & quidem *penitas*, parato præſertim, imò prompto peculiô in rem præſentem. Erhardus: *pro cella*, camera lupanari. In aliis legitur *jam procella m.* Vnde Briſſonius, jam *proſeda m.* ex Plauti Pœn. l. de I. Connub. c. 6. Poteſt etiam retineri *procella* junctо vocabulô ut dicatur ſicut *proſtibulum*, quòd ante ſtabulum ſtet: ita *procella*, quod ante cellam, quemadmodum & *ancillam* dictam volunt, quaſi ante cellam. In Scriptis Patrum ancillas obſervamus concubinarum munia ſubiiſſe: ſed & ancillam pro meretrice poſitam: *Ancilla exornetur, ſcribatur ei titulus*, &c. Vide ſuperiùs ad illa verba, *inter titulos.*

1. *aſſem exegerat*] Iuvenal. Satyr. VI. de Meſſalina inexhauſtæ libidinis fœminâ, Claudii Imp. impudiciſſima conjuge:

Excepit blandè intrantes atque æra popoſcit.

Arnob. lib. V. *Cypriæ Veneris abſtruſa illa initia præterimus, quorum conditor judicatur Cyniras rex fuiſſe: in quibus ſumentes certas ſtipes inſerunt ut meretrici.* Iul. Firmicus Maternus de error. prof. Relig. *Statuiſſe etiam ut quicunque initiari vellet, ſecreto Veneris ſibi traditô, aſſem unum mercedis nomine Deæ daret.* Gabbema. Hinc *multivolæ* dictæ meretrices. Ieſus Sirac. c. 9. *Ne reſpicias mulierem multivolam, ne fortè incidas in laqueos illius.* Ge. Erhardus.

2. *dediſſem*] Hoc omiſerat editio, quam ſequimur, Gabbemiana; ſed habent utræque Lugdd. Tornæſii, & Frellon. aliæ, atque etiam c. M. Tragur.

3. *videbantur ſatyrion bibiſſe*] Ad libidinem eſſe incitatos & inflammatos è vi illius herbæ. *Turneb.* Petron. infrà: *Illinc puella penicillô quod & ipſam ſatyreô tinxerat, Aſcylton opprimebat.* Apulejus Medicus, de Herbis c. XV. *Græcis dicitur ſatyrion, Itali priapiſcon, alii torminalem, alii teſticulum leporinum nominant.* An igitur ex herba iſta potus ejuſmodi confectus, quo frigentibus, ad officium virile membris mederentur? An ipſius herbæ expreſſus ſuccus ei rei faciebat? Idem Apulejus ibid. *Si quis mulierem ſubagitare non poterit, herbæ priapiſci radicem, id eſt, teſticulum dextrum, quia major eſt*, &c. *Idem.* Cœlius Aurelianus lib. 3. *Satyriaſis eſt vehemens veneris appetentia. Vocatur autem ab herbæ virtute, quam ſatyrion vocant. Hanc enim accipientes in venerem provocantur, cum tentigine genitalium partium. Sed antecedentis iſtius paſſionis ſunt epota medicamina ob uſum venereum excitandum, quæ ſatyrica vocant, quæ ſunt acria atque incentiva, & nervis improba.* Io. à Wouweren.

1. *per*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

† quaſi [1] per caliginem vidi Gitona in [2] crepidine ſemitæ ſtantem, & in eundem locum me conjeci. * Quum quærerem, Numquid nobis in prandium [3] frater paraſſet, [4] conſedit puer ſuper lectum, & manantes lacrumas pollice exterſit. [5] Perturbatus ego habitu fratris, quid accidiſſet, quæſivi. at ille tarde quidem & invitus, ſed poſtquam precibus & iracundiam miſcui: ‡ Tuus, inquit, iſte frater, ſeu comes, paullo ante in conductum adcucurrit, cœpitque mihi velle pudorem extorquere. [6] Quum ego proclamarem, gladium ſtrinxit; &, Si Lucretia es, inquit, Tarquinium inveniſti. † Quibus ego auditis, intentavi in oculos Aſcylti manus: &, Quid dicis, inquam,

† *Encolpius.* ‡ *Giton.* † *Encolpius.*

1. *per caliginem*] *Per nebulam*, Plantin. *Douſa* MS. ad edit. Tornæſ. *per caliginem.* Cic. Phil. XII. *Quod videbam quidem, ſed quaſi per caliginem: perſtrinxerat enim aciem animi Decimi Bruti ſalus.* & lib. V ep. Fam. XV. *In infirma ætate, imbecillaque mente vis naturæ per caliginem cernitur.* Plautus dixiſſet *per nebulam*: ut in Capt. V, IV, XXVI: Pſeud. I, V, XLVIII. *S. A. Gabbema.*

2. *crepidine ſemitæ*] i. viæ. *Crepidines* viarum, ipſæ eminentiæ dextrâ ſiniſtraque, vel ubi viæ conveniunt. *Gloſſ. Petron. Crepido*, loci cujuſque editioris extremitas: ut, *crepido viæ* ap. Hieronymum.

3. *frater*] Hîc, & mox pro amaſio. *Gloſſ. Petron.*

4. *conſedit*, &c. *& lacrumas pollice expreſſit*] Douſa: Ergo ſimulatas, atque ad oſtentationem doloris comparatas modò, & velut vi quadam extritas; neque diſſentaneas nimium illis Ovidianis, quas lib. I de Arte, amatorum deliciis unicus ille venerearum rerum magiſter præivit hoc præcepto ſuo:

Si lacrymæ (neque enim veniunt in tempore ſemper)
Deficiunt, uda lumina tange manu.

Vnde perſpicere eſt, quàm condignè ædepol, atque ex diſciplinæ pullariæ regula perſonæ ſerviat Giton: quem nuſquam non ſui ſimilem, hoc eſt, nequam, malumque ac verſipellem, &(ut uno verbo abſolvam) pathicum & quaſi Comœdicum inducit Petronius. prorſus, rota figulinâ vorſutiorem, & in quem meritiſſimò Horatianum illud convenire putandum:

Verna miniſteriis ad nutus aptus heriles.

& reliqua quæ de argillæ udæ imitatione ibidem ordine deinceps operæpretium ſit lectitare.

5. *Perturbatus ego habitu fratris*] *habitu* dixit, modo loquendi Romanô, quo *habitum* univerſi corporis diſpoſitionem vocant. Putean. in Genial. Serm. & Piccartus pericul. Crit. c. 17. *Ge. Erhardus.*

6. *Quum ego proclamarem*] Apul. *Poteras ſaltem proclamare ſuppetiatum.* Vlp. L. 4 § Divus. ad L. Cornel. de Sicar. *Planè ſi ipſi, qui hanc injuriam paſſi ſunt, proclamaverint, audire eos præſes provinciæ debet.* Atque ita proclamare, *quiritare dicitur*, hoc eſt, Quiritium fidem invocare. Tertull. adverſus Valentin. *Vt etiam inclamárit, quaſi, porro Quirites, aut fidem Cæſaris.* Inde *perquiritare* legem, promulgare, verbum decemvirale. *Io. à Wouweren.*

I. mu-

inquam, [1] muliebris patientiæ ſcortum, [2] cujus ne ſpiritus purus eſt? Inhorreſcere ſe finxit Aſcyltos; mox ſublatis fortius manibus, longe majore niſu clamavit: † Non taces, inquit, gladiator [3] obſcæne, [4] quem de ruina arena dimiſit? Non taces nocturne percuſſor, qui ne tum quidem, quum [5] fortiter faceres, [1] cum

† *Aſcyltos.*

1. *muliebris patientiæ ſcortum*] Firmicus Aſtr. lib. III, c. VII. *Patiantur quæ mulieres pati conſueverunt, præpoſteris libidinum ardoribus.* Inf. *ut muliebris patientiæ legem poſſit accipere.* S. A. Gabbem.

2. *cujus ne ſpiritus quidem purus eſt*] Propter fellationem: ſicut, ut loquitur Arnobius lib. II, *oris ſtuprum.* Lactant. lib. VI, c. XXIII. Lamprid. in Commod. *Libidinoſus, ore quoque pollutus & conſtupratus fuit.* Sueton. de Polemone Grammatico: *Flagrabat libidinibus in mulieres, uſque ad infamiam oris.* Minut. *Qui medios viros lambunt, libidinoſo ore inguinibus inhæreſcunt.* Idem.

3. *obſcæne*] Sic ab *ob* & *ſcæna*, juxta antiquam ſcriptionem, ac Æolas σκαινὴ pro σκηνὴ (ſcena) efferentes (de quo etiam inferiùs): vel *obſcenè* à σκηνὴ: vel *obſcœnè* à Sabinorum *ſcœnum* pro *cœnum*, ut *ſcœlum* pro *cœlum*, Meurſius.

4. *quem de ruina arena dimiſit*] Significat apertè, fugitivum illum in arenam damnatum, & cum fœda muliere aliqua (non diſſimili ſchemate, quo aſinus Apulejus) commiſſum, ruinâ pegmatis præter ſpem evaſiſſe. Et clarè iterum: *ergo me non ruinâ terra potuit haurire? non iratum etiam innocentibus mare? Aufugi judicium, arenæ impoſui, hoſpitem occidi, ut inter audaciæ nomina, mendicus exſul in diverſorio Græcæ urbis jacerem.* Et ſolent interdum ita componere pegma & hanc ruinam; ut ii qui impoſiti, præcipites ruerent in caveas ferarum: ibique diſcerperentur. *Lipſius* de Amphitheat. *Gabbema.* Idem in edit. poſteriore: *quem de ruina arena dimiſit.* Interpretes volunt intelligi gladiatorem pegmarem. Erant autem gladiatores pegmares, qui in pegmate, ſeu conſtructo tabulato pugnabant, ejuſque ruina (ita enim conſtructum erat, ut facilè ſolverentur ejus compages) laberentur in arenam, ubi aut ignis, aut feræ de induſtria poſitæ homines facinoroſos abſumebant. Malo ita interpretari: Qui ne in arena ſeu amphitheatro perires, per ruinam neſcio quam evaſiſti. *Ruina* eſt cum ædificia, turres, alia opera, aut montes parteſve eorum decidunt. Sen. Ep. XIII. *Multa intervenient, quibus vicinum periculum vel prope admotum aut ſubſiſtat aut deſinat; aut in alienum caput tranſeat. Incendium ad fugam patuit, quoſdam molliter ruina depoſuit, aliquando gladius ab ipſa cervice revocatus eſt.* Et Epiſt. XXX. *Alia genera mortis ſpei mixta ſunt. Deſinit morbus, incendium exſtinguitur, ruina quos videbatur oppreſſura depoſuit.* Eo modo hìc evaſiſſe ſignificatur. Referunt Suetonius in Tiberio cap. XL; & Tacitus in IV Ann. Apud Fidenas ſupra viginti millia hominum, gladiatorum munere, amphitheatri ruinâ periiſſe. Tali caſu Petronius Encolpium, cùm ſtaret nimirum paratus ad decertandum, hoc eſt, ad pereundum, fingit, omnibus turbatis aufugiſſe, atque ultimam neceſſitatem evaſiſſe.

5. *fortiter faceres*] Ia. Douſa: Novo, neque uſitato more dictum videtur; utique mihi, qui *fortiter facere*, hac ſententia nullus alibi, quod ſciam, memini lectitare: poſitum, ut apparet, pro, *muliebre arvum conſerere*, armiſ-

c. X.

[1] cum pura muliere pugnaſti? cujus eadem ratione in viridario frater fui, qua nunc in diverſorio puer eſt? † Subduxiſti te, inquam, à præceptoris colloquio. ‡ Quid ego, homo ſtultiſſime, facere debui, [2] quum fame morerer? an videlicet audirem ſententias, id eſt, [3] vitrea fracta, & ſomniorum interpretamenta?

[1] Multo

† *Encolpius.* ‡ *Aſcyltos.*

armiſque virilibûs agere res mariti: atque in robuſta (ut idem loquuturus poſtea) hoc eſt, in maſcula herculè, non autem pathica voluptate deditum eſſe. *Abi ergo, ac te compara, tota enim nocte tecum fortiter & ex animo præliabor, Apul. lib.* II *Met. Idem alibi: Præliare & fortiter præliare. Nec enim tibi cedam, nec terga vertam.* Tranſlatum à re militari. Sic Servius ad illud IV Georg.

-- -- Cæſar ad altum
Fulminat Euphraten bellô.

Fortiter facit. Senec. lib. I Declam. IIX. *Qui ter Fortiter fecit, militiâ vacet.* Quintil. Declam. CCLXXXVII, CCXCIII, CCXCIV, CCCIII.

1. *cum pura muliere pugnaſti*] *Pura mulier*, libera eſt immuniſque à fœditate *morbi Campani, ac luxu illo capitali,* quem Nolanis adſignat Auſonius, Lesbiis uſurpatum antiquitus: unde & λεσϐιάζειν. quod diſſimulanter innuere volentes Latini illi veteres, Plautus, Varro, Seneca, Tranquillus denique: *Conprimere linguam, offendere buccam, ori ſeu capiti cujuſpiam inludere,* (quibus reſpondent: *mergere caput, comprimi, ore alicui morigerari*) periphraſi multò honeſtiſſima circumſcripſere. Mart. lib. IX Ep. LXIX.

Improbius quiddam ridenſque rubenſque rogavi:
Pollicita eſt nulla luxurioſa morâ.
Sed mihi pura fuit. -- --

Eodem quoque honeſtatis velamento in diverſo *Ligurum* genere, hoc eſt, Varronianis *Labdis* notandis uſa Latinorum verecundia: Exempli gratiâ: *Occultare ſe demiſſo capite, perdere caput in aliqua, molas lingere, obligurire:* cujus rei infamia Tiberio quoque hircoſo ac olido ſeni clarè & publicitus *Attellanico exodiô* exprobrata apud Sueton. hiſce verbîs:

Hircus vetulus naturam Capreis ligurit.

Ian. Douſa.

2. *quum fame morerer*] Hinc proverbialis locutio, *pro pane rogare aliquam,* id eſt, ſtuprô compellare, apud Bebelium in Facetiis: Monachi:

En ſumus hîc nos tres, vos tres pro pane rogantes; &c.

G. Erhard.

3. *vitrea fracta,* &c.] Pro nugis & rebus friivolis dixit Martialis lib. I Ep. XLII.

Qui pallentia ſulfurata fractis
Permutat vitreîs. -- --

Turneb. vitrea fracta. Agamennonis diſſertationem intelligit de cauſis corruptæ eloquentiæ paulò antè cum Encolpio habitam. unde quum ſe præter opinionem fratris, ad Gitonem inforandum, ſtabulum vorſus, hoc eſt, in diverſorium furtim ſubduxiſſet; ut hoc ſaltem colore aliquo probabili feciſſe videretur, dentes ſuos dentientes, ac lippientes fame fauces, ventriſque eſuritoris inanias callidè, nec non rationabiliter obtendit. Cui jam pridem latranti explementum quæritare majus operæpretium fuiſſe cavillatur ſibi, quàm tædium illud ſcholaſticæ auditionis devorare diutiùs, in excipienda primùm præceptoris ſui (Encolpii) declamatione, deinde eampſe mox conſequutis Agamemnonis ſermonibûs, ſoluta partim, partim vincta oratio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

1 Multo me turpior es tu hercule, qui, ut foris cœnares, poëtam laudaſti. ‡ Itaque ex turpiſſima lite in riſum diffuſi,

‡ *Encolpius.*

oratione, bifariam puta conceptis. Vnde & *vitrea fracta*, & *ſomniorum interpretamenta* appellat, multò urbaniſſimè; ut, quaſi *ſcopas ſolutas* dicas,

Inanes, inquam, præficarum nænias,
Plautique mortualia. Ia. Douſa.

1. *Multò me turpior es tu herculè, qui ut foris cœnares, poëtam laudaſti*] Pluribûs hæc, & quæ ſuccedunt, perſequitur Ia. Douſa; morem nempe locupletum poëmata ſua recitantium, indidemque pullatæ ac pannoſæ multitudinis aſſenſum atque approbationem aucupantium, & quaſi ementium ſibi; non quidem ulla Poëticæ facultatis virtute, aut ſcientiarum meritis, ſed gratuita cibi ac veſtimenti præbitione. Sic verò ea de re Douſa: Odioſum, inquit, aliquem recitatorem intelligit, cui frequentem aurium operam locaverat Encolpius, non quidem carminum (quibus hercle nil invenuſtiùs) ſed verò multò valdius geniô ipſius cœnæ illectus: ſecundum illud Martialis noſtri:

Quod tam grande Sophos clamat tibi turba togata,
Non tu, Pomponi, cœna diſerta tua eſt.

cujus adipiſcendæ gratiâ à ſemetipſo impetraverat idem ille, quem dico, frater Aſcylti, ut præter animi ſui ſententiam inculta & malè nata poëmata plauſu etiam immeritiſſimo proſequcretur, *Sophocles ex Encolpio, ex auditore Laudicœnus factus* ſubitò. Hæc enim nomina in Cœnipetas vulgò detorquebant, id eſt, in cœnarum captatores, eoſque, qui (ut Catullus loquitur)

Quærunt in triviis vocationes.

& qui deteriùs nihil, quam *domicœnia* odere. cujuſmodi à Martiali plurimos adeò in epigrammate graphicè prorſus, omnibuſqne ſuis coloribûs depictos videmus: præque cæteris *Selium* quemdam, familiam eo in genere ſtrenuiſſimè ducentem. Quid mirum verò? quum non deeſſent iis temporibûs homines lauti ac locupletes, qui re nulla alia, quàm carmina ſua ut recitarent, aſſidua cœnarum præbitione auditorum ſtudia emerent: interdum lacernarum etiam, vel ſimilium rerum largitionibûs gratiam eorundem ac faventiam aucupantes. Exemplo fuerit nobis unicus pro omnibus Ligurinus ille Martialis, de quo ita ſalſiſſimus poëta:

Hæc tibi, non alia eſt, ad cœnam cauſſa vocandi,
Verſiculos recites ut, Ligurine, tuos.

Neque omittenda illa Horatii, de ſemet in Epiſtolis prædicantis:

Non ego ventoſæ plebis ſuffragia venor
Impenſis cœnarum, & tritæ munere veſtis.

Qui mos non intactus etiam Perſio, ineptum ac divitem recitatorem his dictis Satyricè compellanti:

--- calidum ſcis ponere ſumen,
Scis comitem horridulum trita donare lacernâ.

Quibus inſuper alterum quoque ab Horatio locum appingas licebit, qui in Arte legitur iſtiuſmodi:

Vt præco, ad merces turbam qui cogit emendas,
Aſſentatores jubet ad lucrum ire poëta
Dives agris, dives poſitis in fœnore nummis.
Si verò eſt, unctum qui rectè ponere poſſit:

& cætera, quæ ſequuntur, eódem pertinentia, in Notis noſtris ad Horatium plùs uno in loco liberaſſimè explicata. Hujus proinde laudationis turpitudinem, ſive indignitatem veriùs etiam hîc Eucolpio (*Sic quidem Douſa*, Eucolp. Gyt. Trimalcion. &c. *Sed nos obſecundantes noſtræ editioni*,

diffuſi, pacatius ad reliqua ſeceſſimus. * Rurſus in memoriam revocatus injuriæ, Aſcylte, inquam, [1] intelligo nobis convenire non poſſe, itaque communes ſarcinulas partiamur, ac paupertatem noſtram privatis quæſtibus [2] temptemus expellere. Et tu literas ſcis, & ego, ne quæſtibus tuis obſtem, aliquid aliud promittam. alioqui mille cauſæ nos quotidie collident, & per totam urbem rumoribus different. Non recuſavit Aſcyltos, &, † Hodie,

† *Aſcyltos.*

tioni, ne confuſio in nominibus, & diſtractio inter legendum oriatur, damus Encolp. Git. Trimalch. *&c.)* objicit Aſcyltus. Neque alio mehercule referendum, quod idem haud multò ſanè pòſt, verſ. 16: *Hodie,* inquit, *quia tamquam ſcholaſtici ad cœnam promiſimus, non perdamus noctem. Ad cœnam*, poëtæ illius ſcilicet, ab Encolpio, uti diximus, cœnæ gratiâ collaudati. cujus haud dico verſus, ſed verò & nomen pariter cum meliore hujuſdem Satyrici parte (id quod ex ſuperioribus argumentis ſatis ſuperque antea nobis oſtenſum) ubi ſint; utrum ſint, an non, id verò Lethen ſcire oportet ſcilicet. Nam ne de Trimalchionis cœna, qui & ipſus poëta videri volebat, aut perbellè certè amorem carminum ſimulabat, dictum credam, obſtabat temporum ratio. Hæc enim qua de agitur cœna in hodiernam veſperam condicta; at altera illa triduô, an quatriduô pòſt. indicio ſint (præter ea quæ ab ipſa uſque ſtirpe interciderunt) tot interjectæ in medio feſtiviſſimæ narratiunculæ, in quib. dies, veſperas, noctesque aliquot abſumptas ſuperſtites etiamnum reliquiæ atteſtantur. Arguta porrò, atque oppidò prudens commoniti nucula illa: *non perdamus noctem.* Eam verò Martialis ſcitiſſimè aliquoties expreſſit, ut:

Et nihil ex tota perdere luce voles.

Item:

Et nihil extremos perdidit ante rogos.

Poſtremò:

Perdiderit nullum vita reverſa diem.

Quò etiam reſpexit Plautus:

Diem perdidi optimum.

Erhardus hîc allegat, Raderum comment. in Martial. lib. 10 Ep. 60; Caſaubon. ad Satyr. 1 Perſii: Wouweren, Plin. lib. 2 Ep. 14.

1. *intelligo nobis convenire non poſſe; itaque*, &c.] De ſocietatis renunciatione Iuriſconſulti ſæpe, l. xiv & l. LXV *pro Socio.* Fiebant autem illæ renuntiationes, aut per *præconem*, ut apud Syneſium Epiſt. XLVI. *Quibus verbis feliciter agenti, amicitiam immiſſo præcone renuntiavit; & declaravit, quod etiam illacrymatus fuiſſet, ſi calamitas denuntiationem antevertiſſet.* & addit, *Hoc quidem non eſt amicitiam renuntiare, ſed inimicitas denuntiare.* Et ſanè inimicitias olim denuntiabant. de quo alibi. Aut per *ſervum*, ut in illo Iuvenalis,

Clamat libertus, & exi.

Aut *viva voce*, ut illo Aſcylti exemplo: aut *epiſtolis*, ut apud Tacitum Annal. lib. 11, *componit epiſtolas, quis amicitiam ei renuntiabat.* Ludov. Dorleans.

2. *temptemus*] i. *tentemus.* Apud Maron. 8 Æn. in vett. codd. *tempto, temptamentum.* G. I. Voſſius in Etymolog.

1. tam-

die, inquit, quia [1] tamquam ſcholaſtici [2] ad cœnam promiſimus, [3] non perdamus noctem. cras autem, quia hoc libet, & habitationem mihi proſpiciam, & aliquem fratrem.

1. *tamquam ſcholaſtici*] Varius hujus vocabuli uſus reperitur apud Auctores. *Scholaſticus* aliquando pro homine eleganti, omnium diſciplinarum ſtudioſo, & ſtudiiis cultuque liberaliore imbuto & politis moribus ponitur, & barbaro opponitur. Sic Capitolinus in Maximino juniore, in Epiſtola Alexandri ad matrem; *Timeo, ne ſoror mea Græcis munditiis erudita, barbarum ſocerum ferre non poſſit, quamvis ipſe adoleſcens & pulcher & ſcholaſticus, ad Græcas munditias eruditus eſſe videatur.* Serapion ob elegantiam ingenii cognomen *Scholaſtici* meruit. Scribit Hieron. in Catalog. Scriptor. Eccleſiaſt. Aliquando ſimpliciter pro homine docto & in literis vivente accipitur, & cum Philoſopho conjungitur, ut apud Iulianum Imp. Epiſt. ad Maximum. Aliquando pro diſerto & eloquente ſumitur, ut apud Salvianum lib. I de Gubern. Dei, in præfat. Quia verò in Advocatis ſeu cauſidicis ſeu patronis cauſſarum, inprimis requiritur præter juris ſcientiam facundia & eloquentia; hinc factum eſt ut Scholaſtici pro Advocatis etiam nominarentur. Atque ita intellexit Auguſtinus Tractatu VII In Ioannem. Item Macarius Homilia XV. Aliquando tamen ſunt Scholaſtici, (alio nomine Rhetores) qui in ſcholæ umbra tantùm manent, nec in fori lucem ſe conferunt, fictis tamen cauſſis & declamationibûs ſe & alios exercent, veris autem litibûs non teruntur: quomodo Plin. lib. II Ep. III, *Suetonium* & *Iſæum Scholaſticos* vocat, *quo genere*, ait, *nihil eſſe ſimplicius atque integrius, cùm ii qui in veris litibus forenſibus cauſiſque agendis verſantur, multum ſæpe verſutiæ & calliditatis contrahant.* Atque ab hac ſimplicitate etiam in contemptum & deriſum veniunt tales, ad vulgus præſertim: ut venuſtè dixerit Epictetus apud Arrianum libb. Diſſertationum, *Scholaſticum eſſe animal, quod ab omnibus deridetur*, ζῶον ὃ οἱ πάντες καταγελῶσιν. Ita & noſtri hominem ineptum, imperitum rerum civilium, ἀρχαῖον καὶ εὐήθη (*priſcum & ſimplicem*) vocant. *einen Schulfuchs.* Multa horum etiam annotavit Caſaubonus in Hiſtor. Auguſtæ Scriptores pag. 416. qui præterea hoc docet, vocem σχολαστικοῦ (*ſcholaſtici*) primitus inventam à Theophraſto, pro homine literarum ſtudioſo, & qui Muſis vacet. *Conr. Rittershuſius.* Confer hîc ſuis locîs, quæ ſuperius de Scholaſticis, ad *umbraticus doctor*, &c.

2. *ad cœnam promiſimus*] *Promittere ad cœnam*, eſt, promittere te alicui fore convivam, in cœna adfuturum. Sic Plaut. Moſt. IV, III, XII: Menæch. V, II, XLIII: Stich. IV, II, XVI. Seneca II Suaſ. *Sabinus Afidius venuſtiſſimus inter Rhetores ſcurra, cùm hanc ſententiam Leonidæ retuliſſet, ait, ego illi ad prandium promiſiſſem, ad cœnam renuntiaſſem.* Adludebat: ὅπως ἀριστᾶτ᾽, ὡς ἐν ᾅδου δειπνήσοντες (*ſic prandete, ut in orco cœnaturi*). Plinius lib. I Ep. XV. *Heus tu, promittis ad cœnam, nec venis? dicitur jus: ad aſſem impendium reddes, nec id modicum.* Sic *promittere ad aliquem*, Plaut. Stich. IV, I, IX. Cic. II Orat. VII. *Niſi prius à vobis impetrâro. Quidnam, inquit Catulus? ut hîc ſitis hodie. Tum, cùm ille dubitaret, quòd ad fratrem promiſerat; ego, inquit Iulius, pro utroque reſpondeo: ſic faciemus.* Sic *promittere foras*, condicere foras: Plaut. Moſt. IV, III, XII: Menæch. XII, XV. *S. A. Gabbema.*

3. *non perdamus noctem*] Vide ſuprà, in fine ad verba, *Multò me turpior es.* quæ ibi Douſa.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

trem. ‡ Tardum eſt, inquam, differre quod placet. * Hanc tam præcipitem diviſionem libido faciebat. Iamdudum enim cupiebam amoliri cuſtodem moleſtum, ut veterem cum Gitone meo [1] rationem diducerem. * Poſtquam luſtravi oculis totam urbem, in cellulam redii, oſculiſque tandem bona fide exactis, alligo artiſſimis complexibus puerum, [2] fruorque votis uſque ad invidiam felicibus. [3] Nec adhuc quidem omnia erant facta, quum Aſcyltos furtim ſe foribus admovit, diſcuſſiſque fortiſſime clauſtris, invenit me cum fratre [4] ludentem.

‡ *Encolpius.*

1. *rationem diducerem*] Sic quidem utráque Gabbemiana, & unde hæ fluunt Ioſ. Ant. Gonſalii de Salas, ac quotquot aliæ adſunt editiones. Sed vix negandum Arbitrum ſcripſiſſe, aut ſcribere debuiſſe *r. deduc.* Nam etiamſi hîc *ratio* ſolùm pro negotio, aut vivendi modo ſumeretur, ei tamen non ſatis aptè videretur jungi *diduco*, quo in *di* ſeu *dis* diviſionem notat (ſicut in diſtraho) ſignificatque dirimo, diſtribuo. *Diducere malas, ramos, milites, alimentum, rivos*, ap. Colum. Cæſ. Celſ. Cic. Sic & noſter in editis paulò inferiùs, *diductam fregerunt lagenam*, i. in 2 partes ductam. in fragmento Tragur. nuper eruto, *in multas cogitationes diductus ſum.* Io. Fred. Gronovius: Differuntur opinionibûs eruditi, utrùm *deducerem an diducerem* legi debeat: Semel igitur decernere voluimus, nimirum Petronium ſcripſiſſe *deducerem.* Sic Suet. Auguſt. c. XLIII. *Atqui ita poſt hanc rem temperavit, ut non minorem aratorum ac negociantium, quam populi ſummam deduceret.* Miror cur magnus interpres hoc obſervet novè dictum. Nam & antè ſic Manilius lib. III.

Sic erit ad ſummam ratio deducta priorem.

2. *fruorque votis ad invidiam felicibus*] Plaut. Moſtell.

Philo. *Hæc qui gaudent, gaudeant perpetuò ſuo ſemper bonô,*
Qui invident, ne unquam eorum quiſquam invideat prorſus commodis.

Phile. *Age accumbe igitur. cedo aquam manibus puer, appone hic menſulam.*

Catull. *Dein cùm millia multa baſiorum,*
Conturbabimus illa, neſciamus,
Aut ne quis malus invidere poſſit,
Cùm tantum ſciat eſſe baſiorum.

Martial. *Hoc tua ſæve puer Diadumene baſia flagrant;*
Quid ſi tota dares illa ſine invidia?

Fr. Pithœus.

3. *Nec adhuc quidem omnia erant facta*] Nimis quàm illepidè! loquitur enim de perfectione in re veneris. Vereor, ne ſcripſerit: *Nec adhuc quidem perfectô.* Anonym. MS. juxta manum Douſæ. Ovidius Epiſt.

Vlteriora pudet narrare: ſed omnia fiunt.

F. Pith.

4. *ludentem*] συνουσιάζοντα, (*rem habentem*). Quo ſignificatu & infrà dicit: *luſumque pueril. libid. ſpeculabatur diligentiâ.* i. congreſſum (συνουσίαν) Gitonis cum Pannychide. Gallienus Imp. in Epithalamio:

Ite, agite, ô juvenes: pariter ſudate medullis
Omnibûs inter vos, non murmura veſtra columbæ,
Brachia non hederæ, non vincant oſcula conchæ:
Ludite, ſed vigiles nolite extinguere lychnos, &c.

Maxi-

tem. riſu itaque plauſuque cellulam implevit, opertum me amiculo evolvit, & † Quid agebas, inquit, frater ſanctiſſime? quid [1] veſticontubernium facis. ‡ nec ſe ſolum

† *Aſcyltos.* ‡ *Encolpius.*

Maximian. Etruſc. Eleg. 4 de amica ad venerem invitante amatorem:

Quin potius placito noli, inquit, parcere ludo;
Parcite triſtitias & renovate jocos.

Sic accipe in Sardanapali Epitaphio:

Ede, bibe, lude, poſt mortem nulla voluptas.

Et in illo Monaſtico verſu barbaro, quem referunt Gardinerus & Neander in Proverbiis antiquis:

Ludere cum Schellis res eſt pergrata puellis.

Vetus Interpres Bibliorum pro eo dixit, *jocari* Geneſ. 26, v. 8 de Iſaaco: *Proſpiciens Abimelech per feneſtram, vidit eum jocantem cum Rebecca uxore ſua. Et accerſito eo ait: Perſpicuum eſt quòd uxor tua ſit; cur mentitus es eam ſororem tuam eſſe?* Erhardus. Sed fallitur de *jocari* Erhardus. In Hebr. eſt מְצַחֵק, *irridentem, colludentem, jocantem,* partic. Benoni τοῦ Pihel à צִחֵק *colluſit, jocatus eſt,* quod à צָחַק, *riſit, arriſit.* reperiturque ead. vox Gen. 21, v. 9 de Iſmaële ludente cum Iſaaco; ut hîc planè actus externus & propatulus, non ξυνουσιὰ ſeu conſuetudo conjugalis ſignificetur.

1. *veſticontubernium*] Sic Tornæſius, & eum ſecuti in textu recentiores omnes. Gabbema in edit. priore: Eadem voce utitur auctor feſtiviſſimi, ſed nimis Latini, *Pervigilii Veneris*, (diverſi ab eo, quod acceptum à Pithœo Lipſius Electis edidit) cujus quatuor tantùm verſus, neſcio an priores, I. Douſa F. ut eos ab Hier. Groſlotio Liſlæo acceperat, primus vulgavit:

Nemo tentis mentulis det, nemo nervis otium.
Ecce paſſeres ſalaces, ecce rauci turtures,
Hac ſuper virente myrto nos amoris admonent
Cùm puellis dulce inire veſticontubernium.

Nobiliſſimus Douſa P. disjungit vocem, ut ſit *Veſtæ contubernium*: ac illud per irriſum dicat, in eum, quem videri vult à Veſtalium caſtimonia quàm longiſſimè abeſſe. Turnebus intelligit, de iis qui ſub eadem veſte cubant lib. XIX, c. VI. Lucem huic loco ſubminiſtrat lepidiſſimus amorum doctor. lib. 1 Amor. ep. IV.

Sæpe mihi, dominæque meæ properata voluptas
Veſte ſub injecta dulce peregit opus.

Sic & in Ep. Paridis de Helena & Menelao accubantibus. Cl. Salmaſius in editione Gabbemiana poſteriore: *veſticontubernium.* De monſtroſa hac voce & de *contubernio*, quod promiſi nuper me teſtimoniis idonei auctoris planum facturum, ea voce non tantùm intelligi contubernalium cœtum, ſed & tentorium ipſum ſive tabernaculum ſub quo contubernales, Tacitum tibi, quo id evincam, allegabo. Nec meliorem puto requires. Annali primô: *Non obtrectari à ſe urbanas excubias, ſibi tamen apud horridas gentes è contuberniis hoſtem adſpici.* An non hîc *contubernia* ſunt tabernacula militum? Eodem lib. *Progredimur contuberniis,* &c. Et paulò inferiùs: *Irrumpunt contubernia.* Annali 15. *At illi vix contuberniis extracti.* Nempe tentoriis. Sed planiſſimè idem auctor Hiſt. l. 1 caſam publici ſervi *contubernium* appellavit. *Piſo,* inquit, *in ædem Veſtæ,* &c. Hinc liquet quid ſit apud Arbitrum *veſte contubernium facere*, pro quo Criticis noſtris malè feriatis placuit *veſticontubernium*; quam vocem elegantiarum Arbiter meritò ſpernat. Inde ſumpſit auctor fragmenti ſuppoſititii,

Cum puellis dulce inire veſticontubernium,

 Quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

lum intra verba continuit, ſed lorum de pera ſolvit, & me cœpit non perfunctorie verberare; adjectis etiam petulantibus dictis. † Sic [1] dividere cum fratre nolito. * * * * ‡ Veniebamus [2] in forum deficiente jam die, in quo notavimus frequentiam rerum venalium, non quidem precioſarum, ſed tamen [3] quarum fidem male ambulantem obſcuritas temporis facillime tegeret.

† *Aſcyltos.* ‡ *Encolpius.*

Quum

Quod procuſum eſſe ab eo qui primus prodidit, tam ſum certus, quàm me vivere, &c. Hæc Salmaſius. *veſticontubernium*, cùm ſub ead. veſte cubatur. *Gloſſ. Petron.*

1. *Sic dividere cum fratre nolito*] *Ia. Douſa*: Ita Editiones, quas quidem mihi uſque adhuc inſpectare contigit. Cæterùm haud placet hæc clauſula, & pro *nolito*, perlubenter herculè, *cogito*, legerim. Latet autem ſpurcities, ne ipſi quidem Petronio diſſimulata. Addit enim: *petulantibus dictis.* Quamobrem autem? Id verò non jam meis, verùm herculè Ciceronis ipſius verbîs enucleare conabor. Sic enim ille epiſt. 9 ad Pœtum: *Ergo in verbis honeſtis obſcæna ponimus. quid enim non honeſtum verbum eſt, diviſio? At ineſt obſcænum, cui reſpondet intercapedo.* Vnde & Plautus, Aulul. II, IV.

STROB. ---- ---- *Edixit mihi,*
Vt diſpartirem obſonium hic bifariam.
COM. *Me tu quidem hercle hîc tam palam non divides.*
Si quò tu totum me ire vis, operam dabo.
ANTH. *Bellum & pudicum verò proſtibulum popli.*
Pòſt ſi quis vellet te, haud non velles dividi?
CON. *Atqui ego iſtuc, Anthrax, aliovorſum dixeram,*
Non iſtuc quod tu inſimulas. ---

Dividere autem quod Laberio, *cædere hillas.* Hinc etiam *diviſores* dicti hillicidæ, qui pullariam facerent ſcilicet. *Sic dividere cum fratre nolito*, i. e. Tu qui me nuper *in viridario* pathico fratre uſus, nunc verò ſtimulante invidia ad *diviſionem ſarcinularum* provocaſti, ut hoc tuo catamitô unus fruereris, pullum ſolus divideres, &c. quandoquidem à me in turpi hoc actu offenſus, cape verbera & *ſic mecum dividere nolito.* Sed Barthius: *dividere* ſanè non adeò hîc impium ut volunt, verùm ut apud Senecam l. de Benef. c. 14, de meretrice pluribus ſe familiariter dividente.

2. *veniebamus in forum deficiente jam die, &c.*] Puto rerum furtivarum forum intelligi, quæ in Saburra deficiente jam die venales proponerentur, idciro harum fidem malè ambulantem dicit Horat. lib. I Sat.

Fallacem circum, veſpertinumque pererro
Sæpe forum. --- Acron & Porphyrio, Horatii interpretes, de Saburra majore hunc locum accipiunt, in qua veſperi furtivæ res ſemper venundabantur. Hinc Plaut. *Veſperi ſuo vivere*, pro, furtis ſuîs vitam ſibi parare. Hac de cauſſa Propertius vigilacem Saburram dixit;

Iamne tibi exciderint vigilacis furta Saburræ. Iac. Durantius.

3. *quarum fidem malè ambulantem*] Erhardus: Leg. *furem.* Meurſ. Animadv. L.4, c. 6. Fr. Pithœus: L. *fidem*, & alluditur fortaſſe ad ambulatores illos, de quibus Martial.

Hoc quod Tranſtiberinus ambulator;
Qui pallentia ſulfurata fractis
Permutat vitreìs.

Douſa MS. ad edit. Tornæſii: lego *fide.*

1. *laciniam*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Quum ergo & ipſi raptum latrocinio pallium detuliſſemus, uti occaſione opportuniſſima cœpimus, atque in quodam angulo [1] laciniam extremam concutere, ſi quem forte emptorem ſplendida veſtis poſſet adducere. [2] Nec diu moratus ruſticus quidam, familiaris oculis meis cum muliercula comite propius acceſſit, ac diligentius conſiderare pallium cœpit. invicem Aſcyltos iniecit contemplationem ſuper humeros ruſtici emptoris, ac ſubito exanimatus conticuit. Ac ne ipſe quidem ſine aliquo motu hominem conſpexi: nam videbatur ille mihi eſſe, qui tuniculam in ſolitudine invenerat. plane is ipſe erat. Sed quum Aſcyltos timeret fidem oculorum, ne quid temere faceret, prius tamquam emptor propius acceſſit, detraxitque humeris laciniam, & diligentius tenuit. O luſum fortunæ mirabilem! Nam adhuc nec ſuturæ quidem adtulerat ruſticus curioſas manus, ſed tamquam mendici ſpolium etiam faſtidioſe venditabat. Aſcyltos, poſtquam depoſitum eſſe inviolatum vidit, & [3] perſonam vendentis contemptam, ſeduxit me paullulum à turba: &, † Scis, inquit, frater, rediiſſe ad nos theſaurum de quo querebar? Illa eſt tunicula adhuc, ut apparet, [1] inta-

† *Aſcyltos.*

1. *laciniam extremam connectere*] *Lacinia*, ora ſive extimum veſtis aut panni, κρόσπεδον. Cuiac. Obſerv. l. 12, c. 24. Quæ fortè an in hoc pallio ex auro vel purpura, Germ. *ſeydin oder guldin paſament porten.* nam infrà vocatur pretioſiſſima veſtis. *Erhardus. Lacinia,* Gloſſis κρασπεδὸν, flexuoſa, ſinuoſa apertáque pars veſtis. Cic. Tironi: *Videor enim videre te ementem ruſticas res, cum villico loquentem, in lacinia ſervantem ex ſecunda menſa ſemina.* Eundem videſis L. 3. de Orat. Suet. Claud. Cæſ. c. xv. *Vt deſcendentem è tribunali non ſolùm voce revocarent, ſed & lacinia togæ retentâ, interdum pede apprehenſo retinerent.* Idem in Calig. *Ita ſe proripuit è ſpectaculis, ut calcata laciniâ togæ, per gradus iret indignabundus.* Ian. Laurenberg.

2. *Nec diu moratus ruſticus quidam, familiaris oculis meis,* &c.] Id eſt, quem vidiſſe alias videbar mihi, quique (cum Plauto dicam) oculis meis haud ſanè ignorabilis objiciebatur. Invenias idem loquendi genus infrà: *Vox penè auribus meis familiaris.* Hoc eſt (ut dictum modò) auribus antehac meis compluries uſurpata. *Ia. Douſa.*

3. *perſonam vendentis*] Sic *perſona* patris: *Qualem te in perſona patris tui geſſeris.* Senec. *perſonam induere judicis.* Quintil. *improbam* alicui *perſonam imponere, perſonam tuendæ dignitatis alterius* alicui *imponere.* Cic. *Perſona* in talibus non eſt facies ficta, ſed quævis

[1] intactis aureis plena. Quid igitur facimus; aut quo jure rem noſtram vindicamus? † Exhilaratus ego, non tantum quia prædam videbam, ſed etiam, quod fortuna me à turpiſſima ſuſpicione dimiſerat, negavi circuitu agendum, ſed plane [2] jure civili dimicandum, ut ſi nollet alienam rem domino reddere, [3] ad interdictum veniret.

c. 14.

[4] Quid faciant leges, ubi ſola pecunia regnat,
Aut ubi paupertas vincere nulla poteſt?
[5] Ipſi qui Cynica traducunt tempora cœna,
Nonnunquam nummis [6] vendere verba ſolent.

† *Encolpius.*

[1] *Ergo*

qualitas, ratio, munus, provincia.

1. *intactis aureis*] Horat. l. 3 Od 24. *Intactis opulentior theſauris Arabum.* Quos ſcil. Romani nondum attigerant.

2. *jure civili dimicandum*] *Interdicta*, ut ſequitur, non ſunt *juris civilis* ſed juris prætorii. At Petronius prætorium civile jus facit, opponens ei ſcilicet jus naturale vel gentium. *Io. à Wouweren*

3. *ad interdictum*] Hoc valde mihi novum eſt. Nam jure civili rei mobilis nomine nullum recuperandæ poſſeſſionis edictum proditum eſt. Nam *unde vi* ad res tantùm immobiles pertinet, L. 1 § illud π͂ unde vi; *Vtrubi* autem retinendæ eſt poſſeſſionis non recuperandæ. *Cl. Puteanus.* *Ad interdictum venire*, eſt jure ordinario agere. Frontinus de Limitibus agrorum: *De poſſeſſione controverſia eſt, de qua ad interdictum, hoc eſt jure ordinario litigatur.* Wouweren.

4. *Quid faciant leges*] Alii, *faciunt.* Anonym. in Var. Lect. Sic & MSm Tragur. *Erhardus*: In avaritiam & pecuniæ ſtudium invehitur. Scaliger in Catalect. Gualtherus Alexandreide l. 1.

Munus enim à norma recti diſtorquet acumen
Iudicis, & tetra involvit caligine mentem.

Item:

Peſtis avaritiæ, quæ ſola incarcerat omnes
Virtutum ſpecies; ſpreto medicamine juris
Curritur in facinus, nec leges curia curat,
Ligatur juſtus, abſolvit curia mendax
Injuſtos, &c.

Et lib. 7.

---- Cenſor iniquus
Avertit ſurdas à cauſa pauperis aures,
Et fovet injuſtam corruptus munere cauſam.

5. *Ipſi qui Cynica*] Verſus eſt inprimis elegans, quo quidem eos ſignificari puto, qui miſerè vivunt, ut ſiliquis & leguminibûs quique viliſſimis cibariis ſe ſuſtentant. nam talis erat Cynicorum victus, quod è Luciano in Dialog. mortuorum intelligi poteſt. Turneb. Adverſ. l. 1, c. 15. Hinc *Cynicè vivere*, in proverbium abiit de iis, qui miſerè victitant. Gilbert. Cognat. in Adagiorum Sylloge. *Ge. Erhardus.*

6. *vendere verba ſolent*] Stephan. & Tragur. MSm: *verba ſolent emere.* Wouweren:

Martialis,

Solicitiſque velim vendere verba reis.

Sen. Herc. fur.

Hic clamoſi rabioſa fori

Iurgia

¹ *Ergo judicium nihil eſt niſi publica merces,*
² *Atque Eques in cauſa* ³ *qui ſedet, empta probat.*

Contra Aſcyltos leges timebat: &, ‡ quis, ajebat, hoc loco ⁴ nos novit? aut quis habebit dicentibus fidem? Mihi plane placet emere, quamvis noſtrum ſit, quod agnoſcimus, & ⁵ parvo ære recuperare potius theſaurum, quam in ambiguam litem deſcendere. † Sed præter unum

dubij eventus.

‡ *Aſcyltos.* † *Encolpius.*

Iurgia vendens, improbus iras
Et verba locat.

1. *Ergo judicium nihil eſt*] *Erhardus:* Corrupta Romanorum judicia taxat, ut & Martialis hoc verſu:

Et Iudex petit, & petit patronus,

Raderus ad Martial. l. 2 Epigr. 11. notat judices leves & iniquos, qui non judicant ex præſcripto juris & legum, ſed corrupti muneribûs, judiciorum religionem quaſi mercem, vendunt: de quibus etiam Varro in Sexages. Auſon. Popma in Conjectan. Vide Sarisberienſem de Nug. Curial. l. 5, c. 16; & Iac. Magnum Sopholog. l. 8, c. 1. *Non poſſum, neque debeo ſilentio præterire aviditatem ingluviemque quorumdam legulejorum, quo jura venditant, quo pauperes opprimunt, inopis cauſam derelinquunt, cum judice corrupto clam conjurant, & palam conſentiunt; apud egenos & nil æris habentes ſe mutos reddunt, occupatos ſe clamant, collum faſciis obſtringunt, morbum Demoſthenis fingentes, adverſus hanc corruptelam Petronius cecinit Arbiter. Amore juſtitiæ nequaquam excitantur ad operam, ſed talpis ſegniores virtutis vexillum ut deſertores fugiunt. Vbi autem lucrum apparuerit, ſplendor auri doloſuſque nummus refulſerit ubi ſapor vini & pretioſi muneris adorea narium fores pulſarit, non ſolum codices & chartas, ſed & pedes, manus, os, linguam totamque corporis ſubſtantiam promittunt*, &c. Iac. Locher Philomuſus præfat. in Vdalrici Tengleri ſpeculum Laicorum Germanicè ſcriptum.

2. *Atque Eques in cauſſa qui ſedet*] Io. VVouweren: Conſilium innuit. Vlpian. fragment. tit. 1. In conſilium adhibentur Romæ quinque Senatores, & quinque equites Rom. in provinciis viginti recuperatores. Theop. Gr. intepr. κονσίλιόν ἐςι συνέδριον φανερῶν ἀνδρῶν (*Conſilium eſt conſeſſus clarorum virorum*). *Recuperatores*, quia per eos jus ſuum quiſque recipiebat. Propriè itaque infrà; *recuperato, ut putabamus theſaurô.* Vide Feſt. Gloſſ. δικαςής, Iudex recuperator. Plautus in Bacch. *Prætor recuperatores dedit.*

3. *qui ſedet empta probat*] Id, ut alia hujus Scriptoris mutuavit Cyprianus epiſt. ad Donat. *Iudex? ſed ſententiam vendit, qui ſedet crimina vindicaturus admittit.* Iſ. Pontan. Analec. l. 2, 17. *Ge. Erhardus.*

4. *quis hoc loco nos novit*] *Plautus Pœn.*
Quid me hac re facere deceat, egomet mecum cogito:
Si volo hunc ulciſci, lites in alieno oppido ſequar.

5. *parvo ære recuperare*] Apud Iac. Magni Sopholog. l. 5, c. 3 legitur: *Tutius eſt parvo ære rem perditam recuperare, quam jus ambiguæ præbere liti.* Videndus Iuretus in Symmach. l. 7 Epiſt. 129. *Erhard.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

unum [1] dipondium [2] ſicilicumque, quibus [3] lupinos deſtinave-

1. *dipondium*] Sic & Tornæſius, Douſa, alii. Erhardus: in antiquitus cuſis unum *deſponendum ſicel.* ſed tamen non minùs falſa eſt iſta ſcriptura, quàm lupinaria moneta. Lupinos autem, ut ex Horat. docuimus, &c. quemadmodum mox ſequetur ad, *lupinoſque.* Fr. Daniel. & Frellon. edit. *diſpondium.* Gabbema: Dipondium ſeu *dupondius*, inquit Varro de L. L. lib. IV, *à duobus ponderibus, quòd unum pondus aßipondium dicebatur, id ideo quòd as erat libræ pondus.* Dupondium ergo duos aſſes ſignificat, vel XXIV uncias, aut XII ſeſcuncias, *& ſic apud Vlpian. l. item ſi.* XVII *π̃ de Hered. inſt. & § & conſtat. Inſt. de hered. inſt. vide Viglium Zwichemum ab Aita* in enarratione hujus legis. Etiam pro parva pecunia ſumitur. Cicer. pro Quintio: *Si dupondius tuus augeretur* &c. *in parva re captionis aliquid verere.* Senec. in Epiſt. *Dupondiô ſatur*, id eſt, exiguo ſumptu. *Dipondium* pendet drachmas duas. *Gloſſ. Petron.* Nimirum quia drachma & denarius idem, aut certè finitimi. Denarius autem 10 aſſes valebat & libella dicebatur, quòd libram ſeu *pondo* totus as penderet. Iuxta Iuſt. Lipſium in de re Nummar.

2. *Sicilicumque*, &c.] Sic & Schonwetteri Helenopolitana (Anni 1610) atque eâ quinquenniô poſterior Lugdun. Frelloniana, quæ duæ edit. tantumnon in minimis conſonant, utræque cum Notis Variorum, & Symbolis Erhardi, nominataque deinceps alterutrâ ſolùm, altera ſimul intelligenda. poſterior Gabbemiana, *ſiciliumque:* Tornæſius eumque ſecuti editores, & interpp. Douſa, Fr. & P. Daniel (quem utrumque in Sylloge vidi Erhardi) Wouwerius, Barthius, Lotichius, &c. legg. *dipondium ſicel lupinoſque quibus deſt.* Alii tamen notante Tornæſio ad marg. *cicer* pro *ſicel.* Erhardus, ut mox patebit, mallet pro *ſicel, ſcilicet.* Gabbema verò in Notis: *ſicil.* Sicil hoc (ſi pro ſiclo poſitum velimus) eſt ab Hebræo שקל ſchakal, quod eſt appendere, ponderare, & ſimilia. hinc formatum nomen שקל ſchekel, ſiclus quod apud Hebræos primùm pondus, ac deinde etiam nummum, cujus uſus in illa gente frequens, denotat. Siclus autem, utrolibet modo ſumptus, duplex erat: 1. Eccleſiaſticus, dictus etiam ſiclus Sanctuarii. 2 Civilis, etiam gentilibus non incognitus. prior valebat τετράδραχμον (4 drachmas) Græcorum, Romanorum ſemunciam: poſterior pondere & propterea etiam in re nummaria valore duplô minor *duas* valebat *drachmas*, Græci δίδραχμον dicerent. Hujus mentionem facit Matthæus Euangeliſta, qui capite decimoſeptimo refert exactores vectigalium à Petro & Chriſto petiiſſe τὰ δίδραχμα (*penſionem 2 drachm. aut nummum 2 drachm. continentem*). Quaterni igitur tales ſicli thalerum imperialem integrum conſtituerent, id eſt argenti unciam. unde non immeritò Gloſſa per ſicilicum, οὐγκίας τέταρτον (*unciæ quadrantem*), illius valorem expoſuit. *Th. Wybinga.* Turn. l. XIX, c. VII, pro *ſicel* legendum putat *ſcilicet.* Sed in veteri Lexico hîc habetur: *Sicel Latino ſermone ſiclus adpellatur corruptè. Hebræorum nomen eſt, habens apud eos unciæ pondus: apud Latinos autem & Græcos, quarta pars unciæ eſt; & ſtateris medietas, drachmas duas appendens. unde cùm in litteris divinis legitur ſiclus, uncia eſt; cum verò in gentilium. quarta pars unciæ eſt.* Daniel. Nimirum Pet. Dan. præter *ſicil.* quod neque in P. neque F. Dan. lego, ſed *ſicel.* Addit P. Danielis: Vide Cujacium. l. 12 Obſerv. c. 40. In alio Lexico legitur: *Siclus, i. e. ſtater qui habet obolos 20, ſtater ſive ſiclus drachmas 4, drachmæ 8 Latinam unciam faciunt: ita ut unus* (vetus, verus)

lupinos in pera Menippus habet. Lucian.

ſtinaveramus [1] mercari, nihil ad manum [2] erat. Itaque ne

rus) *panis* 10 *uncias habere dicatur*, &c. Gloſſ. Petron. *Sicel* unciæ pondus, habens ſcrupula 10; ex Wouwerio, qui allegat D. Eucherium l. 2 Inſtruct. & Voluſium Metian. Tandem: vide Rhemnium de Pondd. *Ga. Barthius.*

3. *lupinoſque*] Lupini olim viliſſimum pauperum cibarium, & aliorum frumenti inopiâ, Cynicorum vero adeò creberrimum, ut vix umquam à Cynici pera abeſſe lupinos, contingeret. Diogenes ipſorum Πρωτοτυπος (*dux, auctor*) quendam uti Cynicum inſtruens apud Lucianum in Vit. auct. inquit; Ἡ πήρα δέ σοι θερμῶν ἔσται μεστὴ, καὶ ὀπισθογράφων βιβλίων (*Pera tibi erit plena lupinorum, & librorum à tergo ſcriptorum*). Et in Mortuor. Dial. Charon ait ad Menippum Cynicum inſignem: Δεῖξον, τί ἐν τῇ πήρα ἔχεις; Μέν. θέρμους, εἰ θέλεις, &c. (*Oſtende quid habeas in vidulo? Men. Lupinum, ſi velis*). inde Crates apud Ariſtot: οὐκ ἀηδῶς γὰρ οὐκ οἶδα, φησὶν, πήρα δύναμιν ἡλίκην ἔχει θερμῶντε χοῖνιξ (*Non inſuaviter vero, neſcio, inquit, quam vim pera habet & lupinorum ſextarii duo*). *Gonſalius.* Madidis *lupinis* Protogenem illuſtrem pictorem vixiſſe, refert Plin. lib. xxxv, cap. x, dum Ialyſum nobilem tabulam pingeret, *quoniam ſimul famem ſuſtineret & ſitim, ne ſenſus nimia dulcedine obſtrueret.* Gabbema in edit. poſter. *Erhardus:* Legendum crediderim *unum dupondium ſcilicet lupinoſque, quibus deſtin. merc.* Lupinos autem ex Horatio Plautoque alibi docuimus veros aſſimilare nummos, id quod & hic locus confirmat. Turneb. Adverſ. l. 19, c. 7. *Anonymus*: Aliàs *lupini* leguminis genus adeò amarum, ut nec à verme, nec ali ullo animante propter amaritiem comedatur: ſed calidâ maceratum, cibo fit idoneum: Rogatus Zeno, quid ita, cùm eſſet naturâ ſeverus, in convivio tamen hilareſceret? facetè reſpondit: & lupinum cùm ſit per ſe amarum, tamen aquâ maceratum dulceſcit. Hoc apophthegma: quò pertineat, facilè quivis intelligit: nimirum inter menſas & ſcyphos exulare triſtitiam & ſolere & oportere. Et alioquin verum eſt quod ſcribit Philo lib. de Plantat. Noë, *Sapiens vinô maceratus, fit ſeipſo jucundior.*

1. *mercari*] Nota proprietatem hujus verbi, pro negotiari vel lucri cauſâ merces emere, quæ deinde cariùs diſtrahantur. *Erhardus.* Nimirum abſolute, quomodo & Salluſt. Iugurth. uſus de Vacca Numidarum oppido loquens: *ubi & incolere & mercari conſueverant Italici generis multi mortales.* Aliàs juncto aut intellecto accuſativô rei: *Cætera quæ volumus Græca mercamur fide* 1. præſente pecunia. *Quos tam grandi mercatus ſum pecunia.* Plaut. Aſin. & Captiv. *Sordidi etiam putandi, qui mercantur* (i. emunt, active) *à mercatoribus, quod ſtatim vendant.* Cic. l. 1. Offic. Addit Anonym. de mercatura: Idem Cic. eod. l. 1 Offic. *Mercatura, ſi tenuis eſt, ſordida putanda eſt, ſin magna & copioſa, multa undique apportans, multis ſine vanitate impertiens, non eſt admodum vituperanda.*

2. *erat. Itaque ne interim præda diſcederet*] Sic & editt. Frellon. Gallo-Lugdun. Anni 1615, Lotichii Francofurt. Anni 1629. verùm Tornæſii Gallo-Lugd. Anni 1575, cum qua Douſæ Batavo-Lugdun. 1583 ſemper coincidere exiſtimanda, niſi moneam; Rutg. Hermannidæ (quam quis ex titulo recuſam Bourdelotii exiſtimaret, ſed non eſt) Amſtelodam. Anni 1663; & Wouweren binæ, Pariſiens. Anni 1601, ac Batav. Lugdun. Anni 1623: *erat, ne interim præda diſcederet. Itaque vel min.* Wouweren: Optimus codex habebat, *ne viritim.* Luxata autem hæc ſunt ſuo locô. Continuentur igitur cum ſuperioribus ita: *quam in ambiguam litem*

ne interim præda diſcederet, vel minoris pallium [1] addicere placuit, ut pretium majoris compendii leviorem faceret jacturam. Quum primum ergo explicuimus mercem, [2] mulier operto capite, quæ cum ruſtico ſteterat, inſpectis diligentius ſignis, [3] injecit utramque laciniæ manum, magnaque vociferatione, [4] latrones tenere, clamavit. Contra, nos perturbati, [5] ne videremur nihil agere,

tem deſcendere, ne viritim præda diſcederet, id eſt, ne præda divideretur ex eventu litis. Hæc Ill. Scaliger, quæ quidem certa & indubitata eſſe quiſquis ſanæ mentis fateatur oportet.

1. *addicere*]. i. e. Auctionem facere, hoc eſt, bona ſua proſcribere, & licitantibus objicere, & rem venalem ei, qui plus cæterîs obtulerit, tradere. quod Græcis *ἀφόρτιον προγράφειν, ἀποκηρύττειν τὰ πατρῷα, κηρύττειν τὰ ὄντα* (*ſuperflua proſcribere, patrimonium præconiô vendere, ſubſtantiam indicare*). Suet. Iul. c. L. *Ampliſſima prædia minimô addixit.* *Gabbema*, Porrò, verbum hoc *addicere* eſt ex tribus illis, quibus univerſum Prætoris imperium ac poteſtas continebatur, *Do*, *Dico*, *Addico*. nam in addicendo jus faciebat. Veluti cùm in ceſſionibus addicebat, cum in vindiciis, in bonorum poſſeſſionibus: item cum aliquem ſuis creditoribus, aut furioſum ſuis agnatis gentilibuſque addicebat. Dicuntur quoque addicere præcones in auctionibus & publicis locationibus, &c. Anonymus.

2. *mulier operto capite*] Feminæ enim in publico obnuptæ apud Orientales. Geneſ. 24, 65 de Rebecca: *At illa tollens citò pallium operuit ſe.* qui mos durat hodiéque apud Turcas & Perſas. Nec honeſtæ tantùm matronæ ac virgines, verùm etiam meretrices. ibid. c. 38, 15 de Thamare ad viam proſtante: *Quam cùm vidiſſet Iudas, ſuſpicatus eſt eſſe meretricem: operuerat enim vultum ſuum.* Fingit autem Petroni. hæc in urbe Græca contigiſſe & Græci moris. *Erhardus.*

3. *injecit utramque laciniæ manum*] Erhardus: *Injicere manum*, antiquum verbum juris, & quidem proprium, quoties nulla Iudicis expectata auctoritate rem nobis debitam, aut etiam noſtram vindicamus: quod Tertullianus dixit, *manu injecta detinere.* Andr. Hoyus in Proverbialibus Tertulliani formulis, cap. 123. *Anonymus:* Hac etiam loquendi formula utitur Lex XII Tab. 33. *Æris confeſſi, æriſque debiti judicatis triginta dies juſti ſunto. poſt dein manus injectio eſto.*

4. *latrones tenere clamavit*] Sic & Tornæſius, Wouwerius, alii; niſi quòd poſt *tenere* nullum (,) ac Tornæſ. ne quidem ante *latrones* (,) habeant. Douſa: Si *tenere* retineamus, ſubaudiendum videtur, *ſe*; ut manifeſta in noxia latrones ſeſe tenere ſignificet; tamquam deprehenſos. Alii, tamen *tenete*, malunt potiús. idque ad noſtri hujus ſeculi conſuetudinem referre haud abſurdè poſſis, quoties trium litterarum homines in ipſo furto deprehenſos perſequimur ac reflagitamus altiore voce conclamantes, *houdt den Dief.*

5. *ne videremur nihil agere*] Sæpe in *nihili* vocabulo antiquorum luſum fecit ingenioſitas. Vetus eſt: *Nihil agendo homines malè agere diſcunt.* Terent. *valde occupatus in nihil agendo.* Arnob. l. 6. *Vni tantummodo exauditi abeant ſoli, nihil egerint cæteri.* Auſon. *Vt, quum agas nihil, hæc legas; &, ne nihil agas, defendas.* quæ omnia in ſpeciem tantùm *nihil* illud præferunt, cùm & is,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

agere, & ipſi ſciſſam & ſordidam tenere cœpimus tunicam, atque [1] eadem invidia proclamare, noſtra eſſe ſpolia, quæ illi poſſiderent. [2] Sed nullo genere par erat cauſa noſtra, & [3] conciones, quæ ad clamorem confluxerant, noſtram, ſcilicet de more, ridebant invidiam; quod pro illa parte vindicabant pretioſiſſimam veſtem, pro hac [4] pannuciam ne [5] centonibus quidem bonis dignam. Hinc Aſcyltos pene riſum diſcuſſit: qui, ſilentio facto, † Videmus, inquit, [6] ſuam cuique rem eſſe cariſſimam, reddant nobis tunicam noſtram, & pallium ſuum recipiant. ‡ Etſi ruſtico, mulierique placebat permutatio, [7] advocati tamen jam pene nocturni, qui volebant pallium

† *Aſcyltos.* ‡ *Encolpius.*

is, qui otioſus ſit, non poſſit nihil agere, nec qui irritis conatibûs oravit, non oravit minùs, nec qui legit quod frivolum eſt, minùs legit. Barth. ad Claudian. n. 1590. Idem tamen alibi notavit, *nihil agere*, Petronio uſurpari pro affluentia otii. Ablegmin. Critic. l. 2, c. 8. *Ge. Erhardus.*

1. *eadem invidia proclamare*] Sic ſtatim: *Noſtram ſcil. de more ridebant invidiam.* Invidia plerumque apud Petronium eſt, virulenta quædam publici privatique odii concitatio. Sic Tacit. l. 4 Annal. *profuſis diu ac per ſilentium lacrymis, mox invidiam & preces orditur.* Familiaris hæc Petronio phraſis. Infrà: *Amolitur Aſcyltos invidiam, Inundatur hac Eumolpus invidia*, &c. Erhardus. Quintilianus, in ſimili, Declamatione 279, *vociferari* dixit, quod hìc *proclamare.*

2. *Sed nullo genere par erat cauſa noſtra*] Id eſt, nullo modo, οὐδενὶ τρόπῳ. Cic. ad Attic. *Quod optimo genere facere non licuit.* Wouweren. Iul. Firmicus: *Sed nullo genere matris dolor vincitur.*

3. *conciones*] Multitudo populi adſiſtentis, ſic & infrà ſumitur. *Gloſſ. Petron.*

4. *pannuciam*] Erhardus: *pannuceam.* vid. Petr. Perrenonium Animadv. & Var. Lect. l. 1, c. 13. Fr. Pithœus: *Pannucia* nuncupatur, quòd ſit diverſis pannìs obſita. Iſidor. Wouweren: Perſius Satyr. 4:

Dum ne deteriùs ſapiat pannucia (*-cea.* Voſſius) *Baucis.*

5. *centonibus*] *Cento* ſtragulum vilius ex diverſi coloris pannis conſutum. Dictus non à centum, ſed κέντρον (aculeus) eliſo ῥ. G. I. Voſſ.

6. *ſuam cuique rem eſſe cariſſimam*] Plautus:

Meus mihi, ſuus cuique carus eſt.

7. *advocati tamen penè nocturni*] Erhardus leg. exiſtimat, *bene nocturni*, i. e. qui jam ſerò & multam in noctem ambulant: eſt enim, inquit, αὐξητικὴ (*intendens*) hæc particula. Pergit: Schopp. Veriſimil. l. 1, c. 16 tradit, *nocturnos* pro furibus dictum, quòd & noctu graſſentur fures, & atrociores fures nocturni habeantur: idem de *advocatis*: qui veſtes avertere conabantur. Hoc autem eò eſt lepidius & urbanius, quòd jam adveſperaverat, ut ambiguitatis ſenſus duplici gratia augeſcat, & *advocatorum nocturnorum*, & nocturnorum furum. Turneb. Adv. l. 1, c. 7. Vide Scalig. caſtigat. ad Catull. Wouweren: Tacit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

lium lucrifacere, flagitabant, Vti apud ſe utraque deponerentur, ac poſtero die [1] Iudex querelam inſpiceret. Neque enim res tantum, quæ viderentur [2] in controverſiam eſſe, ſed longe aliud quæri, in utra parte ſcilicet latrocinii ſuſpicio haberetur. Iam [3] ſequeſtri placebant, & ne-

f Sallust. in bello Catil. c. 41. Sed Allobroges diu in incertum habere, quidnam consilij caperent.

cit. ſeu Quintil. de Orat. *Hinc leges aſſiduæ, hinc conciones magiſtratuum penè pernoctantium in roſtris, hinc accuſationes potentium reorum.* Fr. Pithœus: Leucipp.

- καλὸς καὶ ὁ νυκτερινὸς δικαστής.
(bonus eſt noctu quoque Iudex.)

Calpurn.

Vt mala nocturni religavit brachia Mopſi
Tityrus, & medio furem ſuſpendit ovili.

Anonymus, ut video, ex comment. I. Criſpini, & I. Pacii in LL. XII Tabularum: Nocturnum furem licet impunè occidere per LL. XX Tab. ſic enim habetur L. 38. *Si nox furtum faxit, & im aliquips occiſit, jure cæſus eſto.* i. e. Si fur noctu furtum fecerit, & eum aliquis occiderit, &c. Mirum verò eſt, in hoc capite prætermiſſum ab omnibus, quod Cajus teſtatur: *ut tamen id ipſum cum clamore teſtificetur.* Quibus ex verbis præclaram illam ſententiam Vlpianus expreſſit, quæ traditur in l. 9 D. ad L. Corn. de Sicar. *Furem nocturnum ſi quis occiderit, ita demum impunè ferat, ſi parcere ei ſine periculo ſuo non potuit.* Cæterùm, præter ſuperiora, de Advocatorum degenere genere, videndus Tacit. ſeu Quintil. de Orator. Plin. l. I Ep. 3; Ammianus Marcellin. Iuſtus Lipſ. in Monitis Pol. & tot alii.

1. *Iudex querelam inſpiceret*] i. cognoſceret. *Erhardus:* Eadem ratione dictum, qua apud Plautum: *morbum inſpicere.* Ia. Douſa.

2. *in controverſiam eſſe*] Perelegan-ter, Ciceroniſque modô, pro controverſum eſſe & litigioſum. Turneb. Adverſ. l. 19, c. 7. *Erhard.* Sic veteres *in mentem fuit.* ſcribebant, non mente. *Douſa. MS.*

3. *ſequeſtri*] *Sequeſter* dicitur apud quem res aliqua controverſa dijudicanda deponitur. Gloſſ. μεσίτης, ἐν-τελλος, συνθηκοφύλαξ *(pararius, qui inter duos, pacti ac depoſiti cuſtos).* Cato de indigetibus: *Sinunt miſeros perire ut bona rapiant, aut ſi ſuperſtites petant, vi ſequeſtro dent.* Item: *Nolite per Deum immortalem vos ſequeſtrò ponere.* Feſt. Plaut. vidularia: *Animadvertite amabò ſi voltis, vidulum adponite, ego ſervabo; quaſi ſequeſtro detis, neutri reddibo.* Non. Priſc. lib. VI, & XIII. Plaut. eadem Comœd. *Nunc ut apud ſequeſtrum vidulum poſivimus.* Ian. Laurenbergh. *Sequeſter* dicitur, inquit Modeſtinus, apud quem plures eandem rem, de qua controverſia eſt, depoſuerunt. dictus ab eo, quòd occurrenti aut quaſi ſequenti eos qui contendunt, committitur. *l. ſequeſter. ex π̃ de V. S.* Paulus *lib. vj Digeſt. depoſ.* Proprie autem in ſequeſtro eſt depoſitum, quod à pluribus in ſolidum certa conditione cuſtodiendum reddendumque traditur. *Gell. lib. xx, cap. pen.* Sequeſtrum dictum ſcribit, quòd ejus qui electus ſit utraque pars fidem ſequatur. Idem teſtatur in hiſtorico M. Varronis pro eodem *Sculnam* poni, quaſi ſeculnam, ſordidè. Veteres tamen Gloſſæ: *Sculna* συνθηκοφύλαξ *(ſequeſter)* Tertull. in lib. de Reſurrect. carnis. *Hic Sequeſter Dei atque hominum appellatus, ex utriuſque partis depoſito commiſſo ſibi.* Idem in lib. de Patientia: *Adeò ſanè patientia Sequeſter eſt Deus, ſi injuriam depoſueris penes eum, ultor eſt.* Invenitur & hoc verbum apud Plautum Mercat. act. IV, ſcen. III; &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

& neſcio quis [1] ex concionibus calvus tuberoſiſſimæ frontis, qui [2] ſolebat aliquando & ad cauſas agere, invaſerat pallium, exhibiturumque craſtino die, adfirmabat. Cæterum adparebat nihil aliud quæri, niſi ut ſemel depoſita [3] veſtis inter prædones ſtrangularetur, & nos [4] metu criminis [5] non veniremus ad conſtitutum. [6] Idem plane & nos volebamus. Itaque utriuſque partis votum caſus adjuvit. Indignatus enim ruſticus, quod nos [7] centonem exhibendum poſtularemus, miſit in faciem Aſcylti tunicam, & liberatos querela [8] juſſit pallium deponere, quod ſolum litem faciebat. Ergo recuperato, ut putabamus, theſauro in diverſorium [9] præcipites abimus, præcluſiſque foribus, ridere acumen non minus

III; & apud Quintilianum lib. XII, cap. VIII. Iſidorus lib. X Etymolog. *Sequeſter*, ait, eſt, *qui certantibus medius intervenit, qui apud Græcos ὁ μέσος (intermedius, conciliator) dicitur, apud quem pignora deponi ſolent, à ſequendo dictus, quod ejus fidem utraque pars ſequatur.* Gabbema. in edit. poſt.

1. *ex concionibus*] Ex hominibus, qui ad concionem & turbam confluxerant. Paulò antè: *Conciones quæ ad clamorem confluxerant.* Et infrà: *Ridere acumen non minùs concionum, quàm calumniantium cœpimus.* Ad eum modum, quo *operæ, ſervitia, miniſteria, officia, virtutes*, & ſexcenta alia, pro operariis, ſervis, miniſtris, officioſis, virtuoſis, ab aliis frequentantur. *Ge. Erhardus.*

2. *ſolebat aliquando ad cauſſas agere*] Per contemptum. nam *agere ad cauſas minus eſt quam agere cauſas.* G. Erhard.

3. *veſtis inter prædones ſtrangularetur*] Id eſt, abderetur & reconderetur, ſicut *ſtrangulare divitias in arca* apud Statium 2 Sylvar. eſt perpetuò clauſas ſervare. Vide Bernartii Comment. in Stat. *Erhardus.*

4. *metu criminis*] Id eſt, propter commiſſum crimen, vel pœnam criminis. Sic *crimen* pro *pœna* dixit Iuſtinianus Imp. in Conſt. de confirmat. Digeſt. § 19. *niſi temerator velit falſitatis crimini ſubjectus*, &c. quod §. 22, *eandem pœnam falſitatis conſtituimus*, &c. Erhard.

5. *non veniremus ad conſtitutum*] Quaſi diceret, ut vadimonium deſereremus. P. Pithœus Subſec. ſive Adverſar. l. 1, c. 18. *Conſtitutum*, pro conflictu aut litigatione forenſi; Tertulliano *conſtitutio*, de Præſcript. adverſus Hæretic. Vbi cauſam reddit, cur cum hæreticis non ſit diſputandum: *Hoc de conſilio diffidentiæ*, &c. Petronius infrà: *Facio inducias vobiſcum, & à* conſtituta *lite dimitto.* Erhard. *Ad conſtitutum venire, conſtituto & aſſignato die ad jus experiundum venire. Gloſſ. Petron.*

6. *Idem plane & nos*] Nimirum, ut ipſi *pallium*: ſic nos *centonem exhiberi volebamus.*

7. *centonem exhibendum*] Vide tit. Digeſt. *ad Exhibendum.* Erhardus.

8. *juſſit pallium deponere*] Id eſt, ſequeſtrare. Vide tit. D. *Depoſiti, & contrà.* Idem.

9. *præcipites*] Nimis feſtinanter. *Gloſſ. Petron.*

1. *calum-*

nus concionum, quam [1] calumniantium, cœpimus, quod nobis ingenti calliditate pecuniam reddidiſſent.

[2] *Nolo, quod cupio, ſtatim tenere,*
Nec [3] *victoria mi placet parata.*

* * *

Sed ut primum beneficio Gitonis præparata nos implevimus cœna, oſtium ſatis audaci ſtrepitu impulſum [4] exſonuit. Quum & ipſi ergo pallidi rogaremus. Quis eſſet, † Aperi, inquit, jam ſcies. ‡ Dum [5] loquimur, [6] ſera ſua ſponte delapſa cecidit, [7] recluſæque ſubito fores

† *Pſyche.* ‡ *Encolpius.*

1. *calumniantium*] Cauſidicorum. In procem. Inſtitut. *calumniantium iniquitates pellat.* Donat. in Phorm. act. II, ſcen. 3. *Multa calumniatores declamandi cauſâ dicunt & vociferandi, ut ipſo ſtrepitu terreant.* Poſterioribus temporibûs clamatores dicti, ut in LL. Caroli Magni. *Anonym.*

2. *Nolo, quod cupio*] Quomodo optatis votis potiundum, Scaliger in Catalectis. vide & Iac. Magni Sopholog. lib. 5, c. 5; Barth. ad Claudian. n. 870. *Erhardus.* Anonymus: Iacob pro Rachel 14 annis ſervivit, *tandemque potitus optatis nuptiis.* Geneſ. 29, v. 30. Audi quid dicat Leander apud Ovidium, cùm Erûs amore captus ad oppoſitum Helleſponti litus, noctu ad eam periclitabundus tranaret:

Sæpe per aſſiduos languent mea brachia motus:
Vixque per immenſas feſſa trahuntur aquas.
His ego cùm dixi, pretium non vile laboris,
Iam dominæ vobis colla tenenda dabo:
Protinus illa valent; atque ad ſua præmia tendunt, &c.

3. *victoria parata*] Facilis & parabilis. Barth. ad Claudian. n. 2339. *Ge. Erhard.*

4. *exſonuit*] Infrà: *Omnia nimio riſu exſonuerant.* Et alibi: *Exſonat cantibûs totum navigium.* ἐξήχησε, vel ἐξήχησε), quo verbo in eadem notione Chryſoſtomum uti, animadvertit Card. Perrotus in ſuis ad eum Annotationibus. *Erhardus.*

5. *Dum loquimur*] Hoc pacto & Apulejus amat loqui, vel *cum dicto:* ſicut etiam Petronius infrà: *Dictô citius nervi paruerunt imperio.* Et alibi: *Dum loqueris, levis pruina dilabitur.* Sic Marci cap. 1, verſ. 42. *Et cùm dixiſſet, ſtatim diſceſſit ab eo lepra:* hoc eſt, ut alibi loquitur Petronius, ſtatim ab extrema parte verbi diſceſſit. *Erhard.*

6. *ſera ſua ſponte delapſa cecidit*] *Erhardus:* Sic videntur antiquorum ſeræ fores occluſiſſe, ut exemptiles eſſent, & quoties fores reſerarentur, ſeræ removerentur, liberarentque è catena pendentes: cùm non ita ut nunc, impagibus oſtiorum uncis adfixæ ferreis hærerent. Ovid. 1 Amor. eſeg. 6. *Excute poſte ſeram.* Item:

Tota patet dempta janua noſtra ſerâ.

Ideoque Nonius ſeram *patibulum* dixit, quod *hac remota valvæ pateant.* Hoc eò admonendum duxi, ne juvenes cùm legerent, mirarentur & obſtupeſcerent attoniti, cùm ad veteris, non ad hujus temporis conſuetudinem & memoriam iſta revocanda ſint. Turneb. Adverſ. l. 19, c. 7. Mihi (Erh.) Petronius videtur notare, ſagam iſtam ſacerdotem, quæ magico artificiô & incantamentô ſeram

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

fores admiſerunt intrantem. Mulier autem erat operto capite, illa ſcilicet, quæ paullo ante cum ruſtico [1] ſteterat: † & Me [2] deriſiſſe, inquit, vos putabatis. Ego ſum ancilla Quartillæ, cujus vos [3] ſacra ante cryptam turbaſtis. Ecce ipſa venit ad ſtabulum, petitque, ut vobiſcum liceat loqui. nolite perturbari. nec accuſat errorem veſtrum, nec punit. imo potius miratur, quis deus juvenes tam urbanos in ſuam regionem detulerit. ‡ Tacentibus adhuc nobis, & ad neutram partem [4] aſſentationem

† *Pſyche.* ‡ *Encolpius.*

ram removerit. Ergo venefica fuit Quartilla, & ad conciliandam ſibi auctoritatem religionis, hoc artificio uſa eſt, nempe *ſera ſua ſponte delapſa decidit.* Porrò ſimile illud Virgilii:

---- *Sponte ſua patuere fores.*

7. *recluſæque*] Tragur. cod. *remiſſæque.*

1. *ſteterat*] & *latrones tenere* clamaverat.

2. *&, Me deriſiſſe, inquit, vos putabatis*] In veteri codice: *Et deriſiſſe, inquit, vos me putatis?* planè & probè exaratum viſebatur. *Ian. Douſa in Præcidan. & MS. ad ed. Tornæs.*

3. *ſacra ante cryptam turbaſtis*] De nulla alia crypta, quam Neapolitana hoc accipiundum, habeo perſuaſum mihi. Veteri P. Danielis Gloſſariô inductus maximè, hujuſcemodi nobis fragmentum ſubminiſtrante ex 1 Satyrarum Petronii: *Satis conſtaret eos niſi inclinatos non ſolere tranſire cryptam Neapolitanam.* Eratque Neapolis colonia Græca; quod tangit Petronius. Sacrum verò nocturnum & penetrale in ſacello Priapi (cujus *genio pervigilium deberi* monet Quartilla poſtea) à ſequiore ſexu ex ritu & diſciplina patratum intellige. Ejus enim dei ſanctuarium *ac religionem juvenes iſti urbani* interventu ſuo vitiaverant ſcilicet. qui non contenti tanti Semonis myſteria, cærimonias, totque annorum ſecreta oculis profanîs uſurpata indigniſſimè contaminaſſe; etiam ante Cryptam, turbellas dare ſuſtinnerant inſuper: alieniſſimo & locô & tempore vias publicas graſſatura ſuâ infeſtas habere auſi: nec ſecus quàm *præmiatores nocturni* viatorum loculîs ac veſtimentis inſidias facere. Cujus rei teſtis *pallium* fuerit, mala manu, hoc eſt, nefario latrociniô, ne ſacrilegiô dicam, ab iis ipſis harpagatum antea. *Douſa.* *Crypta* eſt caverna, vel teſtudo ſubterranea, in qua Priapi ſacra abdita. κρύπτειν enim eſt abdere & recondere. Iam verò Deorum quorundam ſacra myſtica erant, nec cuiquam ea fas enuntiare, ſicut Horat. de Baccho, l. 1 Ode 18. Sic in lib. Sapientiæ c. 14, v. 23 de gentili impietate, κρύφια μυστήρια ἄγοντες (*obſcura ſacrificia facientes*). Myſtica autem & arcana Priapi quoque ſacra fuiſſe infrà docemur. *Erhardus.* *Crypta* Neapolitana ſcilicet, ubi ſacellum Priapi & ſacra abdita. *Gloſſ. Petron.*

4. *aſſentationem*] *Erhardus:* Sinceriùs arbitror, *aſſenſionem.* Gulielm. Plaut. Q. in Epidic. c. ult. Imò Aſſentari pro *aſſentiri* uſurpavit Plaut. Moſtel. act. 1, ſc. 3. Quo ſenſu Tertulliano lib. adverſ. Hermogen. *aſſentator mali*, eſt qui malo conſentit, ut rectè ibi annotavit Rhenanus. Sic Anonymus, ſed vetus auctor de Origine Suevor. *Huic aſſentationi quidam* Anshel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

tionem flectentibus, intravit ipſa [1] una comitata virgine, ſedenſque ſuper torum meum, diu flevit. Ac ne tunc quidem nos ullum adjecimus verbum, ſed attoniti [2] exſpectavimus lacrumas [3] ad oſtentationem doloris paratas. Vt ergo tam ambitioſus [4] detonuit [5] imber, retexit ſuperbum pallio caput, & [6] manibus inter ſe uſque ad articu-

Anshelmus intererat, id eſt, conſenſui Procerum. Et pòſt: *nil ei poſſe reſpondere, niſi Principum ſuorum aſſentatione.*

1. *una comitata virgine*] Iuven. Satyr. VI.

---- *comite non amplius una.*

Non prodibant ſine pediſſequis. in Plauti Caſ. Murrhina I, III, 1.

Sequimini comites in proximum me huc.

Myron apud Rutilium Lupum: *ornatus ejus opibûs abundabat, magnus ancillarum, quæ ſequebantur comitatus. nunc gravi caſu adflicta, vix mediocris ancillæ dignitatem retinet.* ne meretrices quidem. Lucian. ἑταιρ. διαλ. ἀλλὰ νῦν ὁρᾷς, οἷα πρόεισι, χρυσὸς, ἐσθῆτες εὐανθεῖς, καὶ θεράπαιναι τέσσαρες (meret Dial. *Sed nunc vides, qualis prodeat, aurum, veſtes floridæ, & 4 pediſſequæ*). Io. à Wouweren.

2. *exſpectavimus lacrymas*] *Erhardus*: Vt in nimia conſternatione oboriri ſolent. Barth. ad Claudian. num. 2796. Leg. *aſpectavimus*. Gruterus ſuſpicion. l. 8, c. 8. At nihil neceſſe eſſe interpolatione Goldaſtus docet.

3. *ad oſtentationem*] *oſtenſionem*. MSm Tragur. Erhardus: *Oſtentationem*, pro, *oſtenſionem*, quemadmodum ſuprà, *aſſentationem*, pro, *aſſenſionem*.

4. *detonuit imber*] Lege, *detumuit*. Similitudo, eſt à fluminibus, quam aliter proſequitur alibi:

Inundavere pectus lacrymæ dolore paratæ.

Gruter. Suſpicion. l. 8, c. 8. Imò tralatio eſt à tempeſtate, quum imber ſequitur tonitrua, Hieronymus Stridonenſis: *Et cùm perſecutionis detonaret procella, in villam remotiorem ſeceſſit.* Nota eſt fabula de Socrate, qui ab uxore rixoſa perfuſus: *Sciebam*, inquit, *poſt tantum tonitru venturam pluviam.* Erhard.

5. *imber*] pro lacrymis. Wouweren: Sic Catull.

---- *triſtique imbre maduere genæ.*

Senec. Troad.

---- *irrigat fletus genas*,

Imberque victo ſubitus à vultu cadit.

Statius Sylv. lib. 5.

---- *oculis uxorius inſtat imber.*

6. *manibus inter ſe uſque ad articulorum ſtrepitum contritis*] Sic & Tornæſ. cæteri. ſed Tragur. chirographum pro *contritis* habet *ſtrictis*. Alii, *conſtrictis*, alii *ſtrictis*. Anonym. in var. Lect. Hoc inter alia, commoti vehementiùs animi indicia, recenſet Seneca lib. III de Ira, his verbis: *Adjice articulorum crepitum, quum ſe ipſæ manus frangunt.* item lib. I, c. 2. *Horrent ac ſubriguntur capilli, ſpiritus coactus ac ſtridens, articulorum ſeipſos torquentium ſonus, gemitus, mugituſque.* Douſa P. Videtur moris fuiſſe, ut hujuſmodi ſignis dicturi audientiam pararent. Hieron. ad Ruſticum: *Grannius*, &c. *contractis naribus, duobus digitulis concrepabat: hoc ſigno ad audiendum diſcipulos provocans.* Wouweren. Scaliger, Imò & nobic iſtud ſignum frequens, & in proclivi ad indicandum, vocandum, aut revocandum. Sic apud hunc noſtrum infrà: *Trimalchio lautiſſimus homo digitos concrepuit, ad quod ſignum matellam ſpado ludenti ſuppoſuit.* Signum autem iſtud non fiebat contritione digito

articulorum ſtrepitum contritis, † Quænam eſt, inquit, hæc audacia? aut [1] ubi fabulas, & anteceſſura [2] latrocinia didiciſtis? miſereor me-Dius Fidius veſtri: [3] neque enim impune quiſquam, quod non licuit, adſpexit. utique noſtra regio [4] tam præſentibus plena eſt numinibus, ut facilius poſſis Deum, quam hominem invenire. ac ne me putetis ultionis cauſa huc veniſſe, [5] ætate magis veſtra commoveor, quam injuria mea. [6] Imprudentes enim, ut adhuc puto, admiſiſtis inexpiabile ſcelus. Ipſa quidem illa nocte vexata, tam periculoſo inhorrui frigore, ut tertianæ etiam impetum timerem. & ideo [7] medicinam ſomno petii, juſſaque ſum vos perquirere, atque impetum

† *Quartilla.*

digitorum utriuſque manus, ſed duorum digitorum unius duntaxat manûs, ut ex Hieron. ad R. apparet. *Ge. Erhardus.*

1. *ubi fabulas & anteceſſura latrocinia*] Sic & Tornæſ. Wouwer. &c. ac c. Tragur. Erhardus: Vbinam iſta mendacia & furta didiciſtis, de quibus ſuprà? Quare leg. *& anteceſſa*, pro quæ anteceſſerunt. Schopp. Veriſim. l.2, c.2. Nobis leg. conſtat: *ubi ante exercita l. d.* Barth. ad Claud. n. 2438. Wouweren: Vetus codex *Vbi fabulas etiam anteceſſuras latrocinia didiciſtis?* Ita omnino leg. Scaliger.

2. *latrocinia*] Salluſt. in Iugurth. *Per latrocinia potiùs, quàm bonis artibûs ad imperia & honores nituntur.*

3. *neque enim impune*, &c.] Ovidius:

O ſacros vultus Bacchô, vel Apolline dignos,
Quos vir, quos tutò femina nulla videt! Fr. Pithœus.

Viderant autem Priapi ſecretum in crypta iſti. *Ga. Barth.*

4. *tam præſentibus plena eſt numinibûs*] Mox ſtatim: *Deorumque conſilia proferatis in publicum* Vide Den. in Diſſertatione de idolo Hallenſi Iuſti Lipſii pag. 50; & Goldaſtum in præfat. Decretorum Imperial. de Cultu imaginum. *Erhardus.*

5. *ætate magis veſtra commoveor*] c. M. *ætatis magis veſtræ.* Douſa MS. ad edit. Tornæſ. Ibidem Anonymus: Forſan, *ætatis magis veſtræ commoveor, quam injuriæ meæ* ut ſubaudiatur *cauſâ*; eleganter: aut repetatur.

6. *Imprudentes enim, ut adhuc puto*] Id eſt, ignorantes & inſcii. Infrà: *Accedebat ebrietas & imprudentia locorum, etiam interdiu obſcura.* Et inferiùs: *Imprudentes noxios in noſtrum induxere navigium:* Sic alibi de Trimalchione: *Poſituſque in cervicalia minutiſſima expreſſit imprudentibus riſum.* id eſt, nobis ignaris, qui non priùs videramus. Sic etiam Terentius: *Peccatum imprudentiæ eſt.* Erhardus.

7. *medicinam ſomno petii*] Romani priſci malo aliquo adflicti, præcipue morbô, pernoctabant in templis, ut per quietem ab Diis monſtrata remedia acciperent. Hi *Deo alicui incubare* dicebantur. Servius ad VII Æneid. *Incubare propriè dicuntur, ſi qui dormiunt ad accipienda reſponſa unde: ille incubat Iovi, id eſt, dormit in Capitolio ut reſponſa poſſit accipere.* Plaut. Curcul. I, I, LXI; & II, II, XVI. Suet. Veſpaſ. c. VII. Turneb. vide lib. XI, c. VII. Elegantiſſima remediorum per ſomnia gentilibus oblatorum exempla Mercurialis lib. I de art. Gymn. c. I

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

impetum morbi monſtrata ſubtilitate lenire. Sed de remedio non tam valde laboro. major enim in præcordiis dolor ſævit, qui me uſque ad neceſſitatem mortis deducit. ne ſcilicet [1] juvenili impulſi licentia, quod in ſacello Priapi vidiſtis, vulgetis, [2] deorumque conſilia proferatis in populum. [3] Protendo igitur ad genua veſtra ſupinas manus, petoque, & oro, ne nocturnas [4] religiones, [5] jocum riſumque faciatis; [6] neve traducere velitis

exhibet, ex inſcriptione tabellæ marmoreæ, Romæ in Æſculapii templo in Inſula Tiberina inventæ, & apud Maphæos ſervatæ: cujus & mentionem facit. Cl. Dn. Boxhornius Quæſt. Rom. Quæſt. IIX. *Gabbema.* Philoſtratus de vita Apollonii Tyan. lib. I. ὑδέρῳ δ' ἁλοὺς εἴχετο, καὶ μέθῃ χαίρων αὐχμοῦ ἠμέλει· ἠμελεῖτο καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ διὰ ταῦτα, καὶ οὐδὲ ὄναρ αὐτῷ ἐφοίτα (*Hydrope vero laborabat, & vinolentiæ deditus ſiccitatis nullam rationem habebat. unde nec ejus Æſculapius, nullumque ipſi ſomnium reſpondit*). Wouweren. Suetonius in Veſpaſiano: *E plebe quidam luminib. orbatus, item alius debili crure, ſedentem pro tribunali adierunt, orantes opem valetudini, demonſtratam à Serapide per quietem: reſtituturum oculos, ſi inſpuiſſet.* F. Pithœus.

1. *juvenili impulſi licentia*] Tacit. lib. 13. *Quidam per juvenilem licentiam*, quæ tunc *paſſim exercebatur, inanem metum fecerant.* Idem.

2. *ne deorum conſilia proferatis in populum*] Nefas erat Deorum conſilia in vulgus edere: quod legenti paſſim patet. Sic Hiſpala Feſcenia apud Livium lib. XXXIX, c. IX. *pacem veniamque precatur Deorum Dearumque, ſi coacta Ebutii charitate ſilenda enuntiaſſet.* c. XIII. *magnum ſibi metum Deorum, quorum occulta enuntiaret.* Macrob. lib. I de Somnio Scip. c. II. *S. A. Gabbema.*

3. *Protendo ad genua veſtra ſupinas manus*] Imitatio Horatiani illius:
Cœlo ſupinas ſi tuleris manus.

Douſa. Plinius lib. XI, c. lv. *Hominis genibus quædam & religio ineſt, obſervatione gentium. Hæc ſupplices adtingunt; ad hæc manus tendunt; hæc, ut aras, adorant, fortaſſis, quia ineſt iis vitalitas. Namque in ipſa genu commiſſura dextra, lævaque à priore parte gemina quædam buccarum inanitas ineſt: qua perfoſſa ceu jugulô, ſpiritus fugit.* Addit Dalechamp. Apud Homerum ſupplices contingunt mentum eorum, quos rogant, ut vel annuant, vel apud alios pro ſe intercedant: dextram, ut, quod precantur, faciendum ſuſcipiant: genua, ut in eo, quod facere adgreſſi fuerint, pergant. *Gabbema.*

4. *religionis nocturnæ*] Sacrum nocturnum & penetrale in ſacello Priapi, à ſequiore ſexu ex ritu & diſciplina perpetratum. *Gloſſ. Petron.*

5. *jocum riſumque faciatis*] Itali dicunt: *diventar favola & riſo del mondo*, id eſt: *dar dir & dar rider à tutti.* quod dicit Livius abire *in ora hominum*, ſive ludibrium hominum. Vide Goldaſti not. in Baſilii Admonitiones part. I. Paræneticorum veterum. *Ge. Erhardus.*

6. *neve traducere velitis tot annorum ſecreta*] id eſt, ne manifeſta faciatis ſecreta, & in populum palam irridenda ducatis. metaphora à damnatis ducta. Eſt enim *traducere* damnatum aliquem populo ſpectandum ignominiæ cauſâ exhibere. Hiſpanè *ſacar à la verguenca.* Suet. Tito c. VIII. *Hos aſſiduè in foro, flagellis ac fuſtibus cæſos, ac noviſſimè traductos per amphitheatri arenam:* Senec. Ep. CIX, de Attalo. *Laur.* *Rami-*

velitis tot annorum ſecreta, [1] quæ myſtæ vix omnes noverunt. † Secundum hanc deprecationem lacrumas rurſus effudit, gemitibuſque largis concuſſa, tota facie ac pectore torum meum preſſit. Ego eodem tempore & miſericordia turbatus, & metu, bonum animum habere eam juſſi, & de utroque eſſe ſecuram. Nam neque ſacra quemquam vulgaturum, & ſi quod præterea aliud remedium ad tertianam [2] deus illi monſtraſſet, [3] adjuvaturos nos divinam providentiam vel periculo noſtro. Hilarior poſt hanc pollicitationem facta mulier, baſiavit me [4] ſpiſſius, & ex lacrumis in riſum mota [5] deſcendentes ab aure capillos meos [6] dentata manu duxit: &,

† Facio,

† *Encolpius.*

Ramirez. Infrà: *deceptum ſe & deriſum, traductumque inter diſcipulos.* S. A. Gabb.

1. *quæ myſtæ vix omnes noverunt*] Sic & edit. Frellon. atque Lotichii; ſed Wouwerius, & R. Herm. *quæ mille vix h. n.* Tornæſius impreſſit, *quæ vix nulli homines noverunt.* ubi Douſa, f. *ulli.* Ibidem Douſa, & Pet. Scriverius junctis manibûs: c. M. & Sambuci, *mille.* c. Pithœi, *quæ mille vix. mille* habet & c. Tragur. *Erhardus:* Alii legunt, *quæ mille vix homines noverunt.* Sed malè. Itaque legendum *myſtæ.* Sidonius carmine 19 ſacerdotes Bacchi vocat *myſtas,* ubi videndus Savaro. *Myſtæ* autem Petronio ſunt ſacerdotes Priapi. *Secreta* verò ſunt, quæ aliis *myſteria,* id eſt, ſacra. Sic enim ipſemet interpretatur paulò pòſt, *neque ſacra quemquam vulgaturum.* Itaque Leunclavius Notator. l. 1, c. 1 pro illis verbis in l. 2 C. de Summa Trinitate, *nullus hæreticis miniſteriorum locus,* legit, *myſteriorum.* Et quæ Græci Chriſtiani vocant μυστήρια, Latini reddiderunt, *ſacramenta.* Dicta autem *myſteria,* quòd oporteat μύειν τὸ στόμα (*os comprimere, ſilere*). *Huc reſpexit Petronius.*

2. *deus illi monſtraſſet*] Æſculapius ſcilicet. *G. Erhardus.*

3. *adjuvaturos*] Petronianum, & Salluſtianum. Voſſius in Grammat. Non puto Latinum eſſe, nam apud Salluſtium mendoſum eſt. f. *adjutaturos,* vel *adjuturos.* Anonym. MS. ſocia manu Douſæ ad edit. Tornæſ.

4. *ſpiſſius*] crebriùs. *Gloſſ. Petron.*

5. *deſcendentes ab aure capillos*] Ante aures demittebantur capilli parvuli, cincinni, intorti, ex illis capillis, qui in ima parte temporum juxta aures adnaſcuntur. Hos ſuſpicor vocari *ſoboles,* (à *ſurculis* ſumpta metaphorâ) quos veteres ſolitos criſpare veriſimile eſt: quemadmodum etiam hodie plerique Germaniæ & Belgiæ populi faciunt. Varro Papiap.

Ante aures modo ex ſubolibus, parvoli
Intorti demittuntur ſex cincinnoli:

Iſidorus lib. XIX, c. XXXI. *Antiæ ſunt cincinni dependentes prope auriculas.* Auſon. Popma.

6. *dentata manu*] Tornæſ. *tempt.* in m. al. *temperata,* al. *tentante.* Wouw. & R. Herm. *temtata.* Erhardus: *dent. m.* Id eſt, in modum pectinis dentatim formatâ, legit Turneb. Adverſar. l. 1, c. 15. Lipſius Antiq. lect. 1, cap. 8. Elegans eſt emendatio iſta, nam pectinis & dentis metaphora eſt reciproca, quorum alterum de altero mutuò dicitur. Ego verò illud *lenta manu,* quod quidam codices præferunt, ajo elegantius eſſe, ac melius, hoc eſt, molli

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

† Facio, inquit, inducias vobiſcum, & à conſtituta lite dimitto. Quod ſi non [1] adnuiſſetis de hac medicina, quam peto, jam parata erat in craſtinum turba, quæ & injuriam meam vindicaret, & dignitatem.

> [2] *Contemni turpe eſt; legem donare, ſuperbum.*
> [3] *Hoc amo, quod poſſum qualibet ire via.*
> [4] *Nam ſane ſapiens* [5] *contemptus jurgia flectit;*
> [6] *Et, qui non jugulat, victor abire ſolet.*

‡ Comploſis deinde [7] manibus in tantum repente riſum

† *Quartilla.* ‡ *Encolpius.*

& blandiente, non dura, ſed ſtudioſè & ſuaviter compoſita. Auctorem dabo ipſum Petronium, namque alibi de hac ipſa Quartilla ait Encolpius: *Me quoque ad idem ſpectaculum lenta manu traxit.* Ge. Erhardus.

1. *adnuiſſetis*] Sic quidem & Tornæſ. edit. Freſſon. al. Sed Douſa MS. ad edit. Tornæſii: *adiuviſſetis*, Scaliger ad Catulli *Illud adiuvat*; ita etiam Cic. ad Attic. locutum meminens. *Adiuviſſetis*, habet & c. Tragur.

2. *Contemni turpe eſt*] Pacatus: *Cujus quidem ita majores noſtros ſemper pertæſum eſt, ut graviorem putaverint ſervitute contemptum.* Cæterùm hoc epigramma optimè emendavit magnus Turnebus. Clauſula eſt, *victorem etiam eum haberi, qui non jugulet quem ſuperârit adverſarium.* Par quodammodo ſententia in epigrammate Senecæ:

> *Deſere confoſſum, victori vulnus iniquo,*
> *Mortiferum impreſſit mortua ſæpe manus.* Ga. Barthius.

3. *Hoc amo quod poſſum qualibet ire via*] Mart. Freherus putat id dici ex formula manumiſſionis, *Liber eſto, atque abito quò voles*; de qua Cujac. Obſerv. l. 14, c. 27: ut innuat ſcilicet ſe eſſe liberam. Sic infrà, *patiamini liberos homines ire ſine injuria, quò deſtinant.* Ge. Erhardus.

4. *Nam ſane ſapiens*] Sic & Frellon. ac Lotich. Tornæſius autem, Wouwer. Rutg. Herm. atque c. Tragur. *N. s. et s.* Erhardus: *Nam ſane & ſap.* leg. *N. ſanè ſapiens. Sanè ſapere*, pro *ſaniter*, & ut homines ſani ſolent; quale illud Plauti: *Sanè ſapio & ſentio.* Schopp. Veriſim. l. 2, c. 14. Alcuinus Caroli Magni Imperatoris magiſter in Grammat. *Quis ſanum ſapiens, hac eſſe tranſitoria ignorat.*

5. *contemptus jurgia flectit*] Bonam non interpretatur ſententiam, credo ob ſcripturæ vitium. Quod ſi legatur *cùm tempus*, nemo (ut opinor de ſenſu meritò queretur. Turneb. Adverſar. l. 19, c. 7. *Tempus*, pro occaſione. *Barth.* in Ceir Virg. n. 336. Quod quidem ut verum eſt, ita hic locus ſanè ſapit, nec ullum vitium patitur. *Erhardus.*

6. *Et, qui non jugulat*, &c.] Id eſt, Contentus viciſſe ſanguine abſtinet. Freherus in Cecropiſtromachia. *Erhardus.* Alludere videtur ad morem & diſciplinam gladiatorum, quorum præcipuum ad victoriæ conſecutionem momentum, non in jugulando & feriundo, ſed modico corporis inflexu ictus eludendo, atque tractim & ſedato niſu par ſuum dilaſſando, putabatur. *Douſa. P.*

7. *Comploſis deinde manibus*] Infrà: *Ancilla riſu meo prodita comploſit manus.* Quintil. lib. IX, c. III. *Complodere manus ſcenicum eſt, & pectus cædere*: Manuum plaudentis figuram exhibet Philoſtratus in Comi imagine: Μιμεῖται τινα ἡ γραφὴ καὶ κρότον, ὃ μάλιστα δεῖται ὁ Κῶμος. καὶ ἡ δεξιὰ

τοῦ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

ſum effuſa eſt, ut timeremus. Idem ex altera parte & ancilla fecit, quæ prior venerat. Idem virguncula, quæ una intraverat. Omnia [1] mimico riſu exſonuerant, quum interim nos, quæ tam repentina eſſet mutatio animorum facta, ignoraremus, ac modo nosmetipſos, modo mulieres intueremur. * † Ideo vetui, hodie [2] in hoc diverſorio quemquam mortalium admitti, ut remedium tertianæ [3] ſine interpellatione à vobis acciperem. ‡ Vt hæc dixit Quartilla, Aſcyltos quidem paulliſper obſtupuit: ego autem [4] frigidior hieme Gallica factus, nullum potui verbum emittere. Sed ne quid triſtius exſpectarem, comitatus faciebat. Tres enim erant mulierculæ, ſiquid vellent conari, infirmiſſimæ, [5] ſcilicet

† *Quartilla.* ‡ *Encolpius.*

τοῖς δακτύλοις ὑπεσταλμένοις ὑποκειμένην τὴν ἀριστερὰν πλήττει ἐς τὸ κοῖλον, ἵν' ὦσιν αἱ χεῖρες ξύμφωνοι, πληττόμεναι τρόπῳ κυμβάλων (*Refert & pictura ejus plauſum quendam, cujus maximè indiget Comus. Et dextrâ quidem ſummiſsis digitis ſubjacentis ſiniſtræ volam ferit, quò ſic vibratæ manus in modum cymbalorum conſonent.*) Geminus planè locus apud Ariſtænetum, lib. 15 Ep. x. ubi Acontii Cydippeſque deſcribit celebritatem nuptiarum.

1. *mimico riſu*] Cic. de Orat. 2. *Vitandum, ne aut ſcurrilis jocus ſit, aut mimicus.* Anonym. ſed Tornæſ. ac MS. Tragur. habent *nimio. mimico* eſt cod. Pithœi, notante ad edit. Tornæſ. Scriverio, additque: *eleganter.*

2. *in hoc diverſorio quemquam mortalium admitti*] Dictum ut in LL. XII Tab. IN. EO. PECUNIA QUE EIUS. POTESTAS. ESTO. pro *in eum, &c.* Piccartus Peric. Crit. c. XIIX. Sic infrà Petronius: *Ad reficiendum ignem in vicinia cucurri.* S. A. Gabbem.

3. *ſine interpellatione*] Sic & Tornæſ. alii. ſed c. M. Douſæ, *ſine ulla interp.* Codex Tragur. ſeu fragmentum ejus prius, hîc & aliis locîs ubi deficit, verè eſt fragmentum, ut demonſtrabitur infrà.

4. *frigidior hieme Gallica*] Elegans proverbium. Gallia enim, quæ ad Septentrionem tota penè vergit, horridiorem ac ſæviorem experitur hyemem. *Turneb.* Imò Galliam hîc intelligit eam Galliarum partem, quæ tum potiſſima, ſi qua Cæſari fides, Helvetia dicta, nunc Suetia ſive Suicia, regio frigidiſſima. *Ge. Erhard.*

5. *ſcilicet contra nos, quibus ſi nil, &c.*] Tres illas voculas, *ſcilicet contra nos*, contendo gloſſema eſſe, τοῦ *conari.* Illis igitur ejectîs, lego hoc modo, *ſi quid vellent conari, infirmiſsimæ. Si nil aliud, certè virilis ſexus eſſet.* Ian. Rutgerſius. *ſcilicet nos ſi nil aliud virilis ſ. e.* Miror non viſum eſſe, quod ſubeſt, leg. *ſcilicet contra quas, ſi nil al. v. s. e.* Piccartus pericul. Critic. c. 17. *Erhardus. Si nil aliud virile, ſexus eſſet, quod auxiliaretur. Et præcincti.* Io. Tornæſius: *ſi nil aliud, virilis ſexus eſſet* (in m. *quod illis auxiliaretur*). *Et præc.* Anonymus ſcripſit juxtà: *eſſet* deleo, & *virilis ſexus*, gignendi caſu audio, poſt *aliud*, ſicilicum (i. ,) pono. Non obtusè! Douſa ibidem: Fortè legendum *virile*, more Plauti & veterum, *ſexus* & ſecus neutro genere uſurpantium. Frellon. & Lotich. *ſi nil aliud,*

 virile

cet contra nos, quibus ſi nil aliud virile, ſexus eſſet, quod auxiliaretur. Et [1] præcincti certè altius eramus: imo ego ſic jam paria compoſueram, ut ſi depugnandum foret, ipſe cum Quartilla conſiſterem, Aſcyltos cum ancilla, Giton cum virgine. * * Tunc vero excidit omnis conſtantia attonitis, & mors non dubia miſerorum oculos cœpit obducere. * Rogo, inquam, domina, ſiquid triſtius paras, celerius confice. neque enim tam magnum facinus admiſimus, ut debeamus torti perire. * * Ancilla, quæ Pſyche vocabatur, [2] lodiculam in pavimento diligenter extendit. * Sollicitavit inguina mea [3] mille jam mortibus [4] frigida. * Operuerat Aſcyltos pallio caput, admonitus ſcilicet, periculoſum eſſe

virile ſexus e. q. a. Wouwer. & Rutg. Herm. *s. n. a. virilis s. e. q. a.* Certè Douſa planiſſimè cum Tornæſio edidit, nec in Præcidaneis τȣ͂ virile mentio. unde igitur Frelloni, aut potiùs Schonwettero, typographis ſecretum patuit criσεως Douſianæ? Tornæſius enim cum Stephano facit, ubi diverſum non notat? nec Stephanus hîc (vidi) ullam varietatem adfert: ſed neque tot alii, quos præter nominatos luſtravi. Exiſtimo Schonwett. editionem deberi viro, Douſâ familiariter uſo, cujus nomen reticetur.

1. *præcincti altius eramus*] Laſcivientes, parati ad opus, alticincti. Sic infrà: *Cinædus ſupervenit myrtea ſubornatus gauſapilâ, cingulóque ſuccinctus.* Ibidem: *Quartilla altè cincta juſſit infelicibus dari miſſionem.* Artemidor. l. iv. Ἔδοξέ τις ἀναστειλαμένην τὴν γυναῖκα ἐπιδεικνύειν αὐτῷ αἰδοῖον (*Statuat quis ſuccinctam mulierem oſtentare ſibi pudendum*). Rigalt. ad Phædr. lib. II fab. XXXVI. *M. C. Lundorp.* ſeu *G. Erhardus.*

2. *lodiculam in pavimento diligenter extendit*] Cubilia quippe antiquorum veſtibus & tapetibûs ſolùm ſternebantur. Multa paſſim exempla. *Barthius.* Iuven. Satyr. VI.

Modò ſub lodice relictis
Vteris in turba.

i. e. ſtragulo vel coopertoriô lecti, quo utebantur in concubitu, & cubili. *Lubin.* Suet. Auguſt. cap. LXXXIII. *Seſtertia vel lodiculâ involutus.* Vbi legendum *ſegeſtrô.* Lodex & Segeſtre pertinent ambo ad lectorum ſupellectilem. *Iſ. Caſaubonus.*

3. *mille jam mortibus frigida*] *Mortis*, capio pro mortis genere. Et ad hunc locum reſpexit Sariſberienſis l. 6 de Nug. Curial. cap. 3. *Et quiſque mortes mille circa tempora ſua erraſſe glorietur.* Zinzerling. Miſcell. Critic. l. 5, c. 4. legit *mille jam motibus*, proprio militiæ venereæ verbô. Ovid. l. 2 Eleg. 10.

At mihi contingat Veneris langueſcere motu.

Sic infrà eadem tranſlatione uſus, inquit: *Vulnerata eſt pars illa, quâ quondam Achilles eram*, id eſt inutilis ad venerem reddita. Martial. l. 3 Epig. 75.

Sic quoque non vivit ſollicitata Venus.

Erhard. ſive Lundorp.

4. *frigida*] Vide titulos Iuris Canonici *de Frigidis & maleficiatis.* Anonym. Aut ſi mavis medicos, Silvaticum, alios.

1. *duas*

eſſe alienis intervenire ſecretis * [1] duas inſtitas ancilla [2] protulit de ſuris: alteraque pedes noſtros adligavit, altera manus. * † Aſcyltos jam deficiente fabularum contextu, † Quid ergo, inquit, non ſum dignus, qui bibam? ‡ Ancilla riſu meo prodita [3] comploſit manus; &, † Adpoſui quidem, inquit, adoleſcens: ſolus tantum medicamentum ebibiſti? ‡ Itane eſt, inquit, Quartilla, quidquid ſatyrii fuit, Encolpius ebibit? * . † non indecenti riſu latera commovit. * Ac ne Giton quidem [4] ultimo riſum tenuit, utique poſtquam virguncula cervicem ejus invaſit, & non repugnanti puero innumerabilia oſcula dedit. * Volebamus miſeri exclamare, ſed nec in auxilio erat quiſquam, & hinc Pſyche [5] acu comatoria cupienti mihi [6] invocare Quiritium fidem, [1] malas

† *Aſcyltos.* ‡ *Encolpius.* † *Pſyche.* ‡ *Quartilla.* † *Encolpius.*

1. *duas inſtitas*] Inſtitas dicimus ſegmenta & limbos, ſive ſint aſſuti veſtibus, ut forte *in l. veſtis* § 1 π̃ *de Aur. & argento leg.* ſcribendum. *Quæ veſtibus acceſſionis vice cedunt inſtitæ, picturæ, clavique qui veſtibus inſuuntur.* ut Paulus Diaconus, *veſtimenta ornata inſtitis majoribûs:* ſive non ſint aſſuti veſtibus, ut Scribonius Largus dixit, *ventrem conſtringendum inſtita longâ:* & Hieronymus in Ezechielem: *Lazarus qui faſciolis & inſtitis vinctus jacuerat in ſepulchro.* Iac. Cujacius.

2. *protulit de ſuris*] Sic Gabbema, & Frellon. *p. de ſinu.* Tornæſ. in marg. *ſura.* ſimiliter Wouwer. R. Herm. & Lotich. *p. d. ſinu.* Erhardus: Legunt aliqui *de ſura,* ſed malè: Non enim diceret Latiniſſimus auctor, *protulit de ſura,* ſed, *ſolvit.* Infrà: *Illa de ſinu licium protulit.* Multa in ſinum condebant, quæ ſecum portare erat neceſſe. Ramirez ad Martial. lbi. 2 Epigr. 6, n. 4.

3. *comploſit manus*] Nonnulli, *compoſuit*, ſed male, eſt enim geſtus aliquid dicturi, aut orationem orſuri. *Ge. Erhard.*

4. *ultimo riſum tenuit*] *Vltimo*, id eſt, tandem, denique. *Idem.*

5. *acu comatoria*] Apul. *Acus crinalis,* lib. VIII Met. *Acu crinali de capite prompta.* Mart. Capell. *crinalis ſpica.* Varii uſus hæ aciculæ: nam acu caput ſcalpebant. Feſtus, *Cnaſones, acus qua mulieres ſcalpunt caput.* Acu crines fingebant, quæ καλαμὶς. Iuvenal. Satyr. II, verſ. XCIII.

Ille ſupercilium madida fuligine tinctum
Obliquo producit acu, pingitque trementeis
Adtollens oculos. -- --

Ovid. lib. I Amor. el. XIV. In Iſidori Gloſſis: *Acus, calamiſtratorium.* Xiphilinus: βελόνῃ, ᾗ τὰς τρίχας ἀνῆρεν (*acu, qua crines diſtinxit*). Martial. lib. 5 Epig. LXVII. Iſidorus lib. XIX, c. XXXI. Lucill. *diſcerniculum.* Tertull. *Cedo acum crinibus diſtinguendis.* Acus illas gemmis ornabant. *Vlp. l. argumento* π̃. *de Auro & argento legato.* Io. à Wouweren.

6. *invocare Quiritum fidem*] Adverſus vim & injuriam, *Fidem populi Rom. & fidem plebis*, vel *fidem Quiritium implorabant.* exempla ſuppeditat Livius.

[1] malas pungebat; illinc puella penicillo, quod & ipſum ſatyrio tinxerat, Aſcylton opprimebat. * Vltimo cinædus ſupervenit [2] myrtea ſubornatus gauſapila, cinguloque ſuccinctus, modo extortis nos clunibus cecidit, modo [3] baſiis olidiſſimis inquinavit; donec Quartilla [4] ballenatiam tenens virgam, alteque ſuccincta, juſſit

aliàs legimus exclamaſſe eos, PORRO. QUIRITES. Incertus auctor in Priapeis:

Porrò (nam quis erit modus?) Quirites,
Aut præcidite ſeminale membrum.

Apulei. lib. IIX Met. *Nec diu tale facinus meis oculis tolerantibûs, Porrò Quirites, proclamare geſtivi: ſed viduatum cæteris ſyllabîs, & literîs, proceſſit, O, tantùm, ſanè clarum ac validum.* Tertull. lib. I adv. Valentin. *Inclamaverit in eam, quaſi, Porrò Quirites, aut, fidem Cæſaris.* Macrob. qui ex Laberii mimis citat hunc verſum,

Porrò Quirites libertatem amiſimus.

Et hoc erat, *Quiritare.* Varro lib. V. L. L. *Barn. Briſſonius.*

1. *malas pungebat*] Fortè, *pingebat. acu pingere.* Iuvenal. *Petrus Daniel.*

2. *myrtea ſubornatus gauſapila, cinguloque ſuccinctus*] Iungerm. legit *gauſapina*, ut apud Martialem:

Menſe vel Auguſto ſumere gauſapinas.

alii *gauſapa*, vel *gauſapia.* Erhardus. *Gauſapia* habet ex noſtris Tornæſ. & in marg. *gauſapina.* reliqui omnes *gauſapila*; quod eſt c. Pithœi, notante P. Scriver. ad edit. Tornæſ. Ioh. Weitzius: Romæ plebs fuſcis pænulîs vel lacernîs ibat induta vulgò; milites verò & famuli lautiores rufis. Martial. de Canuſinis lacernis, pænulisve, lib. XIV Ep. CXXIX.

Roma magis fuſcis veſtitur, Gallia rufis:
Et placet hic pueris militibuſque color.

Servi enim eodem habitu, quo milites, ſaltem honeſtiorum. Seneca: *Quò te pænulati iſti in militum quidem non vulgarem cultum ſubornati; quò, inquam, te iſti efferunt?* Cæterùm pænulæ illæ militares, & ſerviles & plebeiæ, omnes cinctæ. Hinc apud Gellium: Piguit ſaltem vos pænulatos cinctoſque eſſe. Petronius hîc: qui *gauſapinam*, pænulam intelligit. Salmaſ. Not. in Lampr. p. CLXXIV. qui & p. CCVI docet, pænulas *gauſapinas* eſſe dictas, quòd in morem gauſaparum textæ eſſent. *Gauſape*, primitus ſtragulum ex ſtramine plexum; dein etiam ex lana texta, villoſa: tunicæ, & periſtromata. ut videre ex Plin. l. 8, cap. 48; & aliis. Vnde hîc *myrtea gauſapila*; quam ſive ſubligaculum, aut ſtragulum cum Gloſſ. Petron. intelligas, ſive penulam, coloris fuit inter flavum & nigrum. Gloſſar. & Erhard. qualis fructus *myrteus* maturus. Douſa MS. ad edit. Tornæſ. Eſt autem *gauſape* Græcum, à γαυσάπης. G. I. Voſſius ex Varr. & Priſciano, mutavitque genus. *gauſape* indeclin. *gauſapes, is, -pa, æ, -um, i.*

3. *baſiis olidiſſimis*] Propter oris ſtuprum. Martial. l. 12 Epigr. 59. *Hircoſo premit oſculô.* Erhard.

4. *ballenatiam tenens virgam*] Sic & Frellon. Wouwer. Rutg. Herm. Lotichius. Gabbema ex Pithœo, & Erhardo: Hyginus lib. II. *Nonnulli, cum faciunt caduceos, duos dracones implicitos virgulâ faciunt: quod initium Mercurio fuerat pacis. Ejus exemplô & athletæ,* (*athlothetæ*, legendum cenſet Pet. Faber Agon. lib. I, c. XIX) *& in reliquis hujuſmodi certationibus virgulâ utuntur.* Servius in illud Virgil. lib. IV.

Tum virgam capit. - -

Hodieque, inquit, *tam athletarum quàm gladiatorum certamina virgâ dirimuntur: & præfecti gentium Maurorum,*

cum

juſſit infelicibus [1] dari miſſionem. * Vterque noſtrum religioſiſſimis juravit verbis, inter nos periturum eſſe tam [2] horribile ſecretum. * * Intraverunt [3] palæſtricæ quam plures, & nos [4] legitimo perfuſos oleo refecerunt.

cùm fiunt, virgam accipiunt & geſtant. Turneb. lib. XIX, c. VII. *Balenatam vocat virgam, quæ, ut opinor, è cartilagine balenæ fit, qualia videmus calatorum eccleſiæ commentacula, ut veteres appellabant.* Mos ille athletarum ac gladiatorum certamina dirimendi virgis hodiéque durat. vide Savaronem in Sidon. lib. II Ep. II. Tornæſius, qui in textu legit *balenatam*, in marg. ſuæ editionis: Alii *belluatam*, alii *venenatam*. Quidſi *balenatam*, è balenæ ſetis confectam, quales nobilium fœmin, in Gallia, Batavia? Ch. Richardus mavult *balenariam*, ut ab arena *arenarius*, à verbena, *verbenarius*. rectiùs vel *balænatam*, vel balænariam à balæna, quod Feſto, Voſſio, aliis, à φάλαινα.

1. *dari miſſionem*] Miſſio ad victos gladiatores pertinebat. illius effectus, ut ab imminenti periculo, & in eum diem duntaxat liberarentur. Liv. *gladiatores dando, modò vulneribûs etiam, modò ſine miſſione.* Hinc apud Apuleium lib. II M. Fotis: *Graſſare gnaviter, & occide moriturus: hodierna pugna non habet miſſionem.* In re ſimili, Petronius infrà: *Inhibuit Triphæna facinus non diſſimulata miſſione.* Lipſ. Saturn. Serm. lib. II, c. XXI fusè. Flor. l. 3, c. 20 de bello adverſus Spartacum ſervilis motûs ducem: *Et quod ſub gladiatore duce oportuit, ſine miſſione pugnatum eſt.* Erhardus.

2. *horribile ſecretum*] *Horribile*, id eſt, ſacrum, verendum, & quod hominum mentibus tacitam quandam à ſe religionem incutiat. Vnde & Catullus εἰρωνικῶς (ironicè ſimulatè) ſcilicet:

Di magni, horribilem & ſacrum libellum!

Sic & Petronius poſteà: *Et Protogenis rudimenta cum ipſius naturæ veritate certantia non ſine horrore tractavi.* id eſt, non ſine religione, metu ac reverentia, quæ rebus divinis debetur. Sic *horrificè*, pro venerandè apud Lucret. lib. II. *Douſa P.*

3. *palæſtricæ*] quæ motus geſtuſque corporis format. *Gloſſ. Petron.* Alii legunt, *palæſtritæ*. Anonym. in Var. Lect.

4. *legitimo perfuſos oleo refecerunt*] Sic & Tornæſ. Wouwer. Rutg. Herm. ſed Lotich. *lecytino*, Frellon. *lecitino*. Wouweren: al. *lecytin.* L. *lecythino perfuſos oleo*, id eſt, balneari. λήκυθος, vas olearium. Gloſſ. Iſid. *Lecythus, ampulla olearia.* Scholiaſtes Theocriti: ὄλπαν. ἴσως τὴν λήκυθον τὴν ἔχουσαν τὸ ἔλαιον ἐχρῶντο ἐν ταῖς παλαίστραις (*Ampullam. Similiter & lecythis continentibûs oleum utebantur in palæſtris*).

Hac figura in veteribus monumentis & lapidibus conſpici indicium fecit illuſtris Scaliger. Quòd oleô uncti dimicaturi, Sholiaſt. Theocriti. λιπαρὰν δὲ λέγει παλαίστραν, ἐπεὶ οἱ παλαίοντες, ἐλαίῳ πρότερον ἠλείφοντο, εἶτα ἐπάλαιον (*Pinguem verò dicit palæſtram, quod pugnaturi oleô priùs ungerentur, deinde pugnabant*). Hujus moris ratio apud Clement. Alex. Pæd. lib. II, c. II. Καὶ τὸ ἔλαιον αὐτὸ ταῖς μελίτταις, καὶ τοῖς ἐντόμοις ἐστὶ πολέμιον ζώοις· ἀνθρώπων δὲ, τοὺς μὲν ὤνησεν, ἐστὶ δὲ οὓς εἰς μάχην ἐξεκαλέσατο, καὶ τοὺς πρότερον φίλους ἀληλιμμένους, τοῦτο ἐν τοῖς σταδίοις ἐκτρέπει εἰς τὸ τῆς ἀγωνίας πάμμαχον (*Et hoc idem oleum, apibus quidem ac inſectis inimicum eſt; hominum verò alios juvat, alios in pugnam*

fecerunt. Vtcumque igitur laſſitudine abjecta, [1] cœnatoria repetimus, & in proximam cellam ducti ſumus; in qua tres lecti ſtrati erant, & reliquus lautitiarum adparatus ſplendidiſſime expoſitus. Iuſſi ergo diſcubuimus, & [2] guſtatione mirifica initiati, vino etiam falerno [3] inundamur. Excepti etiam pluribus ferculis quum laberemur in ſomnum, † Itane eſt? inquit Quartilla, etiam dormire vobis in mente eſt, quum ſciatis [4] Priapi genio pervigilium deberi? ‡ Quum Aſcyltos gravatus tot

† *Quartilla.* ‡ *Encolpius.*

evocatos & largiter perunctos in ſtadiis deſerit, etiam omni pugnæ genere exercitatum.

1. *cœnatoria*] *Cœnatoria*, ſunt veſtes, quibus in cœna antiqui utebantur, ut & apud Martial. lib. x Ep. lxxxvii:

Cœnatoria mittit advocato.

Turneb. lib. xix, c. vii: Lipſ. Saturn. lib. i, c. ii. *veſtes epulares*. Savaro ad Sidon. lib. i Ep. ii. Pomponius in L. xxxiii π̃ *de Aur. argent. leg.* imò *cœnatoria*, id eſt, δειπνιτίδας. Rader. ad Mart. lib. x Ep. lxxiii. Erhardus. *cœnatoria veſtis*. Cum qua diſcumbere ſolebant, aliàs toga triclinaris. *Gl. Petr.*

2. *guſtatione mirifica initiati*] *Guſtatio*, ſeu ut Mart. *guſtus*, lib. xi Ep. xxxii: & l. iii. prima pars cœnæ, quæ aliis *antecœna*, ut Apul. lib. ii Met. Hæc erat potio in principio menſæ, quæ Apul. *antecurſoria portio*, Met. lib. ix. *S. A. Gabb.*

3. *inundari vino*] Tranſlatio à fluminibus. *Gloſſ. Petron.*

4. *Priapi genio pervigilium deberi*] *Cereris pervigilia celebravere fœminæ* apud Tacitum, lib. xv Ann. xliv, *quibus mariti erant*. Fortunæ pervigilium apud Sueton. videmus in Galb. c. iv. Pervigilium, quod apud Liv. legitur lib. xxiii, c. xxxv, cui Deo, cui Deæ pervigilatum fuerit, non liquet. ut nec apud Tranquillum in Calig. c. liv: in Vitel. c. x. Veneris pervigilii meminit Plautus Curcul. i, iii, xxv. & pervigilium Veneris, Clariſſ. virorum notis, nobilitatum, videre eſt apud varios Scriptores. *Conſideremus*, inquit Arnob. lib. v adv. Gent. *myſteria & illa divina: quibus gente ab Attica, ſancta illa pervigilia conſecrata ſunt, & pannychiſmi graves.* Hoſpin. de orig. Feſt. Chriſt. c. vii. Covarr. lib. iv Rar. reſ. c. xix; ubi, inter alia, extat de Nocturnis Sacris Conſtantii Imper. conſtitutio l. xvi Cod. Theod. quæ quinta eſt ad Cerealem P. V. his verbis: *Aboleant ut ſacrificia nocturna Magnentio auctore permiſſa, & nefaria deinceps licentia repellatur. Dat.* viiii *Kal. Decembr. Conſtant. A.* vi, *& Gallo Cæſa.* ii *Coſſ.* Nocturna ac nefanda Bacchi ſacra & pervigilationes Romanorum, SCtum S. Poſtumio Albino & Q. Martio Philippo Coſſ. latum A. V. C. ccccLxviiii penitus abrogavit. lib. xxxix, c. xiix. Diagondas Thebanus primus apud Græcos lege perpetua damnavit nocturna ſacrificia. In ll. xii. Tabb. legitur: NOCTURNA. MULIERUM. SACRIFICIA. NE. SUNTO. PRÆTER. OLLA. QUÆ. PRO. POPULO. RITE. FIANT. NEVE. QUEM. INITIANTO. NISI. UT. ASSOLET. CERERI. GRÆCO. SACRO. Gabbema. *Pervigilium*, Sacrum nocturnum, quo vigiliæ indicuntur, quibûs deos, deaſve colebant. *Gloſſ. Petron.*

1. *quæ*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

tot malis in ſomnum laberetur, illa, [1] quæ injuria depulſa fuerat, ancilla totam [2] faciem ejus fuligine longa perfricuit, & non ſentientis labra, [3] humeroſque ſopitionibus pinxit. Iam ego etiam tot malis fatigatus minimum veluti guſtum hauſeram ſomni: idem & tota intra foriſque familia fecerat: atque alii circa pedes diſcumbentium ſparſi jacebant, alii parietibus adpliciti, quidam in ipſo limine conjunctis marcebant capitibus: [4] lucernæ quoque humore defectæ, tenue, & extremum lumen ſpargebant, quum duo [5] Syri expilaturi lagenam, triclinium intraverunt:

1. *quæ injuria depulſa fuerat*] Vide ne veriùs, *quæ injuriam repulsâ tulerat.* Anonym. MS. ad edit. Tornæſ.

2. *Faciem ejus longa fuligine perfricuit*] Plaut. Pœnul. V, IV, XXII.

Stulta, ſoror, es magis quam volo. an verò pulcra videre, obſecro.
Si tibi illic non os oblitum eſt fuligine?

quod mirificè facit ad illuſtramentum Petroniani hujus loci. Nonius I, § CCXIX. *Sublevit, ſignificat illuſit, & pro ridiculo habuit, tractum à genere ludi, quo dormientibus ora pinguntur.* Idque turpiculis, potiſſimùm puellis, quas hoc contumeliæ genere à procaci juventute affici mos erat: credo, ut hac quaſi cenſione monitæ, deformitatis ſuæ in memoriam revocarentur. Confirmat hanc opinionem Adelphaſium, quam ibidem ob amabilitatis ſucceſſum hæc de ſemet ſatis glorioſè prædicantem Comicus induxerat modò:

- - Certo enim, quod quidem ad nos duas
Attinet, præpotentes, pulcra, paciſque potentes, ſoror, fuimus
Neque ab juventute ibi irridiculo habitæ, quod pol, ſoror,
Cæteris omnibus factum eſt. - -

Douſa P.

3. *humeroſque ſopitionibus pinxit*] Sic & Wouweren. Tornæſ. *h ſopitionibus* (in m. *ſcriptionibus ſopiti*) *p.* Frellon. Rutg. Herm. Lotich. *h. ſopitis titionibus p.* Erhardus: Leg. *ſopitis titionibus p.* ut *ſopiti titiones* contrarii ſint ardentibus. Gruter. Suſpic. l. 3, c. 3. vel *ſopiti titionibus.* τὸ *ti* quod ter ſcribendum erat, bis à librario neglectum loco depravando fuit. Humeros *ſopiti*, ſive dormientis Aſcylti ancilla carbonibûs pinxit. Catullus: *frontem tabernæ titionibûs ſcribam.* i. e. carbonibûs. Rectè Gruterus *ſopiti titiones*, ſunt carbones. Ramirez Hypomnem. Martial. l. 3 Epig. 42, n. 2. ut contra *vigilantes* i. ardentes; prunæ ac torres. Gloſſ. Petron.

4. *lucernæ quoque humore defectæ*] Eadem narratio de eadem re apud Propert. lib. IV Ep. VIII.

Sed neque ſuppletis conſtabat flamma lucernis,
Decidit inque ſuos menſa ſupina pedes.

Ioſ. Scaliger. Paulus Silentiarius Anthol. VII.

- - ὁ δὲ τρίτος ἄρχεται ἤδη
λύχνος ὑποκλάζειν, ἦκα μαραινόμενος.

(- - et jam fax tertia ſenſim
Deficitur flammis, igne pereſa ſuo.)

Douſa F.

5. *Syri expilaturi*] *Syri* olim aſtutiæ nomine malè audierunt, quemadmodum & Phœnices. Hinc factus locus proverbio: *Syri adverſus Phœnices*: aſtus aſtum trudit. guloſi ſunt, ut

verunt: [1] dumque inter argentum avidius rixantur [2] diductam fregerunt lagenam. [3] cecidit etiam menſa cum argento, & ancillæ ſuper torum marcentis excuſſum forte [4] altius poculum, [5] caput fregit. ad quem ictum exclamavit illa, pariterque & fures prodidit, & partem ebriorum excitavit. Syri illi, qui venerant ad prædam, poſtquam ſe deprehenſos intellexerunt, pariter [6] ſecundum lectum conciderunt, ut putares huc conveniſſe, & ſtertere tamquam [7] olim dormientes cœperunt. Iam & [8] tricliniarches experrectus, [9] lucernis occidenti-

ut maximam diei partem in conviviis abſumant. Car. Steph.

1. *dumque inter argentum avidius rixantur*] Id eſt, inter argentea vaſa. Horat. *Hunc capit argenti ſplendor.* Interpr. *argentea vaſa delectant.* Cic. in Verrem: *Exponit multum argentum, non paucula pocula ex auro.* L. Quæſitum § 28 D. de Inſtr. vel inſtr. leg. *Io. à Wouweren.*

2. *diductam fregerunt lagenam*] *Diductam,* id eſt, in duas partes ductam. *Pulmannus* in Horat. l. 3 Carm. od. 28. *Ge. Erhardus.*

3. *cecidit etiam menſa cum argento*] Menſæ, quæ abaci, poſitæ, in quibus omnis generis, præclarique artificii vaſa aurea, argentea, cryſtallina expoſita, ad uſum ſimul & ſplendorem. Hæ *menſæ*, ſeu abaci, *delphicæ* dicebantur. Martial. l. 12 Ep. 69.

Aurum atque argentum non ſimplex delphica portas.

Gloſſæ, *abaci, delphicæ.* Iuvenal. Satyr. 3. --- *urceoli ſex*
Ornamentum abaci.

Comment. *Quod nos delphicam dicimus.* Horat. --- *& lapis albus*
Pocula cum cyathis duo ſuſtinet.

Acro: *lapis albus, menſa marmorea, quam nos delphicam dicimus.* Wouwer.

4. *altius*] Sic Tornæſius, edit. Frellon. Wouweren, & reliqui. Gabbemian. utraque, *alius:* nec id facilè errori darem, niſi in poſteriore editione ſeu fragmento vix in talia animadverſum deprehenderem.

5. *caput fregit*] nihil eſt mutandum. Locutio hæc Plautina eſt ac elegans. Hinc illud Plauti: *væ capiti tuo.* Caput autem frangere eſt vulnerare. Vnde idem Petronius infrà: *Niſi harundo quaſſata verberantis impetum minuiſſet, forſitan brachia mea caputque fregiſſet.* Erhardus.

6. *ſecundum*] juxta: Livius: *Vulnus ſecundum aurem accepit.* Erhard.

7. *olim dormientes*] *olim* pro *diu.* Infrà: *Mercenarium ſuam jam olim dormientem exire jubet.* Idem.

8. *tricliniarches*] Idem Græcis dictus *συμποσιάρχης*, & *ἀρχιτρίκλινος*. Inter alia etiam ejus muneris erat, potionem prægustaie. Vnde apud convivium illud nuptiale Signorum primô, quo innoteſcere cœpit Iesus Dominus inluſtre, primum architriclino vinum adlatum, non verò ut biberet, ſed ut guſtaret tantùm: *Vt autem guſtavit architriclinus aquam vinum factam*, ait D. Ioannes c. 11. Vbi indubiè ejus indicatum fuiſſe officium animadvertent Viri Docti, Indéque jam & Inſcriptiones Lapidum clarere: A. Laguna. Triclinarcha. *I. A. Gonſalius. Triclinarches*, præfectus, cui inſtruendi ornandique triclinii cura incumbit. *Gloſſ. Peer.*

9. *lucernis occidentibus oleum infude-*

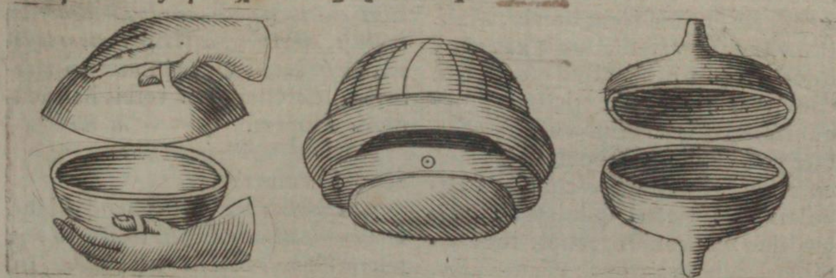
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

cidentibus oleum infuderat; & [1] pueri, deterſis pauliſper oculis, redierant ad miniſterium, quum [2] intrans cymbaliſtria, & [3] concrepans æra, omnes excitavit. Refectum igitur eſt convivium, & [4] rurſus Quartilla ad biben- C. 23.

derat] Eleganter notat Scaliger veterum ſuperſtitionem, qui ignem velut animatum quid, exſtinguere, religionem ducebant; ſed oleo infuſô ſaturitate, cùm volebant, obruebant, elidebantque quaſi ſpiritum flammæ. Barth. in Ceir. Virgil. n. 344. Adde Weitzium Indic. in Dracontii Hexaëm. *Flamma moritur, reſurgit.* Ge. Erhardus.

1. *pueri deterſis pauliſper oculis*] Apul. l. 2 Mileſ. *Perfrictis oculis & obarmatis ad vigilias.* Cleomedes l. 2. ἔστι ὅτε καὶ τὰ ὄμματα ἐντριβόμενος (*Eſt & quum oculos perfricans*) &c. Ioan. à Wouweren.

2. *intrans cymbaliſtria, & concrepans æra*] Mulieres, quæ *cymbala* quatiebant, pro analogia vocamus *cymbaliſtrias*, vidimuſque eas ſæpius Romæ in ſcalpturis Bacchanalium ſacrorum, è quibus hæc damus:

Hinc autem adparet quomodo *cymbala* colliderentur. quod intelligens Amalarius Fortunatus, ſcriptum reliquit lib. III, c. III. *cymbala invicem tanguntur ut ſonent: ideo à quibuſdam labiis noſtris comparata ſunt.* Dioſcorides lib. IV teſtatur, *cymbala* ejus figuræ fuiſſe, qua cotyledonis folia ſunt; ut & Scribonius Largus c.lv. Latini *umbilicum Veneris* vocant. *Coxendicibus* adſimilat Plinius lib. XXV, c.ult. *acetabulis* Iſidorus lib. III, c. XXI. Ambabus manibus (erant enim manubriata vel anſata in extima convexitate) apprehendebantur, & comploſa concuſſáque ſonitum edebant, tinniebantque. Materia eorum fuit ex ære. *Laur. Pignorius.*

3. *concrepans æra*] Concrepare eleganter uſurpatur de inſtrumentis tinnulis. *Erhardus.* Eadem ferè locutio apud Propertium:

Cymbala Thebano concrepuere deo.

Item Ovidium:

Themeſæáque concrepat æra.

Quod & Martialis ſecutus:

Et Tarteſſiaca concrepat æra manu.

Cymbala proinde ex ære, quemadmodum & crotala (unde crotaliſtria); ſed & ſiſtra, inſtrumentum tinnulum concavum Matris deorum ſacris conſuetum adhiberi antiquitus. *Ia. Douſa.*

4. *rurſus Quartilla ad bibendum revocavit*] Suetonius in Vitellio c. 13. Epulas trifariam ſemper, interdum quadrifariam diſpertiebat: *in ientacula, prandia, cœnas, & comiſſationes.* Vnde Lucianus in bis Accuſato ait: *Lunæ officium eſſe, ut comiſſantibus præluceat.* Prodibant autem in convivali veſte, corollas capiti impoſitas, colloque impenſas habentes, pueris præcedentibus, qui funalia geſtabant, fidicine denique præcinente. Quem morem proſe-

bibendum revocavit. [1] adjuvit hilaritatem comiſſantis [2] cymbaliſtria. * * [3] Intrat cinædus homo omnium inſulſiſſimus, & plane illa domo dignus, qui ut [4] infractis manibus congemuit, [5] ejuſmodi carmina effudit:

† Huc

proſequitur Petronius. *S. A. Gabbema.*

1. *adjuvit hilaritatem comiſſantis cymbaliſtria*] Sunt, qui ſcribant, *comeſſatio*, contra omnem antiquitatem. Quidam libri veteres, *Comiſatio*, contra Feſtum, & Græcam etymologiam. Nonnulli libri, *commiſſatio*; alii, *commiſatio*: à quibus eadem cauſſa, diſſentio. *A. Manutius. P. F.* Si à *comedo* deſcenderet, prima foret brevis, Mart. lib. v Epigr. xvi. dictum à *κῶμος*, quod Græcis nihil aliud eſt, quam convivantium foras è triclinio prodeuntium laſcivia. Hinc *κωμάζειν*, ſaltare poſt compotationem, & Latinis comiſſari: interdum idem quod crapulari & ebrietati indulgere: quia hæc duo fere conjungebant. inde comiſſari, bibere à cœna: Plaut. Rud. v, iii, lxvii: Stich. v, iv, iv: & v, ii, ult. *S. A. Gabbema.*

2. *cymbaliſtria*] Habes antè, ad *intrans.* & *concrepans.*

3. *Intrat cinædus*] An etiam *cinædus* qui præpoſterè init? Gellius: *Nihil intereſt, quibus membris cinædi ſitis, poſterioribus an prioribus. κυνέλως* (propriè) *muliebris patientiæ ſcortum*, Petronius ſuprà. Hinc *cinædus* à *κενὸς καὶ αἰδώς*, *quaſi pudore vacuus.* Nonius ſaltatores vel pantomimos primariò hoc nominis meruiſſe obſervat, accerſitque *ἀπὸ τοῦ κινεῖν τὸ σῶμα*, (*à motu totius corporis*, quòd libidine omnibus anteirent, qui choros agentes in continuo motus exercitio & agilitate. Vnde mox: *Huc huc convenite ſpatalocinædi, femore facili, clune agili*, &c. Bulingerus de Theatro, l. 1, c. 43, ſimpliciter ait eſſe *παρὰ τοῦ κινεῖν τὴν αἰδῶ* vel *τὰ αἰδοῖα*, *à motu pudendorum.*

4. *infractis manibus congemuit*] Scio hoc trahi ad habitum componentium ſe ad dicendum; quamquam in conviviis digitis crepantes luſerint. Lucianus Lexiph. *ὁ μὲν τις ἐπὶ τὴν καλήλιφα ἀναῤῥιχησάμενος, ἐπιφόρημα ἐπιζήτει· ὁ δὲ ληκίνδα ἔπαιζεν, ἄλλος ἐῤῥικνοῦτο σὺν γέλωτι τὴν ὀσφύν.* (*Atque exinde alius quidem tabulata aſſultans irrumpendi locum quærebat, alius autem crepitu ac plauſu digitorum ludebat, alius porrò cum riſu lumbos laſciviter agitabat*). Quid innuat *τὸ ingemuit*, ex Clement. verbis hauriendum. Propert. -- -- *at illi*

Pollicibûs fragiles increpuere manus.

Ioan. à Wouweren.

5. *ejuſmodi carmina effudit*] Plaut. *Suavem cantionem occipite cinædicam, ut perpruriſcamus uſque ex unguiculis.* Introducebant enim cinædos aut alia mancipia huic operi deſtinata, qui laſcivis carminibûs, impudico corporis motu, venerem excitarent; aut pſaltrias, quæ numeris obſcœnis motibûs reſpondebant. Arnobius lib. 2. *Vt ſymphonicas agerent & fiſtulatorias artes, cantionibûs ut præirent obſcœnis numeroſiter, & ſcabillorum concrepationibus ſonoris, quibûs animarum alia laſciviens multitudo incompoſitos corporum diſſolveretur in motus, & ad ultimum clunibus & coxendicibus ſublevatis lumborum criſpitudine fluctuaret.* Sed hæc propriè de laſcivia mimorum. Iuvenal. Satira 11. -- -- *ut Gaditana canoro*

Incipiant prurire chorô, plauſuque probatæ
Ad terras tremulo deſcendant clune puellæ,
Irritamentum Veneris languentis.

† *Huc huc* [1] *convenite nunc* [2] *ſpatalocinædi*,
Pede tendite, curſum addite, convolate planta,
Femore facili, [3] *clune agili*, & [4] *manu procaces*, corruptores ſui ipſis.

† *Embaſicœtas*.

[1] Molles, quum vir ſibi ipſi nubit.

1. *Huc huc convenite*] Luſus Sotadicus. Scaliger in Catalect. ſic in Carm. libero Priapi:

Huc, huc, quiſquis es' in dei ſalacis
Diverti grave ne puta ſacellum.

Ge. Erhardus.

2. *ſpatalocinædi*] Gloſſ. *σπάταλος*, *delicatus*; *σπαταλᾷν*, *delicias agere*. Vnde & *ſpatalium*. Tertull. *manus ſpataliô circumdari ſolita*. *Spatalocinædi*, qua licentia Lucull. *mœchocinædi*. Wouweren. *Spatalium* inter inſtrumenta eſt luxûs, ornamentum manuum muliebre. *G. I. Voſſius*.

3. *clune agili*.] Deſcribit cinædicam ſaltationem verbis ſubturpiculis, pariter quæ ad illam mirificè faciunt, atque cinædorum ad flagitita; utrumque ergo utrique convenire, *agilem clunem*, inquam, & *femur facile*, indubium eſt. Diſertim Iuvenalis XI, 164 ſaltatricibus Gaditanis dedit *tremulum clunem*. Ad obſcœna quoque traduci motum *clunium agilium*, neminem fugit. *Cevere* id vocabant antiqui. Martial. lib. III Epig. XCV; Perſ. Sat. I, 101: *An Romule ceves?* ubi priſcus Grammaticus: *molleſcis? molles & obſcœnos clunium motus ſignificat*. Vide ergo planè datum cinædis. Feminis verò ſæpius à pluribus, illudque vocarunt *criſſare*. Lucilius:

Criſſatura, ut ſi frumentum clunibûs vannat.

Carmen liberum de Telethuſa:

Criſſabit tibi fluctuante lumbo.

Inde, venuſta compoſitione, puellæ ea inſignes mobilitate vocatæ, *recelliclunia*. Idem tu puta de *femore* & eſſe quoque dictum. *I. A. Gonſal.* Arnobius l. 5. *Laſcivia deinde luxuriantis adſumptâ, huc atque illuc clunes torquet*. Iuven. Sat. II.

- & de virtute locuti clunem agitant.

Comm. *ad patiendum ſtuprum*. Io. à Wouweren.

4. *manu procaces*] An legendum *procace*, ut ſit cum illo quod in fragmentis legitur: *Manu puer loquaci*. An *procaces*, ut in primo Carmine libero:

Carminis incompti luſus lecture procaces.

id eſt, laſcivos & impudicos? an verò intelligit libidinantes, id eſt, λεσβιάζοντας, & maſturbantes, de quibus apud Catullum, Martialem, & in Priapejis. Cæterùm univerſa Theologorum natio dictat, hujuſcemodi *manus procaces* ab Apoſtolo *molles* vocari! *Neque molles*, inquit, *regnum Dei poſſidebunt*, 1 Cor. 5, ℣. 9. ubi *molles* Syrus paraphraſtes, interprete Emanuele Tremellio, exponit, *corruptores ſui ipſorum*. Quò dictum quoddam Salomonis trahere videtur S. Epiphanius in lib. adverſus Valeſios, qui ſeipſos caſtrabant, ubi infit: *Salomon reprimens eunuchorum turpitudinem, dicit: Beatus Eunuchus, qui non operatur in manu ſcelus, neque cogitat malum adverſus Dominum*. Loquitur de eunuchorum titillanti laſcivia & impudicitia apud Anaſtaſium Nicænum quæſtio 79 in Scripturam. Adde Vincentium Belvacenſem Epiſcopum in Speculo Naturali. Et quoniam ſemel occœpi, pergam exſequi, & aliquid addere de civili pœna, quod non paucos fugere videtur, qui hoc flagitium elevare, quod in ſe eſt, ſtudent. Angel. Aretinus in tract. de Maleficiis, num. 53, cenſet eum, *qui propriis manibûs fellat, pœnâ capitis afficiendum*, ſuffragante etiam M. Antonio Delr. in Miſcellan. ad L. *cum vir nubit*. Cod. ad L. Iul. de Adult. Ioan Gerſon in Tractat. de confeſſi. mollitiei ſcribit, *leges publicas pœnam ignis infligere*. B. quoque Bernardus Abbas Claræval. cum eoque idem Gerſon Sermon. in ſolemni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] *Molles,* [2] *veteres,* [3] *Deliaci manu reciſi.*

‡ Conſumptis verſibus ſuis, [4] immundiſſimo me baſio conſpuit: mox & ſuper lectum venit, atque omni vi detexit [5] recuſanteis. Super inguina mea [6] diu multumque

‡ *Encolpius.*

lemnitate omnium Sanctorum mittunt *ad latrones, ad latrones, ad ignem, ad ignem.* Mitiùs tamen cum illis agendum Iodoc. Damhouderius, magnus ille quondam maximi Cæſaris Caroli V, Conſiliarius, cenſet, dum ſcribit: *Primam ſpeciem Sodomiticam committunt quicunque ſecum Venerea ſecretò exercent, quod crimen Apoſtolus mollitiem vocat; Latini verò magis propriè maſtuprationem nominant. Hos itaque maſtupratores damnant propter fœdam enormitatem aut exiliô, aut alia pœnâ extraordinariâ.* In Prax. rerum criminal. cap. 96, num. 5. *Ge. Erhardus.*

1. *Molles*] Cinædi, qui propritim *molles.* Barth. ad Claud. num. 1485. pathici, ſeu (ut Petronius loquitur) *muliebris patientiæ ſcorta.* Benedictus Magiſter in Grammat. *Mollis à mollio derivatur, quia vigorem ſexûs enervati corporis dedecorat, ut quaſi mulier emolliatur.* Arnobius lib. 5. *Evirati iſti molleſque.* Idem.

2. *veteres*] Exoleti. Vide Lamprid. in Elagab. *Wouweren. Veteres*, exoleti dicebantur ſcorta maſcula, quæ jam *provectioris erant ætatis,* quàm ut amari ſint idonea. quod genus non paucos circum ſe habuiſſe Heliogabalum ferunt: quos deinde Alexander Severus rerum potitus partim in inſulas deportandos, partim naufragiô mergendos curavit. Cic. pro Milone: *Clodius ſemper ſecum ſcorta, ſemper exoletos, ſemper lupas ducebat.* Huc facit illud Martialis:

Vrbanus tibi Cæcili videris;
Non es crede mihi. quid ergo? verna es, &c.
Quod bucca eſt vetuli dicax cinædi,

Anonymus. Erhardus mallet *teretes.* ad compactum robur & formam reſpiciens: q. *veteres*, & quod præcedit *clune agiles,* &c. non ſat congruerent.

3. *Deliaci manu reciſi*] *Deliaci* fuere mercatores, qui Delum frequentabant; ubi nobiliſſimus erat mercatus, teſte Cicer. pro Cornel. Fortaſſe igitur ex illis molles multi fuerint; ſed verius ſit, illic etiam venditos fuiſſe eunuchos & molles. *Deliacorum* etiam *gallinariorum*, Columella meminit lib. VIII, c. 11; & Cic. in Lucul. Turneb. lib. XIX, c. VII. Quem tacito nomine reprehendens Scaliger ſcribit: *Deliaci manu reciſi* ſunt ſpadones. Nam capones *Deliaci* manu caſtrantur. *Deliacus* enim pro curatore gallinarum. Scaliger ad lib. III R. R. c. IX. *Erhard.*

4. *immundiſſimo me baſio conſpuit*] Lucret. lib. 5.

Adfigunt avidè corpus, junguntque ſalivas Oris. Wouweren.

Catull.

Suavia comminxit ſpurca ſaliva tua.

Et alibi:

Tanquam comminctæ ſpurca ſaliva lupæ.

Scaliger ad Catull. Epigramm. 79. *Idem.*

5. *recuſantes*] Sic & Tornæſ. Wouwer. cæteri. Anonym. in Var. lectionibus: al. *recuſantem.* Erhardus, Omnino ex veteri codice legendum, *recuſantem,* ſcilicet, *me.*

6. *diu multumque*] Particulæ à Plauto mutuatæ Moſtell. *Recordatus multum & diu cogitavi.* Erhardus.

1. *moluit*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

que fruſtra [1] moluit. [2] Perfluebant per frontem ſudantis [3] acaciæ rivi, & inter rugas malarum [4] tantum erat cretæ,

1. *moluit*] *Molere* ſignificat, inire, ſubagitare, & aggredi rem veneream. Auſonius:

Deglubit, ſellat, molitur per utramque cavernam.
Cum dabit uxori molitor tuus, & tibi adulter:
Quantum deprênſi damna pudoris emunt.

Molitorem namq; ab hoc verbo *fututorem* dicit Auſon. *Molere* trahi ad hanc ſignificationem pudendam arbitror, quod *rota molendinaria rotam terendo conterit.* Ioh. Bapt. Pius. Petrus Comeſtor, vulgò Magiſter dictus in Hiſtoria Scholaſt. ad illa libri Iudicum verba: *Samſonem clauſum in carcere molere fecerunt: Molere*, inquit, *fecerunt, quaſi opere ſervili eum affligentes: nam molere eſt terere, ſicut triticum vel aliam annonam. Hebræi tamen tradunt, quod Philiſtæi fecerunt eum dormire cum mulieribus robuſtis, ut ex eo prolem robuſtam ſuſciperent: nam molere etiam eſt ſubagitare vel coire. & eſt tracta hæc ſignificatio à prædicta; qui enim coit, quaſi molere & terere videtur.* Erhard.

2. *Perfluebant per frontem ſudantis acaciæ rivi*] Horat. Epod. od. XII.

Quis ſudor vietis, & quam malus undique membris
Creſcit odor: cùm pene ſoluto
Indomitam properat rabiem ſœdare, nec illi
Iam manet humida creta, colorque
Stercore fucatus crocodili.

Inſpice Marcilium Horatii interpretem. *Gabbem.*

3. *acaciæ rivi*] Felix Fabri Hiſt. Suevor. l. . . cap. 9. *In aliis regionibus feminæ fucis utuntur, dealbant & colorant facies*, &c. *Fucus* propriè eſt color, quo panni & lanæ inficiuntur. Hinc pro medicamento ſeu colore illo ponitur, quo facies pingitur, ut ſpecioſior videatur. Ab Hebræis appellatur *puc*, à verbo *haphac*, quod eſt invertere vel immutare. Et ſanè vera & elegans eſt etymologia, quoniam hujuſmodi picturis vultus ac facies vertuntur ac immutantur, cùm longè aliæ appareant, quàm ſint naturali conſtitutione. Græcè autem generali vocabulô hæc appellantur καλλωπίσματα, quòd faciunt ad *ornamenta* & mundum muliebrem. Dicunt etiam φῦκον, unde Latinis *fucum* deductum arbitror. Speciatim verò *ceruſſam* vocant ψιμμύθιον, & στίμμα, quod nos *ſtibium* nominamus: *purpuriſſam* verò ἀνδρείκελον, *calliblepharum*, cujus meminit Plin. lib. 23, c. 4; necnon Tertull. lib. de Cultu fœmin. indè dictum, quod palpebras & ſupercilia venuſtet. Finis horum lenociniorum eſt, conciliare pulchritudinem ac faciem immutare, quò videatur ornatior & tegantur vitia, vel inducatur melior forma, quàm à natura habeatur. Colores verò præcipui ſunt, aut albor, quem præbet *ceruſſa*: aut rubor, qui *purpuriſſo* quæritur: vel nigror, uſitatus ad palpebras & ſupercilia, quem præbet *ſtibium*. De ceruſſa ergo accipiendus hic Petronii locus. De ſtibio autem illa verba Cypriani ſerm. 5 de Lapſis: *Nigro pulvere lineamenta oculorum pingis, cùm te Deus aliter fecerit*; & fortè etiam hic Petronii locus; quoniam dicit *per frontem*. Erhard. *acaciæ rivi.* Vnguentum ex *acacia* quo facies pingitur ut ſpecioſior videatur. *Gloſſ. Petr.* Vet. Lex. *Acacia ſuccus prunellorum immaturorum.* Anonym. inter Varios hic in Notis. *acaciæ rivi.* Id eſt, fuci ex *acacia* ſucco compoſiti, per ſudorem liquefacti, mador per frontem manabat. Quamquam apud auctores nihil aut parum mihi alioqui occurrat de *acaciæ* uſu ad *fucos* adhibiti, nihilô ſeciùs cùm ex Dioſcoride liqueat, *acaciæ* ſuccum

 exprimi,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

cretæ, ut putares [1] detectum parietem nimbo laborare Non tenui ego diutius lacrumas: ſed ad ultimam perductus triſtitiam, Quæſo, inquam, domina, certe Embaſicœtam juſſeras dari. Complosit illa tenerius manus, &, † O, inquit, [2] hominem acutum, atque [3] urbanitatis vernulæ fontem! Quid? tu non intellexeras

C. 24. vehementer, ut gravius non possim, sum contristatus. Embasicœtas apud Athenæum, est poculi genus, Quartilla vero respondens intelligit cinædum incubum.

† *Quartilla.*

exprimi, atque in umbra ſiccari; itemque ad oculorum affectus, eryſipelata, herpetas, & ejusmodi oris ac faciei vitia commodè uſurpari, facilè ex his circumſtantiis effectiſque colligimus ex *acacia fucos* parari, quos medici in claſſe adſtringentium ponunt. *Acacia* enim vim habet adſtrictoriam & refrigerantem, ut auctor Dioſcorides de mater. Med. l. I, c. 33. Quod autem ex motu, calore, atque inde prodeunte ſudore fuci abſtergantur, Horatius quoque commeminit de anu libidinoſa Epod. 12. *Quis ſudor vilis,* &c. *Io. Petr. Lotichius.*

4. *tantum erat cretæ*] Mulieres terra Chia ſe incruſtabant. Plin. lib. XXXV, cap. XVI. Apulejus lib. VIII Met. *S. A. Gabbem.*

1. *detectum parietem nimbo laborare*] Id eſt perplui tecto rimatô. Plaut. Moſtell. act. I, ſc. 2. *Venit imber, lavit parietes, perpluunt tigna.* Hoc autem fit cum nimbô perpluit. *Tectoria, κονιάματα, τῶν τειχῶν παραχείματα, (murorum incruſtationes)*; id fiebat calce macerata. Vitruv. lib. VI, c. II, III. Plin. lib. XXXVI, c. XXIV. At tectorum etiam parietes incruſtare, imò quodcunque ad politionem perficere. Vitruv. lib. VI, c. III, IX. Vlpian. *l. ſi ſervus.* π̃ *ad leg. Aquil.* hoc *opus albarium* dicitur. Vitruv. lib. V, c. X. Pallad. lib. I, c. XIV. & *album opus.* Vitruv. lib. IIX. c. III. *κονιάται albini. l. Architecti C. de Exc. artif.* & *albarii tectores,* Tertull. *Scit albarius tector & tecta ſarcire & tectoria inducere, & ciſternam liare, & cymatia diſtendere, & multa alia ornamenta parietibus incruſtare.* Ioan. à Wouweren.

2. *hominem acutum*] Roman. Aquila: *Inventio cum acutis hominibus communis eſt.* Ga. Barthius.

3. *urbanitatis vernulæ fontem*] Sic & Tornæſ. Wouwer. Lotich. Rutg. Herm. *u. vernilia f.* edit. Frellon. Wouweren: L. *urb. vernilia frontem*, illud cum Scaligero, *vernilius, vernilis*, ut vulgarius, vulgaris; hoc cum Douſa. Lotichius: Douſa leg. *frontem*; ſed non placet. Douſa MS. ad edit. Tornaſii: c. M. *frontem.* Idem in Præcidaneis: L. *frontem : εἰρωνικῶς (ironicè)*. Vrbanitas vernula, *quæ ſalibus natis intra pomœria conſtat.* cui contraria ruſticitas. niſi potiùs ad vernarum dicacitatem alluſum, quibus impuniſſimè etiam in dominos jocularia funditare jus erat, ſicuti & morionibus quoque, cinædiſque ac mancipiis eum in uſum præſtinatis conciliatiſque, quò initium ſcilicet ab ipſo convivii præbitore facientes, in convivas porrò ſingulos ſcommata ac dicteria viritim evibrarent, quibûs tantùm abeſt ut perſtricti offenderentur, ut etiam riſu ea ipſa proſequerentur ac plauſu; in joco quippe & vino vernaliter, hoc eſt, argutè ac ridiculariter profuſa. Seneca lib. 2 de Tranquillitate vitæ: *Ea cauſa eſt, cur nos mancipiorum urbanitas in dominos contumelioſa delectet, quorum audacia ita demum ſibi in convivas jus facit, ſi cœpit à domino.* Vide & Martial. l 10 Epig. 3. Bourdelotius: Ex fide vett. MSS. retinui, *vernulæ frontem.*

1. cinæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

ras [1] cinædum Embaſicœtam vocari? ‡ Deinde ne [2] contubernali meo melius ſuccederet. Per fidem, inquam, veſtram, Aſcyltos in hoc triclinio ſolus ferias agit? † Ita? inquit Quartilla, & Aſcylto Embaſicœtas detur. ‡ Ab hac [3] voce [4] equum cinædus mutavit, tranſituque ad comitem meum facto, clunibus eum baſiiſque diſtrivit. Stabat inter hæc Giton, & [5] riſu diſſolvebat ilia ſua. Itaque conſpicata eum Quartilla, cujus eſſet puer diligentiſſima ſciſcitatione quæſivit. Quum ego fratrem meum eſſe dixiſſem, † Quare ergo, inquit, me non baſiavit? ‡ vocatumque ad ſe in oſculum adplicuit: mox manum etiam demiſit in ſinum, & [6] pertracto vaſculo tam rudi, † Hoc,

‡ *Encolpius.* † *Quartilla.* ‡ *Encolpius.* † *Quartilla.* ‡ *Encolpius.*

1. *cinædum Embaſicœtam vocari*] ἐμβατεύειν, idem quod ἐμβαίνειν (*ingredi, & ſcandere*), unde ἐμβασικοίτης, *incubus*, quod nomen cinædo huic, & in eo jocus, quod promiſſo incubô repræſentetur cinædus, cui id nominis, ſicut *Carpo* ſciſſori infrà. Nam cinædi ſanè alii ab incubis. *Ioſ. Mercerus*, Not. ad Ariſtænet. lib. II Epig. XXII. ἐμβασίκοιτοι, aut ἐμβασικοῖται, à verbo βῆναι, pro quo Latini *perambulare*. Catull. Epig. XXX.

Perambulabit omnium cubilia.

Scaliger ad Catull. dicitur ſic quod faciat ἐμβαίνειν εἰς τοὺς κοίτας, *inſcendere lectum*, & ad libidinis concitamentum adhibetur. Caſaub. Animadv. l. II, c. 5. Idem eſt ἀρσενικοίτης, q. d. *viricubus*. Ian. Cottericus. Erhard. Vide tamen de his & Gonſalium in Præludiis. Gloſſarium Petron. *Embaſicœtas, qui, vel quæ frequenter dat baſia. Item incubus, qui inſcendit grabatum.* Innominatus in Notis, & Fr. Pith. Vet. Lex. *Embaſicœtas qui vel quæ frequenter dat baſia.*

2. *contubernali*] fratri vel amaſio. *Gloſſ. Petron.*

3. *Ab hac voce*] Infrà: *Statim ab extrema parte verbi conſurrexit.* Erhard. Confer ſuprà, *dum loquimur.*

4. *equum cinædus mutavit*] Quod *equum mutaſſe cinædum* prædicat, ea verò metaphora à vertumnis, hoc eſt equorum deſultoribus, & (quod Propertius ait, lib. IV Epig. II)

Trajicit alterno qui leve pondus equô,

deſumta videri poteſt. *Douſa P.* *Inequitare* obſcœnum Arnobio, multáque talia ab equis ad res Veneris tralata apud Barthium Animad. in Claudian. num. 3119. *Ge. Erhard.*

5. *riſu diſſolv. ilia*] Immoderatè ridebat. *Gloſſ. Petron.*

6. *pertracto vaſculo tam rudi*] L. & *protracto vaſculô*; *Tam rude hoc, inquit, belle. Vaſculum*, èa pars, quæ inter res ſerias nominari non debet. Plaut. Pœn.

Facio quod manifeſti mœchi haud ſolent,
Refero vaſa ſalva.

Lipſius. Græcorum imitatio: nam apud medicos ea pars σκεῦος (*vas*). Scalig. leg. *rude hac, inquit, belli cras in prom.* *Rudis* laniſtarum ac gladiatorum eſt, qua illi gladiorum vice ad pugnam exercebantur. ergo *vaſculum* illud, rudem vocat, qua in primo coitu, libido ſeu pugna irritaretur. Palmer. *Erhard.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

loco erit mihi venerea gustatio, et irritamenti libidinis. c. 25.

† Hoc, inquit, belle cras [1] in promulſide libidinis noſtræ militabit: [2] hodie enim poſt aſellum, [3] diaria non ſumo. ‡ Quum hoc diceret, (secreto dixit) ad aurem ejus Pſyche ridens acceſſit, & quum dixiſſet neſcio quid, † Ita, ita, inquit Quartilla, bene, [4] admonuiſti: cur non, quia belliſſima occaſio eſt, [5] devirginetur Pannychis noſtra? ‡ Continuoque [6] producta eſt puella ſatis bella, & [7] quæ non

† *Quartilla.* ‡ *Encolpius.* † *Quartilla.* ‡ *Encolpius.*

1. *in promulſide libidinis noſtræ*] Ludit in promulſidis voce nimium argutè ſcortillum, quæ protracto peculiô pueri Gitonis, ſignificat illum peniculum pueri, parvum quaſi anteludium ſibi fore ad robuſtam libidinem concitandam. *Stuckius. Promulſis* autem antecœna, ideo quòd daretur ante mulſum. Idem Antiq. Conviv. L. 3, c. 1, citante Erhardo: & G. I. Voſſius: ſaltem metonymiâ contenti pro continente. Vide enim quæ infrà prolixè ad, *promulſidari.* Wouweren: Apul. l. 2 Mil. *gladiatoriæ Veneris antecœnia.* Id. Apul. *proluvium libidinis ſuſcitâram.* Senec. Controv. *pararium libidinis.*

2. *hodie enim poſt aſcellum diaria non ſumo*] Id eſt, quoniam quidem ex ſententia per diem totum robuſta me voluptate explevi: ipſaque adeo uſque ad ſatietatem quinta Venerei nectaris parte, lepidiſſimo inquam, illo Ityphalli flore à molitoribus meis onuſta ac plena navi diſceſſi, ultrà igitur promulſidi locus non eſt, in ſatura præſertim ac ſaburrata probè. cras verò primo cum diluculo ſimulatque integram famem ad ovum attulero, tum igitur guſtatione hacce matutina primulùm, ſic quaſi *rude* aliqua *velitari*, ſatis pol in tempore more porrò meo initiabor ſolens. *Douſa P.*

3. *diaria poſt aſellum* &c.] *Diaria* cibi ſervorum ancillarumve unius diei, quorum dimenſa illis aſſignabantur, prout ſe fidos præſtabant. Gloſſ. Petr. & Erhard. *Aſelli*, bene peculiati. Rigaltius ad Phædrum fab. 29. *Id. Erhard. Aſinus*, in viris id quo ſumus; ſi ita ſit, ut extrema Caſinâ deſcribitur, quod calamitas nunquam attigerit: ideo quia nullum animal aſinô oſtreoſius. quod quidem etiam Apuleius innuit. *Douſa MS.* Gloſſæ vett. *ὀνίσκος*, *ἰχθὺς*, *aſellus* (*piscis*). & in deliciis maximè erant aſelli Peſſinuntii, ut ſcribit A. Gellius. *Erhard.* Hoc verò dicit, ſe poſt lauta ac opipara viliora non deſiderare, ut abunde docuit Douſa Poteſt videri & infrà ad verba, *aſellus erat Corinthius.*

4. *admonuiſti*] MS. Tragur. *monuiſti*, quod præſtat.

5. *devirginetur*] Depudicetur. Vtitur & IC. in L. 21 D. de Off. Præſ. & D. Hieronymus. Alb. Gentil. de Latin. Bibl. *Devirginare* dicitur pro, virginitatem eripere. Nam particula *de* jam auget, jam minuit. *Ge. Erhard.*

6. *producta eſt puella*] *Producere* verbum nuptiale eſt, uti de Pannychide Petronius hîc. & illa adnuptias concubinarias Githoni producebatur. notavit quædam alia de hoc verbo Ioh. Iſaac. Pontanus ad Macrob. Infrà: *ut in platanona produceret dominam.* S. A. Gabbem.

7. *quæ non plus quam ſeptem annos habere videbatur*] Immaturior ſcil. quàm hodie ſint Mombaſiæ puellæ, quæ ante decimum ætatis annum ad viros non producuntur, ſed eo anno devirginatæ deinceps cum quovis voluptari liberè audent. Lectum id à me in Hiſtoria navigationis in Indiam Gallicè ab anonymo inſtituta, libro 1, cap. 14, de Nairorum (ita Æthio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

non plus quam ſeptem annos habere videbatur, & ea ipſa quæ [1] primum cum Quartilla in cellam venerat noſtram. Plaudentibus ergo univerſis, & poſtulantibus, [2] nuptias fecerunt. Obſtupui ego, & nec Gitona, verecundiſſimum puerum, ſufficere huic petulantiæ adfirmavi; nec puellam ejus ætatis eſſe, ut [3] muliebris patientiæ legem poſſet accipere. ‡ Ita? inquit Quartilla; minor eſt iſta, quam ego fui, quum [4] primum virum paſſa ſum? [5] Iunonem meam iratam habeam, [6] ſi umquam [7] me meminerim virginem fuiſſe. nam [8] & infans, cum paribus inquinata ſum, & ſubinde prodeuntibus annis, majoribus me pueris adplicui, donec ad hanc ætatem perveni. Hinc etiam puto proverbium natum illud, ut dicatur, [9] Poſſe taurum tollere, quæ vitulum ſuſtulerit.

† Igitur

‡ *Quartilla.*

thiopes Indi ſuos Nobiles appellant) filiabus: *Hæ poſtquam annum attigerunt decimum, & jam ejus ætatis eſſent, ut muliebris patientiæ legem poſſent accipere, cognati ad adoleſcentem quempiam extra fines regni habitantem mittunt, qui eum multis & donis & precibus exorent, ut cognatam ſuam velit devirginatum venire. Qui cùm venit, multis geſtibûs multaque lætitiâ accipitur. Puellæ, quam defloravit, egregium quoddam & pretioſum relinquit clinodium, quod illa de collo ſuſpenſum omnem vitam ſuam ſuperbè & oſtentabundè circumgeſtat. eſt enim inſigne licentiæ, qua corpus ſuum proſtituere cui libet, licet. Nam hoc ritu non peracto, conjungi homini nato nemini poteſt.* Geor. Erhardus.

1. *primum*] Abeſt. in cod. Tragur.

2. *nuptias facere*] Hic obſcænè. unde & *nupta* verba. *Gloſſ. Petr.*

3. *muliebris patientiæ leg. p. a.*] Viripotentem eſſe. *Gloſſ. Petron.* Suprà: *muliebris patientiæ ſcortum.* Infrà: *Annis ad patiendum geſtientibûs.* Iſidor. Etymolog. lib. 11, cap. 2. *Virgo ab incorruptione, quaſi vir ago, quod ignoret fœmineam paſſionem.* Erhardus.

4. *primum*] Non legitur in MS. Tragur.

5. *Iunonem meam iratam h.*] Iunonem Genialem, quæ ſexui ſequiori illi lucis primùm fruendæ copiam dediſſe cenſebatur; non pudicitiæ tantùm matronalis præſtes ac præſes, ſed etiam meretriciæ libidini. Douſa, Politianus, Meurſius, alii. *Gabbema. Iun. m. irat. hab.* Tanquam numen per quod mulieres ſolebant jurare, ſicuti viri per Genium. Adr. Turneb. Adverſ. l. 16, cap. 19. *Vt autem*, ait, *viri ſuo natali Genium colebant: ſic mulieres venerabantur Iunonem, quæ etiam Iuno Natalis dicebatur*, &c. *Et ut per Genium viri, ſic per Iunon. mulieres jurabant.* I. P. Lotichius.

6. *ſi umquam me meminerim virginem fuiſſe*] Adi Guil. Forſterum in Obſerv. cap. 15; & Albert. Gentilem in Virg. lect. cap. 11. *Erhard.*

7. *me*] Deeſt in chirogr. Tragur. nec inconcinnè.

8. *& infans cum paribus inquinata ſum*] σωὺ ἡλικιώταις, cum æqualibus. *Et* non habet MS. Tragur.

9. *Poſſe taurum tollere, quæ vitulum ſuſtulerit*] Adagium in fornice natum, uti videtur, ſed quod ad uſum verecundiorem commodè torqueri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

injuriæ acceptio de ſtupro. c. 26.

† Igitur ne majorem injuriam in ſecreto frater acciperet, [1] conſurrexi ad officium nuptiale. Iam Pſyche [2] puellæ caput involverat flammeolo ; jam [3] Embaſicœtas præfere-

† *Encolpius.*

poſſit, ſi quandò ſignificabimus, majora peccaturum adultum, qui puer vitiis minoribus aſſueverit. Non abſurdum videtur adagium ad Milonis Crotoniatæ factum referri, qui quotidie vitulum aliquot ſtadiis geſtare ſolitus, eundem taurum factum citra negotium geſtaſſe legitur. Atque ita quadrat in eos, qui paulatim rebus etiam maximis aſſueſcunt. Quintil. l. 1, cap. 15. *Milo, quem vitulum aſſueverat ferre, taurum ferebat.* Nequiter verò meretrix inflectit proverbium. *Erhardus.*

1. *conſurrexi ad officium nuptiale*] Ovid. Amor. 3. eleg.

Ter Libas officio continuata meò eſt. Id.

2. *puellæ caput involverat flammeolo*] Sic & Frellon, ac Lotichius. Tornæſius, Wouwer. R. Herm, cum c. Tragur. *p. c. i. flammeo.* Gabbema: *flammeolo.* Quo amiciebatur nubens boni omnis cauſsâ, quòd eo *Flaminica*, id eſt, *Flaminis* Dialis uxor cui divortium facere illicitum, aſſiduè utebatur. Φοινικίδα vocat Syneſius in Epiſt. Erhardus: *p. c. i. flammeo.* Huguitio: *Flameum* (ſeu, flammeum) à *flama* (vel, flamma) *dicitur, vitta ſive infula nuptialis, tenuis & rubea, qua utebantur nubentes ad deſignandum pudoris læſionem, operientes vultum cum ea.* Vnde Lucanus in 2:

Lutea demiſſos velârunt flammea vultus.

Sulpitius Severus Sacræ hiſt. lib. 2 de Nerone: *Poſt etiam Pythagoræ cuidam in modum ſolennium conjugiorum nuberet, inditumque Imperatori flammeum, dos & genialis thorus, & faces nuptiales, cuncta denique, quæ vel in fœminis non ſine verecundia conſpiciuntur.* Quidam codices hîc habent *flammeolo*, & rectè puellæque convenienter. Iuvenal. Satyr. 10,

— *Sedet illa parato*

Flammeolô.

Prudent. Pſychom.

Flammeolum, ſtrophium, diadema monile.

Adde Briſſonium ſelect. Antiquitat. l. 2, c. 18. Tiraquellum de ritu Nupt. Roſinum Antiq. Rom. lib. 2, c. 37.

3. *Embaſicœtas præferebat facem*] Gabbema: *Pineam tædam* hanc vocat Catull. in Epith. Iuliæ & Mallii. *Tædam jugalem* idem in Argon. Silius lib. ult. *faces jugales.* Valer. Flacc. lib. 11, *faces legitimas.* Lucanus lib. 11, *tædas geniales.* Cic. pro Cluent. *faces nuptiales.* Claud. Epith. Hon. & Mariæ, *feſtas.* Hæ ex pinu fiebant, *cui* ut divus Iulius Scaliger an lib. III Poët. c. C, *ea natura eſt, ut ignem emittat minimè olidum fumiferumque, quamquam miſera admodum flamma eliciatur indè.* Plin. lib. XVI, cap. XVIII. *Faces* præferebant patrimi pueri ac matrimi, qui *ἀμφιθαλεῖς* (*q circumvirides*) dicebantur, id eſt, interprete Zoſimo Hiſt. lib. II, *ἀμφοτέρους τοὺς γονεῖς ἔχοντες περιόντας*, *ambos parenteis habenteis ſuperſtites.* Quinque *faces* præferri ſolitas auctor eſt Plut. Quæſt. Rom. II. Reperio, inquit Ioan. à Wouweren, tamen quatuor nonnumquam adhibitas. Lapis Patavinus: COS. AUG. PUBL. CLAUD. QUÆS. ÆR. ANTONINAM. VOLUMNIAM. VIRGINEM. VOLENT. AUSPI. E. PARENT. SUIS. COEMIT. ET. IIII. FAC. IN. DO. DUXIT. Erhardus: *faces*, ait, *nuptiales* præferri ſolitas, quoniam nocte virgo deducebatur ad ſponſum, nuptiæque fiebant. Has *faces* videtur pater ſponſi vel ſponſæ accendiſſe: matres autem olim ſolitas præferre, multis è locis tum Græcorum, tum Latinorum oſtendi poteſt; quanquam Catullus paulò ſenſit aliter. Porrò, quia tædæ

& fa-

ferebat facem; jam ebriæ mulieres [1] longum agmen plaudentes fecerant, thalamumque [2] inceſta exornaverant veſte: Tum Quartilla jocantium quoque libidine accenſa, & ipſa ſurrexit, correptumque Gitona in cubiculum traxit. Sine dubio non repugnaverat puer, ac ne puella quidem triſtis expaverat nuptiarum nomen. Itaque, quum [3] incluſi jacerent, [4] conſedimus ante limen thalami,

& *faces* ſolebant ferri ardentes ante nubentes; ideo *tæda* ponitur ſæpe pro nuptiis vel conjugio, ut ait Balbus in Catholico: & Pamphilus de Amore, eleg, 27.

Res ut teſtatur, Galatheæ tæda paratur.

Et Claudian. lib. 2 de Nuptiis Plutonis & Proſerp.

Ac feſtas alio ſuccendunt lumine tædas.

Idem lib. 1 de Raptu Proſerp.

Iam vicina toro, plenis adoleverat annis
Virginitas, tenerum jam profuga flamma pudorem
Sollicitat.

Parrhaſ. in Comment. Vide Euagrium hiſtor. Eccleſ. l.6, c. 1; Vbi de Mauritii Imp. nuptiis. Adde Muretum ad 5 Catull. Hotomannum de ritu Nuptiarum, c.15. B. Rhenanum in Tertull. l.6 adverſus Valentin. cap.32. Briſſon. de ritu Nupt. Tiraquellum de Nupt. Roſinum Antiq. Rom. l. 2, c. 37. Barth. ad Claudian. num. 878.

1. *longum agmen plaudentes fecerant*] Artemid. lib. II. καὶ γὰρ τὰ αὐτὰ ἀμφοτέροις συμβαίνει, τῷ τε γαμοῦντι καὶ ἀποθνήσκοντι, οἷον παραπομπὴ φίλων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν (*Eadem utrique conveniunt, & nuptias celebranti, & diem obeunti: qualis pompa amicorum virorum & mulierum*). Hieronymus ad Demetriadem: *Quam habitura pronubam, quo deducenda comitatu? Stridor unicæ linguæ procacia tibi Feſcennina cantabit.* Quintilian. Declam. CVI. *Vis ſcire quid ſint nuptiæ? Adſpice illam virginem, quam pater tradidit, euntem die celebri, comitante populo.* Gabbema.

2. *inceſta exornaverant veſte*] Sic & c. Pith. Wouwer. ac Rutg. Hermannides. Tornæſ. & MS. Tragur. *inceſta exornaverunt v.* Frellon. & Lotich. *ingeſta exornaverant v.* Erhardus: Leg. pro *inceſta*, *ingeſta*. Thoros nuptiales purpureis olim veſtibûs conſterni ſolitos, multis exemplîs clarum eſt. Barth. ad Claud. n. 1793, & 2733. Arnobius l. II. *Cùm in matrimonia convenitis, togâ ſternitis lectulos.* Lucan. l. II.

--- gradibuſque acclivis eburnis
Stat torus, & picto veſtes diſcriminat aurô. Gabbem.

3. *incluſi jacerent*] Ex verecundia humanitatis communis; & more nuptiali, quem tangit D. Auguſt de Civ. Dei l. 13, c. 18. *Quid concubitus conjugalis, qui ſecundum matrimonialium præſcripta tabularum, procreandorum fit causâ liberorum? nonne & ipſe, quamquam ſic licitus & honeſtus, remotum ab arbitris cubile requirit? Nonne omnes famulos, atque ipſos etiam, paranymphos, & quoſcumque ingredi qualibet neceſſitudo permiſerat, antè mitti foras, quàm vel blandiri conjunx conjugi incipiat,* &c. Vide hiſtoriam S. Eugeniæ. *Erhardus.*

4. *conſedimus ante limen thalami*] An ex more veteri, quo receptum ut quiſpiam, ex ſponſi amicis conſideret, qui compeſceret mulieres novæ nuptæ conclamantes? Pollux lib. III. καλεῖται δέ τις τοῦ νυμφίου φίλων καὶ θυρωρὸς, ταῖς θύραις ἐφεστηκὼς, καὶ εἴργων τὰς γυναῖκας βοηθεῖν τῇ νύμφῃ βοώσῃ (*Vocatur autem aliquis amicorum ſponſi qui foribus adſiſtens conclamantes vociferanti ſponſæ mulieres compeſcat*).

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

thalami, & inprimis Quartilla [1] per rimam improbe diductam adplicuerat [2] oculum curioſum, luſumque puerilem libidinoſa ſpeculabatur diligentia. Me quoque ad idem ſpectaculum lenta manu traxit: & quia [3] conſiderantium hæſerant vultus, quidquid à ſpectaculo vacabat, [4] commovebat

peſcat). Ideo autem acclamabant ne novæ nuptæ patientis vox audiretur. Scholiaſtes Theocriti: τὸ ἐπιθαλάμιον ᾄδουσιν αἱ παρθένοι, πρὸ τοῦ θαλάμου, ἵνα τῆς παρθένου βιαζομένης ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἡ φωνὴ μὴ ἐξακούηται. (*Epithalamium autem canunt virgines ante limen thalami, ne novæ nuptæ à viro vim patientis vox exaudiatur*). Thalamus ſtruebatur in atrio exadverſum januæ, unde *lectus adverſus* Propertio; hinc quæ ſternunt thorum *Ianitrices*, Græcis θαλαμηπόλοι, Pollux lib. 3. Gloſſæ: *janitrices* δύο ἀδελφῶν γυναῖκες, ξύνυμφοι (*duorum fratrum jugales uxores*). probe verò; nam harum munus ſternere thalamum. Porrò θάλαμος, Latinis *Lectus genialis* dicebatur. Seneca l. 6 Controv. 6. *Verſæ ſunt in exequias nuptiæ, genialiſque lectus mutatus in funebrem.* Iuvenalis Satyr. 10.

> -- *Sedet illa parato*
> *Flammeolo, Tyriuſque palàm genialis in herbis*
> *Sternitur.* Io. à Wouweren.

1. *per rimam improbe diductam adplic.*] Sic & Wouweren, alii. Tornæſ. *p. r. i. deductam* (in m. *diductam*) *a.* Sed c. Tragur. *p. r. i. a.* ſine *d.* Douſa: Huc facit exemplum illud à Martiali l. 11.

> *Oblinitur minimæ, ſiqua eſt ſuſpicio, rimæ.*
> *Punctáque laſciva quæ terebrantur acu.*

Vbi, cur *laſciva acus* cognominata Martiali, in controverſiam vocari poſſe video. Mihi verò jam id ex Chriſtianiſſimo ſcriptore Tertulliano planum facere eſt benignitas, in opuſculo de Virginibus velandis, præeunte nobis in hæc verba: *Simulque ſe mulieres intellexerunt, vertunt capillum, & acu laſciviore comam ſibi inſerunt, crinibus à fronte diviſis apertam profeſſæ mulieritatem.*

2. *oculum curioſum*] Apul. lib. 11 Mil. *Cuncta curioſis oculis arbitrabar.* & paſſim alibi. *Wouweren.*

3. *conſiderantium hæſerant vultus*] Scilicet Quartillæ & meus, qui junctis capitibus novos nuptos per eandem rimam conſiderabamus. *Ge. Erhardus.*

4. *commovebat valgiter labra*] Sic & Frellon. atque Lotichius. Tornæſ. Wouwer. R. Herm. c. Tragur. *c. obiter l.* Erhardus: *comm. obiter lab.* Hic commovet labra, qui laſcivi oris motu ad amorem allicit, & ſic conformat os, ut baſiari velit. Wouweren: *c. obiter. l.* al. *c. valgiter labra*, quod non improbo. Quid autem ſit *valgiter oſculari*, exprimit Lucianus: ἑταιρ. διαλ. ἐφίλουν με τὸ πρῶτον, ὥσπερ οἱ ἄνδρες, οὐκ αὐτὰ μόνον προσαρμόζουσαι τὰ χείλη, ἀλλ' ὑπανοίγουσαι τὸ στόμα (*Oſculabantur me primò perinde atque viri ſolent, non ipſa modò labra applicantes, ſed os quoque ſubaperientes*). atque ita *valgiter* oſculantes colliſione linguarum ludebant. Apul. Mileſ. 6. *Accepturus ab ipſa Venere ſeptem ſavia, & unum blandientis linguæ appulſum longè mellitum.* Idem lib. 11. *Arctius eam complexus cœpi ſaviari, jamque patentis oris inhalatu cinnameo, & occurſantis linguæ illiſu nectareo prona cupidine adlubeſcente.* Tibullus:

> *Et dare anhelanti pugnantibus humida linguis*
> *Oſcula.*

Hoc graphicè Cn. Matius: *Columbatique labra conſerunt labris.* Vnde Mæcenas: *Si quis fœminæ cirrô criſpatæ labris columbatur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

movebat valgiter labra, & me tamquam [1] furtivis ſubinde oſculis verberabat. * Abjecti in lectis ſine metu reliquam exegimus noctem. * * * [2] *Venerat jam tertius dies, id eſt*,

1. *furtivis ſubinde oſculis*] Sic & editio Frellononiana, Wouwerius, Lotich. R. Hermannides. Tornæſ. & c. Tragur. *f. ſ. oculis*. Douſa MS. ad edit. Tornæſii: arbitror legendum, *f. ſ. oſculis*. Douſæ editio, *f. ſ. oculis*. in m. *f. ſ. oſculis*. Anonym. MS. in ora edit. Douſianæ, probans *oculis*: Sic noſtrates, (inquit) *ſy werpt my altemet een oochsken toe*. Turneb. l. 1, c. 19. Erhardus: *f. ſ. oſculis*. Al. *oculis*. Sic furi oſculantem ſuam amicam componit Agathias l. 7 Antholog. ſic Ovid. *furtiva voluptas*. ſic χαμαικλοπέειν pro furtivo concubitu frui, dixit Phocylides. Barthius in Muſæum num. 182.

2. *Venerat jam tertius dies*] Pergit, aut orditur idem Encolpius. Hîcque incipit Fragmentum Satyrici Petroniani, nuper Tragurii in Dalmatia in Nicolai Cippici bibliotheca, à Dn. D. Marino Statilio obſervatum, miſſoque in Italiam exemplô Patavii primùm exeunte A. 1663 non ſine mendis excuſum, mox A. 1664 in Gallia, à Ioanne Caio Tilebomeno (quod nomen per anagramma,) in Suecia à Cl. Ioanne Scheffero A. 1665, in Germania à nobili Sene D. Thoma Reineſio A. 1666, cenſurâ & Notis illuſtratum, interea ab Ampliſſimo Hadriano Valeſio, & D. Ioanne Chriſtophoro Wagenſeilio, primariò, ceu omnino ſuppoſititium impugnatum, à D. Statilio re & ſcriptîs, deſtinato Excellentiſſimo Antonio Grimani Oratori Romæ Veneto ipſo Traguriensi codice, defenſum, & nunc facta Romæ editionis Patavinæ cum protographo collatione, cujus protographi exemplum cum omnibus literarum apicibus & ſcripturarum compendiis, atque eo quod hoc Fragmentum eodem charactere in eademque charta præcedit Petronii dudum editi, & utriuſque interlinearibus marginalibuſque notis (quæ omnia ſeparatim edentur) à Cl. Ioanne Lucio Rerum Dalmaticarum ſcriptore nuperrimè edito, Amſtelodamum tranſmiſſum, accedentibus doctiſſimorum Virorum Romæ, & Lutetiæ Pariſ. ſententiîs, denuo impreſſum, à ſphalmatis typographicis fideliter juxta exemplar, necnon ipſius primi luſcioſi deſcriptoris Traguriensis, ubi, habito delectu trium præmemoratorum interpretum, id neceſſitas juſſit, utilitaſve ſuaſit, ſtudioſè perpurgatum, incipit; novenis, vel ſi mavis, undenis conſpicuis locis, ubi id antè editis aliquid ſuperaddit, peculiari charactere inſertum, variantibus cætera quoquomodo lectionibus notatis. Cujus hæc portio prima, reliquis ordine obſervandis, prælucente typorum diſcrimine, ſubjectoque triumvirorum potiſſimùm commentariô.

Vbi ante omnia, cùm ſic conſtet Fragmentum hoc variè, integris diſſertationibûs, & epiſtoliis, ceu *planon & ſpurium* oppugnatum, & rejectum, teſtantibus typis Noribergenſibûs A. 1667, quantum anguſtia Notarum patitur, oſtendendum, Fragmentum id hancce ſedem, ſed vel ideo, quòd hic ſparſim, coincidentibus dudum editis, inſeratur, in codice verò Tragur. continuum reperiatur, ſic aliis typis excudendô & legendô, meruiſſe, ac nequaquam *totum falſum, fictum, & ſuppoſititium eſſe*, Marinumque Statilium, quæ huic Fragmento invidentur, non ex Henrici, Hadrianique fratrum Valeſiorum recentiſſimis ſcriptis, non item ex Gruteri, Douſæ, & Erhardi interpretum, hauſiſſe, quæ verba adverſæ partis, ſed Patavii primùm ſub

Petronii nomine excuſa, mendis quibuſdam, queis tamen ea quæ in eruendo tam confuſo ſcripto ſollertiam ſapiunt gratiamque merentur, longè præponderant, exceptis, fuiſſe eſſéque genuina, chirographon unde hæc deprompta extra omnem ſuſpicionis notam poſitum, antiquum, minimèque Statilium impoſtorem egiſſe, qualis toties indigitatur. Quorum omnium adeò facilis probatio, ſi vel præfationem Pauli Frambotti Patavinam huic Fragmento A. 1664 præfixam relegamus, in qua nihil ſollemnium in his talibus omittit, auctorem nominat qui prævia cum viris Magnis communicatione hoc quidquid erat aggreſſus, horum ſi interea Rhodius Prof. Pat. fatô functus, ſententiamve in ſcriptis dicere noluit, quid hoc ad auctorem, aut Frambottum? ideone nos Cœnâ Trimalchionis carere debebamus? locum verò hi domumque & bibliothecam deſignant, ubi ipſum protographum in Dalmatia videri & haberi poterat, ſi quis de fide edentium ambigeret: quod cùm deinde nimium fieret, miſſus eſt à Statilio ipſe codex Tragur. Romam, ubi à collegio Doctiſſimorum virorum A. 1668, 28 Auguſti, teſtibus publicis ephemeridibûs adinventum, codicem ultra ducentos annos numerare, eſſéque exaratum ætate circiter Petrarchæ, quod ex literarum ductibus & papyro ſic certò ſtatuunt: ut nullum dubium ſuperſit. Quæ præmiſſa ita juxta prefationem Frambotti, unde ſua tela acuerunt oppugnatores. Longè verò aliter rem narrat Dn. D. Statilius in Apologia (quæ ſeorſim excudendis adjungetur), adeò ſe conſiliô publicandæ Cœnæ hujus Trimalchianæ eximens, ut ne quidem Patavinus editor *Statilii* nomen ſciverit, quem *Statileum* nominat.

Sumus verò ſic ad ſeculum uſque XIV tuti cum noſtro codice; probabo & diutiùs, facta integri manuſcripti quale Tragurió Romam allatum, vero apographo Amſtelodami cui libitum fuerit inſpiciendô, relatione.

Titulus miniô ſcriptus:

PETRONIVS ARBITER.
PETRONII ARBITRI SATYRI FRAGMENTA, EX LIBRO QUINTODECIMO ET SEXTODECIMO.

Cum alio furiarum genere &c. p. 2, uſque ad p. 26, l. ult. editionis hujus, *rogare ſtuprum.* Hactenus conveniunt; nunc pauliſper divertit, ſeu omittit lin. unam c. Tragur. ſubjiciens poſt, *ſtuprum. jam ille mihi* -- uſque, *penas dediſſem.* Vnde longiùs recedunt: nam poſt *dediſſem* c. Tragur. habet, *cum ergo proclamarem ſtrinxit, & ſi Lucretia es inquit, Tarquinium inveniſti. Quid faciunt* (ubi coëunt p. 38) *leges* &c. uſque *probat.* Denuo fragmentum digreditur ead. p. 38, ſubnectiturque poſt *probat. Sed ut primum gythonis præparata nos implevimus cena hoſtium non ſatis* p. 46, ubi coincidit. Diſceditur p. 53, l. 4: *inter in nos que* (pro, *interim nos quæ*) &c. *mulieres intueremur.* Iunguntur p. 55: *Ac ne gython quidem ultimus riſum.* Recedit l. 11 *mille oſcula dedit,* (coincidit p. 67) *ſtabat inter hec gython* ad p. uſque 73. Diſperguntur, *me tanquam furtivis ſubinde oculis verberabat.* (Colliguntur p. [interea fragmentum intercurrit poſterius, quod cum hoc priori non eſt commiſcendum.] 199) *Comprobamus factum* &c. Diſceditur, p. 208 *proſtrare nudam in nebula lunæ.* Coitur p. 304: *Nomen amicitie.* -- Seceditur p. 305, l. 6 *incluſa.* -- *egrum planctibus pectus.* Reditur p. 315. *Qui pelago credit* &c. Rumpunt p. ſeq. l. 8 *quam ipſi* -- *infra pecuniam poſiti.* Conveniunt p. 321 lin. 4. *Priſcis enim temporibus cùm adhuc nuda virtus* &c. Diſſociantur p. 331 *Troie ſacra.* Sociantur p. 341, l. pen. *O felicem in quit, matrem* &c. Diſceditur p. 343, l. 5 *ocius foras exi.* Coincidunt p. 345, l. 4 *dum hec fabula inter amantes* &c. Migratur p. 349, *l. 4 manuſque continetà rixa,* (reditur demum p. 377, l. pen.) *ſtante ergo utraque acie* &c. Seceditur p. 380, l. 7 *& ne reſidua* &c. illico junguntur l. ult. *Exſonat ergo* &c. Defecti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

flectitur p. 384, l. 3 *puero baſium dedit.* Mox reditur l. 1 p. ſeq. *ceterum eumolpus.* Abitur p. 396, l. 5 *concinnabat ſpoliatum crinibus vultum* &c. p. 415, l. 8 redeunt: *Multos inquit eumolpus juvenes* &c. Abeunt p. 448, l. 8 *haud dubiè credentibus indicavimus*, (revertuntur p. 453, l. 7) *procedentibus deinde longiùs rogavi* &c. Divertunt p. 462, l. 6 *oſculis querentes voluptatem robuſtam.* Copulantur p. 465 *Nocte ſoporifera* &c. Divelluntur ib. l. penult. *preteritu ſe totus imagine verſat.* Conjunguntùr p. 466, l. 7 *Cubiculum autem* &c. Diſgregantur p. 469, l. ult. *ſi culpam emendare dimiſeris.* Revocantur p. 474. *Nobilis æſtivas.* Adhuc migratur p. 476, l. 2 *oſculis fruor.* Coincidunt p. 478, l. 8 *quod ſolum igitur ſalvo pudore poteram confingere* &c. De cætero vix msm diſſentit prætterquam in ſingulis aliquot verbis, aut lineolis, uſque ad pag. 501, lin. 3 *-- clauſum poſſidet arca Iovem.*

Qui finis eſt prioris partis, ſubjiciturque rubrè iterum notatum:

PETRONII ARBITRI FRAGMENTA EXPLIC. EX LIBRO QUINTODECIMO ET DECIMOSEXTO.

Poſt exiguum ſpatium, in altera parte ejuſdem folii, ſeu verſa paginâ, incipit Fragmentum de quo nobis res eſt:

Venerat jam tertius dies &c. quæ hîc gemino impreſſa charactere vulgatis coincidentibûs leguntur, ad finem uſque, *raptimque tam planè quàm ex incendio fugimus.*

Diverſæ lectiones interlineares duæ ſolùm, eæque fragmenti poſterioris; marginales utriuſque 42 circiter numerantur, quas inter noſtri Fragmenti ultra 24. e. g. *pittratia*, in marg. *pittracia.* *Aſſentemur ait ille, & dum illi balneum petunt nos* &c. ad m. al. *abſentem* pro *Aſſentem.* *periiapatur*, in m. al. *parabatur.* hocque *al.* ſeu alii aut aliàs quinquies, ac ſolùm in hoc noſtro mso reperitur. Diſtinctiones, & orthographiam, ex ipſa quidem relatione ſeu recenſione licuit colligere, veſtigiis ſtudiô relictis ac indiciis factis, ſed addam. Initiô ſtatim prioris fragmenti, *Cum aliis* &c. *inquietantur. qui clamant hæc vulnera.* In poſteriore: *Sunt veſtra ſalva recta: domum cave. circumſpicias. cave majorem maledicas.* Ratio metrica, in ipſis etiam hexametris.

Et qui ſollicitat nuptas ad præmium peccat.
Si modo fas eſt mihi vera impune probari.

& hujus farinæ deſcriptorum innumera.

Sentio igitur, deſcribentem, & qui nonnulla affricuit marginalia, à quibus τὸ *periiapatur*, in m. *al. parabatur*, & bonæ frugis ſimilia eximo, non fuiſſe auctorem ſeu ipſum excerpentem gemini noſtri Fragmenti. Ratio, quia ipſe excerpens elegantiæ, Philoſophiæ, & Poëtices ſtudioſus, ſpurca ceu ſcopulos devitavit, omiſſis quæ de fratre Gitone p. 34, 35, de concubino pathico Eumolpi p. 316, 317, &c. nefanda narrantur, nec non feſcenninis,

Qualis nox fuit illa, &c.

p. 300; & ſimilibûs: graviora, elegantiora, & poëtica maximè ſectatus: omiſſis naufragiô quæque Encolpius poſt naufragium cum lacrymis de ſorte hum. queritur, ac ſententiarum aliquando connexione, ut modò aditum ad carmen pararet, numeratis ſingulis verſiculis ne quis periret, numeroque fideliter ſub finem ubivis majuſculis conſignatô. e. g. initiô, *verſus* XXII. dein, *verſus* VI. &c. Epici mutationis Reip. Rom. *verſus* CCXCIV (vulgò 295, ſed unus in fragmento non eſt, qui in Notis infrà exprimetur). atque ſic retro, ac poſt: de Trimalchione in priori fragmento nonniſi occaſione Poëſeos, ibi: *Comprobamus factum*, &c. p. 199, carptis verſiculis *Luxuriæ rictu* -- mentionem faciens, ejus verò cœnam ne verbô quidem ibi tangens, ſed integram hiſtoriam, iteratis, *Comprobamus.* & verſiculis, *Luxuriæ.* poſteriori fragmento reſervans. De tali excerpente, qui carmen, inquam, amat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

amat & intelligit Petronianum, & præfert honeſtum, inſcitia, ac quidquid indecorum non eſt præſumendum. Hinc mihi tertium adfluit, eundem fuiſſe excerpentem poſterioris partis, accedentibus iiſdem utriuſque κεφαλαίοις (argumentis, judicandi materie) *Trimalchio* ſemel in priore, conſtanterque in ſequenti, ſimiliter perpetuò *Agamenon*, & alia; non quòd primum excerpentem *Agamenon* ſcripſiſſe exiſtimem, ſed quòd imperitus ſcriba in hoc aliiſque quàm plurimis, æqualiter deceptus ſit. Vtrumque fragmentum eadem chartâ jungitur, utriuſque ejuſdem valoris mixta bona malis marginalia. Demum ſtatuo plura omnino fuiſſe exemplaria, eáque vulgata, unde de ætate præſumere pronum, propter quinquies adſcriptum *al.* alii, vel aliàs. Ab omni dolo miſerandam ſimplicitatem noſtri deſcriptoris Dalmatæ, ipſumque etiam qualem dedi primum excerpentem, reſponſurus breviter ad objectiones, abſolvo; fierique potuit, ut binæ fuerint Petronii ἐκδόσεις (editiones), altera ſuccinctior ipſi Neroni transmiſſa, & ejus noctes pandens, altera prolixior Claudium & ejus libertos, pluráque id tempus alia revocans, cujus utriuſque excerptis variè forſan commixtis aliena inſuper quiviſſe admiſceri non negandum, ſed quæ illa ſint, deliberandum: quòd Petronius etiam in dudum editis, tot habitis eductoribûs, (quid cenſendum cùm anno milleſimo undequingenteſimô primùm Venetiis in hanc lucem naſceretur, ſeu typîs excuderetur?) non ſic purè fluat, ut Romana Siren ab ejus ævi ſcriptore poſcebat. hîcque loquentium & agentium perſonarum, id verò non Romæ, ſed in Colonia, urbéve Græca, utrobique ferè ebriarum mentium, diſſolutorum animorum, queis verba & res aptanda, habenda ratio.

Objectiones, quæ hîc moverentur, ad duas redigo. Primò, quaſi multum decederet poſteriori Fragmento, quòd nullus titulus prælucea t, vice verſa præcedenti obſequatur geminus, uterque ex Lib. xv, & xvi depromptus. Reſpondeo: *Venerat* &c. Cœnam Trimalchionis, extremam circiter partem facere Libri xv, & Librum xvi incipere veriſimiliter inter p. 309, & 314, *poſtquam Aſcyltos à Cœna libera, diviſis manubiis, Encolpium rapto Githone deſeruerat, Encolpiuſque Eumolpum novum amicum nanciſcitur.* Quid hîc quæſo, erat opus Librum adſcribere? cujus non ſolùm verſa paginâ facta mentio, ſed etiam pars Cœnæ, i. Trimalchionis cum Agamemnone ſuper Poëſi ſententiarum collatio & ſimul pars hujus Fragmenti in præcedentibus tamquam ſurculus in arbore, teſſera hoſpitalis, pars licii in polymita veſte, literæ originis, membrum totius continebatur, ut ex recenſione patet, quod excerpenti pro memoria non poterat non ſufficere; eſtque hæc objectio, quantivis videatur, nullius pretii: imò magis ſtabilit noſtram theſin unius & indiviſi operis. Deinde objiciat quis, potuiſſe mangonium interveniſſe, quo aliena infarta. Hoc ego non negavi, ſed ea de re juxta præmiſſa ſobriè, aliaque prorſus ratione ſtatuendum, quàm à *totum fictum, falſum, & ſuppoſititium opinatis*, inceptum. Neque enim exiſtimandum, ex atomis Democriti hæc fortuito caſu, ante aliquot ſecula ſic coiiſſe; aut verò, quæ ingenioſiſſimos quoſque in connectendo multùm latuere, *hominem nugacem & ineptum*, ut vocant, tunc potuiſſe: ut admiratione defixis & talia ſtupentibus poſteris jam illuderetur. particularia in commentario videbimus. Patet verò ſic, patebitque in progreſſu, non ſine injuria rei literariæ & Arbitri hancce ſedem Fragmento denegari potuiſſe; quam argumentum & conſtans ordo non tam petit, quàm cum imperio poſcit. Stylus etiam fortiter ſe defendet; aliquibus

ſortem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

id eſt, [1] *exſpectatio liberæ cœnæ. Sed tot vulneribus confoſſis fuga magis placebat, quam quies. Itaque, cum mœſti deliberaremus, quonam genere præſentem evitaremus procellam,* [2] *unus ſervus Agamemnonis interpellavit trepidantes: &,* [3] *Quid? vos, inquit, neſcitis hodie apud quem fiat? Trimalchio lautiſſimus homo horologium in triclinio, & buc-*

ſortem expectantibûs, quam tempus & exacta Criſis docuerint.

1. *exſpectatio liberæ cœnæ*] Quia illo die tertio expectabatur libera cœna. Sed quænam eſt hîc *cœna libera?* num, quam accipiunt, qui hactenus fuere captivi? Sic conjectare licet ex ſequentibus, in quibus mentio vulnerum, & fugæ. An, in qua liberiùs & ſolutiùs vivitur? quomodo Plautus *liberas ædes, liberum locum* in Caſinæ III, ſc. 2, & ſeq. (adde Pſeud. V, ſc. 2, v. 2: Pœn. III, ſc. 3, 25, & 44.) Propertiuſque *liberam* vocat *togam?* Conſule & Lampridium in Heliogabalo, capite ij. *Ioan. Schefferus.* Apprimè *cœna* Trimalchionis *libera* dicitur, tum quòd liberum eſſet cuivis, accumbere menſæ: tum quòd in ea quidquid vellent convivæ, facerent ac dicerent: illic enim omnimoda & Decembris, quam vocat Horatius, libertas erat. *Ioh. Caj. Tilebomenus.* Quo verò ſenſu Ampliſſ. Dn. Thom. Reineſius *cœnam* hanc *liberam* dictam exiſtimet, circa f. fragmenti animadvertere erit, ad verba: *Omnes illos* (ſervos) *teſtamento meo manumitto.*

2. *unus ſervus*] Ioh. Chriſtoph. Wagenſeilius in diſſertat. ſua contra Fragmentum hoc: Statueram Italæ linguæ gnarum fuiſſe planum noſtrum, & confido omnes idem opinaturos, ubi primùm hos loquendi modos perpenderint. *Vnus ſervus Agamemnonis interpellavit. Non mehercules mi jactura guſti fuit,* &c. Schefferus: *unus ſervus.* Optimè, pro, *quidam, aliquis.* Cicero xv Ep. 16. fam. *Quanquam, quicum loquor? cum uno fortiſſimo viro, qui poſteaquam forum attigiſti, niſi pleniſſimum ampliſſimæ dignitatis.* & in 1 de Or. *Sicut unus paterfamilias his de rebus loquar.* Plaut. Moſtell. III, ſ. 2, 147. *Iterum jam ad unum ſaxum me fluctus ferunt.* Infrà circa finem: *Vnus præcipuè ſervus libitinarii.* Adde Scioppi Animad. in Voſſ. § 51. Confer verò quæ infrà notabuntur ad *nummorum nummos.* &, *tamquam unus de nobis.*

3. *Quid? vos, inquit, neſcitis h. a. quem fiat? Trimalch.*) pro MSi, & Patavinæ editionis, *Quid vos, i. n. h. a. q. fiat? T.* Schefferus: *apud quem fiat?* Non placet punctum interrogationis. Potiùs ponendum poſt, *quid* videtur. Quid, ait, deliberatis ita? Scilicet vos neſcitis, apud quem fiat. illud *fiat* accipiendum arbitror de cœna, repetenda ex ſuperioribus. *Fit cœna,* contrarium eſt τοῦ *facit cœnam,* quod habet Plautus in Caſin. III, ſc. 6. *Ego jam intus ero, facite mihi cœnam.* & Cicero lib. IX Epiſt. 24. *Oblivifcare cœnulas facere.* Martialis II de Selio: *facta eſt jam tibi cœna.* τοῦ *fieri* ſic abſolutè uſus & Terentius in Phormionis 2. II, ſc. 2. Verba vulgò ita habent:

Tene aſymbolum venire, unctum, atque lotum è balneis,
Otioſum ab animo? cum ille cura & ſumptu abſumitur.
Dum tibi ſit, quod placeat:

Sed Ianus Gulielmus in Plautinis Quæſtionibus ad Captiv. c. 4. *Membranæ Verdenſes habent; dum tibi fit. Verbo non multum, ſententiæ permagna elegantia accedit.* Fieri, *in conviviis, cum deliciæ inſtruuntur. Plaut. Trucul. Mane, aliquid jam fiet.*

1. *ſubor-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

& buccinatorem habet [1] *ſubornatum, ut ſubinde ſciat quantum de vita perdiderit.* [2] *Amicimur ergo diligenter, obliti omnium malorum, & Gitona libentiſſime ſervile officium* [3] *tuentem* [4] *uſque hoc, jubemus* [5] *in balneo ſequi.* [6] *Nos interim veſtiti errare cœpimus, imo jocari magis, &* [7] *circulis ludentum accedere; cum ſubito* videmus
C. 27. ſenem calvum tunica veſtitum [8] ruſſea, [9] inter pueros capil-

1. *ſubornatum*] Ad hoc inſtructum, ut buccinâ det horæ ſignum. Optimè. Cicero I de Leg. c. 22. *Intelliget, quemadmodum à natura ſubornatus in vitam venerit.* i. e. inſtructus, paratus. Simplex, pro compoſito *ornatus.* Tertullianus in de Præſc. *Ipſe denique hæreſes à Philoſophia ſubornantur.* Io. Schefferus.

2. *Amicimur ergo diligenter, obliti*] Juxta MS. loco Patav. editionis, *Amicum ergo, diligenter o.* Ad Patav. edit. Schefferus: *diligenter obliti.* Verè Petronianum. Sic enim ſtatim ab initio: *ſed nec viam diligenter tenebam.* Martialis lib. VII, 26. *O quàm Regule diligenter erras!*

3. *tuentem*] Expedientem, obeuntem. Cicero X Ep. 11. *Quod reliquum eſt, tuum munus tuere.* Schefferus.

4. *uſque hoc*] Optimè, prò *hoc uſque.* Vulgò ſcribitur, *hucuſque*, quia *hoc* & *huc* promiſcuè dicebant veteres. Vide Virgil. VIII Æn. v. 423, ibique Servium. Nempe ſicuti uſurpabant *uſque quò*, & *quò uſque.* Eſt autem genus ellipticum, in quo intelligendum *ad*, & *tempus*, ut ſit plenè, *uſque ad hoc tempus.* Cicero de Inven. II. *Ab ultimo principio hujus præceptionis uſque ad hoc tempus.* Scheff.

5. *in balneo ſequi*] Etiam hoc optimè, & planè ex conſuetudine Petronii. Vt in pridem editis: *ad reficiendum ignem in vicinia cucurri.* Et in noſtris, infrà: *voca cocum in medio.* item: *vetui in hoc diverſorio quenquam admitti.* Phædrus noſter lib. V, c. 2. *in conſpectu meo audes venire.* ubi vide, quæ notavi. *Idem.*

6. *Nos interim veſtiti*] *Interim* hîc vel ut diſcretio ſolùm rei ad narrationem pertinentis attendi poteſt, ut in illo Terentii Andr. *Triſtis interim, nonnunquam collacrymabat.* vel pro *repente* exponi, & τῷ *errare* jungi, ut apud eund. Hecyr. *Primùm dies compluſculos bene conveniebat ſanè inter eas: interim Miris modis odiſſe cœpit Soſtratem.* Vbi Donatus, *interim* eſt *repente.*

7. *circulis ludentum*] Pro MSi, & Patav. c. *ludentem.* Schefferus: *circulis ludentem.* Adſcripſerat ſuo codici Nobiliſſ. N. Heinſius, *ludentum*, quod ſine dubio eſt rectum.

8. *ruſſea*] Color *ruſſeus* ſeu ruſſus eſt rutilus, vel vicinus. *G. I. Voſſius.*

9. *inter pueros capillatos ludentem*] Capillatus grex puerorum nobilium eſt, ut Mart. Epig. LXII lib. X.

Ludi magiſter parce ſimplici turbæ:
Sic te frequentes audiant capillati.

Nutriebant enim comam ingenuî pueri, & aliquando cirrîs inſigniebantur. Sic Perſius Sat. I.

Ten' cirratorum centum dictata fuiſſe
Pro nihilo pendas? — —

Capillos namque nutriebant uſque ad pubertatem. unde capillati pueri imberbes dicebantur. *Ramirez.* Ambroſ. lib. VI Hexaëmer. *Haud inſcitum extat adagium; nullus comatus, qui non idem cynædus.* Gabbem. *capillati pueri.* Impuberes & ad generationem inepti: comam enim alebant in ſignum impubertatis. *Gloſſ. Petr.* Erhardus: Satyricè Trimalchioni illudit, quòd ſenex calvus inter impuberes aut pubertati proximos ludat pilâ, nec enim ſenum eſt exercitium pilæ luſus,

capillatos ludentem pila. Nec tam pueri nos, quamquam erat operæprecium, ad ſpectaculum duxerant, quam ipſe paterfamiliæ, qui [1] ſoleatus [2] pila *praſina* exercebatur. nec eam amplius repetebat, quæ terram contigerat, ſed [3] follem plenum habebat ſervus, ſufficiebatque ludentibus. Notavimus etiam res novas. Nam duo ſpadones [4] in diverſa parte circuli ſtabant, quorum alter matellam tenebat argenteam, alter [5] numerabat pilas: non quidem

luſus, ſed juvenum. Savaro Not. in Sidon. l. I. Epig. 8.

1. *ſoleatus*] A balneo cùm ad cœnam pergerent, ſoleas aptabant pedibus, quas deponebant cœnaturi. Eas adſervabant ſervuli à pedibus ſtantes: Martial. l. XII Ep. lxxxix: l. XIV Ep. lxv: l. IIX Epig. lIX. Exire autem ſoleatos à balneo probat idem lib. XII Epig. lxxxIV. Nam in thermis ubi lavabantur, exercebantur & pilâ, ut lib. XIV Epig. clxIII. & Papin. lib. I Sylv. in poëmate cui lemma, Balneum Etruſci. Erat autem inſolens negotium poſt lavationem aptatis ſoleis iterum ludere: nam luſus pilæ erat ante lavationem. Mart. lib. VII Ep. XXXI. Sic Petronius Trimalchionem illum lautiſſimum ſenem deſcribit omnia inſolenter, & præter hominum morem facientem, & inter alia ſoleatum pilâ ludere dicit, id eſt poſt lotionem. *Laur. Ramirez.*

2. *pila praſina*] Sic codex Tragur. Priores, *pila ſparſiva* aut *ſparſina*. Ioan. Tornæſius ad marg. ſuæ editionis, *ſparſivam* explicat: quam in ludentium juvenum turbam ſpargeret & mitteret. Vbi Douſa: c. M. *ſparcina*. f. *ſpartea*; *ſparſina* c. Pithœi. Lundorpius: *ſparſina*. L. *ſparſiva*. Vidend. Hieron. Mercurial. de arte Gymnaſt. l. 2, c. 5. An *pila ſparſiva* fuit *trigonalis*, quæ parva erat, non triquetra figurâ; ſed à loco trigono, vel à numero, figura, ſitu ludentium: ſtabant enim tres eo ordine, ut trigonum ſeu triangulum redderent; ut ex nummis M. Aurelii Antonini apud Byzantios percuſis adparet, quorum figuram loco citatô poſuit Mercurialis. Schefferus ad c. Tragur. *pila praſina:* Corrige, *ſparſina*, vel *ſparſiva*, ut habent vulgati. Non: vix Latinum eſt, *ſparſiva* & *ſparſina*. & quàm titubant interpretes! ſequor hîc Tilebomenum, cui & adhæret Wagenſeilius in diſſertatione ſua ſuper Fragmento Arbitri Tragurienſi, laudans pro hac ſententia etiam Octavium Ferrarienſem Patav. P. Sic verò Tilebom. *pila praſina* Optimè. In Fragmento Arbitri, jam toties vulgato, *ſparſiva* ineptè legitur: Quemadmodum & paulò pòſt in eodem malè ſcriptum eſt: *Erat autem venalitium titulis pictum, & ipſe Trimalcio capillatus caduceum tenebat, Minervaque ducente tenia intrabat.* Quid eſt autem: *Minerva ducente tenia intrabat?* Itaque rectè in hoc legitur: *Minervaque ducente Romam intrabat.* Addam tertium, ubi ſcitè ſcribitur: *Allata eſt guſtatio valde lauta.* In vetere verò: *allata eſt guſtatio valde laudata.* Quo nihil eſt ineptius, & alienum magis à re propoſita.

3. *follem*] Lexicon Vetus: Πήρα, *mantica, follis*. Vegetius de re Milit. lib. II, c. XX. *Denique decem folles, hoc eſt decem ſacci.* S. A. Gabbem.

4. *in diverſa parte circuli*] Plin. lib. V Epiſt. VI. *Apodyterio ſuperpoſitum ſphariſterium, quod plura genera exercitationis, pluresque circulos capit.*

5. *numerabat pilas*] Hinc non incomodè explicari poſſe videtur illud Senecæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

quidem eas, [1] quæ inter manus luſu expellente vibrabant; ſed eas, quæ in terram decidebant. Quum [2] has miraremur lautitias, *accurrit Menelaus, &, Hic eſt, inquit, apud quem* [3] *cubitum ponetis;* [4] *& quid? jam principium cœnæ videtis.* [5] *Etjamnum loquebatur Menelaus, cum* [6] Trimalchio lautiſſimus homo

Senecæ in Epiſt. *Quòd ſi pilicrepus ſupervenerit, & numerare cœperit pilas, actum eſt.* P. Scriverius MS.

1. *quæ inter manus luſu expellente vibrabant*] Tria ſunt in ludo pilæ notanda. *Raptim ludere*, quod fit quum cadentes pilæ è pulvere rapiuntur, & poſtquam ſolum percuſſere, & ſaltu aſſurrexere, revocantur; quod Lucanus in Panegyr. dicit, *revocare cadentem pilam.* Tum *Datatim ludere*, quando, inter multos in corona vel choro ita luditur, ut alius alii pilam det, & ſæpe fallat. nam cùm geſtu ſignificet ſe alicui jacere, jacit alii, qui ſecurus eſt in choro. Idem Lucanus dicit *reddere fugientem non ſperato geſtu*, id eſt, quando videtur pila prætervolatura ludentem, eam reddere eo corporis geſtu, & membrorum poſitione quam nemo ſuſpicaretur aut ſperaret. Denique, *Expulſim ludere*; quod erat quando jacta pilâ ſe invicem luſores, ne eam poſſent rapere, expellebant: Lucano *geminare volantem pilam*, id eſt reddere dum ipſa volat, nec adhuc decidit. Varro apud Nonium: *Purgatum ſcito, quoniam videbis Romæ in foro ante lanienas expulſim ludere.* Quod narrat de Lacedæmoniis in theatro ludentibus. Lucianus in Anacharſis ſub Solonis perſona, & Iul. Pollux lib. IV Onamaſt. meminit hujus ludi. *l. ſi ex plagis* LII *§ ult.* π̃ *ad leg. Aquil.* Sed Trimalchio hîc præ mollitie rapere nolebat decidentes pilas. *Laur. Ramirez.*

2. *has miraremur*] Tragur. Fragm. hîc interſerit, *ergo.*

3. *cubitum ponetis*] pro MSi, & edit. Patav. *c. ponitis.* Schefferus: *cubitum ponitis.* Mallem, *ponetis. Cubitum ponere* eſt idem, ac cœnare, quoniam cœnantium is fuit habitus, ut poſito cubitô ſe erigerent pauliſper, atque ſuſtentarent. Vnde infrà, *repoſui cubitum. Premere cubitum* dixit Horatius I Car. od. 27. *Et cubito remanete preſſo.*

4. *& quid? jam principium cœnæ videtis? Et*] pro MSi, & edit. Patav. *& quid j. p. c. videtis? Et.* Schefferus: & *quid jam.* Scribe, *& quid? jam.* Ita ſuprà: *Et quid? vos, inquit, neſcitis.* Sic enim legendum dixi. *Io. Caj.* Tilebomenus: ſcribendum ita diſtinguendo, *cubitum ponitis. Et quid? jam principium cœnæ v.* Paulò ſuprà in editis: *Quid? tu non intellexeras cinædum Embaſicœtam vocari?* Sic 8 editt. quas ſoleo adducere; præter Tornæſ. qui, *Q. t. n. i. c. E. vocari?*

5. *Etiamnum loquebatur*] pro MSi, & edit Patav. *Et jam non l. Etiam*, idem quod *adhuc.* Plaut. Amphitr. *Neque meum pedem huc intuli etiam in ædes. num*, eſt parelcon. Plaut. Trucul. *Mihi etiamnum quid ſit negotii, falſus incertuſque ſum, niſi quia Timeo tamen.* Schefferus: *Et jam non loquebatur.* Perperam. emenda; *etiam nunc loquebatur.* Terentius in Eunucho. *Etiam nunc hîc ſtas Parmeno.*

6. *Trimalchio*] Sic juxta editionem Io. Theobaldi Schonwetteri Helenopolitanam, Pauli Frellon Gallo-Lugdunenſem, Io. Petri Lotichii Francofurt. ac utrumque fragmentum Traguriense MSm (nam Patavin. *Trimalcio* impreſſit) Satyrici veteris, & noviter editi conſtanter. Alii *Trimalcio*, qui Gonſalio Termollis. Vide eum in Prælud. dictum, *ut triſur triſcurrium, tricoquus, tricorpor*, Varronis *Seſqui-Vlyſſes, Triſmegiſtus, tripar-*

nomo [1] digitos concrepuit: ad quod ſignum [2] matellam ſpado ludenti ſuppoſuit. Exonerata ille veſica, aquam poposcit ad manus, [3] digitoſque paullulum adſperſos in capite

us. Apud Velſerum in vet. inſcriptione:

Sum victus, ipſe fateor, à Terconſule
Vero patrono, &c.

Sic *Tertullus*, apud Tacitum; unde *Tertullianus. Trimalchio* verò ſonat quaſi *Terrex.* I. V. Vrſinus. Eſtque *Trimalchio* Aſiatica vox, Syriacè *Regem* ſignificans. Meurs. Animadv. miſc. l. 1, c. 11. vetus inſcriptio, CASINIUS. MALCHIO. CONIUGI. De *Malchione* & Martialis l. 3 Epig. 82. Hæc ferè ex Erhard. Wouwer. & Fr. Pithœo.

1. *digitos concrepuit: ad quod ſignum matellam ſpado ludenti ſuppoſuit*] *Crepitu digitorum*, vel ſolo nutu poſcebant domini vilius aliquid imperantes. *Gloſſ. Petron.* Belgæ dicunt, *op ſijn vingeren knippen.* Mos utique ex Martial. diſticho lib. XIV Epig. CXIX. planiſſimò planior:

Dum poſcor crepitu digitorum, ac verna moratur,
O quoties pellex culcita facta mea eſt?

Vnde & alterum ejuſdem poëtæ locum in promptu ſit expedire: lib. VI Epig. lxxxix.

Cum peteret ſeram media jam nocte matellam
Arguto madidus pollice Panaretus.

Aquariæ provinciæ eunuchos præfultos potiſſimum, ejuſdem quoque Epigrammatarii teſtimonio adſtruere poſſe videor, in re & perſona huic prorſus conſimili, imò etiam cognomini, ita more ſuo deliciantis lib. III Epig. lxxxII.

Digiti crepantis ſigna novit eunuchus,
Et delicatæ ſuſcitator urinæ
Domini bibentis ebrium regit penem.

Douſa. P.

2. *matellam ſuppoſuit*] Tragur. c. *ſubjecit.* Hi verò dicebantur laſanophori, à laſano vaſculo. Horat. l. 1 Sat. 6.

--- *quinque ſequuntur*
Te pueri laſanum portantes.

Wouweren. *Laſanum* ſella familiarica. Heſychius.

3. *digitoſque in capite pueri terſit*] Ioh. Chriſtoph. Wagenſeilius in diſſertatione adverſus Fragmentum Petronii noviter repertum: Mihi Arbitrum cum Suetonio comparanti, nulla dubitandi relinquitur occaſio, in Trimalchione notari Neronem. Inducitur à Petronio Trimalchio ludens pilâ inter pueros capillatos formâ conſpicuos: hinc in unius ex eis capite, poſtquam aquam popoſciſſet ad manus, digitos paullulum adſperſos tergit: mox diſcubituris pueri Alexandrini aquam in manus nivatam infundunt, ſuaviter inter miniſteria ſua cantantes. Ad hæc illuſtranda mirè facit Suetonii locus in Neronis ſui c. 20. *Captus autem modulatis Alexandrinorum laudationibus, qui de novo commeatu Neapolin confluxerant,* &c. Petronianus Trimalchio balneis delectatus: delectatus & Nero, de quo idem c. 27. *Refotus ſæpius calidis piſcinis, ac tempore æſtivo nivatis.* Bene lotus Trimalchio, lecticæ impoſitus eſt, præcedentibus phaleratis curſoribus quatuor, & chiramaxiô in quo deliciæ ejus vehebantur, puer vetulus, lippus. Sic Suetonius c. 44. *In præparanda expeditione primam curam habuit delegendi vehicula portandis ſcenicis organis, concubiniſque quas ſecum educeret.* Oſtiarius praſinatus, qui in aditu ſtabat, arguit Trimalchionem fuiſſe Praſinæ factionis, in quam propendiſſe quoque Neronem è c. 22 colligere eſt. Trimalchionis ſplendida domus, porticibus & picturis quæ vitæ anteactæ rationem reddebant ornata, Encolpium ex admiratione rapiebat in ſtuporem: & quem non illa Neronis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

c. 28. capite pueri terſit. Longum erat, ſingula excipere. It-
que [1] intravimus balneum, & [2] ſudore calefacti, m-
mento temporis [3] ad frigidam eximus. [4] Iam T-
malchio unguento perfuſus tergebatur, non [5] lintei-

[1] ſe

nis domus Aurea deprædicata hunc in modum Suet. cap. 31? *Domum à Palatio Eſquilias uſque fecit, quam primò Tranſitoriam, mox incendiô abſumptam reſtitutamque auream nominavit.* & quæ ſequuntur. Trimalchionis grande armarium præter Lares argenteos Veneriſque ſignum marmoreum, etiam in pyxide aurea non puſilla barbam ipſius aſſervabat. Suetonius de Nerone c. 12. *Barbam primam* (inquit) *poſuit, conditamque in auream pyxidem & pretioſiſſimis margaritis adarnatam, Iovi Capitolino conſecravit.* Lepidè teſſerarum luſum in Trimalchione Petroni. perſtringit, prorſus uti Suetonius in Nerone c. 30, dum eum *quadringenis in punctum ſeſtertiis aleam luſiſſe* memorat. Fortunata uxor & topanta Trimalchionis, quæ numos modiô metiebatur, & ex nihilo in cœlum abierat, aut valde fallor, aut eſt illa *Acta liberta,* quam (uti habetur in cap. 28, & 50) *paullùm abfuit quin juſto matrimoniô ſibi conjungeret,* &c. Trimalchio Poëſin adamavit: quare inter epulandum arceſſito inde ſermone ſe ſuoſque convivas exhilarare cœpit. Nero, fidem faciente Suetonio c. 10, *recitavit carmina non modò domi, ſed in theatro tanta univerſorum lætitiâ, ut ob recitationem ſupplicatio decreta ſit, eâque pars carminum aureis literis Iovi Capitolino dicata.* Denique Trimalchionis cœna inter exoletos ad mediam noctem protracta: uti ſæpe ſæpius feciſſe Neronem patet è cap. 27. Nec abludit *Tacitus Annal.* 16.

1. *intravimus balneum*] Antiquis, poſtquam ſe exercuiſſent, ad balnea, à balneis ad cœnam ibant. *Gloſſ. Petr.*

2. *ſudore calefacti*] Wouweren: Inſolens locutio, niſi legas *madefacti.* ſuprà, *ſudore madens*

3. *ad frigidam eximus*] Veteres p- caldariam, in *frigidariam* cellam d- ſcendere ſolebant, ut corpus ſolid- rent. Plin. v Epiſt. vi. *In proximo p- teus, ex quo poſſis rurſus adſtringi, ſi p- niteat teporis.* Sidon. Carmin. ix.

Intrate algentes poſt balnea torrida fl- ctus,
Vt ſolidet calidam frigore lympha cu- tem.

Senec. Ep. lxxxvi: Auſon. Moſ. Corn Celſus de re Med. lib. i, c. iv: Sidon lib. ii Epig. ix, ubi Savaro. *Erhardus.* Sed mallem, locô τοῦ *poſt caldariam,* dixiſſet à *balneo,* aut tale quid niſi hîc *frigidam* juxta Senec. Epiſt. 83 intelligamus: *Ab hac,* inquit, *fatigatione in frigidam deſcendi. hoc apud me vocatur parum calda.* Pro *parum,* al. *non ut antea. Parum,* eſt modicum. ſicque *ad frigidam eximus,* hîc foret in tepidariam. Wouweren: Tres fuere ædes ſeu cellæ in balneis. Prima eſt *caldaria,* τὸ λακωνικὸν Vitruv. lib. 5, c. 10 πυριατήριον, Senec. *ſudatorium,* in quo ſicco calore ſudorem eliciebant. Secunda eſt media, quæ & *tepidaria.* Tertia eſt *frigidaria.* Num ergo Petronius à *ſudatoriis* ſtatim ad *frigidaria* exiiſſe, an potiùs provocato tantùm ſudore *frigidâ* perfuſos narrat? Lucem ei pete ex Celſi l. 1, c. 4.

4. *Iam Trimalchio unguento perfuſus tergebatur,* &c.] A lavatione tenuiores oleô, ditiores contrà unguentô perfuſos linteîs tergeri mos erat, non palliis laneis. unde hoc quoque inter lauticias Trimalchionis ponit Arbiter. *Douſa.*

5. *linteis*] De linteis balneariis, quod dixi, confirmat Martial. lib. 10.

Lintea ferret Apro vacuus cùm vernula nuper, &c.

Item

[1] ſed palliis ex molliſſima lana factis. Tres interim [2] iatraliptæ in conſpectu ejus falernum [3] *potabant : & cum plurimum rixantes effunderent* , [4] *Trimalchio hoc ſuum propinaſſe dicebat.* Hinc, involutus coccina gauſapa, [5] lecticæ impoſitus eſt, [6] præcedentibus phaleratis curſoribus IIII, & [7] chiramaxio, [8] in quo deliciæ ejus *vehebantur*, [1] puer

Servi ad Rhedam currentes splendidè ornati.

Item alibi :

Lintea ſi ſumas, nive candidiora loquetur,
Sint licèt infantis ſordidiora ſinu.

Vnde conjector eos ſecum domo aſportaſſe; ne quis ea fortè à balneatore ſubminiſtrata opinetur. *Idem.*

1. *ſed palliis*] *Erhard.* Ergo pallium propriè ex lana. Vide tamen ſis Balbum Catholico.

2. *iatraliptæ*] Qui unguentis & perfrictionibûs curabant. *Gloſſ. Petron.* Frequens eſt iatraliptarum mentio in gymnaſiis. erant veluti Medici athletarum, qui interdum *gymnaſtæ, progymnaſtæ, pædotribæ, & aliptæ nuncupati. Progymnaſti* Senecæ Epiſt. lxxxiii. de quibus plura Mercurialis, Turneb. & Pet. Faber. Hîc verò Petronio *unctores* ſunt, qui tamen, ut Principem delitioſiſſimum decebat, ſimul artis *medicæ* gnari quum eſſent, ſcitè officio ſuô fungerentur, manibuſque doctiſſimîs, *medicunctores* haut incommodè poſſent Latinè nominari. Sive *reunctores*, ut ex Plinio volunt nonnulli, meo autem animo non bene. *Gonſalius.* Vide & Celſum lib. 1, c. 1; & ibi Hieronymum Rubeum, cujus loci indicium debemus Viro Ampliſſ. Anchiſæ ab Andla. *Gabbem.* alioquin ungendi officiô ſervi functi, qui *aliptæ.* Senec. Iuvenal. Satyr. 6. *Io. à Wouweren.*

3. *potabant*] Vulgati *bibebant.* Sed præſtat illud; non enim pitiſſabant hi, ſed & effundebant, ut ſequitur.

4. *Trimalchio hoc ſuum propinaſſe*] i. e. dicebat, ſe ipſis propinaſſe hoc vinum ſuum. Vocat *ſuum*, quia ipſe tali, nec alio utebatur. *Dominicum* eſt alio loco apud Petronium. *Propinaſſe*, poſitum eſt abſolutè, ut in illo Martialis :

Cœnat, propinat, poſcit, negat, invitat.

Io. Schefferus.

5. *lecticæ impoſitus eſt*] De *lecticarum* fine, & forma, adi Lipſium Elector. l. 1, c. 19. *S. A. Gabbema.*

6. *præcedentibus phaleratis curſoribus* IV] His non diſſimiles ſunt, quos hodiè *Lakay*, dicimus. Horum meminit Paulus *l. xcix § υπ̃ de Leg.* III; Senec. Epiſt. cxviii. *Omnes jam ſic peregrinantur, ut illos Numidarum præcurrat equitatus, ut agmen curſorum antecedat.* Sueton. Neron. c. xxx. Vopiſcus refert Aurelianum curſores eo habitu quo ipſe habebat, Senatoribus conceſſiſſe, id eſt, albatos. Lamprid. in Alexandr. *Curſorem numquam niſi ſervum ſuum dicens, ingenuum currere niſi in ſacro certamine non debere.* Tit. Popma. *phalerati curſores.* Servi, qui in itinere faciundo, vel deambulando per urbem, rhedam, equos, vel pedites, in comitatu præcedebant. Gloſſ. Petron. & Erhard. ex Ramirez. *Phalerati*, ſplendidè ornati; metaphora à phaleris.

7. *chiramaxio*] Genus modici plauſtri, quo homo tantùm geſtari poterat, & à ſervis, non à mannis trahebatur. unde vocabatur chiramaxium. *Scaliger F.* Dicitur *chiramaxium* à χεὶρ, manus, & ἅμαξα currus; ejuſdemque ſignificationis videtur cum arcuma Feſti. *G. I. Voſſ.* Arcuma, modicùm plauſtrum.

8. *deliciæ ejus* vehebantur] Fragment. Tragur. vulgò *ferebantur.* Erhardus

[1] puer vetulus, lippus, domino Trimalchione deformior. [2] Quum ergo adferretur, ad caput ejus [3] cum minimis ſymphoniacis tibiis [4] acceſſit, & tamquam in aurem aliquid ſecreto diceret, toto itinere [5] cantavit. Sequimur nos jam admiratione ſaturi, & cum Agamemnone ad januam pervenimus, *in cujus poſte* [6] *libellus erat, cum hac inſcriptione fixus.* [7] QVISQVIS. SERVVS. SINE DOMI-

qui multa et ad satietatem mira„ bilia viderunt. Defessi mirando.

F Agame: cum Trimalchione regio fastu incedente.

hardus: *deliciæ* παιδικὰ, *pueri amati*. Socrates hiſt. Eccl. l. 3, cap. 19. *Adrianus ipſe Antinoum, ſuas delicias, inter deos repoſuit.* Sic etiam Wouweren, citato Senec. Epiſt. 12. *Ego ſum Philoſiti villici filius, deliciolum tuum.* Et Virgil. *Alexin delicias domini.*

1. *puer vetulus*] exoletus. Vide Senec. Ep. 96. Hi catulaſtri dicebantur: Gloſſ. catulaſter βούπαις: à catuliendo. Catulire verò, incitari ad Venerem. *Wouweren.* Βούπαις, propriè puer grandis. Adi quæ ſuprà de *exoletis*.

2. *Quum ergo adferretur*] Sic & Tornæſius, alii. c. Tragur. *auferretur*. Douſa MS. ad edit. Tornæſii: c. M. *efferretur*. Erhardus: Lege, *efferretur*, ſcil. ex balneo. Putſchius. Vulgatam tamen comprobat ipſe Petronius in eo, qui ſequitur, loco: *In his eramus lautitiis, cùm ipſe Trimalchio ad ſymphoniam allatus eſt.*

3. *cum minimis ſymphoniacis tibiis*] Douſa MS. ad edit. Tornæſ. f. reponendum: *cum mimicis ſymphoniacus t.* MS. Tragur. *c. minimis ſymphoniacus t.* Wouweren: Cicero pro Milone, *Milo, qui nunquam, tum caſu pueros ſymphoniacos ſecum ducebat, & ancillarum gregem; ille qui ſemper ſecum ſcorta, ſemper exoletos ducebat, tum neminem.* Erhardus: Quid ſunt autem *minimæ ſymphoniacæ tibiæ?* An legendum, *mimicæ?* ſic enim infrà de pueris in miniſterio cantillantibus: *Pantomimorum non patrisfamiliæ triclinium crederes.*

4. *acceſſit*] Impropriè de eo qui vehitur. *Ge. Erhardus.*

5. *cantavit*] Scilicet tibiis. *Erh.* Tilebomenus: Magìs appoſitè legeretur, *baſiavit.*

6. *libellus*] Tabella. Sic uſurpavit Seneca de Benef. IV, c. 12. *Suſpenſum amici bonis libellum dejicio.* Io. Scheffer.

7. QUISQUIS. SERVUS. &c.] Io. Chr. Wagenſeilius in Diſſertat. ſua: Pauperis (quod ajunt) eſt, numerare pecus: ideo iſte titulus vel ipſum Craſſum ἀγέλαστον (*qui nunquam riſit*) in cachinnum ſolvere queat. An enim aliquid indignius erat, quàm Trimalchionem qui greges puerorum exoletorumque per nationes coloreſque deſcripta agmina poſſidebat, ita delineare, ut nemo ex abjectiſſimis mancipiis ſine ejus expreſſo juſſu pedem domo efferre poſſet? Atqui infrà familiæ Trimalchionis ne decima quidem pars dominum ſuum novit? Solorum coquorum decuriæ numerantur quadraginta. Mithridates ſervus ſine dominico juſſu etiam in crucem agitur. Nempe ad capitis ſupplicium de ſervis ſumendum Trimalchionis juſſu nullatenus; ad foras prodeundum planè opus fuit. Lepidum vidimus initium: &c. Quid ſi ſtatuatur *edictum* temporarium ejus diei, ſervos in apparatum *liberæ cœnæ* ſic conſtringens? meminerimuſque familiam urbanam, non in *prædio Cumano*, de quo actuarius, totque latifundiis ruſticantem (quam vel unicè intendit ſermo convivæ) hìc intelligi: aut etiamſi libellus concipiatur perpetuus, modò benigniùs inter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] *DOMINICO. IVSSV. FORAS. EXIERIT. ACCIPIET. PLAGAS. CENTVM.* In aditu *autem* ipſo *ſtabat* [2] oſtiarius [3] praſinatus, [4] ceraſino ſuccinctus cingulo,

interpretemur *juſſu dominico*, ut etiam comprehendat jus in ſervos habentem à Domino: omnia tantumnon plana erunt & aperta. *Foras non efferre pedem* extra palatium, nîl habet incommodi, modò cætera recta ſint. *Coquorum decuriæ*, tot poterant eſſe vi verborum quot *viatorum* i. vel una, omnium verò ſervorum Domino in Colonia continuè præſtò, vel per vices, 40 *decuriæ*, & quid vetat multò plures? modò non ad coquos unius Seviri extendantur, & indè aliquid exſtruatur. *Mithridatem*, conſcio Gaiô in crucem fuiſſe actum, nihil impedit; vel ſi eo inſcio, is, iive (procuratores) qui *ſeſtertiûm eodem die centies in arcam retulerant, quingentoſque boves domuerant*, &c. etiam maledicentem Domino ſervum ſic punire poterant.

1. DOMINICO IUSSU] Domini juſſu. Sic Columella. IX præf. *Subjecta dominicis habitationibus ponebat vivaria* Io. Schefferus.

2. *oſtiarius praſinatus*] *Oſtiarius*, quem *clauſtrituum* appellat Lanius apud Gell. lib. XII, c. X; *puerum ab janua*, Cornelius Nepos in Hannib. aditum obſidebat, ut admitteret nimirum, vel dimitteret eos, qui dominum conveniebant. Is fuit cathenatus: Columell. in præf. lib. I. *an putem fortunatius à cathenato repulſum janitore, ſæpè nocte ſera foribus ingratis adjacere?* Et hæc ſunt *oſtiarii* impedimenta apud Afranium, referente Feſto in *Tintinnare*. Suet. de clar. Rhet. c. III. *L. Votacilius Pilutus ſerviſſe dicitur, atque etiam oſtiarius veteri more in cathena fuiſſe.* Notanda ſunt Suetonii verba, *veteri more*. Quæ indicant non ita factum fuiſſe ætate Suetonii. Et ſanè longo etiam poſt ipſum intervallô legimus apud Corippum lib. I, cathenas à janitore in januam tranſlatas fuiſſe. *Oſtiarii* comes plerumque fuit canis. Suet. de Vitellio Imp. latebras quærente, c. XVI. Senec. lib. III de Ira, c. XXXVII. Pignorius. Cathena ſic à κάθημα, catena, monile. Pollux. catena verò abiecto ſpiritu. Voſſius. Gloſſ. Petron. *Oſtiarius praſinatus:* à colore veſtimenti, nimirum viridi.

3. *praſinatus*] In circo erant factiones, diviſæ in partes coloribûs diſtinctas. Caſſiodor. Var. l. 3, Ep. 51. *Tranſit praſinus, pars populi mæret; procedit venetus, & potior turba civitatis affligitur.* Vbi haud dubiè leg. *procidit venetus*, pro, *occumbit*. Hinc aurigæ nomina ſortiti, ut illi dicantur *praſinati*, hi, *venetiani*. Fuiſſe Neronis *praſinum* agitatorem ſcribit Sueton. in Neron. cap. 22; & Spartianus, qui eum inſuper *praſinæ* parti faviſſe tradit. Satyricè ergo Petronius Neronem ſub Trimalchionis nomine perſtringit, quod vel extra ludum & circum ſervos haberet *praſinatos*, qui à ſe videtur addidiſſe ceraſinum cingulum, id eſt, ruſſeum, ſtudiô opinor innovandæ factionis à ſe Claudianæ dictæ. *Erhardus. praſinatus.* Notum & hinc jam in Neronem Satyricum ſcomma. Nam Cajum Principem, quem penitus æmulari, glorioſum duxit imprimis ipſus Nero, Suetonius teſtatur, nimis factioni *praſinæ* fuiſſe addictum. inquit ergò in Caligula c. LV. *Praſinæ factioni ita addictus, & deditus, ut cœnaret in ſtabulo adſiduè & maneret*, &c. *I. A. Gonſalius.*

4. *ceraſino ſuccinctus cingulo*] Anton. Thyleſius de Colorib. cap. 7. *Vini genus eſt quoddam inter ruffum albumque, quod quia ceraſi colorem refert duracini, ceraſolum dicunt aliqui Italiæ populi.*

lo, atque [1] in lance argentea piſum purgabat. Super limen autem cavea pendebat aurea, in qua [2] pica varia [3] intrantes ſalutabat. Cæterum ego dum omnia ſtupeo, pene reſupinatus crura mea fregi. ad ſiniſtram enim intrantibus, non longe ab [4] oſtiarii cella, canis ingens catena vinctus, in pariete erat pictus, ſuperque [5] quadrata litera ſcriptum, [6] CAVE. CANEM. Et collegæ quidem mei riſerunt. Ego

C. 29.

literis maximis, ut è longinquo legi et videri posset.

puli. Alamannis, *ſchiler.* Ergo ut *praſinatus* à πράσον (*porrum*) ita *ceraſinus* eſt à κέρασος (*ceraſum*) utrumque à colore ejus fructus: illo viridis, hoc ruſſeus notatur. *Erhardus*

1. *in lance argentea*] *Lance* omittit c. Tragur.

2. *pica varia intrantes ſalutabat*] De hoc genere Plinius lib. x, c. XIX. *Nuper, & adhuc tamen rara, ab Apennino ad urbem verſus cerni cœpere picarum genera, quæ longa inſignes caudâ variæ adpellantur.* Nos patrio ſermone, *bonte Exters*, nominitamus, famoſa garrulitate amabiles, nec mentitus Martial. lib. XIV.

Pica loquax certa dominum te voce ſaluto:
Si me non videas eſſe negabis avem.

Douſa P. *Erhardus*: puto *variam* dici, ut apud Lucret. plerumque, *variæ volucres*, vel, *diſſimiles*, vel, *varii coloris*. Interpretes hoc loco confundunt *picam variam*, cum *graculo*, ſed perperam. De pica eſt verſus ille apud Gardinerum in Proverb. antiq.

Nomen abeſt picæ, niſi quid varii tenet in ſe.

Et ille alter apud Balbum in Catholico:

Nigrior una pice, pars altera candida picæ.

3. *Intrantes ſalutabat*] Benedictus Magiſter apud Balbum: *Picæ verba in diſcrimine vocis exprimunt, ut homo,* &c. *& ſonum humanæ vocis imitantur.* Erhard. De his accipiendum illud Perſii:

Quis pſittaco expedivit ſuum χαῖρε,
Picaſque docuit verba noſtra conari?

Wouweren. χαῖρε, eſt *ſalve.*

4. *oſtiarii cella*] *Cellam* atrienſem dicit, ubi vinctus janitor cuſtodiam januæ gerebat, Rader. ad Martial. l. 9 Ep. 55. Memoriâ opinor lapſus. non enim ſervus vinctus ſervabat, ſed canis vinctus, ut ex Plauto diſcimus. *Erhardus*. Confer verò quæ paulò antè ad *oſtiarius praſinatus* Pignorius, de *catenatis*.

5. *quadrata litera*] *Quadratas literas* vulgò capitales vocamus. Sed illis priſcis ſeculis nullæ aliæ erant literæ, præter quas vocamus capitales. Quas ergo, *quadratas literas* vocat, quæramus. Ex *Scaligero* adducit *Wouwer.* & *Gabbema.* Sed *Erhardus*: Petronii & antè temporibûs jam inventæ erant aliæ literarum formæ, teſte Quintiliano l. 1, c. 7, inter quem & Petron. non adeò multum ævi interfuit, ut non earund. literarum formis uti potuerint: quæ formæ erant *quadratæ*. Meurſ. Animadv. miſcell. l. 3, c. 18. Vide tamen Cujacium. Nimirum hoc vult dicere Erhardus: Quidni potuerint & noviter inventîs, & antiquis quadratîs uti? quemadmodum hodienum fit.

6. CAVE. CANEM] Sic codex Tragur. Vulgati, *cave, cave* bis; ſed planè ſufficit unum. Auſ. Popma: Varro Eumenidibûs. *Quum in eo eſſem occupatus, atque in ſchola curarem inſcribi:* T. SCANTIUS. HORNO PER. DIONYSIA. *quòd ea die mea erat præbitio, in janua* CAVE CANEM *inſcribi jubeo.* CAVE CANEM elo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Ego autem collecto ſpiritu, non deſtiti totum parietem perſequi. Erat autem [1] venalitium titulis pictum, & ipſe Trimalchio capillatus [2] caduceum tenebat,[3] Minervaque ducente

elogium inſcribi ſolitum in janua, quò ignoti ædium ingreſſu arcerentur. nam veteri more *canes* ad oſtium, non vivi modò, ſed vel ſculpti, ut in regia Alcinoi:

Χρυσεοὶ δ' ἑκάτερθε καὶ ἀργύρεοι κύνες ἦσαν,
Οὓς Ἥφαιστος ἔτευξεν ἰδυίῃσι πραπίδεσσι·
Δῶμα φυλασσέμεναι μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο,
Ἀθανάτους ὄντας, καὶ ἀγήρως ἤματα πάντα.

(Aureus hinc ſplendet canis, hinc argenteus alter,
Quos Deus ipſe potens ignis ſic ſtruxerat arte;
Magnanimi ad Ducis Alcinoi valvas vigilantes,
His vitæ ſine fine dies, his nulla ſenectus.)

vel picti in pariete, ut in fornice Petroniana, in qua non longè ab oſtiarii cella *canis* ingens, catenâ vinctus, in pariete eſt pictus, ſuperque quarata literâ ſcriptum, CAVE CANEM. Hôc uti conveniet quotiens admonebimus, cavendum eſſe ab homine maledico, & obtrectatore: aut ab hoſpite ſordido, vel inhumano, & minimè hoſpitali.

1. *venalitium titulis pictum*] *Venalitium* vocat *δουλοπρατήριον* (*forum proſtantium ſervorum*). tituli autem non ſolum in venalitio pingi ſoliti, ſed etiam collo aptari vendundi mancipii. Propert. lib. IV, & V.

Aut quorum titulus per barbara colla pependit:
Cælati medio cum ſaliere forò.

Ioſ. Scaliger.

2. *caduceus*] vel cerycium, utrumque è Græco *κηρύκειον*. pacis erat ſignum ornatûſve fœdus ambientium *caduceatorum* exterorum: ut ſagmina Romanorum. G.I. Voſſius. Fuit autem lignum rectum habens duos angues ſibi invicem implicitos faciebûs obverſis. Scholiaſtes Thucyd. L. I. *Caduceus*, virga & inſigne Mercurii. *Gloſſ. Petron.* Quo ille ad dirimendas diſcordias uſus. Hinc tractum quod præcedit.

3. *Minerva ducente tænia intrabat*] Tornæſ. *M.d.tenia i.* in marg. (ſignatô ante *tenia* *) *tænia.* ubi Douſa Ms.f. *januam*. Barthius: *ducente* * *tenia*, &c. Aſteriſcum exſtirpa: *teniæ* autem ſolemnes in imaginibus, ita hominem *teniâ* comprehenſum introducebat Dea. Pauſan. Att. *Ἀπόλλωνα ἀναδούμενον ταινίᾳ τὴν κόμην* (*Apollinem revinctum tæniâ comam*). Lucian. Philopſ. de ſtatua Pelichi. *Διαδούμενον τὴν κεφαλὴν τῇ ταινίᾳ*, (*religatum caput tæniâ*). Paulò poſt: *εἶδόν τινα ἐπὶ τῇ δεξιᾷ τοῦ Κρόνου ταινίας καὶ στεφάνους ξηροὺς ἔχοντα*, (*vidi quendam à dextra Saturni tænias coronaſque aridas habentem*). Ælian. lib. IX, c. XXXIX; ubi adoleſcens amans ſtatuam bonæ fortunæ: *ἀναδήσας πολλαῖς ταινίαις καὶ στεφανώσας τὸ ἄγαλμα, ἑαυτὸν ἀπέκτεινε* (*multis tæniis ſtatua devinctâ & coronatâ ſeipſum interemit*). Sic amatores Athenis amaſia tæniis incinxiſſe, judiciô adfectûs ex eo more clarum, quem ad Theocritum illuſtrat D. Heinſius. Aſteriſcum Tornæſianum ante *tenia*, alia prorſus mente à Tornæſio locatum, (nimirum notæ in marg. ergo, non defectûs causâ) quàm à Barthio acceptum, etiam poſterior editio Gabbem. & antè R. Herm. ac ambæ Wouwer. ſuum fecerunt. Cæterùm Traguriense fragmentum habet *Romam intrabat*. Qua de re *Schefferus*. Vulgati habent *tenia*, quod ſunt, qui probant, quia hìc reſpiciatur ſenatusconſultum, quo *ſtatutum aureum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

ducente tænia intrabat. Hinc quemadmodum ratiocina ri didiciſſet, [1] dein diſpenſator factus eſſet, [2] omnia dili genter curioſus pictor cum inſcriptione reddiderat. I deficiente verò jam porticu levatum [3] mento in tribu nal excelſum Mercurius *rapiebat*. Præſto erat Fortun cornu abundanti copioſa, & [4] tres Parcæ [5] aurea penſ tor

reum Minervæ ſimulacrum in curia, & juxtà Principis imago, ſicut refert Tacitus. Reginæ quoque ambulare ſolitæ, *tæniis ductis* à ſpadonum vel juvenum grege. Sed hos ego non intelligo. Ecquid enim volunt iſta, *tæniis ductis?* quid eſt, *tænias ducere?* num tenebant illas *tænias* Reginæ? non exiſtimo. ſpadones hoc faciebant, iiſque ducebant Reginas. Quas ſi Referre debuit hoc loco Minerva, illa ducende fuit à Trimalchione. At hîc contrà fit: Minerva ducit Trimalchionem, cujus nulla intelligitur aptè *tænia*. In libro Puteani *tema* legitur cum ſuperſcripta lineola, quam puto eſſe indicem proprii nominis; & mox, *vitabat*, non, *intrabat*. Quare ſuſpicor, lectionem eſſe veram, *romam itabat*. Fuit nempe primò conjunctim ſcriptum, *romamitabat*, inde factum, *roma mitabat*, poſt, *rema vitabat*, & *tenia vitabat*. Wagenſeilius: Noto mihi novas, & ante hunc diem inauditas correctiones. Talis, loci depravatiſſimi: *Ipſe Trimalchio capillatus caduceum tenebat. Minervaque ducente Romam intrabat.* Nam *tenia intrabat* quid eſſet, nemo explicare poterat. Nihilominus deliberandum potiùs ſtatui, quàm ut hoc mutarem. Eſt enim ſenſus perſpicuus: *Minerva Trimalchionem tæniâ* lacinia, lemniſco aut faſciolâ *apprehenſum oppidum* aut *urbem intrantem ducebat*. Subintelligam potiùs, quàm ut exprimam *Romam*. Niſi quis forſan paciſceretur, ut ſic legerem: *Minervaque tæniâ ducente Romam intrabat*. Proſtiterit Romæ in cataſta Trimalchio (nam ſervus fingitur ex Aſia oriundus, ut patebit infrà), ſed Romæ ne quaquam 14 annos (vel enim puriù loqueretur) ſervivit; ut ex fine Frag menti deprehendere erit: ac ne qui dem Romæ fuiſſe, alibi diſertè dici tur. Denique, nemo adeò miretu jam *tænias*, jam *tenias* ſcribi; illud ſo lido nititur fundamentô derivationi à Græco ταινία, hoc forſan partim reſpicit originem τȣ̃ ταινία quod ἀ τείνω (tendo), partim facilitatem mutationis *æ* in *e*, unde antiquitus (Ennii temporibûs) *edepol erumna*, &c. & rurſus cadente Latinitate *era* pro *æra*, taliáque. Voſſ.

1. *dein*] *Deinque* Fragment. Tragur.

2. *omnia diligenter curioſus pictor cum inſcriptione reddiderat*] Is mos erat, ut adjicerent, quid pictura notaret, maxime rudi & impolito ſeculô. Ælianus l. 10 Var. ὅτε ὑπήρχετο ἡ γραφικὴ τέχνη, οὕτως ἄρα ἀτέχνως εἴκαζον τὰ ζῶα, ὥστε ἐπιγράφειν αὐτοῖς τοὺς γραφέας· τοῦτο βοῦς, ἐκεῖνο ἵππος (*Incipiente primùm pictura, ſic ruditer fingebant animantia, ut ſimul inſcriberent: hoc bos, hoc equus*). Io. à Wouweren.

3. *mento i. t. e. M.* rapiebat] Ita c. Traguriens ſed Gabbem. Frellon. al. *mento i. t. e. M. capiebat*. Tornæſ. *merito i. t. e. M. c.* Vbi Douſa MS. *mento* c. Pith. & f. *rapiebat*. Barthius: Lege *rapiebat*. Fulgent. Myth. *ſequax ſi fueris celeriter raptum ex mortali cœleſtem efficient*.

4. *tres Parcæ*] Sidon. Carm. VII.
Aurea concordes traxerunt fila ſorores.
Adludit autem ad diſciplinam Hetruſcorum. Germ. Valens Pimp. ad IV Virg.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

torquentes. Notavi etiam in porticu [1] gregem curſorum cum magiſtro ſe exercentem. Præterea grande [2] armarium in angulo vidi, in cujus [3] ædicula erant [4] Lares argentei poſiti, Veneriſque ſignum marmoreum, & pixis aurea

IV Virg. Ecl. *Aurea penſa* ſunt felicia Parcarum omina. Sidon. Carm. XV.

--- --- probat Atropos omen
Fulvâque concordes junxerunt fila ſorores. Ge. Erhardus.

5. *aurea penſa*] Rebus lætîs ea Parcis dabant. Sidon. triſtibûs autem pulla. Horat. Martial. *Idem.*

1. *gregem curſorum*] Curſoris operam indicat nomen ipſum. Petronius ſupr. *hinc involutus coccina gauſapâ, lecticæ impoſitus eſt, præcedentibus phaleratis curſoribûs quatuor.* Præcurrere igitur & præcedere *curſorum* fuit. Martialis lib. V Epig. XCIV.

Nec feriatus ibat ante carrucam,
Sed tuta fænô curſor ova portabat.

Verùm & prænunciare. Apulejus l. X Metamorph. *Miſitque protinus curſorem, qui vianti marito domus expugnationem nunciarent.* Tacit. vit. Agric. Sueton. In Tit. cap. VI. Imò & epiſtolas perferre. Suet. Ner. cap. XLIX. Et quidquid epiſtolas comitabatur; Martial. Epig. LVIII lib. III. Suetonius in Nerone præcurſum notavit, ut & Seneca; ille cap. XXX. *Nunquam carrucis minùs mille feciſſe iter traditur, ſoleis mularum argenteis, canuſinatis mulionibûs, armillata & phalerata cum Mazacum turba atque curſorum.* Seneca Epiſt. LXXXVII. *O quàm cuperem illi* (Catoni) *nunc occurrere aliquem ex his troſſulis in via divitibus, curſores, & Numidas, & multum ante ſe pulveris agentem.* Vidend. omnino Pignorius lib. de Servis, pag. 147, &c. Gabbema in ſecundò editis.

2. *armarium*] Locus, ubi cibaria, veſtes, libri & ſimilia reponuntur. *Gloſſ. Petron.* nummi Cic. pro Cœlio: *Tune aurum ex armario tuo promere auſa es?* Idem pro Cluentio. *Cùm eſſet in ædibus armarium, in quo ſciret eſſe nummorum aliquantulum & auri, noctu duos conſervos dormientes occidit.* Plaut. Captiv: *Cellas refregit intus omnes, recluſitque armarium.* Ibidem: *Quin ex occluſo atque obſignato armario decutio argenti tantum, quantum mihi lubet.* Galli adhuc dicunt, *armoire.* Ian. Laurenberg.

3. *In cujus ædicula*] theca ſimulacri. Tertull. de Idol. c. 8. *Nec enim differt an exſtruas, an exornes, ſi aram, ſi templum, ædiculam ejus inſtruxeris.* Wouweren. Erhardus: Sacello, ſacrario, larario, quæ in magnatum domibus fuiſſe noravit Barthius ad Claudian. n. 480. Ipſe Barth. hîc: pretioſioribus effigierum ædiculas faciebant. Pauſan. Corinthiacis. Herodot. Euterpe: Iuvenal. Satyr. 8.

Ipſi deinde lares, ſi quod ſpectabile ſignum,
Siquis in ædicula Deus unicus. --

4. *Lares argentei*] *Lares* antiquitus Familiares dii cujuſque domus. Ipſus *Lar* in Prologo Aulul. Plauti: *Ego Lar ſum*, &c. Majores cujuſque familiæ, eidem fuere numina. Non tamen omnes, ſed illi tantùm, qui rectè & honeſtè curriculum vivendi, à naturâ datum, confeciſſent. Planè Apul. de Deo Socratis. Ipſum imitatur Mart. Felixi lib. II. *Lemures, ſi vitæ prioris adjuti fuerint honeſtate, in Lares domorum urbiumque vertuntur. Si autem depravantur ex corpore, larvæ perhibentur ac maniæ.* Ideo ipſorum ſimulacra vix abeſſe à domo alicujus contingeret, ſed lararìis impoſita colebantur honoribûs, ſupplicabanturque, *thure, vinô & coronîs*, Plautus docuit Trinumm. a. I, ſc. 2, v. I. &c. obſervo ego, *lucernis* etiam antè ædiculas pendentibûs,

aurea non puſilla, in qua [1] barbam ipſius conditam eſſe, dicebant. [2] Interrogare ego atrienſem cœpi: [3] quas in media porticu picturas haberent? † Iliada & Odyſſeam, inquit, [4] *ac Lænatis gladiatorium munus.* ‡ *Non licebat multa etiam*

† *Atrienſis.* ‡ *Encolpius.*

bûs. Planum hoc ſit ex bilychni lucerna ænea Lugduni reperta anno ∞. Iↄ. V cujus catenis inſerta tabella erat cum hac inſcriptione: LARIBUS SACRUM. P. F. ROMAN. id eſt, *publicæ felicitati Romanorum.* apud Gulielm. Choulium lib. de Ant. Relig. Rom. hujuſce lucernæ imaginem videre eſt. Confirmo inſuper veteri inſcriptione Præneſte in Latio inventa, ubi inter alia: ET. CUPIDINES II. CUM. SUIS. LYCHNUCHIS ET. LUCERNA. LARUM. Argentei haut inſolenter facti. Municipibus Rheginis T. TARFENIUM reperio inter alia legaſſe, LARES ARGENTEOS. SEPTEM. Sic ex marmore conſtat Calabriæ civitatis. *I. A. Gonſalus.*

1. *barbam ipſius conditam eſſe dicebant*] Vulgaris ac notiſſima veterum conſuetudo deponendæ barbæ multis teſtimoniis confirmata à Criticis noſtris: ut ex Suet. Neron. c. XII, de depoſitione ſolemni barbæ Neronis. *Gymnico* (inquit) *quod in ſeptis edebat, inter Buthyſia apparatum barbam primam poſuit, conditamque in auream pyxidem, & pretioſiſſimis margaritis adornatam Capitolio conſecravit.* Vide Lipſium ad lib. XIV Ann. Tacit. c. XV. *Ramirez.* Alii Veneris barbam putant heic intelligi: idque ex Macrobii lib. III, c. VIII probare conantur. *S. A. Gabbem.*

2. *Interrogare ego atrienſem cœpi*] *Atrienſes* ſervi, qui *atrium* obſervant, & cuſtodiunt, ne quid ex imaginibus, ſtemmatibus, ac cæteris, quæ in atrio reponi ſolent, deperiret; & qui ſupellectilem ædium, aut villæ exponunt, ſimulque atrium omni ex parte mundum, & nitidum ut ſit, procurant. *Tit. Popma.* MS. Tragur. pro *ego*, habet *ergo.*

3. *quas in media porticu picturas haberent*] Torn. *q. in medica* (in marg. *media* [*porticu*]. h. e. alii *media*, i.e. *porticu*; ut idem Tornæſ. explicat in ſuis Var. lect.) *picturas h.* Wouwer. & R. Herm. *q. i.* * *medica* (cum aſteriſco ſc. Tornæſ.) *p. h.* Frellon. & Lotich. *q. i. media pi h.* Tragur. Fragment. *q. i. medio p. h.* Barthius: Ambitionem etiam ſummam in hoc notat Arbiter; nam cùm de ſingulis fabulis, quas ex poëtis pictas haberent, interrogaretur *atrienſis*: tota illa celeberrima & maxima opera ſibi eſſe reſpondit: ne quid vulgare, ſcilicet, loquatur tanti jactatoris mancipium. Pingi autem ſolitas *Iliadem* & *Odiſſeam* teſtatur cum recentium ſuo ævô vituperatione Vitruvius lib. VII, c. V. Et ſic porticus Romæ *Argonautarum* appellabatur, ut mentio apud P. Victorem Regione IX. Erhardus: Moris erat apud Romanos, hiſtorias, fabulas, & alia multa porticibûs depingere, ſubſcriptis poëtarum verſibûs, quos deinde otioſi ſolebant ſpatiantes relegere. Ramirez ad Martial. l. 3 Epigr. 20, num. 5.

4. *ac Lænatis g. munus. Non l. multa etiam conſiderare*] pro MSi, & Patavino, *ac lenatis g. munus n. l. multaciam c.* Tilebomenus: *ac lenatis gladiatorium munus,* &c. Locus inſigniter depravatus, quem ita reſtituendum eſſe putarem; *ac dantes gladiatorium munus, non licebat multoties conſiderare*: ne videlicet horror & metus ab inflictis vulneribus & effuſo cruore gladiatorum aſpectantes inceſſeret. *Schefferus: ac lenatis gladiatorium munus non licebat multaciam conſiderare.* Hæc prodigioſa

ſunt

etiam conſiderare. Nos, jam ad triclinium *perveneramus*, in cujus parte prima [1] procurator rationes accipiebat: & , quod præcipue miratus ſum, [2] in poſtibus triclinii faſces erant cum ſecuribus fixi, quorum [3] imam partem quaſi [4] embolum navis æneum finiebat, in quo erat ſcriptum,

ſunt, nec emendatu facilia. Suſpicor nihilominus, ſcripſiſſe noſtrum: *ac lævâ, bis gladiatorium munus. Non licebat multa etiam conſiderare.* Continuat atrienſis verba ſua, & poſtquam de Iliade ac Odyſſea picta memoraſſet, pergit, inque læva porticûs parte ait cerni bis pictum *munus gladiatorium,* quod à ſe datum, credo, Trimalchio memoriæ causâ ibi juſſit depingi, pro illorum temporum conſuetudine, de qua dico in opuſculo *de Pictoria.* Niſi mavis cum Cl. Gronovio inſiſtere tenaciùs lectioni veteri, legeréque, *ac Lænatis*, & accipere de munere nonneminis ſit appellati. Cum Lænatis Conſulis ſit mentio apud Ciceronem III de Legibus, alibi quoque crebrò nomen hoc occurrat. Subdit poſtea Encolpius, non fuiſſe ſibi tantum temporis, ut hæc omnia ſpectare poſſet diligentiùs. *Multa conſiderare* dictum eſt, ut apud Virgilium, *multa reluctari*: --- *& ſpiritus oris*

Multa reluctanti obſtruitur. ---

ait IV Georg. Vbi Servius: *multa, pro multum, nomen eſt pro adverbio.* Mallem ego genus dicere ellipticum, integreque eſſe, *ad multa negotia uſque*, vel, *ad multa tempora uſque*, cùm ne *multum* quidem ſit adverbium, quod abunde Schoppius in Paradoxis comprobavit. Illud *etiam* reſpicit ſuperius, *non deſtiti perſequi parietem*, celeriter videlicet ac curſim perluſtrando; vult enim, etſi ita perluſtrârit, conſiderare etiam ſingula cum cura haud potuiſſe. De *conſiderandi* voce dixi alibi ad Phædrum.

1. *procurator*] *Procurator* ſervus, qui mandato domini negotia ejus adminiſtrat, cui ſupellectilem, & cellaria credi conſueviſſe auctor eſt Salvianus de Provident. Dei lib. III. *Tit. Popma.* Sed planè etiam in aliis locus *procuratoribus*, quod & infert legalis definitio: *procurator eſt qui mandatô domini,* &c. l. I ff. de Procurat. & defenſor. Sic Fabius major Declam. 345. *Satis ſit vobis (ô divites) hoc veſtras præſtare fortunas, quòd per diſpenſatores feneretis. quòd familiam per procuratores continetis.* Et hic *procurator* rationes accipit. Plura mox in *diſpenſator.*

2. *in poſtibus triclinii faſces cum ſecuribus erant fixi*] *Faſces*, bacilli aliquot teretes lorô colligati in modum faſcis. Securis & faſces inſignia. Magiſtratus, quibus à lictoribus prælatæ. Duumviris autem, Ædilibus quinquennalibus, Sexviris (qui magiſtratus municipalis) lictores præibant, non cum faſcibus, ſed nudis virgis aut bacillis. Ideo miratur adoleſcens, quia inſolens & præter morem. Fusè Lipſius lib. I Elect. c. XXIII. *Wouweren.* Lipſius El. lib. I, c. 23. Bacilli præferri Duumviris ſoliti locô faſcium, qui ritus ne nunc quidem exolevit in Colonia Agrippinenſi; ubi lixæ, qui majores Conſules comitantur, oblongum teretem baculum geſtant, inſigne Magiſtratus. At Campanæ ſuperbiæ fuit, quòd IIviri, aut Seviri, faſces ſumerent: ut apud Petronium, &c. Douſa MS. (ad edit. Tornæſii).

3. *imam*] *unam* eſt in MS. Tragur. quomodo & legit Tornæſ. Vbi Scriverius MS. *imam* Lipſ. Elector. c. 22. quod amplexi omnes recentiores.

4. *embolum nav. an.*] Scholiaſtes Pindari: ἔμβολον δὲ φησι τὸ ξύλον, ᾧ ἀναδε-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

ptum, [1] G. Pompeio. Trimalchioni. [2] VI Viro. Augustali. [3] Cinnamus. Dispensator. Sub eodem titulo, [4] etiam [5] lucerna bilychnis de camera pendebat, & duæ tabulæ in utroque poſte defixæ; quarum altera, ſi bene memini, hoc habebat inſcriptum:

III. Et.

ἀναδεσμοῦσι τὴν ἄγκυραν (embolum verò dicunt lignum, quo alligant ancoram). Gloſſa: *Roſtra,* ἐμβολαί. *Gabbema. Quaſi embolum navis acutum.* id aduncum erat. Hinc in Catalect.

-- Puppis adunca cucurrit.

Propertius, Statius, & alii, *curvam navem* dicunt. Et propterea *roſtrum* Latinis, quod Gr. ἔμβολον. Erhardus. *Embulum,* Fragment. Tragur. In vulgatis, *embolum* ſcribitur. Dicam hac de re nonnihil ampliùs in curis ſecundis librorum de Milit. Navali. *Io. Scheffer.*

1. G. Pomp.] Sic & Tornæſ. alii. MS. Tragur. C.N.i. CN. ut Patav. editio; hocque vellet Douſa in Præcidaneis, & Wagenſeil. in ſua diſſertat. ſed fruſtra: *Gajus*, Trimalchio infrà in Fragmento, ab actuario, & familia expreſſim nominatur.

2. VI VIRO. AUGUSTALI] Fragment. Tragur. *Seviro.* Wouweren: in Inſcriptionibus vetuſtis ſæpe ejus mentio: PUBLIUS. ANTHUS. VI VIR. AUGUSTALIS. FAUSTUS. VI VIR. ET. AUGUSTALIS. QUI. INTER. PRIMOS. AUGUSTALES. A. DECURIONIBUS. AUGUSTALIS FACTUS. EST. Anonymus in literis Dn. Lucii ex Italia: *Seviri Auguſtales.* Hi *Auguſtales* ſimpliciter *Seviri* nonnunquam; fragm. Petronii (infrà) haud ſemel: *Sevir gratìs factus ſum. Habinna Sevir eſt.* Inde cœna *Seviralis* ob honorem *Seviratus* data. Grut. 1073, 6. V. Reines. ea Epiſtolâ, ubi neſcio quid de duplici genere *Sevirorum*, ac de feminis in eum ordinem adlectis, aut ſaltem ornamentô honoratis, ſine uſu ac miniſterio. Confer & quæ inferiùs recurrent de Seviris.

3. CINNAMUS. DISPENSATOR] Actor ſecundarum in familia fuit *diſpenſator*, qui Græcis *οἰκονόμος* dictus eſt. meminerunt autem antiqui tituli. SIGNUM. HERCULIS DORUS. LARC. DISP. QUI ANTE. VILLICUS. HUJUS. LOCI. D. D. Item: EPAPHRÆ DISP. T. ARIANI. ANESIS FILIA. VIRGO. VIXIT. A. XVII. Aliud: DIS. MANIBUS. ONESIMI. CÆPIONIS. HISPONIS DISP. TI. CÆPIO. HIERONYMUS. ET. SIBI. ET. SUIS. & quidem *diſpenſatores* dicti ſunt ideo, quòd olim æs penſantes expenderent, non adnumerarent. Tradit hæc vetus interpres ad Sat. II Perſii: *fuit autem aſsis libralis, & dipondius, quod hodie in uſu remanſit; & ſolebat penſari potiùs quàm numerari, unde & diſpenſatores dicti,* &c. Laur. Pignorius. *Diſpenſator*, qui ſervis cibaria mandabat; ſed idem & pecuniam verſabat. *Wouweren.* Confer quæ in ſequentibus.

4. *etiam*] *&*, MS. Tragur.

5. *lucerna bilychnis de cameræ pendebat*] Candelabrorum, priſcis in cœnis nullus uſus. Noctis tenebras lucernis penſilibus diſpellebant. *Bernart.* Sidon. lib. XI Epig. XIII.

Laquearibus coruſcis
Cameræ in ſuperna lychnus.

Gabbema. *Lucerna bilychnis*, penſilis, duplicis lychni. Gloſſ. Petron. *Wouweren:* Lucernæ catenîs ſuſpendebantur.

III. ET. PRIDIE. KAL. IAN.
[1]G. NOSTER. FORAS. COENAT.

altera Lunæ curſum, Stellarumque VII imagines pictas; &, qui dies boni, quique incommodi eſſent, [2] diſtinguente bulla notabantur. *His repleti voluptatibus, cum conaremur in triclinium intrare, exclamavit unus ex pueris, qui* [3] *ſuper hoc officium erat poſitus:* [4] *Dextro pede.* [5] *Sine dubio pauliſper trepidavimus, ne contra præceptum aliquis* [6] *noſtrum tranſiret.* Cæterum, ut *pariter* movimus dextros greſſus, ſervus nobis diſpoliatus procubuit [7] ante pedes, & [8] rogare cœpit, ut ſe pœnæ eriperemus: nec magnum eſſe peccatum

tur. In Geſtis purgationis Cæciliani & Felicis, *Lucernæ undecim cum catenis ſuis.* Has catenas innuit Statius Thebaid. lib. I.

> *Aſt alii tenebras, & opacam vincere noctem*
> *Aggreſſi, tendunt auratis vincula lychnis.*

1. G. NOSTER] In MS. Tragur. & minuſculîs & hæc, & præcedens inſcriptio legitur, ſi in præcedente C. N. quadratas excipias; hîc verò pro *G.Noſter, cum noſter* habetur, quod Patavinus, ut antè, *Cn.* edidit.

2. *diſtinguente bulla notabantur*] *Bullatos* clavos intelligit, quibûs portæ configuntur, unde *bullæ oſtiorum*, apud Plautum. Clavis autem in oſtio fixîs annos & dies notari ſolitos, teſtis obſervatio antiquitatis de Dictatoribus clavo pangendô creandis. *Wouweren. Clavi bullati*, de quibus hîc Wouwerius, capita ſunt. clavorum umbellata, in *bullæ* modum faſtigiata, quo ditiorum ædes exornari ſolebant, interdum deaurata. Frid. Taubm. ad Aſin. Plaut. & G. I. Voſſius. Sed Erhardus: *diſtinguente bulla* non in oſtio ut vult Wouwer. ſed tabula affixâ, ut nos hodie *faſtos noſtros* i. e. calendaria perpetua *diſtinguente bulla* notamus.

3. *ſuper hoc officium*] Optimè. Ita Curtius lib. VI. *Nobili juveni, ſuper armamentarium poſiterus, ſignificat.* Sic infrà. *Io. Schefferus.*

4. *Dextro pede*] Quàm bellè hæc cohærent cum ſequentibus! & nobilis obſervatio. N.N. ad Chriſtoph. Arnoldum per epiſtolam: Omnino videtur iſtud additamentum de *dextris* pedibus non eſſe de nihilo; nam mox ſequitur: *movimus dextros greſſus. Retulimus ergo dextros pedes.*

5. *Sine dubio*] Verè Petronianum. Alibi in jam editis: *Sine dubio non repugnaverat puer.* Senec. Epiſt. 99. *Sine dubio multùm Philoſophia profecit.* Schefferus.

6. *noſtrum tranſiret*] *Limen* hîc interſeruerat editio princeps Patavina, quod in MS. non lego.

7. *ante pedes*] *ad p.* Fragm. Tragur.

8. *rogare cœpit ut ſe pœnæ eriperemus*] *Wouweren:* Inter legitimos modos, quibûs ſervi pœnâ liberabantur, is fuit, nempe ſi alii intercederent, ut remitteretur eis pœna, qui deprecatores vocabantur. Terent.

> *Nec tu aram tibi, nec precatorem pararis.*

Tertull. Apolog. *deprecatores eſſe cœperant.*

I. Sub-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

catum ſuum, propter quod periclitaretur. [1] Subducta enim ſibi veſtimenta diſpenſatoris in balneo, quæ vix fuiſſent [2] x H S. [3] Retulimus ergo dextros pedes, [4] diſpenſatoremque [5] in prætorio aureos numerantem deprecati ſumus [6] *ut* ſervo remitteret pœnam. Superbus ille

1. *Subducta ſibi veſtimenta in balneo*] Quia mirè frequentes in balneis fures, qui veſtimenta ſubriperent. Plaut. in Rud. -- *qui it lavatum in balneas, ibi cùm ſedulo ſua veſtimenta ſervat, Tamen ſurripiuntur.* -- Hi *fures balnearii*. Tertull. de fuga in Perſecut. *Inter tabernarios & fures balneariorum.* & Apol. 44. *quis illic lavantium prædo?* Ideo adducebant ſervos, qui veſtes ſervarent; ut hic diſpoliatus. Hujusmodi autem ſervi appellabantur *capſarii*, qui nonnunquam mercede conducti aliis etiam balneaticis muneribûs fungebantur: puta *fricabant*, *ungebant*. Io. à Wouweren.

2. *x HS*] c. M. Douſ. & Tragur. *decem ſeſtertiorum.* i. e. $\frac{15}{48}$ thaleri Imperialis. Vt infrà ex I. Lipſio pluribûs patebit.

3. *Retulimus ergo dextros pedes*] Cùm redirent aliquò, unde diſceſſerant, moris fuiſſe exiſtimo, pedibus primum *dextris* niti, ne malè cederet ſcilicet, re infecta, cujus gratiâ prodierant locô, eum repetere. Petronius ita intelligendus: *Cæterum ut movimus dextros greſſus.* Apparet ex his verbis in domibus magnatum adeò nihil non ominoſum fieri conſuetum fuiſſe, ut gradientes etiam *dextros pedes* ſtatu priores movere ex diſciplina eſſe noſſent. *S. A. Gabbema.*

4. *diſpenſatorem aureos numerantem*] *Diſpenſator* eſt, quem nos hodie *theſaurarium*, vel *camerarium* dicimus, toti fiſco dominico præpoſitus: *procurator* autem *fiſcalis* & *rationalis*, Germ. *Rechener*, *Zalmeiſter*. Papias: *diſpenſator cui creditur adminiſtratio pecuniæ; quam olim appendebant, non numerabant.* Erhard. *Diſpenſator arcarius.* Gloſſ. Iſid. Diſpenſatore *actor* dignior: quippe *cui rerum omnium ſummam herus credidit*, ut complectitur Plautus Aſin. Wouweren.

5. *in prætorio*] Sic & Frellon. ac Lotich. Sed Tornæſ. & c. Tragur. *in precario.* Rutgerus Hermannides Hardervicenſis, cujus editioni Gloſſar. Petronianum debetur, habet in textu *imprecario.* Quo modo & c. M. Douſæ. Wouwerius, *inprecario.* Gloſſ. Petr. *In precario*, i. in oratorio ſeu ſacrario. ex Barthio. Schefferus: *in precario.* Sic veteres plerique omnes, ex quo fecerunt, *in prætorio.* Sed ſcribendum eſt junctim *inprecario*; eſt enim adverbium ab *in* & *precario*, in quo *in* adjectum auget ſenſum & attollit, ſicut fit in aliis. Vult, multis precibûs orâſſe atrienſem. Cicero ſic uſus eſt ſimplici in Verrina v, his verbis: *Quo tempore in tanta inopia navium, tantaque calamitate provinciæ, etiamſi precario eſſent rogandi, tamen ab his impetraretur.* Precario rogare Ciceronis, eſt Noſtri *inprecario deprecari.* Hæc quidem ægrè lectio tandem admittit: eſt enim ingrata tranſpoſitio: & ſufficiebat *diſpenſatorem* non modò rogaſſe, nec precatum eſſe, ſed & *deprecatum eſſe.* Douſa tamen, ad edit. Tornæſii, ut prætactum, *imprecario* etiam in chirographo legi, manu teſtatus. Ex adverſo optavit anonymus, tertius quorum manus ibi viſuntur, *in pretiario*; ſed optavit.

6. *ut*] Codicis eſt Tragur.

ille ſuſtulit vultum, &, ‡ Non tam jactura [1] me movet, inquit, quam negligentia nequiſſimi ſervi. [2] Veſtimenta mea accubitoria perdidit, [3] quæ mihi natali meo cliens quidam donaverat, [4] Tyria ſine dubio, [5] ſed jam ſemel lota. [6] Quidquid ergo eſt, dono vobis. † Obligati tam grandi beneficio, quum intraſſemus triclinium, occurrit nobis ille idem ſervus pro quo rogaveramus, & ſpiſſiſſima baſia ſtupentibus impegit, gratias agens humanitati noſtræ. Ad ſummam, ‡ ſtatim ſcietis ait, cui dederitis bene-

apud Fullonē interpolata, re novata.

c. 31.

‡ *Diſpenſator.* † *Encolpius.* ‡ *Servus.*

1. *non tam jactura me movet*, &c.] Extenuatio damni; & vitii animi exaggeratio, negligentiæ.

2. *Veſtimenta mea accubitoria*] Gabbem. Frellon. & Lotich. *veſtimenta accubitoria*. Tragur. cod. Tornæſ. alii, *v. mea cubitoria*. Erhardus: Romanis alia veſtis domeſtica, alia forenſis; inter domeſticas cœnatoria, quam non fas videre publicam lucem. Martiaſ. lemmate, Cœnatoria.

Nec fora ſunt nobis, nec ſunt vadimonia nota:
Hoc opus eſt pictis accubuiſſe thoris.

Lipſ. Saturnal. l. I, c. 2.

3. *quæ mihi natali meo cliens donaverat*] Conſueverant olim amici invicem, & clientes patronis die natali munera mittere: quod prolixè ſatis innuit Mart. lib. x Epiſt. xxcvi. & exempla ejuſmodi plurima paſſim obvia ſunt legenti. Mart. lib. x Ep. xxii; Plin. lib. iv Epiſt. ix; Mart. lib. viii Epig. lxiv; Iuven. Sat. ix, verſ. 11; Symmach. lib. i Epiſt. xi: aliî. Sic Cenſorinus Q. Cærellio ſuum de die Natali librum natalitii titulô mittit. Sic Dionyſ. Halycarnaſ.: ſuum περὶ συνθέσεως ὀνομάτων (*de Compoſitione nominum*) filio induenti virilem rogam ipſo natali die tradidit. Eodem titulo Lucianus ſuum περὶ μακροβίων (*de Longævis*) libellum Quintillo conſecravit. *Bulla aurea*, inquit Plaut. Rud. iv, iv, cxxvii, *eſt, pater quam dedit mihi natali die.* Curcul. v, 11, lxi. *l. xxxj* § *viij* π̃ *de Donat. int. vir. & uxor. l. cxciv* π̃ *de V.S.* S. A. Gabbema.

4. *Tyria ſine dubio*] veſtis tricliniaria mollior & coloris exquiſiti. argumentum ſolutorum morum; elegantiores enim qui videri volebant ea ætate in dibapha purpura, in coccinis aut hyacinthinis diſcumbebant. Caſaubon. in Perſ. Sat. *Ge. Erhardus.*

5. *ſed jam ſemel lotæ*] Id eſt, *ſed tamen.* ut Sen. Ep. 6. *Nec hoc promitto jam aut ſpero*, &c. pro, *nec hoc promitto tamen. Sed jam ſemel lota*, h. e. non bis tincta murice ſeu purpurâ. Barthius exploſa Lipſiana emendatione, *ſed haud ſemel lota.* Erhardus. Vnde tanti non æſtimans diſpenſator faciliùs culpæ ignoſcit, menſque Scriptoris dibapham non fuiſſe, de qua Virgil. Culice:

Si non Aſſyrio fuerint bis tincta colore.

Plin. l. 9, c. 3. Wouweren. Et quid ſi *jam ſemel lota* intelligamus, jam dum interpolata, à maculis purgata, aut refricta, ut ſolent fullones, mangones, &c.

6. *Quidquid ergo eſt dono vobis.*] In MS. ita lego: *lota. quid ergo eſt dono vobis eum. Obligati.* Sicque diſtingui voluiſſe videtur: *Quid ergo eſt? dono* &c. τῷ *eam* notante pœnæ magnitudinem, quaſi vitæ periculum imminuiſſet. Et hac lectione *inprecario* Schefferianum aliorumque condiretur.

1. *Vinum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

vinū dominicū qod domini bibebant. Vilij enim infundebatur invidatis. Luc. de merc. cond. Juvenalis passim.

beneficium. [1] Vinum dominicum [2] miniſtratoris gratia eſt. † Tandem ergo diſcubuimus, [3] pueris Alexandrinis [4] aquam in manus nivatam infundentibus, [5] aliiſque inſe-

† *Encolpius.*

quen-

1. *Vinum domintcum*] Inſcriptio Romana apud Velſerum in Monument. Auguſtæ:

Merum profundite
Nigrum Falernum, aut Setinum, aut Cæcubum:
Vivo ac valenti de apotheca dominica.

Gabbema.

2. *miniſtratoris*] Hujuſmodi in antiquis marmoribus nominantur: AMARANTHUS. AUGUSTI. MINISTRATOR. TURRANIANUS. ERASTUS. ET. ANSIO. CÆSARIS. MINISTRATORES. Senec. Ep. xlvii. *alius vini miniſter in muliebrem modum ornatus, cum ætate luctatur.* Apuleius autem lib. ii Metam. hæc Senecæ explicans, *pueros calamiſtratos, pulchrè induſiatos, gemmas formatas in pocula vini vetuſti frequenter offerentes*, notavit. Nimirum hic fuit muliebris ornatus induſiatum eſſe, & calamiſtratum quempiam. Idem Seneca Ep. xcv. *Tranſeo piſtorum turbam, tranſeo miniſtratorum, per quos ſigno datô ad inferendam cœnam diſcurritur.* Porrò qui vinum miniſtrabat, à Sueton. Cæſ. xlix ad *cyathum* & *vinum* appellatur; ab Apul. lib. x Met. *pocillator*: à Iuven. Satyr. xiii ad *cyathos*: in veteri epitaphio *à potione.* TI. CLAUD. AUG. LIB. GRATIO. LIVIÆ. AUG. SER. A. POTIONE. S. T. T. L. A Gallis *ſcantio* in LL. Salic. tit. ii, ed. Baſ. à Græcis teſt. Athenæo, ac Luciano οἰνόχοος. Hic vinum prægustabat. Mart. iix Ep. lvi. Hic idem qui à potione, fuit & à *lagena* ſeu *laguna*: & confirmat antiqui marmoris elogium: M. VLPIO. AUG. LIB. PHÆDIMO. DIVI. TRAIANI AUG. A. POTIONE. ITEM A LAGUNA. ET. TRICLINIARCH. LICTORI PROXIMO. ET. A. COMMENT. BENEFICIORUM. &c. *Laur. Pignorius.*

3. *pueris Alexandrinis*] Papinius lib. v Sylv. ult.

Non ego mercatus Pharia de puppe loquaces
Delitias, doctumve ſui convitia Nili
Infantem, linguâque ſimul ſalibuſque protervum
Dilexi.

Cujus primum verſum explicat Suet. Auguſt. c.xcix. *Qua re admodum exhilaratus, quadragenos aureos comitibus diviſit, juſque jurandum & cautionem exigit à ſingulis, non aliò datam ſummam, quàm in emptionem Alexandrinarum mercium abſumpturos. Alexandrinæ merces,* Hiſtorico, *& loquaces de Pharia puppe delitiæ* ſunt Statio, *pueri Ægyptii*, dicaces, & ob id conviviis gratiſſimi. Quintil. lib. i, c. ii. Iul. Capitol. in Vero Aug. *Tho. Dempſterus.* Nec tantùm dicaces pueri adhibiti, ſed & adulti ſervi, aliique quorum ars ſcommatîs & dicteriis, ſive mordaci ſale ludere. Senec. Epiſt. 123. *Varus eques Romanus, cœnarum bonarum aſſectator, quas improbitate linguæ merebatur.* Talis ille apud Iuvenal. Satyr. 9.

--- conviva joco mordente facetus
Et ſalibûs vehemens.

Hujuſmodi autem cœnarum aſſectatores, *aſſeculæ*, Iuvenal. Satyr. 9. Gloſſ. Iſidor. *Aſſecula, buccellarius.* Iuvenal. Satyr. 3, *buccæ*:

Perpetui comites, notaque per oppida buccæ.

Iſidor. in gloſſ. *Scurra, paraſitus, buccellarius.* Io. à Wouweren.

4. *aquam in manus nivatam*] i. e. ut loquitur Seneca, *multa nive incluſam, ut frigore refrigeraretur alieno*: vel

ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

quentibus ad pedes, ac [1] paronychia cum ingenti ſubtilitate tollentibus. Ac ne in hoc quidem tam moleſto tacebant officio, ſed obiter cantabant. Ego experiri volui, an tota familia [2] cantaret. Itaque potionem popoſci : paratiſſimus puer, non minus me [3] acido cantico excepit :

ingratā cantilenā mihi occinuit. Acidum pro insuavi.

ex nive coctam. Decoquebat veterum luxuria nives eaſque percolabat. unde *nivarium colum* Pomponio *in l. in argent.* ff *de Aur. & arg. leg.* & Mart. lib. XIV Ep. CIII : & *nivarius ſaccus*, Ep. CIV. quibûs nives attenuabant. Plin. lib. XIX, c. IV. *Decoquunt alias (nives) quas mox & illas hyemant.* Decoctas quippe nives, & ſpiſſis vimine qualis incluſas, aut infuſas vitro, rurſus in nivem mergebant : unde *decocta* dicta aqua nivata, quæ Martial. *nivea cocta.* Eſt autem Neronis inventum : Plin. lib. XXXI, c. III. quem ſub perſona Trimalchionis ſatyricè irridet Petronius. *Savaro.* Anonymus, juxta manum Douſæ, ad edit. Tornæſii : *aquam in manus.* f. *aquam manibus.* Douſa ib. MS. c M. *manibus.* Vnde liquet, Dousâ & magìs Scriveriô priorem, nec vulgaris judicii virum fuiſſe ; cujus ſubinde placita non negligo.

5. *aliiſque inſequentibus ad pedes*] Veteres accubituri manus pedeſque lavabant. Fab. Pictor : *Aquam manibus pedibuſque dato.* Vtrumque hîc factum Petronius innuit. nam *pedibus* & *ad pedes*, ut *manibus & ad manus aquam dare* dicebant veteres. *Wouweren.* Nos ante menſam lavamus ; ſed tantummodo manus : antiqui (niſi in balneis fuiſſent, tunc enim non lavabant) in ipſo quoque convivio lavabant pedes. Vtriuſque lotionis exempla in Sacris. Phariſæi manus ſuas lavabant ad cubitum uſque. Nec ſolùm ante promulſidem & antecœnium, ſed etiam per ſingulos miſſus abluebant manus. Lipſ. Saturn. lib. 2, cap. 1. Savaro Not. ad Sidon. l. 1 Ep. 11. *Ge. Erhard.*

1. *paronychia*] παρωνυχία. Paul. Ægineta lib. III. ἡ παρωνυχία ἀπόστημά τί ἐστι παρὰ τὴν ῥίζαν τοῦ ὄνυχος συνιστάμενον (*Paronychia eſt abſceſſus ad radicem unguis*). Balbus Catholicô : *Pedora, pedum vel aurium ſordes.* Hujus miniſterii exempla habes in antiquis monumentis apud Ianum Boiſſard. in libb. antiq. Roman. expreſſa. Lundorp. (i. e. Erhardus). *Gabbema. Paronychia* hoc loco ſordes pedum non reduvia. *Tornæſius.* Verùm hîc *paronychia* neutraliter poſitum. atqui Græcum femin. eſt, ἡ παρωνυχία, ίας, & --υχὶς, ίδος, nec reperio ab ὄνυξ (*unguis*), ὀνύχιος, adjectivè, ſed ὀνύχινος, in compoſitione --υχος.

2. *cantaret*] Antiquorum epulis varia adhibitâ oblectamenta, ut *cantorum*, ludionum, & id genus. Senec. de Vit. beat. c. XI, de Apicii & Nomentani luxu : *Vides hos è ſuis lectis ſpectantes popinam ſuam, aures vocum ſonô, ſpectaculis oculos oblectantes.* Sidon. lib. 1 Ep. 11, de Theodorici conviviis : *In hoc convivio nihil niſi ſymphonia ſtrepente agitur.* Servi cantores, *Symphoniaci.* Macrob. lib. II, cap. IV. *Delectatus inter cœnam pueris ſymphoniacis.* Wouweren. Nec ſolùm in hoc eorum luxus ſtetit, imò etiam fercula ad ſymphoniam inferre mos erat. *Et ſubitò ſignum ſymphonia datur, guſtatoria pariter à choro cantante rapiuntur.* Petronius infrà. Seren. Sammon. in fragmentis apud Macrob. Lindenbrog. Not. in Catalect. *Ge. Erhardus.*

3. *acido cantico*] Sic omnes, etiam c. Tragur. Erhardus : Fortè, *acuto*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Sic Glaucū ſaltare ē fabulā Glauci in Deū marinū mutati repræſentare.

excepit: & quiſquis aliquid rogatus erat, ut daret. [1] Pantomimorum non patrisfamiliæ triclinium crederes. Adlata eſt tum [2] guſtatio valde *lauta*: Nam jam omnes [3] diſcubuerant præter [4] *unum* Trimalchionem, [5] cui locus

novo

to cantico. Martianus Capella: *Vox aut acuta eſt, aut gravis. Sonus gravis eſt, cùm ex intimo ſpiritu trahitur: acutus, cum ex ſuperficie oris emittitur.* Stat. 6 Theb.

Et lituis aures circumpulſantur acutîs.

Sic infrà, ubi legitur: *Ægyptius puer, atque ipſe etiam teterrima voce de laſerpiciario mimo canticum extorquet?* cenſeo corrigendum, *tenerrima voce*, pro, *gracillima*, qualis eſſe puerorum ſolet, quod & Wouweren notâſſe video. Tornæſius *acido.* in marg. & Var. lect. leg. *arido*, quòd aſſa voce caneretur. Eſto. verùm *aſſa v.* non eſt arida, ſed mera, ſolâ.

1. *Pantomimorum*] Pantomimi dicuntur perſonarum omnium incitatores, qui in ſcænis perſonas per ſingulorum actuum ſimulationes oſtendebant. ἀπὸ τοῦ πάντα μιμεῖσθαι (*quòd omnium ſimias agerent*). Anonym.

2. *Guſtatio valde* lauta] Vide ſuprà: *Guſtatione mirifica initiati.* Gabbema. *guſtatio valde* lauta. Fragm. Tragur. Priores, *laudata.* Erhardus: Alii, pro *guſtatio* legunt *guſtus*; eſtque exordium cœnæ, ſeu antecœna. Rader. ad Martial. lib. 11 Epigramm. 16. Roſin. antiquitat. Rom. l. 5, c. 29.

3. *diſcubuerant*] Lipſ. lib. 3 Ant. Lect. c. 1, de accubitu veterum ad menſam: *Primum omnium* (inquit) *ſcitis veteres Rom. uti & Græcos non ſediſſe ad menſam, ſed accubuiſſe. Quem morem etiamnum pleruſque Oriens uſurpat.* &c. *Circum menſam tres, ut plurimum lecti erant, ex quo triclinii nomen. Vel duo etiam, quod Plautus biclinium; poſterior ætas hoc, aut aliquid ſimile, Sigma vocavit. Quod cùm eſſet in formam hemicycli aut, lunatæ teſtudinis exſtructum, vocari placuit nomine literæ Græcæ: quia ut ex marmoribus liquet, illa æta ſigma literam ut mediam lunam ſcribebat,* &c. Petr. Lotichius.

4. *unum*] Sic Fragment. Tragur Pro priori, *ipſum.*

5. *cui locus novo more primus ſervabatur*] Tota ratio lectorum & triclinii apud veteres hæc erat. Tribus lectîs fere cœnabant: ſingulis lectîs recumbebant terni ad ſummum, aut quaterni apud lautiores, ſi plures, ſordidum habebatur. Cic. in Piſon. *Nihil apud hunc lautum, nihil elegans* &c. *Græci quini ſtipati in lectulis, ſæpe plures.* Apud Macrob. in cœnæ Pontificiæ deſcriptione, in duobus tricliniis decem modò convivæ nominantur, ut appareat in magnifico epulo vix binos lectum unum tenuiſſe: De lauto homine Iuven. Sat. 1.

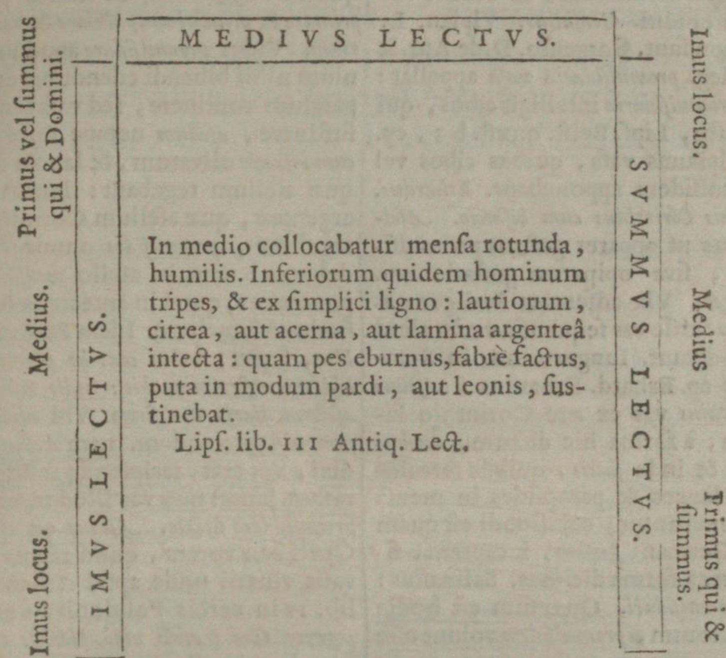
Optima ſylvarum interea pelagique vorabit
Rex horum, vacuiſque torîs tantùm ipſe jacebit.

Accumbebant autem reclinata ſupera parte corporis in cubitum ſiniſtrum, infera in longum porrecta ac jacente: capite leviter erecto dorſo à pulvillis modicè ſuffultô. E lectis, qui ad ſiniſtram erat, is dicebatur ſummus lectus: qui ad dextram, imus. Ratio diſcumbendi hoc faciebat: etenim ut liberam & exſertam habere poſſent dextram manum in ſiniſtrum latus decumbebant. Et qui ordo lectorum, idem etiam fuit in ſingulis lectis accubantium. Summus quippe locus in uno quoque lecto. qui nullum ſupra ſe habebat; imus verò quem infra medium accumbens occupabat: medius infra primum & ſummum, ac imus infra medium. Schemate rem delineabimus:

MEDIVS

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

novo more, primus ſervabatur. Cæterum [1] in promulſidari

Honoratiſſimum locum ducebant Romani medii lecti locum imum ſive ultimum; eum nempe qui infra medium ad dextram erat ejus lecti: is dabatur convivarum honeſtiſſimo & digniſſimo; ideo & Conſularem vocabant. Præter hunc in ſummo & imo lecto, ſummus in utrovis habebatur honoratior. Cæterùm ex tribus lectis duo priores medius & ſummus invitatis cedebant. Dominus convivii cum uxore & liberis in tertio, ſeu imo accumbebat, iſque in eo primum locum tenebat. Suet. Auguſt. c. LXIV. Si uxor unà non cœnaret, umbris is locus deſtinabatur, & vilioribus perſonis. Aliud fuit, cum ſtibadiô accumbebant, id eſt, toro continuô & ſemirotundo, quod in literæ Sigma (C) figuram factum erat, unde & nomen. Idque pro numero accumbentium, quos caperet. *Hexaclinon*, *heptaclinon*, *octaclinon* vocabant. In his, cùm una ſerie diſcumberent, is primum locum tenere cenſebatur, qui omnium ſummus erat, hoc eſt in ſiniſtro cornu ſtibadii primus accumbebat, ultimus qui infra cæteros, hoc eſt, poſtremus in dextro cornu. Sic capiendus Feſtus: *Itaque in conviviis ſolus Rex ſupra cæteros accubat, ſed Dialis ſupra Martialem, & Quirinalem, Martialis ſupra proximum, omnes deinde ſupra Pontificem.* Alia quoque ratio videtur fuiſſe in biclinio. Cic. lib. IX Ep. XXVI. Plura vide de his apud Lipſium lib. III Antiq. XCVI, XCII; & Cl. Salmaſium. *S. A. Gabbema.*

1. *in promulſidari aſellus erat -- Tegebant*, &c.] Promulſidare, cibus qui in guſtum datur. *Gloſſ. Petron. ex Lipſio.* *Promulſidare* ſive *promulſidarium* mihi eſt *promulſidis* ſive cœnæ primæ partis ferculum, repoſitoriumve; Martiali *guſtatorium* dicitur, Ep. LXXXVIII l. XIV; Arbitroque inferiùs. In *promulſide* namque, ſeu guſtatione, & eſculenti quid

fuit & poculenti. Minimè *promulſidare* vocari adſero vas continendæ *guſtationi* deſtinatum, ut omnes voluere eruditi. *Gonſalius.* Vlpian. L. etſi non ſunt. § argento. D. de Aur. & arg. leg. *promulſidaria vaſa* appellat: hic *promulſidaria* intelligit cibos, qui in guſtu, Lipſ. Epiſt. quæſt. l. 3, ep. 2: Vlpianus vaſa, quibus cibos vel promulſidem apponebant. *Erhardus. Aſellus Corinthius cum biſaccio. Aſellus* vas ut apparet geſtans promulſidem, ſive opiparam guſtationem. *Scaliger.* Vix adſentior Scaligero *aſellum* fuiſſe vas ſequentia verba aliud mihi dicunt. Iungermann. in Symbolis ap. Erhard. Erhardus: *Aſellus Corinthius* vas ex ære Corinthio factum, à forma hic dictum, *duobus* hinc & inde *ſaccis*, quibûs ferculorum lances & paropſides in menſa imponebantur; cujuſmodi eſt quam nos Germani *geiſam*, i. capram, ſimiliter à forma dicimus. Salmaſius: *in promulſidari.* Quantum eſt hodie eruditorum, *promulſidem* volunt eſſe antecœnam aut guſtationem. errant omnes: nam omnis auctorum antiquitas ſemper hoc verbi pro vaſe aut lance uſurpavit, nuſquam de guſtu aut antecœnio dixit. cui rei fidem facit vox *promulſidarium.* Si *promulſis* pro guſtu ſumeretur aut antecœna apud Latinos, *promulſidarium* utique vas eſſet, recipiendæ guſtationi aptum, & guſtatoriis continendis. at *promulſidarium*, non huic uſui paratum apud veteres erat, ut aliquid eſcnlenti aut poculenti contineret, ſed ut alia vaſa & lances ſuſtineret, nempe *promulſides.* Sic *promulſides* vaſa erant, quibus ſuſtinendis *promulſidarium* dicatum dictumque. π de Auro arg. legato: *Sed ſi cui vaſa ſint legata, non ſolùm ea continentur, quæ aliquid in ſe recipiant edendi bibendique causâ paratum. Sed & quæ aliquid ſuſtineant: & ideo ſcutellas vel promulſidaria contineri. Repoſitoria quoque continebuntur.* Petronius Arbiter: *Cæterùm in promulſidari* &c. *Promulſidare* dixit, quod aliis *promulſidarium.* Sic *vulgare* & *vulgarium* idem: *manifeſtare* idem quod *manifeſtarium* in noſtro jure: *primare* & *primarium*, *palmare* & *palmarium.* Vides *promulſidare* apud Petronium nihil bibendi edendique cauſsâ paratum continere, ſed vaſa tantùm ſuſtinere, *aſellum* nempe *Coirnthium cum biſaccio* olivarum, & lances duas, quæ aſellum tegebant: lances illæ argenteæ, quæ aſellum Corinthium tegebant, *promulſides* omnino dici debuere: nam in aſello *mulſum* reponebatur, quod in antecœna & guſtatione ſumebant. Idem Petronius: *Hoc, inquit, belle: cras in promulſide libidinis noſtræ militabit: hodie enim poſt aſellum diaria non ſumo.* Vbi *aſellus* & *promulſis* pro eodem. nam *aſellus*, ut dixi, vas erat, recipiendo mulſo paratum. lances quæ vas illud tegebant, *promulſides* dictæ. *Aſellus* eſt quem Græci ὄνον vocant, quod genus erat vaſis vinarii unde apud Athenæum lib. IV in verbis Poſidonii, *ὄνοι γέμοντες οἴνου (aſelli vinô pleni).* quod non de animali, ut perperam viri docti cenſent, ſed de vaſe accipiendum. Sic vas etiam mulſi aſellus Latinis, & quæ aſellum tegebat, lanx argentea, *promulſis* dicta, non obſcura etymi ratione. nam *promulſis* propriè mulſi vel vaſis mulſarii operculum, non vas ipſum mulſarium. Inde *promulſidarium*, quod vaſa mulſi cum ſuis promulſidibus ſuſtinebat. *Promulſidarium* enim eſt repoſitorium promulſidum. Iſidorus *pranſorium* in Gloſſis ſuis exponit. quamvis autem *promulſis* propriè ſit id quod diximus, *καταχρηστικῶς (per abuſionem)* pro quavis lance hanc vocem veteres uſurparunt. Confer quæ ſuprà, *in promulſide lib. n.* Reineſius: *in promulſidari aſellus,* &c. Conſtat *aſellum* vas fuiſſe ex ære *Corinthio*; de ejus uſu, quòd eſſet inter *promulſidaria*, in quibus guſtatio ſoleret exhiberi, pariter de forma, unde *biſaccium* intelligeremus, turbant Annotationes, Commentarii, Conjecturæ & quicquid

eſt

promulſis vas erat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

dari aſellus erat Corinthius cum biſaccio [1] poſitus, qui habebat [2] olivas, in altera parte albas, in altera nigras. Tegebant aſellum duæ lances, [3] in quarum marginibus nomen Trimalchionis inſcriptum erat, & argenti pondus. [4] Ponticuli etiam ferruminati ſuſtinebant [5] glires melle, & papavere ſparſos. Fuerunt & [6] tomacula ſupra crati-

eſt Symbolarum. *Aſellum duobus hinc & inde ſaccis onuſtum* nobis oſtendunt, & *carnes pulli aſinini*, h. e. *aſellum pro obſonio* offerunt; ſunt autem deliciæ illæ petitæ longiùs, Corinthiis etiam, contrà quàm volunt, ignotæ; nihil quidem iſtud ad Petronianas. Tum *hiſce ſaccis lances ferculorum & parapſides in menſa impoſitas fuiſſe* comminiſcun tur; at hìc Petronium prorſus deſerunt, loquunturque incomperta. Quid enim lances facerent in biſaccio olivis continendis fabricato? Non geſtavit *aſellus* vel ſuſtinuit, quod putant illi, lances, ſed ſua baſi nixus *duabus lancibus tectus* fuit. Petronio igitur rectè intelligendo ſimpliciſſimum obviumque eſt vaſi forma aſelli figurato utrinque adfixum à fabro loculamentum inſtar ſportulæ vel bulgæ, recipiendis & continendis ſpeciebus fuiſſe *ἡμίτομον* (*æqualiter diviſum*); ſic ut in altera ejus parte albæ, in altera nigræ olivæ circumferri & adponi convivis potuerint. *Biſaccium* recentioribus Græcis *δισάκκιον*, pera vel mantica duplex, parte una antè, alterâ retro pendente. Italis *biſaccia*, Gallis *biſſac.*

1. *poſitus*] *Ponere* convivale verbum. Iuven.

-- quanta eſt gula quæ ſibi totos
Ponit apros.

Idem XI.

-- natalitium convivis ponere nardum.

Tale *mittere* apud Apic. & *miſſus*, pro ferculo. *Gaſ. Barthius.*

2. *olivas in altera parte albas, in altera nigras*] Ovid. 2. Metam.

Ponitur hic bicolor ſinceræ bacca Minervæ.

Varro de Re Ruſt. lib. I, cap. 66. *Io. à Wouweren.*

3. *in quarum marginib. nomen Trimalchionis inſcr.*] Lucian. Hermot. Plaut. Rud. *Nam hæc* (urna) *literata eſt, ab ſe cantat cuia ſiet.* ita & *pocula literata*; Græcis *γραμματικὰ ποτήρια*, ut Athenæus tradit. *Wouweren.*

4. *Ponticuli ferruminati*] i. e. juncti, conſolidati. *Gloſſ. Petron.*

5. *glires melle ac papavere ſparſos*] Amm. Marcell. lib. XXVIII. *Poſcuntur etiam in conviviis aliquoties trutinæ, ut adpoſiti piſces, & volucres ponderentur, & glires:* (hac de cauſſa, credo, argenti pondus Trimalchionis aſello inſcriptum, ut, ſi ponderentur volucres, piſces, &c. hi ſimul cum patinis imponerentur trutinis) *quorum magnitudo ſæpius delicata non ſine tædio præſentium, ut antehac inuſitata, laudatur aſſiduè.* Inter convivales delitias glirium uſus adeò celebris, ut eos *Cenſoriæ leges, princepſque M. Scaurus in Conſulatu non alio modo cœnis adimere neceſſum habuerit, quàm conchylia, aut ex alio orbe convectas aves.* Plin. lib. VIII, c. LVII; lib. XXXVI, cap. I: Apicius lib. VIII, c. IX. de eorum ſaginatione videndus Varro R. R. lib. III, c. XV. *S. A. Gabbema.*

6. *tomacula*] Erant farcimina quædam, ex carnibus minutè conciſis, admixtis ovis & ſalſamentis. Ramirez. *Gabbema.* Tomacula, pinguia viſcera. Wouweren. Martialis lib. 14 Epigr. 191.

Parva tibi curva craticula ſudet ofellâ.

 Ofellas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

craticulam, ferventia argenteam poſita [1] & infra craticulam [2] Syriaca pruna [3] cum granis Punici mali.

Ofellas pro tomaculis poſuit, quæ craticulis imponuntur torrenda. Rader. ad Martialem l. I Ep. 35. *Erhardus. tomacula.* Ioannes Britannicus ad Satyram x Iuvenalis credit iſicia eadem eſſe cum *tomaculis*, quæ nomen à *ſectione*, non ſecus ac iſicia, habent; quam τομῶ Græci dicunt, quæ ut plurimùm jecore & pulmone porcino conſtarent: ſed non poſſum ejus opinioni ſubſcribere: certum enim eſt *tomacula*, vel ut Varroni placet tomacinas, partes eſſe aliquas porci certo modò ſectas. Iuvenalis Sat. x, ℣. 355.

Vt tamen & poſcas aliquid voveaſque ſacellis,
Exta, & candiduli divina tomacula porci.

Nemo enim iſicia offert aut vovet Dyſ. Scholiaſtes vetus: *Tomacula, porci pinguia quædam viſcera.* Martialis innuit moris fuiſſe calida venundari:

Quod fumantia qui tomacla raucus
Circumfert tepidis coquus popinis.

Hinc Petronius in Trimalchionis guſtatione, *fuerunt & tomacula*, &c. L. Nonnius de Re Cibar. lib. II, cap. XIV. *Gabbema in denuo editis.*

I. *&*] Fragmenti Tragur.

2. *Syriaca pruna*] Quæ olim Latinis Græciſque, & Gallis hodie *Damaſcena.* Raderus. *Prunorum* genera varia, nam & formâ, colore, & magnitudine & ſapore diſtinguuntur, cùm & nigra candidáque & purpurea atque cerina, herbacea & lutea reperiuntur. Plinius cerina laudatiora prædicat, quæ Virgilius cerea, Columella, ceriola vocat, Ovidius verò per periphraſim deſcribit:

Prunáque non ſolùm nigro liventia ſuccò,
Verùm etiam generoſa, novaſque imitantia ceras.

Damaſcena autem inprimis celebrantur ab inclyta magnaque Syriæ urbe Damaſco, quæ & Syriaca dicta, quibus ſuccedunt Hiſpanica, ſeu Iberica, quæ dulciora multùm Damaſcenis. hæc verò facultatem magis adſtringentem participant, unde Dioſcorides aſſerit, ſiccata Damaſcena alvum cohibere; quod Galenus miratur lib. VII de ſimpl. Medic. facultatibus, ubi dicit, pruna Damaſcena, tum viridia tum ſicca ventrem ſolvere; librô etiam de attenuanti victus ratione. *Damaſcena Hydromeliti incocta, præmandant ii, quibus extenuanti diæta eſt utendum; verùm his magis alvum ſolvunt, qui ex Hiſpania importantur.* quod nec Martiali ignotum lib. XIII ſub lemmate, *Pruna Damaſcena.*

Pruna peregrinæ carie rugoſa ſenectæ
Sume: ſolent duri ſolvere ventris onus. Lud. Nonnius.

3. *cum granis Punici mali*] *Punicum malum* & granatum nuncupatum, Iſidoro & malogranatum, à *granorum* multitudine: non à Granata Hiſpaniæ urbe, ut nonnulli nimis imperitè aſſerunt: ſiquidem nomen hoc illi inditum ante conditam Granatam. *Punicum* verò vocatum; quòd circa Carthaginem Punicam urbem, laudatiſſimum provenit, Græcis ῥοιὰ dictum: à Bœotiis verò σίδη, vel ſida nuncupatur, unde & regioni conterminæ nomen inditum. de cujus poſſeſſione, cùm inter Bœotios & Athenienſes orta lis eſſet; Epaminondas in ea controverſia, patriæ cauſſam defendens, prolato *malo Punicô*, Athenienſes rogavit, quo nomine id pomum vocarent: illi ῥοιὰν dixerunt: nos verò, inquit, ſidam: atque ita cauſſam obtinuit. ut refert Athenæus ex Agatharcide. Columella eleganter arborem & fructum deſcribit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

In his eramus lautitiis, quum ipſe Trimalchio ad ſymphoniam[2] adlatus eſt, [3] poſituſque *inter* cervicalia minutiſſima expreſſit imprudentibus riſum. [4] Pallio enim cocci-

Mox ubi ſanguineis ſe floribûs induit
arbor.
Punica, quæ rutulo miteſcit tegmine
grani.

Summa ejus genera duo ſunt, alteri *nucleus* ineſt lignoſus. Σκληρόκοκκον (*duracinum*) ob id vocatum; alteri verò non adeſt aut certè minimus, unde ἀπύρηνον (*abſque lignoſo nucleo*) dictum; ſed candidiora hæc ſunt, & mollioribus acinîs, minuſque amaris diſtincta membranîs: de quibus Martialis lib. XIII. Satam primùm in Cypro ferunt hanc arborem à Venere, ut Græcorum teſtantur fabulæ: frequentiùs tamen Iunoni appingitur, ſæpiſſime verò Cereri: in memoriam fortè ejus luctûs, quòd Proſerpina à Plutone rapta, & à matre repetita, eandem à Iove obtinuit ea lege, ſi nihil apud Inferos deguſtaſſet: ſed cùm inventa fuiſſet *mali punici* granîs jejunium ſolviſſe, apud Plutonem manſit. *Lud. Nonnius.*

1. *In his eramus lautitiis, cum ipſe Trimalchio,* &c.] Id etiam moris fuit Octavio Auguſto, de quo Sueton. cap. 74. *Convivia nonnunquam & ſeriùs inibat, & maturiùs relinquebat: cùm convivæ & cœnare inciperent priuſquam ille diſcumberet, & permanerent digreſſo eo.* Ge. Erhard.

2. *adlatus eſt*] Sed & ad ſymphoniam efferebantur à cœna. Seneca: *Pacuvius, qui Syriam uſu ſuam fecit, cum vinô, & illis funereis epulis ſe ſepelliſſet, quaſi ſibi parentaret, ſic in cubiculum ferebatur à cœna, ut inter, plauſus exoletorum hoc ad ſymphoniam caneretur,* βεβίωκε, βεβίωκε (*vixit, vixit*), *nullo non ſe die extulit.* Fr. Pithœus.

3. *poſituſque inter cervicalia minutiſſima expreſſit,* &c. Editi habent *p. in cervicalia.* Præfero verò Fragm. Tragurienſis lectionem *inter cervicalia.* Nam vocis *inter* ſyllaba poſterior, à ſequentis vocabuli prima ob ſimilitudinem literarum abſorpta. Sanè nemo ponebatur in cervicalia; non hic eorum uſus, ſed ut ſuffulcirent caput ac cervicem, circumpoſita, non ſubjecta. Vnde Martialis lib. III in Zoilum:

Effultus oſtrô, ſericiſque pulvinis.

optimè *effultus*, ut de eo, qui eſt *inter* eos, non qui ponitur in eis. *Schefferus. Poſitus i. c. m.* Tali cultu Theſmopolis, Philoſophus vetulus & cauſarius in convivio opulenti diſcipuli ſui Eucratis fuit: quinque enim ſervi eum menſæ compoſuerunt, ὑπαυχένια παραβύσαντες αὐτῷ πάντοθεν, *undiquaque conſtipantes pulvinis & cervicalibûs*; at cui fini? ὡς διαμένοι ἐν τῷ σχήματι καὶ ἐπιπολὺ καρτερεῖν δύναιτο (*ut in eod. habitu manere & longum durare poſſet*). *Luc. in Somnio.* Th. Reineſius. *expreſſit imprudentibus riſum.* Quia vulgò uno tantùm pulvinari utebantur. Apulejus l. 7. *Et in ſummo pulvinari locatus, cœna & poculis magnis inaugurat.* Quod & *capitale.* Si Encolpius hodie ad Germanos veniat, Suevos, inquam, Algovios, &c. Vbi videat in lectis ſtruem minutiſſimorum cervicalium, ſex, octo, decem interim etiam plurium, ad oſtentationem lautitiarum paratorum, quantum irrideat! Iacobus Gaudenſis monachus: *Analectides, dicuntur modici cuſſini, ad exaltandos humeros apti.* Erhardus. Eſt verò in Fragm. Tragur. *inter cervicalia munitiſſima,* pro *minutiſſima.*

4. *Pallio coccineo adraſum* excluſerat *caput*] Græci Romanique capite intecto: qui delicatiores, capite incedebant palliolato, non ſine ſuſpicione luxus. Senec. de Mæcenate: *Hunc eſſe, qui in tribunali, in roſtris,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

coccineo adraſum excluſerat caput, [1] circaque onerata veſte cervices laticlaviam [2] immiſerat mappam, [3] fimbriis hinc atque illinc pendentibus. [4] habebat etiam in minimo digito ſiniſtræ manus annulum grandem ſubauratum;

ē mantile ornatū segmentis purpuræ latiorib. q̄ referebant clavor. capita.

in omni publico cœtu ſic apparuerit, ut palliô velaretur caput, excluſis utrimque auribûs, non aliter quam in mimo Divite fugitivi ſolent. Plutarch. ſuperbiam Pompeiani liberti, Demetrii taxans: *Domino ſtante ipſius*, inquit, *accumbebat* ἔχων δ' ὤτων κατὰ τ̃ κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον *(habens aures & caput palliolatum).* Lipſius. Vide Salmaſium ad Tertull. de Pallio. *Gabbema.* Vulgò legitur, *pallio coccino adraſum incluſerat caput*; Sic verò Fragmentum Tragur. Schefferus: *excluſerat.* Hæc lectio præſtantior videtur. Quomodo enim *adraſum* videre poterant caput, ſi id *incluſerat?* Ergo potiùs habebat exſertum pauliſper extra pallium, qùod in medio cervicalium ambientium & pallii purpurei nudum ac pæne calvum non potuit non ridiculum videri. *Excluſum* tali ſenſu adhibuit & Seneca, de Mæcenate agens: *ſic apparuit, ut palliô velaretur caput, excluſis utrinque auriculis.*

1. *circaque oneratas veſte cervices laticlaviam immiſerat mappam*] *Clavi* quibûs honoris causâ utebantur Senatores, vel Tribuni, vel Equites non erant conſuti veſti, ſed ſupra eam demiſſi in pectus uſqui, alii arctiùs, alii latiùs, ut recte Horatius dixerit:

-- latum demiſit pectore clavum.

Acron. ad illa verba: *Prætextam & latum clavum. Latum clavum purpuram dicit, quæ in pectore extenditur Senatorum. Græci* τ̃ κολοβιῶνα (q.d. veſtem *mutilam*, ſine manicis) *vocant, uſum ejus retinent Principes, injicientes veſti à cervice ad pectus indumentum ex purpura, vel pellibus precioſis muris Pontici, vel aliis, dum regio habitu prodeunt in publicum.* Iac. Cujacius.

2. *immiſerat*] Pro ſtraverat, quod loquendi genus è tricliniis in circos eſt tranſlatum. Lampr. Alexandr. Severô: *Convivium neque opiparum, neque nimis parcum, ſed nitoris ſummi fuit. Ita tamen ut pura mantilia mitterentur.* Caſaubonus. *Gabbema in ed. poſter.*

3. *fimbriis hinc atque illinc pendentibus*] *Fimbriæ* inter ea, quæ veſti ornatus accedunt & precium. Sic *paludamenta* Ducum *fimbriata* erant. Plut. Lucull. κροσσωτὴν ἐφεστρίδα vocat. Sic & mappis additæ fimbriæ. Petronius hîc inter Trimalchionis delicias recenſet, *mappam laticlaviam fimbriis hinc atque illinc pendentibûs.* Nam *mappas* quoque purpurâ & aurô clavatas fuiſſe conſtat. Caſaubon. ad Suet. *Io. Weitzius.*

4. *habebat in minimo digito grandem*] Mirum, quod in minimo digito grandem habuerit, cùm Pollux ſcribat lib. v. περὶ δὲ τῷ σμικρῷ δακτύλῳ ἐφόρουν, ὃ ἀκαρὲς ἐκάλουν διὰ σμικρότητα *(In minimo digito annulum geſtabant, quem propter parvitatem* ἀκαρὲς *[indiviſibile quid] dicebant).* Sed ideo tribuit, quia notat hominem lautiſſimè divitem: nam & Lucianus de hujuſmodi ἑταιρ. διαλ. εἶχε δὲ καὶ αὐτὸς Παρμένων δακτύλιον ἐν τῷ μικρῷ δακτύλῳ μέγιστον, πολύγωνον, καὶ ψῆφος ἐνεβέβλητο τῶν τριχρώμων, ἐρυθρὰ τὴν ἐπιπολῆς *(in meretr. Dialog. Habebat autem & ipſe Parmeno annulum, in digito parvo maximum, ac multangulum, lapilluſque palâ tricolor in ſuperficie rubens).* Wouweren. & explicat hunc Petronii locum vir reconditæ eruditionis Iohan. Kirchmannus in aureo libello de Annul. c. III, & c. XVII. *S. A. Gabbem.*

tum; [1] extremo vero articulo digiti ſequentis minorem, ut mihi videbatur, totum aureum, ſed plane [2] ferreis veluti ſtellis ferruminatum. Et ne has tantum oſtenderet divitias, dextrum nudavit lacertum, [3] armilla aurea cultum, & [4] eboreo circulo lamina ſplendente connexum. Vt deinde [5] ſpina argentea dentes perfodit, † Amici, inquit, [6] nondum mihi ſuave erat in triclinium venire, ſed ne *diutius* abſentivus *moræ vobis* eſſem, omnem volu-

† *Trimalchio.*

1. *extremo vero articulo*] Senec. Natur. quæſt. l. 7, c. 31, *Exornamus annulis digitos, & in omni articulo gemma diſponitur.*

2. *ferreis velut ſtellis ferruminatum*] Vide Plin. lib. XXXIII, c. 1. Ejuſcemodi annulos aureos ſtellis ferreis ferruminatos, in manibus Abrah. Gorlæi, item Maſſiliæ aliquot vidiſſe ſe teſtatur, Scaliger. Hinc apud Trebell. Poll. in Galien: *Aureos conſtellatoſque baltheos rapuiſſe dicitur.* Io. à Wouweren.

3. *armilla aurea*] *Armillæ* fuere rotundi circuli ex argento vel auro, quibûs ſummum brachium cingebant, ornatûs cauſsâ. Olim erant in uſu, ſed per luxum. Livius lib. 1 de Sabinis: *Quòd vulgò Sabini aureas armillas magni ponderis in brachio lævo habuerint.* Vocabantur & *brachiales*, Græcis βραχιστῆρες aut βραχιστήρια, *viriolæ*, *dextralia, dextrocheria,* uti fuse docet Rubenius lib. 1 Elect. c. XXXVIII. *Io. Weitzius.*

4. *eboreo circulo lamina ſplend.*] Tertull. de habitu Mul. c. 11. *Circulos ex auro, quibus brachia artantur.* Wouwer.

5. *ſpina argentea dentes perfodit*] In Fragment. Tragur. eſt *pinna argentea.* Wouweren: Omnia hîc ad luxum comparata; nam alii lentiſcô aut pennâ dentes purgabant. Mart. lib. XIV Epig. XXII.

Lentiſcum meliùs: ſed ſi tibi frondea cuſpis
Defuerit, dentes penna levare poteſt.

6. *nondum mihi ſuave e. in t. v. ſed ne* diutius *abſ.*&c.] Frellon. edit. Wouwer. alii, ut ex diverſo charactere patet, *nondum. m. ſ. e. in t. v. ſ. ne abſentivus e. o. v. m. n.* Editio Tornæſii, *ſed ne abſentius eſſem.* in margine, & Var. lect. alii, *ſ. n. diutius abſens.* Vbi Douſa: *diutius abſens.* Sic & c. M. exceptô quòd pro *abſens, abſentius* (h. e. *diutius abſentius*) illic legatur. Scriverius ib. *abſentivus* codex Pithœi. Erhardus: *ſed ne abſentivus eſſem.* leg. *abſens diutius eſſem.* MS. Tragur. *nundum mihi ſuave erat in triclinium abſens more vobis venire, ſed ne diutius abſentivos eſſem, voluptatem mihi negavi. Permittitis* (Patav. edit. permittis) tamen. Schefferus: *abſens more vobis.* Hæc quid ſibi velint non excogito. Continent fortaſſe cauſam, quare necdum venire voluerit. Et quia non intelliguntur, etiam ab aliis omiſſa ſunt. Gronovius, vir ſummus, cenſet, iſta verba alieno locô eſſe intruſa, illudque *abſens*, ex gloſſâ vocis *abſentivus*, natum, atque ideo cuncta eſſe ſic legenda, *nondum mihi ſuave erat in triclinium venire, ſed ne abſentivus moræ vobis eſſem, omnem voluptatem mihi negavi.* Quam correctionem judico doctiſſimam. *Abſentivos* ſeu-*vus* retinui propter concordantes tot codices, & æqualitatem lexeωs Trimalchianæ, ac collibertorum; habita aliàs, ſiqua unquam, optima occaſione hoc cum *abſens* commutare. Sed non feci, nec commutandum ſentio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

voluptatem mihi negavi [1] Permittitis tamen finiri luſum. † Sequebatur puer [2] cum tabula terebinthina, & [3] cryſtallinis teſſeris: notavique rem omnium delicatiſſimam. Pro calculis enim albis, [4] *ac* nigris, aureos, argenteoſque habebat denarios. Interim dum ille [5] omnium teſtorum *agmen* inter luſum conſumit, guſtantibus adhuc nobis, [6] repoſitorium adlatum eſt cum corbe, [7] in qua gallina

† *Encolpius.*

1. *Permittitis tamen finiri luſum*] c. Pith. *P. t. f. luſuro?* P. Scriver. MS. ad edit. Tornæſii. Erhardus: Inter cœnam ludebant aleâ. Sueton. Auguſt. c. 71. *Inter cœnam luſimus γεροντικῶς (ſeniliter) & heri & hodie.* ubi de aleæ luſu, qui ſenum eſt. Vnde Cic. de Seneƈt. *nobis relinquas talos & teſſeras.* Savaro ad Sidon. lib. I Epigr. 8. Dn. Wagenſeil ſuprà ad verba, *digitoſque paullulùm adſperſos in capite pueri terſit*, inter cætera comparationis capita Trimalchionis cum Nerone, etiam *teſſerarum ludi* ex Suetonio meminit, nixus communi opinione, cui & ego hiſce Notis, juxta tot interpretes, tantiſper adhæreo, Petronium noſtrum eſſe illum elegantiarum arbitrum, de quo Tacitus Annal. XVI, vixiſſéque & interiiſſe ſub Nerone. Quod DD. Hadr. Valeſius, & Martin. Statilius negant, & hic quidem collationem illam Trimalchionis cum Nerone Wagenſeilian. planè rejicit & improbat; ſub Trimalchionis nomine non niſi inſolentem aliquem νεόπλουτον (repente ditatum), à Petronio perſtringi affirmans. Quo de uberiùs forſan alibi.

2. *cum tabula terebinthina*] *Tabula* erat alveolus, in quem calculos ſive teſſeras jaciebant. *Savaro.* Operæ pretium eſt heic inſpicere Cl. Salmaſium in Not. in Fl. Vopiſc. *S. A. Gabbema.*

3. *cryſtallinis teſſeris*] *Latrunculi* quoque fiebant plurimùm ex vitro. Lucan. in Panegyr.

-- Vitreo peraguntur milite bella.

Martialis:

Vitreo latrone cluſos.

Fr. Lindenbrogus. eorum inventorem Pyrrhum facit Donatus: ſuffragatur & Marcellin. in limine lib. XXIV. ſed Senec. lib. II de Ira, c. XIV id Chiloni Sapienti attribuit: Ioan. Sariſberienſ. Polycrat. lib. I, c. V. Attalo Aſiatico, *ut ea ratione doceret motum exercitus.* Palamedem facit authorem Pauſan. in Corinth. rurſus in Phocic. adſtipulantibus Philoſtrato Lemniô in Heroic. Suidâ in voce τάβλα (*tabula*). Aurel. Caſſiod. lib. VIII Ep. XXXI. *Gabbema.*

4. ac *nigris*] Frag. Tragur. Priores: *aut nigris.*

5. *omnium teſtorum* agmen *inter lus.*] Sic Gabbem. Tragur. c. *omnium textorum dicta i. l.* Hinc Cl. Schefferus *omnium teſtorum electa* legendum conjicit, optimum nimirum ac delicatiſſimum quodque ferculorum *teſtis* tunc impoſitûm intelligens; quòd *teſtum* Petronio vas ſervando igni idoneum; quódque *electa* eodem ſenſu mox infrà habeat, *res* inquit *electiſſimas ridentes adgredimur. Agmen* cuncta complectitur, *electa* ſelectiora, eſtque *agmen* valde recens, quòd id editiones Frellon. Wouwerii, aliæ non agnoſcant, ſed ejus locô * habeant. Tornæſius: *omnium teſtarum* (ubi Douſa: c. M. *teſtorum*) *inter luſum.* citra ullum *.

6. *repoſitorium*] Gr. (apud Athenæum) ἐγγυθήκη. hinc pro *engytheca*, leviter corruptè Gloſſæ habent antiquæ *enceteria, machina* ſc. *lignea, qua amphora ſuſtinetur.* Romani priſci vocabant incitegam, ut ad Feſtum ſuum obſer-

gallina erat lignea patentibus in orbem alis, quales eſſe ſolent, [1] quæ *incubant* ova. Acceſſere continuo duo ſervi, & ſymphonia [2] ſtrepente, ſcrutari paleam cœperunt; erutaque ſubinde [3] pavonina ova diviſere convivis. Convertit ad hanc ſcænam Trimalchio vultum: &, † Amici, [4] ait, pavonis ova gallinæ juſſi ſupponi. Et, me-Hercules, timeo, ne jam concepta ſint. temptemus tamen, ſi adhuc ſorbilia ſunt. ‡ Accipimus nos [5] cochlearia non minus ſex libras pendentia, ovaque ex farina pingui figurata

† *Trimalchio.* ‡ *Encolpius.*

obſervavit Scaliger. Iavolenus *baſin* in L. 10 D. de Legat. 3. Caſaubon. Animadverſ. in Athenæum l. 5, c. 13. Erhardus: *Repoſitorium*, idem cum eo quod mox ſequitur *guſtatorium*, in quo antecœnium apponebatur. It. quævis menſa, in qua ſtruices patinarum ædificantur. Gloſſar. Petron. & id. Erhardus. *Guſtatoria* etiam *cupilla*, addit Erhardus. *Cupilla* autem pocila, κύπελλα; quia κυφὰ, curva. Ger. Ioan. Voſſius.

7. *in qua gallina erat lignea*, &c. *pavonina ova*] Fragment. Tragur. *in quo*, nimirum *corbis* maſculinè ut apud Priſcianum, & alios quoſdam. Io. Schefferus. Ariſtot. περὶ ταῶν. τοῖς δ' ἀλεκτορίσιν ὑποτιθέασιν αὐτῶν τὰ ᾠὰ ἐπῳάζειν οἱ τρέφοντες (*de Pavonibus. Ova pavonum gallinis excludenda ſupponunt, qui eos alunt*). Fr. Pithœus.

1. *quæ* incubant *ova*] Sic Tragur. cod. nuper erutus. Gabbem. Wouwer. Frellon. alii, *q. incumbunt*. Tornæſius tamen in marg. alii, *incubant*. Schefferus: *quales, quæ incubant ova*. Vulgò, *quæ incumbunt*, Puto, noſtrum eſſe præferendum; etiam habetur in aliis codicibus, ut notavit Patiſſonus. Varro lib. III, c. 9. *Quæ velis incubet, negant plus viginti quinque oportere ova incubare*. Et paulò pòſt: *ova, quæ incubantur*.

2. *ſtrepente*] Anonym. MS. juxta m. Douſæ, f. *adſtrepente*.

3. *pavonina ova*] Athen. Ἐπαίνετος δὲ καὶ Ἡρακλείδης ὁ Συρακούσιος, ἐν Ὀψαρτυτικῷ τῶν ὠῶν φησι πρωτεύειν τὰ τῶν ταῶν (*Epænetus, & Heraclides Syracuſius de Condimentis, pavonum ova omnibus præferunt*). Fr. Pithœus.

4. *Amici, ait*] ſuprà: *Amici, nondum ſuave erat in triclinium venire*. Suet. Tit. *Amici, diem perdidi*. Apul. de dogmat. Plat. *Hic ille erat, Amici, de Academia Cupidinis cygnus*. Olim Romæ conducebant greges *amicorum*, eo videlicet conſilio ut divitias & opulentiam jactarent. Iuven. Sat. VI: Mart. lib. II Epig. LXIV. Imò ut ipſa jactantia ſe proderet magis, kalendaria *amicorum* excogitata ſunt, in quæ nomina illorum referrentur. Senec. lib. VI de Benef. c. XXX. In aula Palatina erant liberti, qui curam gererent *amicorum* Principis. Olim legebantur Romæ epigrammata ſepulchralia: TIT. CLAUDIUS. AUG. LIB. FORTUNATUS. A. CURA. AMICORUM. D. M. LIBERTORUM. T. FLAVI. AUG. LIB. VICTORIS. A. CURA. AMICORUM. M. VLPIUS. AUG. L. A. CURA AMICORUM. Pignorius. *Amici*, convivæ, convictores. *Gloſſ. Petron.*

5. *cochlearia, non minus ſex libras pendentia, ovaque ex farina pingui figurata pertundimus*] Hinc *cochlearium* uſum apud veteres qui fuerit, planiſſimè deprehendimus. Neque hinc modò, verùm etiam ex Martial. ita lib. XIV ſub lemmate *Cochlearis* diſputante:

Sum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

gurata pertundimus. Ego quidem pene projeci [1] par tem meam : nam videbatur [2] mihi, jam in pullum coiſſe Deinde ut audivi veterem convivam : hic neſcio quic boni debet eſſe, perſecutus putamen manu, [3] pinguiſſi- mam

elegans uſus verb. Neſcio. Et Debere ſic idem qd veriſimile.

Sum cochleis habilis, ſed nec minùs utilis ovis :
Numquid ſcis potiùs cur cochleare vocer ?

Facit eodemque & locus Plinii ex lib. XXVIII, c. II. *Defigi quidem diris deprecationibûs nemo non metuit. Huc pertinet ovorum, ut exſorbuerit quiſque calyces, cochlearumque protinus frangi, aut eoſdem cochlearibûs perforari.* Cæterùm omnis *cochlearium* virtus pro ratione ponderis, & argenti modo æſtimata. atque in hoc ipſo quoque pars aliqua elegantiæ poſita fuiſſe videtur. Non quòd ſingula apud Trimalchionem *cochlearia* ſingulas *ſex libras pependiſſe* autumem, ſed quod de plurium potiùs *cochlearium* ſtrue, non autem de ſingulis Petronium fabulari perſuaſum ſit mihi. *Douſa. P.* Tragur. codex habet, *ſelibras*. Placet hæc ſcriptura præ vulgari *ſex libras*. Scio, quid hîc alii de exaggeratione joculari notent; verùm cur in hoc jocetur noſter, cùm ſeverus ſit in cæteris, non video. *Schefferus.* L. *Accipimus nos cochlearia : non minùs ſex libras pendentia ova, quæ ex farina pingui figurata, pertundimus.* Ova enim 6 libras pendebant, non cochlearia. *P. Scriverius MS. ad ed. Tornæſ.*

1. *partem meam*] Partes ſunt fercula, quæ unicuique apponuntur in convivio ſigillatim, ut in convivio Corani, quod Athenæus deſcribit. & Geneſ. 43, ℣. 33. *Majorque pars venit ad Benjamin, ita ut quinque partibus excederet.* Non præſentibus tantùm, ſed & abſentibus partes mittebantur. Plutarch. in Ageſilao. Eſdras Iunior lib. 2 (qui vulgò 3), cap. ult. ℣. 52. *Digreſſi ergo manducate pinguiſſima quæque, & bibite dulciſſima quæque, & mittite munera his, qui non habent :* hoc eſt, partes. Hermas lib. 3 Paſtoris, cap. 5. *Convocatis amicis paterfamilias miſit de cœna ſua ſervo illi partes complures, &c. qui reliquum conſervis ſuis diſtribuit.* Ge. Erhardus.

2. *mihi*] Abeſt haud indecorè in c. Tragur.

3. *pinguiſſimam ficedulam piperatam*] Sine pipere enim fatui eſt ſaporis. Martial. lib. 13 Epigr. 5.

Cerea quæ patulo lucet ficedula lumbô,
Cùm tibi fortè datur, ſi ſapis, adde piper.

Ceream dicit, quam hoc loco Petron. *pinguiſſimam*, pinguia enim cerea videntur & mollia. Rader. in Comment. ad Martial. Erhardus. *Ficedulæ*, ſive συκαλίδες, à *ficubus* nomen ſumpſerunt, quòd illorum eſu impensè gaudent, verùm nomen illud non perpetuò obtinent, ſed auctumnô ſolùm, aliis enim temporibûs *melancoryphi*, ſive atricapillæ vocantur. Plin. lib. x, cap. XXIX, ex Ariſtotele : *Alia ratio ficedulis, nam ſonum ſimul coloremque mutant : hoc nomen non niſi auctumnô habent, poſtea melancoryphi vocantur.* quod illis nomen inditum, auctore Feſto, eò quòd ſumma eorum capita nigra ſint. Alexander Myndius apud Athenæum lib. II, *ficedulas* ſtatuit ſpeciem eſſe ægythallorum, ſive parorum; Sed Ariſtoteles, manifeſtè ſpecie diſtinctas dicit *ficedulas*, ab ægythallis. Auctumnô ſuaviores ſunt, & obeſiores longè, quòd tum uvîs ficubuſque veſcantur, quæ duo ſunt fructuum pomorumque ſaluberrima. à ficubus nomen traxit, de quo lepidè Martialis :

Cùm me ficus alat, cùm paſcar dulcibus uvîs,

Cur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

mam ficedulam inveni [1] piperato *vitello circumdatam.* Iam Trimalchio eadem omnia, luſu intermiſſo, popoſcerat; feceratque poteſtatem, clara voce, ſiquis noſtrum iterum [2] vellet, [3] mulſum ſumere: [4] quum ſubito ſignum ſymphonia datur, & [5] guſtatoria pariter [6] à choro cantante rapiuntur.

Cur potiùs nomen non dedit uva mihi?

Qua de cauſſa, Italis *beccafigi* dicuntur. nec mirum eſt aves haſce, inter ſaluberrimas recenſeri, cùm ſaluberrimo alimentô utantur: à cibo enim quo animalia fruuntur, illorum bonitas pravitaſq; judicanda. Apud veteres in deliciis fuiſſe, vel hinc conſtat, quòd ganeæ periti negarent, *ullam avem, præter ficedulam integram comeſſe oportere*, ut auctor eſt Gellius lib. XV, cap. VIII. cum pipere moris erat illam comedere. Martialis:

Cerea quæ patulo, &c. -- --
-- -- *adde piper.*

Sic apud Petronium Arbitrum in Sat. *pinguiſſimam ficedulam inveni, piperato vitellio piperatam.* Nec omnino abs re ita condiuntur, cùm enim præpingues ſint, ideoque in precio, piper acrimonia ſuâ caſtigat fluentem pinguedinem. In Italia maximo ſunt honore, nec niſi divitum & magnatum menſas ſolent adire. raró in frigidioribus regionibus conſpiciuntur, ubi uvæ aut ficus maturitatem vix accipiunt. *Ludov. Nonnius.*

1. *piperato* vitello circumd.] Sic cod. Traguerienſis. vulgati, *p. vitellio piperatam.* Sed videant alii, an concinnum ſatis ſit, *piperato piperatam.* Schefferus. Tornæſ. *p. vitelio* (in m. pro *vitello*) *p.* I. C. Wagenſeilius: *Vitello circumdatam:* καλῶς καὶ σοφῶς (*bellè & ſapienter*). Hactenus legimus *piperato vitellio piperatam.*

2. *vellet mulſum ſumere*] Sic Tornæſ. Wouwer. R. Herm. &c. Tragur. Gabbem. Frellon. Lotich. *vellet, mulſum ſumeret.*

3. *mulſum*] Antiqui non temere primam ſitim in conviviis niſi *mulſo* ſedabant. Quod ipſum principiô cœnæ vel confectum adponi moris fuit, vel ejus locô ſeparatim vinum & mel, ut conviva quiſquis pro arbitrio id temperans *mulſum* ſibi conficeret. Hinc adparebit cur Varro ſcripſerit lib. III de Re Ruſt. *Favus venit in altaria, & mel ad principia convivii, & in ſecundam menſam adminiſtratur.* Lipſius. In antecœna *mulſum*, aut mel cum vino ad conficiendum mulſum ponitur; deinde etiam in menſa ſecunda: ideo præcedit, *iterum.* Cato: *Nunc in conviviis poni vides ſal & mel.* Et Varro de R. R. lib. 3, ut jam dictum. Io. à Wouweren.

4. *quum ſubito ſignum ſymphonia datur*] Patet ex Seneca lib. de brevit. Vit. *Convivia mehercule horum non poſuerim inter vacantia tempora, quum videam quàm ſollicitè argentum ordinent: quàm diligenter exoletorum ſuorum tunicas ſuccingant: quàm ſuſpenſi ſint, quomodo aper à coco exſus exeat, quanta celeritate ſigno datô glabri ad miniſteria decurrant.* Item Epiſtolarum ejuſdem lib. XV. *Transeo piſtorum turbam, transeo miniſtratorum, per quos ſigno datô ad inferendam cœnam diſcurritur.* S. A. Gabbema.

5. *guſtatoria*] In quibus *guſtus* ſeu antecœna apponebatur. *Gloſſ. Petron.* Confer antè *repoſitorium.*

6. *à choro cantante rapiuntur*] Ad ſymphoniam quoque illata fercula, ut & alibi diximus. Serenus Sammonicus apud Macrobium Saturn. 3, c. 16. *Quippe qui dignatione veſtra cùm interſum convivio ſacro, animadvertam hunc piſcem à coronatis miniſtris cum tibicine introferri,* Wouweren.

1. *para-*

piuntur. Cæterum inter tumultum, quum forte [1] parapſis excidiſſet, & puer jacentem ſuſtuliſſet, animadvertit Trimalchio, [2] colaphiſque objurgare puerum, ac projicere [3] rurſus parapſidem juſſit. [4] Inſecutus eſt [5] ſupellecticarius, argentumque inter reliqua purgamenta [6] ſcopis cœpit verrere. [7] *Subinde intraverunt duo Aethiopes capillati, cum puſillis utribus, quales ſolent eſſe,* [8] *qui arenam*

1. *parapſis*] Vel *paropſis*. *paropſis* à παρὰ, *ad, juxta*, & ὄψον, quia in ea *obſonium*, feratur. *parapſis* à παρὰ, & ἀψὶς (*abſis*) ſignificante *lancem eſcariam*. Vtrumque pro acetabulo ſumitur, aliqui & catinum ita appellari putant. G. I. Voſſ. in Etymolog.

2. *colaphiſque objurgare*] Cic. lib. II Epiſt. I ad Attic. *molli brachiô objurgare*. Suet. Calig. c. XXI. *Niſi ferulîs objurgari maluiſſent*. Othon. c. II. *ut ſæpe flagris objurgaretur*. Plato apud Senecam lib. III de Ira, c. XII. *Tu, inquit, Speuſippe, ſervulum iſtum verberibûs objurga; nam ego iraſcor*. Gabbem. partem priorem ex Wouweren, qui poſt *objurgaretur* pergit: Mira ſævities dominorum in ſervos miniſtrantes, impolitè, qui non contenti colaphîs & verberibûs objurgaſſe, in aquam præcipitârunt. Lucian. Saturnal. καὶ διακονουμένων τοὺς μὲν ἄλλους ἐς τὸ ὕδωρ ἐμπεσεῖν, τοῦτο γὰρ τουπιτίμιον τῆς ἀδεξίου διακονίας (*Miniſtrantium alios in aquam præcipitari, quæ mulcta illepidi miniſterii*). Gabbema in iterata editione: Vide Lud. de Orleans in lib. III Tacit. pag. 395; ubi ſerviles cruciatus fusè deſcribit.

3. *rurſus*] MS. Tragur. *prorſus*, ad marg. *rurſus*.

4. *Inſecutus eſt*] MSi Tragur. pro veteri, *inſecutuſque eſt*.

5. *ſupellecticarius*] Sic Gabbem. & edit. Frellon. Alii omnes *lecticarius*, etiam codex Tragurien. Sed, vel *ſupellecticarius* legendum, jubente Douſa, vel *lecticarius* tantiſper munere privandus, capienduſque pro eo qui *ſupellectilem* curat, quod facit Gloſſar. Petron. L. Pignorius: *Supellecticarii* in veteribus inſcriptionibus dicuntur à *ſupellectili*. Romæ: NESTOR. C. CÆSARIS. SER. GERMANICIANUS. A. SUPELLECTILI. VIX. A. XL. Ibidem: EUMOLPUS. CÆSARIS. A. SUPELLECTILE. At in Palatio fuit & *ſupellecticarius caſtrenſis*, & *Domus aurif.* ut indicant veteres cippi ſepulcrales.

6. *ſcopis cœpit verrere*] Huic miniſterio inſervientes propriè *ſcoparii*. Vide l. 8 de Inſt. vel inſtr. leg. *Io. à Wouweren.*

7. *Subinde*] Deinde. Petronianum verum. Sic enim & in editis. *At ſubinde, ut in locum ſecretiorem venimus, centonem anus rejecit*. Atque ita locis aliîs. *Io. Schefferus.*

8. *qui arenam*] An legendum, *quis?* ut eſſet *queis*, vel *quibus*, referreturque ad præcedens, *utribus*. Malo tamen retinere *qui*, & referre ad *Æthiopes*; non quòd genere tales ſemper eſſent, verùm vultu facieque, qui hoc negocium conficiebant, peruſti ſcilicet coloratique multo ſole. Plautus agens de eadem re in Pœnulo a. 5. ſcen. 5.

Ita replebo atritate, atrior multò ut fiet,
Quàm Ægyptii, aut qui cortinam ludis per circum ferunt.

Schefferus.

1. *ſpar-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

nam in amphitheatro [1] *ſpargunt*, [2] *vinumque dedere in manus*, [3] *aquam enim nemo porrexit.* Laudatus [4] propter elegantias dominus,

1. *ſpargunt*] aquâ ſcilicet, quam in iſtis utribus habebant contra pulverem caloreſque. Verbum eſt ſolenne in hoc negotio. Plaut. in Fragm. Incert. *Exi tu Davo, age, ſparge.* Hinc Salluſtius apud Macrob. II Sat. 9, ubi de cœna Metelli: *Simul crocô ſparſa humus.* & in lege 4 ff. de his, qui not. Inf. *Xyſtici, agitatores, qui aquam equis ſpargunt.* Adde Lipſ. in Amphit. Item Phædrum noſtrum lib. II, c. 63: & Suetonium in Cajo cap. 43. Vtitur & alibi noſter. ut: *Hoc crudeliſſima anus ſpargit ſubinde humore femina mea.* Scheffer.

2. *dedere in manus*] Celſus ad eundem modum lib. III, cap. 15. *Si minùs, miſta his aqua in alvum datur.* Idem.

3. *aquam enim nemo porrexit*] Ampliſſimus Dn. Conſul Reineſius, in præfatione ſua ad Fragmentum Arbitri Tragurienſe Lipſiæ editi: Multò maxima pars hujus fragmenti Petronio recte tribuitur; quod nemo eorum, qui vel levem deliciarum ejus guſtum habent, negaverit; per omnes etiam penè paginas doceri id poſſet; idemque curatiſſimè præſtitum in Edit. Vpſalienſi. Cæterùm mangonium aliquod, perinde ac in aliis primæ notæ ſcriptoribus multis, quos gloſſemata inficeta ſubinde deformârunt, hîc interveniſſe, & ejus aliquam partem Petroniaſtri alicujus eſſe, Arbitrum imitari & exhibere, velut in ſcena Mercurius Soſiam, auſi, & apti ſatis, manifeſta fides eſt, &c. Neque auctorem Petronium habere poteſt id quod ſe p. h. oſtentat; qui enim paulò antè dixerat, *pueros Alexandrinos diſcubituris aquam in manus nivatam infudiſſe*, quomodo dicit, quòd *duo Æthiopes capillati vinum dederint in manus, aquam nemo porrexerit?* Nugæ ſunt iſtæ, malæ memoriæ hominis & ineptè riſum captantis. Fortaſſis dicere licuerit, ea quæ ita inter ſe pugnant, è duabus ἐκδόσεσι, *editionibus*, (ſic enim conſueverunt Scriptores veteres) in unam, Criticorum qui talia colligebant inadvertentiâ, conveniſſe. *Idem* in fine Scholiorum: Neceſſe igitur eſt, ut vel duas unius ſcripti ἐκδόσεις (*editiones*) quod dicebam, in unam confuſas eſſe, vel duos ejus Scriptores agnoſcamus; & ſic ῥῆσις (*dictio*) illa Petronii è Dalmatia, hæc Arbitri fuerit; extat enim ut geminum fragmentum in primùm curata Satyrici hujus editione, quam Venetiis per *Bernardinum de Vitalibus* anno 1499: & anno ſequente Lipſiæ faciente *Herm. Buſchio Monaſter.* poëta & oratore apud Iac. Thanner Herbopolenſem prodiiſſe accepimus. Hoc unum reſtat, ut ludicrum iſtud multæ eruditionis & ſinceræ Latinitatis habitu ſpecioſum æſtimare diſcamus; ſed quæ ipſi notæ non optimæ à ſeculis infelicibus invenuſta paſſim obhæſerunt curiosè & ſagaciter ſecreta ſuis autoribus remittamus. Hîc pace tanti viri expendendum, tres eſſe hujus Cœnæ inſignitas partes: *antecœnium* ſive guſtationem, *ipſam cœnam, & quod poſt mattyas* ſeu menſas ſecundas præter morem *ſucceſſit*, procul dubio in honorem τοῦ ἐπιδειπνίου, peracta cœnâ cum uxore & magna frequentia adventantis Habinnæ; cujus majeſtatem Encolpius tantopere miratus. Ante guſtationem manibus affundebatur aqua non communis, ſed nivata, reſoluta, cocta, iterumque refrigerata. verba Plinii lib. 31, c. 3. *Neronis principis inventum eſt, decoquere aquam, vitròque demiſſam in nive refrigerare.* Quam talem aquam, minima quidem operâ artificialem (quo & Plinii vox reſpicit *inventum*), non temere quis pro ſimplici

dominus, † Equum, inquit, Mars [1] amat: ‡ itaque [1] juſſit

† *Trimalchio.* ‡ *Encolpius.*

ſimplici capiat. Remotis guſtatoriîs, cœnaturis, nec fontana, nec nivata, ſed *vinum in manus datur.* Tandem durante cœna, & poſt adventum Habinnæ fit mentio *caldæ*, forſan lavandis pedibus. Poſſumus etiam ſic ſimpliciſſimè evadere, *aquam enim* tunc *nemo porrexit.* Iudicium quod attinet de toto hoc fragmento Petronii nunc recens edito, & duobus ejus quaſi ſcriptoribus, huic equidem libenter ejus qui nobis hujus muneris auctor jungerem, nimirum Cl. v. Martini Statilii, niſi ſic comparatum eſſet, ut ſimul novam opinionem de ætate Petronii, quaſi is paullò modò ante Conſtantini tempora, certè longè poſt Severum vixiſſet, includeret; unde is exiſtimat Petronium pro ratione Satyræ ſic conſiliô temperaſſe ſtylum jam tunc quaſi in ore vulgi herbescente Italiciſmo, aut certè ſemente ejus jacta, reliquorumque Latinæ linguæ vicinorum idiomatum. Verba ejus, ſcripto ſeriùs acceptô, pauca inſeram, ubi ſic D. Wagenſeilium in Apologia alloquitur: *An alia,* inquit, *mente hoc ſuum opus Satyrici titulô inſcriptum ab illo putas, quàm quòd omnigenæ varietatis plenum eſt? Quid igitur mirum aut decoro adverſum, ſi cui vitia hominum notare atque irridere propoſitum eſt, ſermonis vitia inſectetur, ---? Hinc illi affectati archaiſmi, ---. ſed præcipuè illa quæ tibi videntur nova, & hodienum Italicum ſermonem redolentia. Quid autem indè colligis, an idcirco ſcriptoris propoſito convenire negas? Quid? tu vulgarem hunc Latini ſermonis uſum diverſis q. canalibûs in Italos, Galloſque ac Hiſpanos derivatum ſubitò credis q. ranas pluvias exſtitiſſe, nec potiùs paulatim, & vileſcentibus per intervalla corruptelis abuſque vetere Latio cœptis? In quo etiam illi unius urbis cives, & modici agri coloni aliter tamen vulgò, aliter inter honeſtiores loquebantur ---. Certe mihi aliquando peccata illa perpetua in genere nominum in hoc fragmento reputanti, adeò gravia viſa ſunt, ut librarii illa negligentiæ potiùs, quàm auctoris propoſito tribuenda cenſerem; donec admonitus à pariete in Titi thermis invento me collegi; nam duas arcas inter cæteras ejus hiſtorias ſpectari ajunt his appoſitis inſcriptionibûs:* FORUS. OLITORIUS. FORUS. BOARIUS. *Qua re accepta, ſtuporem illico damnavi meum, ut jam nec cœlus, nec fatus,* &c. *diſpliceant. Imò verſare ſtatim animô cœpi, an hoc proprium valeſcentis plebeii ſermonis inelegantiæ, & veteris linguæ probitatem ſuperantis vitium eſſe putarem; cùm etiam ap. Gruterum depravationes hujusmodi generis multis in vocibus animadverterem, cúmque* lutus *pro lutum*, vaſe ſua *pro vaſe ſuo*, hic monumentus *pro hoc m. ſcriptum viderem. Nec verò ulteriùs, quin ita factum eſſe ſtatuerem dubitavi, ubi primùm à Bembo didici, nullum generis neutri, nec in Italicæ, nec al. vulg. linguarum nominibus uſum eſſe. Eam igitur corruptelam paulatim irrepſiſſe veriſimile eſt,* &c.

4. *propter elegantias*] Senec. *Quanta arte ſcindantur aves in fruſta non enormia, quàm curioſè infelices pueri ebriorum ſputa detergant. Ex his elegantiæ lautitiæque fama captatur, & uſque eo in omnes vitæ ſucceſſus mala ſua illos ſequuntur, ut nec edant, nec bibant ſine ambitione.* Wouweren.

1. *Equum Mars amat*] Quid equo commune cum convivio? non magis herculè quàm cani cum præſepi. Sed Petronius ſenis ſtoliditatem ridet urbaniſſimè, qui, non contentus famam captaſſe, etiam facetus haberi cupiebat. Itaque cùm omnes æquali honore, ſingulis menſa poſitâ dignari vellet, quaſi id è præſcripto Deorum faceret. *Mars* Æ QUUN *amat,* inquit, alludens ad id, quod vulgò dicitur, *Mars communis.* Rurſus tamen ita ambiguè pronuntiabat, ut is, qui audiret, non aliter intelligeret, quàm ſi

non

[1] juſſit ſenex ſuam cuique menſam [2] adſignari; *addiditque*, † Obvii & per diſceſſum ſervi minorem nobis æſtum ſublata frequentia facient.‡ Statim adlatæ ſunt [3] amphoræ

† *Trimalchio.* ‡ *Encolpius.*

non ÆQUUM, ſed id animal, nominaſſet quo Martem inprimis delectari ajunt. Similem argutiam in Suet. adnotavi in vit. Calig. c. XXXIV. *De jurus quoque conſultis, quaſi ſcientiæ eorum omnem uſum aboliturus ſæpe jactavit, ſe, mehercle effecturum, ne quid reſpondere poſſint præter* ÆQUUM. Dicebat ille quidem ÆQUUM, verùm ita, ut facilè prudentiores intelligerent eum ECCUM pronuntiare. *Rutgerſius.* Gabbema in utraque.

1. *itaque juſſit ſenex ſuam*] Sic quoque Tornæſ. Wouw. alii. Sed Fragm. Tragur. *itaque juſſit ſuam.* abſque *ſenex.* Schefferus: Inſerunt vulgati, *ſenex*, quod ego ſuſpicor ex gloſſa eſſe, cùm præcedat, *dominus.*

2. *adſignari*; addiditque, *Obvii & per diſceſſum*, &c.] Ita quidem utraque edit. Gabbem. Tragur. MS. *aſſignari. Obiter & pudiſſimi ſervi minorem nobis æſtum frequentia ſua facient. ſtatim*, &c. *pudiſſimi*, Forſan *putidiſſimi*. Editio Patavina pro hoc habebat *pædiſſimi*, ad quod Schefferus: Locus quem tentarunt variè, licebit opinor & nobis in tanto omnium diſſenſu divinare. Arbitramur itaque ſic ſcripſiſſe noſtrum: *obiter*, *ait*, *pædidiſſimi ſervi minorem nobis æſtum ſua frequentia facient.* Sic Schefferus. Gruterus jam dudum maluit *fœdiſſimi*, quod placet Tilebomeno, diſplicet Wagenſeilio. Tornæſiana editio: *aſſignari. Obiter ei* * *prædiſſum* (in marg. vi præmiſſi aſteriſci, *& per diſceſſum*) *ſervi minorem nobis æſtum* * *ſua* (in m. *ſublata*) *frequentia f.* Douſa: *a. O.* * *ei prædiſſum* (in m. *& per diſceſſum.* v. c. *prædiſſimi*) *ſ. m. n. æ.* * *ſua* (in m. *ſublata*) *f. f.* Wouweren in edit. Pariſienſi (typîs cuſa Sonnii aut du-Beys, ubi Wouwerii quidem ceu auctoris nulla mentio, ſed in ſequenti ænigma typographus præfatiunculâ ante Notas ſolvit), *aſſignari.* * *obīt. ei p̄diſſimi ſ. m. n. æ. ſua f. f.* in Bat-Lugdun. typis du-Mairianis, *a.* * *o. e. pædiſſimi ſ. m. n. æ. ſ. f f f.* quæ 2 editt. ſemper coincidunt. Frellon. *a.* * *o. e. perditiſſimi* (huic ſe ferè jungit Wagenſeilius); Helenopolit. *a.* * *o. ei p̄aediſſimi ſ. m. n. æſtum.* Lotich. *a.* * *obit ei præ ædiſſimi ſ. m. n. æſt.* R. Herm. *a.* * *o. ei pædiſſimi.* Pergit Schefferus: *Obiter*, dicit, h. e. dum hoc agent, dum in eo erunt occupati, ut ſuam cuique aſſignent menſam, minorem frequentia ſua facient æſtum. Sic illud *obiter* uſurpat locis quoque aliîs. ut: *ac ne in hoc quidem tam moleſto tacebant officio, ſed obiter cantabant.* h. e. ſimul, dum hoc peragunt officium. Item alio loco: *interrogo ego, quot eſtis? obiterque per rimam foris ſpeculari diligentiſſimè cœpi.* Non hîc *obiter* eſt in tranſcurſu, celeriter, & velut aliud agendo, ſicut exponunt, quia ſequitur, *diligentiſſimè*, ſed plane id, quod dixi. Gloſſæ veteres: ἐν τῷ αὐτῷ: *eodem, inibi, obiter. Minorem frequentia ſuâ* ponit, pro, *minorem præ frequentia* h. e. quàm facerent frequentia ſuâ, ſi frequentes adſtarent. *Pædidiſſimi* autem hîc dicuntur à Trimalchione per convitium ſuperbiſſimum: à *pædore*, quaſi fœteant, & cum calore ingratum de ſe ſpargant odorem, ſicut fit in conſtipata turba, præſertim minùs nitidorum. Feſtus: *Pædidos, ſordidos ſignificat, atque obſoletos.* Ab hoc igitur *pædidi*, ſunt *pædidiſſimi*, qui errore facti *pædiſſimi*, quod oſcitans librarius ſyllabam *di* putaret redundare.

3. *amphoræ vitreæ diligenter gypſatæ*] Nuce, pice, & reſinâ oblitæ, & clauſa, amphoræ ſeu teſtæ ſeu lagenæ picabantur, ne anima vini reconditi exſpiraret, vinumque fugeret. Rader. ad

ræ vitreæ diligenter gypſatæ, quarum in cervicibu
[1] pittacia erant adfixa, cum hoc titulo, [2] FALERNUM
OPIMIANUM. ANNORUM. CENTUM. [3] Dum
titulos perlegimus, comploſit Trimalchio manus, &
† *Heu*, [4] Heu, inquit, ergo diutius vivit *vinum quam homuncio*

† *Trimalchio.*

Quam

Martial. lib. II Epigr. 14. *Ge. Erhard.*

1. *pittacia erant adfixa*] Erant *pittacia* nihil aliud, quàm tituli ſive indices, amphoris & doliis adfixi, vini natales, originationem & ætatem deſignantes. Vnde apud Petronium Arbitrum; *ſtatim adlatæ ſunt*, &c. & ibi Georg. Erhard. in Symb. *Pittacium*, epiſtola brevis & modica eſt; Item ſchedula de membrana exciſa, quæ etiam *pictacium*, *pictaciuncula*, & *membranula* appellatur. *Album*, Seneca: *notas*, Horatius: *literatas epiſtolas*, Plautus locis à Ioan. à Wouweren in Animadv. in Petron. annotatîs vocant. *Theod. Hœpingk.* Confer mox *dum titulos*.

2. *Falernum Opimianum annorum centum*] Macrob. lib. II Satyr. c. III. *M. Cicero cùm apud M. Damaſippum cœnaret, & ille mediocri vino poſitò diceret: Bibite falernum eſt annorum* XL. *bene, inquit, ætatem fert*. S. A. Gabbem.

3. *Dum titulos perlegimus*] In quibus, Galeno teſte, ſcripta erat ætas, id eſt, quo tempore quibuſve Conſulibûs, vinum eſſet conditum. Brodæus Miſcell. l. 1, c. 3. *Erhardus*. Iuvenal. Sat. V.

Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cujus patriam titulumque ſenectus
Delevit multa veteris fuligine teſtæ.

Addit vetus ſcholiaſtes: *vinum de montibus Albanis, ita vetus, ut non poſſit ex ſuperſcriptione antiquitate deleta cognoſci quanti ſit temporis. Notas* vocat Horat. lib. I Sat. X. Acro: Nota, *ideo quod aut vina notantur in lagenis, aut Conſules*. Primus auctor reponendi vini fuit L. Opimius Coſ. unde & Opimianum nomen habet. Plin. lib XIV, c. V, & XIV. *Gabbema*.

4. Heu, *heu, inquit, ergo diutius -- tangomenas fac.*] Quæ ſic diverſo charactere ad *verum* uſque notata, Fragmenti ſunt Tragur. niſi quod pro *Heu, heu, he heu* habeat. lectionem mutilam vulgatam, mox integrè referet Cl. Schefferus. *He* Tragur. dolentis particula reſponderet Græco ἒ P. Scriver. MS. ad vet. edit. Tornæſii: Opinor deſiderari; ut tale quid ſcripſerit: *Heu, inquit, ergo diutius vivit, quam nos homunculi.* Schefferus: Totus hic locus mutilatè ita legitur in editis: *Heu, inquit, ergo diutius vivit! verum eſt vinum Opimianum præſto* (Sic nimirum Tornæſ. alii. ſed Frellon. edit. *Heu, i. e. d. vivit! v. eſſe* [Gabbem. *eſt*,] *v. O. p.*) è quibus non ſatìs commodè ſe extricârunt eruditi. Tilebomenus: *He heu inquit, Ergo diutius*, &c. Pro quibus vetus habet: *Heu inquit. Ergo diutius vivit verum eſt.* Vtrumque quis pariter non videt ab eodem fonte profectum? Sed alterum ſcilicet noſtrum perfectè; alterum verò perversè. *tangomenas faciamus.* Hanc eandem loquendi formulam & animum refert Arbiter & in ſequentibus. Quæ ſanè verba nonvulgaria ſunt. Schefferus: Sed quid eſt, *tangomenas facere?* nihil aliud, exiſtimo, quàm vino poculiſque liberiùs indulgere. Quæ verò ratio hujus ſit vocabuli, licèt nobis non deſint conjecturæ, tamen ſuperſedemus. Forſan *tangomenas*, terminatione Græca quaſi ἁπτομένας (*eas quæ tanguntur*) ſubſtantivè; in reſpectu ad libidinem, quam proritant pocula. Lucilius, Feſto teſte, *tagax* (à *tango*) etiam pro

furun-

Quare tangomenas faciamus ; vita vinum eſt : Verum Opimianum præſto : heri non tam bonum poſui , & multo honeſtiores cœnabant. † Potantibus ergo, & [1] accuratiſſimas nobis lauticias mirantibus , [2] larvam argenteam attulit ſervus ſic [3] *aptatam* , ut [4] articuli ejus vertebræque *laxa-*

† *Encolpius.*

furunculo dixit. Et Plautus : *Tetigit calicem clanculum.* Dextra rapax , *læva* propriè *tagax.* G. I. Voſſius. Quæ omnia nequiore ſenſu huc quadrant. Græcorum aliàs celeuſmata : Κοτταβίζωμεν (*cottaborum ludô nos ad potandum provocemus*). Πίνωμεν τί λύχνον ἀμμένομεν ; (*bibamus , quid lychnum expectamus ?*) Κρατηρίζωμεν ἄνδρες φίλοι (*poculis nos invitemus ſodales*). Πίνωμεν , παίζωμεν , ἴτω διὰ νυκτὸς ἀοιδή (*bibamus , ludamus , tota nocte canamus*). Οἴνῳ τέγγε πνεύμονα , τέγγε (*vinô pulmonem tinge , ſic tinge*) καὶ βαθὺν ἀκρήτῳ πνεύμονα τεγγόμενοι (*& profundum meraciùs mergite follem*). Cæterùm Dn. Reineſio, qui Græca hæc collegit , *tangomenas faciamus* (q. dicatur , τεγγομένους fac. ſeu eos qui madefiunt) interpolatio eſt; niſi conjecturâ duarum ἐκδόσεων evadere libeat. aitque Arbitrum dicturum fuiſſe , τέγγωμεν , τεγγώμεθα , i. *madidemus*, invitemus *nos*. Sed hi characteres loquentibus tribuendi , non ſcriptori , ut in editis : *abſentivus* , & mox *topanta*. Fateor tamen me non libenter , ut ut ſic diverſo charactere, factaque & facienda talium in Notis perpetuò mentione , *tangomenas* veteri textui inſeruiſſe , ſed quia reliqua quæ plenum faciunt ſenſum , ut nemo non videt , aliter non ſequebantur. Valeſius quid ? *Tangomenas faciamus* , id eſt, lautè epulemur , vivamus , gaudeamus , bis. Vtrobique *tango minas* disjunctim legendum & emendandum puto , & ex Plauti malè intellecto verſu hoc loquendi genus eſſe deſumtum. *Sentin' ſenem tactum eſſe triginta minis ? Nam* Iuvenes qui pecuniam recèns acceperunt, eamque habent in manibus , digitiſque contrectant & tangunt , læti opiparè convivari gaudent. Schefferus: *vita vinum eſt. Vita vinum* eſſe dicitur , quia nutrit augetque vitam. Vetus eſt jambus : *Mens eſt anima vinum , vinum anima corpori eſt.* Et in Inſcriptione veteri apud Gruter. p. 912. *Vitam faciunt , balnea , vina , venus.* Erhardus : *Vivere* dicitur *vinum*, ut contrà *ſtrangulari* , *mori* , *venenô neri* , per metaphoram. Ramirez ad Martial.

1. *accuratiſſimas*] Sic & Frellon. atque Lotich. Tornæſius alii , *accuratiſſimè*. Tragur. c. *curatiſſime*. Schefferus : veteres habuerunt *accuratiſſime*. Tac. XIV. Annal. c. 21. *Ludos curatiùs editos.* & ſic alibi.

2. *larvam argenteam attulit ſervus*] Auſonius : *ſimile ut dicas ludicro iſti , quod Græci* στομάχιον *vocavere :* oſcilla *ea ſunt. Ad ſummam quatuordecim figuras geometricas habent. Sunt enim æquilatera , vel triquetra , aut rectis angulis vel obliquis : iſoſcele vel iſopleura: orthogonia quoque vel ſcalena. Mille formarum his ſpecies* , &c. Ejuſmodi larvæ in medium convivium jaciebantur , & ex illis eas figuras , Rex convivii exprimebat , ut mutationis & brevitatis vitæ commonefaceret ; & propterea bibendum , ut nihil de fructu hujus vitæ periret. Nam alioquin ſemper in conviviis mortis mentionem injiciebant , & caput mortui , ubi larvæ copia non erat , in menſa *apponebant* , vel è triclinio ſuſpendebant. *Scaliger.*

3. *Sic* aptatam, *ut*, &c.] Ita c. Tragur. Priores : *ſic aptam ut articuli ejus, vertebræque locatæ in omnem partem flecteren-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

laxatæ in omnem partem *verterentur.* Hanc quum ſuper menſam ſemel iterumque abjeciſſet, [1] & catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret, Trimalchio adjecit:

† *Heu,* [2] *heu nos miſeros, quam totus homuncio nil eſt!*
Sic erimus cuncti, poſtquam nos auferet Orcus.
Ergo [3] *vivamus, dum licet* [4] *eſſe bene.*

† Lau-

† *Trimalchio.*

ctерentur. Schefferus: *Aptatam*, noſter etiam aliàs uſurpat in ſimilibus. *Laxatæ*, ſine dubio præſtantius; ſequitur enim catenatio *mobilis.* Wagenſeilius: *Sic aptatam -- vertebræque laxatæ -- verterentur.* Collaudo & hanc emendationem tamquam eruditam, multiſque nominibûs præferendam lectioni, quæ codices inſedit: *Sic aptam --- vertebraque locatæ --- flecterentur.*

4. *articuli ejus vertebræque*] *Vertebræ* generaliter dixit pro *ſpondylis.* Titius Aſſert. l. 2, c. 22. Auſonius in eleganti oſcillorum deſcriptione: *Harum vertibularum*, inquit, *variis coagmentis ſimulantur ſpecies mille formarum: elephantus bellua, aut aper beſtia, anſer volans*, &c. Vocatque *vertibulas* etiam χαςηϑίων, (*trochleam*), & ſimile. Caſaubon. in Athen. lib. 4. *Ge. Erhardus.*

1. *& catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret*] Hujuſmodi ſimulacra vocantur αὐτόματα & αὐτοκίνητα (*ſe ipſa moventia*), eadem & νευρόσπαστα (*nervorum tractu artificialium mobilia*). De quibus Horodotus in Euterpe, & Lucian. de Dea Syria. Horat. lib. 2 Sat. 7.

Tu mihi qui imperitas, aliis ſervis miſer: atque
Duceris, ut uervis alienis mobile lignum,

De νευροσπάσοις ſeu iis qui ejuſmodi ſimulacra oſtendebant Ariſtot. de Mundo, Apul. it. de Mundo, Budæus, Henr. Steph. Vulcanius. *Erhardus.*

2. *Heu, heu nos miſ. quam totus h. nil eſt! Sic erimus cuncti -- Ergo vivamus -- eſſe bene*] *He heu.* c. Tragur. Douſa MS. ad edit. Tornæſ. *totus.* c.v. *cæcus* habebat. Ipſe Tornæſius: Poſt *nil eſt.* hunc pentametrum aut alium conſimilem interponendum puto,

Quam fragilis tenero ſtamine vita cadit.

Douſa ib. *eſſe bene.* f. *eſtque bene.* Idem Douſa in Præcidan. *Heu, heu nos miſ.* &c. (In vet. cod. pro *totus*, *cæcus* exaratum legebatur.) Verſus inſulſiſſimi, nihil adeò minùs, quàm genii Petroniani. Itaque ſuſpicatus aliquando fui, pentametri clauſulam hoc modo interpolari poſſe, haud paulò concinniùs:

Ergo vivamus, dum licet eſtque bene.

Id eſt: dum per occaſionem, perque valetudinem licet, *dumque virent genua*, Nunc & me fruſtra fuiſſe, & Petronium Trimalchionis hoc eſt hominis omnium ſubidiſſimi *burras quiſquilias, ineptiaſque* in joco & vino exprimere voluiſſe, video demum atque intelligo, hercle verò ſerió. Itaque recepta ſcriptura ſervetur.

3. *vivamus*] Catull. Ep. v.

Vivamus, mea Lesbia, atque amemus.

Citante Scaligero, vetus inſcriptio Narbonæ: ÆLIÆ. RESTITUTÆ. ANIMÆ. DULCISSIMÆ BELLATOR. AUG. LIB. CONIUGI. RARISSIMAE. BENE. MERENTI. AMICI. DUM. VIVIMUS VIVAMUS. *Vivere* ſæpe dicunt poëtæ pro eo, quod eſt, genialiter vivere; & vitam eam demum vocant, quæ voluptaria eſt. Varro, περὶ φιλονεικίας (*de pervicacia Litigandi*); *properate vivere puera, quas ſinit ætatula ludere, eſſe, amare, & Veneris tenere bigas.* Lucilius: *Vivite lurcones, comedones,*

† Laudationem ferculum eſt inſecutum, plane non pro exſpectatione magnum. Novitas tamen omnium convertit oculos. Repoſitorium enim rotundum, duodecim habebat Signa in orbe diſpoſita, [1] ſuper quæ proprium convenientemque materiæ [2] ſtructor impoſuerat cibum: ſuper Arietem, [3] cicer arietinum: ſuper Taurum, [4] bubale fruſtum: [5] ſuper Geminos, teſticulos, ac renes:

† *Encolpius.*

medones, vivite ventres. S. A. Gabbema.

4. *eſſe bene*] γενικῶς (*generatim*) vitam omnem voluptariam complectitur. Bacchid. Plaut.

Vbi tu lepidè voies eſſe tibi, mea roſa mihi dicito,
Dato, qui bene ſit, ego ubi bene ſit tibi locum lepidum dabo.

Captiv. *ſcis bene eſſe, ſi ſit unde.* Origo formulæ, quòd cui omnia ſecunda vellent, ei precarentur, bene eſſe. Pars lapidis Romani. BENE. SIT FILIIS. FILIABUS. MEIS. QUI ME. BENE. COLUERUNT. *Guilielmus. Dum licet eſſe bene*: Senec. Hercul. fur. --- *novit paucos*
Secura quies, qui velocis --
Memores ævi, tempora nunquam
Reditura tenent. Dum fata ſinunt,
Vivite læti. *properat curſu*
Vita citato, volucrique die
Rota præcipitis vertitur anni.

1. *ſuper quæ*] Sic interpolavi pro vulgato, & Tragur. *ſuperque.*

2. *ſtructor*, &c.] Structores ſervi dicuntur, qui inſtruendæ menſæ, ciborumque peritè apponendorum curam habent. Plaut. Menæch.

Cereales cœnas dat, ita menſas exſtruit,
Tantas ſtruices concinnat patinarias.

Senec. lib. De Vit. Beat. c. XVII. *Quare ars eſt apud te, miniſtrare? nec temere & ut libet collocatur argentum, ſed peritè ſtruitur, & eſt aliquis ſcindendi obſonii magiſter.* Iuvenal Satyr. 6.

Structorem interea, ne qua indignatio deſit,
Saltantem ſpectas. --- Tit. Popma.

Idem Iuv. Satyr. 7.

-- qui fercula docta Componat.

Columell. Lib. 1. *fercula ſtruentes.* *ſtructor* Athen. τραπεζοκόμος: Clementi & Polluci τραπεζοποιός. Io. à Wouweren.

3. *cicer arietinum*] Species leguminis; aliud à vulgari ſativo. *Gloſſ. Petron.* Meminêre Theophr. & Athenæus. *Fr. Pithœus.*

4. *bubale fruſtum*] Tornæſ. in marg. (alii) *bubalæ. bubulæ* & c. Tragur. Erhardus: *bubale.* Scaliger leg. *bubalæ.* illud verò & Caſaubonus retinet. Balb. Cathol. *Bubalus, & bubalis in ead. ſignificatione.* Vetus interpres l. 2 Regum, cap. 6. *Aſſaturam bubalæ carnis unam.* Strabus gloſſator: id eſt, *fruſtum bovis aſſatum.* Wagenſeilius in diſſert. ſeu cenſura ſua Fr. Tragur. *bubalæ.* Quondam erat *bubale*, quod correxere Tornæſius, Scaliger, Caſaubonus.

5. *ſuper Geminos, teſticulos ac renes*] Ominor *teſticulos ac renes* gallorum, paſſerum, coturnicum, vulpis fuiſſe. nam hæc omnia ad Veneris luxuriem excogitata erant. Vulpis enim teſticuli, inquit, P. Bayrus, ſicci pulveriſati, & cum vino bibiti, faciunt ad virgæ erectionem. Idem facit pulvis virgæ tauri cum ovo ſorbili bibitus. Similiter renes ſtinti cum vino bibiti, ſunt efficaciſſimi, prout idem auctor eſt. *Io. P. Lotichius.*

renes : [1] ſuper Cancrum, coronam : [2] ſuper Leonem, ficum Africanam: [3] ſuper Virginem, ſtericulam : ſuper Libram ,

1. *ſuper Cancrum , coronam*] Horum verborum interpretatio ſumi debet è loco Arati, ubi agit de ortu Cancri, qui ita incipit : ὦ οἱ ἀφαυρότατοι, ὅτε καρκίνος *(Cujus imbecilliſſimi, quum Cancer)*, &c. Vbi vetus Scholiaſtes ait : *Cùm Cancer inibi eſt , ut exoriatur , mediam partem Coronæ videre eſt ſuper terram , alteram partem occaſus occupat & obſcurat , Corona deſcendente in occaſum.* Ergo *Corona* præit *Cancro.* Ad cujus rei imitationem ſtructor convivii inter illa fercula, quæ imitabantur duodecim ſigna Zodiaci, *coronam* collocavit ſuper *Cancrum*, ſervato in ferculis ordine cœleſti. *Car. Paſchalius.* Nimirum, *Corona* ſignum cœleſte ſupra humerum Artophylacis. Virgil. 1 Georg.

Gnoſiáque ardentis decedat ſtella Coronæ.

Exoritur cum Scorpione, *Cancro* & Leone oriente occidit. Gnoſia, ab Ariadne filia Minois Regis Cretæ, cujus Gnoſos oppidum. Erhardus : Martial. lib. 13 Ep. 51 de turdorum *corona.*

Texta roſis fortaſſe tibi vel divite nardo:
At mihi de turdis facta corona placet.

It. Tornæſius : *Coronam* (in m.) turdorum. Nam (inquit) cùm Sol *Cancrum* permeat, coronarum frequens uſus eſt. I. P. Lotichius : *Coronam* alioquin piſcium genus eſſe memini, quam malim hîc ad *cancrum* intelligi. Sed vix *corona* cibus fuit. Apparebit id infrà, ad verba *nihil ſuper illum (Cancrum) poſui.*

2. *ſuper Leonem , ficum Africanam*] Hinc illuſtrari multa auctorum loca poſſunt, qui *feras Africanas* abſolutè ponunt, contra interpretum varias ſententias. Certum eſt enim nullas alias feras, quàm leones intelligi debere. Phil. Pareus in Notabil. Palatinis. *Erhardus.* Fici *Africanæ* meminerunt Varro de R.R. lib. 1, c. 41 : & Columell. lib. 12, cap. 15. *I. P. Lotich.*

3. *ſuper Virginem ſtericulam*] Tornæſius, *ſericulam* (ubi Douſa : c. M. *tericulam*). Wouwer. Frellon. alii, *ſtericulam.* Tragur. fragment. *ſteriliculam.* Audiamus, ut hic locus varios interpretes torſerit ; ſic enim Gonſalius enarrante Gabbema cum Tornæſio *ſericulam* legentes : Accurata ex antiquis editio Lugdunenſis Ioan. Tornæſii hîc ad marginem habet : *Nempe ſerotinam ; quæ Auguſto matureſcit.* Serotina intelligens poma, quorum apud priſcos agricultores mentio ; notumque eſt, Auguſti menſe Solem ingredi Virginis ſignum. Wouweren quidem legit *ſtericulam :* Etſi variæ, ait, adduci poſſent conjecturæ, ut deſperatiſſimo loco mederetur, veluti ſi legas *ruſticolam* ex perdicum genere, de qua ſic luſit Martialis lib. 13 Diſtich. 76.

Ruſtica ſum perdix , quid refert , ſi ſapor idem.
Carior eſt perdix: ſic ſapit illa magis.

Vel, quod in Gloſſ. Iſidori : *Suericulum* , edule , vel, *hiſtriculum* ; quia de virgine ſermo : notat autem puerum grandiorem. tamen deſipere puto his ſomniis veram lectionem quærere ; erui poſſet ope MS. Ad Tragur. *ſteriliculam* Schefferus : Per compendium ſcripturæ, exiſtimo, vulvam intelligit ex ſue caſtrata. Celſus 11, cap. 23, ubi de rebus ſtomacho idoneis : *Ex ſue , ungulæ , roſtra , aures , vulvæ , ſterileſque.* Ita habet vetuſtiſſima editio. vulgò edunt, *vulvæque ſteriles* , contra mentem ſcriptoris, qui probat vulvas, etiam ſteriles. Ab hoc *ſteriles* apud noſtrum ſunt *ſterilicula* per diminutionem, in qua vulvæ ſunt intelligendæ. Reineſius : Vera lectio, *ſtericulam* ; at per compendium ſcripturæ ſic nominari *ſteriliculam* haud credam. *Stericula* mihi

bram, [1] ſtateram, in cujus altera parte [2] ſcriblita erat, in altera [3] placenta: ſuper *Scorpionem*, *piſciculum marinum:* [1] ſuper

hi diminutivum ſecundi gradus eſt, quod genus valde amat *Petronius*, à *ſterula*; Hoc à *ſtera*. Ita *olla*, *ollula*, *ollicula*; *glomus*, *glomulus*, *glomiculus*, *glomicellus*, &c. qualia bonis auctoribus in uſu. *Stera* autem in manuſcr. veteribus, præſertim rei medicæ, Græcum ὑστέρα i. e. uterus, matrix, vulva; inde ſterica pnix *Silvat. Pand.* c. 376: hyſterica pnica *Theod. in Gynæc. cap.* 1: ὑστερικὴ πνὶξ i. e. matricis præfocatio, ex utero ſuffocatio, & ſimilia. Μῆτραι vulvæ, præſertim ſuum in deliciis veterum. Plin. l. XI, c.37: Plut.3 Symp.9: Athen. l.3. Eæ in triplici differentia; ejectitiæ, ἐκβολάδες, quæ ejecto fœtu; porcariæ, quæ edito fœtu, ἐκτοκίδες: ſteriles, quæ de virgine porca, ut loquitur Martial. lib. 13 Ep. 56, ſeu caſtrata, vetere Germanico idiotiſmo *nonna*, ſumerentur. Signo autem Virginis impoſita fuerat ſtericula ſeu uterculus ex ejuſdem generis porca, quæ nondum conceperat vel pepererat. In eandem quidem ſententiam lectio altera cum ſua interpretatione collimat; ſed tum fingenda eſt ellipſis ſubſtantivi: quod licere dubito. Certè nemo, puto, concipiet, ſi *ſteriliculam* abſolutè nominavero, Virginis porcæ matricem; eſt enim adjectivum iſtud indifferens ad alia quoque animalia. Aſſecutus hanc ipſam interpretationem Io. Petr. Lotichius in ſuis excurſionibus Medicophiloſophicis ad Petron. ubi prolixè diſputat, per *ſtericulam*, *vulvam* ſuis virginis, ſteriliſque, i. e. caſtratæ intelligendam, adducto pro ſe locô Plinii lib. . . c. 37, de differentiis *vulvæ porcariæ*. *Vulva* (ait Plin.) *ejecto partu melior quàm edito*, &c. aut potiùs interprete Cornel. Vitellio in Georg. Merulam, & illo Martialis:

Te fortaſſe magis capiet de virgine porca.

1. *ſtatera*] Propriè trutinæ ſpecies altera, cui oppoſita libra: illa ſine lancibus, hæc cum. G. I. Voſſius.

2. *ſcriblita*] Martial. l. III Ep. XVII.

Circumlata diu menſis ſcriblita ſecundis.

Eſt antiquis notiſſimum bellarium, ſecundis menſis apponi ſolitum, *ſcriblita*. Integrum nomen ſcribilita eſt, ut legitur apud Plaut. in Prol. Pœnuli:

Dum ludi fiunt, in popinam pediſſequi
Irruptionem facite, nunc dum occaſio eſt,
Nunc dum ſcribilitæ æſtuant, occurrite.

Sed per ſyncopen ſcriblita à poëtis metri cauſâ dicitur, quàm facere docuit M. Cato lib. de R. R. c. LXXIIX. Alii legunt, *ſtribilita*, ἀπὸ τοῦ στρεβλοῦν, quod eſt *torquere*, ideo, quòd in circuitu torqueatur reſtis in modum. Vnde nos *tortam* dicimus. *Ramirez*. *Scriblita*, hoc ſolùm differens à placenta quòd ſine melle coquebatur, & ferventiſſima edi ſolebat. Martial. l. 3.

Circumlata diu — ſcriblita —
Vrebat nimio ſæva calore manus.

Anonym.

3. *placenta: ſuper* Scorpionem, *piſciculum marinum: ſuper Sagittar.*] *Super Scorp. piſc. mar.* ſc. ejuſdem nominis. lectio eſt codicis Tragur. Tornæſ. *placenta:* * (cum aſteriſco ſcilicet defectûs, cujus vigore in marg. & Var. lect. Deeſt fortaſſis, *ſuper ſcorpium ejuſdem nominis piſcem.*) *ſuper ſagittar.* Schefferus: Lego, *ſuper ſcorpionem, ſcorpionem piſciculum.* Librarius ineptus malè repetitum *ſcorpionis* vocabulum puravit. In editis eſt, *ſuper ſcorpium* *. ſed *ſcorpionem* habet etiam Plinius, qui & juris ex eo facit mentionem, his verbis: *Omnium piſcium jus alvum emollit, ſed optimum fit è ſcorpionibus.* Wouweren, & R. Herm. *placenta: ſuper ſagittar.* Frellon. & Lotich. *placenta: ſuper ſcorpium * ſuper ſagitt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

odopeta dr lampetra, q est aurita, et aurib. foraminata.
ὠτοπέτης lepus auritus et dr.

[1] ſuper Sagittarium odopetam: [2] ſuper Capricornum, locuſtam

Quid ſi *ſuper Scorpium*, *ſcorpionem piſciculum marinum?* Nam Plin. lib. 32, c. 11, *ſcorpionis* & *ſcorpii* voce pro piſce marino promiſcuè utitur. Sicque juxta Tragur. lectionem, & mens Tornæſii Schefferianáque obtinerent.

1. *ſuper Sagittarium odopetam*] c. Tragur. *oclopetam*. Erhardus: Niſi magis placeat *otopetam* de oto vel otide intelligendam, de qua ave Athenæus lib. 9. Φασὶ δὲ αὐτὸν καὶ τὴν τροφὴν ἀναμηρυκᾶσθαι, ἥδεσθαί τε ἵππῳ· εἰ γοῦν τις δορὰν ἵππου περιθοῖτο, θηρεύσει ὅσους ἂν θέλῃ· προσίασι γάρ (*Aiunt enim otum & ruminare, & equô delectari. unde ſi quis pelle induatur equina, capiet quotquot volet, ultro quippe accedunt*). Planè ad *Sagittarium*, cujus maxima pars equina. Sed ne *auriti* vocabulum requiramus, talis otus, & hinc dicitur. Id. Athen. ib. ex Ariſtotele: ἔχει τε παρὰ τὰ ὦτα πτερύγια δύο, καὶ ὦτος καλεῖται (*habet juxta aures* [ὦτα] 2 *alulas, unde & otus appellatur*). Pariter Plinius lib. 10, c. 23. *Otus bubone minor, noctuâ major, auribus plumeis eminentibus: unde & nomen illi. Quidam Latinè aſionem appellant.* An non ab auribus ſic exſertis? Geſnerus adnotavit. Iam verò quantum ad fercula hæc ead. avis faciat, pauca item Athenæi verba docent: τὰ δὲ κρέα αὐτῶν ἡδέα ἐστίν (*caro earum ſuavis*. Eryc. Puteanus epiſt. ad Goldaſt. Savaro *otopetam* intelligit de lepore, ſi Scheffero ſtandum, piſce, non dixero eo quem Plin. lib. 9, c. 48 memorat, ſed de alio forſan, ſic verò ſubjungit: Sed non video, qua ratione Sagittario conveniat, qui profectò non venatur piſces. Gabbema Savaronem per *otopetam* lampetram, auritam, auribûſque foraminatam capere ait, adſtipulatur Erhardus. Wouweren: L. *otopetam*. Gloſſæ: *Auritus* ὠτοπέτης, ut canem venaticum innuat, quia is competens Sagittario. Sed per fidem nugæ, & ineptiæ meræ. Locus, ut videtur, deſperatus, & laureolæ Criticæ ſuperſtes; niſi quid effecerit Erhardus, cujus hæc ſunt verba ante ea quæ initiô allata: Lego conſtanter *otopetam*, ὠτοπέτης; *auritus*. Leporem autem hic intelligo, qui *auritus* dicitur Germanico, Phænom.

Auritum leporem ſequitur canis & fugit ille.

Nec inconcinnè ſuper *Sagittarium*. Hic enim inſtar Centauri pingitur, niſi quòd cum arcu: at Centaurus è thyrſo dependentem gerit leporem in Hygini imaginibus. Niſi *&c.* His ita congeſtis, incidi in Scholia Reineſii, cujus verba ad Tragur. lection. *ſuper ſagittarium oclopetam*: Locus, inquit, à Viris doctiſſimis tentatus variè, tandem habitus pro deſperato, quique ex aliis reſtitui non potuit hactenus, ex hoc Codicis Traguerienſis, quem vel hoc ſolo nomine precioſum habemus, facillimè, ſi quid video, poteſt. Iſtud enim *oclopetam* ad veram, primævam, Petronii ingenio & ſtilo convenientem lectionem manu me ducit. Scripſerat *ſclopetam* vel *ſtlopetam*. *Sclopeta* verò novatum à Petronio eſt, uti alia nonnulla, cum inſigni gratia & venuſtate cenſumque Latinorum inopem bellè locupletat. Neque enim elegantius, δεινότερον, ἐμφατικώτερον καὶ ἰδιαίτερον (*vehementiùs, ſignificantiùs & magis propriè*) exprimas puerile iſtud ludicrum inſtrumentum quo globulô è ſtuppa, ſimilive materia inſtructo, & penetrante bacillo exploſo, ſonitus (quem ὀνοματοπεποιημένως [*ficto novo nomine*] vocant *ſclopum*, *ſtloppum*) editur Germ. *eine Klatſchbüchſe*. Cur Sagittario *ſclopetam* impoſuerint ſatis lucet; nim. arcum hujus, quo metam ferire inſtituit, eâ repræſentari; ut paulò antè ſignum Libræ ſtaterâ, voluit Trimalchio. Iamque animus erat *ſclopetam* textui

cuſtam marinam : [1] ſuper Aquarium, anſerem : ſuper Piſces, [2] duos mullos. In medio autem ceſpes cum herbis exciſus [3] favum ſuſtinebat: Circumferebat [4] Ægyptius puer [5] clibano argenteo panem, atque ipſe etiam [6] teterrima

textui donare, ſi quid de cibi genere, minimum quomodo ſuper Libra in ſtatera de ſcriblita innotuiſſet. Nam *ſtlopi* vox ſatis antiqua, exſtat apud Perſium:

Nec ſtlopô tumidas intendis rumpere buccas.

2. *ſuper Capricornum locuſtam marinam*] *Locuſtæ* ſunt piſces marini è genere cancrorum, ab illis caudâ dſtantes. *Erhardus.* Locuſtam marinam Capricorno ideo videtur aſſignare, quòd id genus adverſis cornibûs inter ſe dimicet arietum modô. Plin. l. IX, c. XXX. *Locuſtæ reptantium modô fluitant: ſi nullus ingruat metus, recto meatu, cornibus, quæ ſunt propria rotunditate præpilata ad latera porrectis: iiſdem erectis in pavore obliquè in latera procedunt. Cornibûs inter ſe dimicant.* Douſa F. *ſuper Capricornum locuſtam.* c. Pithœi habet, *ſuper capri cornua l.* Scriver. MS. in Tragur. c. eſt: *ſuper capricornum, in quo cornua erant, locuſtam*, &c. Scribo verò in qua, ſcilicet *locuſta*; dicit, ideo capricorno aſſignaſſe locuſtam, quoniam & ipſa habeat cornua, eaque fuiſſe relicta in locuſta illa, quæ tum apponebatur. *Jo. Schefferus.*

1. *ſuper Aquarium, anſerem*] *Anſer* veteribus inter ea vocabula, quæ ſine præfatione honoris vix nominata. Vnde infra Petron. *Occidiſti Priapi delicias, anſerem omnibus matronis acceptiſſimum* Et ideo ſuper *Aquarium* arbitror *anſerem* impoſitum, quòd ille non tam aquarius ab aqua pura, quàm inceſta, Iovis ſc. pullus. Planè *anſer.* ſcorta dicta docet Artemidorus lib. I, c. LXXIII; item lib. IV, c. LXXXV. curque id nomen ſortiti ſint docet idem lib. I, c. XXI, & XVII. *Ge. Erhardus.*

2. *duos mullos*] Genus piſcis marini, maximæ nobilitatis, & gratiæ: tanti autem pretii, ut à Plin. lib. 9, cap. 17 memoriæ proditum ſit, Aſinium Celerem, virum Conſularem Claudii Cæſaris temporibûs, *mullum* unum octo millibûs nummorum emiſſe: quum tamen, eodem Plinio teſte, hic piſcis duarum librarum pondus raro excederet. Horat. lib. I, Satyr. 2.

-- laudas inſane trilibrem
Mullum. ---- Martial.
Nolo mihi ponas rhombum, mullumve bilibrem. Anonym.

3. *in medio favum*] Ovid.

Et de purpureis collectæ veſtibus uvæ,
Candidus in medio favus eſt.

Varro de re Ruſtic. *favus, & in ſecundum menſam adminiſtratur.* Fr. Pithœus. *Favus*, propriè apum domus & cellulæ. Amb. Calep. ſed metonymicè pro melle.

4. *Ægyptius puer*] Æthiops. Feſtus: *Ægyptiaci, Æthiopes.* Pueri Æthiopes veteribus in deliciis. *Io. à Wouweren.*

5. *clibano argenteo*] Inſtrumentum placentis potius, quàm pani coquendo aptum. Differt à furno, quòd hic major ſit & immobilis: *clibanus* autem minor, ut quocunque viſum fuerit poſſit transferri. Antiquitus ex *teſta* ſeu opere figulino fieri ſolebat; poſtea etiam ex *ferro* vel *ære*: hic autem clibano *argenteô* circumferebat panem, ad delicias nempe & majorem lætitiam. *Anonymus.*

6. *ipſe etiam teterrima voce*] Lege *tenerrima*, nam Ægyptiaci pueri ſuavitate cantionum commendantur. Martial.

rima voce [1] de laſerpitiario mimo canticum extorquet. Nos ut triſtiores ad tam viles acceſſimus cibos, † ſuadeo, inquit Trimalchio, cœnemus; hoc eſt jus cœnæ. ‡ Hæc ut dixit, ad ſymphoniam IIII tripudiantes [2] procurrerunt, ſuperioremque partem repoſitorii abſtulerunt. quo facto, videmus infra, ſcilicet [3] in altero ferculo,

† *Trimalchio.* ‡ *Encolpius.*

Cantica qui Nili, qui Gaditana ſuſurret. Io. à Wouweren.

1. *de laſerpitiario mimo canticum extorquet*] Sic & Frellon. ſed Tornæſ. *de * laſerpiciario minio* (in m. *laſerpitio & minio*) *c. * ext.* (in m. *intorq.*) Wouwer. R. Herm. *de laſerpitiar. m. * c. e.* Lotich. *d. l. * c. e.* Tragur. c. ut mox. Erhardus: *Mimus laſerpitiarius*, qui tibiam ex caule vel radice *laſerpitii* habebat, voci expurgandæ. *Laſerpitium* enim, ut Dioſcorides ſcribit, *veteribus faucium ſcabritiis opitulatur, gravem ſubitoque irrauceſcentem vocem, dilutum aquâ ſorbitione confeſtim expedit.* Eryc. Putean. epiſt. ad Goldaſt. Schefferus ad Patavinum fragmenti Tragur. *de laſerpicario mimo canticum extorſit*, MSo habente cum vulgatis *laſerpiciario*: Variè hic locus ſcribitur in vulgatis, nec à doctis modo eodo emendatur. Nos hanc noſtri lectionem non exiſtimamus contemnendam. Ordo hic eſt: *ipſe extorſit canticum mimo.* quale canticum? *de laſerpicario, teterrima voce.* Canticum de laſerpicario, expono canticum in laudes laſerpicarii. *Laſerpicarium* id, quod eſt conditum *laſerpitiô.* *Laſerpitii* uſum in cibis fuiſſe creberrimum commendatiſſimumque, docet Caſaubonus pluribûs ad Athenæum. Itaque ut laudes aliarum rerum, vini puta, & ſimilium: ſic planè laſerpitii credo cantilenâ expreſſiſſe. quam proinde mimus iſte debuit cantare. Quanquam cùm nullius mimi mentio ſit antè facta, rectiùs hæc acceperimus de ipſo puero, cantionem iſtam à ſe extorquente, quoniam cantabat voce teterrima: extorquente autem mimo, id eſt, geſticulatione quadam. *Mimus* enim, teſte Diomede, *ſermonis cujuſlibet motuſque ſine reverentia, vel factorum turpium cum laſcivia imitatio.*

2. *procurrerunt*] Editio c. Tragur. Patavina, *percurrerunt.* Sed MS. bene poteſt legi *proc.* Schefferus: *percurrerunt. Procurrerunt*, habent editi. Ego temere nil muto; nam & infrà noſter: *Ille dimiſſus circa menſam percucurrit. Percucurrerunt*, eſt, *cucurrerunt.* Neſcio an tutò imitari liceat *percucurrerunt.*

3. *in altero ferculo*] Suprà, *Laudationem ferculum inſecutum eſt*: primum ſcilicet, ſub quo erat alterum iſthoc. Romani namque vetuſtiſſimi, epulas magnificas binis ferculis diſtinguebant, non ſingularibus patinîs, ut perperam exiſtimavit Stockius, ſed patinarum ſtruicibûs. Eam frugalitatem Cato prædicat; cujus ævô jam tum *luxuriæ rictu Martis marcebant mœnia.* De Auguſto ſcribit Sueton. c. 74. *Cœnam ternis ferculis, cùm abundantiſſimè ſenis præbebat, ut non nimio ſumtu, ita ſumma comitate.* Ex quo patet, quantula particula, tantùm de luxurioſa iſta Trimalchionis cœna ſuperſit, quippe cujus præter guſtationem & bina iſta fercula nihil reliqui habeamus. Numeroſa autem fuiſſe appoſita haud dubiè credentibus perſuaderi facilè poteſt, & Sariſberienſis omnem ſcrupulum eximit. Erhardus. Igitur *ferculum*, vel ſumitur pro ſingulari patina, ut in illo Flacci Serm. Sat. 6.

Multáque de magna ſupereſſent fercula cœna.

Vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

F sic gallina altilis. boves altiles Varroni ad sacrificia publica saginati opimi dicuntur.

ferculo, altilia, & [1] ſumina, leporemque in medio pinnis ſubornatum, ut Pegaſus videretur. Notavimus etiam circa angulos repoſitorii [2] Marſyas IIII, ex quorum utriculis [3] garum piperatum currebat ſuper piſces, [1] qui

Vel pro miſſu; ac geſtamine plurium non modò ciborum, ſed aliarum etiam rerum, ut *fercula* pompæ triumphalis, ludorum, ſacrorum, pro rebus quæ tunc portantur aut vehuntur; in triumpho quidem ſimulacra oppidorum, ſpolia hoſtium, coronæ, machinæ, &c. it. *fercula* ſpoliorum. Sic Sueton. Seneca, alii. Sed & *fercula* Acron docet eſſe pulpita, in quibus deorum effigies reponebantur. Quæ variæ ſignificationes hîc iſtic in Noſtro ſe exſerent.

1. *ſumina*] Venter ſuillus infra umbilicum cum uberibus, in deliciis, Romæ olim habitus. *Gloſſ. Petron.*

2. *Marſyas* IV *ex quorum utriculis*] Romani dupliciter ducebant aquam, aut per ſubterraneos cuniculos, aut opere arcuato. In iſtis verò aquæductibus erant quædam receptacula, *caſtella* dicta, eaque ut plurimùm plumbea, *l. venditor xxxiix* §. *ultim.* π *de action. Empt.* ex quibus ad omnes viarum anfractus aqua per uncias, & digitos dividebatur; quique iſtiuſmodi caſtellis præerant, *caſtellarii* dicebantur. Præterea ubi aquæ per hos cuniculos ita ductæ ad ſalientes, hoc eſt lapides ſive lapideas perſonas, perveniſſent, tunc ex illis per roſtra, verenda, aut aliam partem corporis in terram vel ciſtam lapideam ſaliebant. Quæ perſonæ, modo *Marſyæ*, modo *Satyri*, modò *Atlantes*, modò *Hermæ*, modò *Chirones*, modò *Silani*, ſive *Tullii* vocabantur, *l. fundi* XVII §. *caſtella* π *de act. Emt.* Feſtus in *Tullios*; Iuv. Sat. III, & IIX; Celſus lib. II, c. XIX. *Io Weitzius.*

3. *garum piperatum*] *Garum* eſt liquamen, quod ex piſcibus paravit antiquitas, magno in pretio erat apud Romanos; ejus uſus ita intercidit, ut, quid olim fuerit penè ignoretur. Iulius Alexandrinus, non imi ſubſellii medicus lib. de Sanit. tuend. credit, veterum *garum* eſſe *caviaro*, quod etiam ex piſcibus paratur; tum quòd nominis aliqua ſimilitudo, inter *caviaro* & *garum* ſit. Sed immane quantum ἐκτὸς τῶν ἐλαιῶν φέρεται (*extra oleas vagatur*); nam *garum* ex piſcium inteſtinis debitè maceratis liquamen: *caviaro* verò ex ovis ſturionis potiſſimùm paratur ac ſolidum eſt ſalſamentum. Fiebat autem *garum*, teſte Plinio, *inteſtinis piſcium, cæteriſque, quæ abjicienda eſſent, ſale maceratis, ut ſit illa putreſcentium ſanies.* Hoc olim conficiebatur ex illo piſce, quem Græci *garon* vocabant. Sic Suidas: ὁ γὰρ γάρος ἐστὶν οὐδὲν ἄλλο πλὴν σηπεδὼν, *nihil aliud eſſe garum præter putredinem.* Cœlius Aurelianus lib. II tard. Paſſion. cap. I, ab omnibus claſſicis auctoribus diſſentit: *garum*, inquit, *eſt liquamen ex piſce ſiluro confectum.* Plinius præſtantiſſimum *garum* ex ſcombro parari auctor eſt lib. XXXI, cap. VIII. *Nunc eſt ſcombro piſce laudatiſſimum*, &c. Erat autem liquor ille non clarus, ſed quaſi nigricans, nam cruenta erat piſcium ſanies, unde à Galeno *nigrum* vocatur lib. III de comp. Medic. ſecundum locos. Aëtius etiam meminit γάρου μέλανος (*gari nigri*). Non bibebant *garum*, ſed pro intinctu tantùm in uſu erat. At veteres ad embammata & intinctus varios liquores *garô* permiſcebant, aquam, vinum, oleum, acetum, unde οἰνόγαρον, ὑδρόγαρον, ὀξύγαρον, ἐλαιόγαρον (*vinogarum, acetogarum, aquægarum, oleogarum*); ſic aromatibûs etiam conditum erat *garum*:

de

Euripos dixere rivos, ductus, et receptacula aquarum angusta crepidine munita.

qui in Euripo natabant. Damus omnes plauſum à familia ² inceptum, & ³ res electiſſimas ridentes adgredimur. Non minus & Trimalchio ⁴ ejuſmodi methodio lætus, † Carpe, inquit. ‡ Proceſſit ſtatim ⁵ ſciſſor & ad ſymphoniam ita geſticulatus laceravit obſonium, ut ⁶ putares *eſſedarium*

† *Trimalchio.* ‡ *Encolpius.*

de quo Petronius hoc loco. Petrus Bellonius lib. I Obſerv. c. lxxv refert, non ſolùm Conſtantinopoli, ſed etiam in univerſo Turcarum imperio frequentiſſimum eſſe *gari* uſum. Nec ſatis fuit niſi & medici his deliciis artem ſuam inficerent; nam ut ægrorum palato delicato conſulerent, *purgatorium garum*, excogitarunt, quod Aëtio l. III γάρον καθαρτικὸν σκευασίας, qui ibidem modum docet præparandi. V. Lud. Nonnium, & Voſſium lib. 4, c. 26 de orig. & progr. Idololat. S. A. Gabbema.

1. *qui in Euripo*] Tragur. MS. *quicunque euripo*. Wouweren: De *Euripo* & ejus fluxu Plinius, Strabo, alii. Ab eo quemvis rivum *Euripum* vocat Plin. lib. I Epiſt. III: nam & lacus ſeu foſſæ, quibùs ad munimentum arena circumdata Euripi. Suet. Cæſ. XXXIX. Tertull. adv. Hermog. *Civitas exſtruxit theatrum, ſcena erat talis, & ſtatuæ ſuper Euripum.* &c. ita feſtivè Petron. *Euripum* adpellavit, latiorem repoſitorii ſeu patinæ fundum.

2. *inceptum*] c. Tragur. Alii, *cœptum.*

3. *res electiſſimas*] Cibos. Iuvenal. Satyr. II.

Convivam caveo qui me ſibi comparat, & res
Deſpicit exiguas.--- Publius:
Bonarum rerum conſuetudo peſſima eſt.

Non aliter hoc exponendum, quod crux fuit nupero Criticorum perduelli. *Ga. Barthius.*

4. *ejusmodi methodio*] Methodium pro methodo, id eſt, fictione ſeu ludificatione. *Douſa.* Wouweren: Leg. metodio. μετωδεία, id eſt, interjecto cantico.

5. *Proceſſit ſtatim ſciſſor*] *Sciſſorem* eundem faciunt cum carptore, diribitore, & ſtructore, Titus Popma, ac Pignorius. Eleganter Seneca Epiſt. XLVII. *Cùm ad cœnandum diſcumbimus, alius ſputa detergit, alius reliquias temulentorum ſubditus colligit, alius pretioſas aves ſcindit; pectus, & clunes, certis ductibùs circumferens manum eruditam, in fruſta excutit. Infelix qui huic rei uni vivit, ut altilia decenter ſecet! niſi quòd miſerior eſt, qui hoc voluptatis cauſsâ docet, quàm qui neceſſitatis diſcit.* Gabbem. *Sciſſor*, ſcindendi obſonii magiſter. Senec. Martial.

Vnguentum fateor bonum dediſti
Convivis herè, ſed nihil ſcidiſti.

Fr. Pithœus.

6. *putares* eſſedarium ---] Priores: *putares Darium.* Quid ſi *Daren*, vel *Daretæ* legamus? *Douſa P. Eſſedarium* ex MSo fluit Tragur. ubi ſic legitur: *ut putares eſſedarium hidruale cantante pugnare ingerebat. Nihilominus.* Quæ Patavina editio ſic cætera bene expreſſit, niſi quòd inter *eſſem*, & *eſſe*, & d, ac D non diſtinxerit: *ut p. eſſem Darium*, &c. prout in edit. Ad edit. Patav. Schefferus, & illuſtr. Gronovius: Suſpicabar ſcripſiſſe, *ut putares Beſſum in Darium hydraule cantante pugnare.* Notum eſt ex Curtio Beſſi facinus. *Beſſus*, ait, *& cæteri facinoris ejus participes vehiculum Darii aſſecuti, irâ accenſi tela injiciunt in Regem, multiſque confoſſum vulneribùs relinquunt.* Huc alluſiſſe videbatur, planè ſicut Martialis lib. XI Epigr. in Cæcilium alluſit ad Thyeſtæ fabulam in re ſimili, ubi ait:

Atreus Cæcilius cucurbitarum
Sic illas, quaſi filios Tyeſtæ,

In

rium [1] hydraule cantante pugnare. Ingerebat nihilominus Trimalchio [2] lentiſſima voce, [3] Carpe. Ego ſuſpicatus ad aliquam urbanitatem totiens iteratam vocem pertinere, non erubui eum, qui ſupra me accumbebat, hoc ipſum interrogare. At ille, qui ſæpius ejuſmodi ludos ſpectaverat, † Vides, inquit, illum qui obſonium carpit? [4] Carpus vocatur. Itaque quotieſcumque dicit, [5] Carpe, eodem verbo & vocat, & imperat. ‡ Non potui amplius quicquam guſtare; ſed converſus ad eum, [6] ut plurima exciperem, longe arceſſere fabulas cœpi, [7] ſciſcitarique: quæ eſſet illa mulier, quæ huc atque illuc diſcurreret: † Vxor, inquit, Trimalchionis, Fortunata adpellatur, [8] quæ nummos modio metitur. Et [9] modo quid

† *Conviva.* ‡ *Encolpius.* † *Conviva.*

In partes lacerat ſecatque mille.

Verùm ſuadet Cl. Gronovius, *ut putares eſſedarium*, pro *eſſem Darium*. Id quod vehementer placet, propter additum *hydraule*, cujus neſcio an ſit locus ſatis in lectione altera idoneus.

1. *hydraules*] Qui organo iſto muſico in decurſu aquæ ſonum reddente, canit. *Gloſſ. Petron.*

2. *lentiſſima voce*] Apud Ramirezium in Hypomnemat. ad Martial. lib. I Epigr. 51 legitur, *tentiſſima*, an leg. *leniſſima?* ſed illud magis congruit imperanti, cujus vox eſſe ſolet clara & intentior ſeu vehementior. *Ge. Erhard.*

3. *Carpe*] Tragur. cod. bis: *Carpe, carpe.*

4. *Carpus vocatur*] *Carpus* olim & verum nomen fuit, ejus memoriam bis, aut ter in Lapidibus inveni. Sic in Inſcript. Gruteri p. IↃCIX, VI ex urna marmorea: D. M. CARPO FILIO. DULCISSIMO. VIX. ANN. II. DIEBUS. XXVIIII. CARPUS. CÆSARIS. LIB. Iterum ibid. num. V. ſic & p. IↃCXXII, III, ex ara ſepulchrali: CARPUS. AUG. LIB. BALLANTIANUS.&c. Iterum p. IↃCCCXLV. & aliàs. Etiam apud Mart. lib. VI Epigr. XXXIX. *I. A. Gonſalius.*

5. *Carpe, eodem verbo vocat & imperat*] Vocat, quia *Carpus* vocatur, imperat, quia *carpere* eſt, ſcindere obſonia. *Carpere* enim eſt verbum conviviale, id etiam haud incommodè ſignificans. Martial. lib. III Epigr. XIII.

Dum non vis leporem, dum non vis carpere mullum. Idem.

Carpus Iuvenali *carptor*, & *chironomanta* Sat. 5. *Anonym.*

6. *ut plurima*, &c.] Tragur. c. *ut quam plurima exciperem, longe accerſere fabulas cœpi.* Sed perinde eſt, ſive *arceſſo*, ſive *accerſo*, utrumvis *advoco.* Voſſius, contra Chariſium.

7. *ſciſcitarique: quæ eſſet*] MS. Tragur. *ſciſcitari, que* (i. quæ) *eſſet.*

8. *quæ nummos modio metitur*] Horat. lib. I Satyr. I. --- *Dives,*

Vt metiretur nummos. ---

Plaut. in Prol. Menæch. verſ. XV.

Nunc argumentum vobis demenſum dabo,
Non modiô, neque trimodiô, verùm ipſo horreo.

Iſt eſt, abundantiſſimè, ſic ut ordinarius

F licat mihi dicere propitio tuo genio. Genius n. beni cupit gula, sine abs quovis qd offertur, accipiendū, quo genius gaudet.

quid fuit? Ignoſcet mihi Genius tuus, noluiſſes de mar [1] *illius* panem accipere. [2] Nunc nec quid, nec quare [3] in cœlum abiit, & [4] Trimalchionis tapanta eſt. A ſummam, mero meridie ſi dixerit illi tenebras eſſe, [5] cre de

rius admetiendi modus, qui fit per modios, ſuperetur, & per horrea computandum ſit, quod inſtar frumenti demenſi datur. Xerxes & ejus exemplô pòſt Darius, qui cum Alexandro bellum geſſit, ad recenſendam multitudinem infinitam exercituum ſuorum, circumvallato locô, qui decem millia caperet hominum armatorum (*τεῖχος μυρίανδρον* [*murum, ſeptum, pro* x *mille viris*) vocat Ariſtides Rhetor] numerum copiarum iniere. *S. A. Gabbem.*

9. *Et modo quid fuit*] c. Tragur. & modo modo *q. f.*

1. *illius*] c. Tragur. alii, *ejus.*

2. *Nunc nec quid, nec quare*] Sic & MS. Tragur. pro quo edit. Patav. *Nunc quid, n. q.* Gabbema: Epigramm.

--- ἀγαπῶ μου·
Τίς δ' ἦς, ὃ πῶς ἡ Θεὸς οἶδε μόνη.
&, --- τοῦδ' ἐκ τίνος ἢ πότε καὶ πῶς, οὐκ οἶδα.

(--- *amorque;*
Sed cur, quo pacto, noverit una dea.
--- *ex quo, qua ratione,*
Hoc ego non novi.)

3. *in cœlum abiit*] Hoc dicit antè fuiſſe pauperculam, nunc beatam & quaſi in *cœlo* collocatam. Huic *in cœlum abiit*, confine eſt, *in cœlo eſſe*, pro eo, quod eſt, ſupra modum fortunatum eſſe ac glorioſum. M. Tullius ad Attic. l. 2. *Bibulus in cœlo eſt, nec quare ſcio: ſed ita laudatur quaſi unus homo nobis cunctando reſtituat rem.* Erhard. Ad rem etiam Seneca: *Subſilire in cœlum ex angulo.* Ia. Douſa.

4. *Trimalchionis tapanta eſt*] Sic quidem ex Lipſio & Lotichius; ſed Tornæſ. Wouweren, alii, etiam c. Tragur, *topanta*, vel *Top.* τὸ πᾶν omne, τὰ πάντα omnia. Gabbema: Vſurpavit proverbium, quo Varro in Se quiiulyſſe, *Hic enim omnia erat, item ſacerdos, prætor, parochus, denique idem Senatus, idem populi caput*, Demoſthenes, πᾶν ἐκεῖνος ἦν αὐτοῖς (*omnia ille iis erat*). Lucianus amorem Stratonices in Combabum exprimens καί οἱ πάντα Κόμβαβος ἦν, *ipſi omnia erat Combabus*). *Lipſius.* τὰ πάντα Germanico-Latino proverbiô: *da fac totum.* Erhard. Inſcriptio Iſidis Capuæ ad S. Benedicti: TE. TIBI UNA. QUÆ. ES. OMNIA. DEA ISIS. ARRIUS. BALBINUS V. C. *S. A. Gabbema.*

5. *credet*] Hîc proximè poſt verbum *credet*, ſignatis 2 * Gabbemiana editio eod. charactere impreſſa inſeruerat verba Ioan. Sariſberienſis de Nugis Curial. lib. 81, c. 7. *Cœnam Trimalchionis*, &c. uſque *luxuriam tollebat* (eadem & in Frelloniana video, ſed diſtinctis typis). Poſthæc 3 * ſignatîs, *Comprobamus factum*, &c. Quæ verba Sariſberienſis (vel, Saliſber.) à I. Douſa ut Tilebomenus alicubi indicat, ad marginem procul dubio ordinata, ſimilive locô habenda, non cum Petronio olim confundenda, conſortiô characteris, & textu exſui; locus autem ubi leguntur, excerpente Erhardo, hic eſt: *Sed quod ſine rubore fidelium dici vel audiri non poteſt, infidelibus (teſte Macrobio) plura turpia & luxurioſa videbantur, quæ ſeculo noſtrô placent, & obtinente luxu magnifica appellantur. Nam Titius in ſuaſione legis Fanniæ, objicit ſeculo ſuo, quòd porcum Trojanum menſis inferant; quem illi ideo ſic vocabant, quaſi aliis incluſis animalibûs gravidum, ſicut Trojanus ille equus gravidus armatîs fuit. Cœnam Trimalcionis* apud

det. *Ipſe neſcit* [1] *quid habeat, adeo* [2] *zaplutus eſt; ſed hæc eupatria providet omnia,* [3] *&, ubi non putes, eſt.* [4] *Sicca, ſobria,*

apud Petronium ſi potes ingredere, & porcum ſic gravidari poſſe miraberis; niſi fortè admirationem multiplex ignota & inaudita luxuria tollat. Et multa quidem quæ nos uſu vel abuſu edocti non miramur, viſa ſunt admiranda, imò & ſtupenda majoribus. Nam & porcum non jam Trojanum, ſed domeſticum dicimus, & in hunc modum farciendo quàm plurima facimus eſſe Trojana.

1. *quid habeat*] quàm dives ſit. Eleganter iſto ſenſu, *habendi curam* dixit Phædrus noſter in præf. III; & Seneca *ſyngraphas* vocavit *vacua habendi ſimulacra*, VII Ben. 10. *Io. Schefferus.*

2. *zaplutus*] pro MSi, & Patavino *ſaplutus*, quod primum eſt inter ea, quorum, ceu *infeſtorum* & *horridorum*, elenchum ſcribunt, DD. Reineſius, Valeſius & Wagenſeilius; *ſaplutus*, numerant, *ſcordaliæ, bacaluſiæ*, &c. Schefferus: Quàm multa ſunt in Cicerone ipſo rara, de quibus nemini, opinor, crederes, niſi legi apud ipſum deprehenderes: ut *dimetiti*, pro, *dimetati*, *juratus eſt*, pro, *juravit*, *ſucceſſa cui velle omnia*, *putiſſimus*, *præmoleſtia*, *partior* pro, *dividor*, *obiratus*, *involatus*, *agricultio*, aliáque plura, de quibus integrum quondam ſcripſit librum Statilius Maximus, quem *Singularia Ciceronis* nuncupavit. Talia occurrunt quoque apud cæteros notæ optimæ ſcriptores, &c. Adde, quòd in multis, occurrentibus in hoc fragmento, lex analogiæ non repugnet. Item, quòd reperiantur apud alios, Philoxenum, &c. Arbiter in eis, quæ ſunt fidei indubitatæ, ignota habet aliis; ut ſunt, *acceptatus*, *chiragricus*, *circumtumulatus*, *clinare*, *conſpaciantes*, *guſtatio*, *veſticontubernium*, *ſupellecticarius*, & alia hujuſmodi. Perſonæ hîc loquentes, ſunt liberti quidam, ſunt lapidarii, ſunt coci, & id genus alii ex vulgi fæce, quibus niſi fallor, culta caſtigatáque oratio parum aptè affingitur: poſſuntque & antiqua pluſcula eo reſpectu hìc eſſe uſurpata, quòd plebs retinentior ferè ſit ſermonis antiqui, &c. Et quia res in Colonia finguntur geri, ideò fortaſſis ſunt adhibita non pauca ex ſermone Græco deſumpta, maximè cùm loquuntur ii, qui ſunt gentis non Romanæ. Talia ſunt *ſaplutus*, *cataphagi*, *bacelogiæ*, *lechaſin*, & id genus alia, numero non exiguo. Quædam etiam deſcribentium, typothetarumque erroribûs corrupta, &c. Sed, *ſaplutus*. Puto ſcribendum: *adeo ſane Plutus eſt*. *Plutum* poſuit pro cæco. Notum illud, ὁ τυφλὸς πλȣ̃τος (*cæcus Plutus*) & vide Lucianum, itemque Ariſtophanem. Eleganter tamen, *Plutum*, quia *Plutus* ſimul auri largitor, atque opum. Adde Phædrum noſtrum lib. IV, c. 2. Eſt itaque ludus in ambigua ſignificatione *Pluti*, quia & divitem ſignificat, & cæcum. Clariſſimus Gronovius volebat, *Zaplutus*, à Græco Ζάπλȣτος, *valde dives*, & hoc proximum ſcripturæ divulgatæ. Quanquam ſit in Gloſſis Tullii Tironis, *Saplutus*, ſenſu parili, ut credo. v. pag. 158.

3. *ſed hæc eupatria providet omnia, &, u. n. p. eſt. Sicca*] locô MSi, & Patav. *ſed hæc lupatria, p. o. & u. n. putes, eſt ſicca.* Schefferus: Locus admodum vitioſus; puto tamen ſcribendum: *ſed hæc lupa ebrio providet omnia, & ubi non putes, eſt. Sicca*, &c. *Lupam* vocat per convitium Fortunatam, ait, *providere omnia*, h.e. curare. Quomodo eſt apud Velleјum, *providere ſupplementum* lib. II, c. 130; & apud Cæſarem, *providere rem frumentariam* VI B. G. Dicit autem, facere hoc *ebrio* Trimalchione, dum ipſe poculis indulget, denique eſſe, ubi nemo putet, induſtriâ videlicet

licet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

bria, bonorum conſiliorum. [1] *Tantum auri vides; eſt tamen* [2] *malæ linguæ, pica pulvinaris: quem amat, amat: quem non amat, non amat. Ipſe Trimalchio fundos habet,* [3] *quam milvi volent,* [4] *nummorum*

licet, proviſione, inſpectione. reſpicit, quod anteceſſit, *huc atque illuc diſcurſare.* Plautus Amphit. III, ſcen. 3. *Iam hîc ero, cùm illic cenſebis eſſe me.* Reineſius: Fortunatam, convitiô hîc dici *lupam* non feram; commendatur enim ejus οἰκουρία *(domeſtica cura)*, pariter ac infrà, ibi: *Niſi argentum compoſuerit*, &c. Legam igitur *eupatria*; nim. laudat eam quaſi à natalibus, ut alto ſanguine cretam: quam aliâs Græci εὐπατέρειαν, dicunt. Idem Dn. Reineſius inferiùs, ad verba Trimalchionis de uxore ſua, *ſe de machillam illam ſuſtuli.* leg. *ſi de mactrilla illam ſ. Mactrilla* pro mactrula, mactra. Fuerat enim mulier à furno, vel panicoctaria, ut loquitur *Petâ*, *Chryſol. ſerm.* 99. σιτοποιὸς *Theophraſto*; vel quòd circa piſtrina, inter alicarios, quæſtûs gratiâ, diverſabatur. Forſan hinc elicias, *eupatriam* per antiphraſin dictam, quo ſenſu etiam textui inſerui; neque enim aliter licuiſſet. Quo de plus ſatis circa finem.

4. *Sicca*] Ita Lucilius Satyr. VI, ut teſtatur Nonius, voce *Abſtemius.*

Lanificam dici, ſiccam, atque abſtemiam ubi audit. Schefferus.

1. *Tantum auri*] Præceſſiſſe aliqua hîc cenſeo. *Idem.*

2. *malæ linguæ, pica pulvinaris*] pro MSi, & Patavino *m. l. p. p.* citra diſtinctionem. Schefferus: *malæ linguæ pica. Picam* vocat Fortunatam ob garrulitatem; *malæ linguæ*, ob traducendi & convitiandi ſtudium. De garrulitate notum vulgò, itemque ex Martiale, Plinio, & aliis, qui loquacem picam garrulamque vocant. *pulvinaris.* Valde mihi hoc ſuſpectum. Nec enim cohærent, *pulvinaris pica.* Puto illud *naris* ſeorſum oportere ſcribi. Reliquum alii excogitent. Reineſius: *eſt tamen malæ linguæ, pica pulvinaris.* Hæc ita diſtinguenda ſunt, ut *linguoſam* πρόγλωσσον & maledicam fuiſſe intelligas; tùm ſolitam de *pulvino* concionari. *Picæ* humana voce loquentes caveîs tenentur; iſta ſedens in *pulvino* παραγκρίκουσα *(ſtridulum ſonum edens)*, jurgando & nugas garriendo totos dies conſumit.

3. *quam milvi volent*] pro MSi, & Patav. *qua milvi volant.* Schefferus: *qua milvi volant.* legendum eſt, *quam milvi volant.* Illud *quam*, eſt *quantum.* Scholiaſtes vetus ad illud Perſii Sat. IV, v. 25, *arat Curibus, quantum non milvus oberres: Secundum*, ait, *proverbium: quantum milvi volant. Quam*, pro *quantum* poſuit optimé. Terent. in Hec. IV, ſcen. 4. *turbent porrò, quàm velint.* Donatus eo loco: *Quam non eſt generis feminini, ſed eſt, quantum.* Reperitur eadem locutio apud Ciceronem etiam, & alios. Valeſius: Interdum ut fucum legentibus faciat, & nugis auctoritatem conciliet, Perſium; aliquando etiam Martialem imitatur, *fundos habent quà milvi volant:* ex Perſio. Schefferus: Si ex proverbio id uſurpavit Perſius ut oſtenſum, antiquior Iuvenale, cur non Arbiter Perſiô antiquior id uſurpare potuit ex proverbio eodem?

4. *nummorum nummos*] An hæc gloſſa ejus, quod ſequitur, *argentum*; num potiùs fenus ingens denotant? *Schefferus.* Pugnavit fortaſſis non perfunctoriè prima mea legio, &c. Quæro, an verus Arbiter ſacras literas legerit? *Ipſe Trimalchio fundos habet, quà milvi volant, nummorum nummos.* Hebraiſmum & ſacræ Scripturæ loquendi modum ſapiunt; magis illa: *Nomina omnium reddere, tamquam unus de nobis*, &c. Wagenſeilius: Legiſſe vel verum vel Pſeudo-Arbitrum Sacras

literas,

morum nummos : [1] *argentum in hoſtiarii illius cella plus jacet, quam quiſquam in fortunis habet. Familia vero* [2] *babæ! babæ!* [3] *non me-Hercules puto decumam partem eſſe, quæ dominum ſuum novit.* [4] *Ad ſummam, quemvis ex iſtis* [5] *bacelis in rutæ folium conjiciet.*

Nec

literas, quod miratur, ego non inficiarer. Earum enim cognitionem Ethnicis omnino adimere velle, vel ſola Ovidii Metamorphoſis vetat. Sed non opus eò recurrere. Ebraiſmo illi, *nummorum nummos*, ſimiles è profanis ſcriptoribus alios adduxit, ſi bene memini, alicubi Del-Rio ad Senecam. Ad exemplum phraſeos, *unus de nobis :* Tacitus dixit lib. 14 Ann. c. 35, *unam è vulgo*. N. N. in litt. ad Rn. Arnoldum.

1. *argentum in hoſtiarii illius cella plus*] Bene, *argentum plus*, i.e. amplius, majus, copioſius, adjectivé. Ita Lampridius in Alex. Sev. c. 41. *Et quum argentum in miniſterio plus ducentis libris non haberet.* Florus IV, cap. 2. *ut non rectè tantùm civile* (bellum) *dicatur, ſed potiùs plus, quàm bellum.* Bellum plus, quàm bellum, eſt majus, pejus. Vide infrá. *Io. Schefferus.*

2. *babæ*] Gr. *βαϐαὶ*, *papæ*, admirantis.

3. *non me-Hercules puto decumam partem*, &c.] *decumam.* Sic vett. & juxta MS. pro Patav. *decimam.* Thom. Reineſius : *non mehercules puto decimam partem* familiæ *eſſe quæ dominum ſuum novit :* Luxus vel inſaniæ hanc ſpeciem, quòd ſervos multos poſſidere beatitudini imputarent, Græcis Romaniſque familiarem deſcriptam lege apud *Athen. lib. 6, c. 20.* C. Cæcilius Claudius Iſidorus, etſi bello Civilî multa perdidiſſet, ſervorum quatuor millia centum ſedecim relinquere, teſtamento ſuô dixit: *Plin. l. 33, c. 10.* Etiam deplorat *L. Seneca 7 de Benef. c. 10. O miſerum, ſi quem delectat familia bellicis nationibûs major! & Conſol. ad Helv. c. 11 : ſervorum turbam, quæ quamvis magnam domum anguſtet.* Parens autem Contr. IX. *Non me delectant*, inquit, *ignoti domino ſervorum greges, nec ſonantia laxi juris ergaſtula.*

4. *Ad ſummam*] Sic in editis : *Ad ſummam ſtatim ſcietis.* Sen. VII Ben. 13. *Ad ſummam, puta, cùm captus eſſes, me pecuniam mutuatum.* Schefferus.

5. *bacelis in rutæ folium conjiciet*] pro MSi, & Patav. *babæcalis.* Excidit id Scheffero, ut infrà videbitur, nos collegimus. Suntque *baceli*, q. vervaces, homines ſimplices, & mulieroſi. Schefferus : Suſpicor, ſcripſiſſe noſtrum, *babæ! ſatis in* &c. *Satis*, eſt *bene.* Ita Phædrus noſter IV, c. 23. *ſatìs profectò retudi ſuperbiam.* Terent. III Adelph. 3. *Si ſatìs cerno, is hercle eſt.* Illud *conjicere in rutæ folium*, proverbii habet ſpeciem, & notare obſequium ſervorum videtur, quaſi in ſpatium minimum cogi contrahique poſſint; quale occupat rutæ folium. Pari ſenſu etiam in ſequentibus repetitur. Idem Schefferus in calce libri : Sed poſt jam excuſa omnia communicantur mihi literæ Cl. Gronovii, qui cenſet *babæcalos* eſſe hauſtos ex Arnobio Salmaſiano lib. IV, pag. 141, ubi *babæcali adoleſcentes* memorantur, pro libidinoſis, à *βάϐαξ* (*loquax, nugator*), vel potiùs *βιϐάζω* (*admiſſario admoveo*). *Rutæ folium* formatum alluſione ad *πεταλισμὸν* (*oſtraciſmum cum foliis*), ſed errore convivantis pro *πέταλον ἐλαίας* (*folium olivæ*), quod eſt apud Diodorum XI, c. 87, dictum *rutæ folium* exiſtimat. Reineſius : *quemvis ex iſtis babæcalis in rutæ folium conjiciet.* Loquitur de familia Trimalchionis, quàm caram habeat. An legendum *babaculis*, ut ſervos ſic adpellet in flore ætatis, formato nomine, diminu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Nec eſt quod putes illum quicquam emere ; omnia domi naſcuntur [1] lana, creta, piper, [2] lac gallinaceum, ſi quæſieris, invenies. Ad ſummam, parum illi bona lana naſcebatur, [3] arietes à Tarento emit & [4] eos curavit in gregem. Mel Atticum ut domi naſceretur, ape ab Athenis juſſit adferri. [5] obiter ut, vernaculæ quæ ſunt, meliuſcul. à Græ-

tivi Latini modulô, è Græco *βάβαξ*, quod & Βάβης; quæ ſervilis adpellatio eſt apud Polluc. lib. 5, c. 5. Verior lectio, *berbeculis*; berbex, vervex, *ψεκτικὸν (vituperandi)*: pro homine ſtupido. *Berbeculi adoleſcentes* apud Arnob. lib. 4 ſunt ventri penique dediti. *Babaculos*, quos Salmaſius ἀπὸ τοῦ *βιβάζειν* dictos ſupponit, non emam titivillitiô. V. quæ dico infrà, ad *ſic nos barcalæbe ſpoliamur*. Proverbialem *ῥῆσιν* (*locutionem*), *in rutæ folium conjicere*, interpretor de molli curatione indulgentiaque & diligenti cuſtodia: q. d. ita caros habet famulos ſuos, adeóque curat tenerrimè, ut *rutæ* foliîs (nos *roſam* adhiberi diceremus) involvere & in ſubſtratis collocare quemvis ex iſtis non dubitet. Capiunt hæc lucem & reddunt viciſſim iſtis *Martialis lib.* XI, *Ep.* 32, ubi Cæciliî cujuſdam, qui è cucurbita re vili, & inter eſcas plebis varios cibos, & diverſi generis fercula imitantia dapes delicatas & ſumtuoſas pro amicis paraverat, unumque aſſem tot ferculis impenderat, tenacitatem & ſordes irridet, addens tandem,

Hinc cellarius experitur artes,
Vt condat vario vafer ſapore
In rutæ folium Capellianæ.

exquiſita illa ſcitamenta & multiformes cupedias, quæ è paupertina cucurbita doctiſſimo coco exiiſſent.

1. *lana, creta*] pro MSi, & Patav. *l. credræ*. Schefferus: *lana: credræ*. quid eſt, *credræ*? Scribo abſque diſtinctione, *lanæ erythræ*. De his lanis vide Columellam lib. VII, cap. 2; & Plin. lib. VII, cap. 48, ubi precioſiſſimas, & ex Aſia petitas ſcribunt. Reineſius. *Omnia ei domi naſcuntur, lana, credræ, piper*. Lego, cum venia *poledræ*. Prædicat magnificentiam & nobilitatem domini, quòd eſſet ἱπποτρόφος & *aleret* in prædiis ſuis præter greges oviaricos *equitium* in ſobolem; Latino B. dixere *equaritiam*, *ſtodium*, *ſtuodium*, *ſtotariam* è Germanico *ſtuterey*. Poledrus, pullus equinus; eſt *in Legis Sal. t.* 44: *in Alemann. t.* 73, § 7, poledrus anniculus vel bimus. Polletrus in *Weſtgoth. l.* 8, *t.* 4, § 5. E Græco πῶλος (*pullus equinus*), unde & noſtrum, *fohlen*, *füllen*. Conatus ſum; fortasſis nihil extrico.

2. *lac gallinaceum*] Iocus, ut mox *ſemen boletorum*. Ex Scheffero. Quin etiam quod primo locô, vix ſeriò poſtitum. Quid enim (ut *piper* taceam, quod quidem quoque extra Indiam, ſuo modô Plinii temporibûs in Italia crevit) eſt, divitiis ſupra omnium tantum non fortunam evecto, *domi lanam naſci?* Vnde etiam abſque negotio pro *credræ* legi *creta*. Quamquam in *creta* plus latere poſſit, quàm in *lana*; illa enim non cujuſvis regionis, nedum fundi. MSm tria priora diſcernit punctulo interſertô; Patav. edit. (:)

3. *arietes à Tarento*] id eſt, *Tarentinos*. *Tarentinorum* ovium magna celebritas ab mollitiem lanarum. vide Columell. VII, c. 2. Conjunguntur autem hîc, *emit à Tarento*; ut mox: *juſſit afferri ab Athenis*. Io. Schefferus.

4. *eos curavit in gregem*] Nil hic cenſeo mutandum. *curavit* eos, eſt procuravit. *in gregem*, eſt ad gregem, gregis cauſâ, ut eum reparent. *I. Schefferus*.

5. *obiter ut, vernaculæ quæ ſunt, m. à G. fiant*] pro MSi, & Patavino *obiter, & vernaculæ, qu. ſ. m. à G. fient*. Schefferus: *obiter, & vernaculæ*. Scribo:

à Græculis fiant. Ecce intra hos dies ſcripſit, ut illi [1] *ex India ſemen boletorum mitteretur; nam mulam quidem nullam habet, quæ non ex onagro nata ſit. Vides,* [2] *tot culcitas?* [3] *Nulla, non aut conchyliatum, aut coccineum tomentum habet.* [4] *Tanta eſt animi beatitudo! Reliquos autem* [5] *collibertos ejus cave contemnas. valde* [1] *ſuc-*

bo: *obiter ut, vernaculæ quæ ſunt, meliuſculæ à Græculis fiant.* Dicit, ideo quoque *apes* accerſiviſſe ex Græcia, ut junctæ *vernaculis* domeſticiſque, redderent ipſas quoque meliores. De præſtantia mellis Attici apumque, res eſt vulgò notiſſima.

1. *ex India ſemen boletorum*] Hæc dicuntur jocô, ſicut ſuprà *lac gallinaceum.* Nam boleti neque ſemen habent, nec ex India petebantur. *Io. Schefferus.*

2. *tot culcitas*] MS. & ed. Patav. *culcitras.* Schefferus: *culcitras.* perperam. emenda, *culcitas.*

3. *N. n. a. conchyliatum aut coccineum tomentum h.*] lanam conchyliô vel coccô tinctam, qua ſunt farctæ. Vulgò ad hoc pilis ciliciîs utebantur, aut ſtramine conciſo. *Schefferus.*

4. *Tanta eſt animi beatitudo*] Illud *animi* ſuſpectum mihi eſt, gloſſemáque ſapere videtur. *Schefferus. Animi,* legendum, *homini.* Reineſius. Sed poteſt manere *animi.* q. d. ſi modò divitiîs rectè uteretur; habet enim quod inhumanis maximum eſt, inſtrumenta virtutum. effectus pro cauſa.

5. *collibertos ejus cave contemnas, valde ſuccoſi ſunt*] Plautus Pœnulô A. IV, ſc. 2. *Quin hercle collibertus meus faxo eris, ſi Di volent.* Schefferus. I. H. Vrſinus in epiſt. ad Cl. I. L. Praſchium: Falluntur, qui *Trimalchionem* à Petronio introductum arbitrantur, ut *ſolum Neronem* traduceret. Seculi ſui *mores & ingenium* in imagine oſtendit; *Regum* imprimis; nam *Claudii* ſatis expreſsè: ſed & *Libertorum*, qui tum ſoli regnabant: quaſi diceret *Ter-Reges:* Id enim *Trimalchionis* vocabulum face confictum. Eandem viam ingreſſus eſt auctor fragmenti, quiſquis eſt, ſi non ipſe Petronius. Tempora illa ſi quis conferat cum hac Satyra, non negabit. *Servi*, fortuna manu ducente, qui cretatos in urbem pedes intulerant, mox eò evecti ſunt, ut *dominarentur dominis ſuis.* Opes è divite illius cornu non modiô, ſed trimodiô affuſæ. Tum luxus inſolens, & perdendi pariter pereundique libido. Coci in honore, coronîs digni habiti; Philoſophi ſpreti, & tota urbe Italiâque proſcripti. Stabat & obmutuerat Eloquentia; jacebant ingenuæ artes. *Aſini volabant, Pegaſis clitellæ imponebantur.* Novæ ſemper voluptates quæſitæ ſtudiô, & inventæ; faſtidiô præſentium, & cum grandi præmio inventorum: etiam monſtroſæ, ut inexperti ſe in beatam Vtopiam, Catarum Simiarum patriam, repente delatos, non vivere & ſentire, ſed ſomniare, credere poſſent. Fiebant talia, qualia apud *Athenæum* de aurea ætate, ni fallor, legere memini, & qualia nobis narrabat in Vtopia ſua feſtivus *Bernardinus.* Affectabant tamen ſtupidiſſimi homines illi, docti videri: Grammatici, Philologi, Mathematici, & quid non? applaudebant miriones, & aſſeclæ menſarum; vel ſeriò, ut ſimiles habent labra lactucas; vel aſſentandi ſtudiô, ne dentirent dentes. Hinc ἀρχαϊσμοὶ, ἑλληνισμοὶ (*priſcum dicendi genus, Græciſmi*) & tota iſta loquendi ſartago. Hæc per μίμησιν (*imitandi ſollertiam*) ſi non reprehendit, ridendo dicere verum amans, Petronius: tamen potuit, & vix aliter, aut magis feſtivè potuit. Neſcio enim, an Notatio aut Character ejuſmodi hominum feſti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] ſuccoſi ſunt. Vides illum, qui [2] in imo imus recumbit? hodie ſua octingenta poſſidet; [3] de nihilo crevit: ſolebat collo modo ſuo ligna portare. [4] Sed, quomodo dicunt, ego nihil ſcio, ſed audivi, quomodo incuboni

viùs deſcribi poſſit? Eadem omnia ejuſdem ævi Viri Docti, *λείψανα τȣ̃ χρυσȣ̃ γένȣς* (*reliquiæ aurei generis*), *Seneca*, *Quintilianus*, *Tacitus*, ſive qui de cauſſis corruptæ Eloquentiæ ſcripſit, & Satyrici poëtæ reprehenderunt. Latentque inter fæculenta iſta gemmæ, quas Petronius pro ſuis agnoſceret. ſibique vindicaret non invitus: potuitque mala manus multa affricare: ut ſemper ſunt in alienis libris ingenioſi, quique muſcerdas ſuas intermiſceant alieno piperi.

1. *ſuccoſi*] pingues ac ſucci pleni. Sic appellat jocô, opulentiores; quia ferè cutem curare conſueverunt, & quia pecunia quaſi ſuccus quidam eſt in vita. Vnde *exſugere* dicuntur qui pecunias eripiunt. Vide Plautum in Epid. II, ſc. 2, 5. Neque ſenſu multum diſſimili Cicero lib. VII Att. Ep. 13 uſurpavit *ſuccones*. Vide Boſium ad eam, p. m. 93. Invenitur autem vox hæc, quanquam ſuo ſenſu, etiam apud alios. Columella IV, c. 29. *in aliis ſtirpium generibus, quæ firmioris & ſuccoſioris libri ſunt*. C. Serenus c. 6.

Aut tu ſuccoſa cinerem perducito lanæ.

Schefferus. *Valde ſuccoſi ſunt*. an melius *lucroſi?* i. e. divites, *εὐχέται*, *Habentii*, Abundantii. Propriè *ſuccoſa* lana i. e. *οἴσυπον*; Q. Serenus c. 47. humidus & *ſuccoſus* cibus, *Gariop. l. de Febr. c.* 14. Non damnem metaphoricum iſtud; ſed alterum præfero, quòd ſic artes Libertorum, & quibus fucîs, concuſſionibûs & ſycophantiîs rem facere ſolebant, propiùs tangentur. Redeant ad memoriam illi temporum Claudianorum prædivites & magnipotentes ſtigmatiæ Calliſtus, Helicon, Narciſſus, Pallas, Polycletus, Patrobius, Polybius, Maſſa, Carus. *Th. Reineſius.*

2. *in imo imus*] Illud *imus* mihi ſuſpectum eſt, velut ſit gloſſa præcedentis, *in imo*. Io. Schefferus.

3. *de nihilo*] Quomodo Ovidius, *de tenui origine*. Iuvenalis poſuit *è nihilo* in re ſimili, Satyr. III.

Quadringenta tibi ſi quis Deus, aut ſimilis Dîs,
Aut major fatô donaret homuncio, quantus
E nihilo fieres. --- Idem.

4. *Sed quomodo dicunt*, &c.] Locus valde corruptus, quem ſic reſtituendum cenſeo. *Sed (quomodo dicunt, ego nihil ſcio, ſed audivi) quum modo incuboni pileum rapuiſſet, theſaurum invenit.* Schefferus. Nihil mutatione opus. Eſt ſubroſtrarius, & è medio vulgo petitus ſermo; taliſque omnium convivarum (Agamemnonem, & paucos cum eo ſi excipias) ac ipſius Trimalchionis; quos ſic, ut Agamemnon rideat (quemadmodùm habebimus) ſibi morem gerentes noſter inducit. Pergit Schefferus: Illud, *quomodo dicunt*, formula eſt ejus, qui appellat famam popularem in obſcuro dubiove negotio. Cicero in Piſonem, quanquam alio ſignificatu: *Iſte claudus: quomodo ajunt, pilam retinere.* Quod ſequitur, *incuboni pileum rapuiſſet*. intelligendum eſt ex ſuperſtitione veteri, cujus hodieque paſſim exſtant reliquiæ, velut *incubones* ſint ornati pileîs, quibus ſurreptîs compellantur ad obſequium in indicandis pecuniis reconditis. Incubones enim dicti veteribus, illi quicunque, qui theſauris abſconditis incumbunt; eoſque cuſtodiunt. Pomponius Sabinus ad II Georg. v, 507. *Incubat, invigilat, poſtquam invenit. indè, incubones, qui theſauris invigilant. Rapuiſſet*, eſt, *eripuiſſet*, planè ſicuti alio loco in editis.

O fallax natura Deûm! quæ prima dediſti

Æati

boni pileum rapuiſſet, & theſaurum invenit. Ego nemini invideo, ſiqua Deus dedit; [1] *eſt tamen ſub alapa,* & [2] *non vult ſibi male. Itaque proxime* [3] *cum hoc titulo* [4] *proſcripſit :* C. POMPEIUS. DIOGENES. [5] EX. KALENDIS. IULIIS COENACULUM. LOCAT. IPSE. ENIM DOMUM. EMIT. [6] *Quid ille, qui* [7] *libertini loco* [8] *jacet? quam*

Ætati noſtræ gaudia, prima rapis.

Schefferus: *Incubonem* vocat Δαίμονα οἰκίδιον, Larem domeſticum, quem vulgò *coboldum* nominant, (Auguſtinus l. 15 de Civ. Dei, c. 23. vulgò Silvanos & Faunos adpellari *incubos* dicit) creduntquc curari ab eo domum, inſtrui culinam, purgari ſtabula, jumenta paſci & ornari; & quævis miniſteriorum genera exhiberi domino ædium, opeſque conciliari; hæc ſuperſtitio, qua hodieque tenentur noſtrates, antiquis præſertim Gentilibus incognita inſinuatur iſthic. vel etiam tangitur fabula de Fortunati illius Vtopici pileo & ſacculo, pueris ad cunas inter *νυννίαι* occentari ſolita. Vtramvis admittamus, figmentum eſſe Petroniô multò recentius ultro diluceſcit. Auguſtinus l. c. ad rem noſtram nihil facit; verba ejus: *Fama eſt Sylvanos & Faunos quos vulgò* incubos *vocant, improbos ſæpe extitiſſe mulieribus, & earum appetiiſſe ac peregiſſe concubitum.* Sed Tertullianus *incubonis* meminit. Videndum: & an non Hercules theſauris inſperatiſque lucris, æquè ac Mercurius præeſſe creditus (quo de interprett. ad Horat. l. 2 Sat. 6, *dives amico Hercule*), ſic fuerit dictus.

1. *eſt tamen ſub alapa*] Hoc proverbii habet ſpeciem. Sed quid hoc loco, *alapa?* Num reſpicitur ad eam conſuetudinem, qua libertas dabatur, memorata Phædro noſtro lib. II, c. 6. Atqui ſuprà mentio eſt libertorum, non ſervorum. Quare cenſeo accipiendum de ea, quam perferre cogebantur à patrono ſuo, quotiens ludere duriùs vellet ac jocari. *Io. Schefferus.*

2. *non vult ſibi male*] ea facit, quæ ad commodum ſuum, & voluptatem pertinent. Plautus Aſin. a. V, ſc. 1, 13. *Vtinam, malè qui mihi volunt, ſic rideant.* Cicer. Epiſt. ad Att. *Antonio, quàm nunc eſt, volo pejùs eſſe.* Schefferus. *Non vult ſibi malè*, legi poſſet: *non vult ſibi melius.* licèt non improbem poſitam lectionem. I. C. Tilebomenus.

3. *cum hoc titulo*] tabula, libello. Plin. VII, Ep. 27, in re ſimili. *Venit Athenas Philoſophus, Athenodorus, legit titulum.* Et in colloquio vetuſto: *Steterunt ad titulum*, ἐςάθησαν πρὸς τ̀ πίνακα. Sic infrà. *Schefferus.*

4. *proſcripſit*] abſolutè. Cicero in Orat. pro Quint. *Auctionem in Gallia Publius hic Quintius Narbonæ ſe eſſe facturum, proſcribit.* Idem.

5. EX. CALENDIS. IULIIS] Doctè. Hoc enim fuit ſolenne elocandarum ædium tempus. Conſule l. 60 ff. Locat. cond. itemque 41 ff. de contr. Empt. & quos ibi laudat Gothofredus. *Idem.*

6. *Quid ille* &c.] Hæc in MS. ſic leguntur: *Quid illi qui libertini loco jacet? quam bene ſe habuit? non impropero illi. Sextercium ſuum*, &c.

7. *libertini loco*] Ergo fuit quoque certus libertini locus. Sed quis *libertinus* iſte, cujus peculiarem eſſe voluerunt locum in menſa, & ab ipſo nominare? Credo *Libertinum* ſeu *libertum* Cæſaris intelligi. Fuiſſe hos *libertos* ſæpe miſſos in Provincias à Cæſaribus aliorum atque aliorum gratiâ negociorum, res eſt nota. Hinc eorum non exigua apud Provinciales auctoritas. Vnde puto factum, ut ſicut Romæ haberent locum *Conſularem* dictum,

quam[1] *bene ſe habuit?*[2] *non impropero.*[3] *Ille ſeſtertium ſuum vidit decies; ſed*[4] *malè vacillavit. Non puto illum*[5] *capillos liberos habere; nec me-Hercules ſua culpa,*[6] *ipſo enim homo melior non eſt; ſed liberti ſcelerati, qui*[7] *omnia ad ſe fecerunt.*[8] *Cito autem ſociorum olla male fervet, & ubi ſemel*[9] *res inclinata eſt,*[10] *amici de medio. Et quam*

dictum, quia is dabatur Conſuli, ſi præſens eſſet in convivio, ſic in Provinciis Coloniiſque locum *Libertinum*, qui dabatur liberto ſeu libertino Cæſaris, item *Prætorium*, qui Prætori, ut deinceps audiemus. *Io. Schefferus.*

8. *jacet*] accumbit. Probè. Iuvenalis Sat. 1.

--- *vacuiſque toris tantùm ipſe jacebit.*

Sidonius 1 Ep. 11. *Primus jacebat cornu ſiniſtro conſul ordinarius.* I. Schefferus.

1. *bene ſe habuit*] Tractavit, in reſpectu ad victum, & ſimilia. Contrarium habes apud Terent. 1 Adelph. 1. *Ruri agere vitam, ſemper parcè ac duriter ſe habere.* Schefferus.

2. *non impropero*] objicio, & velut incuſo. Citant Lexicographi hoc vocabulum ex Plauto, ac extare dicunt in Rudente a. 111, ſc. 4, v. 28; verùm ibi Douſæ, optimáque Gronovii editio habent, *etiam vim opprobras.* Video nihilominus Gryphium edidiſſe, *vim improperas*, ut anceps hæream, nec diſpiciam ſatìs, quid de loco præſenti judicare debeam. Philoxenus profectò laudat: *Inproperium*, ὄνειδος, *improperat*, ὀνειδίζει. Scheffer.

3. *Ille ſeſtertium ſuum vidit decies*] Optimè. Seneca 11 de Benef. c. 27. *hic quater millies ſeſtertium ſuum vidit*, Idem.

4. *male vacillavit*] Eleganter de eo, cujus fides conſumptis aut perditis rebûs dubia eſt facta. Cic. in Catilin. 11. *partim malè gerendo negociò, partim etiam ſumptibûs in vetere ære alieno vacillant*, Id.

5. *capillos liberos*] inſtar proverbii hoc eſt, de obærato, ſeque ac ſua omnia debente aliis, *Idem.*

6. *ipſo*] MS. *ipſe* ad marg. *ipſo.*

7. *omnia ad ſe fecerunt*] Quomodo, *fecerunt*, in plurali, cùm antecedat, *culpa liberti ſcelerati*, in ſingulari? Puto hic abeſſe aliqua, & iccirco aſteriſcum his præmitti oportere. *Schefferus.* Hîc nihil deeſſe videtur; modò cætera rectè habeant. Senſus eſt: *ſed liberti* (qui liberti) *ſcelerati, hi omnia ad ſe fecerunt. Ad ſe facere* parum eſt Latinè, pro corradere aut in ſinum ſuum conjicere. Verùm meminerimus candidiſſimum pectus Petronium noſtrum nihil diſſimulantem, ſed apertè omnia prodentem, cum vituperio, ac deteſtatione ſuis locis (modò id attendatur; quod eſt pretioſiſſimum in hoc Opere), in talibus non phraſiologiam, ſed noſcendos hominum mores ſpectare, levitatemque in dicendo & agendo (quæ ſe ferè comitantur) ſatyricè notare.

8. *Cito autem ſociorum olla male fervet*] pro MSi, & Patav. *ſcito autem.* Iuviſſet forſan diſtinxiſſe, *ſcito autem: ſociorum*, &c. Sed Schefferus: L. *cito*. Reliquum eſt ex proverbio. Nam *fervere olla* dicitur, cùm amici patinarii colunt & ſectantur amicos ſuos. Græci hoc ſic efferunt: ζεῖ χύτρα, ζῇ φιλία, *cum fervet olla, vivit amicitia.* Hinc *malè fervere olla* dicitur, cùm amicitia illa incipit langueſcere. Id quod facilè fit inter ſocios, quos conciliavit luxus, voluptas, vel quæſtus alius, ceſſante iſto quæſtu, & deficiente re familiari.

9. *res inclinata*] fortuna facta eſt adverſa. Cicer. 1 Att. Ep. 1. *laboratur vehementer, inclinata res eſt.* Schefferus.

10. *amici de medio*] puta *recedunt*, ut hanc

quam honeſtam negotiationem exercuit, quod illum [1] ſic vides? ecce libitinarius fuit. [2] *Solebat ſic cœnare quomodo* [3] *Rex: apros gauſapatos, opera piſtoria, aves, cocos, piſtores! Plus vini* [4] *ſub menſam effundebatur, quam aliquis in cella habet.* [5] *Phantaſia, non homo. Inclinatis*

hanc formulam ſupplet Cicero in Orat. pro Sextio Roſc. *Recede de medio, per alium tranſigam.* Elegans ellipſis, quæ celeritatem diſceſsûs illius oſtendit. De re ipſa ſæpe habes apud Ovid. in Triſt. *Io. Schefferus.*

1. *ſic vides? ecce libitinarius f.*] pro MSi, & Patav. *ſ. vides exe? l.* In MSo ſignum (?) nullum, ſed punctulus poſt exercuit. Schefferus: *ſic vides.* talem: qui fuerit tam opulentus. Terentius in Phorm. 1 act. 2. *deſinas: ſic eſt ingenium.* Ita ſæpe alii. Noſter infrà. *Ego, quod me ſic vides propter artificium meum, Diis gratias ago. Exe*, corrige: *ſic vides? ecce. libitinarius fuit. Libitinarii* viles habiti & abjecti. Vide Senec. VI Benef. c. 38.

2. *Solebat ſic cœnare, quomodo Rex*] Regio ſplendore, opulentia regiâ. Senec. Ep. 87. *Pecunia ſic in quoſdam homines, quomodo denarius in cloacam cadit.* Schefferus. Et mihi plane ſedet, ſub *Trimalchionis* nomine non tam *Neronis* perſonam, quàm *aulam*, ſed & ἀναισθησίαν (*ſtuporem, ſtoliditatem*) *Claudii*, *libertorum* illius temporis typhum, & egreſſam principale faſtigium potentiam traduci. Talem etiam Zoilum ſuum eleganti epigrammate depingit *Martialis* III, 82. ubi ſub finem *Malchionem* appellat, in quo epigrammate multa occurrunt, quæ cum Petronianis pulchrè comparari poſſunt. Iſtos *ſeculi ſui mores* in hoc etiam fragmento non illepidè expreſſit feſtivus ſanè nugator, & ingenioſus impoſtor; ſi tamen impoſtor, cujus fœtum ipſe fortè Petronius non dedignaretur pro ſuo agnoſcere. N. N. in Epiſt. ad Pl. Rn. Arnoldum. Verborum monſtra & nomina, ipſo penè ſono tremenda (qualia in vero Petonio etiamnum ſuperſunt) me non offendunt. Erit fortè aliquis haruſpex, qui hæc prodigia procuret: Hercules qui Augiæ ſtabulum purget. Idem.

3. *Rex: apros g. o. p. aves, cocos, piſtores*] quot! vel, quis deſideraſſet, facilève computaſſet? pro MSi, *rex a. g. o p. viſcouos p.* & Patav. *rex, a. g. o. p. viſcocos, piſtores. apros gauſapatos:* gauſapâ contectos, ornamenti gratiâ. Sic in ſequentibus habes & *pileatos.* Scheffer. *viſcocos, pictores.* Leg. inquirendo, *vis cocos? pictores?* Tilebomenus. Suſpicor ſcripſiſſe noſtrum, *opera piſtoria, avis, cocos. Avis*, pro, *aves*, ſicut ſæpe; in quo primo litera deleta eſt ob ſimilitudinem antecedentis. Aves apud veteres fuiſſe in deliciis, ignorat nemo. & videat, qui volet, Meurſium in de luxu Rom. cap. 15: & Nonnum Rei cibariæ cap. 20. *Schefferus.*

4. *ſub menſam*] MS. & Patav. *ſub menſa.*

5. *Phantaſia, non homo*] In MS. *fantaſia*, & ſupra f. *phan.* Schefferus: Legendum arbitror, *phantaſma.* Eſt autem *phantaſma*, viſus nocturnus, ſive ſpectrum, ut ex Plinii lib. VII Ep. 27; Macrobii lib. 1, cap. 3: & aliis manifeſtum eſt. Poſſis tamen retinere iſtoc ſenſu etiam vulgatum. Carſilides in reſponſis ſuis τί ἄνθρωπος; ὀλιγοχρόνιον φάντασμα. Pro his Interpres vetus: *Quid homo? Minimi temporis fantaſia.* φάντασμα Græcum, eſt Latinum *fantaſia.* Sed quæ ratio, quòd eum vocet *phantaſma?* Credo, quòd & hæc interdum per noctem videantur agitare convivia, omnique rerum pretioſiſſimarum copia abundare, cùm mox illuceſcente die illarum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

natis quoque rebus ſuis, cum timeret, ne creditores illum [1] *conturbare exiſtimarent, hoc titulo* [2] *auctionem proſcripſit.* IULIUS PROCULUS. AUCTIONEM. FACIET. RERUM. SUPERVACUARUM. † *Interpellavit tam dulces fabulas Trimalchio; nam jam ſublatum erat ferculum, hilareſque convivæ vino, ſermonibuſque* [3] *publicatis operam cœperant dare. Is ergo reclinatus in cubitum,* ‡ *Hoc vinum, inquit,* [4] *vos oportet ſuave faciatis.* [5] *piſces natare oportet.* [6] *Rogo, me putatis illa cœna eſſe* [7] *contentum, quam* [8] *in theca repoſitorii videratis?* [9] *ſic notus Vlyxes? quid ergo eſt? oportet etiam inter cœnandum Philologiam noſſe. Patrono meo oſſa bene quieſcant, qui me* [10] *hominem inter homines*

† *Encolpius.* ‡ *Trimalchio.*

rum rerum nil appareat. Neque aliæ ſunt *tempeſtates rerum lætæ*, quas cùm illis ſpectris memorat Macrobius. Quia ergo hic quoque vivebat in ſumma affluentia, ſed vivebat brevi tempore, paulò pòſt privatus rebus omnibûs, jocô eum ita appellare volebat. Cæterùm ad eundem modum infrà: *diſcordia, non homo.* Catullus. *Non homo, ſed verè mentula.* Apulejus VIII. *vervecem, non aſinum vides.* Ioann. Schefferus.

1. *conturbare*] Ita noſter in editis: *Qui poſtquam conturbavit, & libidinis ſuæ ſolum vertit.* I. Schefferus.

2 *auctionem*] pro MSi, & Patavino *cautionem*. Schefferus: *cautionem*. Lege, *auctionem*. Cicero lib. XIII Attic. 5, *Si tibi videtur, appelles Balbum de auctione proſcribenda.*

3. *publicatis*] publicè prolatis, ut & à cæteris convivis poſſent exaudiri. opponuntur tacitis ac ſecretis colloquiis, qualia fere ab initio cœnæ habent inter ſe vicini. Sic *publicare fortunam ſuam*, Seneca dixit. *Schefferus.*

4. *vos oportet ſuave faciatis*] ſcilicet per ſuavia hæc veſtra colloquia. Sic loquitur Trimalchio per ſuperbam oſtentationem ſub ſpecie modeſtiæ, quaſi vinum eſſet vilius, ac iccirco tali opus haberet condimentô. Vide infrà, ubi ait, *vinum bonum faciatis*, ſenſu ſimili. *Scheffer.*

5. *piſces nature oportet*] in vino ſcilicet, ad quod eos adhortatur iſtoc proverbio. Nempe frigidioris humidioríſque naturæ piſces ſunt, & ſic debent corrigi. *Idem.*

6. *Rogo, me putatis*] Petronianum. Sic in editis: *Rogo, ebrii eſtis, an fugitivi?* item: *Rogo, inquam, quid tibi vis cum iſto morbo?* item: *rogo, expiare manus preciô licet?* Idem.

7. *contentum*] MS. *contemptum.*

8. *theca repoſitorii*] *Repoſitorium*, quod paulò ante *ferculum*, & deſcripſit in ſuperioribus latiſſimè. Hujus theca, opinor, in qua cibi ſinguli reponuntur. *Schefferus*

9. *ſic notus Vlyxes*] *Vlyxes.* Sic quoque MS. de quo & infrà. Schefferus: Nob. Heinſius literis ſuìs docuit me, extare hoc in Virgilii II Æn. v. 44 hemiſtichion. Indè liquet, eſſe hunc verborum ſenſum: An ego vobis non meliùs ſum notus? An putatis me eſſe tam ſimplicem, rerumque imperitum?

10. *hominem inter homines*] ſignificanter *hominem* uſurpat de libero, & ingenuo. Sic planè Nero apud Sueton. c. 31, poſtquam aureas ſuas ædificaſſet ædes, *quaſi hominem tandem habitare cœpiſſe*, ajebat. *Schefferus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

mines voluit eſſe. Nam mihi nihil novi poteſt [1] *adferri; ſicut illi fericulo: melleam habuit praxim.* [2] *Cœlus hic, in quo duodecim Dii habitant in totidem ſe figuras convertit,& modo fit Aries. Itaque quiſquis naſcitur illo ſigno, multa pecora habet, multum lanæ: caput præterea durum,* [3] *frontem expudoratam,* [4] *cornu acutum. Plurimi hoc ſigno ſcholaſtici naſcuntur, &* [5] *arietini. Laudamus urbanitatem Mathematici; itaque adjecit. Deinde totus cœlus* [6] *Taurulus fit. Itaque tunc calcitroſi naſcuntur,& bubulci,& qui ſe ipſi paſcunt. In Geminis autem naſcuntur bigæ,&* [7] *boves,& colei,& qui* [8] *utroſque*

1. *adferri: ſicut illi fericulo: melleam habuit praxim*] *Melleam prax.* i. dulcedinem mellis referentem. Sic pro MSi,& Patav. *ſ.i. fericuluſta* (MS. *fericuluſta*) *mel h. praxim* (MS. in marg. *operationem*) *fericulus* dictum, ut *blandiculus, acriculus*. Schefferus: *ſicut ille fericuluſta mel*. Hæc prodigioſa ſunt. Suſpicor, ſcripſiſſe: *ſicut ille ſericulus tamen habuit praxim.* Puto autem reſpicere Vlyſſem, ſenſúmque eſſe, licèt viſus fuerit aſperior, tamen uſu edoctum potuiſſe afferre grata. *Sericulum* exiſtimo vocari, à *ſerio*, ſicuti à *blando* eſt *blandiculus*, & *blandiculè*, quod habet Apulejus: niſi malis legere, *feroculus*. *Praxim*, ſive *praxir habere*, eſt tenere uſum rei alicujus. Quomodo Cicero in l. de Fin. *habere artem diſſerendi*; Cæſar IV. B. G. *habere uſum belli*: Idem in calce ſuarum Annotationum: Hîs excuſis Cl. Gronovius literìs ad me miſſis, legit, *offerri, ſicut iſte ferculus tamen habuit gratiam*, vel *graxim*, ex prologo Aſinariæ, ubi aliquando lectum *graxis*, pro *gratiis*. Tilebomenus: *fericuluſta mel*, &c. leg. *Sophiſta, mellis habuit praxim.* Reineſius: *fericuluſta mel*. leg. *Sericulus tamen.* i.e. etſi ὀψιμαθὴς *ſerò diſcere* inceperit, peritiam tamen habet. Sericulus, ut *acriculus* apud *Cic. 3 Tuſc.* 17.

2. *Cœlus hic*] Ita Ennius, Varro, alii. Bene autem, *cœlus*, uti qui Philologiam hîc oſtentet. *Io. Schefferus.*

3. *frontem expudoratam*] Eſt in Gloſſis Iſidori, *expudoratus, impudicus*, quod à Voſſio, ut barbarum, rejicitur. Itaque de eo ampliùs hîc cogitandum. *Idem.*

4. *cornu acutum*] In MS. *frontem expuduratam, cornum acutum.* Schefferus: *cornu acutum.* quo petant feriantque alios per figuram uſurpatur de contentioſis, ac paratis alios lædere. Plautus in Pſeudolo: *formido malè, ne in re ſecunda nunc mihi obvertat cornua.* Vide Horat. Ser. 1; & alios.

5. *arietini*] pro MSi,& Patav. *arieti illi.* Schefferus: Mallem, *arietini.* Arietinum, eſt ſimile arietibus, quomodo Columellæ *cicer arietinum*. Tangit lites ac contentiones eorum, qui in literis verſantur. *Tilebomenus: Arieti illi*, ſcribo: *A. i. ſubjecti.* Reineſius: *Plurimi hoc ſigno* (Arietis) *ſcholaſtici naſcuntur* & arieti illi. leg. *arietilli.* Contemtim ſic vocat ſcholaſticorum diſcipulos tanquam petulantes, feroces & incurſaces; vel etiam tanquam hebetioris ingenii, ſtupidos & ſimplices; *Galenus 6 M.M c. 3, è Cercida Comico* κελομύξυς (*arietum inſtar mucoſos*), eodem ſenſu dixit.

6. *Taurulus*] Sic feſtivè loquitur. Nempe laudabant urbanitatem ejus, ſicut præcedit. *Schefferus.*

7. *boves*] quare boves? an quoniam & ipſi junguntur bini ad vehicula vel aratra in opere? Hinc apud Varronem in fragmentis, *bigæ cornutæ. Id.*

que parietes linunt. In Cancro ego natus ſum; ideo multis pedibus ſto, & in mari, & in terra multa poſſideo. nam cancer, [1] *& hoc, & illoc quadrat; & ideo jam dudum* [2] *nihil ſuper illum poſui, ne* [3] *geneſim meam premerem. In Leone* [4] *cataphagæ naſcuntur, & imperioſi. In Virgine mulieres, & fugitivi, & compediti. In Libra* [5] *laniones, & unguentarii, & quicumque* [6] *aliquid expediunt. In Scorpione venenarii, & percuſſores. In Sagittario ſtrabones,* [7] *qui holera ſpectant, lardum tollunt. In Capricorno ærumnoſi,* [8] *quibus præ*

8. *utroſque parietes linunt*] Græcum reſpicit proverbium, quod eſt, *δύο τείχη ἀλείφουσι (duos parietes linunt)*, uſurpaturque de iis, qui apud omnes, etiam adverſos inter ſe, gratiam inire quærunt. *Io. Schefferus.*

1. *& hoc, & illoc*] Antiquè, pro *huc*, & *illuc*. Plautus in Merc. *non hoc voluntas me impolit*. Ita ſuprà, *uſque hoc*. Schefferus.

2. *nihil ſuper illum poſui*] nullum cibum impoſui ſigno illius in repoſitorio. Nam alioquin ſuprà mentio fit *coronæ* ſuper eum, ob hanc cauſam. *Idem.*

3. *geneſim*] MS. ad m. *nativitatem*. Schefferus: *geneſin* ut ſuprà, *praxim*. Intelligit autem fatum ex Signo illo ſibi impendens. Nam ut ait Cicero II Divin. 12: *Vim quandam eſſe ajunt ſignifero in orbe, qui Græcè ζωδιακὸς dicitur, talem, ut ejus orbis unaquæque pars alia alio modo moveat immutetque cœlum, perinde ut quæque ſtellæ in iis finitimiſque partibus ſint quoque tempore, eámque vim variè moveri ab iis ſideribus, quæ vocantur errantia.* Cæterùm hoc modo *geneſin imperatoriam* dixit Suetonius, *geneſes mortalium* Cenſorinus, atque alii. *Idem.*

4. *cataphagæ*] pro MSi, & Patavino *cataphage*. Schefferus: *cataphage*. Corrige, *cataphagi*. h. e. helluones. Gloſſæ veteres: Καταφαγὸς. *Nepos, comiſator, vorax, comeſor.* Reineſius: *In Leone* (ſigno cœleſti) *cataphage naſcuntur.* Lego *cataphagæ*. Græcis enim *καταφαγὰς, καταφαγὴς (comedo, helluo)*, pravum eſt *καταφαγός*. Gloſſ. *Ganeo*. Λιχνὸς, καταφαγὴς, λωποδύτης, ῥέμβος, λαιμαργός. Ebræorum quoque ſententiâ leo pro voraciſſimo animali habitus fuit; quod adparet ex ænigmate Samſonis *Iudic. xv*, qui cùm *comedentem* vel vorando conſumentem diceret, *leonem* intelligi volebat. *Th. Reineſius.*

5. *laniones*] Ergo poſthac non magìs probum erit *Lanio, lanionis*, quàm *lanius, lanii*, ſi quid pollebit fragmenti hujus auctoritas. Negaverat Voſſius lib. III de Vitiis ſer. Lat. Sed & in Gloſſis antiquis: *κρεοπώλης lanio.* & Paulus I. C. lib. 18 ff. de Inſtructo. *Cùm de Lanionis inſtrumento quæritur*, &c. *Schefferus.*

6. *aliquid expediunt*] ingenii judiciique ſui trutinâ, puta: ideo enim naſci tales facit in Libra. Ita habes apud Phædrum noſtrum l. III, c. 15. *expedi, quid fecerim.* Plautus in Prologo Captiv. *hic hodie expediet hanc doctè fallaciam.* Scheffer.

7. *qui holera ſpectant, lardum tollunt*) Ad inſtar proverbii de iis uſurpat, qui aliud ſimulant, aliud faciunt, ſicut *ſtrabones* aliud notare oculîs, aliud prehendere manibûs videntur. Fures cumprimis notat, & invidos. Conſule Nonium, voce *Strabones*, ibique Varronis & Lucilii loca. *Idem.*

8. *quibus præ mala ſua cornua naſcuntur*] Sic MS. & ed. Pat. *præ mala ſua*. i.

ſorte.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

præ mala ſua cornua naſcuntur. In Aquario [1] *copones, & cucurbitæ. In Piſcibus obſonatores, & rhetores. Sic orbis vertitur, tamquam mola: & ſemper* [2] *aliquid mali facit, ut homines aut naſcantur, aut pereant. Quod autem in medio ceſpitem videtis, & ſuper ceſpitem favum; nihil ſine ratione facio. Terra mater eſt in medio, quaſi ovum* [3] *corrotundata: & omnia bona in ſe habet, tamquam favus.* † *Sophos univerſi* [4] *clamamus, & ſublatis manibus* [5] *ad camaram, juramus Hipparchum, Aratumque comparandos illi homines non fuiſſe; Donec advenerunt miniſtri, ac* [6] *toralia propoſuerunt toris, in quibus retia*

† *Encolpius.*

ſorte. Cujusmodi ellipſes in progreſſu plures notabimus. Schefferus: *q. p. m. ſua*, &c. Puto planè, ſcripſiſſe noſtrum, *quibus præ mole ſua & cornua naſcuntur. Præ mole*, eſt, propter molem, ſicut Plautus, *præ tremore*; Cicero, *præ lachrymis*, & alii. noſter ipſe infrà, *præ literis. Molem* intelligit ſarcinæ, ſimulque figuratè malorum. Qua ratione Cicero quoque in Catilinaria III dixit, *mali molem è cervicibus ſuis depellere.* Ludit in ærumnoſos, h. e. eos propriè, qui ærumnîs utuntur ad ferenda onera, figuratè verò in miſeros & laborantes variis difficultatibûs, atque ipſis ex eo, quod tam gravia ferant onera, cornua naſci. Non profectò imperitè, quando & qui onera iſtiusmodi ſuſtinent, magna ſpiritus contentione cerebrum diducunt veluti, & viam cornibus aperiunt, & ærumnoſi melancholici juxtà ſunt, copiâque materiæ, unde cornua proveniunt, abundant.

1. *copones, & cucurbitæ*] *Copo, cupo, caupo*; hinc *copones*: qui ceu lenones olim malè audiebant: patet ex ſuperioribus, habemuſque exemplum infrà pariter criptionis (*coponis*) & lenonis. Et quid hîc *cucurbitæ?* cogitandum. Interim expono pro ſtolidis, eo ſenſu quo Seneca Satyræ ſuæ in Claudium nomen fecit Aποκολοκυνθώσεως; Claudium non in Deum, ſed ob fatuitatem in κολόκυνθαν ſive *cucurbitam* mutatum, ludens.

2. *aliquid mali*] Atqui ſequitur, *aut naſcantur*. Nempe hîc Philoſophiam ſuam Trimalchio oſtentat, quando inter mala numerat, naſci. Sententia eſt Theognidis apud Stobæum Serm. 99, quam habes & inter editas à Grutero: *Optimum, non naſci, aut natum quàm citiſſimè mori.* Cæterùm *aliquid mali* intelligo, *res aliqua mala, aliquod malum* efficit, ut hoc ita fiat. *Io. Schefferus.*

3. *corrotundata*] rotunda facta. Seneca IV Q. N. 3. *Poteſt, etiamſi non fuerit grando talis, cùm defertur, corrotundari, & toties per ſpatium aëris denſi devoluta æquabiliter atque in orbem teri.* Adde & epiſtolam illius 113. Philoxenus in Gloſſis: *Conrotundat*, στρογγυλεῖ. Lexicon Cyrilli. στρογγυλίζω, *conrotundo, rotundo.* Cicero ſic uſurpavit ſimplici *rotundare* in de Vniverſo. *Schefferus.*

4. *Sophos clamamus*] σοφῶς, (*ſapienter*). Martialis:

Quod tam grande Sophos clamet tibi turba togata. Idem.

5. *ad camaram*] ad tectum. Noſter in jam editis: *bilychnis de camera pendebat.* Sed & *camara* per *a* eſt rectum, imò præfert alteri Verrius, & Chariſius. Porrò, *ſublatis manibus ad camaram* hîc dictum, ut *ſublatis manibûs ad cælum*, quod eſt frequens. *Id.*

6. *toralia*] pro MSi, & Patav. *tolaria.* Schefferus: Emendo, *toralia propoſuerunt toris.* Varro: *torale, quod ante rum,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

retia erant [1] *picta*, [2] *ſubſeſſoreſque cum venabulis, & totus venationis adparatus. Nec dum ſciebamus, mitteremus ſuſpiciones noſtras cum extra triclinium clamor ſublatus eſt ingens: & ecce canes laconici* [3] *etiam circa menſam diſcurrere cœperunt. Secutum eſt hos repoſitorium, in quo* [4] *poſitus erat primæ magnitudinis aper, & quidem pileatus, è cujus dentibus ſportellæ dependebant duæ palmulis textæ, altera caryotis, altera Thebaicis repleta. Circa autem minores porcelli* [5] *ex coptoplacentis facti, quaſi uberibus* [6] *imminerent; ſcropham eſſe poſitam ſignificabant: & hi quidem apophoreta fuerunt. Cæterum ad ſcindendum aprum non ille. Carpus acceſſit, qui altilia laceraverat; ſed barbatus ingens, faſciis cruralibus adligatus, &* [7] *alicula*

torum. Quia ante torum, ideo noſter *proposuerunt toris*, i. e. ante ea poſuerunt.

1. *picta*] acu *ſcilicet*. Erant enim veſtes, variis ornatæ imaginibûs, quibûs torum ornabant, undiquaque circumpoſitîs; errantque vehementer, qui accipiunt pro eis, quibus torus involvitur, aut inſternitur, & quæ *linceul* à Gallis appellantur; nam omnino torum lectumque ambibant. Gloſſæ veteres, *torale, περίκλινον*. Iſidorus optimè ad hanc mentem: *toralia, longæ perpetuæque mappæ*, quales ſcilicet conviviis inſerviebant. nam præcedit apud eundem: *mappæ convivii & epularum appoſitarum ſunt*. Sicut autem hîc ſunt pictæ: ita apud Lampridium in Heliogabalo, aureæ. *Primus omnium privatorum toros aureis toralibûs texit*. Io. Schefferus.

2. *ſubſeſſoréſque*] Optimè ſic vocat venatores dolô captantes feras. Servius ad Virgilii XI, ver. 268. *Subſeſſores dicuntur, qui in inſidiis tauros interimunt*. Habes quoque apud Auſonium in præfatione Centonis; ſed verba etiam poſt Scaligerum malè diſtincta ſunt: *& mirmillo in armis ſubſidens: venator: & latrans canis*. tu ſcribe: *in armis: ſubſidens venator:* &c. *Schefferus.*

3. *etiam circa menſam*] pulchrè, ac cum admiratione ponit illud *etiam*. Quomodo Petronius in editis: *tanquam mendici ſpolium etiam faſtidioſe venditabat*. Idem.

4. *poſitus*] Propriè, de cibis. Iuvenal. I Satyr. ----

--- *quanta eſt gula, quæ ſibi totos*
Ponit apros.

Plinius X, c. 50. *ne quid volucrum poneretur, præter unam gallinam*. Similiter Horatius, Ovidius, alii. *Idem.*

5. *ex coptoplacentis*] MS.c.& editus Patavinus, *copto plac.* Schefferus: Athenæus lib. XIV, cap. 15, ubi de placentis Romanorum: *Sunt & alia placentarum genera, coptoplacenta, oſtracitis,* &c. In Græco hîc omiſſum eſt id vocabulum, ſequitur tamen longiuſculè pòſt, κοπτοπλακοῦς. Κοπτοπλ. à κοπτὴς (quod à κόπτω, cædo, tundo) *placentæ genus*, & πλακοῦς *placenta lata* à πλάξ, tabula, & quidquid latum.

6. *imminerent*] *imminentes*. Tilebomenus.

7. *alicula*] veſtis brevior, quæ humeris aliſque ſolet injici. Ita docet manifeſtè Velius Longus: *Aliculam exiſtimant dictam, quòd alas nobis injecta contineat*. Itaque non aſſentior viro ſummo, qui à Græco ἄλλιξ derivabat. hæc enim erat tunica, eáque manuleata: tunica autem non *injicitur*, quod uſurpat Velius de *alicula*,

cùm

cula [1] ſubornatus polymita, ſtrictoque venatorio cultro latus apri vehementer percuſſit, ex cujus plaga turdi evolaverunt. [2] Parati aucupes [3] cum arundinibus fuerunt, & eos circa triclinium volitantes momento exceperunt. Inde, cùm ſuum cuique juſſiſſet referri Trimalchio, adjecit: † *Etiam [4] videte, quam porcus ille [5] ſilvaticus totam comederit glandem.* ‡ *Statim pueri ad ſportellas acceſſerunt, quæ pendebant è dentibus, [6] Thebaicaſque, & caryotas [7] ad numerum diviſere*

† *Trimalchio.* ‡ *Encolpius.*

cùm veſtis ſit interior. Potiùs erat craſſior veſtis, velut collare, aut ſcapulare, frigori arcendo ab alis, & cervicibus. unde Martialis:

Brumæ diebûs, feriiſque Saturni
Mittebat Vmber aliculam mihi pauper.

Mittit *aliculam* brumæ diebûs, eo fine, ſicut dixi. Cæterùm non dubito, quin habitus, qui hîc deſcribitur, ſit venatorius, propter ea, quæ ſequuntur, atque antecedunt. Quod notandum fuerit, ne ex Vlpiano ſolis pueris *aliculam* attribuamus. *Io. Schefferus.*

1. *ſubornatus*] verè Petronianum. ut, in jam editis: *ultimò cinædus ſupervenit, myrtea ſubornatus gauſapilâ.* Scheffer.

2. *Parati aucupes*] Turdi ex apri latere evolantes non ideò, ut quidam (W.) ſcribit, à paratis cum arundinibus aucupibus capti ſunt, & inter convivas diſtributi, ut crudîs iis veſcerentur; ſed ad excitandum ridiculum, & conciliandam convivis voluptatem: quemadmodum etiam in miſſilium ſparſione vivæ aviculæ teſſeris inſcriptæ. Imò ſimile quid nec hodie inſolens; & vidi ipſe frigillas vel acanthidas vivas tucetæ immiſſas, quæ ea apertâ ſubitò erumpentes, non ſine jucunda accumbentium delectatione, triclinium pervolitârunt. *N. N. in ep. ad Arnoldum.*

3. *cum arundinibus*] De his conſule Plautum in Bach. 1, ſcen. 1, 17; & quæ ibi ὁ πάνυ *(excellentiſſimus in ſuo ordine)*, Gronovius. *Idem.*

4. *Etiam videte*] Num ſcribendum diviſim, *& jam videte?* Sed ſic & in ſequentibus, ubi vide. *Schefferus. Etiam*, eſt hîc *etiamnum, adhuc, præterea.* Reineſius: *Etiam videte, quam porcus ille ſilvaticus totam comederit glandem.* leg. *quam porcus i. ſ. tandem comederit glandem.* Volebat oſtentator docere convivas, ſe porcum illum palmulîs ſeu dactylîs, non glande & ſiliquis, ut vulgus, paviſſe, ut plurimæ in Oriente gentes ſolerent, quibus è palmis quadrupedum, ſuum inprimis, cibus, teſte *Plinio l.13, c.4.* eóque eas è ſportellis de dentibus porci ſuſpenſis, promi à pueris & dividi cœnantibus juſſit. *Totam glandem*, i. ſolidam, perfectam, nullo alio pabuli genere permixtam. Ironicè.

5. *ſilvaticus*] A *ſilva* prout in vett. libb. ſcribitur, pro *ſylva*, *y* tranſeunte in *i*, ut *nimfa, limfa, mirtus, cignus* in vett. L. Voſſius.

6. *Thebaicaſque, & caryotas*] Palmarum fructum ſeu dactylos, palmulas, ſic etiam diſtinxit *Galenus 2 de Alim. fac. c. 25*, ut Ægyptias ſiccas & adſtringentes; Syriacas vel Iudaicas *caryotas* ſeu nucales (*Dioſcor. l. 1, c. 1, 49* καρυώτιδες) molles, tumidas & dulces eſſe adfirmaret: quem ſequuntur plerique, *Bruyer. l. xj, c. 14; & L. Nonn. lib. 1 de re Cib. c. 39.* Multò plura de utraque ſpecie *Theoph. 2 hiſt. Plant. 8, & ibi Scal. Conſtant. Bodæus.* Genera quadraginta novem numerat *Plinius lib. 13, c. 4*; ſed cum multa, dum veteres non ſemper intelligeret, vel perperam excerperet, digereretque in tanta rerum copia, perturbatione.

Marcellus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

viſere cœnantibus. Interim ego, qui [1] privatum habebam ſeceſſum, in multas cogitationes diductus ſum, quare aper pileatus [2] intraſſet. Poſtquam itaque omnes [3] batologias conſumpſi, [4] duravi interrogare illum interpretem meum, quid me torqueret. At ille : † Plane [5] etiam hoc ſervus tuus indicare poteſt. Non enim ænigma eſt, ſed res aperta. Hic aper, cum heri [6] ſummam cœnam vindicaſſet, [7] à convivis

† *Conviva.*

Marcellus d. Empir. c. 20 palmulas *caryotas Thebaicas* pro iiſdem accipit. *Th. Reineſius.*

7. *ad numerum*] omnibus, quotquot erant, convivis. SCtum vetus apud Ciceronem lib. VIII Ep. I, quæ eſt Cœlii. *Si ex eo numero, quos ex S. C. in provincias ire oporteret, ad numerum non eſſent, qui in eas provincias proficiſcerentur, tum uti collegium quodque primum Prætorum fuiſſet, neque in provincias profecti eſſent, ita ſorte in provincias proficiſcerentur, ſi ad numerum ii non eſſent.* Io. Schefferus.

1. *privatum habebam ſeceſſum*) Mallem ego, *privatim*, i. e. ſeorſum, pro me peculiariter. *Seceſſum habere*, ita puto dictum, ut *habere conſilium*, de eo, qui quid ſecretò, ſecum volvit animô. *Secedere in ſe*, hoc ſenſu dixit Seneca Epigr. 25. *Tum præcipuè in te ipſe ſecede, cùm eſſe cogeris in turba.* Schefferus. *privatum ſeceeſſum.* Id eſt, cum nullo mihi prorſus communem, ſeu nullo tunc habito mecum ſociô.

2. *intraſſet*] illatus eſſet. Varro III R. R. c. 9, de gallinis Africanis : *Hæ noviſſimè in triclinium ganearium introierunt è culina.* Schefferus.

3. *batalogias*] in vicem MSi, & Patav. *bacaluſias. batologiæ* anxiæ q. ac ſpinoſæ cogitationes, à βάτος rubus, ſentis, & λόγος ratio, mens, conceptus. Vt βαττολογία (à Βάττος, nomen balbi cujuſdam Principis, & λόγος oratio) ſermo Batti linguæ inſtar impeditus, hæſitantia : ſic βατολογία. Schefferus : *omnes bacaluſias.* Suſpicor, ſcripſiſſe noſtrum, *omnes bacelogias.* Notum eſt ex Suetonio, uſurpaſſe Auguſtum *bacelum*, pro *ſtulto*, à Græco βάκηλος. Hinc credo *bacologiæ*, βακηλογίαι, id, eſt, ratiocinationes cogitationeſque ineptæ. Reineſius : *bacaluſias.* lege *bucoleſias*, βουκολήσιας : i. e. inanes & falſos conceptus, variaſque imaginationes, & meditationes, mentis agitationes & animi nuſquam reſidentis volutationes. βουκολεῖν eſt decipere. Nimis adfectatum, & fortaſſis obtruſum Petronio à ſemi Græco.

4. *duravi interrogare*] Eleganter, *duravi*, pro *firmavi*, meipſum ſcilicet, animumque meum, anceps dubiuſque ante, num honeſtè poſſem totiens interrogationibus meîs illi moleſtus eſſe. Pomponius Mela l. I, c. 19. *Mentes accedentium primo aſpectu conſternat, ubi contemplari duravere, non ſatiet.* Sic Salmaſius. nam vulgati habent, *contemplati.* Schefferus.

5. *Plane etiam hoc*] Ita Plautus IV Epid. I. *Planè hic ille eſt, qui mihi in Epidauro primus pudicitiam pepulit.* Scheffer.

6. *ſibi ſummam cœnam vindicaſſet*] Summam cœnam accipio, pro ſumma cœnæ, id eſt, parte præcipua, præcipuo cibo. Quomodo in editis *ſumma carminis*, pro præcipua laude ejus. *diu ſumma carminis penes Mopſum Thracem memorata eſt.* Idem.

7. *à convivis*] pro MSi, & Patav. *conviviis.* Schefferus : Mallem, *à convivis eſt dimiſſus.* Vult autem, non tangere, aut diſcindere eum ſuſtinuiſſe, quia fuit quaſi decus menſæ atque ornamentum. Sed ludit in voce *dimiſſus*; quia & ſervi dicuntur *dimitti*, quando manumittuntur, & filii. Vlpianus in tit. *Si moriente avo*

pater

convivis dimiſſus : Itaque hodie tamquam libertus in convivium revertitur. † *Damnavi ego* [1] *ſtuporem meum, & nihil amplius interrogavi, ne viderer nunquam* [2] *inter honeſtos cœnaſſe. Dum hæc loquimur, puer ſpecioſus, vitibus, hederiſque redimitus, modo Bromium, interdum Lyæum,* [3] *Euhyumque* [4] *confeſſus, calathiſco uvas circumtulit, & poemata domini ſui acutiſſima voce* [5] *traduxit ; ad quem ſonum converſus Trimalchio :* ‡ *Dionyſe, inquit,* [6] *liber eſto.* † *Puer detraxit pileum apro,* [7] *capitique ſuo impoſuit. Tum Trimalchio rurſus adjecit :* ‡ *Non* [8] *negabitis me, inquit, habere* [9] *Liberum patrem.*

† *Lau-*

† *Encolpius.* ‡ *Trimalchio.* † *Encolpius.* ‡ *Trimalchio.*

pater eorum aut jam deceſſit, aut de poteſtate dimiſſus eſt. Etiam ad conſuetudinem veterem reſpicit, ex qua manumittere ſervos ſolebant in menſa, & adhibitione convivii. Gajus in Inſtit. tit. 1. *Latini ſunt* (liberti) *qui aut per epiſtolam, aut inter amicos, aut convivii adhibitione manumittuntur.*

1. *Damnavi ego ſtup. m.*] Sic in editis : *Damnabat Apollo noxias manus.* etiam alibi ſic loquitur. *Io. Schefferus.*

2. *inter honeſtos*] Optimè; ſicut Cicero Catil. 1. *Dico te priori nocte veniſſe inter falcarios in M. Leccæ domum.* Cæterùm, *honeſtos* ſic vocavit etiam in editis. *& multò honeſtiores cœnabant.* Idem.

3. *Euhyumque*] pro MSi, & Patav. *Euchiumque. Euhyus*, q. bonus filius, Bacchi eſt cognomen, à Iove ipſi ob meritum bellô inditum unde f. bacchantium illæ voces *evœ, evohe, euhoë* apud. Horat. Virg. Plautum ; non ab Eva, &c. Idem Bacchus, *Bromius*, & *Lyæus*, ex diverſis adjunctis ac effectis. Schefferus : *Euchiumque.* apud Lucretium, Horatium, & alios, eſt *Euhyus.*

4. *confeſſus*] nihil melius, aut eruditius. Virgil. 11 Æneid. 591.

-- pura per noctem in luce refulſit
Alma parens, confeſſa deam, qualiſque videri
Cœlicolis, & quanta ſolet. ---

Servius ad hæc verba : *confeſſa deam, divino habitu, quia in primo venatricis habitu ſe obtulerat.* Sic itaque hoc loco, *confeſſus Euchium*, qui refert habitum ejus. *Schefferus.*

5. *traduxit*] per convivium oſtentavit. Ita Tacitus XII Ann. cap. 36. *phaleræ torqueſque, quæque externis bellis quæſierat, traducta.* Ipſe noſter in jam editis : *aut hiſtrio ſcænæ oſtentatione traductus.* Peſſimè Gonſalius; *infamiâ notatus*: eſt enim *hiſtrio traductus*, omnibus factus notus, & monſtratus quaſi, quomodo Suetonius in Tito c. 8 de delatoribus. *Hos aſſiduè in foro flagellis ac fuſtibûs cæſos, ac noviſſimè traductos per amphitheatri harenam, ſubjici in ſervos imperavit.* Scheffer.

6. *liber eſto*] Solennis formula manumittentis. Vide Briſſonium, itemque Rævardum de Auctor. Prudentum cap. 7. *Idem.*

7. *capitique ſuo impoſuit*] more manumiſſorum. Servius : *Cum ſervi manumittebantur, raſo capite pileum accipiebant.* Idem.

8. *Non negabitis*] Verbum valde frequens noſtro, etiam in editis, ut : *Tryphæna mutata negat ſe interpellare ſupplicium.* & ſic aliis locis pluribûs. *Idem.*

9. *Liberum patrem*] i. eſt, Bacchum, quem *habere* ſe dicit, quia puer eum referens, Trimalchionis fuit ſervus. *Liberum* tamen, quia eundem manu miſerat, liberumque eſſe juſſerat. Hoc illud eſt acumen ſcilicet, quod laudant. *Id.*

1. *cir-*

† Laudavimus dictum Trimalchionis, & [1] cicumeuntem puerum ſane perbaſiamus. [2] Ab hoc ferculo Trimalchio [3] ad laſanum ſurrexit. Nos libertatem ſine tyranno nacti, cœpimus [4] invitare convivarum ſermones. Clamat itaque primus, [5] cum patera acina popoſciſſet, ‡ Dies, inquit, [6] nihil eſt; [7] dum verſas te, nox fit: itaque nihil eſt melius, quam de cubiculo recta in triclinium ire. [8] Et mundum frigus habuimus. [9] vix me balneum calfecit; [10] tamen calda potio [1] *veſti-*

† *Encolpius.* ‡ *Conviva.*

1. *circumeuntem puerum*] Sic MS. non Patavinum *circumeuntes.*

2. *Ab hoc ferculo*] Petronius in editis: *Ab hac voce equum cinædus mutavit.* Io. Schefferus.

3. *Ad laſanum*] Sic pro codicis MSi, & Patavino *laſammum.* Schefferus: *Ad laſanum*, i. e, ſellam familiaricam, exonerando aluo. Horatius 1 Sat. 6.

Te pueri laſanum portantes œnophorumque.

Ad laſanum, eſt, propter laſanum, laſani cauſsâ, ut ſe illuc conferret. Livius lib. 1, c. 7. *cùm boves quædam ad deſiderium cæterarum mugiſſent.*

4. *invitare convivarum ſermones*] provocare, allectare. Optimè. quomodo Horatius Epod. 2.

Ônteſque lymphis obſtrepunt manantibûs

Somnos quod invitet leves. Scheffer.

5. *cum patera acina p.*] pro MSi, & Patav. *c. pataracina.* Schefferus: *cum pataracina popoſciſſet.* Num legendum, *patera acina*, pro *pataracina*, quoniam præcedit de uvis? ſed quid ita tandem poſcit pateram? num ut ei imponantur? at verò pateræ potui inſerviebant. Deliberent meliùs alii. Quidni aſotus exhauſta paterâ, poculo lato & patente, eodem acina poterat poſcere? Id. Schefferus in calce libri: Cl. Gronovius ſuſpicatur leg. *amaracina.* Reineſius: *Pataracina*, lego, *par duracina*, & intelligo Perſica: V. *Plinius & Diætetici.*

6. *nihil eſt*] propter brevitatem ſuam, quia tranſit celerrimé. Plautus in Milite A. I. ſc. 1. *PY. Iſtuc quidem edepol nihil eſt. AR. nihil hercle quidem hoc.* Horat. 11 Sat. 3. *Mille cadîs; nihil eſt, tercentum millibûs.* Schefferus.

7. *dum verſas te*] Mallem ego, *dum vertis te*; niſi *verſas* quis accipiat pro, *citò vertis*, notat enim brevitatem temporis. Vt in jam editis, *dum loqueris, levis pruina dilabitur.* Horatius: *Dum loquimur fugit invida ætas.* Scheffer.

8. *Et mundum frigus habuimus*] Hæc ſine dubio corrupta ſunt, nec quomodo ſanari queant, nunc quidem diſpicio. *Schefferus. mundum frigus.* An non? *multum frigus.* I.C. Tilebomenus.

9. *vix me balneum calefecit*] Patavina editio habebat *balneus*, juxta MS. Sed niſi *balneus* apud alios legatur, quemadmodum *cœlus* (quod antè habuimus,) notante Scheffero, ap. Ennium & Varronem, *candelabrus* (id circa finem) apud Cæcilium teſtante Nonio, &c. Aut analogia faveat, pluráve concurrant quæ de ſententia auctoris teſtentur; ex ſingulis literis, nedum unica literula compendiô q. ſcripta (ut hîc *balneus*, & quod forſan ſe oſtentabit *vinus*, aut ſi quæ hujusmodi) ob perverſiſſimam MSi orthographiam, communis loquendi ratio non debet deſeri, nec quidquam in præjudicium auctori ſtatui. Neque video, quomodo peccata hæc in genere nominum, ut ſuprà Dn.D. Marinus Statilius memoravit, ſint perpetua; cùm paulò antè habuerimus in recto caſu *repoſitorium, ferculum*, tum *hoc vinum*, mox habituri in recto

plum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] veſtiarius eſt. [2] Staminarias duxi, & plane matæus ſum; vinum mihi

plumbum, *aurum*: circa finem intra pauciſſimas lineas occurret juxta idem MSm *diſsileo*, pro-*lio*, *mutes* pro *mutis*. Summa deſcriptoris imperitia inſtar oſcilli varias miraſque ſpecies efformans, judicantium aciem perſtringit. Sic paulò antè, pro *venabulis venerabilis*, pro *apophoreta* apophoreti MS. habet, & talia innumera. Schefferus: Suſpicor ſcripſiſſe noſtrum, *vix me balneis calfeci*. Poſtrema litera in vocabulo *calfecit*, adnata eſt ex ſequenti *tamen*. Noſter alio loco, in jam editis, ad quem reſpicitur fortaſſis hiſce verbis: *Itaque intravimus balneum, & ſudore calefacti momentô temporis, ad frigidam eximus.* Sic diſtinguenda cenſeo hæc verba. Nam quod ait *vix me calfeci*, exponit illud, *calefacti momentô temporis*, quod in allato loco occurrit. Si *ſudore* Arbiter *caleſit*, quidni etiam *balneum* ſeu pars ejus præcipua laconicum ei *calefaciat?* non per ſe ſed ratione vaporis quem concludit, nec vapor aliter quàm beneficiô ignis. At ſudore quomodò calefimus? qui nec efficiens, nec inſtrumentum caloris, ſed effectus, & calore poſterior.

9. *tamen calda p-tio*] Ita bene uſurpat illud *tamen*. Cato in Bimargo: *Atavi noſtri cùm allium ac cæpe eorum verba olerent, tamen optimè animati erant.* Cicero in Rullum. *Hæreditatum obeundarum causâ quibus vos legationes dediſtis, qui ad negotium exierunt, non maximis opibûs præditi: tamen auditis profectò, quàm graves eorum adventus ſociis veſtris eſſe ſoleant.* Io. Schefferus.

1. *veſtiarius eſt*] Iocolariter, quaſi veſtes præbeat, dum calefacit. *Idem.*

2. *Staminarias* (potiones) *duxi, & plane matæus ſum*] Pro MSi, & Patav. *ſtaminatas d. & p. matus ſ. Staminarius*, auctor ſtaminis, ſeu qui net. *ſtaminarias potiones duxi*, i. tales quæ me opinione mea *ſtaminis* inſtar tenſum, ſtantem, atque rectum conſervaturæ eſſent. Schefferus: *Staminatas duxi*, putavi veſtes, quas veſtiarius ille præbebat, eſſe ſtaminatas, id eſt, eodem manentes ſtanteſque loco, nunc intelligo ambulatorias eſſe, quoniam in cerebrum abeunt. Ludit in voce *ſtaminatas*. nam *ſtaminatæ veſtes*, quæ factæ ſunt ex ſtamine, ſicut nempe vulgò veſtes omnes ex ſtamine & ſubtemine. Sed quia ſtamen eſt à *ſtando*, dicit, veſtes eas crediſiſſe ſe ſtaturas, h. e. putaſſe calidam & vinum manſurum uno loco, nunc verò longè aliud ſe intelligere, ac ſentire id in cerebro errans & vagabundum. *plane matus ſum.* Lege, *plane matæus ſum. Matæus* eſt μάταιος. Etiam hîc jocus ineſt. Nam μάταιος & *fruſtraneus* eſt, & *ineptus*. ut dupliciter poſſit accipi, & pro, *fruſtraneus ſum*, nec ita evenit res, ut putâram, & pro, *ineptus ſum*, vino cerebrum lædente. Heſychius. Μάταιος, ἠλίθιος, τάλας (*fatuus, miſer*), Gloſſarium vetus, μάτην, *fruſtra, nequicquam.* Reineſius: *Staminatas duxi & planè mattus ſum.* Subintelligo *potiones*, ut in editis: *volabant meracæ potiones*: ſequitur enim, *vinum mihi in cerebrum abiit.* Legendum verò *ſtamniatas*, i. e. hauſtus liberaliores, urnales, & amphorales; σταμνὸς, σταμνίον, hama, amphora, urna, ſeria, multilibris aqualis, crater urnæ capax *Iuven. Sat.* 12, puteus argenteus, vas potorium majus, dignum ſitiente Pholo, quod vel jumento potando ſufficeret: potiones ſtamniatæ *kühsüffe*. Tilebomenus: *matus ſum.* Lege *mattus ſum*, ut habet vetuſtiſſimum Gloſſarium MS. noſtrum Remenſe. Tali, exiſtimo, Gloſſario etiam R.P. Io.Lud. de la Cerda in ſuppleto Calepino inſiſtit, ubi: *Mattus*, triſtis. Gloſſæ. In calce: *Mattum* eſt, humectum emollitum, infectum, ſubactum, maceratum. Hinc *via matta* Cic. lib. 6 ad Att. Ep. 12. *Itaque eo die*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

mihi [1] *in cerebrum abiit.* † *Excepit Seleucus fabulæ partem :* ‡ *Et ego, inquit, non cotidie* [2] *lavor ; Balaniſcus enim fullo eſt. Aqua* [3] *dentes habet, & cor noſtrum cotidie liqueſcit ; ſed, cum* [4] *mulſi pultarium obduxi,* [5] *frigori lœcos indico ; Nec ſane lavare potui,* [6] *fui enim hodie*

† *Encolpius.* ‡ *Seleucus.*

die manſi Aquini, longulum ſanè iter, & via matta. Ita enim eo loco libri vett. omnes conſtanter legunt. Sed fallit. Sic enim Ianus Gruterus ad verba Cic. lib. 16 ad Att. Ep. 13. *Itaque eo die manſi Aquini. longulum ſanè iter, & via* ἀμαίρᾳ. ἀμαίρᾳ conjectura eſt Boſii : vulgati codd. *via inepta.* Tornæſianus *via mata*, ex quo nonnulli fecerunt, *madida,* alii *moleſta,* alii *mala*; Lambinus verò *madidata.* Cruſellinus & mſſ. Pal. referunt, *via amara*, unde Iunius inſcribit *via hamata.* Quid jam verius quàm vett. codices concordare? Schefferus in fine : Cl. Gronovius pro *ſtaminatas duxi, & plane matus ſum*, legit, *geminatas,* vel *heminarias* (ſex cyathorum potiones) & *madidus.* Idem, quod præceſſit *mundum frigus*, quodque nos corruptum judicavimus, ex Martiali cenſet captum, qui lib. III Ep. 58 *famem mundam* uſurpavit.

1. *in cerebrum abiit*] Plaut. Perſ. I, ſc. 3. *Nolo in veſicam quod eat, in ventrem volo.* Schefferus. Sed locô vinum (quomodo & Patav.), MS. hic *vinus.*

2. *lavor : Balaniſcus enim fullo eſt*] pro MSi, & Patav. *lavor, Baliſcus* (MS. *lavor b.*) *e. f. e.* Schefferus : *fullo eſt.* ad inſtar proverbii uſurpat de eo, qui quotidie balneîs utitur. Nempe quia proprium *fullonum*, degere in aquis, ut qui veſtes lavent aqua urinis permixtâ. Vide, quæ notavit maximus Gronovius ad Plauti Aſin. V, ſc. 2, 57. Reineſius : *Baliſcus fullo eſt.* Sermo omnis eſt de virtute ſeu effectibus balnearum. Permaximè ſolens Petronio uti Diminutivis, quæ diminutivè tamen non ſignificent : ſic *berbeculos, ſteriliculam, taurulum, aliculam, corneolum, glebulas, lamellulas, utriculos, ſtatuncula, epatia, lucunculum, mactrillam, Corcillum, cerebellum*, dixit. Legendum verò revocatâ ſyllabâ, quæ effugerat manum deſcriptoris *balaniſcus*, i. e. balneator : hoc formatum e Gr. βαλανεὺς (*balneator*) : hujus Fœmin. βαλανὶς, & paragogicè βαλάνισσα (*balneatrix*), ut βασιλεὺς, βασίλισσα (*Rex Regina*), &c. In eo verò quod balneum vocat balneatorem, προσωποποιΐαν (*perſonæ fictionem*) agnoſcimus. *Tilebomenus :* Haud mendacem eſſe conjecturam crediderim meam, ſi *baliſcus* vice, legatur *baliſmus.* Quid *baliſmus?* an βαλλισμὸς *tripudiatio, chorea?* Schefferus in calce libri : Gronovius : Pro *Baliſcus, fullo*, ſcribit, *balneus.*

3. *dentes habet*] Arrodit nos, facit corpus mollius ac fluidius. & hoc habet ſpeciem proverbii. *Schefferus. Aqua dentes habet.* Hoc interpretamentum eſſe poterit iſtius *Hippocratici* effati 6 *Epidem.* 4, *n.* 18. Ὕδωρ βορρὸν *Aqua vorax*, quòd homines voraces reddat diutina in aquis manſio, vel circa aquas habitatio ; quod *Galenus in Comm.* etiam de frigidæ potu adfirmat, ὡς τὰς ὀρέξεις αὐξάνοντι καὶ γεννῶντι (*ceu appetentiam augente & generante*) ; additque Græcos omnes in Aſia βορροὺς adpellare τοὺς πολλὰ δυναμένους ἐσθίειν (*multum comedere valentes*). Reineſius.

4. *mulſi pultarium*] Iuxta MS. ſic diviſim. Schefferus : *Mulſi pultarium* i. e. vas plenum mulſi. Plinius lib. VII, c. 53. *Edita cœnâ, calidam potionem in pultario popoſcit.*

5. *frigori lœcos indico*] pro MSi, & Patav. *f. lacaſim dico.* Schefferus : *frigor*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

die in funus. [1] *Homo bellus, tam bonus Chryſanthus animam* [2] *ebulliit :*

gori lacaſim dico. Hæc prodigioſa ſunt. Suſpicor, ſcripſiſſe noſtrum, *frigori lœcos indico. Lœcos,* eſt Græcum λοιγὸς, mutato γ in c. ut ab ἀμόργη, eſt *amurca*, à γαμήλιοι *(nuptiales) Camelæ* (f. à γαμήλια, feſta ſignificante nuptialia; *Camillæ* miniſtræ in occultioribus, ut ſacris, ac nuptiis; *camelus* verò ab Hebr. *gamal*, vel Chald. *gamla)*. Porrò λοιγὸς mors eſt, vel exitium, ut *lœcos indicere* ſit nunciare alicui exitium & mortem. Quomodo apud Tacitum XV, cap.61. *Ergo regredi, & indicere mortem jubetur.* Neque obſtat, quod illud λοιγὸς apud Græcos generis ſit maſculini, cùm nec ſemper obſervetur genus idem in utraque lingua, & iſta à temulento hoc in loco proferantur. Hæc ſcripſeram, cum Cl. Gronovius nos hîc remittit ad Martialem, apud quem lib. XI Ep. 59 occurrit,

λειχάζειν *cupidæ dicet avaritiæ.*

Λείχειν, λιχμάζειν, lingere, & fellare.

6. *fui enim hodie in funus*] Optimè ſuſpicatur Nob. Heinſius : *ivi*. Τὸ *ivi* pictum erat litera majuſculâ à capite, inde natum vitium. *Ire* verbum ſolenne hujus rei. Donatus ad Andriam Terentii A. 1, ſc. 1. *Ire propriè ad exequias. Virgilius. Ite, ait, egregias animas*, &c. Porrò *ire in funus*, ut, *accedere, venire in funus.* Cic. de LL. II. *Pittacus omnino accedere quenquam vetat in funus.* Valens l. Si tibi. ff. de Legat. III, *qui ex tribus liberis meis in funus meum venerit.* & ſic alii. *Schefferus. Fui in funus.* In MS. *fui infumus.* Toleravi propter conſtructionis conſimilia. Sueton. in Aug. c. 15, *in poteſtatem volucrum eſſe.* Plaut. Amphitr. a. 1, ſc. 1, *Numero mihi in mentem fuit.* Idem Pſeud. a.4, ſc.5, *in piſtrinum credo fore.* cupiamque videri, *an eſſe vel fuiſſe in funere*, i. *pompa funebri*, apud auctores ſic exulet, ut ne noſtris quidem tranſire queat.

1. *Homo bellus, tam bonus*] Quid eſt hîc, *tam bonus?* quò refertur illud *tam?* Scribo planè, *jam bonus*, & expono, *jam beatus*, qui nunc vivit non in terris, ſed inter beatos. *Bonos* enim appellare defunctos ſolebant. Inſcriptio vetus apud Gruterum p. 474. HAVE. HERME. HOMO. BONE. Alia inſcriptio apud eundem p.285. CONSTANTINO. ET CONSTANTIO. BB. BEATISSIMISQUE. CÆSS. Id eſt, *Bonis, beatiſſimiſque.* Item pag. 349. ÆMILIO. VALERIO. CHORINTHO. HOMINI. BONO. QUI. VIXIT. ANN. XXXX. Schefferus. *Homo bellus* (i. e. *pulcher, non inelegans*, &c.) *tam bonus* (i. e. adeò *utilis*). Reineſius : *Bonum*, hîc pro defuncto poni, nihili obſervatio eſt: Inſcriptiones etiam quæ in hanc rem adhibenrur, aliud prorſus docent; nim. jacet τὸ *Bonus* pro epitheto. B.B. (i. e. Optimi) & Beatiſſimi Cæſares Conſtantinus & Conſtantius in 6 CCLXXXIV apud *Gruterum* vocantur, cùm adhuc viverent. Non ergo cippus ſepulcralis iſte eſt ; & quomodo una memoriâ honorari potuiſſent, quorum exitus trjginta amplius annîs diſtabant? ſed vivorum honori erectum monimentum. Mihi in ῥήσει *(locutione)* iſta ellipſis placet τοῦ *quàm*, ſive comparativè ſive copulativè ſumatur; Quod autem Romani defunctos adpellârint χρηστοὺς *(commodos)* quo de in *Qq. Rom. & Græc. Plut.* iſti negotio malè adplicabitur.

2. *ebulliit*] pro MSi, & Patavino *ebuliit.* Schefferus : *ebuliit.* Corrige, *ebulliit.* Seneca in Apocolocynth. quem fortaſſis locum noſter habuit in animo : *Et ille quidem animam ebulliit, & eo deſiit vivere videri.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

liit : [1] *modo , modo me adpellavit : videor mihi cum illo loqui.* [2] *Hei eſt , Hei !* [3] *Vtres inflati ambulamus ,* [4] *minores quam muſcæ ſumus ; tamen aliquam virtutem habent : nos non pluris ſumus , quam bullæ. Et quid ſi non* [5] *abſtinax fuiſſet ?* [6] *quinque dies aquam*

in

1. *modo , modo*] Tempus breviſſimum notat. Noſter infrà : *modò, modò collo ſuô circumferebat onera.* Io. Scheffſerus.

2. *Hei eſt , hei*] Mallem, *heu , aſt , heu , utres ,* &c. quaſi diceret, etiamſi qui vixerunt modò , tam celeriter moriantur, nos tamen, tanquam magnum aliquid eſſemus , ſuperbimus. *Idem. Hei eſt hei. Hei* inſulſus hic videtur materialiter accipere , q. d. *Chryſanthus* eſt inter eos , quorum caſum ferè hac interjectione dolemus , h. e. inter mortuos. *Hei* verò etiam in Terentio ſcribitur. *Hei vereor ne quid Andria apportet mali.* Voſſius.

3. *Vtres inflati*] Incipit philoſophari , ut ſolent aliqui , per ebrietatem. Epicharmus : *φύσις ἀνθρώπων ἀσκοὶ πεφυσημένοι. homines naturâ utres , ventô inflati.* Simile eſt dictum Socratic. *Schefferus.*

4. *minores quam muſcæ ſumus : tamen*] Hic locus in MS. ſic legitur : *minores quam muſce. ſuus tamen.* de *ſuus,* ad m. *ſumus.* Patav. editio : *muſcæ ſ i n i s tamen.* Schefferus : *minores.* mallem, *minoris.* Ita mox: *nos non pluris ſumus , quàm bullæ.* Horatius 1 Sat. 9. *Pluris*

Hoc , inquam , mihi eris.

ſ i n i s tamen. Hoc valde corruptum eſt. Suſpicor, ſcripſiſſe noſtrum , *fimus tamen.* Notum eſt, conferri fimo ſtercorique hominem. Eo intuitu ait, videri ſibi majorem vim ineſſe ſtercori fimoque , quàm homini. Et Reineſius : *minores quàm muſcæ : ſinis tamen aliquam virtutem habent.* Hic locus malè ſanus à nemine meliùs quàm à medico curabitur ; nim. leg. *minoris* ſc. precii ſumus , *quam muſcæ : Cinis tamen* earum *aliquam virtutem habet ,* ſcil. capillorum defluvium , calvitiem, alopecias & cognata vitia curandi. Docemur à *Plinio lib.* 29, *c.* 6, *muſcarum capita recentia priùs folio ficulneô aſperatas* alopecias *replere : alii* addit *ſanguine muſcarum utuntur : alii decem diebûs cinerem earum illinunt , cum cinere chartæ vel nucum , ita ut ſit tertia pars è muſcis : Aetius Tetr.* 2, *ſ.* 2, *c.* 12 ; & *Nicol. Alex. Antidot. ſ.* 38. *num.* 83. commendat medicam. ex alcyonio & ſulphure uſtis , toſtis muſcis cum felle ſuillo & aceto compoſitum ad eaſdem. *Marcellus Empir. c.* 6, *muſcarum capita combuſta , & cum melle trita capitique illita mirè alopecias tollunt.* Experimentum Meſuéi à *Ioh. Anglico* narratur hoc : Accipe muſcas; exſciccentur abſciſſis capitibûs & cum avellanis aſſis , & adipe caprino aut urſino fiat linimentum ſuper locum depilatum , & efficaciter creſcent. Prior hiſce omnibûs Aſclepiades muſcarum recens captarum capita , præraſis alopeciæ locis adfricare juſſit , & ſanguine earum oblinere , referente *Galeno i. de Comp. med. ſ. l. c.* 9. Cleopatra etiam jubet *μυιῶν κεφαλὰς ἀποθλᾶν καὶ ἀνατρίβειν* (*muſcarum capita contundere & conterere*). ib. c. 7. Eadem leguntur apud *Dioſcor. Eupor. c.* 96 ; *& Theodorum Priſc.* Seleuci Philoſophia iſta deprimentis hominem infra muſcas talis eſt , quòd harum in cineres redactarum aliquis uſus ſit homini ; hominis , uti bullæ , mox cùm adparuit diſſilientis , nullus.

5. *abſtinax*] Non contemno hoc verbum. Nam ut *tenax* dicimus , & *pertinax* , cur non & *abſtinax ?* Sic eſt *vigilax* apud Propertium. Apud alios alia , non diſſimilia. *Schefferus.*

6. *quin-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] *in os ſuum non conjecit, non micam panis,* [2] *tamen abiit. At plures medici illum perdiderunt, imo magis* [3] *malus fatus; medicus enim nihil aliud eſt, quam* [4] *animi conſolatio. tamen bene elatus eſt,* [5] *vitali lecto, ſtragulis bonis; planctus eſt optime,* [6] *manumiſit aliquot, etiamſi* [7] *maligne illum ploravit uxor. Quid ſi non illam* [8] *optime acce-*

6. *quinque dies aquam*] Dictum eſt elliptice, pro, *per quinque dies.* Livius lib. II, c. 7. *matronæ annum, ut parentem eum luxerunt.* Io. Schefferus.

1. *in os ſuum conjecit*] Cicero de Orat. *conjectis in os calculis, ſumma voce verſus multos uno ſpiritu pronunciare conſueſcebat.* Habes infrà quoque: *aquam in os ſuum non conjiciet.* I. Schefferus.

2. *tamen abiit. At plures medici*] Poſſit intelligere de medicis multis, qui vulgò putantur diverſitate ſententiarum ægroto obeſſe. Vix tamen dubito, quin legi debeat, *abiit ad plures.* Medici, &c. Plautus Trinumm. II, ſc. 2. *quin priùs me ad plures penetravi.* plures, ſunt mortui. vide Scaligerum ad Varronem. *Schefferus.*

3. *malus fatus*] Neſcio, an *malum fatum* ſcribi debeat, ita enim ſemper legitur in jam editis. At hoc modo eſt in noſtris etiam inferiùs. Nec analogia repugnat. Eſt enim *fatus, fata, fatum* adjectivum, quod pro varietate ſubſtantivi, ſub eo intellecti, poteſt eſſe alterius generis, atque alterius. Atque ita non magis *fatum* erit rectum, ſubaudito *verbum* quàm *fatus*, ſubauditô *ſermo.* Inſcriptio vetus in foro Trajani apud ſtatuarium, pag. 661 Grut. Op. FRUCTUM. ALIUM. MERITORUM. SUOR. REPORTARE. FATUS. MALUS. NEGAVIT. & alia extra portam Collatînam, in ejuſdem Operis pag. 663. VIRGINEM. ERIPUIT FATUS. MALUS. *Scheffer.*

4. *animi conſolatio*] Solatur animum, & ſpem illi facit longioris vitæ, cùm de cætero poſſit nihil contra fatum. *Schefferus.* *Medicus nihil aliud eſt quàm animi conſolatio.* Non ita honorificè ſapiens hic triobolaris, potiùs ſcurra Seleucus exiſtimavit de *Medicis*, ut eos pro animorum conſolatoribus prædicaret. Senſus poſcit, ut legamus *mimi* vel *mimica conſolatio*; conclamatos enim, τοὺς ἐπὶ δυσμαῖς ὄντας (*in fine gradientes*), bonæ ſpei figmentô ſtrophîs & χρηστολογίαις (*compoſitis verbîs*) ſuſtentant & decipiunt, qui aliter quàm fucô *medici* nomen tueri poſſe deſperant; hoc cacoëthes, hos θῶπας τρόπους (*aſſentatorios mores*) *medicæ* gravitati contrarios tangit iſte. *Th. Reineſius.*

5. *vitali lecto*] Quid eſt *lectus vitalis?* an is, cujus uſus fuit in vita? Ita ſanè *ſeculum vitale* uſurpavit Lucretius, pro eo, quo quis vivit.

Multâque vivendo vitalia vincere ſecla.

Reperio etiam, in uſu fuiſſe aliquibus, ut adhiberi vellent in funere, quibûs utebantur in vita. Inſcriptio vetus apud Briſſonium lib. VII Form. pag. 750. MORTUUM. ME QUOQUE. FUNERARI. JUSSI REBUS. LUGUBR. QU. VIVOS. PARAVI. LECTO. STRAGULIS. FORENS. PÆNULA. NIGRIS. OMNIBUS. Gronovius pro, *vitali lectô*, credit, *vittatô*, i. e. coronîs ſtrato, legendum. *Schefferus.*

6. *manumiſit aliquot*] pro MS. & P. *aliquod.*

7. *maligne eum ploravit*] Mallem ego, *plorarit.* Porrò, *malignè*, eſt *parcè, parum*, quomodo apud Livium lib. XXXIX *malignè præbere. Malignè omnia præbentibus ſuis, meretriculæ munificentiâ ſuſtentabatur.* Adde Pricæum ad Apul. Mileſ. I, p. m. 54. *Schefferus.*

 8. *optime*

accepiſſet? [1] *ſed mulier, milvinum genus. nemini* [2] *nihil boni facer oportet, æque eſt enim ac ſi* [3] *in puteum conjicias. ſed* [4] *antiquu amor* [5] *carcer eſt.* † *Moleſtus fuit Phileros, qui proclamavit,* ‡ *Vivorum meminerimus: ille habet, quod ſibi debebatur: honeſtè vixit honeſtè obiit. quid habet quod queratur?* [6] *ab aſſe crevit, & paratus fuit quadrantem de ſtercore* [7] *mordicus tollere. Itaque crevit quid-*

† *Encolpius.* ‡ *Phileros.*

8. *optime accepiſſet*] i. e. excepiſſet, tractâſſet, reſpectu alimentorum rerumque cæterarum neceſſar. ad vitam. Terent. Eunu. v, ſc. 8. *Accipit hominem nemo meliùs prorſus, neque prolixiùs.* Donatus eruditè: *accipit, paſcit.* Adde Senec. Ep. 21; & Sidon. II, Ep. 9. ibique Savaronem. *Io. Schefferus.*

1. *ſed mulier, quæ mulier, milvinum genus*] Sic MS. Patav. edit. *quæ mulier* (i. mollis, affectibus ſuccumbens facilè, nullaque virtute ſeu animi fortitudine prædita) poſthabuit.

2. *nihil boni*] pro *aliquid*, vel *quidpiam boni.* Nempe *nihil* eſt per apocopen à *nihilum*, at *nihilum* diviſim eſt, *ne hilum*; etiam *ne* hîc valet *non*, ita tota phraſis erit: *nemini non hilum boni facere oportet*, quod eſt ſimile Plautino illi in Milite, *Iura, te non nociturum eſſe homini hac de re nemini.* Noſter infrà: *Nemini tamen nihil ſatis eſt.* Iam olim Lucilius Satyr. XVII apud Nonium, voce, *proprium.*

--- *Proprium vero nil neminem habere.*

Schefferus.

3. *in puteum conjicias*] Ita ſuprà: *aquam in os ſuum conjecit.* Sed hic deeſt, *aquam*; & neſcio, utrùm non à prima manu fuerit hoc loco, *aquam ac ſi*, & illud *aquam* compendiô ſcriptum, idem viſum ſit cum ſequenti *ac*, & iccirco, velut abundans fuerit rejectum. *Idem.*

4. *antiquus amor carcer eſt*] Per modum proverbii traducit feminarum ſtudia mutandi matrimonii. Iis, ait, qui diu unà vixerunt cum uno, unum amârunt, amorem illum habent pro carcere, quo concludantur, & iccirco nec ægre poſſunt ferre, ſi mariti morte ab eo liberentur. Sed ita liquet, corrigendum eſſe, *& antiquus amor.* ſ accrevit voci *&*, ex fine vocis præcedentis, ita deinde factum *ſed.* Schefferus. *antiq. amor carcer.* Hoc etiam perſuaſum feminis Chriſtianis aliquando ex cauſa; in alium verò finem, non ut mutarent maritos, ſed ut carerent *ἀπόκοιτοι* (*ſolæ cubantes*) prorſus. Bertha filia Ducis Lotharingiæ, nuptiarum Robolai (niſi *Rodoldus* eſt) Ducis Pagani pertæſa Deo voverat in corde ſuo, ut ſi ab illo liberaretur, thalamo alterius viri non adſociaretur: *O, ô*, dicebat, *quando liberabor de occupatione ſeculi hujus, quæ animo meo & corpori meo amarus carcer eſt! S. Hildeg. Abbat. extra Bingam, in vita S. Roberti Confeſſoris.* Th. Reineſius.

5. *carcer eſt*] Hæc periodus in MS. ſic legitur: *Neminem nihil boni facere oportet, &c. antiquus amor cancer eſt.*

6. *ab aſſe crevit*] pro MSi, & Patav. *abbas ſecrevit.* Schefferus: *abbas ſecrevit.* Scribendum eſt; *ab aſſe crevit*, i. e. cùm initio vix haberet aſſem, factus avaritiâ & tenacitate poſtea eſt tam dives. Suprà; *de nihilo crevit.*

7. *mordicus tollere*] morſu, ipſiſque adeò dentibûs. Sic planè Lucilius Sat. XXVII teſte Nonio in *mordicus.*

Mordicus petere aurum è flamma expediat, è cœno cibum.

Dictum eſt in ſordidiſſimè avaros, quique contrarii ſunt illi, qui ut ait Perſius Sat. V,

In

quidquid crevit, [1] *tamquam favus. Puto me-Hercules illum* [2] *reliquiſſe ſolidum centum, & omnia in nummis habuit.* [3] *De re tamen ego verum dicam, qui* [4] *linguam caninam comedi. Duræ buccæ fuit,* [5] *linguoſus, diſcordia, non homo. Frater ejus fortis fuit,* [6] *amicus amico,*

In luto fixum poſſit tranſcendere nummum. Io. Schefferus.

1. *tamquam favus*] i. e. paulatim & tardè, minimis adjiciendo minima, hoc enim modo ſolent creſcere, ut eſt notum. Infrà circa finem: *quicquid tangebam, creſcebat tanquam favus.* Idem.

2. *reliquiſſe ſolidum centum, & omnia in nummis habuit*] *Solidûm centum,* vel *centena* i. *tot millia*, ad modum *bina*, *terna*, *centena* (pro tot millibus) *ſeſtertiûm.* In vicem MSi, & Patav. *ſolida centum. Deni æris,* ſeu decem *aſſes*, *unum* efficiunt *denarium*, ſive 1 *drachmam*, ex libra argenti 84 denarii cuſi; *denarius* verò *ſeſtertium*, ſeu *nummum* quater complectitur, vel $2\frac{1}{2}$ *aſſes* ſunt *unus ſeſtertius.* Porrò, 2 *aſſes* ſtuverum valent Brabanticum (quorum hoc tempore 48 thalerum conficiunt Imperialem, ut Hollandici 50) 10 aſſes unum Regalem, bini ſeſtertii $\frac{1}{2}$ Regalem, horum (R.) 8 ferè ex uncia fiunt argenti: 10 Regales Philippicum conſtituunt. 100 *nummi* ſeu 25 *drachmæ ſolidum*, ſive *aureum* faciunt; aurei ferè ex libra 48, aut 50, in proportione argenti decima, ut nunc ferme duodecima. Hæc ſic juxta I. Lipſium in de re Nummar. enucleatè ac breviter. Igitur *centena millia ſolidûm*, 10000000 ſeſtertiûm conflabunt, Philippicos 250000. Quod reſpectu aliarum ſortium quas habemus, nunc ſufficiat; nam ſi *ſolidûm centies*, i. *centies centenæ millia* legamus, id in immane abeat, cùm toto Satyrico (menſas Philoſophicas Senecæ ſi exceperis) non ultra triplum poſitæ quantitatis, h. e. *trecenties ſeſtertiûm* progrediamur. Schefferus: *reliquiſſe ſolida centum.* Non dubito, quin noſter ſcripſerit, *reliquiſſe HS ſolida centum*, i. e. ſeſtertia ſolida centum. Nota pecuniaria omiſſa fuit propter ſs præcedentia proximé. *Seſtertia ſolida centum* ſunt integra & plena, ſic ut illi numero nil deſit. Iſto modo *ſolidum* uſurpatur ſæpe in re nummaria, & notàrunt pridem eruditi iſtas formulas; *ſolida proprietas*, *ſolidum legatum, capere ſolidum*, & alias id genus iſta ſignificatione. *In nummis habuit.* Non in ſuppellectile, aut bonis aliis, ſed parata pecunia. Idem in calce: Cl. Gronovius exiſtimat *ſolida centum*, aut affectato ſolœciſmô dici, aut ſcribendum eſſe, *ſolidûm centies. in nummis habuit*, Ciceroni deberi, qui ſic loquitur VIII Attic. Ep. 10.

3. *De re*] i. e. de re ipſa, non ſpectando ejus opes, ſed conſiderando ingenium ejus. Sic dicimus, *de cætero*, *de reliquo.* Schefferus.

4. *linguam caninam comedi*] Ego verò nihil uſquam iſtiuſmodi reperio de *lingua canina*, quare dubito de hoc loco, Forſitan de herba ejus nominis accipiendus eſt. Sed & de illa nihil tale proditur, quod ſciam. Doceant nos alii. *Schefferus. Linguam can. comedi* veritatem latraturus, ut & præcedit, *verum dicam*; quod enim *comedimus*, ei aſſimilamur: uti hic vult etiam quoad mores.

5. *linguoſus*] Garrulus, dicax, rixoſus. Vocabulum alibi non facilè lectum, vide infrà. *Scheffer.*

6. *amicus amico*] Terent. Phorm. III, ſc 7. *Solus eſt homo amico amicus.* Idem.

amico, [1] manu uncta, plena [2] menſa. Et inter initia malam parum pilavit. Sed [3] recorrexit coſtas illius prima vindemia; vendidit enim vinum [4] quantum ipſe voluit: & , quod illius mentum ſuſtulit, hereditatem accepit, ex qua plus involavit, quam illi relictum eſt. [5] Et ille ſtips, dum fratri ſuo iraſcitur, neſcio cui terræ filio patrimonium legavit. [6] Longe fugit, quiſquis ſuos fugit. Habuit autem [7] oricularios

1. *manu uncta, plena menſa*] Hoc ſic interpretor, fuiſſe beneficum & liberalem, & amicis libenter convivia præbuiſſe. *Io. Schefferus*

2. *menſa. Et inter initia malam parum pilavit*] pro Patav. & MSi, *menſa, & i. i. m. parram p.* Schefferus: *malam parram pilavit.* Hoc fœdiſſimè depravatum eſt: ſuſpicor ſcripſiſſe vel, *malè parcum pilavit*, vel *malè imparem pilavit. Malè pilare*, eſt improbè furtìs exhaurire, dictum, ſicut *male perdere*, ac ſimilia. Feſtus: *Pilare, & compilare à Græco trahitur. Græci enim fures φιλήτας dicunt.* Sed fortaſſe fuerit melius, certè à ſcriptura minùs receſſerimus antiqua, ſi legamus *malam parum pilavit*, i. e. parum ſuſtinuit erectum vultum. quod eò magìs placet, quia ſtatim ſequitur, *illius mentum ſuſtulit*, phraſi æquivalente. *Pilare*, eſt quaſi pilîs ſuffultum ſuſtentare. Servius ad Poëtæ XII. *Græci res denſas & artes πιλώια dicunt. Ennius Sat.* II.

Contemplor indè loci liquidas pilataſque
ætheris oras.

Cum firmas & ſtabiles ſignificaret, & quaſi pilìs fultas. Sic igitur *pilare malam* dictum fuerit, ſicut apud Plautum, *columnam mentô ſuffulcire*, item *os columnare.* Verba ejus ſunt in Milite A. II, ſc. 2.

Ecce autem ædificat: columnam mento
ſuffulſit ſuô.
Apage, non placet profectò mihi illa inædificatio:
Nam os columnatum poëtæ eſſe inaudivi barbaro.

De cætero id noſter videtur innuere, non ſublato inceſſiſſe vultu, ſed demiſſo, terramque reſpiciente, ut ſolent, quibus res parum ſuccedunt ex voto. Puto autem, ante illud, *& inter*, ponendum eſſe punctum, ut hæc verba pertineant non ad fratrem, ſed Chryſanthum ipſum. *Schefferus.*

3. *recorrexit coſtas*] pro ſimplici *correxit.* Senec. Ep. 50. *Si modò ante animum noſtrum formare incipimus, & recorrigere, quàm indureſcat pravitas ejus.* Eſt antem *recorrigere*, erigere, ac in rectum dare, quod ante fuit incurvum atque inclinatum. Vt *recorrigere coſtas* hîc is dicatur, qui cùm antè ambulaſſet proclivis, toto corpore curvo, deinde incipit erectus incedere, uſurpeturque de eo, qui humilis ac demiſſus ab initio, poſtea factus eſt elatus. *Idem.*

4. *quantum ipſe*] Suſpicor, ſcribendum, *Quanti tum ipſe voluit.* Schefferus. *quantum*, intelligendum de *copia*, non de pretio.

5. *Et ille ſtips*] *ſtips.* lege *ſtipes*, i. ſtultus, plumbeus; vel *ſtips*, id eſt, quod medicantibus datur, unde ſtipendium, ut ſcribit Varro. *Tilebomenus.* Gloſſæ Gr. στύπος, *ſtips.* Putat vir magnus, legendum eſſe *ſtipes.* Sed contrarium noſter facilè docuerit. Schefferus.

6. *Longe fugit*] Eſt hoc deſumptum ex Satyris Varronianis, in quibus una cum hoc titulo. Liquet autem dici hòc in illos, qui exiſtunt iniquiores erga ſuos, iiſque peregrinos anteferunt. Contrà quàm expoſuerunt hactenus viri eruditi. *Idem.*

7. *oricularios ſervos*] pro MSi, & Patav.

rios ſervos, qui illum peſſum dederunt. [1] Nunquam *autem* recte *faciet*, qui cito credit; *utique homo negotians. tamen verum, quod* [2] *frunitus eſt, quam diu vixit: cui datum eſt, non cui deſtinatum. Plane fortunæ filius, in manu illius plumbum aurum fiebat. Facile eſt autem,* [3] *ubi omnia quadrata currunt.* [4] *Et quot putas illum annos* [5] *ſecum tuliſſe? ſeptuaginta, & ſupra. ſed* [6] *corneolus fuit, ætatem bene ferebat, niger tamquam corvus. Noveram hominem*

Patav. *oracularios ſ.* Schefferus: *oracularios ſervos.* Suſpicor, ſcripſiſſe noſtrum *orcularios*, non *oracularios.* Orcæ vaſa ſunt vinaria prægrandia, in quibus vina ſervabant recentia. Meminit Varro I R. R. 13. *ſæpe ubi conditum vinum novum, orcæ in Hiſpania fervore muſti rupta.* Hinc ergo *ſervi orcularii*, qui vaſa illa vinaria curabant, a quibus ſcribit deceptum. *Reineſius:* leg. *oricularios ſervos*, i. ὠτακουσταὶ, auſcultatores, emiſſarios, per quos cognoſceret occulta, quæ vellet: quia ſequitur, *nequaquam enim rectè faciet qui citò credit*, ut emendatiùs habetur in Editionibus. Præcepti hujus veritatem probat fabula Phædri XLIX de auriculario Liberto. *Oricula autem auricula* eſt; L. Calviſius P. F. Oricula *in Veron.* 9, MLXIX. C. Coruncanio C. F. Oriculæ, *in Rom.* 10, CCCXCVIII. Sic infrà, *coda, plodo, copo.*

1. *Nunquam* recte] Hæc ſententia extat in jam editis, ſed in iis pro *nunquam*, eſt *nequaquam.* Io. Schefferus.

2. *frunitus eſt*] Fructum ex eo retulit. Lucilius lib. IX apud Chariſium; *æquè hæc fruniſcor ego, ac tu.* Schefferus.

3. *ubi omnia quadrata currunt*] Elegans proverbium de eo, cujus arbitrio ac nutui omnia ſe accommodant, contra ipſam etiam indolem quaſi ac naturam ſuam. *Quadratorum* hoc eſt proprium, ut ſint fixa, & ſtabilia; unde quoque apud Ariſtotelem beatus eſt τετράγωνος, ut quem nihil facile dejiciat à ſemel capto gradu. Contrà, quæ rotundam habent figuram, ipſa illa rotunditate figuræ ſuæ circumvolvuntur, curruntque. Vbi ergo illud quoque evenit ex voto, quod credere nemo aut ſperare poterat, currere eleganter dicuntur omnia quadrata. *Idem.*

4. *Et quot putas*, &c.] Patavina, & MS. *Et quod putas illum annos ſecum tuliſſe ſeptuaginta, & ſupra; ſed.* Ad quæ Tilebomenus: Scribendum atque diſtinguendum ſic exiſtimo: *Ecquot putas illum annos tuliſſe? ſeptuaginta & ſupra.* Schefferus: Hæc ſic ſcribenda diſtinguendáque ſunt: *Et quid? Putes illum annos ſecum tuliſſe ſeptuaginta, & ſupra?* An, ait, tu exiſtimes, & perſuadere tibi poſſis, fuiſſe tam provectæ ætatis? nempe ſenium bene ferebat, nec apparebat ejus ſignum aliquod in vultu, in capillis, in reliquo corporis habitu.

5. *ſecum tuliſſe*] h. e. vixiſſe. Optimè, ac ex formula ſolenni. Inſcriptio vetus Veronæ ad D. Clement. QUÆ. VIXIT. MECUM. SINE ULLA. CONTROVERSIA. ANN. XVII. M. II. D. VIII. QUÆ. TULIT SECUM. ANN. XXXXVI. Alia apud Gruterum pag. 711. TULIT. ANNOS. QUOT. POTUIT. *Schefferus.*

6. *corneolus*] Durus, adverſus quem ſenectus parum valeret. Cicer. II de N. D. ubi loquitur de auribus: *duros & quaſi corneolos habet introitus.* Habes quoque apud Catullum Ep. 20. *Atqui corpora ſicciora cornu habetis.* Schef-fer.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

nem [1] *olim olearium ; & adhuc ſalax erat ; non me-Hercules illu puto in domo canem reliquiſſe. Imo etiam puellarius erat ;* [2] *omn Minervæ homo: nec improbo: hoc ſolum enim* [3] *ſecum tulit.* † *Hæc Ph leros dixit ;* [4] *iſta Ganymedes :* ‡ *Narrat is, quod* [5] *nec ad cœlum, n ad terram pertinet ; cum interim nemo curat ,* [6] *quid annona arctet. Non me-Hercules hodie* [7] *buceam panis invenire* [8] *potui.* I

† *Encolpius.* ‡ *Ganymedes.*

qui

1. *ol. olearium ; & adhuc*] pro MSi, & Patav. *o. oliorum. olearium*, i. qui oleum faciebat, per ſe, aut alios, vel vendebat (Colum. l. ult. *peritiſſimi olearii*, &c.) ; *& adhuc*, ad illud tempus. Schefferus : *olim oliorum.* Puto fuiſſe, *olim moliarium*, ſuperſcripta lineolâ. Eſt enim *moliarius* compendiosè, pro *molierario. Molierarius*, ſeu *mulierarius*, qui nimio ſtudiô ſectatur mulieres, eaſque appetit. Capitolinus in Clodio Albino cap. 11. *Mulierarius inter primos amatores.* Legitur & apud ipſum Ciceronem, ſenſu tamen fortaſſis diverſo pauliſper, *manus mulieraria.* Verba ſunt pro M. Cœl. *Quæro cur fugere conantem mulieraria manus iſta de manibus emiſerit?* Tilebomen. An non *oliorum* in locum, rectè ſubſtitueris, *fullonem?* Num potiùs *libidinoſum, vel otioſum?*

2. *omnis Minervæ homo*] Ad eund. modum inferiùs : *omnis Muſæ mancipium.* Schefferus : *omnis Min. h.* Hoc proverbium puto uſurpatum vulgò de ingenioſo, variarumque artium capace. *Minerva* enim artium & ingeniorum dea, ſicut notum. At hîc ambiguè poſitum, notat eum, qui cum quavis virgine rem habere ſtudet. Eo modo, ſicut *omnium hominum homo*, *paucorum hominum homo* uſurpatur de eo, qui omnes vel paucos quærit admittitve amicos. Nempe & *Minerva* virgo fingitur, & *homo* ſæpe notat ſervum aut famulum, ut ſit Minervæ homo, qui virgini ſervit, qui ejus adipiſcendæ gratiâ ad obſequia quævis etiam ſervilia ſe ſubmittit.

3. *ſecum tulit*] Ita Cicero de Sadanapalo lib. 11 de Fin. gloriatur in Epigrammate, *ſe omnes ſecum libidinum voluptates abſtuliſſe.* Habes Epigramma apud eundem lib. v Qu Tuſc.

> *Hæc habeo, quæ edi, quæque exſaturata libido*
> *Hauſit, at illa jacent multa & præclara relicta.*

Atque ad hujuſmodi aliquid noſter iſtis verbis reſpexit. *Schefferus.*

4. *iſta*] Pro MSi, & Patav. *illa.*

5. *nec ad cœlum*] Hoc de eo uſurpatur, qui de re nemini utili verba facit. Vult, ſermones de defunctis, & qui deſierint inter nos verſari, eſſe ſupervacuos. Vide Eraſmi Chil. V, 44. *Schefferus. Narrat is, quod nec ad cœlum, nec ad terram pertinet.* i. e. aliena à propopoſito, abſurda, inutilia, ἀπροσδιόνυσα. *Lucianus in Pſeudom.* Ὀκτώ μοι χρησμοὺς ἔπεμψεν, οὔτε γῆς, φασὶν οὔτε οὐρανοῦ ἀπτομένους (*Octo mihi oracula miſit, neque ad cœlum, neque ad terram pertinentia*). Reineſius.

6. *quid annonam arctet*] Pro MSi, & Patav. *q. annona mordet.* Maluiſſem ferè : *quod annona mordet.* Et ſoleo, debeoque non ſolùm literis, ſed & ſignificatui inhærere. Schefferus : *quid annona mordet.* Scribe, *quid annonam artet. Annonam artare* vel *arctare*, eſt caram eam facere. Hinc *annona arcta* ſæpe apud Suetonium.

7. *buceam panis*] Sic MS. pro Patavino *buccam p.* Vnde Schefferus: *buccam panis.* Corrige, *buceam panis.* nam & hoc modo ſcribebant, unde *bucella.* Gloſſæ

quomodo? ſiccitas perſeverat. jam annum [1] *eſurio. Aedilibus male eveniat, qui cum piſtoribus colludunt:* [2] *ſerva me, ſervabo te. Itaque populus minutus laborat; nam* [3] *iſti majores maxillæ ſemper* [4] *Saturnalia agunt. O ſi haberemus* [5] *illos leones, quos ego hic inveni, cum primum ex Aſia veni! Illud* [6] *erat vivere.* [7] *Similia Sicilia interior.*

Gloſſæ veteres: *Bucellæ*, ψώμια. Similiter reperias in Cyrilli Gloſſario. Apud Suetonium eſt *buccea* in vita Auguſti cap. 76, *poſt horam primam noctis duas bucceas manducavi priùs, quàm ungi inciperem.*

8. *potui. Et quomodo? ſiccitas*] Pro MSi, & Patav. *potui, & q. ſ.* Scheſſerus: *& quomodo.* Hæc ſuſpicor ſic eſſe diſtinguenda. *Et quomodo? ſiccitas perſeverat. Iam annum eſurio.* Quomodo, ait, hoc ita fit? cur non inveni? Nempe perſeverat ſiccitas, dicunt illi annonæ flagellatores.

1. *eſurio. Ædilibus*] MS. *Iam annum eſurio. fuit. ædiles.*

2. *Serva me, ſervabo te*] Solennia iſtiusmodi colluſorum dicta. *ſerva*, eſt, adjuva, promove res meas. *Ioan. Schefferus.*

3. *iſti majores maxillæ*] An legendum *iſtæ*, propter ſequens *maxillæ?* vix opinor, quia reſpicit ædiles, potiúſque eſt Syllepſis, ut in iſto Livii. *capita conjurationis virgîs cæſi.* I. Scheffer.

4. *Saturnalia agunt*] lautè ac opiparè cœnant; ſic enim fiebat in feſto *Saturnalium.* vide Senec. Epiſt. 18. Porrò *agere Saturnalia*, ut *agere ferias* apud Plautum, *agere diem natalem* apud Tullium, & ſimilia. *Schefferus.*

5. *illos leones*] Ita infrà: *nunc populus eſt domi leones.* Vnde conjicio, per *leones* intelligere hîc animi prompti cordatique homines ex vulgo, qui audebant conqueri de iſtis Ædilium injuriis, & ad pœnam eos depoſcere. Plautus Menæch. v, ſcen. 2. *Vt ego hunc proteram leonem Gætulum.* Scheffer.

6. *erat vivere*] tum omnia jucunda lautáque erant. Sic illo *vivere* noſter alibi eſt uſus in editis. *Ergo vivamus, dum licet eſſe bene.* Varro in Sat. Væ victis: *Properate vivere pueræ, quas ſinit ætatula, ludere, eſſe, amare.* Pro *vivere* Plautus ita uſurpavit *vitam* in Moſtell. III, ſcen. 2. *vita antehac erat, nunc nobis omnia hic exciderunt.* Idem.

7. *Similia Sicilia interior. ſed larvas ſic iſtas perite aptabant*] pro MSi, & Patav. *S. S. i. & larvas s. iſtos peridopabant* (MS. *percolopabant*). Fuit quidem aliquid ſubſtituendum; ſed jam mallem *percellebant*, aut tale quid: nam *perite* & *iratus* vix aſſident. Tilebomenus ſuppeditat Plautin. *perdespuebant.* Schefferus: *Similia Sicilia interiores.* Locus fœdiſſimè depravatus, quem tamen poſſe ſic reſtitui, exiſtimo. *Similia Sicilia interior. Sed larvas ſic iſtas peritè aptabant, ut illis Iupiter iratus ſi eſſet.* Hoc credo, vult, ſimilia pertuliſſe Siciliam, ſed fuiſſe, qui iſtis famis publicæ auctoribus irent obviam magno animô, eoſque componerent, velut ſi Iupiter larvas. *Sicilia interior*, quomodo apud Ciceronem *Africa interior*, apud alios, alia ejuſmodi. *Peritè aptabant*, quomodo apud noſtrum in editis: *dentibus folliculos peritè ſpoliat.* Illud *aptare* quoque uſurpavit in jam editis noſter, & quod hîc notandum eſt, peculiariter de *larvis.* Poteſtque videri reſpexiſſe hoc loco ad iſta. *Larvam argenteam*, ait, *attulit ſervus ſic aptatam, ut articuli ejus vertebræque laxatæ in omnem partem flecterentur.* Voluit, opinor, dicere, feciſſe quidvis ex larvis iſtis in Sicilia, ſicut ſolebant ex larvis illis in menſa, quandoquidem perterritos minîs audaciâque ſua, ſibi habebant ob-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

interior. ſed larvas ſic iſtas perite aptabant, ut illis Iupiter iratu[s] [1] eſſet. Memini Saſinium, tunc habitabat ad arcum veterem m[e] puero, [2] piper, non homo. Is quacumque ibat [3] terram adurebat ſed rectus, ſed certus, amicus amico, cum quo audacter poſſes [4] in tenebris micare. In curia autem [5] quomodo? ſingulos velut pilas tractabat. [6] nec ſchemas loquebatur, [7] ſed dilectum ceu ageret. Porrò, in foro;

obnoxios. De larvis illis Auſonius in epiſtola Centoni præfixa, ſicut emendatur à Scaligero: *Harum vertibularum variis coagmentatîs ſimulantur ſpecies mille formarum, elephantus bellua, aut aper beſtia, anſer volans, & mirmullo in armis ſubſidens: venator: & latrans canis: quin & turris, & cantharus: & alia hujusmodi innumerabilium figurarum, quæ alius alio ſcientiùs variegat.* Nihil credo loco huic intelligendo aptius. Nam ut Iupiter, peritus rerum omnium, neſcio quid non per iram faceret ex tali larva, ſic iſti ex annonæ flagellatoribus.

1. *eſſet. Memini*] Pro MSi, & Patav. *e. Sed memini.* Schefferus: *eſſ. Sed memini.* Puto, illud *Sed* abundare, hucque transumptum eſſe ex poſtrema ſyllaba verbi præcedentis.

2. *piper*] propter aſperam acremque dicendi libertatem. D. Hieronym. epiſt. ad Euſtochium: *Dulcedo arte mutata eſt, & quædam, ut ita dicam, piperis auſteritate condîta.* Item: *Itaque ut te aliquid piperis mordeat.* Habet ſpeciem proverbii. Quomodo ſuprà: *diſcordia, non homo. Schefferus.*

3. *terram adurebat*] Pulchré. quia præceſſit de planta, ideo manet in ea loquendi ratione. Plantæ namque ac ſativa quædam *urere* vel *adurere terram* dicuntur, cùm emaciant eas fervore ſuo. Virgilius 1 Georg. v. 77.

> *Vrit enim lini campum ſeges, urit avenæ.*

Columella 11, cap. 14 *putat aliîs ſtercorari & juvari agros, aliîs rurſum peruri & emaciari.* Adde reliqua. Plinius de cicere XVIII, cap. 12. *ideo ſolum urit.* Idem.

4. *in tenebris micare*] *Micare* digitîs lusûs genus, quo repente porrectis digitîs, certantium uterque numerum divinat. Meminit Cic. 2 de Divinat.

5. *quomodo? ſingulos velut pilas tractabat*] pro MSi, & Patav. *q. ſ. vel pilabat, tractabat.* Schefferus: *quomodo ſingulos vel pilabat, tractabat.* Suſpicor, ſcripſiſſe noſtrum, *quomodo ſingulos, vah! pilabat*; ſequens autem *tractabat*, præcedentis *pilabat* interpretamentum eſſe, ac ex gloſſa irrepſiſſe cenſeo. *Pilare*, eſt nudare pilîs, calvum facere, uſurpaturque hoc loco per figuram de eo, qui acerbè duriterque alterum tractat: quomodo & *calvare* uſurparunt. Feſtus: *Pilat, pilos habere incipit, aliàs pro detrahit pilos.* Reineſius: *In Curia autem quomodo ſingulos vel pilabat, tractabat.* Deſcribit mores Sabinii, unius è primatibus Coloniæ, nim. Ædilis; & hinc ita legenda ſunt & diſtinguenda iſta: *In Curia autem quomodo?* ſcil. ſe gerebat? *Singulos velut pilas tractabat*; i.e. verſabat, vexabat, agebat, ferebat, quoquò vellet, jactabat inſtar pilarum, tanquam ſibi obnoxios, ὑποχειρίους & in manu poteſtatéve ſua poſitos. Tractum id proverbii è prologo Captivorum Plautinæ v. 22.

> *Enimvero DI nos quaſi pilas homines habent.*

Id eſt, ludunt in humanis, & de hominibus.

6. *nec ſchemas loquebatur*] MS. & P. *ſcemas.* Schefferus: Mallem *ſchemas*, etſi & alterum poſſit ſtare, cum in talibus *h* littera quandoque omittatur. ut, in *ſiccus*, pro σικχὸς, in *orcus*,

pro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

oro, ſic illius vox creſcebat, tamquam tuba; [1] *nec ſudavit unquam, nec exſpuit.* [2] *Puto eum, neſcio quid Aſiatici habuiſſe. Et quam benignus*

ro ὀρχός. *Schemas* autem, pro *ſchema*, quomodo Plautus in Prologo Amph. *Ego huc proceſſi ſic cum ſervili ſchema.* atque ita etiam Suetonius, & alii. Ipſe noſter in jam edit. *riſit ancilla, poſt tam frigidum ſcema.* Vbi habes pari ratione ſcriptum, ut in noſtris. *Schemas* vero *loqui*, eſt ambiguè & latenter, formuliſque obſcurîs alicui convitium facere. Pro quo Spartianus in Severo uſurpavit *figurata dicere.* Ita enim cap. 14. *Damnabantur plerique, alii, cur figurata dixiſſent, ut, quòd eſſet Imperator verè nominis ſui, verè Pertinax, verè Severus.* Sic hunc locum legit Caſaubonus. Quod de ſchemis dixi, nemo meliùs docuerit Quintiliano, qui ſic lib. IX, cap. 2. *Iam ad id genus, quod frequentiſſimum eſt, & expectari maximè credo, veniendum eſt: in quo per quandam ſuſpicionem, quod non dicimus, accipi volumus, non utique contrarium, ut in eironia, ſed aliud latens, & auditori quaſi inveniendum, quod jam ferè ſolùm SCHEMA à noſtris vocatur.* Adde cætera. Martialis lib. III.

Schemate nec dubio, ſed apertè nominat illam.

7. *ſed dilectum ceu ageret*] pro MSi, & Patav. *ſ.d. cum ageret. Dil.* ſeu *delect.* Schefferus: Suſpicor, ſcribendum eſſe, *ſed dilectum ceu ageret.* Exiſtimo reſpicere ad ſeveritatem adhibitam apud Romanos in dilectu. Cognoſcebantur quippe cauſæ cujuſque, an militare poſſet, vel non poſſet, num jure liberaretur à militia, nec ne, & quæ alia ſunt ejusmodi, & quidem cura ſummâ citra metum vel adulationem. Niſi mavis intelligere de dilectu Senatorum, qualem inſtituit Auguſtus memorante Sueton. cap. 35.

1. *nec ſudavit, nec exſpuit*] licèt vox creſceret. ut in illa ipſa contentio ineſſet ſimul ſnavitas, quod eſt rariſſimum. *Schefferus.*

2. *Puto eum, neſcio quid Aſiatici habuiſſe*] Sic Reineſius, pro MSi, & Patav. *P. enim n. q. aſia dis* (Patav. *Dis*) *h.* Schefferus: *neſcio quid aſia dis habuiſſe.* lego: *neſcio quid daſi à dis habuiſſe.* Illud *daſi*, eſt Græcum δασὺ, & de contentione ac vigore ſpiritus uſurpatur. Hinc enim & apud Grammaticos δασὺ πνεῦμα, quem ſpiritum aſperum reddidere. Vult igitur, tributam ei à diis ſingularem facultatem vocis ſpirituſque, ut nunquam deficeret, etiam cùm diutiſſimè, ac maxima cum contentione loqueretur. Tilebomenus: ſcribe, *puto eum neſcio quid in Aſia cum DIs habuiſſe.* Reineſius: *nec ſudavit unquam nec exſpuit. Puto enim neſcio quid aſia Dis habuiſſe*]. Hoc verè Petronianum τεμάχιον (*fruſtulum*) eſt, ſed à manu mala fœdatum. Auctor ſcripſerat: *Puto eum neſcio quid Aſiatici habuiſſe:* itaque legendum eſt. Reſpexit autem ad Perſas qui λιτότητι τῶν βίων καὶ σωφροσύνῃ, i.e. victu frugali, ſobrietate & exercitiîs ſanitatem & firmitudinem corporibus, ſic ut nec ſputîs, nec ſudore diffluerent, nec flatibûs turgerent, conciliaſſe feruntur. Φυλάττονται, inquit *Suidas*, πολλὰ πτύειν καὶ οὐρεῖν, καὶ ἀπομύττεσθαι (*Cavent multùm exſpuere, mejere, & emungere*). Perſæ propter exercitationes pueriles modicas eam ſunt conſecuti corporis ſiccitatem, ut neque ſpuerent, neque emungerentur, ſufflatôve corpore eſſent: verba ſunt *M. Varronis in Catone ſeu de Liberis educ. apud Nonium in Siccam.* Primus id dixerat *Xenophon* in I. Cyropæd. Αἰσχρὸν μὲν γὰρ ἔτι καὶ νῦν ἐστι Πέρσαις καὶ τὸ ἀποπτύειν, καὶ τὸ ἀπομύττεσθαι, καὶ τὸ φύσης μεστοὺς φαίνεσθαι (*Turpe etenim hodienum apud Perſas habetur exſpuere, emungere, & follis inſtar flatibûs diſtineri*). meminit etiam *Cic. 2 de Fin. & 5. Tuſcul.* Quotidianum Perſis Mediſque

nignus reſalutare, nomina omnium reddere, tamquam [1] *unus* *nobis. Itaque illo tempore annona* [2] *pro luto erat. Aſſe panem que* *emiſſes non potuiſſes cum altero* [3] *devorare; nunc oculum bubulu* *vi*

diſque ὑπότριμμα, ſcitamentum ſeu edulium *abyrtace* fuit concinnata è porro, naſturtio & aliis; *Suidas in* ἀβυρτ. porris autem & naſturtiis calefaciendi, ſiccandi & extenuandi virtus ſingularis, eademque quæ acruminibus allio, cæpis, raphano, erucæ, ſinapi, quæ de facultatibus dictis commendantur à medicis. Tale eſt illud *Aſiaticum* Petronio reſtitutum.

1. *unus de nobis*] Sicut Cicero, *unus de multis*. I Off. & Horat. Car. III, od. II. *Schefferus*. Et noſter infrà in dudum editis: *Vt me, mater præcipuè, tamquam unum ex philoſophis intueretur*. Confer quæ ſuprà ad, *nummorum nummos*. Marinus Statilius in Apologia ſua ad Patres conſcriptos Reip. literariæ: Structuram hujus fragmenti, multò quàm hoc ejus exemplum vetuſtiorem eſſe conſtat. Clamat hoc mendorum deformitas & multitudo: clamant orthographiæ peccata à Scheffero animadverſa, aliaque ſcripturæ vitia plura pæne quàm verba, quæ neque à vero auctore profecta ſunt, neque impoſtori homini (ſi quidem fraus ulla in hoc negotio verſata eſt) minimè rudi aut indocto conveniunt. Sed circa Ioannis Sariſberienſis tempora, quibùs cœna Trimalchiana tam erat vulgò nota quàm nunc forſan carmina Virgilii aut Tullii orationes, fraus iſta committi non potuit: vel ſi jam interierat, nondum inquiſitio tam anxia, nondum inventio tam deſperata erat, ut extremo ſuppoſitionis conſilio locus ullus eſſet. poſt Sariſberienſem verò (qui ferè ſeculo XIII vixit) vel inſcitia & barbaries latè regnabat, vel ſi aliquis Petrarcha aut Poggius emerſit, hi in clariores auctores ab interitu vindicandos, non in Petron. nugas cude das intenti fuere. Quid nunc P.C.& Nequeo tamen mihi temperare, qui ad ea quæ de loquendi quibuſda formulis petulanter & abſurdè jact ri video, paucîs reſpondeam, no contentus iîs quæ jam de toto h genere in meam ad Mocenicum ep ſtolam congeſſi: Non placent Crit co illa verba *unus ſervus Agamemnon nos interpellavit trepidantes*. At pla cent Tacito, cùm dixit, *eodem anno,* *maturè ſubventum foret, mancipii uni audaciâ, diſcordiîs, armiſque civilibu Remp. pereuliſſet*. Placet Ciceroni, qu diſputatione de Oratore Luciun Craſſum *unum patremfamilias*; in Philippicis Marcum Antonium *unum gladiatorem nequiſſimum* appellat: eoqu loquendi genere multis aliis locîs libenter utitur. Etiam Catullo place cui novus hic

Suffenus unus caprimulgus, & foſſor videtur. Requirit cenſor noſter puritatem Romani ſermonis, cùm audit, *tamquam unus è nobis*, hæc tamen eadem uſurpat Plinius: *Vnum ſe ille è nobis, & hoc magìs excellit, quòd unum è nobis putat*. & Cicero: *Ruffio me-Dius fidius ita deſideratus, ut ſi eſſet unus è nobis*.

2. *pro luto erat*] Tam vilis, ob precii ſui exiguitatem. Quomodo apud Plautum in Trucul. A. II, ſcen. 7. *Amtaor bona ſua pro ſtercore habet*. Ita infrà: *aurum pro luto haberemus*. Schefferus.

3. *devorare*] honeſtè. Sic Celſus II, c. 6. *Qui ſine ullo tremore febricitans, devorare ſalivam ſuam non poteſt*. Plinius X, c. 50. *Peſtis exorta, opimas aves, & ſuopte corpore unctas devorandi*. Idem.

1. quoti-

vidi majorem. Hei, Hei [1] *quotidie pejus hæc Colonia retroverſus creſcit, tamquam coda vituli.* [2] *Sed quare? non habemus ædilem trium cau-*

1. *quotidie pejus hac Colonia retroverſus creſcit*] *Pejus* (i. magis, vehementiùs) MSi eſt, quod Patavinus omiſerat. Schefferus: *retroverſus*. Integrè pro eo, quod contractè vulgò eſt *retrorſus*, niſi quis exiſtimet diviſim *retro verſus* legendum, quomodo eſt apud Donatum ad Terentii Adelph. 1, ſcen. 1, ubi ait: *rurſum, eſt retro verſum, ut prorſum; priùs verſum.* Cicero in Partit. *Idem quaſi ſurſum verſus retroque dicatur.* Cæterùm *retroverſus creſcere*, eſt *decreſcere, minui*; quodque ſequitur de *coda vituli,* joci gratiâ adjicitur. Senſus igitur parœmiæ: *Heu, heu quotidie magis hæc colonia retroverſus (ſic ut cauda vituli,) creſcit,* i. *decreſcit.* At de adagiis hujus Fragmenti, & phraſibus ſic Reineſius in præfatione: Παροιμιωδῶν *(proverbialium)* in brevi ſcripto magnus adeò numerus, majorque multò, quàm in toto Satyrico, quantum hodie eſt, poſt variorum tot collectas *(parœmias)*, repertus facere poteſt, ut Petronio, ne tam in Oratoriæ leges ipſe dicendi magiſter peccârit, id ſcriptionis genus ἀδεῶς & *ſimpliciter* abjudicemus. Ea verò ipſa qualia, quæſo, ſunt? Certè nec antiqua nec apud mediæ ætatis ſcriptores Latinos Græcoſve lecta, ſed pleráque tracta à vulgo ſubroſtranorum & è Iano ſive medio ſive infimo, φορτικὰ καὶ σαπρὰ *(oneroſa & putida)*, infeliciter arguta, Petronii verò urbanitate & geniô indigniſſima: *Colonia hæc creſcit retroverſus ut coda vituli.* cùm eam priore ſtatu & felicitate excidiſſe & decreviſſe dicere vellet; *curris, ſtupes, ſatagis tanquam mus in matella. inflat ſe tanquam rana*, &c. Eademque planè ratio eſt *Formularum*, quæ creberrimæ occurrunt, non πῖνον *(vinum hordeaceum*; ſed vult πῖος *pinguedinis veſtigium)* ullum vetuſtatis eruditæ referentes, verùm exſuccæ exangueſque, & vel adulta æſtate frigentes, maléque acceſitæ: *Scitis quid dicam; taceo, quia non ſum de glorioſis*, cùm multa ſe premere intelligi vellet: *Sed, tace lingua, panem dabo. Ita ſatur pane fiam*, &c. Schefferus in diſſertatione: Excuſſis omnibûs, quis negare auſit, aliqua, nec ea pauca hîc exſtare, verè docta, nec Petroniô indigna. Huc imprimis refero, quod habet *de arenæ ſparſione in theatris, de vitali lecto, jejunio ſiccitatis tempore, lanatis deorum pedibus, tertiario gladiatore, exheredatione cum elogio, Priapo cum frugibus in ſinu, Venere ſtrabone,* ac ſimilibus. Nec in dictione minùs ſunt polita multa, elegantia, docta. Vt, *unus ſervus,* pro, *aliquis*; *uſque hoc,* pro, *hucuſque*; *poſitus ſuper hoc officium,* pro, *conſtitutus*; *ſubſeſſores,* pro, *venatores*; *confeſſus Euchium,* pro, *referens eum habitu*; *ſecum tulit tot annos,* pro, *vixit,* & id genus plura alia. Nolo integras afferre formulas, connexioneſque nihil ab antiquis, etiam probatiſſimis ſcriptoribus recedentes. De *proverbiis* ſaltem dicam, in quibus pleriſque non opinor fore quemquam, qui ſincerum contineri vetuſtatis guſtum non ultro intellecturus ſit, etſi prorſus pauca eorum doctis viris antè fuerint notata. Quibus omnibûs efficitur, ut non ægrè patiamur perſuaderi nobis, eſſe in fragmento hoc aliquam multa, non habentia alium, quàm Petronium auctorem, atque ſi quis præter eum eſt, qui illa inter ſe connexuit, eum longè plura, quàm quæ nobis hactenus innotuerunt, reliqua ex Petronio habuiſſe. Adde quæ infrà D. Statilius ad verba, *Gajo feliciter conclamavit.*

2. *Sed quare? non habemus,* &c.] Sic diſtinxi, pro priore: *ſed quare non habemus ædilem 3 cauniarum, qui.* Schefferus: *ſed quare non habemus.* Iſtæc puto

caunearum: qui ſibi mavult aſſem, quam vitam noſtram. Itaq domi gaudet: plus in die nummorum accipit, quam alter patrim- nium habet. Iam ſcio unde acceperit denarios mille aureos; ſe [1] *ſi nos coleos haberemus, non* [2] *tantum ſibi placeret. Nunc* [3] *popu lus eſt, Domi leones, foras vulpes. Quod ad me attinet jam pann meos comedi, & ſi perſeverat* [4] *hæc annona caſulas meas venda Quid enim futurum eſt, ſi nec Dii, nec homines* [5] *ejus coloniæ miſ rentur?* [6] *Ita meos fruniſcar, ut ego puto omnia illa* [7] *ædilibus fie*

[1] Nem

to ſic legenda: *ſed quare? Non habemus ædilem trium caunearum.* Cauneæ, ſunt caricæ i. e. ficus, ut nos docet Plinius & Columella fine libri x. Hinc *trium caunearum homo*, ſicut apud Plautum in Pœnul. A. II, ſcen. I *homo trioboli*, de eo, qui eſt pretii nullius. Reineſius: *Sed quare non.* leg. *Sed quare? nos habemus ædilem.* Tilebomenus: *Sed quare non habemus.* legendum: *ſed quare nos habemus.*

1. *ſi nos coleos haberemus*] ſi eſſemus viri. Perſius Sat. I.

Hæc fierent, ſi teſticuli pars ulla paterni
Viveret in nobis. —

Vel ut alibi Auctor hic noſter, *Si quid ingenui ſanguinis haberemus.* Io. Ca. Tilebomenus.

2. *tantum ſibi placeret*] Petronianum. Sic enim in editis: *Nolo tibi tam valde placeas.* Io. Schefferus.

3. *populus eſt, Domi leones*] Hoc proverbium ex Græco tractum, cujus meminit Plutarchus in Sylla: οἴκοι λέοντες, ἐν ὑπαίθρῳ δ' ἀλώπεκες (*domi leones, ſub dio vulpes*). Conſule Eraſmum. *Schefferus.*

4. *hæc annona*] Δεικτικῶς (*demonſtrativè*) illud *hæc* accipiendum, pro tali, tam arcta & cara. *Idem.*

5. *ejus coloniæ*] Mallem ego, *hujus coloniæ.* Sic enim & in præcedentibus: *hæc coloniæ retroverſus creſcit.* Schefferus. *Ejus coloniæ*, eſt hujus coloniæ; nam *hic* & *is* jam demonſtrativè jam relativè capiuntur, quod multîs oſtendi poſſet. Sufficiat Cic. unicum, pro Sylla: *Neque enim una eſt defenſio ratio ea, quæ poſita eſt in oratione. ea hæc.*

6. *Ita meos fruniſcar*] Vetus jurand formula, pro, ita ſalvos mihi habea meos. *Schefferus.*

7. *ædilibus fieri*] in locum MSi, & Patav. *æ.fleri.* Schefferus: *ædilibus fleri* hæc inepta ſunt; neque video, qui hîc locus ſit ædilibus. Suſpicor pla nè, ſcripſiſſe noſtrum, *à cælitibus fieri* Tilebomenus: *fleri*, lege *fieri. A cælitibus fieri*, nimis eſt generale: nihi enim non modo certô à Deo fit. Ex ſcriptione nihil aliud concludas: MS. *aedilibus, celum. ædilibus* verò *fieri*, i. in diſcrimen cedere q. ob culpam ipſis imputanda. ob culpam: 1, quòd cum piſtoribus colludant. Deinde, etiamſi non colluderent, ſed annonæ caritas nos revera ob ſiccitatem premeret, ipſorum tamen eſſet ap. morum & religionis antiſtites, omnem operam adhibere, quò cauſæ ſiccitatis (improbitas vitæ) quantum pote ceſſarent, & cœlum precibûs expugnaretur. Sed quinam hi ſunt *Ædiles?* exiſtimo curatores in Coloniis maximè civium Rom. quos noſtra Græca, linguâ, & moribûs imitatur, amplitudine & divitiîs æmulatur, ac ſuperat, municipiiſque per ſimilitudinem & quodam vocis aut dignitatis Vrbanæ abuſu, curatores, inquam, ædium ſacr. rei frumentariæ, aliarum (ut in urbe) ædiles dici potuiſſe. Nec puto ſervum Aſianum de Magiſtratu urbano

hæc

Nemo *enim* cœlum *cœlum* putat, nemo [2] *jejunium* ſer-
at, nemo [3] Iovem *pili* facit; ſed omnes [4] opertis oculis
ona ſua computant. *Antea ſtolatæ ibant nudis pedibus in cli-
um, paſſis capillis, mentibus puris, & Iovem aquam exorabant;
aque ſtatim* [5] *urceatim pluebat, aut tunc, aut numquam: &
omnes*

æc efflâſſe: *Ædilibus malè eveniat Von habemus ædilem 3 caunearum. Si nos leos haberemus, non tantum ſibi plaret.*

1. *Nemo enim cœlum*] Hæc verba leuntur in jam editis, ſed iſto modo: *emo cœlum putat, nemo jusjurandum rvat, nemo Iovem pluris facit. Cœlum utat*, eſt æſtimat ut cœlum', à quo æc bona proveniant. *Scheffer*. Erharlus: *nemo cœlum putat* i.e. fata & proidentiam, quæ cœlitus deſtinantur. nfrà: *Habeo tamen quod cœlo imputem, i nos fata conjunxerint.*

2. *jejunium ſervat*] optimè; ſic enim olebant in ſiccitate magna. Adſcriam verba Tertulliani, quæ mirè faiunt ad intellectum hujus loci, ex ibello ejus de Iejunio: *Sed & omnem* ταπεινοφρόνησιν (*animi demiſſionem*) *thnici agnoſcunt. cùm ſtupet cœlum, & ret annus, nudipedalia denunciantur. Magiſtratus purpuras ponunt, faſces retro vertunt, precem indig'tant, hoſtiam inſtaurant. Apud quaſdam verò Colonias præterea annuo ritu ſaccîs velati, & cinere onſperſi idolis ſuis invidiam ſupplicem objiciunt, balnea & tabernacula in nonam uſque cluduntur. Vnus in publico ignis apud aras, aqua nec in lancibus, Niniviticum credo juſtitium, Iudaicum certè jejunium ubique celebratur.* Habes, ecce, hìc *jejunium* ſolenne, ex prædicta cauſa; habes quoque *nudipedalia*, de quibus apud noſtrum ſtatim in ſequentibus. *Schefferus.*

3. *Iovem* pili *facit*] ut Catullus: *non faciunt pili cohortem.* Itáque fruſtra exponunt illud *pluris*, quod eſt in vulgatis, quaſi intelligendum ſit cum geſtu. *Schefferus.*

4. *opertis oculis bona ſua computant*] Non reſpiciunt ad hanc cœlorum Iovìſque iram, unde ſiccitas iſta provenit, ſed ad opes tantùm ſuas attendunt, & ut ſufficere poſſint, dant operam, ut quoquo modo augeant, quò fiant pares faciendo ſumptui. Hoc eſt *computare* iſto in loco, planè ut in iſto Taciti 1 Hiſtor. 22. *conjectura jam & rumore, ſenium Galbæ & juventam Othonis, computantium.* Sicut hìc, *computare ſenium Galbæ, & juventam Othonis*, eſt conferre inter ſe, ac calculatione videre, quàm ſint diſparia: ſic *computare bona*, numerando videre, num ſufficiant, num ſint paria rebus neceſſariis & uſibus quotidianis. Vulgò aliter hæc verba exponunt; ſed hanc mentem eorum puto eſſe veram. *Idem.*

5. *urceatim pluebat, aut tunc aut nunquam: & omnes ridebant. Nunc dii, tamquam mures! Itaque*] MS. *u. plovebat. a. tunc. a. numquam, & o. r. ut d. t. m.* Sic & Patav. niſi quòd paulò meliùs diſtinxerit. *Nunc dii tamquam mures* (eheu floccipenduntur)! Schefferus: *urceatim plovebat. Vrceatim pluere* eſt, quaſi plenîs urceis effuſis. Quomodo apud Apulejum lib. IV Aſin. legas, *fiſtulatim fimum excutere.* Sic ab *acervus*, eſt *acervatim*, à *cuneus*, *cuneatim*. *Plovebat* autem, pro *pluebat*, ſicut apud Plautum in Prolog. Menæch. *Nam rus ut ibat, fortè ut multum pluverat. aut tunc.* Hæc & ſcripta, & diſtincta malè, ſic emendo, *urceatim plovebat. At nunc, aut nunquam ita omnes ridebantur dii, tanquam mures.* Nunc, inquit, in hac ſiccitate, adeò deſcitum eſt à conſuetudine ac pietate veteri. *tanquam mures*, puto dictum in reſpectu ad illud vetus, quod habet Hora-

L tius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

omnes ridebant. Nunc Dii tamquam mures! Itaque [1] *Dii pe[des] lanatos habent. quia nos religioſi non ſumus,* [2] *agri jacent.* † *Oro, inquit Echion* [3] *centenarius,* [4] *melius loquere.* [5] *Modo ſic, modo ſi[c], inquit ruſticus; varium porcum perdiderat.* [6] quod hodie n[on] eſt, cras erit; ſic vita truditur. *Non me-Hercules patria meli[us] dic[i]*

† *Echion.*

tius in de Arte: *Parturiunt montes, naſcetur ridiculus mus.* Hoc vult, non magìs æſtimari deos, quàm mures, quorum iram riſu ulciſcimur. Conſule Athenæum lib. XIV, cap. 2.

1. *Dii pedes lanatos*] *Lanatos* habet MS. non quos Patavinus dederat *lavatos.* Schefferus: Optimè N. Heinſius, *lanatos.* Sunt autem *pedes lanati,* quaſi conſtricti vinculîs, pertinetque hoc privatim ad pedes deorum. Locus eſt Macrobii, qui hæc explicat, lib. I Sat. cap. 5. *Saturnum Apollodorus alligari ait per annum laneo vinculô, & ſolvi ad diem ſibi feſtum, i. e. menſe hoc Decembri, atque indè proverbium ductum, Deos laneos pedes habere.* Ex his verbis liquet, *lanatos pedes* eſſe velut conſtrictos, qui tardè veniunt, ſed poſtremò tamen veniunt, dignôque ſupplicio afficiunt ſontes. Proverbium hoc integrum refert & Porphyrio ad Horatii III Od. 2, hiſce verbîs. *Dii irati, pedes habent lanatos,* ubi ſimul explicationem vide.

2. *agri jacent*] Squalidi nimirum ac deſerti. Virgilius III Georg. 354.

Sed jacet aggeribus niveîs informis & alto
Terra gelu latè. Schefferus.

3. *centenarius*] Quid hîc *centenarius?* Leguntur in reſcripto quodam Conſtantini *centenarii,* quos eruditiſſimi viri exponunt eos, qui centeſimam hæreditatum exigunt. Centenarios exponit Salmaſius ad Capitolini Pertinacem cap. 2 procuratores, qui ſtipendii nomine centena ſeſtertia accipiebant. Sed exiſtimo magis eſſe, ut intelligamus de eo, qui cenſum habet centum millium, quomod[o] *liberti centenarii* leguntur in l. 16 ff. [de] jure Pat. *Idem.*

4. *melius loquere*] Formula abom[i]nantis. Dixerat Ganymedes deos la[]neos pedes. Id hîc abominatur E[]chion. Eſt autem eadem hæc formu[]la cum illa, *melius ominare,* item *bon[a] verba,* de qua pluribûs Briſſoniu[s] *Id.*

5. *Modo ſic, modo ſic, &c.*] P. & MS *M. ſ. m. ſ. inquit. Ruſticus v. p. perdiderat. quod.* Schefferus: *modo ſic m. ſ.* nun[c] res ſeſe iſto habent modo, nunc rurſum alio. Sed verba malè ſunt diſtincta, &, ut cenſeo, ſic corrigenda: *Modo ſic, modo ſic, inquit ruſticus: varium porcum perdiderat.* Eſt alluſio ad fabulam de quodam ruſtico, qui perdiderat porcum, & cùm recipere non poſſet, iſtis ſeſe conſolatus erat verbîs, quæ deinde in dicterium vulgi abivere. *porcum varium* appellat, qui eſt non unius coloris; joci cauſſâ, & quia hoc genus deterius habetur. Quaſi tanta non ſit hæc jactura, ut de ea tantopere queratur Ganymedes. Varro II de R. R. 4. *Qui ſuum gregem vult habere idoneum, eligere oportet primùm bona ætate, ſecundò bona formâ: ea eſt cum amplitudine membrorum, præterquam pedibûs, capite, uni coloris potiùs, quàm varias.*

6. *quod hodie non eſt, &c.*] Hæc ſententia, ut & duæ aliæ ſecuturæ, altera *de apibus pungentibus,* altera *ſemper in hac re qui vincitur, &c.* habentur etiam in antè editis; ut & ſubmonet typorum diverſitas.

3. *poſſet,*

dici [1] *poſſet, ſi homines haberet; ſed laborat hoc tempore,* [2] *nec hoc ſua. non debemus delicati eſſe:* [3] *ubique medius cœlus eſt. Tu,* [4] *ſi aliubi fueris, dices hic* [5] *porcos coctos ambulare. Et ecce habituri ſumus munus* [6] *excellens inter duo, die feſta, familia non* [7] *laniſtitia, ſed plurimi liberti. Et Titus noſter magnum animum habet, & eſt* [8] *caldior, ebrius; aut hoc, aut illud* [9] *erit: quod utique: nam illi domeſticus ſum. non eſt* [10] *mixias. Ferrum optimum daturus eſt, ſine*

1. *poſſet, ſi homines haberet,*&c.] pro MS. & Patav. *poteſt, ſ. h. h.* Hoc eſt, annonæ difficultatem, ſterilitatem, impietatem in dubium vocare ſeu negare nequeo; res enim ipſa clamat. Sed certum eſt, ſi homines probitati ſtuderent, *patria dici melior* i. optari felicior *non poſſet*, &c. *Nec* tamen *debemus* deſperare ſeu nimis *eſſe delicati ubivis cœlum medium eſt*, ſeu providentia Dei juxta mores incolarum proventus diſpenſat, fortuna variat. At Schefferus: *ſi homines haberet.* Illud *homines* ſignificanter ponitur, pro iis, qui probe ac humaniter cum aliis verſantur. Hoc vult, non poteſt dici patria melior fuiſſe ſuperioribus temporibûs, quàm nunc eſt. Eadem manet cœli indoles, eadem terræ fertilitas, ſi modò homines humano viverent modô, nec ut feræ ſe mutuò per avaritiam, & rapiendi libidinem dilaniarent. Ita ſuprà, *diſcordia, non homo.*

2. *nec hoc ſua*] ſc. *culpâ.* pro MSi, & P. *n. hæc ſua.* Schefferus: *nec hæc ſua.* videtur deeſſe quidpiam. Fortè ſcripſit noſter: *nec hoc ſua culpa.*

3. *ubique medius cœlus eſt*] h. e. eodem ubique modo ſeſe habent res humanæ, fruſtraque conquerimur de moleſtiis in hac aut iſta regione; ſicut, ubicúnque fuerimus in toto terrarum orbe, cœli mediam partem ſupra nos eſſe intelligemus. *Schefferus.*

4. *ſi aliubi*] pro MSi, & Patav. *ſi alicubi.* Schefferus: *ſi alicubi fueris.* Mallem ego, *aliubi.* Puto autem eſſe hanc ſententiam verborum: Tu ſi veneris alium in locum, perinde illum reprehendes, uti hunc reprehendis, & præ iſto miris modîs hunc attolles.

5. *porcos coctos ambulare*] Ita loquuntur de terra ſeu regione beata. Volant ibi aſſæ aves, natant piſces toſti, flumina vehunt mella & vina, &c. *Scheffer.*

6. *excellens*] pro MS. & P. *excellente.* Schefferus: *excellente inter duo.* Corruptum hoc eſt, & ſcribendum, *excellens.* Illud *inter duo*, cenſeo ſic dictum, ſicut dicimus *inter paucos diſertus.*

7. *familia laniſtitia*] Sic appellat eam, quam habebant laniſtæ emptam & ſuam ad hos ludos, quæ conditionis fuit ſervilis, & inſtituta tali fine. Suetonius in Auguſto cap. 42 *laniſtarum familiam* appellat. *Schefferus.*

8. *caldior*] pro MSi, & P. *caldicer.* Schefferus: *eſt caldicer, ebrius.* Suſpicor, ſcribendum, *caldior*, quod habet Varro quoque, pro *calidior*, & expono, *vehementior*, qui non facilè remittit quod propoſuit. Vide infrà ad, *caldus.* Reineſius: *caldicer, leg. caldicor,* caldicors, caldicordis; θερμοκάρδιος, ὀξύθυμος, ὀξύχολος (*qui ſubita & acri ira excandeſcit*).

9. *erit*] eſſe oportet. Ita Phædrus noſter III, c. II. *Erit ille notus, quem per te cognoveris.* Plautus Moſtell. II, ſcen. I. Phil. *Ubi ego ero?* Tr. *Ubi maximè eſſe vis.* Scheffer.

10. *mixias*] pro MSi, & Patav. *mixcix.* Schefferus: *mixcix.* Neſcio an non ſcribendum ſit, *mittix*, quomodo dicitur *plix*, unde *complix*, item *pendix*, & *pernix*, & intelligendus is, qui mittit

[1] ſine fuco; carnarium [2] in medio, ut amphitheatrum videat: [3] & habet unde. Relictum eſt illi ſeſtertium trecenties; [4] deceſſit illius pater. Male ut quadringenta impendat non ſentiet patrimonium illius, & ſempiterno nominabitur. [5] Iam mannos aliquot habet, & [6] mulierem

mittit facilè. *Mittere* namque propriè dicimur gladiatores, cùm diſcedendi eis concedimus libertatem, nec depugnare ad mortem cogimus. & ſequitur ſtatim de ferro optimo, itemque carnario, unde haud difficulter iſta conjicias. Num potiùs faciendum *mixias*. Heſychius: Μιξίας, ὁ μιγνύων (*miſcens*), quaſi qui nil miſceat, ſed aut hoc velit, aut illud. Reineſius: *Non eſt mixcix.* Novato vocabulô deſcribit hominem inſociabilem, inadcommodum, incompoſitum, ſingularem, ſui ſenſûs & juris, quem Græci eleganter ἄμικτον, ἀνάρμοστον, ἀσύμβατον, ἀσύμπλοκον, ἀκοινώνητον, & ἔκθεσμον adpellant. Malim autem pro monſtroſo iſto reponere *mixtilis* vel *miſtilis*: *x* enim huic ſcribæ pro *s* pingi ſolet. Quod autem ſimul pro vocula triſyllaba diſſyllabum dedit, factum eſt ab eliſu literæ *i* in ultima, quæ cùm in uno brevi vocabulo ter occurreret, ſemel ab incurioſo neglecta eſt; rectè autem, ut puto, revocata. *Miſtile*, *mixtile*, ut textile, textile, nexile, mictile, flexile. Sin librario de ejecta ſyllaba nihil imputari debet, utique nec neceſſe id eſt, τὸ *mixcix* commodè exponam per *miſcus*, qui & *miſcuus* & *miſculus*, i. e. vulgaris, κοινὸς, popularis: non miſcus, ἀκοινονόητος, non ſentiens cum reliquis, non ſtudens in commune, ſed ſibi ſuiſque. Contra κοινονοημοσύνη ea modeſtia, moderatio & virtus eſt, quâ quis communi cum cæteris jure cenſeri æquo animô patitur.

1. *ſine fuco*] pro MSi, & Patav. *ſ. fuca.* Schefferus vult, *ſ. fuga*, propter oblatum antè *mittix*, ſic enim: *ſine fuca.* Suſpicor, ſcribendum eſſe, *ſine fuga*, ut ſit ſenſus, non fore locum fugæ, omnibus pugnaturis ſine miſſione ad mortem. Senec. Contr. 29. *Abſciſſa miſſione gladiator, quem armatus fugeret, nudus inſequitur.*

2. *in medio*] Ordo: ut amphitheatrum videat carnarium in medio. *Amphitheatrum*, pro iis, qui ſpectant in amphitheatro. *Schefferus.*

3. *& habet unde. Relictum*] Breviter dictum, pro, habet unde ſumptum faciat in illud munus. Terentius ſimili modô in Adelph. I, ſcen. 2. *eſt, dis gratia, & unde hæc fiant.* Plaut. Captiv. IV, ſcen. 2. *Scis bene eſſe, ſi ſit unde.* Idem.

4. *deceſſit illius pater. Male ut*] pro MSi, & Patav. *d. i. p. male: ut.* Schefferus: *deceſſit illius pater male.* Hæc perperam diſtincta puto, & ſic emendanda: *deceſſit illius pater. Male ut quadringenta impendat. Male ut impendat*, licèt impendat malè, & in re non uſque adeo commendabili pecuniam iſtam inſumat.

5. *Iam mannos*] *manni* equi breviores. Sic pro MSi, & Patav. *manios.* Schefferus: Quid hoc eſt, *manios?* an ſcribendum *manias?* Aſinius Capito apud Feſtum: *Mania dicuntur deformes perſonæ.* Sed *maniæ* propriè, quæ & *larvæ*. Martianus lib. II de lemuribus loquens: *Si autem depravantur ex corpore, Larvæ perhibentur ac Maniæ.* Quare ſuſpicor, ſcribendum, *nanos.* Et habebant aliquando tales. Statius in Domitiani ludis Sylv. I, VI (Kal. Dec. Saturnal.):

Hic audax ſubit ordo pumilorum,
Quos Natura brevi ſtatu peracto,
Nodoſum ſemel in globum ligavit:
Edunt vulnera, conſeruntque dextras.

Adde Lipſium Saturn. II, cap. 4. *Reineſius:*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

rem eſſedariam, & diſpenſatorem Glyconis, qui deprehenſus eſt, cum [1] *dominam ſuam delectaret. videbis populi rixam inter zelotypos, & amaſiunculos. Glyco autem,* [2] *ſeſtertiarius homo, diſpenſatorem ad beſtias dedit. Hoc eſt, ſe ipſum traducere. Quid ſervus peccavit, qui* [3] *coactus eſt facere? Magis illa* [4] *matella digna fuit, quam* [5] *taurus jactaret. Sed qui aſinum non poteſt,* [6] *ſtratum cædit. Quid autem*

neſius: Manios, leg. *mannos*; i. e. equos minores ſive pumilos ob ea quæ ſequuntur, *mulierem eſſedariam*; talia enim divitibus delicias faciebant. Vocabulum à Gallis acceptum *Horatio, Senecæ, Plinio. Hieron. in Eccleſ. c.* 10; *& Paulinus ep. ad Severum* de Melania, vulgò *buricos* vocari ſcribunt. Burichus autem eſt βρικὸς: ita Cyrenæos aſinum vocare adnotavit *Heſychius*: hoc ab Ebr. ברקום *bricom*: inde βουρίχος *(equus)* inferioris Græciæ, non πύῤῥιχος (quod communiter eſt *rufus*), ut putat Vir magnus: & βουῤῥιχάλια, pro ſtratis equorum mannorumve, in *teſtam. Greg. Naz. & Chron. Alex.*

6. *mulierem eſſedariam*] ex eſſeda (vehiculum id fuit bellicum) pugnaturam. Vide Lipſ. in Saturn. ubi ſimul habes plura de *mulieribus* gladiatoriis. *Schefferus.*

1. *cum dominam ſuam delectaret*] In MS. eſt, *cum dominam ſuam delectaretur*, compendiô omnia 4 verba ſcripta; interque ea, τὸ ur τοῦ *delectaret* affictum potiùs, quàm duo præcedd. *m.* In ſententia quæ jam ſequitur, pro *qui aſinum*, ſcripſit *quia ſinum.* Vnde difficillimum eſt, ex tam infelici manu auctori ſolœciſmos, ac barbariſmos impingere. Patavina editio dedit: *cum domina ſua delectaretur.* Sed ſi nequiter eſt faciendum, ſervi potiùs *delectare*, quàm *-ri.* & de hoc diſertè in ſeqq. quòd *coactus* fecerit. Schefferus: *domina ſuâ delectaretur.* i.e. rem cum ea haberet. *Delectari* verbum pertinens ad rem veneream. Apulejus IX Aſ. *puer adhuc adulteros ipſe delectans.* Petronius ipſe alibi: *At ipſe non indelectatus nequitia meâ.* Atque hinc *deliciæ*, apud Catullum & alios ſæpiſſime. *Oblectari* ſenſu parili uſurpavit Terentius.

2. *ſeſtertiarius homo*] Sic exiſtimo vocare eum, qui cenſum habet, ſive patrimonium, mille nummos; ita dictum, ſicut ſuprà *centenarius*, à ſeſtertio non nummo, verùm pondere, quod valebat nummos mille. Quæ ſumma cum ſit planè vilis, iſto titulo hominem & inopem, & in illa paupertate mirè arrogantem ac ſuperbum indigitare exiſtimo. *Seſtertiarii* vocabulum habes & in Gloſſis Tironis, p. 67. *Scheffer.*

3. *coactus eſt facere*] Habet in animo ſimile quid illi, quod Haterius apud Senec. præf. IV Contr. dixit, cùm libertinum reum defenderet, cui objiciebatur, quòd patroni concubinus fuiſſet: *Impudicitia in ingenuo crimen eſt, in ſervo neceſſitas.* Noſter infrà in ſimili argumento: *nec turpe eſt, quod dominus jubet.* Illud *facere* ſenſum habet ambiguum, ut ferè ſolet noſter tali modô ludere, & propiùs ſpectat ad hoc negocium. Alio loco apud noſtrum: *pungere me manu cœpit, & dicere, quare non facimus.* Item: *ſi quid vis, fac iterum.* Schefferus.

4. *matella*] Sic appellat proprio conviciô impudicam mulierem, quaſi quæ ſubdat ſe cujuslibet libidini excernendæ. *Idem.*

5. *taurus jactaret. Sed*] juxta MSm, pro Patav. *t. jactaret? ſed.* Schefferus: Etiam hoc eſt ambiguum. *Iactare taurus* dicitur, quod cornibûs in ſublime

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

autem Glycon putabat [1] Hermogenis filiam unquam bonum [2] exitum facturam ? [3] Illo milvo volanti poterat ungues reſecare. [4] Colubra reſtem non parit. Glyco, Glyco, [5] dedit ſuos ! itaque, quamdiu vixerit, habebit [6] ſtigmam, nec illam [7] niſi Orcus delebit. ſed ſibi quiſ-
que

me tollit ac projicit: habebantque pilas in theatris eo fine. Martialis in Spectac. Dom. 21.

Namque gravem gemino cornu ſic extulit urſum,
Iactat ut impoſitas taurus in aſtra pilas.

Cæterùm ut pilas iſtas, ſic ſæpe feras alias ſecum commiſſas jactabat, ut teſtatur Martialis idem in eo ipſo libro. Quia igitur præceſſit apud noſtrum, diſpenſatorem dediſſe ad beſtias, i. e. certamen cum beſtiis in amphitheatro; ideo hîc ſubditur, mulierem iſtam impudicam meruiſſe potiùs ejuſmodi ſupplicium. Eſt tamen quoque *taurus* inter improba vocabula. Diomedes lib. II. *Amphibologia fit & per homonymiam, cùm dicimus taurum, & neſcias, utrum de armento, an obſcœnam corporis partem dicamus.*

6. *ſtratum cædit*] veſtem aut pellem, quæ inſternebatur equis, ante uſum ſellarum. Plin. VII, cap. 56. *Frænos & ſtrata equorum Peletronium inveniſſe dicunt.* Eſt autem proverbium in eos, qui alios puniunt, alios pœna illâ digniores à delinquendo quærunt abſterrere. *Io. Schefferus.*

1. *Hermogenis filiam*] quam nempe Glyco ille habebat in matrimonio, ipſa iſta, quæ ſe ſervo ſuo ſubjecit, modò deſcripta. *I. Schefferus.*

2. *exitum facturam*] bene ac honeſtè ad finem ſe geſturam, & iccirco ei eventura omnia feliciter ac decoré. Seneca Epiſt. 105. *Exſpectarent viderentque, quem admirator auri exitum faceret,* locutio verè Petroniana. Sic enim ſtatim ab initio: *Pictura quoque non alium exitum fecit.* Schefferus.

3. *Ille milvo*] Hermogenem intelligit. Eſt autem dictum, ut opinor, in eos, qui nimiùm arti ac ingenio ſuo fidunt, & ob id facturos quidvis ſe, etiam quod impoſſibile eſt, putant. Ideo exiſtimo, poſt *reſecare*, punctum interrogationis eſſe ſcribendum, quaſi diceret: num putavit ſe facturum id, quod fieri ratione nulla potuit? *Scheffer.*

4. *Colubra non parit*] i. e. non eſt diſſimilis filia parentibus. Convenit dictum Theognis: *è ſquilla roſa non naſcitur, aut hyacinthus.* Adde Horatium in Odis. Schefferus. *Colubra reſtem non parit.* leg. *piſcem:* hoc enim poſcit oppoſitio duorum inter ſe aliquà ſimilium; eademque eſt apud Matth. VII, 10. Reineſius. Etiam inter *reſtim* & *colubrum* eſt oppoſitio ſimilium à forma petita extrinſeca, non ad uſum cibi, ut piſcis, ſed alium.

5. *dedit ſuos ! itaque*] locô MSi, & Patav. *d. ſuas*; (MS. punctulum habet) *i.* Schefferus: *dedit ſuas.* Puto planè, legendum, *ſuos.* Intelligit enim & diſpenſatorem ejus, & unà cum ipſo conjugem, quorum illum quidem dedit ad beſtias, hanc verò ad perpetuam apud omnes infamiam. Sic enim dediſſe hîc intelligendus eſt.

6. *ſtigmam n.i.*] Sic MS. non Patavinum *ſtigma, nec illam.* Schefferus: *nec illam.* puta *ſtigmam.* quomodo ſuprà, *ſcemas.* Sic Laberius: *Pythagoream dogmam.* Tilebomenus: *nec illam niſi Orcus delebit.* Scribe: *nec illud niſi Orcus delebit.*

7. *niſi Orcus*] Pluto, ſive mors. Et paulò pòſt: *nec illam, niſi Orcus delebit.* Petron. in edit. *poſtquam nos auferet Orcus.* Inſcriptio Gruteriana pag. 689, 4. *Orcus eripuit mihi.* Schefferus.

1. *eripiat*

que peccat. Sed ſubolfacio, quod nobis epulum daturus eſt Mammea; binos denarios mihi,& meis. Quod ſi hoc fecerit,[1] *eripiat Norbano totum favorem : ſcias oportet, plenis velis hunc*[2] *vincturum. Et revera, quid ille nobis boni fecit? Dedit*[3] *gladiatores ſeſtertiarios, jam decrepitos,*[4] *quos ſi ſufflaſſes cecidiſſent; jam meliores*[5] *beſtiarios*[6] *vidi. occidit de lucerna equites. putares eos*[7] *gallos gallinaceos : alter*

1. *eripiat Norbano*] fortè rectiùs, *eripiet*. Hoc vult, non ſic porrò publicè amatum iri Norbanum, ut hactenus, ſi tali liberalitate commendare ſeſe valet Mammea. *Schefferus*.

2. *vincturum*] aut *victurum*. pro MSi, & Patav. *vinciturum*. Ratio mutationis levitac deſcriptoris. Salvo tamen ac patulo ſemper in Notis fonte, donec inter viros Doctiſſimos cuncta tranſacta fuerint. Qua de re ſæpius in ſeqq.

3. *gladiatores ſeſtertiarios*] Paulò aliter ponuntur hîc, *gladiatores ſeſtertiarii*, ac ſuprà *ſeſtertiarius homo*. Sunt enim planè hîc, opinione mea, *ſeſtertiarii gladiatores*, qui *ſeſtertio*, vel mille nummis vendunt ſuam operam in arena. Vbi ſimul, quia hos ceu peſſimos viliſſimoſque exagitat, nonnihil de ipſorum precio conjectari poteſt. *Idem*. Seſtertium pro mille capi, oportuit oſtendere. bina quidem ſeſtertia (per imperitiam primùm vulgi, pro bina ſeſtertiûm, ſcil. millia) totidem millia notare novimus.

4. *quos ſi ſufflaſſes*] ſpiritu vehementiore paulò adflaſſes. Loquitur ad illum pæne modum, quo apud Plautum Artotrogus: *quojus tu legiones difflaviſti ſpiritu, quaſi ventus folia*. Scheffer.

5. *beſtiarios*] Hinc ergo ſcire licet, deteriores habitos beſtiarios, quàm gladiatores. *Schefferus*. Legendumne putes, *buſtuarios?* non abnuo tamen, *beſtiarios*. Tilebomenus. *beſtiarios*. Leg. *buſtuarios*, qui ante ſepulcra virorum illuſtrium placandis eorum manibus dimicabant die inferiarum. *Reineſius*.

6. *vidi. occidit de lucerna equites. put.*] Sic planiſſimè juxta MS. pro Patav. *vidi. O. d. l. equites : p.* Vt illud *o.d.l.e.* intra ( ) quaſi ceu ſenſu ambiguum capiatur. Schefferus: *de lucerna*. Hoc dictum cenſeo, pro, *ad lucernam*, quomodo Plautus Moſtellariæ a. III, ſcen. 2, *de exemplo ædificare* dixit, quod vulgò *ad exemplum* ſolemus. Sic *de tertia vigilia* habet Livius IX, c. 44. ubi vide Cl. Gronovium. Intelligit autem eos adhibitos in convivio, quomodo Horatius, exponente Lipſio:

Cædimur, & totidem plagis conſumimus hoſtem
Lento Samnites ad lumina prima duello.

Quod addit de *Equitibus*, manifeſtè tangit Neronem. Vide Suetonium in vita ejus cap. 12. *Reineſius : occidit de lucerna equites*. Quomodo qui gladiatores ſua impenſâ dederat, eoſdem occiderit? Imò ſequitur *omnes poſtea ſectos fuiſſe*. Legendum igitur, ut in membro præcedente *Dedit*, ita hîc *Addidit*, *Addixit :* vel quod ſcripto propius *Exhibuit*. Arenæ vel gladiaturæ verbum eſt *addicere*, pari notione cum verbis *dedere*, *tradere*, *caput in mortem & funus arenæ : Suet. Ner. c.12.* hoc idem dixit, *exhibere ad ferrum*. Iſtud *de lucerna* capiamus interim de tempore, quo nim. lychni ſolebant inferri, & de convivio. *Equites* quid hîc faciant non adparet, præſertim qui pro *gallis gallinaceis* pugnantibus *haberentur :* ſunt à librario; vera ſcriptura *pedites :* per hos autem ſecutorem & retiarium, vel Threcem & murmillonem, (hæc enim genera gladiatorum ſolebant in arena committi) intelligimus, quos in plano conſiſtentes, erectos, inclines, ſubſidentes depugnaſſe notum eſt. Hunc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

alter [1] *gurdus atta, alter loripes:* [2] *tertiarius, mortuus pro mortuo, q*
[3] *habuit nervia præciſa. Vnus alicujus* [4] *flaturæ fuit Thrax, qui*
i

ſenſum eſſe ῥήσεως Petronianæ, manifeſtiſſimum adparet ex iis, quæ de atta & loripede, nim. male pedatis ſequuntur. Decepit autem librarium conceptus ille quo putabat Neronem Equites Rom. occidentem à Scriptore hîc tangi: quod ſecus eſt.

7. *gallos gallinaceos*] pugnantes inter ſe, quod frequentiſſimum fuit apud veteres ſpectaculum. *Schefferus.*

1. *gurdus atta*] pro Patav. & MSi *burdubaſta*; ſervanda τȣ̃ *burdubaſta*, aliorumque in margine, aut Notis memoriâ perpetuò, ſi quid melius occurrerit, & ut conſtet de origine. Schefferus: *burdubaſta*. Num ſcribendum, *buttubata?* Feſtus, *Buttubata Nævius pro nugatore poſuit, hoc eſt, nullius dignationis.* Reineſius: *Alter* è gladiatoribus munerariis *burdubaſta, alter loripes*. Vera lectio fuerit, *gurdus atta.* Subſannant gladiatores pugnæ in arena, ad quam emti erogatique fuerant, ineptos ideo, quia eſſent malè pedati; nim. alter *atta*, voce vetere Sabina, ἀπὸ τȣ̃ ἅτλειν (*à ſubſiliendo*), qui primis plantîs vel etiam talîs ambularet, & cùm terram leviter attingeret, eo ipſo ſubſiliret; alter loripes, qui crura potiùs traheret ſerperetque, quàm graderetur; quæ crurum vitia ὀρθοστάδην *erectum* & firmiter inſiſtere ſolo impediunt, gradu a. facilè moveri, quod imprimis cavendum gladiatoribus, quippe ut ἀνέξωςοι (*tales qui locô non dejicerentur*), eſſent unicè curantibus, faciunt. De attis iſta docent *Feſtus* & Grammatici veteres alii: etiam *Caſaub. ad Suet. Tit. c.* 1. de loripede nota res eſt neque reſtat, quicquam rectè ſic emendatum eſſe Petronium eique ſuam ex Antiquitate elegantiam redditam, dubii. Quod autem ſimul adpellat *gurdum* eo animi vitium opprobrare ei videri poteſt; gurdos enim pro ſtolidis accipere vulgus ait *Quinctil. l.* 1, *c.* 9. & Hiſpania ducere originem, idqu haurire potuit è Laberii mimo C commemone, quem laudat *Gell. l.* 1 *c.* 7. *Iſid. in Gl. Gurdus, lentus, inutili* &, *Brutus, gurdus. Notæ Tironis: Fatuus, morio, gurridus*, extenſo vocabulô.

2. *tertiarius mortuus*] Dabantur, u nos docet Lipſius, gladiatores, quorum alter ſuccedebat alteri interfecto. Hinc *tertiarius*, qui ſuccedit cæſis aliis duobus. Gloſſæ: ἔφεδρος *tertiarius.* Et quoniam ſuccedit cæſo ante ſe, hinc ait fuiſſe illum *pro mortuo*, ſubſtiturum ſcilicet; ſed & ipſum mortuum, propter ignaviam, & id, quod ſequitur. *Scheffer.*

3. *habuit nervia præciſa*] *Habuit* pro Patav. & MS. *habet.* Schefferus: *nervia præciſa*, i. e. nervos. Verùm vide, num legendum, *nervias præciſas.* Varro: *ſcientia doceat, quemadmodum in pſalterio tendamus nervi*[illegible] tem alibi: *ejus nervias tractare ſoleb.* [illegible]go nil decerno. Nam in Nonii codicibus quibuſdam pro *nervias*, *nervia* eſt reperire in Varronis hiſce verbis. Pro *habet*, *habuit* ſcribendum. *Idem.*

4. *flaturæ*] Sic MS. nec Patav. aliter excudit. *Flatura* Grammaticè à *flator* quomodo tibîcen antiquis vocabatur; ſed & auri, argentique ſunt flatores. *Flaturæ* voce utitur Iul. Firmicus: *Falſarios qui pecunias publicas, aut flaturarum adulteros artifices imitentur.* Plinius *conflaturam* habet. Schefferus: *alicujus ſtaturæ fuit.* non hîc de proceritate corporis accipio *ſtaturam*, ſed de ſtatu, quem obſervabant gladiatores, ut *ſtaturæ eſſe* hoc in loco ſit, conſtantem eſſe, ſtare poſſe. Nam opponit hunc primum illi, cujus erant nervia præciſa, ut ſtare non poſſet; deinde cæteris, de quibus ſequitur, *fugæ meræ.* Itaque *ſtaturæ alicujus eſſe*

ita

ipſe [1] *ad dictata pugnavit; ad ſummam, omnes poſtea* [2] *ſecti ſunt, adeo de magna turba* [3] *ac hebete acceſſerant, plane* [4] *fugæ meræ. Munus tamen, inquit, tibi dedi. Et* [5] *ego tibi plodo. Computa, & tibi plus do, quam accepi.* [6] *manus manum lavat. Videris mihi Agamemnon dicere: Quid iſte argutat moleſtus? Quia tu,* [7] *qui potes loqui, non loquere. Non es* [8] *noſtræ faſciæ, & ideo* [9] *pauperum verba derides.*

ita dictum, ſicut *indolis bonæ eſſe. Staturæ* idem eſt, ac *ſtatio*, ſicut *ſcriptio* & *ſcriptura, menſio* & *menſura.* Io. Schefferus.

1. *ad dictata*] h. e. ut opinor, non ſponte ſua, ſed prout imperabatur ipſi à ſpectatoribus, quod fuit proprium gladiatorum ignavorum. Vide Lipſ. II Sat. c. 22. *Schefferus.*

2. *ſecti ſunt*] Quid hoc eſt? num idem, ac, *vulnerati ſunt?* num legendum, *interfecti ſunt?* Placet alterum: ſic enim propriè locuti de gladiatoribus videntur, eratque proprium huic ludo, ut poſt *ſectionem* iſtam impetrarent veniam. Iuvenal. II Satyr.

> --- *Sergiolus jam radere guttur*
> *Cœperat, & ſecto requiem ſperare lacertô.* Idem.

3. *ac hebete acceſſerant*] Pro Patavino & MS. *adhebete acceperant.* Schefferus: *adhebete acceperant.* Suſpicor, ſcribendum eſſe, *ac hebete acceſſerant.* Dicit, non fuiſſe gladiatores ſelectos, ſed vulgares ex turba gladiatorum, eoſque peſſimos. Reineſius: *de magna turba adhebete acceperant.* Legendum, *athletæ acceſſerant.* Præpoſitio de ſæpe abundat in oratione purè Latina; ſic in iſto *Ter. Ad. a. 5, ſc. 3. id de lucro eſſe.* Sic apud *Lucretium* frepuenter & *Catullum, Apulejum, Lampridium, Prudentium, Symmachum.* Omnium frequentiſſimè apud medicos ſemipriſcos *Theodorum Priſcianum, Marcellum Empiricum, Guarimpotum*, qui æquivalentem Præpoſitioni *cum* inſtrumentali ſolent adhibere.

4. *fugæ meræ*] h. e. qui nil poſſent, niſi fugere. Sic Cicero *nugas meras* dixit, lib. VI Att. Epiſt. 3. *Quid eſt igitur, quod laborem? amicos habet meras nugas.* Schefferus.

5. *ego tibi plodo*] applaudo, Liquet autem ex hoc loco, in muneribus plauſu proſequi conſueviſſe munerum illorum auctores. *Scheffer.*

6. *manus manum lavat*] Ab Epicharmo, vel Menandro τὸ Χεὶρ χεῖρα νίπτει· Χεὶρ χεῖρα κνίζει (*Manus manum lavat, manus m. fricat*), accepit: etiam eadem ætate *Seneca in ludo de morte Claudii.* Hujus usûs gratiâ *Galenus* I de uſu Part 5, σύμμαχον ἑκατέρῃ τὴν ἑτέραν χεῖρα ἡ φύσις ἐποίησεν, inquit. ἀλλήλων γὰρ ἕνεκα γεγένηνται καὶ πάντη πεφύκασιν ἴσαι (*Manus natura ad mutuam ſibi navandam operam fecit; altera enim alterius gratiâ, & penitus inter ſe æquales*). Th. Reineſius.

7. *qui potes loqui, non loquere*] Pro MS. & Patav. *q. p. loquere, non loqui.* Schefferus: *qui potes loquere non loqui.* Ordo verborum à librario ſupinè eſt turbatus. Scribo, *qui potes loqui, non loquere.* Schefferus.

8. *noſtræ faſciæ*] Sic proverbiali genere vocat eum, qui eſt alienus ab ipſorum conſortio. *Vnius faſciæ* dicuntur generis unius, unius ſocietatis, forſitan, quod in militia ſignum militare eſſet faſcia, quam deinde bandum appellarunt, ſociique forent ac conjuncti inter ſe, qui ſub eodem militabant ſigno. Vide tamen, num legendum ſit, *farinæ.* Perſius V, ℣. 115.

> --- *cùm fueris noſtræ paulò antè farinæ.*

Scheffer. *Non es noſtræ faſciæ*, i. e. noſtræ ſor-

rides. Scimus te [1] præ literis [2] fatuum eſſe. Quid ergo eſt? Aliqu die [3] te perſuadeam, ut ad villam venias, & videas caſulas noſtras inve

ſortis, genituræ & educationis; tractum à more infantes faſciîs involvendi, vel appenſis crepundiîs inſigniendi. Græcè ἐκ σπαργάνων, quod eſt apud *Philonem de libert. & de Abrah.* i.e. *à faſciis*, à bulla indè; idem cum illo ἀπὸ βρέφους, à teneris, à cunis; ab ipſa cunabulari vita, ut loquitur *Dudo Quint. præf. Norm.* ὁμογάλακτοι, ὁμοτίτθοι, collactii, qui idem lac ſuxerunt, ὁμο-σπαρκτοι, (σπάργον enim de re eadem eſt apud *Hom. H. in Apollinem*). iiſdem faſciîs involuti, iiſdem crepundiîs ornati, iiſdem cunîs agitati. *Reineſius.*

9. *pauperum*] Pro Patav. *pauperorum.* In MS. enim eſt *pauperorum.* Sed & pauciſſimis abhinc lineîs pro *diſſipare paravit*, in MS. exſtat *diſpare pallavit*, quæ talia centena Varietas lectionum ob oculos ſtatuit, ut quiſquis ea viderit, vel invitus largiturus ſit, vix quidquam ex hujus manu contra auctorem quà dicendi artem firmiter poſſe concludi; à qua ſuſpicione ſi eum liberemus, mitius cum Fragmento agetur; præſertim habita ratione dicentium, hominum ex Aſia, nuper ſervorum, & ejus commatis, aliarumque circumſtantiarum, ut forſan in progreſſu magis enucleabitur. Tilebomenus: *Pauperorum*, nil mutandum: Ita enim loquebantur veteres. Schefferus: Mallem ego, *pauperiorum.*

1. *præ literis*] Patav. editio, *præ litteras.* MS. *pre litteras.* Scribo autem *literis, tamquam*, &c. premendo in talibus veſtigia priorum editionis Gabbem. ſeu Gonſalii, ne vel hac parte inconſtantia ac lubricitas deſcriptoris, me adjutore & traduce quaſi Auctori obſit. quamquam in talibus mirè varietur, etiam in eadem editione. Schefferus: Scribendum eſt, *præ literis.*

2. *fatuum eſſe*] Ludit ambiguitate vocis, more ſuo. Dixerat ſuperiùs ac Agamemnonem, poſſe loqui, etiamſi non loquatur. Id repetit hoc loco, addita cauſſâ, quia ſit inſtructus literîs, & doctus. Sed repetit vocabulo ambiguô. *Fatuus* enim eſt, & qui fari poteſt, & qui eſt ineptus ſtoliduſque. Omnino enim *fatui* vox honeſta fuit, itaque omnes dicti ſunt initiô *vates*, nec hi tantùm, ſed & pueri, qui didiciſſent fari. Volunt verba Varronis lib. v de L. L. *Fatur is, qui primùm home ſignificabilem ore emittit vocem. Ab eo, antequam ita faciant, pueri dicuntur infantes, cùm id faciunt, jam fari: cùm hoc vocabulum à ſimilitudine vocis pueri, ac fatuus, fari ſit dictum.* Ita ſcribo, non *fari id dictum*, ut eſt in vulgatis. Sententia eſt iſta, puerum infantem dici, quamdiu non loquatur, poſtquam loqui ac fari didicerit, vocari fatuum. Fatuus ergo, qui ſcit loqui. Donatus ad Eunuch Terent. A.v, ſc.8. *A fando, fatuus dicitur.* Sed quia ferè, qui loquuntur multum, ſunt inepti ſtolidique, hinc de ipſis quoque uſurpatum hoc vocabulum. Quo proinde ludit noſter, nec modò literatos loqui multa poſſe innuit, ſed ex literis quandoque ſtolidos fieri. Id quod proverbiô circumlatum intelligimus etiam ex iſto Feſti ad Paulum Actor. cap. 26. *Inſanis Paule; multæ te literæ ad inſaniam convertunt.* Schefferus.

3. *te perſuadeam*] Ennius apud Servium P. Danielis. *Quis te perſuaſit?* Vide Merulæ Fragm. p. 39. Apulejus lib. IX. *Tunc uxorem ejus ſuaſi, ac denique perſuaſi, ſecederet paululum.* Idem paulò pòſt: *identidem ſuadebat maritum, temporius quieti decedere.* Non obſervârunt etiam recentiſſimi editores, ideoque poſt *ſuadebat*, perperam poſuere comma. Ad eundem modum

verbo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

nveniemus quod manducemus : pullum , ova. [1] *Belle erit ; etiamſi mnia hoc anno tempeſtas diſſipare paravit.* [2] *Inveniemus ergo unde ſaturi ſiamus.* [3] *Etiam tibi diſcipulus creſcit Cicaro meus,* [4] *jam quauor partis dicit; ſi vixerit* [5] *habebis ad latus ſervulum. Nam, quidquid illi vacat,* [6] *caput de tabula non tollit : ingenioſus eſt,* [7] *& bono filo ,*

erbo ſimplicì eſt uſus Tertullianus n de hab. Mul. *Tu es , quæ eum ſuaſti , quem diabolus aggredi non valuit.* De Eva loquitur , cui manducationem pomi diabolus perſuaſerat. Noter infrà iterum : *perſuadeo hoſpitem noſtrum.* Cæterùm , *perſuadeam* videur poſitum , ut apud Symmachum , *exhibeam* ; apud Sidonium , *taceam , indulgeam , gaudeam , ſtudeam* , & id genus , de quibus conſulendus Voſſius III Annal. c. 34. Niſi quis exiſtimet, poſt, *noſtras*, collocandam eſſe interrogationem , id quod mihi non diſpliceret. *I. Schefferus.*

1. *Belle erit*] ſc. nobis. vivemus jucundè ac hilariter. *Schefferus.*

2. *Inveniemus ergo*] Illud *ergo* non placet. forſitan ſcribendum atque diſtinguendum eſt : *inveniemus, large unde ſaturi ſiamus.* Sed nihil definio. *Schefferus. Ergo* , refertur ad præcedentia: *pullum , ova. Belle erit.* Etiam paulò aliter diſtinxi.

3. *Etiam tibi diſcipulus creſcit*] Ita ſuprà : *Etiam videte , quàm porcus ille comederit.* Plaut. Aulul. II, ſc. 7 5. *Quid nunc ? etiam mihi deſpondes filiam ? Creſcit tibi* , ut mox evadat tuus , ut tu eum habeas diſcipulum. Noſter in in jam editis : *Paſcitur gallina tibi, gallus ſpado.* Plautus Bacch. III, ſc. 3. *Mihi diſcipulus, tibi ſodalis periit.* Scheffer.

4. *jam 4 partis d.*] *partis , parteis , partes.* MS. & Patav. *j. 4 parti d.* Infrà , *centum partes dico.* & , *decem partes dicit.* Nec refert , quòd hîc *partis* , ibi *partes* ; quia intra regulas variare licet : & diverſi loquuntur. Schefferus : Infrà : *decem partes dicit.* Itaque hîc ſcribe , *partis* , i. e. *partes* , quomodo ſolet etiam in aliis. Sed quænam ſunt hæ partes quatuor ? Exiſtimo de partibus Grammaticæ ſermonem eſſe , quas fuiſſe quatuor apud veteres docet nos Gerh. Voſſius. Reineſius: *Iam quatuor partes dicit.* Loquitur de Cicaronis ſui apud magiſtrum Latinum literas diſcentis in Grammatica profectu. Sic infrà de alio puero : *decem partes dicit : librum ab oculo legit* : itemque *partes centum dico.* Hinc interpretor inſcriptionem apud *Gruterum* 8 DCXXV, quæ eſt de C. Terentii Fructi ATTICO : LITERATUS. GRÆCIS ET. LATINIS. LIBRARIUS PARTES (ſic emendo quod edidêre PONTES : haberéque ita ſchedas *Verderii* annotant) DIXIT. CCC. Per *Partes* non intelligi poſſunt partes Grammaticæ vel etiam Orationis : ſed ſententiæ particulares & γνωμώδη τινὰ Latinis verbîs expreſſa, quæ tironibus pro exercitio Græcæ Linguæ ediſcenda proponi ſolebant. Idque adparet è *libris de tota re Grammat. Doſithei magiſtri tribus* , uti dixi in *Defenſ. Variarum contra cenſuram Poetæ L. p. 96.*

5. *habebis ad latus*] Hoc ita dicitur, ut, *habebis ad manus.* Bene autem, *ad latus* , ſic enim propriè de diſcipulis. Cicer. in Lælio : *Ego à patre ita eram deductus ad Scævolam , ſumpta virili togâ, ut quoad poſſem & liceret, à ſenis latere nunquam diſcederem.* Schefferus.

6. *caput de tabula non tollit*] Per proverbii modum de aſſiduo uſurpatur , tabulam ſeu librum continuo inſpicit. Similiter *manum de menſa tollere* dixit Varro II Prometh. *Idem.*

7. *bono filo*] Bona ſpecie ac forma. Lucret. IV.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

ſilo, [1] etiamſi in nave [2] morboſus eſt. Ego illi jam [3] tres cardue occidi, [4] & dixi, quod [5] muſtela comedit; invenit tamen [6] ali nervias; & libentiſſime pingit. Cæterum jam Græculis [7] calce impingit, & Latinas cœpit non male appetere, etiamſi magiſter ej ſibi placens ſit. Nec uno loco conſiſtit, [8] ſed venit, dem literas, ſ non vult laborare. Eſt & alter, non quidem doctus, [9] ſed curioſus

q

Sunt igitur jam formarum veſtigia certa
Quæ vulgò volitant ſubtili prædita filô.

Plautus Merc. IV, ſ. 4. *Satìs ſcitum filum mulieris.* Confer Gellium I, c. 9; & XIV, c. 4. *Io. Schefferus.*

1. *etiamſi in nave morboſus eſt*] ſcilicet *quando mecum fortè mare ingreditur,* Erant enim mercatores hi liberti, qualis ipſe olim Trimalchio fingitur: & ubi hæc contigerunt, in colonia intra Italiam Græca, urbs maritima fuit Ancon, aut Neapolis. Vt in veteri Satyrico interpretes docent. Sic verò pro Patavino, *etiamſi tum naves*; & MSi, *etiamſi in naves.* Schefferus: *etiamſi tum naves.* Corrigo: *etiamſi tam navus,* Sententia, licèt ſit tam diligens & aſſiduus in libris, tamen bono ſilô eſt. Attendit ad id, quod vulgò lucubrationes nimiæ pertinaxque ſtudium pallidos & macilentos reddit. Reineſius: *etiamſi tum naves morboſus eſt.* Leg. *etiamſi cùm nauſeat m. e.* Bona corporis conſtitutione & firma eum eſſe dicit; ſed cùm nauſeâ & inadpetentiâ laborat interdum, morboſi quid & ſuſpecti oſtendere.

2. *morboſus eſt*] An hìc abeſt negatio, *non morboſus eſt?* Schefferus.

3. *tres cardueles*] Patavin. & MS. *cardeles.* Schefferus: Vix dubito, quin rectum ſit, *tres cardueles.* Sanè *cardueles* etiam apud veteres Romanos fuiſſe in deliciis, artes varias efficere, & imitari voces edoctas, licet facilè ex Plinio colligere. Vide lib. VII, c. 42.

4. *& dixi, quod muſt.*] Optimè. Conſule Voſſium in de Conſtr. c. 62 *Scheffer.*

5. *muſtela*] Pro MS. & Patavin *muſtella.* Schefferus: *muſtella.* Felis ut quidem putat Rigaltius ad Phædrum. Sed poſſumus de *muſtela* ver hîc accipere. *Muſtela* dico. Sic enim malo, quam *muſtella*, ut hîc legitur.

6. *alias nervias*] i. *fides, chordas.* MS. & ed. Patav. *a. nervas.* Tilebomenus: leg. *nervias.* Schefferus: *alias nervas, & libentiſſime.* Corrigo: *alias novas:* puta, *cardueles.* Sequitur deinde nova periodo: *Et libentiſſime pingit*, ubi *Et*, eſt *Etiam.*

7. *calcem impingit*] dimittit eas à ſe: quaſi jam ſatìs didicerit. Eſt enim hæc per faſtidium rejicientis quidpiam conſuetudo. *Schefferus.*

8. *ſed venit, dem literas*] Subintelligendum: *ſed venit* (petens) *dem l.* Tilebomenus: *ſed venit dem literas: ſed non vult laborare.* Sic lege & diſtingue: *petit, dem literas, ſed non vult laborare.* Schefferus: *ſed venit dem literas.* Mutilus hic locus eſt, nec divinando facilè reſtituetur. Tamen neſcio annon id ipſum continuerit, quod ſequitur, *ſed non vult laborare.* Mihi certè gloſſam ſapit, vel propter iſtam inconcinnam conjunctionis ejuſdem repetitionem. Ex verbis igitur Tilebomeni (etiam mente Schefferi) ſic foret legendum: *Nec uno loco conſiſtit; petit dem literas, ſed n. v. l.* Quod placet; ſed tantum mihi in hac prima politura non ſumo, qui præter ſignificantia verba, & qualem qualem ſenſum ferè nihil ſpecto.

9. *ſed curioſus*] Delectatur voce hac

Petro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

qui plus docet, [1] *quam ſcit. Itaque feriatis diebus ſolet domum venire, & quicquid dederis contentus eſt. Emi ergo nunc puero aliquot* [2] *libros rubricatos, quia volo illum, ad domus rationem, aliquid de jure guſtare.* [3] *Habet hæc res panem. Nam* [4] *literis ſatis inquinatus eſt; quod ſi reſilierit,* [5] *deſtinavi illum artificium docere, aut tonſorium*

Petronius frequenter, etiam in editis. Vnum locum adducam, noſtro non multùm abſimilem: *neque eſt, quod curioſum aliquem extimeſcat.* Eſt hîc *curioſus*, qui noviſſe quærit facta ipſorum. Sic in noſtris, qui non quidem doctus, ſcire tamen multa & recondita, diſceréque paratus eſt. *Io. Schefferus.*

1. *quam ſcit*] hæc jocô dicuntur, ab homine ebrio. *I. Schefferus.*

2. *libros rubricatos*] pro MSi, & Patav. *libra rubricata.* Schefferus: *libra rubricata.* Corrige: *libros rubricatos*, vel *rubricatæ*, ut ſubaudiatur, *legis*, ſitque ita dictum, ſicut apud Juvenalem Sat. XIV, ℣. 192, ponuntur *rubræ leges.*

---- *Scribe puer, cauſſas ago, perlege rubras*
Majorum leges. ----

Porro *rubricatæ leges*, vel *libri rubricati* dicti ſunt, quia capita & tituli librorum juris miniô fuerunt notati. Vnde rubricarum frequens mentio, & apud Perſium Sat. V, *Rubricæ Maſuri*, ſcripta Conſultiſſimi ejus viri Iuridica.

3. *Habet hæc res panem*] Ad eundem modum iſtoc dicitur, ut *res habet offenſionem, periculum, precium, uſum*, & id genus. Sidonius V Car. *Otia frigus habent.* Schefferus.

4. *literis*] Peculiari notione, prout notant ſcientiam nonnullam ſcribendi ac dicendi, ex qua *literarum* nomen, oppoſitum *eruditorum* nomini. Sueton. in lib. de Ill. Gramm. cap. 4. *Cornelius Nepos in libello, quod iſtinguit literatum ab erudito, literatos vulgò ait appellari eos, qui aliquid diligenter & acutè ſcienterque poſſint aut dicere, aut ſcribere.* Idem.

5. *deſtinavi illum artificium docere, aut tonſorium*] MS. & Patavin. *d. i. artificii d. a. conſtreinum.* Tilebomenus: *conſtreinum.* ſcribe, *tonſtrinam.* Schefferus: *artificii -- conſtreinum.* Hæc verba ſatis depravata ſunt, &, ut cenſeo, ſic emendanda: *deſtinavi, illum artificium docere aut tonſtreinum, aut præconem*, &c. *Deſtinavi, docere illum*, eſt, deſtinavi, ut doceat illum. nam *deſtinare* hic eſt abſolutè poſitum, pro *conſtituere apud ſe.* Quomodo Vellejus II, cap. 110. *pars ſuis ſedibus præſidium eſſe, deſtinaverat.* Sed quid illud, *tonſtreinum?* Puto eſſe à *tonſtrinus*, & intelligi tonſorem, quem ſic cenſeo vocatum, quod ſit in tonſtrina. Sicuti *cupidicinus* eſt in gloſſis pro eo, *qui cupidè eſt in cœnis.* Martialis lib. IV Ep. ad Lupum, ratione non multùm diſſimili: *Artes diſcere vult pecunioſas; Fac diſcat citharœdus, aut choraules.* Reineſius: *deſtinavi illum docere artificium aut tonſtreinum aut præconem.* Videtur peccâſſe librarius tranſpoſitu vocalium *e* & *i*, legendumque *tonſtrineum*, ſubintelligendo artificium: tonſtrineus à tonſtrina, ut ſpineus à ſpina. *Tonſtrinum* pro tonſore dici & accipi poſſe dubito. Sed mihi nec *tonſtrinæ*, nec *tonſtrineum* placuit: illud ideo, quòd difficile hîc ſit locum pro arte capere, tum quòd ſubitò deſultaret conſtructio intuitu ejuſdem à caſu gignendi in accuſandi, cùm tamen utrobique poſſit eſſe alter horum: hoc verò quia artificium tonſorium non eſt tonſtrineum, i. e. ad tonſtrinam pertinens, ſed tonſtrina pertinet ad artificium, eſtque ipſa tonſtrina concretum q. ex arte tonſoria, ut animal ex anima, homo ex huma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

ſorium, aut præconem, aut certè [1] *cauſidicum, quod illi auferre non poſſit niſi Orcus.* [2] *Ideo illi cotidie clamo: Primigeni, crede mihi quicquid diſcis tibi diſcis. Vides Phileronem cauſi dicum, ſi non didiciſſet, hodie ſamem à labris non abigeret. Modo, modo collo ſuo* [3] *circumferebat onera venalia: nunc etiam adverſus Norbanum* [4] *ſe extendit. Literæ* [5] *theſaurum eſt, & artificium nunquam moritur.* † *Ejuſmodi* [6] *fabulæ vibrabant, cum Trimalchio intravit, &* [1] *deterſa*

† *Encolpius.*

humanitate, & innumera alia. non ſic ſpina & ſpineum; nec ſic tonſor & ars quemadmodum tonſtrina & ars, quippe ars & tonſor (unde Grammaticè tonſorius, a, um) ſubjectô ſunt idem.

1. *cauſidicum*] Diſtinguit enim Fabius l. XII, c. I, forenſem atque mercenariam litium advocatorum & cauſidicorum vocem, ſeriò, à ſcientia & virtute Oratoris. *Docere* autem *præconem*, *cauſidicum* ita dicitur, quemadmodum *diſcat citharœdus*, *aut choraules* ex Martiali proximè adductum.

2. *Ideo illi cotidie clamo*] i. e. frequenter dico, inculco, *ἀειλογῶ*. *Sen. Ep.* 27. *Sic itaque me audi, tanquam mecum loquar*, &c. *Clamo mihi ipſe.* Th. Reineſius.

3. *circumferebat onera venalia*] Quænam erant illa onera? Puto ego bajulum fuiſſe circumforanei alicujus, ejuſque res venales circumtuliſſe per plateas. Niſi malis, *olera venalia*; nam *onera* non ſatìs placet. *Schefferus. Modò collo ſuo circumferebat onera venalia.* i. e. erat in ordine infimo laturariorum, *Φορτοβαστάκτης, ὁ τὰ ἀγώγιμα ἐκ φορτίων κερδήσας*, quæſtum faciens bajulandis mercibûs. *Onera venalia* ſunt faſces, ſarcinæ, , ſcorteæ, manticæ, valiſiæ, & quælibet volucra; nobis *Ballen*: collô vel loris collô dependentibûs ferri ſolita. *Reineſius.*

4. *ſe extendit*] Puto divitem, multiſque agris inſtructum innuere. nam *extendere ſe* hoc loco, ſicut ego arbitror, *proferre res ſuas & amplificare. Adverſum Nerbanum* accipio, pro è regione ejus, ex adverſo prædiorum Norbani, vicini fortaſſis hujus Phileronis, atque divitis. *Io. Schefferus.*

5. *theſaurum eſt*] An hoc retinendum? Plautus Aulul. II, ſc. 2.

Credo ego jam illum inaudiſſe, mihi eſſe theſaurum domi:
Id inhiat.

Scio, Voſſium cenſere, illud *Id* hîc poni pro *ideo*, ut ſit alio loco, verùm haud ſatisfacit. Adſcribam, quod obſervat Barthius lib. XXXI Adver. c. 6. Dicit ibi, codicem ſe habuiſſe Plauti Mſ. qui Taubmanni quondam fuerat, ex eo ita notat: *Auri theſaurum clam omnis, in medio foco. Mſ. gloſſam iſtam præfert: Nota, theſaurum neutro genere dici. Sanè futilem non eſſe puto, & reſpexiſſe ad illud, quod ſequitur: Nunquam indicare id filio voluit ſuo. Sed & tertio locô, ubi vulgò legitur; quam eum theſaurum commonſtraret filio. Mſ. quam id theſaurum. Quod ego interpolatum ab iis arbitror, qui verſum in veteri ſcriptura claudicare putaverunt. Cùm verius ſit, more Plauti M, & Comico non elidatur.* Hæc, ut dixi, Barthius, quæ non parum noſtra firmant. *Schefferus.* Certè in noſtro protographo finale compendium hîc non aliud quàm *m*.

6. *fabulæ vibrabant*] Tilebomenus: ſcribe, *fabulas vibrabant*. Schefferus: *vibrabant* neutraliter, pro, hinc inde jactatæ ſonabant. Elegans & appoſitum verbum, unde *vibrans oratio* apud Fabium. Sed & noſter adhibet in talibus, ut conſtat ex jam antè

publi-

[1] *deterſa fronte unguento, manus lavit, ſpacioque minimo interpoſito:* ‡ *Ignoſcite mihi (inquit) amici, multis jam diebus* [2] *venter mihi non reſpondit:* [3] *nec medici ſe inveniunt. profuit mihi tamen* [1] *mali-*

‡ *Trimalchio.*

publicatis. Et in re alia parili modô, *pilæ inter manus luſu expellente, vibrabant.*

1. *deterſa fronte unguento, manus lavit*] Non ſatis hoc intelligo. Quomodo enim frons detergitur unguentô? Alibi fit ſpongiâ, vel palliô apud noſtrum, non unguentô. Credo ſcripſiſſe, *deterſo fronte unguentô.* Deterſo fronte, eſt, terſo de fronte. Quomodo in editis: *Pierio defundes pectore verba*, pro, fundes de pectore Pierio. Item, *detraxit humeris laciniam*, pro, traxit de humeris. *Schefferus. deterſa.* Conſtructio indicat aliter hoc verbi legendum quàm poſitum. an acumine Hebræorum, aliis punctîs ſignantium ſecus quæ legi volunt? Nimirum *deterſa* i. *purgata f.* (ab) *u.*, idque ob exceſſum unguenti, & in odium; ac ſequitur, *manus lavit.*

2. *venter mihi non reſpondit*] non fecit officium ſuum, non exſolvit debitum ſuum. Tracta ratio loquendi à debitoribus, qui cùm omittunt facere, quod debent, *non reſpondere* dicuntur. Cic. XVI Ep. 2. *Fit ſæpe, ut ii, qui debent, non reſpondeant ad tempus.* Quia itaque venter ei erat lubricus, nec continebat cibos, ſicut oportuerat, non reſpondiſſe dicitur. Atque ita fortè non incommodè explicare licet iſta verba. Magis tamen inclino, ut exiſtimem hoc ita poſitum, ut apud Suetonium, *villa non reſpondet.* Extant verba vitâ Iulii c.46. *Villa non tota ad animum ei reſponderat.* Fuſcus apud Sen. Cont. 9. *Quòd pius ſim, ad manum argumentum eſt, nempe quia abdicanti reſpondet.* Enodius I Epiſt. 6. *non reſpondentia cultoribus arva.* Schefferus.

3. *nec medici ſe inveniunt*] Bene; opinor. Medici ſe non inveniunt; cùm quærunt mederi alicui, ſed medicinam nullam reperiunt efficacem ac idoneam. Nam vocabulum *medici* ſignificanter ponitur, & cum efficacia pro iis, qui re vera medentur, non ſolùm illis, qui medendi profitentur artem. Quaſi diceret, quæſiviſſe quidem ſatisfacere nomini ac profeſſioni ſuæ, voluiſſéque ipſo opere medicos eſſe, ſed non præſtare id potuiſſe. Sic hunc locum explico. Petronius in de bello Civ.

--- *quærit ſe natura, nec invenit.*

Ovid. Epiſt. Sapphûs. *Poſtquam ſe dolor invenit.* Sic enim ibi habere Mſs optima, Gronovius docuit. Ruricius II Ep. 9. *cùm me in me non inveniam.* Schefferus. *nec medici ſe inveniunt.* Vim elegantiæ iſtius optimè intelligemus ex hiſce *M. Senecæ præfat. l. 3 Contr.* ubi de declamatoribus in ludo tironibus: *Velut adſueta claſſi & dilecta umbræ corpora ſub dio ſtare non poſſunt, non imbrem ferre, non ſolem ſciunt: vix ſe inveniunt.* i. e. cùm diſerti ſuo arbitriô eſſent intraque ſepta ſcholæ ventilantes magnum ſpirarent, nihil minùs quàm diſertos ſe eſſe agnoſcunt, & vix mutiunt rhetoriſci, cùm in forum venerint pugnaturi. Hic *medici ſe non invenire* dicuntur, qui cùm medici eſſe & ſtare primo locô vel à ſeipſis vel à vulgo putarentur, in arenam, in ægrorum clinas protracti λογοθεώρητοι (*in verbis adſpectabiles*) ſunt & cum impoſtoria ſua loquentia promiſſorumque multa caligine & ambage involutorum vanitate non expediunt, quod ægrotis ſit uſui, nullos explicant. Verbum *invenire* eadem venuſtate de inanimatis dixere quoque veteres: *dolorem ſe invenire* de eo, qui cùm antè non ſentiretur, emicare incipit & gliſcere, *Ovid.* XV, *Ep.*

[1] malicorium, & tæda, ex aceto. Spero tamen jam ventrem [2] pudere, ni ſibi imponit; alioquin circa ſtomachum [3] mihi ſonat, putes taurum. Itaque, ſi quis veſtrum voluerit [4] ſua re cauſa [5] facere, non eſt, quod illum pudeat. Nemo noſtrum [6] ſolide natus eſt. Ego nullum puto tam magnum tormentum eſſe, [7] quam continere. Hoc ſolum vetare, ne Iovis poteſt. Rides Fortunata? quæ ſoles me nocte [8] deſomnem facere. Nec tamen in triclinio ullum vetui facere, quod ſe juvet

Ep. Her. tranſumtáque eſt iſta Latinitas in noſtram etiam popularem, cùm eum ſe invenire dicimus, qui quod antè neſcire videbatur, ejus nunc ſe ſatìs ſcium eſſe oſtendit; & cùm qualitatem v. g. *ſaporem, odorem, bonitatem, malitiam, ſe invenire*, quæ antè non obſervata nunc ſe erigit, exſerit & erumpit. *Th. Reineſius.*

1. *malicorium*] Pro MS. & Patav. *maleicorum.* Schefferus: *maleicorum, & tæda, ex aceto.* Scribe, *maleicorium. Tædæ* decoctæ in aceto meminit Plinius, ſed contra dentium dolores, non hunc morbum.

2. *pudere, ni ſibi imponit*] pro MS. & Patav. *pudorem ſibi i.* Tilebomenus: *Spero tamen jam ventrem, pudorem ſibi imponit.* ſic lege. *Spero tamen quòd jam venter pudorem ſibi imponat.* Schefferus: *pudorem ſibi imponit.* Suſpicor, *pudere, ni ſibi imponit.* Illud *pudere*, poſitum eſt abſolutè, ut in illo Ciceronis I de Orat. *Quem non pudet, hunc pœnâ dignum judico.* Sibi imponere ventrem dicit, quando non continet; quia novis aliis atque aliis, ipſíque ingratîſſimis remediîs ac potionibûs onerabitur.

3. *mihi ſonat, putes taurum*] ſcilicet, *ſonare*, & mugitum edere. Niſi velis legere, *putes eſſe taurum*, & potuit ob literarum ſimilitudinem excidiſſe iſta vocula. Cæterùm ſic Plautus, *crepitat mihi venter vacuus, crepant tibi inteſtina.* Schefferus. *putes taurum. Itaque.* legendum: *putes taurum mugire. Itaque.* Io. Cai. Tilebomenus.

4. *ſua re cauſſa*] Illud *cauſa*, gloſſema videtur. *Sua re*, eſt *ex ſua re*, omiſſa præpoſitione. vide infr. *Io. Schefferus.*

5. *facere*] ſcilicet, quod natura exigit. Sic infrà: *cœpit ad ſtellas facere.* Suſpicor ſic uſurpaſſe Plautum IV, ſc. 7, ℣. 81, ubi ait:

> *-- tunc etiam cubitare ſolitus es in cunis puer?*
> *SI. Scilicet. BA. etiamne facere ſolitus es, ſcin' quid loquar?*

Novi, aliter hoc explicare doctos, ſcilicet ut turpiculum quid denotet; nec repugno. Tantùm illa ipſa verbi ambiguitate puto ludi, ut non infrequens eſt Plauto. Conveniunt utique, cubitare in cunis, atque *facere* illo, quo dicebam, ſenſu. *Schefferus.*

6. *ſolide natus eſt*] ſic compactè, ut nihil intus ſit ſpirituum, qui ſubínde deſiderant exire. Verè Petronianum. Sic enim in editis: *Ita verò, inquam ego, tanquam ſolidos alligaturus, quibus non ſoleat venter injuriam facere.* Scheffer.

7. *quam continere*] abſolurè. Ita mox: *medici vetant continere.* Sic *continentiam* abſolutè poſuit Suetonius in Claudio cap. 32. *Dicitur meditatus edictum, quo veniam daret flatum crepitumque ventris in convivio emittendi: cum periclitatum quendam præ pudore ex continentia reperîſſet.* Idem.

8. *deſomnem facere*] Eripere mihi ſomnum, bombis tuîs. Sic *depilis, deplumis* exſtat apud alios. *Idem.*

I. *omnia*

et. Et medici vetant continere; vel, ſi quid plus venit, [1] *omnia foras parata ſunt:* [2] *aqua, laſanum, & cætera minutalia. credite mihi,* [3] *anathymiaſis ſi in cerebrum it, in toto corpore* [4] *fluctum facit. Multos ſcio ſic periiſſe, dum nolunt* [5] *ſibi verum dicere.* † *Gratias agimus liberalitati, indulgentiæque ejus, & ſubinde* [6] *caſtigamus crebris potiunculis riſum. Nec adhuc ſciebamus nos in medio lautitiarum,* [7] *quod ajunt, clivo laborare.* [8] *Nam tum mundatis ad ſympho-*

† *Encolpius.*

1. *omnia foras*] Ita ſuprà: *Domi leones, foras vulpes.* Et in jam editis. *G. oſter foras cœnat.* Io. Schefferus.

2. *aqua, laſanum*] pro MS. & Patav. *a. laſſant.* Tilebom. *laſſant.* L. *la.* Schefferus: *aqua, laſſant, & cætera minutalia.* Scribe, *aqua, laſanum, & cætera minutalia.* Per *minutalia* intelligit cùm alia, tum lignum, cum adhærente ſpongia, de qua Seneca Ep. 70. *Lignum, quod ad emundanda obſcæna adhærente ſpongia poſitum eſt, totum in gulam farſit.* Sunt autem *minutalia* dicta à *minutal*, quod ſignificat minutum qualecunque. habeſque *minutalia* etiam in Gloſſis Tironis cap. o, pag. 51.

3. *anathymiaſis ſi in cerebrum it, in toto*] MS. *anathimiam is ſi in cerebrum it in toto.* Patav. edit. *anathimia is ſi i. it, & in toto.* Schefferus ad Patavinam: Mirè hæc corrupta ſunt. Scribe confidenter cum Cl. Gronovio, *anathymiaſis in cerebrum it.* Ἀναθυμίασις Græce, vapor eſt, & exhalatio quæ hîc de ventris flatibus intelligenda. *In cerebrum it*, ad eundem modum, ſicut ſuprà, *vinum mihi in cerebrum abiit.* Reineſius: *anathymiaſis ſi in cerebrum it.* Græci hoc dicunt βλάπτεσθαι ἀπὸ τῆς τοῦ οἴνου ἀναθυμιάσεως (*lædi ab anathymiaſi vini*), *Athen. l. 2. Anathymiaſis* verò pro vapore ſeu exhalatione medicorum Latinitatis corruptæ vocabulum eſt. *Octav. Horat. l. 2 Euporiſt. c. 1. Quibus ex anathymiaſi caput fuerit inquietatum. Guarimpotus* Petro Damiani æquali ſeculo undecimô, *l. 1 Paſſionarii, cap. 2,* ſic: *Quòd ſi ex ſtomacho fuerit anathymiaſis in cerebro;* & *l. 2, c. 18. Anathymiaſis eſt ſtomachi reſolutio ex fumoſitate.* Et ſeculo tertiô decimô *Matth. Silvaticus med. de Salerno Pandect. c.43. Anathymiaſis, antimiaſis, delatio fumi ſurſum à ſtomacho ad corpus.* Paulò doctiùs proximus ab hoc *Ioh. Anton. Campanus l. 9, Ep. 44. Dicunt medici, ægrotare me ſtomachi fumô, quem & Græci anathimiaſin vocant.*

4. *fluctum facit*] ita eleganrer illos flatuum diſcurſus cum boatu ſeu mugitu, fluctuum, inſtar, deſcribit. *I. Scheffer.*

5. *ſibi verum dicere*] Quid? an ſcribendum. *dici:* Sed exiſtimo cohærere, *nolunt dicere verum ſibi.* Illud *ſibi* eleganter ponitur pro eo, quod ad uſus commodáque eorum valet. Senſus eſt; etiamſi ſentiant, quid exigat natura, nolunt tamen illud fateri, ac ſic palàm dicere verum, quod ipſis tamen foret utile. *Schefferus.*

6. *caſtigamus crebris potiunculîs riſum*] Erumpentem coërcemus atque impedimus. Eleganter Statius lib. IX Theb. de equo loquens: *nodîs & caſtigata jubarum libertas.* Idem.

7. *quod aiunt clivo*] Pro MSi, & Patav. *quo ajunt divo.* Schefferus: *quo ajunt, divo:* N. Heinſius: *quod ajunt, clivo.* rectiſſimé. Porro *laborare in medio clivo rei*, ille dicitur, cui pars illius maxima ſupereſt conficienda.

8. *Nam tum*] Pro MS. & Patav. *Nam cum.* Schefferus: *Nam cum mundatis.* Perperam. Legendum, *namque mundatis*, aut quid ſimile. Proximè

M abieri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

ſymphoniam menſis [1] *tres albi ſues in triclinium adducti ſunt ,* [2] *c*
piſtris , & [3] *tintinabulis culti , quorum unum bimum nomenculat*
eſſe dicebat , alterum trimum , tertium vero jam ſenem. Ego put
bam petauriſtarios intraſſe , & [4] *porcos, ſicut in circulis mos eſt, po*
tenta aliqua facturos. Sed Trimalchio exſpectatione diſcuſſa
† *Quem, inquit, ex eis vultis in cœnam* [5] *ſtatim fieri ? Gallum eni*
gallinaceum , [6] *phaſiacum, & ejuſmodi nænias ruſtici faciunt : m*
co

† *Trimalchio.*

abierimus à ſcriptura veteri, ſi legamus, *tum.*

1. *tres albi ſues*, &c.] Etiam hoc pro ſupercilio Trimalchionis rem magnificat: tali enim colore fuiſſe ſuem Calydonium eſt in Cleomenis Meleagro apud *Athen. l.* 9. Varicolores habebantur pro deterioribus. Cæterùm pompa iſta *ſuum* tintinnabulatorum an ſit è veteribus Romanis una neſcio; poterat videri ad XII illos D. AntonI dictos, cum tintinnabulis per vicos Lutetiæ liberè vagantes, conficta eſſe; nihil tamen adfirmo. *Th. Reineſius.*

2. *capiſtris*] Ad ora revinctîs, quibûs poſſent, quò eſſet lubitum, deduci. Martial. lib. I Epigr. 84.

Paret purpureis aper capiſtrîs. Io. Schefferus.

3. *tintinabulis*] Ad collum adpenſîs, quibûs ad ſpectaculum ipſarum vulgo traherentur. Hunc enim puto fuiſſe ſcopum iſtorum tintinabulorum. Ita habes aſinum, *tintinabulis perargutîs exornatum* apud Apulejum lib. x. *Schefferus.*

4. *porcos, ſicut in circulis mos eſt, portenta aliqua facturos*] Ludos, & cumprimis ſaltus admirandos per rotas, & id genus, quod alias petauriſtæ ipſi facere conſueverunt, & ſurſum deorſum per aëra ſe librare, volitantium inſtar, perque orbes cito ſaltu ſe tranſmittere. De quo Manilius lib. v.

Ad numeros etiam ille ciet cognata per artem
Corpora, quæ valido ſaliunt excuſſa petauro,
Alternoſque cient motus: elatus e ille
Nunc jacet, atque hujus caſu ſuſpenditur ille.
Membráque per flammas, orboſque e miſſa flagrantes
Molliter ut liquidis per humum ponuntur in undis.
Delphinumque ſuo per inane imitanti motu
Et viduata volant pennîs & in aëre ludunt.

Hæc ergo talia interdum & quadrupedes docebant facere, populoque in circulis oſtentabant, quæ res duravit ad noſtra uſque tempora, meminimuſque nos equulei, capræ, catulorum, qui hac arte plebem oblectarent. *Idem.*

5. *ſtatim fieri*] Grandius, pro parari, mactari. quomodo victimæ dicuntur *fieri*, cùm mactantur diis. vide Briſſon. Niſi malimus, culinare verbum eſſe, propriéque de præparatione ciborum uſurpari, quod mihi placet. Vt intelligatur, *coctum fieri*, quod uſurpat noſter in frequentibus. Plautus Aulul. III, ſc. 3. *Coquite, facite, feſtinate nunc jam, quantum lubet.* Malè corrigunt nonnulli, *farcite.* Martialis XIII, Ep. 54 de perna:

Ceretana mihi fiet, vel maſſa licebit
De Menapis; lauti de petaſone vorent. Idem.

6. *phaſiacum*] Vt hoc è tribus pro MS. & Patav. *penthiacum* eligerem, permovit comma in MS. poſt *gallinaceum.* Tilebom. *penthiacum.* lege, *pen-*

coci etiam vitulos [1] *æno coctos ſolent facere.* † *Continuoque cocum vocari juſſit, & non exſpect.ata electione noſtra maximum natu juſſit occidi: & clara voce.* ‡ *Ex quota* [2] *decuria es?* † *cum ille ex quadrageſima reſpondiſſet:* ‡ *Emptitius* [3] *an, inquit, domi natus es?* † *Neutrum, inquit cocus, ſed teſtamento Panſæ tibi relictus ſum.* ‡ *Vide ergo, ait,* [4] *ut diligenter ponas; ſi non, te jubebo in decuriam viatorum conjici.* † *Et quidem cocum* [5] *potentiæ admonitum in culinam obſo-*

† *Encolpius.* ‡ *Trimalchio.* † *Encolpius.* ‡ *Trimalchio.*
† *Cocus.* ‡ *Trimalchio.* † *Encolpius.*

pentaplum (πενταπλόος, --- πλȣ̃ς, quintuplus, quintuplex). Schefferus: *penthiacum.* Hoc quid ſit, non aſſequor. Putes, *penthicum* ſcribendum, & gallinaceo jungendum eſſe, ut ſit πενθικὸς (*lugubris*) gallinaceus, fortè quia Nocti ſacer. Reineſius: *Gallum enim gallinaceum, penthiacum, & ejuſmodi nænias ruſtici faciunt.* Superbus jactator ſuæ culinæ lauticias extollit, quæ in aliorum, etiam Regum, menſis è remotis locis petita ponuntur, conſpuit & depreciat. Quem *penthiacum* dicit, eum *h* trajectâ *phaſiacum* eſſe putem, ſc. gallum: æquantur enim phaſiani generi gallinacco alendi facultate, ſapore præſtant. Idem *Petronio* in editis quoque celebratur *ales Phaſiacis petita Colchis.* Quod propiùs abſit à ſcripto; quàm quod dedi, excuſſis omnium Cœnarum elenchîs, vix reperietur.

1. *æno coctos*] Pro MS. & Patavin. *eno cocto.* Tilebom. & Schefferus, hujus verba: *æno cocto ſolent facere.* Perperam. Scribendum: *ænô coctos ſolent facere.* Sic in ſequentibus: *ænô coctus fieret.* Illud *æno*, eſt *aëno*, vel *ahenô.* Quanquam & in Iſidori libris occurrat *enulum*, *e* ſimplici, ab hoc *eno* ſive *æno.* Schefferus.

2. *Ex quota decuria es? cùm ille ſè ex quadrageſima reſpondiſſet.*] Artificum Collegia habebant ſuos Patronos, Quinquennales, qui & Magiſtri: Decuriones: uniuſcujuſque etiam eorum Corporati in Decurias diſtributi erant: quo de plura *ad Inſcr.* 19 Cl. I. Transferri verò ex una in aliam modò honorificum & lucroſum; modò ignominioſum non minùs quàm ſi militi gradus mutaretur, ut è digniore loco ad ſtatum Equitis ſeu Tironis retrojiceretur; eodemque modo minatur hîc Trimalchio coco ſuo, ſi diligenter non poſuerit, ſe eum in *decuriam Viatorum* conjecturum. Cenſenda autem iſta ſunt ad morem Vrbis, in qua tot coquorum Decûriæ; in Colonia, ubi reliqua agi fingit Petronius, Corpora tot capitum, quæ quadraginta Decurias implerent, fuiſſe non potuerunt. *Reineſius.*

3. *an, inquit*] MS. *an inquit.* Patav. edit. *inquit, an.*

4. *ut diligenter p.*] *ut d.* ſic MS. Pat. edit. *ut* omiſit. Schefferus: *diligenter ponas.* Etiam hoc culinare verbum, pertinetque ad coquos, præparantes cibos. Mart. lib. XI Ep. 86.

Hinc exit varium coco minutal,
Vt lentem poſitam, fabamque credas.

5. *potentiæ admonitum*] MS. & Patav. edit. *potentia.* Tilebomenus: *Et quidem cocum potentia admonitum.* ſcribe. *Tum quidem coquus potentia admonitus.* Schefferus: *potentia admonitum.* h. e. potenter, validè, vehementer, ut ſit ablativus. Verùm ego mallem, *potentiæ admonitum*, iſto ſenſu: fuiſſe coquum admonitum per iſta heri verba potentiæ, quam herus in ipſum haberet, metuque ejus adactum, ut ſumma cura expediret mandata ejus. Cic. in Top. *ut veni Veliam,*

obſonium duxit. Trimalchio autem miti [1] *ad nos vultu reſpexit* † *Et vinum, inquit, ſi non placet mutabo, vos illud oportet* [2] *bonum faciatis. Deorum beneficio non emo, ſed nunc quicquid ad ſalivam facit in ſuburbano naſcitur eo, quod ego adhuc non novi. Dicitur confine eſſe* [3] *Taracinenſibus, & Tarentinis; nunc conjungere agellis Siciliam volo, ut cum* [4] *Africam libuerit ire, per meos fines navigem. Sed narra tu mihi Agamemnon, quam controverſiam hodie declamaſti.* [5] *Ego autem* [6] *ſi cauſas non ago, in diviſione tamen literas didici; &* [7] *ne mi putes ſtudia faſtidita, tres bibliothecas habeo; unam*

† *Trimalchio.*

liam, tuáque & tuos vidi, admonitus hujus æris alieni, nolui deeſſe ne tacitæ quidem flagitationi tuæ.

1. *ad nos vultu reſpexit*] Petronianum. Vt in editis: *reſpiciens ad Eumolpum.* Io. Schefferus.

2. *bonum faciatis*] Sic & Martialis lib. v Epigr. ad Turanium:

Vinum tu facies bonum, bibendo.

Formula eſt, modeſtè excuſantis tenuitatem rei appoſitæ. *I. Scheffer.*

3. *Taracinenſibus*] MS. *tarracimenſibus.* Patav. ed. *Tarracinentibus.* Schefferus: *Taracinentibus.* Num legendum, *Taracinenſibus?* Pomponius Mela II, cap. 4. *Sinueſſa, Liris, Minturnæ, Formiæ, Fundi, Taracina, Circes domus.* De Neronis profuſione in prædiis inſtruendis dilatandiſque, qua de agitur hoc loco, Suetonius abunde, & plerique veteres.

4. *Africam ire*] Vt Argum. Phorm. *Chremes clam habebat Lemni uxorem.* & Cæſar: *Pompejus Cypri viſus eſt.* Iuſtinus: *Cypri exulare.*

5. *Ego autem*] Hîc *autem*, eſt *enim.* Quale quid & apud veteres Iuriſconſultos obſervaſſe ſe Briſſonius commemorat. Infrà noſter: *In anguſtiis autem amici apparent.* Schefferus.

6. *ſi cauſas non ago, in diviſione*] Non exiſtimo ſe bene hæc habere. Quid enim, *in diviſione?* Scio, diviſionem partem eſſe declamationis, exercitiive apud Rethores, & jam pridem dixi aliqua in opuſculo de Stylo. Verùm ea non pertinet ad literas, ſed cauſſas. Puto igitur oportere diſtingui: *ſi cauſas non ago in diviſione, tamen literas didici.* Cauſas agi in diviſione puto, cùm ad diviſionem factam ſingulæ illarum explicantur partes. *Schefferus.* Ego, *in diviſione*, ſi id aliquomodò analogia phraſeωs ferret, ut dicimus *in otio, in progreſſu,* &c. facilè pro *carptim, in tranſitu*, ſimilive caperem. ut eſſet ſenſus: quantum per ætatem & ſtatum licuit, ſtudia attigi, non faſtidivi. Vel etiam: *Ego ſi cauſas non ago*, aptus tamen agere, ſive in foro, ſive in ſchola; *in diviſione namque literas didici*, h. e. (partem præcipuam ponendo pro toto) Rhetorice operam aurium & linguæ locavi, declamavi, eoſque progreſſus feci, ut intelligam quid in controverſia ſit, quid proponendum: hoc enim eſt *diviſionis*, ut habet auctor ad Herennium. & *literas didiciſſe*, propriè eſt acutè ſcienterque dicentium, aut ſcribentium, ut Cl. Schefferus paulò antè ex Sueton. docuit. Sed jam habito MSô, video nullum eſſe comma inter *ago* & *in*, poſſuntque hæc pro cujuſque captu intelligi, atque diſtingui. Vtrum accipias, *in diviſione agere*, aut *diſcere*, parum ad guſtum. Nam *cauſas agere*, planè includit omnes partes declamationis, &c.

7. *ne mi putes ſtudia faſtidita*] pro MSi, & Patav. *n. me p. ſ. faſtiditum. mi*, eſt *mihi.* ut ſæpe. Mutavi, quòd deſcriptori

nam Græcam, [1] *alteras Latinas. Dic ergo, ſi me amas,* [2] *periſtaſin eclamationis tuæ.* † *Cum dixiſſet Agamemnon.* ‡ *Pauper, &* [3] *dies inimici erant; ait Trimalchio,* † *Quid eſt pauper?* [4] *Vrbane, inuit Agamemnon, & neſcio quam controverſiam expoſuit. Statim Trimalchio: Hoc, inquit, ſi factum eſt, controverſia non eſt; ſi factum non eſt,* [5] *nihil eſt.* ‡ *Hæc, aliaque cum effuſiſſimis proſequeemur laudationibus,* † *Rogo, inquit, Agamemnon mihi cariſſime, umquid duodecim ærumnas Herculis tenes, aut de* [6] *Vlyxe fabulam, uemadmodum illi Cyclops pollicem* [7] *penicillo extorſit? Solebam hæc*

† *Encolpius.* ‡ *Agamemnon.* † *Trimalchio.* ‡ *Encolpius.* † *Trimalchio.*

tori tantum difficilè tribuam: quem ovimus, & in progreſſu meliùs nocemus.

1. *alteras Latinas*] pro MS. & Patav. *lteram Latinam.* Schefferus: *alteram atinam.* Mallem, *alteras latinas,* quia ermo eſt de bibliothecis tribus. Tiebomenus: *tres bibliothecas habeo.* lege. *duas bibliothecas habeo.*

2. *periſtaſin declamationis*] MS. *periſtaſim.* in marg. *circumſtantiam.* Schefferus: περιστάσεις, quas & *attributa,* & *elementa* vocant, ſunt ea omnia, quæ ad perſonam, rem, locum, tempus, modum, cauſſam pertinent alicujus facti, ut oſtendimus in Notis ad Anonymi Rhethorica. Ergo, *dicere periſtaſin declamationis*, nil eſt aliud, quàm explicare ſeu enarrare factum, cum omnibus ſuis circumſtantiis, de quo habenda declamatio. Ideo & ſtatim pòſt ſic incipit Agamemnon: *Pauper & dives inimici erant.* Vult narnare factum, & ſic tradere argumentum declamationis.

3. *Pauper & dives inimici erant*] Frequentiſſimè in hoc argumento, inimicitiarum Divitis & Pauperis experiri conſueverunt Rhetores: ſic *Quintil. declam.* VII, IX, XI. Iſta noſtri referam ad *M. Senecæ* 5 *Controv.* ſecundam, vel etiam quintam. *Th. Reineſius.*

4. *Vrbane*] quid ita? quia per hoc, dum neſcire ſeſe ait Trimalchio, quid ſit pauper, divitias ſuas inſinuat, quæ ſcilicet non ſinant eum hoc noviſſe. *Io. Schefferus.*

5. *nihil eſt*] controverſia nempe. Nam ſi revera ita factum, ſicut tu nunc memoras, quis erit locus controverſiæ. Poſtulat enim ea rem dubiam, ſive in perſona, ſive in tempore, ſive in loco, ſive in re quapiam alia. At tu iſta profers, tanquam indubia. Hunc puto eſſe loci ſenſum. Plaut. Captiv.

At nihil eſt, ignotum ad illum mittere, operam luſerit. Scheffer.

6. *Vlyxe*] Sic MS. & infrà, editi *Vlyxes pro ariete.* non ut hîc Patav. *Vliſſe.* *s* enim mutatur in *x*, ut *Ajax,* ex Αἴας; *&c.*

7. *penicillo*] MS. & Patav. ed. *poricino.* Schefferus: *poricino.* Vlyſſes *poricinus* hic eſt, opinor, ab antiquo *porico,* pro quo deinde dixerunt *porigo,* & *porrigo*; quanquam fortè rectius ſit *poricivo*, quomodo à *cado,* eſt *cadivus,* atque ita accipi de eo poteſt, qui porrexit quidpiam Cyclopi, vinum fortè: nam fabula, quam reſpicit, ignota eſt, nec apud Homerum exſtat, quod cum his conveniat. Poſtremò credi poteſt, tale quid finxiſſe Trimalchion, ut ſolent præſidentes, & jactabundi, licèt imperiti rerum, nam & quod ſequitur de Sibylla Cumana, alias non legitur, & mox *inſolentia* Trimalchionis expreſsè notatur. Tilebo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

hæc ego puer apud Homerum legere. Nam Sibyllam quidem Cu
ego ipſe oculis meis vidi [1] *in ampulla pendere ; & cum illi pueri*
cerent, [2] *Sibylla ti thelis ? reſpondebat illa,* [3] *apothanin thelo.* ‡ No
dum efflaverat omnia , cum repoſitorium cum ſue ingenti menſa
occupavit. Mirari nos celeritatem cœpimus, & jurare ne gallum qu
dem gallinaceum tam cito percoqui potuiſſe ; tanto quidem magi

‡ *Encolpius.*

qu

lebomenus : *Illi Cyclops pollicem porricino extorſit* , ſcribendum ex Homeri ipſius Odyſſ. 9. *ille Cyclopi Polyphemo oculum extorſit.* Reineſius : *Tenes de Vlixe fabulam, quemadmodum illi Cyclops pollicem poricino extorſit. Solebam hæc ego puer apud Homerum legere.* Petronio præ Homericis reliquis placuit fabula de Cyclope & Vlyſſe , ut patet ex editis olim. Et cum ignota ſit iſta de *poricino*, difficilis quoque & lubrica circa eam erit divinatio noſtra; quam ideo cum venia proponimus. Vlyſſes ad Cyclopem ἄνδρα πελώριον (*virum immanis magnitudinis*) & monſtroſæ vaſtitatis , *modicè humiles collectus in artus* ὀλίγος τε καὶ οὐτιδανὸς καὶ ἄκικυς (*exiguus, nullus, non viribus ullis*) , *Hom. Od.* 10 , res contemtibilis ; Ei igitur Cyclops *pollicem extorſit*, i.e. luxavit, ejecit, non vecte, contô, fuſte, ῥοπάλῳ ſive clavâ, quam Polyphemo geſtamen tribuit Poëta l. d. ſed *penicillô* i. e. aſſulâ , virgula vel feſtucâ , χειρελδίῳ *Polluc. lib.* 5 περὶ ἑστιάρχων , (*de cuſtodibus domuum*) . Peniculus quicquid dependet , velut extremum rei ; leve ideo & violentis ictibus inferendis minimè aptum. *E poricino* verò facere *penicillo* non eſt violentia, ſi præſertim lineas duas breves , *è* quibus litera *n* conſtat , in duas longiores *ll* extendi cogites. Hic fortè ſenſus eſt fabulæ inter ſe batuentium Vlyſſis & Cyclopis , quam præter Poëtas ludens confinxit narrator jacticulus , & in oculis ſuis ſapiens.

1. *in ampulla pendere*] Adſcribam verba Iuſtini Martyris de hac Sibylla , ut oſtendant hominis libertatem loquendi. Exſtant in Cohortatio ejus iſto ſenſu : *Hanc Sibyllam Bab lone ortam ad Campaniæ oras neſcio qu modo perveniſſe ferunt , ubi reſponſa a dit , in urbe, cui Cumæ nomen eſt , ſexto Bajis lapide. Vidimus ſanè , ea in ur cùm eſſemus , locum quendam , ubi Baſil cam ingentem uno fabrefactam ſaxo co ſpeximus. In media baſilica nobis oſtend runt tria ſolia , ex eodem exciſa lapide quibus aquâ repletis laviſſe ibi eam , ſtola ſumptâ in penitiſſimam ſe baſilic ædem , eodem exſtructam ſaxo abdere , at que in media ea æde ſuper ſublimiore gra du & throno conſidere ſolitam, & ſortes a eum modum promulgâſſe dixerunt.* Hi planè nulla mentio ampullæ. Neque ſcio, quomodo pependerit in ampulla , niſi fortè , ſicut cineres in urnis, ſuſpenſa fuerit in ea ad tectum illius baſilicæ , quam Iuſtinus deſcribit. *Schefferus.*

2. *Sibylla ti thelis*] Pat. ed. *S. tethilis*; *ſed* MS. *ſibilla tethilis*, ad marg. (pro *tethilis*) *ti thelis. i. quid vis.* Schefferus : Σιβύλλα, τί θέλεις ; *Sibylla quid cupis ?* Tilebomenus : *Sybilla thetilis,* ſcribe. τί θέλεις. Hîc , hîc eſt ubi videas planè , quod in *Iudicio* antè noſtro attigimus , ammanuenſem nempe , multos errores infudiſſe in hanc ludicram Petronii Arbitri cœnæ Trimalchionis Diſpunctionem ; ut qui neque Græcè , neque Latinè bene ſciret.

3. *apothanin thelo*] ed. Patav. *apothan in helo.* Aſt MS. ad *m. apothani thelo. i. moriar.* Scheff. & Tilebom. ἀποθανεῖν θέλω, h. e. *mori deſidero.*

I. *voca*

quod longe major nobis porcus videbatur eſſe, quam paulo ante aper fuerat. Deinde magis, magiſque Trimalchio intuens eum: † Quid? Quid, inquit, porcus hic non eſt exenteratus? Non mer-Hercules eſt. Voca, [1] voca cocum in medio. ‡ Cum conſtitiſſet ad menſam cocus triſtis, & diceret ſe oblitum eſſe exenterare. † Quid oblitus? Trimalchio exclamat: putes illum piper, & [2] cuminum non conjeciſſe? deſpolia. ‡ Non fit mora: deſpoliatur cocus, atque inter duos tortores mœſtus conſiſtit. [3] Deprecari tamen omnes cœperunt, & dicere: [4] Solet fieri, rogamus mittes; poſtea ſi fecerit nemo noſtrum [5] pro illo rogabit. [6] Ego crudeliſſimæ ſeveritatis non potui me tenere, ſed inclinatus ad aurem Agamemnonis: Plane, inquam, [7] hic debet ſervus eſſe nequiſſimus; [8] aliquis obliviſceretur porcum [9] exenterare? non

† *Trimalchio.* ‡ *Encolpius.* † *Trimalchio.* ‡ *Encolpius.*

1. *voca cocum in medio*] Valeſius in diſſertat. Omitto ſolœciſmum inſignem: *Ego puto medicum & numularium: medicus qui ſcit*, pro medicum: item alium ei ſimilem, *ærumnoſi, quibus præ mala ſua cornua naſcuntur*, id eſt præ malis ſuis: necnon *nummos in publico effundere, in ſolio deſcendere, vocare cocum in medio*; pro *in publicum, in ſolium, in medium.* Quis in Arbitro toleret, &c. De medico habebimus in ſeqq. ubi recordandum, *medicus* ibi non reſpicere præcedens *puto*, ſed inchoare perfectam orationem. q. d. *medicus* eſt talis *qui ſcit* & quæ ſeqq. *præ mala* ſuprà jam explicuimus. Ad reliqua reſpondent: Liv. 4, d. 4. *In ſua matrefamil. jus retinere* (pro *in ſuam*), &c. Ovid. 13 Metamorph.

Nec vos audiſtis in illo crimina.

i. *in illum.* Id. 4 Faſt. *Venerem -- in gente receptam.* pro *gentem.* Plaut. Aulul. a. 3, ſcen. 5. *Intromiſiſti in ædibus* 500 *cocos.* & ſimilia.

2. *cuminum non conjeciſſe*] abſolutè, pro conjeciſſe in porcum coctum. Hoc autem volunt iſta verba, coquum hoc excuſare per oblivionem ſuam, quaſi res ſit minuta, quæ oblivioni poſſit tradi, ut ſi piper omiſſum eſſet, aut cuminum. *Io. Schefferus.*

3. *Deprecari*] Petronius in editis: *diſpenſatoremque deprecati ſumus, ſervo remitteret pœnam.* I. Schefferus.

4. *Solet fieri*] Rurſum Petronius alio loco: *Solent, inquit, hæc fieri, & præcipuè in hac civitate.* Seneca in Apoc. *Hoc fieri ſolet?* Martial. VI Epigr. ad Tuccam:

Tucca, ſolet fieri, denique Tucca licet. Schefferus.

5. *pro illo rogabit*] Optimé. Phædrus noſter lib. III, cap. 3. *Damnum haud recuſant, tantùm pro vita rogant.* Vbi vide, quæ notavi. *Scheffer.*

6. *E. crudeliſſimæ ſeveritatis non potui me tenere*] Et hoc bene, nam ſubaudiendum, *cauſâ*; quaſi diceret propter ſeveritatem illam crudeliſſimam non potui. Salluſtius: *Exercitum opprimendæ libertatis habet.* Cic. 2 de Or. *Cùm ille ſe cuſtodiæ diceret in caſtris remanſiſſe.* Idem.

7. *hic debet ſervus eſſe nequiſſimus*] Ita ſolet Petronius, etiam in editis. Vt: *hic neſcio quid boni debet eſſe.* Pro, eſt ſine ullo dubio. Sulpitius Severus Ep. I. *Hic homo debet homicida eſſe.* Id.

8. *aliquis obliviſceretur*] Eleganter, omiſſa interrogationis particula, *an.* Vide infrá. *Idem.*

9. *exenterare*] pro MSi *exinterare*, & Pata-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

non me-Hercules illi ignoſcerem, ſi piſcem præteriſſet. At non Trima chio, qui relaxato in hilaritatem vultu: † *Ergo, inquit, quia ta malæ memoriæ es, palam nobis illum exentera.* ‡ *Recepta cocus tun ca cultrum arripuit, porcique ventrem* [1] *hinc, atque illinc timid manu ſecuit. Nec mora, ex plagis ponderis inclinatione creſcentibus* [2] *tomacula cum botulis effuſa ſunt. Plauſum,* [3] *poſt hoc automatun famili*

† *Trimalchio.* ‡ *Encolpius.*

Patavino hîc *extenterare*. Schefferus: *extenterare*. Corrige, *exenterare*, ut ſuprá.

1. *hinc atque illinc*] ab hac atque illa parte. Florus IV, c. 2. *Trecenta amplius millia hinc vel illinc, præter auxilia Regum.* Schefferus.

2. *tomacula cum botulis*] MS. *thumatula cum botulcus.* Patav. ed. *tomacula c. betulcus*, huic Schefferus: Corrige, *cum botulis*; vel *botellis*. Botuli ex inteſtinis. Itaque præbebant ſpeciem porci non exenterati. Erant autem in deliciis apud veteres, ut notum. Paulus Frambottus Patav. in præfatione: Ioanne Sarisberienſi auctore porcus Trimalchionis aliis animalibûs, atque eſcîs gravidus, in hoc fragmento lepidiſſimè deſcribitur. Tilebomenus: *porcique ventre tomacula cum botulis effuſa.* Porci iſtius, ut ita vocem, Trojani, qui Trimalchionis menſæ apponitur, meminit Ioannes Sarisberienſis, Epiſcopus quondam Carnotenſis, Ludovico VII in Galliis rerum potiunte, Policratici ſui libri octavi, capite ſeptimo, his verbis: *Cœnam Trimalcionis apud Petronium, ſi potes ingredere, & porcum ſic gravidari poſſe miraberis: niſi fortè admirationem multiplex ignota & inaudita luxuria tollat.* Ioa. Lud. Praſchius in epiſt. ad Chr. Arnoldum: quod ajunt, *narrationem caſus infelicis illius, vitreorum vaſorum artificis, & porcum Trimalchionis aliis animalibûs atque eſcîs gravidum, his contineri; quæ à Ioh. Sarisberienſi accepimus Petroniana eſſe:* facile vel ex *Gellio* ſcias, *lib.* III *Noctium, c.* III, quæ ſit vera in his talibus *judicii norma*. Dein, quis malit hinc efficere, non fefellit, quàm cautè fefellit: Quaſi legiſſe Sarisberienſem non queat ſimia, &c. Reineſius in præfatione: Saresberienſem alio ſaltem exemplari ſive Gallicô ſive Anglicanô, non hoc Truguriano, quod putant & ſupponunt Viri docti, uſum eſſe tandem deprehendo. Nam lib. 8 c. 7 eum qui de porco Trojano, aliis animalibûs gravido, luxûs causâ parato & illato menſis, doceri velit, *cœnam Trimalchionis apud Petronium ingredi* jubet; at ejus generis porcum neque editiones Petronii, neque Fragmentum hocce uſquam vel nominant, vel deſcribunt: quod tamen perſuadere nobis voluit *Frambottus*: nimirum botulos habens pro animalibus, & turdos vivos tantiſper clauſos in ventre porci pro hujus fartura. Idem in ſcholiis: *tomacula cum botulis effuſa ſunt.* Porcus botulîs farctus, itemque aper ſuprà in cujus ventre turdi vivi clauſi fuerunt, non eſt porcus Trojanus Quiritium, de quo providit Lex Fannia, v. *Macr. l.*3 *Sat.*13, ſed inſtar ejus; neque idem cum iſto χοῖρος ὀπτὸς τὴν γαστέρα δεικνὺς ἄνω πλήρη οὖσαν πολλῶν ἀγαθῶν (*porcus aſſus pronum ventrem multorum bonorum plenum oſtentans*) ex Hippolochi Macedonis epiſtola, qua Carani nuptiale epulum deſcripſit apud *Athen.* 4, *cap.* I; neque ille ſemiaſſus, ſemielixus, ἄσφακτος γεμιστὸς χοῖρος (*injugulatus, gravis porcus*), apud eundem lib. IX. Eſt enim inter hoſce & iſtum Romanorum veterum pluſculum differentiæ; id quod fraudi fuit curioſitati *Saresberienſis*, qui *l.* 8 *Polycrat. cap.*7, de porco in cœna Trimalchio-

familia dedit, & [1] *Gajo feliciter conclamavit : nec non cocus* [1] *potione*

chionis ſic loquitur, tanquam Trojanus iſte fuiſſet. Quod ſi cui durum videtur ei memoriæ erratum imputare, alienum & quidem integrius exemplar, quo Trojanum iſtum repererit, eum lectitaſſe, probabiliter adfirmari poteſt. *De anſere, qui intra ſe capit cupedia*(ita l.pro *cupia* & *aucupia) prandii*, i. e. olus, iſiciatum, turdum, turturem, alias aves, Poëta anonymus:

Plura ſaginato concluſit fercula capsô
Cupedia & pulpas ducere docta manus. &
Vna capit totas anſeris arca dapes.

Vix ſerò animadverto Dn. Reineſium efficaciſſimè huic Fragmento patrocinari.In ſeqq. enim dicet:*verba noſtri ex Sarisberienſe eſſe ſubſtricta.* Ergo noſter Sarisberienſem legit, verba & res inde mutuavit, ut ſuum interpolaret. Quî igitur fit, quòd Sarisberienſe porcum nobis Troianum tot aliis animalibûs gravidum in cœna Trimalchionis promittente; hic duos quidem apponat porcos,ſed priorî vivîs tantiſper turdis clauſis uſquedum voluptatis cauſâ erumperent & triclinium pervolitarent : altero botulis ſolùm diſtento. Næ ſi noſter Sarisberienſem legiſſet,aliter vel alterutrum farſiſſet porcum. Vnde mihi firmiter perſuadeo, ei nunquam Nugas Cur. Sarisberienſis viſas. Quidquid etiam ſit. Et Raſchius : *cautè* inquit *fefellit*. Stolidi hoc eſſet non cauti, verba exſcribere, & materiem ſub qua tutiſſimè latere poſſis ſuſque deque habere. Quò ex Gellio tendit, an fragmentum moribus ingenii atque linguæ Petronii conſentiat, ad talia paſſim reſpondetur; nec non paulò infrà, vel ob ſummam æqualitatem ſtyli,verba fragmenti ex Sarisberienſe non eſſe ſublecta.

3. *poſt hoc automatum*] Sic MS. *automatum*,non Patav. --- *aton*. Schefferus: Optimè. Intelligendum autem eſt *automaton* de facto coci, quod ipſe proprio inſtinctu, nemine petente, aut ſuggerente ſuſceperat. Gloſſæ veteres eruditiſſimæ, αὐτόματος, *per ſe, injuſſus, ſponte*.

1. *Gajo feliciter*] Schefferus: Bene precantur Trimalchioni, hoc enim prænomen ejus fuit. Neque aliter habent pridem editi. Inſcriptio poſtis triclinaris, ſuprà memorata. G. POMPEIO. Item paulò pòſt: G. NOSTER (ita habent libri veteres conſenſu maximo, non ut noſter, CN.). Semper prænomen ejus per G. ſignatur,quod *Gajum* denotat. Vide Probum à Cl. Ernſtio publicatum. Putat quidem Ianus Douza I Præc. 14, CN. utrobique oportere ſcribi, quia *Cneus* fuerit Pompei Prænomen. Sed non magis *Cnei*, quàm *Gai*, ſive *Cai* dicti ſunt Pompei,uti liquet ex Inſcriptionibus apud Gruterum ſatis multis. Quare fruſtra hîc de mutatione cogitatur. De *Feliciter*, Briſſonius videri debet, & Phædrus noſter v, cap. 2. *Gajo feliciter conclamavit*. Statilius in Apologia: Satis liquet, P. C. ex iis quæ hactenus disputavimus, quanti ſit ad ſententiam de hujus fragmenti ſtatu ferendam, quòd mendîs & barbariſmîs, & cæteris ſermonis vitiis inquinatum ac deformatum eſt, cùm partim ea vitia de induſtria adhibita, partim fortuitò illapſa oſtendimus. Age viciſſim, quæ integra hîc videmus, quæ caſtigata, quæ urbanitatis, & elegantiæ plena, & ad Petroniani palati ſaporem perfecta, num à barbaro & inconcinno illorum ſeculorum excogitari ac fingi potuerunt,quorum ſi placet nonnulla inſigniora in medium proferam. Omiſsîs quæ doctiſſimus Schefferus (ſuprà) recenſuit,addo *cœnam liberam, pueros capillatos, canes laconicos, ferrum Noricum, titulum auctionis, ciſternam frigidariam*; *ſponſionis provocationem, ſi praſinus proximis Circenſibûs*

[1] *potione oneratus eſt, etiam* [2] *argentea corona,* [3] *poculumque in lanc[e] accep[it]*

bûs primam palmam; monumentum quod hæredem non ſequeretur, in fronte pedes centum, in agrum ducentos pedes porrectum; adde *morem ultimo ſuppliciô in ſervos animadvertendi*, & quòd *genio Domini, maledicere capitale fuerit*. Quid illæ notiones vocum ex intimo Latinitatis penu depromptæ? *familiæ* pro ſervis, *contubernalis* pro uxore ſervi, *malignè* pro parum, *pro reliqua ſua inſolentia*, non juxta rel. s. i. *duravi interrogare* pro ſuſtinui cum Tacito (de Auguſto, *in nullius unquam ſuorum necem duráſſe*); *præconis artificium* pro re quæſtuoſa cum Martiale, *artes* enim, ait ille, *diſcere vult pecunioſas, præconem facito vel architectum; fortunæ filius* cum Horatio; *imperare* pro exercere cum Virgilio, ubi ille,

Exercetque frequens tellurem atque imperat arvis.

In ſigno Piſcium natos obſonatores futuros, eruditionem non vulgarem ſapit; obſonium pro piſcibus quaſi per antonomaſiam. Iam *proſcribere*, i.e. venum exponere; jam *caſtigare crebrîs potiunculîs riſum*, & non potiùs coërcere; & *interpellare* pro impedire; *ſubornatus* pro inſtructus; *ſupremum diem obire pro mori*, ad ſummum enim barbarus obire ſimpliciter dixiſſet; *offendere* pro diſplicere. Quid illa? *ſecundum literas, ſecundum ſtatuam, ab hoc epigrammate poëtarum cœpit eſſe mentio; ab hoc ferculo Trimalchio ad laſanum ſurrexit*; nonne in medio Latio videntur nata? &, *odi peſſime*, non potiùs odi maximè. Quid illæ aliæ formulæ minimè vulgares, *& facinus indignum, aliquis ovillam eſſet tunicam habet?* ubi notabilis eſt antiquorum lanæ frequentior, quàm lini uſus, & ipſe non admodum vulgò notus: Item, ubi Trimalchio in coquum excandeſcens *Oblivisceretur*, inquit, *aliquis porcum exenterare*: in quibus ego formulis Maronianam muſam elegantiſſimè hunc ipſum affectum exſequentem agnoſco, cùm ait,

Tunc pater omnipotens aliquem indignatus ab umbris
Mortalem infernis ad limina ſurgere vitæ.

Iam illæ tranſitiones lepidiſſimæ *Quid multa? ne multis vos morer.* it. ubi convivas oſcitantiam coci damnantes inducit, quòd porcum non exenteraverit, ipſeque dicit, *non mehercules illi ignoſcerem, ſi piſcem præteriſſet*, ſtatim ſubjicit; At non Trimalchio, qui relaxato ad hilaritatem vultu, *Ergo, inquit, quia tam malæ memoriæ es, palam nobis illum exentera.* affine huic illud Virgilii,

Hæc Proteus, & ſe jactum dedit æquor in altum,
Quamque dedit ſpumantem undam ſub vertice torſit.
At non Cyrene, namque ultro affata timentem:
Nate licet triſteis, &c.

Audite reliqua hujus narrationis, & niſi lepidiſſima ſunt, & verè Petroniana, me licet impoſtorem, & planum, & hoc fragmentum ſuppoſititium, & adulterinum judicate. *Recepta coquus tunica cultrum arripuit, porcique ventrem timida manu ſecuit; nec mora, ex plagis ponderis inclinatione creſcentibus tomacula cum betulcis effuſa ſunt. Plauſum poſt hoc automaton familia dedit, & Gajo feliciter conclamavit.* Quid elegantius, quid expreſſius, quid lepidiſſimo ſcriptori convenientius? ſexcenta ſunt hujusmodi, P. C. quæ ſi velim enumerare ſingula & laudare pro merito, nullum dicendi finem faciam, &c.

1. *potione oneratus*] mallem ego, *honoratus*, hoc enim quærebatur potione iſta, non ut ebrius evaderet. Petronius in editis: *Apollo lyram modò nato flore honorabat*. Vereor, ne hoc vitium recurrat inferiùs, ubi legitur: *oneratuſque aliquot coronîs*. Quia ſequitur *unguento fluente*, ceu illo ipſo tempore. *Schefferus*. *oneratus*. Præſtat de ſervis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

accepit Corinthia, quam cum Agamemnon propius conſideraret, ait Trimalchio: † *Solus ſum, qui vera Corinthia habeam.* ‡ *Exſpectabam,* [1] *ut pro reliqua inſolentia diceret, ſibi vaſa Corintho adferri. Sed ille melius: Et* † *forſitan, inquit, quæris quare ſolus Corinthia vera poſſideam? quia ſcilicet ærarius, à quo emo Corinthus vocatur; quid eſt autem Corinthium,* [2] *niſi quis Corinthum habeat? Et, ne me putetis* [3] *neſapium eſſe,* [4] *valde bene ſcio, unde primum Corinthia*

† *Trimalchio.* ‡ *Encolpius.* † *Trimalchio.*

ſervis *oneratus*, quàm honoratus; & hic non ſolùm potione, ſed & aliîs, ut ſequitur, acceptus.

2. *argentea corona*] Quæ habebat folia ex argento. Plinius XXI, cap. 3. *Craſſus dives primus argentô aurôque folia imitatus, ludis ſuis coronas dedit.* Schefferus.

3. *poculumque*] potionem. Lamprid. in Heliog. *Denique hæc genera poculorum ante Heliogabalum non leguntur.* De maſticato, pulejato, & ſimilibus vinis loquitur. Eſt verè Petronianum. Sic enim in fragmentis editis: *ad libidinis incitamentum myrrhinum ſe poculum bibiſſe.* Idem.

1. *Exſpectabam, ut*] Prorſus eleganter. Senec. Ep. 96. *Expecto jam, ut manducata ponantur.* Idem.

2. *niſi quis Corinthum*] Puto emendandum, *niſi quia Corinthum.* non aliam ob cauſam vas dicitur Corinthium, niſi ob eam, quia quid habet ex Corintho. Terent. Eunuch. V, ſc. 5. *Non dubium eſt, quin mihi magnum ex hac re ſit malum, niſi quia neceſſe fuit hoc facere.* Schefferus. *Quid eſt autem Corinthium, niſi quis Corinthum habeat.* lege. *quid eſt Corinthus, niſi qui Corinthium habeat.* Cæterùm cùm mecum ipſe reputo hunc locum Petronii, atque cum his comparo, quæ Marcus Antonius Muretus enarrat de ære Corinthio, variar. Lectio. Libri tertii, capite quinto: libenter contenderem, hûc illum mentem & oculos advertiſſe, ac novum iſtud Fragmentum aliàs conſuluiſſe. *Tilebomenus.* Cui ſuprà *in unius oſtiarii cella plus repoſitum eſt argenti, quàm quiſquam in fortunis habet*; qui *tot pedibûs ſtat, tot terrâ marique poſſidet*; cui infrà, *ſuperflui uno die in arcam infertur ſeſtertiûm centies, boves domantur quingenti*; qui *Siciliam* (eſto per jocum, ut Satyræ ratio non abnuit) *ſuis agellis conjungit, ut cùm Africam libuerit ire is per ſuos fines naviget*; & jam olim *plus habuit quàm tota patria,* Quidni, inquam, is quoque *Corinthum* ſe *habere* dicat, aut certè ſic intelligi velit? Hæcque μεγαλοπρεπῶς, magnifico ſenſu, capienda: *Quid eſt habere Corinthium*, ſive à fabro, ſive ab urbe ſic dictum, *niſi quis Corinthum*, Corinthoſve ærarios, vel æquipollens *poſſideat, aut verò multò magis opes urbi Corintho pares.* Et hoc eſt illud *melius (Sed ille melius)* quod præmittitur. Dicerem quidem ſimpliciter intelligi Corinthum urbem; quòd hìc haud dubiè ſub nomine Trimalchionis de Principe agatur, Nerone, aut Claudio: id verò dramatica tractandi ratio ſcire, non ſic efferre permittit. Nec tamen cui officiant quæ præcedunt, & ſequuntur: *pro reliqua inſolentia. à quo emo Corinthus vocatur*: quæque *de Annibale, & ære Corinthio* admiſcentur. inter hæc enim Ille tegitur aut detegitur, eſtque aurum æri proximum.

3. *neſapium*] Inſipientem: ſicut dicitur, *neſcius, nefarius,* & ſimilia. Laudat Salmaſius in Exercitationibus Plinianis hoc vocabulum, ſed ſcribit, *neſapus.* Atque ita Scaurus: *Ne, pro non, poſitum eſt apud antiquos, ut*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

thia nata ſint. Cum Ilium captum eſt, Annibal homo vafer, & [1] magnus ſcelero omnes ſtatuas æneas, & aureas, & argenteas in unum rogum congeſſit, & eas incendit; factæ ſunt in unum æra miſcellanea. Ita ex hac maſſa fabri ſuſtulerunt, & fecerunt catilla, & paropſides, [2] ſtatuncula. Sic Corinthia nata ſunt ex omnibus [3] in unum, nec hoc, nec illud. Ignoſcetis mihi [4] qui dixero: ego [5] malo mihi vitrea. certe nolunt. Quod ſi non frangerentur, mallem mihi quam aurum; nunc autem vilia ſunt. † *Faber fuit, qui [6] vitrea vaſa fecit tena-*

† *Hiſtoria Fabri vitri ductilis ex Ioanne Sarisberienſe, à Iano Douſa Satyrico dudum edito inſerta.*

ut nefrendes porcos, qui fabam frendere non poſſunt, neſapus, qui non ſapit. Sed hoc puto minùs analogiæ convenire, imò *neſapius* legi oportere. *Io. Scheferus.*

3. *valde bene ſcio*] Cic. xv Ep. 20. *De ingenio ejus valde exiſtimavi bene.* I. Scheffer.

1. *magnus ſcelero*] Pro MS. & Patav. *m. ſcelio.* Tilebomenus: *m. ſcelio.* Haud memini me unquam apud bonos auctores, quidquam ſimile huic voci viſiſſe, ſic ut arbitrer, vice *ſchelio*, ſcribendum eſſe, *ardelio.* Nam quod de voce *ſchetlius* ſomniabat quidam, minùs placet. Schefferus: *magnus ſcelio.* Magnus prædo. *Scelio* Græce σκυλῶν, à σκυλάω (*prædor*). Niſi mavis à σκύλος, *præda.* Quomodo ab αὐλὸς tibia, factus eſt *aulio*, tibîcen, quod in Gloſſis legitur. Reineſius: *Scelio*, leg. *ſcelero* quod *Ciceroni ad Atticum* reſtituerunt. Terent. in Eun. a. 4, ſc. 7.

Hic nebulo magnus eſt.

2. *ſtatuncula*] Scribe, *& ſtatunculas.* Nam in feminino genere extulit & Cyprianus. Potuitque facilè deleri litera poſtrema, propter ſimilem ſubſequentem. Video tamen citatum Voſſio in Gloſſ. ex vita S. Concordii: *Venientes ad eum ſatellites cum ſtatunculo Iovis.* Vt hîc fortè nil mutandum ſit, nec rejiciendum id vocabulum; de nique in nominativo ejus non *ſtatunculus*, in maſculino genere, quod facit Voſſius, ſed *ſtatunculum* in neutrali pronunciandum. *Schefferus.* Vt à ſtatua eſt *ſtaticulum*, Tertull. adv. Gn. *Comminuetis ſtaticula eorum*: ſic, & magis *ſtatunculum.*

3. *in unum*] Puta, mixtis vel confuſis: ut paulò antè, *facta ſunt in unum.* Senec. Epiſt. 59. *Coguntur in unum ſapores.* Schefferus.

4. *qui*] pro MS. & Patavin. *quid.* Schefferus: *ignoſcetis mihi, quid dixero.* Vix dubito, ſcripſiſſe noſtrum, *qui dixero.* Adhæſit litera poſtrema, ex proximo vocabulo.

5. *malo mihi*] Tertull. de Reſurr. c. 8. *Malo mihi ſalutem peccatoris.* Scheffer.

6. *Faber fuit qui vitrea, &c.*] Hæc narratio eodem cum Satyrico charactere in editione Gabbemiana legebatur, at diverſo in Schonwetteriana, & Frelloniana, omnibus tribûs abſque titulo, unde fluxerit. Quo de conqueror in progreſſu. Hîc verò connexionis, ultra ſuperiora, meminiſſe iuvabit. Octava & penultima portio Fragmenti noſtri incipiebat proximè poſt verba, *tenebras eſſe credet.* Poſt hæc, ſublatis non-Petronianis, Sariberienſis illis tribus lineîs: *Cœnam Trimalchionis ſi potes ingredere*, &c. micantibus aliquot defectûs ſtellulîs, ſequitur in editis: *Comprobamus factum, varioque ſermone garrimus, & poëtarum cœpit eſſe mentio*, &c. Subjiciuntur verſus, quorum primus: *Luxuriæ rictu Martis* & reliq. ultimus

tenacitatis tantæ, ut non magis, quam aurea vel argentea, frangerentur. Quum ergo phialam hujuſmodi de vitro puriſſimo, & ſolo, ut putabat, dignam Cæſare fabricaſſet, cum munere ſuo, Cæſarem adiens admiſſus eſt. Laudata eſt ſpecies muneris, commendata manus artificis, acceptata devotio donantis. Faber, ut admirationem intuentium verteret in ſtuporem, & ſibi plenius gratiam conciliaret Imperatoris, petitam de manu Cæſaris phialam recepit, eamque validius projecit in pavimentum tanto impetu, ut nec ſolidiſſima & conſtantiſſima æris materia maneret inlæſa. Cæſar autem ad hæc non magis ſtupuit, quam expavit. At ille de terra ſuſtulit phialam; quæ quidem non fracta erat, ſed conliſa, ac ſi æris ſubſtantia vitri ſpeciem induiſſet. [1] Deinde martiolum de ſinu proferens, vitrum correxit aptiſſime, & tamquam conliſum vas æneum crebris ictib. reparavit. Quo facto [2] ſe cœlum Iovis tenere arbitratus eſt, eo quod fami-

timus: *Palam proſtare nebula linea.* Tuncque multis ſignatis aſteriſcis lacunarum notis, incipit: *Faber fuit qui* &c. Quæ verò ſic in prioribus, à verbis: *Comprobamus factum*, &c. Hiſtoriam hanc ductilis vitri antecedunt, ea in codice Tragur. multis interjectis, eam ſequuntur, ut mox lectio deteget. Gabbema: Plin. lib. XXXVI, cap. XXVI tradit, *Tiberio imperante excogitatum fuiſſe vitri temperamentum, ut flexibile eſſet, & totam officinam artificis ejus abolitam, ne æris, argenti, auri metallis, pretia detraherentur.* non officinam modò, ſed & artificem ſublatum ferunt alii: Inter illos Iſidorus l. XVI, c. XV: Dion. lib. LVII, cujus veſtigiis inhærens Xiphilinus, verba ejus in Epitomen ſuam iiſdem ac totidem verbis tranſtulit in vita Tiberii. Fragmentum hoc Arbitri exſtat apud Sarisberienſem in opere Polycratico.

1. *Deinde martiolum*] al. *marculum*; quo modo legend. eſt, vel *martellum*, quod in Gloſſ. Benedicti σφυρα, vel, *malliolum*, pro, *malleolum*. Iungermannus. Probo, *martellum*, nam *martellus*, mediocris malleus exponitur à Papia. & in Gloſſ. Franco-Lat. *Martel, martellus.* Hinc & Karolo Karoli M. Auguſti avo nomen *Martello* fuit, quod hoſtes ſuos in prælio, ut ferrum faber in incude: domaret. Goldaſt. Alamann. rer. tom. I. in Gloſſario ad Burckhardi Sanctgallens. Caſus c. 14. *Erhardus*: Confer quæ de his mox recurrent. Decepti tantum non interpretes, exiſtimarunt ſe Petronium ſeu Petronian. vocem propugnare, etiam Karoli M. avum in ſubſidium accerſientes.

2. *ſe cœlum Iovis tenere arbitratus*] Addenda eſt iſta proverbialis locutio ſimilibus ab Adagiographis jam congeſtis. *In cœlum abire, in cœlo eſſe,* &c. de homine ſupra modum felici uſurpatis. Sic ſuprà ipſe Petronius de uxore Trimalchionis, & infrà de Encolpio ſive Polyæno: *ut me in cœlo poſitum ad inferos traheres.* idem contigit miſero illi artifici, ſed quidem immeritó. Sic principes Latini ſermonis illo ævo loquebantur. inquit Seneca lib. I de Benef. c. XIII. De Alexandro: *Tamquam cœlum, quod mente vaniſſima complectebatur, teneret.* Ioſ. Ant. Gonſalius.

1. *Admiſ-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

familiaritatem Cæſaris & admirationem omnium ſe promeruiſſe credebat. Sed ſecus accidit. Quæſivit enim Cæſar, an alius ſciret hanc condituram vitrorum? Quod quum negaret, eum decollari præcepit Imperator, dicens: quia ſi hoc artificium innoteſceret, aurum & argentum vileſcerent quaſi lutum. † *Fuit tamen faber qui fecit* p. 299. perge *phialam vitream, quæ non frangebatur.* [1] *Admiſſus ergo Cæſarem eſt cum ſuo munere. deinde* [2] *fecit reporrigere Cæſarem, & illam in pavi-*

† *Eadem hiſtoria de Fabro, prout legitur in Fragmento hoc Tragurienſi, Patavii A.* 1664 *primùm in lucem edito.*

1. *Admiſſus ergo Cæſarem*] An ſcribendum *ergo ad Cæſarem eſt?* Non opinor. Ita enim ſolent veteres, omiſſa præpoſitione, quæ eſt in verbo. Vt Horatius II Sat. 3.

Abſtinuit vim uxore & natô ——

Lucilius XXVI. *Suſpendatne ſe, an gladium incumbat.* Plautus in Pſeud. *Nunc adeo hanc edictionem niſi animum advortitis omnes.* Adde Schoppium ſuſpect. Lect. III, Ep. 15. *Io. Schefferus.*

2. *fecit reporrigere Cæſarem*] Pro MS. & Patav. *Cæſari.* Schefferus: *fecit reporrigere Cæſari.* Emenda, *reporrigere Cæſarem.* Plautus Trucul. 1, ſc. 2. *corda amare facitis amantes.* Idem Epid. III, ſc. 3. *Vt ille fidicinam fecit neſcire prorſus, ſe eſſe emptam tibi.* Illud *reporrigere* dictum eſt, ut apud Ciceronem, *repromittere*, apud Iureconſultos veteres, *reconducere*, *redaportare*, & ſimilia. Tilebom. *deinde fecit reporrigere Cæſari.* An civiliùs ſcribendum? *Deinde petiit ut reporrigeret Cæſar.* Ante hoc tempus, ductilis, & flecticerei Vitri iſtius Petronii hiſtoriam, ſtudio & operæ Iani Douſæ, ex Sarisberienſis Policratico eam adducenti debebamus. Nunc (quod Majoribus imputare jure poſſumus) nobis ex ipſo fonte licet haurire. Reineſius in præfatione: Ex eo, quòd hiſtoriam de fabro vitreorum metalli duritie & ductilium *Ioh. Saresb. Præſul. Carnot. l.* 4 *Polycrat. c.* 5 è Petronio repetit, non ſatisfirmiter colligitur, hoc ipſum Fragmentum viſum Carnotenſi fuiſſe: quin verba noſtri ex iſtius effuſis ſubſtricta contractáque non eodem tenore elegantiâque decurrere, ſed archaiſmô barbariſmôque inquinata & recentioris ſeculi auctoriſque eſſe, cuivis comparanti innoteſcit. Non ſollicitabo fidem relationis, etſi de ejus veritate dubitet ipſe; nam & apud *Iſidorum l.* 16 *Orig. c.* 15. *& Petrum Damiani l.* 4 *Ep. ult. pag.* 385, diſſimulato tamen nomine PetronI (fortaſſis, quòd â quibuſdam ſeveræ frontis ob nudas nequitias & accuratam ſpurcitiem damnatum norant) legitur. Saresberienſem alio ſaltem exemplari uſum deprehendo. Nam lib. 8, c. 7, eum qui de porco Trojano, &c. ut habetur paulò antè hîc in Notis. Quoque minùs concedam, ῥῆσιν hujus narratiunculæ ad Sarisberienſis effigiatam, ac noſtra ſubſtricta & contracta eſſe ex ipſius effuſis, ſed illum potiùs ſentiam, luxuriaſſe, verbáque auctorum cum aliis (in quorum ſubinde manus noſter incidit) inſtar nummorum ex ſui temporis uſu æſtimaſſe, ac pro priſca auctoritate novam non raro annumeraſſe, facit æquabilitas ſtyli Fragmenti hujus per totum, ubi ubi Trimalchio, collibertive loquuntur, brevis, & trivialis. Concludit Reineſius: Sed de hoc ſentiat quiſque quod volet, ἀμφοτερίζει γὰρ ἡ λέξις τοῦ Πολυκρατικοῦ (*propendet enim dictio Polycratici in utramque partem*). Schefferus in Diſſertatione; Sed nec quæ

pavimentum projecit. Cæſar [1] *non pote validius, quam expaverit; at ille ſuſtulit phialam de terra: conliſa erat, tamquam* [2] *vaſum æneum. Deinde* [3] *martulum de ſinu protulit, & phialam* [4] *otio belle cor-*

quæ de vitreorum tenaciſſimorùm hîc artifice habentur, magnificè attollam. Quanquam ea Sarisberienſis conſuetudo ſit, ut bonafide aliorum pleráque, ipſis etiam retentis verbîs, transferat in ſuos uſus. Cujus rei ſi quis teſtimonium requirat, matronæ Epheſinæ factum ex hoc ipſo deſumptum apud eum legat, & cum Arbitri narratione conferat. Neque mùltum diſcrepat etiam Iſidorus, eandem memorans artificis prædicti hiſtoriam, ſiquæ habet, ubi contra Sarisberienſem convenit cum noſtro, ea ferè meliora ſint, & à Sarisberienſe malè immutata.

1. *non pote validius, quam expaverit*] *expaverit*, pro Patav. *expavit*, MS. eſt. Schefferus: *non pote validius, quam expavit*. Ellipſis elegantiſſima, pro: *non pote eſt validius quem expaveſcere, quam expavit*. Non pote eſt, i. e. impoſſibile eſt. Varro in Manius: *viget, veget, ut pote, plurimum*. Terent. Eunuch. v, ſc. 8. *Non pote ſatìs narrari*.

2. *vaſum æneum*] Plautus Trucul. 1, ſc. 1. *aut aliquod vaſ..m argenteum, aut vaſum aënum aliquod*. Sic Lucretius, Cato, alii. *I. Scheffer*.

3. *martulum*] pro MS. & Patav. *martiolum*. Cùm neminem contradicentem experiamur, hiſtoriam hanc ductilis vitri eſſe Petronianam; ſed aliis atque aliis verbîs & ſtylo referentes utantur, hic *malleum*, iſte *martiolum*, & *marculum*, alius *vaſculum*, &c. habet: miror ſummo viro l. Douſæ redigenti in ordinem Satyrici abſque titulo & præfatione, præmiſſam hiſtoriam fabri ex Sarisberienſe, vocem prorſus dubiam, quæ apud nullum præter Sarisberienſem, aut vix ipſo ante ſeculum ... adulto jam Hiſpaniſmô, præſtantiorem occurrit, placuiſſe. mihi commutanda viſa: qui talia ſeqq. temporum idiotiſmis, ac apographis tribuo. Audiamus, ultra ſuperiora, ſententias. Schefferus ad MS. & Patav. *martiolum*: Ita planè legitur in Sarisberienſe, licèt ibi notent, in nonnullis aliis haberi, *marculum*. Quanquam verò ratio analogiæ poſtulare videatur, *marteolum*; cùm legatur, *martellus*: tamen ego nihil cenſeo mutandum. Reineſius: *martiolum de ſinu protulit. Iſid. 16 Orig. c. 15*, malleum vocat: martiolum *Saresb. l. 4. c. 5.* è cujus ῥήσει (*dictione*) effigiatam eſſe noſtram prorſus adparet. Veteres marculum dixere: *Plin. l. 7, c. 56: Mart. l. 12, Ep. 57 ærariorum marculi. Iſid. 19 Orig. c. 7. Marcus, malleus major: marcellus, mediocris: Marculus, malleus puſillus.* Martellorum vox ſeculo ſeptimô recepta fuit; ad cujus formam fecerunt *martiolos*. *Petrus* tamen *Damiani* in eadem hiſtoria *vaſculum* dixit, *l. 4 Ep. ult.* ubi *marculum* rectè reponemus. Voſſius: *Martulus, malleus fabri ærarii*, quem uti & forcipem, vectem ac incudem, in inſula Cypro, invenit Cinyras, Agriopæ filius: uti teſtatus Plinius lib. 7 N.H. c. 56. Quanquam apud eum in libris quibuſd. eſt *marculum*. Sed rectè vetus Mediolanenſis *martulum*: nec diſconveniunt, in quibus eſt *martellum*. Sanè convenit lingua Gallica, in qua vocatur marteau, & propiùs etiam Hiſpanica quæ appellat *martillo*, & proximè Ital. ac Luſitana, ubi vocatur martello. Et veriſimile eſt ſic dici ab inventore. Nam & Caper extremo lib. de Orthogr. *Martulus*, inquit, à *Marte*. Io. Lud. de la Cerda in adornato ſuo Calepino: *Marculus*, diminut. à *Marco*, inquit Feſtus. Eſt etiam nomen inſtrumenti,

quo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

correxit; hoc facto putabat [1] *ſe cœlum Iovis tenere. Vtique, poſt quam illi dixit. Numquid alius ſcit hanc* [2] *condituram vitreorum* [3] *Vide modo. Poſtquam negavit, juſſit illum Cæſar decollari;* [4] *qui. enim*

quo fabri ærarii uti ſolent. Plinius lib. 7, &c. Et tamen Caper Grammaticus ſcribit *Martulus* à *Marte*, non *marculus*. Ergo illo auctore *martulus* dicendum pro malleo, quod vulgaris lingua retinet. Iam, ſi vel analogiam & ſignificationem ab Iſidoro, ac Papia ſuprà ſuppeditatam ſequamur, ut *Marcus* dat *marcellus* malleum minorem, & hic *marculus* malleum minimum: Sic *Mars, martellus, martulus*. Vbi hîc martiolus? Niſi quis Erhardi *martillum* pro *martellum* forſan apprehendat, indéque quoquo modo *martiolum* formet: Sed quamdiu præter Hiſpan. *martillo*, neminem vett. Romanorum audimus, Erhardum hîc non audimus. verſamur quippe contradicente Reineſio în terminis ſtrictiſſimis, ac ſeparamus nova, cavemus ſuſpecta.

4. *otio*] pro *in otio, per otium*. quomodo verſum Phædri noſtri lib. 1, cap. 25 putabat emendandum Rigaltius, *quamlibet lambe otio*. Sed ignoro, annon & hîc rectiùs legatur, *ocyus*. Quale enim poſſumus hic intelligere *otium*, in præſentia Imperatoris, eventus expectatione ſuſpenſi; Potiùs feſtinavit ille, quiſquis denique, monſtrare artem ſuam. Et uſurpat illud *ocyus* noſter alibi, in editis: ut, *ocyùs foras exi*, &c. Nihil tamen apud noſtrum muto. Pæne enim ad eundem modum Apulejus x Aſ. *Non ulla tamen ego ratione conterritus, otioſè grandiſſimum illum calicem uno hauſtu perhauſi*: Pricæus eo loco. *Otioſè*, ἠρέμα, *ſecurè*, quod eſt rectiſſimum. *Schefferus*.

1. *ſe cœlum Iovis tenere*] MS. *celum*. Patav. editor *coleum*. huic Schefferus: Corrige, *cœlum*; ita enim apud Saresberienſem legitur. Seneca 1 Benef. 13, *cœlum tenere, mente complecti* Cicero, *cœlum attingere*. ut in v Tuſc. *Alia enim divina illa longè latéque ſe pandunt, cœlumque attingunt*. & 11 Attic. Ep. 1. *Noſtri autem principes digitò ſe cœlum putant attingere, ſi nulli barbati in piſcinis ſint*. Confer quæ ſuprà ad hoc idem Gonſalius.

2. *condituram vitreorum*] puta, vaſorum. Ita ſuprà: *ego mihi malo vitrea*. Sed Iſidorus, apud quem leguntur cætera, habet hîc, *vitrorum*. Verba ita ſunt: *Hoc facto Cæſar dixit artifici: numquid alius ſcit hanc condituram vitrorum*. Etiam apud Saresberienſem ita legas: *Quæſivit enim Cæſar, an alius ſciret hanc condituram vitrorum*. Verùm utrobique forſan *vitreorum* eſt ſcribendum. Petronius in pridem editis: *an audirem ſententias, id eſt, vitrea fracta, & ſomniorum interpretamenta?* Porrò *condituram* Iſidorus in prædicti loci verbis præcedentibus vocat *temperamentum*, h. e. ſuccum, ſive aliud quodcunque denique, quo imbuebant vaſa iſta, ut lenteſcerent. Vox ex medica culinarive re deſumpta. Columella. XII, c.7. *Hæc omnia una conditurâ commodè ſervantur*. Schefferus.

3. *Vide modo*] Verba ſunt Cæſaris comminantis, monentiſque, ne quid dicat præter verum. Plaut. Merc. v, ſc. 4. Ly. *at quæſo hercle, etiam vide. Eu. Non mihi credis?* Cœlius VIII Ep. 2 ad Ciceronem. *Vide modo; inquis. Non mehercules*. Idem.

4. *quia enim*] Plautus in Amphitr. II, ſc. 2. AM. *Qui tibi iſtuc in mentem venit? SO. quia enim ſerò advenimus*. Ita ſæpe. *Idem*.

1. ſi

nim [1] *ſi ſcitum eſſet*, [2] *aurum pro luto haberemus.* [3] *In argento plane ſtudioſus ſum. Habeo ſcyphos* [4] *urnales plus minus, quemadmodum Caſſandra occidit filios ſuos, & pueri mortui* [5] *jacent ſic, uti vere putes. Habeo* [6] *capidem,* [7] *quam reliquit patronus meus, ubi* [8] *Dædalus Nioben in equum Trojanum includit.* [9] *Nam Hermerotes*

1. *ſi ſcitum eſſet*] ſi divulgatum fuiſſet, & eandem artem didiciſſent alii. Terent. Adelph. I, ſc. I. *Dum id reſcitum iri credit, tantiſper cavet.* Io. Schefferus.

2. *aurum pro luto haberemus*] Similiter Iſidorus: *ne dum hoc cognitum fieret, aurum pro luto haberetur.* Sic in ſuperioribus, ubi vide. Saresberienſis interpolavit clariore, ut putabat, ſententia: *aurum & argentum vileſcerent, quaſi lutum.* I. Scheffer.

3. *In argento plane ſtudioſus ſum*] pro, *ſtudeo illi.* Bene. Quomodo Gellius: *ſi quis in ea re ſtudebat.* Schefferus.

4. *urnales plus minus*] qui urnam circiter capiunt magnitudine ſua. *Scheffer.*

5. *jacent ſic, uti vere*] pro MS & Patav. *j. ſicuti v.* Schefferus: *jacent, ſicuti vere putes.* Corrige, *jacent ſic, uti vere putes*, ſcilicet, jacere. Cornelius Nepos vita Dionis IX. *his dat negotium, ut ad Dionem eant inermes ſic, ut conveniendi ejus gratiâ viderentur venire.*

6. *capidem*] Meminerunt hujus vaſculi præter Feſtum, Plinius & Livius, quorum Livius quidem jungit lituo, & ſic ad ſacra pertinuiſſe demonſtrat; Feſtus autem poculum appellat. Eſt autem omnino hæc *capis*, illa Neronis, de qua Plinius l. XXXVII, cap. 2. *Sed Nero, ut par erat principem, vicit omnes, CCC ſeſtertiis capidem unam parando. Memoranda res, tanti imperatorem patremque patriæ bibiſſe.* Patet ex his verbis, poculum intelligi apud noſtrum oportere. *Schefferus.*

7. *quam reliquit patronus meus*] Quis ſatis miretur ſtrophas Dalmatæ noſtri? pro *quam--patronus*, pinxit, *quas patronorum.* & paulò antè, *expavit* duplici ſuprà compendiô exornavit, ut ipſo non contradicente poſſis legere, *expaverit*, expapaverit, vel experiaverit, aut ſi quid ſimile in mentem veniat; quale quidem vix rariſſimè obſervo, compendiis conſignificantibûs. Hæc verò ad cognitionem noſtri protographi faciunt.

8. *Dædalus Nioben*] Dixi antè, Trimalchionem hîc nugari, meráque commenta ſua proferre, per & inſolentiam, quod noſter ipſe notaverat, & ebrietatem. Itaque hîc fruſtra quidquam exigas ad narrationes aliorum. *Schefferus. Dædalus Nioben in equum Trojanum includit.* Sine dubio Trimalchio hic nugator decumanus eſt, & fabulas ineptioribus fabulîs farcit. Scriptor reſpexit id quòd heroum pateris & poculis varia antiqui operis inſculpi conſueverint. Herculei crateris quæ fuerint anaglypha enumerat *Papinius l. 6 Theb. v. 335, & ſeqq.* nim. ſigilla exſtantia Centaurorum, & Lapitharum in nuptiis Pirithoi ſuper mero pugnantium: In Adraſti phiala Perſeus cum capite Gorgonis fictus erat: Neſtoris poculum cum clavis aureis adactis & infixis quatuorque cum columbis deſcribit *Homer.* Il. λ, explicantque Grammatici apud *Athen. l.* XI. nonnullorum aliis ſignîs fuere charaxata. Aliorum etiam exemtilibus emblematibûs ſeu inſertis ornata. Vlyſſes & Diomedes erant in phialæ emblemate Palladium ſurripientes; fecerat Pitheas: *Plin. l. 33, c. 12.* Neroni ſcyphi duo, in quibus cælata carmina Homeri: *Suet.* Reineſius. Id. in præ-

rotes ſigna eſſent veritatis in poculis. Habeo omnia ponderoſa [1] *meum enim intelligere nulla pecunia vendo.* † *Hæc dum refert puer calicem projecit; ad quem reſpiciens Trimalchio :* ‡ *Cito, inqui* [2] *te ipſum cæde, quia* [3] *nugax es.* † *ſtatim puer* [4] *demiſſo labro orar*

† *Encolpius.* ‡ *Trimalchio.* † *Encolpius.* *A*

præfat. Facilè credidero Petronio, etſi minimè omnium nugaci, cenſori autem nugarum & vitiorum acriculo, excidere potuiſſe aliquot inſulſos frigidoſque jocos, petitos è trivio, nullâ eruditione condítos, ineptas recitationes & ἀνιστορησίας (*hiſtoriarum ignorationes*), *de Niobe equo Trojano incluſa à Dædalo*, *de origine æris Corinthii ſub Annibale*, *Mathematicen Trimalchionis*, *Philoſophiam ejus*, hyſicen ejuſdem περὶ πορδῆς (*de crepitu*), narrationes ridiculoſas *de menſura ſui ad candelabrum & unctione labri de lucerna* ad barbam celeriùs producendum, *de facto ex homine lupo*, *de ſtrigarum maleficiis circa cunas infantiles*, *de Homeriſtarum argumento*, *de eſu urſinæ carnis.* Inducere enim hominem inſubidiſſimum, decumanum λαπιστὴν (*jactatorem*) Trimalchionem, nequam ſervos & mulierculas ejuſdem farinæ, à quibus in vino & joco nihil ſerii, honeſti, comti & docti expectari poſſet, propoſuerat; at παροιμιωδῶν (*parœmiacorum*, aut *parœmialium*) in brevi ſcripto &c. (ut ſuprá.)

9. *Nam Hermerotes ſigna eſſent veritatis in poculis*] pro MSi, *nam hemerotis pugnaſſet petranctis in poculis*; Patav. *N. h. pugnaſſent petraitis.* Schefferus : *Nam hemerotes pugnaſſent petraitis in poculis.* Hæc verba deſperatè ſunt corrupta. Neque fatigabo me in ſuſpicionibus, quales manebunt tamen, cujuſcunque generis fuerint. Reineſius : Hæc prodigiosè corrupta ſunt, fortaſſis inſuper etiam mutila; extundam, quod veroſimile videri poſſit & rem exhibeat. Legerim, *nam hermerotes ſigna eſſent veritatis in poculis.* De hermeróſi ne tantillum quidem dubito; nim. ſimulacrum MercurI & Cupidinis ab artificibus jungi ſolebat: ſic ut Mercurii cum Minervæ in dicto Hermathena Ciceronis. Hermerotas Tauriſci Tralliani ſtatuarii laudat *Plinius l.* 36, *c.* 5. In poculorum igitur ornatus & cælaturas adſumi potuiſſe mirum non eſt. Sed cùm ignoremus quid potiſſimùm illa MercurI & Cupidinis conjunctione ſpectârint veteres, neque enim licet hîc comminiſci quicquid velis; neque ludatne ſcriptor hîc an ſeriò rem agat, divinare facile ſit: iſtud *veritatis* quod literarum in ſcripto ductus & familiaris huic librario literarum trajectio ſuppeditat, tolerari interim poteſt, dum aptius aliud excogitetur. Fortaſſis in iſta cælatura hermerotum ſenſus profunditas hæc, ut ſignificaretur vulgare iſtud, *In vino veritas : Plin. l.*14, *c.* 22. *Athen. lib.*2. Hermerotes Reineſii ab Ἑρμῆς Mercurius, & ἔρως, ωτος, amor, Cupido. Apud Plinium, de Operibus loquentem artificum in marmore, vetuſtæ edit. Egidii de Gourmont ſic lego : *Oceanus & juppiter Enthochi : Hippiades Hermorothes Tauriſci Tralliani. Hippiades* ſunt ſtatuæ mulierum equeſtres.

1. *meum enim intelligere*] Sicut Perſius : *ſcire tuum.* item : *velle ſuum cuique eſt.* Schefferus.

2. *te ipſum cæde*] verbera; num potiùs, occide? Puro tamen alterum, quia ſequitur, *ſuadeo, à te impetres, ne ſis nugax.* Quis enim ſuadendi locus apud occiſum? Noſter in editis : *omniáque infra umbilicum cœpit lenta manu cædere.* Idem.

3. *nugax*] putris, putidus, ineptus. Gloſſæ Philoxeni : *nugax*, σαπρός.

Aliæ

At ille, † *Quid me, inquit, rogas?* [1] *tamquam ego tibi moleſtus ſim: ſuadeo à te impetres, ne ſis nugax.* ‡ *Tandem ergo exoratus à nobis* [2] *miſſionem dedit puero. Ille dimiſſus circa menſam percucurrit, &,* [3] *Aquam foras, vinum intro clamavit.* [4] *Excipimus urbanitatem jocantis, & ante omnes Agamemnon,* [5] *qui ſciebat, quibus meritis revocaretur ad cœnam. Cæterum laudatus Trimalchio, hilarius* [6] *bibit. Etiam ebrio proximus,* † *nemo, inquit, veſtrum rogat Fortunatam meam, ut ſaltet? credite mihi,* [7] *cordacem nemo melius ducit.* ‡ *Atque ipſe erectis ſupra frontem manibus Syrum hiſtrionem exhibebat, concinente tota familia:* [8] † *Ma Dia, perite! ma Dia*

† *Trimalchio.* ‡ *Encolpius.* † *Trimalchio.* ‡ *Encolpius.* † *Familia.*

Aliæ gloſſæ: σαπρὸς, *nugatorius, nugax, fœdus.* Io. Schefferus.

4. *demiſſo labro orare*] pro Patavin. *d. labrare.* In MS. eſt *labrore*, vel *labvore*, ſimiliſve menda. Schefferus: *demiſſo labrare.* Credo ſcripſiſſe, *demiſſo labro orare.* Nempe ſolent triſtes & vultum, & oculos, & os dimittere. Porrò *labrum*, pro *labium*, ſæpe apud noſtrum, cùm eſt ſermo de hominibus. Plinius XI, cap. 37, de ranis: *inferiore labro demiſsô ululatus ejicitur.* Tò *demiſſo* ita habes etiam apud Terentium Eunuch. II, ſc. 3. *tremulus, labiis demiſſis, gemens.*

1. *tamquam ego tibi moleſtus ſim*] Petronius in editis: *tanquam interſit, periturum corpus quæ ratio conſumat. Tanquam meliùs ignis accipiat.* Etiam illud *moleſtus* alibi ſic ei uſurpatur, pro eo, qui malum aut damnum infert, ut, *junctis viribûs moleſtum contempſimus.* Schefferus.

2. *miſſionem dedit*] dimiſit, impunitum videlicet. Iterum noſter in editis: *juſſit infelicibus dari miſſionem.* Scheffer.

3. *Aquam foras*] Hanc puto fuiſſe formulam ſolennem, cùm ad potiones meracas ſe mutuò invitarent. *Idem.*

4. *Excipimus*] auſcultamus. Petronius in editis: *Converſus ad eum, ut plurima exciperem.* Idem.

5. *qui ſciebat quibus meritis revocaretur ad cœnam*] *Revocari* eſt iterum vocari, altera vice invitari. *Exceperant*, i. e. laudaverant urbanitatem jocantis Trimalchionis convivæ, inprimis Agamemnon, qui adulatione gratiam hoſpitis obtineri & obſequiô noverat; exſpectabatque ſic alio quoque tempore invitari. Alio ſenſu *Phædrus fab.* 26, dixit *revocare* de eo, qui antè vocatus & hoſpes fuerat; quod Græce ἀντικαλεῖν, contravocare. *Th. Reineſius.*

6. *bibit. Etiam ebrio proximus, nemo*] pro MSi, & Patav. *h. e. e. proximus. Nemo,* Schefferus: *etiam ebrio proximus.* Non puto iſta bene diſtingui, ſic enim ſuſpicor ſcribenda. *Trimalchio hilariùs bibit. Etiam ebrio proximus, nemo, inquit, veſtrum,* &c. Illud *Etiam* ſic uſurpat quoque alibi, in ſuperioribus: *Etiam tibi diſcipulus creſcit. Etiam videte, quàm porcus ille comederit.*

7. *cordacem*] Saltationis genus laſcivum, & ideo probroſum, nec ferè uſurpatum, niſi ebriis. Vide Meurſium in Orcheſtra. *Schefferus.*

8. *Ma Dia, perite! ma Dia*] pro MSi, & Patavin. *madeia, perimadeia.* Schefferus: *madeia, perimadeia.* Corrige, *ma deia, peritè, ma deia.* Græcum eſt, μὰ Δία, h. e. per Iovem. Demoſthenes: οὐ μὰ τοὺς θεοὺς καὶ τὰς θεὰς

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Dia. ‡ *& prodiſſet in medium, niſi Fortunata* [1] *ad aurem acceſſiſſet &, credo, dixerit non decere gravitatem ejus tam humiles ineptias. Nihil autem tam inæquale erat : nam modo Fortunatam* [2] *ſuam reverebatur, modo ad naturam. Et plane interpellavit* [3] *ſaltationis libidinem actuarius, qui tamquam Vrbis acta recitavit.* † *VII Kal. Sextiles in prædio Cumano, quod eſt Trimalchionis, nati ſunt* [4] *pueri XXX, puellæ XL : ſublata in horreum, ex area, tritici millia modium quingenta : boves domiti quingenti. Eodem die Mithridates ſervus in crucem actus eſt, quia Gai noſtri genio maledixerat. Eodem die in arcam relatum eſt, quod* [5] *collocari non potuit, ſeſtertium centies. Eodem die incendium factum eſt in hortis Pompejanis, ortum* [6] *ex ædibus nocte villici.* ‡ *Quid? inquit Trimalchio : Quando mihi Pompejani horti empti ſunt?* [7] *Anno priore, inquit actuarius, & ideo in rationem nondum venerunt. Excanduit Trimalchio : & Quicumque, inquit, mihi fundi empti fuerint, niſi intra ſextum menſem ſciero, in rationes meas inferri veto.* † *Iam etiam edicta Aedilium recitabantur : & ſaltuariorum teſtamenta, quibus Trimal-*

‡ *Encolpius.* † *Actuarius.* ‡ *Trimalchio.* † *Encolpius.*

chio

θεὰς (*non per Deos & Deos*). Illud, *peritè*, ſolenne verbum eſt applaudentium. Reineſius: *Madeia, peri, madeia.* leg. *ma Dia, perii! ma Dia.*

1. *ad aurem acceſſiſſet: & credo, dixerit*] Similimum illi, in pridem editis: *ad aurem ejus Pſyche ridens acceſſit, & quum dixiſſet, neſcio quid.* Schefferus.

2. *ſuam reverebatur : modo ad naturam*] ſcil. *revertebatur.* pro MS. & Patav. *ſuam revertebatur, m. a. n.* Schefferus: *revertebatur, modo ad naturam.* Omiſſum aliquid hoc loco. Scribe: *Fortunatam reverebatur, revertebatur modo ad naturam.* Similitudo utriuſque vocabuli effecit, ut alterum omitteretur. *Reverti ad naturam*, pro, ad indolem animumque ſuum, ſicut Cicero x Epiſt. 28. *ad illum animum meum revorti priſtinum.* Traducitur hoc loco mirum Neronis ſtudium ſaltandi, de quo Dio, & Suetonius prolixè.

3. *ſaltationis libidinem actuarius*] Poſt *libidinem* poni debet aſteriſcus, eſt enim hiatus hic verſuum nonnullorum. *Schefferus.*

4. *pueri eo die 30, puellæ 40 nati*] Verè Naturæ conſultum egit Petronius, dum iſtud in Actis privatis hominis ſui Trimalchionis perſcriptum fuiſſe finxit. Perpetuum enim eſt, plures naſci femellas, quàm maſculos. *Th. Reineſius.*

5. *collocari non potuit*] impendi ad uſus villæ neceſſarios. Tacit. VI Ann. 45. *Millies ſeſtertium ea munificentiâ conlocatum.* Scheffer.

6. *ex ædibus nocte villici*] Tranſpoſitio ingrata, mallem *villici nocte. Nocte*, pro, *de nocte*, i. e. nocturno tempore. Noſter in editis: *fugere nocte in publicum voluiſtis.* Ita ſæpe. *Idem.*

7. *Anno priore*] quàm nempe fuit illud incendium. Cicero I Epiſt. 9. *Quod de Q. Fratris negocio ſcribis, de priore æſtate quòd morbô impeditus in Ciliciam*

liciam

chio [1] *cum elogio exheredabatur: jam nomina villicorum: & repudiata* [2] *à circumitore liberta, in balneatoris contubernio deprehenſa: atrienſis Bajas relegatus: jam reus factus diſpenſator: &* [3] *judicium inter cubicularios actum.* Petauriſtarii *autem tandem venerunt:* [4] *baro inſulſiſſimus* [5] *cum ſcalis conſtitit, puerumque juſſit per gradus, & in ſumma parte* [6] *odaria ſaltare;* [7] *circulos deinde ardentes tranſire, & dentibus amphoram ſuſtinere. Mirabatur hæc ſolus Trimalchio, dicebatque* [8] *ingratum artificium eſſe. Cæterum duo eſſe in rebus humanis, quæ libentiſſime ſpectaret, petauriſtarios, &* [9] *coturnices:* [10] *reliqua animalia & oramata tricas meras eſſe.* † *Nam & comœ-*

† *Trimalchio.*

liciam non tranſierit, conficere non potuiſſe. Io. Schefferus.

1. *cum elogio exheredabatur*] Quintilianus VII, c. 4. *Nonnunquam etiam reus hic totius ſummam conſtituit, ſi exhæredatum à ſe filium pater teſtatus fuerit elogiô.* Eſt autem *elogium* quæcunque denique exhæredationis cauſſa, ſcriptô ſignificata, & hoc quidem loco ea, quæ ad laudem Trimalchionis pertinebat. Quales interdum proponi conſueviſſe ex eopſe Fabio aliiſque notum, pridemque obſervatum eſt. *I. Schefferus.*

2. *à circumitore*] Puto hîc intelligi cuſtodem villæ, ad exemplum eorum, qui circuire urbem ſolebant. *Schefferus.*

3. *judicium inter cubicularios actum*] Ita Plin. IX, c. 35. *Poſtero die, quo judicium agebatur.* Scheffer.

4. *baro inſulſiſſimus*] *Baronem*, pro ſtolido uſurpavit Cicero & Perſius. *Idem.*

5. *cum ſcalis conſtitit, puerumque juſſit*] Conveniunt his verſus Martialis lib. 11 Epigr. 85.

Quid ſi per graciles vias petauri
Invitum jubeat ſubire Ladam? Idem.

6. *odaria ſaltare*] Quomodo Ovidius V Triſt. 7.

Carmina quòd pleno ſaltari noſtra theatrô.

odarium, à Græco eſt. Gloſſæ: *ὠδάριον, cantilena.* Id.

7. *circulos deinde ardentes tranſire*] Convenit Manilius V.

Membráque per flammas, orbeſque emiſſa flagrantes. Idem.

8. *ingratum artificium*] Quomodo? cùm mox idem dicat, ſe hos artifices libentiſſimè ſpectare. Credo *ingratum* hic activè accipiendum, quod gratiam non referat auctori ſuo, tantam puta, quantam Trimalchio volebat promerere, qui tranſiliendo iſtos circulos, immittat ſe in diſcrimen vitæ manifeſtum. Sidon. IV Ep. 11. *Huic jam, ut eſt illud Maronianum, cineri ingrato, id eſt, gratiam non relaturo, næniam condidimus.* Id.

9. *coturnices*] pro MSi, & Patav. *cornices.* Schefferus: *cornices.* Num ſcribendum, *cornicines?* non arbitror, quandoquidem præcedit, *ſpectaret.* At cornicines non ſpectantur. Quid, ſi *cernices?* ut ſint à *cernix*, pro quo vulgò *cernuus.* Ita ſuprà fuit, *mixcix*, vel ut ego putabam, *mittix.* Puto planè *coturnices* ſcribendum. De coturnicum certamine, ſicut gallinaceorum, docet nos abunde Pollux, & nec Romanis ignotum fuiſſe teſtatur Herodianus. Ovid. II Amor. 6.

Ecce, coturnices inter ſua prælia vivunt.

10. *reliqua animalia, & oramata, tricas meras eſſe*] vice MSi, & Patav. *r. a. & cromataricas* (MS. Cr.) *m. e.* Ὁράματα, *res quæ videntur, ſpectacula.* Aſperum

 initiô

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

comœdos, inquit, emeram, & malui illos [1] *Atellanam facere, & choraulem meum juſſi Latine cantare.* ‡ *Cum maxime hæc dicente* [2] *Gajo* * *puer Trimalchionis delapſus eſt. Conclamavit familia, nec minus convivæ, non propter hominem tam* [3] *putidum, cujus etiam cervices fractas libenter vidiſſent, ſed propter malum exitum cœnæ, ne neceſſe haberent* [4] *alienum mortuum plorare. Ipſe Trimalchio cum graviter ingemuiſſet,* [5] *ſuperque brachium tamquam læſum incubuiſſet, concurrere medici, & inter primos Fortunata crinibus paſſis, cum ſcypho, miſeramque ſe, atque infelicem proclamavit. Nam puer quidem, qui ceciderat circumibat jam dudum pedes noſtros, &* [6] *miſſionem rogabat.* [7] *Peſſime mihi erat, ne his precibus periculo aliquid* [8] *cataſtrophæ quæreretur. Nec enim adhuc exciderat cocus ille, qui oblitus fuerat porcum exenterare. Itaque totum circumſpi-*

cere

‡ *Encolpius.*

initiô ſpiritum non expreſſi, imitatus Æolas, incolaſque magnæ Græciæ teſte Quinctiliano, ubi ferè verſamur ac convivimus. Schefferus: *cromataricas.* Hoc verò monſtrum verbi quid ſibi velit, ego non excogito. An ſcribendum: *animalia ac acroamata tricas meras?* Tricæ, ſunt res viles. Martialis XIV.

Sunt apinæ tricæque, & ſi quid vilius iſtis.

1. *Atellanam*] pro MSi, & Patav. *Attellam.* Schefferus: *Attellam.* Scribe, *Attellanam,* ſeu *Atellanam*, & intellige, fabulam. De *Attellanis* habes prolixè apud Voſſium in Inſt. Poët. Porrò *facere Atellanam,* ſicut apud Lucretium *facere ludum*, h. e. ludere & agere. *Io. Schefferus.*

2. *Gajo * puer*] * defectûs. pro MS. & P. *Gajo*, *p.* Tilebom. *Cum maxime hæc dicente Gajo, puer. dicente Gajo.* ſcribe, *diceret Gajus.* Schefferus: Poſt *puer*, puto deeſſe aliqua, quæ ſignificabant lapſum ejus pueri in brachium Trimalchionis. Eſt enim ille puer, qui ſuprà juſſus eſt *in ſumma ſcalarum parte odaria ſaltare.* A quibus hîc delabitur.

3. *putidum*] pro Patav. *perditum.* MS. *puditum.* ad marg. *putidum.*

4. *alienum mortuum plorare*] Lucilius Sat.22 de Præficis eodem modo: *conductæ flent alieno in funere.* Statius quoque in Epicedio Patris: *non ſua funera plorant.* Scheffer.

5. *ſuper brachium tamquam læſum incubuiſſet*] Petronius in editis: *Non frueris hac præda, ſuper quam ſolus incumbis.* Idem.

6. *miſſionem rogabat*] Vt ſuprà: *miſſionem dedit.* Sed cur *miſſionem* rogat is, qui delapſus erat? An, quòd iſto caſu ſuo læſerat Trimalchionem? At de ea re præcedit nihil. Quare puto inter iſta duo vocabula, *dicente Gajo,* aliquid abeſſe, uti dixi. *Idem.* Satìs ſequentia indicant occaſione *pueri* Trimalchionem læſum. nec hujus causâ aſteriſcus antè poſitus, ſed ipſa ibi conſtructio fatiſcit.

7. *Peſſime mihi erat, ne*] Metuebam. *Schefferus.*

8. *cataſtrophæ*] pro MS. & Patav. *cataſtropha.* Schefferus: *cataſtropha.* Lego, *aliquid cataſtrophæ.* Senſus eſt: timebam, ne ideo inſtituerentur hæ preces, ut earum occaſione periculum imminens mutetur in haud opinatum gaudium, ſicut antè acciderat.

1. *conchy-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

cere triclinium cœpi, ne per parietem automaton aliquod exiret; utique poſtquam ſervus verberari cœpit, qui brachium domini contuſum alba potius, quam [1] *conchyliata involverat lana. Nec longe aberravit ſuſpicio mea, in vicem enim* [2] *cœnæ venit decretum Trimalchionis, quo puerum juſſit liberum eſſe, ne quis poſſet dicere, tantum virum eſſe* [3] *à ſervo læſum.* [4] Comprobamus *nos* factum, & *quam in*

præcipiti

1. *conchyliata lana*] i. e. conchylio marinô, murice, purpurâ tincta. Noſter ſup. *culcitas habere tomentum conchyliatum*; ſcil. tanquam precioſius. *Cic.* 4 *Verr. nihil niſi conchyliô tinctum: Plin. lib.* 12, *c.* 7, *conchylio infectam lanam: & Suet. Iul. c.* 23 *conchyliatam veſtem* dixit. Seculo quartô uſurpavit id voculæ *Plin. Valer. l.* 1, *c.* 9: factis infuſionibûs in auriculas dolentes, *mox*, inquit, *lanâ conchyliata obturandæ ſunt.* Sequitur hunc *Marcellus Burdegal.* quem Empiricum vulgò adpellant, c. 9 jubens *aurem conchyliata lanâ claudere:* mox, *lana purpurea:* item *purpurâ*; & *lana marino conchyliô infecta.* Quòd *conchyliata tapetia* è Plauti Pſeud. a. 1, ſcen. 2, v. 14 petere poſſe videntur, id verò nihil eſt. A *Camerarii* enim conjectura venerunt; veteres verò mſcr. membranæ eò ducunt, ut potiùs legamus *conſuta:* quod etiam *Sticho a.* 4, *ſcen.* 3 de re eadem Editiones veteres ſervant, probatumque à *Grutero* & rectè receptum à *Taubmanno* amplectimur. Iam quòd conchyliatâ potiùs quàm albâ, nigra, vel pulla lana brachium læſum involvi Tryphon voluerit, eâ ratione factum, quod iſti colori magnam adeò autoritatem in curandis morbis perhiberent; quæ vanitas nec dum exolevit. Audias enim medicaſtras, etiam in aulis, promittere credulis podagrarum ſolutiones, ſi textis è filo laneo lineove purpureo tibialibus crura obducantur: & putari majoris efficaciæ emplaſtra ſi corio purpureo vel rubro inſtrata adplicentur ægrotis: qui error è non intellecta ῥῆσις *Scribonii Largi medic.* 267, etiam *Hier. Mercuriali* obrepſit, ut *l.* 2. *Varr. c. ult. Fœnicium* Interpretaretur de aluta coloris punicei, cùm *Fœnicium* eo loco ſit φοινίκειον, φοινικήιον δέρμα, (*Phœnicium corium*), quod à Phœnicibus ſeu Pœnis paratum erat. Pœnorum enim Libyum & Carthaginenſium βυρσοδεψικῆς (*coriaria*) opera maximè probabantur: probavi de Græcis in *de Lingua Punica* cap. 11, n. 8, & 9. *Th. Reineſius.*

2. *cœnæ*] Sic & MSm (*cene*). Sed planè leg. puto *pœnæ.* Patet ex præcedentibus *miſſionem rogabat. peſſime mihi erat.* nec *cœna*, ſed *pœna*, & *libertas* opponuntur.

3. *à ſervo læſum*] pro MSi, & Patav. *liberatum*, ſummorumque virorum *vulneratum*, aut mutatione præcedentis *puerum* in *ſervum.* Placuit autem *læſum*, quod antecedit, ut & *contuſum:* quæ quidem facilè in tam delicato patiente in vulnus coire poterant. *Servus* verò *unde dominum liberavit?* non à vulnere: nec ſaltem à contuſione: quia hoc quidquid erat, ſervus non abſtulit, ſed obligando modò curare cœpit. atque id imperitè *lanam albam* pro *conchyliata* applicando, unde etiam vapulavit. Nec ſcio, an unquam turpe fuerit habitum, etiam ipſis Stoicis, dominum in diſcrimine conſtitutum à ſervo liberari; certè *lædi*, deſeri, prodi, crimini ſemper datum, ſummumque fuit nefas. Et quorſum *concurrêre medici* niſi quantum pote ut liberarent, dominum non per modum beneficii, ſed miniſterii. Quamquam nec medici per ſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

C. 37. *præcipiti res humanæ eſſent* vario ſermone garrimus. † *Ita inquit Trimalchio, non oportet hunc caſum ſine inſcriptione tranſire,* ‡ *ſtatimque codicillos popoſcit, & non diu cogitatione diſtorta hæc recitavit:*

† *Quod non exſpectes ex tranſverſo fit,*
Et ſuper nos fortuna negotia curat.
[1] *Quare da nobis vina falerna puer.*

‡ *Ab hoc epigrammate* cœpit [2] poëtarum eſſe mentio, diuque

† *Trimalchio.* ‡ *Encolpius.* † *Trimalchio.* ‡ *Encolpius.*

à morbo liberent, ſed per accidens; docente Ariſtotele, & uſu. Schefferus: *à ſervo liberatum.* Quomodo, *liberatum?* Puto, *vulneratum* oportere ſcribi, nam de eo præcedit. Primam ſyllabam abſumpſit ultima in vocabulo, *ſervo.* Idem video & N. Heinſio placere. Reineſius: *venit decretum Trimalchionis, quo puerum juſſit, &c. eſſe à ſervo liberatum.* De *puero* iſta non poſſunt intelligi; nec enim adparet, quî puer dominum liberaverit. Viri ſummi ut de puero exponere poſſent, legere maluerunt *vulneratum*; atqui nec hoc adparet: non enim, quod videntur putâſſe, in dominum ex alto ceciderat puer, multò vero minùs vulneraverat; Sed Trimalchio pueri præcipitantis caſu conſternatus *ſuper brachium tanquam læſum incubuerat.* Quid igitur? Fiat via; legamus, *ſervum juſſit liberum eſſe*; nim. eum qui medicus domino fuerat, lanâque brachium ejus involverat. Quod autem iſta manumiſſione tumultuaria cavere ſe exiſtimavit, ne à ſervo beneficium accepiſſe dici poſſet, hoc à Stoa decerptum eſt; inter cujus placita etiam hoc, ſervum eo loco conditionem ſuam poſuiſſe, ut nihil eorum, quæcunque præſtat, ſuperiori imputetur; miniſteria eſſe ſervi, non beneficia, non officia; niſi cùm plus præſtat quàm à ſervo exigi ſolet, & in adfectum amici tranſiit. Accuratè excutitur iſta *κυρεία (auctoritas)* à *L. Sen. lib. 3 de Benef. cap. 18, & ſeqq.* Reineſius.

4. *Comprobamus* nos] Hæc in antè editis, tum & fragmento Tragur. priori ſic leguntur: *Comprobamus nos factum, varioque ſermone garrimus, & poëtarum cœpit eſſe mentio, diuque ſumma carminis penes Mopſum Thracem memorata eſt: donec* & quæ ſequuntur, coincidentia cum Tragurienſi fragmento poſteriori uſque ad verba: -- *nudam in nebula.* diverſæ lectiones notabuntur. Commentarium habebimus Variorum.

1. *Quare*] Heic loci inter *Quare,* & præcedens *curat.* Patavinus inſeruerat: Diſticon Trimalcionis eſt cum elego ſuo: *Quare,* &c. Quæ quidem verba etiam in MSo, ſed tamen ut quale quale ſcholion intra parentheſin leguntur. Schefferus: *Diſticon.* Hæc verba ſunt delenda, irrepſerunt enim è margine in textum. Reineſius in præfat. Stupor etiam ibidem notari poteſt deſcriptoris, qui gnomen allatam pro diſticho, & pentametrum pro elego commendat; neque advertit ῥῆσιν iſtam, *Diſtichon,* &c. in autographi margine jacuiſſe, ad orationis verò ſeriem nihil facere: Idemque alibi quoque patratum eſſe liberè ſuſpicari licet. *Diſtichon* tolerabile; dicitur enim στίχος vel στὶξ de quolibet *ordine,* militari, plantarum, linearum ſeu verſuum in libris, peculiariter metricorum. In ſuo *elego* involvit argumentum, *Quod non exſpectes,* &c.

2. *poëtarum cœpit eſſe mentio*] Perſius Sat. 1.

-- *Ecce*

que ſumma carminis [1] penes Mopſum [2] Thracem [3] memorata eſt; donec Trimalchio: † Rogo, inquit, [4] magiſter, quid putas inter Ciceronem, & Publium intereſſe? Ego alterum puto diſertiorem [5] fuiſſe, alterum [6] honeſtiorem. Quid enim his melius dici poteſt?

‡ Luxuriæ [7] rictu [8] Martis marcent mœnia.
[9] Tuo palato clauſus pavo paſcitur,

[1] Plu-

† *Trimalchio.* ‡ *Verſus ex Publio Syro mimographo.*

-- Ecce inter pocula quærunt
Romulidæ ſaturi quid dia poëmata narrent.

Iuvenal. Satyr. 6.

-- cùm diſcumbere cœpit,
Laudat Virgilium. Ga. Barthius.

1. *penes Mopſum Thracem*] Al. *Morſum.* Sunt qui legant *Marſum*, & intelligunt Domitium Marſum, cujus Ovid. & Sueton. meminere, & de quo Martialis eſt verſus:

Quam levis in tota Marſus Amazonide,

Conrad. Geſnerus in Bibliothecæ Epitoma. *Ge. Erhardus.*

2. *Thracem*] MSSa fragmenta ambo *trachem.*

3. *memorata eſt*] Lege *immorata eſt.* Lipſius Epiſtol.quæſt.lib.3,ep.2.fort. *remorata eſt*, ut habet vetus codex, probo ſenſu. *G. Erhardus.*

4. *Rogo, inquit, magiſter*] Indubiè alloquitur Grammaticum criticum. Nam Grammaticos *Magiſtros & Profeſſores* appellari ſolitos docent veteres inſcriptiones, & illa apud Sueton. de Illuſtr.Gramm. in Palæm. *Vis tu magiſter, quoties, feſtinantem aliquem vides, abligurire?* Et in Probo: *Nunquam ita docuit, ut magiſtri perſonam ſuſtineret.* Wouweren. Polymath. cap.4. *Idem.*

5. *fuiſſe*] ſic & Fragmentum poſterius, prius *eſſe.*

6. *honeſtiorem*] elegantiorem, meliorem, tertiorem. Columbanus --- *ſermonis honeſti.* ubi Goldaſtus in Notis. *Erhardus.*

7. *Luxuriæ rictu*] Sic ſuperiores. Tragur.*ritu*.Verſus Publii Syri Mimographi in luxum Romanorum. Scaliger in Catalect. Invehitur in Romæ luxus. H. Iunius Animadverſ. lib. 6, c. 15. Iuvenalis:

--- Quis feret iſtas
Luxuriæ ſordes? quanta eſt gula, quæ ſibi totos
Ponit apros, animal propter convivia natum?
Pœna tamen præſens, &c.

Vnde Varro quoque Satyram περὶ ἐδεσμάτων *(de eduliis)* ſcripſit. Puteanus Genialium Sermonum librô. *Erhard.*

8. *Martis marcent mœnia*] Nemo ex interpretibus vidiſſe videtur *mœnia* veteri ſcriptura *munia* hoc loco ſignificare,ut queratur Publius *Martis munia* Romanis antehac, decus & gloriam facientia,luxuriæ viribûs proruta torpere. Si ergo illud vulgare magis arridet *Martis mœnia*, nulli dubium quin *Romam* ſignificet. Sic & Iuvenalis Satyr. 6.

Paupertas Romana perit ---

Barth. ablegmin. Critic.l.2,c.18; cujus poſteriorem explicationem comprobamus. *Idem.*

9. *Tuo palato clauſus pavo paſcitur*] Tragur. cod. pro *paſcitur*, habet *naſcitur.* Erhardus: Leg. *lautus pavo naſcitur.* Scalig. in Catalect. vel, *Samius pavo paſcitur.* Cùm de iis ſermonem inſtituerit Publius,quæ procul allata, deque longinquis regionibus accerſita luxuriam Romanorum inſtruebant, convenienter *Samium pavonem* nominat; eos autem ab Samo petitos facilè fidem fecerit Varro de re Ruſt,

[1] *Plumato amictus aureo* [2] *Babylonico:*

[3] *Gallin.*

Ruſt. lib.3, c.6. Barth. acutiùs,quàm probabiliùs;nam pavones olim caveis incluſi, ut hodie anſeres in Germania, paſcebantur, quos cùm Romani in deliciis quidem, ſed extra cibum, initiò haberent, ut nos hodie pſittacos, primus menſæ inferre auſus eſt Hortenſius. Tertull. de Pallio: *Præcidam gulam, qua Hortenſius Orator, primus pavum cibi cauſâ potuit occidere.* Gabbema in 2. edit. *clauſus pavo paſcitur.* Malunt alii, *Lautus pavo naſcitur;* vel *oculoſus pavo*, vel *Samius pavo:* nempe quia è Samo (ubi in templo Iunonis Samiæ alebantur) in alias transferrentur terras; ut à Menodoto Samio apud Athenæum refertur. Malui nihilominus retinere lectionem editionis principis: puta Pariſinæ anni CIↃ IↃ XX [*clauſus pavo paſcitur*] quæ MSum fide optima expreſſit, ac ſui caſtigationem reliquit eruditis. Planéque cenſeo, reſpici à Publio ad ornithonas; in quibus aluere *pavones*, turtures, turdos: ut indicat Varro lib.III de R. R. cap.III. Voſſius.

1. *Plumato amictus aureo Babylonico*] In Tragur. eſt *auro.* Gabbema: Eò jam proceſſerat ſuperbiæ modus, ut ex plumis avium conficerent veſtes, quæ delicatioribus in uſu. Tertull. de Pall. *Pavo pluma veſtis, & quidem cataclitis, imò omni conchyliô depreſſior, qua colla florent, & omni patagiô inauratior, quà terga fulgent.* Prudent. in Hamartig.

> --- *hunc videas laſcivas præpete curſu*
> *Venantûm tunicas, avium quoque verſicolorum*
> *Indumenta navis texentem plumea pennis.*

Erhardus: *Plumatas* igitur veſtes innuit, quarum artifices *plumarios* vocant, qui ex *plumis* avium veſtimenta conficiunt, aut acu variegatim pingunt. Pancyrol. de Magiſtratibus municipal. c. ult. Weitzius Not. in Prudentii Hamartig. verſ. 294. *Aureum*, pro pulchro & ſplendido; unde χρυσῆ Ἀφροδίτη, *aurea Venus.* Sed & *plumæ* pavonis ejaculantur ſplendorem planè *aureum.* Et *aureum*, eſſe pavi epitheton, ex Officina Raviſii Textoris didicimus. Gabbema in ſecundò editis: Vide G. I. Voſſium lib.III cap. LXXX & cap.XCVII de origine & progreſſu Idololatriæ; Salmaſium in notis ad Vopiſci locum: *tunicæ. micantes purpurâ, plumandi difficultate pernobiles.* ubi multa præclarè de hac arte. Porrò, *pavoni* inter volucres formæ palmam non ſolùm natura dedit, ſed & intellectum ejus, gloriamque: laudatus enim gemmantes pennas explicat, adverſo maximè ſole, quia ſic præcipuè radiant, ut graphice Ovidius:

> *Laudatas homini volucris junonia pennas*
> *Explicat, & formâ multa ſuperbit avis.*

Petronius Arbiter, hujus volucris verſicolorem pulcritudinem, paucis verbis eleganter exprimit. *Tuo palato-pavo*, &c. Hanc alitem cùm apud Indos Alexander Magnus primùm vidiſſet, admonirione commotus, gravi pœna vetuit ne quis pavonem occideret, ut refert Ælianus lib. XIII de nat. Animal. Ex Barbaris ad Græcos venêre, in Samo autem primi fuerunt editi & educati; hinc in alias Europæ regiones deducti; qua de cauſſa Samios monetam ſignaſſe *pavone*, auctor eſt Athenæus, ut in Græcia mea nuper docui. Iunoni autem ſacravit vetuſtas opulentiæ Deæ, aureum hoc alitum genus, unde in antiquis numiſmatis Iunonis ſignum eſt *pavo*, cum lancea & patera. Primus Q. Hortenſius, *pavonem* Augurali Aditiali cœna poſuiſſe, auctor eſt Varro, quod protinus factum, tam luxurioſi, quàm ſeveri boni viri laudabant: quem citò ſequuti multi, extulerunt eorum pretia, ita ut ova

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] *Gallina tibi* [2] *Numidica, tibi* [3] *gallus ſpado*, Ciconia

va denariis veneant quinîs, ipſi ſa-ſlè quinquagenîs. Macrobius ad in-ens hoc pretium exclamat lib. III aturn. cap. XIII. *Ecce res non admi-anda ſolùm, ſed pudenda, ut ova pavo-um quinis denariis veneant, quæ hodie on dicam viliùs, ſed omnino nec veneunt.* ed tunc temporis tanta gulæ erat nſania, ut refert idem Varro, *M. Aufidium Lurconem ſupra ſexagena mil-ia nummûm, in anno ex pavonum grege epiſſe.* Hoc eſt mille & quingentos ureos coronatos, ut Aldus Manu-ius ſupputat: nam qui ad Millio-nem refert, nimis extra oleas abit. nec nimis hoc mirandum in illo ſe-culi luxu; primus etiam ille, ſagi-nam eorum inſtituit, circa Pyraticum bellum noviſſimum. Sed non caret admiratione: placuiſſe adeò Roma-næ luxuriæ hanc avem, cùm ejus ca-ro dura, & fibroſa ſit: quare ſcitiſſi-mè ab Horatio dictum:

Vix tamen eripiam poſito pavone, velis quin
Hoc potiùs, quàm Gallinâ tergere palatum,
Corruptus vanis rerum, quia veneat aurô
Rara avis, & pictæ pandit ſpectacula cauda.
Tanquam ad rem attineat quicquam, num veſceris illa
Quam laudas plumâ? cocto num adeſt honor idem?

Galenus etiam III de Aliment. fa-cult. gallinis duriorem eſſe *pavonis* carnem, fibroſam, & ad coquendam difficilem. Vnde Iuvenalis Satyr. I queritur, ex ſimilibus epulis repen-tinas mortes induci, quòd non con-coquantur in ſtomacho.

Pœna tamen præſens; cum tu deponis amictum,
Turgidus & crudum pavonem in balnea portas;
Hinc ſubitæ mortes & inteſtata ſenectus.

Itaque natura quidem iis penna-rum pulcritudinem tribuit; carnis bonitatem negavit. Simeon Sethi, difficilis concoctionis, & mali et-iam ſucci eſſe aſſerit, jus tamen illo-rum peculiari proprietate pleuriticos ſanare, præſertim ſi pingue ſit. qua-re prudentiores æſtate triduô antè jugulari jubent, ut tenerior *pavonum* caro evadat, hyeme verò quatri-duum, aut eò ampliùs, ſimulque pendentium pedibus, lapidum onus appendunt; eo pondere duritiem carnis tenereſcere; raró noſtra tem-peſtate menſas ſubeunt, niſi ſolen-nibus epulis, idque magis ad oculo-rum pompam, quàm ad placandum famem, raró aſſi vel elixi (niſi fortè pullis quis veſcatur) plerumque aro-matibûs conditi, artocreis includun-tur, quòd ita teneriores evadant, & aromatum beneficiô, fibroſa illa caro tenerior reddatur. *Nonnius.* Vide Voſ-ſium lib. III de Origine & progreſſu Idololatriæ, cap. XCII.

2. *Babylonico*] Plin. lib. VIII, cap. XLVIII. *Colores diverſos picturæ intexere Babylon maximè celebratur.* & maximè Babylonii hoc artificio nobiles. Hinc Tertull. de hab. mul. c. I. *Mileſii oves tonderent, & Seres arbores nerent, & Tyrii tinguerent, & Phryges inſuerent, & Babylonii intexerent.* Lucret. lib. IV.

Tum Babylonica magnifico ſplendore rigantur.

i. ſtragulæ veſtes, vela, tapetia diverſi coloris filô texta. Eleganter varios colores in cauda pavonis *Babyloni-cum*, vocat elegantiarum Arbiter Pe-tronius hoc loco. *S. A. Gabbema.*

1. *Gallina tibi Numidica*] Tria gal-linarum genera enumerantur à Var-rone de re Ruſt. lib. 3, c. 9. *villaticæ, ruſticæ* ſive agreſtes, & *Africanæ*. *Numi-dia* autem eſt pars *Africæ*, inter Cæ-ſarienſem Mauritaniam & Carthagi-nienſem regionem. *Gallina* igitur *Nu-midica*, eadem eſt, quam Varro præ-dictus

dictus *Africanam* vocat. Sic autem dictæ, quod primùm in Italiam ex Africa ſunt tranſlatæ. Hæ, ut loco citatô ait Varro, grandes ſunt, variæ, gibboſæ, & à Græcis *meleagrides* appellantur. Vulgus hodie vocat *gallinas* Indicas. Videndus Vlyſſes Aldrovandus Ornitholog. lib. 14, c. 4. *Anonymus.* Inter peregrinas volucres, annumerandæ ſunt etiam *gallinæ Numidicæ* vel Africanæ, Gallis, *poulles de Guine* dicuntur, quarum olim Romæ magna gratia, hodierna die rarò inveniuntur. Varrone teſte, erant grandes, variæ, & gibberæ; gallinas corpore vix excedunt, ſed longiora illis crura, plumis variîs, quaſi guttîs diſtinguuntur, quod Martialis breviter & eleganter expreſſit.

Et picta perdix, Numidicæque guttæ.

Sunt enim pennæ ejus nigræ, albis guttîs conſperſæ, tanta elegantiâ ut ſpectatores ad ſe rapiat. inter lautos cibos, neſcio an ob novitatem, vel ſaporis gratiam referebantur, unde Plinius ſui ævi gulam reprehendens, quod obvîis & præſentibûs contenti non eſſent, aves ultra Phaſidem amnem, & è Numidia petere dicit. hinc Martialis ſub lemmate Numidicæ:

Anſere Romano quamvis ſatur Hannibal eſſet,
Ipſe ſuas nunquam barbarus edit aves.

Multi eaſdem, meleagrides vocari credunt, quod ex Varrone colligunt: *Gallinæ Africanæ ſunt grandes, variæ, gibberæ, quas* μελεαγρίδας *appellant Græci, hæ noviſſimæ in triclinium ganearium introierunt è culina, propter faſtidium hominum, veneunt propter penuriam magno.* Columella tamen manifeſtò, meleagridas à gallinis Aphricanis diſtinguit lib. VIII, cap. II. Viri docti mendum eſſe in Varronis verbis credunt, atque interpunctione ſola legitimum ſenſum eruunt: *Gallinæ Africanæ, ſunt grandes, variæ, gibberæ: quas meleagrides appellant Græci, hæ noviſſimæ,* &c. Sed Plinius videtur mihi commodiſſimè totam litem comp[o]nere; is enim ſtatuit meleagrides g[e]nus eſſe Africanarum gallinaru[m] quæ nihil commune habent cu[m] Numidicis; nam quo loco agit d[e] meleagridibus, ne verbum de Num[i]dicis. Ita enim lib. X, cap. XXVI. *Simi[li] modô pugnant, meleagrides in Bœoti[a] Africæ hoc eſt gallinarum genus gibbe[ro]rum, variis ſparſum plumîs; quæ noviſſi[]mæ ſunt peregrinarum avium, in menſa[s] receptæ, propter ingratum virus.* Itaqu[e] non agit Varro citato locô de *gallini[s] Numidicis*; non enim ſunt grandes & gibberæ: ſed ſolùm de Africanis, quas meleagrides Græci vocant, ut diſertè monet Plinius. *Numidicæ* etiam non ſunt grandes, vix enim majores ſunt vulgaribus gallinîs. ſed meleagrides grandes ſunt, & gibberæ, &c. Vide Lud. Nonnium de Re Cibaria lib. II, cap. XXV. *Gabbema in denuo editis.*

2. *Numidica*] Sic & Tragur. Fragment. poſterius, prius *numida.*

3. *gallus ſpado*] Capus. H. Iunius in Nomencl. Hîc nonnulli confundunt capum cum *gallo*, cùm tamen, teſte Varrone, in gallinaceo genere villatico, *capi ſemimares* dicantur, quòd ſint caſtrati. Vnde non ſimpliciter *gallus* à Petronio uſurpatus, ſed cum additione dictionis *ſpado.* Vlyſſ. Aldrovand. Ornitholog. lib. 14, c. 17. Poſterius enim vocabulum tollit prius, ſicut cùm dicimus, *virgo corrupta, nummus adulterinus.* Erhardus. Quia ſalaciſſimum animal [*gallus*] rarò pingueſceret, poſteri caſtrare illud aggreſſi ſunt, libidinis abolendæ cauſſâ, & ſemimares capos effecerunt, qui maximam gloriam in menſis paſſim obtinuerunt. Martial. lib. XIII Ep. 63.

Ne nimis exhauſto macreſceret inguine gallus,
Amiſit teſtes, nunc mihi Gallus erit.

Petronius Arbiter *ſpadones* vocat. Martialis lib. III Epigr.

Alius coactos non amare capones,
Et dona matrum vimineo ferunt textô.

Quia enim caſtrati ſunt, uſum veneris neſci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Sine ἀντιπαθ...

[1] *Ciconia etiam grata,* [2] *peregrina, hoſpita,*

[3] *Pietaticultrix, gracilipes,* [4] *crotaliſtria,* quia roſtrum ejus crepitans crotali Avis ſit imaginem.
Crotalum ſunt virgæ duæ ſive laminæ, q̃ manib. verſatæ inter ſe collidebantur. inde ſong. crotaliſtria, fœmina q̃ crotalum concutit ſimulq; ſaltat.

ieſciunt. Caſtratione enim, caro illa ibroſa & dura, humida & tenera efficitur, adeò ut exuta calida & ſicca emperie, acquirant temperamentum prorſus æquabile. Vide Ludov. Nonnium de Re Cib. lib. 11, cap. XXII. *Gabbema in recuſis.*

1. *Ciconia etiam grata*] Scaliger in Catalect. edidit, *Græca*; ad ſimplicitatem priſcam dictum, quæ omnia tranſmarina. *Græca* putabat: placet tamen vulgaris lectio. Barthius Ablegm. Critic. l. 2, c. 18. *Erhardus. Ciconiis* noſtro ævô nemo veſcitur, ob paſtum, quem ex ranis, lacertis & ſerpentibus capiunt. Theſſali etiam quondam illis abſtinebant, ſed alia de cauſſa, quam aperit Plinius lib. x, cap. XXIII. Honos iis ſerpentum exitiô tantus, ut in Theſſalia capitale fuerit occidiſſe, eademque legibûs pœna, quæ in homicidam. Principatu Auguſti inceperunt Romani iis veſci, & gruibus prætulerunt, ut auctor eſt Cornelius Nepos apud Plin. citato locô, cujus rei auctorem, ferunt virum Prætorium fuiſſe, quem aliqui Sempronium vel Aſellium, alii Ruffum vocant. Horat. lib. II Sat. II.

Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nidô.
Donec vos auctor docuit Prætorius.

Porphyrion ſcholiaſtes, refert Ruffum Prætorium inſtituiſſe ut *ciconiarum* pulli manderentur, illumque, cùm repulſam in Prætura tuliſſet, tale epigramma meruiſſe:

Ciconiarum Ruffus iſte conditor.
Hic eſt duobus elegantior Plancis,
Suffragiorum puncta non tulit ſeptem,
Ciconiarum populus ultus eſt mortem.

Sed brevi illarum gratia deflagravit; nam ætate Plinii, nemo illas in triclinium recepit; carnes enim concoctu ſunt difficiles malíque ſucci, quidam & peſtilentes eſſe judicarunt. *Nonnius.* Idem.

2. *peregrina, hoſpita*] Sic & Phædrus vocat ciconiam *peregrinam volucrem* lib. 1 fab. 26; quam Varro advenam dicit de re Ruſt. l. 3, c. 5. Rittershuſ. in not. Barth. Ableg. crit. lib. 2, c. 18. leg. *grata peregrino, hoſpita.* Raviſ. Textor in Epithet. vel ſine diſtinctione, *grata peregrino hoſpita.* Crinitus de honeſt. Diſcipl. lib. 4, c. 13, Douſa hoc loco, Rob. Tit. Aſſert. l. 1, c. 5. Sed prorſus ineptè, ait *Erhardus.*

3. *Pietaticultrix, gracilipes, crotaliſtria*] In componendis dictionibus nimiò plùs ſibi indulſerunt veteres. Hinc *incurvicervicum* pecus, & *rudentiſibilus* apud Pacuv. *repandiroſtrum* & *cortinipotens.* apud Lucil. Laber. de Ariete: *reciprocornem, lanicutem, veſtitrabum.* Nævius in Alceſti, *triſeclisenem, dulcioriloquum*, Neſtorem adpellat. *Camphippelephantocamelos* dixit Lucilius, tranſverſo ordine, ex *hippocampo*, elephanto, camelo. neque ab loco alienum eſt Hegelandri antiqui poëtæ Epigramm. in ſophiſtas.

Ὀφρυανασπασίδαι, ῥινεγκαταπηξογένειοι,
Σακκογενειοτρόφοι, καὶ λοπαδαρπαγίδαι.
Ἱματανωθεσίβαλλοι, νηλιποκαιβλεπελάοι,
Νυκτιλαθραιοφάγοι, νυκταπαταπλάγιοι.
Μειρακιεξαπάται, καὶ συλλαβοπευσιλαβεῖται
Δοξοματαιόσοφοι, ζηταρετησιάδαι.

Quod hoc modo vertit Scaliger:

Silonicaperones, vibriſſaſperomenti,
Manticobarbicolæ, exterebropatinæ,
Planipedatquelucernitui, ſuffarcinamicti,
Noctilatentivori, Noctidoloſtudii,
Pullipremoplagii, ſutelocaptiotricæ,
Rumigeraucupidæ, nugicanoricrepi.

Laurenb. *Pietaticultrix* dicitur, ſicut *nemoricultrix* Phædro, *ſylvicultrix* Catull. Ritters-

[1] *Avis exſul hiemis,* [2] *titulus tepidi temporis,*
[3] *Nequitiæ* [4] *nidum in* [5] *cacabo fecit meo.*
Quo [6] *margarita cara* [7] *tribacca Indica?*

A

Rittershuſ. Not. in Phædr. De *pietate ciconiæ* S. Epiphan. Phyſiolog. c. 25: τὸ γὰρ ὄρνεον τοῦτο τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ δι᾽εὐσέβεια θαυμασία γηροβοσκεῖ (*Hæc avis patrem & matrem admiranda pietate in ſenectute alit*). Barthius Ablegm. Crit. lib. 2, c. 18. Non deſunt apud veteres, qui referant ipſam ciconiæ imaginem exſculpi olim ſolitam ſuper ſceptris Regum, quò eorum pietas atque juſtitia indicaretur. Illud enim de ingenio atque pietate ciconiæ erga parentes vulgatum eſt; quod etiam D. Ambroſius confirmat lib. 5 Hexaëmer. *Romanorum uſu pia avis vocatur, & quod vix uni Imperatori Senatus conſultò delatum dicitur, hoc iſtæ aves in communi meruerunt.* Adde Cœlium Rhodiginum lib. 23, cap. 34. *Ge. Erhardus.*

4. *crotaliſtria*] A *crotalis* ſic dicta, quorum ſtrepitum imitatur, *crepitante ciconia roſtro*, ut Ovid. 6 Metam. ſcribit, & Iuvenal. Satyr. 1.

Quæque ſalutato crepitat Concordia nidò.

Vbi *Concordiæ* nomine, *coconiam* intelligit Satyricus poëta. Exiſtimo autem ætate Iuvenalis, in faſtigio templi Concordiæ nidum *Ciconiarum* fuiſſe: ut & hac ætate, in quibuſdam templis aliquando Lutetiæ vidimus. *Erhardus.*

1. *Avis exſul hiemis*] Leg. *exulhiemis* in nominandi caſu, ut ciconiam appellârit *exulhiemem* una dictione, ſicut & *pietaticultricem*. Crinit. de honeſt. Diſc. lib. 4, c. 14. *Idem.*

2. *titulus tepidi temporis*] Ita Iunius emendavit, cùm antea eſſet *trepidi temporis*. Animadverſ. lib. 6, c. 15. Veris enim nuncia *ciconia* eſt. Ambroſ. Hexaëm. lib. 5, c. 14. Caſſiodor. l. 2, c. 14. Claudius Mamercus de ſtatu Animæ, lib. 1, c. 21. Sidon. l. 2 Ep. 14: ubi Savaro, *titulum* pro indicio po ſuit. *Id.*

3. *Nequitiæ*] Luxuriæ in epulis aliàs in venere. *Erhard. Nequitiæ*, dan di caſu poſitum videtur. *I. Douſa MS*

4. *nidum in cacabo fecit tuo*] Satyricè dictum adverſus luxum Romanorum; namque aliàs ciconiæ in altis turribus nidum ponere ſolent. Ovid.

Gloterat immenſo de turre ciconia roſtrò.

Et Cœlius Calanus Dalmata in Hiſt. de Attila Hunnorum Rege: *Ciconiæ, quarum natura eſt ſummis in urbium mœnibus nidificare*, &c. &; *Conſpexit ciconias, quæ in altis urbis turribus nidificaverant ex more, reportantes pullos ſuos*, &c. Erhard. *De ciconiarum conditura*, vide quæ ad Horatium notavimus, *Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido Donec, &c.* Douſa. MS.

5. *cacabo tuo*] Tragur. *meo* Tertull. de Iejuniis: *Apud te agape in cacabis fervet.* Paul. L. 18 D. de Inſtructo vel inſtrum. leg. *Nec multùm refert, inter cacabos, & ahenum quod ſupra focum pendet: his aqua ad potandum caleſit, in illis pulmentarium coquitur.* Ex quibus verum ejus uſum haurimus. *I. à Wouweren.*

6. *margarita cara*] Nam circa margaritas ardebat inſana mulierum ſuperbia, de qua re Rigaltius ad Phædr. lib. 3 fab. 51. *Erhard. Margarita* hîc in plurali accipio, à margaritum veteribus. *Douſa.*

7. *tibi bacca*] Sic juxta utramque edit. Gabbem. quæ tamen in Notis referunt *tribacca*, & Frellon. cum Lotich. Sed Wouwer. alii, codexque Tragur. *tribacca*. Et Tornæſ. in m. *tibi bacca.* idque verſum meliùs expedit, quàm *trib.* Hadr. Iunius in Notis Gabbemæ: *tribacca. Tribaccam* dixiſſe videtur margaritam, quæ tribus *bac-*

cis

An ut matrona ornata [1] *phaleris* [2] *pelagiis*
Tollat pedes indomita in ſtrato extraneo?
Smaragdum ad quam rem, viridem, pretioſum vitrum?
Quo [4] *Carchedonios optas* [5] *ignes lapideos,*
Niſi ut [6] *ſcintillent?* [7] *probitas eſt carbunculos.*
[8] *Æquum eſt induere nuptam ventum textilem,* [1] Palam

unionibuſque inauri inſertis conſtabat: ſolebant enim binos ternoſque elenchos (ita vocant margaritas in longum faſtigiatas) aurea bractea conjunctos auribûs ſuſpendere. Quod non reticuit Plinius, quum lib. IX, c. XXXV ſic ait: *Hoc digitis ſuſpendere & binos ac ternos auribûs fœminarum gloria eſt.* At *baccarum* appellatio pro unionibus, vel in illo Virgilii eluceſcit: *collòque monile baccatum.* Wouweren:

Diluit inſignem baccam. -- Horat. l. 2 Sat. 3. Erhardus:

Nec tibi transfoſſis fixerunt auribûs aurum,
Quæ compenſarent pendentes vulnera baccæ.

Alcimus Avitus de laudibus Caſtitatis.

1. *phaleris pelagiis*] Hieron. *Vt taceam de inaurium preciis, candore margaritarum, rubri maris profunda teſtantium, ſmaragdorum virore, cerauniorum flammis, hiacynthorum pelago,* &c. *Barthius. Phaleræ pelagiæ,* ornamenta marina. *Gloſſ. Petron.*

2. *pelagiis*] Manil. l. 5.

Vix quiſquam eſt locuples, oneratur terra profundô.

Barthius. *Profundo,* id eſt, *mari.* Anonym.

3. *Tollat pedes indomita in ſtrato extraneo*] Douſa P. *indomita,* i. necdum domita, vel ſatiata ſaltem tot ac tam aſſiduis libidinibûs; haud quidem in lecto maritali, ſed verò in ſtrato extraneo, id eſt, apud adulteros. Barthius: *Indomita,* id eſt, ob libidinem equæ indomitæ ſimilis. Horat. de eadem libidine:

Indomitam properat rabiem ſedare.

Iterum Douſa: *Pedes tollere,* idem quod Mart. lib. XI Ep. LXXII.

Protinus accedunt medici, medicæque recedunt,
Tolluntúrque pedes: ô medicina gravis. Et:
--- *Ille pedem ſuſtulit, hic tunicam.*

Cic. Ep. II ad Atticum: *Noli, inquam, de uno pede ſororis queri, licet etiam alterum tollas.*

4. *Carchedonios*] Ex Africa, Carthaginienſes. Καρχηδὼν, όνος, Carthago.

5. *ignes lapideos*] Fulgores gemmarum. Claudian.

--- *acies ſtupet igne metalli.*

Martial.

Miratur Scythicas virentis auri.
Flammas Iupiter. Barthius.

Manil.

-- *Phœbeis certantia lumina flammîs,*
Gemmarumque illi radiantes lucibûs ignes.

Claudian. in IV Hon. Conſ.

Quis junxit lapides oſtro? quis miſcuit ignes?
Sidonii rubrique maris? ---

Hieronym. ad Demetriadem. *Ardentes gemmæ redduntur ſcriniis.* Wouweren.

6. *ſcintillent*] Tragur. cod. *ſcintillet.*

7. *probitas eſt carbunculos*] *carbunculos.* Sic & Fragment. prius; poſterius--*us.* Theogonetus: σοφία δὲ κρύσταλλος (*Sapientia cryſtallus*). & ipſe Publius: *Frugalitas eſt inſerta famæ bonæ. Inſerta,* ἐμβόλημα. Erhard.

8. *Æquum eſt induere nuptam ventum textilem*] Sic Gabbema, ſeu quem

perg. in p. 188. ā fabro.

[1] *Palam proſtare nudam* [2] *in nebula linea?* Vitrea toga Varronis. *Quod autem, inquit, putamus ſecundum literas difficillimum eſſe artificium? Ego puto* [3] *medicum, & nummularium. medicus, qui ſcit quid homunciones intra præcordia ſua habeant, & quando* [4] *febris veniat.* [5] *Etiamſi illos odi peſſime, qui mihi jubent ſæpe* [6] *anatinam*

quem is quoad textum ſecutus Don Ioſ. Anton. Gonſalius de Salas, I. à Wouweren, & reliqui. Tornæſ. legit, *Æ. e. enim ducem n. v. t.* in marg. *Æ. e. inducere n. v. t.* Pithœus. Sicut Pith. c. etiam Fragment. Tragur. prius, alterum pro *ventum* habet *ventrem.* I. Sambucus: *induere nuptam.* Ita leg. ſuadet ratio carminis. vulg. *inducere.* Ergo *inducere* antiqua lectio; nec ratio carminis obſtat, ſunt enim jambici Comici. Vt prol. Andriæ:

Poëta cùm primum animum ad ſcribendum appulit. &c. in quibus -*υυ*, *υυ*-, pedes alii tralatitii. Wouweren: *Ventum textilem.* Pro *tenuiſſima veſte.* Hieronym. ad Helvid. *Ingrediuntur expolitæ libidinum victimæ, & tenuitate veſtium nudæ oculis ingeruntur.*

1. *Palam proſtare nudam nebula linea*] En mulier cum veſte nuda, adeò amicula olim fuere rara, adeò pellucida. Bellè Athenæus initiô lib. 14. Καὶ σαμβυκίστριαί τινες Ῥόδιαι, ἐμοὶ μὲν γυμναὶ δοκῶ, πλὴν ἔλεγόν τινες ἔχειν χιτῶνας. *Et Sambucam pulſantes Rhodiæ quædam mulieres, quæ mihi quidem videbantur nudæ: ajebant autem nonnulli, tunicis indutas fuiſſe. Vitream togam*, inquit Varro. Talis veſtis antiquitus ἀραχνώδης dicebatur Græcis, id eſt, aranearum telas quæ imitaretur. Obſerva ad Euſtachium lib. 11 de Amor. Iſmen. ubi temperantiæ deſcribit imaginem: Ἀραχνώδης ὁ χιτὼν τῇ παρθένῳ τὸ χρῶμα λευκῆς *(Tunica virgini aranea coloris albi).* & l. IV. Ait igitur nudas proſtare veſtibus illîs, quod & meretricum fuiſſe vulgò eſt. *I. A. Gonſalius.*

2. *in nebula linea*] Sic vet. lib. vulg. *lunæ.* I. Sambucus. *In neb. lunæ* habet & Fragm. Tragur. Sed hac regione quantitas forſan obeſt. Tornæſ. & Lotich. *in n. linea.* Gabbem. ſeu Gonſal. Wouwer. alii abſque *in.* Sequor hîc quod eſt fonti pròpius licèt non lîmpidius. *Nebula linea*, pro tenui amiculo lineo, quod nec panni crebritatem, nec telæ denſitatem, ſed nebulæ raritatem æmulatur Turneb. Adv. 1, 15. *Erhard.* Fulgent. Myth. 1. *Aſtiterant itaque ſyrmate nebuloſo lucidæ ternæ viragines.* Io. à Wouweren.

3. *medicum & nummularium*] puta, *artificium.* Io. Schefferus.

4. *febris veniat*] Celſus III, cap. 12. *Incertum eſt, quando febris ventura ſit.* Plaut. Capt. III, ſc. 4. *Illic iſti, qui ſputatur, morbus interdum venit.* Idem.

5. *Etiamſi illos* (medicos) *odi peſſimè, qui jubent anatinam parari*] Lege, *anatinam parare*, id eſt, juſculis ex anatum carne conficiendis operam impendere. Plutarchus in Catone Majore, notat illum familiam ſuam, ubi ægrotaret, ex anatum, palumborum & leporum carne ſalubriter alere conſueviſſe, quam ajebat κοῦφον εἶναι καὶ προσφέρον ἀσθενοῦσι *(levem, & convenientem infirmantibus).* In quo etiam Catoni cum Medicis male conveniebat, qui aſſerunt id genus cibi mali eſſe ſucci; durum ac ſtomacho alienum. Niſi repoſueris: Ægrotantibus ideo prodeſſe, quia parum nutriat, nec per copiam naturæ negotium faceſſat. *Tilebom.* Abhorrent plerique medicos, quod tetri ſaporis medicamenta propinare ægrotis ſoleant, ex abſinthio, centau-

tinam parari. nummularius, qui [1] *per argentum æs videt.* [2] *Nam mutæ beſtiæ laborioſiſſimæ boves, & oves: boves, quorum beneficio panem manducamus: oves, quia* [3] *lana illæ* [4] *nos glorioſos* [5] *faciunt. Et facinus indignum! aliquis ovillam eſt, & tunicam habet.* [6] A-pes *enim ego divinas beſtias puto,* [7] *quæ mel vomunt, etiamſi* [8] *dicuntur*

rio, gentiana, aloë, colocynthide. Ex iſtis etiam Trimalchio adſuetus dulcibus mellitiſque, oſor amarorum, etſi ſalubrium, corrupto judiciô. Velim igitur, quod ex edito commodiſſimè exit, legere *aloëtinam* vel *aloëticam*, & ſubintelligere *potionem*. Aloën enim in uſu quotidiano habitam olim haberique conſervandæ ſanitati, roborando tono viſcerum, humorum vitiis corrigendis, & putredinibus quibuſvis prohibendis & expiandis notum eſt: V. *Gal. l. 6 de ſimpl. Med. fac. Paulus l. 7, c. 3, & 4; Minder. in aloëdario: Freit. l. 2 auroræ Med. c. 5.* Th. Reineſius.

6. *anatinam*] Hoc ſuſpectum mihi. Scio quidem apud Plautum *anatinam fortunam*; verùm quid huc faciat, non video. Magis forſan eſt, ut accipiamus de medicamento ad tenendum anum, ſive alvum. Nam de eo fuit quidpiam in præcedentibus. *Io. Schefferus.*

1. *per argentum æs videt*] Novit nummum probum diſcernere ab improbo & ſubærato. *Idem.*

2. *Nam*] lege, *Sunt.* Io. Caj. Tilebom.

3. *lana*] caſus ultimus, cum lana, per lanam, i. e. veſtes è lana. *Schefferus.*

4. *nos glorioſos faciunt*] faciunt gloriari nos illîs atque ſuperbire. Plautus Pſeud. A. II, ſc. 3. *Atque ego nunc me ut glorioſum faciam.* Idem.

5. *faciunt. Et facinus indignum! aliquis ovillam eſt, & tunicam habet*] pro MSi, & Patav. *faciunt, & f. indignum a. o. eſſet t. h.* Schefferus: *ovillam eſſet tunicam.* Scribe totum locum iſto modo: *Et, facinus indignum! aliquis ovillam eſt, & tunicam habet.* Dicit; rem indignam eſſe, quòd in cibum abutamur ovibûs, cùm illæ veſtes nobis præbeant.

6. Apes *ego divinas beſtias puto,* &c.] Hæc ſi compares cum verbis, quæ velut ex naufragio erepta & malè diſpoſita, infrà leguntur in Fragmento veteri & jamdudum vulgato Petronii. Vbi poſtquam dixit: *Quod non exſpectas, ex tranſverſo fit, & ſuper nos Fortuna negotium curat.* ſubdit: *Apes ideo pungunt: Quia ubicunque dulce eſt, ibi & acidum invenies. Semper in hac re qui vincitur, vincit,* &c. Hæc inquam ſi conferas, non dubitabis profectò prædicare ilico, non alterius Scriptoris, quàm hujus ipſius hoc opuſculum eſſe & haberi debere. Tilebom. Præter Ariſtotelem & ſcriptores de re ruſtica apum naturam diligentiſſimè executus *Plinius l. xj, capp. quindecim:* poſt hunc infiniti alii. *Quintilianus* Petronio φυσικεύοντι περὶ μελισσῶν (*de natura apum ſtatuenti*) proximè accedit, *Declam. xiij. Cùm ingenia noſtra, quæ nos ſcilicet ambitioſi noſtri æſtimatores proxima divinis credimus, ad percipiendas diſciplinas multo labore deſudent, nulla apis niſi artifex naſcitur: quid credas aliud quàm divinæ partem mentis his ineſſe? & quid non divinum habent, niſi quòd moriuntur?* Reineſ.

7. *quæ mel vomunt*] Plinius XI, cap. 12 de Succo, unde mel conficitur. *In uterculos congeſtus apum (ore enim vomunt) ad hæc ſuccô florum corruptus,* &c. *Schefferus.*

8. *dicuntur*] MS. *dicitur.* Quæ talia Patavinæ editioni plurima debemus. Vbi verò nihil intereſſe videtur, nec verbô moneo.

O I. *à Io-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

cuntur illud [1] *à Iove adferre*; ideo *autem* pungunt, quia ubi cumque dulce eſt, ibi & acidum invenies. † *Iam etian philoſophos* [2] *de negotio dejiciebat, cum pittacia in ſcypho circumferr cœperunt. Puerque ſuper hoc poſitus officium* [3] *apophoreta recitavit:* [4] *Argentum ſceleratum: adlata eſt perna, ſupra quam acetabula erant poſita, cervical,* [5] *offla, colaris. Adlata eſt* [6] *ſeriſapia, &* [7] *contumelia ærophagiæ, ſimul datæ ſunt & cenchrides cum malo,*

† *Encolpius.*

1. *à Iove adferre*] Pertinet huc illud Virgilii initiô IV Geor.

Protinus aërii mellis cœleſtia dona

Exequar. Columella IX, cap. 2. *Echemerus poëta dicit, crabronibûs & ſole genitas apes, quas Nymphæ Phryxonides educaverint, mox Dictæo ſpecu Iovis extitiſſe nutrices, eaſque pabula munere Dei ſortitas.* Io. Schefferus.

2. *de negotio dejiciebat*] Non permittebat eis ſuum facere negocium, ſed id ſumebat ſibi. Reſpicit quæſtiones modò à Trimalchione allatas, de quibus Philoſophi agere debebant potiùs, ut ad quos propiùs pertinerent. Dictum autem hoc, quomodo apud Ciceronem, *dejicere de ſermone.* Schefferus.

3. *apophoreta*] MS. ad marg. *i. refutata.* Schefferus: *apoph.* munera, nominata in iſtis pittaciis, quæ non ſolùm in feſto Saturnaliorum, ſed & aliàs, quotiens magnum haberetur convivium dabantur. D. Ambroſius in Exhort. ad Virg. *Qui ad convivium magnum invitantur, apophoreta ſecum reportare conſueverunt.* Idem.

4. *Argentum ſceleratum*] ſic fuit inſcriptum uni ex pittaciis illis, titulus apophoreti, quo ſignificabatur id, quod ſequitur, perna ſcilicet, & cætera; ſed obſcurè, ac ambiguè: ut ſolebat aliquando in talibus. Sueton. Auguſt. cap. 75. *Saturnalibûs, & ſi quando aliàs libuiſſet, modò munera dividebat, veſtem, & aurum, & argentum: modò nummos omnis notæ, etiam veteres regios & peregrinos: interdum nihil, præter cilicia, & ſpongias, & rutabula, & forpices, atque alia id genus, titulis obſcuris & ambiguîs.* Id.

5. *offla, colaris*] Sic Pat. edit. MS. abſque(,). *Offla*, eſto pro offula ab *offa* fruſtum carnis, jus, pultem, maſſam ſignificante. *Colaris*, avis ululæ aliiſque rapacibus inimica. Exſculpat quod quis valet. Cogitaveram alias *collariam* vinculi genus, à *collum*. Plaut. Captiv. *Hoc quidem haud moleſtu'ſt jam, quòd collus collariâ caret.* Schefferus: *offla.* Ita mox: *offlam & tabulas.* & aliquantò inferiùs, *crucis offla.* Num utroque loco corrigendum, *offula? colaſis* κόλασις *(caſtigatio).* Sic enim putet aliquis ſcribendum, quanquam in ipſo codice ſit *colaris*, non *colaſis.* Vt valde dubitem; cùm præſertim hi tituli ſic ſint formati obſcurè, ut nil certi de iis dici queat. Κόλασις, caſtigatio, peculiariter refrænatio affectuum.

6. *ſeriſapia*] Conjecto vilem potum *ſeri lactis* innui: dictum, ut ſuprà *ſeriſapius* pro inſipido. *Seriſapiæ* verò potus, reſpondet appoſitæ *contumeliæ arophagiæ, edulio* ſcilicet *ex lolio.* Sic pro Patav. *ſeri ſapia:* in MS. enim uno verbo poteſt legi. Schefferus: *ſeri ſapia.* Suſpicor, ſcribendum, *ſeria ſapæ.* Seria, vas eſt vinarium, cujus meminit Terentius, Columella, alii. De ſapa Varro I de Vita P. R. *Sapam appellabant, quod de muſto ad mediam partem decoxerant.*

7. *contumelia ærophagiæ: ſimul datæ ſunt & cenchrides*] pro Patav. *aecrophagiæ, ſæledatæ ſunt, & cenſus.* & MSi, *aecrophagiæ ſaeldate ſunt, & centus.* Quid *ærophagia*, proximè dictum. *Cenchri-*

des

malo, porri, & perſica, flagellum, [1] *& cultrum.* [2] *accepit paſſeres, & muſcarium, uvàm paſſam, & mel Atticum,* [3] *cœnatoria &* [4] *forenſia, offlam, & tabulas : accepit canalem,* [5] *& pedale : lepus, & ſolea eſt*

des genus accipitrum, aliàs *tinnunculi*, & *triſtunculi* : nec his cum *flagello*, *litorali mure*, *rana*, &c. ut ſequitur, malè convenire exiſtimo. Eſt verò aliquid ponendum pro nihilo, ut ſic via fiat, & triſtis deſperatorum vox deinceps non toties audiatur. Nec invideo gloriam, quibus ad talia, habituris juxta tot Interpretum ſententias, nobile jam adminiculum collationis MSi, & edit. Patav. plus mediorum, & temporis ſuppetit. Schefferi, quod is ſuppeditaturus, cerasum pro *cenſus* vix ſerò in Lipſienſi editione, cùm ego Vpſalienſi antè uterer, expreſſum animadverti. Sed nec conſtructio favet, licet *ſimul data* legamus; ſentioque verbo numeri multitudinis nomen ſubjectum plurale fuiſſe, tanto magìs quod *ceraſa* voluit dicere non ceraſum, (quomodo ſi quis emendare audeat, ſimulque *malis* per me licet) ac in MS poſt *malo* (.) ſit. deinde obſcurum quid lateat ſub *malo*, acriculis *porris*, & *perſicis* ſeu Perſarum angariis. Cenchrides verò antè & pòſt conſimiles ſibi paratas quaſi harpyias inveniunt. Tilebom. *acrophragiæ ſæledatæ ſunt*. An non legendum *ærophagiæ ſimul datæ*, vel *acræpalæ?* Schefferus: *& contumelia*. Quid hoc loco facit, contumelia? Num legendum, *centum melcæ?* Melca ſanè genus eſt lactarii operis, notiſſimum quondam apud Romanos, ut ex Galeno, Paulo Ægineta, aliiſque novimus. Sed nîl definio. *aecrophragiæ*, *ſæledatæ*. In his rurſum latêre titulum novi apophoreti exiſtimo. Ac primùm illud *datæ ſunt*, diſtinctim à cæteris videtur ſcribendum, ut reſpondeat ſuperiori, *allata eſt*. Pro cæteris verò neſcio, an legi poſſit, *acrophagias hyle*, vel potiùs, *acrophagia*, ſeorſum, ut illud *ſæle* ſit, neſcio quid, quod titulus iſte innuebat dandum. *& cenſus*. Fortè legendum, *ceraſum*.

1. *& cultrum*] Ergo *cultrum* quoque rectum eſt in neutro. Citant ſanè Lexicographi hoc fine verſum Propertii ex lib. IV El. 5.

Cùm fallenda meo pollice cultra forent.

Sed pro *cultra* apud Gryphium eſt *clauſtra*. Alii habent *clatra*, quod & Scaliger retinuit, qui in MS. ſuo legi ait *culta*. Denique vix cultris locus eſt in illo verſu, ut hoc teſtimonium non multùm valeat. Obſervo tamen in antiquis gloſſis: titulô de Ferramentis : *Cultrum*, μάχαιρα. & in Gloſſis aliis : μαχαίρια κουρέως, *cultra* (*tonſoris*). Habet quoque Gloſſarium Tyronis & Senecæ, ut appellant. Schefferus. *cultrum*. Id cohæret cum *accepit* in MS. abſque diſtinctione. poſt accepit (.), & antè nihil uſque ad (.) poſt *malo* : ſed punctula in MS. & (:) & (,) ſignificant. quorum vix ullum poſt *accepit* locum habet.

2. *cultrum. accepit paſſeres*] Non habet illud *accepit*, quo poſſit referri. Ergo mutilum & hunc, & ſequentem alium huic ſimilem exiſtimo locum. *Schefferus*. Suffeci pro Patavin. (:), punctum. in MS. ut jam dixi, diſtinctio nulla eſt.

3. *cœnatoria*] ſc. veſtimenta. Petron. in editis : *cœnatoria repetimus, & in proximam cellam ducti ſumus*. Adde Martial. Apoph. 135. *Schefferus*.

4. *forenſia*] Et hîc veſtimenta ſunt intelligenda. Sueton. Aug. 73. *Et forenſia autem, & calceos nunquam non intra cubiculum habuit*. Adde & Calig. 17. & Columell. XII, c. 3. *Idem*.

5. *& pedale*] MS. & Patav. *e. pedalem. Pedale* ποδεκμαγεῖον, πέδιον. Gloſſ. Philox. i.e. quo pedes exterguntur. In Gloſſ. Cyrilli : ποδεκμάγιον

eſt adlata : murænam , & [1] *litoralem murem cum rana adligatum fa[2]ſcemque betæ , diu riſimus : ſexcenta hujuſmodi fuerunt , quæ ja* [2] *ciderunt memoria mea. Cæterum Aſcyltos intemperantis licen tiæ,cum omnia ſublatis manibus eluderet , & uſque ad lacrumas r deret , unus ex conlibertis Trimalchionis excanduit , is ipſe, qui ſupr me diſcumbebat : &,*† *Quid rides,inquit,* [3] *berbex ? an tibi non pla cent lautitiæ domini mei ? tu enim* [4] *beatior es, &* [5] *convivare meliu ſoles. Ita* [6] *tutelam hujus loci habeam propitiam , ut ego , ſi* [7] *ſecundum illum diſcumberem,* [8] *jam illi alapam dum duxiſſem.* [9] Bellun pomum ;

† *Conlibertus.*

pedale. Pedale eſt ſocculus qui pedi inducitur. Cornel. Fronto de Vocabul. differ. *Pedale* menſura eſt pedis. Pedule verò quod pedibus præſtat utilitatem, ut ſcabellum , pedules faſciæ. De la Cerda. Schefferus : *& pedalem.* Quid ? *pedalem.* An rectiùs , *pedulem*; eſt enim hoc inter tegumenta pedum. Cætera, quæ ſequntur , planè mutilata ſunt.

1. *litoralem* , &c. *adligatum*] pro MS. & Patav. *litteram. --- atam.* Reineſius : *literam murem cum rana alligatum.* leg. *litoralem :* hoc enim genus ranis vicinum eſt. Alludere autem ad βατραχομυομαχίαν *(ranarum & murium pugnam)* Homeri voluiſſe inſtitutô hujus apophoreti, nec ipſum incredibile eſt.

2. *ceciderunt memoria mea*] Hoc Patavinus finxit è MSi , *ceciderunt memorie mee.* An ut dicimus *cadere cauſa,* i. à cauſa , ſic *cecid. memoria* , pro è memoria ? vel potiûs legend. *excid. memoriæ meæ , vel memoria meâ ?*

3. *berbex*] MS. in marg. *i. vervex.* Schefferus : *berbex* , hoc eſt , *vervex.* Gloſſæ : πρόβατον , *berbex.* Hinc habes *berbicem* , pro *vervecem* in libris optimis Vopiſci , vitâ Aurel. in fine , quod Salmaſius notavit.

4. *beatior*] opulentior, ditior. Vt apud Martialem x Ep. 73.

Sed ſi non fias , quadrante beatior uno.

Item ,

Certent muneribûs beatiores.

Seneca Ep. 45. *Beatum vulgus appellat , ad quem pecunia magna confluxit.* Io. Schefferus.

5. *convivare melius*] Tilebom. leg. *convivari.* Schefferus: *convivare melius*, convivia lautiùs facere , & plus impendere in ea ſoles. Ennius in Sat. *Malo Hercle ſuô magnò convivat , ſine modo.* Sic & alii. *Schefferus.*

6. *tutelam hujus loci*] Deum tutelarem. Eſt autem *tutela loci* dicta , ut *tutela navigii* in editis. Inſcriptio vetus apud Gruterum , pag. 105.

DEO. TUTEL. GENIO. LOCI.

Idem.

7. *ſecundum illum*] juxta , apud illum. Petronius in editis ; *deinde ut remotis omnibûs ſecundum invitantem conſedi.* Id.

8. *jam illi alapam dum duxiſſem*] pro MSi , & Patav. *j. i. balatum d.* Schefferus : *jam illi balatum duxiſſem.* Corrige : *jam illi alapam tum duxiſſem* , vel *dudum duxiſſem. Ducere alapam* , habes apud Phædrum noſtrum v, cap. 4, cæteroſque , quos ibi notavimus.

9. *Bellum pomum*] Suſpicatur N. Heinſius, *promum.* placet ut ſit reſpectus ad liberalitatem ampliorem , de qua ſuprá. *Schefferus. Bellum pomum , qui rideat alios ,* φυτὸν , *plantam* , hominem dici : ut & dialecto noſtra εἰς ψόγον *(vituperandi animô)* , fructum , *eine frucht :* ſed hîc præferam legere χλευαστικῶς *(ad ludibrium)* prolatum , *Bellum Momum !* q. d. redivi-

pomum, qui rideat alios. [1] *lariſuga neſcio quis nocturnus, qui* [2] *non valet lotium ſuum. ad ſummam, ſi* [3] *circumminxero illum, neſciet qua fugiat. Non* [4] *me-Hercule ſoleo cito fervere,* [5] *ſed in molli carne vermes naſcuntur. Ridet. quid habet, quod rideat? Numquid* [6] *pater fœtum emit? Lamia, eques Romanus es.* [7] *& ego Regis filius. Quare ergo ſerviviſti? quia ipſe me dedi in ſervitutem; & malui civis Romanus eſſe, quam tributarius: & nunc ſpero me ſic vivere, ut* [8] *nemini jocus*

divivum Momum, cui quoſvis carpere & ridere ſolens, *& quavis adſpergere cunctos.* Th. Reineſius.

1. *lariſuga*] Mallem, *lucifuga*, ut *transfuga*. Niſi quis exiſtimet, *lariſugam* accipiendum, pro deſertore laris domuſque ſuæ, vagabundo, errone. *Io. Scheſſerus*

2. *non valet lotium ſuum*] Optimè: quomodo Varro IV de L.L. *denarii, quod denos æris valebant.* Eſt autem quaſi proverbiali genere dictum de homine nullius precii. *Scheſſerus.*

3. *circumminxero*] Paulò pòſt: *at ille circumminxit veſtimenta ſua.* Sic enim conjunctìm lego ibi, ut hoc loco. Nam & in pridem editis Petronius ad hoc exemplum uſurpavit *circumamictus, circumtonſus, circumtumulatus*, &c. Scheffer.

4. *me-Hercule*] Occurrit in MSo *mehercules*, & *mehercule*: quemadmodum & ap. Cic. qui tamen poſterius præfert, de Oratore: *Libentiùs dixerim Mehercule*, quàm--*les*.

5. *ſed in molli carne vermes naſcuntur*] h, e. ſi nimiùm ſumus remiſſi languidique, perdimur. *Mollis caro*, eſt flaccida, & humoribûs abundans. Quomodo *corpus molle* Celſo uſurpatur. Vt lib. II, cap. 2. *ſubeunt lippitudines, tormina, febres, maximéque in mollioribus corporibus, ideoque præcipuè in mulieribus.* Eodem modo *pecus molliſſimum*, oves appellavit Columella lib. VII, cap. 2. *Idem.*

6. *pater fœtum emit. Lamia, eques Romanus es &*] Patav. edit. *p. f. e.? Lana eques R. es, &*. MS. ſupra *lana* habet *vel lena.* Scheſſerus: *pater fœtum emit? lana.* Prava eſt hæc diſtinctio. quid enim, *lana eques es?* Itaque illud *lana* conjungendum antecedentibus. Porrò *fœtum lanà emere* hìc ponitur pro, rem facere ineptam ac ridiculam, credo, quòd lanarum cauſsâ fœtus habeantur educenturque. hic enim fructus eſt ovilli pecoris, ut notum. Tilebom. *fœtum* leg. *fœnum.* Reineſius: *Lana Eques Romanus es.* leg. *Lamia*, & ſic infrà: ubi *defero lana.* Lamia cognomen Æliorum, à Lamo rege, qui Formiis & Minturnis imperavit, deſcendentium: Horat. l. 3 Od. XVI. *Lamia.* Interlinearis MSi lectio *leva* (forſan *læna*) ſuper *lana*, emendationem hanc non ſiſtit; nam infrà in ſimili, pro *lana*, nec *læva*, nec *læna* locum habet. videnturque non unius eſſe hæ tales notæ, quæ non ſemper ſibi conſtant, ut conferenti patebit.

7. *& ego*] Iſta mihi lectio non placet. Scribo: *At ego Regis filius.* Sententia: Tu gloriaris, eſſe te Romanum equitem, ego vero nihilô ſum minor, cùm ſim regis filius. Sed objicies fortaſſis, atque dices, ſi es regis filius, quare ergo ſerviviſti? Hoc factum eò, quia civis eſſe malui Romanus, quàm rex tributarius. *Scheſſerus.*

8. *nemini jocus ſim*] Horatius II Satyr. 5.

--- *Hæc mea cura eſt*

Ne quid tu perdas, neu ſis jocus --

Cicero Off. pro Flacco: *Num illos putatis, quibus jusjurandum jocus eſt.* Idem.

jocus ſim. Homo [1] *inter homines ſuos* [2] *capite aperto ambulo :* [3] *aſ- ſem ærarium nemini debeo.* [4] *conſtitutum habui nunquam : nem- mihi in foro dixit ,* [5] *Redde quod debes.* [6] *Glebulas emi ,* [7] *lamellula- paravi*

1. *inter homines ſuos*] Scribendum arbitror, *inter homines vos.* ſenſus eſt, non minùs homo ſum, quàm vos eſtis. Illud *homo* ſignificanter de libero eſt poſitum ; ut ſuprà , *me hominem inter homines voluit eſſe.* Servos olim vix in hominum numero habitos , non uno loco Seneca conqueritur. & adde Macrob. I Sat. c.11. *Schefferus*

2. *capite aperto*] liberè, ut me conſpicere poſſint atque contueri omnes. Plaut. Captiv. III, ſc.I. *In tribu aperto capite ſontes condemnant reos.* Vult , condemnare liberè , abſque verecundia vel metu. Solebant nempe flagitioſi , præſertim verò ſervi , ob flagitia notati in fronte , velare ſe , quoquo poſſent modo. Ita Giton & Encolpius finguntur aluiſſe crines iſto fine, in jam publicatis. Hinc Eumolpus : *Quia nocentes, horridoſque habebant capillos , juſſi ſqualorem damnatis auferri , ſimul ut notæ quoque literarum, non adumbratæ comarum præſidiô , totæ ad oculos legentium accederent.* Advocati apud Plautum faciunt id veſte , a. III ſc. 4 Pœnuli : Ag. *Adeſte quæſo.* Ad. *quippini? quin ſi volet Operire capita , ne nos leno noverit , Qui illi malæ rei tantæ fuimus illices.* Idem.

3. *aſſem ærarium*] MS. pro Patav. *a. æratium.* Schefferus : *aſſem æratium.* Hoc non intelligo. Suſpicor ſcribendum , *aſſem , ceratium* , quaſi diceret , non aſſem , imò ne ceratium quidem. De ceratio nummo habes apud Hottomannum Rei Num. p. 115. Imò potiùs , *aſſem ærarium* , arbitror legendum. *Aſſis ærarius* dicitur , (ut apud Ciceronem pro Quintio , *æraria ratio*) is , qui eſt æris alieni : unde *ærati & obærati* dicimur. Ciceronis verba hæc ſunt : *Hoc eò per te agebatur, quod propter ærariam rationem non ſatis erat in tabulis inſpexiſſe , niſi ad Caſtoris quæſiſſes, quantum ſolveretur.* Sicut hî *ratio æraria* illa eſt de alieno ære quantum ſolvendum : ſic *aſſis ærarius* qui de ære alieno , pecuniaque mutuò accepta.

4. *conſtitutum habui nunquam*] puta , diem, quo cui litem intenderem. Cic. in Ep. ad Marium : *Si quod conſtitutum habes cum podagra , fac in alium diem differas.* Schefferus.

5. *Redde quod debes*] Reineſius : Formula eſt apud *Senecam* 3 *de Benef. c.* 14. *Æquiſſima vox eſt , jus gentium præ ſe ferens , Redde quod debes.* item Ep. 18. Apud *eundem l.* 7, *c.* 21 , Pythagoricus ad ſutoris cui quatuor denarios debebat mortui tabernam reverſus. *Ille tibi vivit* , inquit ad ſeipſum, *tu illi redde quod debes* , inſeruitque per cloſtrum denarios , exigens à ſe pœnas improbæ cupiditatis , ne alieno adſueſceret. Vſus eadem ſervus , repoſco acerbior , apud *D. Mat- thæum cap.* 18, 28. ἀπόδος μοι ὅ, τι ὀφείλεις (*redde mi quod debes*).

6. *Glebulas*] agellos. Iuvenalis Satyr. XIV.

--- *Saturabat glebula talis Patrem ipſum* ---

Apulejus IX Aſ. *Iamque totum frugalitate ſpoliatum , ipſis etiam glebulîs exterminare geſtiebat.* Schefferus. *Glebulas.* i. e. terrulas , *l.* 6 *C. Th. de patrocin. Vic. & l.* 51 *C. Th. de Oper. publ.* Gr. γηίδια , poſſeſſiones , tenementa : nobis *landerey.* Inde glebalis functio , præſtatio , penſio , munus glebale , i. e. onus quod ſequebatur glebam in Legibus Codicum ; Vetus enim Ius Romanum ignorat hoc vocabuli eâ ſignificatione. Græci etiam mediorum ſeculorum βῶλον appellunt ; unde in *Iuliani Ep. xj; & Syneſii Ep.* 38 πατρῷα βῶλος i. e. prædium ſeu caſamentum paternum. Antiqui

gle bam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

paravi: [1] *viginti ventres paſco,* [2] *& canem: contubernalem meam redemi,*

glebam dixerunt, terram ligatam ſeu ceſpitem cum herba. *Verſificator lexicus manuſcr. de Verbis raris: Iſidorus glebam terram vocat; inde glebones:* i. e. *γηπόνοι*, terricolæ, ruſtici, aratores. *Th. Reineſius.*

7. *lamellulas paravi*] Has ego lamellulas hìc non intelligo. An ſcripſit, *etiam cellulas paravi?* Num potius legendum, *fæmellulas?* ut ſit diminutivi *fæmella* diminutivum, quomodo mox *pedicellum* uſurpat. *Schefferus. lamellulas paravi.* Dediminutivum *lamellula* à lamella, lamula; hoc à denominativo *lama*; lama verò lacus, foſſa, aquarum conceptaculum, vel collectaculum. In fundorum cenſu etiam lacus, piſcinæ, vivaria erant. In antiquis piarum Traditionum chartis ſimul exprimuntur *areæ vel ariales terræ, terræ araturiæ cum campis, jugeribus, buphis, de pratis carradæ cum cultis & incultis, viis & inviis, exitibus & reditibus, paſcuis, ſilvis, aquis, aquarumque decurſibus; molinis; cum domibus, ædificiis cum omnibus adjacentiis, tum mancipiis & omni eorum ſupellectile:* hæc enim ſunt quæ villam fundumve perficiunt. Glebulis igitur vel terris emtis etiam lamas adjecit Trimalchio. More ſuo, quo frequenter Diminutivìs utitur, de quo ſuprà. etiam hìc dicit *glebulas, lamellulas*, & mox *pedicellum.* Eum verò è Stoicorum ſchola accepiſſe videri poteſt, qui ut rerum mediarum contemtum aliis perſuaderent, etiam ea quæ magna putarentur τοῖς πολλοῖς (*multitudini*) & expetibilia, adpellationibus minutivìs extenuabant. Hinc illa apud *Epictetum, & in libris Marci Imp.* ψυχάριον, σωμάτιον, αἱμάτιον, σαρκίον, ἀγρίδιον, οἰκίδιον, ἱππάριον, δουλάριον, δοξάριον (*animula, corpuſculum, ſanguiculus, caruncula, agellus, domuncula, equuleus, ſervulus, gloriola*). Aliud ſpectavit *Ariſtoteles* jubens in talibus τὸ μέτριον παρατηρῆσαι (*medium ſervare*), 3. *Rhet.* 2. nim. dum format Oratorem. *Reineſius.* De lama ſeu lamis unde Dn. Reineſius *lamellulas* deducit, & neſcio quibus non promptis formularibûs ac Legendis fragmentum hoc paſſim in diſcrimen non neceſſariò adducit, ſic Voſſius in Etymol. *Lamæ* πηλώδεις τόποι, ut interpretantur Gloſſæ Philoxeni. Similiterque Feſtus: *Lacuna*, inquit, *aquæ collectio, quam alii lamam alii luſtrum dicunt.* De ead. voce ſic vetus interpres ad illud Horat. Epiſt. 13, l. 1.

Viribus uteris per clivos, flumina, lamas.

Lamæ, inquit, *lacunæ majores continentes aquam, pluviam*, &c. Ennius:

Silvarum ſaltus, latebras, lamaſque lutoſas.

Sed mihi non videntur *lamellulæ* noſtræ eſſe à lama, ſed potiùs à *lamina*, unde *lamella*, hinc *lamellula*; lamina autem quemvis metalli fructum bracteâ craſſiùs in latitudinem ductum ſignificat, poſſentque hìc *lamellulæ* pro argenteis, æreis, & id genus vaſis ac ſupellectili accipi. Quintil. l. 4, cap. 2. *Tenuem laminam ducere quam cælatura altior rumpat.* Vitruv. l. 3, c. 3. *Speculum argenteum tenui lamella ductum.* Sen. *Majorem diei partem in æruginoſis lamellis conſumit.* Neque hìc Trimalchio loquitur, ut Reineſius tradit, ſed alius Sevir: quanquam par omnium ratio ſeu ſtylus.

1. *viginti ventres paſco*] Plautus Perſâ A. 1, ſc. 2. *Nunquam quiſquam meorum fuit, quin paraſitando paverint ventres ſuos.* Sen. Ep. 17. *Facile eſt, paſcere paucos ventres.* Schefferus. *Viginti ventres paſco.* hoc de ſe jactitat, qui herè ſervus fuerat; aliquà ſimilis Demetrio PompeI Magni Liberto, qui τότε πάντων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀνθρώπων εἰς Πομπήιον ἀποβλεπόντων, ἐθεράπευε παρ᾽ ἀξίαν, μέγα παρ᾽ αὐτῷ

redemi, ne quis in illa manus tergeret : mille denarios pro capite ſolvi: [1] *Sevir gratis factus ſum:* [2] *ſpero ſic moriar, ut mortuus non erubeſcam. tu autem tam laborioſus es, ut poſt te non reſpicias ? in alio* [3] *pediculum vides, in te* [4] *ricinum non vides ? tibi ſoli ridiculi videmur ?*

τῷ δυναμένῳ (*tunc unus, ut ita dicam, omnium hominum Pompeium ſuſpicientium, immeritò eum colebat, magna ſibi tribuens*). *Plut. Cat. min. de quo Seneca de Tranquill. an. c.* 8. *numerus illi quotidie ſervorum, velut Imperatori exercitus referebatur, cui jamdudum divitiæ eſſe debuerant duo vicarii, & cella laxior.* Id. Ep. XVII. *Turba ſervorum, ad quos paſcendos tranſmarinarum regionum eſt optanda felicitas. Facile eſt paſcere paucos ventres & bene inſtitutos, & nihil aliud deſiderantes quàm impleri.* Reineſius.

2. *& canem: contubernalem* &c. *ne quis in illa --*] *In illa*, ſeu *eo quod eſt corporis, juxtave corpus ejus.* MS. & P. *& canem contubernalem n. q. in illius.* Schefferus : *in illius manus tergeret.* Abeſt quidpiam. Quid ? ſi legamus, *in villis illius manus tergeret?* Illud *villis* potuit omiſſum eſſe ob ſimilitudinem ſequentis vocabuli, *illius.* Et villos memorat in cane Columella VII, cap. 12, laudatque eum, qui eſt *amplo villoſoque pectore.* Porrò crines vice mantilium fuiſſe conſtat vel ex alio noſtri loco ſtatim initio, ubi ait : *digitoſque paululùm adſperſos in capite pueri terſit.* Reineſius : *canem contub.* &c. Mirum ſi *contubernalem* iſte *canem* habuit, in cujus villis manus tergeri poſſent. A librario iſtud eſt ; nos legamus, *Canim contubernalem* habuiſſe, eam redemiſſe, *ne quis in illius capite manus tergeret :* (hoc enim ſolebant domini, hoc Trimalchio in pueri capite fecerat ſupra), mille denarios pro ea ſolviſſe: nim. τὸ *capite* loco ſuô exciderat, in eumque revocandum eſt. *Cænis*, Καινὶς autem q. d. *Novella*, muliebre nomen ex hiſtoria ſumtum. Fuit hoc nomine Liberta Antoniæ eique à manu, dilecta Veſpaſiano, *Suet. c.* 3, 21; *& Domit. c.* 12. παλλακὴν (*concubinam*) adpellat *Xiphilinus.* In lapidibus notavi Cænidas, *Æliam, Aſiniam, Aureliam, Flaviam, Viniciam. Viginti ventres paſco & canem*, i. ultra 20 homines, etiam canem, ſeu tot canes : jactanter & Thraſonicè dictum. Quamquam in MS. *canem* cum *contubernalem* connectatur, ſic (ut præpoſui): *canem contubernalem.* Diſtinctionum verò calamitas in hoc MS. eſt omnium maxima, ut iis non aliter quàm ſi id contextus jubeat fidendum. Sic antè, *lana. credrae. piper lacte gallinaceum.* & quis agmina dinumeret. Quod hîc denuo erat monendum.

1. *Sevir gratis factus ſum*] Quo reſpexit Mamert in Paneg. *Refertur nuntius, Conſulem me creatu ſine impendio.* Anonym, in litt. Lucii Româ.

2. *ſpero ſic moriar*] pro, *ſpero, quòd ſic moriar*, per ellipſin. Terent. Heaut. III, ſc.2. *Non uſum veniet ſpero.* Schefferus.

3. *pediculum*] pro MSi *pediclum*, & Patav. *pedicellum.* Schefferus : *pedicellum.* minimum pediculum. Sic à *catinus* eſt *catinulus*, contractè *catillus*, indéque *catinellus.*

4. *ricinum*] priori utraque correpta, pro MSi & Patav. *ricium.* Reineſius : *in alio pedicellum vides, in te ricium non vides.* Vt ratio oppoſitionis ſibi conſtet leg. *ricinum*, quod inſectum canibus eorumque plurimùm auriculis pertinaciter inhæret & ſanguinem ligurit, tinea canis. *Oct. Horat. l. de Phyſ. ſc.* ex emendatione noſtra. Græcis κρότων : *Ariſtoteli* 5 *H. An. c.* 26 κυνοῤῥαίστης, (ῥαίνουσι γὰρ

τὰς

mur? Ecce magiſter tuus, homo major [1] natu; placemus illi: [2] tu lacticuloſus, nec mu nec ma argutas? vaſus fictilis, imo [3] lorus in aqua, lentior non melior. [4] tu beatior es? bis prande, bis cœna. Ego fidem meam

τὲς κύνας πίνοντες τὸ αἷμα αὐτῶν [*perfundunt enim canes ſanguinem ipſorum bibentes*]. *Schol. Hom. ad Od.*12). Infeſtat etiam pecus armenticium, majus fœdiuſque pediculô; eóque ſignificatio proverbii eadem, quæ illius apud Scriptores ſacros *Matth.*7, *& Luc.* 6 de feſtuca & trabe in oculo, ubi κάρφος (*feſtuca*) de minore, δοκὸς (*trabs*) de grandiore vitio dicitur. *Horatius* eodem ſenſu *verrucas* & *tubera* oppoſuit: *Seneca l. de Vita bea. papulas* & *ulcera.* Idem 2 *de Ira*, 8. *aliena vitia in oculis habemus; à tergo noſtra nobis ſunt:* quæ φιλαυτία (*æſtimatio amorve ſui*) hominum eſt.

1. *natu*] MS. *natus.*

2. *tu lacticuloſus, nec mu nec ma, argutas? vaſus fictilis*] pro MSi & Patav. *tu laticuloſus, nec munecma arguta ſuaſus fictilis.* Tilebom. An non legendum (pro *munecma*) *Menechma?* Schefferus: *laticuloſus.* An ut à *metus*, *meticuloſus*, ita & à *lætus*, *læticuloſus?* non exiſtimo, nec eſt ſimilis analogia, præterea ſenſus quoque inconveniens. Cur enim Aſcyltos dicatur hîc libenter lætari? Puto planè *lacticuloſus* eſſe ſcribendum. Gloſſæ veteres: λειπογάλακτος *lacticularius, lacticuloſus.* Philoxenus: *lacticuloſus*, λειπογάλακτος: Eſt autem λειπογάλακτος, ſicut λειπόσαρκος, quem recens nuperque lac deſtituit, qui ab uberibus cœpit ſubmoveri, erratque Laurenbergius, quando exponit *ſubrumem* in gloſſario, cùm hoc contrarium denotet. Quanquam eum huc induxerit Philoxenus, apud quem *lactiguloſus*, pro *lacticuloſus* legitur. Quod cùm fiat C in G mutatô, ſicut ſæpe ſolet, ipſe vocabulum à *lacte* & *guloſo* compoſitum putabat. Schefferus. *laticuloſus.* Senſus quidem non eſſet inconveniens, ſi analogia reſponderet; nam hic Aſcyltos. *ſublatis manibûs illuſit, ad lacrymas uſque ridens.* & dum hæc aguntur, *Giton riſum diu compreſſum, tandem effundit.* Vt patet ex antec. & ſeqq. Placet tamen *lacticuloſus*, ob præcedens *magiſter*, & *major natu.* Pergit Schefferus: *nec munecma.* Scribo diviſim, *nec mu, nec ma*, & expono de eo, qui nîl poſſit, nîl valeat: quaſi diceret, tu qui puer es, & vix ablactatus, nec vales quidquam, audes hæc ridere. *Mu* & *ma* ſunt ſyllabæ ſic à ſono formatæ, quas infantes primùm edunt. Hinc *mu facere*, quod Chariſius exponit *mutire.* Lucilius; *non laudare hominem quenquam, neque mu facere unquam. arguta ſuaſus fictilis.* Corrige: *argutas? vaſus fictilis.* Illud *argutas*, hîc eſt ab *arguo*, pro, traducis & accuſas. Nævius: *quando ad ludos venit, alii cùm tacent, totum diem argutatur, quaſi cicada.* Plaut. Amph. 111, ſc. 2. *Stupri, dedecoris à vino argutam meo.* At *vaſus*, habes in antiquis gloſſis *s* σκεῦος. *vaſus, vaſum, vaſa.*

3. *lorus in aqua, lentior non melior*] MS. *locus i. a. lentior, n. m.* Schefferus: *lorus i. a.* Petronius in editis: *lorum in aqua, non inguina habet.* Gloſſæ veteres: ἱμάς, *habena, lorus, corrigia, hoc lorum.*

4. *tu beatior es? b. p. b. c.*] Sic præter (?), juxta MS. pro Patav. *t. b. es, bis prandebis c.* Schefferus: *bis prandebis cœna.* Perperam. Emenda: *tu beatior es? bis prande, bis cœna.* Si tu, ait, es beatior & opulentior, ergo bis prande, bis cœna; quod nempe fieri non poteſt. Videtur in animo habere illud Horatii 1 Sat. 1.

Millia frumenti tua triverit area centum,
Non tuus hoc capiet venter plùs, quàm meus. ---

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

meam malo, quam theſauros. ad ſummam ; [1] *quiſquam me bis popo-ſcit ? Annis quadraginta ſervivi, nemo* [2] *tamen ſcIt, utrum ſervus eſſem, an liber ; & puer* [3] *capillatus in hanc coloniam veni : adhuc Baſilica non erat facta. Dedi tamen operam, ut domino* [4] *ſatisfacerem,* [5] *homini maliſto, & dignitoſo,* [6] *cujus pluris erat unguis, quam tu totus es : & habebam in domo, qui mihi* [7] *pedem opponerent hac, illa.*

1. *quiſquam me bis popoſcit*] Poſt, *popoſcit*, punctum interrogationis eſt ſcribendum. *Quiſquam* eſt, quiſquamne ? an quiſquam ? Virgilius lib. XI. *quiſquam meritò fœdiſſimè pulſum Arguet ?* Illud *poſcere* abſolutum eſt, pro pecuniam, aut nummos poſcere ; quod uſurpavit Cicero in Verrinis : *Magiſtrum Sicyonium nummos popoſcit.* Io. Schefferus.

2. *ſcIt*] pro priori *ſcit*. Schefferus : *tamen ſcit*. mallem, *ſcIt*, h. e. *ſciit, ſcivit*.

3. *capillatus*] Videtur hic, quicunque denique, probare velle, domi quoque pro ingenuo ſe habitum. Nam vulgò ſervus nutrire comam nefas fuit, quod jam alii notârunt. Subeſt tamen id quoque, quod ſic ejus erga Trimalchionem officium declaretur, quando *capillati* ferè, qui erant in deliciis. *Schefferus.*

4. *ſatisfacerem*] Latet nequitia, de qua antè. Petronius, in editis : *rogare cœpi, ut pateretur ſatisfieri ſibi, & cætera, quæ libido diſtenta dictat.* Noſter infrà : *ipſi meæ dominæ ſatisfaciebam.* Idem.

5. *homini maliſto, & dignitoſo*] pro MSi & Patav. *h. mali iſto & dignitoſſo.* Tilebom. corrige, *magnifico & digniſſimo.* Schefferus: *homini mali iſto.* Hoc corruptum eſt. Suſpicor, ſcripſiſſe, *maliſto*, i. e. maximo, à μάλιστος. *dignitoſo.* Philoxenus : *dignitoſus*, ἀξιωματικὸς (*in dignitate conſtitutus*). Reineſius : *homini mali iſto & dignitoſſo.* Iſta ſervus de domino ſuo : intelligemus quid dicat, ſi legerimus *macariſto*. Μακαριστὸν vocat opulentum & Fortunæ bonîs ornatum abundantemque, & ea re ab omnibus prædicandum beatum. Talis *Xenoph. in apol. Socr.* ἀξιομακαριστότατος. *Dignitoſus* eſt qui aliis *dignitarius axiomaticus*, ὁ ἐν τέλει, ἀνὴρ τῶν λογάδων. Vtitur *Aldhelmus de laude Virginit. c.* 28 pro eximio, ſingulari ; *dignitoſa innocentiæ palma* ; ubi de Abele. Vt à vocabulo *dignitas dignitoſus* ſequioribus ſeculîs ; ita à *dignus dignoſus*, à *dignatio dignatioſus* formavere dixeréque pro æſtimato, honorato, culto, τιμῆς μεστός. Dignatio verò pro precio, æſtimatione, honore, gradu dignitatis, auctoritate, puræ latinitatis vocabulum eſt apud *Cicer. ad Att. Plin. lib.* 14, *c.* 7; *l.* 35, *c.* 10 : *Sen. Contr.* 2: *Tac.* 1 *Hiſtor.* 53, 3, 81: *Sueton. Galbâ cap.* 7: *Symm. l.* 2 *Ep.* 62, 67: *l.* 9 *Ep.* 110. *Ennod. l.* 11, *Ep.* 18. *Pro dignitoſſo* bene reponi poſſet *digniſſimo*. ſed inducias facit Grammaticus Alexandrinus, laudatus Scheffero, Philoxenus.

6. *cujus pluris erat unguis quam, &c.*] Simile huic iſtud Rabbinorum priſcos ad novos æſtimantium *in l. Ioma*; *melior eſt unguis priorum, quàm venter poſteriorum.* Th. Reineſius.

7. *pedem opponerent*] ſupplantare me ſtuderent. Ovidius IV de Ponto, El. 6.

Perſtat enim Fortuna tenax, votiſque malignum
Opponit noſtris inſidioſa pedem.

I. *Hæc*

lac, tamen (genio illius gratias) enatavi. [1] *Hæc eſt vera: athletam in ingenuum naſci tam facile eſt,* [2] *quam accede iſtoc. Quid nunc ſtupes,* [3] *tamquam hircus mercurialia?*

† *Poſt hoc dictum* [4] *Giton, qui ad pedes ſtabat, riſum jam diu compreſſum etiam indecenter effudit; quod cum animadvertiſſet adverſarius Aſcylti, flexit convitium in puerum: &* ‡ *Tu autem, inquit, etiam* [5] *tu rides cæpa cirrata? O Saturnalia!* [6] *Rogo, menſis December*

† *Encolpius.* ‡ *Conlibertus.*

1. *Hæc eſt vera: athletam in ingenuum naſci*] pro Patav. *Hæc ſunt vera, athlanam i. i. n.* & MSi, *hec eſt vera. a. i. i. n.* Schefferus: *Hæc ſunt vera, athlanam.* Scribe: *Hæc ſunt vera athla. Nam,* &c. ἄθλα, munera, quæ victoribus certaminum publicorum dabantur. Nam præceſſerat, de ſupplantatione. *in ingenuum naſci.* Neſcio, an prius *in* abundet. Nam & Tertull. de Carne Chr. c. 3. *Deus naſci in carnem erubeſcit?* Suetonius hac forma *ſubjici in ſervos* dixit, vitâ Titi cap. 8. *Hæc eſt vera* ſcilicet *ſententia, ratio, narratio,* ſimiléve quid. Vt ſuprà, *quibus præ mala ſua* (ſc. *ſorte*) *cornua naſcuntur.* &, *laborat hoc tempore patria; nec hoc ſua* (*culpa*). Quæ hujusmodi vocum detentiones & intempeſtivæ ellipſes idiotis propriæ, ut perbellè in Thraſone apud Terentium obſervare eſt, notante Farnabio. *Athleta*, hîc quilibet certator, homove gnavus. Suidas: ἀθλητὴς πολέμων, *qui bellô decertat.* Qui in aliquibus rebus, cæteris antecellit, ut probat Victorius l. 24, c. 9 ex Varronis 2, & 3.

2. *quam accede iſtoc*] Puto corrigendum, *quam accedere iſtoc.* Schefferus. *Tam facile eſt, quàm accede iſtoc,* i. dicere *accede iſtoc.*

3. *tamquam hircus mercurialia*] pro MSi, & Patav. *merculia.* Schefferus: *tamquam hircus merculia.* Quid hîc eſt, *merculia?* Subdubito annon fuerit, *Mercurialia.* Invenio enim *Mercuriale*, pro eo, quod Græci vocant ἑρμεῖον, acervumque lapidum ſignificat in via publica, vel ſaxum, quo indigitatur rectum iter. Sic proverbium erit de eo, qui ad rem ignotam ſtupet.

4. *Giton*] γείτων, *vicinus.* pro MS. & P. aliorumque *Gyton.*

5. *Tu autem i. etiam t. rides cæpa cirrata*] pro Patav. *T. a. i. e. t. r. cepa pirrata?* & MSi, *T. a. i. etiam turdes cepa, pirrata. Cæparum* ſunt capillamenta, ſeu cirri: *cæpæ* mordaces: hinc duplex convitium. Tilebom. *pirrata*, leg. *pyrrhata.* Schefferus: *tu autem rides.* Apulejus IX. *tu autem, inquit, tam mollis ac tener, mulieres appetis? cepa pirrata.* Hoc eſt precii nullius. An ſcribendum, *cepa capitata?* Plinius 19, cap. 6, ubi loquitur de cepis: *Alterum genus capitatæ, quæ ab æquinoctio auctumni ſeritur.* Num potiùs *pirra*, à Græco πυῤῥὰ h. e. *rufa.* Mallem ego *cepa piperata.* Reineſius: *cepa pirrata.* Trajectus conſonantium *c* & *p* in vocula diſſyllaba factus à librario eſt; Petronius ſcripſerat, *pica cirrata*, quòd eſt convicium geminum in puerum jactum ab irato; alterum à moribus, quòd eſſet garrulus & importunus blatero; alterum à cultu ſeu habitu, quòd cirros geſtaret: utrumque adoleſcentibus ſcholaſticis proprium. Ἀδολεσχοῦσιν (*loquaces*) enim & libenter nugas garriunt. *Martialis* hoc dicit de *matutini magiſtri cirrata caterva* lib. 9 Epigr. 30. Iidem φιλόκομοι & φιλοκόσμοι, cirros amabant; & ſic diſtinguebantur ab ignobilibus, vulgaribus: ideo *cirratos*, dixit *Perſius* Sat. I, v. 29. Sunt autem cirri crines plexi tortique in botryonem collecti & nodô invertice religati. Græci hoc ornatûs

cember eſt? [1] *Quando viceſimam numeraſti?* [2] *Quid faciat crucis offla? corvorum cibaria. Curabo jam tibi* [3] *Iovis iratus ſit, & iſti, qui tibi non imperat. Ita ſatur pane fiam, ut ego iſtud* [4] *conliberto meo dono; alioquin jam* [5] *tibi depræſentiarum reddidiſſem.* [6] *Bene nos*

ornatûs capillitii genus μαλλὸν, in fœminis κόρυμβον, in viris κρώβυλον, in pueris σκόρπιον nominarunt.

6. *Rogo, December eſt*] Decembrî Saturnalia agebantur, quæ nihil aliud erant quàm privatæ publicæque epulæ, & continuæ inter omnem licentiam laſciviamque comeſſationes. *Sen. Epiſt.* 18. *December eſt menſis, quo maximè Civitas deſudat. Ius luxuriæ publicæ datum eſt: ingenti adparatu ſonant omnia.* Servi tum liberrimè agebant: V. eundem Ep. 47. *Th. Reineſius.*

1. *Quando viceſimam numeraſti*] Quænam hæc viceſima? num menſis Decembris, de quo anteceſſit? Puto planè, quia illa die Saturnalia finiebantur. Vt ſit ſenſus: quando tibi tandem deſinunt eſſe Saturnalia? *Io. Schefferus.*

2. *Quid faciat crucis offla* &c.] Patav. edit. *Q. f. c. o. c. cibaria?* MS. citra (?). Schefferus: Neſcio, an reſcribi debeat: *quid facias crucis offla? corvorum cibaria? offla.* Id eſt, *offula.* Reineſius: *crucis offla, corvorum cibaria?* Convicia ſunt in hominem perditum perdendumque: an à noſtris accepta, qui talem patibulo victimam & corvis eſcam deſtinari dicunt? *Plautus* tamen ferè talibûs uſus eſt. Alioquin iſta maſtigiæ temulenti invectiva ruſtica, inſulſa prorſus & illiberalis eſt, jocîſque ad obſcœnitatem uſque petulans: ſpargit ſimul ænigmata, nim. cùm rhetoricari incipit ſuprà, quibus quærendus Oedipus, ſi tanti viſa fuerint. Ad ea vero ulcera, quæ ſanis librarius adfricuit, alius pelvim & ſpongiam poſceret, ne ita malè cohærentibus diffluxis & diffractis concinnandis operam ponere cogatur.

3. *Iovis*] MS. *yovis nominat. caſus.* in margine. Schefferus: *Iovis*, ita Plautus, Apulejus, Martianus, alii. Vocabularium vetus, tituló, Deorum nomina. *Iovis*, ζεύς.

4. *conliberto*] pro MSi, & Patav. *cum liberto.* Schefferus: *cum liberto meo dono.* Scribe, *conliberto meo dono.* i. e. ipſius gratiâ te nunc non accuſo, apud Iovem. i. e. Herum. Noſter in jam editis: *quicquid ergo eſt, dono vobis.*

5. *tibi depræſentiarum*] pro MS. & Patav. *de præſentiarum.* Tilebom. *Voce unica & adverbialiter ſumpta hóc intelligendum. Sic apud Æmil. Probum, ſeu Cornel. Nepotem, quem Muretus appellat mundiſſimum & caſtigatiſſimum Scriptorem, in Vita Hannibalis*, inpræſentiarum *ſumitur.* Cùm hoc, inquit, exhauſtis jam patriæ facultatibûs, cupiunt inpræſentiarum bellum componere, quò valentior poſtea congrederetur. *Et ita Cornelius Tacitus, Aul. Gellius, Alii.* Schefferus: Quid eſt, *de præſentiarum?* an formatur ita, ut, *impræſentiarum?* num ſcribendum, *tibi idem præſentarium reddidiſſem?* Plautus Moſtell. III, ſcen. 3. *nunc ferat ſex talenta magna argenti pro iſtis præſentaria.* Ita alibi. Sed *de præſentiarum* habes & inferiùs, ut nil temere ſit mutandum.

6. *Bene nos non habemus, aut iſti Geta*] pro Patav. & MSi, *B. nos. h. a. i. genge* (*MS. geuge*). Schefferus: *bene nos habemus.* Suſpicor abeſſe quippiam, & ſcribi oportere, *bene nos non habemus, aut.* Quomodo Martial. II Epigr. 4. *Ne valeam, ſi non*, &c. formula comminantis: aut male agetur nobiſcum, aut hoc efficiemus. Seneca Epiſt. 24, de Scipione: *ferro ſe transverberavit, & quærentibus, ubi Imperator eſſet: Imperator, inquit, bene ſe habet. Bene nos non habe-*

nos non habemus, aut iſti Getæ, qui tibi non imperant. plane,[1] *qualis dominus talis & ſervus. Vix me teneo ; & ſum natura*[2] *caldus : ciceræ jus cum cepi matrem meam dupondii non*[3] *facio.* Recte ; *videbo*

habemus, hîc aſſeverantis eſt cum ſtomacho. Porrò Schefferus: *genge*. Hoc quid ſit, haud excogito. convitium latere aliquod videtur. Priuſquam de MSo conſtaret, poſt Schefferum : *genge*. Num *gangrænæ?* aut ſervile apud Athenienſes nomen *Getæ ?* an verò propter riſum, unde hoc convitium procederet, quaſi *gengibiæ ?* Gloſſ. *Gengibiæ*, οὖλα ὀδόντων, *extima pars dentium*. γιγγίδιον *agreſte oleris genus ſtaphylino ſeu paſtinacæ ſimilis*. γηγγίλεξ, *mus agreſtis*. γίγγρη *tibia ſtridula, atque mœſta*. ſtriduli cùm riderent, mœſti cum increpiti ſilerent. Conjectiunculæ ſunt, ut aliis rimandi anſa præbeatur. Reineſius : *iſti genge, qui tibi non imperant*. Minatur non puero corrixanti tantùm, ſed & dominis ejus, quos ironicè vocat *gennæos*, γενναίους : niſi Pluralis jacet pro Singulari. Legendum enim, *aut iſti gennæi, qui tibi non imperant*, i. e. qui non prohibent, qui indulgent tibi, ut te mihi opponas. Γενναῖοι, Γεννάδαι, (*generoſi*) dicuntur cum ſale, ut Egregii : eademque figura qua θαυμάσιον (*admirandum*) *Syneſius*, & θεσπέσιον (*divinum*) *Theophyl. Dimoc. in Epp.* καλὸν (*bonum*), & δαιμόνιον (*beatum*) alii, quem deriſum, carptumque volebant, adpellarunt. *Getæ*, h.e. ſervilis ac ſtupidi ingenii. & ſubintellig. *ſunt*.

1. *qualis Dominus*] Vide Sidon. 11 Epiſt. 11, ibique Savaronem. *Schefferus*.

2. *caldus : ciceræ jus cum cepi*, &c.] pro Patavino, *cicer ejus cum cœpi*; MSi, *c. e. c. cepi*. Schefferus: *caldus*. iracundus. Horatius 1 Sat. 3.

Caldior eſt : acres inter numeretur. -- cicer ejus cum cæpi. De cicere ſic Plinius lib. 18, cap. 12. *Ciceris natura eſt, gigni cum ſalſilagine, ideo ſolum urit*. An, quia hoc proprium ciceris, ut *ſolum urat*, ideo hîc, *cicer capere*, eſt materiam irarum habere ? Vix perſuadeo mihi, & de lectione iſta vehementer dubito. *matrem meam dupondii non facio*. neminem reſpicio aut curo, ne ipſam quidem matrem meam. Ita Plautus Captiv. 3.1. *neque ridiculos jam teruncii faciunt*. Reineſius: *Vix me teneo; & ſum natura caldus: cicer ejus cum cœpi matrem meam dupondii non facio*. Prædicat homuncio ſui animi generoſitatem, τὸ ἀπότομον, ſtrenuitatem & fervorem in omnibus, etiam τοῖς ἀνοήτοις (*ſtultis*), quem creſcere ſibi dicit à ſumto jure ciceris ; hoc enim ſic incaleſcere, ut neminem timeat, reſpiciat neminem, ne matrem quidem ſuam. Sic igitur conſtituenda lectio eſt : *Ciceræ jus cùm cepi*. (accepi.) Cicer, cicera, δίκλιτον (*duplicis inflexionis*), πληθυντικῶς (*in plurali*) cicera, ciceres. Τῷ *cicera* ἑνικῶς (*in ſingulari*) utitur *Colum. lib.* 22, *c.* 11. & ſervarunt *Ruellius lib.* 2 *de nat. Stirp.* 36 : *Bruyerin.* 7 *de re Cib. c.* 5 : *L. Nonn.* 1, *c.* 10. Ejus facultates præter cætera, generare flatus, valde nutrire, eſſe ζημωτικὴν τῆς σαρκὸς, i. e. facere ut intumeſcant carnes, ſecundum Dioclem apud Athen. in 2 ; augere proventum genituræ, & Venerem ſtimulare. Ideoque perorigæ cicer ſolent objicere equis admiſſariis ἐν ὥρᾳ ὀχείας (*in æſtu*), ut eo cibatu roborati operi ſufficiant : notavit Galenus 1 de Alim. facultat. Satis pellucet ex Arbitri genio hujus cœni nequitia : non opus eſt rimatu.

3. *facio. Recte; videbo te in publicum : mus, imo terræ tuber*] pro Patav. *facio : recte videbo te ſtu .... publicum mus, imo terræ t.* MS. *facio recte. videbo te in publicum mus ymo terre t. in publicum*. Pro, in publico. Plaut. Moſtell. *in pectus conſilia inſtitui*. i. *in pectore*. vel etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

debo te in publicum : mus , imo terræ tuber. Nec ſurſum [1] *nec deor ſum creſcam , niſi dominum tuum in rutæ folium conjecero : nec tib parſero, licet me-Hercules* [2] *Iovem Olympium clames : curabo,* [3] *lon g*

etiam aliquid ſubintelligi poteſt, *prodeuntem,* &c. Tilebom. *rectè videbo te ſtu* * * *publicum Mus : Imo terræ tuber.nec.* Sic putârim id eſſe legendum. *rectè videbo te ſtupere , publicè mus , imò terræ tuber. Nec.* Schefferus : *terræ tuber.* fungus. Petronius alibi : *at nunc lævior ære,vel rotundo horti tubere.* Martiali memorantur frequentiſſimé. Reineſius : *Rectè videbo te ſtu . . . publicum, mus, imò terræ tuber.* Lego. *Rectè ridebo te , ſtuprum publicum.* Culcitam vulgarem & muliebris patientiæ maſculum ſcortum dicit ; tum *mus* , etiam hoc in contemtum:*mures* enim opici & curantur à nemine ; tantùm ſunt ut obterantur ; liceat tamen etiam interpretari lutum , limum : *mus* enim terra : *Iſid. Orig.* 20 , *c.* 3. *terræ tuber* , vel pro fungo , qui terræ ἔκτρωμα (*abortivum*) potiùs quoddam eſt, quàm verum ἀπογέννημα (*germen*) : vel pro vomica & abſceſſu, qui corporis naturalem ὄγκον (*gravitatem*) & habitum deformat & vitiat, capipoteſt.

1. *nec deorſum creſcam , niſi dominum tuum in rutæ folium conjecero : nec tibi parſero , licet*] pro Patav. & MSi , *nec deorſum non creſco , niſi d. t. in r. f. non conjecit : nec tibi par ero , licet.* Schefferus : *nec deorſum non creſco.* rurſum formula , ſub execratione ſui comminantis. Itaque negativè debet accipi. Vt in illo Virgilii Ecl. IV. *Non me carminibus vincet nec Thracius Orpheus. non conjecit.* Senſus poſtulat, *conjeci. nec tibi par ero.* Interrogationis ſignum hîc ponendum poſt *ero*.Quid,ait,ego, qui dominum tuum coërcui , & obſequentem mihi ad omnia feci, an te compellere ad officium nequeam ? Tilebom. *Rutæ folium non conjecit : nec tibi par.* ſcribas velim : *rutæ folium conjeceris. nec non tibi par.* Reineſius : *nec tibi par ero.* Lego *nec tibi parſero*;omnia enim iſta minantis ſunt.

2. *Iovem Olympium*] Sic MS. pro Patav. *Olympum.* Schefferus : *Olympum.* Olympum aliquando pro Iove poni notum eſt, ſed hîc lege , *Olympium.*

3. *longe tibi ſit comula iſta betalis*] Schefferus : *longe tibi ſit.* abſit abs te, eâ careas , eâ priveris. Martialis l. 1 Epig. 87, de Novio :

Tam longè eſt mihi,quàm Terentianus,
Qui nunc Niliacam regit Syenen.

Iſta betalis. hoc quid ſibi velit , aliis cogitandum relinquo. *Betalis*, an denominativum à *beta ? betizare* apud Suetonium in Auguſt. c. 87. *langueſcere , effeminari* ; & *betæ* homines *molles* atque *cinædi* Diogeni. Vnde Catullus :

Languidior tenerâ cui pendens ſicula beta.

Nam *betaceus* , quod hodie adjectivum , pro *parva beta* ſubſtantivè uſurpatum. G. I.Voſſ. ex Chariſ. & Priſc. *De Dupondiario*,quod ſequitur,habuimus ſuprà,& recurret in Fragm. fine. Reineſius : *curabo longè tibi ſit comula iſta betalis :* i. e. faciam, comatule calamiſtrate, ne ultrà tibi ſic placeas vel ſuperbias ob *comam* iſtam tuam ſimilem *betæ* ; poſſumus intelligere vel criſpam (confundit n. hic ſcriptor, quas medici accuratè diſtinguunt , *betam* & braſſicam : hujus ſpeciem quandam criſpam vocant ob folium, *Plin.lib.*19, *c.*8. vel mollem,diffuſam, & pendulam ; quo ſenſu *Tibullus* 2 *El.* 3, molles capillos : & *Mart. lib.* 4 *Ep.*42 molles comas dixit.*Betæ* etiam virtus primaria mollire. Sin legamus *pedalis* , promiſſam illam & muliebrem interpretabimur.

1. *Recte*

e tibi ſit comula iſta betalis,& dominus dupondiarius. [1] *Recte venires ub dentem; aut ego non me novi, aut* [2] *non deridebis* [3] *licet barbam uream habeas.* [4] *Sagana tibi irata ſit curabo,& qui te primus* [5] *con-ocefecit: non didici* [6] *geometricas, criticas,& alogus nænias,ſed* [7] *lapidarias*

1. *Recte venies ſub dentem*] Illud, *re-tè*, eſt verè, omnino, penitus. Vt in llo Plauti Bachid. 2, ſcen. 2. *Ille eſt neratus rectè, & plus juſtô vehit.* At *veire ſub dentem* ille intelligitur, qui inidit in iratum, & mordentem. Penè llo modo, quo Auguſtus *eſſe ſub ma-xillis* dixit apud Sueton. in Tiber. . 21. *Miſerum populum Romanum, qui ub tam lentis maxillis erit.* Io. Scheffe-us.

2. *non deridebis*] abſoluté. Terenius Adelph. v, ſcen. 3. Mic. *Derides ortunatus, qui iſtoc animo ſies.* Scheffe-us.

3. *licet barbam auream habeas*] i. e. deus ſis. Nam deorum ſimulacris barbas addere ſolebant aureas. Sic habes barbam auream Æſculapii apud Val. Maximum lib. 1, cap. 2; Iovis, apud Sueton. Calig. cap. 52. Perſius communiter commemorat in omnibus, ſi quid feciſſent gratum & honore dignum Sat. 2, v. 58.

Præcipui, ait, *ſunto, ſitque illis aurea barba.* Idem.

4. *Sagana*] pro MS. & P. *Satana*, quod irrepſit quemadmodum pro *venabulis, venerabilis*, pro *ab aſſe, abbas*; aliáque forſan ſimilia eccleſiaſtica. Schefferus: *Satana.* nomen mulieris. Reineſius: *Satana tibi irata ſit curabo.* Stupor Librarius Satanam cogitavit, fortaſſis parum meminens Dei, & penè nobis, ut Petronium hunc inter Chriſtianos numeraremus, perſuaſerat. Sed bene habet mala ejus ſcriptura; ſatis intelligimus artes, quas ubique prodit. *Saganam* debuit dare. Minatur ſervus alteri iras & maleficia Saganæ, quæ venefica erat, potens nimirum *carminibus verſare atque veneniis humanos animos*, ipſis quoque corporibus inferre noxas: traxit hoc Petronius ab *Horatio*, qui Saganam Canidiæ ſagæ non minùs famoſæ & terribili ſociam jungit 1. Sat. 8; & Epod. 5.

5. *condocefecit*] pro Patav. *decero defecit*; & MSi *deuro d.* Schefferus: *& qui te primus decero defecit.* Hæc ſunt peſſimè corrupta, nec quid ſibi velint, nunc excogito. Reineſius: *qui te primus decero defecit.* leg. *&* ei *qui te primus condocefecit.* Præcipuè enim, ut patet è ſeqq. magiſtro hujus diſcipuli indignatur, ut qui talem formaſſet cum inconcinnis moribus & petulante lingua. Eſt autem Verbum iſtud dignum Petroniô, quippe *Ciceroni in* 4 *Tuſc. &* 1 *de nat. D.* uſurpatum, relatumque *à Nonio M. c.* 2. quod librarius corrupit ſic, ut tamen veræ lectionis manifeſta veſtigia in depravata obſervari poſſent. *& qui te primus condocefecit.* τὸ ei, ante *qui* non eſt uſus, affectus irati abſorpſit.

6. *geometricas, criticas, & alogus nænias*] pro Patav. *geometras, cretica, & alogias menias.* & MSi, *geometrias* (vel *geometricas* (compendio enim quodam τὸ *i* ſuprà ſiſtitur) *c.e.a.m.* Schefferus: *geometras, cretica, & alogias menias.* Quid hoc eſt verborum? An legendum, *geometricas, creticas, & alogus nænias.* De Geometrarum paradoxis res eſt nota. Cretenſium fabulæ mendaciáque proverbiô circumferuntur. Tilebomenus: *Geometras, cretica, & alogias menias*, lege: *Geometriam, criticen, & alogias meras.* Vbique & veteris & novi hujuſce Fragmenti, ſui ſemper ſimilis exiſtit Petronius, ætatis ſuæ barbariem ſeu ingenuarum diſciplinarum contemptum, adeóque mores ab antiquis mutatos peſſimè, perſequendo atque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

pidarias ſcio,[1] *partes centum dico, ad æs, ad pondus, ad nummum.*[2] *ad ſummam :*[3] *ſi quid vis, ego & tu, ſponſiunculam ecce defero, Lam.*

I.

atque deprimendo : Illic, poſtquam Eumolpus pulcherrimarum Artium vicem doluit, ita emovetur & quærit: *ubi eſt Dialectica? ubi Aſtronomia? ubi Sapientiæ conſultiſſima via? Quis unquam venit in templum, & votum fecit, ſi ad Eloquentiam perveniſſet? Quis ſi Philoſophiæ fontem inveniſſet? Nec mirum: cùm iis omnibûs formoſior maſſa auri videtur,* &c. Hìc verò, hoc eſt in Novo, eaſdem Artes ſubſannat puer ſeu ſervus, atque Geometriam & Criticen, ac gloriatur ſe *lapidarias tantùm ſcire literas*, parteſque centum ad æs dicere, ad pondus, ad nummum. Ita ſcilicet & eo fine ni fallor, fiebat, uti Principis & Amicorum ſuorum vitia laterent, *Literæ enim* (quemadmodum referebat quidam vir doctus, Majorum temporibûs) *ſunt quædam veluti ſpecula, quibus Malorum vita obverſa atque admota, cùm eſt turpis, flagitioſa, & ſcelerata; talis etiam conſpiciatur. Hoc eos malè habet : atque hoc potiſſimùm nomine Literas & Literatos non modo dente rodunt; verùm etiam omnibus machinis expugnant. Nam viri boni & abſtinentes, & juſti & innocentes, & integri & puri literas amant atque amplectuntur: Literatis favent ac ſuffragantur. Improbi, injuſti, prædones, ſicarii, avari, ſacrilegi, impuri,*

Omnes hi metuunt verſus, odere Poëtas,

inquit Horat. Omnes hi literis & doctis hominibus bellum inexpiabile ſemper indicunt. Quò magìs, inquit *Tacit. Annal.* 4 *ſocordiam eorum irridere lubet, qui præſenti potentia credunt extingui poſſe etiam ſequentis ævi memoriam. Nam contrà punitis ingeniis gliſcit auctoritas : neque ii, qui malè vixerunt, aliud niſi dedecus ſibi, atque illis gloriam peperere.* Porrò Critice, cujus hìc meminit Petronius, ad Grammaticam pertinet; cujus quidem tres ſunt Partes: prima τεχνικὴ (*artificialis*) vocatur : ἱστορ[ικὴ] (*hiſtorica*) autem ſecunda : tertia ἰδιαιτέρα (*magis propria*). Et illa n[on] omnium, ſed pauciorum eſt. Neq[ue] in quibuſlibet auctoribus verſatu[r] ſed in nobiliſſimis, ut alicubi diſp[u]tat eruditorum ocellus Iuſtus Io[ſe]phus Scaliger.

7. *lapidarias literas*] Eas, puto, intelligit, quas lapidarii incidunt ſax[is] ac lapidibus. *Schefferus.* Per *lapidari[as] literas* quid velit hìc Auctor ſi quær[at] aliquis. dicam, meo quidem jud[i]ciô; nihil aliud nempe, quàm Baſ[i]licas, Domos præclaras, Inſulas, Villas ruſticas, Nummos & ſimilia i[n] genus, illum innuere. *Io. Cai. Tilebomenus.*

1. *partes centum dico, ad æs, ad pondus*] Integra hæc eſſe vehementer dubito, ſenſum certè extrico nullum. *Schefferus.* Repete quæ ſuprà Reineſius ad verba, *jam 4 partes dicit.*

2. *ad ſummam*] Familiare hoc noſtro, cùm claudere vult ſermonem & præmiſſis cumulum addere, repetit *ad ſummam. Plin. l.* 5 *Ep.* 6. *In ſumma :* Marc. *Empir. cap.* 9 *ad ſummam :* itaque *Sen. Ep.* 31. τὸ δ᾽ ὅλον *Theophr.* 2 *Hiſt. plant. c.* 1: ὅλως *Ariſtot.* 2 *Rhet. Lucian. in bis Accuſ.* item καθόλου, τὸ τελευταῖον· συνελόντι· ἐν ἐπιτομῇ. Th. Reineſius.

3. *ſi quid vis, ego & tu, ſponſiunculam ecce defero, Lamia*] pro Patav. *ſi q. vis ego, & tu, ſponſiunculam exi de fero lana.* Sic & MS. niſi quod *lanna*, vel *lamna* poſſit legi, compendio incumbente ſuper *n.* Tilebom. *Ego & tu ſponſiunculam exi defero lan.* Hìc neque pedem neque caput animadverto. Confuſa omnia. Eritne aliquid lucis, ſi legas? *Exi tu & ego ſponſiunculam defero, Lana.* Qui ἀγχινοίᾳ (*propinquitate mentis, & ſollertia*) præpollent vegetiore atque præſentiore, ſummam adhibeant. Schefferus:

ferus:

Iam ſcies patrem tuum mercedes perdidiſſe ; quamvis & Rhetoricam [1] *ſcio. Ecce quidem nobis ionge nemo : late venio. Solve me, dicam tibi, qui de nobis currit, & de loco non movetur : qui de nobis creſcit, & minor fit. Curris, ſtupes, ſatagis, tamquam mus in* [2] *matella.* l. ſtipes. *Ergo aut tace, aut* [3] *meliorem noli* [4] *moleſtare,* [5] *qui te natum non putat ;* [6] *niſi ſi me judicas* [7] *anulos buxeos curare,* [8] *quos amicæ tuæ involaſti*

ferus : *ſi quid vis ego, & tu.* Corrige, ac diſtingue : *ſi quid vis, ego & tu, ſponſiunculam ecce defero. Sanè, jam ſcies.* Si, ait, vis, certabimus ego & tu inter nos, defero ſponſionem. *Deferre ſponſionem* puto dici, ut *deferre optionem.* Alterum habet Plautus Aulul. II, ſc. I. *impera, ſi quid vis.* Item *ſi quid vis, roga. Lamia* Reineſiii eſt, & habuimus ſuprá.

1. *ſcio. Ecce quidem nobis longe nemo: late venio. Solve me, dicam*] juxta MS. pro Patav. *ſcio: e. q. vobis longe venio, l. venio, ſolve me : d.* Verba glorioſi & Thraſonicè ſua prædicantis,

An neſcis longas regibus eſſe manus ?

Horat. Schefferus ad Patav. *ecce quidem vobis.* Non placet illud *quidem.* Suſpicor ſcribendum, *Ecce, qui dem vobis, longe venio.* Illud, *qui dem vobis,* ponitur ambiguè, quoniam præceſſerat & de ſponſione, & de pœnis ; nam & pecunia, & malum dicitur cui dari. *longe venio.* ut *longè ſum,* apud Cæſarem, Virgilium, Ovidium, alios. Vide Muretum x Var. cap. 4. *Solve me : dicam tibi.* Etiam hæc valde ſunt obſcura. Puto autem ante illud *ſolve,* punctum oportere ſcribi, & mox comma. *Solve me, dicam,* pro, ſolve me, & dicam ; ſi tu me ſolves, dicam. *Solvi* dicitur hoc loco, ut opinor, qui cùm antè teneret ſe, nec loqueretur, provocatur quacunque de cauſſa ad ſermonem. Ita *ſolvere ora* dixit Ovid. I Met. v. 181.

Talibus inde modis ora indignantia ſolvit.

2. *matella*] Nonius in de generîbus Vaſorum : *Matella, aquarium vas.* Io. Schefferus,

3. *meliorem*] fortiorem, valentiorem. Tac. Ger. 32. *Excipit filius, non ut cætera, maximus natu, ſed prout ferox bellô, & melior.* I. Schefferus.

4. *moleſtare*] Vſurpatur hoc in fragmento teſtamenti veteris, quod laudat Modeſtinus lib. x Reſponſorum. Vide l. 20 ff. de Liber. legat. Gloſſæ ὀχλῶ, *inquieto, moleſto.* Schefferus.

5. *qui te natum non putat*] i. e. qui te hominem non curat, non æſtimat. *Natum* pro homine poſuit & Plautus in Pſeud. I, ſc. 3. *qui ſuum repetunt, alienum reddunt nato nemini.* At *putare* pro æſtimare habet Cicer. pro Roſc. *Neminem præ ſe putat.* Noſter ipſe in jam editis : *nemo cælum putat.* Scheffer.

6. *niſi ſi*] Terentius Andr. ſc. 3. *Niſi ſi id eſt, quod ſuſpicor,* Et ſic alibi. Tertull. de Fuga in Perſ. c. 5. *Niſi ſi vis confiteri, pati non vis.* Idem.

7. *anulos buxeos*] *anulos.* Sic veteres. i. *annulos.* Schefferus : Ita per contemptum, *annulos buxeos* puto nominare aureos, quia *buxei* ſint coloris. Quomodo Varro in Sexageſ. anates appellat, *buxeis roſtrîs pecudes.* & Martialis, putidos dentes, *buxeos.*

8. *quos amicæ tuæ involaſti*] eripuiſti, ſubduxiſti. Gloſſæ veteres : *Involo,* κλέπτω, *furor, involo.* Schefferus. *annulos quos amicæ tuæ involaſti.* Sic infrà, *Iam ſtrigæ puerum involaverant.* Catullianum eſt hoc verbi à vola manûs deductum furandi ſignificatione : extitit & apud Vitruvium procem. l. VII; ſed corruperunt in editionibus ; legamus poſthac : *qui*

involaſti. [1] *Occuponem propitium ! eamus in forum, & pecuni mutuemur. jam ſcies* [2] *hoc ferrum fidem habere. Vah! bella res e*

[1] *volp*

invidis moribûs aliena ſcripta involantes gloriantur; paulò antè *furantes* dixerat. *Reineſius.*

1. *Occuponem propitium*] Primo aſpectu mihi viſus eſt ἀνίατος (*immedicabilis*) hic locus: Sed cùm poſtea mente revolverem, quanta ſemper fuiſſet Petronio proclivitas ad nova verba cudenda, ſtatim putavi diſtinctione tantùm levi opus eſſe. ita legendo: *ô Occuponem propitium! eamus.* Tilebom. *Occuponem propitium.* ſc. *tibi opto.* quomodo cui optabant Iovem propitium. Porro *Occuponem* hîc accipio pro Deo eorum, qui quid occupant, forſitan & acquirunt furtô, videturque hoc cognomento celebratus Mercurius, furum deus, velut mitiore ac honeſtiore. Ac quia furtô alter annulum ſubduxerat, hic ei optat propitium Mercurium Occuponem, ut prodeſſe illi faciat, uſumque ipſius proſperè ſuccedere. *Scheſferus. Occuponem propitium.* Certum eſt Mercurium, qui foro & mercimonio præeſſe, furum etiam artes fovere & provehere credebatur, hîc deſignari; ſed *Occuponem.* dictum fictumque à Petronio vix credidero. Eſt enim hoc verbi perinde ut ſimplex *capere* honeſtius & de licitis plerumque intelligitur, eoque actum vitioſum & infamen furti non repræſentat. Exiſtimem autem Petronium in cujus omni ſermone πολλὴ χάρις καὶ Ἀφροδίτη ἐπανθεῖ (*multa gratia & Venus effloreſcit*), à Latino Verbo *clepere* venuſtè formato nomine *Cleponem* dixiſſe, quem Græci Κλῶπα & κλέπτην (*furem*). Mercurio enim Deo ſive furatrinæ ſive furatrino hanc adpellationem impoſuiſſe Græcos, vel inde patet, quia Pana, quòd Mercurio ſatus haberetur, κλωποπάτορα (*furum patre ſatum*) vocavit *Theocritus.* Et legam igitur, *ô cleponem propitium!* Certè exclamatio abeſſ non poteſt, & orationem mirè pe ficit & exornat. Si quis autem *clepo nem* accuſare velit tanquam viti creatum, ei alia ejuſdem formæ verbi Præſente ducta, propria, orna tiſſima & optima, bonis autoribu uſurpata indicando, puto, ſatisfece ro. Dixerunt *appetones, coambulones, celones, comedones, convivones, fabulones, incubones, lurcones, machinones, manducones, nugones, palpones, rapones, repoſcones, ſuſurrones, verberones, vituperones.* Ipſum Verbale nomen *clepo* non ignoraſſe Latinos ſive veteres ſive medios è ſeculi undecimi Grammatico Gallo *Petro Helia* audire jucundum erit. Ejus in Lexico metrico manuſcr. hic verſus eſt: *Vult clepo furari: clepo, clepſis, clepſidra dici*, in quo Nomina à Verbo manantia tria; primum hoc ipſum Petronianum eſt; ſed quod in vulgatis ſeculo decimo quarto Dictionariis malè, ultima vocali in ſibilum corruptâ, in *cleps* mutarunt, fortaſſis habito ad τὸ κλὼψ Græcum reſpectu. *Reineſius. Occuponem* hîc licèt non pro infamis & vitioſi actus præſide, ſed in b. partem accipiamus; qui utrique periculum facturo mutuò à monetario ſumendæ pecuniæ, illi ad ſuum aureum annulum, huic ad fidem ferrei propitius optatur. Sic textus ſervatur, & analogia voci favet.

2. *hoc ferrum fidem habere*] Per *ferrum*, annulum intelligit ferreum, quem habebat in manu, eum comparat cum annulo alterius aureo. Plinius XXXIII, cap. I. *memoriâ avorum multi, Præturâ quoque functi, in ferro conſenuerunt.* Et aliquantò antè: *ſiniſtræ maximam auctoritatem conciliavere aurô, non quidem Romani, quorum more ferrum id erat.* Ita habent libri veteres. *Fidem habere* intelligit apud

men-

[1] *volpis uda. ita lucrum faciam, & ita bene moriar, aut populus per exitum meum juret, niſi* [2] *te toga ubique perverſa fuero perſecutus. Bella res & iſte, qui te hæc docet,* [3] *muſtum non magiſter.* [4] *didicimus;* [5] *dicebat enim* [6] *magiſter, ſunt veſtra: Salve, recta domum, cave*

menſarium, qui in foro expoſitos habebat nummos, ut daret mutuò, accepta ſyngraphâ, quæ ſubſignabatur annulô. *Schefferus.*

1. *volpis uda*] pro Patav. *volpiſuda.* & MSi, *vol piſuda.* Tilebom. *volpis.* Scribes *volpes,* pro *vulpes.* Schefferus: *volpiſuda.* Divide *volpis uda,* i.e. madida vulpes. Sic autem, velut proverbiô vocat eum, qui ab adverſario malè eſt habitus, victuſque erubeſcit, & quærit latebras. *Volpis,* pro *volpes* (ſeu *vulpes*) *e* tranſeunte in *i.* Forſan ut olim in ſingulari *canes,* non *canis,* docente Varrone 6 de L. L. & alia quæ congeſſit Voſſius in Etymologico.

2. *te toga ubique perverſa fuero perſecutus*] Quænam hic eſt *toga perver a?* Mentio fit *veſtis perverſæ* apud unum Senecam lib. 1 de Ira, cap. 16. Vbi de adminiſtratione ſuppliciorum: *Etſi perverſa induenda Magiſtratui veſtis, & convocanda claſsicô concio eſt; procedam in tribunal non furens.* Hoc loco variè exponunt veſtem perverſam; Muretus accipit de prætexta inverſa, Lipſius, Faber, & alii, de veſte plebeja, tunica, toga ſordida & pulla. Quoquo autem modo accipias, non video, ut huc pertineat. Nam nec inverſa, nec ſordida pulláve veſtis quicquam facit ad perſecutionem. Adde, quòd hic Aſclyti adverſarius non videtur fuiſſe in Magiſtratu, & conlibertus dicitur, in præcedentibes Trimalchionis. *Sehefferus.* Hîc notandum Aſcylti adverſarium fuiſſe *Sevirum, gratìs factum,* ut habetur in antecedd. Cætera facilè componuntur.

3. *muſtum non magiſter*] pro MSi, & Patav. *mufrius* (ſic, non *muftius*) *n. m.* Schefferus: *muftius.* Hoc quale ſit, haud ſanè dixerim. Reineſius: *muftius non magiſter.* Si editionem hîc ſibi relictam & uti optima maxima eſt ſequamur, recipiamuſque *muftium,* fieri aliter non poteſt, quàm ut pericopen hanc à Veneti vel Dalmatæ, unius ex illis, qui de Turcarum religione ritibuſque undecunque aliquid cognoverant, manu eſſe adfirmemus. Verùm abſit ea ſimplicitas, ut fucum luſcitioſi Librarii non agnoſcat. Vnius negativæ trajectu in ſuum locum rem compoſuero, nim. ſi legero, *qui te hæc docet, non muſteus magiſter,* i. e. non novicius & νεανιδίων, non imperitus, vulgaris, & pergulanus; ſed veteranus, trebax, ἐμπειρόχωμος. Valeat tantundem hæc conjectura, quantum mereri videbitur; mihi nec temere ea nata eſt, nec facilè dimittetur: Petronium enim mihi reddit, quem à Librarii illiberali facinore amiſeram. *muſtum n. m. Muſtum,* non ſolùm vinum, verùm novellum quidquid eſt. Nonius. opponiturque hic magiſter (ipſe f. Agamemnon) in ſeqq. ironicè intelligendis, quaſi non ea dictaſſet diſcipulo quæ officii ratio exigebat, ceu recentior & ineptus ipſéque tiro, veterano & ſubacto ac idoneo magiſtro.

4. *didicimus*] Puta, ex hoc facto tuo, te non habuiſſe idoneum magiſtrum. Sic accipere verbum iſtoc licet. Quanquam mihi locus iſte totus valde ſit ſuſpectus. *Scheffer.*

5. *dicebat*] Suſpicor, *docebat.* Idem.

6. *magiſter, ſunt veſtra: Salve,* &c.] pro Patav. *magiſter:* (MS. [.] habet) *ſunt v. ſalva; recta* (MS. *ſ. recta:*) *domum: c. c-as: c.* Schefferus: *ſunt veſtra ſalva.* Puto verbis iſtis contineri

ve circumſpicias, cave [1] *majorem maledicas*, [2] *aut numeres mapal.* [3] *Nemo dupondium evadit. Ego, quod me* [4] *ſic vides, propter artificiu meum Diis gratias ago.* † *Cœperat Aſcyltos reſpondere convitio, Trimalchio delectatus conliberti eloquentia:* ‡ *Agite, inquit,* [5] *ſcordal de medio;* [6] *ſuaviter ſit potius, & tu Hermeros parce adoleſcentul* [7] *ſanguen illi fervet, tu melior eſto.* [8] Semper in hac re qui vi citu

† *Encolpius.* ‡ *Trimalchio.*

præcepta Magiſtri, quæ dare quotidie diſcipulis ſolebat. Ergo ſcribo: *Sunt veſtra, Salve*, h. e. veſtrum officium eſt, occurrentibus dicere, Salve, nec ſtare ac nugari diu, verum rectà contendere domum. *Salve*, &c. Non tam hæc præcepta Magiſter hujus opinione tradebat, quàm debebat, fuitque inidoneus, ut agnitum.

1. *majorem maledicas*] Petronius in editis: *maledic illam verſibûs, ut habeat pudorem.* Imitatus quoque eſt Tertullianus lib. adverſ. Praxeam: *Nos autem dicentes Chriſtum crucifixum, non maledicimus illum.* Io. Schefferus.

2. *aut numeres mapalia*] pro Pat. & MSi *aut numera m.* Schefferus: *aut numera mapalia.* Suſpicor ſcripſiſſe, *haut numera mapalia.* i. e. ne ſingulas pergulas in via inſpice, velut numerum omnium deberes inire. Gloſſæ: *Mapalia*, καλύβαι. Alio loco: καλύβη, *caſa, tugurium, pergula.*

3. *Nemo dupondium evadit*] pro Patav. & MSi *n. dupondum e.* Schefferus: Lego, *nemo dupondium evadit.* Poſtquam retuliſſet hactenus, quæ ſint præcepta probi Magiſtri, & quomodo ad ea ſe componant diſcipuli idonei, ſubdit, neminem poſſe evadere puerum nullius precii, qualis nempe ſit Giton, qui riſu ac contumeliis omnes afficiat. Sic Plinius, *evadere ſermonem malignorum*, uſurpavit in Epiſt.

4. *ſic vides*] Plautus Amph. II, ſc. I. *Sic ſum, ut vides.* Terent. Hecyr. III, ſc. 5. *Qui ſic ſunt, haud multum hæredem adjuvant.* Schefferus.

5. *ſcordalias*] rixas & contentiones fœdas, quales eſſe ſolent nautarum, eſt enim à σκόροδον, *allium* quo frequenter nautæ utebantur. Petronius in editis ſic uſurpavit *ſcorda.* voce: *redditaque ſcordalo vice.* Gloſſ. Petronianæ: *Scordalus, homo alliatus & illuvie ſqualoréque fœdus, ſordidus impurus.* Bene *alliatus*, ut dixi, & vocabantur ita cùm alii, tum præſertim nautæ, qui cùm aſperis eſſent moribûs, hinc *ſcordali*, ferociores quicunque ac contentioſi. Iſidori Gloſſæ: *Scordalus ferox.* Ad eundem modum aliud Gloſſarium, Turnebo laudatum. Cumprimis verò eos denotat, qui litigant inter pocula. Vide Senec. Epiſt. 56, & 83. itemque Senecam Rhetorem Suaſoria ultimâ, & quæ ibi Lipſio, & Scriverio notantur. *Scheffer.*

6. *ſuaviter ſit potius*] Sitis potiùs hilares. *Idem.*

7. *ſanguen illi fervet*] Iracundus eſt. Cicero V Fin. *Quotuſquiſque eſt, cùm mors appropinquat, cui non fugiat timido ſanguen.* Id.

8. *Semper* &c.] Quàm bene hic quadret & aptè locata ſit; atque ex diverſo in Satyrico vetere, quàm malè aberret hæcce ſententia Trimalchionis dum conſidero: mihi nullatenus in animum inducere queo, eruditos fore unquam, qui negent amœniſſimam pariter & elegantiſſimam illam, quam excutimus, cœnæ Trimalchionis deſcriptionem, noſtro Arbitro acceptam eſſe referendam. *I. C. Tilebomenus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

citur, vincit. *Et tu,* [1] *cum eſſes capo, coco, coco. atque cor non* [2] *habeas. Simus ergo, quod melius eſt,* [3] *apprime hilares, &* [4] *Homeriſtas ſperemus.*† *Intravit* [5] *factio ſtatim,* [6] *haſtiſque ſcuta concrepuit: ipſe Trimalchio in pulvino conſedit, & cum Homeriſtæ Græcis verſibus* [7] *colloquerentur, ut* [8] *inſolenter ſolent, ille canora voce Latine legebat librum. Mox ſilentio facto.* ‡ *Scitis, inquit, quam fabulam agant?* [9] *Diomedes, & Ganymedes duo fratres fuerunt: horum ſoror erat Helena. Agamemnon illam rapuit, & Dianæ cervam ſubjecit. Ita nunc Homerus dicit, quemadmodum inter ſe pugnent Trojani, &* [10] *Parenti-*

† *Encolpius.* ‡ *Trimalchio.*

1. *cum eſſes capo, coco, coco*] Lege, *capo, coco, cocio*, quam poſtremam vocem habes apud Sextum Pompeium in *Arilator*. Tilebom. *coco, coco.* Cùm eſſes alterius ætatis generiſque, tuo iſto tunc ingeniô vivebas. *Capo* eſt, quem Petronius in editis appellat *gallum ſpadonem*. Is voce utitur non gallinacei ſonô, ſed gallinæ, quem refert illud *coco*. Subeſt porrò quid turpiculi his verbis; oſtendunt enim licentiam ejuſmodi conceſſam pueris, qualis Aſcyltos hic fuit. *Io. Schefferus.*

2. *habeas*] ſcribe, *habebas*. Tilebom. Sed, *atque cor non habeas*, ellipticè dictum, pro, *& quaſi cor n. h.*; hoc, *ac ſi tu vir non ſaperes ſupra adoleſcentulum. Cor* ſapientiæ ſedes exiſtimatum.

3. *apprime hilares*] pro MSi, & Patav. *à primitis h.* Schefferus: *à primitis hilares.* Hoc *primitis* eſt nihil. Suſpicor, *apti, mites, hilares.* Probè, *apti*, h. e. ſociales, qui ſe jungere aliis, viveréque conjuncti poſſunt. Cic. in Cornif. *O hominem ſemper quidem mihi aptum, nunc verò etiam ſuavem.* Tilebom. *A primitis*, leg. *à primitus*, eodem modo ac ſuprà *de præſentiarum* & *in præſentiarum.*

4. *Homeriſtas ſperemus*] MS. pro Patav. *H. ſpectemus.* Schefferus: *Homeriſtas.* Hi ſunt, qui carmina Homeri recitare voce canora ſolebant in conviviis, *Rhapſodi* etiam vocati, ut ex Athenæi lib. XIV, cap. 3 colligitur. Diomedes lib. III. *Rhapſodi, quòd partes Homerici carminis in theatralibus circulis cum baculo, id eſt virga pronunciabant, qui ab eodem Homero dicti ſunt Homeriſtæ.*

5. *factio*] caterva, multitudo, bono ſenſu. Feſtus: *Factio, & factioſus, initiò honeſta vocabula erant, unde adhuc factiones hiſtrionum & quadrigariorum dicuntur.* Schefferus.

6. *haſtiſque ſcuta concrepuit*] Livius præpoſitionem addit lib. XXVIII, cap. 29. *Exercitus gladiis ad ſcuta concrepuit.* Schefferus. Sed Ovid. 5 Faſt. planè ut hìc uſurpat:

Rurſus aquam tangit: Temeſæâque concrepat æra:
Et rogat ut tectis exeat umbra ſuis.

7. *colloquerentur*] Fruſtra forſan hæc exigimus ad conſuetudinem Homeriſtarum, quando hi alio fine fuerunt adducti, ut liquet facilè ex ſequentibus. *Scheffer.*

8. *inſolenter*] raro. Cic. de Inv. I. *Evenire vulgò ſoleat, tu inſolenter & raro.* Idem.

9. *Diomedes & Ganymedes*] Sunt hæc rurſum ſuperioribus ſimilia, nec cum hiſtoria convenientia, eam ob cauſam, quam antè dixi. *Id.*

10. *Parentini*] Mallem, *Tarentini*. Schefferus. *Tarentum* magnæ Græciæ in Italia urbs. *Parentium* unde *Parentini*, Iſtriæ civitas. Ptol. lib. 3, cap. 1. Iſtria autem & ipſa Italiæ regio, Illyrico contermina.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

rentini. [1] *Vicit ſcilicet, & Iphigeniam filiam ſuam Achilli dedit uxorem; ob eam rem Aiax inſanit, & ſtatim argumentum explicabit.* † *Hæc ut dixit Trimalchio, clamorem Homeriſtæ ſuſtulerunt,* [2] *interque familiam diſcurrentem* [3] *vitulus in* [4] *lance decumana elixus adlatus eſt, & quidem galeatus. Secutus eſt Aiax, ſtrictoque gladio, tamquam inſaniret, concidit, ac modo* [5] *verſa, modo ſupina, geſticula-*

† *Encolpius.*

tus

1. *Vicit ſcilicet*] Quis? An Agamemnon? Num deeſt vocabulum illius, qui victoriam obtinuit? *Io. Schefferus.*

2. *inter familiam diſcurrentem*] Sicut Phædrus noſter: *inter manus ſublatus.* Schefferus.

3. *vitulus*] Quid? vitulus, & is elixus hîc apponitur? Atqui viri docti notant, apud veteres fuiſſe rariorem vitulinæ uſum. Extitit profectò olim Conſtitutio Valentis, qua prohibebatur populis Orientis. Hieron. cont. Iov. II. *Imperator Valens, nuper legem per Orientem dederat, ne quis vitulorum carnibûs veſceretur, utilitati agriculturæ providens.* Sed hæc ipſa Conſtitutio ſubinnuit, non fuiſſe penitus ignotum, ſaltem per Orientem. Cicero quoque mentionem facit vitulinæ, licèt aſſæ. Ita enim lib. IX Ep. 20. *Itaque uſque ad aſſum vitulinum opera perducitur.* Et in veteri colloquio nominatur *vitulinum*, μόσχειον. Denique apud Plautum habes in macello, unde comparare ſibi quærit Euclio ad filiæ ſuæ nuptias. Verba ſunt in Aulularia II, ſc. 8.

Venio ad macellum, rogito piſces. indicant
Caros; agninam caram, caram bubulam,
Vitulinam, cetum, porcinam. ---

Idem.

4. *lance decumana*] *Decumanus* magnus; ut, *decumana ova, decumanus acipenſer,* &c. Sic pro Patav. *clunaria,* & MSi, teſtante ſimul Varietate lectionum Româ miſſa *dunaria*, incumbente inſuper ultimo *a* compendiolo q. dunariam legendum ſimilive modo ampliandum, nec tamen ſuper τῷ *i* punctulo conſpicuô. Tilebom. *In lance clunaria,* ſcribe: *in lance culinaria.* Schefferus: *lance clunaria.* Quænam eſt hæc *lanx clunaria?* num à *clunibus* ſic dicitur? At quæ derivationis & denominationis hujus ratio? Suſpicabar, *clumaria*, quaſi qua cluma ſeparari poſſit à frumento, vanni inſtar. Nam & apud Nonium eſt *cluma* locô *glumæ*, ut à *cluma* ſit *clumarius*, quemadmodum à *pluma*, *plumarius.* Quin imò apud Philoxenum reperio *clunar*, κελῆς λέπυρον (*gluma hordei*), quod cum lectione prima quadrat optimé. Sed vereor, ne & hîc *clumar* ſcribi debeat. Denique apud ipſum Petronium in editis eſt *lanx argentea in qua purgatur piſum*, fortè non multùm diſſimilis ab hac noſtra. Reineſius: *vitulus in lance clunaria elixus allatus eſt.* Scriptuæ compendiô factum *Clunaria*, exprimendum lectione *Centenaria.* Nim. C librario hîc eſt nota numeri. Omnes aliæ ariolationes vanæ ſunt præ lectione data. Ante bellum Syllanum lances è centenis libris argenti ſuper quingentas fuiſſe in Vrbe auctor *Plinius l.* 33, *cap.* 11. Elagabalum vaſa (coquinaria ſeu eſcaria) centenaria argentea habuiſſe, *Lampridius.*

5. *verſa, modo ſupina, geſticulatus murone, fruſta collegit*] pro Patav. *v. m. ſpuma geſticulatus, mucrone fruſta c.* MSi, *verſa modo ſpuma geſt. mucrone fruſtra c.* Tilebom. *ſpuma.* leg. *palma.* Schefferus: *modo ſpuma.* Emenda, & diſtingue ſimul: *modo verſa, modo ſupina,*

tus mucrone fruſta collegit, mirantibuſque vitulum partitus eſt. Nec diu mirari licuit tam [1] *elegantes ſtrophas, nam repente lacunaria ſonare cœperunt, totumque triclinium intremuit. Conſternatus ego exſurrexi, & timui ne per tectum petauriſtarius aliquis deſcenderet: nec minus reliqui convivæ mirantes erexere vultus, exſpectantes quid novi de cœlo nuntiaretur. Ecce autem* [2] *diductis lacunaribus ſubito circulus ingens, de cupa videlicet grandi excuſſus demittitur, cujus per totum orbem coronæ aureæ, cum alabaſtris unguenti pendebant. Dum hæc apophoreta jubemur ſumere, reſpiciens ad menſam, jam illic repoſitorium cum placentis aliquot erat poſitum, quod medium Priapus à piſtore factus tenebat,* [3] *gremioque ſatis amplo omnis generis poma, & uvas ſuſtinebat, more vulgato. Avidius ad pompam manus porreximus, & repente nova ludorum remiſſio hilaritatem hic refecit. Omnes enim placentæ, omniaque poma, etiam minima vexatione contacta, cœperunt effundere crocum, & uſque ad nos moleſtus humor accedere. Rati ergo* [4] *ſacrum eſſe fericulum tam religioſo apparatu perfuſum, conſurreximus altius, & Auguſto patri patriæ Feliciter diximus: quibuſdam tamen, etiam poſt hanc venerationem, poma*

pina, geſticulatus mucrone, fruſta collegit. Collegit fruſta, quæ jacebant, alia verſa, alia ſupina, mucrone cultri, quem flectebat in gyros, atque huc illucque movebat. *Colligere,* opinor, hîc eſt *ſtruere*, i. e. congerere decenter partes, & cuique ſuas præbere, unde & *ſtructores*, quos in editis facere alios à ſciſſoribus Petronius videtur.

1. *elegantes ſtrophas*] quibus ſub perſona Ajacis introductus in triclinium Sciſſor eſt. *Schefferus.*

2. *diductis lacunaribus*] pro MSi & Patav. *deductus l.* Schefferus: *deductus lacunaribus.* Corrige, *diductus lacunaribus.* Tangi videtur illud, quod eſt apud Suetonium Neronis c. 31. *Cœnationes laqueatæ tabulis eburneis verſatilibûs, ut flores; fiſtulis ut unguenta deſuper ſpargerentur.* Tilebom. *lacunaria.* ſcribe. *laquearia.*

3. *gremioque ſatis amplo*] Meminit & Phurnutus Priapi, *geſtantis omnium fructuum miſcellaneam ſinu.* Et apud Piſonem in de Nummis antiquis Gallicè conſcripto commentario habes effigiem ipſius propriè ac peculiariter huc facientem. *Scheffer.*

4. *ſacrum eſſe fericulum*] pro MS. & Patav. *ſ. e. periculum. Fericulum,* pro *ferculum*, noſter etiam alibi uſurpat. Schefferus: *ſacrum eſſe periculum.* Hoc non aſſequor. Puto planè vocem *periculum*, præcedentis *ſacrum* gloſſema eſſe. Horatius II Sat. 3.

--- *metuenſque velut contingere ſacrum.* Schefferus.

Rati ergò ſacrum eſſe periculum tàm religioſo adparatu perfuſum. Petronio, quippe φιλαρχαίῳ (*antiquitatis amanti*) convenit ut ſcripſerit *fericulum*: ex hoc pòſt fecerunt κατὰ συγκοπὴν (*per conciſionem*) *ferculum.* Sanè *placentæ & poma* quæ exhibebantur pro ferculo erant. *Sacrum* verò dicit ob

poma rapientibus, & [1] *ipſas mappas implevimus. Ego præcipue qui nullo ſatis amplo munere putabam me onerare* [2] *Gitonis ſinum. Inter hæc, tres pueri* [3] *candidas ſuccincti tunicas intraverunt quorum duo* [4] *Lares bullatos* [5] *ſuper menſam poſuerunt: unus pateram vini circumferens, Dii propitii, clamabat. Ajebat autem unum* [6] *Cerdonem, alterum Felicionem, tertium Lucronem vocari. Nos etiam* [7] *veram imaginem ipſius Trimalchionis, cum jam omnes baſiarent, erubuimus præterire.*

Poſtquam ergo omnes, [8] *bonam mentem, bonamque valetudinem*

crocum, cujus uſus in ſacris & ad pulvinaria Deorum ob fragrantiæ excellentiam. *Th. Reineſius.*

1. *ipſas*] MS. *ipſius.*

2. *Gitonis ſinum*] Sic Patav. ex MSi *Gytonis unum.*

3. *candidas ſuccincti tunicas*] Ovid. x Met. 536.

Nuda genu, veſtem ritu ſuccincta Dianæ, Io. Schefferus.

4. *Lares bullatos*] Quaſi *lares* ipſi culti bullîs fuerint. Sanè bullas laribus ſuſpendi ſolitas docet Perſius v, ℣. 31.

Bulláque ſubcinctis laribus donata pependit. Idem.

5. *ſuper*] MS. pro Patav. *ſupra.*

6. *Cerdonem*] A Græco *κέρδος*, arbitror, quod ſignificat *lucrum*. At verò ſequitur *Lucronem*. Quid igitur, ſi ſcribamus *Certonem*, à certando formatum, quia certavit velut Trimalchio cum aliis, quos deinde ſuperavit felicitate, atque lucrô, unde facta nomina ſequentia. Quæ cùm ſint Latina, vix hoc Græcæ originis erit ſtatuendum. *Schefferus. Cerdonem.* ἀπὸ *κέρδους* (ἀ *κέρδος*, *lucrum*). Mox alius hujus farinæ *Lucro* vel *Lucrio*, eadem ſignificatione. Nihil impedit autem ejuſdem domini ſervos alterum Græco, alterum Latino vocabulô fuiſſe; eóque nihil mutandum eſt. Quin etiam fratribus Græca & Latina cognomina impoſita legimus eadem poteſtate, ut alter Eutyches eſſet, alter Felix. De cognominibus *Cerd.* & Lucr. eſt in *Eponymologico.* Reineſius.

7. *veram imaginem*] Cùm non niſi veri & ad vivum expreſſi effictique vultus dominorum in armariis diſponi, tum promi, exhiberi & circumferri in conviviis ſolerent, inepta locutus fuerit *Petronius*, ſi lectionem editam ſequamur. Neceſſum ergo eam corrigi; veriuſque videtur, in vocabulo *veram* latere nomen materiæ, è qua formata imago; nim. ſcripſit, puto, *Petronius: Nos etiam ceream imaginem ipſius Trimalchionis, cùm eam omnes baſiarent, erubuimus præterire.* Ejuſmodi thoracæ, θωρακίδες, στήθεια ſ. προτομαὶ thoracetenus effigiatæ è cera comitari ſolebant funera gentilitia, & ſemper defuncto aliquo totus familiæ ejus, qui unquam fuerat, cum celebri pompa populus aderat. *Reineſius.* Exiſtimo tacitum convitium latere in τῷ *veram*. Neque enim de Trimalchione perinde honorificè noſter loquitur; habuimus: *Nondum efflaverat omnia. pro reliqua inſolentia.* habebimus: *diduxit uſque ad cameram os ebrium. ebrietate turpiſſima gravis.* & erat deformis Trimalchio: ſuprà in dudum editis, *pucr vetulus, lippus, dominô T. deformior.*

8. *bonam mentem*] Sic ſolebant veteres in fine convivii. Notavit ſtrictim Vrſinus in Appendice ad Ciacconium

nem ſibi optarunt, Trimalchio ad Nicerotem reſpexit : & † *Solebas, inquit,* [1] *ſuavis eſſe in convictu; neſcio quid nunc taces, nec mutis. Oro te, ſic felicem me videas, narra illud, quod tibi uſu venit.* ‡ Niceros *delectatus affabilitate amici :* † *Omne me, inquit, lucrum tranſeat, niſi jam dudum* [2] *gaudimonio diſſilio, quod te talem video. Itaque* [3] *hilaria mera ſint,* [4] *etſi timeo iſtos ſcholaſticos, ne rideant. Viderit.*

† *Trimalchio.* ‡ *Encolpius.* † *Niceros.*

conium de Triclinio p. m. 187, ed. Sanctandreanæ, quam iccirco vide. *Schefferus.*

1. *Solebas, inquit, ſuavis eſſe* &c. *nunc taces, nec mutis*] Pro MSi, & Patav. *S. i. ſuavius eſſe* &c. *nec taces, nec mutes.* Tilebom. *ſuavius eſſe.* Leg. *ſuaviorem eſſe.* Schefferus : *Solebas, inquit, ſuavius eſſe.* Iſtæc puto ſic legenda : *Solebas, inquit, ſuavis eſſe in convictu. Neſcio quid nunc taces, nec mutis.* Neſcio, quæ ſit cauſa, cur nunc ſic taceas, ac ne muſſites quidem. Infrà : *& ſolebas ſuavis eſſe, canturire.* Reineſius : *Solebat, inquit, ſuavius eſſe in convictu.* Non faſtidiam hanc lectionem in ſcriptore archaiſmorum & rariorum quorumvis amante & curioſo. Ejus enim formæ Adjectiva *δίκλιτα* (*duarum terminationum*) obſervamus eſſe; hinc ſuavis, ſuavius (dixere etiam *ſuavionem,* ſed ſubſtantivè, alioque ſenſu) induſtris, apud Dudonem in Norm. aliquoties, *Ælnotum de vita & paſſ. S. Canuti cap. 26. Mich. Scotum phyſiog. c.* 10. induſtrius: limis, *apud Amm. M. l.* 20, *limibus oculis*, limus : dapſilis, dapſilus : lepidis, lepidus : putris, putrus : opiparis *apud Apul.* opiparus : ſceleſtis *apud Paulin. Aquil. l. 2 cont. Felicem Vrgel. Ep.* ſceleſtus : auſteris, *in Notis Tiron.* auſterus.

2. *gaudimonio diſſilio*] Illud *diſſilio* accipio pro, hinc ſalio, ut *diſcedo*, velut durare nequeat in eo loco, ſed cogatur exſilire. Apul. *vertibulô oſſa diſſilierant.* Sic nonnihil inferiùs: *Felicitate diſſilio.* Etiam Iſidorus poſuiſſe pro mobili videtur lib. x, voce *gravis*, ubi ait : *Gravis pro conſilio & conſtantia dictus, quia non levi motu diſſilit, ſed fida conſtantia gravitate conſiſtit.* Niſi malis poni pro *rumpor*, quomodo Terentius dixit, *riſu emorior. Gaudimonium* ſic eſt dictum, ut *querimonium.* Hieron. in proëmio Proph. *Gaudimonium ejus erit in luctu.* Scheffer.

3. *hilaria mera ſint*] Puto *mera* hîc valere *vina*. Schefferus. Ego *hilaria* (*orum*, plur. propriè feſta Matris deûm) ſynecdochicè capio pro gaudiis; ſic & infrà : *interdiu ſevera, nunc hilaria. hilaria mera* intelligo gaudia pura, his adverſatur quod ſequitur *ne rideant.* Ἔϛι γὰρ γελοῖον τοῦ αἰσχροῦ μόριον, καὶ ἁμάρτημά τι οὐ φθαρτικόν. *eſt enim ridiculum aliquo pacto peccatum, & turpitudo innoxia.* Ariſtot. Poët. 5. Ergo ſic rideri eſt turbari, & *metuere* hîc *ne rideant*, idem valet quod ne mera gaudia turbent. Differuntque hoc pacto *rideri*, & *derideri* tanquam magis, & minus. Quibus nihil obeſt, quod Cl. Schefferus in ſeqq. notat. Nam quidni *favor* etiam ex turpitudine innoxia oriatur, & erratum voluptate compenſetur.

4. *etſi timeo iſtos ſcholaſticos, ne me rideant. Viderit*] MS. *& ſi t. i ſ. n. m. derideant. v.* edit. Patav. *& ſi t. i. ſcholaſticos, ne derideant. Viderint.* Tilebom. *ne derid.* legend. *ne rideant.* Schefferus : *& ſi timeo..* Iunctim eſt ſcribendum, *etſi timeo.* Petronius : *nec minùs liber ſum, quàm vos, etſi pauperem pater me reliquit. ne derideant.* Sequentia oſtendere videntur, quòd hîc rectum ſimplex ſit, *rideant. ne me rideant. Ridere aliquem*, communiter eſt, *deridere*,

derit. Narrabo tamen, [1] *quid enim mihi aufert, qui ridet? Satius eſ* [2] *rideri, quam derideri.*

† *Hæc ubi dicta* [3] *dedit* ----

talem fabulam exorſus eſt. ‡ *Cum adhuc ſervirem, habitabamus in vic angusto (nunc Gavillæ domus eſt) ibi,* [4] *quomodo Dii volunt, amar cœpi uxorem Terentii coponis: noveratis Meliſſam Tarentinam, pulcherrimum* [5] *baſiballum. Sed ego* [6] *non me-Hercules corporaliter,* [7]*aut propter*

† *Encolpius.* ‡ *Niceros.*

dere, aliquando tamen ſenſu medio capitur, ut idem ſit quod *facetè* alicujus *dictâ arridendo excipere*. Plaut. Capt. ſc. 1, a. 4. *Quaſi muti ſedent, neque me rident. Viderit*, id eſt, ſi vel unus eorum nequiore ſenſu rideat, caveat.

1. *quid enim mihi aufert*] nocet. Petron. *Nemo auſus eſt artem damnare, nihil auferentem.* Io. Schefferus.

2. *rideri, quam derideri*] Differunt hæc duo, quia prius fit ex voluptate, poſterius ex averſatione eorum, quæ dicuntur, habetque alterum favorem, alterum contemptum ejus, ob quem ridemus. De voce *derideri* notum eſt, & docent veteres Grammatici. *Rideri* verbô ita uſus eſt Quintilianus lib. 1, cap. 3, ubi agit de noſcendo ingenio diſcipularum: *Non*, ait, *dabit mihi ſpem bonæ indolis, qui hoc imitandi ſtudiô petet, ut rideatur.* I. Schefferus.

3. *Hæc ubi dicta dedit*] Eſt hemiſtichion Petronianum; ſic enim edita:

Hæc ubi dicta dedit, dextræ conjungere dextram
Conatus. ----

Quanquam ante eum uſurparit jam Lucilius, ut ex Nonio, voce *Pauſa*, novimus. Ergo mallem ſeorſum, ad modum hemiſtichii ſcribi. Puto autem planè ex Virgilio deſumptum, qui ſic lib. 1 Æn. *Hæc ubi dicta*, &c. *Schefferus.*

4. *quomodo Dii volunt*] facetè, ac cum riſu quodam illa hîc adhibita eſt formula. Suprà: *quomodo dicunt.* inf. *quomodo noſtri.* Idem.

5. *baſiballum*] pro MSi *bacci ballum*, & Patav. *baci ballum*. Tilebom. *Baci ballum*, leg. *Bacellum*. Sed quid per *bacellum* intelligat, ut aliàs ſæpe non exprimit, nec credo *bacelum* velle, quod paſſim habemus, explanatum. Schefferus: *baci ballum*. Hoc quid ſibi velit, aliis relinquo cogitandum. Reineſius: *baciballum*. lego gemino *ll* in *di* mutatô *caſalbadium* i. e. ſcortillum. Κάσσα, κάσσα, κασωρὶς, κασωρὶς κασώρεια, κασωρεὺς, apud *Ariſtoph.* in Ἐκκλησιαζ. κασαλβὰς, apud *Suidam*, ſcortum ſignificat; ejus diminutivum κασαλβάδιον ut τȣ̃ λαμπὰς, λαμπάδιον (*parva lampas, facula*) τȣ̃ παλλὰς, παλλάδιον (*palladium*) τȣ̃ εἰκὰς, εἰκάδιον (q.d. *viceſimula*, à numero vicenario) *Icadium* in ſaxis mulieris proprium nomen, τȣ̃ λοπὰς, λοπάδιον (*patella*, it. *ollula*). Fortaſſis etiam à μαχλὰς, δρομὰς, τριβὰς, κυκλὰς formata fuêre μαχλάδιον (*mulier laſcivula*), δρομάδιον (*curſitor*, it. *erroneum ſcortillum*), τριβάδιον (*frictrices*, indomitæ libidinis muliereulæ), κυκλάδιον (*rotundulum, orbiculus*): Puto veram lectionem dediſſe, nec ut ad iſtud in *Not. Tir. faſcinabulum, faſeinabellum*, quamvis nec ineptum huic loco, tranſeamus neceſſarium eſſe. *Baſiballum*, vel *baſibolum. Baſibolum* dictum eſt, ut κατάβολον locus unde, aut quò trajicitur, λαγωβόλον lignum quo lepores feriuntur, δροσοβόλος rorem ſpargens ſeu fundens, & ſimilia. Βασιβόλον à βάσις fulcimentum, & βάλλω

propter res venerias curavi; ſed magis, quod bene morata fuit. Si quid ab illa petii, nunquam mihi negatum fuit : [1] *aſſem, ſemiſſem, habui ,* [2] *in illius ſinum demandavi;nec unquam* [3] *feſſellit uſum.Hujus contubernalis*

λω figo , jacio , pono, immitto, condo. Pulcherrimum baſibolum , idonea ſubjici. Eandem verò & propiùs *baſiballum* dicere liceat , etſi analogia non perinde favet ; in hoc tamen qui *ſcholaſticos forſan riſuros* præfatus , talia ferenda. Quamquam *caballus* à Gr. καβάλλης, hoc à καταβάλλω , ſeu Dorico καββάλλω deſcendat. Voſſius.

6. *non me-Hercules corporaliter , aut propt. res venerias curavi; ſed magis quod b. morata fuit. Si*] pro MS. *non meh. c. autem , aut p. r. venerarias c. ſ. m. q. b. moriar fuit , ſi.* & Patav. *n. mehercule c. aut p. r. venerar. c. s. m. q. b. moriar f. Si.* Schefferus : *corporaliter.* Vſurpavit hoc Vlpianus , licèt ſenſu nonnihil diverſo. Etiam Arnobius lib.v. *Corporaliter prohibet univerſa nos exſequi.* & Tertullianus de Carne Chr. 11. *niſi corporaliter exhiberetur. res venerarias.* Scribendum , *res venerias* , ut liquet. *quod bene moriar fuit.* Totus hic locus peſſimè diſtinguitur. Sic autem emendari debet : *ſed magis , quod , bene moriar, ſi quid ab illa petii, nunquam mihi negatum fuit.* Illud *bene moriar* , formula jurantis eſt. Sic paulò antè: *ita bene moriar , aut populus per exitum meum juret.* Reineſius : *propter res venerarias.* Res venerariæ, ἡδέα Κύπριδος ἔργα, in ἀδεσπότῳ, *(incerti auctoris) lib.* 3 *Anthol. t.*11. de Patrophila : jucundæ Veneris res, *Luc. lib.*4. Non ſollicitanda eſt ſcriptura iſta *venerarias* , nec eximenda ſyllaba *ra.* Eſt enim cadentis Latinitatis verbum *venerare* , pro eo quod verecundè *cognoſcere* dicunt ut Latini , ſic Græci & Orientales. Eſt apud *Higynum,* quem gloſſematîs magiſtrorum ſeculis inferioribûs fœdatum eſſe ſcimus, *Fab.* 75 Tireſiam paſtorem dracones venerantes baculô percuſſiſſe;eos *Apollodor. lib.* 3 ὄφεις συνουσιάζοντας , *Phlegon* θαυμασ. *cap.* 4 ὄφεις ὀχεύοντας *(ſerpentes coëuntes)* dixit. *Sixtus* 11 *Pont. R. ſerm. de Divitiis : Avaritia eò ab his* (amatoribus ſuis) *magìs diligitur, quò magis augetur , & cum ſuis amatoribus venerata fuerit. Gl. Latino-G.* Haganoënſe , *Puber eſt puer , qui jam habet pubem, vel qui jam venerare poteſt.* Sublectum tamen hoc è *Balbi Catholico,* in quo meliore ſenſu *generare* legitur. *venerarias.* Si hæc, ſimiliſque ſcriptura non eſt ſollicitanda, jam Fragmentum hoc iis in partibus deſeritur , & feneſtra tantumnon ad rejiciendum totum aperitur. Quandoquidem verò Dn. Conſul , narrationem ipſam totque alia in præcedentibus enumerata, Petroniana eſſe credit;tum ſuprà ex *martiolo,* pro martulo, aut marculo poſito conſtet , talia ſalva hiſtoriæ ſubſtantiâ in Arbitrum , haud forſan abſimili multùm ratione,atque gloſſemata magiſtrorum in fœdatum Hyginum irrepſiſſe : quid cauſæ cur hîc , alibive ruentis Latinitatis charactere, facili ratione eluendo, clienti , reique communi tam graviter præjudicemus ? quum utique Arbitrum non tam ex ſingulis verbis , (nimium quantum lubricitati librariorum , ut vel ex hac ipſa notatione videre eſt , ſcioliſque obnoxiis) quàm integris periodis , aut ſaltem phraſibus , ſicubi hæ illo , loquentibûſque indignæ , ac librarii vitio imputari , aliterve fraus detegi , & ſana à læſis diſcerni nequirent , à pluribus juſto temporis ſpatiô judicari , h. e. ſuppoſititia , ſiquæ talia , à genuinis hac ratione ſeparari cupiamus.

1. *aſſem, ſemiſſem habui*] pro, *ſi aſſem, ſi ſemiſſem habui.* Bene. *Schefferus.*

2. *in illius ſinum demandavi*] Rarum genus locutionis, de quo ampliùs deliberandum. *Schefferus.* Placet , deliberan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

bernalis, [1] ad villam ſupremum diem obiit. Itaque [2] per ſcutum, per ocream ego agitavi quemadmodum ad illam pervenirem: [3] in anguſtiis autem amici adparent. Forte Dominus [4] Capuam exierat ad [5] ſcruta ſcite expedienda. Nactus ego occaſionem, perſuadeo hoſpitem

berandum. *In ſinum alicujus confugere*, Ciceronianum eſt. Valeſius in diſſertat. ſua illud *ad ſe fecerunt*, ſuprà, explicat, *in ſinum ſuum coniecerunt*. ſimileſque forſan alibi analogæ phraſes reperientur. *Demandare*, eſt *committere*.

3. *feſellit uſum. Hujus contubernalis ad villam*] pro Patav. *feſellitus ſum hujus contubernalis. Ad villam*. & MS. *feſellitus* (in marg. *feſelitus*) *ſum, h.c. A.v.* Schefferus: *feſſellitus ſum hujus*. Scribendum, ac diſtinguendum eſt: *feſellitus ſum. Hujus contubernalis*. Verùm illud *feſellitus* haud mihi quidem placet. Quid, ſi legatur, *feſellit uſum?* puta ejus aſſis, vel ſemiſſis, i. e. fecit dolô, ut, cùm neceſſe eſſet, uti eô non poſſem. *Fallere uſum*, ut *fallere ſpem, fallere judicium*, & ſimilia. *feſellit uſum*. Huic emendationi obſtare videtur, qui in margine adſcripſit, *feſelitus*. Sed ſi is ut putamus, qui infrà pro *aſſentem*. ſeu *aſſentemur*, in margine alios *abſentem* legere teſtatus, nobiſque idem, ut facere ſolet, ſaltem veriſimiliter perſuaſum it, ne is oppidò fallitur, ut ſuo locô liquebit. Sic in textu *perveneris*, item ad m. *perveneris*, niſi quod utrobique diverſis compendiîs. in textu, *pittratia. jovis*. in m. *pittracia. yovis*. aliáque, ut etiam in *lana leva* ſuprà tactum.

1. *ad villam*] in villa. Cic. Philipp. 2. *Pecunia utinam ad ædem Opis maneret*. Idem Or. pro Roſcio: *An amandarat hunc ſic, ut eſſet in agro, ac tantummodo aleretur ad villam*. Varro 2 R. R. 11. *Ad caſas inſtrumentum ſervare poſſunt*. Aſconius ad Cicer. Divin. *Ad urbem, in urbe*. Schefferus.

2. *per ſcutum, per ocream ego agitavi*] pro MSi & Patav. *egraginavi*. Tilebom. *egraginavi*. Lego, *egraminavi* Plaut. Varro. ideſt, à menſura & recta via diſceſſi, uti interpretatur Georgius Alexandrinus. *per ocream*. ſcribe, *per ocreas*. Schefferus: *per ſcutum, per ocream egraginavi*. Quid ſit illud *egraginavi*, non excogito. An ſcribendum: *ego agitavi?* Curtius lib. VIII, cap. 5. *Quonam modo cæleſtes honores uſurparet, cœpit agitare*. Reineſius: *Itaque per ſcutum per ocream egraginavi, quemadmodum ad illam* (amicam) *pervenirem*. *Scutum* & *ocrea* non minùs quàm peræ, baculus, ampulla & zona, *Plaut. Mercat. a. 5, ſcen. 2, v. 84, 85* ſunt vaſa & in apparatu itinerantium. Tum lego, *ego aginavi*, i. e. properavi quàm potui maximé. *Gl. Latino-G. Aginare, feſtinare*. Idem, *Agenator ille eſt qui rem ſuam celeriter peragit*. Formarunt è Græcis ἀγίνειν, ἀγινεῖν, ἀγινέσκειν, quæ ſunt παρεκτατικὰ vel paragogica τοῦ ἄγειν (*agere*).

3. *in anguſtiis*] rebus anguſtis. Cic. in Læl. *Amicus certus in re incerta cernitur*. Scheffer.

4. *Capuam*] pro MS. & Patav. *Capuæ*. Schefferus: *Capuæ exierat*. Mallem, *Capuam exierat*; nam loquitur de ſuo domino. Is autem eopſe commorabatur in oppido, ubi tum ſermones habebantur. Quod liquet, quoniam præcedit, *habitabamus in vico anguſto*. Poſſet hîc *exierat* abſolutè intelligi; ita ut non *Capuam* dominus exierit, ſed ut *Capuæ* aliquid fieret.

5. *ſcruta ſcite*] pro MS. & Patav. *s. ſcita*. Schefferus: *ſcruta ſcita expedienda*. Scribe *ſcruta ſcitè expedienda* Porrò *expedire ſcruta*, eſt, venalia proponere. Ovid. 1 Am. 421.

Inſtitor ad dominam veniet diſcinctus emacem,

Expo-

ſpitem noſtrum, ut mecum [1] *ad quintum milliarium veniat: erat autem miles fortis, tamquam* [2] Orcus. *Apocalemus nos circa gallicinia, (lunâ lucebat tamquam meridie) venimus inter monimenta.*

Homo

Expediet merces teque ſedente ſuas,
Quas illa inſpicias, ſapere ut videare,
rogabit. Schefferus.

1. *ad quintum milliarium*] Suet. Fl. Veſp. cap. 1. *ad ſextum milliarium à Nurſia Spoletum euntibus.* Idem.

2. *Orcus. Apocalemus nos circa gallicinia, (lunâ lucebat tamquam meridie) venimus*] pro MSi. *orchus apoculanius, nos circha gallicinia (luna l. t. m.) venimus.* & Patav. *orcus apocul. Nos circa gallicinia, Luna l. t. meridie, venimus.* Tilebom. *apoculanius.* Per antiphraſin hoc dictum exiſtimo; aut certè demenda eſt particula *a.* Sic ut legendum ſit *orcus poculanius.* quod non malè à Gallis noſtris verteretur *un ſac à vin.* Niſi velis hìc ſcribi: *Orcus epulonus, Feſtus in Epolonos.* Schefferus: *apoculanius.* Hoc quid ſit, non aſſequor ſatís. Suſpicor nihilominus, locum totum ita oportere ſcribi, *tamquam Orcus. Apoculàmus non circa gallicinia (Luna lucebat tanquam meridie) venimus inter monumenta.* Illud, *apoculamus nos*, ſic dicitur, ut paulò pòſt: *ego me apoculo. Apoculo*, eſt Græcum ἀποκυλίω, *avolvo, amoveo, removeo.* Livius ſic latinè uſurpavit lib. 1, c. 47. *facesſe hinc Tarquinios, aut Corinthum: devolve te retro ad ſtirpem.* Ita cenſeo legendum, non *devolvere*, quod parum convenit cum præcedentibus. Horatius pro eo poſuit, *removeo*, l. 2, Sat. 6, iſto verſu:

Ergo ubi me in montes, & in arcem ex
urbe removi.

Removi, eſt *ἀπεκύλισα, apoculavi.* Adde eundem 2 Sat. 1. *luna lucebat tanquam meridie.* Hæc verba parentheſi includenda. Senſus eſt, lunæ lumen feciſſe tam clara omnia, tanquam merus eſſet dies. De phraſi tamen cogitandum, quando luna utique meridie non lucet. Puto *luna* eſſe ablativum cauſſæ, ac *lucebat* poni abſoluté. Reineſius: *fortis, tanquam Orcus apoculanius.* Comparat conviatorem ſuum militem Orco: & cùm Orcus, qui & Plutus, fingi ſoleat cæcus, vocat *apoculanium* i. e. oculis captum; talem *Petrus Bleſſ. Serm.* 18, & 43 *abocellum* dixit, ἀνόμματον, quem imitatus noſter non hoc ſolùm, ſed & verbum, uti videri poteſt, *apoculo* infrà finxit: quanquam in phraſi, *ego me apoculo*, quam adhibet prò *abeo*; *ſemoveo me, è conſpectu me ſurripio*, ellipſis verbi intelligi poſſit. *Ego me ab oculo* ſc. moveo: ut *amici de medio*, ſcil. fugerant. Infimæ barbariei iſta ſunt & ſuaviludium Petroniaſtrum ſapiunt. Idem pòſt in Addendis: *apoculanius. Nos.* Satius videtur iſta ſic diſtinguere: *Apoculamus nos* i. e. diſcedimus, iter inimus. Quod enim de Orco cæco putabam, nunc diſplicet. Interim iſta *abocellus* & *aboculare* ejuſdem ſeculi, ſed non Neroniani, verba eſſe conſtanter teneo. *Apocalemus nos*, ἀποκαλοῦμεν ἡμᾶς avocamus, incitamus, movemus nos; idque ideo poſui, quod in ſeqq. habituri ſimus, *ego me apocalo*, i. ἀποκαλῶ, non *apoculo*, ut ibi notabitur. Diſtinctionibus noſtri Dalmatæ, vix tantillum fidendum. Quod non intellexit, aut nunquam audivit, retro locavit, à voce cognita incepturus, *nos circha.* Sic paulò antè: *diſsileo* pro *diſsilio*, *ſcrophas* pro *ſtrophas*, *efigeniam* pro *Iphigeniam*, &c. perditio hæc literarum! egregium verò ſuaviludiorum Petroniaſtrûm, barbarorum, τῶν τε ἀκαταλλήλως τεταγμένων, *ordine vacillantium, ſolœciſmorum*, notatorem.

1. *ſed*

Homo meus cœpit ad ſtellas facere, [1] *ſed ego cantabundus; & ſtellas numero. deinde ut reſpexi ad comitem, ille exſuit ſe, omnia veſtimenta* [2] *ſecundum viam poſuit. Mihi in animo, in naſo eſſe: ſtabam tamquam mortuus. at ille* [3] *circumminxit veſtimenta ſua, & ſubito lupus factus eſt. Nolite me jocari putare; ut mentiar, nullius patrimonium tanti facio; ſed, quod cœperam dicere, poſtquam lupus factus eſt, ululare cœpit, & in ſilvas fugit. Ego primitus neſciebam* [4] *ubi eſſem: deinde acceſſi, ut veſtimenta ejus tollerem, illa autem lapidea facta ſunt. Qui mori timore, niſi ego? Gladium tamen ſtrinxi, &* [5] *matavita tau umbras cæcidi, donec ad villam amicæ meæ*

1. *ſed ego cantabundus*] Suſpicor ſcribendum, *ſedeo ego contabundus*, i.e. expecto ipſum. *Schefferus.* Patavinus poſt *cantabundus*, inciſum (,) omiſerat, poteſtque jam intelligi *ſedeo*, *ſto*, vel *incedo*. Sed vix ſedebat; ſequitur enim *ſtabam*. Reineſius: *ego cantabundus & ſtellas numero*. Proverbii vim habet & capitur de hominis otioſi labore inutili, & in quo nihil proficiant; ſuprà dixerat hoc, *numerare mapalia*, quod *Perſius* corvos, aves, ſectari. Græcè τὸ πετώμενον διώκειν (*volantem perſequi.*) Corœbus quòd fluctus maris numeraret, traductus inter ſtultisſimos: *Serv. ex Euphorione.*

2. *ſecundum viam poſuit. Mihi in animo in naſo eſſe: ſtabam*] pro MSi & Patav. *ſecundum jam poſuit mihi i. a. in n. eſſe. Stabam.* Tilebom. *ſecundum jam poſuit mihi in animo in naſo eſſe.* Senſus nullus. Vnde ſic libenter legerem. *Secundum jam poſuit. Is mihi in animo, in naſo eſſe videbatur.* Schefferus: *ſecundum jam poſuit.* An, *ſecundum viam poſuit? mihi in animo.* Ante hæc verba cenſeo abeſſe quædam, quæ oſtendebant mutationem ejus. *ſtabam.* Virg. in Ætna

Et Mavors ſævus, & cætera turba deorum

Stant ùtrinque metu. --- Reineſius: *mihi in animo in naſo eſſe.* Perfecta oratio eſt, nec cogitandum de ſupplemento. Hoc vult, *Mihi in animo* erat (ἐν θυμῷ εἶχον, ἐνεθυμήθην, ἐλόγιζον, ὑπήρχετό μοι, putabam) *inſanum eſſe*; nim. colligebat hoc ex abſurdis ejus actionibus. *Mihi in animo, in naſo* (ſcilicet *ægrè*) *eſſe cœpit*, vel *M. i. a. i. naſo ægrè* (ſc. *eſſe cœpit*), etiamſi ſic τὸ *eſſe cœpit* planè abforet; proverbii habet ſpeciem: à quo non multùm abludit Germanorum: *Es wurdt mir gar kalt zur naſen*, &c. Quæ abſurdæ actiones? una modò; quòd ſe clam comite noctu ſub dio exſuerit. terror verò Panicus hunc noſtrum occupabat ex inſolito hoc uno facto, ut is rigeret, mortuoque ſimilis fieret. *Ægrè eſt mihi*, pro dolet mihi, aut malè me habet, frequens ap. Plautum. Si quis malit abſque *in*, poteſt dici τὸ *in* vacare, ut ſæpe. Gellius l. 1, c. 21. *In memoria noſtra doctiſſimus.* Id. lib. 15, c. 4. *In eo tempore.* Sueton. Caligul. c. 52. *in crepidis* (pro *crepidis*) *calceatus.*

3. *circumminxit*] pro MS. & Patav. *circum m.* Schefferus: Mallem junctim ſcribere, *circumminxit*. Sic eſt, *circumamicire*, *circumtondere*, apud eund. Petronium.

4. *ubi eſſem*] Terent. Heaut. 2, ſc. 2. *Vbi ſim neſcio.* Schefferus.

5. *matavita tau umbras cæcidi*] Sic planè MS. edit. Patav. *mataritata u. c.* Tilebom. *mataritata.* Sua tulit etiam

Latina

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

meæ pervenirem. [1] *Ibi januam intravi; pene animam ebullivi: ſudor mihi* [2] *per biſurcum colabat: oculi mortui:* [3] *vix unquam refectus ſum. Meliſſa mea mirari cœpit, quod tam ſero ambularem: &, Si* [4] *ante, inquit, veniſſes, ſaltem* [5] *nobis adjutaſſes; lupus enim villam*

Latina lingua, quamvis gravis, fictitia effutitiáque verba: Quæ aliquando quidem lætitiam & animi exhilarationem ſignificabant, ut duobus in locis expreſsè noſter Petronius per voces *madia*, *perimadia*, & ſuam infrà *gingilipho* geminatam: Non ſecus ac Plautus, per ſuum *lyralyræ*. Aliquando verò, referunt ſonum, aut imaginem rei quam gerimus; & actûs quem agimus: ut cùm tubæ clangorem Ennius ſuo *taratantara:* & hîc noſter nudum enſem motitando, voce *mataritata.* Schefferus: *mataritata.* Vocabulum peſſimè corruptum. An ſcribendum, *male vitatas umbras?* num potiùs, *male irritatas umbras.* Reineſius: *Mataritata umbras cecidi*, reſolutâ *m* exit præpoſitio *in*; & lego igitur, *in alacritate:* excogitavi, puto, quod in rem erat, neque fallor. Habet autem Præpoſitio h. l. periphraſin Adverbii qualitatis; ut apud Ebr. τὸ ב & τὸ ἐν apud Græcos. *In alacritate*, i. e. alacrè, alacriter; ut ἐν δυνάμει, potenter: ἐν δόξῃ, glorioſè: ἐν ἀγαλλιάσει, exultanter. *matavitatau* ſonat quaſi μοὶ, τοὶ, βῆτα, ταῦ, intellectu Latino: *Profectò tua (res agitur,) vita tau*, ſcil. litera τ in militia vitalis, ut θ mortis index. Quæ ſimul congruerent ſententiæ Tilebomeni, & magìs ſi μοὶ per aphæreſin pro ἐμοὶ accipias; intelligeretur enim: *mea, tua (res* ſcilicet *periclitatur,) vita* τ.

1. *Ibi januam intravi*] pro MSi, & Patav. *In larvam i.* Cic. ad Qu. Fr. *qui in tuam familiaritatem penitus intravit.* Noſter mox, *lupus villam intravit.* Schefferus: *In larvam intravi.* Scribo, *januam intravi.* Petronius in editis: *heſterno die mulier quædam haud inculta januam intravit.* Adde Phædrum noſtrum. Reineſius: *in larvam intravi.* leg. *Ibi januam intravi.*

2. *per biſurcum colabat*] pro MS. & Patav. *p. b. volabat.* Schefferus: *Biſurcum* eſt, quicquid in partes duas, velut furcam eſt diviſum. Quomodo Columella lib. 3, cap. 18. *paſtinum* appellat *ferramentum biſurcum.* At hoc neſcio quid faciat iſto loco. Ideoque cenſeo deeſſe quidpiam, præſertim cùm nec verbum *volare* conveniat ſudori. Reineſius: *ſudor mihi per biſurcum volabat.* A concepto terrore ſubitaneo, à labore etiam, ſudor manare ſolet. *Biſurcum* verò adpellat utráque femora & crura, quæ in homine furcam adſimulant. Tum lego *colabat*, i. e. ſtillabat, defluebat ex habitu tanquam per colum tranſmiſſus. Eſt enim hoc Verbi liquidorum proprium, ut cribrari aridorum. Colabat autem pro colabatur, Activo pro paſſionis ſignificationem habente Verbo: de quo elegantiæ genere *Gellius lib. 18, c. 12: Schopp. 2 Veroſim. 2: Iuretus ad Symm. lib. 8 Ep. 42: Ego Variar. lib. 3, c. 11, p. 516, 526.*

3. *vix unquam*] vix tandem. Illud *unquam* ita uſurpari apud alios non recordor. Noſter infrà rurſum: *vix oculo mortuô unquam illum emi.* Schefferus. *Vnquam*, ullo ſeu aliquo tempore.

4. *ante*] priùs, citiùs. Terent. Andr. 1, ſcen. 5. *Nonne oportuit præſciſſe me ante.* Schefferus.

5. *nobis adjutaſſes*] Pacuvius in Chriſe, citante Donato ad Terentii Adelph. Prolog. *Adjuta mihi.* Schefferus. *nobis adjutaſſes.* Archaiſmo iſto, à Pacuvio indè, uſum fuiſſe Petronium, præſertim ludentem, facilè adducor ut credam. Obſervans enim veteris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

villam intravit, [1] *& omnia pecora : tamquam lanius ſangui nem illis miſit. nec tamen deriſit, etiamſi fugit ; ſervus enim noſte lancea collum ejus trajecit. Hæc ut audivi,* [2] *operire oculos ampliu non potui, ſed luce clara* [3] *huc noſtri domum fugi, tamquam* [4] *copo compilatus : & poſtquam veni in illum locum, in quo lapidea veſtimenta erant facta, nihil inveni, niſi ſanguinem. Vt vero domum veni, jacebat miles meus in lecto, tamquam* [5] *bovis, & collum illius medicus curabat. Intellexi illum* [6] *verſipellem eſſe, nec poſtea cum illo panem guſtare potui;* [7] *non ſi me occidiſſes. Viderint,* [8] *qui hoc de aliter*

veteris Romæ cum Ennio, Catone, & Comicis iſtius ſeculi libenter loquitur. Eundem amárunt ſeculis incomtis malè-Latinîs ; ſic *Alcuinus lib. 2 adv. Eliphanti epiſtolam f. 949. edit. Pariſ. In tantam ignorantiæ caliginem errabundus devolveris, ut ea quæ tuis ſine dubio ſenſibus contraria ſunt, tuis etiam partibûs adjuvare æſtimaveris.* niſi vernaculæ ſuæ Latinam attemperaſſe in talibus potiùs dicendi ſunt ; nam & in noſtrâ puriore tertium caſum adſciſcit Verbum *helffen*. Th. Reineſius.

1. *& omnia pecora : tamquam --- illis miſiſſet*] pro MS, & Patav. *e. o. pecora, tanquam* (ſæpiſſime etiam *tamquam*, ut proximè *t. Orcus*) --- *illis miſit*. Tilebom. *& omnia pecora tanquam lanius.* ſcribe. *& omnia pecora turbavit, ac tanquam lanius.* Schefferus : *omnia pecora, tanquam lanius.* Poſt *pecora* ſcribendam ſtellulam puto, deſunt enim aliqua. niſi mavis illa, tanquam minus auſpicata, reticeri, quod mihi rectius videtur, atque ideo mox, *miſiſſet*, ſcribi oportere. Porrò *ſanguinem miſiſſe* dicitur, quia non necavit ſed vulneravit morſu : ſicut ſolent lupi, cùm in gregem veniunt, neminem invulneratam relinquunt. Facilè ignoſcet noſter notator ; paulò enim antè pro *ſed, quod cœperam.* habet, *ſed quod quod cep.* & pro *ebullivi, ebulivi.*

2. *operire oculos*] claudere, contrarium τȣ͂ *aperire*. Petronius in editis : *oculis opertis bona ſua computant.* Io. Schefferus.

3. *huc noſtri*] pro MS. & Patav. *hac n.* Schefferus: *hac noſtri domum*. Suſpicor ſcribendum, *huc*.

4. *copo compilatus*] *copo*, eſt *caupo*, atque ita etiam apud Ciceronem habent veteres membranæ non uno loco. Philoxenus : *Copo & caupo*, κάπηλος. At *compilatus* dicitur, qui furtô læſus eſt. Nonius in voce, Suppilare. *Suppilare eſt involare, vel rapere, à pilorum raptu, unde & furtum paſſi, compilati dicuntur.* Solent autem hi curſu ſtudioque perſequi ſummô, quos ex hoſpitibus manè cognoverunt furtum feciſſe. Quò reſpicitur hoc dicto. *Schefferus.*

5. *bovis*] MS. ad m. *Nominat. caſus.* Schefferus : Scaliger ad Feſtum voce, Aſſeres. *Axis, Axeris, ut ſuis, ſueris; Iovis, Ioveris; bovis, boveris.* Adde Varronem lib. 7 de L.L. unde ſua Scaliger deſumſit.

6. *verſipellem*] Propriè ſic appellat, qui ex homine fieri ſolet lupus. Plinius 8, cap. 22. *Homines in lupos verti, rurſumque reſtitui ſibi falſum eſſe, confidenter exiſtimare debemus. Vnde tamen iſta vulgo infixa ſit fama in tantum, ut in maledictis verſipelles habeat, indicabitur.* Philoxenus, *verſipellio*, χαμαιλέων καὶ λυκάνθρωπος (*chamaleon & homolupus*). Scheffer.

7. *non ſi*] Terent. And. 4. *Non ſi capiundos mihi ſciam eſſe inimicos omnes homines.* Id.

8. *qui hoc de aliter in opinione ſunt : ego*]

aliter in opinione ſunt: ego ſi mentior, Genios veſtros iratos habeam.

† *Attonitis admiratione univerſis:* ‡ *Salvo, inquit, tuo ſermone, Trimalchio, ſiqua fides eſt, ut mihi pili inhorruerunt; quia ſcio* [1] *Nicerotem nihil nugarum narrare. imo certus eſt, & minime* [2] *linguoſus; nam & ipſe vobis rem horribilem narrabo.* [3] *Aſinus in tegulis: Cum adhuc capillatus eſſem, (nam à puero vitam chiam geſſi) ipſus noſtri delicatus deceſſit, me-Hercules margaritum,*[4] *eccritus, & omni-*

† *Encolpius.* ‡ *Trimalchio.*

ego] pro MSi & Patav. *q. h. de alibi exopiniſſent: e.* Tilebom. *alibi exopiniſſent.* Libenter ex Feſto, *in poſtliminio*, ſcriberem: *aliter in opinione ſunt.* Schefferus: *qui hoc de alibi exopiniſſent.* Hæc corrupta ſunt, nec quid ſibi velint, ſatìs diſpicio. Reineſius. *Viderint qui hoc de alibi exopiniſſent.* leg. *Viderint, qui hoc de alio eſſe opiniſcent.* Latino-Barbarum eſt *opiniſcere, opiniſſere, (& opiniſſare* paragogicum τȣ̃ *opinari:)* è quibus illud Deſiderativis, hoc Meditativis adſcribendum. Bene tamen Latina hujus formæ & antiqua ſunt, *petiſſo, expetiſſo, incipiſſo.*

1. *Nicerotem*] pro MSi, & Patav. *Niceronem.* Sic Tilebomenus. favetque etymologia à *νικὴ* victoria, & ἔρως, ωτος, amor; niſi hîc malis à *ν.* & εἴρων, ωνος, diſſimulator, qui aliter loquitur ac ſentit: *Nicerotem* habuimus in præcedentibus.

2. *linguoſus*] garrulus, λάλος. Vſurpavit hoc vocabulum Hieronymus tali ſenſu ſæpe, ut docet Caſaubonus in Characteribus Theophraſti. *Io. Schefferus.*

3. *Aſinus in tegulis: Cum adhuc* &c.] pro MSi, & Patav. *A. i. tegulis, cum adhuc capillatus eſſem, nam à puero vitam chiam geſſi i p i m moſtri delicatus.* Tilebom. *Aſinus in tegulis,* &c. Sic diſtinguendum atque legendum eſſe arbitror huncce locum, *Aſinus in tegulis. Cùm adhuc capillatus eſſem. (Nam à puero vitam Chiam geſſi) ipſe noſter delicatus deceſſit, mehercules, margaritum.* Schefferus: *vitam chiam*, delicatam intelligo, mollem, jucundam; quomodo & *riſus chius* dictus eſt proverbiô, de quo, qui Adagia compilârunt. *geſſi.* Puto ſcribendum: *geſſi ipſimi.* To *ipſimi* uſurpat etiam in ſequentibus: *femina ipſimi domino fui,* ubi vide. *Geſſi*, eſt *egi.* Quomodo B. Cyprianus in orat. ſub Martyrii horam: *Tibi gratias & laudem gero Deus.* Livius 39, c. 54. *Neque illos rectè geſſiſſe, quum in Italiam veniret.* Ita Optimus Gronovius lib. 4 Obſ. c. 14, ubi vide plura. Plautus Pſeud. 1, ſcen. 2. *Sed tace, atque hanc rem gere. moſtri delicatus.* Scribo, *noſtri delicatus.* Quomodo apud Spartianum in Adria. c. 4, *delicati Trajani,* hoc eſt, οἱ ἐρώμενοι *(amaſii).* Vide Caſaubonum eo loco. Reineſius: *Aſinus in tegulis.* Ita præſcribit proverbio fabulam, quam narraturus eſt; nim. rem novam, inſolitam, ſimul horribilem de ſtrigibus παιδοπνικτρίαις *(puerorum ſuffocatricibus).* Videri tamen etiam ſcholion marginale poteſt: quale etiam hoc, *Ecce, alius ludus,* infrá.

4. *eccritus*] pro Patav. *cacritus*, & MSi *caccitus* vel *carritus*, *cc* vel *rr* ultra alias literas æquali ductu in ſublime procurrentibûs. poſteriores tamen Dn. Lucii, & collatio cum protographo Romæ iterata confirmant *cc.* Schefferus: *cacritus, & omnium numerum.* An legendum, *cæritus, & omnium numerum?* Poſſet *cæritus* accipi pro eo, qui ex cera eſt formatus, ut ſic notaretur pulchritudo ejus. Num potiùs *cirratus*, quod inverſè poſitæ fuerint litteræ? ut intelligatur cincinnatus, comptulus. Tales enim amabant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

& omnium numerûm. Cum ergo illum mater miſella plangeret & nos tum plures in [1] *triſtimonia eſſemus, ſubito ſtriges cœperunt putares canem leporem perſequi. Habebamus tunc hominem Cappadocem, longum,* [2] *valde audaculum, & qui* [3] *valebat Iovem iratum tollere. Hic audacter ſtricto gladio extra oſtium* [4] *percucurrit involuta manu ſiniſtra* [5] *curioſe, & mulierem, tamquam hoc loco,* [6] *(ſalvum ſit quod tango) mediam trajecit. Audimus gemitum;* [7] *at plane (non mentiar) ipſas non vidimus: baro autem noſter* [8] *intro verſus*

Vide Senec. Epiſt. 95. *Numerûm*, eſt *numerorum*. Omnium numerorum eſſe dicitur, qui habet omnes numeros, i. e. perfectus atque abſolutus eſt: ſicut eſſe bonæ indolis, & habere bonam indolem uſurpamus. Cicero de Offic. I. *Illud autem officium, quod rectum appellant, perfectum atque abſolutum eſt, &, ut iidem dicunt, omnes numeros habet*. Noſter infrà: *Duo tamen vitia habet, quæ ſi non haberet, eſſet omnium numerorum*. Sic enim legendum ibi, non *nummorum*. Reineſius: *cacritus*. leg. *eccritus*. ἔκκριτος, pro ſelecto, eximio, egregio. *Philo* aquilarum pullos eos qui contra ſolem tuentur vocat φιλτάτους καὶ ἐκκρίτους (*cariſſimos & ſelectos*). *Schol. Rhet. Ariſt. l.* I. οἱ ἔκκριτοι τῶν Αἰτωλῶν ſunt proceres, ſelecti Ætolorum. *Heliod. lib* 9 *Æthiop. c.* 3 dixit ἄνδρα ἔκκριτον καὶ τοῦ σώματος ἰσχὺν ἐπίλεκτον (*virum ſelectum, & robore corporis eximium*).

1. *triſtimonia*] In vicem MS. & Patav. *triſtimonio*. Schefferus: *in triſtimonio*. Scribe, *triſtimonia*. Nævius apud Feſtum in Colace: *Triſtimoniam deturbat ex animo*.

2. *valde audaculum*] repono, *valde audacem*. Io. Ca. Tilebomenus.

3. *valebat Iovem iratum tollere*] MS. *valebat, poterat jovem i. t.* Quod eſt manifeſtum ſcholion in textu deprehendiſſe. Sic etiam actum cum aliis. ſi quæ purioris latinitatis difficiliora iis viſa, ſimpliciúſve ſonuere, ſubſtituta in margine, obvia, barbara, quæ deinde textum nivaſerunt. Scimus quid in hac ipſa editione, quam cætera ſequimur, Arbitro quà hiſtoriam Fabri verbis Sarisberienſis introductam affictum fuerit. Schefferus: *Iovem tollere*. ſicut *taurum tollere*, Petronius in editis.

4. *percucurrit*] *Percurro*, occurro, &c. nunquam aut rarò prim. præteriti ſimpl. ap. alios geminant. Voſſius in Grammat.

5. *curioſe*] diligenter. Petronius in editis: *deterſiſque curioſè manibus inclinavit ſe in lectum*. Loquitur autem de manu involuta veſte, clypei locô. De qua conſuetudine Petron. *Intorto circa brachium palliô, compoſui ad præliandum gradum*. Io. Schefferus.

6. *ſalvum ſit, quod tango*] Formula eſt ejus, qui avertit omen, quod in ſe ex narratione mali alieni valere poſſe pertimeſcit. Itaque hîc parentheſi debet includi. Nam præcedens *hoc loco* demonſtrativè debet intelligi, quia ſimul cum his verbis intenderat digitum in ſui propriíque corporis eum locum, in quo corpus mulieris fuerat vulneratum. *Idem*.

7. *at plane (non mentiar) ipſas*] pro Patav. *& pl. n. mentiar, i.* MS. *& pl. n. mentiar) i.* Schefferus: *& plane non mentiar*. Mallem ſcribere ac diſtinguere, *at plane, non mentiar, ipſas non vidimus*.

8. *intro verſus*] Ita MS. Patav. e. *introverſus*. Schefferus: *introverſus*. Divide, *intro verſus*, nempe intra oſtium, extra

ſus ſe projecit in lectum, & corpus totum lividum habebat, quaſi flagellis cæſus, quia ſcilicet illum tetigerat [1] *mala manus. Nos cluſo oſtio redimus iterum ad officium; ſed dum mater* [2] *amplexat corpus filii ſui, tangit, & videt* [3] *manuciolum de ſtramentis factum: non cor habebat: non inteſtina: non quicquam:* [4] *ſcilicet jam ſtriges puerum involaverant, & ſuppoſuerant ſtramentitium* [5] *vacuum. Rogo vos, oportet credatis, ſunt mulieres plus* [6] *ſciæ, ſunt* [7] *nocturnæ, &*

[1] *quod*

extra quod cucurrerat anté. quomodo *retro verſam aciem* dixit Horatius.

1. *mala manus*] venefica, magicáque arte armata. Sic *malum carmen* habemus apud Plinium & alios iſto ſenſu. Inſcriptio vetus apud Gruter. pag. 586. QUO. TEMPORE. VIVERE. DEBUIMUS. A. MALA MANU. DISPARATI. SUMUS. Plaut. Amphitr. II, ſc. I. *Huic homini neſcio quid eſt mali mala objectum manu.* I. Scheffer.

2. *amplexat* &c.] pro MS. & Pat. *amplexaret.* Cætera bene habent; primùm inopinatò *tangit*, deinde *videt manicillium.* Schefferus: *amplexaret.* Puto meliùs ſic ſcribi: *dum mater amplexat, & corpus filii ſui tangit, & videt* &c. Illud *amplexare* activè ſic poſuerunt alii quoque, interque illos ipſe Cicero.

3. *manuciolum*] puto faſciculum denotari, nec eſſe multùm *à manicillio* diverſum, quod in Gloſſis legitur, Græcéque χειρίδιον redditur, hoc eſt neſcio quid, repurgandis pavimenti parietumque ſordibus accommodatum, uti à Polluce docemur. *Schefferus.*

4. *ſcilicet jam ſtriges*] Sic & paulò antè lego *ſubito ſtriges*, pro MS. & Patav. *ſ. j. ſtrigæ.* & *ſ. ſtrigæ.* MS. utrobique *ſtrige.* Tilebom. *ſtrigæ.* Lege, *ſtriges.* Diſcrimen enim luculentum eſt referente Scaligero, inter ſtriges & ſtrigas, licèt plerique illa confundant & promiſcuè uſurpent. Schefferus: *ſcilicet jam ſtrigæ.* Meminit Petronius in editis: *Quæ ſtriges commederunt nervos tuos?* Porrò ex hoc loco ſuſpicor, ſcribendum eſſe *ſtriges.* Quanquam & Philoxenus: *Striga*, γυνὴ φαρμακίς (*mulier venefica*). De ſtrigibus hiſce habes aliàs non pauca huc ſpectantia apud Apulejum lib. II Aſini. cui poteſt addi Plautus Pſeud. II, ſc. 2.

5. *vacuum*] pro MSi *vauatonem*, & Patav. *vaccatonem.* Schefferus: *vaccatonem.* Sic fortaſſis à vacando dictum, quod eſſet vacuus inaniſque, ac deſtitutus inteſtinîs. Licèt vocabulum hoc aliàs non lectum nobis ſit. Reineſius: *Vaccatonem*; leg. *vacantonem.* Vacanto faſcis, manipulus, cento, volucrum corpore alio vacuum: vacantivus, βακάντιβος, vacans. Fortaſſis rectiùs dixerimus *Vacantionem* à Partic. act. ut *Creſcentionem, Servantionem, Valentionem.* *vaccatonem.* βακκάντιβος. Hîc plenis velîs in Barbariam navigatur; ſed dixi, ſuprà, propter ſingula verba Fragmentum hoc non poſſe deſtitui, qui hoc agit integras ſententias & narrationes proſcribat, me minùs pugnaturo quàm pro ſingulis verborum. Video MSm: deprehendi fabricatorem, & promotores Hiſp. *martilli* ſeu *martioli* (dolus autem vel q. quo ſubtilior verique magìs ſpeciem præbet, eò odioſior) pro *marculo* aut *martulo*, quid ni ead. viâ *vaccatónem* productum ſtatuam? Quæ mea mens de ſingulis.

6. *ſciæ*] ſcientes, doctæ. Pacuvius, citante Priſciano: *neque quemquam invenit ſcium.* Gloſſæ veteres: εἰδὸς, *ſcius.* Nempe ſicut dicuntur *ſagæ*, à ſagiendo, quòd multa ſentiant intelli-

[1] *quod ſurſum eſt deorſum faciunt.* *Cæterum baro ille longus, poſt hoc factum, nunquam coloris ſui fuit; imo poſt paucos dies phreneticus periit.* † *Miramur nos, & pariter credimus;* [2] *oſculatique menſam rogamus nocturnas, ut* [3] *ſuis ſe teneant, dum redimus à cœna. Et ſane jam* [4] *lucernæ mihi plures videbantur ardere, totumque triclinium eſſe mutatum, cum Trimalchio:* ‡ *Tibi dico, inquit,* [5] *Plocrime nihil narras?* [6] *nihil nos delectaris?* [7] *& ſolebas ſuavis eſſe,* [8] *canturire, belle* [9] *deverbia adIcere, melica. Heu, heu, abiſtis dulcis ca-*

† *Encolpius.* ‡ *Trimalchio.*

telligantque, ita *ſciæ*, quòd multa ſciant. A *ſcio* eſt dîminutivum *ſciolus*. Io. Schefferus.

7. *nocturnæ*] Sic appellat, propter ſacra magica, quæ noctu ſolent celebrare, artemque ipſam, quam exercent noctu. *Scheffer.*

1. *quod ſurſum eſt deorſum faciunt*] Græciſmô dixit. *Mneſimachus in Hippotropho apud Athen. l. 9.* πάντες δ' ἔνδον τὰ κάτωθεν ἄνω, ſcilic. ποιοῦσι (*omnes domeſtici, quæ ſurſum, deorſum faciunt*). de familia diſcurſante in domo & ſatagente. *Seneca* ex parte Ep. 44. *Omnia iſta longa vetuſtas miſcuit, & ſurſum deorſum Fortuna verſavit.* Th. Reineſius.

2. *oſculatique menſam*] velut rem ſacram. Sic enim habitas fuiſſe docent paſſim veteres. *Schefferus.*

3. *ſuis ſe teneant*] puta, *finibûs*. Cicero III Fin. 3. *Quare illam quidem dimittamus, & ſuis ſe finibus tenere jubeamus.* Idem.

4. *lucernæ mihi plures videbantur ardere*] hoc eſt, ebrius eram. Ita enim fit in ebrietate. Horat. II Sat. I.

—ſaltat Milonius, ut ſemel icto
Acceſſit fervor capiti, numeruſque lucernis.

Habes ſimilia apud Lucretium atque Iuvenalem. *Id.*

5. *tibi dico Plocrime*] *tibi dico*. Formula excitantis. Terent. Hecyr. IV, ſcen. I.

Quid ais, Myrrhina? heus, tibi dico.

Schefferus. *Plocrime*. leg. *Plocame* adpellatio ſervi hæc eſt verè Romana, nota è lapidibus: doceo *in Epon.* Reineſius.

6. *nihil nos delectaris*] *Delector* nonnulli deponens crediderunt, quia non admittat ablativum cum præpoſ. à, vel ab, omnibus paſſivis communem. *Nos delectaris*, ego tolerabile judicem conſtructione & ellipſi Græca. Nîl *nos delectaris?* i. περὶ ἡμᾶς, *propter nos*, vel causâ noſtri, nobîs, qui & ipſe *ſolebas ſuavis eſſe*, ut ſequitur, *canturire, &c.* ἥδεσθαι περί τι, *delectari aliqua re.*

7. *& ſolebas*] Mallem: *at ſolebas.* Schefferus. *&.* Id eſt, *nam, quia.* Vîrgil. in Bucol.

Audieras, & fama fuit. ---

8. *canturire*] facilis eſſe ad cantus, Philoxenus: *canturit*, ψυθυρίζει. Schefferus.

9. *deverbia adIcere, melica. Heu, &c.*] pro MSi, & Patav. *d. adicere, melicam heu heu! ab iſtis. adIcere* eſt adjicere, abIſtis, abjiſtis, *partis*, parteis, vel partes. Schefferus: *deverbia.* Hunc totum locum ſic conjicio legendum: *belle deverbia dicere, melicave. Heu, heu! abiſtis dulcis caricæ?* Quærit, *an abiviſtis caricæ dulces? Caricæ*, pro re quavis grata & ſuavi, quia *caricarum* apud veteres longè maxima æſtimatio. *Dulcis*, eſt pro *dulces*, ſicut ſolet locis aliîs. *Abiſtis* pro *abiviſtis*, deſiſtis, ceſſaſtis eſſe. Cicero in Epiſtol. *Illa mea, quæ ſolebas antea laudare, abierunt. Deverbia* ſunt Comœdiarum partes, quales recitare conſueverunt in convivio. Diomedes

lib.

caricæ. † *Iam, inquit ille, quadrigæ meæ* [1] *decucurrerunt, ex quo podagricus factus ſum, alioquin cum eſſem adoleſcentulus cantando pene phthiſicus factus ſum. quid ſaltare? quid deverbia? quid* [2] *tonſtrinam? quem parem habui, niſi unum* [3] *Apelletem?* ‡ *oppoſitaque ad os manu* [4] *neſcio quid tetrum exſibilavit, quod poſtea Græcum eſſe adfirmabat: nec non Trimalchio ipſe, cum tubicines eſſet imitatus ad delicias ſuas reſpexit, quem Crœſum adpellabat. Puer autem lippus,* [1] *ſordi-*

† *Plocrimus.* ‡ *Encolpius.*

lib. III. *Diverbia ſunt partes comœdiarum, in quibus diverſorum perſonæ verſantur.* De Comœdiis per partes recitari ſolitis in convivio, res nota eſt. *Melica*, Lyrica ſunt carmina. Reineſius: *ſolebas canturire, belle deverbia adjicere, melicam, heu! ab iſtis dulcis carica.* Legam, *melitari: heu, heu! ab iſtis dulces carycæ! Melitari* factum è Græco μελετᾷν (*meditari*): μελέται verò ſunt exercitationes rhetorum, declamationes; Inde *melitari* idem quod perorare, declamare, recitare. *Diomedes l.* 1 *è Plinio* (eundem laudat *Chariſius in primo:* ejus librum tertium Artis Gramm. *Gregor. Turon. præf. l.* 1 *Vit. Patr.* & *Salamon Ep. Conſtantienſis* in *Lexico* paſſim) docet *meditantem eſſe ſecum cogitantem; melitantem voce dicentem.* In reliquis deplorat ſe jucundis ejus narrationibûs nunc carere: q. d. ἔῤῥετε, ὀλώλατε ἀστεισμοὶ συμποτικοὶ καὶ διηγήματα παιγνιώδη γελοῖα; periiſtis, quæ nos exhilarare ſolebatis. Vocat autem id genus per metaphoram *carycas*, i. e. ſcitamenta conditanea. Propriè Καρύκη, καρυκεία, καρύκευμα. *Hippocrati* & *Galeno* eſt edulium, intritum, ſeu miſtella è variis condimentis delicatis adparata, ἐκ πλειόνων ἀρτυμάτων συντεθειμένον ὑποτρίμματος εἶδος. *Erot.* Lydorum inventum eſſe è Timonis Sillis refert *Athen. l.* 4, & 12, & ſcriptoribus τῶν ὀψαρτυτικῶν (*artis coquinariæ*) celebrari: nominat *Lucianus in Conv.* χυμοὺς καὶ πέμματα καὶ καρυκείας (*ſapores & miſſus & carycéas*): *Maxim. Tyrius diſſ.* 11, ἡδύσματα, τροφὴν ποικίλην, καρυκείαν (*condimenta ſuavia, nutrimentum varium, caryceam*): *Baſilius Cæſarienſis* apud *Theodor* 4, *hiſt. Eccl.* 19, præpoſitum culinæ: Σὸν ἐστι τὸ τῶν ζωμῶν καρυκείας φροντίζειν. *tuum eſt juſculorum conditura curare:* & *Nilus Conſtantinop.* menſam ἀκάρυκον, ſimplicem, ἀδαπάνητον, ſolis oleribûs radiculîs & horariis fructibûs conſtantem dixit ἀκαρύκευτον καὶ ἄτεχνον (*conditurâ & arte carentem*). Poteram etiam de *caricis*, quæ ſunt ſiccatæ ficus, ἰσχάδες, dulci ſapore commendabiles maximè, & inter mitiores cibos primæ omnium receptæ à mortalibus, exponere: ſed quod dixi videtur elegantius & Petronio φιλελληνικωτάτῳ (*Græci ſermonis amantiſſimô*) dignius.

1. *decucurrerunt*] *Decurro*, procurro, præc. excurro, *decucurri*, & decurri, &c.

2. *tonſtrinam*] commemorem ſcilicet, aut tale quid ſubintelligendo. In locum Patav. *tonſtrinum*, quomodo & MS. niſi ſit *tonſtinum*. Schefferus: *Tonſtrinum*, in quo garruli ac loquaces ſolebant convenire. Docuit pridem Caſaubonus ad Theophraſti Characteres p. m. 243. Nos quoque olim ea de re egimus ad Æliani noſtri lib. VI Var. Hiſt. c. 12.

3. *Apelletem*] Lege *Apellem*, ſi velis. *I. C. Tilebom.*

4. *neſcio quid tetrum exſibilavit*] Viden' Arbitrum in oratore ſuo tetrum ſibilum notare, alios riſum Agamemnonis ægrè ferentem, ſcho-

 laſti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] ſordidiſſimis dentibus catellam nigram, atque indecenter pinguem [2] praſina involvebat faſcia, panemque ſemiſſem ponebat ſupra torum, atque [3] hoc, nauſea recuſantem ſaginabat; quo admonitus officio Trimalchio [4] Scylacem juſſit adduci, præſidium domus, familiæque. Nec mora, ingentis formæ adductus eſt canis catena vinctus, admonituſque oſtiarii calce ut cubaret, ante menſam ſe poſuit. Tum Trimalchio [5] jactans candidum panem: Nemo, inquit, in domo mea me plus amat. Indignatus puer, quod Scylacem tam effuſe laudaret, catellam [6] in terra depoſuit, hortatuſque ut ad rixam properaret: Scylax, [7] canino ſcilicet uſus ingenio teterrimo latratu triclinium implevit, [8] Margaritamque Crœſi pene laceravit. Nec intra rixam tumultus

laſticorum præcaventem introducere, &c. Nunc attendesîs, ipſe ad nos verba faciet, deſideraturuſne quid facilè, utut ſic fractus & luxatus, vernulam ejus eloquentiam?

1. *ſordidiſſimis dentibus*] pro MSi, & Patav. *ſordidiſſimus d.* Schefferus: Scribe, *ſordidiſſimis dentibus*, & de puero intellige.

2. *praſina*] MS. in m. *i. viridi.*

3. *hoc*] ſc. *pane*, vel *hanc* nimirum *catulam*, pro MSi & Patav. *hac.* Schefferus quid hîc velit, non ſatìs aſſequor: Ratio, inquit, requirit, ut (pro, *hac nauſea*) ſcribatur, *hæc nauſea*, panem nempe iſtum. Puto autem hic deeſſe ea, quibus ſaginaverit catellam, & iccirco poſt *recuſantem* aſteriſcum oportere ſcribi. *Sagina Margaritæ* (hoc catellæ nomen) erat panis, ſed forſan autopyros, poteratque accedere jus; qua ratione invitatus Trimalchio, mox *Scylacem* ſiligineo excepit pane.

4. *Scylacem jubet adduci, præſidium domus familiæque*] Et mox de eodem, *nemo me plus in domo mea amat. Theoph. in Charact.* hominem ruſticum deſcribit, quòd vocato cane & roſtro ejus prehensô, οὗτος φυλάσσει τὸ χωρίον καὶ τὴν οἰκίαν, καὶ τοὺς ἔνδον (*hîc locum, domum, & domeſticos cuſtodit*), dicat. Expreſſit iſtam adverſus canem, comitem domini & ſocium in venatu, humanitatem *Nonnus l.* 16 *Dion.* ubi Liber ſuum prædicans:

Εἰσὶ, inquit, καὶ ἐν σκυλάκεσσιν ἐχέφρονες, οἷσι Κρονίων
Ἀνδρομέην φρένα δῶκε, καὶ οὐ βροτέην πόρε φωνήν.

(Eſt quoque mens catulis animum queis Iupiter ipſe
Humanum dedit, humana ſed voce negata). Th. Reineſius.

5. *jactans candidum panem*] Phædrus noſter lib. III, c. 8. *fruſta jactat familia.* Dicam ibi ampliùs in curis ſecundis. *Io. Schefferus.*

6. *in terra*] Patavina edit. MS. *in terram.*

7. *canino ſcilicet*] MS. pro Patav. *c. ſubiret.* Schefferus: *canino ſubiret uſus ingenio.* Lego *Scylax canino ſubirate uſus ingenio*, i. e. nonnihil fuit iratus pro ingenio canino, ſicut ſolent canes præſertim tales faciles iraſci. *Vſus ingeniô*, ut apud Petronium vulgatum, *uſus beneficiô, conſiliô, viribûs.* Curtius VIII, cap. 8. *Qui mihi permittunt uti ingenio meô.* Reineſius: *ſubiret.* Emendo converſa ſyllaba *ret*, & leg. *ſubiter*, i. e. ſubitò. Adverbium enim iſtud ſub eadem ſignificatione terminationis geminæ, uti alia plura.

8. *Margaritamque*] catellam pueri. *Schefferus.*

1. *Non*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

tumultus conſtitit, ſed candelabrum etiam ſupra menſam everſum, & vaſa omnia cryſtallina comminuit, & oleo ferventi aliquot convivas reſperſit. Trimalchio, ne videretur jactura motus, baſiavit puerum, ac juſſit ſupra dorſum adſcendere ſuum. [1] *Non moratus ille, uſus equo, manuque plena ſcapulas ejus ſubinde* [2] *verberavit, & inter riſum proclamavit: bucca, bucca, quot ſunt hic? Repreſſus* [3] *ergo aliquamdiu Trimalchio* [4] *camellam grandem juſſit miſceri, potiones dividi omnibus ſervis, qui ad pedes ſedebant, adjecta exceptione:* † *Si quis, inquit, noluerit accipere caput illi perfunde. interdiu ſevera,* [5] *nunc hilaria.*

‡ *Hanc humanitatem inſecutæ ſunt* [6] *matteæ, quarum etiam recordatio me, ſiqua eſt dicenti fides, offendit. Singulæ enim gallinæ altiles*

† *Trimalchio.* ‡ *Encolpius.*

1. *Non moratus ille, uſus*] Sic MS. & Patav. N. *m. i. u.* Schefferus: *non moratus ille uſus equo.* An ſcribendum, *non moratus ille, & uſus equo?* equum intelligo Trimalchionem, quia juſſerat puerum ſupra dorſum ſuum aſcendere.

2. *verberavit, & inter riſum proclamavit: bucca, b.*] pro Patav. *verberavit, interque r. p. Bucca b.* & MSi, *v. inter quem, r. preclamavit. b. b.* Tilebom. *Bucca, bucca:* arridet mihi: *Buco, buco.* Schefferus: Puto innui genus ludicri, quod hodieque paſſim frequentatur pucris. Clauduntur uni oculi, cæteri palmîs feriunt ſcapulas, mox digitum imponunt, jubentque divinare, quis ſit, pollexne, an index, num alius quiſpiam. Sed pro eo, quod hîc digitus imponitur, veteres micando uſi videntur, id eſt, ſic protenſis digitîs, ut nunc hunc, nunc alium referrent numerum, quem cogebatur divinare is, qui oculos habebat tectos. Cæterùm illud *bucca* quid ſit, non definio. Poteſt vox formata jocô eſſe, ut in talibus conſuevit. Poteſt & ſcurram denotare. Quomodo apud Iuvenalem Sat. XI. *Curtius & Metho buccæ* leguntur. Niſi putes *bucco* ſcribi oportere, accipique pro ſtulto. Quomodo apud Plautum in Bacchid. V, ſcen. 1. ſunt *ſtulti, ſtolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, buccones.* Exiſtimo auctorem verecundè id dicere; puerum non ſolùm ſcapulas Trimalchionis plena manu pulſâſſe, ſed & buccam tetigiſſe, ſimulque interrogâſſe: *bucca* (quia in buccis lingua) *quot ſunt hic?* Vnde & (?) poſt *hic* appoſui.

3. *ergo aliquamdiu Trimalchio*] MS. pro Patav. *ergo Trimalcio.*

4. *camellam grandem juſſis miſcere*] Tilebom. Conſentaneum magis: *juſſit afferri.* Schefferus: *juſſit miſceri.* Compleri vinô. Virgil. 1, Georg. 9.

Poculáque inventis Acheloia miſcuit uvîs.

Martialis lib. XI Ep. 6.

Miſce dimidios puer trientes.

Et lib. VI Ep. 54.

Miſceri ſibi protinus deunces
Sed crebros jubet deunces ----

5. *nunc hilaria*] MS. ad marg. *al. nunc ilaria.*

6. *matteæ*] bellaria. Meminit & Suetonius in Cajo cap. 38. Nam cùm vulgò ibi legant *mactea*, Memmianus aliique libri rectiùs habent *mattea.* Schefferus.

tiles pro turdis [1] *circumlatæ ſunt, &* [2] *ova anſerina pileata, quæ ut comeſſemus* [3] *ambitioſiſſime à nobis Trimalchio petiit, dicens* [4] *exoſſatas eſſe gallinas. Inter hæc triclinii valvas lictor* [5] *percuſſit,* [6] *amictuſque veſte alba, cum ingenti frequentia comiſſator intravit. Ego majeſtate conterritus Prætorem putabam veniſſe. Itaque* [7] *tentavi aſſurgere, & nudos pedes in terram deferre. Riſit hanc trepidationem. Agamemnon,* † *& Contine* [8] *te, inquit, homo ſtultiſſime.* [9] *Habinnas*

‡ *Agamemnon.*

1. *circumlata*] MS. pro Patav. *circulatæ.* Schefferus: Scribe, *circumlatæ ſunt.* Quanquam iſto modo & infrá.

2. *ova anſerina pileata*] Quomodo, *pileata*; An, ut ſuprà *aper pileatus* eſt appoſitus? At hoc vix convenit in ova. Suſpicor hîc mendam latere, aut etiam abeſſe quidpiam. Sed ſic habes quoque infrà, ut ſit ampliùs cogitandum. *Schefferus. Ova pileata*, explicabit Reineſius pulcrè de albumine, vitello, & farina in modum *pileoli* coagulatis, inferiùs.

3. *ambitioſiſſime à nobis*] pro MS. & Pat. *ambitioſiſſime n.* Schefferus: *ambitioſiſſime nobis Trimalchio petiit.* Suſpicor, abeſſe præpoſitionem, ſcribique oportere, *ambitioſiſſime à nobis.* Ellipſin profectò talem obſervare non recordor.

4. *exoſſatas*] Lucretius lib. IV.
Atque exoſſato ciet omni pectore fluctus. Io. Schefferus.

5. *percuſſit*] virgâ, ex more, ad ſignificandum magiſtratus publici adventum. Habes latiùs apud Lipſium I Elect. 23. *I. Schefferus.*

6. *amictuſque veſte alba*] Comiſſator Habinnas, Sevir ejus Coloniæ, ut mox audiemus, veſte alba amictus, propter feſtum, cui interfuit, convivium. Horatius:

Ille repotia, natales, alioſque dierum
Feſtos albatus celebret. ---

Cicero Or. in Vatinium. *Quum ipſe epuli Dominus Q. Arius albatus eſſet,* &c. Eſt autem *alba veſtis*, recens, nova, nec ſordibûs maculata. Vide Lipſium I Elect. cap. 13, & quæ nos olim ad Pacati cap. 37. *Schefferus.*

7. *tentavi aſſurgere*] Alibi: *tentavit muliercula dare cibum. Aſſurgere*, eſt, locô cedere honoris gratiâ. Quod ſic abſolutè uſurpavit quoque Cicero de Senect. *Hæc enim ipſa ſunt honorabilia, quæ videntur levia atque communia; ſalutari, appeti, decedi, aſſurgi.* Scheffer.

8. *& Contine te*] i. e. mane. Bene autem *contine*, quia volebat ſurgere, & ſic contra priorem voluntatem illam manebat. Terent. Phorm. II, ſc. I. *Ruri ferè ſe continebat.* ubi Donatus: *Continere ſe dicitur, qui contra voluntatem ſe continet,* Idem.

9. *Habinnas Sevir*] MS. pro Patav. *Habinna S.* Schefferus: *Sevir.* Qualis fuit & Trimalchio, ut inſcriptio ipſius triclinii poſtibus affixa docet in jam editis. Fuerunt porrò *Seviri*, magiſtratus colonici, ſacris in honorem Auguſtorum faciendis præfecti, atque ob id *Auguſtalium* elogiô ornati, creati à Decurionibus, ſicut docent veteres apud Gruterum inſcriptiones. Et quia magiſtratus erant, habent lictores ſuos, ſicut hîc Hannibas, & in præcedentibus Trimalchio. Ad lictores enim referendi faſces illi cum ſecuribus in poſtibus prædictis. Quanquam hoc ab ipſis arroganter magis, quàm ex jure factum fuerit, ut in antè indicato Electorum loco Lipſius teſtatur. *Idem.*

I. idem.

binnas Sevir eſt [1] *idemque lapidarius*, [2] *qui videretur monumenta optime facere.*

‡ *Recreatus hoc ſermone repoſui cubitum, Habinnamque intrantem cum admiratione ingenti ſpectabam.* [3] *Ille autem jam ebrius uxoris ſuæ humeris impoſuerat manus, oneratuſque aliquot coronis, & unguento per frontem in oculos fluente,* [4] *Prætorio loco ſe poſuit, continuoque vinum, & caldam popoſcit. Delectatus hac Trimalchio hilaritate, & ipſe capaciorem popoſcit ſcyphum, quæſivitque quomodo acceptus eſſet?* † *Omnia, inquit, habuimus, præter te, oculi enim mei*

‡ *Encolpius.* † *Habinnas.*

1. *idemque lapidarius*] Erant enim *Seviri*, & *Decuriones* à quibus illi creabantur, in Coloniis & municipiis infra *Duumviros*, hi demum quod Romæ Conſules ſeu ſummi magiſtratus, Decuriones idem quod in urbe Senatores. Anonym. in litt. Io. Lucii Româ: Honores quandoque cum artis profeſſione fuiſſe conjunctos, habemus in lapidum memoriis ap. Grut. 1067, 8. ubi pariter de Auguſtali, qui *veſtiarius* tenuiarius fuerat. Vide tamen ibi ſeriem, in Atellano lapide.

2. *qui videretur*] Puto, *videtur*, ſcribendum. *Io. Schefferus.*

3. *Ille autem jam ebrius uxoris ſuæ humeris impoſuerat manus*] Theſmopolin philoſophum convivio interfuturum, ἐπερειδόμενον καὶ τοῖς οἰκέταις (*ſuffultum à famulis*) fingit *Lucianus*. id verò è ſenio & νοσηλείᾳ (*ratione valetudinis*). In fœminarum rei lautæ famulitio erant ἐπωστείδες, *Athen. lib.* 6. vel quod verius videtur ἐπωμιστείδες, ἐπωμίστειαι, quæ dominabus terga humeroſve ſupponerent; ſuccollatrices. *Euſtath. l.* 10 *de amor. Iſm. Soſtrati filiam Iſmenes* ancillæ *manibûs innixam veniſſe narrat.* Th. Reineſius.

4. *Prætorio loco*] Schefferus: Summo, quem occupare Prætor in Colonia ſolebat, ſi quando eſſet præſens, qua de re ſuprà quoque dixi; quanquam nihil tale obſervârim apud alios, quod recorder. Gronovius per epiſtolam, *locum prætorium* inepta imitatione *loci conſularis* ap. Plutarch. arbitratur dictum. *Prætorio loco.* Agitur de inepta fictione *loci prætorii*, quo conceſſo plura forſan ruerent. Videndum igitur, an non locus prætorius ſaltem in Coloniis idem qui ſummus, ſeu in urbe ſic ſtrictè dictus conſularis. Initiô, *Prætores* omnes magiſtratus dicti à præeundo: ſic jam ſynecdochê generis pro ſpecie *locus prætorius* pro conſulari ſubſiſteret. Deinde coloniæ ex urbe à Magiſtratu traducebantur; qui magiſtratus ſive unus, ſive plures, ſive collegæ, ſive diverſi, non alio aptiùs nomine memoriam Coloniæ relinquere poterant quàm *Prætorum*, quòd capita & Duces Coloniæ fuerint: unde *Prætores* ſæpe pro Ducibus, & Imperatoribus: indéque cohors *prætoria*, i. Principis exercitûs, ſeu Imperatoris. Ita Græcis *Prætores*, Ἄρχοντες, & Στρατηγοί. Porrò fuit tempus, cùm poſt captam primo bellô Pun. Sardiniam tot Romæ eſſent *Prætores* quot provinciæ, qui in locum Conſulum rebus partim urbanis, partim provincialibus ſupereſſent, jus dicentes. Hi *Prætores* ſi in Coloniam aut provinciam venirent, quid ni *locum* habuerint ſuo quod jure ſummum, indéque *prætorium* dictum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

mei hic erant : & me-Hercules [1] *bene fuit.* [2] *Sciſſa ſacrum novendiale ſervo ſuo miſello faciebat,* [3] *quem mortuum manumiſerat : &* [4] *puto cum viceſimariis magnam mantiſſam habet.* [5] *quinquaginta*

1. *bene fuit*] ſcil. *nobis*, quomodo apud Plautum Merc. II, ſc. 2. *bene ſit tibi*, quanquam ibi formula ſit abeuntis & valedicentis. *Schefferus.*

2. *Sciſſa ſacrum novendiale ſervo ſuo miſello f.*] pro MSi, *ſciſſa laucum novendialem* --- & Patavin. *S. lacuum --lem.* --- Tilebom. ſcribes, *Sciſſa*, ſeu potiùs, *Sylla ſacrum novendiale ſervo ſuo.* Schefferus : Cenſeo ſcribendum, *Sciſſa ſacrum novendiale ſervo ſuo faciebat.* De ſacro novendiali in honorem defuncti habes abunde apud Kirchmannum. *miſello.* Hoc credo ſervi nomen fuiſſe. Exiſtimem ſubeſſe ironiam; quia ſequitur, *quinquaginta millibûs exiſtimant mortuum.* Cic. ad Attic. *Meum Ciceronem, cui nihil miſello relinquo præter invidiam & ignominiam nominis mei, tuere quoad poteris.* Sed Reineſius : *Sciſſa lacum noven-dialem ſervo ſuo miſello fecerat.* leg. *Scilla*, vel *Sylla*; ſacrum novendiale cum *Myſtillo* : hoc apud *Mart. l. 1 Ep.51.*

3. *quem mortuum manumiſerat*] Cui autem fini hoc, cùm nec dominus Patroni nomen adipiſci ſic poſſet, niſi quadam fictione, nec ſervus ſentire beneficium? an cenſendum cum reliquis quæ magno numerô nugantur iſti convivatores moribus Romanis inſolentia? Cùm ſuum à manu Demetrium moribundum manumiſit *Martialis lib. 1 Ep. 102*, inde & è domino Patronus factus eſt alter, alter è ſervo Libertus mori potuit. *Reineſius.* Videor mihi ingenium Arbitri noſtri, hîc videre; luſum. *Manumiſit*; quia mortuus. *viceſimarias accepit*; quia peculium tot millium ad dominum devolutum. *Mantiſſa*, ad reliqua affingitur; vultque dicere, peculium hoc planè liberum ad dominum rediiſſe, nullis Actionibûs gravatum. Certè manumiſſio mortui ne quidem fictionis, niſi fictio inter vivos retraheretur; nec tamen ſic aliis ullum jus pareret, priuſquam dominus per epiſtolam, inter amicos, ſimilive modô id ſe feciſſe & facere ratumque habiturum teſtaretur. Id verò Arbitri non erat, ſic nudè proponere. Bene autem *manumiſerat* pluſquamp. quia à domino hoc non perfectum. Niſi ſenſus ſit : quem *manumiſerat* manumittendo in articulo mortis, nunc *mortuum.* nam ſi planè ad jocum hæc ſpectarent, puto dixiſſet *mortuum manumiſit*; ſi vera & propriè loqui voluiſſet, dicendum fuiſſet *moribundum* vel *moriturum manumiſit*, vix manumiſerat. Hæc ſic in utramque partem; quia video Dn. Reineſium tantùm de altera cogitaſſe.

4. *puto cum viceſimariis*] pro MSi, & Patav. *p. c. vicenſimariis.* Schefferus: Iſta lego ad hunc modum, *& puto, cum viceſimariis.* Intelligo de Sciſſa, eum ait habere viceſimarias, & una cum illis mantiſſam magnam, puta ex bonis manumiſſi Miſelli. *Viceſimarias* expono pecunias, quæ dependebantur patronis ab illis, qui erant manumiſſi. Quomodo & apud Livium occurrit *aurum viceſimarium.* At *mantiſſa* eſt, quidquid additur rei principali, ut hoc loco alia quævis, præter debitas illas pecunias.

5. *quinquaginta millibus exiſtimant m.*] putant defunctum tot millia poſſediſſe. *Exiſtimant*, eſt *æſtimant*, *cenſent.* Cicero de Orat. *Nonnulli dum operam ſuam magnam exiſtimari volunt.* Schefferus. *quinquaginta millia* ſcil. ſeſtertiûm, efficiunt Philippéos 1250. Hoc circiter fuit peculium ſervi, cujus intuitu ceu ſui juris contrahebat, remque Domini augebat.

1. *Tamen*

inta enim millibus, exiſtimant mortuum. Sed [1] *tamen ſuaviter uit, etiamſi coacti ſumus dimidias potiones* [2] *ſuper oſſicula ejus effundere.* † *Tamen, inquit, Trimalchio, quid habuiſtis* [3] *in cœna?* ‡ *Dicam, inquit,* [4] *ſi potero: non tam bonæ memoriæ ſum: ut frequenter nomen meum obliviſcar. Habuimus tamen* [5] *in primo ferculo porcum coronatum, & circa* [6] *lucanicam, &* [7] *gigeria optime facta,* [8] *& certe betam, &* [9] *panem autopyrum de ſuo ſibi, quem ego malo, quam*

† *Encolpius.*. ‡ *Habinnas.*

1. *tamen*] optimé. Senec. Ep. 96, initiô. *Tamen tu indignaris aliquid.* Schefferus.

2. *ſuper oßicula*] MS. vice Patav. *ſupra o.* Legeram antè in MS. *oſſuncula*, putabamque ab antiquo *oſſum*; ſed ſecunda collatio Rom. dedit *oßicula.*

3. *in cœna*] MS. *in cœnam.*

4. *ſi potero*] pro MSi, & Patav. *ſi potuero.* Video enim in hac ipſa pagina *ſcribilita* pro *ſcriblita, fruſtrum* pro *frruſtum* &c. ſcripſiſſe; quidni *potuero*, pro *potero?* Tilebom. *ſi potuero: non.* Lege *ſi potero: Nam.*

5. *in primo ferculo porcum coronatum*] pro MS. & Patav. *i. primo porcum poculo c.* Schefferus: *in primo porcum poculo.* Scribe: *in primo porcum ferculo.* nam ſequitur mox: *Sequens ferculum fuit.*

6. *lucanicam*] pro MSi, & Patav. *ſaucunculum.* Hoc quid ſit, ægrè divinavero. *Scheffer. Saurunculum.* Diphthongus jacet pro ſimplice: *au* pro *u* vel *o*: imò in pronunciando ſic confundebant; indè *Claudius, Clodius: Aulus, Olus.* Leg. *laucunculum, lucunculum*, i.e. lucanicam. Alias lucunculus eſt γλυκαντὴς (*dulciarius*) ſcilicet ἄρτος (*panis*) vel πλακοῦς (*placenta*). *Apul.* 10 *Metam.* pones cruſtula, lucunculos. *Reineſius. Lucuntem* (edulii id genus erat) ita dixere, λουκοῦντα, vel λουκουντῆρα, quia farina, quæ *alba* eſt, adſpergeretur. Meminit ejus Varro apud Nonium. Indéque *lucunculus.* Afranius Fratriîs apud Nonium:

Piſtori non: at cur non ſcriblitario,
Vt mittat fratris filio lucunculos?

Legas & apud Tertullian. de Spectacul. *Voßius.* Si cui non placet *lucanica*, quam Dn. Reineſius ſuggeſſit, is aliquando aliud, modò in legitima ſua ſignificatione ſubſtituat, *lucunculum* verò opus piſtorium huc vix facere video, cogitaveram aliàs ex Catonis c. 84 de *ſaviolo* ſeu *ſavillo.*

7. *gigeria*] pro MSi, & Patav. *gizeria.* Schefferus: *gizeria.* Mallem, *gigeria.* Nonius: *Gigeria, inteſtina gallinarum, cum ißitiis cocta.* Feſtus: *Gigeria, ex multis opſoniis decerpta.* Quod non puto repugnare, falſumve eſſe, propter iſſitia, ceu putabat Scaliger.

8. *& certe betam*] Sub iſto *certè* latet vox alterius cibi. *Schefferus.* Poſt enarrata tria præſtantiora primi miſſus obſonia, pergit ad ultimum, ipſumque tandem panem, qualis is fuerit, tradit; atque ait: *& certè betam, & panem autopyrum.* q. d. *& quidni habuerimus betam?* cibum non minùs communem, quàm ſuavem, præſertim juxta aſſaturam (*porci*), languidum, & tenerum? ac tandem his reſpondentem mandimus panem, ex tritico ſibi relicto, furfure non adempto. Reineſius: *& certe betam.* Sub iſto *certe* latere vocem alterius cibi rectè vidit Notator doctiſſimus. Imò verò latet, ſed ſub utroque, *certe betam*: è quibus junctis & à librarii corruptela, vindicatis exit mihi *cicerbitam.* Ita adpellant ſonchum quem inter ἐδώδιμα (*eſculenta*) reponit *Gal.* 8 *de ſimpl. Med. fac.* χλωρὸν ἔτι καὶ ἁπαλὸν (*viridem adhuc & tenerum*); & *Plin. l.* 22, *c.* 22 Theſeo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

quam candidum, & vires facit, & cum mea re cauſa facio non ploro

Sequen:

Theſeo peregrino ab Hercale hoſpita Attica adpoſitum fuiſſe ſcribit. Eſt autem σόγχος veterum, quæ hodie lactucella, à ſucco quo ſcatet, inter cichoracea *Gu. Rivus ad Dioſcor. lib.* 2, *c.* 130 de endivia Officinarum exponit. *Ruellius l.* 8 *de nat. Stirp. cap.* 20; & *l.* 2, *c.* 63, ſonchum adpellatione *cicerbitæ* in Hetruria hodieque notum, *neque à Latinis eam uſurpari, nec legitima moneta percuſſam, nec è priſco Latinitatis penu depromptam eſſe* ſcribit: quæ fortaſſis non ſcribere melius erat. Extat enim in *Nothis Dioſcoridæ*, quæ vocant, id eſt Synonymis herbarum Dioſcoridis libro ante aliquot ſecula adjectis, Romanos ſonchum aſperum nominare κικέρβιταν ἄσπερον: & recepta fuit à nobiliſſimis Botanices ſcriptoribus Cordo, Manardo, Cornario, Matthiolo, Amato Luſitano, Lobelio, Bauhino, Bodæo, Marcellus quoque Virgilius Florentinus, *Comm. ad Dioſcor. l.* 2, *c.* 118, à ſuis *cicerbitam* vocari ſcribit; ſed non eſſe id ejus antiquum nomen: in quo ſine dubio fallitur. Seculo enim quartô cognitam habuit *cicerbitæ* nomenclaturam *Marcellus* d, *Empir. c.* 8; qui ad dentium dolorem leniendum commendat maſticatum radicis *cicerbitæ* (malè in Edit. legitur *cucurbitæ*) *quam Græci ſonchon adpellant*: præſtaréque id poteſt vi, quæ ipſi tribuitur ſubadſtringente. Etſi verò *Notha* illa ἀδέσποτα ſint & incerta ætate ſcriptoris Græci cum genuinis Dioſcorideis præpoſtero hominum ſtudiô confuſa fuerint olim, qua de re queruntur *Marc. Verg. & Dion Corronius præf. in Dioſcor.* non prorſus tamen, poſtquam ſeparata hodie ea legimus, reprobanda ſunt, quod in iis multa ſerventur, quæ ipſis verbis apud *Plinium*, *Appulejum herbarium* & *Oribaſium* reperiuntur; agnoſci quoque poteſt, ea ſubinde ab Arabibus *Serapione*, *Rhaſe*; *Sim. Ianuenſe* etiam & *M. Silvatico* laudari, ut ante hoſce elaborata fuiſſe neceſſe ſit, eſſéque vetuſtiora quàm vulgò putantur, & cognitu digna, etſi faſtidioſa & gregaria ingenia in ſummo natantium οὐκ εἰς βάθος ὁρώντων, οὐδὲ φιλοκρινούντων τὰ τοιαῦτα (*non in profundum intuentium, neque è ſua tribu talia dijudicantium*) ferè negligant.

9. *panem autopyrum* &c.] Locus hic perobſcurus. Vt igitur lucem aliquam illi commodem, ſic legendum puto. *& panem autopyrum quem ego malo, quàm candidum: Hic & vires facit, & cum mea rem cauſa, facio, non ploro.* Fallitur porrò hic Habinnas dum putat, viribus comparandis autopyrum panem candido, ſeu ſiligineus ille ſit, ſeu ſimilaceus, præferendum eſſe: contra communem Medicorum omnium ſententiam, qui mordicus tenent non tantæ firmitudinis alimentariæ autopyrum eſſe quàm ſit ſiligineus aut ſimilaceus. Confirmat hoc Cornel. Celſus de re Medica. *lib.* 2, *c.* 17. *Ex tritico firmiſſima ſiligo, deinde ſimilia, deinde cui nihil ademptum eſt (quod αὐτόπυρον Græci vocant) infirmior eſt ex polline, infirmiſſimus cibarius panis.* Ita enim qui laborat in editis, Celſi locus, ſanandus eſt. *Tilebomen. Panem autopyrum*, factum ex farina, cui nil furfuris eſt detractum. Meminit Plinius, & quandoque fermentatum fuiſſe oſtendit lib. XXII, cap. 25. *Ad omnia autem hæc fermentatus, qui vocatur autopyros, utilior. de ſuo ſibi.* Sic Apicius L. 5. *Suffundis jus de ſuo ſibi.* Item: *ſuo ſibi jure pertangis.* & ſic alibi. *Scheffèrus.* Poterat videri ſcholion τοῦ *autopyrum*. Provehitur Schefferus: *cum mea re cauſa facio.* Suprà: *ſi quis veſtrum voluerit ſua re cauſa facere*; ubi nihil corrigendum liquet ex hoc præſenti loco. *Mea re cauſa*, eſt è *mea re*, *velut cauſa.*

1. *cal-*

Sequens ferculum fuit ſcriblita frigida, & ſupra mel [1] *caldum infuſum excellens & Hiſpanum. Itaque de ſcriblita quidem non minimum* [2] *edi. De melle melius. Quæ tetigi circa, cicer, & lupinum, Calvæ arbitratu, & mala ſingula; ego tamen duo ſuſtuli, & ecce* [3] *in mappa adligata habeo: nam ſi aliquid muneris meo vernulæ non tulero,* [4] *habebo convitium. Bene* [5] *me admonet domina mea:* [6] *inproſpectum habuimus urſinæ fruſtum, de quo cum imprudens Scintilla guſtaſſet, pene inteſtina ſua vomuit. Ego contra plus libram comedi, nam ipſum aprum ſapiebat. Et ſi, inquam, urſus homuncionem comeſt, quanto magis homuncio debet urſum comeſſe?* [7] *In ſumma: habuimus*

1. *caldum infuſum excellens & Hiſpanum*] Sic & MS. abſque inciſione; lectio verò Patavina: *caldum, infuſum excellente* (cum MS.), *Hiſpanum.* Schefferus: *excellente Hiſpanum.* Ratio poſtulat, ut ſcribatur, *excellens & Hiſpanum.*

2. *edi. De melle melius. Quæ tetigi circa, cicer, & lupinum, Calvæ arbitratu, & mala ſingula; ego tamen*] pro MSi, & Patav. *edi, de melle me uſque tetigi circa cicer, & lupinum, c. a. & m. ſingula: e. t.* Hujus loci eluminationem, otio majore fruentibus, & literarum flumine ampliori inundatis, relinquo. *Tilebomen.* Forſan hæc tam corrupta, ſic reſtituenda ſunt. *De melle melius. Quæ tetigi circa, cicer & lupinum, Calvæ arbitratu, & mala ſingula.* De melle, ait, meliùs aliquantò edi, quàm de ſcriblita; nempe quia excellens fuit: quæ tetigi ex cibis circa poſitis, cicere videlicet ac lupino, feci arbitratu Calvæ, quæ me orabat, non quòd mihi placerent. Nempe inter viliores erant cibos. Vide Martialem lib. v Ep. ad Turanium. Ne ergo videretur dedignari, Calva ſic oravit. *Schefferus. mala ſingula.* Id eſt, ſingulatim, unum non plura ſimul.

3. *in mappa*] Martialis lib. II Epigr. 30.

Hæc cùm condita ſunt madente mappa,
Traduntur puero domum ferenda.

Schefferus.

4. *habebo convitium*] conviciô me proſequetur. Petronius: *Propter morum differentiam odium habet.* Livius I, c. 50. *Ni pareat patri, habiturum infortunium eſſe.* Plaut. Amph. II, ſcen. 2. *Tu magnum malum habebis.* Scheffer.

5. *me admonet*] Mallem, *admonuit*, ut referatur ad Scintillam, quæ juſſerit eum iſta capere hoc fine. Nam Scintilla *domina* Habinnæ, id eſt, uxor, uti liquet ex ſequentibus. Vxores enim appellaſſe dominas, eruditi pridem docuere. Quanquam & ſervata ſcriptione veteri poſſit intelligi de præſenti admonitione, qua rogabat Habinnam Scintilla narrare, quæ ſequuntur de carne urſina. *Schefferus.* Iuvi diſtinctione (:) ante *in.*

6. *inproſpectum*] pro MS. & Patav. *in proſpectu.* Schefferus: *inproſpectu habuimus.* Suſpicor, *inproſpectum* conjunctim ſcribi oportere, ut ſit, *improviſum.*

7. *In ſumma: habuimus caſeum mollem -- & ſapam, & cochleas ſingulas, & chordæ fruſta, & epatia -- & ova pileata -- & ſinapi, & catillum congiarium, pax Palamedes! & in alveo circumlata ſunt oxygonia, unde quidam -- nos pugno ſuſtulerunt: nam pernæ miſsionem*] pro Patav. & MSi: *In ſummo h. c. m. -- & ſapa, & cocleas ſ. & corde f. & e. -- & o. p. -- & ſenape, & c. concagatum* (MS. *congagatum*) *p.p. & in a. circulata* (MS. *circum-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

habuimus caſeum mollem, & ſapam, & cochleas ſingulas, & cordæ fruſta, & epatia in catillis, & ova pileata, & rapam, & ſinapi, & catillum

circumlata) s. oxicomina. Vnde quidem (MS. *unde quidam*) -- *n. p. ſuſtulerunt, nam perna emiſſionem.* Quæ meæ de his conjecturæ fuerint, priuſquam MS. ſortirer, oſtendent ſequentia. Nunc inter cætera pro *congagatam* elegi *congiarium*, ne à notis literarum longiùs recederem. Exiſtimo autem *catillum* hîc minimè talem, ſed vaſtum catinum ſignari. Quum & aliàs Petronio deminutîs pro primis uti familiare, ut infrà *cerebellum* pro *cerebro*, & plura alia, quæ pleraque congeſſit ſuprà Reineſius. Quippe alveo impoſita *circumlata* fuere, pluráque plures inde ceperunt; & novimus oſtreacea majus ferè ſpatium occupare. *unde quidam.* *Quidam*, i. e. ex oxygoniis illis *murices, echini*, &c. (per Syntheſin generis, non ad vocem, ſed ſenſum reſpiciendo) utque q. intento digitô hos monſtret. Potuiſſet etiam manere *quidem*. Salva ſemper meliore ſententia, in his omnibuſque aliis. *ſapa.* Scribe, *ſapam. pax, Palamedes.* Iucem nullam hîc video: ſed ne adhibeo, ampliandum. *perna emiſſionem.* mendum typographi ſic tolles, *pernæ miſſionem.* Tilebom. *ſapa.* Plinius lib. 23, cap. 3. *Vino cognata res ſapa eſt, muſto decoctô, donec tertia pars ſuperſit.* Sed quomodo hîc ſapa inter cibos? Mallem legere, *rapa*, niſi & de his mox ſequeretur. Fortè fuit ſapa inter imbammata quoque, non ſola poculenta. *corde fruſta.* lego, *cordis fruſta. epatia.* Horum meminit Lucilius lib. 8. *Gigeria ſunt, ſive adeò hepatia.* Puto ita dicta, quòd ex hepate fierent. *concagatum, pax palamedes.* Ex his nil idonei exculpo, niſi quòd id *pax Palamedes*, referam inter exclamationes, putemque hîc adhibitum propter artem & ingenioſam cibi præparationem. Palamedem inventorum raritate celebrem fuiſſe apud veteres vel ex proverbio eſt notum. Hinc ergo *pax palamedes* fuerit, pro *pax ſit Palamedes*, hoc eſt, pace tua fiat, pace tua dixerim. Cicero in Somnio: *Ne me è ſomno excitetis, & pax ſit rebus.* Schefferus. *Catillum concagatum* tantiſper intelligo *congiarium*. Neque quem terreat deminutivum *catillum*. Nam ſi *catinum* Gloſſæ eſt vas eſcarium immenſum, quidni catillus congiarius? Tres verò *congios* uno hauſtu ſiccavit Novellius Torquatus, ſpectante Tiberio. Plin. lib. 4, c. 22. Aut *conchatum*. potuit enim fieri, ut ſaltem in margine varia arte eſſet incurvatum: quemadmodum videmus, vaſa, à propoſita forma, quoad exteriora, miris flexibûs ſæpe recedere: ſicque unà via ad conjecturam Cl. Schefferi, quod ſequitur *oxygonia* pro *oxycomina* legentis muniretur, quippe τῷ *conchatum* alluderetur ſimul ad formam, & ad cibum. Novimus enim tot ludentis in conchis naturæ figuras orbiculatas, mucronatas, cuniculatas, reticulatas, de quibus Plin. lib. 9, c. 33. vel ſimpliciùs *concharum*, quarum delicias deſcribit Athenæus lib. 3. In quibus omnibus locus ingenio Palamedis, is adeò & menſurarum repertor creditur. Hæc ſic in rapido tranſcurſu ab occupatiſſimo. Expecto verò novos Machaonas, Douſas, Wouwerios, Erhardos, &c. qui poſt præclaram Cl. Schefferi operam idem in tergendo hoc Fragmento præſtituri, quod illi in parte Satyrici dudum edita. Hîc enim plurima laureola repoſita. Reineſius: *caſeum mollem, & corde fruſta.* Caſ. mollem, i. e. χλωρὸν *Ariſtophani: Gal.* 10 *de Alim. fac.* νέος eſt: *Paulo l.* 3 νεοπαγὴς καὶ μαλακὸς, item πρόσφατος lib. 1: recens, viridis, qualem maximè probabant. Tum leg. *chordæ.* Χορδὴ inter cibos apud *Athen. l.* 3, *ex Antiphane*;

catillum congiarium, pax Palamedes! & in alveo circumlata ſunt oxygonia, unde quidam etiam improbiter nos pugno ſuſtulerunt: nam

tiphane; & l.9, ex Epicharmo. Chorda propriè *inteſtinum*, ut χορδαὶ ἐρίφων, ilia hœdorum, eund. ap. eund. Athen. l.7. deinde *fides* ex inteſtino illo contorto & arefacto. Pergit Reineſius: *ova pileata*; quæ & ſuprà, interpretor de ovis pertuſis ſic ut vitellus unà cum albumine effuſus, inſperſo farinæ momentô, circa putaminis globum exteriùs cocturâ cogatur & concreſcat, ipſique putamini uti pileolus inſideat, idque contegat ambiatve. Alio ſenſu *aprum pileatum* dixit ſuprà. *catillum concagatum pax Palamedes.* malim legere *congelatum per pelamidas*. Gelatinæ culinariæ artis noſtris quoque menſis notæ ſunt, tàm è carnibus & trunculis, quàm è piſcibus factæ. Πηλαμὶς è thynnorum genere thynnis, è qua delicatiſſimi cibi parari ſolebant, *Athen. l.7. 8.* *oxicomina.* Schefferus: *oxicomina.* Suſpicor, *oxigonia*, & de neſcio quo aculeato genere cibi, quale eſt, quod *tribulus* vocatur, accipio. *Tribulus*, herba aculeata duplicis generis; de altera Ovid. lib. 5 Metam.

--- lolium tribulique fatigant
Triticeas meſſes.

Et Virg. 2 Georg.

- Lappæ tribulique interque nitentia culta,
Infelix lolium, & ſteriles dominantur avenæ.

Alterum nonniſi in amnibus naſcens, & aculeos condens. Nec credo inter lautitias quæ hoc catillo oſtenduntur, habere locum. Conſuli Plin. lib.21, c.16; & Dioſcorid. lib.4, c.15. niſi per *tribulos murices* intelligamus, murices non eos quos Græci à trinis cuſpidibus τριβόλους nuncupant, machinulas videlicet ferreas quaqua ſui parte porrectas tres aculeos protendentes, ſed *murices concharum genus*, qui & buccina. Voſſius in Etymol. Plin. lib.9, c.36, & c.33. Reineſius: *oxycomina.* legendum, *ſycamina*; ea verò mora ſunt. de iis *Theophr. 6 hiſt. Pl.7; & Athen. lib. 3.* *pugno nos ſuſtulerunt.* Schefferus: *pugno n. s.* Puto innuere, tactu prædicti cibi quoſdam fuiſſe læſos. Verba quomodo emendem haud invenio. *Murices*, conchæ aculeatæ; à quibus prædictæ machinulæ ferreæ ſic nominatæ. Innuunt id verba Plinii de conchis loquentis lib.9, c.33. *Quibuſdam vertex* muricatim *intortus, margine in mucronem emiſſo.* Idem de pernæ concharum genere lib.32, c. ult. *Cibum venantur, dentes in circuitu marginum habent pectinatim ſpiſſatos.* Et notum quid de Lacone Ælianus lib. 3 echinum unà cum aculeis deglutiente, & conquerente referat: *O ſceleſtum*, exclamabat, *edulium, neque ego nunc te ceu mollis animi dimittam, nec poſthac iterum ſumam.* Non igitur fruſtra concharum oſtreorumve ſpecies unguium, pectinum, pinnarum, muricum, erinaceorum, & id genus nominibûs inſignitæ; nimirum, quòd quaſi pugnô imperitè aut avidè veſcentes *tollant* & repellant. *Cochleæ* quæ præcedunt ex genere ſunt concharum, domiciliô ſeſe jam exſerentium, duobus corniculis protensìs, jam condentium. Plin. lib.9, c.32, 33. *Limaces* dicuntur Varroni lib. 5 de L. L. & Colum. lib. 1. Aliis limaces nudæ ſunt, non conchis incluſæ. Etiam infrà in antè editis earum mentio *fiet*; quin & in hoc Fragmento in epidipnide Trimalchionis: *Ingenioſus cocus in craticula argentea cochleas attulit.* *Oſtrea* (in quibus forſan *echinus* ſeu erinaceus), & *conchæ*, differunt tantùm teſtis aſperìs, & glabrìs, utraque dura, & generaliter idem. Ovid.

Oſtreáque in conchis tuta fuere ſuis.

Gloſſæ: *Oſtreum, conchylium* (à *concha*) murex,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

nam pernæ miſſionem dedimus. Sed narra mihi Gai, rogo, Fortunata quare non recumbit? ‡ *Quomodo noſti, inquit, illam Trimalchio, niſi argentum compoſuerit, niſi reliquias pueris diviſerit, aquam in os ſuum non conjiciet. Atqui, reſpondit Habinnas, niſi illa diſcumbit, ego me* [1] *apocalo: & cœperat ſurgere, niſi ſigno dato Fortunata quater amplius à tota familia eſſet vocata. Venit ergo* [2] *galbino ſuccincta* [3] *cingillo, ita ut infra* [4] *ceraſina adpareret tunica, & periſcelides tortæ,* [5] *phœcaſiaque inaurata. Tunc* [6] *ſudario manus tergens,*

‡ *Encolpius.*

murex, purpura. Reineſius: *Vnde quidem etiam improbiter nos pugno ſuſtulerunt.* leg. *unde quædam* nim. de moris, *etiam improbiter nos pugno ſuſtulimus. Improbiter*, i. e. avidiùs & rapidiùs, quàm modeſtos convivas decebat. *Pugno* i. e. πυγμῇ: quantum pugnô, δακτύλων συγκλεισθ (*confractis digitis*), comprehendere poteramus. *perna emiſſionem.* Schefferus: *perna em.* lege, *pernæ miſſionem.*

1. *apocalo*] de quo ſuprà; ſic juxta MS. pro Patav. *apoculo.* Tilebom. *me apoculo.* Verbum hoc novum eſt, juxta cum multis, quæ habentur apud Petronium. Quo quidem ſignificatur, recedo à menſis & à poculis. Cæterùm quid mirum, ſi Romano maximè vigente ſermone auſus ſit, *Signatum præſente nota producere nomen?* Sed obaudio quoſdam hîc aliter ſentire, & de una voce duas facere, cum Ellipſi, ut loquar cum Grammaticis, nempe figura, Arbitro noſtro perfamiliari.

2. *galbino*] viridi, luteo, χλώρῳ. Hinc apud Iuvenalem, *aut galbina raſa.* Salmaſius prolixè de colore hoc in magno opere. *Io. Schefferus.*

3. *cingillo*] Philoxenus. *Cingillus*, ϛρόφιον, ζώνιον. Aliud Lexicon vetus. *Cingillum*, ζωνάϱιον. Legitur & in Gloſſis Tullii Tyronis p. 158. Habes ad hoc exemplum *vaſcillum*, apud Macrobium, pro parvo vaſe. *I. Schefferus.*

4. *ceraſina*] Sic in editis eſt *cingulum ceraſinum* oſtiarii. *Ceraſinus* autem color à ceraſo, ut à cera cerinus: à praſo, praſinus. eſt verò dilutè ruber. *Schefferus.*

5. *phœcaſiaque inaurata*] pro MS. & Patav. *-- iæq -- atæ.* Schefferus: *phœcaſiæque auratæ.* Mallem, *phæcaſiáque aurata.* Græcum enim genus calciamenti eſt. At his eſt φαικάσιον, ut ex Heſychio, Polluce, etiam Plutarcho novimus. Qui poſtremus facilè oſtendit, non modò ruſticum, quod Heſychius volebat, ſed & civicum urbanumve fuiſſe, quando tribuit Antonio per Gymnaſia unà cum pallio ambulanti. Seneca commemorat in philoſopho, eoque Pythagorico 7 Benef. cap. 21. Appianus in Sacerdotibus Alexandrinis, ut virile magìs, quàm muliebre fuiſſe appareat. Quo cum convenit, quod in Petronii excuſis legitur.

6. *ſudario*] Quæ hîc de *periſcelidibus*, & *ſudario* contra hoc Fragmentum objiciuntur, quaſi ex his impoſtura, & ignorantia moris Rom. eluceret, eis ſic obvio. *Periſcelides* illæ amplitudine ſua utique poterant eſſe faſciæ, & nihilominus criſpulæ & tortæ; quæ talia, credo, Italici, Gallicanive ingenii inventiones, in mundo muliebri hodienum facilè conciliarent. Sed, non eſt opus eò recurrere. Quidquid latum eſt, & cedit, id ſi forſan ſub manibus plùs minúſve torqueas, & ſic adhibeas, eatenus eſt *tortum.* Tales fuerint hæ periſcelides, longitudine compenſante latitudinem,

ergens, quod in collo habebat, adplicat ſe illi toro, in quo Scintilla Habinnæ diſcumbebat uxor, oſculataque plaudentem, Eſt te, inquit, idere? Eo deinde perventum eſt, ut Fortunata armillas ſuas [1] *craſſiſſimis detraheret lacertis, Scintillæque miranti oſtenderet. Vltimo tiam periſcelides reſolvit, & reticulum aureum,* [2] *quem ex obruſſo ſſe dicebat.* [3] *Notavit hæc Trimalchio, juſſitque adferri omnia: &,* † *Videtis, inquit,* [4] *mulieris compedes? Sic nos baceli deſpoliamur.*

Sex

† *Trimalchio.*

nem, ut ſic crura tam commodè, quàm ornatè more Rom. & Græco involvi tegique potuerint. Refert enim Dn. Valeſius, cujus hæc eſt objectio, Græcorum Romanorumque periſcelides non ut hodie Gallicanarum matronarum tortas fuiſſe, quibûs hæ poplites ſubligant, ſed faſcias queîs crura involvebantur ac tegebantur. Quòd verò eadem Fortunata libertate uſa matrisfamilias, lautitiaſque ipſo aditu ſuas oſtenſura ſociæ Scintillæ, *ſudario* è collo pendente manus lotas dignata ſit, quaſi dicere vellet, eodem pretio manus ſuas & collum haberi, hocque facto procul dubio mantile id pediſſequæ reddiderit, aut alia fini circa menſam habuerit, nihil eſt abſoni. Sed tamen recolendum, Arbitrum hæc, aliíque multa non tacturum fuiſſe, ſi more communi contigiſſent, nec ſpecialem luxus obſervationem extorſiſſet.

1. *craſſiſſimis*] Suſpicor ſcribendum, *craſſiſſimas*, ut reſpiciat, *armillas*, maximè cùm mox ſequatur de pondere. *Schefferus. craſſiſſimis lacertis.* Quid ni talibûs? ambubaja, quam de mactra depſentem Trimalchio conſortem aſſumpſit. Vt in fine Fragmenti liquebit.

2. *quem ex obruſſo*] pro Patav. *q. e. ſobriiſſa.* & MSi, *ſobruſſa. reticulum quem*, quia antiquis dicebatur *retis* tam m. quàm f. genere. Voſſius. Vtut verò ſuprà habuerimus *retia picta*, non poteſt tamen ſcriptor ſtringi ut eadem ſemper chordâ oberret, quod quidam ſuis objectionibûs velle videntur. Sic Plautus dixit *rete*, & *retù*, alia alibi. *Reticulum*, eſt operimentum capitis muliebre textum. Schefferus: *ex ſobriiſſa.* Lego, *ex obruſſo*, id eſt, *obryzo.* Auri obryzi, velut optimi puriſſimique mentio frequens apud idoneos auctores.

3. *Notavit hæc Trimalchio*] Prorſus Petronianum hoc ſignificatione ſpectandi, obſervandi, animadvertendi. Sic infrà, & in editis, *non notavi mihi Aſcylti fugam.* Ita *Valer. Fl. 2 Argon. v.* 312.

-- *procul validis Lemnou tendentia remis*
Arma notant.--- *Cic. 3. de Orat. lib. 9 Ep. ad Pætum 16. de Devinat. Gell. l.* 18, *cap.* 14. Reineſius.

4. *mulieris compedes? Sic nos baceli deſpoliamur*] pro MSi & Patav. *mulieres c. s. n. barcalade ſpoliamur.* Corrige, *mulieris compedes. Sic nos baceli deſpoliamur.* De voce *bacceli* aliàs dixi. *Deſpoliari* quoque notum Petronio. Sic enim in editis: *deſpoliatus ergo retro ad diverſorium tendo.* Per *compedes* indignabunda ironiâ intelligit annulos dictos. Manilius:

Et pedibus niveîs fulſerunt aurea vincla. Schefferus. *Baceli*, magnæ quidem ſtaturæ, ſed ſtulti & mulieroſi. it. impotentes, aut caſtrati. Suid. & Heſych. Reineſius: *Sic nos barcalade ſpoliamur.* Trajectionem ſyllabæ *be* commiſit librarius, ut frequenter, & è venuſto eruditoque monſtruoſum effecit. Vera ſcriptura *berbeculi*: q. d. Trimalchio: Sic nos ſimplices & mulierarii à domina-

Sex pondo, & ſelibram [1] *debet habere, & ipſe nihilominus habeo decem pondo armillam, ex* [2] *milleſimis Mercurii factam.* † *Vltimo etiam, ne mentiri videretur, ſtateram juſſit adferri, &* [3] *circulatum adprobari pondus. Nec melior Scintilla, quæ de cervice ſua* [4] *capſellam detraxit aureolam, quam Felicionem adpellabat, inde duo* [5] *crotalia protulit, & Fortunatæ invicem conſideranda dedit: &,*

† *Encolpius.*

Domini,

minabus noſtris, immodicorum ſemper affectuum, ſuperbis & ſumtuoſis illudimur & emungimur: adi *Phædrum Fab.* 33. Quin ad augendam turpitudinem nomine fœminini generis *berbeculæ* uſus videri poteſt; prorſus ut Poëta Ἀχαΐδας οὐκ ἔτι Ἀχαιοὺς (*Achaidas, ſeu Achæas aut Græcas mulieres, non jam Achivos*); Soſſius Antigonum regem ignavum victum & ſupplicem Ἀντιγόνην (*Antigonam*), & *Horat.* 1 *Sat.* 8 Pedatium Equitem mollitie infamem *Pedatiam* adpellavit. *Vervex, berbex, verveculus berbeculus*, ſuprà, εἰς οὐθενισμὸν (*extenuandi, & in contemptum*) denominatio eſt, ut & *pecus*, obliviosi, ſtupidi & ſtolidi. Talis apud *Plautum* in *Perſa a.* 2, *ſcen.*2. *verveceum caput.* Adhæc habet etiam ſignificationem mulieroſi, exoleti tamen & inefficioli, quo ſenſu *Plautus in Caſina a.* 3, *ſcen.* 2 *verveces vetulos* dixit; *Arnob. lib.* 5 Iovem verveceum, cùm libidinoſum & ſtuprorum adulteriorumque flagitiis intentum vellet, notavit. *mulieris compedes. Philoſtr. ep. ad uxorem:* Ὁ γὰρ καλλωπισμὸς ἐπιελκὸν (*cultus in amorem trahit*). & αἱ χρυσαῖ πέδαι Θαΐδος, καὶ Ἀρισταγόρας, καὶ Λαΐδος φάρμακα (*aureæ pedicæ Thaidis, Ariſtagoræ, & Laidis venena*).

1. *debet habere*] Superiora requirunt, ut legamus, *debent*. Schefferus. Loquitur *de armilla* in ſingulari, utut forſan collectivè. docent ſequentia.

2. *milleſimis Mercurii*] Hæ an alibi milleſimæ occurrant, ego me neſcire fateor. Deliberent hîc eruditi. *Schefferus. ex milleſimis Mercurii.* Mercurio inprimis devotus erat Trimalchio; patet ex ſuperioribus, ubi Cleponem propitium ſive invocat, ſive optat. Exercebat enim mercaturam & fœneratoriam, infrá. Illæ igitur milleſimæ Mercurii rectè exponentur de uſuris infra unciarias, ſeu minimo fœnoris modô, eo nim. quo milleſima ſortis pars quot menſibûs ſolvitur, ut in centeſima pars capitis centeſima die menſtrua præſtatur à δανειζομένῳ (*uſuras pendente*), i. e. duodeni annui pro centenis. *Seneca* 3 *de Ira, c.* 33 *uſuram haud milleſimam* dixit, quæ milleſimam non attigiſſet, eſſetque ideo omnium leviſſima. Quia verò armillam, & quidem decem pondo è milleſima parte ſortis confectam eſſe jactat, eo ipſo ſummæ capitalis pecuniarum aliis creditarum immanis dominum ſe oſtentat. Cui enim è milleſima uſuræ, quæ in mille menſibus ſortem æquat, decem pondo exierunt, ei è centeſima, quæ in *centum menſibus* par ſit ſorti, mille pondo auri provenient. Hoc de milleſimis Mercurii apud me certum eſt, de eo exiſtimet tamen quiſque, ut lubet, licet. *Reineſius.*

3. *circulatum*] Hîc egregiè falſus ſum, aut vice *circulatum* poni debet, *ſingulorum.* Tilebom. *Circulatum*, rotundum, circuli in modum formatum; vix puto hîc *circumlatum* legendum.

4. *capſellam*] capſulam, ſic dictam, ut apud Plautum *ciſtella*, unde nomen *Ciſtellariæ* eſt factum. *Capſellas* habes apud Vlpianum lib. 12 ff. de Inſt. vel Inſtr. leg. *Schefferus.*

5. *crotalia*] Ornamenta margarita-

rum,

Domini, inquit, mei beneficio nemo habet meliora. † *Quid? inquit Habinnas,*[1] *excatarrizaſti me, ut tibi emerem*[2] *fabam vitream. Plane,*[3] *ſi filiam haberem, auriculas illi præciderem. Mulieres ſi non eſſent, omnia pro luto haberemus. nunc hoc eſt caldum mejere, & frigidum potare.* ‡ *Interim mulieres*[4] *ſauciæ inter ſe riſerunt, ebriæque junxerunt oſcula: dum altera diligentiam*[5] *matrisfamiliæ jactat: altera delicias, & indulgentiam viri. dumque ſic*[6] *cohærent, Habinnas furtim conſurrexit, pedeſque Fortunatæ*[7] *correctos ſuper lectum immiſit.*[8] *Au, au! illa proclamavit,*[9] *aberrante tunica ſuper genua*

† *Habinnas.* ‡ *Encolpius.*

rum, quæ colliſu ſonum generant. vid. Plin. lib. 9, c. 35.

1. *excatarrizaſti*] pro MSi *excatariſſaſti* ad m. *excatarizaſti*. & Patav. *excattariſſaſti*. à καταρριζόω radicibûs firmo, vel, à κατάρρους defluxio, καταρροΐζομαι catarrhô laboro. Poteſt verò utrumque habere locum & excatariſſ. & excatarriz. illud origini propius, hoc fit mutatione τοῦ ζ in ſſ, ut à πατρῴζω (patrem imitor ſeu) patriſſo, ab ἀττικίζω Atticiſſo, & alia. Tilebom. *excattariſſaſti*. Verbum Petronii. *i.* Obtudiſti, catarrhum induxiſti importunis tuis petitionibûs. Quidam fortaſſe vellent, *excarnificaſti*, Comicis poëtis verbum familiare: Aut, *exanimaſti*, tuis ſcilicet querelîs. Schefferus: *excattariſſaſti me*. verbum hoc, ut ſuſpicor, formatum eſt à καταρριζόω, id eſt, radices ago, ut *excatarriſſare* ſit, radices extrahere, hocque velit locus, tu hoc impendio, quod faciendum mihi fuit in iſta crotalia, omnes pecuniarum vires abſumſiſti mihi. Niſi malis derivare à καταρρέω (*defluo*), quaſi diceret, omnem ſuccum & humorem irriguum abſtuliſſe. Reineſius: *excattariſſaſti me*. Familiare hoc habet ſcriba Dalmata *x* pro *c*, *cc*, *ſ*, *ſſ*, pingere: ſic ſup. *mixcix*, &c. Hîc igitur legam, *Ecce battariſaſti me*. Βατταρίζειν eſt impeditè loqui, garrire, effutire, quæ tegere oportebat: utitur *Cic. 6 Attic. 5*. quod antè dixerat ἀλογοσδόμενον παραφθέγγεσθαι, inconſideratè eloqui: ſignificat etiam fraudulenter agere. Βάσταρος, βασταρεὺς, vulpes. Hoc autem dicit Habinnas; importunis tuis flagitationibûs extorſiſti, Plautino verbô, exterebraſti, vel etiam lingua aſſentatrice, adulatoria tua arte eò me perpuliſti, ut emerem tibi iſtæ κορασκόσμια (*puellarum ornamenta*) nugalia, precioſum vitrum, ſuperiùs; margaritas, quas à pertuſo auriculæ lobo ſuſpenderes. Vid. *Sen. 7 de Benef. c. 9.*

2. *fabam vitream*] Sic per indignationem quaſi vocat *crotalia* priùs dicta, nimirum margaritas, quæ colliſu ſonum edebant. *Io. Schefferus.*

3. *ſi filiam haberem, auriculas illi præciderem*] nim. oneroſæ ſumtu futuræ, ſi auriculîs utrinque bina vel terna patrimonia, ſecundum mores publicos volet dependêre. *Th. Reineſius.*

4. *ſauciæ*] vinô, an, quòd magìs credo, his Habinnæ dicteriîs tactæ læſæque. *Schefferus.* Aut etiam *ſauciæ* amore.

5. *matrisfamiliæ*] pro MSi, & Pat. *matri famil.* Tilebom. & Schefferus.

6. *cohærent*] Petronius in editis: *ne ſic cohærentes malignior fluctus diſtraheret, utrumque zona circumvenienti cinxit.*

7. *correctos*] Scribe, *correptos*. Schefferus. *collectos*. Io. Cai. Tilebom.

8. *Au, au! illa proclamavit*] MS. pro Patav. *An, an.* Schefferus: Corrige, *Ah, ah!* Habes ſæpe apud Co-

 micos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

genua compoſita. Ergo in gremio Scintillæ indecens [1] *imam rubore faciem ſudario abſcondit. Interpoſito deinde ſpatio, cum ſecundas menſas Trimalchio juſſiſſet adferri, ſuſtulerunt ſervi omnes menſas,& alias attulerunt,* [2] *ſcrobemque croco,& minio tinctam ſparſerunt,& quod nunquam ante videram, ex lapide ſpeculari pulverem tritum. Statim Trimalchio:* † *Poteram, inquit, hoc ferculo eſſe contentus, ſecundas enim* [3] *habetis menſas; ſi quid belli habes, adfer.* ‡ *Interim puer Alexandrinus, qui caldam miniſtrabat luſcinias cœpit imitari,* [4] *clamante Trimalchione ſubinde: Muta. Ecce alius ludus: Servus, qui ad pedes Habinnæ* [5] *ſedebat, juſſus, credo, à domino ſuo proclamavit ſubito, canora voce:*

† *Interea medium Aeneas jam claſſe tenebat.*

† *Trimalchio.* ‡ *Encolpius.* † *Servus.*

‡ *Nullus*

micos. *Au* interjectio eſt exclamandi, & ſilentium imponendi. Terentius uſurpat in Andr. & Eunuch.

9. *aberrante tunica,* &c.] Tilebom. *aberrante tunica.* Leg. *aberratne tunica* &c.

1. *imam rubore faciem*] Tò *imam* pravum eſt. *Schefferus.* Forſan *imè* i. intimè *rubentem.* Poſſetque etiam ſic per Enallagen intelligi. Procederet verò magìs ſenſus, ſi legeretur: *Ergo in gremio Scintillæ indecens imè rubentem faciem ſudariô* aut *ſudans abſtergit.* vel etiam *abſcondit.* Reineſius: *indecens imam.* leg. indecentiſſimam, i. e. deformem, aliamà nativa ob intenſum ruborem ἀπρεπῆ (*inconvenientem*). Quid ſi incenſiſſimam vel intentiſſimam?

2. *ſcrobemque*] Legendum, *ſcobemque.* Lampridius in Heliogab.cap.31. *Scobe auri porticum ſtravit & argenti, dolens quòd non poſſet & electri: idque frequenter, quacunque fecit iter pedibûs.* Io. Schefferus.

3. *habetis menſas; ſi quid*] Poſt, *menſas,* pingendus eſt aſteriſcus. Deſunt hîc enim aliqua. *Schefferus.* Poſſunt hæc ſatìs intelligi, ut patebit infrá.

4. *clamante*] Puero imitanti luſcinias adclamat ut hortator ſimul & correptor, ut canat meliùs φιλομελικώτερον muta, i. e. emenda fac meliùs. Sic *Horat.* 1 *Sat.* 10.

Nil comis Tragici mutat Lucilius Atti?

ubi *Porphyrion: Mutat pro emendat.* Th. Reineſius.

5. *ſedebat*] At ſervorum proprium fuit, *ſtare.* Sen. 3 de Benef. *Servus, qui cœnanti ad pedes ſteterat.* Sed nimirum inter ebrios hîc omnia confuſa, ſervique liberorum morem induunt, de quo Ciacconius prolixè. *Schefferus.* Anonymus Italici ſoli in litt. Lucii: *ad pedes ſedebat.* Quòd retro & ponè convivantes dominos ſive *ad pluteum,* ut loquitur Sueton. Cal.c.26, aut poſticam lecti partem præſtò eſſent, ideo *ad pedes* vocari. Subjiciam hîc ejuſdem judicium de hoc Fragmento. Eſto naſutiorum de h. fr. judicium, quod non pauci minantur: ego interim ajo, pleraque illic auctorem prodere, ſuumque referre genitorem Petronium. Talia ipſi lineamenta, tales ductus in Satyrico reliquo. ſed multa quoque fateor diſſimilia, quæ à mala forſan manu, &c. Italicum ſpirantia genium ſermonis. Sed recordemur, &c. pauciſſima quæ addit. *Italica.* Forſan, *unus ſervus Agamemno-*

‡ *Nullus ſonus umquam* [1] *acidior percuſſit aures meas. nam, præter errantis barbariem, aut abjectum, aut diminutum clamorem, miſcebat* [2] *Atellanicos verſus;* [3] *ut tunc primum me* [4] *etiam Virgilius offenderit. Laſſus tamen cum* [5] *aliquando deſiſſet, adjecit Habinnas:* † *Et numquid didicit?* [6] *Sed* ‡ *ego: ad circulatores eum mittendum audiebatur. Itaque parem non habet, ſive muliones volet, ſive circulatores* [7] *imitari.* * *deſperatus valde ingenioſus eſt.*

‡ *Encolpius.* † *Habinnas.* ‡ *Encolpius.*

memnonis. medici ſe non inveniunt. Verùm ad talia ſuis locis reſpondetur. Neque tamen omnia Petronii ori tribuimus, utut forſan calamo, alterius ſubinde depravata. Porrò, *ad pedes ſedebant.* Valeſius: Sueton. Claud. *Ad fulcra lectorum liberos ſuos cum pueris puelliſque nobilibus veſcentes habebat.* ſtomachaturque nimis in diſſertatione, quod hìc *ſervus ſedeat.* Sed non tam referre videtur, ſubſederintne aliquando ſervi, præſertim in Coloniis, ac municipiis, addo etiam recubuerint, averſa lecti parte humi, an erecti plerumque ſteterint, quàm quòd ſic ponè excubantes ad nutum dominorum præſtò ſemper fuerint, ut Anonym. proximè innuebat. Quin etiam non interruptæ ac legis vim obtinenti Conſuetudini hæ tales circumſtantiæ derogarent: *dominus ebrius, ſervus domini amaſius, quem paulo pòſt baſiat, & caligis donat.* Sic infrà, *ſervi Trimalchionis, omnes in caſum mortis domini teſtamentò ejus ſtatuliberi, jure quaſi liberæ cœnæ confruuntur, domino præ felicitate ac gaudio diſſiliente, ipſumque Scylacem (canem) invitante.* imò, ſi Reineſio ſtandum, ſervorum manumiſſionis gratiâ hæc *cœna libera* dicta, &c. *Qui initiò cœnæ convivis ab æſtu ſervorum cavens ſingulis ſuam menſam aſſignari jubet, nunc ſervos non ſolùm ſedentes, ſed diſcumbentes fert,* movet Valeſius. Quid ſtupendi? cum ebrietas, & gaudium homines ſic immutet, ut vel ex hoc quidam nuperrimè, dum hæc Amſtelodami ſcribo, Bruxellis obtenta cauſa judiciali ſubita morte ſit abreptus. Miror hujuſmodi dubia Doctos fatigare.

1. *acidior.*] Petronius in editis: *paratiſſimus puer non minus me acido canticô excepit.* Schefferus.

2. *Atellanici verſus*] fabularum propriè Atellanicarum, res ſerias in exodiis in riſum vertentium, ſic dictarum ab *Atella* Oſcorum civitate, in qua primùm cœptæ. *Corn. Screvelius* ad Iuvenal. ex Lubino, aliis.

3. *ut tunc primum*] Petronius iterum: *Itaque tunc primùm Dorida vetus amator contempſi.* Alibi: *tunc primùm bona fide puero baſium dedit.* Scheffer.

4. *etiam*] MS. *&.*

5. *aliquando deſiiſſet*] pro MS. & Patav. *a. dediſſet.* Schefferus: *aliquando dediſſet.* Corrige, *deſiiſſet,* vel *deſiſſet.*

6. *Sed ego: ad circulatores eum mittendum audiebatur*] pro Pat. & MS. *Sed ego ad c. e. mittendo audiebant* (MS. *audiebatur*). *eum mittendo.* Hæc corrupta ſunt. Quid? ſi: *Sed ego, ad circulatores eum mitte.* Cætera non eluo & ſequentia teſtantur, eſſe mutila. *Circulatores* ſunt, qui clamore magno in circulis multitudinis carmina recitant, aut res venditant. Gloſſæ: *circulator,* ὀχλαγωγὸς, ἀγύρτης. Schefferus. ὀχλαγ. turbæ concitator, agyrta. Exiſtimem ſic diſtinguendum, & legendum. *Sed ego: ad circulatores eum mittendum audiebam. Itaque,* &c. Quæ eſt reſponſio Encolpii. Sic ego antequam MSm Româ afferetur.

7. *imitari.* * (defectûs) *deſperatus*] pro MSi *imitari d.* & Patav. *imitari. d.* Puto, *Deſperatus* ſervi eſſe no-

eſt. † *idem ſutor eſt, idem cocus, idem piſtor,* [1] *omnis Muſæ mancipium. Duo tamen vitia habet, quæ ſi non haberet, eſſet* [2] *omnium numerorum:* [3] *recutitus eſt, & ſtertit;* [4] *nam quod ſtrabo eſt, non curo.* [5] *ſicut Venus ſpectat, ideo nihil tacet: vix* [6] *oculo mortuo unquam*

† *Habinnas.*

men. *Schefferus.* Eſt abuſio vocis *deſperatus*, pro *immoderatè* aut effusè, hujus rurſus pro *vehementer*; *vehementer* verò *valde* eſt pleonaſmus. Subeſt tamen ironia licèt ex mente Habinnæ qui hìc loqui denuo incipit, vel pergit, non tam ſit nequam quod reliqui dicunt, quàm ingenioſo propior & domino carus. Nomen hujus ſervi *Maſſa*, ut infrà advertit Cl. Schefferus.

1. *omnis Muſæ mancipium*] Sicut ſuprà, *omnis Minervæ homo*, de eo, qui facilè artes diſcit quasvis. *Scheffer.*

2. *omnium numerorum*] *o. nummorum* MS. & Patav. Schefferus: Scribendum eſt *numerorum*, ut jam monui ſuperiùs.

3. *recutitus*] Cui glande reſecta cutis; quales Iudæi. Dicuntur quoque ſic *rupti* & *exulcerati*. Martial. lib. 9. *nec ruptæ recutita colla mulæ. Intercutiti* verò, ſunt valde cutiti ſeu vehementer *ſtuprati*: mares ſtuprum paſſi, Feſtus. Reineſius: *recutitus*. Non habet locum inter morbos mancipii eſſe recutitum; quod gentile Iudæorum nationi; nec de *intercutito* cogitandum eſt. Legerim *& cerritus eſt & ſtertit*: quo poſteriori alludit jocô vitium prius. Cereriti, Cerriti, à Cerere irata percuſſi, fanatici, & commotæ mentis. Ceres autem eadem quæ Ἐριννὺς, Furia. *Nonius: Cerriti & larvati, malè ſani & aut Cereris irâ aut Larvarum incurſatione animô vexati.* Vtitur *Plautus Amph. a. 2, ſcen. 2, v.144*; in *Men. a. 5, ſcen. 4*, inter morbos recenſet, larvatum, cerritum eſſe, veternum, aquam intercutem: item *Cic. 8 ad Att. 5: Horat. 2 Sat. 3.*

4. *nam quod ſtrabo eſt*] pro MSi, *n. q. ſtrabonus e.* & Patav. *namque ſtrabonus e.* Quî enim agnoſcerem huic ſtraboni ſtrabonus? cujus tot aliæ ead. p. deprehendo *mus emancipium* pro *muſæ m.* *vina* pro *vitia*: *preter errantis barbarie*: *indiligentiam mariti*, pro *indulgentiam m.* &c. Schefferus: *namque ſtrabonus eſt*. Lego, *nam quod ſtrabo bonus eſt, non curo*. Strabo eſt, cujus oculi ſunt diſtorti, ut notum. Reineſius: *namque ſtrabonus*. Leg. *nam quod ſtrabonus eſt*. Non habet pro morboſo, & qui ideo redhiberi poſſit ſervum ſtrabonem, ſed comparat eum Veneri, ſcil. quæ pæta fingitur. Idem verò de iſto oculorum vitio reſponderat ICtus Trebatius, referente *Vlpiano in l. qui clavum D. de Ædil. ed. Strabus*, & *ſtrabo*, inter δίκλιτα *(ea quæ 2 declinationum)*; Strabax Comica licentiâ fictum; & κατ' ἐπέκτασιν *(per extenſionem) ſtrabonus*. Seculo Carolinô ſolebant nomina in *o* purum maſculina augere ſyllabâ; hinc qui antè *ſtrabus* & *ſtrabo*, factus *ſtrabonus*: Sic *Othlonus*, *Ebbonus*, *Babonus*, *Drugonus*, *Walonus*, qui conciſiùs *Odilo*, *Ebbo*, *Babo*, *Druogo*, *Walo*; ad eandemque formam ſimilia propria nomina plurima. Tamen antiquos etiam ita conſueviſſe in quibuſdam arguendum indè, quòd *Centurionus*, *Curionus*, *Decurionus* antea dictus fuit, ut teſtatur *Feſtus*, qui nunc *Centurio*, *Curio*, *Decurio*.

5. *ſicut Venus ſpectat*] Habet oculos Veneri ſimiles. Nempe Venus quoque putabatur ſtraba, quam tamen honoris gratiâ dicere malebant pætam. Ovidius Artis amat. v.659, ubi agit de vitiis oculorum:

Siqua ſtraba eſt, Veneri ſimilis; ſi rava, Minervæ.

Sic enim verſum eruditè corrigit N. Hein-

quam illum [1] *emit trecentis denariis. Interpellavit loquentem Scintilla, &:* † *Plane, inquit,* [2] *non omnia artificia ſervi nequam narras.* [3] *agaga eſt; at curabo* [4] *ſtigma habeat. Riſit Trimalchio,* ‡ *&* [5] *Adcognoſco, inquit,* [6] *Cappadocem:* [7] *nihil ſibi defraudat: & me-Hercules laudo illum,* [8] *hoc enim nemo parentat: tu autem Scintilla*

† *Scintilla.* ‡ *Trimalchio.*

N. Heinſius, quem & de ſtraba Venere agentem pluribûs ibi vide. Varro apud Priſc. lib. 6. *Non hæc res de Venere pata, ſtrabam facit ἑτερόφθαλμον (variè oculos torquentem, & quaſi una tantùm feneſtellâ lumen excipientem).* Io. Schefferus.

6. *oculo mortuo*] cæco, nil vidente. Sic, *lacerti ſenis athletæ mortui*, apud Ciceronem in de Seneƈt. *Schefferus.*

1. *emit trecentis*] pro MS. & Patav. *c. retentis.* Idem.

2. *Plane non omnia artificia ſervi nequam narras*] Servum qui ad magiſtrum mittebatur *Paulus* 3 *Sentent.* 7, imò *L.* 78 *D. de Legat.* 3, dicit ſtudendi gratiâ aliò transferri, deque artificio ejus, uti & peculio, ut pluris venderetur, non licebat venaliciario mentiri: id. lib. 2, t. 17, Quicquid dominus præſtare ſervo debet, non eſt beneficium; ſed cùm indulſit, liberaliter educavit, artes, quibûs erudiuntur juvenes, tradidit. Sen. 3 de Beneficiis, c. 21. *Th. Reineſius.*

3. *agaga*] An potiùs, *harpaga.* Tilebom. Suſpicor ſcribendum, *apaga eſt*, ab ἀπάγειν, pro, fur eſt, aufert, abducit ſecum, quod poteſt. Niſi malis *agapa*, ἀγάπη *(amor)*, quia ſequitur ſtatim apud noſtrum, *Scintilla noli zelotypa eſſe.* Porrò ſic innueretur domino ſuo fuiſſe in deliciis ſubinde. *Schefferus.* Invenio in Gloſſario Plantin. ἀγάγης, *ſua ſponte ſubjectus, adducens.* ἀγάγειν (Attica reduplicatione pro ἄγειν) *conducere.* Quæ huc quadrant, ut ex ſeqq. liquet. Reineſius: *agaga eſt.* intelligit πανοῦργον *(callidum)* & veteranum mancipium, omniumque numerorum, & conſummatæ malitiæ. *Iſidoro agagola, agagula* eſt lenocinator, pantomimus. *Sweertio* 1 *Analect.* 8, placuit eſſe Germanicum *gauckeler*; ſed veriùs eſt formaſſe hoc è Latino *joculator* majores noſtros. In Conſtitut. Caroli M. *cocloarii*, item *caucolatores* cum maleficis & incantatoribus nominantur.

4. *ſtigma*] MS. *ſtigmam.*

5. *Adcognoſco*] Philoxenus: *Adcognoſcit*, ἐπιγινώσκει. Schefferus.

6. *Cappadocem*] Synecdochicè pro *venali mancipio.* Cicero poſt reditum in Senat. *Cappadocem aliquem abreptum de grege diceres.* Horat.

Mancipiis locuples eget æris Cappadocum rex.

Cappadocum rex i. mango mancipiorum. Plaut. Curcul. *Cappadocem* pro *lenone* dixit. *Cappadoces* item perjuriis & infidelitate infames. Vnde tria peſſima *K*, *Kres*, *Kappadox*, *Kilix.* C. Schrevel.

7. *nihil ſibi defraudat*] *nihil*, i. e. *non*, adverbialiter. Terent. in Andr. *nîl me fallis. Sibi*, dativ. eſt perſonæ nulli non Verbo aptus. Poſueram antè, *ſe defr.* ſed nulla neceſſitas cogit, nimirum pro MSi, & Patav. *nihil ſibi defraudit.* Schefferus: *nihil ſibi defraudit.* Hoc verò eſt nullius precii. An ſcribendum, *nihil ſibi detrahi audit?* Audit laudes ſuas ſine fuco plenè integréque celebrari. Sic jocô potuit dictum eſſe.

8. *hoc enim nemo parentat*] *Hoc*, ſcribe *huic.* Tilebom. Quid hîc eſt *parentat?* Legerem diviſim, *par exſtat*, hoc eſt, hac re nemo eſt par, illi nempe Cappadoci. Schefferus. *hoc e. n. parentat. Hôc* eſt ablat. cauſæ, valetque *propterea.* Nimirum, *ei qui*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

tilla noli zelotypa eſſe. Crede mihi, & vos novimus. Sic me ſalvum habeatis, ut ego ſic ſolebam ipſum Ammeam [1] *debatuere, ut etiam dominus ſuſpicaretur, & ideo me in villicationem relegavit. Sed* [2] *tace lingua, dabo panem.* † *Tamquam laudatus eſſet nequiſſimus ſervus lucernam de ſinu fictilem protulit, & amplius ſemihora tubicines imitatus eſt, ſuccinente Habinna, & inferius labrum manu deprimente. Vltimo,* [3] *etiam in medium proceſſit, & modo arundinibus quaſſis choraulas imitatus eſt, modo lacernatus cum flagello* [4] *mulionum fata egit; donec vocatum ad ſe Habbinas baſiavit, potionemque illi porrexit,* ‡ *&,* [5] *Tanto melior, inquit,* [6] *Maſſa dono tibi caligas.* † *Nec ullus tot malorum finis fuiſſet, niſi* [7] *epidipnis eſſet adlata,*

† *Encolpius.* ‡ *Habinnas.* † *Encolpius.*

ſe defraudat inopſque decedit, non eſt qui juſta perſolvat, aut: *non ſe ſolet defraudare, qui alteri parentat.*

1. *debatuere*] pro MS. & Pat. *debattuere.* Schefferus: Gladiatorium eſt *batuere*, fitque baculîs per imaginarium certamen. Sueton. Calig. 32. *Mirmillonem è ludo rudibûs ſecum batuentem.* Hinc ergo *debatuere*, ut *depugnare*, *debellare*, ac ſimilia.

2. *tace lingua*] pro MSi, & Patav. *t. linguam.* Tilebom. *Tace linguam*, lego, *ſed tene linguam.* Schefferus: Ratio poſtulat, *tace lingua.*

3. *etiam*] MS. *&.*

4. *mulionum fata egit*] i. *fortunam vitæque genus ceu fabulam repræſentavit.* Sic pro MSi, & Patav. *molionum fata* (Patav. *fato*) *egit.* Schefferus: *molionum fato egit.* Suſpicor, *mulionem fato egit.* Illud *fato* explico, ſermone, loquelâ, clamore, niſi malis, *fatu.* Mulas voce agi notum eſt, & docet eleganter iſtos mulionum clamores vel unicus Claudianus, in Epigr. de mulabus Gallicis:

Abſentis longinqua valent præcepta magiſtri,
Hæc ſiſtit rapidas, hæc properare facit.
Læva jubet; lævo deducunt limite greſſum:
Mutavit ſtrepitum, dexteriora petunt.

5. *Tanto melior*] Terent. Heaut. III, ſc. 2. *Tanto hercle melior.* Schefferus. *Tanto melior, inquit.* Laudandi formulam hanc primus apud Ovid. 14 Metam. v. 657, obſervavit exactiſſimus *Gronovius*, & ſimul inepto diſtichô, quod nullus manuſcriptorum agnoſcebat, Poëtam exoneravit *l. 2 Obſerv. c. 21.* Adhibuit eandem *Seneca l. de Tranq. an. c. 15. Laudemus toties dignum laudibûs, & dicamus, Tantò fortior, tantò felicior! effugiſti caſus humanos, livorem, morbum.* Idem *Ep. 31. admirabor & clamabo, Tantò melior: ſurge & reſpira.* Reineſius.

6. *Maſſa*] pro MS. & Pat. *maſſa.* Schefferus: *Maſſa.* ſervi nomen.

7. *epidipnis*] ultima pars cœnæ. Martialis XI Ep. 52.

Hinc ſeras epidipnidas parabit,

Schefferus. Reineſius in præfat. Perpenſiùs cogitandum propono Doctis, quod obſervare videor in oeconomia ſive diſpoſitu Cœnæ hujus; eſſe in ea alia quædam, quæ Arbiter ne quidem ſomniare potuit. Poſt recenſita à vetere Petronio fercula, tanquam ſoluta cœnâ, *aper primæ magnitudinis* adponitur, mox *ſus ingens tomaculìs & botulìs fartus*, tùm *apophoreta*, ad hæc *vitulus elixus*, & *matteæ*, & *ſecundæ menſæ.* Cùm autem matteæ ultimum cœnæ conficerent, poſt tertium miſ-

ſum,

lata, [1] turdis ſiligine, uvis paſſis, nucibuſque [2] fartis. Inſecuta ſunt Cydonia etiam mala ſpinis confixa, ut echinos efficerent; & hæc quidem

ſum, ὕστατον ἐπὶ πᾶσιν εἰσφερόμενα (*& poſtremæ omnium inferrentur*) ut ex *Athen. lib.* 14 notum eſt; indéque Molpis Lacedæmonius ματτύας exponit ἐπιδειπνίδας; quî factum ut (hîc) *epidipnis è turdis fartis ſiligine, uvis paſſis, & nucibus; è cydoniis confixis ſpinis, anſere altili, circáque piſces & omnium avium genera* demum adferatur? Non cadit in Petronium ea inſcitia (niſi ſi eam ſimulare dicere lubeat, cùm omnia hîc ſub fictione agantur) ut tres παραθέσεις ſeu miſſus cujuſque cœnæ, & præter hos epidipnida, quod patet è *Mart. lib.* 8 *Ep.* 32, mattyas autem & epidipnida eaſdem eſſe ignoraret; ſunt iſta ab interpolatore, vel ſemidocto vel φιλοπαίγμονι (*ludos amante*) &c. Reſpondeo. Quamquam apud Ælianum Molp. Lacedæmonium ματτύας, ἐπαίκλων bis l. 4, c. 8 exponentem legam. l. 14 μετὰ τὸ δειπνῆσαι, τράπεζαι δεύτεραι, ἐπιφορήματα, τρωγάλια, &c. ſynonymicè pro *menſa ſecunda*, vix ἐπιδειπνίς, occurrunt. Quidquid tamen ejus ſit, eſt diſcrimen *mattyarum*, & *epidipnidis* ſaltem conceptûs; illîs materies, hac tempus indigitatur. Res verò ita ſe habet. Accedente de cœna ſacri novendialis magna cum frequentiâ novo hoſpite Seviro Habinna collega & familiari Trimalchionis, habita ſecum ſcintillâ, cùm jam cœna libera ad apophoreta, & mattyas ſeu menſas ſecundas, imò ipſum diſceſſum & valedictionem oſculumque imaginis Trimalchionis eſſet perducta: invitatur, poſt pauca, in horum gratiam Fortunata conjux Trimalchionis quæ hactenus non accubuerat, datur non exiguum tempus mutuis colloquiis, oſtentandis lautitiis, & poculis, uſquedum Trimalchio *menſas ſecundas* (non alias, novas) i. mattyas ſeu bellaria juberet adferri. Sic apud Virgil. 1 Georg.

> *Non ego te Diis & menſis accepta ſecundis*
> *Tranſierim Rhodia.*

Horat. 2 Serm. Sat. 2.

> *-- tum penſilis uva ſecundas*
> *Et nux ornabat menſas cum duplice ficu.*

Cic. ad Attic. l. 14. *Hæc ad te ſcripſi appoſita ſecunda menſâ.* Plin. l. 9, c. 35. *inferri menſam ſecundam juſſit.* Et ap. Ælian. *matteæ* & *menſæ ſecundæ* ſemper æquipollent. Docta familia, quia mattyæ jam antè obtinuerant, & pars forſan in repoſitoriis ante oculos adhuc ſtabant, *altilium nimirum gallinarum pro turdis*, & *ovorum anſerinorum pileatorum*, *menſas ſecundas* hoc eſt novas menſas ſublatis prioribus omnibûs adfert, & inſuper *ſcrobem miniô ac crocô tinctam humi ſpargit.* Ibi Trimalchio: *Poteram*, inquit, *hoc ferculo* (altilium gallinarum, & ovorum pileatûm) *eſſe contentus, ſecundas enim* (revera in jam mutatis, & antè appoſitis bellariis) *habetis menſas: attamen coque*) *ſi quid belli habes adfer.* Sicque in ſecundis menſis, nova quaſi, eſto in uno miſſu, in honorem maximè novi hoſpitis inſtruitur cœna. Tandem ſequitur *epidipnis*, quæ quòd reapſe ultima pars cœnæ, ac renovatæ conſectarium eſſet, inque multam noctem protracta, ac longè prioribus tragematis magnificentior, id nominis meritò præ illis meruit. Sic ego, ubi Dn. Reineſius inſcitiam fodicat, tantumnon ſummam artem ipſiſſimumque Petronium invenio.

1. *turdis ſiligine*] pro MSi, & Patavin. *t. iligine.* Tilebom. Schefferus, & N. Heinſius.

2. *fartis*] MS. *farſis* antiquè, unde *farſura*; niſi potiùs pætulo librario

dem tolerabilia erant, ſi non [1] ferculum longe [2] monſtruoſius effeciſſet, ut vel fame perire [3] maluiſſemus. Nam cum poſitus eſſet, ut nos putabamus, anſer altilis circaque piſces, & omnium genera avium, inquit Trimalchio *: † Quicquid videtis hic poſitum, de uno corpore eſt factum. ‡ Ego, ſcilicet homo prudentiſſimus, ſtatim intellexi quid eſſet, & reſpiciens Agamemnonem : [4] Mirabor, inquam, niſi omnia iſta defricta ſunt, aut certe de luto : vidi Romæ Saturnalibus ejuſmodi cœnarum imaginem fieri. Nec dum finieram ſermonem, cum* Trimalchio *ait : † Ita creſcam patrimonio, non corpore, ut iſta cocus meus de porco fecit. Non poteſt eſſe pretioſior homo. Volueris, [5] de vulva faciet piſcem, de lardo palumbum, de perna turturem, [6] de colo ſuis gallinam ; & ideo, ingenio meo, impoſitum eſt illi nomen belliſſimum, nam* Dædalus *vocatur : & quia bonam mentem habet,*

† *Trimalchio.* ‡ *Encolpius.* † *Trimalchio.*

rio noſtro debeatur, cujus *calligas, baſiavit, zelotipa* nunc viſo.

1. *ferculum*] MS. *fericulum.*

2. *monſtruoſius*] Varro apud Gellium III, cap. 16 dicit, *non recepiſſe hujuſmodi quaſi monſtruoſas raritates.* Sic enim ibi habent, teſte Voſſio, libri veteres, & confirmat meus in membrana. Gloſſæ τερατώδης, *monſtruoſus, portentuoſus.* Tertull. de Reſurr. c. 9. *de poſteritate monſtruoſum.* Apulejus *mirati monſtruoſas aſini delicias.* Schefferus.

3. *maluiſſemus*] pro MS. & Patav. *malemus.* compendium modò ſuprà in MS. deficit.

4. *Mirabor i. niſi, &c.*] MS. pro Patav. *Mirabar.* Schefferus : *mirabar, inquam.* Hæc ſic lego : *mirabor, inquam, niſi omnia iſta de fricta ſunt.* Plaut. Amphit. 1, ſcen. 1. *Mira ſunt, niſi invitavit ſeſe in cœna pluſculúm.* Petronius ſimiliter, quanquam ſenſu contrario : *non miror, ſi te populus lapidibûs proſequitur.* De *fricta*, puta *re*, quanquam mallem *fricto.* Gloſſæ: τηγανιστὸν, *frictum.* Philoxenus: *Fricta*, τηγανητά. *defricta.* Vno verbo à *defrico* fricando purgo, ἀποψήχω. At MS. in m. *al. defuncta.* i. *de cadavere,* pars pro toto : nam *defunctum*, more Græcorum, ſubſtantivè *cadaver.* Sen. *defuncta nullis planctibûs revocantur.*

5. *de vulva*] pro MSi, & Patav. *bulla.* Schefferus : *de bulla.* Quomodo, *de bulla?* Puto fuiſſe, *de bulba*, hoc eſt, *de vulva.* Ita ſuprà fuit *berbex*, ſeu *bervex*, pro *vervex.* Nempe vulva porcæ in precio apud veteres ; & hîc omnia de porca in ſequentibus, lardum, perna, &c.

6. *de colo ſuis*] i. *inteſtino craſſo ſ.* pro MSi, & Patav. *d. colæpio.* ſcribe, *coliphio.* Tilebom. *de colæpio.* Hoc corruptum eſt. Num ſcribendum, *de coliphio.* Coliphium eſt genus panis, cujus meminerunt Plautus & Iuvenalis, ſicut quidem vulgò putant. At quid hîc panis? Rectiùs Salmaſius, qui appellat partem animalis aridam maximè ac ſiccam, ut eſt femur, atque Græcis non κωλύφια ſolummodo & κωλῆνας, ſed & κωλήπια dici, quod cum noſtro convenit proximé. *Schefferus.* Sed cùm *perna* ex qua *turtur*, coxam utramque poſteriorem & priorem, parteſque ſuis maximè aridas & ſiccas complectatur, non video hîc denuo *colepium* poſſe repeti.

1. *attu-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

habet, [1] *attulit illi Roma unus cultros* [2] *Norico ferro ;* ‡ *quos ſtatim juſſit adferri, inſpectoſque miratus eſt,* [3] *& nobis poteſtatem fecit, ut* [4] *mucronem ad buccam probaremus. Subito intraverunt duo ſervi, tamquam* [5] *qui rixam ad lacum feciſſent ; certe in loco adhuc amphoras habebant. Cum ergo Trimalchio jus inter litigantes diceret, neuter* [6] *ſententiam tulit decernentis, ſed* [7] *alterius amphoram fuſte percuſſit. Conſternati nos inſolentia ebriorum, intentavimus oculos in præliantes, notavimuſque oſtrea, pectineſque* [8] *è caſtris labentia, quæ*

‡ *Encolpius.*

1. *attulit illi Roma unus*] *Vnus* abſolutè, pro quidam, aliquis. ut ſuprà, *unus ſervus.* pro MS. & Patavin. *attulit illi Romam unus.* Quamquam in MS. *m* finale τȣ̃ *Romam* non expreſsè, ſed tenuis compendii rectæ virgulæ notulâ ſuperne viſatur, non ut aliàs indubiè *m*, aut *s* in fine flexuosè ſolet appingi. Tetigi autem ſuprà, & deinceps pluries quàm ſperaveram obſervavi, etiam compendia MSi non ſemper ſignificare ſed inania eſſe; docebit editio utriuſque Fragmenti, procul dubio cum compendiis. Schefferus : *attulit illi Romam unus.* Corrige,ut volebat Nob. Heinſius : *attuli illi Roma munus.*

2. *Norico ferro*] quod effoditur ex alpibus Noricis, in quibus venæ ferri optimæ. Plinius xxxiv, c. 14. *Alicubi vena bonitatem hanc præſtat, ut in Noricis.* Adde Martialem iv Ep. ad Lucium. *Io. Schefferus.*

3. *&*] MS. *etiam.*

4. *mucronem ad buccam probaremus*] Quomodo apud Suetonium in de Cl. Rhetor. cap. 6. Sextum Clodium jocatum legimus, *Fulviam Antonii uxorem, cui altera bucca inflatior erat, acumen ſtili tentare.* Schefferus.

5. *qui rixam ad lacum*] MS. pro Patav. *locum.* Schefferus : *rixam ad locum.* Suſpicor, ſcribendum eſſe, *rixam ob lorum*, putoque *lorum* illud intelligi, quo revinctam quiſque ad collum fortè habebat amphoram. Nam loris ſuſpenſa geſtaſſe iſtæc oneroſiora, & res docet ipſa, & exemplum lecticarum, de quibus videat Electa Lipſii, qui volet, nos quoque aliquando in de re Vehicularia monſtrabimus.

6. *ſententiam tulit*] ſic videlicet, ut eâ ſe contentum redderet. Sic *ferre conſilium* apud Martianum lib. 1.

Conſilium vis ferre meum.— Scheffer.

7. *alterius amphoram fuſte percuſſit*] Crates auditori novitio Zenoni ollam lenticula coctâ plenam ferendam per Ceramicum tradiderat ; cujus miniſterii cùm eum pudere animadverteret παίσας τῇ βακτηρίᾳ καταῤῥήγνυσι τὴν χύτραν (*baculô percutiens confregit ollam*), *Laërt. lib.* 7. *Arſen. in apophth.* Th. Reineſius.

8. *è caſtris labentia*] Illud *caſtris* hîc ineptum eſt. Puto *teſtis* ſcribendum. Et fuere fictiles amphoræ, ut notum. Niſi malis, *cruſtis.* Interpres vetus Horatii à Cruquio editus : *Cruſtas quando in feminino dicimus, fragmenta ſignificamus.* Schefferus. Quæ hic de rixantibus primùm, & rejecta ſententiâ Trimalchionis mox præliantibus ſervis narrantur, deſtinato ſic conſiliô acciderunt, ut è *caſtris* i. loco prælii, pro miſſilibus lapidum, *oſtrea*, & *pectines* volitarent ; potuitque fieri, ut vel inſtar caſtrorum aliquid ſubitò emicaret ſervis pugnantibûs, vel ſocii utrinque accurrerint. Aut ſi neutrum horum, nihilominus *è caſtris* rectè poſitum autumo ad ſignificandum, ſic ferociter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

quæ collecta puer lance circumtulit. Has lauticias æquavit ingenioſus cocus; in craticula enim argentea cochleas attulit, & tremula, teterrimaque voce cantavit. Pudet referre quæ ſequuntur: [1] *inaudito enim more pueri capillati attulerunt unguentum in argentea pelvi, pedeſque recumbentium unxerunt, cum ante crura, pedeſque, taloſque* [2] *corollis vinxiſſent. Hinc ex eodem unguento in vinarium, atque lucernam liquatum eſt infuſum.* [3] *Iam cœperat Fortunata velle ſaltare: jam Scintilla frequentius plaudebat, quam loquebatur. cum Trimalchio:* † *Permitto, inquit, Philargyre, & Carrio, &* [4] *ſi praſianus*

† *Trimalchio.*

ter variaque arte pugnaſſe duos, quaſi eſſent plures, *intentatoſque* ſpectatorum *oculos* meruiſſe. Rectè etiam locus pugnæ *caſtra* dicuntur, quandoquidem hoc quidquid erat per ſpeciem rebellionis contigit, quæ non alibi frequentior quàm in caſtris, aut ſtativis. Nec refert ſi duo ſolùm fuerint; *caſtra* hæc innotuere per conflictum, eratque in conſpectu Trimalchio imperator, qui tunc partem exercitûs ſecum habebat, pars officium faciebat. *Fuſtibûs* denique & ſaxis pugnare, antiquus bellandi modus.

1. *inaudito more* &c.] Quomodo *inaudito?* Athenis quidem mos fuit, καὶ τοὺς πόδας τῶν τρυφώντων ἐναλείφειν μύροις (*etiam pedes in deliciis viventium unguentis illinere*), probatque è Cephiſodoro, Eubulo, Antiphane & Anaxandride *Athen. l.* 13 *extr.* de Arabibus, Syris, & Babyloniis alii. At etiam Romæ uſitatum id: *Vidimus* inquit *Plinius l.* 13 *c.*3, *etiam veſtigia pedum tingi* (unguentis), *quod Othonem monſtraſſe Principi Neroni ferebant. Inauditum* igitur dixerit pro eo quod novum eo tempore & primùm receptum. *Th. Reineſius.*

2. *corollis vinxiſſent*] MS. *corolnis v.* Patav. edit. *coronis junxiſſent.* Schefferus: *coronis junxiſſent.* Scribe, etiam Nob. Heinſii ſententiâ, *vinxiſſent.* Horatius 1 Carm. 7.

Tempora populea fertur vinxiſſe coronâ.

3. *Iam cœperat Fortunata velle ſaltare*] i. e. jam ſaltare cœperat. Peculiaris Verbi *velle* ratio, ut adjunctum alteri verbo faciat pleonaſmum, & ſit ſuperfluum. *Lucretio* familiaris iſte uſus ejus: ut l. 2.

---- indicium mortalibus edunt
Inſidi maris inſidias vireſque dolumque
Vt vitare velint.

Et mox:

---- prædicere ut armis
Et virtute velint patriam defendere terram.

Tibullo l. 1 *El.* 2. *Vidi ego.... manibûs canas fingere velle comas. Macrob.* 5 *Sat.* 17, *locus dignus eſt, ut eum velimus altiùs intueri.* & *Iacobus Benevent. c.* 75. *Deus credita cùm repetit, nemo dolere velit:* nim. ut bonæ fidei debitor, reddere non doleat, aut gravetur. *Reineſius.*

4. *ſi praſianus*] MS. & Patav. *ſi praſimanus.* Scheſſerus: *& ſi praſimanus.* Corrige: *&, ſi praſinianus es.* Docent ſequentia abunde, ubi de praſinæ factionis victoria. *Praſinianus,* qui praſinæ favet factioni. quanquam fortè rectius ſit, *praſianus.* Antonius vita ſuâ: Τὸ μήτε πρασιανὸς, μήτε βενετιανὸς (*neque praſianus, neque venetianus*). Neronem mirum quantum faviſſe factioni praſinæ res eſt notiſſima vel ex Suetonio. *Io. Scheſſerus.*

1. *dic*

ſianus es famoſus, [1] *dic & Minophile contubernali tuæ diſcumbat.* † *Quid multa? pene de lectis dejecti ſumus, adeo totum triclinium familia occupaverat. Certe ego notavi ſuper me poſitum cocum, qui de porco anſerem fecerat, muria, condimentiſque fœtentem. Nec contentus fuit recumbere, ſed* [2] *continuo Epheſum Tragœdum cœpit imitari, & ſubinde dominum ſuum ſponſione provocare,* [3] *Si praſinus proximis Circenſibus primam palmam.* [4] *Diffuſus hac contentione Trimalchio:* ‡ *Amici, inquit,* [5] *& ſervi homines ſunt, & æque* [6] *unum*

† *Encolpius.* ‡ *Trimalchio.*

1. *dic M. tuæ*] MS. pro Patav. *d. M. tuo.* Schefferus: *dic & Minophile* Suſpicor ſcribendum, *Minophilo.*

2. *cocus continuo Epheſum Tragœdum cœpit imitari*] Librarius more ſuo tranſponens literas dedit *Epheſum:* quem ſine omni dubio Petronius omnis antiquitatis; ſi quiſquam peritus, *Theſpim* dixerat tribu Icarienſem, æqualem Soloni:

Ignotum tragicæ genus inveniſſe Camœnæ
Dicitur & plauſtris vexiſſe poëmata Theſpis,
Quæ canerent agerentque peruncti facibus ora,

inquit *Horatius art. Poët. v.* 275. Imitatus autem Theſpim cocus eò quòd eſſet perſonatus vel quovis modo velata facie: cujus rei inventor Theſpis. Perſonatus autem ideo, ut liberiùs agere poſſet cum domino, cum quo diſcubuerat. *Th. Reineſius.*

3. *Si praſinus — primam palmam*] ſc. *obtenturus*, vel *retulerit.* Tilebomenus: In his procul dubio quidpiam deeſt. Sufficiet-ne ſi legas: *ſi Praſinus ſis, ajebat, nonne proximis Circenſibus primam palmam habebis?*

4. *Diffuſus*] An liberior, effuſior factus, ut ad animum referatur? Sic *diffuſionem animi* dixit Seneca de Vita beata cap. 5. Inclino eò potiùs, ut accipiam pro *confuſus*, quod habet infrà in re non abſimili: *qua voce confuſus Trimalchio.* Io. Schefferus:

5. *& ſervi homines ſunt*] Si ab uno homine, quem Deus finxit, orimur, certè conſanguinei ſumus, inquit *Lact. 6 div. Inſt.* 10; *eadem omnibus principia, eademque origo, L. Sen.* 3 *de Benef.* 28: *Quintil. Decl. xiij:* & *Iulian. in Ep.* ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ καὶ ἑκὼν καὶ ἄκων πᾶς ἐστι συγγενής (*homo omnis volens nolens alteri eſt cognatus*). Hinc illæ de ſervis humanè habendis præceptiones Sapientum, *Philemonis, Catonis l.* 4 *Diſt.* 44: *S. Barnabæ in Epiſt. Sen. Ep.* 47. & Leges Poteſtatum. Aureus in hoc *M. Seneca Contr. l.* 7, *Declam.* 6: *L. l.* 1 *de Clem. c.* 18. & *Iſidorus Peluſiota l.* 1 *Ep.* 471, Τοῖς οἰκέταις χρηστέον ὡς ἑαυτοῖς. ἄνθρωποι γάρ εἰσι καθ' ἡμᾶς· ἡ γὰρ περίληψις, ἢ τύχη πολέμου, ἢ τυραννὶς ὅπλων τούτους ἐποιήσατο κτήματα. ἀλλ' οἱ πάντες ἕν ἐσμεν καὶ τῇ φύσει, καὶ τῇ μελλούσῃ κρίσει (*Servis cupiendum ut nobis ipſis; homines enim ſunt, ut nos. quos quidem occupatio, alea belli, tyrannis armorum inter poſſeſſiones deputavit: ſed, & naturâ unum ſumus, & fide, & futuræ cauſæ dictione*). nim. *cùm ad exitum ventum eſt, omnes in æquo ſumus.* Philoſophaſter Trimalchion, qui Philoſophum ſe nunquam audiviſſe gloriatur infrà, è ſchola Stoicâ iſtud ſublegit, uti & alia quædam, inprimis iſtud περὶ πορδῆς (*de crepitu*) ſuprà, quod optimè intelligi poteſt è *Ciceronis ad Pætum Ep.* 22. *lib. ix.* Reineſius.

6. *unum lactem*] Plaut. Bacch. v, ſcen. 2. *nec lactem, nec lanam ullam habent.* Schefferus.

1. *aquam*

num lactem biberunt, etiamſi illos malus fatus oppreſſerit: tamen me ſalvo cito [1] aquam liberam guſtabunt. Ad ſummam, [2] omnes illos in teſtamento meo manumitto. Philargyro & fundum lego, & contubernalem ſuam. Carrioni quoque inſulam, & viceſimam, & lectum ſtratum. Nam Fortunatam meam heredem facio, & commendo illam omnibus amicis meis: & hæc omnia publico ideo, ut familia mea jam nunc ſic me amet, tamquam mortuum. † *Gratias agere omnes indulgentiæ cœperant domini, cum ille oblitus nugarum exemplar teſtamenti juſſit adferri, & totum à primo ad ultimum, ingemiſcente familia, recitavit. Reſpiciens deinde Habinnam:* ‡ *Quid dicis, inquit, amice cariſſime? ædificas monumentum meum, quemadmodum te juſſi? Valde te rogo, ut ſecundum pedes ſtatuæ meæ catellam [3] pingas, & coronas, & unguenta, & [4] peractas omnes pugnas, ut mihi contingat tuo beneficio poſt mortem vivere. Præterea, ut ſint [5] in fronte pedes centum: in agrum pedes ducenti.*

† *Encolpius.* ‡ *Trimalchio.*

[1] Omne

1. *aquam liberam guſtabunt*] liberabuntur ex ſervitute. Ovid. 1 Amor. El. 6.

--- Sic unquam longa relevere catenâ,
Nec ibi perpetuò ſerva bibatur aqua.

Schefferus.

2. *omnes illos in teſtamento meo manumitto*] Hæc plena libertas erat non minùs quàm illa quæ apud Conſilium, aut apud Conſulem, ProCos. Prætorem, Præſidem provinciæ, Legatumve Cæſaris, vel alium magiſtratum, cuì hujuſmodi jus eſſet, manumiſſione conferebatur, *l. 5, 7 D. de Manum. vind. l. 4 C. de Vind. lib. & apud Conc. manum.* Eadem vocabatur *juſta*, vindictæ impoſitione munita, *l. 2 C. Si adverſus libert.* & quidem pro tribunali; à qua differebat *data inter amicos*: quam nominat *Cajus Inſt. l. 1.* & *Sen. l. de Vita beata c. 24.* & altera *per menſam* dicta, quando libertatis capiendæ gratiâ ſervus convivio domini adhibebatur; & de hac explicanda ſunt verba autoris initiô hujus fragmenti: *Venerat jam tertius dies, id eſt, expectatio liberæ cœnæ:* nim. qua dominus liberam aquam guſtaturos eſſe hîc promittit. *Reineſius.*

3. *pingas*] Hoc ſuſpectum eſt. Fuit nempe lapidarius Habinnas, uti liquet ex ſuperioribus. at lapidarii non pingunt. An legendum, *fingas?* nil definio. *Schefferus. pingas.* Elegantiæ causâ dictum. Et ſunt valde cognatæ hæ artes, fine, & forma. materiâ differunt.

4. *peractas*] pro MSi *petraitis*, & Patav. *petractis*. Schefferus: *petractis omnes pugnas*. Mallem pro, *petractis*, quod eſt nihili, *peractas omnes pugnas*. Quomodo apud Virgilium ſunt *peractæ cædes*, apud Ovidium, *peracta bella*.

5. *in fronte*] Putes rectiùs, *in frontem*, quia ſequitur, *in agrum*. Sed ſic & Inſcriptio vetus apud Gruterum p. 851. & Horat. 1 Sat. 8.

Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum.

Schefferus. Senſus verborum: Locus ſepulturæ ubi tu Habinna mihi monumentum es ſtatuturus, habeat *in*

fronte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] *Omne genus etiam pomorum volo ſit circa cineres meos, & vinearum largiter. Valde enim* [2] *falſum eſt, vivo quidem domos cultas eſſe: non curari eas, ubi diutius nobis habitandum eſt; & ideo ante omnia adjici volo:* HOC. MONUMENTUM. HEREDEM NON. SEQUATUR.

Cæterum erit mihi curæ, ut teſtamento caveam, ne mortuus injuriam

fronte i. ea parte quæ viam publicam ſpectat *centum*, *in agrum* i. quæ agros conjunctos habet *ducentos pedes.* Sic ferè Dionyſ. Lambinus ad adlata verba Horatii l. 1 Sat. 8.

1. *Omne genus etiam pomorum*] pro MSi, & Patav. *o. g. enim poma*, MS. *pomorum.* Reineſius: *Omne genus enim pomæ.* leg. *omne genus etiam:* quod reſpondet præmiſſo modò *præterea*, ut ſit loco συνδέσεως (*conjunctionis*): nim. iſtud volo, & hoc quoque. Solet aliàs τὸ *enim abundare* cum ſingulari gratia ſermonis; ut in iſtis *Plauti Perſâ a. 2, ſc. 2, v. 46. P. Malè operam locas. S. qui? P. Quia enim nihil amas, cùm ingratam amas.* & *Terentii Andr. a. 5, ſc. 2, v. 4. Imò enim nunc quàm maximè abs te poſtulo atque oro.* Sed hîc locum non habet ea figura παρελκύστου (*vocis vacantis, abundantis*); ſequitur enim proximo membrô orationis: *Valde enim falſum eſt.* Pro *pomæ* verò legendum *pomonæ.* Pomona eſt quod Græcè ὀπώρας, id eſt omnis generis fructus edules, qui autumnô matureſcunt, *Solinus c. 22 de Thule: larga & diutina pomona copioſa eſt:* quod *Dicæarchus* de Bœotia eſſe εὐόπωρον κ̀ θερινοῖς ὠνίοις ἄφθονον dixit. Vult igitur arboretum vel pomarium circa monumentum ſuum inſtrui, eſſéque ibi *vinearum largiter.* Maceriis, muris, ſeptis, ſepulcra claudi, ornari etiam ædificiis pertritum eſt; hortos iiſdem adjacere & addici adparet ex Inſcr. Gratianenſi 12, DCXXX. in qua Hermes quidam, *hi horti*, inquit, *uti optimi maximique ſunt cineribus ſerviant meis: ex horum reditu Curatores veſcantur natali meô, & roſam præbeant in perpetuum.* De vineis teſtatur lapis Sanct-Andreanus, quem V. C. *Carolus Sponius* Med. Collegiatus Lugdun. in Sequanis mihi deſcripſit; in eo profitetur Rufius quidam Satyrus, quòd ſuæ ſuorumque memoriæ ædificium cum vinea & muris, & ad tutelam ejus & ad cœnam omnibus incolis ponendam KL. Febr. ſicuti & rudecam in opus, ſc. vineæ, addiderit. Nim. fiebant iſta tam in tutelam, cuſtodiam cultumque monumenti, ut id integrum præſtaretur, per ſumtus refectioni neceſſarios, quàm ut è proventibus annuis conſtitutæ profuſiones, erogationes, & ſparſiones miſſilium exhiberi poſſent; ut pluribûs doceo *Comm. ad* 112 *Claſſis vj.* Schefferus: *pomæ.* Suſpicatur Nob. Heinſius, *pompæ.* Quid? ſi *pomi.* Sanè arbores ad ornatum ſepulchrorum adhibuiſſe, docent veteres. Vide Meurſium in Funere c. 41, ubi de buxo & palmite. Auguſti Mauſoleum circà alnos habuit, ut Strabo auctor eſt lib. v. Poſtremò Vlpianus l. æde ſacra ff. de Contr. Empt. nominatim *intra maceriam ſepulchrorum loca plura hortis, vel cæteris culturis ſervata* commemorat.

2. *falſum eſt*] Non concoquo! mallem, *ſalſum.* Cicero II de Orat. *Valde hæc ridentur: & hercle omnia, quæ à prudentibus, quaſi per diſſimulationem non intelligendi, ſubabſurdè ſalſéque dicuntur.* Schefferus. *falſum eſt.* Id eſt *vanum*, quodque veram humanitatis conſiderationem, & prudentiam agendi *mentitur.*

juriam accipiam : præponam enim unum ex libertis ſepulcro meo, cuſtodiæ cauſa, ne in monumentum meum populus cacatum currat. Te rogo, ut naves etiam monumenti mei facias plenis velis euntes: & me in tribunali ſedentem prætextatum, cum [1] *anulis aureis quinque, & nummos in publico de ſacculo effundentem; ſcis enim, quod epulum* [2] *dedi, et binos denarios:* [3] *facias, ſi tibi videtur, & triclinia: facies & totum populum ſibi ſuaviter facientem. Ad dexteram meam* [4] *ponas ſtatuam* Fortunatæ *meæ columbam tenentem: & catellam cingulo adligatam ducat : &* Cicaronem *meum : &* [5] *amphoras copioſas, gypſatas, ne effluat vinum : & unam licet fractam ſculpas, & ſuper eam puerum plorantem : horologium in medio, ut quiſquis horas inſpiciet,* [6] *velit, nolit, nomen meum legat. Inſcriptio quoque vide diligenter ſi hæc ſatis idonea tibi videtur.* [7] C. POMPEJUS. TRIMALCHIO. MAECENATIANUS HIC. REQUIESCIT. [8] HUIC. SEVIRATUS AB-

1. *anulis*] Antiquè pro *annulis*. Veteres enim conſonantes non geminabant.

2. *dedi, & binos*] pro MS. & Pat. *d. b.* Schefferus: *epulum dedi binos denarios*. Conjuctio hîc omiſſa videtur.

3. *facias*] MS. *faciatis*; ſi non *faciatur*, quod quidem confirmat ſecunda collatio Romæ inſtituta: ſed nihil opus tantum hujus compendiis tribuere : cui ead. p. *ingemeſcente*, *gipſadas*, aliáque clarè ſcripta objiciam.

4. *ponas*] MS. Patav. *pones*.

5. *amphoras copioſas*] vinô refertas. Quomodo Petronius in editis: *Fortunam copioſam cornu abundanti* dixit. *Schefferus*.

6. *velit, nolit*] Seneca in Apol. *Velit, nolit, neceſſe eſt illi omnia videre*. Idem.

7. C.] *Cajus*, vel *Gajus*; ut patet ex ſuperioribus.

8. HUIC. S. ABSENTI] Reineſius: Titulus, quem ſepulcro ſuo imponi voluit glorioſus iſte verbero Mæcenatianus prorſus ad formam priſci ritus factus eſt, accuratus & venuſtus; at clauſula VALE ET TU teſtatur de ſeculo non optimo, ut ἐπείσακτος (*ſubintroductus*) videri poſſit; priora enim interim ipſius Arbitri ſunto; qui conſonant cum antecedentibus quibus hunc hominem deſcripſerat. Dixi quæ debebant plura *Comm. ad Inſcr.* 14 *Cl. IV*. Cæterùm τὸ PLUS (in ſeqq.) pravum eſt: leg. PIUS. FORTIS. FIDELIS. *Pietatis* laudem ſibi rapit ſceleſo, cujus ne micam quidem habebat, nec enim uſquam dicitur Deos, ſacra, templa curaſſe; *fortitudinis*, nim. ejus in tricliniis & cubiculis : *in præteritos annos ſe retro agens & validus in voluptatibus quaſi juvenis exultabat :* fidelitatis, quam in cuſtodiendis, quæ domini incuriâ & ſtupore clepſerat, adhibebat, quippe παλαίτερον (*olim ſervus*). Et hæc quidem poſſunt ſub ſchemate dicta capi; iſtud autem è vero quod NUNQUAM PHILOSOPHUM AUDIVERIT: quippe oſor erat omnis liberalis doctrinæ, *literis* pueros *inquinari & fatuos reddi* delirabat, prorſus non *Mæcenatianus*.

HUIC

ABSENTI. DECRETUS. EST. CUM. POSSET. [1] IN. OMNIBUS. DECURIIS. ESSE. TAMEN. [2] NOLUIT. PIUS. FORTIS. FIDELIS. EX. PARVO. CREVIT. [3] SESTERTIUM. RELIQUIT. TRECENTIES. NEC UNQUAM. PHILOSOPHUM. AUDIVIT. VALE. ET. TU. † *Hæc ut dixit Trimalchio, flere cœpit ubertim;*

† *Encolpius.*

HUIC SEVIRATUS. Auget ſplendorem hominis, abſenti decretum fuiſſe honorem, tanquam ſugienti irrogaſſent. Eadem verò ratio Seviratûs ſic collati, qui GRATUITI, i. e. gratiæ pro meritis referendæ, in lapidibus frequentiſſimi: ad 99 Cl. I.

1. IN. O. DECURIIS.] Intelligendæ ſunt Decuriæ Quinque, in quas digeſti erant, quos Prætores Vrbani è Civium potioribus, ut eſſent Iudices cauſarum planarum minutarumque legebant. Earum unam fuiſſe Senatoriam è *Cicer.* 1 *Verr.* obſervamus. Vocabantur illi ita lecti, miſſique in peculiare album *Selecti*, *Selecti Iudices*, *Iudices de Selectis*, *Iudices Selecti* ex v Decuriis; ut oſtendo ad *Inſcr.* 113 *Cl. vj.* In ſaxis multa eorum mentio eſt; in libris, niſi ſi apud Ciceronem & Senecam non ferè reperiuntur. In Coloniis & Municipiis legiſſe tales videntur Duumviri conſenſu Populi; vel etiam argumento 3 CCCCLXXV; & 2 MXCIX apud *Gruterum*, Ordo Decurionum, Auguſtalium, & Plebs univerſa. *Th. Reineſius.*

2. NOLUIT. PIUS. FORTIS] Sic nimirum Dn. Reineſius, pro priori: NOLUIT. PLUS. FORTIS. FIDELIS. EX. Nec MS. errore hîc caret, ubi ſic legitur: *eſſe, tamen voluit plus fortis fidelis ex.*

3. SESTERTIUM. R. TREC.] Divitiarum famam aucupabantur etiam vilia capita. Sup. de ſervo, *quinquaginta millibus exiſtimant mortuum.* Stolidum autem maximè, quòd ſummam patrimonii titulis ſepulcralibus inſeri curarent. Fecerat noſtro ſimilis Staberius, qui teſtamentô id caviſſe, conſtitutâ in hæredes pœnâ ni parerent, & quantum quiſque accepiſſet in marmore faterentur, dicitur. Præſtat de eò audire *Horatium* 2, *Sat.* 3 ita philoſophantem:

--- --- quid ergò
Senſit, cùm ſummam patrimonI inſculpere ſaxo
Heredes voluit: quo ad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium & cavit nil acriùs, ut ſi
Fortè minùs locuples uno quadrante periret
Ipſe videretur ſibi nequior. ---

nim. ſolum divitem clarum, fortem, juſtum, ſapientem & regem, & quicquid volet, futurum; in pauperem iſta nequaquam cadere exiſtimaverat. *Reineſius. Trecenties Seſtertium*, i. e. trecenties centena millia ſeſtertiûm, ſeu Philippicorum 750000. I. Lipſ. Hæc verò ſumma nequaquam reſpondet ſchemati ejus eorumve quos in Satyrico Arbiter principaliter exagitat, ut tot locis animadvertere fuit, quorum aliquot tetigi ad verba, *niſi quis Corinthum habeat.* Et *ſeſtertiûm trecenties* trullam myrrhinam Arbiter moriturus fregit, quò menſam Neronis exheredaret, ut prima p. habuimus; ſeſtertiûm trecenties etiam Titus, ſuprà in Fragmento hoc, filio ſuo reliquit; ſeſtertiûm trecenties, infrà, commune diteſcere cupientium votum fuiſſe, totidemque Eumolpum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

tim; flebat & Fortunata: flebat & Habinnas. tota denique familia, tamquam in funus rogata, lamentatione triclinium implevit. Imo jam cœperam etiam ego plorare, cum Trimalchio: ‡ Ergo, inquit, cum ſciamus nos morituros eſſe, [1] quare non vivamus? Sic vos felices videam, [2] conjiciamus nos in balneum, meo periculo non pœnitebit. Sic calet tamquam furnus. † Vero, [3] vero, inquit Habinnas, de una die duas facere nihil malo: ‡ nudiſque conſurrexit pedibus, & Trimalchionem [4] gaudentem ſubſequi. Ego reſpiciens ad Aſcylton: Quid cogitas? inquam; ego enim, ſi videro balneum, ſtatim exſpirabo. [5] Aſſentemur, † ait ille, & dum illi balneum petunt, nos in turba exeamus. ‡ Cum hæc placuiſſent, ducente per porticum Gitone ad januam venimus: ubi canis catenarius tanto nos tumultu excepit, ut Aſcyltos etiam in piſcinam ciderit: nec non ego quoque ebrius,

‡ *Trimalchio.* † *Habinnas.* ‡ *Encolpius.* † *Aſcyltos.* ‡ *Encolpius.*

pum in Africa fundîs habuiſſe, quin Trimalchionem uno naufragio trecenties HS. amiſiſſe, nec ſenſiſſe deprehendemus, ut taceam Senecæ menſas. Sic verò exacta arte hæc celantur. Dicemus tamen *Seſtertiûm Trecenties reliquiſſe*, poni pro perfectiſſimis divitiis quales votis Trimalchionis mortalium ditiſſimi reſpondebant, ut patet ex jam dictis.

1. *quare non vivamus*] Petronius in editis:

Sic erimus cuncti, poſtquam nos auferet Orcus:
Ergo vivamus, dum licet eſſe bene.

Schefferus. Vibius Gallus Rhetor apud *Senec. Contr.* 14. *Convivæ certè tui dicunt, Bibamus: moriendum eſt.* Th. Reineſius.

2. *conjiciamus*] Petron. in editis: *in eundem locum me conjeci.* Schefferus. A cœna Trimalchion ad convivas dicit; *conjiciamus nos in balneum.* Eſt contra morem Romanorum hoc, qui loti cœnitarunt: Suprà. Sed meminerimus à Petronio hîc deſcribi hominem ἐξάνθρωπον, παράνομον, ἀντίνομον, αὐθάδη, ἄμικτον (*non-hominem, præter & contra communem morem agentem, ſibi placentem, aliis miſceri nolentem*) & prorſus ſui ſenſus. *Reineſius.*

3. *vero* &c. *nihil malo*] Scio, apud Ciceronem in de *L L.* 1; *& Terent. Adelph.* III, *ſc.* 2, illud *vero* poni etiam ab initio periodi; ſed hîc vel repetitio demonſtrat, eſſe legendum, *vere, vere.* Reſpondetque hoc ſuperiori, *non pœnitebit. nihil malo.* Suſpicio eſt, ſcripſiſſe noſtrum, *nihil metuo*, i. e. non metuo, non adverſum mihi eſt. Sic Terentius, *nihil audio ipſum.* Schefferus. *Verò*, hîc eſt verè. Gellius: *Veróne an falsò, incertum.* & refertur ad præcedens, *quare non vivamus?* hoc ſenſu: *Verè, verè: cùm ſciamus n. m. q. n. vivamus?* ego certè meo locô *nihil malo* quàm tecum, ô Trimalchio! *de una die duos facere.*

4. *gaud. ſubſequi*] *gaudentem* L. leg. *gradientem*, gradus moventem ad balneas. *Reineſius. Subſequi*, puto rectè ſe habere, ponique pro *ſubſequi cœpit*, vel *ſubſeqnebatur*, notiſſima narrantium figurâ. *Io. Schefferus.*

5. *Aſſentemur*] MS. in marg. *aſſentem. al. abſentem.* Id verò eſt quod in præcedentibus monui, notas hujus

ebrius, qui [1] etiam pictum timueram canem, dum natanti opem fero, in eundem gurgitem tractus ſum. Servavit nos tamen atrienſis, qui interventu ſuo, & canem placavit, & nos trementes extraxit in ſiccum. Et Giton quidem, jam dudum [2] ſe ratione acutiſſima redemerat à cane; quicquid enim à nobis acceperat de cœna [3] latranti ſparſerat, at ille [4] avocatus cibo furorem ſuppreſſerat. Cæterum cum algentes utique petiſſemus ab atrienſe, ut nos extra januam emitteret: † Erras, inquit, ſi putas te exire hac poſſe, qua veniſti. [5] Nemo unquam convivarum per eandem januam emiſſus eſt. alia intrant, alia exeunt. ‡ Quid faciamus? homines miſerrimi, & novi generis labyrintho incluſi, quibus lavari jam [6] cœperat notum eſſe. Vltro ergo [7] rogamus, ut nos ad balneum duceret. projectiſque veſtimentis, quæ Giton in aditu ſiccare cœpit, balneum intravimus, anguſtum ſcilicet, & ciſternæ frigidariæ ſimile, in qua [8] Trimalchio rectus ſtabat;

† *Atrienſis.* ‡ *Encolpius.*

jus non perinde magni faciendas.

1. *etiam*] MS. pro Patav. &.

2. *ſe ratione*] pro MS. & Patav. *ſervatione.* Schefferus: *ſervatione acutiſſima.* Puto hîc, *ſe ratione acutiſſima*, ſcribendum eſſe. Sane *ſe* requirit ſequens *redemerat*, quod cum altero vocabulo malè junctum peperit præſentem lectionem.

3. *latranti ſparſerat*] cani objecerat. Horat. III Carm. 15. *Deſine.*

--- ſtellis nebulam ſpargere candidis.

de *latrante* diximus ad Phædrum noſtrum. *Io. Schefferus.*

4. *avocatus*] MS. pro Patav. *evocatus.* Schefferus: *evocatus cibô.* invitatus, allectus. Ita Silius lib. VII.

Evoca tè liquidis piſcem penetralibus eſcâ.

Reineſius: *Evocatus*, leg. *revocatus* à lacratu, demulſus offarum jactu.

5. *Nemo convivarum per*] Reineſius: Veteribus Sapientibus eſt traditum, *Portam ingredi nefas qua exieris*; apud *Cæl. l. 4 Ant. c. 7.* alio verò ſenſu. Neque in balneo licebat exire quâ ingreſſi fuiſſent. *Luc. in Hippia* Ἀποτρεπομένῳ ἔνεστί σοι μὴ τὴν διὰ τῶν αὐτῶν οἴκων αὖθις ἐπανιέναι (*loto tibi non licet eadem domûs parte egredi*).

6. *cœperat notum eſſe*] Credo quia in piſcinam ceciderant. Sed non diſſimulabo, videri legendum, *votum eſſe*, propter algorem nempe, ut ſe balneô calfacerent. *Schefferus.* *Quibus lavari jam cœperat notum eſſe.* Mens eſt: Quid faceremus, labyrintho incluſi, caſu paulò antè lavati & adhucdum algentes, balneum ultro intramus ſic jubente neceſſitate. Hoc nondum eſt *votum*: obſtat enim vel dimidia parte *miſerrimos* dici, quòd non potuerint emitti.

7. *rogamus*] MS. *rogavimus.*

8. *Trim. rectus ſtabat, ac ne ſic quidem* &c.] Locus ſanè obſcurus; quem tamen diſtinctione juvi, cætera ſine mutatione ſic capiam: *Trimalchio rectus* nimirum nudus *ſtabat*, ac *ne ſic quidem* inſuper (vel juxta, æquè, &c.) *put. e. a. l. effugere* i. evitàre. *Actionem* hic licèt generaliſſimè accipiamus prout etiam verba complectitur, ut in *gratiarum actio.* Cic. pro Planco: *Quamquam à te nullam gratiarum actionem exſpectabam.* & ipſum *agere*, eſt

gerere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

bat ; ac ne ſic quidem putidiſſimam ei actionem licuit effugere : Nam nihil melius eſſe dicebat , quam [1] *ſine turba lavari. & eo loco* [2] *ipſi aliquando piſtrinum fuiſſe. Deinde , ut laſſatus conſedit , invitatus balnei ſono diduxit* [3] *uſque ad cameram os ebrium , & cœpit Menecratis cantica lacerare , ſicut illi dicebant , qui linguam ejus intelligebant. Cæteri convivæ circa labrum manibus nexis currebant , &* [4] *gingiliſmo ingenti clamore exſonabant : alii autem, aut reſtrictis manibus anulos de pavimento conabantur tollere : aut poſito genu cervices poſt terga flectere , & pedum extremos pollices tangere. Nos dum alii* [5] *ſibi ludos faciunt ,* [6] *in ſolio , quod Trimalchioni parabatur*

gerere. Reineſius : *ac ne ſic quidem.* Senſus poſcit ut deleamus negativam & legamus : *ac ſic quidem put. ei act. licuit effingere :* nim. quòd nudus in turba ſtaret & lavaret. Habebatur hoc autem inter Romanos flagitium , *Cicer. 9 Ep. 22 ad Patum.*

1. *ſine turba l.*] Nimirum quaſi *erectus* & nudus *ſtans* , tamen in turba lavari erubeſceret. Hæc eſt illa *put. actio.* Reineſius : Senſus poſtulat etiam hîc, ipſáque ratio fabulæ , ut legamus , *in turba*; vocaverat enim convivas ſuos ad balneum , habebatque inde συλλουτροῦντας *(ſimul lavantes)* plures.

2. *ipſi*] MS. & Pat. *ipſo.* Schefferus : *eo loco ipſo.* Mallet Nob. Heinſius , *ipſi.*

3. *uſque ad cameram. & cœpit Menecratis*] Camaram ſup. dixit pro tecto , laqueari , ſeu tabulato ſupero triclinii : hîc oris pars ſuperior θολωτὴ convexa ſeu fornicata intelligenda eſt , quam Græci οὐρανὸν , *Poll. l.* 2 , & ὑπερῷον , Latini palatum vocant. Cæterùm inter characteres ruſtici habet *Theophraſtus c.* 5 τὸ ἐν βαλανείῳ ᾄδειν *(in balneo canere).* Vidimus nos , qui ſub novacula modò caneret modò ſibilaret , aſſo ſcil. ore ; erat autem quinquaginta annorum puer. De Menecrate citharœdo , caro Neroni Aug. *Suet. cap.* 30 nihil curandum eſt ; Mæcenatis, qui mollitiem veſtitu , inceſſu , victu cæterîſque etiam in ſtilum admiſerat , carmina intelligenda ſunt ; quorum aliquot libros conſcripſiſſe ferunt ; qui fragmenta ejus cùm ſolutæ tum ligatæ orationis collegerunt ; extant multa apud *Senecam* , qui in hominem ambiguus eſt : Ep. 19, 101, 114, 120. Benè , *Mæcenatis cantica blateravit* ἀπόνȣ *(rejecti)* & interfecti pudoris nebulo , qui Mæcenatianum ſe quoque præſcripſit in tabula , quæ ſuprema ejus contineret , cùm tamen Mæcenati literatorum fautori eſſet diſſimilimus. *Reineſius. Menecrates* , poëta Comicus. Suidas.

4. *gingiliſmo*] pro MSi , & Patav. *gingilipho.* Schefferus : *gingilipho.* Suſpicor *gingiliſmo* ſcribi oportere. Heſych : γιγγλισμὸς , γαργαλισμὸς ἀπὸ χειρῶν , γέλως *(gingiliſmus , titillatio ex manibus , riſus).*

5. *ſibi ludos faciunt*] Verſus vetus apud Varronem , citante Nonio in Cernuus. *Sibi paſtores ludos faciunt cernui.* Io. Schefferus.

6. *in ſolio quod T. parabatur*] MS. & Patav. edit. *i. ſolo q. T. periiapatur* , ſed MS. in m. *al. parabatur. Solium* eſt vel thronus , vel vas balneare ; de utroque inferiùs, priore quidem ſignificatu hîc in Fragm. de poſteriore in editis ad verba , *circa ſolium ſedentibus.* Poſſis in utravis accipere ſignificatione , propendeo tamen ad priorem.

Deſcen-

tur deſcendimus. [1] *Ergo ebrietate diſcuſſa in aliud triclinium deducti ſumus, ubi Fortunata diſpoſuerat lauticias; ita ut ſupra, lucernas,* [2] *æneolosque piſcatores notaverim: & menſas totas argenteas, cali-*

Deſcendimus in ſolio, i. in loco h. e. locum qui ſolium continebat, ut Virgil. *vina coronant* i. crateres: metonymiâ contenti pro continente. Schefferus: *in ſolo, quod Trimalchioni periiapatur.* Videtur corrigendum: *in ſolio, quod Trimalchioni per duos aptatur, deſcendimus.* Illud *in ſolio deſcendimus*, ſimile eſt *in balneo ſequi*, quod initiô habuimus. *Per duos* autem cenſeo, quia poſt *per* in voce *periiapatur* ſequuntur duo *i*, quæ puto eſſe numeralia. *Solium aptatur*, ut *convivium aptatur* apud Pomponium Nonio teſte. *Naves aptantur* apud Sueton. Tib. 94. Reineſius: *In ſolio quod Trimalchioni periiapatur.* Vera ſcriptura, *pyriabatur*, i. e. calefiebat, accendebatur pro Trimalchione. Πυριᾷν & πυριάζειν, ἀπὸ πυρὸς (*à* πῦρ *ignis*) Græci dixere pro eo, quod Latini fovere, fomentare, calorem exteriùs inducere. Πυρίζειν ſuffire, ſuffo- πυρίασις fomentum ſive ſiccum, ſive care. Πυρία & humidum, una θεραπειῶν medicarum & multi usûs. Vetus & bonum iſtud Græcum Latino-Barbari ſuum fecerunt, dixeruntque pro ſumta licentia *pyriare*. Sylvat. Pand. c. 578. *Pyriare, fomentare, evaporare*, (in edit. *pyriaſe* fortè è πυριάσαι) *pyriaſis fomentatio, evaporatio.* Vocarunt etiam *ſtuffam* cùm membra ſuffumigantur vel fumum & calorem per embolum excipiunt: eſt apud *Guain. tr. de ægr. matr. cap.* 5, 17, 22. & *l. de baln. c.*4. indéque verbum *ſtufare*, id eſt, vaporare. *Gilbertus Pract. P.*7. *de hydr. matr. Stuphetur cum decocto diverſarum herbarum:* quod Græcis θυμιᾷν & ὑποθυμιᾷν. Per *ſolum* autem vel *ſolium*, quod pyriabatur Trimalchioni, intelligenda eſt cella ſudationis aſſæ, in quam loti ſe conferebant, ut vaporis calidi adpulſu corpora exſuctîs humoribus otioſis deplerentur & ad convenientem ſiccitatis temperiem redirent; eadem *vaporarium, æſtuarium*; veteribus *Celſo* & *Vitruvio Laconicum*, etiam *caldarium*; *Luciano* in *Hippia*, ubi de partibus balnearum, ἠρέμα θερμὸν οἴκημα (*cella leviter calida*).

1. *Ergo ebrietate diſcuſſa*] Hiant iſta, quia deſunt quæ in pyriaterio, in quod deſcenderant, contigerint & quomodo exierint. Ea verò ipſa quoque ſupplere debuit ille, qui integrum cum ſuis fabulis, ludis, & lavationibus convivium nobis dare poſſe exiſtimavit, & Petroniano texto ſuos ſubinde pannos non quidem vetuſtate commendabiles illos, ſed novitate barbara ſolùm ſpectabiles adſuit. *Reineſius.* Fallitur ſubinde, quod pace venerandi ſenis dixerim, ut vel ex præcedente Nota liquet.

2. *æneolosque piſcatores*] Quid hîc faciunt piſcatores? num & illi inter lautitias muliebres? Fateor me hæc non expedire. *Schefferus.* *Lautitiæ* ſunt mundities, aut magnificentia in veſtitu, ac epulis. Feſtus, Voſſius, alii. Notavit hîc Encolpius *ſuprà, lucernas, & æneolos piſcatores, & vinum in conſpectu ſaccô deſluens.* Videtur igitur ſaccus aut colum hoc, ceu canalis protenſus è lacu ſuperne viniſluo, in quo *piſcatores*. Tale quid ſuprà, ultra 4 *Marſyas garum piperatum fundentes*, habuimus etiam in *circulo cupæ*, de quo apophoreta pendebant, lacunari tanquam cœlô demiſſo. Et noti ſunt penſiles veterum horti, totæque ferè Ægyptiæ Thebæ. Reineſius: *æneolosque piſcatores.* Quid *piſcatores* faciant inter utenſilia muliebria, repoſita in cubiculo, nemo facilè dixerit. Legendum putabam *na-*

 ſcatores.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

caliceſque circa fictiles inauratos : & vinum in conſpectu ſacco de fluens. Tum Trimalchio : ‡ Amici, inquit, hodie ſervus meus [1] *bar batorian*

† *Trimalchio.*

ſcatores. Medici Latini ex Italiciſmo *naſcalia*, *naſtalia* vocant. *Silvat. Pand. c.* 562. *Guilb. Varign. l.* 16, *c.* 4. *Anton. Guainer. tr. de ægrit. matr. cap.* 13, 17, 34. quæ *Hippocrates* προσθετὰ, προσθέματα τὰ πρὸς τὴν μήτρην, *Paulus* κάθετα : alii πεσσοὺς, *peſſos*, *peſſaria.* Sunt autem peſſi in coni ſeu cunei formam è ſpeciebus medicamentoſis coactis, effigiati, teretes, certæ longitudinis & craſſitiei magdaleones qui ſerico, *petiave* lineâ obducti loculis mulierum uterô laborantium intruduntur; differunt autem pro ratione morbi, ut ſint alii emollientes, alii adſtringentes, alii aperientes, *Paulus l.* 3, *cap.* 62; alii abſtergentes, alii anodyni : *V. Nicol. Alex. antidotar. ſect.* 83. Etiam πεσσὸν φθόριον qui fœtum corrumpere & abortum accerſere poteſt, nominat *Hippocrates* ἐν Ὅρκῳ (*in Iuramento*). Eos à ſimilitudine & uſu duciculorum ſeu ducillorum, qui cunei ſunt lignei æneive doliorum foraminibus obdi ſoliti, οἱ κρινολεκτοῦντες (*vulgari noſtrô*) adpellant *Mutter-Zapffen.* Pudeat efferre clariùs, cui fini inter ſcruta & mundum ſcil. ſuum habuerit Hippia ἀνδρομανὴς (*viros inſanè appetens*) & pruriens ejuſinodi peſſulos; nefanda nequiſſimarum τριβάδων (*frictricum*) chirurgia è ſpurcalibus Gentilium nota eſt Eruditis. Supereſt tamen de iſto loco aliud quoque ſuſpicari, ſed tendens eódem; fortaſſis τὸ *piſcatores* è Græco *priapiſcatos* corrupiſſe deſcriptorem. Inter μοτῶν linamentorum, tentarum ſeu turundarum quæ vulnerum ulcerumque cavis induntur à chirurgis, ſpecies eſt etiam μοτὸς ὁ πριαπισκωτὸς *Galeno in Iſagog. c. ult.* i. e. in formam faſcini virilis faſtigiatus, & indè τὸ *aneolos*, ſubintellectо ſubſtantivô, referetur ad materiam; τὸ *priapiſcotos* formam indicabit; tale quic fuit id quod Fortunata inter lautitias ſuas habuiſſe h. l. dicitur, i. e. *aneol priapiſci.* Et hoc probabilius eſt priore illo de *naſcatoribus*; quod non eſſet Petronianum, quippe ſeculis natum proximîs; *priapiſcotum* autem vetus & Petronio ſummo Græcanicæ doctrinæ cupitore & feliciſſimo imitatore dignum.

1. *barbatoriam*] pro MSi, & Patav. *babatoriam.* Etiam hoc aliis explicandum relinquo. Puto tamen, *barbatoriam* ſcribendum. Gloſſæ Philoxeni : *Barbatoria*, πωγωνοκουρεία. Intelligo hoc autem, de ſolenni *barbæ raſura*, cùm primùm ponitur, & conſecratur deo, quod veroſimile eſt factum cum pompa & convivio. Imò docet apertè Iuvenalis Satyr. III, v. 186.

Ille metit barbam, crinem hic deponit amati
Plena domus libis venalibûs. ---

Adde ibi interpretes, & quæ de ritu hoc notavit Hottomannus in de Barba, cap. 6. *Schefferus. Servus meus barbatoriam facit.* In optimarum vocum cenſum *barbatoriæ* dictionem reponunt Gloſſæ veteres bonæ notæ, quam aliubi præterea fruſtra quæſieris. Hanc porrò, declinante tandem cum Imperio, linguæ Romanæ proprietate atque nitore, ſequioris ævi ſcriptores *barbitondiô* expreſſerunt. Porrò barbatoriam facere idem ſonat ac barbam facere. Ita Plautus unguentariam, ita Tullius naviculariam facere, pro unguenta & naves facere dixerunt. Barbatoriam exercendi ſeu faciendi munus ſervi tantùm implebant apud Romanos. Vt enim apud eos perſonæ ſplendidæ utebantur ſervîs ad omne genus officii, Pignorio, & T. Popma referentibûs ex profeſſo : Sic etiam ad barbam,

batoriam facit, homo, præfiſcini, frugi, [1] *& mi carus. Itaque* [2] *tangomenas faciamus, & uſque in lucem cœnemus.* † *Hæc dicente eo gallus gallinaceus cantavit, qua voce confuſus* Trimalchio *vinum* [3] *ſub menſam juſſit effundi, lucernamque etiam mero ſpargi; imo anulum* [4] *trajecit in dexteram manum, &,* ‡ *Non ſine cauſa, inquit,* [5] *hic buc-*

† *Encolpius.* ‡ *Trimalchio.*

bam, ex quo Mena venit in urbem, annô CCCCLIIII Vrbis conditæ, velut in fine libri 3 R. R. Varro author eſt. Nec debet vox iſta intelligi tantùm de prima barbæ raſura, quæ fiebat quidem ritu exquiſitiore; ſed & de cæteris, quas quoties luberet (lubebat autem ſæpiſſime) inſtituebant: Præcipuè verò, cùm apud ſuos hoſpitari, aut cum illis aliiſve recumbere, convivari atque gaudere volebant. *I. C. Tilebom.*

1. *& mi carus*] pro MSi, & Patav. *micarius.* Suprà in editis: *Nec victoria mi placet parata.* Schefferus: Suſpicor ſcribendum, *& mi carus. Mi* pro *mihi.* Reineſius: *micarius.* Lego, *amicarius,* & interpretor προαγωγὸν, προαγωγέα, cui ſtudium & artificium eſt amicas amatoribus conciliare & vetitarum conventionum internuncium agere: ille ipſe ſcilicet quem ſuprà *agagam* vocavit, i. e. lenocinatorem, lenatorem. Exercebant enim lenoniam præ reliquis ſervi; & lenones ipſi quid aliud quàm fæx ſervilis? teſtis vetus tàm Græca quàm Latina Comœdia. *Diomedes l.* 1 *Grammat.* ἐρωμενοπαίδαρχος ἐρωμενοπώλης, ἐρωμεναγρευτὴς, *amicarius:* poſſis πορνοκάπηλον, πορνοτελώνην, πορνοκόπον, ut *Menander*, dicere. Verbo *Amicare* pro placare, amicum reddere utitur Papinius 3 Theb. v. 470. *M. Alanus Inſul. in de planctu Nat.* ſæpiſſime; *ſummæ de arte prædic. c.* 28. *quos honeſtis ſermonibûs amicare debebas, venenô detractionis eis inimicare ſtudes: lib.* 4 *anti-Claud. c.* 8. *inimicum ſidus amicat.* Verſificator Lexicus manuſcr.

Cautus amicat eum, quem munere reddit amicum

Si quis amicatur nobis, fit noſter amicus.

Contrarium *inimicare* legimus apud *Horat. l.* 4 *C. ult. Auguſtin.* 1 *Confeſſ. c.* 18. *Sidon. l.* 5. *Ep.* 19. *P. Bleſenſem ſerm.* 51. *qui fideli animæ inimicantur: & M. Alanum l. d. frequenter, inprimis f.* 319, a, *edit. Antv. Ex oppoſito, veritati falſitas inimicans ſtabat attentior.*

2. *tangomenas f.)* Tilebom. opinatur, hîc, & ſuprà leg. *tingomenas f.* à tinguendo terram, ſeu pavimentum merô, ut Horatiana, *ait*, pulſat canitque lyra, *Od.* 14, *lib.* 2 Carminum: — — *& mero*

Tinget pavimentum ſuperbô
Pontificum potiore cœnis.

3. *ſub menſam*] Pro MS. & Patav. *ſ. menſa.* Facilis lapſus, emendatio juſta.

4. *trajecit in dexteram manum*] tranſtulit. Cornel. Nep. vitâ Att. c.3. *Ac ne illa peregrinatio detrimentum aliquod afferret rei familiari,* (Athenas) *magnam partem fortunarum trajecit.* Io. Schefferus.

5. *hic buccino*] ablativ. à *bucinus*, vel *buccinus* (canor buccinæ) quod Patav. dederat. in MS. eſt *bucinuus*, poſtremum tamen *us* in tenui compendio, ut vel plus, vel minus forſan indè poſſis elicere; ſed proximè ſic conjicio, *bucinuus.* Schefferus: *hic buccinus.* Adſcribam, quod habet Barthius lib. 39 Adver. 6 ex Iſidori libro Mſ. Differentiarum: *Mirum,* ait, *unde habeat, quòd buccinum, clangorem dicat.* Subdit deinde verba Iſidori. *Buccina, eſt tuba, qua ſignum datur in hoſtem; buccinus eſt ipſe clangor.* Cogitent hîc eruditi. Nam apud noſtrum *buccinus* non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

buccino ſignum dedit; nam aut incendium oportet fiat: aut aliquis in vicinia [1] *animam abjiciet. Longe à nobis; itaque quiſquis hunc indicem attulerit corollarium accipiet.* † *Dicto citius de vicinia gallus adlatus eſt, quem Trimalchio juſſit, ut* [2] *æno coctus fieret.* [3] *Laceratus igitur ab illo doctiſſimo coco, qui paulo ante de porco aves, piſceſque fecerat in cacabum eſt conjectus; dumque Dædalus potionem ferventiſſimam haurit, Fortunata mola buxea piper trivit. Sumptis igitur* [4] *matteis reſpiciens ad familiam Trimalchio:* ‡ *Quid vos, inquit, adhuc non cœnaſtis? abite, ut alii veniant ad officium.* † *Subiit igitur alia claſſis, & illi quidem exclamavere,* ‡ *Vale Gai: hi autem, Ave Gai.* † *Hinc* [5] *primum hilaritas noſtra turbata eſt; nam cum* [6] *puer non inſpecioſus inter novos intraſſet miniſtros, invaſit eum Trimalchio, & oſculari diutius cœpit. Itaque Fortunata, ut* [7] *ex æquo jus firmum*

† *Encolpius.* ‡ *Trimalchio.* † *Encolpius.* ‡ *Familia.* † *Encolpius.*

eſt canor, verùm cantor, ſive is, qui canit. Sanè cum legatur *buccina*, & *buccinum*, uſurpeturque de re, non videtur repugnare *buccinus*, de perſona. Niſi planè putemus, ſcripſiſſe noſtrum, *hic bucciniô ſignum dedit*, quod videtur rectius.

1. *animam abjiciet*] ſe ipſum ſpoliabit vitâ. Ita *vitam expellere* dixit Tacitus 16 Ann. c.19. *Schefferus.*

2. *æno coctus fieret*] Et ſuprà, *mei coci etiam vitulos aheno coctos ſolent facere.* Valeſius in diſſertat. *coctum facere*, pro *coquere* barbarum eſt. Quid verò? *facere gratum*, pro *gratificari*. Terent. *facere ſcriptum*, pro *ſcribere, ſcribamve eſſe.* Gell. *facere fortunatum*, pro *fortunare, augere*, &c. Plaut. Cogitandum.

3. *Laceratus*] Sciſſus in partes. Suprà: *Cæterum ad ſcindendum aprum non ille Carpus acceſſit, qui altilia laceraverat.* Et ſic Petronius in editis: *Proceſſit ſtatim ſciſſor, & ad ſymphoniam ita geſticulatus laceravit obſonium.* Scheffer.

4. *matteis*] vel potiùs *mattyis* ex Græco ματτύην, omnis cibus pretioſius. *matteas* tamen uſurpat Seneca, ac procul dubio Sueton, & Arnob. adducente corruptam lection. *mattea* Voſſio. Sic verò *matteis* pro MS. & P. *matheis*. Schefferus: Suprà, *matteis*. mattyæ, ut jam dixi, pretioſa quævis epula, Suidæ, & Athenæo tragemata, menſæ ſecundæ, &c.

5. *Hinc pr.*] Scribo, *Hic primum.* Schefferus. Quidni *hinc*, complectens ſimul cauſam, & tempus. Nec proin *primùm* abundat, hoc enim totum antecedens cœnæ tempus reſpicit.

6. *puer non inſpecioſus*] Novè, ſed invenuſtè & infabrè formavit: (*Papinius*, indecorem: *Tacitus* indecorum dixiſſet τὸ δυσειδῆ, δύσμορφον) prorſus, ut incupidum *Afranius*, inſtudioſum pro ἀμαθεῖ, καὶ ἀμελεῖ *Appul.* inſincerum *Cyprianus*, inactuoſum *Auguſtinus*, inpromtum *Cæl. Aurel.* & illa ſemi-Latinorum, *ineloquens, indeficuus, incurialis, infinibilis, infertilis, irruinabilis*, ejuſque monetæ alia. *Reineſius.* *Inſpecioſus*, mihi ſpecioſius videtur quàm *inſpeciatus* Tertulliani, cujus tamen emuncta Latinitas ſcimus quanti fiat.

7. *ex æquo*] Sic quidem nunc juxta MSm, & tertiam Romæ collationem, in litt. Dn. Lucii, pro Patav. *ex quo*, quod mihi tunc multò meliùs placebat, & jam placet, ut apparebit ex notula

ſirmum adprobaret, maledicere Trimalchionem cœpit, & purgamentum, dedecuſque [1] prædicare, qui non contineret libidinem ſuam. Vltimo etiam † adjecit, [2] canis. ‡ Trimalchio contra [3] confuſus, offenſus convitio calicem [4] in faciem Fortunatæ immiſit. Illa tamquam oculum perdidiſſet exclamavit, manuſque trementes ad faciem ſuam admovit. Conſternata eſt etiam Scintilla, trepidantemque ſinu ſuo texit: imo puer quoque officioſus [5] urceolum frigidum ad malam ejus admovit, ſuper quem incumbens Fortunata gemere, ac flere cœpit. Contra Trimalchio: † Quid enim, inquit, [6] ambubaja [7] non me miſit, ſi de mactra illam ſuſtuli, hominem inter homines feci? at

† *Fortunata.* ‡ *Encolpius.* † *Trimalchio.*

notula poſt Schefferianam; præſertim cùm videam quàm exiguô literulæ mutatio, trajectio, defectus, abundantia in hoc MS. conſtent: ſic mox habebimus, *urceolum frigidum*, MS. *in cœlum f. dipondiarius*, MS. *depund. immo. efundi*, &c. *Ex quo jus firmum. ex æquo jus firmum* legit Heinſius, i. e. ut probaret, id demum firmum eſſe jus, quod ſit æquum. *Schefferus.* Non video quid hîc ſit difficultatis. Fortunata ex ſubitaneo complexu & oſculis pueri, firmiter ſua opinione probavit, i. *approbavit*, jus conſuetudinis inter Trimalchionem & cinædum. Vel, immota ſtatuit *firmum jus* durare inter pathicum hunc & maritum. *ut*, hic eſt *quippe*; ſimileſque prorſus modi loquendi, apud Quintil. *Nec ignoro quos transeo, nec utique damno*, ut *qui dixerim in omnibus eſſe utilitatis quid.* Cic. *Hoc quia perſpicuè verum eſt, nihil attinet* approbari.

1. *prædicare*] compellare, vocare, dicere. Plaut. Pſeud. 1, ſcen. 2.

Vt civitas nomen mihi commutet, meque ut prædicet.
Lenone ex Ballione, regem Iovem.

Io. Schefferus.

2. *canis*] i. e. impudens. Terent. Eunuch. IV, ſcen. 7. *Ain vero, canis? ſiccine agis?* I. Schefferus.

3. *confuſus, offenſus*] Hoc *offenſus* gloſſam puto eſſe τȣ *confuſus*. Schefferus.

4. *in faciem Fortunatæ immiſit*] conjecit. Petronius in de Reip. ſtatu turbato:

In medias immittite lampadas urbes.

Scheffer.

5. *urceolum frigidum*] Suſpicabar primò, *urceolo frigidam.* Nunc nîl muto. Admovet frigidum urceolum ad malam, ut tumorem deprimat, quem immiſſus faciebat calix. Nos hoc fine cultrum frigidum imponere ſolemus. *Idem.*

6. *ambubaja*] *Ambubajas*, mulieres fuiſſe impudicas & infames, ſuſpicari licet: & ita putat Porphyrio, quem plerique ſecuti ſunt. Sic dictæ, vel ab *am* ſeu *an* circum ſignificante, & *Bajarum* loco amœniſſimo voluptatumque pleno: vel à Syriaco *ambub, tibicen.* Sueton. in Nerone: *Cœnitabat nonnunquam & in publico, naumachia præcluſa, vel Martio campo, vel Circo maximo, inter ſcortorum totius urbis, ambubajarumque miniſteria.* Lambinus. Acron.

7. *non me miſit, ſi de mactra illam ſuſtuli*] pro MSi, & Patav. *n. m. m. ſe de machillam illam s.* Tilebom. ſic reſtituo hunc locum ſanè corruptiſſimum. *ſede maxillam illi ſuſtuli. hominem inter homines feci.* Schefferus: *non me miſit.* Scribo pro his valde corruptis: *Quid enim, inquit, Ambubaja, non me miſit, ſi de mactra illam ſuſtuli; hominem inter homines feci.* Dicit, ſuſtuliſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

at inflat ſe tamquam rana, & [1] *in ſinum ſuum conſpuit;* [2] *codex, non mulier. Sed hic, qui in pergula natus eſt ædes non* [3] *ſomniat. Ita Genium meum propitium habeam,* [4] *curabo domata ſit* [5] *Caſſandra caligaria. Et ego, homo* [6] *dipondiarius, ſeſtertium*

illam *de mactra*, quòd paupercula fuiſſet antè, ipſéque eam feciſſet divitem. Nam mulieres plebejæ ipſæ conficiebant panem. Plin. lib. 18, c. 10. *Ipſi panem faciebant Quirites, mulierumque id opus erat ſicut etiam nunc in plurimis gentibus.* Imò erant inter ſervitia, *mulieres, quæ panem coquunt*, uti novimus ex Vlpiano lib. 12 ff. de Inſt. vel inſtrum. leg. Qualis erat fortè hæc ipſa Fortunata. *Miſit*, eſt, *omiſit, miſſum fecit*, ut ſæpe. *Si*, eleganter, pro *ſiquidem*. Virg. 1 Georg.

Liber & alma Ceres, veſtro ſi munere tellus
Chaoniam pingui glandem mutavit ariſta.

Servius ibi: *Si, ſiquidem.* Adde cætera. Reineſius in ſuis addendis poſt illa ſuperiùs, ad verba, *ſed hac eupatria providet omnia.* adducta: *ſi de mactrilla illam ſuſtuli.* De *mactrilla* ſatìs, puto, liquidum feci; ſed nec premendum videtur quod interea cogitanti & recogitanti occurrit. Fortaſſis Petronius Græcum ματρυλλεῖον adhibuit, legendumque *de matrylleo*. Ματρυλλεῖον autem locus ἐν ᾧ γραῦς διατρίβουσαι ἐδέχοντο τοὺς βουλομένους καταμεθυσθῆναι, *Suidas:* i. e. ganea, taberna, ubi eſtur & potatur. Specialiùs *Heſychio* ματρυλλεῖον τόπος τῶν πορνευόντων, τουτέστι πορνεῖον, ὅπου μαστρωποὶ, ἢ οἱ μαυλισταὶ διέτριβον (*matrylleum locus ſcortantium, i. e. lupanar, ubi lenones commorabantur*). & utroque prior *Pollux. lib.* 7. πορνεῖα, οἰκήματα, ματρυλλεῖα (*lupanaria, cellulæ, matryllea*). Vtramvis ſignificationem, utramvis lectionem recipiamus, conditio infelicis iſtius Fortunatæ nim. fuiſſe alumnam fornicis, extractamque è lupanari, notabitur.

1. *in ſinum ſuum conſpuit*] maledicendo marito. Dicitur de eo, qui ſe ipſum lædit in aliis, qui ſibi ipſi nocet. *Io. Scheffferus.*

2. *codex*] ſtipes, ſtulta. Terentius Heaut. *Quæ ſunt dicta in ſtultum, caudex, ſtipes, aſinus, plumbeus.* Schefferus.

3. *ſomniat*] pro MSi, & Patav. *ſomniatur*. Si enim prævaricatori noſtri calamo ſtandum, etiam *vinus*, & *faciatur* Patavinus debuiſſet imprimere. Schefferus: *ſomniatur*. Deponenter, pro *ſomniat*. Sed hoc nuſpiam eſt obſervatum. Quare ſuſpicor, poſtremam Syllabam malè adglutinatam eſſe, & fortaſſe fuiſſe: *ſomniat. Ac ita.* Reineſius: *hic qui in pergula natus eſt, ædes non ſomniatur.* à contrario ſenſu, *neminem excelſi ingenii virum humilia delectant & ſordida: Sen. Epiſt.* 39.

4. *curabo*] *domata ſit.* Hoc anomalon, ut & præcedens *ſomniatur*, non abſolvi poſſent barbariſmô, niſi Florus *domaverunt*, & Tertullianus *edomator* dixiſſet. Habere tamen utrumque intra calcata & obſoleta rectum eſt. *Th. Reineſius.*

5. *Caſſandra caligaria*] Caſſandra ob proterviam notata apud veteres, & eſt Triphiodorus, poëta, cui propterea κυνομυῖα (*impudens ut canis & muſca*) dicitur in Excidio Trojano, ut alicubi notavit Iunius. Itaque ſic vocat Fortunatam per convitium Trimalchio. *Caligariam* autem dicit, locô *militaris*, quaſi quæ ornata ſit caligîs, proprio militum calciamentô. *Caligarius* aliàs eſt apud Plinium lib. 34, cap. 14. *Schefferus. Caſſandra caligaria.* Convitium à ſtomachante marito jaci in uxorem intelligimus; at quid ſignificet, & unde tractum, minùs: neque enim antonomaſia hîc locum habet, ut Caſſan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

tium centies accipere potui. Scis tu me non mentiri. [1] *Agatho unguentarius* [2] *here* [3] *proxime ſeduxit me, &, Suadeo, inquit, non patiaris*

Caſſandræ, quæ fuerat filia Priami, virgo, σύνευνος οὐδενὸς, παρθένος ἁγνὴ (*nulli concumbens, virgo intacta*), ut eſt in Characteribus Trojanorum *Iſ. Porphyrog.* nomine eam adpellaverit. Quod autem Caſſandram pater Priamus apud *Tryphiodorum* in Il. ἁλώσει (*excidio*) vocat κακόμαντιν θρασυλάλον κυνομυῖαν, *vatem malam, audacem, impudentem*), ob vaticinii ingrati, & quod falſum vellet, libertatem eam corripit, & ἐπιθετίζει (*ſic depingit*), nec inde ſequitur ipſum Caſſandræ proprium nomen ea figurâ, qua Vlyſſem pro vafro, Neſtorem pro prudente, Catonem pro ſerio, Tanaquilem pro imperioſa fœmina, Ædonem pro παιδοφόντῃ (*liberorum interfectore*) dixerunt, ad improbis moribûs mulierem torquere voluiſſe Petronium. Librarii inſciti eſt, qui pro eo, quod non intelligebat ſcripſit aliud notum ſibi, & autoris elegantiam hac ſordicula ſuâ fœdavit. Primæva ſcriptura, *caſauras alicaria.* Κασαύρα, κασαυρὶς, κασωρὶς proſedam lupam ſignificat, dixi ſuprà. Alicaria, quòd vel piſtrino obnoxia fuiſſet, ut modò; vel eo ſenſu quo apud *Feſtum alicariæ mulieres* exponuntur proſtibulæ. Data jam vera lectione non opus ultrà habemus fingere, *caligariam* dici, quod *caligîs*, habitu militari, *ſuerit ornata* Fortunata. Imò ſuprà ejus venientis in triclinium phæcaſias in auratas fuiſſe dixerat Petronius; qui ipſe *in Editis olim p.* 33 Lugd. militibus removet *phæcaſiatos eſſe*; & à Fortunata igitur etiam removendum caligatam fuiſſe. Simul è Petronio corrigendus error *Douſæ*, qui *l.* 1. *Præcidan. cap.* 20 phæcaſia muliebris calceamenti genus fuiſſe negat. *Reineſius. Caſſandra caligaria. Caſſandræ*, quantum mihi conſtat, binæ celebrantur; *altera* Priami & Hecubæ filia, quæ capto Iliô, occiſoque ſponsô, vitiata eſt ab Ajace Oileo in templo Minervæ: in prædæ verò diviſione Agamemnoni ceſſit, cumque eo Clytemnæſtræ & Ægiſthi inſidiîs occiſa: *altera* Iobate nata, Bellerophontis conjux. Poſſuntque hæc variè torqueri. Nam, utræque fuerint caſtæ & extra animi maculam, tunc ſenſus foret: *tu Caſſandra vis videri debereſque eſſe, ſed quæ illis caligæ gregariorum in bello i. mores culpandi minimè adhæſerunt, tibi oppidò hærent, ut vel ex hoc caligario tuo auſu, & invectiva in me videre fuit.* Collineo autem in *Caſſandra* ad antiphraſin (q. parum aut minimè talis), non ad antonomaſiam. In MSo ſic legitur: *curabo domata ſi Caſſandra caligaria.*

6. *dipondiarius*] à *dipondio*, id eſt, aſſibus duobus, quod in veteribus Petronianis legitur. Sic *ſeſtertiarius*, ſic *centenarius* in ſuperioribus. *Schefferus. Dupondiarius*, vel *dipond.* hîc eſt duorum aſſium poſſeſſor: nam æris pondo antiquitus as erat, ferebaturque æs & crumena non zonâ, ſed in humeris, ut hodienum in Suecia fit. Hoc igitur Trimalchio vult dicere: ego cùm vix ultra duos aſſes adſcenderem, poteram tamen nanciſci uxorem *centies ſeſtertium*, i. 250000 Philippeorum.

1. *Agatho unguentarius*] MS. *agato u.* Patav. editio: *Agato, unguentaria.* Schefferus: *unguentaria.* Vnguentariam memorat Plinius 8, c. 5. Reineſius: *Agato.* leg. *Agatha* vel *Agathoſa*, Agathuſa: dixi de tali nominum forma *in Eponymol.* lit. A.

2. *here*] heri. Ita Plautus locis pluribûs, Iuvenalis, alii. *Schefferus.*

3. *proxime ſeduxit*] abduxit ſeorſum in proximum. Petroniana edita: *ſeduxit me paululum à turba.* Idem.

1. At

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

tiaris genus tuum interire. [1] *At ego, dum bona huic ago, & nolo videri levis, ipſe mihi aſciam in crus impegi. Recte curabo* [2] *me unguibus quæras: &, ut depræſentiarum intelligas quid tibi feceris:* Habinna, *nolo ſtatuam ejus in monumento meo ponas, ne* [3] *mortuus quidem lites habeam. Imo, ut ſciat me poſſe* [4] *malum dare, nolo, me* [5] *mortuum baſiet.* † *Poſt hoc fulmen Habinnas rogare cœpit, ut jam deſineret iraſci:* ‡ *&,* [6] Nemo, *inquit*, noſtrum non peccat; homi-

† *Encolpius.* ‡ *Habinnas.*

1. *At ego, dum bona huic ago, & nolo videri levis*] MS. *a. e. d. bonatus a. & n. v. l.* Patav. editio pro *levis*, *lenis. dum bonatus ago.* Hoc deſperatè corruptum eſt. *nolo videri lenis.* Haud dubiè corrigendum: *& volo videri lenis.* Schefferus Ergo: *At ego dum bene huic ago, & volo videri lenis. Ago* pro *facio* apud Plaut. ſæpe, & alios. Id eſt, dum è re quod hujus eſt facio, & lenitati ſtudeo, aſciam mihi, &c. An etiam *at ego dum blandus ago, & nolo videri levis, ipſe mihi*, &c. *quemadmodum dicimus nudus ago*, &c. Reineſius: *bonatus. aſciam.* Queritur de infelici matrimonio & incommoda uxore. Velim legere: *At ego dum aporiatus ago* i. e. dum in angore animi & triſtitia vivo. Ἀπορία eſt in re difficili inopia conſilii & περὶ πόρου, de evaſione, dubitatio, ſollicitudo, perplexitas & ad hanc proxima deſperatio. Ἀπορεῖν, ἐξαπορεῖν, eſt ambigere, neſcire quî ſe malo circumſtante quis expediat. Verbô *aporiari* hoc ſenſu uſus eſt vulgaris interpres Eſa. 59, v.16: & 2 ad Cor.4,8. *Order. Vital. l.* 10 *hiſt. Eccl. Iſti nimiam egeſtatem in itinere pertulerunt & pœnè uſque ad mortem aporiati ſunt: & lib.* 13. *nimia penuriâ & fame antequam proprios lares contigiſſent, aporiati ſunt.* Verbo *aporiare* ſignificatione depauperandi (pauper n. Latinis, qui Græcis βά-πορος, ἄπορος, πανήπορος) uſus eſt *Petrus Bleſ. ſerm.* 22. *Vernaculos & domeſticos tuos aporiabis*; & *Philippus rex Franciæ in teſtamento an.* 1190, *apud Rigordum: qui per tallias noſtras aporiati ſunt.* Proverbiô verò dicit ſe ſuo ſibi jumentô malum accerſiviſſe, & unde commoda ſperabat ex eo contra animi ſententiam accepiſſe damnum. *M. Seneca* 3 *Contr.* 5. *in ſecurim incurris, & carnificem ultro vocas.* Illud tractum ex fabula de Lycurgo Rege Edonorum in Thracia, qui cùm odiô Bacchi vineta exſcinderet immiſſo furore à Libero *unum ſibi pedem amputavit*, *Hyg. fab.* 132. Variant, ut in talibus amat fieri; nam ſunt qui filio Dryanti crura obtruncaſſe, etiam qui interfeciſſe narrant: *Apollod. l.* 3 *Comm. mythol. lib.*5, *c.*13, *p.*485,503. De hoc ipſo Lycurgo proverbium aliud Petronii, *Lycurgo crudelior*, exponendum eſt. Sævitiæ enim ejus modum, quod viatores hoſpiteſque comprehenſos εἰς μόρον ἕλκειν, mactare, eorumque capita manus pedeſque portis ſuis præfigere ſoleret, graphicè depingit *Nonnus Dionyſ. lib.* 20. Sed hæc ſunto locô παρεισορήματος (*delibatæ vix obiter hiſtoriæ*).

2. *me unguibus quæras*] omiſſa eſt conjunctio *ut*, ſicut ſolet ſæpe in talibus, *unguibus* porrò *quærit*, qui unguibûs ſtudet eruere ac effodere ſepultum è terra. *Schefferus.*

3. *mortuus quidem*] etiam poſt mortem. *Scheffer.*

4. *malum dare*] Ita Plautus, Terentius, alii. *Idem.*

5. *mortuum baſiet*] Quod aliàs faciebant conjuges, cognati proximi, amici in ſignum priſtini amoris. Confer Kirchmann. 1 Funer. c. 5.

6. *Nemo noſtrum non peccat*] MS. *ne-* *mo*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

homines ſumus non Dii. † *Idem & Scintilla flens dixit, ac per Genium ejus,* [1] *Gajum adpellando, rogare cœpit,* [2] *ut effrangeretur. Non tenuit ultra lacrymas Trimalchio, &* ‡ *Rogo, inquit, Habinna ſic peculium tuum* [3] *fruniſcaris, ſi quid perperam feci in faciem meam inſpue. Puerum baſiavi frugaliſſimum, non propter* [4] *formam, ſed quia frugi eſt.* [5] *decem partes dicit : librum* [6] *ab oculo legit :* [7] *pretium ſibi de diariis fecit :* [8] *arciſellium de ſuo paravit, & duas trullas.*

† *Encolpius.* ‡ *Trimalchio.*

mo non n. p. Schefferus : Hæc ſententia pridem ponitur in editis.

1. *Gajum*] Sic & ſuprà familia & actuarius, non *Cn.* aut aliter.

2. *ut effrangeretur*] MS. *ut effrangeret.* Schefferus : *effrangeretur.* Mitigaretur, & pateretur ſe per tot preces ſuperari. Ovidius ſimplici ſic uſus eſt 8 Met. v. 508.

Nunc animum pietas, maternáque nomina frangunt.

Pariter Lucanus 1, v. 364.

--- pietas patriique penates
Quanquam cæde feras mentes animaſque tumentes
Frangunt. Io. Schefferus.

3. *fruniſcaris*] pro *fruaris*, antiquè, & cum accuſat. Fuit & ſuprá.

4. *formam, ſed*] MS. pro Patav. *f. ejus, s.*

5. *decem partes*] Suprà, *partes centum. partes* 4. ubi vide.

6. *ab oculo*] à primo aſpectu. *Schefferus.*

7. *pretium*] locô MSi, & Patavini *thretium.* Schefferus : *thretium ſibi de diariis fecit.* Lego, *pretium ſibi de diariis fecit.* Littera initialis in voce *thretium* malè ex fine præcedentis vocabuli adglutinata eſt. ſequens vero eſt inverſa illa, quam ſubſtituimus. *Pretium facere de diariis*, pro *pretium diariorum facere*, quod dicitur, ut *pretium facere laboris, operæ* ac ſimilium. Ovid. 1 Amor. 10.

Et pretium, quanti gaudeat, ipſa facit.

Diaria, ſunt unius diei alimenta tenuia ſervorum, ut Petronius uſurpavit in pridem editis. Horum fiunt pretia, cùm venduntur. Quod ſolebant ſervi frugi, genium defraudando ſuum. Vide Terent. Phorm. 1, ſc. 1.

8. *arciſellium de ſuo par. & 2 trullas*] *Arciſellium* exigua eſt ſella arcuata, ab *arcus*, & *ſella*, arcus, ûs, &, i Varroni. dictum ut *biſellium*, *ſubſellium.* Quod *arciſellium* in honorem domini ſervus fabricâſſe exiſtimandus : eſt enim ſella arcuata, thronus, h. e. ſolium, ſella auguſta (Gloſſæ.), qualis Trimalchionem decebat, & habuimus paulò antè aliquid *de ſolio, quod Tr. parabatur.* Sic pro MS. & P. *artiſſelium.* Schefferus: *artiſſelium.* Prodigioſa vox, de qua quid faciam, ignoro. Suſpicabar, *arciſolium*, intelligebamque inſtrumentum, ſolis radiis arcendis, quod eſt aliàs *umbraculum.* Nunc relinquo aliis cogitandum. Reineſius: *artiſſelium.* Laudat artificium ſervi, quòd in opere lignario excellat. leg. *arciſellium*; arcuata ſella eſt. *Arnob. lib.* 2, *arquata ſellula, acus, ſtrigil, pollubrum, ſiliquaſtrum, trulla, lancicula.* De enallage literarum *c* & *t* modò dictum. Formârunt autem ut *bicellium*, quod pro domo duas habente cellas dixere, & ut *biſellium*; quod pro ſella duplice vel duobus ſedilibûs, prorſus ut Græci δίφρον, currum, q. δίφορον, quòd in eo duo veherentur; extatque *in Notis Tir. & Sen. Comm.* 4, *t.* 3, procul dubiô acceptum ex Inſcriptionibus. Ex his enim didicimus HONOREM BISELLII proprium fuiſſe Coloniarum & Municipiorum, viriſque bene meritis ab Ordine & Populo conferri conſueviſſe. Hinc in Sueſſa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

trullas. Non eſt dignus, quem in oculis feram? ſed Fortunata vetat.

ita

Sueſſana 3, CCCCLXXV, C. Titio Chreſimo AUG. Liberto Ordo Decurionum & Auguſtalium & Plebs univerſa honorem Biſellii quo quis optimo exemplô in Colonia habuit, decrevit, quòd pro ſalute Imperatoris munus gladiatoriæ familiæ de pecunia ſua ſecundum dignitatem Coloniæ ediderit: & in Abellana 2, MXCIX, Cn. Prætorius Sevir Auguſtalis adpellatur BISELLIARIUS; quòd in publico vel bigîs vehi, ut volunt quidam, vel ſella duorum capace, vel duabus ſellis uti, i. e. duobus locîs ipſi, beneficiô Ordinis, ſpectare liceret. Ab iſto more Laberius jocum in M. Tullium, quòd duabus ſellîs ſedere ſoleret, traxit: eſt in *M. Sen. Contr. declam.* 3. *Macrob. lib.* 2 *Saturn.* 3; *& lib.* 7, *cap.* 3. *& duas trullas.* nim. è ligno tuticulas, quarum agitatu in ollis cibi conteruntur, & commiſcentur, Græcis τυρύναι ſunt κινητήρια τῆς χύτρας. Alias ſignificationes, quæ plures ſunt & relatæ *à Dalech. ad Plin. lib.* 34, *cap.* 2, nihil huc faciunt; uti nec illa è gemma pergrandi excavata cum manubrio aureo Antiochi regis Syriæ potoria apud *Cicer.* 4 *Verr.* Anonymus in litt. Dn. Lucii ex Italia: *artiſſelium de ſuo paravit, & duas trullas.* Loquitur de ſervo frugi, qui genium ſuum defraudans, ac de quotidiano demenſo comparcens, paupertinam ſibi paraverat ſupellectilem. Inaudita vox *artiſſelii*, ut multæ aliæ in hoc ſcripto. Quodſi *artiſelium* reſcribamus, pronum mox erit pro *arta ſella*, & anguſta, atque humili, qualis ſervum non dedecebat, interpretari. Niſi aliud ulcus hîc ſubeſt, & ἀπὸ τοῦ ἄρτου, à pane, deducta ſit vox. Cùm enim jungat mox *duas trullas*, vaſa ſcilicet vinaria, id primùm curæ eſſe debuit ſervo non improvido, ſervandi panis, vinique inſtrumenta parare; ac *artiſelium* hîc idem ſit quod panarium, vel arca, aut repoſitorium panis, ἀπὸ τοῦ ἄρτου (*à pane*) & συλᾶν (*prædari*), *artiſylium*, *artiſelium*, quia illic colligatur panis veluti furtivus ac diariis detractus. *Artophorum* reperio ap. Athen. 4, i. e. genus inſtrumenti aut repoſitorii in quo panem geſtabant, plexis conſtans viminibûs aut virgîs; nobis eſſet *gerla*, quam ita pariter dictam autumo, ſicuti artophorum à gerendo pane, quaſi *gerulam*. V. de veterum ſellis, Marmor Piſanum de honore Biſellii Val. Chimentelli, nuperr. Bononiæ edit. Non diſpliceret *artiſelium* pro artiſylium ſi vel ap. Latinos, vel Græcos (quorum Æoles ferè υ in ω, η, ι mutant) exempla facilè transeuntis y in e ſuppeterent. niſi forſan apud Latinos *mattea*, ex ματτύη, pro quo tamen ap. Suetonium, alios, corruptè mactea, & juxta Græcum, *mattyas* legas. Trullas hîc capio pro affabrè factis vaſis ligneis, latis & profundis, ex quibus utut parum aptis potabant. Iuvenal. Satyr. 3.

Si trulla inverſo crepitum dedit aurea
fundô. & Horat. l. 2 Sat. 3.
Qui Veientanum feſtis potare diebûs
Campana ſolitus trullâ vappamque profeſtîs.

Vbi Dionyſ. Lambin. *trulla* genus eſt vaſis, ſeu poculi vinarii, ut declarat hic locus ap. M. Tullium 4 de Accus. *Erat etiam vas vinarium ex una gemma pergrandi, trulla excavata cum manubrio aureo.* Adi Varron. l. 4 de L. L. Nec video, cur non huc magìs quadret, ac laudi detur, juxta *thronum*, quem, H. Grotius ad Macrob. arcuatam ſellam ex Gloſſis (ſic quidem interpretamenta vocant, & Lexica) exponit, *vas* menſæ *potorium* ex arte feciſſe, quàm culinarium tudiculæ inſtrumentum, *cochlear*.

ι tibi videtur [1] *fulcipedia? Suadeo* [2] *bonum tuum concoquas mil-ι, & me non* [3] *facies ringentem, amaſiuncula;* [4] *aliquando expe-ιris cerebrum meum. Noſti me, quod ſemel deſtinavi* [5] *clavo tra-ιli fixum eſt. Sed* [6] *vivorum meminerimus. Vos rogo amici, ut ιbis ſuaviter ſit; nam ego quoque tam fui, quam vos eſtis, ſed virtute ιea ad hoc perveni.* [7] *corcillum eſt quod homines facit, cætera quiſquilia omnia.* [9] *bene emo, bene vendo. alius alia vobis dicet. felicitate*

1. *fulcipedia*] Etiam, quid hoc ſit, ιn diſpicio. Pars poſterior convenit ιm Græco παιδεία (*inſtitutio, diſci-ιna*). Num ſcribendum, *dulcis pedia*. ιhefferus. *Fulcipedia*, credo quaſi ιlibûs *fulcienda*, propter vitium con-ιuum, vel temporaneum. Erat ve- paulò antè Fortunata unà cum ιintilla ebria, & vix nunc ebrieta-ιm diſcuſſerant, ut ex ſuperioribus ιnſtat. *Fulcipedia*, ut ſtapes, -- pia, à ο & peſ. Reineſius: *fulcipedia*. Lego, ι*cipedia*. Trimalchion iratus invehit ι uxorem à pedum vitio captata oc-ιſione, nominatque falcipediam, ιεπανύποδα, ἀρπήποδα, h.e. cui eſ-ιnt *crura ſimulent quæ cornua Lunæ*, ut ιcatur *Mart. 2 Ep.* 35; vel quòd cru-ι in orbem panderet, ut loquitur *Pe-ιonius*, poplites habens divaricatos ιfrà coëuntibus talîs: adpellant ta-ιs valgos, βλαισοὺς, *krumbein*. Ana-ιgia excuſabit τὸ *falcipedia*, etſi nuſ-ιam præterea legeretur. Eſt enim ιud *Feſtum acupedius, acuipedius, aqui-ιdius, acipedius, cui præcipuum in cur-ιndo acumen, & acupes*, è Græco ὠκύ-ιους. Item *quadrupedius*, quod eſt *in ιloſs. Latino-Germ. Haganoënſi*. Et *tri-ιdia*, τριπόδης, τρίπους, ſcabellum ιipedaneum: ſellulam ruſticanam ιdpellat *Sulp. Severus Dial.* 2, quam ιalli *tripediam*. Fortaſſis *Falco* apud ιomanos cognomen etiam à cru-ιm falcatorum forma, q. Falcipes, ιalcipedius.

2. *bonum tuum concoquas*] felicitate ιa utaris, eaque vivas contenta; illam ιatiaris. Ita Cicero τοῦ *concoquere* uti-ιur. *I. Schefferus*.

3. *facies*] Lege, *facias*. Tilebom.

4. *aliquando*] MS. pro Patav. *alio-quin*.

5. *clavo trabali*] pro MSi, & Patav. *c. tabulari*. Schefferus: *clavo tabulari*. magno, firmo, quo in conjungendis tabulis ligneis utimur. *Tabulare* namque, quod ad ligneas ſpectat tabulas, habeſque hoc vocabulum apud Plinium lib. 34, c. 9. Videtur in animo habuiſſe, quod legitur in Cicerone Verr. 5. *Vt hoc beneficium, quemadmodum dicitur, trabali clavô figeret.* Quanquam cùm hîc ſit *trabalis clavus*, non *tabularis*, cogitandum fuerit, an ſe rectè habeant noſtra. Nam & Horatius 1 Carm. de Fortuna:

> *Te ſemper anteit ſæva Neceſſitas*
> *Clavos trabales, & cuneos manu*
> *Geſtans aëna.* ---

6. *vivorum meminerimus*] Cicero de Fin. 5. *Veteris proverbii admonitu, vivorum memini*. Schefferus.

7. *corcillum*] pro MSi, & Patav. *coricillum*. Tilebom. *coricillum*. ſcribe, *corycillum*. Schefferus: *coricillum*. Hoc non aſſequor: mallem, *corculum*. Plinius 7, cap. 31. *Cato corculos apud Romanos nominatos refert, qui ſapientiâ præpollebant*. Niſi vis, *corcillum*, ut ſit, *cor, corculum, corcillum*, ſicut *os, oſculum, oſcillum*. Tilebomeni *corycillum* eſt à corycus. Heſych. κωρύκος, θυλάκων, i. e. ſacculus. Diminutivum κωρίκιον, parva bulga. Quid jam innuat T. intelligere pronum.

8. *quisquilia*] Gloſſæ Philoxeni: *Quisquilia*, σκύβαλα, (*reijcula, purgamenta*). Scheffer.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

felicitate diſſilio. Tu autem [1] *ſtertera, etiamnum ploras? jam cura... fatum tuum plores. Sed, ut cœperam dicere, ad hanc me fortuna...* [2] *frugalitas mea perduxit. Tam magnus ex Aſia veni, quam h...* [3] *candelabrus* [4] *eſt. Ad ſummam, quotidie me ſolebam* [5] *ad illu... metiri, & ut celerius* [6] *roſtrum barbatum haberem, labra de lucer... n...*

9. *bene emo*] peritè, doctè. Sic, *aſſimulare bene*, apud Terent. in Andria. *Schefferus.*

1. *ſtertera*] Hoc quid ſit verbi planè ignoro. Probarem potiùs: *Tu autem ſtercoraria.* ſeu mavis, *quercera:* quomodo vocatur febris quartana. *Iactas me*, inquit Lucilius, *ut febris quercera* ſive *querquera.* Tilebomen. *ſtertera.* Convitium eſt, extempore per iram formatum, ut ſolet in talibus, & apud Plautum frequens eſt, à *ſtertendo,* quaſi quæ ignava ſit, & ſomnolenta. *Schefferus.* Non video Fortunatam ignaviæ poſſe inſimulari. In antè editis Encolpius: *Cœpi ſciſcitari, quæ eſſet mulier, quæ huc atque illuc diſcurreret.* quæque ibi, & in Fragmento ſequuntur. Paulò ſuprà Trimalchio: *Niſi argentum compoſuerit, niſi reliquias pueris diviſerit, aquam in os non conjiciet.* Ejus tamen mox *Habinnas furtim conſurgens ebriæ pedes corrigit, & ſuper lectum immittit.* A balneo ipſa *mola piper trivit*, ut non diſpiciam *ſterteram* aliò quàm ad ſomnolentiam ex potu trahi poſſe. Reineſius: *ſtertera.* Huic nec analogia favet, nec autoritas. *Arbiter*, puto, dixiſſet *ſtertoram* vel *ſtertoroſam*, i. e. vel ſomniculoſam & ignavam, vel cum ingrato & crepero pectoris ſtridore ſonitu & roncho ſive dormientem ſive reſpirantem, ſive loquentem. Κέρχνοι & κερχνασμοὶ apud *Hipp.* & *Galenum* ſunt ſoni in thorace ac ſtridores reddentes reſpirationem difficiliorem; quæ inde κερχνώδης ἀναπνοὴ: ipſi, qui ita laborant, κερχνώδεες & ῥεγχώδεες. Ejus formæ bene Latina plura laudari poſſent; ſed hæc nunc malui exhibere: canoroſus, clamoroſus, coloroſus, doloroſus, fœtoroſus, fragoroſus, livoroſus, nidoroſus, pudoroſus, rigoroſus, ſaporoſus, ſonoroſus, ſqualoroſus, timoroſus, valoroſus, vaporoſus, vigoroſus. *ſtertera.* Multa ſunt in L. L. quorum terminatio vix exacta analogiâ ſubſiſtit; ut, *mulciber* à *mulceo*, non ſic *tuber* à *tumeo*; *faber* à *facio*, non ſic *ſartor* à *ſarcio*, &c. In ſubitaneis igitur ſuffecerit evidens ſignificatio, & qualisqualis analoga terminatio, ut *gibbera, crepera, armigera*, ſic *ſtertera.* Eſtque aliud originatio, aliud derivatio.

2. *frugalitas*] probitas, innocentia.

3. *candelabrus*] Cæcilius apud Nonium. *Memini ibi candelabrum ligneum ardentem.* Scheffer.

4. *eſt. Ad ſummam*] pro MSi, & Patav. *eſt ad ſumma. q.* Tilebom. lege, *ad ſummam.* Schefferus: *ad ſumma.* Lege: *Ad ſummam*, & à præcedentibus ſepara per punctum. Non eſt alia frequentior formula in Petronio, etiam olim divulgato. Cæterùm hoc vitium paulò poſt recurrit.

5. *ad illum metiri*] MS. & Patav. *a. i. me uri.* Schefferus: *ad illum me uri.* Corrige: *ad illum metiri*, candelabrum ſcilicet, ac ſic explorare incrementa meæ ſtaturæ.

6. *roſtrum*] os. Plautus Menæch. 1, ſcen. 1. *Apud menſam plenam homini roſtrum deliges.* Varro Peripl. 2. *Itaque videas barbato roſtro illum commentari.* Similiter Lucilius Sat. 9. vide Nonium in *Roſtrum.* Schefferus. *roſtrum barbatum. lucernam.* Ex antiqua Coſmetice hoc eſt, dignumque *Arbitrô*, qui de Medicinæ peritia ſubinde tàm jocô quàm ſeriò oſtentata nobis cognitus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

na ungebam. tamen ad delicias femina [1] *ipſimi domino annos quatuordecim fui;* [2] *nec turpe eſt quod dominus jubet. Ego tamen, &* [3] *ipſi meæ dominæ ſatisfaciebam. ſcitis quid dicam. taceo quia non ſum* [4] *de glorioſis. Cæterum, quemadmodum Di volunt, dominus in domo factus ſum; & ecce cœpi ipſimi cerebellum. quid multa? coheredem me Cæſari fecit,* [5] *& accepi patrimonium laticlavium.* [6] *Nemini tamen nihil ſatis eſt: concupivi negotiari. Ne multis vos morer, quinque naves ædificavi:* [7] *oneravi vinum,* [8] *& tunc erat*

gnitus, ut docuimus paſſim horum Scholiorum. Deoleo verò lucernario eſt apud *Aetium Tetr.* 1, *ſcen.* 1, *lit. E.* id curandæ τεlχοῤῥοίᾳ & alopeciæ, producendiſque pilis adhibuiſſe veteres teſtatur compoſitio medicamenti ex adipe urſino, adarce, muſcerda, pice liquida, & oleo è lucerna, apud *Alexandrum Trall. lib.* 1, *cap.* 1. Th. Reineſius.

1. *ipſimi*] pro *ipſi mihi*, hoc eſt, in utilitates meas, ad mea commoda. Sic exponit illud *mihi* ſcholiaſtes vetus Barthio laudatus ad 3 Theb. Statii. ubi ſic poëta, v. 14.

--- *raperent mihi funditus Argos.*

Mihi, ait, *meo commodo*. Schefferus. In MS. eſt, *ipſi mi domini.*

2. *nec turpe eſt quod dominus jubet*] Sup. 69. *Quid ſervus peccavit, qui coactus eſt facere?* Hauſit ab Oratore Q. Haterio, qui in defenſione libertini, domino morem gerentis, dixerat, *Impudicitiam in ingenuo crimen eſſe, in ſervo neceſſitatem, in liberto officium.* Reineſius.

3. *ipſi meæ dominæ ſatisf.*] Honeſto vocabulô rem turpem eloquitur: ſic in editis ſuprá. Eadem verecundiâ ex ore Pythagoræ εἴδειν *(ſcire, cognoſcere)* dixit *Iambl. in* 1, *c.* 9: ſcire, Pollio de Zenobia, & χρησιμεύειν *(utendum ſe præbere, morem gerere)* de infando pueri miniſterio è Diocle Laërtius in Cratete. *Reineſ.*

4. *de glorioſis*] *De* pro *ex* poſuit: ita *Sen. præf.* 5. *non ſum de judicibus ſeveriſſimis*; ita *Cicero, Orator non ſanè de minoribus.* ita autor ſuprà: *de una die duos facere nihil malo: Cocus de porco aves piſceſque fecerat:* & *athletæ de magna turba*, quanquam hoc aliter quoque interpretari liceat. *Idem.*

5. *& accepi* &c.] MS. & Pat. *& accepit.* Schefferus: *& accepit patrimonium laticlavium.* Poſſis ad præcedens, *cerebellum* referre. Mihi tamen rectius videtur, *accepi.* Patrimonium *laticlavium* eſt, ſenatorium, quod ante Senatorii fuit. Cæterùm qui fuerint hi Senatorii, aliàs & Laticlavii vocati, docet prolixè Caſaubonus ad Suetonii Auguſtum cap. 38, cui ſimul addi poteſt Neronis cap. 26. Puto autem hoc velle, factum officioſitate ſua, ut poſt mortem domini, ſubſtitueretur ipſe à domina, fieret maritus ejus, & mox hæres una cum Cæſare bonorum anteceſſoris ſui ſimul atque domini, qui fuerit laticlavius.

6. *Nemini nihil ſatis eſt*] Repete hîc quæ Schefferus ſuprà ad, *nihil boni*, ſeu *nemini nihil boni facere oportet*, ex Plauto, & Lucilio adduxit. Reineſius: *Nemini tamen nihil ſatis eſt.* Sen. conſol. ad Helv. cap. 11. Cupiditati nihil ſatis eſt; Naturæ ſatis etiam parum.

7. *oneravi vinum*] Et mox, *oneravi vinum, lardum,* &c. pro, *oneravi naves vinô, lardô.* An dicemus Trimalchianam eſſe hypallagen, ut Virgiliana *dare claſſibus auſtros*, pro *claſſes auſtris* ſive *ventis*? Miror Dn. Schefferum qui primam fregit glaciem, hujus rigorem non ſenſiſſe. Dn. Valeſius hyemi Gallicæ tribuit. Videant qui Roma-

auro contra : miſi Romam. putares me hoc juſſiſſe : omnes naves [1] *naufragarunt. Factum, non fabula : uno die Neptunus trecenties ſeſtertium devoravit. Putatis* [2] *me defeciſſe ? non me-Hercules mi hæc jactura* [3] *guſtui fuit ; tamquam nihil facti. alteras feci majores, & meliores, & feliciores : ut nemo non me virum fortem diceret. Scis, magna navis* [4] *magnam fortitudinem habet. oneravi rurſus vinum, lardum, fabam,* [5] *ſeplaſiaria, mancipia.* [6] Hoc loco Frtunata rem piam

nos ſoles huic Fragmento mecum non invident, tenebras depellant, frigida diſſolvant.

8. *& tunc erat auro contra*] pro MS. & Patav. *& t. e. contra aurum.* Exiſtimo enim dupondii alicujus eſſe tranſpoſitionem. Qui certè ſupra noſtrum ſcribam ſapuit, cujus hoc lepidum colophonis locô attexam : pro *porticus marmoratas duas*, ut juxta Pat. edit. mox habebimus, ſcripſit, *porticus marmoratis duos.* Schefferus: *& tunc erat contra aurum.* hoc eſt, vænibat contra aurum, erat tam carum, ut compararetur æquale. Suſpicor tamen ſcripſiſſe noſtrum, *erat contra auro*, ultimamque litteram ex ſequenti voce malè ad hanc eſſe tranſlatam. Plautus Epidicô, 3, ſcen. 3. *Non caru'ſt auro contra.* Sic idem in Curcul. *Auro contra cedo modeſtum amatorem.* In Milite : *Cedo treis mihi homines orichalco contra cum iſtis moribus.* In Pſeudolo : *orichalco contra non carum fuit meum mendacium.*

1. *naufragarunt*] naufragium fecerunt. Sic Sidonius 4 Ep. 21. *minùs naufragat.* Io. Schefferus.

2. *me defeciſſe*] vires omnes amiſiſſe, factum eſſe pauperem, poſt tot nummorum jacturam. Sic Petronius in vulgatis de lumine : *Defecerat poſitum in monumento lumen.* Schefferus.

3. *guſtui fuit, tamquam nihil facti*] pro MSi, & Patav. *guſti f. t. n. f. Guſtui*, i. guſtatui, aut guſtationi pro guſtandi actu. *facti nihil*, ut *nil falſi.* Terent. Andr. *nihil cenſi, nihil judicati.* Gloſſ. Iſid. Schefferus: *guſti fuit.* Puto, *guſtui fuit*, h. é. non guſtavi. *tanquam nihil facti.* An ſcribendum, *tanquam nil factum*, puta, *mihi ſit*, tanquam nihil mihi acciderit, nullus caſus me afflixerit ?

4. *magnam fortitudinem habet*] Ludit ambiguitate. nam *fortitudinem habet*, eſt idem, ac, *fortis eſt.* Vt, habet dignitatem, favorem, honorem, & ſimilia ; juxtà verò ſignificat & adjunctam habet fortitudinem, ſic ut oporteat eum eſſe forti animô ac magnô, qui ædificare cupit magnam navem. *Scheffer.*

5. *ſeplaſiaria*] Neutrô, & ſubſtantivè, pro MS. & Pat. *ſeplaſium.* Schefferus : *ſeplaſium.* Hoc non aſſequor. Video quidem Voſſium in Gloſſario ſeu Lexico Originum ſic ſcribere : *Eſt ſeplaſiarii vox à ſeplaſia, vel ſeplaſium ; quomodo vocari ſolent aromata, & ſimplicia medicamenta, ac unguentorum deliciæ. Ita uſi Varro, Plinius, & Auſonius.* Sed haud perſuadet : omnes enim hi de loco, ubi talia venduntur, non de rebus ipſis mercibuſve agunt. Varro : Ανϑρωπόπολι: *Doti dato inſulam Chium, agrum Cæcubum, Seplaſia Capuæ.* & in Synepheb. *Hic narium Seplaſiæ.* Plin. 34, cap. 11. *Credunt Seplaſiæ, omnia fraudibus corrumpenti.* item, *fraus Seplaſiæ ſic quæritur eis.* & lib. 16, cap. 10. *& inde fraus Seplaſiæ.* Auſonius.

Ære Seplaſia decipiare cave.

Sed & cæteri, qui voce hac utuntur, nullum alium ejus norunt ſenſum. Vnde adducor, ut exiſtimem, apud noſtrum eſſe compendium ſcripturæ, legique debere, *ſeplaſiariam*, ut ſubintelligi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

piam fecit; omne enim aurum ſuum, omnia veſtimenta vendidit, & mi centum aureos [1] *in manu poſuit: hoc fuit peculii mei fermentum.* [2] *cito fio, quod Dii volunt: uno curſu centies ſeſtertium* [3] *corrotundavi.*

telligi poſſit *rem.* Eſt enim *ſeplaſiaria res*, ut *ſeplaſiarius homo*, ſignificatque illud omne, quod primis temporibûs in *Seplaſia*, Capuæ foro vendi ſolebat, ut ſunt pigmenta, thura, pharmaca, aromata, & id genus varia, quæ una voce ſpecierum hodieque appellantur.

6. *Hoc loco*] Senec. Epiſt. 16. *Hoc loco dicet aliquis, liquet immundiſſimos fuiſſe.* Sic alii ſæpe. *Schefferus.*

1. *in manu poſuit*] dedit. Convenit Plautinum illud in Aſin. 1, ſcen. 1. *Tene ego defraudem, quoi ipſi nihil eſt in manu.* item ſcen. 3. *Si mihi dantur duo talenta argenti numerata in manum.* Terentius quoque in Phorm. 4, ſcen. 3. *eho dic, quid vis dari tibi in manum?* Idem.

2. *cito fio quod Dii vol.*] Corrige, *cito fit.* Schefferus. Non video neceſſitatem: *quod* hic referri poteſt ad qualitates & accidentia, non ad ſubjectum aut hominem, ſubintelligendo *id*, ad modum illius, Cic. in Catil. *Eſt locus in carcere quod Tullianum appellatur.* Quamquam planius, & proverbio magis congruat, *cito fit.*

3. *corrotundavi*] conglomeravi, conglobavi. Horatius ſic uſum ſimplici lib. 1 Ep. 6.

Mille talenta rotundentur, totidem altera porrò.

Scholiaſtes Cruquii. *rotundentur, i.e. compleantur, omne enim, quod rotundum eſt, ab omni parte perfectum eſt.* Ipſe Cruquius: *rotundari, ut mihi videtur, eſt redire in circulum, ut ſi dicamus mille talenta millies, aut ſi mavis, rotundari eſt, in ſe redire, ut unitas in ſe redit ad numerum denarium.* Puto, nihil horum velle Horatium. Potiùs, quia ſpeciem rotundam habet acervus omnis, ideo, quicquid in acervum congeritur, *rotundari* dicitur, & *corrotundari*, non ſecus atque *conglobari*, quod à globo, pariter rotundo, proficiſcitur. Adde quæ ſuperiùs dixi ad verba, *corrotundata terra mater tanquam ovum.* Schefferus. *Corrotundare* h. l. eſt corradere, coacervare, adquirere, reſpectu habito ad formam nomiſmatis rotundam. Propriè loquitur *Seneca* cum 7 *Natural.* 26, *corpus Cometarum corrotundari, ſplendorem autem longum adparere* dicit: id Græci efferrent, συστρογγύλεται vel συστρογγυλοῦται & συσφαιροῦται. Activô συστρογγύλειν utitur *Alexis in Phædro* apud *Athen. l.* 4, de eo qui patrimonium diſſiparat & in ventrem condiderat; σφαῖραν ἐποίησε τὴν πατρῴαν οὐσίαν. οὕτω συνεστρόγγυλεν ἱταμῶς καὶ ταχύ· i. e. in rotundam ſ. pilæ formam redegit ſubſtantiam paternam; adeò impudenter & celerirer corrotundatam deglutiit. Et *Nicomachus apud eundem l.* 2, abliguritorem rei paternæ hæc de ſe loquentem introducit:

Οὐσίδιον γὰρ καταλελειπότος μοι πατρὸς
Οὕτω συνεστρόγγυλικα κἀξεκόκκισα
Ἐν μησὶν ὀλίγοις, ὥσπερ ᾠόν τις ῥοφῶν.

i. e. rem quam pater mihi reliquerat ſic corrotundavi & egranavi paucis menſibûs, ac ſi quis ovum exſorberet, in quo nimirum à ſorbitione nihil remanet. Τὸ ἐξεκώκυσα quod legit *Scal. ad Varr.* nec ſatìs explicat, non intelligo; ἐκκοκκίζειν verò quod eſt *egranare, exacinare, grana eximere* rem planam reddit; quæ enim granîs, ceu medullâ & farturâ ſpoliantur ea relinquuntur inania. Et hoc inſinuat gloſſa apud *Varinum*: ἐκκοκκίσας, ἐρημώσας (*qui privavit*). Κόκκος granum, ſemen inprimis glo-

davi. Statim redemi fundos omnes, qui patroni mei fuerant. ædifico domum. venalitia coëmo jumenta. quicquid tangebam creſcebat tamquam favus. Poſtquam cœpi plus habere, quam tota patria mea habet, manum de tabula, ſuſtuli me de negotiatione, [1] *& cœpi libertos fenerare. Et ſane nolente me* [2] *negotium meum agere,* [3] *exoravit mathematicus, qui venerat forte in coloniam noſtram,* [4] *Græculus, Serapa nomine,* [5] *conſiliator Deorum. Hic mihi dixit etiam ea, quæ oblitus* [6] *eram, ab acia & acu mi omnia expoſuit,* [7] *inteſtina mea noverat,*

globoſum: κοκκία, globuli, pilulæ, corpora minuta. Inde κόκκυ, τὸ ἐλάχιστον (*minimum*), *Heſychius* interpretatur; *Varinus*, τὸ ὀλίγον (*exiguum*). Et ab eo formarunt Latini *ciccum* quo utuntur pro te levi, & nihili, qualis floccus, κροκὺς, fili retrimentum, pluma, achne, hitta, παιπάλη (*pollen*, it. *nix minutatim cadens*), & quodvis λεπτὸν ξύσμα (*exile ſtrigmentum*, aut *ramentum*, *ſcobs*). Reineſius.

1. *& cœpi libertos fenerare*] Puto planè pro *cœpi* ſcribendum *coëgi.* Schefferus. *Fenerare* eſt mutuare, fenorive dare. Vtut verò Accuſativ. perſonæ raro occurrat, eſt tamen in illo Martialis:

Hæc ſapit, hæc omnes fenerat una Deos.

i. ab ipſorum gratia quaſi fenus levat. Sic etiam hîc dictum puto, *fenerare cœpi libertos*, pecuniam à negotiatione in feneratione transſlatam, cumprimis libertis hoc eſt ut tales evaderent, vel jam libertis ut rem facerent, nundinatus ſum, iis ſic revera meo magno cum quæſtu beneficium feneratum præſtando.

2. *negotium meum agere, exoravit*] Diſtinctio eſt ſupervacua. Hoc ait, obtinuiſſe precibûs Mathematicum, etiam ab invito, ut in rem alterius multa diceret. Sed ſic ſcribendum erit: *nolentem me* exoravit, non *nolente.* Schefferus. *Nolente me negotium agere, exoravit* nolentem *mathematicus.* Quidni ſenſus & diſtinctio bona. cùm nil facilè mutandum.

3. *exoravit*] MS. in m. *al. exortavit.*

4. *Græculus Serapa nomine*] malim duo contrahere & leg. Serap-Ammon. Amarunt è duobus Numinum compoſita nomina Ægyptii & Αἰγυπτιάζοντες (*Ægyptios imitantes*) Græci: indè Hor-Apollon, Phœb-Ammon, Herm-Ammon, Heracl-Ammon, Herm-Apion, Herm-Eraclas. *Reineſ.*

5. *conſiliator*] MS. pro Patav. *conciliator.* Schefferus: *conciliator deorum.* Non placet. Lego, *conſiliator deorum,* & accipio de eo, qui conſilia deorum exquirit, hoc eſt, qui ex aſtris & ſimilibus colligit divinam voluntatem. Nam & hoc veteribus *conſiliare.* Hinc *conſiliantes divi*, apud Horatium, quorum alter alterius expetit conſilium. Cicero ſic uſurpavit *conſiliarii* vocem lib.III, de Leg.c.19, ubi de Augure. *Eſt autem boni auguris meminiſſe, Iovi optimo maximo ſe conſiliarium atque adminiſtrum datum.* Habes aliàs *conſiliatoris* vocem apud Phædrum noſtrum, atque alios. *Schefferus.*

6. *eram, ab acia & acu mi omnia expoſuit*] pro MSi, & Patav. *eram abacia, & acumi o. expoſcit.* Tilebomeus: *abacia & acumi omnia.* Lege, *abace & acumine omnia. acumine, i.* ingenii perſpicacitate, ut boni quique loqui amant auctores. Schefferus: *abacia, & acumi omnia expoſcit.* Scribo: *Ab acia & acu mi omnia expoſuit. Acia*, eſt filum in acu. Titinnius apud Non.

Reli-

noverat, tantumque [1] *non dixerat,* [2] *quid pridie cœnaveram. putaſſes illum ſemper* [3] *mecum habitaſſe. Rogo Habinna, puto interfuiſti:* [4] *tu dominam tuam de rebus illis feciſti: tu parum* [5] *felix in amicis es: nemo unquam tibi parem gratiam refert: tu latifundia poſſides: tu* [6] *viperam ſub ala nutricas. Et* [7] *cur vobis non dixerim, etiam*

Reliqui acus aciaſque hero atque heræ noſtræ. Gloſſæ veteres: ῥάμμα, *acia.* Eodem modo & Philoxenus. *Mi*, eſt *mihi.* Suprà: *non mehercules mi hæc jactura guſti fuit.*

7. *inteſtina mea*] intima, ſecretiſſima cordis mei cogitata. *Io. Schefferus.*

1. *non*] MS. in m. *mihi.* quod f. τῷ *non* præponendum.

2. *quid p. cœnaveram*] *Cœnare adulteria.* Plaut. Curc.

3. *mecum habitaſſe*] Perſ. Sat. IV. *Tecum habita.* Schefferus.

4. *tu dominam*] Sunt hæc verba Græculi illius, memorantis, quæ Trimalchio feciſſet olim ſecretò. ut hîc: effeciſti ob res illas, ut domina, uxor tua evaderet. Hic enim verborum ſenſus; & confer præcedentia. *Scheffer.*

5. *felix in amicis es*] MS. & Patav. *f. in amicos es.* Schefferus: Lego, *felix in amicis es*, i. e inis amicitias infeliciter, cum eis ſcilicet, qui adverſus te non ita ſeſe gerunt, ut amicos decet.

6. *viperam ſub ala nutricas*] Credo, alludere ad id, quod eſt de Nerone apud Suetonium cap. 8. *Fabula exorta eſt, deprehenſis in lecto ejus circum cervicalia ſerpentis exuviis, quas tamen aureæ armillæ ex voluntate matris incluſas dextro brachiò geſtavit aliquamdiu.* De ſerpentibus, quas in deliciis habuere, docet alioquin Seneca II de Ira, c. 31: Martialis lib. VII Ep. (de Se) 86. *Schefferus. viperam.* Petronium ad id, quod de ſerpentis exuviis repertis in lecto Neronis pueri refert *Sueton. cap.* 8, alludere nunquam credam; neque ut iſtud eò trahatur tria helciariorum paria conficient: Hoc ergò abierit· Vno verbo; verba ſunt Serapammonis mathematici vaticinati de conjugio incommodo illo, ut ſuprà obſervari potuit, à Fortunata Trimalchioni, ſcil. ſerpentem in ſinu foturo cum eventu, quem ille Æſopi fruſtifiſſor fuerat expertus: notat *Sen. Ep.* 42. h. e. habituro refractariam, oblatratricem, exitialem, peſtem: ea Trimalchion hîc repetit ad Habinnam. *Reineſius. viperam ſub ala nutricas.* Ex Phædri, ſcriptoris mehercule perpoliti & Petroniô ætate paulò ſuperioris, hoc acutè dictum ſive dicterium Trimalchio expiſcatum iviſſe videtur. Sic autem ille, libri ſuarum fabularum quarti, *Fab.* 77.

Gelu rigentem quidam colubram ſuſtulit,
Sinuque fovit; contra ſe ipſe miſericors:
Namque ut refecta eſt, necuit hominem protinus. I.C. Tilebomenus.

7. *cur vobis non dixerim, etiam nunc*] MS. *& quod vobis n. d. & n.* Reineſius: *cur vobis non dixerim, etiam nunc mi reſtare.* Nim. ariolus ille genethliacus ita viderat ſcriptum in diphthera Iovis, vel tamen in Ὁράσεσι (*viſionibus*) ſic repererat, quod de longitudine vitæ promitteret ſciſcitatori; eique igitur fidem non immeritò habuit homo φιλόψυχος (*nimiùm vitæ cupidus*) vanus & ſtolidus. Similem tamen ſibi & in eodem curioſitatis credulitatiſque luto hærentem habuit poſt aliquot ſecula MARTINIANUM quendam EX-PROTECTORIBUS, qui cippo quem ſibi poſuit inſcripſerat, VIXISSE. IN SECULUM. ANN. LXI. ET. SPERARE. SE. VIVERE. ADHUC. ANN. LXXXXIX.

etiam nunc mi reſtare vitæ annos triginta, & menſes quatuor, & dies duos? præterea cito accipiam hereditatem. [1] *Hoc mihi dicit fatus meus; quod ſi contigerit* [2] *fundos Apuliæ jungere,* [3] *ſatis vivus pervenero. Interim dum Mercurius vigilat ædificavi hanc domum: ut ſcitis caſa erat, nunc* [4] *templum eſt. habet quatuor cœnationes, cubicula viginti, porticus marmoratas duas,* [5] *ſuſum* [6] *cellationem,*

LXXXXIX. MENSES. VI. DIES. III. ET. H. DECEM. è Codice *Alciati* ſumma fide deſcriptum *à Placido Puccinellio* monacho Caſſinenſi recenſet *Octavius Boldonius l. 2 Epigraphices, f.* 349; inde acceptum repeto & interpretor *n,* 446, *Claßis xx Syntagmatis Inſcriptionum.*

1. *Hoc*] MS. pro Patav. *Hæc.*

2. *fundos Apuliæ*] Inprimis ſtuduerunt οἱ πλούτακες (*opibus creſcentes*) ut fundos fundîs aggerarent & fines promoverent, & latifundiîs cenſerentur. Idem Trimalchio de ſe ſup. *nunc conjungere agellis Siciliam volo, ut cùm Africam libuerit ire, per meos fines navigem.* De eodem ſtudio *Horat,* 2 *Ep,* 2. *Calabris ſaltibus Lucanos adjici* dixit. *Th. Reineſius,*

3. *ſatis vivus pervenero*] leg. *ſatis dives p. An divum* ſe nominat pro beato? *Reineſius. Satis vivus pervenero.* i. abunde ſcopum deſideriorum vivus attigero.

4. *templum*] Abuſivè, propter magnificentiam & ſplendorem, qualis eſſe templorum ſolebat, *Io. Schefferus.*

5. *ſuſum*] In ſuperiori parte ædium. Varro 1 de R. R. c. 6. *Qui colunt deoſum, magìs æſtate laborant, qui ſuſum, magìs hyeme.* Sic in decreto veteri de finibus inter Genuates & Veiturios apud Gruter. pag. 204, in Pandectis Florentinis ſæpe, quod jam docti viri annotârunt. *Schefferus,*

6. *cellationem*] Valde mihi hoc ſuſpectum eſt vocabulum. Quod enim? cellæ ne in ſuperiori ædium parte? *Schefferus. Cella* à celando dicta, Feſtus, Voſſius. Videturque res celanda ad ſe trahere cellæ locum. Sic *cellæ* vinariæ ferè hycogæa ſunt, non ſic caldaria illa qua de C. Plin. L. 5 Ep. 6, cui ſol plùs quàm benigniſſimè præſtò erat, ac ne quidem penuaria, lignaria, farinaria, libraria, caſearia, &c. *Cellulas* verò columbarum, de quibus Columella, etiam altiſſimo videmus locô. Et *cellæ* hodie clauſtralium quidni in ſuperiore ædium parte, cellæ verò olim meretricum ferè tantùm in fornicibus. utrobique perſonæ celantur, ſed impari modo & fine. Itaque *cellatio* ſaltem pro conditoriis divitiarum & ſupellectilis, quæ ſic commodè & ſicca alibi ſervari non poterat, hîc poſſet accipi. Reineſius: *ſurſum cellationem.* Vix præſtem ſanum hoc eſſe, quod Verbi, unde deſumere potuerint, nullus unquam fuerit quantum memini uſus: nec facilè reperias à Nominibus formari ejuſmodi quæ Verbalium appellatione communiter adficiuntur. Leg. igitur *cellariolum*, i. e. reliquiarium, promtuarium, vulgariter *diſpenſa*, ταμεῖον· cujus ſtructura commodè in ſuperioribus ædium, loco perflabilî & ſiccô; in ſubterraneis enim conditoriis pleræque ſpecies & pars penoris madore corrumpuntur. Si quis maluerit *cellarionem*, ei plura demonſtranda erunt fortaſſis non ita facilia. *cellatio* Quaſi verò non conſtaret, *cellam* olim fuiſſe dictam *celam*; antè enim Ennium conſonæ non geminabantur; *cela* verò ab ipſo themate, *celo.* Cùm igitur fingeret noſter *cellatio*, in mente erat: *celo*, dat *cela*, ergo *celatum*, *celatio*: liceretque nobis

tionem, cubiculum in quo ipſe dormio, [1] viperæ hujus [2] ſeſſorium, hoſtiarii cellam [3] perbonam, [4] hoſpitium M hoſpites capit. ad ſummam, Scaurus cum huc venit, nuſquam mavoluit hoſpitari, & habet ad mare paternum hoſpitium, & multa alia ſunt, quæ ſtatim vobis oſtendam. Credite mihi: [5] aſſem habeas, aſſem valeas: [6] habes, habeberis.

bis antiquario hîc modô ſcribere *celatio*. Nec tamen actum ſignificaturi, ſed locum: quia quemadmodum *præſens* locum dedit, ita ead. cogitanti dicentique etiam *ſupinum*, ac puto una cellatione plures cellas comprehendi. Vbi rurſum non tam exacta omnibuſque communis analogia, quàm analogia latè ſpectanda. Sunt tamen plura hujus generis, ut quod præceſſit proximè *cœnationes* pro *cœnaculis*. Voſſius: Ejuſdem ſunt originis *cœnatio*, & *cœnaculum*. Vtrumque locus fuit in quo *cœnabatur*; ſed *cœnatio* erat divitum. Dicebaturque *cœnatio* ea formâ, qua *ambulatio* vocatur locus, in quo *ambulare* ſolent; & *geſtatio*, locus in quo ſanitatis causâ *geſtabantur*.

1. *viperæ hujus ſeſſorium*] Viperam appellat Fortunatam per indignationem & iram, quia exſibilare ipſum ſolebat. Germanus ad Varum apud Florum lib. IV, cap. 12. reciſa priùs linguâ ejus: *tandem vipera ſibilare deſiſte*. Schefferus.

2. *ſeſſorium*] ſedes, habitatio, conclave. Sed hæc vox alibi non lecta eſt, & dubito de integritate ejus. *Schefferus. Seſſorium.* Vtitur pro φορείῳ, geſtorio, δίφρῳ καθαστέγῳ, lectica, baſterna. *Cœl. Aurel.* I *Acut.* 10. *ſella bajulatoria vel quolibet ſeſſorio veheretur.* Hîc ſignificat γυναικῶνα ſeu diætam matrisfamiliæ: γυναικωνίτις, ubi prandere cœnaréque ſolebat, *Luciano in Somnio:* vel etiam ſpeciatim κλισμὸν, reclinarium, reclinatorium. *Reineſius. ſeſſorium.* Sicut ap. Plinium *dormitorium*, locus in quo dormitur. Plauti eſt *ſeſſibulum*, id in quo ſedetur. Vitruvius habet *Deorum ſeſſimonium*, h. e. loca ubi dii q. ſedent, ſeu ſimulacra eorum reponuntur.

3. *perbonam*] Pervetus hoc eſt; nim. tractum à *Plauto, qui Moſtell. act.* 3, *ſc.* 2, *v.* 3 *prandium perbonum* dixit, & *ib. ſcen.* 1 *peroptimè*: quod imitatus ſcriptor ſeculi decimi quarti *Rol. Capellutus tr. de peſtil. Apoſtem. curat.* Reineſius.

4. *hoſpitium M hoſpites c.*] pro MS. & Patav. *h. h. c.* Schefferus: *hoſpitium hoſpites capit.* Scribe: *hoſpitium M hoſpites capit.* Littera numeralis ob ſimilitudinem præcedentis perperam omiſſa eſt. *Hoſpitium* locus eſt in ædibus peculiaris, excipiendis hoſpitibus deſtinatus. Hoc ſenſu Florus Oſtiam appellavit *hoſpitium urbis*, quò totius *mundi opes reciperentur*.

5. *aſſem habeas, aſſem valeas*] Ita ſemper judicavit vulgus, omniumque primùm quæſivit de cenſu,

Quot paſcit ſervos, quod poſſidet agri
Iugera, quàm multa magnâque parop-
ſide cœnat?

Strabo l. 9, vocat κοινὸν λόγον (*commune dictum*), alius ὑμνηθὲν πάλαι (*ab antiquo decantatum*) iſtud:

Τὰ χρήματ' ἀνθρώποισι τιμιώτατα.
Δύναμίν τε πλείστην τῶν ἐν ἀνθρώ-
ποις ἔχει.

(*Opes hominibus omnium cariſſima,*
Magnaſque vires in genus noſtrum ob-
tinent).

& ab admiratore auri Tragico, apud *Luc. in Somn.* iſtud:

Ὦ χρυσὲ, δεξίωμα κάλλιστον βροτοῖς.
Οὗτος γάρ ἐστιν ὃς βροτῶν ἔχει
κράτη.

(*O luteum aurum, quantopere mor-*
talibus

habeberis. Sic amicus veſter, qui fuit rana, nunc eſt rex. Interim Stiche profer [1] *vitalia, in quibus volo me efferri. profer & unguentum, & ex illa amphora guſtum, ex qua jubeo lavari oſſa mea.* † *Non eſt moratus Stichus, ſed & ſtragulam albam, & prætextam in triclinium attulit, juſſitque nos tentare an bonis lanis eſſent confectæ. Tum ſubridens:* ‡ *Vide tu, inquit, Stiche ne iſta mures tangant, aut tineæ; alioquin* [2] *te vivum comburam. ego glorioſus volo efferri, ut totus mihi populus bene imprecetur.* † *Statim ampullam nardi*

† *Encolpius.* ‡ *Trimalchio.* † *Encolpius.*

Cordi es! penes quos lutea maſſa rex potens).

Itemque ab alio hoc: *Vbique tanti quiſque quantum habuit, fuit.* nim. *ita Populus juſſit. Sed Populi ſcita ex magna parte Sapientes abrogant:* etſi concedant λυσιτελῶς λιμώττειν χρυσοῦ τὸ ἀνθρώπειον γένος, *utiliter aurum eſurire homines*; hinc enim artes inventas & in communem vitam inductas eſſe; hinc conditas urbes; hinc inſtitutas negotiationes; in ſumma, omni ordine & decore careret vita iſthæc, niſi aurum homines mutuis operis indigentes feciſſet: ut philoſophatur Hermagoras ad Sopatrum, *in Epp. Theph. Simoc.* Reineſius.

6. *habes, habeberis*] abſoluté. Reſpexiſſe videtur, quod habet Lucilius I Sat. teſte Schol. vet. ad Iuven. III, iſto verſu:

Quantum habes, tanti ipſe ſies, tantique habearis. Schefferus.

1. *vitalia*] Suprà, *bene elatus eſt, vitali lectô*; ubi vide. *Vitalia* ſic uſurpaſſe cenſeo & Senecam Epiſt. 99. *Quàm multis cum maximè funus locatur? quam multi vitalia emunt.* Sic diſertim habet meus membranaceus optimæ notæ, non *multis & emuntur*, unde poſtea in editis fecerunt *eruuntur*, ac expoſuerunt vel de exentratis cadaveribus, vel de viſcerum tractatione in viventibus, ut fit in ruptis. Verùm prius repugnare conſuetudini Romanæ rectè Lipſius obſervat. Poſterius haud convenit cum cæteris ejus loci, qui de morte agit, non de morbis. Igitur non aliter accipio *vitalia*, quàm quæ adornando funeri ſunt neceſſaria. Quæ ſic dicta fuerint ominis melioris gratiâ, pro *mortualibus*. Quomodo & *vitam* aliquando uſurpâſſe pro *morte*, docet Caſaubonus ad Spartiani Hadrianum. & ſunt ipſa Macrini verba apud Lampridium: *mihi non multum ſupereſſe videtur ad vitam*, quod is ipſe rectè explicat, *ad mortem*. Vt ſic *emere vitalia*, ſit, comparare ea, quæ ad mortem funuſque requiruntur. Vt ſunt veſtes funebres, ſtragula, & hujuſmodi. *Scheffer.*

2. *te vivum comburam*] Minæ hæ ſunt ventoſi & inſolentis domini, quales illæ MercurI Plautini, *Evades nunquam quin te ſacrificem. Ignis pœnam graviſſimam credimus, cùm ſervis iraſcimur.* Neque enim auditum apud Romanos aliter adnimadverti in ſervos, quàm virgîs, flagellis, fuſtibûs, crurifragio, cruce. *In ſervos quidem heris nihil non licere,* vetus dictum: vid. *Sen. I de Clem. cap. 18: & Petr. Chryſol. Serm.* 141. ſed magiſtratus temperarunt licentiam: inprimis Athenienſes ſuper ſævitia in eos cognoſcere conſueverunt: vid. *Athen. lib. 6*, ex Hyperide, Lycurgo, Demoſthene. Et circumferuntur duo reſcripta D. Antonii Pii, alterum ad Ælium Marcianum ProCOS. Bæticæ, alterum ad Alfium Iulianum, plena humanitatis, quibus atrociùs jura dominationis exercere heri prohibentur: Coll. L L. Moſ. & Rom. tit. 3. *Reineſ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

nardi aperuit, [1] *omneſque nos unxit* : ‡ *&*, *Spero*, *inquit*, *futurum*, *ut æque me mortuum juvet*, *tamquam vivum*. † Nam *vinum* [2] *quidem* [3] *in vinarium juſſit infundi* : ‡ *&* Putate *vos*, *ait*, *ad parentalia mea invitatos eſſe*. † *Ibat res ad ſummam nauſeam*, *cum Trimalchio ebrietate turpiſſima gravis*, *novum acroama*, *cornicines in triclinium juſſit adduci*, *fultuſque cervicalibus multis extendit ſe ſupra* [4] *torum extremum* : *&* ‡ *Fingite me*, *inquit*, *mortuum eſſe*, [5] *dicite aliquid belli*. † Con*ſonuere* [6] *cornicines funebri ſtrepitu*. *Vnus præcipue* [1] *ſervus*

‡ *Trimalchio*. † *Encolpius*.

1. *omnes nos unxit* : *&*, *Spero* &c.] *&* MSi eſt, quod Patav. omiſerat. Vt verba retineam, ſic intelligo: Omnes Trimalchio unxit, ſeu ungi juſſit, in memoriam communis mortis, quidque ipſe de unctione etiam mortui hominis ſentiret exponit, *Spero*, inquiens, *futurum* &c. An verò conſuetudinis Rom. fuerit mortuos exenteratos, vel non exent. ungendi, alii diſquirant. Dalecamp. ad Sen. Ep. 99, prius affirmat, ſeptemque dies antequam cadavera cremarentur, exemptis viſceribûs unctioni datos fuiſſe aſſerit; Lipſius ibid. negat, aut dubitat, quem laudat Scheffer. paulò antè ad, *vitalia*. Reineſius: *omnes unxit*. Ad quid unxiſſet adſtantes? unctionem verò ſibi ut vivo, ſic mortuo profuturam ſperare dicit. Elota ergò mendâ lego, *ungueſque ſuos unxit*. At cur ungues? quia clauſulæ ſunt nervorum, ut loquitur Plinius: potiùs quia nervi, venæ, arteríæ, ad eos porriguntur; unde & extremorum inſignis ille cum membris principibus conſenſus, quorum robori facere putabant inunctiones unguium. Quin eos deaurari mos quoque erat: *Serv. ad Æn.* verùm id non ſanitatis, ſed ornatûs causâ & luxu. Græcorum ea curioſitas, quòd privatim cuique parti corporis peculiare unguentum idoneum & ſalubre ſcirent; unde apud *Antiphanem* ille crura & pedes Ægyptiô, buccas & mammas Phœnicinô, utrumque brachium ſiſymbrinô, ſupercilium & comam amaracinô, cervicem & genua ſerpillinô linebat. De nardini præſtantia præterquam Scriptores ſacri, teſtatur *Menander* in *Cecryphalo* apud *Athenæum l. xv. Vnctio* autem iſta Trimalchionis rectè cenſebitur inter *crapularias*, quas paraſitus Plautinus *Stich. act.* 1, *ſc.* 3, *v.* 75 nominat: *ebrietate* enim *turpiſſima gravis* eam ſibi adhibuit. *Th. Reineſius.*

2. *Nam v. q.*] *Nam* Sic cum præmiſſo (.) juxta MS. pro Patav. (;*nam*). quod hîc vix cauſale, ſed pro *præterea*; ut ap. Plaut. Prol. Amphitr.

Nam cùm Telebois ---
Nam ego vos noviſſe credo jam ut ſit pater meus; &c.

3. *in vinarium*] puta, vas; quomodo eſt integrè apud Ciceronem. Gloſſæ Cyrilli: *οἰνοφορεῖον*, *vinarium*. Io. Schefferus.

4. *torum extremum*] lectum funebrem intelligit, quem jam tum paratum habuit Trimalchio, ut liquet ex ſuperioribus. *Schefferus.*

5. *dicite aliquid belli*] velut defuncti laudem: Solebant enim clamorem edere circumſtantes, brevibuſque dictîs virtutes defuncti celebrare, pium, bonum, benignum, & id genus nuncupare. *Idem.*

6. *cornicines funebri ſtrepitu*] Valeſius: Etiam heic ignarum moris Romani ſe ſe prodit Pſeudo-Petronius, qui *cornicines* pro *tubicinibus* funeribus adhibeat. Mortui enim efferebantur ad tibiam: ut poſt Ovidium in lib. VI Faſtorum, poſt Perſium in Satira IV:

[1] *ſervus libitinarii illius, qui inter hos honeſtiſſimus erat* [2] *tam valde intonuit, ut totam concitaret viciniam. Itaque vigiles, qui cuſtodiebant vicinam regionem rati ardere Trimalchionis domum, effregerunt januam ſubito, & cum aqua,* [3] *ſecuribuſque tumultuari ſuo jure cœperunt. Nos occaſionem opportuniſſimam nacti Agamemnoni verba dedimus,* [4] *raptimque tam plane, quam ex incendio fugimus.*

[1] Neque

& Agellium in lib. xx, cap. 11, verus Petronius vel ſolus ſatis docet his verbis. *Quod ſi idem frigus genua manuſque tentaverit tuas, licèt ad tubicines mittas.* Vbi *tibicines* ſine cauſſa legi vult Petrus Pithœus. Schefferus: *cornicines.* Ergo & hos habebant in funeribus, non ſolos *tubicines*, quod miror omiſiſſe viros doctos, qui de funeribus egerunt. Seneca in Apocoloc. *Erat omnium formoſiſſimum Claudii funus, ut ſcires Deum efferri, tibicinum cornicinumque, omniſque generis ſonatorum tanta turba, ut etiam Claudius audire poſſet.*

1. *ſervus libitinarii*] MS. & Patav. editio, *ſ. libertinarii.* Schefferus: *ſ. libertinarii.* Corrige, *libertinarii.* Vlpianus l. 5 ff. de Inſt. act. *Si libitinarius ſervum pollinctorem habuerit, iſque mortuum ſpoliaverit*, &c. Liquet, libitinarios habuiſſe ſervos ſuos, eoſque ad varia miniſteria funeris ornandi.

2. *tam valde*] Cicero in Epiſt. ad Attic. *Quid opus eſt de Dionyſio tam valde affirmare.* in de Fin.v. *tam valde perhorreſcere.* Schefferus.

3. *ſecuribuſque*] MS. *& ſecuribus* editio Patavin.

4. *raptimque tam plane* &c.] Reineſius: Finis hæc Cœnæ videbitur cohærere Editionum iſtis; *neque fax ulla in præſidio erat, quæ iter aperiret errantibus: accedebat huc ebrietas & imprudentia locorum.* Sed ſi rem rectè penſitemus, non cohæret. Cùm enim paulò antè *diſcuſſam ebrietatem* fuiſſe ſcripſerit, quomodo nunc *ebrietatem* fugitivis è domo Trimalchionis iter difficile reddidiſſe? Non poſſunt iſta ita facilè conciliari, ut Petronium unum ſobrium permodico intervallô contraria ſcripſiſſe concipiamus: Neceſſe igitur ut vel 2 *ἐκδόσεις* &c. ut ſuprà. *Diſcutere ebrietatem*, non eſt eam prorſus ejicere, ſed unitas ejus vires ſolùm tantiſper diſpellere, ut ſi nihil adſit quod eas rurſum colligat, ea ſic demum omnino exhalet ac cedat. Hîc verò convivæ vix in vaporoſo balneo, (niſi priùs in lavacro lacûs, Aſcyltus, & Encolpius, in quem hi inciderant) diſcuſſa *ebrietate*, denuo in aliud triclinium ubi ſaccô vinum defluebat introducti, ibidemque novo convivii titulô, *barbatoriam ſervo faciente*, excipiuntur: tandem parentalia q. agunt, œnophoréo repletô: adeò ut Trimalchio circa ipſum finem Fragmenti *turpiſſima ebrietate gravis* dicatur: qui tamen *diſcuſſa ebrietate triclinium intraverat.* Quid jam mirum, ſi ante edita ſic cohæreant? Revera talia movere eſt nodum in ſcirpo quærere, & Solem obſcurare velle. Schefferus: *tam plane.* Terent. Heaut v, ſc. 1.

Te miror, qui alia tam planè ſcias.

Atque hîc demum Lectori indicandum, nihil reſtare quod ejus notitiam morari queat, ubi Fragmentum Traguriense quà MSm, quáve editionem Patavinam, vel antè editis aliquid ſuperaddit, vel etiam in legendo diſcedit; quòd omnia non ſolùm diverſis characteribûs excuſa, ſed etiam in Notis, maximè extra ſuperiùs promiſſa, & jam inſerta, IX novæ acceſſionis loca, peculiariter ejus rei mentio facta; idque vitandæ confu-

ſionis

[1] Neque fax ulla in præſidio erat, quæ iter aperiret errantibus nec ſilentium noctis jam mediæ [2] promittebat occurrentium lumen. Accedebat huc ebrietas, & imprudentia locorum, etiam interdiu obſcura. Itaque cum hora pene tota, per omnes ſcrupos, [3] gaſtrorumque eminentium fragmenta traxiſſemus cruentos pedes, tandem expliciti acumine Gitonis ſumus. Prudens enim pridie, quum luce etiam clara timeret errorem, omnes pilas columnaſque notaverat, certaque liniamenta evicerunt ſpiſſiſſimam noctem, & notabili candore oſtenderunt errantibus viam. Quamvis non minus ſudoris habuimus etiam poſtquam ad ſtabulum pervenimus. Anus enim ipſa inter diverſitores diutius ingurgitata, ne

ſionis causâ, cùm Gabbemiana editio, quam nos quà Petronium dudum editum ſequimur, etiam paſſim diverſo charactere quædam notet, ceu aliena, connexionis, & ſensûs ergo recens inſerta. Vbi tamen Fragmentum *paraſsis*, & *paraſidem* habet pro paropſis vel parapſis, *calfacti* locô calefacti, talia non attendimus; nec leves forſan hujus, aut illius tranſpoſitiones, ut p. 79 *nec eam amplius*, Fragm. *n. a eam*, in rationes deduximus.

1. *Neque fax ulla in præſidio erat, quæ iter aperiret errantibus*] Bernardinus Gomeſius Opere, quod *de Sale* conſtruxit, aptiſſimè ad hunc Petronii locum interpretatur Horatii illud l. 1 Sat. v. --- *Tectum hoc*
Præbuit, & parochi quæ debent, ligna, ſalemque.
Per *Ligna* ſcilicet non ſolum ignem ad focum intelligens, ſed cereos etiam & funalia, quæ peregrinis præberent parochi ad pernoctandum; &, ut ſuſpicari licet, commodè etiam per urbem deambulandum. Quod itidem & in Vrbe factum, nihil dubium eſt. Sic apud Athenienſes cœnantibus *Oenoptæ* (genus erat magiſtratus) funalia præſtabant, & ellychnia, ut poſtea luminis præſidiô poſſent domum redire. quapropter & *oculi* ipſi vocati, ut conſtat ex Philini oratoris loco apud Athenæum lib. x. item ex Euſtachio ad lib. ζ Odyſſ. Οἱ τοῖς δειπνοῦσι λύχνους, καὶ θρυαλλίδας παρέχοντες, Ὀφθαλμοὶ πρός τινων ἐκαλοῦντο. *Qui cœnantibus candelas, aut lucernas exhibebant, Oculi dicti nonnullis.* I. A. Gonſalius.

2. *promittebat occurrentium lumen*] A cœna itidem, ut illi redeuntium. Plurimus quippe lucernarum uſus antiquitus fuit convivis domum redeuntibus, facumve, cereorum, candelarum, funalium, lampadum aut laternarum, de quo latè Athenæus opere extremo. Servi qui ea præferrent, λυχνοῦχοι, & λυχνοφόροι Græcis adpellati, etiam δαδοῦχοι: Latinis *prælucentes*. Idem.

3. *gaſtrorumque eminentium f.*] Leg. *glarearumque eminentinm*, ut terræ petroſæ ſcrupoſæque ealculi, ſeu lapilli intelligantur. cujusmodi in ripis noſtris ſpectare ac litoribus frequentes, & iter facientibus moleſtos. *Carices* aliorum nullus moror. *Douſa P. Gaſter*, vas fictile ventricoſum. *Gloſſar. Petronian.* 1. tabel-

ne ignem quidem admotum ſenſiſſet : & forſitan perno-ctaſſemus in limine, ni [1] tabellarius Trimalchionis interveniſſet x vehiculis dives. Non diu ergo tumultuatus ſtabuli januam effregit, & nos per eandem [2] feneſtram admiſit. * * *

Qualis nox fuit illa, dii, deæque!
Quam mollis torus! hæſimus calentes,
[3] *Et transfudimus hinc & hinc labellis*
Errantes animas. [4] *Valete curæ!*
Mortalis ego ſic perire cœpi.

1. *tabellarius*] *Tabellarii* laus eſt curſus & feſtinatio. *Tabellarii* autem, & tabelliones à tabellis ſeu tabulis ideo appellati ſunt, quòd ante chartæ & membranarum uſum, in dolatis ex ligno codicillis epiſtolarum colloquia ſcribi ſolita eſſent. Tabellio idem qui exceptor fuit, & ſcriba publicus. *Laur. Pignorius. Tabellarius* etiam qui tabellas i. e. literas perfert: Cic. ad Brut. *Statim extruſi tabellarios, literaſque ad lucronem, etiamſi in Italiam veniſſet, ad te rediret.* Id. ad Terentiam. l. 14. *Nos quotidie tabellarios noſtros exſpectamus.* Sed & *tabellarius* qui rationes conficit datáque & accepta in tabulas refert, λογιστής. Sidonius ad Petrejum: *Suſcipiebat hunc granditer, habens eum conſiliarium in judiciis, villicum in prædiis,* tabellarium *in tribubus, in lectionibus comitem,* &c.

2. *feneſtram*] Sic & Frellononiana editio. Sed Schonwett. Helenopol. & Lotich. *feſtram*. R. Herm. Wouwer. & Tornæſ. *terram*. Erhardus: *per eand. terram*. L. *ſerram*. Pflugius. vel, *feſtram*. *Feſtra* eſt oſtium minutum. Schopp. Veriſimil. lib. 2, c. 18. Nihil verius vel ap. Sagram.

3. *Et transfudimus hinc & hinc labellis Errantes animas*] Infrà: *Iam adligata mutuo ambitu corpora animarum quoque miſturam fecerant.* Elegantiſſimos Platonis verſus huc facientes apud A. Gellium lib. XIX, c. XI habes interpretatos, & Macrob. lib. II Saturn. c. II. Ariſtenæt. lib. II Ep. XIX. Οὐ μόνον στέρνοις ἁρμόζοντες, ἀλλὰ καὶ φιλήμασιν ἐπισυνάπτοντες τὰς ψυχάς. τοῦτο γὰρ φίλημα δύναται· καὶ τοῦτο ὁ βούλεται) ἀποδιδοῦσιν αἱ ψυχαὶ διὰ τῶν στομάτων πρὸς ἀλλήλας, καὶ περὶ τὰ χείλη συναντῶσιν. καὶ ἡ μίξις αὕτη γλυκεῖα γίνεται) τῶν ψυχῶν (*Non ſolùm pectore hærentes, ſed & inſuper oſculis animas conjungentes. hoc enim poteſt baſium. Quod qui agunt, feſtinant per os ad ſe mutuò animæ, in labiis ſibi obviantes, fitque dulcis ipſarum commixtio*). Phavorinus: τί γὰρ ἄλλο ποιοῦσι οἱ τῷ στόματι ψαύοντες, συνάπτουσι τὰς ψυχάς; (*Quid enim aliud faciunt oſcula figentes, quàm quòd fœderent animas?*) S.A. Gabbema. Huc facit Catullus de puero Theotimo:

Aufugit mî animus; credo, ut ſolet, ad Theotimum
Devenit. ---

Et Ovidius:

Iamque viderentur animas efflare viciſſim
Alter in alterius faciem. ---

Similia his apud Ariſtenætum in Ep. Theocrit. Eidyll. l. 28; Bionem Adonide, Macrob. & Gell. *Ge. Erhardus.*

4. *Valete curæ*] Mart. lib. XI Epigr. VII.

Pallentes procul hinc abite curæ.

Et Anacreon.

Μέθετέ με φροντίδες

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Sine cauſa gratulor mihi. Nam quum ſolutus mero amiſiſſem ebrias manus, Aſcyltos omnis injuriæ inventor ſubduxit mihi nocte puerum, & in lectum tranſtulit ſuum; volutatuſque liberius [1] cum fratre non ſuo, ſive non ſentiente injuriam, ſive diſſimulante, indormivit alienis amplexibus [2] oblitus juris humani. Itaque ego experrectus pertrectavi gaudio diſpoliatum torum; ſi qua eſt amantibus fides, ego dubitavi, an utrumque trajicerem gladio, ſomnumque morti jungerem. Tutius demum ſecutus conſilium, Gitona quidem verberibus excitavi; Aſcylton autem truci intuens vultu: [3] quoniam, inquam, fidem ſcelere violaſti, & communem amicitiam, [4] res tuas ocius tolle, & alium [5] locum, quem polluas,

Μηδέν μοι καὶ ὑμῖν ἔστω.
Tu verò abito cura,
Mecum tibi nihil ſit. S. A. Gabbem.

1. *cum fratre*] Gloſſar. Petr. *Frater* hîc, ut ſuprà, pro amaſio.

2. *oblitus juris humani*] id eſt, juris gentium, quod gentes humanæ ſibi ipſæ conſtituerunt. §. II *Inſt. de Iur. N. G. & C.* Ex quo & jus humanum nominatum, quòd cum humano genere proditum, & omni generi humano commune; & naturæ humanæ ſit proprium. §. II *Inſt. de R. D.* & tantùm *l. I in fin.* π̃ *de I. & I.* Gabbema.

3. *quoniam, inquam, fidem ſcelere violaſti & communem amicitiam,* &c.] Obſerva hîc morem & formulam rumpendæ ſocietatis: *Sed Cæſar, miſſis ad Senatum litterîs, diſſeruit, morem fuiſſe majoribus, quoties dirimerent amicitias, interdicere domo, eumque finem gratiæ ponere.* Tacit. lib. VI Ann. *Alteri ob ingratum & malevolum animum domo & provinciis ſuîs interdixit.* Sueton. Aug. c. LXVI. *Ne tunc quidem ultrà progreſſus, quàm ut & amicitiam ei more majorum renuntiaret.* Suet. Cajo c. III. In libris Epiſtol. Syneſii Ptolemaid. Epiſcopi legitur, Amaſidem Polycrati feliciter adhuc agenti per præconem amicitiam renuntiaſſe, ſic enim ille: ἀλλ' οἷς εὐτυχοῦντι κήρυκα πέμψας, τὴν φιλίαν ἀπείπατο, δῆλον ἐποίησεν ὅτι κἂν ἐδάκρυσεν, εἰ προὔλαβεν ἡ συμφορὰ τὴν ἀπόρρησιν (*Rebus adhuc proſperis miſſo pracone amicitiam diremit, palàm faciens, ſe etiam ad lacrumas paratum, ſi calamitas renuntiationem prævertiſſet*). Idem.

4. *res tuas ocius tolle*] Tralatè à LL. XII Tabb. ubi: SI. VIR. AB. UXORE. DIVORTIT. UXORI. RES SUAS. SIBI. HABERE. JUBETO. EI. QUE. CLAVIS. ADIMITO. Apùd Senec. Suaſ. I. refertur Athenienſium in ſummo dolore riſus elegans: *Cum M. Antonius Triumvir ſe vellet Liberum patrem dici; habitu quoque & inceſſu eum imitaretur, occurrerunt ei Athenienſes & per adulationem* Διόνυσον *(Dionyſum, Bacchum) ſalutaverunt, addideruntque ſe deſpondere illi Minervam ſuam, rogantes ut duceret. ille iratus eis, quòd à partibus Pompei & poſtea Bruti fuiſſent, ſe ducturum ait, ſed dotis nomine illis imperare mille talenta,* (hoc eſt 600000 coronatorum.) *Tum ſubſcriptus eſt ſtatuæ Antonii libellus his verbis;* OCTAVIA. ET. MINERVA AN-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

polluas, quære. Non repugnavit ille, ſed poſtquam optima fide partiti [1] manubias ſumus: † Age, inquit, nunc & puerum dividamus. ‡ Iocari putabam diſcedentem. at ille gladium [2] parricidali manu ſtrinxit, &, † Non frueris, inquit, hac præda, ſuper quam [3] ſolus incumbis. Partem meam neceſſe eſt vel hoc gladio [4] contentus abſcindam. ‡ Idem ego ex altera parte feci, & [5] intorto circa brachium pallio, [6] compoſui ad prœliandum gradum. Inter hanc miſerorum dementiam infeliciſſimus puer tangebat utriuſque genua cum fletu, petebatque ſuppliciter, ne [7] Thebanum par humilis taberna ſpectaret, ne-

† *Aſcyltos.* ‡ *Encolpius.* † *Aſcyltos.* ‡ *Encolpius.*

ve

ANTONIO. RES. TUAS. TIBI HABE. Apul. *confeſtim toro meô divorte, tibique tuas res habeto.* S.A. Gabbema.

5. *locum*] Ludit dilogiâ. Iſthunc autem locum Murrhedius Rhetor loco inluſtrat inſignî apud Senecam P. *Novimus, inquit, iſtam maritorum abſtinentiam, qui etiamſi primam virginibus timidis remiſere noctem, vicinis tamen locîs ludunt.* Eſt hæc Martial. ſententia lib. XI Epigr. LXXIX.

Pædicare ſemel cupido dabit illa marito,
Dum metuit teli vulnera prima novi.

E Libero mutuatus eſt carmine III.

Quod virgo prima cupido dat nocte marito,
Dum timet alterius vulnus inepta loci.

I. A. Gonſalius.

1. *manubiæ*] ornamenta Regum. *Gloſſar. Petron.* Non ad rem, *manubiæ* portio prædæ imperatoria. Aſcanius. Propriè pecunia ex venditione nobilis prædæ in ærarium redigi ſolita. probat Gellius ex Cic. Gloſſæ.

2. *parricidali*] Vox proba, qua non modò Apulejus, aut Sidonius uſi, ſed verò & Seneca, Quinctilianus, Tacitus, alii majorum quaſi gentium Scriptores. *I. Douſa. MS.*

3. *ſolus incumbis*] Vt draco ille in fabulis. Phædrus lib. 4. Sulpicius Severus lib. I ſacr. Hiſtor. *Inhiant poſſeſſionibus, prædia excolunt, auro incubant.* Ga. Barthius.

4. *contentus*] Mirè dictum, ac ſi dixerit, *in continenti, uno impetu.* Germanicus Cæſar:

Subſequitur rapido contenta canicula paſſu.

Rutilius lib. I.

Volvitur ipſe tibi qui continet omnia,
Phœbus.--- id eſt, contento curſu emetitur. *Barthius.*

5. *intorto circa brachium pallio*] Pacuvius: *Chlamyde contorta clypeat brachium.* Liv. lib. XXV. *Paludamento circum lævum brachium intortô in hoſtes impetum fecit.* Gabbema.

6. *compoſui ad prœliandum gradum*] Infrà: *ſtatum prœliantis componit.* Pugnaturi ita ſe conſtituebant, ne adverſarius ſtatum conturbare poſſet. Senec. conſ. ad Polyb. *Vtrumne percuſſus arma ſubmiſeris, an in ſtatu & gradu ſteteris.* Adluſit Hieronym. ad Demetr. *Quaſi in procinctu & acie ſtemus ſemper ad pugnam. vult nos locô movere hoſtis & de gradu decedere, ſed ſolidanda ſunt veſtigia.* Io. à Wouweren.

7. *Thebanum par*] κατ' ἐξοχὴν *(per excellentiam)* dictum de Etheocle & Polynice fratribus, Oedipi Regis Thebanorum filiis, ex nefando ſcilicet Iocaſtæ matris concubitu

ve ſanguine mutuo pollueremus familiaritatis cariſſimæ ſacra. Quod ſi utique, proclamabat, facinore opus eſt, nudo ecce jugulum, convertite huc manus, imprimite mucrones: ego mori debeo, qui amicitiæ ſacramentum delevi. Inhibuimus ferrum poſt has preces: & prior Aſcyltos, † Ego, inquit, finem diſcordiæ imponam. Puer ipſe, quem vult, ſequatur, ut ſit illi ſaltem in eligendo fratre ſalva libertas. ‡ Ego vetuſtiſſimam conſuetudinem putabam in ſanguinis pignus tranſiſſe, nihil timui, imo conditionem præcipiti feſtinatione rapui, commiſique judici litem: qui ne deliberavit quidem, ut videretur cunctatus, verum ſtatim [1] ab extrema parte verbi conſurrexit, fratrem Aſcylton elegit. [2] Fulminatus hac pronunciatione, ſicut eram [3] ſine gladio, in lectulum decidi, & [4] attuliſſem mihi damnatas manus, ſi non inimici victoriæ invidiſſem. [5] Egreditur ſuperbus cum præmio Aſcyltos, & paullo ante cariſſimum ſibi commilitonem, fortunæque etiam ſimilitudine parem in loco peregrino deſtituit abjectum.

† *Aſcyltos.* ‡ *Encolpius.*

[1] Nomen

bitu editis. illi nimirum ob regni ſceptrum mutuis vulneribûs confoſſi, ambo occubuere; ſimul mater, quæ ſe mediam interponebat, ne pugnarent filii. Quò etiam adluſit Propert. lib. II El. IX. *Gonſalius. Thebanorum par, mortuam fabulam tranſeo.* Minut. Felix Octav. *Gabbema. par.* Sumptum à gladiatoribus, quorum *paria* dicuntur componi. *Gloſſ. Petron.*

1. *ab extrema parte verbi*] Ariſtenæt. l. 2 Ep. 7. ἅμα ἔπος ἅμα ἔργον (*ſimul dictum ſimul factum*). Apuleius L. Metam. & alibi, *cum dicto.* Ga. Barthius.

2. *Fulminatus hac pronuntiatione*] i.e. ſententiâ. Non abſimiliter Iuſtinus l. I. *Hac denuntiatione optimates territi*, &c. Et infrà Petronius: *Confuſus hac denuntiatione Eumolpus.* Erhardus. Heliodor. l. 6. ὥσπερ βέλει τῷ ῥήματι βληθεὶς (*verbô ut fulmine ictus*). Wouweren. *Fulminatus*, territus. *Gloſſ. Petron.*

3. *ſine gladio*] Senſus poſtulat, *cum gladio.* Anonym. MS. juxta m. Douſæ.

4. *attuliſſem mihi damnatas manus*] Idem ferè Plautus Caſinâ.

Si nunc ſuſpendam, meam operam luſerim,
Et præter operam, reſtim ſumptifecerim,
Et meis inimicis voluptatem creaverim.

Gruter. Suſpic. l. c. II. *Ge. Erhardus.*

5. *Egreditur ſuperbus cum præmio*] Præmium interdum idem eſt, quod præda. Tibull. lib. I El. II.

Nec ſinit, occurrat quiſquam, qui corpora ferrô
Vulneret, aut rapta præmia veſte petat.

Virg.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] *Nomen amicitiæ, ſi quatenus expedit, hæret,*
Calculus in tabula mobile ducit opus.
Quum fortuna manet, vultum ſervatis amici;
Quum cecidit, turpi vertitis ora fuga.
[3] *Grex agit in ſcæna mimum, pater ille vocatur,*
Filius hic, nomen divitis ille tenet:
Mox ubi [4] ridendas incluſit pagina partes,

[1] *Vera*

Virg. XI Æneid.

Multáque præterea Laurentis præmia pugnæ
Aggerat, & longo prædam jubet ordine duci.

Hinc *præmiari*, pro prædari apud Sueton. Tit. unde & *præmiatores* nocturnos explicat prædones Nonius apud Nævium in Agrypunt. *Nam in ſcena vos nocturnos cœpit præmiatores tollere.* S. A. Gabbema.

1. *Nomen amicitiæ -- Calculus in tabula mobile --*] *mobile.* MS. Tragur. *nobile.* Douſa MS. Horum verſuum hæc ſententia eſt, ſi amicitiam utilitate potius meriri quàm honeſtate volumus, hominum profectò vita ſimilis erit ludo calculorum, & calculi inter ſe amare videbuntur: nam in ludo tabulæ ſic diviſi ſunt calculi in duas factiones; ut inter ſe quidam velut amici ſint, quidam hoſtes, unde & Mart. lib. XIV Ep. XX ſcripſit,

Gemmeus iſte tibi miles & hoſtis erit.

Quatenus autem utile eſt ludo, iſtam calculi amicitiam ſervant fœderati inter ſe. Igitur ſi emolumentis amicitiam ponderamus, amicitiam, cujus tanta dignitas eſt & pretium, putemus exercere calculos in tabula & eos nobile (lego, *mobile*) opus tuendæ amicitiæ ducere. Turnebus l. 1, c. 19 Adv.

2. *Quum fortuna manet, vultum ſervatis amici*] Venuſtè Ovid. 2 de Ponto, eleg. 3.

Diligitur nemo, niſi cui fortuna ſecunda eſt:
Quæ ſimul intonuit, proxima quæque fugat.

Huc etiam facit illud Boëthii de Conſol. lib. 3, proſ. 5. *Quem felicitas amicum fecit, infortunium faciet inimicum.* ubi Sitzmann. in Notis n. 677. *Ge. Erhardus.*

3. *Grex agit in ſcæna mimum*] *Gregis* nomine ludionum juxtà ac mancipiorum manipuli comprehenduntur, cataſtorum præſertim ac venalitiorum. Douſa Centurion. l. 1, c. 1. *Erhard.* Donat. in Præf. in Terent. Adelph. *Hæc ſanè acta eſt Ludis ſcenicis funebribûs L. Æmilii Pauli: agentibus L. Ambivio, & L. Turpione, qui cum ſuis gregibus etiam tum perſonati agebant.* Gabbema. Ioan. Sarisber. *Ferè totus mundus ex Arbitri noſtri ſententia mimum videtur implere.* Pallad. σκηνὴ πᾶς ὁ βίος καὶ παίγνιον (*ſcæna omnis vita & ludus*). Ful. *Beatinus Augur dicere ſolitus erat, diverſarum urbium honores ſomnialiter peragi urbicario mimologô, &c. Credo etiam quod de Theophili Philoſophi ſententia legerat,* μῖμος ὁ βίος (*mimus vita*). Fr. Pithœus.

4. *ridendas incluſit pagina partes*] Vetus interpres Perſii: *Exodiarius apud veteres in fine ludorum intrabat, qui ridiculus foret, ut quidquid lacrymarum atque triſtitiæ coëgiſſent ex tragicis affectibus, hujus ſpectaculi riſus detegeret.* F. Pithœus. *Ridendas partes*, extremas. Wouweren. *Incluſit*, abdidit finiit. Gabbema: *Pagina* hic ſynecdochicè fabula eſt. Inſigne teſtimonium apud Donatum Argum. Adelph. *In dividendis actibus fabulæ identidem meminerimus: primò Paginarum dinumerationem neque Græcos neque Latinos ſervaſſe,*

quum

[1] *Vera redit facies,* [2] *diſſimulata perit.*

Nec diu [3] tamen lacrumis indulſi, ſed veritus, ne Menelaus etiam [4] anteſcholanus, inter cætera mala, ſolum me in diverſorio inveniret, conlegi ſarcinulas, locumque ſecretum, & proximum litori mœſtus conduxi. Ibi triduo incluſus, redeunte in animum ſolitudine atque contemtu, verberabam ægrum planctibus pectus, & inter tot altiſſimos gemitus frequenter etiam proclamabam: [5] Ergo me non ruinâ terra potuit haurire? non iratum etiam innocentibus mare? [6] Aufugi judicium, [7] harenæ impoſui, hoſpitem occidi, ut inter audaciæ nomina mendicus, exſul, [8] in diverſorio Græcæ urbis jacerem deſer-

quum ejus diſtributio &c. Wouweren: *Pagina*, ſcena. Ruffinus de metris Terent. *Eſt in Eunucho Terentii, ſtatim in prima pagina hic verſus trimetrus, Excluſit, revocat, redeamne?* &c. Gabbema: *Partes.* Donat. in præf. de Trag. & Com. *Sed primò una perſona ſubſtituta eſt cantoribus, quæ reſpondens alternis chorô locupletavit variavitque rem muſicam, tum altera, tum tertia, & poſtremum creſcente numero* &c. *qui primarum partium, qui ſecundarum, & tertiarum, qui quartarum actores eſſent.* Idem: *In hac primæ partes ſunt ſenis Simonis, ſecundæ Davi, tertiæ Chremetis, & deinceps reliquorum.* Wouweren: Aſconius ad illa Cic. in Verrem. *Sæpe illum, qui eſt ſecundarum, & tertiarum partium. Comœdia 5 actus habet. Eſt ergo perſona primarum partium, quæ ſæpius de actis regreditur,* &c. Iuven. Sat. 4. *eſt mihi ſæpe vocandus ad partes.* Commentar. *Metaphora à comœdia, quia ſcenici ad partes ſuas ſolent revocari.*

1. *Vera redit facies*] Seneca: *Nemo ex iſtis, quos purpuratos vides, felix eſt, non magìs, quàm ex illis, quibus ſceptrum & chlamydem in ſcena fabulæ aſſignant, cùm præſente populo elati inceſſerunt & cothurnati ſimul exierunt, excalceantur, & ad ſtaturam ſuam redeunt.* Fr. Pithœus.

2. *diſſimulata perit*] Sic mei omnes, etiam c. Tragur. Sed Douſa MS. & in Præcidan. aſſeverat legend. *aſſimul.* Barthius tamen: Optimè reſcribunt *aſſimilata.* ut ap. Plaut. *aſſimilatè amare.* Erhardus: Malim cum Douza *aſſimulata.* Bulenger. de Theatro l. 1, c. 41.

3. *tamen*] c. Tragur. *tum.*

4. *anteſcholanus*] Proſcholus, ſive ſubdoctor, Auſonio: unde & proſcholium Doſitheo magiſtro: καὶ ἐν τῷ προσχολίῳ ἐπέθηκα βίῤῥιον, καὶ κατέψηξα τρίχας (*In proſcholio birrhio impoſitô, crines diſtrinxi*). F. Pithœus.

5. *Ergo me non ruina terra potuit haurire*] *Ruinâ* ponitur pro terræ hiatu. *Ge. Erhard.*

6. *Aufugi judicium*] *Iudicium* intelligit de adulterio, quo uxorem Lichæ corruperat. *Erhardus. Aufugi,* pro *effugi.* Ge. Barthius.

7. *harenæ impoſui*] Quaſi damnatus in arenam fortuita pegmatis ruinâ incolumis evaſiſſet, vitamque & libertatem populi favore (ut in talibus fieri ſolitum) obtinuiſſet. *Erhardus.*

8. *in diverſorio Græcæ urbis*] *Nobilis illa Cumanorum Colonia, ac primaria Magnæ Græciæ civitas (Parthenopen, ſeu Neapolin dico)* peculiari *Græcæ urbis* appel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

deſertus ?. [1] Et quis hanc mihi ſolitudinem impoſuit [2] Adoleſcens omni libidine impurus, & ſua quoque confeſſione [3] dignus exſilio : ſtupro liber, ſtupro ingenuus [4] cujus anni ad teſſeram venerunt, quem tamquam [5] puellam conduxit etiam, qui virum putavit. Quid ille alter, ô dii ! qui tamquam [6] togæ virilis ſtolam ſumpſit, qui [7] ne vir eſſet à matre perſuaſus eſt ; qui opus muliebre

ut p tesseram sortem eligeret sibi amatores

quo die inter viros relatq, mulierem se professus mollem et impudicam.

appellatione inſignita fuit, ob *Gymnicos ludos* maxime, tum *Muſicum illud quinquennale certamen* magna Græcarum urbium frequentiâ ibidem ſolitum celebrari. vel ob vetuſtiſſimam Græcæ proſapiæ jam inde ab ipſo uſque Theſeo ac priſcis Athenienſibus (quorum coloni Calchidenſes cluebant) repetitæ altius originationem. Locus Taciti eſt, lib. 15. *Non tamen Romæ incipere ſcenas auſus, Neapolin quaſi* Græcam urbem *delegit*. Douſa P. Cumani, de quibus Douſa, ſic à Cuma urbe in Locrenſi agro Aſiæ minoris, Æolicarum urbium maxima & metropoli. Erhardus : *Græca urbs. Neapolim* intelligunt. atqui *Ancon* quoque *Græca urbs* Straboni, Plin. Solino, quæ *Dorica* Iuvenali, quod idem valet. Eſt autem & *Ancon* in litore maris.

1. *Et quis hanc mihi ſolitudinem*] Alii *ſolicitudinem* ; ſed multò rectius *ſolitudinem*. Ge. Erhardus.

2. *Adoleſcens omni libidine impurus*] Scilicet Aſcyltos. *Idem.*

3. *dignus exſilio*] Leg. *exitiô*. I. Douſa.

4. *cujus anni ad teſſeram venerunt*] Sic & alii. Tornæſ. in ora, & Var. lect. Pith. leg. *venierunt*. quomodo & Frellon. Gonſalius : Reor, *annos ad teſſeram venire*, illis eſſe puerum primos agentem annos, ſimili amatoria lite, commiſſum ad teſſerarum ſortem ab amatoribus rivalibus. Erhardus : *venerunt*. Leg. *venierunt*. Lipſ. Ep. quæſt. l. 5, c. 19. *Ad teſſeram venerunt*, explicare auſim ad libertatem, ſive eam ætatem qua teſſeris ludere mos ſinebat. Nam puerorum & adoleſcentum nuces, virorum & ſenum teſſeræ. Quid ſi etiam ætas togæ virili matura intelligatur, qui annus erat 18 ? An reſcribi poteſt *cujus anni*, vel etiam *arma ante cellam venierunt*, pro obſcænis ? Fr. Pithæus: *anni ad teſſeram*. Tale fere illud Leucipp. l. 8. αὐτὴ δ' οὐχ ὑπὸ σάλπιγξι μόνον, ἀλλὰ καὶ κήρυκι μοιχεύεται (*Ipſa non ſolum ſub tuba, ſed & præcone mœchatur*).

5. *puellam*] videtur legendum *puellum*. Ga. Barthius.

6. *togæ virilis ſtolam ſumpſit*] Vtut iſta maculoſa, non dubium tamen, quin reſpexerit ad Cicer. Philip. 11. *Sumpſiſti virilem togam, quam ſtatim muliebrem ſtolam reddidiſti*. Idem.

7. *ne vir eſſet à matre perſuaſus eſt*] Id eſt, *ſtatim à nativitate*. Iuvenal.

-- & adhuc à matre rubentem.

Barthius.

Femina cùm non ſis, vir tamen eſſe nequis.

Fr. Pithœus. Videtur Aſcylto idem quod Achilli eveniſſe, quem parens fati præſcia, quod filium ad Pergama *Trojæ ſub mœnibus altis* oppetiturum prædidiciſſet, periculi hujus declinandi cauſâ, maternis tandem precibûs induxit, ut aſſumpto habitu virginali in Scyro Inſula tantiſper inter lanificas occultatus falleret, dum decennale bellum Trojanis obſeſſis poſitum. Sed ille virum ſe eſſe maſculo facinore Deidamiæ ſeriò aliquando approbavit : Aſcyltos contrà, accepta ſemel muliebris patientiæ lege, intercu-

bre [1] in ergaſtulo fecit, qui [2] poſtquam conturbavit, & [3] libidinis ſuæ ſolum vertit, reliquit veteris amicitiæ nomen, & pro pudor! tamquam [4] mulier ſecutuleja, [5] unius noctis tactu omnia vendidit? Iacent nunc amatores obligati noctibus totis, & forſitan mutuis libidinibus [6] adtriti derident ſolitudinem meam. ſed non impune. Nam aut vir ego, liberque non ſum, aut noxio ſanguine parentabo injuriæ meæ. Hæc locutus gladio latus cingor, &, ne infirmitas militiam perderet, largioribus cibis excito vires; mox in publicum proſilio, furentiſque

tercutibus probrîs & diviſionibûs, ad capitis uſque injuriam flagitatus, &c. *Ia. Douſa.*

1. *in ergaſtulo*] Sic ſæpe circumloquuntur nequitias ſuas. Muſæus, Κυπρίδος ἔργα (*Cypridos opera*). Erhard. Vel eſt alluſio ad Herculem captum amore Omphales. *Gloſſ. Petron.*

2. *poſtquam conturbavit*] *Conturbare*, decoquere. Servi qui dominorum pecunias intervertunt, *conturbare* dicuntur. *l. v § idem Labeo.* π͂ *Inſtitor. l. xvj* π͂ *de In rem verſo.* S. A. Gabbema.

3. *libidinis ſuæ ſolum*] *Solum*, locus qui aratur: etiam pro *αἰδοίῳ (pudendo)*; eodem pacto ſuprà luſit in ambiguitate verbi *locus*. Sic *arvum* quoque & *ſulcus* dicuntur muliebria, ut è contrario *vomer* virilia. Colvius, Douſa, Schoppius ad Apul. Schickerath. in Epiſt. Crit. *Ge. Erhardus.*

4. *mulier ſecutuleia*] Quæ virum adpetat & ſectetur; ſi recta lectio eſt. Quanquam & reſpectus aliquis ad rem gladiatoriam, quia hi fugitivi, quos inducit Arbiter, olim in arena. Lipſius Satur. ſerm. l. 2, c. 7. de ſecutore. At non Giton puer in arena fuit, de quo hîc ſermo: Quare Fr. Pithœi explicatio magìs eſt. *Erhard. Secutuleia*, quæ amicum ſequitur. Virg.

-- tua cura Lycoris:
Perque nives alium perque horrida caſtra ſecuta eſt.

Propert.

-- & ignotum nonne ſecuta virum eſt?

Fr. Pithœus.

5. *unius noctis tactu*] Sic & Tornæſ. Wouwer. alii, præter Frellon. & Helenopol. edit. quæ *u. n. pactu*. Anonymus MS. ad edit Tornæſii, intercurrente manu Douſæ, & Scriverii, his verò utriſque antiquior: F. *jactu*, pro *tactu* legend. Suprá enim *aleæ* facta mentio. I. Bourdelotius: *unius noctis tactu*. Retinuimus hanc lectionem, ſi Mſſ. ſequimur, probam; ſi ſenſum, improbam. Hiſpanus quidam (iſte eſt, *Don Ramirez de Prado.* Rutg. Hermannides) primus hanc corruperat, ignorans fortaſſe in Martiale ſuo *tactum* & *tangere* eſſe impudica. Hinc Plaut. dilog. (i. Plauti dilogia, ambiguitas) in Aulul. (a. 4, ſc. 10) Iuv. Sat. 1. Erhardus: L. *unius noctis pacto*. Apuleius, *Cum ipſo de uxoris noctu* (antiquè pro *nocte*) *paciſcuntur*. Macrob. *unius pretium noctis*. Mos & locutio vetus, *paciſci noctes*. Pontanus Notîs in Macrob. l. 2, c. 2. Ne longiùs à ſcriptura abeamus, an legend. *pactu?* Puteanus Ep. ad Goldaſt.

6. *adtriti*] *Detriti clunes* λισπόπυγοι, nimia præpoſteræ veneris patientiâ. *Erhard.*

rentiſque more omnes circumeo porticus. Sed dum attonito vultu efferatoque nil aliud quam cædem & ſanguinem cogito, frequentiuſque manum ad capulum quem devoveram, refero, notavit me miles, ſive ille [1] planus fuit, ſive [2] nocturnus graſſator: &, † Quid tu, inquit, commilito, ex qua [3] legione es, aut cujus centuriæ? ‡ Quum conſtantiſſime & centurionem, & legionem eſſem ementitus: † Age ergo, inquit ille, in exercitu veſtro [4] phæcaſiati milites ambulant? ‡ Quum deinde

tanqm sacrum.

phaecasia est genus calceamenti Graecanici, quo viri graves, Philosophi utebantur.

† *Miles.* ‡ *Encolpius.* † *Miles.* ‡ *Encolpius.*

1. *planus*] *Erro.* Erhard. qui diſcurrit ſine noxa aliorum. *Gloſſ. Petron.* Pro ſycophanta apud Gellium lib. XVI, c. VII. numeratur inter voces à Laberio nimis licenter fictas. Cicer. pro Cluent. *hic ille planus improbiſſimus quæſtu judiciario paſtus.* Euſtachius Homeri interpres interprete Budæo: *Planus eſt qui artem quandam profitetur imponendi etiam ſpectantibus, quales fuerunt Ciphiſſodorus, & Pantoleon, & Matreas apud Alexandriam.* hujus vocabuli etiam mentio eſt apud Arnob. lib. II. Hujuſmodi impoſtores olim Regibus chari, quod ex Plinii verbis lib. XXXV, in hiſt. Apell. ad convivium Ptolemæi à plano invitati, paret. *Gabbema. Planus* à Gr. πλάνος, vel πλάνης, erro; πλανάω, decipio. πλάνος uſurpat Moſchus: πλάνα δῶρα, fallacia dona. & alii.

2. *nocturnus graſſator*] Nam ut ille ait:

Vt jugulent homines ſurgunt de nocte latrones.

Calphurn. in Eclog.

Et mala nocturni religabat brachia Mopſi.

id eſt, *noctu mala.* Sunt autem *mala brachia nocturni Mopſi*, quibûs ille noctu furabatur. Supr. Petr. *Advocati jam penè nocturni.* Gabbema. *nocturnus graſſator.* Plaut. *Qui veſperi ſuo vivit.* Philoxen. ἡμερόκοιτος, *dormitator diurnus, fur nocturnus.* Hinc Sidon. l. I Ep. 8, *vigilant fures, dormiunt poteſtates.* In Altercatione Hadriani Auguſti & Epicteti, *Quid eſt nox? Laboranti requies, graſſanti lucrum.* Savaro ad Sidon. l. I Ep. 8. *Erhard. Graſſator nocturnus* qui cædem molitur, vel ex lubidine, vel propter præmia. *Gloſſ. Petron.*

3. *legio*] Ab eligendo; quòd milites in dilectu leguntur. Veget. & Varro.

4. *phæcaſiati milites*] *Militem* non *phæcaſiatum*, ſed *caligatum* eſſe conveniebat. Neque iis adſentior tamen, qui *phæcaſia*, muliebre calciamenti, ſeu ſolearum genus fuiſſe volunt, ac tantumnon cum Sicyoniis confundunt. Perperam. *Sicyonia* enim levioris pretii, tametſi Lucretius reclamare videatur, ac duarum drachmarum opus: *phæcaſia* verò bis tanti. Et illud quidem doceo ex Dialogis Meretriciis Luciani:

Δω. Εὖγε ὦ Μυρτάλη, λογισώμεθα· ὑποδήματα ἐκ Σικυῶνος τὸ πρῶτον δύο δραχμῶν (*Do. Euge ô Myrtale, calculum ducamus: calceamenta primùm Sicyonia duarum drachmarum*). Alterum ex Seneca de Benef. VII, c. XXI. Ita rem iſtam computante: *Pythagoricus quidam emerat à ſutore phæcaſia (rem magnam) non præſentibus nummîs.* Et paulò pòſt de eodem ad tabernam ſutoris interdiu occluſam nominis expediundi gratiâ nequicquam reverſo: *At philoſophus noſter tres, aut quatuor denarios (non invita manu) do-*

num

deinde [1] vultu, atque ipſa trepidatione mendacium prodidiſſem, ponere juſſit arma, & malo cavere. Deſpoliatus ergo, imo præciſa ultione, retro ad diverſorium tendo, paulatimque temeritate laſſata, cœpi graſſatoris audaciæ gratias agere. * * *

Erepta potestas ulciscendi.

[2] *Non bibit inter aquas, poma aut pendentia carpit*
Tantalus infelix, [3] quem ſua vota premunt.
[4] Divitis hæc magni facies erit, omnia cernens
Qui

cui ea, quae optat adsunt etc.

mum retulit, ſubinde concutiens. Douſa P. *Phæcaſia*, videntur calcei fuiſſe homines graves decentes; de philoſophis Douſa ex Seneca. de ſacerdotibus apud Erhardum Appiani verba: ὑπόδημα ἦν αὐτῷ λευκὸν, Ἀττικὸν, ὃ Ἀθηναίων ἔχουσιν ἱερεῖς καὶ Ἀλεξανδρέων, καὶ καλοῦσιν φαικάσιον (*Calceamen ipſi erat album Atticum, quale Athenienſium & Alexandrinorum ſacerdotes habent, & vocant phæcaſium*). Heſychio tamen *phæcaſium* eſt tegimen pedis ruſticum. Quidquid ſit. oppoſitum id fuit caligis, caligæ verò ὑπόδημα στρατιωτικὸν, *tegumentum pedum militare*, laxum forſan ut hodie ocreæ. Voſſius.

1. *vultu atque ipſa trepidatione*] Perinde atque Atreus apud Senecam teſtatur in Thyeſte: *Multa ſed trepidus ſolet detegere vultus.* Etenim intimos conſcientiæ cruciatus proditor vultus enunciat. Ovid. Metam. lib. 2.

Heu quàm difficile eſt crimen non prodere vultu.

Weitzius not. in Prudentii Pſychomach. lib. 1, v. 702. *Ge. Erhardus.*

2. *Non bibit inter aquas poma aut pendentia carpit*] Ad illuſtrandum hunc locum producendus eſt Cicero, qui lib. IV Tuſc. Quæſt. ita: *Cui miſeriæ proximus eſt is, qui adpropinquans aliquod malum metuit, exanimatuſque pendet animi. Quam vim ſignificantes mali, poëtæ, impendere apud Inferos ſaxum Tantalo, faciunt ob ſcelera, animique impotentiam, & ſuperbiloquentiam.* Inſuper ergo additus ingens lapis Tantali imminens capiti, unde ortum, ut præ timore exanimatus poma quidem eſuriens non attingeret, aquam & ſitiens itidem non guſtaret. Pindarus Od. 1 Olymp.

--- Κόρῳ δ' ἕλεν
Ἄταν ὑπέροπλον,
Τάν οἱ πατὴρ ὑπερκρέμασε καρτερὸν αὐτῷ λίθον·
Τὸν αἰεὶ μενοινῶν κεφαλᾶς βαλεῖν
Εὐφροσύνας ἀλᾶται.
(-- Sed ſatur
Ingens accipit
Damnum: dum Pater,
Librans in caput
Validum lapidem,
Illum exercet.)

Quod & adprobatur à Suida: ut & Athenæo lib. VII. *I. A. Gonſalius.*

3. *quem ſua vota premunt*] verſiculi hujus elucidatio petenda eſt ex Athenæi verbis lib. VII. ἐφ' οἷς ἀγανακτήσαντα τὸν Δία, τὴν μὲν εὐχὴν ἀποτελέσαι, διὰ τὴν ὑπόσχεσιν· ὅπως δὲ μηδὲν ἀπολαύῃ τῶν παρακειμένων, ἀλλὰ διατελῇ ταραττόμενος, ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἐξήρτησεν αὐτῷ πέτρον, δι' ὃν οὐ δύναται τῶν παρακειμένων τυχεῖν οὐδενός (*Tantalo in converſationem admiſſô cum diis, factaque ei à Iove optione quidquid vellet, cùm is voluptatum inexſaturabilis vitam diis ſimilem eligeret, Iupiter indignatus, quod pollicitus, præſtitit: verùm ne Tantalus frueretur, ſed continuò conterreretur, ſaxum ſuper caput ejus appendit, quo obſtante re nulla præſente potitur*). S. A. Gabbema.

4. *Divitis hæc magni facies erit*] Paulinus

Qui timet, & ſicco concoquit ore famem.

* * * * * *

† Nequaquam [1] recte faciet, qui cito credit. *

‡ Nemo cœlum putat, [2] nemo jusjurandum ſervat nemo Iovem pluris facit: ſed omnes opertis oculis bona ſua computant.

† Quod hodie non eſt, cras erit: [3] ſic vita truditur. * * *

‡ Quod non exſpectas, [4] ex tranſverſo fit, & ſuper nos Fortuna negotium curat. * * *

† Apes ideo [5] pungunt, quia ubicumque dulce eſt, ibi & acidum invenies. * * *

† Sem-

† *Phileros.* ‡ *Idem Phil.* † *Echion.* ‡ *Trimalchio.* † *Idem Thrimalch.*

linus Natali IX Fel. --- *urit*

Defectus miſeri metus, & miſer ardor habendi,
Atque ita & inter opes inopes, quaſi Tantalus ille
Inter aquas ſitiunt, nec habent quod habere videntur. Ga. Barthius.

1. *Nequaquam recte faciet qui cito credit*] Erhardus: al. *Numquam.r.f.q.c.c. Nunquam* & fragm. Tragur. vide ſuprá. Gabbema: huic congruit celebre inter Arabes adagium,

مَنْ يُجَرِّبْ يَزِدْ
وَمَنْ يُؤْمِنْ يَزِدْ
غَلَطًا

hoc eſt. *Qui rem experitur ſive pertentat, auget ſcientiam; qui vero credit, ſive credulus eſt, auget errorem.* Eccleſiaſt.c. XIX. *Qui credit citò, levis corde eſt.* Calixtus ad Epiſcopos Galliæ, *Innocens dum credit facilè, citò labitur.* Sidon. lib. VIII Ep. XI. *Incautiſsimus, quia credulus.*

2. *nemo jusjurandum ſerv.*] MS. *n. jejunium s.* Tornæſius. Et ſic conſentit cum Tragur. ſuprá.

3. *ſic vita truditur*] Ad ſimilitudinem credo iſtius Horatiani: *Truditur dies die*, &c. Sententiolæ porrò iſtæ interjectis paſſim aſteriſcis, lacunaſque explentibûs diſpoſitæ, uſque ad poſtremam illam. *Non multum oportet conſilio credere*, &c. ad Encolpii derelicti perſonam pertinere videntur, ſemetipſum conſolantis de vi atque injuriis, imò contumeliis ab Aſcylto ſibi illatis. *Douſa.* Sed jam ex Fragmento ſuprà Tragur. conſtat, hanc ſententiam, *Quod hodie non eſt-ſic vita truditur.* ab Echione in cœna Trimalch. fuiſſe prolatam. Sic & reliquæ, quæ ibi tot orbitatis atque exſilii ſtellulîs adhuc lucent, præter ultimam (*Non multum*, &c.), locum & auctorem ſuum non ignorant. Videre nunc, quàm ingenioſiſſimus Douſa, etiam quoad inſertionem ex Sariſberienſe, hiſtoriæ Vitriarii, in tenebris ferè palpârit. Gabbema: Inſcript. VIXI. UT. VIVIS. MORIERIS. UT. SUM. MORTUUS. SIC. VITA. TRUDITUR.

4. *ex tranſverſo fit*] Sic & Seneca quoque locutus, lib. de vita Beata: *Morbos dico, funera, debilitates, & cætera ex transverſo in vitam humanam incurrentia.* Ia. Douſa.

5. *Apes ideo pungunt*] Claud. Feſcenn.

Non

† Semper hac in re, qui vincitur, vincit. * * *

‡ Nemo noſtrûm non peccat; homines ſumus, non dii. * * *

Non multum oportet conſilio credere, quia ſuam habet Fortuna rationem. * * *

† In [1] pinacothecam perveni vario genere tabularum mirabilem. nam & [2] Zeuxidos manus vidi nondum vetuſtatis injuria victas; & [3] Protogenis rudimenta [4] cum ipſius naturæ veritate certantia, non ſine quodam horrore tractavi. Iam vero [5] Apellis, [6] quam Græci Monocro-

† *Trimalchio.* ‡ *Habinnas.* † *Encolpius.*

Non quiſquam fruitur Veris odoribûs,
Hyblæos latebris nec ſpoliat favos,
Si fronti caveat, ſi timeat rubos;
Armat ſpina roſas, mella tegunt apes.

S. A. Gabbema.

1. *pinacothecam*] De pinacothecis adi Plin. lib. xxxv, c. 11. *Ia. Douſa.* *Pinacotheca*, ſeu tablinum, locus ubi tabulæ pictæ poſitæ. Varro de re Ruſt. lib. 1, c. 2. *Cùm ſpectatum veniunt villas, ut videant pinacothecas.* Wouweren. *Pinacothecas* templis fere ac porticibus publicis annexas ſeu continuatas fuiſſe, credo, quò auguſtiores intrantibus ſcilicet, majoremque adeò religionis ſpeciem habere viderentur: ſimul ad frigus in umbra captandum, animi cauſâ ſub iiſdem ambulare volentibus, æſtivis præſertim caloribûs. *Douſa.* *Pinacotheca*, tablinum in quo tabulæ pictæ, ſtragula veſtis, & alia ornamenta reponi ſolebant. *Gloſſ. Petron.*

2. *Zeuxidos manus*] Id eſt, *picturas.* Manus etiam pro ſcriptura. De Zeuxide Cic. Plin. Plaut. Pœnulô, Feſtus in *Piſtor*, Valer. Max. lib. 3, c. 7. *Ge. Erhardus.*

3. *Protogenes*] ſtatuarius, & pictor nobiliſſimus, patriâ Caunus gente Rhodiis ſubjecta. Hic tabulæ picturæ Ialyſi quater colorem induxit, ſubſidio injuriæ & vetuſtatis, ut decedente ſuperiore inferior ſuccederet. Vid. Plin. lib. 35, c. 10.

4. *cum ipſius naturæ veritate*] Sic omnes, etiam Douſa. Sed Tornæſ. *cum ipſius naturæ* (in m. *ipſa natura*) *certantia.* ubi Douſa: c. M. *naturæ veritate.* f. *varietate.* Idem ad ſuam edit. in Præcidan. Quamvis *τὸ veritate*, non alienum huic loco, ego tamen aſſentationem in eam partem flecto, ut *varietate* potiùs reſcribendum exiſtimem. Erhardus: Douſa legit *varietate.* aliter quàm bene. *Veritas* opponitur rei fictæ; qualia Protogenis *rudimenta.* Opponuntur enim inter ſe *veritas*, id eſt res ipſa, & *rudimentum*, id eſt imago & ſimulacrum. Vnde Cicero pro Quinto Roſcio: *quod eſt veritate falſum.* h.e. re ipſa.

5. *Apelles*] Cous, artis ſuæ doctrinam etiam voluminibus editis tradidit. Moriens Venerem imperfectam reliquit, quam nullus pictor auſus abſolvere. Quintil. lib. 10; Plin. lib. 35, c. 10.

6. *quam Græci Monochromon adpellant*] Sic Gabbema in textu, editioque Frelloniana. ſed in Nota Gabbema, cum Lotichio *monochromon.* Alii, *monocremon*; Tornæſ. ad marg. *monohemeron. monochrωmon. Monocremon*, unica q. pendulum lineâ. *Monohemeron*, unius q. diei opus. *monochrωmon* (μονόχρωμον, ut ἄχρωμον, δίχρωμον), vel monochromaton, unius coloris. Fr. Pithœus: *monocremon.* Sic veteres. non *monochromon*, aut *monochro-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

nocromon adpellant, etiam adoravi. [1] Tanta enim ſubtilitate extremitates imaginum erant ad ſimilitudinem præciſæ, ut crederes etiam animorum eſſe picturam. [2] Hinc aquila ferebat cœlo ſublimis deum. Illinc candidus [3] Hylas repellebat improbam Najada. [4] Damnabat Apol-

chromada, quod Hygemoni cognomen tribuit Plinius, qui celebriores Apellis tabulas quatuor coloribûs conſtitiſſe notat. Gonſalius: *Monochromon.* Ego libentiùs legerem, *Mocochromaton*, uti inluſtres veteres loquebantur pictores. *Monochromata* enim picturæ erant *unicolores*, ut vox indicat. Plin. inquit lib. XXXV, c. III, ubi de picturæ gradibus ſermo eſt. *Itaque talem primam fuiſſe. Secundam* ſingulis coloribûs, *& monochromaton dictam, poſtquam operoſior inventa erat: Duratque talis etiam nunc.* Optimè ad mentem Petronii, quum etiam, poſtquam facta eſſet Pictoria ars abſolutiſſima, pinxerunt & monochromata artifices eximii. De Apelle hîc Petronius teſtatur, de Zeuxide Plinius extremô cap. IX lib. XXX. Wouweren: *monocremon*, Vt intelligatur pictura Apellis, in qua ἄνθρωπος μονόκνημος (*unius tibiæ ſeu cruris*), i. pictura λίσπη (*gracilis*). Ita longè corruptiſſimum locum rectè emendat Scaliger. At Burdelotius, *monochromon* emendationi doctiſſimi Scaligeri acceptum fert, in ſuis Notis crit. hîc Pet. Danielis: *monocremon*, f. *monogrammon*, ut ſit pictura linearis Apellis.

1. *Tanta enim ſubtilitate extremitates imaginum erant ad ſimilitudinem præciſæ*] Verbis iſtîs, *Extremitates imaginum præciſæ*, intelligit *Lineas* illas *extremas*, quibus omnia includuntur corpora depicta, extimumque cujuſque corporis eſt. Summa ergo prorſus picturæ eſt, corpora in tabula lineis illis *tanta ſubtilitate præcidere*, ut quum deſinere ibi corpus ipſum certum ſit, viſum tamen omnino fallat, & ambire ſeſe *extremitas* ipſa videatur, & alia poſt ſe promittere, hoc eſt, revera id corpus eminere, & quod in ſuperficie plana eſt, foras exſtare. Exactè Plin. lib. XXXV, c. X. *Primus* [Parrhaſius] *argutias vultûs picturæ dedit, elegantiam capilli, venuſtatem oris, confeſſione artificum, in lineis extremis palmam adeptus. Hæc eſt in Pictura ſumma ſubtilitas. Corpora enim pingere & media rerum, eſt quidem magni operis; ſed quo multi gloriam tulerunt. Extrema corporum facere, & deſinentis Picturæ modum includere, rarum in ſucceſſu invenitur. Ambire enim debet ſeſe extremitas ipſa, & ſic deſinere, ut promittat alia poſt ſe: oſtendatque etiam, quæ occultat.* I. A. Gonſalius.

2. *Hinc aquila ferebat cœlo ſublimis deum*] Scilicet Ganymedem. In Priapejis:

> *Quodque Iovi dederit, qui raptus ab alite ſacra*
> *Miſcet amatori pocula ſacra ſuo.*

Ge. Erhardus.

3. *Hylas repellebat improbam Naiada*] *Hylas* Theodamantis R. filius ab Hercule raptus, eique in deliciis; cùm ab Hercule ad Aſcanium fl. cum urna aquam allatum mitteretur, occaſione prolapſæ in fluvium urnæ ſubmerſus. Hinc fabulæ origo Hylam à Nymphis abreptum. Gonſalius; *Naiada*, i. fontis vel fluvii Nympham, nam aquatum iviſſe, quum à Nymphis raptus, omnes ſcriptores uno ore proferunt: Zenobio tamen exceptô, qui venatum tradidit. *Naiadas Eumenidas* ideo vocavit Auſonius Ep. XCIII, ſatis eleganter. nam quum puerum, ut potirentur, mergerent, quid niſi lethum illi peperit ipſarum amor?

4. Da-

Apollo noxias manus, [1] lyramque reſolutam [2] modo nato flore honorabat. Inter quos etiam [3] pictorum amantium vultus, tamquam in ſolitudine exclamavi: [4] ergo amor etiam deos tangit? Iupiter in cœlo ſuo non invenit, quod eligeret, & [5] peccaturus in terris, [6] nemini tamen injuriam fecit. Hylam Nympha prædata, imperaſſet amori ſuo, ſi venturum ad interdictum Herculem crediſſet. Apollo pueri umbram revocavit in florem, & omnes fabulæ quoque habuerunt [7] ſine æmulo complexus. At ego in ſocietatem recepi hoſpitem [8] Lycurgo

4. *Damnabat Apollo noxias manus*] Erat illi ſacer etiam accipiter propter rapacitatem, & Hyacinthinus flos, qui dicitur fuiſſe puer Amyclæus ab Apolline & Zephyro uno tempore amatus. At enim cum propenſior in amorem Apollinis adpareret, Zephyri odium & indignationem in ſe concitavit. Quare cùm Apollo diſci jactu ſe exerceret, Zephyrus diſcum ab Apolline miſſum in pueri caput convertit, quem cæſum Apollo in florem ſui nominis commutavit, & ex cruore colorem indidit. *Nat. Comes.* S. A. Gabbema.

1. *lyramque reſolutam modo nato flore honorabat*] Illud in more poſitum erat veteribus, ut quando canere deſiiſſent, lyram, cytharam *&c.* ſerto aliquo circumdarent. Statius lib. VI.

Finis erat, differt avidas audire ſorores:
Dumque chelyn *lauro, textumque illuſtre coronæ*
Subligat, & picto diſtinguit pectora limbô.

Addit, Luctatius, Statii interpres: *Cytharœdorum diſciplinam expreſſit, quibus moris eſt finito carmine coronam detractam capiti, citharæ ſubligare.* Idem.

2. *modo nato flore*] *hyacintho.* Elegantiſſimè Coluthus de Rapt. Hel. *Ga. Barth.*

3. *pictorum amantium*] Melius fortaſſis: *divorum amantium.* Idem.

4. *ergo amor etiam deos tangit*] Heliodor. lib. IV. Μέγιστος γὰρ Θεῶν ὁ Ἔρως, καὶ ἤδη καὶ Θεῶν αὐτῶν ποτὲ κρατεῖν λεγόμενος (*Maximus Deorum Amor, qui & ipſos aliquando Deos vincere dicitur*). Gabbem.

5. *peccaturus*] Adulteraturus, ſcortaturus. Sic *Erhardus. Peccare* enim quaſi *pellicari, peccator pellicator*: ex Balbi Catholico.

6. *nemini tamen injuriam f.*] Si præcedens, *& peccaturis in terris* ( ) includatur, ſenſus erit planior. Iupiter in cœlo non invênit quod diligeret, ſed terram petiit, nec tamen ulli injuriam fecit quia deus: ſic homo peccator in terris. Sunt hæc *interpretamenta ſomniorum, & vitrea fracta*, ut noſtri ſuprà verbìs utar, ethniciſmi. Barthius: *nemini tamen.* Leg. *talem.* cæteroqui falſiſſimum docent omnes fabulæ. Tunc ſenſus ſit: homo pellicans in terris, nemini talem injuriam facit, qualem Iupiter è cœlo terras appetens.

7. *ſine æmulo*] Non ut ego invenuſtus, infelix, deſertuſque, cujus amores ad ſe per ſummam injuriam tranſlatos æmulos Aſcyltos intervortit. *I. Douſa.*

8. *Lycurgo crudeliorem*] Referunt ad eum Lycurgum, de quo infrà: *Quidquid Lycurgi villa graſſantibus exhibuiſſet.* Perperam: eſt enim *Lycurgus* cognomentô *crudelis.* Ammian. lib.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

go crudeliorem. Ecce autem, ego dum [1] cum ventis litigo, intravit pinacothecam [2] ſenex canus, exercitati vultus, & [3] qui videretur neſcio quid magnum promittere; ſed cultu non proinde ſpecioſus, ut facile adpareret, eum ex hac nota literatórum eſſe, [4] quos odiſſe divites ſolent. Is ergo [5] ad latus conſtitit meum, &, † Ego, inquit, poëta ſum, & ut ſpero non humillimi ſpiritus, [6] ſi modo coronis aliquid credendum eſt, quas etiam

† *Eumolpus.*

lib. XXII. *Iudicibus Caßiis triſtior & Lycurgis.* Et lib. XXX, circa finem: *Iudices nunquam conſultò malignos elegit: ſed ſi ſemel promotos agere didicit immaniter, Lycurgos inveniſſe ſe prædicabat & Caſsios.* Ge. Erhardus.

1. *cum ventis litigo*] Proverbialis locutio, omnibus linguis & gentibus uſurpata. Iob. 6. *In ventum verba profertis.* Eleonora Angliæ Regina, epiſt. ad Cœleſt. Pap. apud Petrum Bleſenſem Ep. 145. *Sed quid talib. immoror? curro in incertum, & aëra verbero, atque in ventos noſtri gemitus evaneſcunt.* Item Oſeæ c. 9, v. 7: *virum ſpiritualem,* hoc eſt, *ventoſum.* loquitur autem de vanis prophetis. *Erhardus.*

2. *ſenex canus & exercitati vultus*] Erhardus: Ita vocat poëtæ pallidum & macilentum vultum. Hinc & imagines poëtarum macræ pingebantur. Iuvenal. Satyr. 7.

Vt dignus venias hederîs, & imagine macra.

Ob vigilias in ſtudio. Scholiaſtes ib. De pallore poëtruam & ſtudioſorum hominum ejuſque cauſa, vide Rader. ad Martial. lib. 7 Epigr. 4.

3. *qui videretur neſcio quid magnum promittere*] *Promittere* accipi poteſt de vultu, quaſi ejus vultus aliquam eruditionem præ ſe ferret. Rittershuſius Not. in Phædrum. *Erhard.*

4. *quos odiſſe divites ſolent*] Confer cum illis ſententiam illam multò argutiſſimam Epiſt. Plin. lib. 7 de Cornelio Minutiano: *Natus ſplendidè, abundat facultatibûs, amat ſtudia, ut pauperes ſolent.* Apparet jam indè, humanitatem ac litteras odio ſemper divitiarum amatoribus fuiſſe. *Ia. Douſa.*

5. *ad latus conſtitit meum*] Vide ne interpretamentum ſit, & ſcrips. Arbiter, *ſecundum me,* vel *propter me.* Anonym. MS. juxta man. Douſæ ad edit. Tornæſ.

6. *ſi modo coronis aliquid credendum*] Poëtarum commiſſiones olim habitæ ſunt in Capitolino, Domitiani, ac Neroneis agonibus. In quibus coronæ præmia victoriæ fuere. eæ variæ erant. *Querna* præmium exſtitit Capitolini certaminis, nam quercus arbos Iovi Capitolino ſacra, in cujus honorem ipſe agon inſtitutus. Mart. lib. IV Epigr. LIV. Coronæ Albani certaminis *Oleaceæ* fuere, nam hoc inſtitutum etiam à Domitiano in honorem Matris Minervæ, ut narrat Tranquillus c. IV. cui oliva ſacra. Itidem & *Palmæ* rami Poëtarum capita cîrcumplexi: interdum verò, non ſemper *lemniſcati.* Auſonius:

Et quæ jam dudum tibi Palma Poëtica pollet,
Lemniſcô ornata eſt, quo mea Palma caret.

Muſæ & ipſæ ſic *palmâ* coronobantur ut ex Phornuto notum. Item *Laurô* Poëtæ redimiti. nam haud ſolùm Imperatoris coronamentum. Ideo eleganter Papinius Domitiani caput Imperiali & Poëtica Lauro inſigni-

etiam ad imperitos deferre gratia ſolet. [1] Quare ergo, [2] inquis, tam male veſtitus es? Propter hoc ipſum, [3] amor ingenii neminem unquam divitem fecit.

Qui pelago credit, [4] magno ſe fenore tollit;
Qui pugnas & caſtra petit, [5] præcingitur auro;
Vilis adulator [6] picto jacet ebrius oſtro;
Et qui ſollicitat nuptas, ad præmia peccat:

Sola

ſignitum l. 1 Achill. celebravit. Ex *Hedera* quoque factum Poëtarum coronamen. Apertè Plinius lib. XVI, cap. XXXIV. Itidem *Myrto* haud immeritò honorati poëtæ, præcipuè verò amatoria canentes, venereáque, Elegiographi, Lyrici. Ex *Apio* denique plectebatur poëtis redimiculum. Virgil. Ecl. VI. de Lino Apoll. filio ad quem locum exſertim Servius inquit, in Nemæo agone, qui in honorem Arcæmori inſtitutus eſt, *ſpeciatim apiô coronantur Poëtæ.* Qui præſtantiores erant in hac arte plures contigit aliquando nanciſci coronas. ſic Papinius tres obtinuit Certaminibus Albanîs. Et Eumolpus itidem. *I. A. Gonſalius.*

1. *Quare ergo tam male veſtitus es*] Martialis:

Tune es, tune, ait, ille Martialis?
Cur ergo, inquit, habes malas lacernas?

Alibi:

Inſanis: omnes gelidis quicumque lacernis,
Sunt tibi, Naſones, Virgilioſque vides.

2. *inquis*] non *inquit*, eſt enim præoccupatio. *Ge. Erhardus.*

3. *amor ingenii neminem unquam divitem fecit*] Sic mox: *Neſcio quomodo bonæ mentis ſoror eſt paupertas.* Cujus rei cauſam inquirit Ariſt. Problem. 4, ſect. 29. Rittershuſ. Not. ad Phædr.

--- Virtus laudatur & alget.

Dicta in hanc ſententiam venuſta congeſſit Taubmannus Comment. in Plaut. Stich. act. 2, ſcen. 1. *Idem.*

4. *magno ſe fenore tollit*] Caſſius Parmenſis:

Non levis adſcenſus ſi quis petit ardua, ſudor
Plurimus hunc tollit, &c. Ga. Barthius.

5. *præcingitur auro*] Rectè *aurô*: nam milites in zonis pecuniam geſtabant. Sic Gracchus apud A. Gellium lib. XV, cap. IV. *Itaque Quirites, quum Româ profectus ſum, zonas, quas plenas argenti extuli, eas ex provincia inanes retuli.* Spartian. item in Peſcennio Nigro: *Idem juſſit, ne in zonis milites ad bellum aureos vel argenteos nummos portarent, ſed publicè commendarent, recepturi poſt prælia quod dederant.* Rationem reddit in Alexandro Lampridius; *Miles non timet, niſi veſtitus, armatus, calceatus, & ſatur, & habens aliquid in zona.* Ligamenta, & habenas habebant cingula & zonæ, quibûs circa ventrem cingebantur milites, in medio tamen receptaculum erat, quo nummi continebantur, haud ſecus ac ſinum funda habet, quo conlocantur lapides. Itaque cingula illa prorſus olim fundam referebant. *S. A. Gabbema.*

6. *picto jacet ebrius oſtro*] Innuit paraſitos & adulatores, ad ampliſſimas fortunas, Principum ſtoliditate evectos, reliquos præ ſe deſpicere rerum ſucceſſu elatos. Ita enim *ebrius* metaphorice capitur pro dementato & mentis ob rem aliquam nimiò immodicam haud compote, quia *ebrietas* mentem alienat & expectorat ob immodicum potum. H. Iunius. Animadv. l. 3, c. 6. *Erhard.*

1. *prui-*

Sola [1] *pruinoſis horret facundia pannis,*
Atque inopi lingua deſertas invocat artes.

[2] Non dubio ita eſt, ſi quis vitiorum omnium inimicus, rectum iter vitæ cœpit [3] inſiſtere, primum propter morum differentiam odium habet (quis enim poteſt probare [4] diverſa?) deinde, qui ſolas [5] exſtruere divitias curant, nihil volunt inter homines melius credi, quam quod ipſi tenent. Iactantur itaque, quacumque ratione poſſunt, literarum amatores, ut videantur illi quoque infra pecuniam poſiti. * Neſcio quo modo [6] bonæ mentis ſoror eſt paupertas. * Vellem tam innocens eſſet frugalitatis meæ hoſtis, ut deliniri poſſet. Nunc veteranus eſt latro, & [7] ipſis lenonibus doctior. * * * In Aſiam quum à Quæſtore eſſem ſtipendio eductus, hoſpitium Pergami accepi: ubi quum libenter habitarem, non ſolum propter cultum ædicularum, ſed etiam propter hoſpitis formoſiſſimum filium, excogitavi rationem, qua non eſſem patrifamiliæ ſuſpectus amator. Quotieſcunque enim in convivio [8] de uſu formoſorum mentio facta eſt, tam vehementer excandui,

1. *pruinoſis horret facundia pannis*] Tragur. c. pro *horret*, *hæret*. *pruinoſi panni*. Squalidi, horridi. Gloſſar. Petr. Ammian. l. 22 de Scythis: *Squalentes & pruinoſas ferarum, & tetro ritu veſcuntur.* Erhardus. Adde: *pruinoſi panni*, frigori obnoxii, pruinam admittentes.

2. *Non dubio*] Tornæſ. & c. Tragur. *n. dubie*. Erhardus: *Non dubio ita eſt.* al. codd. *Non dubie*; ut infrà, *Haud dubie credentibus indicavimus.*

3. *inſiſtere*] Sic Lotichius, Gabbem. & Frellon. *inſiſtere*. Tornæſ. alii, etiam c. Tragur. *inſpicere*.

4. *diverſa*] c. Tragur. *diviſa*. Douſa MS. c. M. *univerſa*.

5. *exſtruere divitias*] Phædro, *exaggerare opes*. Cicer. *exaggerare rem familiarem*. Hi dicuntur *incubones*, ἐπικεκυφότες quòd toti in opes & divitias incumbant. *Ge. Erhardus.*

6. *bonæ mentis ſoror eſt paupertas*] Quæ Apuleio in Apolog. *Philoſophiæ vernacula*. Chryſoſtomo in Act. Apoſt. *mater ſanitatis*. Scipio Gentilis Comment. in Apul. Apol. num. 243. *Erhard.*

7. *ipſis lenonibus doctior*] Aſtutior, fraudulentior. Verbum comicum Plauto & Terentio perpetuum. Vid. Schopp. explan. in Moſtell. *Idem.*

8. *de uſu formoſorum*] Qui uſum ſui dent viris. *Gloſſ Petron.* Salvianus l. 7 de Gub. *Quis credere aut etiam audire poßit, convertiſſe in muliebrem tolerantiam viros, non uſum ſuum tantùm atque naturam, ſed etiam vultum, &c.* Ga. Barthius.

dui, [1] tam ſevera triſtitia [2] violari aures meas obſcæno ſermone dolui, ut me mater præcipue, [3] tamquam unum ex philoſophis intueretur. Iam ergo cœperam ephebum in gymnaſium deducere: ego ſtudia ejus ordinare, ego docere, ac præcipere, ne quis [4] prædator corporis admitteretur in domum. * Forte [5] quum in triclinio jaceremus, quia dies ſolemnis ludum arctaverat, pigritiamque recedendi impoſuerat hilaritas longior, fere circa mediam noctem intellexi puerum vigilare. Itaque [6] timidiſſimo murmure votum feci; &, Domina, inquam, Venus, ſi ego hunc puerum baſiavero, ita ut ille non ſentiat, cras illi [7] par columbarum donabo. Audito volupta-

1. *tam ſevera triſtitia*] i. e. triſtiore & pædagogico vultu. *Barthius* ad Claudian. De hujuſmodi ſimulatoribus Sidonius Apollinaris l. 3 Ep. 13. *Faciliùs obtingit, ut quiſpiam ſeria loquens vivat obſcœnè, quàm valeat oſtendi, qui pariter exiſtat improbus dictîs, & probus moribûs.* Theobaldus Epiſc. in Phyſiologo, de Syrene loquens:

Vtpote ſunt multi, qui de virtute locuti
Clunibus indulgent. ----

Ex illo Iuven. Sat. 2.

--- *Et de virtute locuti*
Clunem agitant. --- Ge. Erhardus.

2. *violari aures meas obſcæno ſermone dolui*] *dolui* & Frellon. atque Lotichius. Tornæſ. alii, *nolui*, quod probat Erhardus, adducens locum Varronis Agathone: *Virgo de convivio abducatur ideo, quòd majores noſtri virginis acerbas aures Veneris vocabulîs imbui noluerunt.*

3. *tamquam unum ex philoſophis*]
Pleroſque hodienum numeres,
Qui Curios ſimulant, & Bacchanalia vivunt.
Gruter. Suſpic. l. 5, c. 12. Erhard.

4. *prædator corporis*] Attentator pudicitiæ. *Erhardus.* Felis pullaria. *Ga. Barthius.*

5. *quum in triclinio jaceremus*] Locus etiam Veneris flagitiis fuit in tricliniari accubitu. Notum ex hoc Petronii loco: notum etiam ex nonnullis Scriptorum locis. Iuvenal. Satyr. 1.

Doctus & ad calicem vigilanti ſtertere naſô.

Somnum namque aucupabantur amantes obſtantium in triclinio. Diſertè Petronius: *Vt intellexi ſtertere patrem, rogare cœpi ephebum,* &c. Eadem mens Ovid. lib. I El. IV Amor. & lib. II El. V. Apertè Feſtus in *Non omnibus dormio.* Idem. (f. Gonſal.) S. A. Gabbem.

6. *timidiſſimo murmure votum feci*] Veterum ſuperſtitio, qua non niſi clàm, taciti, aut murmurantes, ſi quid ardenter peterent, vota faciebant. Teſtes Tibull. lib. II El. I; & lib. IV El. IV: Mart. lib. I Ep. XI: Senec. Ep. 10. Wouwer. & Gabbem.

7. *par columbarum donabo*] Adpoſitum oppidò votum. Venerem precatur, aves ſunt Veneris *columbæ,* Ælianus Animal. lib. IV, c. II. Porrò conditio voti ſuſcepti, *ſi amaſium baſiaverit: Columbæ* adſiduè roſtrîs ſibi invicem morſicatim blandiuntur. bellè Mart. lib. XII Ep. XVI.

-- *Baſia-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

voluptatis precio, puer ſtertere cœpit. Itaque adgreſſus ſimulantem aliquot baſiolis invaſi. Contentus hoc principio, bene mane ſurrexi, electumque par columbarum adtuli exſpectanti, aç me voto exſolvi. Proxima nocte, quum idem liceret, mutavi [1] optionem: &, Si hunc, inquam, tractavero improba manu, & ille non ſenſerit, [2] gallos gallinaceos pugnaciſſimos duos donabo patienti. Ad hoc votum ephebus ultro ſe admovit, &, puto, vereri cœpit ne ego obdormiſſem. Indulſi ergo ſollicito, totoque corpore citra ſummam voluptatem me ingurgitavi. Deinde, ut dies venit, adtuli gaudenti quidquid promiſeram. Vt tertia nox licentiam dedit, conſurrexi [3] ad aurem male dormientis: Dii, inquam immortales! ſi ego huic dormienti abſtulero coitum plenum & optabilem, pro hac felicitate cras puero [4] aſturconem Macedonicum optimum donabo, cum hac tamen

--- *Baſioque tam longô*
Blandita, quàm ſunt nuptiæ columbarum. I. A. Gonſalius.

1. *optionem*] *Optio* an hîc eſt optatio, votum? aliàs, eligendi facultas.

2. *gallos gallinaceos pugnaciſſimos*] Varro de R. R. *In certamine pertinaces & ad pugnandum maximè idonei.* Conveniens rei & voti ſponſio iſthæc. Galli quippe ſalaciſſimi ſunt ac de præpoſtera libidine ſuſpecti. Vid. Ælianum lib. xv, c. xvi. *S. A. Gabbema.*

3. *ad aurem male dormientis*] *Malè*, id eſt, *ſimulanter*. Sic infrà: *malè repugnanti gaudium extorſi*. Ge. Erhardus.

4. *aſturconem Macedonicum*] Longam diſputationem interpretis Hiſpani adverſùs *Macedonicum aſturconem*, quem ille Struthione mutari velit, deſtruit Plutarch. lib. v Sympoſ. Achill. Tatius lib. 1. Quærit Hiſpanus ille, quomodo *Aſturco* poſſit eſſe *Macedonicus*? Nemo ignorat quanta in dignatione fuerint equi Theſſali. Διὸ καὶ λέγεται λόγος τοιοῦτος (*Vnde & vulgi ſermone celebratum*), inquit Euſtathius in Dionyſium, ὡς Ἀθηναῖοι μὲν περὶ ναυτικὴν ἠσχόλουν τέχνην, Θετταλοὶ δὲ περὶ τὴν ἱππικὴν ἐμπειρίαν, Βοιωτοὶ περὶ τὴν τῆς γυμναστικῆς ἐπιμέλειαν (*Athenienſes quidem circa artem occupatos eſſe nauticam, Theſſalos peritiæ ſtudere rei equeſtris, Bæotos verò excolere gymnaſticen*). Eaque primaria Macedoniæ regio. Qui ex altero Aſturico altero Macedonico provenit, vel ex Aſturicis in Macedonia genitus, rectè *Aſturco Macedonicus* dicitur. Hoc ſi neget Gonſalius, magna pars rerum nomina ſua amittent. Non erunt ſerica noſtra *ſerica*, quia non lecta à Seribus. Et *phaſiani* noſtri ab hoc nomine prohibebuntur, quia non Phaſe advecti. *Gronovius.* *Aſturcones*, ſic ab Aſturia regione Hiſpaniæ dicti, equi tolutarii, Græcis à vectionis facilitate εὔδρομοι, quibus non vulgaris in curſu gradus, ſed mollis alterno crurum explicatu glomeratio. Plinius lib. 8, cap. 42.

men exceptione, ſi ille non ſenſerit. Nunquam altiore ſomno ephebus obdormivit. [1] Itaque primum implevi lactentibus papillis manus, mox baſio inhæſi, deinde in unum omnia vota conjunxi. Manè ſedere in cubiculo [2] cœpit, atque exſpectare conſuetudinem meam. Scis quanto facilius ſit, columbas, galloſque gallinaceos emere, quam aſturconem: & præter hoc etiam timebam, ne tam grande munus ſuſpectam faceret humanitatem meam. Ergo aliquot horis ſpatiatus, in hoſpitium reverti, nihilque aliud quam puerum baſiavi: At ille circumſpiciens, ut cervicem meam junxit amplexui, Rogo, inquit, domine, ubi eſt aſturco? * Quum ob hanc offenſam præcluſiſſem mihi aditum, quem feceram, iterum ad licentiam redii. Interpoſitis enim paucis diebus, quum ſimilis nos caſus in eandem fortunam retuliſſet, ut intellexi ſtertere patrem, rogare cœpi ephebum, ut reverteretur in gratiam mecum, id eſt, ut pateretur ſatisfieri ſibi, & cætera, quæ libido diſtenta dictat. At ille plane iratus, nihil aliud dicebat, niſi hoc, Aut dormi, aut ego jam dicam patri. Nihil eſt tam arduum, quod non improbitas extorqueat. Dum dicit, Patrem excitabo, irrepſi tamen, & male repugnanti gaudium extorſi. At ille, non [3] indelectatus [4] nequitia mea, poſtquam diu queſtus

1. *Itaque primum implevi lactentibus papillis manus*] *lactentibus*, al. *lactantibus*. Douſa MS. *Itaque* &c. Eundem ordinem in Luciani Amoribus reperies. *Id.* Ineptiæ amantium. Ovidius lib. 1 Amor.

Forma papillarum quæ fuit apta premi.

Lucian. ἑταίρ. διάλ. καὶ περιέβαλλον, καὶ τοὺς μαστοὺς ἔθλιβον· ἡ Δημώνασσα δὲ καὶ ἔδακνε μεταξὺ καταφιλοῦσα (*meretr. dialog. Amplexatæ mammillas mihi atterebant; Demonaſſa verò ipſa & inter deoſculandum mordebat*). Eadem Plaut. conjungit Pſeud.

Teneris labellis molles morſiunculæ,
Papillarum horridularum oppreſſiunculæ. Io. à Wouweren.

2. *cœpit*] Fortè abundat. *P. Scriverius MS.*

3. *indelectatus*] Pro, *delectatus* cujus generis contrarias notiones hujus præpoſitionis annotavit Albertus Gentilis de Latinitate Vet. Biblior. Erhard. Haud videtur. Exiſtimem, *non indelectatus* eſſe λιτότητα, *extenuationem*, qua plus intelligitur quàm dicitur, haberéque *indelectatus* vim negativam, ſed à non infractam, ut ſenſus ſit *non indelectatus*, i. e. delectatus. Nam præcedit *malè repugnanti*;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

queſtus eſt, deceptum ſe & deriſum traductumque inter condiſcipulos, quibus jactaſſet cenſum meum, Videri tamen, inquit, non ero tui ſimilis. Si quid vis, fac iterum. Ego vero, depoſita omni offenſa, cum puero in gratiam [1] redii, uſuſque beneficio ejus, in ſomnum delapſus ſum. Sed non fuit contentus iteratione ephebus plenæ maturitatis, & [2] annis ad patiendum geſtientibus. Itaque excitavit me ſopitum; Et, Numquid vis? inquit. Et non plane jam moleſtum erat munus. Vtcumque igitur inter anhelitus ſudoreſque tritus, quod voluerat, accepit, rurſuſque in ſomnum decidi gaudio laſſus. Interpoſita minus hora, pungere me manu cœpit, & dicere, [3] Quare non facimus? Tum ego totiens excitatus, plane vehementer excandui, & reddidi illi voces ſuas: [4] Aut dormi, aut ego jam patri dicam. † Erectus his [5] ſermonibus, conſulere prudentiorem cœpi ætates tabularum, & quædam argumenta mihi obſcura, ſimulque [6] cauſam deſidiæ

† Encolpius.

ti; ut antè, *malè dormiebat*: & mox plùs nimiò nequitiâ delectatus. *At ille*, ſic cum commate legendum, & τῷ *inquit* jungendum, eritque res aliquantò planior.

4. *nequitia mea*] Deliciis & fracta mollitie. Barth. ad Claudian. num. 1491. Papias: *Nequam, qui nequit ſe continere à ſceleribus. Item nequam dicitur luxurioſus, quia incontinens eſt.* Huguitio: *Nequitia, malitia & luxuria.* Hermas in Paſtore lib. 1, cap. 1. *Adjecerunt peccatis ſuis libidines & commaculationes nequitiæ.* Hinc capiendus & interpretandus verſus:

Nequitia eſt quæ te non ſinit eſſe ſenem.
Ge. Erhardus.

1. *redii, uſuſque beneficio*] Tornæſ. edit. *redii* ** *uſque b.* Douſa MS. *redii* * *uſque.* c. M. poſt * habet *iterum.* Id. Douſa: c. M. *uſuſque beneficio ejus in ſomnum ſum.*

2. *annis ad patiendum geſtientibus*] Puellæ ἐν τῇ ἀκμῇ (*in vigore*) dicuntur *catullæ*, & *catullire*. Græcis, ὀργᾶν, σφελδᾶν, τραγίζειν (*impatienter appetere, laſcivire ut emiſſæ ſtabulô pecudes, libidine hircum referre*). Erhardus.

3. *Quare non facimus*] *Facere* notum eſt Veneris verbum: Senec. Ep. CXXIII. *Vna felicitas eſt bonæ vitæ, facere, eſſe, bibere, frui patrimoniô.* Iuven. Sat. VI. *Et lateri parcas.* Commentator: *Si parum feceris, non iraſcitur ut uxor.* S. A. Gabbema.

4. *Aut dormi, aut ego jam patri dicam*] Non abſimiliter Perſii vetus interpres: *Nutrices infantibus, ut dormiant ſolent dicere ſæpe: lalla, lalla: aut dormi, aut lacte.* Idem.

5. *Erectus his ſermonibus*] Butſchius legit, *Experrectus.* quod non placet. *Erectus*, id eſt, conſolatus ſermonibûs Eumolpi. *Erhardus. Erectus*, provocatus & familiarior redditus.

6. *cauſam deſidiæ præſentis excutere*] Plin. lib. 35, c. 2. *Ita eſt profectò, artes deſidia*

deſidiæ præſentis excutere, quur pulcherrimæ artes periiſſent, inter quas Pictura ne minimum quidem ſui veſtigium reliquiſſet. † Tum ille, Pecuniæ, inquit, cupiditas [1] hæc tropica inſtituit. Priſcis enim temporibus, quum adhuc nuda virtus placeret, vigebant artes ingenuæ, ſummumque certamen inter homines erat, ne quid profuturum ſeculis diu lateret. [2] Itaque, hercules, [3] omnium herbarum ſuccos Democritus expreſſit: & ne lapidum virgultorumque vis lateret, ætatem inter experimenta conſumpſit. [4] Eudoxus quidem in cacumine excel-

† *Eumolpus.*

deſidia perdidit, & quoniam animorum imagines non ſunt, negliguntur etiam corporum. Ia Douſa.

1. *hæc tropica*] Converſiones, mutationes. Dan. Heinſius. *Ge. Erhardus.*

2. *Itaque, herculès, omnium* &c.] Sic & Frellon. atque Lotichius. Tornæſ. *Itaque * harcula* (in m. vi aſteriſci, *hercule.* & in Var. lect. al. *hercule*). Hinc Wouweren in priori i. Pariſ. edit. *Itaque * hercula.* in poſt. ſeu Lugdun. *I.* hercule.* quomodo & R. Hermann. *I. * hercule.* cum inani ſcil. ac nihil ſignificante *. Tragur. codex: *I. genera* (compendiô, f. *generum*) *herbarum omnium.* Erhardus: *Itaque * hercula omnium herbarum ſuccos.* Num, *è pergula?* ut à Democrito contemptum patrimonium, & paupertinam domum ſignificaret. Lucianus quidem in Philopſeude ſcribit, Democritum in monumento cluſum fuiſſe, atque ibi admiranda illa ſcripſiſſe. Lipſius Antiq. lect. lib. 1, cap. 8. Leg. *Itaque argilla herbar. omnium ſuccos.* id eſt, in teſta ſeu vaſe argillaceo coxit. Schopp. Veriſim. lib. 2, c. 18. in qua tamen conjectura valde nutatte: non item in ar- Crit. ubi affirmanter ex veteris ſcripturæ veſtigiis *arcula* fecit *argilla.* Al. *harcula.* Leg. *arcula*, id eſt, prætorio. Euphormio Luſininus ſive Guilhelmus Barclaius Pater in Satyrico. Leg. *harcula.* Nemo fuit qui daret ſignificatum ignotiori vocabulo. Fuere qui emendarent. At ego ex Vitruvio evidenter demonſtrabo, *arcam* eſſe machinam, qua marinus fluctus à portu reprimitur, & indè diminutum *arcula*, machina qua humor alicunde exprimitur. Schickerath in Epiſt. Critic.

3. *omnium herbarum ſuccos Democritus expreſſit*] Plin. lib. 35, c. 1. *Ab eo Pythagoras clarus ſapientiâ primus volumen de herbarum effectu compoſuit, Apollini Æſculapioque, & in totum Diis immortalibus inventione & origine adſignata. Compoſuit & Democritus, ambo peragratis Perſidis, Arabiæ, Æthiopiæ, Ægyptique Magis.* Quid ergò mirum ſi *ætatem inter experimenta conſumpſiſſe* ab Arbitro dicatur? *Gabbema.* *Democritus* Abderites, Hegeſiſtrati illius filius, qui Xerxi cum exercitu epulum præbuit. Hic bonam orbis partem peragravit, cognoſcendarum rerum cupiditate accenſus. Poſtea in patriam reverſus, in hortulo juxta ſuæ urbis muros ſe ad ſolas rerum naturas contemplandas contulit, à quibus ne externis objectîs avocaretur, æneæ pelvis fulgore ſeipſum obcæcavit. Mortuus annos natus 109, cùm per feſtum Cereri ſacrum, triduô calidi panis odore vitam prorogaſſet. Laërt. Diog. Cic. l. 5 Tuſc. Qu. & Plin. l. 25, cap. 1, al. 2.

4. *Eudoxus*] Plures Eudoxi, omnium autem celeberrimus, cujus hic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

excelſiſſimi montis conſenuit, ut aſtrorum, cœlique motus deprehenderet: & [1] Chryſippus, ut ad inventionem ſufficeret, [2] ter helleboro animum deterſit. Verum, ut ad plaſtas convertar, [3] Lyſippum ſtatuæ unius lineamentis inhærentem inopia exſtinxit: & [4] Myron, qui penè hominum animas, ferarumque ære [5] comprehenderat, non invenit heredem. At nos vino ſcortiſque demerſi, [6] ne paratas quidem artes audemus cognoſcere; ſed accuſatores [7] antiquitatis, vitia tantum docemus, & diſcimus.

Vbi

mentio. Cnidius nimirum Major ille eſt, cujuſque vitam ſcripſit Diogenes lib. VIII. Quum verò cœli, aſtrorumque obſervationi motuum diutiùs vacaſſet, rectè Ἀστρολογούμενα (*Aſtrologica*), ut Laërtius vocat, ſive Φαινόμενα (*de Adſpectabilibus*), ut Hipparchus in Aratum, & Anonymus in vita ejuſdem Arati, ſcribere potuit. Plura ejuſdem opera Meurſius recenſet, uti & cæteros Eudoxos Commentariô in Apollonii Dyſcoli Hiſtoriam commentitiam, quem vide c. XXIV. *I. A. Gonſalius.*

1. *Chryſippus*] Apollonii filius, patriâ Tarſenſis, philoſophus Stoicus, in Dialectica præprimis clarus, 75 voluminum ſcriptor. Laërt. Diogen.

2. *ter helleboro animum deterſit*] De Carneade idem narrat Val. Maxim. lib. IIX, c. VII. Mos hic adeò invaluit ut vetuſtioris ævi Philoſophi, ſtudiorum gratiâ, ad pervidenda acriùs, quæ commentabantur, ſæpius hellebori potione uterentur, adfirmante id ipſum magno Eraſmo in ſuis Adagiis. Apud Lucianum in Vitarum auctione ipſe inquit Chryſippus: Καὶ τὸ κεφάλαιον, οὐ θέμις γενέσθαι σοφὸν, ἢν μὴ τρεὶς ἐφεξῆς τοῦ ἐλλεβόρου πίῃς (*Et quod præcipuum, non convenit aliquem fieri ſapientem, priuſquam ter helleborum biberit*). S. A. Gabbem.

3. *Lyſippum*] Is fuit clariſſimus ſtatuarius, qui ad ſexcenta decem opera feciſſe traditur, quorum ſingula arti claritatem dare potuiſſent. Hic teſte Quintiliano, ad veritatem optimè acceſſit, quamobrem Alexander etiam ille Magnus ab uno Lyſippo ſe fingi voluit, & ab Apelle pingi. Horat. lib. 2 Epiſt. ad Auguſtum.

Edictô vetuit, ne quis ſe præter Apellem
Pingeret: aut alius Lyſippô duceret æra,
Fortis Alexandri vultum ſimulantia.

Propertius:

Gloria Lyſippo eſt animosè fingere ſigna.

Car. Steph.

4. *Myron*] Statuarius inſignis, de quo Cicero Verr. 6. *Verùm ut ad illud ſacrarium redeam, ſignum erat hoc quod dico, Cupidinis è marmore: ex altera parte Hercules egregiè factus ex ære. Is dicebatur eſſe Myronis.* Ex hujus operibus præcipuam laudem meruit bucula ex ære, veræ vaccæ ſimillima, multis poëtarum verſibûs celebrata. Ovid. 3 de Ponto:

Vt ſimilis vera vacca Myronis opus.

Propert.

Atque aram circumſteterant armenta Myronis
Quatuor, artificis invida ſigna boves. Conr. Geſnerus.

5. *comprehenderat*] c. M. Douſæ. Sed Tornæſ. e. & Tragur. c. *comprehendit.*

6. *ne paratas quidem artes*] Id eſt, jam inventas ac traditas, tantum abeſt ut novi aliquid indagemus. *Ge. Erhard.*

7. *antiquitatis*] c. Tragur. cum Petri Danielis *iniquitatis.*

I. ne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Vbi eſt Dialectica? Vbi Aſtronomia? Vbi Sapientiæ conſultiſſima via? Quis unquam venit in templum, & votum fecit, ſi ad Eloquentiam perveniſſet? Quis, ſi Philoſophiæ fontem inveniſſet? ac [1] ne bonam quidem mentem, aut [2] bonam valetudinem petunt: ſed ſtatim, antequam limen Capitolii tangunt, [3] alius donum promittit, [4] ſi propinquum divitem extulerit: alius, ſi theſaurum effoderit: alius, ſi ad trecenties H-S. ſalvus pervenerit. Ipſe Senatus, recti bonique præceptor, [5] mille pon-

1. *ne bonam quidem mentem aut valetud.*] Iuvenal.

Orandum eſt ut ſit mens ſana in corpore ſano.
Fortem poſce animum, mentis terrore vacantem,
Qui ſpatium vitæ extremum inter munera ponat,
Naturæ qui ferre queat quoſcunque labores. Ge. Erhardus.

2. *bonam*] Hoc Douſa putat abundare propter præcedens *bonam (mentem)*. Certè c. Tragur. *bonam* bis non habet, in quo legitur, ut jam dicetur.

3. *alius*] Præcedentia in c. Tragur. ſic leguntur: *Quis ſi philoſophiæ fontem attigiſſet (attigiſſet*, & Tornæſ.)? *ac ne bonam quidem valetudinem petunt, ſed ſtatim ante limen capitolii alius.*

4. *ſi propinquum divitem extulerit, ſi theſaurum effoderit*] Perſ. Satyr. 2.

Illa ſibi introrſum & ſub lingua immurmurat: O ſi
Ebullit patrui præclarum funus! & ô ſi
Sub raſtro crepet argenti mihi ſeria dextro
Hercule! pupillumve utinam, quem proximus hæres
Impello, expungam. ---

Iuvenal. Satyr. 19.

Prima ferè vota ---
Divitiæ creſcant & opes. Io. à Wouweren.

5. *mille pondo auri Capitolio promittere ſolet*] Nihil hîc mutandum. *Capitolium* pro Iove Capitolino (*ut legendum hîc exiſtimat Sambucus*) ſæpiſſime poſitum docet Rycquius de Capit. Rom. c. v. *Promittere* in Votis, id eſt, addicere ſeu vovere. *Douſa P.* In metu aliquo publico nihil uſitatius aut crebrius, quam dona Iovi & cæteris Diis polliceri. Indè totiens apud Livium: *Conſules paludati votis nuncupatis in provincias profecti.* Et apertè apud eumdem lib. XXXI. *Ludos Iovi, donumque vovere Conſulem, cui provincia Macedonia eveniſſet* (Senatus) *juſſit.* Formulam, qua ſolemne id votum nuncupabatur à Senatu, Pontif. Maxim. præeunte, idem ſcriptor adtulit, lib. XXXVI. SI. DUELLUM. QUOD CUM. ANTIOCHO. REGE. SUMI. POPULUS. JUSSIT. ID. EX SENTENTIA. S. P. Q. ROMANI. CONFECTUM. ERIT. TUM. TIBI. JUPITER. P. R. LUDOS. MAGNOS. DIES. X. CONTINUOS. FACIET. DONAQ. AD. OMNIA. PULVINARIA. DABUNTUR. DE. PECUNIA. QUANTAM. SENATUS. DECREVER. QUISQUIS. MAGISTRATUS. EOS. LUDOS. QUANDO. UBIQUE. FAXIT. HI. LUDI. RECTE. FACTI. DONAQUE. RECTE. DATA. SUNTO. Eò pertinet Petronii hic locus: & quod in veteri inſcriptione poſitum: JOVI. OPTIMO. MAXIMO. SENATUS. POPULUSQUE. ROMANUS. VOTO SUSCEPTO. PRO. SALUTE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

pondo auri Capitolio promittere ſolet : & ne quis di-bitet, pecuniam concupiſcere, [1] Iovem quoque pecul exorat. [2] Nolito ergo mirari, ſi Pictura defecit, quu omnibus diis, hominibuſque formoſior videatur maſ auri, quam quidquid Apelles Phidiaſve, Græculi del rantes, fecerunt. Sed video totum te in illa hærere ta bula, [3] quæ Trojæ haloſin oſtendit : itaque conabo opus verſibus pandere.

> † *Iam* [4] *decuma mœſtos inter ancipites metus*
> *Phrygas obſidebat* [5] *meſſis, &* [6] *vatis fides*
> [7] *Calchantis atro dubia pendebat metu :*

† Κατακλυσμὸς Ιλιακὸς (*Inundatio* h. e. excidium *Ilii*).

Quum

IMP. CÆS. QUOD. PER. EUM P. R. IN. AMPLIORI. ATQUE TRANQUILLIORE. STATU EST. *Iuſt. Rycquius.*

1. *Iovem quoque peculio exorat*] Præclarè Perſius :

> *Quid juvat hoc, templis noſtros immittere mores?*

Stultos eſſe probans, qui fruſtra Diis pretioſa dona offerant, qui divitiis nec capiantur, nec utantur. Caſaubon. in Perſ. Satyr. 2. *Ge. Erhard.*

2. *Nolito ergo mirari, ſi Pictura defecit*] Sic & edit Frellon. atque Lotichius. Wouwer. cum R. Herm. codexque M. Douſæ *Noli e. m.* -- Sed Tornæſ. ac c. Tragur. *Noli e. m. ſ. p. deficit.*

3. *quæ Trojæ haloſin oſtendit : itaque conabor opus verſibus pandere*] Agnoſce ſub Eumolpi figura Neronis ad Poëticen proclivitatem adumbratam. Inter inſigniora enim poëmata Neronis *Haloſis* exſtitit antiquitus *Trojana.* Vbi ſimulatam Carminis occaſionem indubiè inſectatur Petronius. quæ videlicet immaniſſimo Principi ex Romæ incendio fuit oblata. Omnia ſic veteres Hiſtorici convincunt. Sueton. c. XXXIIX; Tacitus lib. XV Annal. Dio lib. LXII. Scripſit præterea TROICA, ut Iuvenal. vocat Sat. VIII, CCXXI: TROICON Perſii ſcholiaſtes, & TROADOS LIBROS vetus interpres Iuvenalis *Gonſalius. Trojæ haloſis*, Τρωίας ἅλωσις *Trojæ* quaſi *captura*, occupatio, excidium, Platoni. Erhardus: Tryphiodoro, ἰλιοῦ ἅλωσις (*Ilii expugnatio*). *Haloſin* etiam *Ilii* dixit Sueton. in Nerone, *Douſa MS.* Tragur. c. pro *haloſin*, habet *analoſin* & in *m. deſtructionem.* Bene.

4. *decuma*] Tornæſ. & c. Tragur. Sic procul omni dubio & c. M. Douſæ : quæ hujuſmodi, ultra prætacta codicis Tragur. κριτήρια (loca unde judicandi materies ſumenda) & αὐθεντίας (*auctoritatis*) legitimive ortus manifeſtiſſima veſtigia, meritò grata ſint Lectori. Quis enim neſcit editionem doctiſſimi typographi Io. Tornæſii hîc apicem tenere? cui c. noſter toties ferè conſonat, quoties alii diſcordant.

5. *meſſis*] Annus. Sic & *ariſtas* pro annis poſuit Virgil. *Erhard.*

6. *vatis*] Alii *votis*, quod minùs placet. *Douſa MS. votis*, & c. Tragur.

7. *Calchantis*] Calchas augur Græcus, Achilli cumprimis in obſidione Trojana charus; ex paſſere cum 9 pullis à dracone devorato, decennalem urbis obſidionem, & excidium prædixit. De hoc multa Hom. Il. α. & Virgil. 2 Æn.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Quum, [1] Delio profante, [2] cæſi vertices
Idæ trahuntur ; [3] ſciſſaque in molem cadunt
[4] Robora, minacem quæ figurarent equum.
[5] Aperitur ingens cloſtrum, & obducti ſpecus ,
Qui caſtra caperent. Huc decenni prælio
[6] Irata virtus abditur, [7] ſtipant graves gravidos implent sinus, sive interiora.
Equi receſſus Danai, & [8] in voto latent.
O patria ! [9] pulſas mille credidimus rates ,
Solumque bello liberum : hoc [10] titulus fero inscripta equo causa voti. n. Minervæ dominæ armipotenti Danai abeuntes dicant.
Inciſus ,

1. *Delio profante*] *Delio* ſcilicet Apolline. *Profari*, Delphico oraculo, & vatibus verbum proprium . ait Erhardus. Lucret. L. 6.

Pythia quæ tripode ex Phœbi lauroque profatur.

2. *cæſi vertices Idæ trahuntur*] Tryphiodorus :

Καὶ δὴ τέμνετο δȣ́ρα, ϗ ἐς πεδίον κατέῤῥεεν
Ἴδης ἐξ αὐτῆς.

(*Lignáque, cædentes Idæi vertice montis ,*
In campos volvunt). S. A. Gabbema. Tornæſ. *Cum Delio præfante* (in m. *ferro*. Steph.) *cæſi vertices*. Tragur.c. *Cum d. preſante* (i. *præſante* , *ſ* in *ſ* abiit) *ferro c. v.*

3. *ſciſſaque*] Al. *ſpiſſaque*. Erhardus. Præſtat noſtrûm *ſciſſaque*.

4. *Robora*] Quercus. Non multò pòſt: *Roborea moles ſpirat alieno metu.* Virgilius :

Hanc tamen immenſam Calchas attollere molem
Roboribus textis,cœlôque educere juſſit.

Ge. Erhard.

5. *Aperitur ingens cloſtrum*] Sic & Frellon. verùm Tornæſ. Wouweren, R. Herm. *antrum*. Lotich. & c. Tragur. *caſtrum*. Wouweren : *aperitur ingens antrum*. Ingens omnino moles fuit equi Duratei *(lignei)*,unde mox : *& obducti ſpecus qui caſtra caperent*. Et Virgil. *Et molem mirantur equi*. Et,*Immenſam attollere molem.*

6. *Irata virtus*] pro *irati viri*, h. e. milites , abſtractum pro concreto, & ſemper de militibus hominibuſque bellicoſis accipitur. Eſt autem modus loquendi hic Hæbræis familiariſſimus,de quo vidend. Beza Annot. in Apoc.c.13, v.10. Erhardus. Maro :

Huc delecta virûm ſortiti corpora furtim
Includunt cæco lateri. --- ---

Douſa MS.& in Præcidan.L.*jurata v.* id eſt *conjurata.*

7. *ſtipant graves equi receſſus*] Hoc eſt *gravidos*. Virgilius :

--- ſcandit fatalis machina muros
Fœta armis. --- Item :
Marte gravis geminam partu dabit Ilia prolem.

Io. à Wouweren.

8. *in voto*] In ſpe & calllidis conſiliis. aut, equo hoc votivo.

9. *pulſas mille credidimus rates*] Tot fuere in expeditione illa teſtantibus ſcriptoribus priſcis , Æſchylo Agamem. Euripide Androm. Liv. lib. v, Plauto Bacchid.Seneca Tragico,Propertio, Ovidio , pluribûs. Sic itidem & Poëta antiquus :

Græcia conjurat repetendam mille carinis.
Iurata hanc ratibûs Græcia mille petit.

At ex *Homeri* catalogo l.11 Iliad. conſtat,naves CIↃ CLXXXVI fuiſſe.*Gabbema.*

10. *titulus fero Inciſus*] Sic & Tornæſius , alii. Stephan. & c. Tragur. *t. f. Intus*. unde in Emendationibus

Inciſus, hoc ad fata compoſitus Sinon
Firmabat, & mendacium in damnum potens.
[1] *Iam turba portis libera, ac bello carens*
[2] *In vota properant : fletibus manant genæ,*
Mentiſque pavidæ gaudium lacrumas habet,
Quas metus abegit, [3] *jamque* [4] *Neptuno ſacer,*
[5] *Crinem ſolutus, omne* [6] *Laucoon replet*

Clamo-

Stephanus, ſeu potiùs Hadr. Iunius cui emendatt. illæ maximam partem debentur, pro *Intus* leg. putat *Iuratus*. Sed *Inciſus* habuit & c.M.Douſæ, utut pro *fero*, *ſero* : quemadmodum Tragur. pro *fero, ferro*. Gabbema : *Titulum* volunt fuiſſe : DANAI. MINERVÆ. ILIADI. DONO. Vel ut Huginus C. CVIII. DANAI. MINERVÆ. DONO. DANT. Sive ut Actius in Deiphobo : MINERVÆ DONUM. ARMIPOTENTI. DANAI. ABEUNTES. DICANT. Douſa : *Feros*, pro *equis* antiquitus uſurpatos, haud Catulli modô, Virgiliique auctoritatibûs confirmare poſſis ; ſed & multò liquidiùs ejus epitheti contemplatione, quod Hippocentauris Lapithiſque omnes uno ore contribuunt poëtæ. Etenim genus iſtud *ſemiferos* indigitant, non quidem. à *feritate* vocabuli ejus etymologia petitâ, ſed verò à forma ipſa, quam feros, hoc eſt, equos dimidiata ſui parte adſimulaſſe finguntur.

1. *Iam turba portis libera*] Portas enim & mœnia quoque ipſa diruerunt Trojani, quò equum admitterent. *Erhardus*. Virgil.

Nos abiiſſe rati ---
Ergo omnis ſolvit ſe Teucria luctu.
Panduntur portæ : juvat ire. --

2. *In vota properant*] Iungermann. leg. *In fata properant*. fortaſſis & fata vocare videtur illas res, quæ fatum Trojæ portenderent. Vetus codex : *Iam vota properant*. ſc. cives Trojani feſtinant vota, id eſt, equum, quem Graji voverant in urbem admittere. *Ge. Erhardus*.

3. *jamque*] Sic & Frellon. cum Lotichio. Tornæſius, Wouweren, R. Herm. & c. Tragur. *namque*. præmiſſo (:), aut (.).

4. *Neptuno ſacer*] Virgil.

Laocoon, ductus Neptuno ſorte ſacerdos.
Wouweren.

5. *Crinem ſolutus*] Propter luctum patriæ : Tibull.

Et fleat effuſis ante ſepulchra comis.
Ga. Barthius.

6. *Laucoon*] Sic & edit. Frellon, Wouwer. verò, alii Virgilian. habent *Laocoon*, quos laudo, nam verſus fert. Tornæſ. & c.Tragur. *Lacoon*. Sed potius duco *Laucoon* quàm *Lacoon*, pro memorato Maronis *Laocoon*, & Cointhi Smyrnæi Λαοκόων : nam ſi *ao* in ſimplicem mutandæ forent, proveniret juxta perpetuum contrahendi Græcorum morem τοῦ αο in ω, *Locoon*, non *Lacoon*. Voſſius in Etymol. de Liter. permutat. Au uſurpatur pro ao, ut *Laudicea* pro *Laodicea*. *Laumedon* pro *Laomedon*. Idem voce *Lautumiæ* : Addit Aſconius in 3 Verr. ſic linguâ Siculorum dici *lapidicinas*, i. e. loca lapidibûs exſecta. Dicitur autem *lautumiæ* pro *laòtomiæ*, λαοτομίαι, quomodo Petronius dixit *Lauconte nati* pro *Laocoonte*. Et ap. Plin. Ep. 14 lib. 2. *Laudiceni* pro *Laodiceni*, ut alludatur ad *laudem*. Scaliger quoque cenſet vett. ſimiliter *Laumedon* dixiſſe pro *Laomedon*, ad Feſtum. *Latomiæ* vel *lautomiæ*, etiam *latumiæ*, à λᾶας, vel λᾶς, genit. λάαος, λᾶος, lapis, & τέμνω, ſeco. *Laudiceni* à λαὸς, populus, & δίκη, jus ; *Laodicea* (Λαοδίκεια)

Clamore vulgus ; [1] *mox reducta cuſpide*
Vterum notavit : fata ſed tardant manus,
[2] *Ictuſque reſilit, & dolis addit fidem.*
Iterum tamen confirmat invalidam manum,
[3] *Altaque bipenni latera* [4] *pertemptat. Fremit*
Captiva pubes intus, &, dum murmurat,
[5] *Roborea moles ſpirat alieno metu.*
Ibat juventus capta, dum Trojam capit,
Bellumque totum fraude ducebat nova.
Ecce alia monſtra. Celſa qua [6] *Tenedos mare*

Dorſo

δίκεια) urbs celebris in Aſia. Apud Plinium verò non *Laudiceni* patronymicum, ſed *laudicœni* fictum nomen in contemptum & odium eorum qui ſportulîs in baſilicis ac judiciis conducti parum diſertos *laudibûs* evehebant, nimirum ob *cœnam* id facientes, ut de poëtis hîc paſſim habemus *cœnipetis*. Erhardus : *Laocoon.* v. libb. *Laucoon :* ſicut *Laudice, Laumedon, Boudicea*, pro *Laodice, Laomedon, Boodicea.* Bongars. Not. in Iuſtin. lib. 13. ſic infrà, *Lauconte,* pro *Laoconte*. ſic *lautomia* non *laotomia.* Senec. *Laudicea,* pro *Laodicea.* Plin. epiſt. Scalig. ad Feſt. *Alumentâ.* Videmus & Erhardum, ſeu quem is citat malè adducere Plinium.

1. *mox reducta cuſpide Vterum notavit*] Et paullò poſt :

Iterum tamen confirmat invalidam manum,
Altaque bipenni latera pertentat.

Vnde conligitur, bis fuiſſe Equum à Laocoonte percuſſum, haſta & bipenni ; utero & latere. Virgil. lib. II Divini operis, utramque equi percuſſionem quoque exprimit ac conjungit.

Sic fatus [Laocoon] *validis ingentem viribus haſtam*
In latus, inque feri curvam compagibûs alvum
Contorſit.

Gonſalius. *Reducta cuſpide,* id eſt, nudata ex vagina, in quam ducta ſive condita erat, diſtincta. Eodem pòſt ſenſu dicit, *Gladios rectrectant.* Ge. Erhardus.

2. *Ictuſque*] Sic ex c. Pithœi. Tornæſ. *Latuſque.* in m. *Lentuſque,* vel *Telumque.* Douſa ibi MS. alii, *Læſuſque* ; quod placet. Hæc verò in c. Tragur. ſic leguntur : *cuſpide Vteri notavit fata. ſed tradunt manus Latuſque (f. Læſuſque) reſilit.*

3. *Altaque*] c. eſt Pithœi, & Tragur. Tornæſius, *Alta et.*

4. *pertemptat*] Sic & Wouweren, R. Herm. *pertemtat*, Frellon. *prætemptat,* Tornæſ. *pertentat,* Lotich. c. Pith. & Tragur.

5. *Roborea moles*] Vide paulò antè, ad *Robora.*

6. *Tenedos*] Inſula eſt notiſſima, in qua Græci, reditum ſimulantes in patriam, ſeſe occultarunt : *Sigæis adverſa littoribus :* Mela lib. II, c. VII. Nominis originem tradit Cicero lib. I cap. XIX in Verr. *Tenedo Tenem ipſum, qui apud Tenedios ſanctiſſimus Deus habetur, qui urbem illam dicitur condidiſſe : cujus ex nomine Tenedius nominatur, abſtulit magno cum gemitu civitatis.* Muretus lib. I Var. Lect. c. XII, altiùs originem repetit. Sic igitur ille, recitatis jam duobus locîs libidinoſarum fœminarum, infit : *Sed & Tenni Cygni filio, Neptuni nepoti idem contigiſſe memoratur : ejus enim ephebi jam & ut Græci*

Dorſo [1] *repellit, tumida conſurgunt freta,*
Vndaque reſultat ſciſſa tranquillo minor.
Qualis ſilenti nocte remorum ſonus
Longe refertur, quum premunt claſſes mare,
Pulſumque [3] *marmor abiete impoſita gemit,*
Reſpicimus, angues orbibus geminis ferunt
Ad ſaxa fluctus: tumida quorum pectora,
Rates ut altæ, lateribus ſpumas agunt:
[4] *Dant caudæ ſonitum:* [5] *liberæ ponto jubæ*
Conſentiunt luminibus, fulmineum jubar
Incendit æquor, ſibiliſque undæ tremunt,
Stupuere mentes. [6] *Inſulis ſtabant Sacri*
[7] *Phrygioque cultu gemina nati pignora*
[8] *Laocoonte, quos repente tergoribus ligant*

Angues

dicunt, ἀνδρεραστοῦ *deſideriô tacta noverca Phylonome, (aliis Peribœa) de ſtuſtro interpellat eum. Rejecta inſimulavit eum apud patrem, eodem planè modo, quo Hippolytum Phædra. Credulus parens incluſum in capſam filium projecit in mare: tulit opem Neptunus innocenti nepoti. Delatáque eſt capſa ad inſulam Leucophryn: quam cum incolæ aperuiſſent, remque cognôſſent: non tantùm Tenni regnum detulerunt, ſed etiam de nomine ipſius, inſulam Tenedon nominârunt, quin & mortuum coluerunt pro Deo.* S. A. Gabbema.

1. *repellit*] Sic Tornæſius, alii. *replevit*, c. Pithœi. malè, meo quidem animo. *Douſa* MS. *replevit* & c, Tragur.

2. *Vndaque reſultat ſciſſa tranquillo minor*] Explico: *Vnda minor reſultat, quæ ſciſſa tranquillô eſt.* Ge. Erhardus.

3. *marmor*] Pelagus. Manil.

Perfudit liquido Perſeus in marmore corpus. Barthius. Virgilius:

Et quando infidum remis impellere marmor
Conveniat. --- Io. à Wouweren.

4. *Dant caudæ*] Sic & Frellon. atque Lotich. *dat cauda* (quod quidem verſui expedit, imò neceſſarium) Tornæſ. Wouwer. R. Herm. c. Tragur.

5. *liberæ ponto jubæ conſentiunt luminibus*] Sic & Tornæſ. Frellon. Lotich. *pontem*, Wouwer. R. Herm. *pontum*, c. Tragur. Gronovius: Scaliger legit, *liberæ mento.* Alii merifico verſus genere *portum jubæ Conſcendunt:* aut neſcio quid de *ponte* explicant. Gonſalius, *liberæ ponto.* quomodo tamen olim in Catalectis edidit Scaliger. Scribe: *libere pontum jubæ,* uſitatiſſima poëtis Synecdoche Grammaticâ. *Liberæ pontum,* quod ad pontum, exſtantes pontô.

6. *Inſulis ſtabant Sacri*] *Sacerdotes.* Paulò antè, Laocoon Neptuno *ſacer,* id eſt, *ſacerdos.* Erhardus.

7. *Phrygio cultu*] i.e. *Trojano.* Gloſſ. Petron. Quia Troja in Phrygia: imò Troas, Phrygia minor Ptolemæo.

8. *Laocoonte, quos repente tergoribus ligant*] Sic *Laocoonte* & Lotichius. Sed malè. bene Wouwer. Frellon. R. Hermann. *Lauconte.* Tornæſ. *Laconti,* Tragur. c. *Laçoonti.* Gabbema: Laocoon cum Antiphante ac Thymbræo filiis, eodem, qui hîc deſcribitur modo, quondam ex uno lapide fabrefactus in Titi Imperat. domo omnium

oculis

Angues coruſci. parvulas illi manus
Ad ora referunt: neuter auxilio ſibi,
Vterque fratri tranſtulit pias vices,
Morſque ipſa miſeros mutuo perdit metu.
[1] *Accumulat ecce liberûm funus parens;*
Infirmus auxiliator; invadunt virum
Iam morte paſti, membraque ad terram trahunt.
Iacet ſacerdos inter aras victima,
Terramque plangit. Sic profanatis ſacris,
[2] *Peritura Troja perdidit primum deos.*
[3] *Iam plena Phœbe candidum extulerat jubar,*

Minora

oculis patebat. Dein poſt aliquot ſecula in Carinis ad aquarum receptaculum inventus, orbi terrarum redonatus eſt. Poſtea ſtatuam hanc magnò emptam Iulius II Pontif. Max. in Belvederii viridariis exſtructa cellâ dedicavit. Illud opus Michaël d'Angelo non dubitavit vocare naturæ miraculum. Lud. Demontioſius in aureo de Sculptura veterum libello, graphicè de ea ſic ſcribit: Laocoontem illum quis ſaltem famâ non novit? quod etiam dum in Vaticano artis miraculum oſtentatur, ſpectantibus horrorem incutiens, artis ſtatuariæ cum poëtica certamen, & utriuſque cum ipſa natura, palma dubiâ. Quantum enim Virgilius carmine, tantum iſti marmore contendunt. Stupendum opus, ex uno lapide, parens, & liberi, horrendi draconum nexus, patris anguſtiæ, liberorum gemitus expreſſi, opus inquit Plinius omnibus & picturæ & ſtatuariæ artis præferendum, quod de conſilii ſententia fecerint ſummi artifices Ageſander & Polydorus, & Athenodorus Rhodii.

1. *Accumulat ecce liberûm funus parens*] *Quod Phryges idcirco*, verba ſunt Hygini Fab. cxxxv, *factum putàrunt, quòd Laocoon haſtam in equum Trojanum miſerit.* Aliter ſenſit Euphorion cujus hæc verba: *Poſt adventum Græcorum ſacerdos Neptuni lapidibûs occiſus eſt: quia ſacrificiis, eorum non vetavit adventum. Poſt abſcedentibus Græcis, quum vellent ſacrificare Neptuno, Laocoon Thymbræi Apollinis ſacerdos ſorte ductus eſt, ut ſolet fieri, quum deeſt ſacerdos certus. Hic piaculum commiſerat ante ſimulacrum numinis cum Antiopa uxore ſua coëundo. & ob hoc immiſſis draconibûs cum ſuis filiis interemptus eſt.* S. A. Gabbema.

2. *Peritura Troja perdidit primum Deos*] Virgil. lib. II, v. 351.

Exceſſere omnes, adytis ariſque relictis,
Dii, quibus imperium hoc ſteterat.

Gabbema. Credebant Genios urbes expugnandas vel ſponte deſerere, ut de Troja ſignificat hîc Petronius; vel ſolemni prece evocatos, ut de Vejis tradidit Livius lib. I decad. I. & de prece iſtius evocationis ſumendum illud quod ſequitur de Græcis:

Contraque Troas Trojæ invocant ſacra.

Formulam ex Sammonico Sereno proponit Macrob. lib. 3 Saturn. c. 9. Conſule Var. lect. Mureti, & lib. 14 Adverſ. Turnebi. *Ge. Erhardus.*

3. *Iam plena Phœbe*] Prolixæ ſunt Scriptorum dividiæ de tempore ac Lunæ ætate, qua Troja capta. nos tantùm hîc Arbitri ſententiam aliorum teſtimoniis corroboraturi ſumus. Sic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Minora ducens aſtra radianti face,
Quum inter [1] *ſepultos Priamidas nocte & mero*
Danai relaxant [2] *cloſtra, & effundunt viros.*
[3] *Temptant in armis ſe duces,* [4] *ceu uti ſolet*
Duro remiſſus [5] *Theſſali quadrupes jugo*
Cervicem, & altas quatere ad excurſum jubas.
Gladios retractant, [6] *commovent orbes manu,*
Bellumque ſumunt. Hîc graves alius mero
Obtruncat, & [7] *continuat in mortem ultimam*
Somnos, ab aris alius accendit faces,

[8] *Con-*

Clemens Alexand. lib. I Stromat. ubi ſententias recenſet variorum auctorum ſuper re eadem: Ἑλλάνικος γὰρ δωδεκάτῃ Θαργηλιῶνος μηνός· καί τινες τῶν τὰ Ἀττικὰ συγγραψαμένων ὀγδόῃ φθίνοντος, βασιλεύοντος τὸ τελευταῖον ἔτος Μενεσθέως, πληθυούσης σελήνης (*Hellanicus enim ait,* id factum *duodecimâ menſis Aprilis; quidam qui Attica ſcripſerunt, octava à deſcenſu* ſolis, *regnante poſtremo annô Meneſtheo, adulta lunâ*). Idem videtur indicare parvæ Iliados auctor:

Νὺξ μὲν ἔην μεσάτη, λαμπρὰ δ' ἐπέτελλε σελάνα.
(*Cynthia tum media ſplendebat lucida nocte.*)

Iuvat etiam quod Ludovic. de la Cerda, ad Virgilium obſervat, nimirum Græcos non niſi plena lunâ pugnare conſueviſſe, quod & teſtimoniô Ariſtidis confirmat. CXII Platonica. *I. A. Gonſalius.*

1. *ſepultos nocte & mero*] Virgilius: *Invadunt urbem ſomno vinôque ſepultam.* Io. à Wouweren.

2. *cloſtra-viros*] Tornæſ. *clauſtra-v.* Tragur. c. *clauſtra-vires.*

3. *Temptant*] Erhardus: Encolpius infrà, --- *ſumite bellum*
Et temptate manus. --- Salluſt. in Iug. *Arma atque tela tentate.*

4. *ceu uti ſolet*] Sic & Frellon. Sed Tornæſ. Wouwer. alii, atque etiam c. Tragur. *ceu ubi ſ.* Douſa MS. *ceu ſolet ubi.* c. M. Sanè, *ceu ubi ſ.* (aut etiam, c. *ſolet u.*) magìs decet verſum, abſque ſynalœphe.

5. *Theſſali quadrupes*] Claudian.
-- *Gens exercita campô Theſſala.*
Apud eundem ſimilis comparatio lib. de Nupt. Hon. *Barthius. Quadrupes* ſynecdochicè pro *equo.*

6. *commovent orbes manu*] Vibrant gyrando gladios. *Erhardus.* Sed *orbes,* clypei ſunt. Manifeſtè Papin. lib. II Achill.
At ferus Æacides radiantem ut cominus orbem
Cælatum pugnis ſævis, &c.
Virgil. lib. XII.
-- *haſta - clypei extremos ſeptemplicis orbes*
Per medium ſtridens tranſit femur.
Clypei enim rotundi erant, quod vel hinc patet, quòd Polyphemus, apud Ovidium, oculum clypeo compararit ſuum.
Vnum eſt in media lumen mihi fronte, ſed inſtar
Ingentis clypei. ---- ---- Si clypeo comparatur oculus; certè rotundum clypeum eſſe conſtat. quod Virgilius aliquantò clariùs demonſtravit l. III divini operis. adi Manut. P. F. l. III c. VI. *S. A. Gabbema.*

7. *continuat in mortem ultimam ſomnos*] Leg. *noctem ultimam,* id eſt, mortem. Douſa P. ac F. hic ad Catull. Ep. 5. Sed nihil mutandum. Suprà enim

Poetæ se Musarum ductu scribere fingunt. Plato negat de LL. l. 2. ποιηταὶ δ' ἄνθρωποι, σφόδρα τὰ τοιαῦτα ἐμπλέκοντες, καὶ συγκυκῶντες ἀλόγως, γέλωτ' ἂν παρασκευάζοιεν τῶν ἀνθρώπων, ὅσους φησὶν Ὀρφεὺς λαχεῖν ὥραν τῆς τέρψιος.

[1] *Contraque Troas invocat Trojæ ſacra.*

† Ex his, qui in porticibus ſpatiabantur, [2] lapides in Eumolpum recitantem miſerunt. At ille, qui plauſum ingenii ſui noverat, operuit caput, extraque templum profugit. Timui ego, ne me poëtam vocarent. Itaque ſubſecutus fugientem ad litus perveni: &, ut primum extra teli conjectum licuit conſiſtere, Rogo, inquam, quid tibi vis cum iſto morbo? Minus quam duabus horis mecum moraris, & [3] ſæpius poëtice, quam humane locutus es. Itaque non miror, ſi te populus lapidibus proſequitur. Ego quoque ſinum meum ſaxis onerabo, ut quotieſcumque cœperis à te [4] exire, ſanguinem tibi C. 50.

† *Encolpius.*

enim dixit Petronius: *Somnumque morti jungerem.* qui locus opportunè admodum huic noſtro conſentit. *mors ultima*, quia omnium rerum finis. Ovidius:

-- *Mors ultima linea rerum.*

ultimum, vel *ſupremum ſupplicium*, apud Iureconſultos. *Ge. Erhardus.*

1. *Contraque Troas invocat Trojæ ſacra*] Alludit ad morem Romanis frequentatum de evocandis Dîs ex hoſtium urbe, quam obſidebant: idque certo quodam carmine fiebat: quod aut aliter urbem capi poſſe non crederent: aut etiamſi poſſet, nefas exiſtimarent Deos habere captivos. Carmen quo dii evocabantur cùm oppugnatione civitas cingeretur conſcripſit Sammonicus Serenus lib. v Rerum recondit. quod, quia majoris molis eſt, quàm ut hiſce inſeratur, lectorem ad Macrob. lib. III Satyr. c. IX relego. *S. A. Gabbema.*

2. *lapides in Eumolpum recitantem miſerunt*] Vt poëtam & recitatorem moleſtum. Ex more theatrorum, ubi mali poëtæ ſaxîs onerabantur, ſicut boni jaculô floris ſerti & ſoluti honorabantur. Ad quem alludit jocus ille in malum cytharœdum: Πολύκτορος τοῦ κιθαρῳδοῦ φακῆν ῥοφοῦντος, καὶ λίθον μασησαμένου, ὦ ταλαίπωρε, ἔφη, καὶ ἡ φακή σε βάλλει (*Polyctore citharœdo lenticulæ pulmentum ſorbente & ad lapillum offendente, Rectè, inquit, calamitoſe! quem & lens lapidat*). Lapidationis theatralis exempla multa apud veteres, præſertim Lucianum; Caſaubon. Animad. in Athen. lib. VI, c. XI. Rader. ad Mart. lib. III Epigr. XXXIII in Ligurinum eodem vitio, quo hîc Eumolpus, laborantem. *Erhardus.*

3. *ſæpius poëtice, quam humane locutus es*] Hieron. adverſus Iovinian. lib. I. *Non eſt contentus noſtro, id eſt, humano more loqui: altius quiddam adgreditur.* Rectè; nam verbîs utuntur plerumque poëtæ ampullatîs, tumentibûſque, ut ſtilus elatè procedat, non humi repat, ut ſermo hominum eſt familiaris & quotidianus. Itaque huc facit ideo Cicer. locus lib. II de Divinat: *Vt ſi quis medicus ægroto imperet, ut ſumat terrigenam, herbigradam, domiportam, ſanguine caſſam, potiùs quàm hominum more, cochleam.* Gonſalius. *Humanè*, & *poëticè loqui* hîc opponuntur. Poëtæ divinitus ſe afflari, & ad carmina rapi aiunt. Gloſſ. Petron. verba effari non ſua, ſed Apollinis, & Muſarum. *Erhard.*

4. *exire*] *Exire à ſe*, ſui oblivisci, furere. Gloſſ. Petr. ex Erh. *ex ſe exſtirpa-*

tibi [1] à capite mittam. Movit ille vultum, &, † O mi, inquit, adoleſcens, non hodie primum auſpicatus ſum: imo [2] quotiens theatrum, ut recitem aliquid, intravi, [3] hac me adventitia excipere frequentia ſolet. Cæterum, ne & tecum quoque habeam rixandum toto die, me ab hoc cibo abſtinebo. ‡ Imo, inquam ego, [4] ſi ejuras hodiernam bilem, una cœnabimus. * mando ædicularum cuſtodi cœnulæ officium. * * Video Gitona [5] cum linteis & [6] ſtrigilibus [7] parieti adplicitum, triſtem

† *Eumolpus.* ‡ *Encolpius.*

ſtirpari.ſuum non eſſe.ſe non habere. Barth. ad Claudian. *Id. Erhard.*

1. *à capite*] c. M. *è c.* Douſa.

2. *quotiens theatrum, ut recitem aliquid, intravi*] Vide Bulenger. lib. I c. XXIX de Theatr. *S. A. Gabbema.*

3. *hac me adventitiâ excipere frequentia ſolet*] Vel adventoria, dicebatur propriè cœna, qua amicos aut hoſpites peregre redeuntes ſolebant excipere gaudium ſuum conteſtantes, ex more, quem innuit Plautus Epid. I, I, V; & Moſt. IV, III, XII; Bacchid. II, II, VIII: III, VII, VIII: Stich. III, II, XVII: Curc. IV, IV, VI. Nam adventores idem quod hoſpites: Trucul. I, II, II: & II, VII, lVI. Hinc eleganter munus, quod recens advenienti offertur dicitur adventoria. Mart. lib. XII præf. *Vt familiariſſimas mihi aures tuas exciperem adventoriâ.* Intelligit hanc ipſam dedicationem vel librum quem dedicat Paulo, ut antè dixit, ab urbe advenienti. Contrarium eſt viatica, Plaut. Bacchid. I, I, lXII; quam diſcedentes exhibere ſolent. *Idem.*

4. *ſi ejuras bilem* &c.] Martial.

Tolle tuas artes, hodie cœnabis apud me,
Hac lege ut narres nîl Philomuſe novi. Fr. Pithœus.

5. *cum linteis*] Seneca. Epiſt. XCV. *Vetemus lintea & ſtrigiles Iovi ferre, & ſpeculum tenere Iunoni. Non quærit miniſtros Deus. Quidni? ipſe humano generi miniſtrat.* Vid. ſupr. *Gabbema.*

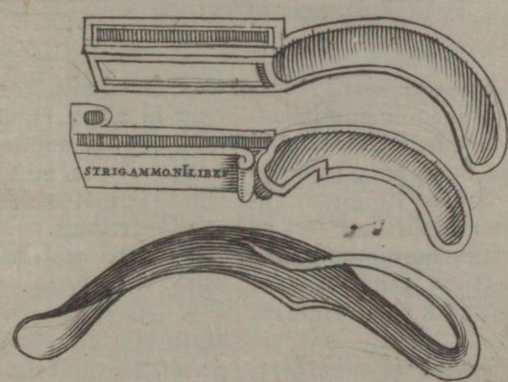
6. *ſtrigilibus*] Hîs uſi ſunt veteres ad fricandum in balneis. *Gloſſ. Petron.* Huicque ſervili miniſterio hîc addictus Giton. *Wouweren. Strigiles* ferrei erant, vel aurei, vel argentei, vel cornei, vel eburnei, vel ærei, quibus ſtrigmenta & ſordes exercitatorum à corporibus radebantur. Ærei ſtrigiles erant, quorum pictura hic ponitur, quive olim inter Trajani Imperatoris thermarum ruinas inventi ſunt, ex Mercuriale, queis tamen præmittam exemplum antiquæ ſtrigilis quam ap. nob. Nicol. Fabricium vidi:

Figu-

triſtem confuſumque. Scires non libenter ſervire. Itaque, ut experimentum oculorum caperem, convertit ille ſolutum gaudio vultum, & † Miſerere, inquit, frater: ubi arma non ſunt, libere loquor: Eripe me latroni cruento, & qualibet ſævitia [1] pœnitentiam judicis tui puni. Satis magnum erit miſero ſolatium, tua voluntate [2] cecidiſſe. ‡ Supprimere ego querelam jubeo, ne quis conſi-

† *Giton.* ‡ *Encolpius.*

Figura ſtrigilum ex Mercurialis libro I Artis Gymnaſticæ.

Porrò declarabit nobis ſtrigilis hic typus Apuleii verba in Excerptis: *juxtaque honeſtam ſtrigileculam tecta faſtigiatione clauſulæ, flexa tabulatione ligulæ; ut & ipſa in manu capulô moraretur, & ſudor ex ea rivulô laberetur.* Per tubulationem quidpe ligulæ ſudor dilabebatur. Ligulam autem vocat partem incurvam ſuperiorem, quod ſit non abſimilis ligulæ, oblonga, fornicata, & contracta; cujuſmodi ego argenteam eleganter elaboratam Romæ ſpectavi apud Lælium Paſchalinum, inſcriptamque CRESC ☧ ENTIA. Et hac *ſtrigilis* parte videntur uſi fuiſſe aliquando & Medici. Scribon. Largus cap. XXXIX: Plinius lib. XXV, c. ult. *Laur. Pignorius.*

7. *parieti adplicitum*] & quaſi *affixum.* Val. Max. l. 2, c. 1. *Iuvenes aliquem ex Patribus conſcriptis ad curiam deducebant, affixique valvis expectabant, donec reducendi etiam officiô fungerentur.* Ge. Erhardus.

1. *pœnitentiam judicis tui puni*] De quo ſuprà, cùm Aſcyltos peteret Gitoni arbitrii ſui libertatem concedi, ut ſequeretur quem vellet, inquit Encolp. *Conditionem præcipiti feſtinatione rapui, commiſique judici litem.* Vbi ponitur *pœnitentia* pro pacto pœnitendo. *Erhardus.* Potiùs nudè de pœnitendo facto Gitonis intelligerem, quàm pactum implicarem.

2. *cecidiſſe*] Mirum, ſi patheticè poſuit pro *cæſum eſſe*, h. e. *vapulâſſe.* Erhard. *Cecidiſſe* i. *occidiſſe*, per auxeſin, pro *vapulâſſe*, aut ſimili.

1. in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

conſilia deprehenderet: relictoque Eumolpo (nam [1] in balneo carmen recitabat) per tenebroſum & ſordidum egreſſum extraho Gitona, raptimque in hoſpitium meum pervolo. Præcluſis deinde foribus, invado pectus amplexibus, & perfuſum os lacrumis [2] vultu meo contero. [3] Diu vocem neuter invenit. nam puer etiam ſingultibus crebris amabile pectus quaſſaverat. O facinus, inquam, indignum! Quod amo te quamvis relictus; & in hoc pectore, quum vulnus ingens fuerit, cicatrix non eſt. Quid dicis [4] peregrini amoris conceſſio? Dignus hac

1. *in balneo carmen recitabat*] Nota decori obſervationem in homine nimis poëta, & quem ita recitandi morbus totum occupavit, ut nullo non tempore & loco hominum auribus argutias moleſtiaſque vel ad faſtidium, verſuum ſuorum recitatione exhibeat. Quod genus etiam à Flacco in Satyr. (4 l. 1) urbaniſſimè perſtrictum:

Non recito cuiquam, niſi amicis, idque coactus,
Non ubivis, coramve quibuſlibet, in medio qui
Scripta foro recitent, ſunt multi: quique lavantes:
Suave locus voci reſonat concluſus. inanes
Hoc juvat, haud illud quærentes, num ſine ſenſu,
Tempore num faciant alieno.

Lavantes, inquit, i. in balneo, & circa ſolium ſedentibus carmina ſua vel ingratiis ingerentes. Ad exemplum Eumolpi Petroniani, item Ligurini illius, cujus apud Martialem feſtiva mentio Lib. 3 Ep. 44.

Et ſtanti, legis, & legis ſedenti;
Currenti legis, & legis cacanti.
In thermas fugio, ſonas ad aurem.
Piſcinam peto, non licet natare.
Ad cœnam propero, tenes euntem:
Ad cœnam venio, fugas ſedentem.
Laſſus dormio, ſuſcitas jacentem.

Hæc ſic ad edit. Tornæſ. Douſa MS. Quæ in editis Præcidaneis vix paullùm variant, additurque in Præcid. Vide præterea, mi Lector, ea quæ ad ſuperiorem Horatii locum ſuo in loco adnotavimus.

2. *vultu meo contero*] Spiſſiſſimè baſio. *Gloſſ. Petron.*

3. *Diu vocem neuter invenit*] Verſus amantium adfectus. Eundem Propertius exprimit lib. 1 Ep. x.

Quum te complexa morientem, Galle, puellâ,
Vidimus, & longa ducere verba morâ. S. A. Gabbema.

4. *peregrini amoris conceſſio*] Pro amaſio, qui alteri conceſſus. *Optio*, qui optatur. Plaut. Aſin. *Sume optionem Leonidam.* Sic Bibaculo Orbilius, *literarum oblivio*, quòd ſcilicet literas oblitus eſſet. Palmer in ſpicileg. *Peregrini amoris conceſſio*, i. qui alienum ſecutus es, eique te conceſſiſti. Nam *conceſſio* dicitur pro eo, qui conceditur. Talia apud auctores extant plurima, ubi ſic adjunctorum quid pro ſubſtantia perſonæ ponitur. Barth. in Ceir. Virgil. num. 89. *Erhardus.* Sed Plautin. illud, *Sume optionem Leonidam.* Sic explano. Optio ibi eſt qui optatur ſeu adoptatur; talis olim accenſus dicebatur, adjutor nimirum aut vicarius in militia Centurionis, ac decurionis. Veget. & Feſtus.

1. *Poſt-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

hac injuria fui? [1] Poſtquam ſe amari ſenſit, ſupercilium altius ſuſtulit. * nec amoris arbitrium ad alium judicem tuli; Sed nihil jam queror, nihil jam memini, [2] ſi bona fide pœnitentiam emendas. Hæc quum inter gemitus lacrumaſque fudiſſem, deterſit ille pallio vultum, &, † Quæſo, inquit, Encolpi, fidem memoriæ tuæ adpello: Ego te reliqui, an tu prodidiſti? Equidem fateor, & præ me fero, [3] quum duos armatos viderem, ad fortiorem confugi. † Exoſculatus pectus ſapientia plenum, injeci cervicibus manus: & ut facile intelligeret, rediiſſe me in gratiam, & optima fide reviviſcentem amicitiam, toto pectore adſtrinxi. Et jam [4] plena nox erat, mulierque cœnæ mandata curaverat, quum Eumolpus hoſtium pulſat. Interrogo ego, Quot eſtis? obiterque per rimam foris ſpeculari diligentiſſime cœpi, num Aſcyltos una veniſſet. Demum, ut ſolum hoſpitem vidi, momento recepi. Ille ſe ut in [5] grabatum rejecit, viditque Gitona in conſpectu miniſtrantem, movit caput, &, C. 52.

† Giton. ‡ Encolpius.

† Lau-

1. *Poſtquam ſe amari ſenſit, ſupercilium ſuſtulit, nec amoris arbitrium ad alium judicem tulit.*] Ita legendum deleto aſteriſcô. Hujus rei explanationem affert Plin. lib. 11, c. 37. *Frons & aliis; ſed homi..i tantùm triſtitiæ, hilaritatis, clementiæ, ſeveritatis index. In aſcenſu ejus ſupercilia homini, & pariter & alternè mobilia: & iis pars animi. Negamus, annuimus: hæc maximè indicant faſtum. Superbia alicubi conceptaculum, ſed hîc ſedem habet.* Douſa P. Præcid. pro Catull. cap. 6. *Ge. Erhardus.*

2. *ſi bona fide pœnitentiam emendas*] Pœnitentia hîc ponitur pro actione pœnitudinis. Sueton. Octav. cap. 12. *Et quo magìs pœnitentiam prioris ſectæ approbaret, Nurſinos extorres egit oppidô.* i. oſtenderet quàm ſe pœniteret, quòd priorem ſectam ſecutus erat. *Idem.* Confer quæ ſuprà Valeſius prolixè de hoc, aliiſque in Petronio, orationis ſcopulis, aut ſcrupulis.

3. *quum duos armatos viderem, ad fortiorem confugi*] *Fortior* hîc & *armati*, nupta ſunt verba. Rectè ergo *armis* illis dictus *fortior* Aſcyltos, ut ex narratione proximè ſequenti ſatìs conſtabit. Suprà idemmet *valentior* à Petronio factus, propudioſo cum patrefamilias congreſſu. Hacce item acceptione infrà *arma* deſumpta, elegantibus codicillîs: *Paratus miles arma non habui.* I. A. Gonſalius.

4. *plena nox erat*] f. *plane n. e.* Anonymus ille juxta man. Douſæ, & Scriverii, quem deinceps Anonymum MS. vocabimus. Adſignavit Douſa, placet. Hic verò eſt MS. quem ſic acriter Douſa in editis Præcidan. ob tantum non pro contrariis *carpere* & *lacerare* habita, perſtringit. Quorum patens ſcaturigo in MSS.

5. *grabatus*] Exiguus lectus, in quo meridiari ſolent. *Gloſſ. Petron.*

1. *Aſcyl-*

‡ Laudo, inquit, Ganymedem: oportet hodie bene ſi † Non delectavit me tam curioſum principium, timui que ne in contubernium recepiſſem [1] Aſcylti parem. Inſtat Eumolpus, & quum puer illi potionem dediſſet ‡ Malo te, inquit, quam balneum totum: † ſiccatoqu [2] avide poculo, [3] negat ſibi umquam acidius fuiſſe ‡ Nam & dum lavor, ait, penè vapulavi, quia conatu ſum [4] circa ſolium ſedentibus [5] carmen recitare. & poſtquam de balneo tamquam de theatro ejectus ſum, circuire omnes angulos cœpi, & clara voce Encolpion clamitare. Ex altera parte [6] juvenis nudus, qui veſtimenta perdi-

‡ *Eumolpus.* † *Encolpius.* ‡ *Eumolpus.* † *Encolpius.* ‡ *Eumolpus.*

1. *Aſcylti parem*] *Comparem, geminum moribus.* Plaut. Rud. *Et erat hoſpes, par illius, Siculus ſenex.* Palmer. in Spicileg. Erhard. *Helleſpontiaco parem Priapo.* Sidon. *Ga. Barthius.*

2. *ſiccatoque avide poculo*] Ita loquitur Martialis lib. 6 Epigr. 91. & lib. 7 Ep. 70. *Io. à Wouweren.*

3. *negat ſibi umquam acidius fuiſſe*] Id eſt, ſibi pejus fuiſſe, quàm toto eo die, quo tot mala pertulerit. *Erhardus.* Forſan, *aridius fuiſſe*, i. nunquam magis ſitiviſſe. *Anonymus* MS.

4. *circa ſolium*] Vas eſſe ſolium lavationi accommodatum, quod habebatur in balneis, notiſſimum eſt, præcipuè ex Plinio lib. XXXIII, c. XII. ſed qua forma fuerit fabrefactum video ignorari, & à nemine quod viderim inquiri. Nam *ſolium* diverſum erat à *labro. Labrum* namque vas erat longum & amplum capax cujuſque jacentis hominis: ſed *ſolium* exiſtimo dictum à ſimilitudine ſolii regii, quod erat vas amplo ac lato ore; ita ut ſedentes immiſſis intus cruribûs, pertingente aqua uſque ad genua, lavari vel foveri poſſent: illi ſcilicet, qui nollent in labris mergi, neque ut aqua ventrem & ſtomachum ablueret. Id videor probare ex Mart. lib. 11 Ep. XLII; & præterea ex d. l. Ep. LXX. ſed clariùs ex Epigr. LXXXI. lib. VI: ſed manifeſtè deprehenditur ex Catonis lib. de R. R. c. X, & XI. Ergo *ſolium* non erat vas in quo totum corpus mergeretur. *Rycquius.* In hanc etiam ſententiam it Erhardus, additque *circa ſolium*, i. e. in circuitu ſolii. Ramirez ad Martial. lib. 2 Epigr. 42.

5. *carmen recitare*] Phædrus: *Poëtæ ſunt moleſti.* ſc. recitationibus ſuîs, quibus frequentiſſimîs ferè enecabant homines. Nam ut ait Horatius:

Indoctum doctumque fugat recitator acerbus.

Talis Eumolpus ille, qui in triviis; balineis, conviviis, ſua hominibus quibuſlibet carmina recitavit. Rittershuſius ad Phædrum. *Ge. Erhardus.*

6. *juvenis nudus*] Talis & Trimalch. ſuprà arguitur. Erhardus: *nudus.* ſc. Aſcyltos. Atqui ſub veſte veteres lavabantur. Celſus: *Sub* veſte primum in balneo inſudare, ibi ungi, tum tranſire *in calidarium.* Velabantur autem obſcœnæ partes. Ambroſ. Offic. l. 1, c. 18. *Ne quidem illic, ubi nudum totum eſt corpus, hujuſmodi intecta portio eſt.* Auguſt. de Civ. Dei lib. 14. *Omnes gentes adeò tenent in uſu pudenda velare, ut quidam barbari illas corporis partes nec in balneis nudas habeant.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

perdiderat, non minore clamoris indignatione Gitona flagitabat. [1] Et me quidem pueri, tamquam inſanum, imitatione petulantiſſima deriſerunt: illum autem frequentia ingens circumvenit [2] cum plauſu & admiratione timidiſſima. Habebat enim [3] inguinum pondus tam grande, ut ipſum [4] hominem laciniam faſcini crederes. [5] O juvenem laborioſum! puto illum pridie incipere, poſtero die finire. Itaque ſtatim invenit auxilium. [6] neſcio quis enim eques Romanus, ut ajebant, infamis, ſua veſte errantem circumdedit, ac domum abduxit: credo, [7] ut tam

beant. Sed Petronius deſcribit ſimul & perſtringit impudentiam ævi ſui Neroniani.

1. *Et me quidem pueri imitatione petulantiſſima deriſerunt*] Artemidorus Lib. 3. Μαίνεσθαι ἀγαθὸν τοῖς παιδεύειν βουλομένοις· ἐπειδὴ καὶ παῖδες τοῖς μαινομένοις ἀκολουθοῦσι (*Deſipere facile luſum pueriliter parantibus: nam & pueri inſipidos referunt*). Io. à Wouwer.

2. *cum plauſu*] In balneis mutoniatis maximus fiebat plauſus: ſic Mart. lib. IX Ep. XXXIV.

Audieris in quo, Flacce, balneo plauſum,
Mutonis illic eſſe mentulam ſcito.

S. A. Gabbema.

3. *inguinum pondus tam grande*] Vulgò *gravedinem* adpellant, à gravitate oneris. Auguſt. lib. ult. de Civ. Dei, c. VIII, ubi de Miraculis agit: *Quidam ab informi pondere genitalium ſalvus effectus eſt.* In Querolo: *Da mihi pſaltrias & concubinulas.* LAR. *Sume Paphien, Cytheren, Breſeïden, ſed pondere Neſtoris.* Gabbem.

4. *hominem laciniam faſcini crederes*] c. M. *h. lacunam f. c.* Douſa MS. *h. laciniam f. c.* Erat tantus Priapus, ut homo ipſe appendix ejus, vel lacinia eſſe videretur. Id eſt, multò brevior erat homo, quàm ſuus ipſius faſcinus. *Ramirez. Faſcinum* eſt mentula. Hinc *faſcinoſus*, id eſt mentulatus. *Caſp. Scioppius.*

5. *O juvenem laborioſum*] *Et labor* olim dictus de moleſta coitûs agitatione. Sic nunc uſurpat Petronius. Sic & Mart. lib. XI Ep. LXXXII, de ſene & ſpadone loquens:

Ergo ſine effectu prurit uterque labor.

Aperit & Arbitri mentem id, quod ſubſequitur: *puto illum pridie incipere, poſtero die finire.* Pari etiam nequitia uſurpat Priapus Carmine libero:

Parum, quod acta ſub laboribus luce,
Parem diebus pervigil traho noctem.

Sic autem definit II Tuſcul. Cicero laborem: *Eſt functio animi, vel corporis gravioris operis vel muneris.* Io. Ant. Gonſalius.

6. *neſcio quis enim eques Rom. ut ajebant infamis*] c. M. *neſcio enim quis e. R.* Douſa MS. Notare hic Afranium Quinctianum Equitem R. Arbitrum voluiſſe, conjectura noſtra eſt. Audiamus Tacitum lib. XV Ann. c. XLIX. *At Flavius Scevinus, & Afranius Quinctianus, uterque Senatorii ordinis contra famam ſui, principium tanti facinoris capeſſivere. Nam Scevino diſſoluto luxu mens, & proinde vita ſomnô languida. Quinctianus* molli corpore infamis, *& à Nerone probroſo carmine diffamatus, contumelias ultum ibat.* Idem.

7. *ut tam magna fortunâ ſolus uteretur*] Hac de cauſa fiebat, ſtrenuorum hujuſcemodi militum in balneis delectus. Senec. quæſt. Nat. lib. I, cap. XVI. de Hoſtro quodam profligatiſſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

tam magna fortuna ſolus uteretur. At ego ne meâ quidem veſtimenta [1] ab officioſo recepiſſem, [2] niſi notorem dediſſem. [3] Tanto magis impedit inguina quam ingenia fricare. ‡ Hæc Eumolpo dicente, mutabam ego frequentiſſime vultum: injuriis ſcilicet, [4] inimici noſtri hilaris, commodis triſtis. [5] Vtcumque tamen, tamquam non agnoſcerem fabulam, tacui, & [6] cœnæ ordinem explicui.

‡ *Encolpius.*

† Vile

gatiſſimæ obſcænitatis homine. *In omnibus*, inquit, *balneis agebat ille delectum, & aperta menſurâ legebat viros.* Item Lamprid. in vit. Elagab. *Roma*, inquit, *denique nil eget aliud niſi emiſſarios haberet, qui ei bene vaſatos perquirerent, coſque ad aulam perducerent, ut eorum conditionibûs frui poſſet.* Ii autem emiſſarii non alio quàm per balnea diſcurrebant. Ideo idem ipſe, quò poſſet conditionem bene vaſatorum cognoſcere, lavacrum publicum in ædibus aulicis fecit, & ſimul & palam populo exhibuit, ut Lampridius teſtatur. Ac effeminatus ille apud Mart. lib. I Ep. XCVII, coſdem avidè ſpectabat in balneo. *Laur. Ramirez.*

1. *ab officioſo*] Malim ex Paulo *l.* III ꝑ˜ *de Præf. Vig. § ult.* capſarium interpretari, quàm ex Seneca impudicum. Sanè quemvis miniſtrum *officioſum* indigitari poſſe nihil prohibet. Interp. hiſt. Apollon. *Accepto ceromate docta manu circumlevit ei, deinde in ſolio fovit, & exeunte Rege ab officio diſceſſit. Rex verò reſpiciens ad famulum ait: Iuvenis ille, qui mihi officium fecit, vide quis ſit.* Wouweren. *Officioſi*, qui in balneo veſtimenta ſervabant, *capſarii* aliàs dicti. *Gloſſ. Petron.*

2. *niſi notorem dediſſem*] *Notor*, qui notitiam rei aut fortunæ velut oculatus teſtis profitetur. *Gloſſ. Petron.* Vnde *notoria* eſt indicina, per quam res occultæ noteſcunt. *Marcilius.* Senec. in Lud. de morte Claud. *Ego te fortiſſime Deorum, ſperavi mihi adſuturum apud alios; &, ſi quis à me* notorem *petiſſet, te fui nominaturus, quî me optime noſti.* Gabbema. Idem Seneca: *qui notorem dat, ignotus eſt.* Fr. Pithœus.

3. *Tanto magis impedit*, &c.] Sic in textu omnes, etiam Wouweren. *impedit* autem hîc acutè dictum pro manus implet i. prodeſt. Erhardus: Leg. *expedit.* Wouweren, Putſchius, Pflugius. Vt hoc intelligatur: ait Eumolpus, Aſcylton, quòd bene vaſatus eſſet, facilè inveniſſe veſtes: ſe verò doctum & literatum ſuas non recepturum, niſi notorem dediſſet: additque *tantò magìs expedit*, peculio penſilî, quàm ingenio docilî præſtantem eſſe. Barthius: Salſa ironia hîc latet.

4. *inimici noſtri*] *noſtri* abeſt c. M. *Inimici* ſc. Aſcylti, ad eum enim pertinere videtur hæc oratio. *Douſa* MS.

5. *Vtcumque tamen, tamquam non agnoſcerem fabulam, tacui*] Ramirez legit & diſtinguit, *Vtrumque tamen*, &c. Hyponin. ad Martial. lib. I Ep. 100, num 6. Fortaſſis non ineptè: ut τὸ *utrumque* referatur ad illa duo *injuriis — commodîs.* Et *fabulam*, id eſt, rem inter nos geſtam. *Ge. Erhardus.*

6. *cœnæ ordinem explicui*] Explicare cœnam vocat, ita ſtruere, ut ea quæ complicaverat & aſſervaverat, antè explicàret, & promeret in iis. Mart. lib. I Ep. CIV.

Explicat & cœnas unica menſa duas.

Sic *explicare convivia* dixit eod. lib.

Ep.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

† Vile eſt, quod licet, & animus errore lentus injurias diligit.

[1] *Nolo, quod cupio, ſtatim tenere,*
Nec victoria mi placet parata.
[2] *Ales Phaſiacis petita Colchis,*
Atque [3] *Afræ volucres placent palato,*

† *Eumolpus.*

Ep. c. *Ramirez.* Sed *Wouweren:* Dominus convivii prænunciare ſolebat ordinem cœnæ, h. e. quid primum, quid ſecundum, &c. quid ultimum coquus miſſurus. Hac propter domino exhibitum ſcedium, quo deſcripta ordine obſonia haberet, apud Athen. legimus.

1. *Nolo, quod cupio, ſtatim tenere,* &c.] Hi undecim phalæcii hendecaſyllabi in c. Tragur. deſunt; nec ſine cauſa: video enim non leve editionum diſcrimen. Nimirum Tornæſ. Wouwer. Frellon. aliæ, omiſſis heic loci 2 prioribus metrîs quæ jam ſuprà p. 46 adlata, ſic incipiunt:

Ales phaſiacis petita Colchis,

Subjungit Tornæſ.

Et pictis atagen opaca pennis,
Atque Afræ v. p. p.
Quod non ſ. f. at a. a.
Plebeum ſapit. (Hîc P. Scriverius:
Et pictis anas enovata pennis
Plebeum s. ita Pithœi editio) *u. ab o.*
Attractus &c. uſque
Vxorem: roſa cinnamum veretur:
Quidquid quæritur, optimum videtur.

Hoc eſt inquam, &c. Wouwer. verò Frellon. Lotich. R. Hermann. poſt:

--- --- *Colchis,*
Atque Afræ v. p. p.
Quod non ſ. f. at a. a.
Et pictis anas e. p.
Pl. s. u. &c. ut Tornæſ.

Nolo quod cupio ſtatim tenere. Superiùs pag. 46 commentarius erat Erhardi, & Anonymi, hîc Gabbema: Hoc non ignorans Nonius Dionyſ. λσ̈, fugiente puella amorem duplicari ſcripſit. Eleganter Auſon. Eid.

Hanc volo, quæ non vult; illam, quæ vult, ego nolo.
Vincere vult animos, non ſatiare Venus.
Oblatas ſperno illecebras. --- ---

Huc ſpectat illud Turpilii, in Demiurgo:

Ego ædepol docta dico; quæ mulier volet ſeibi
Souum amicom eſſe indulgentem & diutinum:
Modicè atque parcè ejus ſerviat cupidini.

Senec. Herc. Oet.

Illicita amantur, excidit quidquid licet.

2. *Ales Phaſiacis*] *Aves Phaſiacæ*, à *Phaſi* Colchorum fluvio primùm in Græciam ab Argonautis delatæ. *Gl. Petron.* Deteſtanda fuit Romanorum ingluvies qui mare, qui terras alieno ſole calentes, non per uſum vitæ neceſſarium, ſed per luxum animi, parata ac facilia faſtidientes, per improbam ſatietatis laſciviam, peragrârunt, ac Romano nomini incognita dederunt edulia. Sic menſas nobis occupant, inquit Gellius, lib. VII, c. XVI. *Pavus è Samo; Phrygia attagena, grues Melicæ; hædus ex Ambrachia; pelamis Chalcedonia; muræna Tarteſia, aſelli Peſſinuntii. Oſtrea Tarentina; pectunculus Chius, elops Rhodius; ſcari Cilices; nuces Thaſiæ, palma Ægyptia; glans Iberica.* De Phaſiacis avibus etiam infrà Petronius loquitur, eum locum vide. *S. A. Gabbema.*

3. *Afræ volucres*] Horatius Epod. Carm. II.

Non Afra avis deſcendat in ventrem meum,

[1] Quod non ſunt faciles : at albus anſer ,
Et pictis [2] anas enovata pennis ,
[3] Plebeium ſapit. Vltimis ab oris
[4] Attractus Scarus, atque arata Syrtis
[5] Si quid naufragio dedit probatur.
Mullus jam gravis eſt : amica vincit
Vxorem : [6] roſa cinnamum veretur.

[7] Quicquid quæritur , optimum videtur. † Hoc eſt , inquam , quod promiſeras , ne quem hodie verſum faceres ? Per fidem, ſaltem nobis parce, qui te nunquam lapida-

† *Encolpius.*

Non attagen Ionicus.
Acro : *Afra avis : gallina Numidica.* Varro lib. III de R. R. *Gallinæ, Africanæ ſunt grandes , variæ , gibberæ , quas* μελεαγρίδας *adpellant Græci. Hæ noviſsimæ in triclinium ganearium introierunt è culina, propter faſtidium hominum, veneunt propter penuriam magnô.* S. A. Gabbema.

1. *Quod non ſunt faciles*] Eodem ſenſu *facilis* dictum videtur quo Horat. *Namque parabilem amo Venerem facilemque.* Douſa MS.

2. *anas enovata*] fort. *enotata.* Iungermann. *Ge. Erhardus.*

3. *Plebejum ſapit*] *Plebejus* , id eſt, vilis. Infrà Petron.

--- non uſu plebejo trita voluptas.

Et Martialis :

Imbue plebejas Cluſinis pultibûs ollas.

Caſaubon. in Perſ. Sat. 3. *Erhard.*

4. *Attractus ſcarus*] *Scari*, cerebrum Iovis dicti Ennio. *Gloſſ. Petron.* Plinius lib. IX, c. XVII. *Nunc ſcaro datur principatus , qui ſolus piſcium, dicitur ruminare , herbiſque veſci , non aliis piſcibûs , mari Carpathiô maximè frequens. Promontorium Lecton nunquam ſponte tranſit. Indè advectos Tiberio Claudio Principe Optatus è libertis ejus Præfectus claſsis inter Oſtienſem & Campaniæ oram ſparſos diſſeminavit. Quinquenniô ferè cura eſt adhibita , ut capti redderentur mari. Poſtea frequentes inveniuntur Italiæ in litore , non antè ibi capti. Admovitque ſibi gula ſapores , Piſcibus ſatis , & novum incolam mari dedit , ne quis peregrinas aves Romæ parere miretur.* Gabbema.

5. *Si quid naufragio dedit*] Latin. Pacat. in Paneg. Theod. Auguſti : *Horum gulæ anguſtus noſter orbis , namque adpoſitas dapes non ſapore ſed ſumptu æſtimantes , illis demum cibîs adquieſcebant , quos extremus Oriens , aut poſitus extra Romanum Colchus imperium , aut famoſa naufragiis maria miſiſſent , quos invitæ quodammodo reluctantique naturæ hominum pericula rapuiſſent.* Idem.

6. *roſa cinnamum veretur*] Optimè & hocce ad mentem carminis ; nam *cinnama* in Italia non erant , uti *roſæ* , vulgaria. Sic de *cinnamomo* Martial. lib. IV Ep. XIII.

Tam bene rara ſuo miſcentur cinnama nardo.

Roſarum verò tanta erat copia , ut fuiſſe in Calabria oppidum , Servius, ad IV Georg. tradat , *in quo uno anno bis naſceretur roſa.* Erat nimirum *Pæſtum* , eáque propter Virgil. *Biferum* vocatum. *Ioſ. Ant. Gonſalius.*

7. *Quicquid quæritur, optimum videtur*] Hoc Phalæcium in omnibus editionibus quot ad manus , meritò jungitur præcedenti verſiculo : *Vxorem: roſa* &c. *Quicquid quæritur,-* Erhardus : *Quicq. quær.* multo magno.

que

pidavimus. Nam ſi aliquis ex his, [1] qui in eodem ſynœcio potant, nomen poëtæ olfecerit, totam concitabit viciniam, & nos omnes [2] ſub eadem cauſa obruet. Miſerere, & aut pinacothecam, aut balneum cogita. Sic me loquentem objurgavit Giton mitiſſimus puer, & negavit recte facere, quod ſeniori convitiarer: ſimulque oblitus officii, menſam, quam humanitate poſuiſſem, [3] contumelia tollerem, multaque alia moderationis verecundiæque verba, quæ formam ejus egregie decebant. * ‡ O felicem, inquit, matrem [4] tuam, quæ te talem peperit! [5] Macte virtute eſto. [6] Raram facit miſturam cum

‡ *Eumolpus, ad Gitonem.*

que labore acquiritur. Barthius ad Claud. n.175; & n.1711. Anonymus MS. ad editionem Douſæ:

Quod licet ingratum eſt, quod non licet acriùs urit.

1. *qui in eodem ſynœcio potant:* De quibus infrà: *ſit concurſus familiæ, hoſpitumque ebriorum frequentia.* Philoxen. Gloſſ. συνοικία, *conclavia, inſula.* Ergo *vicinia*, quæ mox ſequitur, hic non ſignificat conjunctas in eadem platea habitationes atque ædes, ſed conjuncta in eadem domo conclavia, quas ſuprà *ædiculas* dixit: eæ ſingulatim inquilinis locabantur, præponebaturque mulier, quæ earum curam gereret, & ſuprà *ædicularum cuſtos* dicitur. Ipſa domus vocabatur *cœnacularia*, interim etiam *inſula*, ut paulò pòſt à Petronio hæc ipſa domus, & Henr. Steph. in theſauro ling. Græc. *Erhard.* Synœcium, *continuata in eadem domo conclavia.* Gl. Petron.

2. *ſub eadem cauſa*] Iungermann. legit, *caſa.* Sub eadem *cauſa*, eſt propter eandem cauſam, ob idem elogium, quaſi ſc. & nos omnes fureremus. Erhardus. *cauſa*, abeſt à c. M. *Douſa* MS.

3. *contumelia tollerem*] Hinc debet intelligi, quid ſit *contumelioſa humanitas*, apud Senec. Epiſt. 4. *Idem.*

4. *tuam*] Abeſt c. Tragur.

5. *Macte virtute eſto*] Mactus verbum antiquum ſervatum in formula, qua virtutem alicujus inſignem re bene geſta laudabant: macte virtute eſto. Livius lib. IV. *Tum Dictator, macte virtute, inquit, eſto Cai Servili, liberata Rep.* lib. IV. *Decius Tribunus, macti virtute milites Romani eſte.* Ibidemque: *Tum Dictator Manlio: macte virtute, hac pietate in patrem patriamque Titi Manli eſto.* lib. II. *Iuberem macte virtute eſſe, ſi pro mea patria iſta virtus ſtaret.* Indè *mactare* in utramque partem. Infortuniô, Plautus Amph. IV, II, XIV: Bacchid. IV, VIII, XLV: Curcul. IV, III, V: Poen. III, I, I: Trinumm. IV, II, V. Sic in contrarium, Cic. in lib. de Rep. *ferunt laudibûs, mactant honoribûs.* & ex Actio citat Nonius: *Sapientiæque invictæ gratia atque honoris patera Neſtorem mactavit aureâ,* id eſt donavit, honoravit. Verbum eſt proprium ſacrorum. Deos enim augeri ſacrificiis putabant, quibûs eos mactare ſe dicebant, & inde etiam ipſa ſacrificia mactare. Nam ne de hoſtiis ſolùm dictum putemus, citat Nonius ex Varrone: *Quot Kalendis Iuniis & publicè & privatim fabatam pultem Diis mactat.* Niſi tamen ibi legendum: *fabata pulte Deos mactat.* Et vinum libantes

cum ſapientia forma. Itaque, ne putes [1] te tot verba perdidiſſe, amatorem inveniſti. Ego laudes tuas carminibus implebo. Ego [2] pædagogus, & cuſtos etiam quo non juſſeris, ſequar: nec injuriam [3] Encolpius accipit, alium amat. † Profuit etiam Eumolpo miles ille, qui mihi abſtulit gladium, alioquin quem animum adverſus Aſcylton ſumpſeram, eum in Eumolpi ſanguinem exercuiſſem. Nec fefellit hoc Gitona. Itaque extra cellam proceſſit, [4] tamquam aquam peteret, iramque meam prudenti abſentia exſtinxit. Paullulum ergo intepeſcente

† *Encolpius*.

bantes dicebant, *macte hoc vino inferio eſto*. Feſtus: *Inferium vinum id quod in ſacrificiis intra pateræ labrum ponebatur.* Sim. Abb. Gabbema.

6. *Raram facit miſturam*, &c] Tragur. c. *raram facit*. Iac. Magni Sopholog. l. 10, c. 8 addit: *quia ſcilicet pulchritudo nihil facit ad ſapientiam.* Vide locum: Et -- *quem vultus honeſtat, Dedecorant mores*, ut ait Claudian. *Ge. Erhardus*.

1. *te*] Non inconcinnè deeſt cod. Tragur.

2. *pædagogus, & cuſtos*] Aptè ludit in *pædagogi* antiqua acceptione. Lexicon vetus: Παιδαγωγὸς, *pædagogus, pediſſequus*, Sic & Gitonem nunc perſequi pollicetur amator Eumolpus. Etiam & *magiſter* pædagogus vocatus: Donatus ad Scen. II Act. I Phorm. *Magiſtrum Latini, quem Græci παιδαγωγὸν adpellant.* Magiſter autem ipſe dictus Eumolpus. Item *cuſtos* pro pædagogo ſumitur. Ita apud Plaut. Pſeud. III, II, LXXVI. *I. A. Gonſalius*.

3. *Encolpius*] De nominibus hujus Satyrici Gonſalius in præmiſſis Præludiis. Hîc, quò veluti per transennam inſpicere liceat, qualis olim Petronius prodierit, placet ſubjicere, quæ nobis Fr. Danielis reliquit, qui legit *Eucalpius. Eucalpius*, inquit, vel *Enclopius*. impr. *Circlopius*: ſed eſſe hoc nomen fabularum narratoris ex aliis hîc locis manifeſtum eſt, quamquam interdum *Encolpion* dicatur. Sic paulò pòſt pro *Eumolpo*, *Eumoſpo*, & *Eumos* perperam legitur. *Encolpius* Plinio lib. 8 Epiſt. 1. *Encolpus* Martiali lib. 5 Epigr. 49. Sed in MS. Tragur. qualis Encolpius? *ei*--vel *ciclopius*, neque enim omnino prima litera diſcerni poteſt. *Eumolpus, eumolpus, Aſcyltos, aſcyltos, Giton, gyton, Lycas* (infrà) jam *liebcha*, jam *lichas*, vel *licha*, &c. De *Trimalch*. aliiſque res ex textu Fragmenti clara. Videmus ſic quædam Satyrici MSS. depravatiora fuiſſe noſtrô Tragur. ac quanto labore Augiæ repurgandum ſtabulum conſtiterit. Tornæſ. Wouwer. Frellon. Lotich. R. Herm. *Eucolpius* (Frellon. & Lotich. *Encolp.*), *Eumolp. Aſcylt. Gython* (Tornæſ. & *Githon*, Douſa ſemper *Githon*, Schonwetter. *Gnith.* Frellon. *Gnyth.*), *Lich. Trimalcio* (Frellon. *Trimalch.*), &c.

4. *tamquam aquam peteret*] Hoc eſt, tamquam veſicam exoneraret. Veteres *aquam* honeſtè pro urina poſuerunt. Et veteres dicebant, *ſumere ſe aquam*, quando ibant ad ſeceſſum. Ovid. lib. III de Art.

Scilicet obſtabit cuſtos ne ſcribere poſſit,
Sumendæ detur cùm tibi tempus aquæ?

Id eſt, cùm tibi tempus detur ad exonerandam veſicam. *Scaliger F.*

1. *Puta*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

te ſævitia, Eumolpe, inquam, jam malo vel carminibus loquaris, quam ejuſmodi tibi vota proponas. & ego iracundus ſum, & tu libidinoſus. vide quam non conveniat his moribus. [1] Puta igitur me furioſum eſſe: cede inſaniæ, id eſt, ocius foras exi. Confuſus hac denuntiatione Eumolpus, non quæſiit iracundiæ cauſam, ſed continuo limen egreſſus, [2] obduxit repente [3] hoſtium cellæ, meque nihil tale exſpectantem incluſit, exemitque raptim clavem, & ad Gitona inveſtigandum cucurrit. Incluſus ego ſuſpendio vitam finire conſtitui: & [4] jam ſemicinctio ſtantem ad parietem ſpondam vinxeram, cervicesque

1. *Puta igitur me furioſum eſſe*] Dixerat: *ego iracundus ſum.* Seneca uſquequaque iram inſaniam eſſe diſputat. Horatius: *Ira furor brevis eſt.* Philemo: μαινόμεθα πάντες ὁπόταν ὀργιζόμεθα (Furimus omnes quoties iraſcimur). Wouweren. Sed & ipſe amor, ſecundum philoſophos, eſt ſpecies furoris. & Propert. lib. II Eleg. dicit,

--- *Sine ſenſu vivere amantes.*

Paſſimque poëtæ amorem inſanum & furioſum vocant. Seneca in *Medea:*

Cæcus iſt ignis ſtimulatus ira,
Nec regi curat, patiturve frænos,
Haud timet mortem, cupit ire in ipſos
Obvius enſes.

Andr. Gail.

2. *obduxit*] Sic & Frellon. atque Lotich. *adduxit*, Tornæſ. cæteri.

3. *hoſtium*] Sequor libenter antiquæ ſcriptionis veſtigia, ubi ratio ſubeſt, nec librariorum incuria in ſocietatem vocat. *Hoſtium*, antiquè dictum, pro *oſtium:* veteres enim, pleriſque vocibus, quò ſonus earum eſſet vividior, ſive literam, ſive ſpiritum hunc *h* addidere. Gell. lib. 2, c. 3. Exempla plura adducit Voſſius Etymol.

4. *jam ſemicinctio* &c.] Locus non ita planus ut videtur. Wouweren legit, *ſemicinctio ſtanti ad parietem ſpondæ junxeram.* ſubjicitque: Locus deſperatus, quales multi in hoc auctore, adeò ut in ſingulis trepidem, nec magìs certus ponere pedem, quàm ii qui in tenebris. Barthius, pro *ſtanti*, maluit *hianti*. Nam, inquit, interſerebat collum, facilis lapſus, correctio legitima. Similia apud Apul. lib. I Met. Spondam autem pedibus ſubdebat, qua mox depulſa penderet furcifer. Erhardus: leg. *ſtanti ſpondæ me vinxeram.* Eſt autem *ſemicinctium* zona minùs lata. Meurs. Animadv. miſcell. lib. 3, c. 7. Lectionem hanc ſequitur G. I. Voſſius, in Etymolog. additque in *cingo*, *ſemicinctium* ita dici, quòd dimidiò minùs latum ſit, quàm *zona* ſive *cinctus*. Sed quid dicemus de apparatione ſuſpendii? Certum eſt ex ſequentibus, ſpondam accipi pro toto quod culcitam ſuſtinet, hocque Encolpius ſuſpendendus erexerat. Sic ergo hæc intelligenda: *Iam ſemicinctii* inſtar laquei contorti altera parte, *erectæ ad parietem ſpondæ* ſuperne *me junxeram*, *vinxeram*, aut alligaveram, *cervicesque* alterius partis *nodô condebam*, propulſurus mox ſellam, illamve rem eminentiorem, cui tantiſper inſiſtebam, & ſic penſurus. Si cui ſpondam ad id, quà longitudinem, quáve

ceſque nodo condebam, quum reſeratis foribus intrat Eumolpus cum Gitone, meque à fatali jam meta revocavit ad lucem. Giton præcipue ex dolore in rabiem efferatus, tollit clamorem, me utraque manu impulſum præcipitat ſuper lectum. † Erras, inquit, Encolpi, [1] ſi putas contingere poſſe, ut ante moriaris. Prior cœpi, in Aſcylti hoſpitio gladium quæſivi. Ego, ſi te non inveniſſem, [2] periturus per præcipitia fui: & ut ſcias, non longe eſſe quærentibus mortem, ſpecta invicem, quod me ſpectare voluiſti. ‡ Hæc locutus, [3] mercenario Eumolpi novaculam rapit, & ſemel iterumque cervice percuſſa, ante pedes collabitur noſtros. Exclamo ego attonitus, ſecutuſque labentem, eodem ferramento ad mortem viam quæro. Sed neque Giton ulla erat ſuſpicione vulneris læſus, neque ego ullum ſentiebam dolorem. [4] Rudis enim novacula, & in hoc retuſa, ut pueris diſcen-

† *Giton.* ‡ *Encolp.*

quáve firmitudinem non ſuffeciſſe videatur, is *Barthium* & lectionem hanc ſequatur Gabbemianam ſeu de Salas, quo ſenſus evadat: *Spondam*, cui ceu baſi interim inſiſterem jam vinxeram, mox deſerendâ ubi de tigno ſublimis penderem, Tornæſius, quod codice ſeriùs accepto, ejuſque manuductione, & tot illuſtrium in eo MSS. cum non paucis dein aliis collatione ab ovo inſtituta, hic ſubnexum relinquo, legit: *jam me hemicyclo ſtantis ad parietem ſpondæ junxeram.* Vbi Douſa: c. M. *ſemicinctio. ſpondam. Hemicyclus*, eſt ſemicirculus, formamve ejus habens. Frellon. edit. Lotich. R. Herm. ſic planè ut de Wouweren initiô Notæ. Virg. 12 Æneid.

Et nodum informem letho trabe nectit
ab alto,

Sedul. carm. Paſchal.

--- nodatis faucibûs angens
Infelicem animam laqueô ſuſpendit ab
alto,

adducit Erhard. ex Iureto in Symmachum.

1. *ſi putas contingere poſſe*] Sic omnes. Erhardus: Exturbandum *τὸ contingere*, nam ſententiæ officit. Palmer. in Spicileg. Nimirum ut Plaut. Pſeud. *Poteſt ut alii ita arbitrentur, ego ut ne credam tibi*, &c. & Cic. ad Lentul. *Poterat utrumque præclarè, ſi eſſet fides*, utrobique ſubintelligitur *fieri*. Sed etiam venuſtè additur, *poteſt fieri*, annon etiam *contingere*, pro poſſibilè? Certè ſententiæ *τὸ contingere* non officit, modò elenchus ſuprà permittat Valeſian.

2. *periturus per præcipitia fui*] Al. *petiturus præcipitia*. Erhardus. quomodo & c. M. Douſæ, edit. Frellon & Lotich. *periturus per præc.* Tornæſ. alii.

3. *mercenario*] mercede conducto, Erhardus. tonſori, Gloſſ. Petr. & mox Douſa. Ac claret infrà *tonſorem* intelligi.

4. *Rudis enim novacula, &c.*] Homines elegantes tonſores etiam in miniſteriis, imò in delitiis habebant, quorum frequenti opera non in tondenda coma, pilisque vellendis modò, aut barba raſitanda, æquandiſque

diſcentibus audaciam tonſoris daret, inſtruxerat thecam. Ideoque nec mercenarius ad raptum ferramentum expaverat, nec Eumolpus interpellaverat mortem [1] mimicam. Dum hæc fabula inter amantes luditur, [2] diverſitor cum parte cœnulæ intervenit, contemplatuſque fœdiſſimam jacentium volutationem, † Rogo, inquit, ebrii eſtis, an fugitivi, an utrumque? quis autem grabatum illum erexit? aut quid ſibi vult tam furtiva molitio? Vos, me-Hercules, ne mercedem cellæ daretis, fugere nocte in publicum voluiſtis; ſed non impunè. jam enim faxo ſciatis [3] non viduæ hanc inſulam eſſe, ſed M. Manicii. ‡ Exclamat Eumolpus, † Etiam minaris? ‡ ſimulque os hominis [4] palma excuſſiſſima pulſat. Ille tot hoſpitum [5] potionibus liberum urceolum futilem in Eumolpi

† *Diverſitor.* ‡ *Encolpius.* † *Eumolpus.* ‡ *Encolp.*

que ſimul, atque expungendis genis; ſed verò & pygiacis ſacris cynædice de nocte adminiſtrandis utebantur. Cæterùm quoniam *mortalium nemo artifex naſcitur*, antequam artis experimentum caperent, collumque novaculæ ſubmitterent, ſtrictim, aut per pectinem attondendi; impuratos iſtos veteranis tonſoribus in magiſterium tradebant priùs: qui eoſdem idoneos præceptis ſuîs redderent. Proinde quum res ea periculo non careret, tyrocinium artis, acie novacularum retuſa auſpicabantur, quò videlicet audaciores redderentur; nec ad ſtrictum ferramenti mucronem, animô non minùs, quàm corpore effœminati (pueriliter, an muliebriter dicam?) de nihilo expaveſcerent. *Douſa P.*

1. *mimicam*] ſimulatam. *Gloſſ. Petr.*

2. *diverſitor*] πανδοχεὺς, hoſpes meritorius. *Wouweren.* πανδοχ. qui quemvis hoſpitiô excipit. Io. Scapul. Sed *diverſor, oris* Cic. eſt qui hoſpitiô excipitur, opponiturque cauponi, ut lib. 1 de Invent. *Caupo cum quibuſdam diverſoribus*, &c.

3. *non viduæ hanc inſulam eſſe*] Proverbialis ſpecies. Sic Terent. Heaut. v, 1, lxxx.

Non, ita me Dii ament, auderet hæc facere viduæ mulieri,
Quæ in me fecit. ---

Vbi Eugraphius ejus interpres vetus: *Facilis enim illuſio eſt in eam quæ & mulier & vidua eſt.* Gabbema. *Inſula* verò hîc eſt domus in urbe ab aliis domibus ſejuncta, more inſularum, de qua mox Gabbema, ſeu quem is nominat T. Popma fuſiús.

4. *palma excuſſiſſima*] Id eſt, manu non languida, ſed planè deducta, plenéque vim exſerente. Seneca lib. 2 de Benef. c. 17. *Si cum exercitato, & docto negotium eſt, audaciùs pilam mittemus, &c. Si cum tirone, & indocto: non tam rigidè, nec tam excuſsè, ſed languidiùs, & in ipſam ejus manum, remiſſè occurremus.*

5. *potionibus liberum urceolum*] Id eſt, vacuum & inanem. *Erhard. Quid ſi nulli vitio obnoxium, ſed integrum, & illæſum? Vrceolus* hic forſan fictilis, ut verba ſonant *futilis* i. e. inſtabilis, acuti fundi, & patuli oris, Donat. in Andr. Terent. Voſſius. Neque enim in hac cella tot erant hoſpites, nec diverſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Eumolpi caput jaculatus eſt, ſolvitque clamantis frontem, & de cella ſe proripuit. Eumolpus contumeliæ impatiens rapit ligneum candelabrum, [1] ſequitur abeuntem, & creberrimis ictibus ſupercilium ſuum vindicat. Fit concurſus familiæ, hoſpitumque ebriorum frequentia. Ego autem nactus occaſionem vindictæ, Eumolpum excludo, [2] redditaque ſcordalo vice, ſine æmulo ſcilicet & [3] cella utor & nocte. Interim [4] coctores [5] inſulariique

verſitor vacuè acceſſit, ſed *cum parte cœnæ*. His ita ſcriptis, video Ch. Richardi Biturigis codicem habuiſſe, *Ille tot hoſpitum potionibus liber urceolum fictilem in Eumolpi caput jaculatus eſt.* Subjungit: Editio Plantini, & Lugdunenſis (Tornæſii) *liberum*, i. e. vacuum & exhauſtum. Ita Richardus: videoque hoc *liberum* Wouweren, Frellon. Lotich. R.Herm.amplexos, qui tamen omnes, retinent *fictilem*, præter Gabbemam, quemque is ſecutus. Lector elegerit quod præſtet, obſervetque ſtylum Petronianum à varietate ingeniorum & editorum, antiquam lectionem reticentium, & novam ſubſtituentium, multùm pendere. Tornæſius: *Ille tot hoſpitum potionibus liberum* (in m. *liber*) *urceolum fictilem* &c. Sic & c.Tragur. niſi quòd pro *liberum* cum Richardi *liber* habeat.

1. *ſequitur abeuntem*] Tornæſ. omneſq; alii, & c.Tragur. *ſequiturque a.*

2. *redditaque ſcordalo vice*] Gloſſ. veteres, *Scordalus, ferox*, quæ vox hactenus non fuit intellecta. eâ etiam utitur Senec. Epiſt. lvi lib. vii. *Salmaſius*. *Scordalus*, vet. Lexic. *ferox*. Senec. Epiſt. 84. *Tullius Cimber erat in vivo & ſcordalus*. Fr. Pithœus. Aliter Erhardus: *Scordalum* interpretor velut *ſcorodalum*, id eſt, hominem alliatum, & illuvie ſqualoréque fœdum, ſordidum & impurum, ut de quodam ſervo apud Plaut. in Moſtell. *Germana illuvies oboluiſti allium.* Niſi fortè ab immunditia & fœtore excrementorum alvi (à σκῶρ) nomen habet. Eſt & hodie *ſcordalus* morbus in oculis equorum, in angulo creſcente caruncula. Turneb. Adverſ. l. 6, c. 4. Ramirez magìs probat, *ſcortillo*. ad Marcial. lib. I Epigr. 107, n. 2.

3. *cella utor & nocte*] Familiaris dicendi modus, *promittere noctem, negare noctem, paciſci noctem, uti nocte*, ut honeſtè concubitus ſignifi:etur. Ovid. lib. I Amor. el. VIII.

Sæpe nega noctem, capitis modo finge
dolorem.

Et eadem Eleg. paulò antè:

Qui quia pulcer erit poſcet ſine munere
noctem.

Et Eleg. XI ejuſdem libri.

Inque miniſteriis furtivæ cognita noctis,
Vtilis, & dandis ingenioſa notis.

Laur. Ramirez.

4. *coctores*] Coqui, uti interpretatur. *Douſa P.*

5. *inſularii*] Inſularius ſervus cuſtos inſulæ ſive domûs in urbe ab aliis domibus ſejunctæ more inſularum. Inſula enim ædificium proprio ambitu ſeparatum ab aliis. Tacitus: *Germania ſuam quiſque domum ſpatiô circumdat nullis cohærentibus ædificiîs, more Inſularum.* Pompon. *l.xvj* § I π˜ *de Vſu & habitat. Dominus*, inquit, *proprietatis, etiam invito uſufructuariô, vel uſuariô, fundum, vel ædes, per ſaltuarium, vel inſularium cuſtodire poteſt. Inſularium* urbanorum numerô eſſe idem Pomponius tradit, *l. Vrbana familia* π˜ *D. V. S. Inſularii* etiam dicuntur viles ſervi ac peſſimi, qui ſine civitate ſunt

in

que [1] mulcant excluſum, & alius veru extis ſtridentibus plenum in oculos ejus intentat: alius, [2] furca de carnario rapta, ſtatum prælantis componit: anus præcipue lippa, ſordidiſſimo linteo præcincta, [3] ſoleis ligneis [4] imparibus impoſita, canem ingentis magnitudinis catena trahit

Crepitantib. ab igne
ut fit si aſſantur.

in opus publicum, cùm perpetuò dati, & in Inſulam deportati. Sunt qui ſervos inſularios putent indicatos in carmine obſcæno:

Ductor ferreus inſularis, æquè
Laternæ videor fricare cornu.

T. Popma. Gloſſ. Petr. *inſularios* capit de inquilinis, nec non Scriverius MS. pro cultoribus inſulæ. Et difficile eſt intellectu, unius inſulæ & ſervum procuratorem (ut mox ex textu ac notis deprehendemus) & plures ſervos cuſtodiæ cauſâ inſulam inhabitantes ſtatui. Saltem per *inſularios* quivis ſervi, qui cum procuratore erant, hîc capiendi videntur.

1. *mulcant*] Verbum antiquum ac bonæ notæ; pro verberibus afficiunt. Plaut. Caſ. arg. verſ. v; Moſtell. IV, II, XXIII: *ne huc exeat, qui malè me mulcet*. Mil. II, II, VIII: Trinumm. IV, II, CXLII. Cic. pro Mil. *Qua in turba C. Bivienus Senator ita eſt mulcatus, ut vitam amiſerit*. Livius lib. XXIX. *In Legatum lictoribùs priùs indignum in modum mulcatîs impetum faciunt*. Tacit. lib I Ann. c. XXXII. *Proſtratos verberibûs mulcant*. Sim. Abb. Gabbema.

2. *furca de carnario rapta*] *Carnarium* aliquando ſignificat tabernas laneas ubi caro venditur, κρεωπώλιον. Plautus: *cœnam è carnario emit, jam factus ſatur*. aliquando *carnarium* capitur pro inſtrumento unco ſuſpendendis ſuccidiis carnive ſalitæ apto, quod hîc *furcam* Petronius dicit, Græc. ὑποστάτης, στηλυγμός. Præcipuè verò ſic nominatur locus ubi caro ſalſa ſive pendula eſt, κρεμαστήριον, *ut hic*: ſive repoſita, μυχὸς ἢ τόπος κρεωδόχος, quomodo ſuprà in Fragm. uſurpatum, ibi: *& carnarium in medio*.

3. *ſoleis ligneis*] Sic & Tornæſius alii; ſed in marg. T. *ligneis* deeſt in v. c. Brit. *Ligneis*, etiam in c. Tragur. abeſt. Wouweren: Author. Rhet. ad Herenn. *Pedibus ſoleæ ligneæ inductæ ſunt*. Gloſſ. *ſolea* σανδάλιον. Item: σανδάλιον *Gallicula*, quæ vox etiam in Gloſſ. Iſidori: *Calcei gallicæ militum*. Idem Gloſſarium: *Gallicula* προχάς. Heſych. προχάδες αἱ σανδάλια ἀπὸ αἰγείου δέρματος (*gallicula, ſandalia ex caprina pelle*). Ita leg. hunc locum. *Soleæ* igitur *ligneæ*, ſunt, gallicæ, aut ſculponeæ. *Soleas* dixere Romani, ſcribente Gellio lib. 13, c. 20, *omnia id genus, quibûs plantarum calces tantùm infimæ teguntur, cætera penè nuda & teretibus habenis vincta ſunt*. Eædem dicuntur *crepidæ* Gellio, & *Gallicæ* Cic. 2 Anton. differunt igitur à *calceis*, quòd hi totum calcem ſeu pedem imum muniant, hæ verò tantùm partem calcis ſolumque ſive plantam pedis. Voſſius. Nec quidquam video diſcriminis, ſi *ſoleæ* hæ (exceptis habenîs) revera ſtatuerentur *ligneæ*, ut hodienum non tantùm quoad has, verùm integros ſæpe calceos in nationibus obſervare eſt. quod Wouweren ſeu Gabbema qui illum ſic adduxit per *caprinam pellem*, lanataſve *ſculponeas*, ut has Io. Lud. de la Cerda (*calceos ex lana factos*) explicat (ſed non probat), vix tangit, niſi cum Hadriano Iunio, ac Voſſio per *ſculponeas* calceos ex ſolido ligno exſculptos & excavatos intelligat; at verò *ſoleæ*, non ſunt calcei; ſint igitur hîc ſoleæ baſin ligneæ.

4. *imparibus*] Vt notet ſenilis facinoris impotentiam. *Barthius*. Poterat addere, *feminei*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

trahit, inſtigatque in Eumolpum. Sed ille candelabro ſe ab omni periculo vindicabat. Videbamus nos omnia per foramen valvæ, quod paullo ante [1] anſa hoſtii diſrupta laxaverat, favebamque ego vapulanti. Giton autem non oblitus miſericordiæ ſuæ, reſerandum hoſtium, ſuccurrendumque periclitanti cenſebat. Ego, durante adhuc iracundia, non continui manum, ſed caput miſerantis [2] ſtricto acutoque articulo percuſſi. & ille flens quidem [3] conſedit in lecto: ego autem alternos opponebam foramini [4] oculos, injuriæque Eumolpi advocationem commodabam, & veluti quodam cibo me replebam: quum Procurator inſulæ Bargates à cœna excitatus, à duobus [5] lecticariis in mediam rixam perfertur: nam erat etiam [6] pedibus æger. Is, ut rabioſa barbara-

c 56.

patrocinabar in iuria, juvabā in iuriam.

atriensis alterius domus.

1. *anſa oſtii diſtupta*] Sic & Frellon. atque Lotich. *anſa oſtioli rupta*, Tornæſ. cæteri, codexque Tragur. Io. Alex. Braſſicanus: *Anſa* Græcis κορώνη (*cornix*), circulus vel annulus ferreus additus oſtio, quo pulſetur.

2. *ſtricto acutoque articulô percuſſi*] Servos condylîs, colafis, talitris cædebant domini: Vnde apud Mart. *Condylus* ſervi nomen lib. IX Epigr. XCIV. Sic apud Suidam, ὁ δ' Ἡρακλῆς παῖδα νίπτρα προσφέροντα οὐ καταθύμια κονδυλίσας ἀπέκτεινε (*Hercules puerum aquam lavandis manibus aut pedibus non ad animi ſententiam afferentem, contractîs in condylos digitîs, ſeu pugnô interemit*). Iuven. Satyr. IX.

Nos colafum incutimus lambenti cruſtula ſervo.

Hîc Petron. vetus Gloſſat. κόνδυλος, *colafus*, κόνδυλος ποδὸς, ἢ χειρὸς (*junctura, tuber ſeu nodus, pedis, aut manus*), hoc *talitrum*. Nicol. Rigaltius.

3. *conſedit in lecto*] Sic juxta Tornæſ. alios, c.que Tragur. pro Gabbem. & Frellon. *conſedit in lectum*. Quomodo & c. M. habuit Douſæ; unde is ſuſpicatus legendum *conſidit*, ut ſeſſum capientis motus ſignificaretur. Differunt enim *conſideo*, & *conſido* ut quies, & motus.

4. *oculos, injuriæque Eumolpi advocationem commodabam, &c.*] Editt. Gabbem. Frellon. & Lotich. *oculos, injuriamque Eumolpo advocationemque c. & vel. q. c. me r. quum* (vel *cum*). Tornæſius: *oculos, injuriaque Eumolpi, veluti quodam cibo me replebam, cum.* in marg. & Var. lect. *o. injuriamque Eumolpi, advocationemque commendabam: cum.* vet. cod. Brit. Vt v. c. Brit. ita & Wouwer. R. Herm. atque c. Tragur. ſed hic mendosè: *oculos, incuriam eumolpi a. c. c.* Wouweren: Locus ſine dubio corruptus. F. *o. injuriæque Eumolpi advocationem commodabam*, id eſt, favebam. ſequentia declarant. *Scaliger.*

5. *lecticariis*] Servis qui lecticam portabant. Seneca de Conſt. c. XIV; *l. xliv* π˜ *de Leg. iij; l. viij § ult.* π˜ *de Leg. j; l. lxv de Leg. ij; l. xiij* π˜ *de Aur. arg.* Suet. Calig. c. LVIII: Scholiaſt. Iuven. ad verſ. CXLII Sat. IX: & ſæpe priſci lapides. *Bajuli* etiam & *geruli* dicti. Tertull. de Virg. veland. Senec. de Benef. lib. III, c. XXVIII. *S. A. Gabbema.*

6. *pedibus æger*] Sellâ ergo non *lecticâ*

baraque voce in ebrios fugitivoſque diu peroravit, reſpiciens ad Eumolpum, † O poëtarum, inquit, diſertiſſime, tu eras? & non diſcedunt ocius nequiſſimi ſervi, manuſque continent à rixa? *

[1] Contubernalis mea mihi [2] faſtum facit. Ita, ſi me amas,[3] maledic illam verſibus, ut [4] habeat pudorem. * *

‡ Dum Eumolpus cum Bargate in ſecreto loquitur, [5] intrat ſtabulum præco [6] cum ſervo publico, [7] aliaque ſane

† *Bargates.* ‡ *Encolpius.*

cticâ geſtatus. *lecticarios* enim pro *ſellariis* promiſcuè nominabant. Vid. Lipſ. Elect. *Douſa* MS.

1. *Contubernalis*] Commodè hîc accipi poteſt de uxore *Bargatæ*; ex jure enim noſtro patet *contubernales* eſſe ſervorum conjuges. *l. xij § xxxiij π̃ de Fund. inſtruct. l. uxorem. § concubina. π̃ de Leg. iij. l. liberorum. § ſed & Papinius π̃ de Verbor. ſignif.* hinc contubernium ſervile conjugium ſignificat, *Paul. l. ij Sent. tit. xx. l. xiv § ſerviles. π̃ de rit. Nupt. l. xlix de Manumiſſ. teſt.* cur ſervi non contrahant matrimonium apud Romanos docet Nob. *D. Ioann. Steinbergius*, de quo meritò illud Ennii ecfari poſſes,

--- molta tenet anteiqua, ſepolta,

Diſſert. j θ. xxvij ad Inſt. S. A. Gabbema.

2. *faſtum facit*] Me contemnit, deſpicit, repellit. *Faſtus* pro repulſa. *Wouweren.* Tacit. lib. IV Ann. in fin. *juxtà, gratiam, aut faſtus janitorum perpetiebantur.* Curt. Pichena. Not. ad Tacit. *Erhardus.* Forſan, *facere faſtum*, pro ſuperbè agere, ut Columellæ *facere urinam*, i. mejere.

3. *maledic illam verſibus*] Nota verbum *maledicere* cum accuſandi caſu conjunctum cui reſpondet *benedicere*, eidem caſui copulatum à Tibullo verſu illo:

Sed bene Meſſallam ſua quiſque ad pocula dicat.

Douſa P.

4. *habeat pudorem*] Iuven. Sat. II.

--- habeat jam Roma pudorem.

Ga. Barthius.

5. *intrat ſtabulum præco*] *Furtum* quod à lictore aut viatore liciô præcincto, ipſo aut alio quolibet comite indicium & fidem in lance præferente, ſive hoc privata, ſive publica ex auctoritate magiſtratûs perquiſitum inventumque eſt, *per lancem & licium* conceptum videtur. Hujus rei amiſſæ perquirendæ & concipiendæ ratio etiam apud Plautum Mercat.

Certum eſt præconium jubere jam quantum eſt conducier,
Qui illam inveſtigent, qui inveniant: poſt ad prætorem illico
Ibo, orabo, ut conquiſitores det mihi in vicis omnibus.

P. Pithœus.

6. *cum ſervo publico*] *Publici ſervi* dicebantur, qui officium, & miniſterium publicum ſacerdotibus, aut magiſtratibus, & populo exhibebant, de quibus Livius lib. XXVI, Vellejus Patercul. lib. II; Val. Max. lib. II, c. V. Servos publicos alios fuiſſe à lictoribus oſtendit Senatus-conſultum vetus, quod Frontinus in lib. de Aquæd. refert: PLACERE. SENATUI EOS. QUI. AQUIS. PUBLICIS PRÆESSENT. CUM. EJUS. REI CAUSSA. EXTRA. URBEM. ESSENT. LICTORES. BINOS ET. SERVOS. PUBLICOS. TERNOS. &c. HABERE. *T. Popma.*

7. *aliaque ſanè modica frequentia*] Leg. *ſanè non modica.* Pithœus Adverſ. & ſubſec. lib. I, c. 2. Sed non placet. *Ge. Erhardus.*

ſane modica frequentia, facemque fumoſam magis quam lucidam quaſſans, [1] hæc proclamavit: † Puer in balneo paullo ante aberravit, [2] annorum circa XVI, criſpus, mollis, formoſus, nomine Giton: Si quis eum reddere, aut commonſtrare voluerit, accipiet [3] nummos mille. ‡ Nec longe à præcone Aſcyltos ſtabat [4] amictus diſcoloria veſte,

† *Præco.* ‡ *Encolpius.*

1. *hæc proclamavit* : PUER. IN BALNEO] Plura hujus præconii exempla apud Lucianum multis in locis, præſertim in Fugitivis, extant. Itemque apud Senecam lib. V Controv. Sed & Apulejum lib. VI Mileſ. ſanè quàm elegans: SI. QUIS. A FUGA. RETRAHERE. VEL. OCCULTAM. DEMONSTRARE. POTERIT. FUGITIVAM. REGIS. FILIAM. VENERIS. ANCILLAM. NOMINE. PSYCHEN. CONVENIAT. RETRO. METAS MURCIAS. MERCURIUM. PRÆDICATOREM. ACCEPTURUS INDICINÆ. NOMINE. AB IPSA. VENERE. SEPTEM. SAVIA. SUAVIA. ET. UNUM BLANDIENTIS. ADPULSU LINGUÆ. LONGE MELLITUM. Mirum videri non debet Mercurium prædicatorem in lance *indicium* & *fidem* non præferre qui indicaturæ nomine nihil præter Veneris ſuavia & linguæ adpulſum polliceatur. Curius Fortunatianus I.C. lib. I Rhet. Schol. cujus ſervus fugerat, libello propoſitô, vel per præconem nuntians, dixit daturum ſe denarios mille ei, qui ad ſe ſervum perduxiſſet. *P. Pithœus.* Sic & Propertius ſcedula columnæ adfixâ amiſſas inveſtigat tabellas: lib. III El. XXI. Similiter Amorum mater ſanctiſſima Venus Amorem fugitivum quærens ſuavium promittit inventori apud Moſchum Eidyll. I. vide Caſſiod. l. II Ep. XXXV; & XXXVI. *S. A. Gabbema.*

2. *annorum circa xvj*] Al. *circiter.* Pithœus dicto locô. *Annus decimusſextus* legitima ephebi ætas. Ioſeph. antiquitat. Iudaic. lib. 15, c. 2 de Antonio Ariſtobulum Alexandri Iudæorum Regis formoſiſſimum filium in amores & delicias concupiſcente, & Herodi Regi ut mitteret mandante: *Herodes haud judicavit ætate & forma florentem Ariſtobulum (erat enim annorum ſexdecim) & genere præſtantem, mittere ad Antonium, hominem libidini deditum, & voluptates inverecundè conquirentem.* Ge. Erhardus.

3. *nummos M*] 25 Philippicos.

4. *amictus diſcoloria veſte*] Apud veteres, qui in domo alterius rem furtivam quærere volebat, nudus eam quærere cogebatur, liciô tamen, quo pudenda tegebat, cinctus erat, & lancem, quæ patina erat rotunda & ampla, ante oculos tenebat, propter matrum famil. aut virginum præſentiam. Borcholten ad § *furtorum autem Inſt. de Oblig. quæ ex delict. naſcuntur.* Imò quæſitor liciô cinctus fuit, & manu lancem tenuit, in qua pretium inventionis ſive indicium eſſet, ut ex hoc loco probat Giphanius ad § *concept. Inſt. eod. tit.* omnino hic adeundus Mynſingerus in Schol. ad Inſt. ut & Nob. D. Steinbergius, Diſſert. XXIV θ. IV. Porrò, de *diſcoloria veſte* ita Pithœus: *Diſcoloriam veſtem* dixit Arbiter, ut juris noſtri auctores *verſicoloriam*, Vopiſcus *coloriam*. *Diſcoloria veſte* uti ſolitos, qui quid publica auctoritate facerent, teſtimonio ſunt imperatoriæ conſtitutionis verba, in Cod. Theodoſ. tit. *De habit. quo intra urb. uti oportet.* Gabbema.

veſte, atque in lance argentea [1] indicium, & fidem præferebat. Imperavi Gitoni, ut raptim grabatum ſubiret; annecteretque pedes & manus inſtitis, quibus ſponda culcitam ferebat: ac, [2] ſicut olim Vlyxes pro ariete adhæſiſſet, extentus infra grabatum [3] ſcrutantium eluderet manus. Non eſt moratus Giton imperium, momentoque temporis inſeruit vinculo manus, & Vlyxem aſtu ſimillimo vicit. Ego, ne ſuſpicioni relinquerem locum, lectulum veſtimentis implevi, [4] uniuſque hominis veſtigium ad corporis mei menſuram figuravi. Interim Aſcyltos, ut pererravit omnes [5] cum viatore cellas, venit ad

1. *indicium & fidem*] *Indicium* pro præmio, quod indicibus datur. Ait enim Aſcylton, qui famulum ſuum amiſerat, cum præcone circumiviſſe, & in lance indicium prætuliſſe, i. e. pecuniam, quam daturus eſſet illi, qui ſibi fugitivum ſuum indicaret. Cic. de Divinat. *Quapropter ſi tibi indicium poſtulas dari, quod tecum unà feceris.* Sic & *nuntium* apud eundem Cic. ad Attic. dicitur præmium nuntii. *Erhard. Indicium*, *εὕρετρον*, (*præmium inventionis*, *findt-gelt* Germ.). Gloſſ. Petron.

2. *ſicut olim Vlyxes pro ariete adhæſiſſet*] *Vlyxes.* Sic & Tornæſ. alii, præter Lorich. qui *Vlyſſes*, juxta Æol. Υ'λύσσης, pro Ὀδυσσεύς. Noſtro verò modô non ſolùm *d* mutatur in *l*, ut ſæpe, ſed & *s* in *x* quo de poſteriore etiam ſuprà in Fragm. Gabbema: *ſicut Vlyxes adhæſit.* Illud ut pateat, Homeri verba ex lib. IX Odyſſ. adducenda ſunt. --- --- --- Αὐτὰρ ἔγωγε

(Ἀρνειὸς γὰρ ἔην μήλων ὄχ' ἄριστος ἁπάντων)
Τοῦ κατὰ νῶτα λαβὼν, λασίην ὑπὸ γαστέρ' ἐλυσθεὶς
Κείμην. αὐτὰρ χερσὶν ἀώτου θεσπεσίοιο
Νωλεμέως στρεφθεὶς ἐχόμην τετληότι θυμῷ.
--- --- --- *Cæterùm ego,*
(*Aries enim erat pecudum longè optimus omnium*)
Hujus tergum adripiens (hoc eſt, *hunc ſupra dorſum*
[ſcilicet meum] *aptans*, ut Volaterranus interpretatur,) *villoſum ſub ventrem delapſus*
Pendebam: cæterùm manibûs lana pretioſiſſimâ
Firmiter implicitus tenebam audacì animô.

Ios. Ant. Gonſalius.

3. *ſcrutantium*] Hinc *ſcrutatores* apud Sueton. in Claudio. *P. Scriver.* MS.

4. *uniuſque hominis veſtigium*] Ariſtænetus lib. 2 Ep. 22. καὶ τὴν στρωμνὴν ἐνεζώραξε, παντελῶς συγχέουσα τὸ ἔρεισμα τοῦ δευτέρου σώματος (*Strato conturbatô veſtigia alterius corporis omnino confudit*). Propertius:

Apparent non ulla toro veſtigia preſſô;
Signa voluptatis non jacuiſſe duo.

Mercerus in Not. ad Ariſtænet. *Ge. Erhardus.*

5. *cum viatore*] Columella lib. I. *Illis temporibûs proceres civitatis in agris morabantur, & cum conſilium publicum deſiderabatur, à villis arceſſebantur in Senatum. Ex quo qui eos vocabant viatores nominati ſunt.* Sunt ferè iidem cum lictoribus. Lat. Pacat. *Nec score ocioſa viatoris manus plebem verbere ſubmovebat.* Sanè ſubmovendi munus lictorum notum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

ad meam: & hoc quidem pleniorem ſpem concepit, quò diligentius oppeſſulatas invenit fores. Publicus verò ſervus, inſertans commiſſuris ſecures, clauſtrorum firmitatem laxavit. Ego ad genua Aſcylti procubui, & per memoriam amicitiæ, perque ſocietatem miſeriarum petii ut ſaltem oſtenderet fratrem; imo, ut fidem haberent fictæ preces, ſcio te, inquam, Aſcylte, ad occidendum me veniſſe: quo enim ſecures adtuliſti? Itaque ſatia iracundiam tuam: præbeo ecce cervicem, funde ſanguinem, quem ſub prætextu quæſtionis petiiſti. Amolitur Aſcyltos invidiam; &, Se vero nihil aliud quam fugitivum ſuum dixit quærere; mortem nec hominis concupiſſe, nec ſupplicis; utique ejus, [1] quem poſt fatalem rixam habuit cariſſimum. At non ſervus publicus tam languide agit, ſed [2] raptam cauponi harundinem ſubter lectum mittit, [3] omniaque etiam foramina parietum ſcrutatur. Subducebat Giton ab ictu corpus, & [4] reducto timidiſſime ſpiritu [5] ipſos cimices ore tangebat.

notum. Lego in v. inſcrip. etiam *viatrices* fuiſſe. *Io. à Wouweren.*

1. *quem poſt fatalem rixam habuit cariſſimum*] De qua ſuperiùs, nam poſt illam rixam reconciliati fuerunt; quæ tamen reconciliationis narratio deſideratur. *Erhardus.* Vix ſentio reconciliationem interceſſiſſe. Quoad exteriora videtur mihi quidam congreſſus Eſavi & Iacobi.

2. *raptam cauponi harundinem*] Harundinem oſtiô appenſam adfixamque intellige: de qua planiùs idem infrà quoque: *Et harundinem ab oſtio rapuit, iterumque nihil reſpondentem mulcavit, ac niſi primo ictu harundo quaſſata verberantis impetum minuiſſet, forſitan etiam brachia mea, caputque fregiſſet.* Ea *virga* adpellatur Senecæ, janitoris, ſive oſtiarii geſtamen l. 11 de Tranquillitate vitæ: *Ille puſilli animi eſt, qui ſibi placet, quod oſtiario liberè reſpondit, & virgam ejus fregit.* Douſa P.

3. *omniaque etiam foramina parietum ſcrutatur*] Solebant veteres in perquiſitione furti vel minutiſſima quæque quamvis obſignata perſcrutari & excutere. Plato de Legib lib. 12. Apul. 9. *Immiſſis itaque lictoribus cæteriſque publicis miniſtris angulatim cuncta perſcrutari jubent.* P. Pithœus Adverſ. lib. 2, c. 19. *Ge. Erhardus.*

4. *reducto timidiſſime ſpiritu*] Ammianus lib. 19 de nocturnorum militum inſidiantium ſilentio: *Atque ipſum ſpiritum reprimentes.* Idem.

5. *ipſos cimices ore tangebat*] Tornæſius, & reliqui omnes, *i. ſcyniphes o. t.* i. *ciniphes vel cymphes.* Iſidorus Orig. lib. XII, c. ult. *Cyniphes muſcæ minutiſſimæ ſunt, aculeis permoleſtæ, & tertia plaga Ægyptiorum.* Oroſius quoque lib. 1, c. 10, *ignitos cyniphes* appellat. Apud vulgatum interpretem legas *cinphes* per *i* & meliùs fortaſſe, nam Græcè eſt σκνίφες, κνίπες, & κνίφες, à κνιπεῖν i.

ξύειν

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

bat. Eumolpus autem, quia effractum hoſtium cellæ neminem poterat excludere, [1] irrumpit perturbatus, & , † Mille, inquit, nummos inveni: jam enim peſequar abeuntem præconem, & , in poteſtate ſua eſſe Gitonem, meritiſſima propoſitione monſtrabo. ‡ Genua ego perſeverantis amplector, ne morientes vellet occidere: & , Merito, inquam, excandeſceres, ſi poſſes proditum oſtendere. Nunc inter turbam puer fugit, nec quò abierit, ſuſpicari poſſum. Per fidem, Eumolpe, reduc puerum, & vel Aſcylto redde. Dum hæc ego jam credenti perſuadeo, Giton, conlectione ſpiritus plenus, ter continuo ita ſternutavit, ut grabatum concuteret. Ad quem motum Eumolpus converſus, [2] ſalvere Gitona jubet. Remota etiam

cul-

† *Eumolpus.* ‡ *Encolpius.*

ξύειν radere. *Voſſius.* Martialis de udonibus:

Non hoc lana dedit, ſed olentis barba mariti
Cyniphio poteris planta latere ſinu.

Cyniphio ſinu, i. pelle hircina; reſpiciens f. ad originem ἀπὸ τοῦ κύων, κυνὸς (*à canis*), quòd *cyniphes* roſtrum in capite habentes, eo ceu terebrâ cutem maxime canum, hircorum, & id genus perforent. Hoc de *cyniphibus*; ſed planè præſtat, *ipſos cimices ore tang.* Gabbema: Ita legend. monet Gonſalius, expuncta ineptiſſima voce *ſcyniphes.* Cimices in diverſoriis & pauperum grabatis potiſſimùm inveniuntur. Facetè Mart. lib. XI Epigr. XXXIII; & LVII. ſunt enim juxta Plinium lib. XXIX, c. IV *animalcula fœdiſſima & dictu faſtidienda.*

1. *irrumpit perturbatus*] Sic omnes. Barthius: Omnino leg. *perturbaturus.* Sed, *perturbaturus*, ipſe *perturbati* habitum induerat. qualis cauſa, talis effectus. qualis animus, talis, niſi quis celet, frons, & adſpectus.

2. *ſalvere Gitona jubet*] De ritibus in ſternutationibus obſervatis apud veteres multi multa ſcripſere; In quorum numero non ultimum promeruit locum Famianus Strada Roman. qui lib. III Prolud. Acad. Prælect. IV, cui titulus *Piſtor.* Suburranus, de illis latè agit. Salmaſius in Epiſt. Quæſt. Beverovicl. Martinus Schoockius in diſſert. illa longiuſcula de Sternutatione conſcripta. Quibus commodum erit illos inſpiciant; nos hîc inpræſentiarum Briſſoniô contenti erimus, qui lib. I de Form. hæc: ſternutantes etiam omni cauſa ſalutare moris erat, Plin. lib. XXVIII, cap. II. *Cur ſternutamentîs ſalutamur? Quod etiam Tiberium Cæſarem triſtiſſimum (ut conſtat) hominum in vehiculo exegiſſe tradunt.* Apul. lib. IX. *Pone tergum ejus maritus acceperat ſonum ſternutationis: quod cum putaret ab eo profectum, ſolito ſermone ſalutem ei fuerat imprecatus, & iteratô rurſum & frequenter ſæpius.* Quod Græcis æquè ſolemne fuiſſe Ariſtoteles indicat in Problemat. XXXIII. quærens, Διὰ τί τῶν μὲν ἄλλων πνευμάτων αἱ ἔξοδοι, οἷον φύσης καὶ ἐρυγμοῦ οὐχ ἱεραὶ, ἡ δὲ τοῦ πταρμοῦ ἱερά; (*Cur eruptio cæterorum ſpirituum, ut flatûs, & ructûs, ſacra non habeatur, ſternutamenti verò ſacra ſit?*) Nam poſtquam dixit, τὸν πταρμὸν τῆς κεφαλῆς πνεῦμα (*ſternutamen-*

culcita videt Vlyxem, cui vel eſuriens Cyclops potuiſſet parcere. Mox converſus ad me, † Quid eſt, inquit, latro? Ne deprehenſus quidem auſus es mihi verum dicere? Imo, ni Deus quidam humanarum rerum arbiter pendenti puero excuſſiſſet indicium, [1] eluſus circa popinas errarem. * ‡ Giton longe blandior, quam ego, primum [2] araneis oleo madentibus vulnus, quod in ſupercilio factum erat, coartavit; mox palliolo ſuo laceratam mutavit veſtem, amplexuſque jam mitigatum, oſculis tamquam fomentis adgreſſus eſt: &, † in tua, inquit, pater cariſſime, in tua ſumus cuſtodia. Si Gitona tuum amas, incipe velle ſervare. Vtinam me ſolum inimicus ignis hauriret! utinam [3] hibernum invaderet mare! Ego enim omnium ſcelerum materia: ego cauſſa ſum. Si perirem, [4] conveniret inimicis. * *

† *Eumolpus.* ‡ *Encolpius.* † *Giton.*

† Ego

tamentum capitis ſpiritum) eſſe, ſubjungit, Διὰ τὸ ἱερώτατον ὂν εἶναι τὸν τόπον, καὶ τὸ πνεῦμα ὡς ἱερὸν προσκυνοῦσιν (*Propter ſanctitatem loci, & ſpiritum ut ſacrum venerantur*). Et mox, Εὖγε ὡς σημεῖον ὑγείας τοῦ ἀῤῥώστου καὶ ἱερωτάτου τόπου προσκυνοῦσιν, ὡς ἱερὸν καὶ φήμην ἀγαθὴν ποιοῦνται (*Rectè igitur quaſi indicium valetudinis partis teneræ* [*imbecillæ*, ἀῤῥώστου], *atque ſacerrimæ, ſternutamentum adorant, beneque augurantur*. Theod. verò Gazæ verſio hîc ſic habet: *Proinde igitur quaſi indicium valetudinis partis optimæ* [ac ſi legiſſet ἀρίστου] *atque ſac.* &c. ἀῤῥώστου adducit, qui mox ſubſcribetur, Gabbema, editioniſque etiam eſt Pariſ. A. 1654, recognitionis tertiæ Val. Du-Vallii, cui Gazæ è regione interpretatio reſpondere debebat). Idem probat Epigramma Græcum hoc verſu:

Οὐδὲ λέγειν, ΖΕΥ ΣΩΣΟΝ ὅταν
πταρῇ.

(*Et ſternutanti non dicere, SALVE*).
S. A. Gabbema.

1. *eluſus circa popinas errarem*] Conſonant hi verſus:

Ego nolo florus eſſe,
Ambulare per tabernas,
Latitare per popinas,
Culices pati rotundos. Fr. Pithœus.

2. *araneis oleo madentibus*] Seren. Sammon.

Si verò caput infeſtus colliſerit ictus,
Ex oleo necti veſtis debebit Arachnes,
Neſciet hæc illic niſi cum ſanârit abire.

Quod exſcripſit Marcellus de Medicam. cap. 1. *Fracto capiti tela aranei ex oleo & aceto impoſita non recedit niſi ſanaverit.* Gabbema.

3. *hibernum*] ſævum. *Gloſſ. Petron.* Rectè autem *hibernum* per *i*, licet ab ὕω (*pluo*) veniat, perinde ut *fio*, vel *fuo*, à φύω; talia enim ſunt verè Latina, & immemorabili uſu ab ipſis Latinæ linguæ, & literarum natalibus affinitatem commiſcuerunt, origini, quaſi, ut juris recentiores interpp. loquuntur, præſcripſerunt; *hyems*, inquit Voſſius, eſt à Grammaticis, *hie.* ſcripſere Romani vett.

4. *conveniret inimicis*] Fortè, *amicis.* Erhardus. *inimicis.* i. Aſcylto, Encolpio, & tibi Eumolpo.

1. *et*

† Ego ſic ſemper, & ubique vixi, [1] ut ultimam quamque lucem, tamquam non rédituram conſumerem. * *

‡ Profuſis ego lacrumis rogo, quæſoque, ut mecum quoque redeat in gratiam. neque enim in amantium eſſe poteſtate furioſam æmulationem: daturum tamen operam, ne aut dicam, aut faciam amplius, quo poſſit offendi. Tantum [2] omnem ſcabitudinem animo, tamquam bonarum artium magiſter, deleret ſine cicatrice. Incultis aſperiſque regionibus diutius nives hærent: aſt ubi ea [3] aratro domefacta tellus nitet, dum loqueris, levis pruina dilabitur. Similiter [4] in pectoribus ira conſidit: feras quidem mentes obſidet, eruditas prælabitur. † Vt ſcias, inquit Eumolpus, verum eſſe quod dicis, ecce etiam [5] oſculo iram finio. itaque, [6] quod bene eveniat, expedite ſarcinulas, & vel ſequimini me, vel ſi mavultis, ducite.

† *Eumolpus.* ‡ *Encolpius.* † *Eumolpus.*

1. *ut ultimam quamque lucem*] Ex præcepto Philoſophorum. Horatius lib. 1 Epiſt. ad Albinum:

Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.

Avianus Boëtus de Moribus: *Omnis dies velut ultimus judicetur.* Vide quæ conſignavit Goldaſt. not ad Columban. cap. 7. Alius poëta:

Vive memor lethi, --
Extremumq; tibi ſemper adeſſe puta.

Erhard. Sic etiam Dion. Cato:

Cùm dubia incertus verſetur vita periclis,
Pro lucro tibi pone diem quocunque laboras. Ga. Barthius.

2. *omnem ſcabitudinem*, &c.] Sic omnes. Erhardus: Leg. *ſcabritudinem.* Neurſ. Animadverſ. miſcell. l. 4, c. 6. *Scabredinem* dixit D. Hieronymus, in vita Hilarionis.

3. *aratro domefacta*] Tornæſ. al. *manſuefacta.* al. *domita.* Horum tamen noſtri neutrum, ſed junctim *domeſ.* Erhardus: *ar. domefacta.* Dixit quemadmodum Corn. Severus in Ætna:

-- domitis nemo cererem jactaret in arvis. Lindenbrog. not in Catal. ad Ætn.

4. *in pectoribus ira conſidit*] Attius Achille: *Cùm fervet pectus iracundiâ.* Claudian. *Iram ſanguinei regio ſub pectore cordis.* Eſt verò hoc Platonicum, qui iram ſub corde locat. Barth. ad Claudian. n. 608. *Ge. Erhardus.*

5. *oſculo iram finio*] Ex priſca amoris poſt offenſiunculas, integrandi conſuetudine quò idem quoque reſpecturus poſtea, *Et ne reſidua in animis etiam poſt jusjurandum ira remaneret, præterita aboleri oſculis placet.* Ian. Douſa P.

6. *quod bene eveniat*] Planè omnibus rebus agendis ac auſpicandis ferè ejuſmodi adhibita precatio eſt. Sic Cato de R. R. t. CXLI. Alibi & Petronius; *His ita ordinatis, Quod Bene Feliciterque Eveniret, precati Deos.* Cicer. lib. IV Ep. fam. XIV. *Alteris dicebas, te velle, quæ egiſſem Bene ac Feliciter evenire.* Iterum Orat. pro Muræna: *Vt ea res mihi magiſtratuique meo, populo, plebique Rom. bene ac feliciter eveniret.* & paulò pòſt; *Vt ea res fauſtè, feliciter proſperéque eveniret.* Lib. XXI; & XXXI. *S. A. Gabbema.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

ducite. † Adhuc loquebatur, quum crepuit hoſtium impulſum, ſtetitque in limine [1] barbis horrentibus nauta. ‡ Et, Moraris, inquit, Eumolpe [2] tamquam prope diem ignores. † Haud mora, omnes [3] conſurgimus, &, Eumolpus quidem mercenarium ſuum, jam olim dormientem, exire cum ſarcinis jubet: Ego cum Gitone quicquid erat, in altum compono, & [4] adoratis Sideribus intro navigium. * * Moleſtum, quod puer hoſpiti placet? Quid autem, non commune eſt, quod natura optimum fecit? [5] Sol omnibus lucet. [6] Luna innumerabili-

† *Encolpius.* ‡ *Nauta.* † *Encolpius.*

1. *barbis horrentibus nauta*] Vix hominis *barbæ*. Silius quidem de pluribus loquens viris lib. XIII, utitur in plurali, non de uno. Et Solinus, qui mox adducetur, intelligendus de brutis, quod vel ex *armis (habent armos)* manifeſtum. Vnde Tornæſius in marg. & Var.lect.al. *verbis horrentibus.* vel leg. *barba horridus.* Gonſalius: *barbis horr. nauta.* Mirè res Arbiter exprimit, ipſas omnino intueri me Hercules facit. Habitus ille planè ruſticorum eſt incultorumque, puta nautarum, agricolarum, &c. Mart. lib. III Ep. XLVIII idem innuit:

Seras putator horridus refert uvas.

Idem Hippocentauro dedit Hieronymus in vit. Paul. primi Eremit. *Inter horrentia ora ſetis blandum quæſivit eloquium.* Graphicè Varro lib. V De L.L. *In corpore pili, ut ariſta in ſpica hordei, horrent.* Barthius: Huc facit Apul. *Capillus horrore implexus atque impeditus.* Item Solin. cap. 22. *Villoſos habent armos, & menta promiſſis hirta barbis.*

2. *Et moraris, inquit, tamquam prope diem ignores*] Expreſſit hîc mores nautarum, qui, ſive ut paratos vectores habeant, ſimulant feſtinare; ſive, *quæſtus ſui causâ*, ut inquit, Cic. Ep. IX lib. XVI Fam. Nemo autem ſic ut Plautus id repræſentavit in Milite, ubi Pleuſides nautam ſimulans, ornatu exit nauclerico, urgetque Philocomaſium act. IV, ſc. VII.

Philocomaſium quærito,
A matre illius venio: ſi itura eſt eat.
Omnes moratur: navim cupimus ſolvere. Io. Ant. Gonſalius.

3. *Haud mora conſurgimus*] Medium nautæ ſermonem interrumpit, ut properans. *Ga. Barthius.*

4. *adoratis ſideribus*] ſc. Caſtore ac Polluce. quos Statius precatur l. III Silv. Prop. Metii Celeris:

-- Proferte benigna
Sidera, & antemnæ gemino conſidite cornu.

Et Horat. Od. III lib. I.

Sic te diva potens Cypri,
Sic fratres Helenæ lucida ſidera.

Et Acro, *Sidus Veneris navigationi proſperum*, adfirmat. exinde forſitan ortum, quod Varro lib. II Antiq. rer. divin. narrat. *Æneam Trojâ profectum, Veneris per diem ſtellam vidiſſe ſemper, donec in Laurentum agrum venit, ubi non eſt ampliùs viſa.* Gabbema. Placabant autem & fluctus ipſos. Vide talia apud Catull. phaſelô. Lucret. l. 5. Pacat. Panegyr. *Barthius.*

5. *Sol omnibus lucet*] Ovid. 6 Metamorph.

-- -- uſus communis aquarum eſt.
Nec ſolem proprium natura, nec aëra fecit,
Nec tenues undas. -- Io. à Wouweren.

6. *Luna innumerabilibus comitata ſideribus*, &c.] Toti huic narrationi convenit Epigr. 26 lib. 9 Mart. *Barth.*

1. in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

rabilibus comitata ſideribus, etiam feras ducit ad pabulum. Quid aquis dici formoſius poteſt? [1] in publico tamen manant. [2] Solus ergo amor furtum potius, quam præmium, erit? Imo vero nolo habere bona, niſi quibus populus inviderit. vietus, & ſenex non erit gravis: etiam quum voluerit aliquid [3] ſumere, [4] opus anhelitu perdet. Hoc ut infra fiduciam poſui, fraudavique [5] animum diſſidentem, cœpi ſomnum [6] obruto tunicula capite [7] mentiri. Sed repente quaſi deſtruente fortuna conſtantiam meam,

1. *in publico tamen manant*] Omnibus animalibus communes ſunt. Prudent. lib. 2 contra Symmach.

-- Noſtros potant animalia fontes. Weitzius in Not. Adde l. 2 § 1 D. de Diviſ. rer. & qual. § 1 Inſtit. de Rerum diviſ. & ibi Interpretes Iuris. *Ge. Erhardus.*

2. *Solus amor furtum potius, quam præmium*] Vrbanè furto commiſit præmium; quòd alterum dolô clàm, alterum vi palam capiatur. Iam pueri nôrunt, præmiatores eſſe, qui de nocte *præmia* exterant, id eſt, prædas. Ia. Gulielm. Plaut. quæſt in Menæch. cap. 1. *Erhardus.*

3. *ſumere*] Et illud numeratur inter nequitiæ verba: Nemeſ. Ecl. III.

--- Sic olim gaudia ſumet.

Mart. lib. x Ep. XVIII. *Sim. Abb. Gabbema.*

4. *opus anhelitu perdet*] Tornæſ. *prodet.* Douſa: Placet legi *prodet.* &c. Senes enim aſtmatici, id eſt, anheli. Spiritus autem timidè reducendus, tam in reddendo, quàm recipiendo anhelitu, illud *reciprocando* volui dicere: præſertim ſi furti res fuat. Vnde de ſemet multis experimentis prudens Tibullus.

Nota Venus furtiva mihi eſt, ut lenis agatur
Spiritus, ut nec dent oſcula rapta ſonum.

Aliter Iuven. Sat. VI, quum ſcribit:

--- Nec queritur, quòd
Et lateri parcas, nec quantum juſſit, anheles.

Ibi enim de perſeverantia in re voluptatum eſt ſermo; hìc verò de collectione ſpiritus tantùm, quem niſi intra pulmones penitiſſimos ſuſpenſum retro pertinaciter inhibeas, cum ſonitu erumpere neceſſe ſit, teque ipſum manifeſta in noxia, veluti ſoricem, tuopte indiciô deprehenſum perire. Douſa tamen ad edit. Tornæſ. adſcripſit, c. M. *perdet.* Sicque leg. Wouwer. alii. Id. D. pòſt in Præcidan. *prodet* ex MS. firmat; forſan ob fugientem ſcripturam unius ejuſdemque codicis (Rogertini), quem aliquando aliter legit.

5. *animum diſſidentem*] Quid ſi ſcribas, *diffidentem?* Douſa. Leg. *diffidentem.* Meurſ. Animadverſ. miſc. lib. 4, c. 6. quod ante eum & Douſa monuit. *Ge. Erhardus.*

6. *obruto tunicula capite*] *Obruto* non placet, & fortaſſe, *obnupto* legendum, hoc eſt, velato, obtectoque antiquè. *Douſa P.* Quidni *obruto*, ut actus celeritas & vehementia ſignificetur. *obruo*, eſt cum impetu operio, à *ruo* corrado. Plaut. *aris acervos ruit*, ἐπιμετρεῖ (addit, adjicit) ſcilicet.

7. *ſomnum mentiri*] pro, ſimulare. Horat. *-- Equo Minervæ ſacra mentito.* Virgil. *-- diſcet mentiri lana colores.* Idem: *-- clypeos mentitáque tela.* *Agnoſcunt.* --- Schopp. in Miſcell. *Erhard.*

meam, ejuſmodi vox [1] ſuper conſtratum puppis congemuit: † Ergo me deriſit? ‡ At hæc quidem virilis, & penè auribus meis familiaris animum [2] palpitantem percuſſit. Cæterum eadem indignatione mulier lancinata ulterius excanduit, &c, † Siquis Deus [3] manibus meis, inquit, Gitona imponeret, quam bene exſulem exciperet! ‡ Vterque noſtrum tam inexpectato ictus ſono amiſerat ſanguinem. Ego præcipue, quaſi [4] ſomnio quodam turbulento circumamictus diu vocem conlegi, tremuliſque manibus Eumolpi, jam in ſoporem labentis, laciniam duxi; &c, [5] per fidem, inquam, pater, cujus hæc navis eſt, aut quos vehat, dicere potes? Inquietatus ille moleſte tulit; &c, † Hoc erat, inquit, quod placuerat tibi, ut ſuper conſtratum navis, occuparemus ſecretiſſimum locum, ne nos patereris requieſcere? Quid porro ad rem pertinet, ſi dixero, Lycam Tarentinum eſſe dominum hujuſce navigii, qui Tryphænam [6] exſulem Tarentum ferat? ‡ Intremui poſt hoc fulmen [7] attonitus, juguloque dete-

† *Lycas.* ‡ *Encolpius.* † *Tryphana.* ‡ *Encolpius*
† *Eumolpus.* ‡ *Encolpius.*

1. *ſuper conſtratum navis*] Super *conſtratis* navium olim navigantes dormiſſe, nil ambigendum, vel ipſo Petronio teſte, Næ ſuper *conſtratum puppis* cubantem etiam ponit dominum navis Lycam, in ſomniiſque (quod indubium eſt, ibi voluiſſe Petronium) loquentem ſic paulò antè: *Sed repente quaſi deſtruente fortuna conſtantiam meam, ejuſmodi vox ſuper conſtratum puppis congemuit*, Quum autem *conſtratæ naves* procul dubio ſint, quas Cæſar ſæpius *tectas* vocat; cave autem credas, *conſtrata* Petronii, ſuper quæ cubilia erant, cataſtromata fuiſſe, pavimentáque ſuperiora, quibuſcum tecta nimirum foret navis illa conſtrata: nam loca illa parum etiam forent opportuna nocte ad quieſcendum. quapropter de aliis tabulatis inferioribus Petronius capiendus, quæ; quod in illis ſtragula conſternerentur, dubio procul *conſtrata* nuncuparentur ſimpliciter, participio in nomen commutatô. *I. A. Gonſalius.*

2. *palpitantem*] M. cod. *palpantem*, Douſa MS.

3. *manibus -- exciperet*] Tornæſius: al. *navibus -- exciperem.*

4. *ſomnio q. t. circumamictus*] Tibullus:

Et cum te fuſco ſomnus velavit amictu. Douſa.

5. *per fidem*] Sanctiſſimum erat juſjurandum, de quo Heraldus Adverſ. l. 2, c. 3. *Ge. Erhardus.*

6. *exſulem*] Al. *uxorem.* Io. Tornæſ.

7. *Intremui poſt hoc fulmen attonitus*] Apul. Met. lib. IIX. *Sed Charite vocem nefandam & horruit & deteſtata eſt; & velut gravi tonitru procellâque ſideris, vel etiam ipſo Diali fulmine percuſſa, corruit corpus & obnubilavit animam.* Lat. Pacatus Paneg. *Hinc reorum uſque ad dam-*

mna-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

detecto, Aliquando, inquam, totum me Fortuna viciſti. Nam Giton quidem ſuper meum pectus poſitus, animam egit; deinde ut effuſus ſudor utriuſque ſpiritum revocavit, comprehendi Eumolpi genua, Miſerere, inquam, morientium, id eſt, pro conſortio ſtudiorum commoda manum. Mors venit, quæ, [1] niſi per te licet, poteſt eſſe pro munere. Inundatus hac Eumolpus invidia, jurat per deos deaſque, ſe neque ſcire, quid acciderit; [2] nec ullum dolum malum conſilio adhibuiſſe, ſed mente ſimpliciſſima, & vera fide in navigium comites induxiſſe, quo ipſa jam pridem fuerit uſurus. † Quæ autem hic inſidiæ ſunt? inquit, aut [3] quis nobis Hannibal navigat? Lycas Tarentinus homo verecundiſſimus, & non tantum hujus navigii dominus, quod regit; ſed fundorum etiam aliquot, & familiæ negotiantis, onus deferendum ad mercatum [4] conduxit. Hic eſt [5] Cyclops ille, & [6] ar-

chi-

† *Eumolpus.*

mnationem metus, poſtea attonitus ſtupor. Cæterum de animi conſternatione ſeorſim habes apud Senecam Nat. Quæſt. lib. II, c. XXXVII. De aurium autem ſtupore Ammianus lib. XVII. Item Q. Curtius l. VIII. *Ian. Douſa F.*

1. *niſi per te licet*] Leg. *per te non licet*. Iungermann. *Erhardus. Per te licet* ſubintelligerem *vivere*, nihilque mutarem. Senſus: Tantis verſamur in anguſtiis, ut cita mors muneris eſſe poſſit locô, niſi per te vivere li-

2. *nec ullum dolum malum conſilio adhibuiſſe*] Eſt enim dolus alius bonus, alius malus. Cic. lib. III Offic. de qua doli diſtinctione eſt in *l.* 1 § *non fuit.* π̃ *de Dolo malo.* Gratioſus Epidaurita in Notis; D. M. M. L. *dolum malum multatur leges.* Vbi Goldaſtus monet eſſe legendum, *multant leges.* Mich. Caſp. Lundorpius.

3. *quis nobis Hannibal navigat*] *quis nobis.* Sic & Frellon. al. ſed Tornæſ. *quis nobiſcum.* Erhardus: Leg. *quis nobiſcum Hannibal navigat?* Wouweren: *Annibalem* accipiens pro ferociſſimo & capitali hoſte, ut mox *Cyclop.* pro archipirata. Durant. Var. lect. lib. I, c. 13. It. Douſa: L. *q. nobiſcum.* videturque ad Punicam calliditatem Hannibalis alluſum à Petronio: qua veteranus Imp. ille, *omnibus Pœnis pœnior*, inſidias theſauris ſuis furtim comparatas vaferrimo commentô traditur eluſiſſe: non quidem ex *Harpacum theſaurariorum* manibus elapſus modò, ſed verò eos ipſos etiam probè atque ex animi ſui ſententia ultus oppidó.

4. *conduxit*] i. e. certo pretiô deferendum ſuſcepit. Cic. de Divinat. *Qui columnam illam de Cotta & Torquato conduxerat faciendam.*

5. *Cyclops & archipirata*] Præcedit *homo verecundiſſimus* de h. ipſo *Cyclope*, nimirum *Lyca.* Ergo alterutrum ironicè dictum: puto hoc, *Cyclops.* accedit *Tryphana uxor voluptaria.* Confer tamen quæ infrà de *Lycurgo.*

6. *archipirata*] Archipiratæ cujuſdam mentio extat in fragmento Diarii antiquiſſimi, anni nempe P.R.C.

chipirata, [1] cui vectúram debemus: & præter hunc Tryphæna omnium feminarum formoſiſſima, quæ voluptatis cauſa huc atque illuc vectatur. † Hi ſunt, inquit Giton, quos fugimus: ‡ ſimulque raptim cauſas odiorum, & inſtans periculum trepidanti Eumolpo exponit. Confuſus ille, & conſilii egens jubet quemque ſuam ſententiam proponere: &, † Fingite, inquit, nos [2] antrum Cyclopis intraſſe. Quærendum eſt aliquod effugium, [3] niſi naufragium ponimus, [4] & omni nos periculo liberamus. ‡ Imo, inquit Giton, perſuade gubernatori, ut in aliquem portum navem deducat, non ſine præmio ſcilicet; & affirma ei, impatientem maris fratrem tuum in ultimis eſſe. Poteris hanc ſimulationem & lacrumis, & vultus confuſione obumbrare, ut miſericordia permotus gubernator indulgeat tibi. † Negavit hoc Eumolpus, fieri poſſe; ‡ quia magna, inquit, navigia portibus ſe gravatim inſinuant; nec tam cito fratrem defeciſſe

nisi in aquis perire melius.

† Giton. ‡ Encolpius. † Eumolpus. ‡ Giton. † Encolpius. ‡ Eumolpus.

DXXCV, pridie Kal. Aprileis: DEMIPHON ARCHIPIRATA, CAPTUS A. C. N. LICINIO, NERVA. LEGATO. IN. CRUCEM. ACTUS. S. A. Gabbema.

1. *cui vecturam debemus*] Leg. *invidemus*, Omnino ex ſententia: Lapſus facilis: *vecturam debemus*. Barth. Vix perſuadet. *Vecturam debemus*, ſive pro vectione, ſive pro mercede accipias, commode poſitum.

2. *antrum Cyclopis intraſſe*] Sidon. l. 7 Ep. 14. *Vt ſpecum Polyphemi hoſpes exhorruit.* Vide Hyginum ex Homero c. 125. Savaro Not. ad Sidon. *Erhardus.* De antro ejuſdem Virgil.

Nam qualis, quantuſque cavo Polyphemus in antro.

Lepidiſſima autem narratio eſt Magii lib. 1, c. 4, ubi de gigantum proceritate diſſerit. Is ex Bocatio lib. 4 Geneal. id refert. Bocatius ſua ætate ruſticos quoſdam in Sicilia, non procul à Drepano fodientes, maximum adinveniſſe antrum ſcribit, quo ſedens eſſet gigantis cadaver, quod lævâ contum, cujuſvis navis malô majorem teneret. Quo in cineres, ut vetuſtiſſimis cadaveribus uſuvenit, ſoluto, plumbum quod conto inerat, pluſquam mille & quinquaginta libras exceſſiſſe: dentes libras novenas: cranii verò partes multos frumenti modios excepiſſe. Atque idem Bocat. facta ſupputatione, gigantis illius proceritatem ultra ducentos cubitos proceſſiſſe, unde Polyphemum fuiſſe creditum ſit. *Anonymus.*

3. *niſi naufragium ponimus*] i. e. niſi naufragium futurum ſtatuamus. An verò *ponimus* pro ſtatuimus? Faceret huc Scriverius MS, *ponimus* explanans *decernimus nobis.*

4. *& omni nos periculo liberamus*] F. *& periculo, omni nos periculo* liberamus. Vel, *& uno periculo om. nos periculo lib.* Anonymus MS.

1. *Vides*,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

ciſſe, veriſimile erit. Accedit his, quod forſitan Lycas officii cauſa viſere languentem deſiderabit.[1] Vides, quam valde nobis expediat, ultro dominum ad fugientes accedere. Sed finge, navem ab ingenti poſſe curſu deflecti, & Lycam non utique circumiturum ægrorum cubilia; quomodo poſſumus egredi nave, ut non conſpiciamur à cunctis? opertis capitibus, an nudis? Opertis. & [2] quis non dare manum languentibus volet? Nudis. Et quid erit aliud, quam ſeipſos proſcribere? † Quin potius, inquam ego, ad temeritatem confugimus, & per funem lapſi deſcendimus in ſcapham, præciſoque vinculo, reliqua Fortunæ committimus? Nec ego in hoc periculum Eumolpum arceſſo. Quid enim attinet, innocentem alieno periculo imponere? Contentus ſum, ſi nos deſcendentes adjuverit caſus. ‡ Non imprudens conſilium, inquit Eumolpus, ſi aditum haberet. Quis enim non euntes notabit? Utique gubernator, qui [3] pervigil nocte ſiderum quoque motus

† *Encolpius.* ‡ *Eumolpus.*

1. *Vides, quam -- accedere*] Leg. *Vides ſis, quàm valde nobis expediat, ultro ad dominum fugientes accedere.* Senſu commodiſſimo: Tute cogita, quàm expediat, qui dominum fugiamus, ultro ſe ei reſtituere: quod faceremus, ſi tuo conſiliô uteremur. non alia mens Petronii fuit, niſi rectum eſt *accire* pro *accedere.* Anonymus MS.

2. *quis non dare manum languentibus volet*] Notavi hunc morem in hoc ſolo lectum, ut languentibus darent manum, præſertim capite opertis. an forte legendum, *quis non adire manum l. vo.* Quomodo Plautus ſcil. officii causâ & humanitatis communis teſtandæ? Piccartus Pericul. Critic. c. 17. *Ge. Erhardus.*

3. *pervigil. nocte ſiderum quoque motus cuſtodit*] Noctu ex ſiderum motu navigationem dirigebant antiqui. Aſt interdiu? quum pyxidis nauticæ uſum non habuerint priſci. Id nos apertè docuit Leontius mechanicus in conſtructione Aretejæ Sphæræ: Καὶ γὰρ, καὶ οἱ πλωζόμενοι οὐ διὰ μηχανικῶν ὀργάνων, καὶ ἀκριβῶς, ἀλλὰ διὰ ψιλῆς ἀναβλέψεως, καὶ μάλιστα ἐπὶ τὴν τῶν ἀστέρων θέσιν ἔμελλον ὡροσκοπεῖν (*Navigatur non ope mechanicorum inſtrumentorum, & examuſſim, ſed ad nudum ſuperiorum adſpectum; maximè verò ad poſitionem aſtrorum horas metiuntur*). Didici ex Apollonio navigationem veteres interdiu è ſolis curſu moderari conſueviſſe: ſic inquit Argon. 1, v. cv.

--- Ἐσθλὸς δ' ἀνέμοιο θυέλλας
Καὶ πλόον ἠελίῳ τε, καὶ ἀστέρι τεκμήρασθαι.
(--- *Bonus obſervare procellas,*
Et Phœbo curſum pelago ſtelliſque notare).

Vbi Scholiaſtes: Ἀγαθὸς μὲν καὶ ἡμέρας τῷ ἡλίῳ, νυκτὸς δὲ πρός τινα τῶν ἀστέρων τὸν καιρὸν τοῦ πλοῦ τεκμήρασθαι (*Bonus interdiu quidem ſole, noctu vero ad aliquod aſtrorum commodum navigationis*

motus cuſtodit. Et utcumque imponi vel dormienti poſſet, ſi per aliam partem navis fuga quæreretur: nunc per puppim, per ipſa gubernacula dilabendum eſt, à quorum regione funis deſcendit, qui ſcaphæ cuſtodiam tenet. Præterea illud miror, Encolpi, tibi non ſuccurriſſe, [1] unum nautam ſtationis perpetuæ interdiu noctuque jacere in ſcapha, nec poſſe inde [2] cuſtodem, niſi aut cæde expelli, aut præcipitari viribus. Quod an fieri poſſit, interrogate audaciam veſtram. [3] Nam quod ad meum quidem comitatum attinet, nullum recuſo periculum, quod ſalutis ſpem oſtendit. Nam ſine cauſſa quidem [4] ſpiritum [5] tamquam rem vacuam impendere, nec vos quidem

tionis proſpicere). Ideo ergo quum cœlum nubilum erat: minimè ubi verſarentur ſciebant, ſed per vaſtum pelagus errabundi vagabantur. Planè id oſtendit Virg. l. III. operis divini:

Tres adeò incertos cæca caligine ſoles
Erramus pelagô, totidem ſine ſidere noctes. I. A. Gonſalius.

1. *unum nautam ſtationis perpetuæ*] Dividebantur vigiliæ non minori cura in navibus, atque in urbibus & militia. quod & ex legibus navalibus Rhodiorum intelligitur, in quibus *præfecti vigilum* mentio fit, quem βιγλιῶν φρουρὸν vocant. Vnde & ἡμεροβίγλιον (*vigiliæ diurnæ*) apud Curopalatam, ἀπὸ τῆς βίγλης (ex Latio, *à vigilia*) qui ejus ſeculi mos erat, ducto vocabulô. Vocabantur hujuſmodi vigiles νυκτοφύλακες *noctiani* ab antiquis. Hi verò qui in navibus excubabant, etiam ναυφύλακες & diætarii Vlpiano L. 1 § 3 D. Naut. caup. ſtab. Paulo l. 3 tit. 7 Sent. *Zetarii* (quomodo *zabulon* pro *diabolon*) vocantur, nimirum à *diæta*, quæ erat cuſtodum non ſolùm in navibus, verùm & domibus. *Ge. Erhardus.*

2. *cuſtodem*] Excubiæ & cuſtodes in veſtibulis fuere. Virgil. lib. IX Buten fidum ad limina *cuſtodem* adpellat. Idem lib. VI.

Tiſiphoneque ſedens, palla ſuccincta cruentâ,
Veſtibulum inſomnis ſervat noctesque dieſque. Idem lib. VI.
--- Cernis cuſtodia qualis
Veſtibulô ſedeat

Apul. lib. de Mund. *Ante fores, ſtipatoreſque regalium laterum, tutela pervigili, cuſtodiam per vices ſortium ſuſtinebant. Erant inter eos diviſa officia in comitatu regio armigeri quidam, at extrinſecus ſinguli cuſtodes locorum erant, & janitores & atrienſes.* Et hinc nautam ſtationarium in ſcapha, cuſtodem adpellat Petronius. Fuit enim ſcapha veſtibulum navis. Hinc Diphilus apud Athenæum ſcriptum reliquit.

Αὐλὰς θεραπεύειν ἐςὶν ὡς ἐμοὶ δοκεῖ
Ἢ φυγάδος, ἢ πεινῶντος, ἢ μαςιγίου.

(Servire atrio, videtur mihi, vel exſulis,
Cumque fame colluctantis, vel maſtigiæ). Laur. Pignorius.

3. *Nam quod ad meum quidem comitatum attinet*] Id eſt, ad me, qui in veſtro ſum comitatu. *Comitatus* pro ſocietate. *Erhardus.*

4. *ſpiritum impendere*] Vitam amittere. *Gloſſ. Petron.*

5. *tamquam rem vacuam*] pro, vilem & inutilem. *Erhard.*

I. vos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

quidem exiſtimo velle. Videte numquid hoc placeat. Ego [1] vos in duas pelles conjiciam, vinctoſque loris inter veſtimenta pro ſarcinis habebo, apertis ſcilicet aliquatenus labris, quibus & ſpiritum recipere poſſitis, & cibum. Conclamabo deinde nocte ſervos pœnam graviorem timentes [2] præcipitaſſe ſe in mare: deinde quum ventum fuerit in portum, ſine ulla ſuſpicione pro ſarcinis vos efferam. † Ita vero, inquam ego, tamquam ſolidos adligaturus, quibus non ſoleat [3] venter injuriam facere; an tamquam eos, qui ſternutare non ſoleamus, nec ſtertere? an quia hoc (sc. fallacia) genus furti ſemel mihi feliciter ceſſit? Sed finge una die vinctos poſſe durare: quid ergo ſi diutius, aut tranquillitas nos tenuerit, aut adverſa tempeſtas, quid facturi ſumus? veſtes quoque diutius vinctas ruga conſumit, & [4] cartæ adligatæ mutant figuram. Iuvenes adhuc laboris expertes, [5] ſtatuarum ritu patiemur pannos & [6] vincula? Adhuc aliud aliquod iter

corpora dura in qb. nihil molle sit, nihil inane et vacuum.

ne læderentur, aut vitium contraherent.

† *Encolpius.*

1. *vos in duas pelles conjiciam*] De hoc genere pellium Paulus l. 5 D. de Supellect. leg. Cujac. Obſerv. l. 10, cap. 12. Sic Perſ. Satyr. 5 *pellem* dicit pro mantica & involucro veſtis, ſupellectilis aliorumque utenſilium & ſarcinarum. Turneb. Adverſar. l. 14, cap. 3. *Ge. Erhardus.*

2. *præcipitaſſe ſe in mare*] Forſan, *præcipitaſſe in mare.* Anonymus MS.

3. *v. injuriam facere*] emiſſione ſtridula. *Gloſſ. Petron.*

4. *cartæ adligatæ*] Etiam hîc antiquitatis nota, *carta* pro charta, ut *Caron* antiquè pro Charon, in quibus *h* in medio abjicitur. *Voſſius.* Chartæ & ſchedulæ alligatæ ſarcinis erant, quæ indicarent cujus eſſent. *Erhardus.*

5. *ſtatuarum ritu patiemur pannos & vincula*] Velaminibus & pannîs ſimulacra induta. Lactant. lib. II, c. IV. *His peplos & indumenta pretioſa, quibus uſus velaminis nullus eſt.* Comment. ad Iuven. Satyr. X. *Tunicam Iovis togam palmatam dixit auro confectam.* Hinc in *Firmic.* Aſtron. lib. III, c. XII. *Prophetas & veſtitores divinorum ſimulacrorum.* Verum quod Artemidorus lib. IV. ὁ ἐν μαγνησίᾳ δόξας χαλκᾶ ἱμάτια περικεῖσθαι, ὀρθῶς ἀπέθανεν· ἦν γὰρ αὐτὸν τὰ περιέχοντα ἀκίνητα οἷα τοῖς ἀγάλμασι περιτίθεται (*Qui in Magneſia cenſens ænea induere veſtimenta, erectus mortuus eſt; quippe quibûs circumdabatur immobilia erant, prout ambiuntur ſimulacra*). Quia ſæpe aurea, aut argentea, vel ærea aurô inducta hæc amicula. Lactant. *Cùm Iovi Olympio aureum amiculum detraxiſſet, lanium juſſit imponi.* Iuven. Sat. XI.

--- Nullo violatus Iuppiter auro.

Interp. *cùm necdum aurô tectus eſſet, ſed tota fictilis Iovis compago.* Io. à Wouweren.

6. *vincula? Adhuc aliud aliquod iter ſalutis quærendum eſt*] Gabbem. & Frellon. ed. *v. A. aliud quod i. ſ. q. e.* Tornæſ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

iter ſalutis quærendum eſt. Inſpicite quod ego inveni. Eumolpus tamquam literarum ſtudioſus utique atramentum habet. [1] Hoc ergo remedio mutemus colores [2] à capillis uſque ad ungues. Ita [3] tamquam ſervi Æthiopes, & præſto tibi erimus ſine tormentorum injuria hilares, & permutato colore imponemus inimicis. † Quin tu, inquit Giton, & circumcide nos, ut Iudæi videamur: & [4] pertunde aures, ut imitemur Arabes, & atq annulos immitte

† Giton.

[1] incre-

næſ. *vincula*. ** (defectûs) *Aliud*(al. *Adhuc*) *aliquod i. ſ.* Wouweren, reliqui: *v. Adhuc aliquod i.* Barthius: Leg. *Adhuc aliud aliquod.* Vetus ſcriptura: *Adhuc aliquod.*

1. *Hoc ergo remedio*] Quid? ſi deleamus, *remedio*: & ſcribamus, *hoc e.m.c. à c. hôc, ſc. atramento.* Anonym. MS.

2. *à capillis uſque ad ungues*] Locutio proverbialis, qua ſignificatur corpus totum, ab extremis minutiſſimiſque ejus partibus. Cic. pro Roſcio: *Nonne ab imis unguibus uſque ad verticem ſummum, ex fraude, fallaciis, mendaciis totus conſtare videtur?* Horat. lib. II Ep. II.

--- *Talos à vertice pulcer ad imos.*

Ammian. l. xxv, de Iuliano: *Ab ipſo capite uſque ad unguium ſummitatem lineamentorum recta compago.* Plaut. *Contempla Epidice, uſque ab unguiculo ad capillum ſummum eſt feſtiviſſima.* Apul. Mileſ. III. *Ab imis unguibus ſeſe totum aduſque ſummos capillos perlinit.* Si. Abb. Gabbema.

3. *tamquam ſervi Æthiopes, & præſto tibi erimus ſine &c.*] Frellon. & Lotich. *tamquam - erimus in torment.* Erhardus: Leg. *Erimus in tormentorum injuria hilares.* Confundit Æthiopas, qui Melanoſyri cum Cappadocibus, qui Leucoſyri: de quibus Interpres Perſii Satyr. 6. *Cappadoces dicebantur habere naturale ſtudium ad falſa teſtimonia proferenda: qui nutriti in tormentis à pueritia, equuleum ſibi facere dicuntur, ut in eo ſe invicem torqueant, & cum in pœna perdurarent, ad falſa teſtimonia ſe bene venundarent.* Meurſ. Animadv. miſcell. l. 3, 7. Gabbema: De nigrore Æthiopum nota ſatis res eſt. Scitum eſt illud Hebræorum dicterium: עשרה קבין שיחה ירדו לעילם ט נטלו נשים וכו : עשרה קבין שחרות לעולם ט נטל כושן ואחר כל העולם כולו. hoc eſt, *Decem cabi* (menſuræ Hebraicæ nomen) *garrulitatis deſcenderunt in mundum, novem acceperunt mulieres* &c. *Decem cabi nigroris deſcenderunt in mundum, novem abſtulit Cuſchan (ſive Æthiopia) & unum reliquus mundus.*

4. *pertunde aures, ut imitemur Arabes*] Familiare hoc Iudæis, Pœnis, aliis, qui Romanis barbari. Vnde Plaut. Pœnul. *Incedunt cum annulatis auribus.* Iuven. Satyr. I, verſ. CIII.

--- *quamvis*
Natus ad Euphratem, molles quod in aure feneſtræ,
Arguerint ---

Dion Caſſius lib. XXCIIX, de Macrino Mauro. *Lybibus* tribuit Macrob. lib. VII, c. II. *Lydis* Xenophon, Anabaſ. lib. III. Romanis hunc morem in uſu quoque fuiſſe, probari poſſe videtur ex Tertull. cap. IV de Pall. *An vulnera inferri auribus Deus voluit, quibûs innocens infantia, & mali ſecularis ignara, crucietur, ut poſtea de aurium cicatricibus & cavernis pretioſa grana dependeant gravia, & ſi non ſuo pondere, mercium qualitate.* Cyprian. d. Hab. virg. *Auribus perforatis rubri maris pretioſiſſima grana ſuſpendere.* Hieron. lib. I Ep.

VII ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] increta facies, ut ſuos Gallia cives putet: tamquam hic ſolus color figuram poſſit pervertere, & non multa una oportet conſentiant, & non natione mendacium conſtet. Puta infectam medicamine faciem diutius durare poſſe: finge nec aquæ aſperginem impoſituram aliquam corpori maculam, nec veſtem atramento adhæſuram, quod frequenter etiam non accerſito ferrumine infigitur: age, [2] numquid & labra poſſumus tumore teterrimo implere? [3] numquid & crines calamiſtro convertere? numquid & frontes cicatricibus ſcindere? [4] numquid & crura in orbem pandere? numquid & talos ad terram deducere? [5] numquid barbam peregrina ratione

VII ad Læt. de Inſt. fil. *Aurem quoque foratu effœminatus.* Arnob. l. II, *laminas pertunderent aurium.* S. A. Gabbema.

1. *increta facies, ut ſuos Gallia cives putet*] Incretare, cretâ illinere. *Gloſſ. Petron.* Ammian. lib. XV. *Candidi penè Galli ſunt omnes.* Encher. Epiſc. Lugd. lib. II, c. IV de Gent. *Galli à candore corporis primùm Galatæ appellati ſunt.* De iiſdem Liv. lib. XXXVIII. *Sunt fuſa & candida corpora, ut quæ nunquam niſi in pugna nudentur.* Iſidor. Orig. *Nonnullæ etiam gentes non ſolùm veſtibûs, ſed & in veſtibus aliqua ſibi propria vendicant. Circumcidunt Iudæi præputia, pertundunt aures Arabes, Mauros habet tetra nox corporis.* Quæ Petronius hîc dicit de Gallis, non ad incretationem faciei, ſed potiùs cum Pithœo nativum Gallorum candorem, &, ut Virgilius ait, *lactea colla*, referendum cenſeo: ſicut & *Gallicos vultus*, apud Tertull. l. de veland. Virgin. *Gabbema.*

2. *numquid labra poſſumus tumore teterrimo implere?* &c.] Auctor Moreti:

Afra genus, totâ patriam teſtante figurâ.
Torta comam, labrique tumens, & fuſca colore,
Pectora lata, &c. Gabbema.

3. *numquid & crines calamiſtro convertere*] *Calamiſtrum*, hinc dictum, ut inquit Varro lib. IV L. L. quòd eo calefacto *in cinere capillus ornatur.* Aut, ut ſcribit Servius, *acus eſt major, quæ calefacta & fronti adhibita torquet capillos.* Hinc *calamiſtrata comæ*, Cicer. pro Sext. *calamiſtratus ſaltator*, eidem in Orat. poſt red. *calamiſtratus puer*, Hieronymo ad Demetriad. & Apul. lib. II Mileſ. qui autem hujuſce rei erant opifices *cinerarii* dicti Varroni lib. IV L. L. & Catull. Ep. LVI. & *ciniflones* Plaut. Aulul. *Io. Weitzius.*

4. *numquid & crura in orbem pandere? numquid & talos ad terram deducere*] Poplites divaricatos, cruráque lunæ dividuæ in morem, ſic veluti in cornua extrorſum ſinuata intellige, infrà coëuntibus talîs: vitium Æthiopum genti proprium. qui maximam ferè partem diverſas, ſeu diſplicatas habent ſuras, pravis & vitioſis talîs ſubnixi, quò fit, ut cancros, ſive etiam lacertos in inceſſu imitari videantur. cujuſmodi genus hominum *valgos* Plauto indigitatos reperimus. *Douſa P.* *numquid?* Epanaphora, & elegantiſſima mimησις ineptiarum ac garrulitatis puerilis, ſexies repetitô *numquid?*

5. *numquid barbam peregrina ratione f.*] Sic Frellon. atque Lotich. *n. b. peregrinatione f.* Gabbem. Wouweren. R. Herm. Tornæſius: *n. barbam* (al. *barbàta*) *peregrinatione* (al. *peregrina ratione*)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

tione figurare? Color arte compoſitus inquinat corpus, non mutat. † Audite quid dementi ſuccurrerit. Præligemus veſtibus capita, & nos in profundum mergamus. ‡ Nec iſtud dii homineſque patiantur, Eumolpus exclamat, ut vos tam turpi exitu vitam finiatis. Imo potius facite quod jubeo: Mercenarius meus, ut ex novacula comperiſtis, tonſor eſt: [1] hic continuo radat utriuſque non ſolum capita, [2] ſed etiam ſupercilia. ſequar ego, [3] frontes notans inſcriptione ſollerti, ut videamini ſtigmate eſſe puncti. Ita eædem literæ, & ſuſpicionem declinabunt quærentium, & vultus umbra ſupplicii teget. † Non eſt dilata fallacia, ſed ad latus navigii furtim proceſſimus, capitaque cum ſuperciliis denudanda tonſori præbuimus. Implevit Eumolpus frontes utriuſque ingentibus literis, & [4] notum fugitivorum epigramma per

† *Encolpius.* ‡ *Eumolpus.* † *Encolpius.*

tione) f. ibi Douſa MS. L. *n. & barbam.*

1. *hic continuo radat*] Varii antiquis erant depilandi modi. Tres diſticho uno comprehendit Martial. lib. VIII Epigr. lxxxvII.

Pars maxillarum tonſa eſt tibi, pars tibi raſa eſt,
Pars vulſa eſt; unum quis putet eſſe caput.

Forfice ergo, ſive forficulâ *tondebant*, *novaculâ radebant*, *volſellis* verò, aut *medicamentis vellebant*. Præterea forficulîs *per pectinem* attondebant, *ſtrictim* novaculâ. *I. A. Gonſalius.*

2. *ſed etiam ſupercilia*] Capitis raſura ſervis omnibus ſemper fuit communis. At ſuperciliorum, tantùm ſervi nequam, ſeditioſi, fugitivi. Inde & mores C. Fannii Chæreæ conligit eleganter Cic. pro Roſcio comœd. *Nonne ipſum caput, & ſupercilia illa penitus abraſa olere malitiam, & clamitare calliditatem videntur? Nonne ab imis unguibus uſque ad verticem ſummum (ſiquam conjecturam adſert hominibus tacita corporis figura) ex fraude fallaciis, mendaciis conſtare totus videtur? qui idcirco capite, & ſuperciliis ſemper eſt raſis, ne ullum pilum viri boni habere dicatur.* Idem.

3. *frontes notans inſcriptione ſollerti*] Hinc dicebantur *Inſcripti*, Mart. lib. VIII Epigr. lxxv; & *literati*: Plaut. in Caſ. & *fronte notati*, Mart. lib. III Epigr. xxI. ſic Seneca lib. III de Ira. De *notis* Vlpianus intelligendus *in l.* I § *Tamdiu.* π *de Fugitivis. Cuſtodiuntur autem tamdiu, quamdiu ad Præfectum vigilum, vel ad Præſidem deducantur, eorumque nomina & notæ, & cujus ſe quis eſſe dicat, ad Magiſtratus deferantur, ut faciliùs agnoſci ac percipi fugitivi poſſint. Notæ* autem verbô etiam cicatrices continentur. Illa ultima verba ſic accipienda ſunt: aliquando domini irati non compungebant notîs ſervorum frontes, ſed deformabant cicatricibûs. Patet hoc ex Vlpian. *l. locum* π *de Vſufr.* & Petronio. *Laur. Ramirez.*

4. *notum fugitivorum epigramma*] Servos retractos à fuga ſtigmatibûs notabant. Locus inuſtionis frons fuit, ut monſtrat Lucianus Reviviſcens.

per totam faciem liberali manu duxit. Vnus forte [1] ex vectoribus, qui adclinatus lateri navis exonerabat ſtomachum nauſea gravem, notavit ſibi ad Lunam tonſorem intempeſtivo inhærentem miniſterio, exſecratuſque omen, quod imitaretur naufragorum ultimum votum, in cubile rejectus eſt. Nos diſſimulata nauſeantis [2] devotione, ad ordinem triſtitiæ redimus, ſilentioque compoſito, reliquas noctis horas male ſoporati conſumpſimus. * *

† Videbatur mihi [3] ſecundum quietem Priapus dicere, Encolpion, quem quæris, ſcito à me in navem tuam eſſe perductum. ‡ Exhorruit Tryphæna: &, † Putes, inquit, una nos dormiiſſe: nam [4] & mihi ſimulacrum Neptuni, quod Bajis ter ſtylo notaveram, videbatur

† *Lycas.* ‡ *Encolpius.* † *Tryphæna.*

ſcens. At quænam hæ notæ? Fuerunt qui ſtatuerent Φ, & F. Arbitror inſcriptionem fugitivorum fuiſſe conceptam illis verbis, quæ in earundem collaria, & æreas lamellas inciſa Romæ vidi. Cum enim Conſtant. Aug. *l. xj C. Th. de Pœnis*, ad normam ejus humanitatis, quam profitebatur, vetuiſſet in facie noxiorum ſcribi, quòd dedeceret faciem maculari, quæ ad ſimilitudinem pulchritudinis cœleſtis eſſet figurata, non defuerunt lenes domini, qui obſequerentur, & frontis contumeliam in ea quæ diximus transferrent. Collaria enim fuiſſe aptata fugitivis, teſtatur Lucilius apud Nonium lib. XXIX.

Cum manicis, catulo, collarique ut fugitivum

Deportem. --- Collare vidi Romæ cum hac inſcriptione: TENE. ME. QUIA. FUGI. ET. REVOCA. ME. DOMINO. MEO. BONIFACIO. LINARIO. A ☧ Ω X. *Laur. Pignorius.*

1. *ex vectoribus*] *Vectores*, qui navi vehuntur, ut & infrà, *cùm omnis vector nihil priùs quærat, quàm cujus ſe diligentiæ credat.* & iterum, *unus alterque infirmiſſimus vector.* Ge. Erhardus.

2. *devotione*] Dirarum imprecatione. Quod præcedit *nauſeantis*, eſt vomentis. *nauſeo*, vomitu infeſtor.

3. *Videbatur mihi ſecundum quietem Priapus dicere*] Quinque ſomniorum genera Macrob. deſignat, lib. 1 de Somn. Scip. c. III. Iſthæc Lycæ & Tryphænæ ſomnia *ad tertium genus*, quod χρηματισμὸν ille vocat, id eſt, *oraculum*, debent referri. Sic de eo inquit ipſe Macrobius: *Eſt oraculum quidem, quum in ſomnis parens, vel alia ſancta graviſque perſona, ſeu ſacerdos, vel etiam Deus, apertè eventurum quid, aut non eventurum, faciendum, vitandumve denuntiat.* Eumolpus autem *ad quartum genus* trahere nitebatur, quod ἐνύπνιον, ſive *inſomnium* nuncupatur. *Io. Ant. Gonſalius.*

4. *& mihi ſimulacrum Neptuni, quod Bajis ter ſtylo notaveram*] Neptuno, votater ait Arbiter, nuncupaſſe Tryphænam, eàque ejus in ſimulacro, more antiquo exaraſſe. Præterea difficili in mari,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

batur dicere, in navi Lycæ Gitona invenies. ‡ Hinc ſcies, inquit Eumolpus, [1] Epicurum hominem eſſe divinum, qui ejuſmodi ludibria facetiſſima ratione condemnat.

[2] *Somnia, quæ mentes ludunt volitantibus umbris,*
Non [3] delubra Deûm, nec ab æthere numina mittunt;
Sed ſibi quiſque facit. Nam quum proſtrata ſopore
Vrget membra quies, & mens ſine pondere ludit:
Quicquid luce fuit, tenebris agit. Oppida bello
Qui quatit, & flammis miſerandas ſævit in urbes;
Tela videt, verſaſque acies, & funera Regum,
Atque exundantes perfuſo ſanguine campos.
Qui cauſas orare ſolent; legeſque forumque,
Et pavido cernunt incluſum corde tribunal.
Condit avarus opes, defoſſumque invenit aurum.
Venator ſaltus canibus quatit. Eripit undis,
Aut premit everſam periturus navita puppim.
Scribit amatori meretrix. [4] Dat adultera munus.
Et canis in ſomnis leporis veſtigia latrat.

‡ *Eumolpus.*

In no-

mari, ſi adverſa tempeſtate jactarentur, ibi haud rarò vota itidem Neptuno nuncupabant antiqui, ſoluturi quum in portum adpuliſſent. Diſerìtim indicat vetus Aræ inſcriptio Capuæ in Campania inventæ, cujus iſthæc verba adhuc legi poſſunt: NEPTUNO. SACRUM. Tres lineæ hîc ſtudio eraſæ ſunt. VOTUM. IN. SICULO. FRETO. SUSCEPTUM SOLVIT. Hoc eſt, inter Scyllam, &. Charybdin, quod deorum ſtatuis ceta inlitîs voti ſponſiones exarârint veteres, vulgò notum eſt. ut & ſtili cuſpide ſolitum in ceratis ſcribi *I. A. Gonſalius.*

1. *Epicurum hominem divinum*] Tertull. de Anima, cap. 46. *Vana in totum ſomnia Epicurus judicavit, liberans à negotiis divinitatem.* Vide Lucian. Pſeudom. *Io. à Wouweren.*

2. *Somnia*] Et hi verſus in cod. Tragur. non leguntur. F. quòd de materia trita & vulgò nota ſe excerpenti non probarint. Gabbema: *ſomnia quæ m. ludunt.* Planè cum his congruit Claud. præf. in l. III de Rapt. Proſerp.

3. *delubra Deum*] illuc incubationes & excubationes templorum pertinent. Soliti enim erant veteres captandis rerum eventibus ſomnia quærere excubantes in delubris idolorum. *Ga. Barthius.*

4. *Dat adultera munus*] Suprà:
Et qui ſollicitat nuptas, ad præmia peccat.
De pœnis mœchis irrogatis creberrima apud Scriptores mentio. Ideo ergo nuptæ mulieres emebant futuitiones; ſive, ut Martialis loquitur, *numerabant*: nimirum ut præmiorum ſpe,

In noctis ſpatio miſerorum vulnera durant.

† Cæterum Lycas ut [1] Tryphænæ ſomnium expiavit, ‡ Quis, inquit, prohibet navigium ſerutari, ne videamur divinæ mentis opera damnare? † Is, qui nocte miſerorum furtum deprehenderat, Æſius nomine, ſubito proclamat, ‡ Ergo illi, qui ſunt, qui nocte ad Lunam radebantur? peſſimo, me-Dius-Fidius, exemplo. Audio enim non licere cuiquam mortalium, in nave [2] neque ungues, [3] neque capillos deponere, niſi quum pelago ventus iraſcitur. † Excanduit Lycas hoc ſermone turbatus; & ‡ Itane, inquit, capillos aliquis in nave præcîdit, & hoc nocte intempeſta? attrahite ocius nocentes in medium, ut ſciam quorum capitibus debeat navigium luſtrari. † Ego, inquit Eumolpus, hoc juſſi; nec non eodem futurus

† *Encolpius.* ‡ *Lycas.* † *Encolpius.* ‡ *Æſius.*
† *Encolpius.* ‡ *Lycas.* † *Eumolpus.*

ſpe, ubi voluptas defuiſſet, adulteri deliniti imminentia, ſupplicia contemnerent. *S. A. Gabbema.*

1. *Tryphænæ ſomnium expiavit*] Id fiebat adſperſione vini aut aquæ lymphatæ. *Gloſſ. Petron. ex Erhardo.* Narraſſe aëri ſomnia docet Euripid. Iphig. & Taur. *Id. Erhardus.* Perſ. Satyr. 2.

--- *& noctem flumine purgas.*

Propert. l. 4. *ſæpe illa*

--- *ſibi tingendas dixit in amne comas.*

Sanè quævis ſcelera aquâ expiabant, aut toti immerſi, aut caput, manuſve abluebant. *Wouweren.* Varia ſuperſtitio expiandi ſomnia: *rem divinam faciebant.* Tibull. lib. I El. V: *aquâ lavabant.* Perſ. Satyr. II. Vid. Mart. lib. VII Epigr. LIII; Caſaub. Comment. ad Theoph. Chav. περὶ δεισιδαιμον. (*De ſuperſtitioſo dæmonum deorumve metu.*) Gabbema.

2. *neque ungues, neque capillos deponere*] Obſervatum à curioſis rerum naturalium in mari per naufragium jactatis & ſi evadant, ungues à digitis recedere & extremitates tabeſcere. Vnde Propert. lib. III El. V.

Huic fluctus vivo radicitus abſtulit ungues.

Cauſam reddunt ſalſuginem maris; quò pertinet, quòd Solinus obſervat, cùm ſalſiores eſcas intemperanter edat gravida unguiculîs carere partum. Cæterùm cùm illud videret ſuperſtitioſa antiquitas, duplicem indè religioſum ritum effinxit: nam & in ſummo periculo conſtituti naufragii, ungues præſcindebant, & capillos præſecabant, inque mare abjiciebant, velut hoc damno corporis iratum mare placaturi. Scaliger ad Propert. lib. 4. Erhardus. Gabbema.

3. *neque capillos deponere, niſi cum pelago ventus iraſcitur*] Artemidorus lib. I, c. XXXIII adfirmat, *Raſuræ ſomnium portendere, nautis quidem naufragium: ægrotis verò extremum vitæ diſcrimen:* idque hanc ob cauſſam, *quòd naufragi & à diuturno morbo ſe recolligentes radi conſueverint, eô periculi magnitudinem aliis teſtatam facientes.* Raſos autem naufragos fuiſſe indicat Iuven. Sat. XII.

Tum ſtagnante ſinu gaudent ibi vertice raſo,
Garrula ſecuri narrare pericula nautæ.

Et Nonius: *Qui liberi fiebant, ea cauſsâ calvi erant, quò tempeſtatem ſervitutis*

turus navigio, auſpicium mihi feci; quia [1] nocentes hor-ridos longoſque habebant capillos, ne viderer de nav[i] carcerem facere, juſſi ſqualorem damnatis auferri: ſimu[l] ut notæ quoque literarum, non adumbratæ comarum præſidio, totæ ad oculos legentium accederent. Inter cætera [2] apud communem amicam conſumpſerunt pecuniam meam, à qua illos proxima nocte extraxi mero unguentiſque perfuſos. Ad ſummam, adhuc patrimonii mei reliquias olent. ‡ Itaque [3] ut Tutela navis expiaretur, placuit [4] quadragenas utriſque plagas imponi. Nulla ergo ſit mora. Aggrediuntur nos furentes nautæ cum funibus, temtantque viliſſimo ſanguine Tutelam placare. Et ego quidem tres plagas [5] Spartana nobilitate concoxi: Cæterum

‡ *Encolpius.*

videbantur effugere, ſicut naufragiô liberati ſolent. Ioa. Kirchmannus.

1. *nocentes horridos longoſque habebant capillos*] Rei capillum barbamque ſummittebant Cic. IV in Verr. Liv. lib. II, decad. II: & lib. IV, decad. V: Valer. lib. I, c. VII: & lib. VI, c. IV: Plin. lib. VII Ep. XXVII. Tertull. de Anima: *totum caput reatu vovere*, eſt comam reorum promittere. Fortunatus de ſancto Martino lib. IV.

--- Et longa cathena reorum,
Accreſcente coma. --- Vt ſcilicet hoc habitu ſuffragatores conciliarent, inimicos permulcerent, judices temperarent. Siſenna Hiſtor. lib. III. *Cùm complures menſes barba immiſsâ, intonſo capillô, lugubri veſtitu, vicatim flens unà cum liberis circumiret.* Plut. rer. Rom. c. XIV: Oroſius lib. V, c. XVII. *Ioa. Savaro.*

2. *apud communem amicam conſumpſerunt pecuniam meam*] *Communis* quæ ſit *amica*, docet Mart. lib. XI Epigr. lxxxII. Alfenus *l. xvj π̃ de Serv. corrupt. Dominus ſervum diſpenſatorem manumiſit, poſtea rationes ab eo accepit; & cùm de eis non conſtaret, comperit apud quamdam mulierculam pecuniam eum conſumpſiſſe.* Martial. lib. V Ep. xlIII *S. A. Gabbema.*

3. *ut Tutela navis expiaretur*] Navium proris effigiata aut picta deorum, quibus ſe mancipabant, ſigna impoſita, idque *Tutela* Latinis. Gloſſ. *Tutela* παράσημον τοῦ πλοίου, (*inſigne navis*). rectè. Nam & navigio nomen imponebat. Lucian. Navig. τὴν ἐπώνυμον τῆς νεὼς ἔχουσαν, τὴν Ἶσιν, (*navem habens cui nomen ab Iſide*). Statius Theb. VIII.

--- Solus ſtat puppe magiſter
Pervigil, inſcriptâque Deus qui navigat alnô.

Luctatius: *Tutelam navis intelligimus cum gubernatore navigare. Habent enim pictos præſules, quorum nominibûs nuncupantur & naves.* Perſius Sat. VI.

--- Iacet ipſe in litore, & unà
Ingentes de puppe Dei --- Gloſſ. *navium tutelam dicit, quam in puppibus habent vel pingunt.* Io. à Wouweren.

4. *quadragenas utriſque plagas imponi*] Vtpote ſervis. nam verbera, *pœnæ* ſunt *ſerviles* Petron. Bongarſ. Not. in Iuſt. lib. I. *Quadragenas*, inquit: nec enim olim arbitriô carnificis, ſicut hodie fit, flagellabantur condemnati ad flagra aut fuſtes. *Ge. Erhardus.*

5. *Spartana nobilitate concoxi*] Cic. l. II Tuſcul. *Spartæ pueri verò ad aram ſic verberibûs accipiuntur, ut multis è viſceribus*

Cæterum Giton ſemel ictus tam valde exclamavit, ut Tryphænæ aures notiſſima voce repleret. Non ſolum ergo turbata eſt, ſed ancillæ quoque omnes familiari ſono inductæ ad vapulantem decurrunt. Iam Giton mirabili forma exarmaverat nautas, cœperatque etiam ſine voce ſævientes rogare, quum ancillæ pariter proclamant; † Giton eſt, Giton, inhibete crudeliſſimas manus; Giton eſt, Domina ſuccurre. ‡ Deflectit aures Tryphæna jam [1] ſua ſponte credentes, raptimque ad puerum devolat. Lycas, qui me optime noverat, tamquam & ipſe vocem audiſſet, accurrit: & nec manus, nec faciem meam conſideravit, ſed continuo ad inguina mea luminibus deflexis, [2] movit officioſam manum: &, † Salve, inquit, Encolpi. ‡ Miretur nunc aliquis, Vlyxis nutricem poſt viceſimum annum cicatricem inveniſſe originis indicem, quum homo prudentiſſimus confuſis omnibus corporis indiciorumque lineamentis, ad unicum fugitivi argumentum tam docte pervenerit. Tryphæna lacrumas effudit, decepta ſupplicio: vera enim ſtigmata credebat captivorum frontibus impreſſa, ſciſcitarique ſubmiſſius cœpit, [3] Quod ergaſtulum intercepiſſet errantes?

† *Ancilla.* ‡ *Encolpius.* † *Lycas.* ‡ *Encolpius.*

ſceribus ſanguis exeat: nonnumquam etiam, ut quum ibi eſſem, audiebam, ad necem; quorum non modo nemo exclamavit umquam, ſed ne ingemuit quidem. Iterum Tuſc. v. *Pueri Spartiatæ non ingemiſcunt, verberum dolore laniati.* Tertull. ad Martial. c. IV. *Nam quæ hodie apud Lacedæmonas ſollemnitas eſt maxima, Διαμαστίγωσις, id eſt, flagellatio, non latet. In quo ſacro ante aram nobiles adoleſcentes flagellis adfliguntur.* Illius ſacri ſollemnitatem apud Plut. habes in vit. Lycurg. cujus inſtituti originem ac rationem docet Philoſtr. lib. VI. Hinc etiam patet cur Plautus dixerit Capt. act. III, ſc. I. *Laconas Plagipatidas.* Gabbema. *Spartana* igitur *nobilitate*, notatur ſumma patientia, & animi firmitudo, more Spartanorum, in ſufferendis plagis. *Gloſſ. Petron.*

1. *ſua ſponte credentes*] Martial. *Quiſnam damnet ſua vota libenter.* Douſa MS.

2. *movit officioſam manum*] Interpres ſit Senec. Rhet. præf. lib. IV epit. Contr. Vbi loquitur de Q. Haterio oratore eximio: *Memini illum (quum libertinum reum defenderet, cui objiciebatur, quod patroni concubinus fuiſſet) dixiſſe: Impudicitia in ingenuo crimen eſt, in ſervo neceſſitas, in liberto officium. Res in jocos abiit: non facis mihi officium, &c, multum ille, & hic in officiis verſatur. ex eo impudici, & obſceni aliquandiu officioſi vocati ſunt.* S. A. Gabbema.

3. *Quod ergaſtulum intercepiſſet errantes*] *Ergaſtulum* ſervorum carcerem fuiſſe, ubi vincti operabantur, nemo

 neſcit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

tes? aut cujus tam crudeles manus in hoc ſupplicium [1] duraſſent? Meruiſſe quidem contumeliam aliquam fugitivos, quibus in odium bona ſua veniſſent. Concitatus iracundia proſiliit Lycas, &, ‡ O te, inquit, feminam ſimplicem! tamquam vulnera ferro præparata literas biberint. Vtinam quidem hac ſe inſcriptione frontis [2] maculaſſent! haberemus nos extremum ſolatium. Nunc mimicis artibus petiti ſumus, & adumbrata inſcriptione deriſi. † Volebat Tryphæna miſereri, quia non totam voluptatem perdiderat: Sed Lycas memor adhuc uxoris corruptæ, contumeliarumque; quas [3] in Herculis porticu acceperat, turbato vehementius vultu proclamat: ‡ Deos immortales rerum humanarum agere curam, puto, intellexiſti, ô Tryphæna! nam imprudentes noxios in noſtrum induxere navigium, & quid feciſſent, admonuerunt pari ſomniorum conſenſu. Ita vide ut proſit, illis ignoſci, quos ad pœnam ipſe Deus deduxit. Quod ad me adtinet, non ſum crudelis, ſed vereor ne, quod remiſero, patiar. † Tam ſuperſtitioſa oratione Tryphæna mutata negat ſe interpellare ſupplicium, imo accedere etiam juſtiſſimæ ultioni: nec ſe minus grandi vexatam

‡ *Lycas.* † *Encolpius.* ‡ *Lycas.* † *Encolpius.*

neſcit. Aſt quî quæſo *ergaſtulum intercepiſſet liberos, ingenuoſque*, quod Tryphæna ſuſpicabatur? Dicat. Sueton. in Aug. c. XXXII. *Rapti per agros viatores ſine diſcrimine liberi, ſervique, ergaſtulis poſſeſſorum ſupprimebantur.* In illa igitur & liberi immitti ſoliti, per vim tamen aut fraudem, quod etiam Lipſius vidit. *Viatores* Tranquillus adpellat, quos Petronius, *errantes.* Sic iterum in Tiberio c. VIII. *Curam ſuſtinuit repurgandorum tota Italiâ ergaſtulorum, quorum domini in invidiam venerant quaſi exceptos ſupprimerent, non ſolùm viatores; ſed & quos ſacramenti metus ad hujuſmodi latebras compuliſſet.* Exceptos ita illos, credidit Tryphæna, & in ergaſtulum fuiſſe conjectos. *I. A. Gonſalius.*

1. *manus duraſſent*] deſtinatæ perſeverâſſent, inhumanæ & quaſi inſenſibiles occalluiſſent. Cæterùm, *durare* variæ ſignificationis apud Latinos. Lucret. lib. 5.

Atque opere in duro durarent membra, manuſque.

Vegetius: *corpus, membra ad laborem durare.* IC. *durare corpus in tormenta.* Stewechius ad Veget. Tacit in Auguſto: *in nullius unquam ſuorum necem duravit.* Ge. Erhardus.

2. *maculaſſent*] Variâſſent. Pflugius. *Erhardus.*

3. *in Herculis porticu*] Ergo hæc in urbe Roma patrata ab Encolpio. Romæ enim porticus Herculis. *Varior. obſerv. ex Douſa.* F. Pithœus: Fuerunt & alibi porticus Herculis templi, veluti

xatam injuria, quam Lycam, [1] cujus pudoris dignitas in concione proſcripta ſit.

‡ Me utpote hominem eon ignotum elegerunt ad hoc officium, petieruntque ut ſe reconciliarem aliquando amiciſſimis. * [2] Niſi forte putatis juvenes caſu in has plagas incidiſſe, quum [3] omnis vector nihil prius quærat, quam cujus ſe diligentiæ credat. Flectite ergo mentes [4] ſatisfactione lenitas, & patimini liberos homines ire ſine injuria, quo deſtinant. Sævi quoque implacabileſque domini crudelitatem ſuam impediunt, ſi quando pœnitentia fugitivos reduxit; & [5] dedititiis hoſtibus parcimus. Quid ultra petitis? Aut quid vultis? In conſpectu veſtro ſupplices jacent, juvenes, ingenui, honeſti, &, quod utroque potentius eſt, [6] familiaritate vobis aliquando conjuncti. Si, me-Hercules, intervortiſſent pecuniam veſtram, ſi fidem proditione læſiſſent; ſatiari tamen potuiſſetis hac pœna, quam videtis. [7] Servitia ecce in frontibus cernitis, & vultus ingenuos voluntaria pœnarum lege proſcriptos. † Interpellavit deprecantem

‡ *Eumolpus.* † *Encolpius.*

uti Tiburi. Suet. *Tibur, ubi etiam in porticibus Herculis templi perſæpius dixit.*

1. *cujus*] Refertur ad Tryphænam. *Ge. Erhardus.*

2. *Niſi forte putatis juvenes caſu in has plagas incidiſſe*] Quæſtionis ergo potiſſima pars, An *caſu* Encolpius, & Giton in navem venerint; an *ultro?* Eumolpus patronus negat, *caſu incidiſſe*, ut non cura, ac ſtudium videretur illud fuiſſe Deorum, qua præcipuè ratione illi periclitabantur; imò potiùs ſponte ſua Lycæ ſeſe credidiſſe, *Quum omnis vector nihil prius quærat, quam cujus ſe diligentiæ credat.* Opponit ergo Petronius inter ſe *caſu incidiſſe, & ultro veniſſe.* Paulò infrà ait Lycas: *Ac primùm omnium, ultro venerunt, cur nudavere crinibùs capita?* & inferiùs: *Ex quo adparet, caſu incidiſſe noxios in plagas.* Fortaſſe etiam Arbiter opponere amavit, *caſu veniſſe & divinitus:* nam id curæ diis fuiſſe, pluribûs palàm facere conatur Lycas. Sic Inquit paullò anteriùs: *Deos immortales rerum humanarum* &c. relege uſque ad, *ipſe Deus adduxit.* I. A. Gonſalius.

3. *omnis*] Monachi manum olet. *Anonym.* MS. Rectè, verùm & Cic. Tironi ſuo perſuadet, ut nonniſi exploratô naviget. *Douſa* MS.

4. *ſatisfactione lenitas*] Cic. ad Treb. lib. 7. *Hic tu me etiam inſimulas, nec ſatisfactionem meam accipis.* Vellejus: *In accipienda ſatisfactione facillimus.*

5. *dedititiis*] ſupplicibus. *Gloſſ. Petr.*

6. *familiaritate conjuncti*] turpi illa, & non dicenda. Iuſtin. lib. 27. *Opera cujuſdam meretricis adjutus, quam familiariùs noverat.* Erhardus.

7. *Servitia*] ſervos. *Gloſſ. Petr.*

precationem ſupplicis Lycas, &c, ‡ Noli, inquit, cauſam confundere, ſed [1] impone ſingulis modum. Ac primum omnium, ſi ultro venerunt, cur nudavere crinibus capita? vultum enim, qui permutat, fraudem parat, non ſatisfactionem. Deinde ſi gratiam [2] à legato moliebantur, quid ita omnia feciſti, ut quos tuebaris, abſconderes? Ex quo adparet, caſu incidiſſe noxios in plagas, & te artem quæſiſſe, qua noſtræ animadverſionis impetum eluderes. Nam quod invidiam facis nobis, ingenuos, honeſtoſque clamando, vide ne deteriorem facias confidentia cauſam. Quid debent læſi facere, ubi rei ad pœnam confugiunt? At enim amici fuerunt noſtri; eo majora meruerunt ſupplicia. Nam [3] qui ignotos lædit, latro adpellatur: qui amicos, paullo minus quam parricida. † Reſolvit Eumolpus tam iniquam declamationem, &c, ‡ Intellego, inquit, nihil magis obeſſe juvenibus miſeris, quam quod nocte depoſuerunt capillos: hoc argumento incidiſſe in navem videntur, non veniſſe. Quod velim, tam candide ad veſtras aures perveniat, quam ſimpliciter geſtum eſt. Voluerunt enim, antequam conſcenderent, exonerare capita moleſto & ſupervacuo pondere, ſed celerior ventus diſtulit curationis propoſitum. Nec tamen putaverunt ad rem pertinere, ubi inciperent, quod placuerat ut fieret: quia nec omen, nec legem navigantium noverant. † Quid, inquit Lycas, adtinuit ſupplices radere? niſi forte [4] miſerabiliores calvi ſolent eſſe. Quamquam quid attinet,

‡ *Lycas.* † *Encolpius.* ‡ *Eumolpus.* † *Lycas.*

1. *impone ſingulis modum*] Elegantiſſimè exprimit Græcum ἀφορίζειν, διορίζειν, deſignatè dicere & præciſè; Ciceroni *præcidere*, quod eſt deſignare quotumquemque articulum, quotumquodque caput oppugnare velit litigator: ne in univerſum admiſſus evariare poſſit. *Ge. Erhardus.*

2. *à legato*] per legatum. *Erhardus.* Aut, propter.

3. *Qui ignotos lædit, latro--quàm parricida*] Apul. *Crimine latrocinii in hoſpitem mihi cariſſimum poſtulabar. Quod crimen non modò latrocinium, verùm etiam parricidium quiſque rectiùs nominaret.* Fr. Pithœus.

4. *miſerabiliores calvi ſolent eſſe*] In luctu potiſſimùm funebri antiquis in uſu fuit abraſio capillorum: Sed clariſſime de hoc ritu Herodot. lib. II. τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος ἅμα κήδεϊ κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς τοὺς μάλιστα ἱκνέεται (*Cæteris verò hominibus mos, ſimul atque luctus funebris ingruerit*

attinet, veritatem per interpretem quærere? Quid dicis tu latro? quæ [1] Salamandra ſupercilia tua excuſſit? [2] Cui Deo crinem voviſti? [3] Pharmace, reſponde. † Obſtupueram ego ſupplicii metu pavidus, nec quid in re maniſeſtiſſima dicerem, inveniebam. Turbatus, & deformis præter ſpoliati capitis dedecus, ſuperciliorum etiam æqualis

φαρμακοὶ dicti piaculares à Maſſilienſ. tractum, qui in luſtratione civitatis bovem immolabant.

† *Encolpius.*

rit capita tonderi, queis id maximè convenit). Eadem tradit Athenæus lib. xv de coronis: Διὸ καὶ περὶ τὰ πένθη τοὐναντίον παρασκευάζομεν. Ὁμοιοπαθεῖς γὰρ τοῦ κεκμηκότος, κολοβοῦμεν ἡμᾶς αὐτοὺς τῇ τε κουρᾷ τῶν τριχῶν, καὶ τῇ τῶν στεφάνων ἀφαιρέσει *(Ideoque in luctu, adverſo modô procedimus. Sortem enim imitantes ejus qui defecit, mutilamus nos ipſos tonſurâ crinium, & coronarum ablatione).* Tangit & Senec. lib. v de Benef. c. vi. *Si* (Socrates) *Regem in luce media errantem ad rerum naturam admiſiſſet, uſquè eò ignarum, ut quo die ſolis defectio fuit, regiam clauderet, & filium, quòd in luctu ac rebus adverſis moris fuit, tonderet.* Kirchmannus. Nam calvities erat certiſſimum miſeriarum ac calamitatum indicium. Videndus hîc Had. Iunius lib. de Coma c. xi. *S. A. Gabbema.*

1. *Salamandra*] animal lacerti figura, cujus ſanie illiti crines ſtatim defluunt. *Gloſſ. Petr.* Sammonicus.

Seu ſalamandra potens, nulliſque obnoxia flammis
Eximium capitis tactu dejecit honorem.

Wouweren. *Salamandra* oleô condita crines exſtirpat. Dioſcor. l. ii, c. liv. *Ga. Barthius.*

2. *Cui Deo crinem voviſti*] Capillum diis conſecrabant aut fluminibus. Pollux: ἔτρεφον δέ τινες κόμην ποταμοῖς ἢ Θεοῖς *(Alebant verò quidam comam fluviis aut diis).* Diis *Herculi* & *Apollini*. *Herculi* vulgus Athenienſium; *Apollini* ſortis majoris. Plut. Theſ. Quod *fluminibus*, ſcholiaſtes Pindari: τὰς μὲν γὰρ πρώτας κόμας τοῖς ποταμοῖς ἀποκείρουσι, σύμβολον τοῦ ἐξ ὕδατος εἶναι πάντων τὴν αὔξησιν *(Primam comam fluminibus detondent, ceu ſymbolum ex aquis omnium eſſe exercitium, ſeu omnia vegetari).* Vovebant autem ſacrum crinem prima conſtitutione infantis ſuper terram, aut cùm nomina imponebantur. Lucian. de Dea Syria: τοῖσι δὲ νέοισι, πλοκάμους ἱροὺς ἐκ γενετῆς ἀπιᾶσι *(Pueris cincinnos ſacros ab ortu demitunt).* Omnino videndus Tertull. de Anima, c. xl. Quin in nuptialibus ſacris comarum primitias *Iunoni*, & *Dianæ* obtulerunt virgines. Pollux l. iii. Sed & juvenes quoque. Lucian. De Dea Syria. *Wouweren.* Statius:

Accipe laudatos juvenum Phœbeje crines,
Quos tibi Cæſareus donat puer, accipe lætus.

Fr. Pithœus.

nb.

3. *Pharmace*] Φαρμακὸς, inquit, Suidas, μυρεψὸς· καὶ ὁ σκευάζων δηλητήρια φάρμακα *(Pharmacus, unguentarius. & ille qui venenata medicamenta componit).* Aptè ergo *Pharmacus* ille, qui eximius technarum ac fraudum artifex habebatur. Sive aliter: Φαρμακὸς, rurſus, ait Suidas, ὁ ἐπὶ καθαρμῷ τινι πόλεως ἀναιρούμενος, ὃν λέγουσι κάθαρμα. *Pharmacus, qui propter aliquam urbis luſtrationem interficitur, quem vocant* κάθαρμα, id eſt, *piaculum.* Multis Tzetzes Chil. v Hiſt. xxiii. Itaque ipſum vocavit *Pharmacum*, ut indicaret in animo habere, ejus capite velle navem luſtrare. Prædixerat enim ipſe Lycas: *Adtrahite ocyùs nocentes in medium, ut ſciam quorum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

æqualis cum fronte calvities, ut nihil nec facere deceret, nec dicere. Vt vero ſpongia uda facies plorantis deterſa eſt, & liquefactum per totum os atramentum, omnia ſcilicet lineamenta [1] fuliginea nube confudit, in odium ſe ira convertit. Negat Eumolpus paſſurum ſe, ut quiſquam ingenuos [2] contra fas legemque contaminet, interpellatque ſævientium minas, non ſolum voce, ſed & manibus. Aderat interpellanti mercenarius comes, & unus, alterque infirmiſſimus vector, ſolatia magis litis, quam virium auxilia. Nec quicquam pro me deprecabar, ſed intentans in oculos Tryphænæ manus, uſurum me viribus meis clara liberaque voce clamavi, nî abſtineret à Gitone injuriam mulier damnata, & in toto navigio ſola verberanda. Accenditur audacia mea iratior Lycas, indignaturque, quod ego relicta mea cauſſa tantum pro alio clamo. Nec minus Tryphæna contumelia ſævit accenſa, totiuſque navigii [3] turbam diducit in partes. Hinc mercenarius tonſor ferramenta ſua nobis, & ipſe armatus, diſtribuit: illinc Tryphænæ familia [4] nudas expedit manus. Ac ne ancillarum quidem clamor aciem deſtituit, [5] uno tantum gubernatore relicturum ſe navis miniſterium denunciante, ſi non deſinat rabies libidine perdi-

rum capitibûs debeat navigium luſtrari. Gabbema. *Pharmace*, i. ſacrilege, ſceleſte, piacularis, ſacer. Vtitur ea voce in *βατράχοις* (*Ranis*) Ariſtoph. p. 159. *Douſa MS.*

1. *fuliginea nube*] Atro colore. *Gloſſ. Petron.*

2. *contra fas legemque*] *Fas* ad religionem ſpectat, *legem* ad jus humanum. *Ex Erhardo:* qui optaret legi *contra fas, juſque.*

3. *turbam diducit in partes*] factiones adverſas. Lucanus lib. 7.

Prima velim caput hoc funeſti lancea belli,
Si ſine momento rerum, partiſque ruina
Caſurum eſt, feriat. ---

Barthius ad Claudian. n. 1896. *Ge. Erhardus.*

4. *nudas expedit manus*] Erhardus: *nudas*, h. e. inermes, *mit bloſſen truckenen fäuſten.*

5. *uno tantum gubernatore*] Ergo alius *patronus* navis, alius *gubernator*. *Patronus* eſt dominus, qualis Lycas: *gubernator* ſummus nautarum, à patrono navi præfectus, qui & *magiſter*. Vtráque vox Petronio frequens. Sic alius eſt *exercitor*, qui eſt dominus navis; alius *magiſter*, qui ab exercitatore præpoſitus eſt navi. § 2 Inſt. Quod cum eo qui in al. pot. l. 1, & l. 4 D. de Exercit. act. Reuſnerus ad Brachylog. lib. 4, c. 25, § 5. *Erhardus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

perditorum conlecta. Nihilominus tamen perſeverat dimicantium furor; illis pro ultione, nobis pro vita pugnantibus. Multi ergo utrinque ſemimortui labuntur, plures cruenti vulneribus referunt veluti ex prœlio pedem: nec tamen cujuſquam ira laxatur. Tunc fortiſſimus Giton ad virilia ſua admovit [1] novaculam infeſtam, minatus [2] ſe abſciſſurum tot miſeriarum cauſſam: Inhibuitque Tryphæna tam grande facinus, non diſſimulata miſſione. Sæpius ego cultrum tonſorium ſuper jugulum meum poſui, non magis me occiſurus, quam Giton, quod mirabatur, facturus. Audacius ille tamen tragœdiam implebat, quia, ſciebat, ſe illam habere novaculam, qua jam ſibi cervicem præciderat. Stante ergo utraque acie, [3] quum adpareret, futurum non ſtlatarium bellum, ægre

1. *novaculam infeſtam*] Sic cenſet Anonym. MS. ad editionem Douſæ. amplexáque edit. Frellon. & Gabbema. Tornæſius verò, & Douſa legerunt, *n. inſertam* (al. *infectam*). ubi Anonym. noſter MS. quamquam ſic mutato charactere, ut jurares alium; ſed is ipſe eſt; habeo certiſſima τεκμήρια (ſigna, argumenta): Hanc novaculam *rudem* vocavit ſuprà. Quantò ergo rectiùs hîc eſt, *infectam? Infectam*, i. imperfectam, rudem: eſtque ea ipſa, qua ante cervicem ſibi nequam præciderat. ut jam ſequetur.

2. *ſe abſciſſurum tot miſeriarum cauſam*] Latet hîc aliquid ſpurci, & ad *caudam* alluditur. Scribendum autem eſt, *abſciſurum*, quod ἐνεργικώτερον (*ſignificantius*), quàm illud alterum. Balbus Catholicô; *Cædo componitur cum am, quod eſt circum, & dicitur ancido,* m *mutato in* n, *id eſt, circumcirca cædere: & cum abs, & dicitur abſcido: it. cum ad, & dicitur accido, i. e. juxtà vel valde cædo.* D. Viglius lib. 1 contra Eutych. *Aut quibuſcumque aliis membrorum abſciſionibûs multaretur.* Ibidem; *Cùm hominis manus abſciditur.* ita utrimque legit Goldaſti MS. Rectè itaque Calepinus illud Ioann. 18 *Abſcidit auriculam ejus dextram*, ad præſens *abſcido*, non *abſcindo* fecit, quum retulit: Calepinus ille verus & vetus, non qui hodie ſub ejus veſte circumfertur. *Ge. Erhardus.*

3. *quum adpareret futurum non ſtlatarium bellum*] *ſtlatarium* Tornæſii eſt, quem & Frellon. atque Lotich. ſecuti. *tralatitium*, edit. Pith. Wouw. & R. Herm. Tragur. verò codex ſic habet: *cum a. futurum bellum.* Richardus: Ego quidem *tralatitium* non reprehendo. Sed tamen V.C. lectio, *ſtlatarium*, ipſa vocis novitate ſe mihi commendat, *bellumque ſtlatarium*, lentum dici videri poteſt, à *ſtlata* genere navigii, cui latitudo nomen dedit, auctore Feſto. Ita enim à lembo ſive ſtlembo, equum gravem & tardum, pedibûs *ſtlembum* Lucilius vocavit. Nec diſſimile illud in Plauti Pœnulo:

Tardiores quàm corbitæ ſunt in tranquillo mari.

ac paullò pòſt:

Obſecro hercle, operam celocem hanc mihi, ne corbitam date.

Imò *ſtlatarium bellum* & *tralaticium*

ægre expugnavit gubernator, [1] ut caduceatoris more Tryphæna inducias faceret. [2] Data ergo, acceptaque, patrio more, fide, [3] protendit ramum oleæ à Tutela navigii raptum, atque in conloquium venire auſa:

† Quis furor, [4] exclamat, pacem convertit in arma?
Quid noſtræ meruere manus? [5] non Trojus hoſtis

† *Tryphæna.*

Hac

idem ferè eſt, ludicrum videlicet certamen, ut vis quædam feſtucaria. Nam in vetere gloſſario, *ſtlatarius*, exponitur, Ἐργόμωκος (*opus ludicrum referens*). Coinciditque ſic *ſtlatarium*, cum tralatitium ludicrum hîc ſignificante etiam Gl. Petroniano, forſan ex hoc rivo. Verùm iſto ſenſu vix apud noſtrum occurrit, ac hîc non neceſſariò torquetur. *Tralatitiam propinationem*, paulò inferiùs, pro officio ſimulato, ac ficta humanitate non ineptè forſan exponitur; propius verò eſſet, ſi intelligeremus morem inter omnes receptum, nulli ferè ætati, ac ne infimis quidem incognitum. Etenim *tralat.* apertiſſimè habemus pro communi, vulgato, infrà, *tralatitia humanitate*, i. communi jure humanitatis, more non tam aſſumpto, quàm retento, ac nobiſcum quaſi nato: ſermo enim de funerandis. Sic mox, non *tralatitia deformitate*, i. non vulgari. Heic *tralat. bellum* ſufficeret exponere, haud ſegne, haud lentum, remiſſum, languidum, idque magis congrueret origini, quaſi quod *aliunde*, aut alii (agendum) *transfertur*; vel abſolutè *transfertur*, de loco in locum tranſportatur, aut circumportatur.

1. *ut caduceatoris more Tryphæna inducias faceret*] Id enim munus quondam caduceatoris erat. Curt. lib. IV, c. VII. *Alexander quum & claſſem procul haberet, & longam obſidionem magno ſibi ad cætera impedimento videret fore, caduceatores, qui ad pacem eos compellerent, miſit.* Gabbema. *Caduceator*, legatus, qui pacem petit. *Gloſſ. Petr.*

2. *Data ergo acceptaque, patrio more, fide*] Sic factum cum fœdera icere contingebat. Id etiam inter Romulum & Tatium interceſſiſſe ex Ennio conſtat. I Annal. quum inquit.

Accipe, Daque fidem; fiduſque ferei bene firmum.

Cic. lib. V in Verrem res illas videtur referre, quæ viciſſim accipiebantur, & quibus fœderum fuit fides obſtricta: *Vbi Fides? ubi execrationes? ubi dextra? complexuſque?* Oſcula etiam nonnunquam adhibita fuere. Mactabant interdum victimas, ſacráque faciebant. *Gabbema.* Erhardus: *patrio more.* Formabam *pacis amore*; ſed inutili conjectura. *Patrium morem* ſimpliciter hîc capio, pro bono & priſco, & majoribus uſurpato. Putean. epiſt. ad Goldaſt.

3. *protendit ramum oleæ*] Plin. lib. XV, c. XXX. *Laurus paciſera, ut, quam prætendi etiam inter armatos hoſtes, quietis ſit indicium.* Bene autem qui *ex oleæ ramo*, quem in manu aut capite haberet inſertum compactum, Palladem augurantur navigii hujus fuiſſe tutelam. *Gabbema. protendit ramum oleæ.* Sunt hujus moris apud Virgilium alioſque auctores multa veſtigia. Quamobrem etiam *pacales oleæ* dicuntur, & oleagina coronâ uti non ſolebant, qui in prælio fuerant. *Fr. Danielis. Ramum oleæ protendere*, habitus ſupplicum, & pacem petentium. *Gloſſ. Petron.*

4. *Quis furor, exclamat*] Expoſtulatio. Scalig. in Catalect. *Ge. Erhardus.*

5. *non Trojus hoſtis*] Tornæſ. vet. cod. Brit. *n. T. heros*, hoc modo &c. Tra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Hac in claſſe vehit [1] *decepti pignus Atridæ ;*
[2] *Nec Medea furens fraterno ſanguine pugnat.*
[3] *Sed contemptus amor vires habet, & mihi fata*
Hos inter fluctus quis raptis evocat armis ?
Cui non eſt mors una ſatis ? ne vincite pontum,
Gurgitibuſque feris altos immittite fluctus.

† Hæc ut turbato clamore mulier effudit, hæſit paulliſper acies revocatæque ad pacem manus intermiſere bellum : Vtitur pœnitentiæ occaſione dux Eumolpus, & caſtigato ante vehementiſſime [4] Lyca, tabulas fœderis ſignat, queis hæc formula erat : [5] Ex tui animi ſententia, ut tu, Tryphæna, neque injuriam tibi factam à Gitone querêris, neque ſi quid ante hunc diem factum eſt, objicies, vindicabiſve, aut ullo alio genere perſequendum curabis : & ut nihil imperabis puero repugnanti, non amplexum, non oſculum, non coitum Venere conſtrictum,

† *Encolpius.*

c. Tragur. *heros.* Erhardus: *n.T.hoſtis.* i. e. Paris.

1. *decepti pignus Atridæ*] Helenam Agamemnonis filiam, Menelai conjugem. *Ge.Erhardus.*

2. *Nec Medea furens fraterno ſanguine pugnat*] *Abſyrtum* intelligit, quem ſoror Medea necavit, & articulatim diſcerpſit, ea gratiâ ut dum *ſparſum pontô corpus* pater conligere ſtudet, *ipſa interim effugeret*, cum ſuo Iaſone. *At Iupiter*, inquit Apollodorus lib. 1, *ob Abſyrti cædem iratus, ingente immiſſa tempeſtate Argonautis errores injicit* I.A. Gonſalius.

3. *Sed contemptus amor vires habet*] Ex perſona Triphænæ ſecund. Maronianum illud :

--- *Spretæque injuria formæ.*

Quò pertinet & illud : *Ergo me deriſit ?* &c. *Douſa P.*

4. *Lyca tabulas fœderis ſignat*] Sic & Frellon. Cæteri, *Lica.* Tornæſ. *Licha.* Tragur. c. *Liebha.* in m. *licha.* Gonſalius: *tabulas f. ſignat.* Adludit ad morem illum ſua ætate repertum ; de quo ita Seneca Petronio coævus lib. III de Benef. c. XV. *Vtinam nec pacta, conventáque impreſſis ſignis cuſtodirentur: fides potiùs illa ſervaret, & æquum olens animus.* Rectè uterque, quum hocce in Nerone retulerit Sueton. c. XVII. *Adverſus falſarios tunc primùm repertum, ne tabulæ niſi pertuſæ, ac ter lino per foramina trajectô, obſignarentur.* Pleniùs illum obſignandi ritum édocet Iul. Paulus, Sentent. *lib. V tit. XXV ad L. Cornel. de teſt.*

5. *Ex tui animi ſententia*] *Ex animi ſui ſententia*, pro ut ſe res haberet, jurare profitebantur. Quod Cicero comprobat in Academ. *Quam rationem etiam majorum diligentia comprobat, qui primùm, jurare ex animi ſui ſententia, quemque voluerunt. Deinde ita teneri*, ſi ſciens falleret. Idem l. III Offic. Animadvertit hoc pridem Cujacius lib. I Obſerv. cap. XXI. adde & Quintil. lib. VIII, cap. V; lib. VI, c. III de Riſu. Cenſores etiam agentes ſollemne jusjurandum de uxoribus, ita interrogaſſe accepimus, *Ex animi*

tui

ſtrictum, niſi pro quaque re præſentes numeraveris [1] denarios centum. Item Lyca, ex tui animi ſententia, ut tu Encolpion nec verbo contumelioſo inſequêris, nec vultu, neque quæres, ubi nocte dormiat; aut ſi quæſieris, pro ſingulis injurijs numerabis præſentes denarios ducentos. In hæc verba fœderibus compoſitis arma deponimus: & ne reſidua in animis etiam poſt jusjurandum ira remaneret, [2] præterita aboleri oſculis placet. Exhortantibus univerſis [3] odia detumeſcunt; [4] epulæque ad certamen prolatæ [5] conciliant hilaritate convivium. [6] Exſonat ergo cantibus totum navigium, & quia repentina

tui ſententia tu uxorem habes? A. Gellius lib. IV, c. ult. *Barnab. Briſſonius.*

1. *denarios c.*] fac. 4 aureos; ſeu 10 Philippicos.

2. *præterita aboleri oſculis placet*] Petrus Ravennas ſerm. 93. *Oſcula ſunt reconciliationis indicia.* Petron. ſuprà: *Ecce etiam oſculô iram finio.* Et iterum: *Exoſculatus pectus ſapientiâ plenum, injeci cervicibus manus,* &c. Plaut. Pœnul. *Non ſum irata.* AG. *Da ergo, ut credam, ſuavium.* Sidon. lib.4 Ep.23. *Cùm paternis pedibus affuſus, ex illo ore læſo, ore terribili convitium expectant, oſculum exceperit.* Artemidorus lib. 2 cap. 2 de Somn. Savaro ad Sidonium lib. 4, c. 23. *Ge. Erhardus.*

3. *odia detumeſcunt*] Plaut. Caſin. *Nunc in fermento tota eſt, ita turget mihi.* Gruter. Suſpic. lib. 8, c. 8. Barth. ad Claudian. num. 611, & n. 1761. *Tumidus*, pro irato. Et odia dum gliſcunt, dicuntur *intumeſcere:* cùm ſedantur, *detumeſcere.* Erhardus.

4. *epulæque ad certamen prolatæ*] *ad* pro poſt Turſellinus de Particul. ling. Lat. An *ad certamen* eſt, cùm certaturi vel præliaturi eramus? quia pugnaturi cibum capiebant ad reficiendas corporis vires. Suprà: *Ne infirmitas militiam perderet, largioribus cibis excito vires.* Id. Erhard. *Ad* pro *poſt* Ciceroni ad Attic. 12 uſurpatum: *Neſcio quid interſit, utrùm illic nunc veniam, an ad decem annos.* Sed enim an non potiùs *ad* ſimilitudinem hîc ſignificat, ut in illo Plauti Mercat. *Ad iſtam faciem vinum quæro:* vel ſumitur pro *uſque ad:* ut dapſiles epulæ & conferentium ſtudium ad concertationem uſque, novique in modum prælii ſignificetur?

5. *conciliant hilaritate convivium*] Tornæſ. *c. h. concilium* (al. *convivium*). Wouwer. cæteri, *c. h. concilium.* Erhardus: Leg. *convivium.* Iungermannus: *Concilium*, pro turba, conventu, cœtu. Valer. Max. l. 5, c. 1, exempl. 5 de L. Paulo, qui Perſen Regem, *introductum in tabernaculum, lateri ſuo proximum in concilio ſedere juſſit, neç honore menſæ indignum judicavit.* Ierem. 6, v. 11. *Effunde* (ſc. bilem Dei) *ſuper parvulum foris, & ſuper concilium juvenum ſimul.* Petronius infrà de Socrate: *Nec ullius turbæ frequentioris concilio oculos ſuos crediderat.*

6. *Exſonat ergo cantibus*] Sic & Frellon. ac Lotich. *E. cantibus*, Wouwer. R.Herm. Tornæſius: *Exonerat cantus*, v. c. Brit. *exſonat ergo cantibus* lege *perſonat cantus.* Erhardus: *Exſonat cantibus.* V. C. *exonerat cantus.* Leg. *exſonat cantu.* Sic ſuprà, *omnia nimio riſu exſonuerant.* Gruter. Suſpic. lib. 6, c. 15. nimis otioſé. Sic Ethardus. Sed, *exſonat* habet etiam c. Tragur.

1. *alius*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

tina tranquillitas intermiſerat curſum, [1] alius exſultantes quærebat fuſcina piſces: alius hamis blandientibus convellebat prædam repugnantem. Ecce etiam per antemnam [2] pelagiæ conſederant volucres, quas tectis harundinibus peritus artifex tetigit. [3] Illæ viſcatis illigatæ viminibus deferebantur ad manus. [4] Tollebat plumas aura volitantes, pinnaſque per maria inanis ſpuma torquebat. Iam Lycas redire mecum in gratiam cœperat; jam Tryphæna Gitona [5] extrema parte potionis ſpargebat, quum

1. *alius exſultantes quærebat fuſcina piſces*] Sanè in plurimis quæ tamen non eſt neceſſum ſemper tangere, Tragur. codex cum exemplaribus convenit quæ ſecutus Io. Tornæſius, quorum 6 in præfatione numerat. Vt paulò antè Tornæſius legebat: *niſi pro qua* (al. *hac*) *re*, jam *alius exultantes* (al. *exultans*) *quærebat*. Sic & Fragment. Tragur. *pro qua re. alius exultans.* Wouwer. it. cæteri, *exultans.* Frellon *exultantes.* Douſa MS. *exultantes* habet c. M. & rectè. propriè enim de piſcibus dictum quum ſubſiliunt. Gonſalius: Quatuor piſcationis inſigniora genera tradiderunt ſcriptores priſci. Sicea Ælianus memorat, l. XII de Nat. Anim. c. XLIII. Δικτύια, κόντωσις, καὶ κωρτία, καὶ ἀγκιςρεία πρόσετι. *Fit enim vel retî, vel conto, vel naſſa, vel hamo.* Habuit ab illo Oppianus, Ἁλιευτ. *(de Piſcat.)* IV. Qui verò Æliano *contus*, τριόδους *tridens* Oppiano eſt, Polluci τρίαινα, & hîc Petronio *fuſcina*.

2. *pelagiæ conſederant volucres*] Marinæ aves. Sic, *pelagiæ purpuræ*. Apud Plinium, quòd purpura ex marinis conchis conficeretur olim. Sup. *pelagiæ phaleræ*. Aliter Plinius aves illas, *aquaticas volucres*, vocat extremo lib. XVIII. Earum autem multiplex genus eſt Ariſtotel. lib. VIII de hiſtor. Anim. cap. III. Sextuplex Oppiano lib. I Ἁλιευτ. Nempe, *lari*, *halcyones*, *aquilæ marinæ*, *lolligines*, *accipitres*, *hirundineſque marinæ*. Aſt Æliano lib. IX, c. LII, triplex tantùm, quæ eædem cum tribus Oppiani ultimis. *I. A. Gonſalius.*

3. *Illæ viſcatis illigatæ viminibus deferebantur ad manus*] Mart. l. IX Ep. LIV.

Aut creſcente levis traheretur arundine præda,
Pinguis & implicitas virga teneret aves.

In eo aucupii genere, quod calamîs peragebatur, arundo ad arundinem ſic adtexi conjungique conſueverat, ut tacitè ac ſenſim creſceret, donec alitis ejus, quæ captabatur alas viſcô tangeret. Hinc arundo creſcens adpellatur. Martial. lib. XIV Ep. CCXVI: Silius lib. VII, v. DCLXXVIII. adludit eò Plautus Bacchid. I, I, XVII. *S. A. Gabbema.*

4. *Tollebat plumas aura volitantes, pinnaſque per maria inanis ſpuma torquebat*] c. Tragur. *T. p. a. v. pennaſque p. m. inani ſ. t.* Gloſſar. Petronianum: *Pinna*, conchæ genus, aliàs nacra. Sed errat Gl. Naſcitur *pinna* in limoſis, nec unquam ſine comite eſt qui pinnothetes, vel pinnophylax. Plinius, Cicero. *pinnæ* verò hîc ſunt duriores volucrum pennæ. Gabbema: Expreſſum hoc locô tempeſtatis prænuntium. Plinius extremô lib. XVIII, ſigna tempeſtatem præſagientia referens, addit: *Lanugo populi, aut ſpinæ volitans, aquiſque pluma innatans.*

5. *extrema parte potionis ſpargebat*] Forſi-

quum Eumolpus & ipſe vino ſolutus [1] dicta voluit in calvos [2] ſtigmoſoſque jaculari: donec conſumta frigidiſſima urbanitate, rediit ad carmina ſua; cœpitque capillorum [3] elegidarion dicere. epigramma in capillos amiſſos.

† *Quod ſummum formæ* [4] *decus eſt,* [5] *cecidere capilli:*
Vernanteſque comas triſtis abegit hiems.
Nunc umbra nudata ſua jam tempora mœrent:
[6] *Areaque attritis ridet aduſta pilis.*
fortuna *O fallax natura Deum! quæ prima dediſti*
Ætati noſtræ gaudia, prima rapis.

† *Eumolpus.*

[1] *Infe-*

Forſitan hic Cattabi luſum Arbiter innuere diſcupiit, de quo Athenæus initiô lib. xv. Sive jocum illum pervetuſtum Romanis conviviis frequenter uſurpatum, ſpargendi nimirum circumſtantes poculo reſiduô. Illud tamen præ omnibus adriſit nobis magìs, ſcilicet Gitoni feminam porrexiſſe prægustatum poculum, quod indicium amoris haud fallax. Apud Curium Fortunatianum quærunt amantes: *Meretrix ex tribus amantibus, alium oſculata eſt, alii* reſiduum poculum *dedit, alium coronavit: contendunt quem magis diligat.* Illud Græcis προπίνειν dicebatur, & Romanis exin *propinare.* Hinc *propinatio:* Cur ea amatoribus magno ſit in pretio cauſam edit Lucianus, Dialogô Iunonis & Iovis. *Ioſ. Ant. Gonſalius.*

1. *dicta jaculari*] Ilocaliter perſtringere. *Gloſſ. Petron.*

2. *ſtigmoſos*] Famoſos, nocentes queîs ſtigmatum notæ inuſtæ. *Idem.*

3. *elegidarion*] Idem quod elegidion, hoc eſt, minuta elegia, ac non magni momenti opuſculum. Elegîs conſtat Eumolpi hocce, & Hendecaſyllabîs. Vtroſque ſanè aptè vocavit *elegidion* ſive *elegidarion.* Etiam Plinius lib. iv Ep. xiv, quoſdam Hendecaſyllabos *elegidia* adpellavit. *Gonſalius.*

4. *Quod ſummum formæ decus*] Alii *quod ſolum,* ſed perperam. *Douſa.* Ambroſ. Hexaëm. lib. 6. *Comam,* inquit, *reverendam eſſe in ſenibus, venerandam in ſacerdotibus, terribilem in bellatoribus, decoram in adoleſcentibus, comptam in mulieribus, dulcem in pueris. Tolle arboris comam, arbor ingrata eſt: tolle humani capitis capillum, tota pulchritudo flacceſcit.* Ph. Camerar. Horar. ſubciſiv. cent. 3, c. 96. *Ge. Erhardus.*

5. *cecidere capilli*] Tota hac periocha calvos vocat, qui tantùm raſi, & promiſcuè poëtæ *raſô,* pro calvo, & viciſſim utuntur, etiam Petronius de Trimalchione. Yvo Villiomarus Anim. in Rob. Titium lib. 3, cap. 17. *Erhardus.*

6. *Areaque attritis ridet aduſta pilis*] Leg. *A. a. nidet a. p.* Anonym. MS. Atque ita Palmerius. Virgilius: *ære renidenti.* Douſa MS. Martial. lib. 5 Epigr. 49, ad Labienum:

Nudum eſt in medio caput, nec ullus
In longa pilus area notatur.

Vt areæ domorum graminibûs, ita calvi carent capillis. Raderus ad Martial. lib. 5 Epigr. 48. Leg. *nidet ad. p.* Lævia enim & glabra quæ ſunt, nident (*nitent, ſplendent*) Palmer. in Spicileg. *Ridere* eſt nitere, vel lætum hilaremque eſſe, ut apud Horat. *Ridet argentô domus.* Quod de raſis ſive στιλπνοῖς (*nitidis, ſplendidis*) uſurpat Petronius. Robert. Titius Locor. controverſ. l. 3, c. 17. *Ridere* non eſt nitere, ſed potiùs Græcorum σεσηρέναι.

quo

[1] *Inſelix, modo crinibus nitebas,*
[2] *Phœbo pulchrior, & ſorore Phœbi:*
At nunc lævior ære, vel rotundo
Horti tubere, quod creavit unda,
Ridentes fugis, & times puellas.
[3] *Vt mortem citius venire credas,*
Scito jam capitis periſſe partem.

† Plura volebat proferre, credo & ineptiora præteritis, quum ancilla Tryphænæ Gitona in partem navis inferiorem ducit, [4] corymbioque dominæ pueri adornat caput. Imo [5] ſupercilia etiam profert [6] de pyxide, ſciteque

‡ *Encolpius.*

quo verbo utuntur pro *denudatione.* & tamen *σεσηρέναι* propriè eſt *rictum diducere.* Villiomarus Animadverſ. in Rob. Titium l. 3, c. 17. Defendit ſe Titius l. 3, c. 17. ſed Villiomari expoſitio (*ridere pro σεσηρέναι, ſic denudatum eſſe, ut quaſi rictum calvities diducat*) magìs eſt; niſi fortè ex v. c. leg. *aret aduſta*, i. arefacta & glabrata, q. d. *ξηρὰ ξηραίνεται ξηρανθεῖσα* (*arida aret arefacta*). hinc & *ξηρασία* defluvium capillorum, ſpecies nimirum alopeciæ; licèt aliter de *ξηρασίᾳ* auctor Definit. medicinal. *Ge. Erhard.*

1. *Inſelix modo* &c.] Diſcernit hoſce phalæcios, à prioribus intervallô Tornæſ. & c. Tragur.

2. *Phœbo pulchrior & ſorore Phœbi*] Concinna conlatio cum inſigniter crinitis, hoc eſt, Cynthia, & Apolline. Iſte ideo *Intonſus* vocatur, *Auricomus, Comatus, Pulcricomus, Camoſus, Criniger, Crinitus, Ignicomus*: Græcis, Ἀκερσεκόμης, Εὐχαίτης, Χρυσοκόμης, Χρυσοχαίτης, Χαιτήεις, Ἁβροχαίτης. Illa ἀκτινοβόλος *radians*, hoc eſt, capillos effundens, ſpargenſve; εὐπλόκομος, *pulcros cincinnos habens.* S.A. Gabbema.

3. *Vt mortem citius* &c.] Verticem eorum qui in vicinia mortis, credebant veteres radi à Proſerpina: eò adluſit Petronius. Virgil. Æneid. IV, difficilis ait obitus Didonis, quia:

Nondum illi flavum Proſerpina vertice crinem,
Abſtulerat, Stygioque caput damnaverat Orcô.
Ergo Iris croceis per cœlum roſcida pennis
Devolat; & ſupra caput adſtitit, hunc ego Diti:
Sacrum juſſa fero, teque iſto corpore ſolvo:
Sic ait, & dextrâ crinem ſecat. -- --

Servius: *Traxit hoc de Alceſte Euripidis, qui inducit Mercurium comam ſecantem, quia fatô peribat mariti.* Cui Macrobius lib. V, c. XIX ſuffragatur. *Io. à Wouweren.*

4. *corymbioque dominæ pueri adornat c.*] *Corymbus* ſic redimiculum muliebrum comarum, *ut crobylus* virorum; *ſcorpius* puerorum intelligitur: à Grammaticis Græcis implicatio comarum in acutum deſinens explicatur. -- *Crines nodantur in aurum.* cùm Maro canit Æneid. 4, Servius. *crobylon* interpretatur. Sed hîc *comæ* ſunt *adpoſititiæ*, quales flavas plerumque mulieres mentito decore formam quærentes, præſertim in Aulis, ſibi adjiciunt. Nam cui circumponitur *corymbion*, is raſus novaculâ fuerat. Turneb. Adverſ. l. 4, c. 19.

5. *ſupercilia etiam profert*] *Callioblephara*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

que [1] jacturæ lineamenta ſequuta, totam illi formam ſuam reddidit. Agnovit Tryphæna, verum Gitona: [2] lacrumiſque turbata tunc primum bona fide puero baſium dedit. Ego, etiamſi repoſitum in priſtinum decorem puerum gaudebam, abſcondebam tamen frequentius vultum, intellegebamque me [3] non tralatitia deformitate eſſe inſignitum, quem alloquio dignum nec Lycas quidem crederet. Sed huic triſtitiæ eadem illa ſuccurrit ancilla, ſevocatumque me non minus decoro [4] exornavit capillamento: imo commendatior vultus enituit, [5] quia flavicomum

phara deſignat, quibûs ſupercilia ad ornatum denigrant mulieres interpoles. Quod genus tetigit etiam Iuvenal. Sat. VI; nec non Mart. lib. IX Ep. XXXIIX. *Douſa P.* Hocce Tertull. de cult. Femin. c. V, *oculos fuligine conlinere* vocavit: Arnobius lib. II, *fuligine oculos obumbrare:* & Cyprianus Serm. V de Lapſis, *nigro pulvere lineamenta oculorum pingere.* Præcipuè iſthæc fucatio meretricibus crebra: nam *defluere*, ait Plin. *palpebras haud immeritò, venere abundantibus, tradunt.* Conſtabat illa exuſtis roſarum foliîs, nucleîs palmarum, ampelitide, & aliîs. Ejus in locum *favilla* interdum ſuccedere ſolebat, &, ſi flavedo captabatur, *crocus.* S. A. Gabbema.

6. *de pyxide*] *Pyxis* eſt in mundo muliebri. *Gloſſ. Petron.* continebatur inſtrumentô ornatricum & coſmetarum. Mart. lib. IX Ep. XXXII.

Cùm ſis ipſa domi, mediâque ornere Suburra,
Fiant abſentes & tibi Galla comæ,
Nec dentes aliter quàm ſerica nocte reponas,
Et lateas centum condita pyxidibûs.
Ne tecum facies tua dormiat, innuis illo,
Quod tibi prolatum eſt, manè ſupercilio.

En integram officinam ornatoriam, geminam planè illi Petronianæ *comas, pyxidem, ſupercilia.* Ab eadem ratione Venus apud Apul. lib. VI *Mil. ſume iſtam pyxidem:* &c. *Laur. Pignorius.*

1. *jacturæ lineamenta*] Tragur. c. in m. *naturæ l.*

2. *lacrumiſque turbata*] Lacrymæ etiam præ lætitia proveniunt. Apul. lib. I. *Nam ut lacrumæ ſæpicule de gaudio proveniunt.* Quintilianus lib. XI, c. III. *Quin etiam lacrumas iis natura mentis indices dedit, quæ aut erumpunt dolore, aut lætitiâ manant.* Apul. lib. V. *Et illæ ſedatæ lacrymæ poſtliminio redeunt, prolectante gaudio.* Et lib. VIII. *Et quas in primo mœrore lacrymas non habebat, jam ſcilicet creſcente gaudio reddere.* Gabbema.

3. *non tralatitia deformitate*] Id eſt, non vulgari, ac obvia, ſed rara; ſeu non mediocri aut exigua, verùm inuſitata, ingente, ac in omnium oculos incurrente.

4. *exornavit capillamento*] *Capillamentum*, Gloſſ. τείχωμα, dicitur prolixior, longior, ſimiliſque prope femineæ coma. Petronius addititiam eſſe in viris comam oſtendit, ut corymbion in feminis. *Capillamenta* ferarum ſcribit Plinius innaſci quibuſdam hominum. Idem auctor eſt tubera nullis fibrîs nixa, aut ſaltem capillamentîs gigni. Et lib. ult. inter vitia gemmarum numerat capillamentum quod rimæ ſimile ſit. *Ian. Laurenberg.*

5. *quia flavicomum corymbion erat*] Sic

comum corymbion erat. Cæterum Eumolpus, & [1] periclitantium advocatus, & præſentis concordiæ [2] auctor, [3] ne ſileret ſine fabulis hilaritas, multa [4] in muliebrem levitatem cœpit jactare. Quam facile adamarent. Quam cito etiam [5] philorum obliviſcerentur. Nullamque

Sic & Frellon. cum Lotich. Cæteri, *q. flaucorum* (Tornæſ. al. *flavum) c. e.* Gabbema; Capitol. in Vero: *dicitur* (Verus) *tantam habuiſſe curam capillorum flavorum, ut & auri ramenta inſpergeret, quò magìs coma illuminata flaveſceret.* Quod de Commodo Lamprid. quoque teſtatur. Propriè utebantur meretrices flavo, matronæ verò nigro crine. Et Servius ait, *Matronis nunquam flava coma dabatur ſed nigra. Didoni ergo* [Maro] *dat, ut turpi.* Tertull. dè cult. Fem. cap. VI. Fortè legendum hîc *Cauchorum* indicat Douſa P. & ita hunc locum corrigendum arbitratur Schedius, nam *Cauchis*, Germaniæ populis adteſtante Tacit. de Morib. Germ. & omnibus Germanis ſollemne erat crinem alere *flavum.* eleganter Ovid. lib. I Amor. El. XIV. Illuſtriſſimus Salmaſius legit, *quia flavum corymbion erat.* vulgò eſt *flaucorum corymbion. Corum* enim repetitum ex initio ſequentis vocabuli: prius enim ſcriptum erat, *corumbion. Corymbion* igitur tubulus & meta crinium, ſic vocatum, à corymbi vel racemi ſimilitudine, quem alio nomine *botronatum* dixere. *Botrum* & *botronem* Latini racemum nominavere, ex Græca voce βότρυς. Βότρυν autem Græci adpellant ejuſmodi crinium cumulatas in altum compoſitiones. Vnde βότρυς ἐθείρης (*botrus comæ*), in epigrammate Græco. A *botrone* igitur *botronatus*: quod idem eſt cum *corymbio*. Hæc S. A. Gabbema.

1. *periclitantium advocatus*] *Advocatus* differt à *patrono*. nam *advocatus* is olim dicebatur, qui tantùm ut amicus adſiſtebat, gratiâ & auctoritate aliquem in Iudicio adjuvabat. Et ita ſemper eo utuntur Plaut. Ter. Cic. alii antiquiores. Schopp. in Miſcell. *Ge. Erhardus.*

2. *auctor*] Erhardus mallet *actor.*

3. *ne ſileret ſine fabulis hilaritas*] pro, hilare concilium, hilares convivæ, & combibones: abſtractum pro concreto. *Erhardus.*

4. *in muliebrem levitatem*] Io. Sarisberienſ. lib. 8, c. 11, quod inſcribitur: *De moleſtiis & oneribus conjugiorum, & de pernicie libidinis, de mulieris Epheſinæ & ſimilium fide.* Inter cætera refert: *In muliebrem levitatem ab auctoribus paſſim multa ſcribuntur. Fortaſſè falsò interdum: nihil tamen impedit ridentem dicere verum, & fabuloſis narrationibûs, quas Philoſophia non rejicit, exprimere quid obeſſe poſſit in moribus. Ex his enim liquet, quàm facilè ament, quanta oderint levitate, quàm citò obliviſcantur affectuum, & naturæ immemores interdum in filios armentur, interdum in viſcera ſua; ſunt aliquæ pudiciſſimæ, licèt Satyricus dicat, quoniam*

Rara avis in terris, nigroque ſimillima corvo

mulier exactæ caſtitatis. Et Tragicus, nullam eſſe feminam tam pudicam, quæ non peregrina libidine, uſque ad furorem incendatur. Matrona quædam referente Petronio, &c. Erhardus. Virgilius lib. V Æneid.

--- varium & mutabile ſemper

Femina. -- Calpurnius in Bucolicis: *Mobilior ventis mulier.* Videatur Vincentius lib. 5 c. 10 Speculi doctrinæ. *De Moribus feminarum*, Donatus in Terent. Hecyr. Act. 2, ſc. 2, ibi: *Tum nequam mulier.* Petr. Daniclis.

5. *philorum*] Carorum. Sed Tornæſ.

que eſſe feminam tam pudicam, quæ non [1] peregrina libidine uſque ad furorem averteretur. Nec ſe tragœdias veteres curare, aut nomina ſeculis nota; ſed rem ſua memoria factam,[2] quam expoſiturum ſe eſſe, ſi vellemus audire. Converſis igitur omnium in ſe vultibus, auribuſque, ſic orſus eſt: † Matrona quædam [3] Epheſi tam notæ erat pudicitiæ, ut vicinarum quoque gentium feminas ad ſui ſpectaculum evocaret. Hæc ergo quum virum [4] extuliſſet, non contenta, vulgari more, [5] funus paſſis proſequi crinibus, aut [6] nudatum pectus in conſpectu

† *Eumolpus.*

næſ. Wouwer. cæteri, *filiorum*. Quibus & accedit c. Tragur.

1. *peregrina libidine*] Suprà: *peregrini amoris conceſſio.* Hinc *mulieres peregrinæ* in SS. literis pro meretric. & adulteris. *Peregrinæ* autem libidini opponitur *domeſtica (ſincerè!)* Erhardus ſeu Lundorpius.

2. *quam expoſiturum ſe eſſe, ſi vellemus audire*] Reſpicit ad morem, quo recitaturi fabulam ſollemni velut præfatione ſibi audientiam parabant: qui mos hodieque in vulgo Saxonico remanet. *Conr. Rittershuſ.*

3. *Matrona quædam Epheſi*] Hanc hiſtoriam verè contigiſſe, auctor eſt Flavianus apud Sariſberienſem, mulieremque Epheſi pœnas dediſſe. Ead. narratio carmine reddita eſt à Romulo Grammatico veteri, fabular. Æſop. c. 48. ubi videndus commentator. Sed fuſiùs, & integriùs refertur in hiſtoria, quæ de Cæſare Diocletiano, ejus Filio, & VII Sapientibus inſcribitur ac Germanorum manibûs jam annos ſupra 200 verſatur, ex Lat. in Germ. tranſlata ſermonem. Franc. Modius IC. qui de veteri exemplo nihil inaudire potuit, Latinum fecit ex Germanico, multa affingens. Rurſum Latinum hoc Hebertus clericus carmine Gallico reddidit circiter A. N. C. 1200. Rex quidam Angliæ hiſtoriam hanc in Anglicam linguam tranſtulit, auctor commentator Romul. in principio comment. *Ex. Erhardo.* Ead. ferè narratio apud Apuleium lib. de Aſino aureo, vel Metam. *Petr. Danielis.*

4. *extuliſſet*] Donatus in Andr. Terent. ait: *Efferri propriè cadavera mortuorum dicuntur.* Cujus verbi frequens apud claſſicos autores mentio: Cicer. 11 Orator. *Cùm caſu in eadem cauſa funere efferretur anus Iunia.* S. A. Gabbema.

5. *funus paſſis proſequi crinibus*] Vt omnia ad mœrorem & triſtitiam eſſent compoſita, veteres capillamentô quoque luctum præ ſe ferebant. Ac in feminis quidem crines ſolutos ac circum colla fluitantes obſervare licet: Imò in viris, ſi qui comam alerent. Vnde Pedo Albinovanus in Epicedio Germanici:

Vidimus attonitum fraterna morte Neronem,
Pallida projecta flere per ora comâ.

Sed in feminis frequentiùs: Apertè Plut. in Probl. teſtatur filias, παῖς κόμαις λελυμένας *ſolutis crinibûs* funus fuiſſe proſequutas. Liv. lib. 1, de ſorore Horatiorum: *Solvit crines & flebiliter nomine ſponſum mortuum adpellat.* Kirchmann. *Gabbema.*

6. *nudatum pectus in conſpectu frequentiæ plangere*] Habitus lugentium Infrà: *Non tenui diutiùs lacrymas, imò* per-

ſpectu frequentiæ plangere, in conditorium etiam [1] proſequuta eſt defunctum, [2] poſitumque in hypogæo, Græco mo-

percuſsi ſemel iterumque manu pectus. Goldaſtus. Ovid. Metamorph. lib. 6 circa fin. --- *paſſos laniata capillos.*

Lugenti ſimilis cæſis plangore lacertis. Intelligitur Philomela ſparſos cùm laniaret capillos. Lacerare autem crines in mœroribus ſolent mulieres. Raph. Regius Enarrat in Ovid. *Ge. Erhardus.*

1. *proſequuta eſt*] Funerale verbum *proſequi.* Eleganter Seneca. Ep. XXX de Baſſo in ipſo jam conſpectu mortis exſpectante exitum ſuum intrepidè; ſibique velut parentante: *Baſſus noſter videtur mihi proſequi ſe, & componere, & vivere tamquam ſuperſtes ſibi.* Apul. lib. VIII. *Funus verò, toto feralem pompam proſequente populo, deducitur ad ſepulturam.* Reſpondet autem huic voci Kirchmanno lib. II, cap. X teſte, Græca, προπέμπειν & παραπέμπειν & ἐκπέμπειν (*deducere, comitari, emittere*). S. A. Gabbema.

2. *poſitumque in hypogæo, Græco more*] *Hypogæum*, cella pro condendis mortuis extra urbem, aliàs conditorium. *Gloſſ. Petron.* Sepulcrum plurium arcarum capax fuit, idem quippe, quod monumentum. Hinc *familiaria ſepulcra* Cajo dicuntur, quæ quis ſibi familiæque ſuæ conſtituit. In illis ſepulcris ſive monumentis, totidem arcæ, quot corpora collocabantur. Nam ſingula corpora in ſuis arcis erant ſita ac ſepulta, & omnes arcæ intra unum monumentum receptæ ac conditæ. Duo igitur in ſepulturis, ac circa ſepulcra veniunt conſideranda, monumentum, hoc eſt, generalis θήκη (*theca, repoſitorium, cella*), omnium in eadem familia defunctorum, & ſingulorum corporum arcæ, vel ſarcophagi, vel urnæ, aut cineraria, ſi cineres tantùm vel oſſa ac reliquiæ hominis condebantur. Monumenta ea non unius generis aut formæ. Apud Græcos, ubi corpora integra condere cœperunt, hypogæa ac ſubterranea fuere. Petron. *in conditorium* &c. In eo hypogæo corpus mariti arcæ ſeorſim incluſum fuit, ut conſtat ex his, quæ pòſt ſequuntur: *Secundum hanc orationem jubet mariti ſui corpus ex arca tolli atque illi, quæ vacabat, cruci adfigi.* Omnes mortui in illis hypogæis, in ſua quiſque arca poſiti jacebant, Fornicata erant: unde & καμάρας (*cameras*) vocat Phlegon, qui & κλίνας (*lectos*) adpellat ſingulorum cadaverum thecas vel arcas, quæ in καμάρᾳ vel fornice habebantur conditæ. Subterranea fuerunt Græcorum monumenta, poſtquam ab uſtrina cadaverum receſſere. Heſychius: ὑπογαῖον, ὑπόγειον τύμβον (*hypogæum, ſubterraneum monimentum, tumba*). At apud Tertullianum de Anima, hypogæum non eſt ſepulcrum, ſed locum ſubterraneum ita vocitat, in quo latuit Pythagoras. *Reſpice ad ejus hypogium, & ſi ſapis crede.* Ita vetus Agobardi, τὸ ὑπόγειον; *ſubterraneum* unica voce dixit paulò antè, & alibi in lib. adv. Nationes: *de ſubterraneo antipodes.* Romanorum monumenta ſupra terram exſtruebantur. ideo dixit Petronius, *in hypogæo, Græco more.* Quia Latinorum ὑπέργεια & ſupra terram ædificata conditiora mortuorum. Ratio diverſitatis ex diverſo more proceſſit. Qui corpora integra ſepeliebant, quærenda his fuere ſubterranea loca mortuis recondendis, ne cadaveris odor putreſcentis ſentiretur. Nihil tale metuendum à cineribus & reliquiis combuſti corporis. Ideo qui comburebant corpora ſua Romani ſupra terram ædificata habuere ſua conditoria. *Claud. Salmaſius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

co more [1] corpus cuſtodire, ac flere totis noctibus diebuſque cœpit. Sic adflictantem ſe, ac mortem inedia perſequentem non parentes potuerunt abducere, non propinqui: Magiſtratus ultimo repulſi abierunt: comploratаque ab omnibus [2] ſingularis exempli femina, quintum jam diem ſine alimento trahebat. Adſidebat ægræ fidiſſima ancilla, ſimulque & [3] lacrumas commodabat lugenti, [4] & quotiens defecerat poſitum [5] in monimento lumen renovabat. Vna igitur in tota civitate fabula

1. *corpus cuſtodire*] Aliter quàm illuſtriſſ. Salmaſius interpretatur hunc locum illuſtris Gonſalius de Salas, Cujus hæc: Haud dubium eſt Græcos olim cuſtodes cadaveribus adhibuiſſe, ut ſic ea ab demorſicationibus ſagarum integra vindicarent. Græcorum enim plures inſignitè fuere ſuperſtitioſi, ac venefici. Theſſali autem inprimis. Apuleius lib. II omnia palam facit: *Conſpicor medio forô procerum quendam ſenem, inſiſtebat lapidem, claraque voce prædicabat*, Si quis mortuum ſervare vellet, de pretio liceretur. *Et ad quempiam prætereuntium, quid hoc, inquam, comperior? Hiccine mortui ſolent aufugere? Tace, reſpondit ille; nam oppido puer, & ſatis peregrinus es, meritóque ignoras, Theſſaliæ te conſiſtere, ubi ſagæ mulieres ora mortuorum paßim demorſicant: eáque ſunt illis artis magicæ ſupplementa.* S. A. Gabbema.

2. *ſingularis exempli*] Plin. Epiſt. I lib. III. *Adſumit uxorem ſingularis exempli.* Idem Ep. v lib. VIII. *Grave vulnus Macrinus noſter accepit: amiſit uxorem ſingularis exempli, etiamſi olim fuiſſet.* Vopiſcus in Bonoſo: *Fuiſſe enim dicitur, ut & avus meus dicebat, femina ſingularis exempli.* Ennodius in vita S. Epiphanii. M. S. c. XVII. *Honoratam ſororem S. Epiphanius Luninoſæ cuidam feminæ ſtupendæ ſanctitatis & ſingularis exempli commiſit.* Vetus inſcriptio: FEMINÆ. RARISSIMÆ SINGULARIS. EXEMPLI. *Gabbema.*

3. *lacrumas commodabat lugenti*] Sic & edit. Frellon. Sed Tornæſ. Lotich. reliqui, ſimulque c. Trag. *l. commendabat l.* Quid ſit, *commendare lacrimas*, ſciò; & morem illum item. Verebar tamen ne ſcripſiſſet Arbiter, *lacrymas commodabat:* Præficæ vendebant, familiares commodabant. *Anonym. noſter MS. commodabat.* Sic corrigo. Vt præficæ lacrymas ſuas & planctum ſuum alienis mortuis locabant mercede: ſic iſtam fidiſſimam ancillam eleganter dicit Petronius heræ ſuæ lacrymas commodaſſe: id eſt, in gratiam ejus fleviſſe unà, ut ita ipſius allevaretur dolor. *Conr. Ritterſhuſius.*

4. *& quotiens defecerat poſitum in m. l. r.*] Sic & Tornæſ. alii. Erhardus: Apud Sariſberienſem *& quotiſcunque def.* in MS. cod. N. & A. Bongarſii Legati Reg. *& quotienſque d.* pleonaſmo etiam aliis elegantioribus uſurpatô. Tragur. c. *& poſitum in monumento lumen renov.* citra *quot. def.*

5. *in monimento lumen renovabat*] Lucernas ardentes in ſepulcris Romanorum fuiſſe, nemo neſcire poteſt. Inſcriptio Salerni inventa: HAVE. SEPTIMA. SIT. TIBI. TERRA. LEVIS. QUIS. Q. HUIC TUMULO. POSUIT. ARDENTEM. LUCERNAM. ILLIUS CINERES. AUREA. TERRA TEGAT. Et in omnibus ferè monumen-

fabula erat; & ſolum illud adfulſiſſe verum pudicitiæ amoriſque exemplum omnis ordinis homines confitebantur. Quum interim [1] Imperator provinciæ [2] latrones juſſit crucibus adfigi, ſecundum illam eandem caſulam, in qua recens cadaver matrona deflebat. Proxima ergo nocte quum miles, [3] qui cruces ſervabat, ne quis ad

numentis lampades invenire eſt. Quæ non ejuſdem cunctæ magnitudinis, aut unius materiæ vel formæ. Quaſdam perpetuò arſiſſe compertum eſt, ſtupendi cujuſdam liquoris beneficiô, de cujus conficiendi ratione variè decertatum inter eruditos. [*Hieronymum Ruſcelli de impreſſe illuſtri vide.*] auctorem ejus invenio Maximum Olibium, de quo Bernardinus Scardeo lib. I antiquit. Patavin. in fine. *Boxhornius*. Sedente Paulo III, aperto ſcil. ſepulchrô Tulliæ filiæ Cic. inventa fuit lucerna jam tum ardens; ſed admiſſo aëre, extincta eſt. Arſerat annos minus ∞ I CL. *Pancirolla*. Aperto etiam Pallantis monumentô, reperta eſt lucerna, quæ, ſi Bonfinio fides adhibenda, neque aquâ, vel quovis alio liquore extingui potuit. poſtea verò ſubacto ſtylô, & per illud foramen ingruente aëre, lumen evanuit. *Gabbema. In monumento lumen.* De hujuſmadi luminibus Lucianus, Dion, Perſius, &c. *Conrad. Rittershuſius.*

1. *Imperator provinciæ*] Præſes, vel Proconſul. Salluſtius in Iugurth. in orat. Adherbalis: *Me, quem vos Imperatorem Numidis poſuiſtis.* Ad devitandum odium, & benevolentiam conciliandam noluit ſe vocare Regem, ſed P. R. Præſidem in regno Numidiæ. Mox enim: *Regno Numidiæ, quod veſtrum eſt.* Vide Ph. Berterii Pithanôn diatrib. I, c. 9. *Ge. Erhardus.*

2. *latrones juſſit crucibus adfigi*] Firmicus lib. VI, c. XXXI. *Homicidam, latronem efficiet: iſtis facinoribûs comprehenſus patibulô ſuffixus in crucem crudeliter erigitur.* lib. VIII, c. XII. *Latrones faciet crudeliter feritate graſſantes, ſi in crucem tollantur.* Idem.

3. *qui cruces ſervabat, ne quis* &c.] Sic Tornæſ. Frellon. Lotich. & cod. Tragur. Sed R. Herm. & Wouweren, *q. c. aſſervabat n. q.* Wouwerian. editionem Erhardum cum commentaretur præ oculis habuiſſe cùm ſuprà pluries obſervare fuit, tum ex hujus mox annotationis ingreſſu, , & clauſula parebit, utut Sylloge Erhardi Annotation. & Obſervationum, ſeu commentarii Variorum & ipſiuſmet Symbolæ Schonwetter. ac Frellon. editioni connexi. Quæ incuria haud levis, ipſum τὸ τί ἦν εἶναι (hoc propter quid, ſeu conſtiturionem rei) tangens. Iam Erhardus: *qui cruces aſſervabat, ne quis ad ſepulturam corpora detraheret.* Romanorum mos fuit, ut facinoroſos quorum pœnæ ad exemplum pertinebant, ſuppliciô affectos honore ſepulturæ prohiberent. itaque cuſtodes adhibiti, donec putrefacta cadavera. Petr. Faber Semeſtr. lib. 2, c. 27, v. 24. Talentonius Var. rer. l. 2, c. 9. Celſus Adornus Epiſt. ad Talenton. lib. 2, c. 23. Guilielm. Fornerius Not. in Caſſiodor. lib. 2 Epiſt. 22. Gretſer. de Cruce Tom. I. Hodie noſtris moribûs in exemplum relinquuntur, ſine cuſtodibus tamen, cadavera ſuſpenſorum, rotæ ſuppliciô affectorum, verû affixorum, & ſimilium. contra quos mores Petr. Ravennas IC. ut improbatos invehitur in fine compendii I. Can. & in dictis notabil. Extravag. in pr. quem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

ad ſepulturam [1] corpora detraheret, notaſſet ſibi & lumen inter monimenta clarius fulgens, & gemitum lugentis audiſſet, [2] vitio gentis humanæ, concupiit ſcire quis aut quid faceret. [3] Deſcendit igitur in conditorium; viſaque pulcherrima muliere, primò [4] quaſi quodam monſtro, inferniſque imaginibus turbatus ſubſtitit: deinde ut & corpus jacentis conſpexit, & lacrumas conſideravit, [5] faciemque unguibus ſectam; ratus ſcilicet

quaſi larvas et ſpectra videret.

[1] id

duobus libb. confutat Hochſtraten Provincial. monachor. Prædicat. in Iuſtificatorio Principum Alamann. Auguſtus tamen Imp. corpora damnatorum cognatis ſe & amicis non negaſſe lib. 10 de Vita ſua ſcripſit: ad ſepulturam ſcilicet. Vnde nec Ioſepho Arimathæo & Nicodemo corpus Chriſti negatum. Vid. l. 1, & ult. D. de Cadav. punit. Porrò pro *aſſervabat*, vet. cod. habet *ſervabat*, quod non diſplicet, & Plautina veſtigia ſectatur.

1. *corpora*] Senec. l. VIII Contr. IV. *Suffixorum corpora crucibûs in ſepulturam ſuam defluunt*. Plaut. Milit. II, IV, XIX.

--- --- Scio crucem futuram mihi ſepulchrum.
Ibi mei majores ſunt ſiti, pater, avus, proavus, abavus. S.A. Gabbema.

2. *vitio gentis humanæ, concup. ſcire*] Salluſt. Iugurth. *More humani ingenii cupido, ignara viſundi, animum vortit*. Val. Max. lib. 1, cap. 7 in Annibale: *Humani ingenii prona voluntate vetita ſcrutandi ponè reſpiciens*, &c. Colerus Not. ad Valer. Putſchius ad Salluſt. Apul. lib. 4 Florid. *Propiùs acceſſit, ut etiam cognoſceret more ingenii humani quinam eſſet*. Suetonius Claud. c. 19. *Latentem diſcurrens fortè gregarius miles, animadverſis pedibûs, è ſtudio ſciſcitandi quiſnam eſſet, agnovit*. Ge. Erhardus.

3. *Deſcendit igitur in conditorium*] Communia ſepulcra erant plerumque ſubterranea ædificia, arcuato opere exſtructa, pavimentis ſtrata, ac parietibûs circum ſepta, in qua tanquam in cellas quaſdam per gradus aliquot deſcendebatur, foribus conditorii clausîs, vel apertîs, prout uſus requirebat. *Io. Kirchmannus.*

4. *quaſi quodam monſtro*] Id eſt, ſpectro; hinc *Moſtellaria* Plauti. Hymnus eccleſiaſt. in dedicat. Eccleſiæ:

Dæmonis ſæva perit hic rapina,
Pervicax monſtrum pavet, & retenta
Corpora linquens fugit in remotas
Ociùs umbras.

Erhardus. *monſtrum*. Sive à moneo, ſive à monſtro veniat, deminutivum habet *moſtellum* liqueſcente *n*, quomodo *ſemeſtre* dicimus pro *ſemenſtre*, & à *caſtrum*, *caſtellum*; vel etiam, ut vult Ian. Guilielmus, quòd veteres *moſtrum* dixerint. Hinc *Moſtellum* Romæ dictus *Vicus moſtellarius*, & *Moſtellaria* Plauti, quæ eſt φάσμα ſive ſpectrum. Voſſius in Etymol. Taubmann. in Plaut.

5. *faciemque unguibus ſectam*] Lacerationes genarum feminis potiſſimùm in uſu erant. Serv. in lib. III Æneid. *Varro dicit mulieres in exſequiis & luctu ideo ſolitas ora lacerare, ut ſanguine oſtenſo inferis ſatisfaciant.* quem morem apud Romanos ſuſtulere XII Tabb. apud Cic. II Leg. *Mulieres genas ne radunto.* Feſtus: *Radere genas*, interpretatur unguibûs ſcindere vel cruentare. Eſt enim Feſti locus mutilus & tale quid ſubintelligi debet. Hîs enim feminæ ſolebant mortuo parentare: & quamquam de ea re caverint leges; non tamen utique fuit obſervatum. *Kirchmann.*

1. *id*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] *id* quod erat, deſiderium exſtincti non poſſe feminam pati; adtulit in monumentum cœnulam ſuam, cœpitque hortari lugentem, ne perſeveraret in dolore ſupervacuo, & [2] nihil profuturo gemitu pectus diducere: omnium eundem exitum eſſe: ſed & idem domicilium; [3] & cætera, quibus exulceratæ mentes ad ſanitatem revocantur. At illa ignota conſolatione percuſſa, laceravit vehementius pectus, ruptoſque [4] crines ſuper pectus jacentis impoſuit. Nec receſſit tamen miles, ſed eadem exhortatione temptavit dare mulierculæ cibum, donec ancilla [5] vini certe ab eo odore corrupta, primum ipſa porrexit ad humani-

1. *id*] Tragur. eſt codicis, quo ſanè rariſſimè aliquid ſuperadditur, ſæpe verò reſecatur.

2. *nihil profuturo gemitu pectus diducere*] Quomodo & Frellon. edit. Sed Tornæſius, cæteri, codexque Tragur. *diduceret.* Erhardus: Leg. *diducere.* Iungermannus. Dinamius in Epiſtol. ad Diſcipul. *Plùs lugent, qui plùs diligunt; & dum auxilium præſtare nequeunt, pugnis pectora & lacerta* (f. *lacertos*) *tundunt, illi tamen, qui ſepulchro conditur, nihil præſtaturi.* Suprà Petron. *Verberabam ægrum planctibùs pectus. Pectus diducere,* quo pacto ſuprà dixit de Githone: *riſu diſſolvebat ilia ſua.*

3. *& cætera*] quod Salluſt. dicere ſolet, *& alia.* Pflugius. *Erhardus.*

4. *crines ſuper pectus jacentis impoſuit*] Solebant crines mortuis offerre: & ſuper ipſorum pectora vel tumulos imponere parentandi gratiâ. Vnde eleganter Max. Tyrius comam eſſe dicit τὸ τελευταῖον δῶρον ἤδη καταθαπτομένῳ, *ultimum, quod ei qui jam ſepelitur donari poteſt, munus.* Dion Halic. lib. XI, ſcribit, Virgines feminaſque cùm funus duceretur filiæ Virginii, in ejus lectum ἀφιερώματα κόμης παρθενικὰ καὶ πλοκάμων βοστρύχους, *vittas virginalis comæ, detonſos crinium tortorum cincinnos* conjeciſſe. Sic Anna evulſos è vertice crines Didonis rogo inſpergit. Et Chariclæa apud Heliodorum, extincto ductori ſuo Calaſiri vulſos capillos libat cum gemitu, dicens: ἐπιφέρω σοι χοὰς ἐκ τῶν ἐμαυτῆς πλοκάμων (*offero tibi libamina cirrorum meorum*). Kirchmannus.

5. *vini certe ab eo odore corrupta primum ipſa porrexit*] Sic & Wouwer. cæteri, codexque Tragur. hic tamen omiſſô *ipſa.* Erhardus: Iſtam lectionem optimus Bongarſii codex comprobat. *ab eo* ſcil. milite. Tornæſius leg. *vini incertum habeo* (al. *ab eo*) *odore c. p. i. p.* Vbi Douſa *incertum, habeo*; hæc verba deſunt in MS. Anonym. MS. deſiderari puto, ut plenum in hanc ſententiam ſit: *vini incertum ab eo odore corrupta, an cibo.* vel, *incertum adeo,* &c. Douſa in Præcidan. fors Arbiter ſcripſerit, *vini adeo odore corrupta.* I. Fr. Gronovius: Vetus editio: *vini incertum habeo odore.* Douſa auctoritate ſcripti ejicit tres voces, *certe ab eo:* Cujus tamen quantum apud alios pondus eſſe velit, præjudicat ipſe conjiciendo: *vini adeo odore:* omiſſo τοῦ *certè*; quod ſupra τὸ *adeo* collocatum à ſtudioſo quodam putat. Putſchius: *incertum an ab odore.* Bourdelotius adplaudente Gonſalio: *vini cibique ab eo.* Sarisberienſis in eadem fabula: *humi certum habeo odore.* & in margine: *incertum habeo*

humanitatem invitantis victam manum: deinde refecta potione & cibo, expugnare dominæ pertinaciam cœpit. & , Quid proderit, inquit, hoc tibi, ſi ſoluta inedia fueris? [1] ſi te vivam ſepelieris? ſi antequam fata poſcant, indemnatum ſpiritum effuderis?

[2] *Id cinerem, aut manes credis curare ſepultos?*

Vis tu reviviſcere [3] reluctantibus fatis exſtinctum? vis, diſcuſſo muliebri errore, quam diu licuerit, lucis commodis frui? ipſum te jacentis corpus admonere debet, ut vivas. Nemo invitus [4] audit, quum cogitur aut cibum ſumere, aut vivere. Itaque mulier aliquot dierum abſtinentia ſicca, paſſa eſt frangi pertinaciam ſuam: nec minus avide replevit ſe cibo, quam ancilla, quæ prior victa eſt. Cæterum ſcitis quid tentare plerumque ſoleat

beo an vini odore. Quæ cum conſiderarem, ſuccurrit: *donec ancilla vini nectareo odore corrupta.* Et ſanè qui vim quandam ſingularem illius animæ demonſtraturus erat in expugnanda tam officioſa ancilla, videtur non odorem ſolum & nudum poſuiſſe, ſed adjeciſſe illi laudem, quæ virtuti, quam erat commemoraturus, fidem faceret.

1. *ſi te vivam ſepelieris*] Nam & olim fuere, quæ id etiam præ mœrore facerent. Inſcriptio Camerti Vmbrorum in Picentinis montibus reperta. C. TIBULL. G. SEMPRONII. F. MAM. L, NEP. INFERNO. PLOTONI. TRICORPORI UXORI. CARISS. TRICIPITIQUE. CERBERO. MUNUS. MEUM. FERENS. DAMNATAM. DEDO. ANIMAM. ℲIℲAMQUE. HOC ME. CONDO. MONIMENTO. NE OBRUTIS. DOMUS. LAPSU. FILIIS. SEX. QUOS. P. SCIPIO PATRIIS. CAMERTIBUS. A. SALO. ET. LIBYA. INCOLUMES. RESTITUERAT. IN. DESOLATA. ORBITAE. SUPERSIM. MISERA. Ⅎ. ANN. L, M. I. D. I. HOR. SCIT. NEMO. QUIETEM. POSTERI. NON. INVIDEANT. QUI. SECOS. MANES SENTUAT. IRATOS. ℲALE. ℲITA. IN. FR. P. XX. IN. AGRO P. XXXIX. Sic & Thraſylus Apulejanus lib. VIII: ſic & Polemon ſophiſta apud Philoſtratum. *I. A. Gonſal.*

2. *Id cinerem, aut manes*] Integer Virgilii verſus ex IV Æneid. quem tribuit Annæ ad ſororem Didonem ſeſe adflictantem ob conjugis mortem. *Ge. Erhard.*

3. *reluctantibus fatis exſtinctum*] Sic & Tornæſ. Wouweren, alii. Sed in cod. Tragur. hæc verba non leguntur. Bourdelotius in Notis crit. hîc: *rel. fat. exſt.* Hæc abſunt à MS. nec illa agnoſcit editio Patiſſonii. Credebant vi quorundam lapidum reluctantibus fatîs animas in corpora redire. Orpheus poëmate λίϑων *(de lapidd.)* Eadem vis plantis quibuſdam & floribus, de quibus Etymolog. V. βάλλω *(iacio).*

4. *audit*] paret, obedit, obaudit. *Erhardus.*

1. huma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

leat [1] humanam ſatietatem. Quibus blanditiis impetraverat miles, ut matrona vivere vellet, iiſdem etiam pudicitiam ejus adgreſſus eſt. Nec deformis, aut infacundus juvenis [2] caſtæ videbatur, conciliante gratiam ancilla, ac ſubinde dicente:

[3] *-- --Placitone etiam pugnabis amori?*
Nec venit in mentem, quorum conſederis arvis?

Quid diutius moror? [4] ne hanc quidem mulier partem corporis [5] abſtinuit, victorque miles utrumque perſuaſit. [6] jacuerunt ergo unà, non tantum illa nocte, [7] qua nuptias fecerunt, ſed poſtero etiam ac tertio die, [8] præcluſis videlicet conditorii foribus, [9] ut quiſque ex notis,

1. *humanam ſatietatem*] Tragur. c. *hum. ſocietatem.* Non malè, credo. Sed ad *ſatietatem* duo MSi. ad edit. Tornæſii, prior Anonymus: An verum eſt? *fatuitatem*, aut ſimile quid. ſubdit Douſa: De *humana ſatietate* nihil verius, & ſententiæ iſti aſſenſum commodaverat jam antea Lucretius l. 5 de primis illis terrigenis ſcribens:

Hæc animos ollis mulcebant atque juvabant:
Cum ſatiate (ſatias nom.*) cibi, nam tunc ſunt omnia cordi.*

Adde à Catullo:

Nam pranſus jaceo, & ſatur ſupinus
Pertundo tunicamque palliumque.

2. *caſtæ*] Ironice, quaſi minimè tali. *Anonym.*

3. *Placitone etiam*] Verſus ſunt Annæ ad Didonem IV Æn. Nec enim non errore lapſus Georg. Thomiſonus, qui ad Petronium primum auctorem refert in Vindice veritatis adverſus Iuſt. Lipſium, lib. 2, c. 2, p. 92. *Ge. Erhardus.*

4. *ne hanc quidem mulier partem corporis*] Quæ ſcilicet honeſtè nominari nequit. Infrà: *cum ea parte corporis, quam ne ad cogitationem quidem admittere ſeverioris notæ homines ſolent.* Ovid.

At deus obſcœna nimium quoque parte paratus. In Priap.

Quod partem madidam mei videtis,
Per quam ſignificor Priapus eſſe.

Theodor. Priſcian. lib. 2 Logicor. cap. 11. *Tunc ipſis partibus fricatione manuum ſuperaddimus*, &c. Ibidem: *Quibus partes frigentes uſus venerii officium pernegârint.* Et, *tenſionem particulæ cum aſſidua patratione facit.* Erhardus.

5. *abſtinuit*] Alludit ſimul abſtinentiam, quam mulier voverat, & jam quinque dies ſervârat. *Abſtinere* cum accuſativo haud temere apud quoſvis reperias. *Idem.*

6. *jacuerunt*] verbum libidinis, *jaceo*; ſic ſup. *quum incluſi jacerent.* iterum. *Iacent nunc amatores obligati noctibus totîs.* S. A. Gabbema.

7. *qua nuptias fecerunt*] *Nuptias*, hîc dictum de venereo concubitu. ſic ſup. *Plaudentibûs ergo univerſis, & poſtulantibus nuptias fecerunt.* Auctor Rhet. ad Herenn. IV, hujus dicti rationem reddere videtur: *Tranſlatio obſcœnitatis vitandæ: cujus mater quotidianis nuptiîs delectatur.* Hinc ortum, quòd *Verba nupta* pro obſcœnis & impudicis acciperentur. *Gabbema.*

8. *præcluſis videlicet conditorii foribus*] De ſepulcrorum januis, etiam alii meminere. Flav. Vopiſcus in Tacit. Imp. *Mortis omina hæc fuerunt. Patris ſepulcrum diſruptis januîs ſe aperuit.* Albinov.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

notis, ignotiſque ad monimentum veniſſet, putaſſet exſpiraſſe ſuper corpus viri pudiciſſimam uxorem. Cæterum delectatus miles [1] & forma mulieris & ſecreto, quicquid boni per facultates poterat, coëmebat; & prima ſtatim nocte in monimentum ferebat. Itaque [2] cruciarii unius parentes, ut viderunt laxatam cuſtodiam, detraxere nocte pendentem, [3] ſupremoque mandaverunt officio. [4] At miles circumſcriptus dum reſidet, ut poſtero die vidit unam ſine cadavere crucem; [5] veritus ſupplicium, mulieri, quid accidiſſet, exponit: nec ſe exſpectaturum judicis ſententiam, ſed gladio jus dicturum ignaviæ ſuæ: commodaret modo illa perituro [6] locum, & fa-

Albinov. in Epiced. Ammian. l. XIIII. Dion de monumento Cleopat. l. LI. *Ianua ejus ita erat parata, ut aperiri ſemel clauſa nequiret.* Xiphilinus, in Severo: *Clauſit monumentum Alexandri, ne quiſquam corpus ejus videret in poſterum. neve ea, quæ in ipſo ſcripta, legeret.* Io. Kirchmannus.

9. *ut quiſque ex notis ignotiſque* &c.] Sic & Tornæſ. cæteri. Douſa MS. *ut quiſquis ex n. i.* c. M. Tragur. c. *ut ſi quis ex ignotis cognitiſque.* Erhardus: *quiſque*, pro *quiſquis, quicunque.* Vet. tamen cod. exſertim ſcribit, *quiſquis*, ut ſuprà: *Quod quiſquis perperam diſcit*, &c. Et infrà: *Quia quiſquis ſuos heredes habet, nec ad ſcenas, nec ad ſpectacula admittitur. Quiſquis* diſtribuit, *quiſque* determinat.

1. *& forma mulieris & ſecreto*] Tornæſ. *& forma mulieris* (*mulieris* in v.c. abeſt), *ſecreto.* Vbi Douſa: c. M. *& f. m. & ſecreto.* Tragur. c. *& forma & ſecreto.*

2. *cruciarii*] Tragur. c. in m. *cruciati. Cruciarius*, qui in cruce, aut ea dignus. *Gloſſ. Petron.* Vſurpat & Apuleius in de Aſino.

3. *ſupremoque mandaverunt officio*] Curt. lib. II. *Apparatum funerum quo Perſæ ſuprema officia celebrarent.* Hieron. epitaph. Paulæ: *Sacrilegium putabat, qui non tali feminæ ultimum reddidiſſet officium.* Apul. lib. 8 Mil. *officia feralia.* lib. 9. *peractis feralibus officiis tradunt ſepulturæ.* Io. à Wouweren.

4. *At miles circumſcriptus*] Sic & Wouwer. reliqui, codexque Tragur. Frellon. edit. *A. m. circumpectus.* Tornæſ. *ac m. circumpectus* (al. *circumſcriptus*; al. *circumpecus*). ubi Douſa: c. M. *at m. circumſcriptus.* Erhardus: *miles circumſcriptus.* vett. libb. *circumſpectus.* Leg. *circumpectus. Circumpectere* ſignificat defraudare, circumvenire, & malum aut infortunium alicui dare. Gulielm. Plaut. quæſt. in Bacch. cap. 2.

5. *veritus ſupplicium*] Talionis puto pœna illa ſive ſupplicium fuit, hoc eſt, in crucem ſubſtitueretur cuſtos ignavus ac deluſus. Mirè enim moribus Græcorum id ſupplicii conveniens eſt, apud quos & alia viguerunt ſimilia; cuſtodum verò cadaverum potiſſimúm. Innuit & ſupplicii acerbitatem deſperatio illa militis: *Nec ſe exſpectaturum judicis ſententiam, ſed gladiô jus dicturum ignaviæ ſuæ.* I. A. Gonſalius.

6. *locum*] Morticinum ac ſepulcrale verbum etiam *locus.* Vetus monumentum Tibure inter alia: HUNC LOCUM. UTI. ME. VIVA. DETER-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

& fatale conditorium familiari, ac viro faceret. Mulier non minus miſericors, quam pudica; Nec iſtud, inquit, dii ſinant, ut eodem tempore duorum mihi cariſſimorum hominum duo funera ſpectem: malo mortuum impendere, quam vivum occidere. Secundum hanc orationem [1] jubet corpus mariti ſui tolli ex arca, atque illi, quæ vacabat, cruci adfigi. [2] Vſus eſt miles ingenio prudentiſſimæ feminæ; poſteroque die populus miratus eſt, qua ratione mortuus iſſet in crucem. † Riſu excepere [3] fabulam nautæ, erubeſcente non mediocriter Tryphæna, vultumque ſuum ſuper cervicem Gitonis amabiliter ponente. At non Lycas riſit, ſed iratum commovens caput, ‡ Si juſtus, inquit, Imperator fuiſſet, debuit patris familiæ corpus in monimentum referre, mulierem adfigere cruci. † Non dubie redierat in animum [4] mœchile [5] expilatumque libidinoſa migratione navigium.

† *Encolpius.* ‡ *Lycas.* † *Encolpius.*

TERMINAVI. Pro eodem *locus & conditorium* uſurpantur, uti & interdum *area*. Diſertim Petronius addit: *& fatale conditorium familiari ac viro faceret.* & poſt pauca: *jubet corpus mariti ſui tolli ex arca.* Inde etiam *loculi* vocati *loci* illi. Plinius lib. VII, c. II. *I. A. Gonſalius.*

1. *jubet corpus mariti ſui tolli ex arca*] Non plebeius fuit ille, cui arca mortuo datur, & in hypogæo monumento locatur. Diſtinguendum eſt inter morem Romanorum & Græcorum, inter cineres, & cadavera integra. In urnis, ollis caccabis, urceis, ampullis, amphoris, cupis, orcis, & aliis hujuſcemodi vaſculis cineres condebantur. Enim verò more Græcorum, qui cadavera non cremabant, ea vaſa paranda fuere mortuis condendis quæ ad modulum corporis facta eſſent, ac totum cadaver quàm longum erat, recipere poſſent. Tales ſunt alvei, lintres, arcæ, ſolia, lecti & ſimilia. *Cl. Salmaſius.*

2. *Vſus eſt miles ingenio*] Ingenium (*hîc*) pro calliditate, aſtutia & promptitudine aliquid machinandi. Balbus: *Ingenium, aſtutia, calliditas, prudentia, ſubtilitas.* Ge. Erhardus.

3. *Riſu excepere fabulam nautæ*] Sarisberienſ. lib. VIII, c. XI. *Tu hiſtoriam aut fabulam, quod his verbis refert Petronius, pro libitu adpellabis. ita tamen ex facto accidiſſe Epheſi, & Flavianus auctor eſt, mulieremque tradit impietatis ſuæ & ſceleris parricidalis & adulterii pœnas dediſſe. Non quidem ſolus eſt in mulierum ineptiis ridendis aut exprimendis Petronius: ſcribit B. Hieronymus,* &c. Ab imperatore ſive Præſide Provinciæ capite plexam fuiſſe traditur in libro illo de Septem Sapientibus. *Erhardus.*

4 *mœchile*] Douſæ eſt, quod & amplexa edit. Frellon. cum Lotich. Sed Wouwer. & R. Herm. *ele* cum * præpoſito. Tornæſius: *edile* (al. *cubile*, vet. c. *hedile*). *edile* etiam habet c. Tragur.

5. *expilatumque libidinoſa migratione navigium*] De Navigio, quod Iſidi, quotannis menſe Martio dicari, onuſtum-

gium. Sed nec fœderis verba permittebant meminiſſe; nec hilaritas, quæ præoccupaverat mentes, dabat iracundiæ locum. Cæterum Tryphæna [1] in gremio Gitonis poſita, modo implebat oſculis pectus, interdum concinnabat ſpoliatum crinibus vultum. Ego mœſtus & impatiens fœderis novi, non cibum, non potionem capiebam, ſed [2] obliquis, trucibuſque oculis utrumque ſpectabam. Omnia me oſcula vulnerabant, omnes blanditiæ, quaſcumque mulier libidinoſa fingebat: nec tamen adhuc ſciebam utrum magis puero iraſcerer, quod amicam mihi auferret; an amicæ, quod puerum corrumperet. Vtraque inimiciſſima oculis meis, & captivitate præterita triſtiora. Accedebat huc, quod neque Tryphæna me adloquebatur [3] tamquam familiarem, & aliquando gratum ſibi amatorem, nec Giton me aut [4] tralatitia propinatione dignum judicabat, aut, quod mini-

nuſtumque muneribus largîs ventis ferentibûs pelago reddendum committi ſolebat, hæc accipio. In Kalendario Ruſtico feſtum legimus menſis Martii, quod *Navigium Iſidis* adpellatur; ejuſdem Apuleius lib. XI mentionem facit. Tale ergo navigium ad fundum Lycæ ventô temere adpulſum, ſumma ab eodem religione & cærimonia diu cultum, impias Encolpii apud Lycam viventis manus non effugit. Is enim effigiem deæ: *veſtem*, *ſiſtrum*, aliáque indidem ſuppilavit, ac profugit. Hujus ſacrilegii pœnam Lycas naufragium interpretatus, *ſiſtrum*, *veſtemque* reſtitui petit. Encolpius iis venditîs nummos ſe confecturum pollicetur; vidênturque de ipſo eſſe dicta, quæ Fulgentius ex Petronio adfert: *Tot regum manubiæ penes fugitivum repertæ.* Caſp. Scioppius.

1. *in gremio Gitonis poſita*] Sicut nova nupta, nuptiali conviviô. Apul. *Accumbebat ſummum thorum maritus, Pſychen gremio ſuô complexus.* Iuven.

--ſed & gremiô jacuit nova nupta mariti. Fr. Pithœus.

2. *obliquis oculis*] Flaccus:

Non iſtic obliquo oculô mea commoda quiſquam

Limat. --- *Limat* i. limis, ſeu obtortis, transverſis oculîs intuetur; *limat obliquô*, eſt pleonaſmus. Ovidius: -- *obliquô lumine cernit.*

3. *tamquam familiarem*] amicum, Adulterum, ut paullò antè: *Et fatale conditorium familiari, ac viro faceret.* Nunc Arbiter ipſe interpretatur, quum ſubdit: *Et aliquando gratum ſibi amatorem.* I. A. Gonſalius.

4. *tralatitia*] Iuriſconſulti tralatitiè aliquid fieri dicunt, quod non fit ſeriò, ſed perfunctoriè & *dicis cauſſâ* potiùs, ut aliàs loquuntur. Vt, *tralatitiè defungi munere accuſandi*, id eſt, prævaricari, *l.* I § *prævaricatorem.* π̃. *ad S.C.Turpill.* *non tralaticiè exequi querelas*, *l.* I π̃ *De jure patron.* *tralaticiè omittere*, *l.* LV *ſi patroni.* § *quid ergo.* π̃. *ad S.C.Trebell.* id eſt negligenter, non, ut quidam exponit, interim. Simili-

ter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

minimum eſt, [1] ſermone communi vocabat. credo veritus ne inter initia coëuntis gratiæ recentem cicatricem reſcinderet. Inundavere pectus lacrumæ dolore paratæ, gemituſque ſuſpirio tectus animam penè ſubmovit. * * In partem voluptatis temptabat admitti, nec domini ſupercilium induebat, ſed [2] amici quærebat obſequium. * *

† *Dum ancilla reſtitans in hæc erupit:* Si quid ingenui [3] ſanguinis habes, non pluris illam facies, quam [4] ſportam. [5] Si vir fueris, non ibis [6] ad ſpuitam. ‡ *Hæc animi pendentem angebant.* Sed me nihil magis pudebat, quam ne Eumolpus ſenſiſſet quidquid illud fuerat, & [7] homo dicaciſſimus carminibus vindicaret *creditam noxiam.* *

† *Ancilla.* ‡ *Encolpius.*

[1] Iurat

ter Petronius, *non tralatitiam humanitatem*, dixit. *Conr. Rittershuſius.*

1. *ſermone communi vocabat*] Deleo *vocabat*; aut ſcribo *ſermoni c. vacabat.* ſed illud potius. *Anonymus* MS.

2. *amici quærebat obſequium*] ſc. Lycas. *Obſequium* in rebus nequam & turpibus, ut apud Plautum *obſequi*, & *morigerari* patientes in venere dicuntur. Vide Schoppii explanat. in Moſtellar. *Ge. Erhardus.*

3. *Si quid ingenui ſanguinis hab.*] h. e. Si quid in te virilis roboris maneret. Caſaubon. in Perſ. Sat. 1. *Erhardus.*

4. *ſportam.*] Sic & Tornæſ. reliqui. Anonym. MS. L. *ſporiam*, vel *ſporium*, i. e. ſpurium. Niſi malis *ſporum* aut *ſporiam*. Douſa ſubnotavit: Lego *foriam*, i. ſtercus antiquè. Idem in margine: c. M. *ſportum*. Erhardus: Leg. *ſcortum*. Putſchius.

5. *Si vir fueris*] Porcius Latro in Catilin. *Si viri eſtis, declinatura*, &c. Salluſt. in Catilin. *Quis mortalium, cui virile ingenium eſt, tolerare poteſt?* Hoc autem loco ſimul obſcœni quid latet. Infrà Polyænus frigidus & maleficiatus, *Non intelligo me virum eſſe, non ſentio.* unde *virile officium.* Theod. Priſcianus lib. 2 Logic. c. 11 de rebus inflantibus vel erigentibus membra virilia: *Quæ per potiones accepta virile ſemper officium reparant.* Erhardus.

6. *ad ſpuitam*] Sic & Wouwer. alii. Erhardus: Leg. *ſportam.* Caſaub. in Perſ. Satyr. 1; vel *ſpurcam.* Putſch. Tornæſius: *non ibis ad ſpurcam*, al. *ſpinthriam*, approbante hoc Douſa, nam in c. inquit, M. *ſpintham. Spintriæ* Suetonio c. 43 in Tiber. monſtroſæ libidinis mancipia ac repertores. an à libidinis ardore ſic dicti? nam σπινθὴρ ſcintilla. Voſſius. *Spinther*, vel *ſpinter* n. g. armillæ genus muliebris in ſummo brachio ſiniſtro. Feſtus. *Spintriæ* aliis muliebria paſſi. Sueton. in Vitellio: *Et ipſe perpetuò Spintriæ cognomine notatus.* Tacit. Annal. 6 in Tiberio; *Tuncque primùm ignota antè vocabula, ſellariorum, & ſpintriarum, à fœditate loci & multiplici patientia reperta.*

7. *homo dicaciſſimus*] jocoſiſſimus, mordaciſſimus. *Erhard.*

1. *Iurat*

C. 74.

[1] Iurat Eumolpus verbis conceptiſſimis.

* * *

Dum hæc taliaque jactamus, [2] inhorruit mare, nubeſque undique adductæ obruêre tenebris diem. Diſcurrunt nautæ ad officia trepidantes, velaque tempeſtati ſubducunt. Sed nec [3] certos fluctus ventus impulerat: nec quo deſtinaret curſum, gubernator ſciebat: Siciliam modo ventus dabat, ſæpiſſime Italici litoris Aquilo poſſeſſor convertebat huc illuc obnoxiam ratem: & quod omnibus procellis perículoſius erat, tam ſpiſſæ repente tenebræ lucem ſuppreſſerant, ut ne proram quidem totam gubernator videret. Itaque Hercules [4] poſtquam ſpes omnis manifeſto evolavit, Lycas trepidans ad me ſupinas porrigit manus: &, † Tu, inquit, Encolpi, ſuccurre periclitantibus, id eſt [5] veſtem illam divi-

† *Lycas.*

1. *Iurat Eumolpus verbis conceptiſſimis*] *Conceptîs verbis jurare*, eſt alio præeunte & jusjurandum verbîs certa formulâ comprehenſis, vel recitante vel prælegente, jurare: diciturque ad diſcrimen ejus jurisjurandi, quod ſermoni noſtro crebrò interponimus, ut *mehercule, pol, ædepol, mecaſtor* &c. aut quod ultro fidei cauſsâ adfirmationi noſtræ addimus. Atque illud multò ſanctius ac religioſius habebitur. Interdum tamen & nullo præeunte, ſed tamen verbis magis expreſſis & explanatîs. *Concipere jusjurandum*, eſt certam ejus formulam dare. *S. A. Gabbema.*

2. *inhorruit mare*] Virgil. lib. v.
-- *& inhorruit unda tenebrîs.*
Adi Boëth. l. II proſ. II. *Ga. Barthius.*

3. *certos fluctus*] Iungermann. legendum cenſet *certus*, firmat Erhardus. ſed fruſtra; *certos* per enallagen præſtat.

4. *poſtquam ſpes omnis man. evol.*] Tornæſ. Wouwer. & R. Herm. *poſtquam * manifeſta convaluit.* Fr. Pithœus emendavit, *poſtquam maris æſtus convaluit*, quod ſecuta edit. Frellon. & Lotich. Meurſius, *p. m. æ. invaluit.* vel, ut id. Pithœus, *poſtquam tempeſtas convaluit*; Putſchius, *tempeſtas manifeſta c.*

5. *veſtem illam divinam*] Ipſius nempe Iſidis, cujus indubiè ſimulacrum in puppi navis ei ſacræ. Haut incommodè Arbitri locum capi poſſe exiſtimabam de peplo eo, quem Panathenaica navis, Minervæ adparata pro velo habebat. de ipſo ſic Suidas ſcriptum reliquit: *Apud Athenienſes peplus propriè velum Panathenaicæ navis, quam Athenienſes quarto quoque annô inſtruebant Minervæ.* Et Philoſtrat. lib. II de Vit. Sophiſt. in Herode. *Illa de Panathenæis audivi, velum è navi eſſe ſuſpenſum, jucundius picturâ cum ſinu proſpero; navimque nullis jumentis trahentibûs cucurriſſe.* Nec dea illa Minerva abhorrebit ab hocce cum Iſide commercio. Præterea pretioſum planè fuit & velum illud, ac plures in eo erant intertextæ picturæ, acuque varia Palladis exprimebantur facinora, ut Virgilius in Cir. oſtendit, ac plures

divinam, [1] ſiſtrumque [2] redde navigio. Per fidem, miſerere, quemadmodum quidem ſoles. ‡ Et illum quidem vociferantem in mare ventus excuſſit, [3] repetitumque infeſto gurgite procella circumegit, atque hauſit. Tryphænam autem [4] properam fideliſſimi rapuerunt ſervi,

‡ *Encolpius.*

res quos in Panathenæis c. XVIII retulit Meurſius. Nec diverſum ab eo prorſus fuit velum Iſiacum, in quo (*carbaſum* adpellat Apulejus) & literæ intextæ agnoſcuntur, *Votique* navigii rationem reddentes. *I. A. Gonſalius.*

1. *ſiſtrumque*] *Siſtrum*, crepitaculum metallinum, quo Ægyptii ſacerdotes in ſacris Iſidis utebantur. *Gloſſ. Petr.* Iſis olim ſiſtrum in dextra gerens effingebatur, pariterque ejuſdem ſacerdotes ipſum in pompa geſtabant, quatiebantque, unde dicti *ſiſtrati.* Formam ejus ex Apulejo lib. XI habemus; ubi Iſidem è mari emergentem depingit: *Nam dexterâ quidem ferebat æreum crepitaculum: cujus per anguſtam laminam in modum balthei recurvatam trajectæ mediæ paucæ virgulæ, criſpante brachio tergeminos jactus, reddebant argutum ſonorem.* Mirificè enim iſthæc deſcriptio cum ſiſtri imagine convenit, quæ apud Gruterum eſt Inſcript. in opere p. LXXXII, num. III, & IV. tu confer, & *ſiſtri* antiquorum formam penitiſſimè percipies. Materia patet ex Apul. loc. d. *Magnæ religionis terrena ſidera, æreis & argenteis, imò verò aureis etiam ſiſtris argutum tinnitum conſtrepentes.* Gonſal. Clariſſ. Pier. Winſemium vide in not. ad Sirium ſuum Metr. IX. *S. A. Gabbema.*

2. *redde navigio*] Douſa ſuprà ad verba, *Lycas memor adhuc uxoris corruptæ, contumeliarumque quas in porticu Herculis acceperat.* Porticus Herculis Romæ, &c. Cui urbanæ injuriæ altera quoque ab eodem Encolpio Lycæ Tarentino per ſummam contumeliam illata, ſic quaſi ſuccidanea, ſubjungitur poſtea, *Non dubiè redierat in animum * edile, expilatumque libidinoſa migratione navigium.* Quo item referri videtur, quod inferiùs habes ex perſona ipſius Lycæ in propinquo naufragii articulo ſuppliciter prolatum: *Et tu*, inquit, *Encolpi, ſuccurre periclitantibus*, &c. *redde navigio.* &c. Ex quibus verbis liquidò eſt conjectare, antea item eodem quoque Lycæ navigio vectum cum Gitone Encolpium. ſed enim utrumque maritimis moribûs cum illo, ac Tryphæna expertum, furtim inde ſe ſubduxiſſe, abacta inſuper præda (cui *ſiſtrum* illud, *veſtemque divinam* infuiſſe eſt veriſimile) & compilato perfidè Lyca, quaſi fugitivos, & quibus in odium bona ſua venîſſent, id quod paulò ſuperiùs iiſdem exprobratum à miſericordiſſima fœminarum Triphæna ſcilicet. Perinde in noſtro MS. ad Torn. edit. vix pauciſſimis verbis aliter. Nunc Gonſalius: Ne confundas navigium illud, quod expilatum fuiſſe, prodidit Lycas, cum hocce de quo nunc ſermo. diverſa quippe planè ſunt, hocce viri Tarentini eſt, illud Iſidis erat. Religione verò haut prorſus abſimilia fuêre; Lycæ namque iſtud ſacrum erat Minervæ, ut ex ejus *tutela* jam vidimus, quod numen cum Iſide promiſcuum.

3. *repetitumque* Ex Virg. lib. I.

--- *illum ter fluctus ibidem*
Torquet agens circùm, & rapidus vorat æquore vortex. Ga. Barthius.

4. *properam*] Sic & Frellon. edit. Tornæſ. reliqui, *prope jam.* Leg. *propere.* Anonym. MS. *properam*, Lipſ. Douſa MS. Erhardus: Leg. *properàm*, antiquè pro *properè*, ſicut *promiſcam* & *promiſcuè*, *protinam* & *protinus*, *perperam* & *per-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

ſervi, ſcaphæque impoſitam cum maxima ſarcinarum parte [1] abduxere certiſſimæ morti. *ego Gitoni adplicitus* cum clamore flevi: &, Hoc, inquam, à diis meruimus, ut nos ſola morte conjungerent; ſed non crudelis Fortuna concedit. Ecce jam ratem fluctus evertet: ecce jam amplexus amantium iratum dividet mare. Igitur ſi vere Encolpion dilexiſti, [2] da oſcula dum licet, & ultimum hoc gaudium [3] fatis properantibus rape. Hæc ut ego dixi, Giton veſtem depoſuit, [4] meaque tunica contectus exſeruit ad oſculum caput: & ne [5] ſic cohærentes malignior fluctus diſtraheret, utrumque zona circumvenienti præcinxit: &, ‡ Si nihil aliud, certe diutius, inquit, juncta nos mors feret; vel ſi voluerit miſericors ad idem litus expellere, aut [6] prætereiens aliquis tralatitia

‡ *Giton.*

& *perperè*, ex ſexcenta alia. Guilielm. Plaut. quæſt. in Epid. c. ult.

1. *abduxere certiſſimæ morti. ego Gitoni adplicitus*] Tornæſius, *abduxere: certiſſimæ morti applicitus.* Wouweren, & Rutg. Hermann. *abd. certiſſimæ morti.* * *Applicitus.* Frellon. edit. & Lotichius: *abduxere * certiſſimæ m. a.* Erhardus: Leg. *abduxere. Ego. c. m. a.* Putſchius.

2. *da oſcula*] Sic & Frellon. atque Lotich. *ad oſcula*, Tornæſ. reliqui. Erhardus: Leg. *da oſcula.* vel, *age da oſcula.* Iungermannus. Gabbema: Barthius legit, *ad oſcula.* Abruptum genus dicendi, inquit, at loco hoc & Petroniô digniſſimum. *Ad oſcula dum licet.* non alia ratione, quàm in rebus creperis clamari ſolitum, *ad arma.* Quod caſtrenſi à ſonitu concitatis tubâ ſubito tumultu militibûs tranſlatum eſt.

3. *fatis properantibus*] Sic in priſcis marmoribus: FATIS. UROENTIBUS. *Properare* tamen *fatum*, dictum de illo antiquis ſcriptoribus invenio, qui quum eſſet in mortis vicinia conſtitutus, ipſam quaſi accerſere videtur. Etiam & ipſa *Fata properare* dicebantur, uti nunc Arbitro, pariter ac lapidi veteri:

HEIC. VIRIDIS. ÆTAS. CUM FLORERET. ARTIBUS.
CRESCENTI. ET. ÆVO. GLORIAM. CONSCENDERET.
PROPERAVIT. HORA. TRISTIS. FATALIS. MEA.

Feſtinata itidem *fata* Martiali lib. IX Ep. LXXXIIX. *De Salas.* ſeu *Gonſalius.*

4. *mea tunica contectus*] Epigramm.
Ἡδὺ δὲ καὶ ὁπόταν κρύψῃ μία τοὺς φιλέοντας
Χλαῖνα. ---
(*Dulcis amantibus eſt veſtis quæ cingit utrumque*
Corpus. ---) Fr. Pithœus.

5. *ſic cohærentes*] Propert.
Atque utinam hærentes ſic nos vincire catena
Velles, ut nunquam ſolveret una dies.
F. Pithœus.

6. *prætereiens aliquis tralatitia humanitate lapidabit*] Hoc ex veterum religione, Iuriſque adeò Pontificii cautionibus prædicat. Fraudem enim pluſquam capitalem, ne piaculum dicam ſibi capitique ſuo accerſere cenſebatur, ſi quis naufrago, ſeu cadaveri alio-

tia humanitate lapidabit, aut, [1] quæ ultimum eſt, iratis etiam fluctibus, [2] imprudens arena componet. † Patior ego [3] vinculum extremum, & veluti lecto funebri aptatus [4] exſpecto mortem jam non moleſtam. Peragit interim tempeſtas mandata fatorum, omneſque reliquias navis expugnat. Non [5] arbor erat relicta, non gubernacula, non funis, aut remus; ſed quaſi rudis atque infecta materies ibat cum fluctibus. * *Hoſpites veluti conclamans.* * Procurrêre piſcatores parvulis expediti navigiis ad prædam rapiendam: deinde ut aliquos viderunt, qui ſuas opes defenderent, mutaverunt crudelitatem in auxili-

† *Encolpius.*

alioqui inſepulto, temere fortuitóque (ut fit) in via objecto ſibi, de glebæ ſeu pulveris injectione, & quidem ter repetita (quam *lapidationem* hîc vocat Arbiter) gratiam facere quaſi per contemptum neglexiſſet. *Douſa P.* Cauſſa eſt, quia animas inſepultorum, Charon tranſmittere non quiverat, ſed vagari centum annos in ripa credebantur, ac diris interea modîs miſerè torqueri, quod patet ex operis divini lib. VI. Aliam prodidit Onoſander Strateg. c. XXXVI quæ potiſſimùm ad imperatores ſpectat, qui tam gnaviter olim defunctorum corpora ſepulturæ mandarunt. Aliam & Seneca in Fragment. *S. A. Gabbema.*

1. *quæ*] Tornæſ. cæteri, *quod.*

2. *imprudens arena componet*] *impr. arena.* omnis cognitionis & ſenſus expers. Erhardus: *Imprudens arena*, inſcia, neſcia. Propert. l. 3 Eleg. 6.

Reddite corpus humo, poſitaque in gurgite vitâ
Pætum ſponte tua vilis arena tegat.

Gabbema: Quintilian. Declam. VI Corporis projecti. *Non ſepelies? vide quæſo, ne dum litigas*, arenam *fluctus aggeret.* Plura ibidem. Fr. Pithœus: Tacitus, *Piſonem Vrania uxor, ac frater Scribonianus, T. Iunium Criſpina filia compoſuere.*

3. *Patior ego vinculum extremum*] Reſpicit hîc morem Romanorum pariter ac Græcorum, quibus, morti jam proximos amplecti, in uſu erat. Cic. Orat. V in Verr. *Matreſque miſeræ pernoctabant ad oſtium carceris, ab extremo complexu liberûm excluſæ.* Heliod. lib. II. Προσαφῄρηταί με καὶ τὰ τελευταῖα περιβαλεῖν. ἐσχάτων φιλημάτων, καὶ ἀψύχων ἀπεστερήθην. *Erepta eſt mihi facultas* extremi complexus, *ultimiſque oſculis, & exanimibus orbatus ſum.* Gabbema.

4. *exſpecto mortem jam non moleſtam*] Ethnici, ſi à Diis ſuis impetrabant, ut animam in amatoriis amplexibus exhalarent, illud ſummum exiſtimabant bonum. Exſertim de Pindaro Heſychius Mileſius: *Pindarus Lyricus precatus deos, ut quod in vita optandum maximè ſit, ſibi darent, in theatro repentina morte exſtinctus eſt, reclivi capite ſuper amaſii Theogenis genua.* Idem.

5. *arbor*] Fortaſſe *malus* ſcripſerat: quod ne quis adjectivum arbitraretur, notatum alicujus manu ad oram, *arbor*: quod deinde in ordinem verborum irrepſit. *Arborem* tamen pro malo dicunt poëtæ. *Anonym. MS.* Syntheſis eſſet, ut illud Virgilii:

--- *Centauro invehitur magna.*

i. non aliquo ex Theſſaliæ populis Centauris dictis, ſed Centaurô navi: ſic hîc, *non malus erat relicta*, non intelligenda arbore pomifera ſed na-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

xilium. *Tum vocum concurſu facto,*[1] audimus murmur inſolitum,[2] & ſub diæta magiſtri, quaſi cupientis exire [3] belluæ gemitum. Perſequuti igitur ſonum invenimus Eumolpum ſedentem, membranæque ingenti verſus ingerentem [4] Mirati ergo, quod illi vacaret in vicinia mortis poëma facere, extraximus clamantem, jubemuſque bonam habere

vis. Verùm cùm *arbor* nonniſi poëticè pro malo uſurpetur, etiam parum decora videtur oratori hæc ſyntheſis. niſi forſan legamus, *non malus erat relictus.*

1. *audimus murmur inſolitum*] Non abſimile eſt, quod de ſemetipſo Statius ad Vxorem lib. 3 Sylvar.

— Tu procurrentia primis
Carmina noſtra ſonis, totaſque in murmure noctes
Aure rapis vigili — Iſa. Pontanus in Gloſſar. Gallico, verb. *Baritus,* de Bardis poëtis Gallis. *Ge. Erhardus.*

2. *& ſub diæta magiſtri*] De *diætis,* ſive *zetis* multi. De navium *diætis* nullus Petronii interpres. Inſigne exemplum eſt, quod de Hieronis navi profert Athenæus lib. v Dipnoſ. In Ipſa enim ἦσαν δίαιται τετράκλινοι τοῖς ἀνδράσι, τριάκοντα τὸ πλῆθος. *Diætæ erant numerô triginta viriles quatuor lectîs ſtratæ,* præter plures nautarum. Dicebantur, quibus & diætarum cuſtodia erat commiſſa, exinde *diætarii.* Sic Vlpianus *l. quæſitum § idem reſp. Domo.* 11 *π de Fundo inſtructo. Sunt quidam in navibus, qui cuſtodiæ gratiâ navibus proponuntur, ut ναυφύλακες, (navis cuſtodes), & diætarii.* Gonſal. *Diæta* locus cœnationis in hortis, & hypocauſtum. Sed & atrienſes, ſeu ſervi tricliniares, *diætarii* dicuntur; quòd veteres in atriis epularentur. Tandem, omnis manſio appellari poteſt diæta. Hæc breviter ex diffuſis Wouweren. *Diæta,* cubile in quo navicularius quieſcit. it. habitatio in hortis. *Gloſſ. Petron. Diætam* pro cœnatione hoc loco, an cubili potiùs, in quo navicularius, h.e. navigii magiſter conquieſcit, ſumere videtur. Vnde & *diætarii* ap. IC. qui in navibus cuſtodiæ causâ præponuntur, l. 1 §. Et ſunt quædam... *Douſa. P.*

3. *belluæ*] balænæ. Claudian. lib. 2 in Eutrop.

Sic ruit in rupes, amiſſô piſce ſodali
Bellua. — Savaro ad Sidon. lib. 5 Epigr. 13. Erhardus.

4. *Mirati ergo quod illi*] Graphicè & hic prurientium poëtarum ingenium repræſentat. confer Ovidii locum lib. 1 Triſt. el. x. *Gabbema.* Niſi forſan ad ſingulare animi robur, & mortis contemptum noſter collineet. neque enim Eumolpum modò poëtam ſed & philoſophum cogitare debemus, philoſophum quidem inſigni ſcientia, vix ulla conſcientia, an illa ad id quandoque ſufficiat, ipſo Eumolpi exemplô videmur doceri, certè hæc in limine mortis conſtitutum non turbavit. Stupori quaſi, ſeu inſaniæ talia tribuit Ovidius, loco à Gabbema adductô. Sed unde ille tantus ſtupor hominum agillimis, ingenioſiſſimis, niſi à perſuaſione philoſophica, ſeu ſi mavis theologica, Expedire morituro in honeſta occupatione offendi, nec minùs glorioſum, quàm forſan tutum, inter divinas animi ſpeculationes mortale corpus exuere. Nam planè eſt contra naturam, hominem non ad deſperationem, & deſtructionem naturæ redactum, ſed recta ratione utentem (quo de facile ex actionibus eſt judicare), ſine perſuaſione virtutis (ſive moralis, ſive theologicæ) in præſentiſſimo vitæ diſcrimine conſtitutum, mortem non timere.

1. *Sinite*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

bere mentem. At ille interpellatus excanduit, &c, † Sinite me, inquit, ſententiam [1] explere: laborat carmen in fine. ‡ Injicio ego phrenetico manum, jubeoque Gitona accedere, & in terram trahere [2] orcam mugientem.

Hoc opere tandem elaborato, caſam piſcatoriam ſubimus mœrentes, [3] cibiſque naufragio corruptis utcumque curati, triſtiſſimam exegimus noctem. Poſtero die quum poneremus conſilium, cui nos regioni crederemus, repente video corpus humanum circumactum levi vortice ad litus deferri. Subſtiti ergo triſtis, cœpique [4] viventibus oculis [5] maris fidem inſpicere: &, Hunc forſitan, proclamo, in aliqua parte terrarum ſecura exſpectat uxor: forſitan ignarus tempeſtatis filius: aut patrem

† *Eumolpus.* ‡ *Encolpius.*

1. *Sinite me explere*] Simile quid de Archimede captis Syracusîs formis pingendis geometricis intento, à milite interim Marcelli occiſo, referunt. Vid. Livius lib. 25, Plutarch. in vita Marcelli, Cicero 1 Tuſcul.

2. *orcam mugientem*] Sic & Frellon. ac Lotich. *porcam*, Tornæſ. cæteri. De Salas: *Orcam*, aut *poëtam* mugientem potiùs eſt indubiè, quam *porcam*. Porcis namque ullis nemo unquam mugitum dedit. *Quirritare* ipſorum proprium eſt, & *grunnire*, auctore Ovid. ſive quiſquis eſt auctor Philomelæ: etiam *grundire*, Claudio (citante Nonio) l. XVI Annal. & Iuven. Sat. XV. Anonym. MS. ad edit. Tornæſii: *porcam mugientem*. An, poëtam *mugientem?* & quid ſit *muginari* notum eſt: an *orcam mugientem*. Vt de bellua ea marina capiatur, quæ ad hoc exemplum ad terram multorum nautarum manibûs trahi ſolet. *Muginari*, hîc eſſet murmurare; aliàs etiam nugari ſignificat.

3. *cibiſque naufragio corruptis*] Ptochorus hiſt. de Ioanne Euangeliſta: πάντων οὖν ἡμῶν ἐξελθόντων ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, καὶ κατακειμένων, καὶ μὴ δυναμένων πρὸς ἀλλήλους λαλῆσαι ἀπὸ τῆς ἀσιτείας, καὶ τοῦ φόβου, καὶ τοῦ κόπου, ἐποιήσαμεν ἀπὸ ὥρας ἕκτης ἕως ὥρας ἐννάτης κείμενοι, καὶ εἰς ἑαυτοὺς ἐλθόντες εἰσήλθομεν Σελευκίαν, καὶ ὡς ναυαγίῳ περιπεσόντες ᾐτήσαμεν ἄρτους· λαβόντων δὲ ἡμῶν, καὶ φαγόντων, καὶ εἰς ἑαυτοὺς ἐλθόντων, (*Egreſſi in aridam, & recumbentes, nec præ inedia, timore & labore verba conferre valentes, jacebamus ſic ab hora ſexta ad nonam uſque; recollecto dein ſpiritu Seleuciam adimus, ceu naufragi panem petituri; quem ubi nacti, comedimus, reſumptiſque viribûs,*) &c. Ge. Erhardus.

4. *viventibus oculis*] Sic & P. Herm. Wouwer. Tornæſ. Hic, al. *liventibus*, al. *humentibus*: P. Fab. *nictantibus*. Frellon. edit. & Lotich. *niventibus*, Douſa MS. *uventibus*, Lipſ. Erhardus: Iungermann. legit, *diligentibus*, Putſchius *liventibus*. *viventibus oculis*. Per pleonaſmum (neque enim mortui vident), aut epexegeſin ſeu expoſitionem, aut appoſitionem, ut vocant, in antitheſi ad *maris fidem* & *corpus mortuum*, q. d. oculis qui adhuc vivunt.

5. *maris fidem*] Sic Plinius Panegyr. infrà: *Non ſola mortalibus maria hanc fidem præſtant*. Freh. Erhardus. Hiſtor. Apoll. *Intuens mare tranquillum, ait, O maris fides!* Io. Wouweren.

trem utique reliquit [1] aliquem, cui proficiſcens oſculum dedit. Hæc ſunt conſilia mortalium, hæc vota magnarum cogitationum. [2] En homo quemadmodum natat. Adhuc tamquam ignotum deflebam, quum inviolatum os fluctus convertit in terram, agnovique terribilem paullo ante & implacabilem Lycam pedibus meis penè ſubjectum. Non tenui igitur diutius lacrumas, imo percuſſi ſemel iterumque manu pectus; &, Vbi nunc eſt, inquam, iracundia tua? Vbi impotentia tua? nempe piſcibus, belluiſque expoſitus es, & qui paullo ante jactabas vires imperii tui, [3] de tam magna nave ne tabulam quidem naufragus habes. [4] Ite nunc mortales, & magnis cogitationibus pectora implete. Ite cauti, & opes fraudibus captas per mille annos diſponite. Nempe hic [5] proxima luce patrimonii ſui rationes inſpexit; nempe diem etiam, quo venturus eſſet in patriam, animo ſuo finxit. Dii deæque, quam longe à deſtinatione ſua jacet! Sed non ſola mortalibus maria hanc fidem præſtant. Illum bellantem arma decipiunt: [6] illum Diis vota

1. *aliquem*] abeſt à c. MS. Et ſine illo utique per ſe conſtat ſententia. *Douſa MS. & in Præcidan.*

2. *En homo quemadmodum natat*] Supinus indubiè ex doctrina Plinii lib. XVII, c. VII. idem & Solinus c.v. Et Arbiter id innuere videtur, quum agnitum Lycam Encolpio inquit, ſimulac ad terram cadaver adplicuit: *adhuc tamquam ignotum deflebam, quum inviolatum os*, &c. Cur autem poſt quid temporis cadavera aquîs innatent, quæſierunt plures. tu adi Cardanum de Variet. lib. IIX, c.XLIV: & Lemnium de Occult.nat.mirac. l.II, c. VI. *Gonſal de Salas.*

3. *de tam magna navi ne tabulam*] Vetus poëta in Catal. de Fortunæ inconſtantia:

Ite novas toto terras conquirite mundo,
Nempe manet magnos parvula terra Duces.

Rader. ad Martial. lib. 5 Epigr. 71. *Ge. Erhardus.*

4. *Ite nunc*] Iuvenal.

I nunc & ventis animam committe. —— Propertius:

I nunc tolle animos. —— Virgil.

I nunc, ingratis offer te irriſe periclis. Fr. Pithœus.

5. *proxima luce*] proximè anteactâ. *Proximus* propritim de præterito dicitur; ut *primus* de futuro. Suprà: *Et prima ſtatim nocte in monumentum ferebat.* Infrà: *Acceſſiſſe huic triſtitiæ proximum naufragium.* Erhard.

6. *illum Diis vota reddentem penatum*, &c.] Sex fratrum prorſus videtur fatum deſignare, qui quum domum, ex longa peregrinatione belloque redîſſent, ædium lapſu obruti ſunt, vota, uti ſuſpicari omnino conſentaneum eſt, Diis tutelaribus reddentes. Monumentum extat, cujus hæc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

vota reddentem [1] penatum ſuorum ruina ſepelit : [2] ille vehiculo lapſus properantem ſpiritum excuſſit. [3] Cibus avidum ſtrangulavit , abſtinentem frugalitas. [4] Si bene calculum ponas , ubique naufragium eſt. [5] At enim fluctibus obruto non contingit ſepultura.[6] Tamquam interſit periturum corpus quæ ratio conſumat, ignis , an fluctus ,

hæc ſcida : QUÆ. [mater] HOC ME. CONDO. MONIMENTO. NE OBRUTIS. DOMUS. LAPSU. FILIIS. SEX. QUOS. P. SCIPIO PATRIIS. CAMERTIBUS. A SALO. ET. LIBYA. INCOLUMES. RESTITUERAT. IN. DESOLATA. ORBITATE. SUPERSIM. I. A. Gonſalius.

1. *penatum*] *penatium* M. c. *Douſæ.* Diceret quis;quid intereſt?cur Douſa hoc notavit?Poſterius juxta regulam, prius eſt ſyncope & quaſi exceptio.

2. *ille vehiculô lapſus,* &c.] Elegans monumentum antiquum in vinea Iulii III Pontif.Max. hocce teſtatur: ÆMILIA. FELICITAS. PIA VIXIT. ANNIS. XXXV. EX HIS. PERTULIT. CUM. ÆMILIO. PARNASO. ANNOS. N. XXIII. PEREGRINATIONIBUS. VARIIS. ET. CREBRIS FIDE. ADFECTIONE. INCOMPARABILI. HÆC. VEHICULO. EVERSA. VIA. HOSTIENSI. III. KAL. OBIIT, &c. Simile fere Fulconi Regi Hieroſol. obtigit. Is leporem inſectatus , ſubita equi ruinâ præcipitatus terræ caput adflixit, cerebrôque per nares aureſque erumpenti in Reginæ oculis exſpiravit. Guil. Tyrius in Chron. Hieroſ. Cruſius in Annal. Suev. Sic & Maria Maximiliani I Imp. conjux caſu equi inter venandum præcipitata obiit. Cuſpinianus in Max. I. Sigiſmundus Georg. Seldius, Caroli V, & Ferdinandi I Vice-Cancellarius,dum ex prædio Viennam rediret , ciſiô, in quo cum Ioh. Vlrico Zaſio vehebatur , tum fortè Pſalmis legendis intentus , inter eundum excuſſus , & capite ad ſaxum illiſo letaliter vulneratus , triſti fatô extinctus eſt, ∞ IↃLXV. Thuanus Hiſt. l. XXXVI. *S. A. Gabbema.*

3. *Cibus avidum ſtrangulavit*] Attila Hunnorum R. ex ingluvie ſuffocatus interiit. Lazius de Migr. gent.lib.XI. *Gabbema.* Plin. lib. 7 , c. 53 de Mortibus repentinis, *Exſpiravit A. Manilius Torquatus conſularis cùm cœnâ placentam appeteret. L. Dutius Medicus Valla , dum mulſi potionem haurit. Appius Sauferius , cùm à balneo reverſus mulſum bibiſſet : ovumque ſorberet. P. Quintus Scapula , cùm apud Quintilium Gallum cœnaret. Decimus Safejus ſcriba , cùm domi ſuæ pranderet. Hylarus hiſtrio, dum natali die ſuo edita cœnâ calidam potionem in pultario popoſcit.*

4. *Si bene calculum ponas*] Plin. ſecund. lib. 2 Ep. 14. *Hic quoque in conditionibus deligendis ponendus calculus.* Boëth. lib.2 proſ. 3 de Conſolat. *calculum ponere.* Sitzmann. in Not. n.58. *Ge. Erhardus.*

5. *At enim fluctibus obruto non contingit ſepultura*] Cur aquîs interire nonnulli ex veteribus adeò formidarunt , ex Homeri ſchola profluxiſſe , adſerit Syneſius epiſtolâ ad Euoptium fratrem. Animam ignem eſſe credebant. Sic apud Varronem Zenon criticus ſentit. *Animalium ſemen ignis , qui anima & mens.* Ea propter exſtingui inter undas & anima credebatur , ipſoſque admodum & corporis terrebat & animæ interitus. *Gabbema.*

6. *Tamquam interſit -- ignis , an fluctus , an mora*] Piè nos D. Cyprianus

ctus, an mora. Quidquid feceris, omnia hæc eodem ventura ſunt. Feræ tamen corpus lacerabunt. Tamquam melius ignis accipiat. [1] Imo hanc pœnam graviſſimam credimus, [2] ubi terris iraſcimur. Quæ ergo dementia eſt, [3] omnia facere, nequid è nobis relinquat ſepultura, *quando etiam ita de invitis fata ſtatuant?* * Et Lycam quidem [4] rogus inimicis conlatus manibus adolebat: Eumolpus autem dum epigramma mortuo facit, oculos [5] ad arceſſendos ſenſus longius mittit. *

C. 76. [6] Hoc peracto libenter officio, deſtinatum carpimus iter, ac momento temporis [7] in montem ſudantes conſcendimus, ex quo haud procul [8] impoſitum arce ſublimi oppidum

ita monet: *Noſtra nihil intereſt, aut à quo, aut quando perimamur, mortis & ſanguinis præmium à Domino recepturi.* Ph. Camer. Horar. ſuccis. cent. 3. cui adde Waremundum de Erenberg ſive Eberhard. à Weihe in definit. Fœderis nove reperta, l. 2, n. 99, 105, 106. *Erhardus.* Seneca in Fort. Remed. *Quid intereſt: ignis me, an fera conſumat, an tempus omnium ſepultura?* & Ep. XCIII. *Quem ſævitia præjecerit, dies condet.* Pertinet & huc Mæcenatis verſiculus:

Nec tumulum curo, ſepelit natura relictos,

In Octavio Minutius: *Quaſi non omne corpus, etſi flammis ſubtrahatur, annis tamen & ætatibûs in terram reſolvatur.* S. A. Gabbema.

1. *Imo hanc pœnam graviſſimam,* &c.] *l. capitalium.* § *igni cremantur.* π *de Pœnis.* recte autem *pœnam graviſſimam.* Summa ſupplicia ſunt, *crux, crematio, decollatio*; mediocrium delictorum pœnæ, *metallum, ludus, deportatio*: minimæ, *relegatio, exilium, opus publicum, vincula*, inquit Paulus Sent. l. v de Abolit. Quos gradus pœnarum etiam conſtituit Calliſtratus *l. xxiix* π *de Pœnis.* At inter ſummas pœnas graviſſima *vivicrematio.* Paul. l. v. Sent. *ad leg. Corn. de ſicar.* &c. Wouwer. *Gabbema.*

2. *ubi terris*] Tornæſius, Wouweren, cæteri, *ſervis*, non *terris.*

3. *omnia facere*] Genus loquendi non vulgare in utraque lingua: quod ferè dicebant de irrito conatu. Scalig. in Catalect. comment. in Culic. ubi congeſſit exemplorum copiam. Vſus & ſuprà Petr. *Quid ita omnia feciſti, ut quos tuebaris, abſconderes.* Ge. Erhardus.

4. *rogus inimicis conlatus manibus*] i. e. ejus cum quo paulò antè capitales interceſſere inimicitiæ *Adolebat*, eſt cremabat. Gabbema: *Pyra* eſt lignorum congeries; *rogus*, cùm jam ardere cœperit dicitur: *buſtum* verò jam exuſtum vocatur. Quem ordinem ſervat Poëta [*lib. xj divini operis*] dicens, *conſtituêre pyras.* Item: *Subjectiſque ignibus atris, Ter circum accenſos decurrêre rogos.* Item poſtea: *Semuſtáque ſervant buſta.* Servius.

5. *ad arceſſendos ſenſus*] Ad accerſiendos animi conceptus.

6. *Hoc peracto libenter officio*] Sic ſuprà: *ſupremoque mandarunt officio.* id eſt, *juſta ſolverunt mortuo.* Id vocatum *ſupremum officium*, & *officium* ἁπλῶς (*abſolutè, ſimpliciter*). Gabbema.

7. *in montem ſudantes*] Tale illud Apul. *Sylvoſi montis aſperum permenſi jugum jam veſpera tenebrante pervenimus ad quoddam caſtellum.* Fr. Pithœus.

8. *impoſitum oppidum*] exſtructum, inædificatum; adornatum.

1. *Cro-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

oppidum cernimus. nec quid eſſet ſciebamus errantes, donec à villico quodam, [1] Crotona eſſe cognovimus, urbem antiquiſſimam, & aliquando Italiæ primam. Quum deinde diligentius exploraremus, qui homines inhabitarent nobile ſolum, quodve genus negotiationis præcipue probarent poſt adtritas bellis frequentibus opes; † O mi, inquit, [2] hoſpites, ſi negotiatores eſtis, mutate propoſitum, aliudque vitæ præſidium quærite. Sin autem urbanioris notæ homines [3] ſuſtinetis ſemper mentiri, recta ad lucrum curritis. In hac enim urbe non literarum ſtudia celebrantur, non eloquentia locum habet, non frugalitas ſanctique mores laudibus ad fructum perveniunt, ſed quoſcumque homines in hac urbe videritis, ſcitote in duas partes eſſe diviſos. Nam aut [4] captantur, aut captant. In hac urbe [5] nemo liberos tollit: quia quiſ-

† *Villicus.*

1. *Crotona eſſe cognovimus*] Romam Arbiter intelligit. *Gonſalus.* Non de Crotone, ſed Roma potiùs in Crotone Arbiter intelligendus. Nihil in urbe ſincerum ait; nec ſincero locum. Martial. eadem omnia de Roma lib. IV Ep. V. ubi iiſdem argumentîs, quibûs hîc ruſticus, Fabianum ab urbe deterret. *Rader.* adde & Ramirez. ad Mart. lib. IV Ep. LVI. De Crotone Strabo. lib. VI: Cic. lib. II de Invent. *Gabbema.* De Crotonienſium ſtatu etiam Iuſtin. Epit. l. 20: T. Livius l. 24.

2. *O mi, inquit hoſpites*] *Mi*, ſingulari pro plurali poſito, antiquè, quomodo ſæpe Plautus. Ciſtell. *mi homines, mi ſpectatores.* Nec minore inſolentia Apulejus neutro genere, & quidem numero ſingularì, eundem vocativum efferre auſus Apologia primâ in lepidiſſima illa Platonici epigrammatis verſione. *Aſtra-(mi ſidus)*-Quomodo & fœminino Tibull. lib. I El. VI. *Vive diu, mi dulcis anus.* Douſa P. *Mi* antiquè pro mihi volunt eſſe ſynæreſin; non rectè, eſt enim patrius caſus *mis*, dandi *mi.* Obertus Giſanius.

3. *ſuſtinetis ſemper mentiri*] *Suſtinet* cum infinitivo eſt audet, in animum inducit. Schopp. in Priap. carm. 47. Iuvenal. idem de Roma Sat. 3.

Quid Romæ faciam? mentiri neſcio —
Cedamus patriâ. Rader. ad Mart. Epigr. I. *Ge. Erhardus.*

4. *captantur, aut captant*] Martial. ad Marianum, cujus hereditas petebatur:

Scis te captari; ſcis hunc, qui captat avarum:
Et ſcis qui captat, quid, Mariane, velit? &c. *Venari* dixit Horatius viduas avaras. Rader. ad Mart. lib. 6 Ep. 44. Apud IC. *captatoriæ* inſtitutiones & voluntates. Rader. Hypomn. ad Martial. l. 4 Ep. 56, in pr. *Erhardus.*

5. *nemo liberos tollit*] nutrit, educat. *Gloſſ. Petr.* Infantes, ſimulac nati forent, humi deponebantur. Ab humo pater tollebat, & in ſinum recipiebat, ſi infantem educari cuperet. Secus, exponi voluit, & abjici. Plaut. Amph. I, III, III: Caſ. Prol. XLII, LXXIX: Truc. II, IV, V. Humi collocatos fuiſſe docet Tranquill. Aug.

 c. V:

quiſquis [1] ſuos heredes habet, [2] nec ad cœnas, nec ad ſpectacula admittitur; ſed omnibus prohibetur commodis, inter ignominioſos latitat. [3] Qui vero nec uxores umquam duxerunt, nec proximas neceſſitudines habent, [4] ad ſummos honores perveniunt, i.e. ſoli militares, ſoli fortiſſimi,

c. v: Neron. c. vi. Dein humô ſuſtulit pater. Tranquill. Iul. c. LIII. Romæ erat *Lactaria Columna* in foro olitorio, quòd ibi infants lacte alendos deferebant, teſte Feſto. Fusè Pareus in Elect. Plaut. *S. A. Gabbema.*

1. *ſuos heredes habet*] *Sui heredes* ſunt qui in poteſtate teſtatoris tempore mortis exiſtunt, ita ut nulla eos perſona in gradu præcedat: ût Imperator ſatis declarat §. *ſui antem. Inſt. de Hered. qualit.* Ait autem *ſuos* ideo dici, quia domeſtici heredes ſunt: *Sic verſ. ſed ſui quidem*, hoc tamen Græcè, Viglio monente ſignificantius eſt, οἰκεῖον (*domeſticum*) enim illi & à domo derivant: ſignificant autem proprium. Eſt ergo *ſuus heres* quaſi proprius & dominatus, non aliunde accitus, quaſique ſui ipſius hæres. Fingitur enim jure civili filius vivente adhuc patre, quaſi dominus eſſe paternorum bonorum, ſicque fictum habet dominium, ſive improprium. *Porc. hic.* vel potiùs κατ' ἐλπίδα, & *in ſpe*, ut Alciatus lib. II Parer. c. xv adpellat. Ideoque ipſis poſt obitum patris, non de novo adquiritur, ſed in illum continuatur dominium, & ex fictitio fit verum & effectuale. *l. in ſuis. de Lib. & poſt. Suus* ad dominium refertur, ut & pro meo, tuo, ſuo, poſſidere dicimus. Viglius *l. I pro ſuo.* Et hanc *ſui heredis* qualitatem Græci, τὸ σοῦον, noſtri vulgò *ſuivitatem* nominant. *Ioach. Mynſingerus.*

2. *nec ad cœnas, nec ad ſpectacula admitt.*] Tornæſ. Wouwer. reliqui *n a. ſcenas n. a. s. a.* Ne idem bis dicat, leg. *nec ad cœnas.* Bongars. Not in Iuſt. l. 20. Sic *Erhard.* Aſt ego per *ſcenam* intelligerem hiſtrioniam, per *ſpectacula* ludos gladiatorios, pugnas beſtiariorum, naumachias, & talia. Quæ ſanè ut differunt, ita tantum non vim fieri Petronio exiſtimo. Neque ſic ad cœnas *admittimur*, quemadmodum ad ſcenas & ſpectacula.

3. *Qui vero nec uxores umquam duxerunt*] Ammianus Marcell. lib. 14. *Vilia omnia exiſtimant præter orbos & cœlibes; nec credi poteſt qua obſequiorum diverſitate colantur homines ſine liberis.* Plutarch. περὶ τῆς εἰς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίας. ἀτέκνους οἱ πλούσιοι δειπνίζουσιν, οἱ ἡγέμονες θεραπεύουσιν, οἱ ῥήτορες μόνοις τούτοις προῖκα συνηγοροῦσι (*De amore prolis. Liberis carentes divites conviviis excipiunt, principes colunt, rhetores hos ſolos comiter ſalutant, &c.*) Io. à Wouweren.

4. *ad ſummos honores perveniunt*] Romanis tamen ſemper conjugiorum ſuboliſque magna cura. Ideo Cenſoria illa quæſtio ſolemnis: *Ex animi tui ſententia, tu uxorem habes?* Ideo apud Ciceronem de LL. *Cœlibes eſſe prohibento.* Nec ignominiæ ſolùm cœlibatus, ſed pœnæ erat. Ita apud Valerium lib. II, c. IX. *Camillus & Poſtumius Cenſores, æra pœnæ nomine, eos qui ad ſenectutem cœlibes pervenerant, in ærarium deferre juſſerunt.* Et Feſtus auctor, *Vxorium pependiſſe dici, qui quod uxorem non habuerit, æs populo dedit.* Exemplum videtur ab Spartanis petitum, apud quos ἀγάμιον ζημία (*cœlibatus multa*), imò ὀψιγάμιον, καὶ κακογάμιον (*ſeræ nuptiæ, & malo conſiliô initæ nuptiæ*); ut notat Pollux. *Lipſius.* Hinc famoſa illa lex Papia Poppæa *de maritandis ordinibus & cœlibum pœnis*, de qua multa Iuſtus ad l. III Ann. Tacit. *Gabbem.* Hæc ſic juxta LL; noſter verò

de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

ſimi,atque etiam innocentes habentur. Videbitis,inquit, oppidum, tamquam in peſtilentia campos, in quibus nihil aliud eſt, niſi cadavera, quæ lacerantur, [1] aut corvi, qui lacerant. * † Prudentior Eumolpus convertit ad novitatem rei mentem, genuſque [2] divinationis ſibi non diſplicere confeſſus eſt. Iocari ego ſenem [3] poetica levitate, credebam, quum ille, ‡ Vtinam quidem ſufficeret [1] lar-

† *Encolpius.* ‡ *Eumolpus.*

de aliis Romanorum moribus,& quę præter a.contra legem fiebant intelligendus; ſuffragante Plutarcho, & Ammiano, ut vidimus. Nec fruſtra ſubjungit, *ſoli militares*, *ſoli fortiſſimi habentur*, corruptum ſtatum Curiæ ſeu Aulæ indigitans. Addit Gabbema: Conſtitutiones Honorij & Iuſtiniaquibûs lex Poppæa ſublata fuit, cauni, ſam everſionis imperii Romani exiſtimat Procopius; nam cùm homines matrimonia negligerent, infrequentiores factæ ſunt civitates, ita ut barbarorum irruptionibus minimè reſiſtere potuerint.

1. *aut corvi qui lacerant*] Lucem mutuatur ab Horatio Arbiter. lib. II Sat. v. quum captatorem deluſum ab aſtutò divite Corano,vellet indicare:

--- Plerumque recoctus
Scriba ex quinque viro Corvum *deludet hiantem,*
Captatorque dabit riſus Naſica Corano.

Gabbema. Captatores ultim. voluntatum, ægris per ſpeciem conſolationis aſſidentes, *corvi* ac vultures dicuntur,expectantes teſtatorum cadavera. *Ge. Erhard.*

2. *divinationis*] Gruterus Suſpic. lib. I, c, 12, vult *divitationis* legi à *divito*, quod verbi invenire eſt in Accii Aſtyanacte. *Erhardus. Divito* i. dito, ſeu divitem reddo.

3. *poetica levitate*] Apologiam pro poëtis vid. apud Lotichium, comment. in Petron. lib. II, c. VIII. *Gabbema.* Rationes Lotichii *pro poëtis*: Quod citiùs flectat ſubtilioris elegantiæ facundiæque thymò elaboratum eloquium, quàm nudus & ſimplex abſque ullo nitore atque ingenio deartuatus & elumbis ſermo. Quòd poëtæ ad magna nati, de diis, & deabus, itemque Semideis,ut plurimùm glorioſa multa intertexant,& lectorem ad ſimilia invitent; juxta mentem Lipſii,incredibile,dicentis, quantum animus adſpectu *Romanarum columnarum*, *obeliſcorum*, taliumque rerum prægrandium, in ſublime evocetur. A Petronio, qui ipſe poëta facundiſſimus, heic intelligi pſeudopoëtas: porcina venerea ſpurcitie ſua contaminantes, qualis ipſe Horatius paſſim, Ovidius verò libris Amorum, & de Arte, tum Martialis, Tibullus, Propertius, & ejus gregis: gnathones, cœnipetas, quo in numero etiam Flaccus, antequam ab Auguſto à paraſitica menſa, ad munus epiſtolicum evocaretur. Non tales Homerus, Heſiodus, Euripides, Lucretius, & inprimis Virgilius,alii: Illius commatis Platonem è Rep.ſua proſcripſiſſe; non hos quales potiùs, tamquam Deorum progeniem, ad invidiam uſque mirificis laudibûs evehit. Ergo,

Vſus habet laudem,crimen abuſus habet.

Lucanus l. 9 Pharſal.

O ſacer & magnus vatum labor, omnia fato
Eripis, & populis donas mortalibus ævum!

Aliter etiam longè ipſe Arbiter infrà de divina poëſi; nec novum eſt peritum de arte ſua vario reſpectu leviuſcule loqui. Sic Auſonius in epiſt. ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] largior ſcæna, i.e. veſtis humanior, quæ præberet mendacio fidem. Non me-Hercules [2] peram iſtam differrem, ſed continuo vos ad magnas opes ducerem. † Atqui

† *Encolpius.*

ad Symmachum, *Ternarium ſuum ſcabiem* appellat, Nicol. Borbonius elegantiſſima poëmata, in libelli frontiſpicio, *nugas*, &c.

1. *Vtinam quidem ſufficeret largior ſcæna, i. e. veſtis humanior, quæ p. m. f.*] Hoc modo & Lotich. nec non edit. Frellon. niſi quòd hæc pro *ſcæna*, *ſcema*. Tornæſ. Wouwer. R. Herm. *u. q. ſ. l. s. i. e. v. h. veſtimentum* (Tornæſ. al. *inſtrumentum*) *latius, quod p. m. f.* Anonym. MS. (ad edit. Tornæſii:) Fallor? an omnia illa verba ex ora libri in contextum irrepſerunt? & ſic reſtituendum eſt: *Vtinam quidem ſuppeteret largior ſchema, quæ præb. m. f.* Douſa MS. F. *ſcema* ex Plauti Amphitr. *cum ſervili ſcema.* Iterum Anonym. MS. alio tempore atque charactere: Deleo & lego: *Vtinam ſuppilaretur ſchema, quæ p. m. f.* Douſa in Præcidan. *Vtinam q. ſ l. ſcena, i. e. v. h. q. p. m. f.* Ita enim lego, inductis ſuperfluis illis è gloſſemate, ut apparet procuſis, *veſtimentum latius.* Verùm tempeſtas memini quum quondam fuit, quum *ſcema* reponendum arbitrarer, motus cùm veterum auctoritate, tum Comici noſtri cumprimis, apud quem τὸ *ſcema*, *ſcemæ*, h. e. gen. fem. prolatum memineram lectitâſſe. ut Amphitr.

Quod ego huc proceſſi ſic cum ſervili ſcema.

Pro veſtimenti genere. Nunc Plin. potiùs ſententiæ accedo, nepotis dico, ita Epiſt. lib. 7 argumentantis: *Nonne cùm ſurgis ad agendum, tum maximè tibi ipſe diffidis, tum commutata non dico plurima, ſed omnia cupis? utique ſi latior ſcena, & corona diffuſior.* Suſpicorque de comitatu ſuo loqui Eumolpum, quem ampliorem, id eſt, frequentiorem, minuſque adeò æſtivè viaticatum ſibi, tum cultiùs aliquantò exornatum deſiderare prædicat ſeſe. ne videlicet ſimulatas divitis domini partes & quaſi mimicam perſonam actitare videatur. tametſi non ignorem, ſumi quoque interdum pro loco ipſo, ubi quiſpiam ſe oſtentat, ſuique ſpecimen facit. Vnde *in ſcenam prodire*, μεταφορικῶς quomodo & ipſe Arbiter aliquantò pòſt in eod. adhuc argumento verſans: *Et ne quid ſcenæ deeſſet*, &c.

2. *peram iſtam non differrem*] Sic & Frellon. editio. Tornæſ. *pænam* (c. Pith. *peram*). ubi Douſa, c. M. cum Pith. conſentit; unde ſuſpicor πεῖραν (ſignificat *tentamen*) leg. *Pænam*, habet & Wouwer. alii. Erhardus: Leg. *peram.* Pera eſt Græcorum πεῖρα. non, inquit differrem experiri. Palmerius in Spicil. cui adſtipulantur Pithœus, Guilielm. alii. Addit Gabbema ex Palmerio: Nam jocosè illum Ennii ore locutum: *Speram iſtam differrem*, pro *ſpem* non auſim dicere. Douſa in Præcidan. πεῖρα, hoc eſt, tentamentum, ſive adeò experimentum, Gallicè, *la preuve*, vernaculè *Een proeve*, facta à guſtatu in alienum migratione. Sed aliter ſenſit Fr. Pithœus; qui in ſuis hîc Collectan. poſt *peram iſtam differrem*, hoc ſubjungit Martialis:

Me mendica ferat barbati prandia nudi,
Dormiat & tetrico cum cane, pera rogat.

Peram igitur *differrem*, eſt hîc iſtic ferrem, diverſis in locis circumferrem. Sic Plautus uſurpavit in Rud. *Nos cum ſcapha tempeſtas dextroverſum differt ab illis.* Idem in Curcul. Act. 4, ſcen. 4. *Iam ego te faciam, ut hinc formicæ te fruſtulatim differant.* Et ipſe Petronius ſuprà: *Per totam urbem nos rumoribus different.* Pera poſita pro ſqualore ac egeſtate, quæ ratio fuit Eumolpi. *malè ve-*

qui promitto quidquid exigeret, dummodo placeret [1] veſtis rapinæ comes, & quidquid [2] Lycurgi villa graſſantibus præbuiſſet. [3] Nam nummos in præſentem uſum Deûm matrem pro fide ſua reddituram. ‡ Quid ergo, inquit Eumolpus, ceſſamus [4] mimum componere? Facite ergo me dominum, ſi negotiatio placet. † Nemo auſus eſt artem damnare nihil auferentem. Itaque ut duraret inter omnes tutum mendacium, [5] in verba Eumolpi ſacramentum juravimus, uri, [6] vinciri [verberari] ferroque

‡ *Eumolpus.* † *Encolpius.*

lè veſtiti &c. ut ſuprà habuimus, nunc etiam naufragi.

1. *veſtis rapinæ comes*] Veſtis illa divina, cujus ſuprà mentio facta à Lyca. *S. A. Gabbema.*

2. *Lycurgi villa*] Repete ex præcedentibus de *expilato navigio*, & in Gonſalii præludiis, An *Lycurgus* hîc *Lycas?*

3. *Nam nummos in præſentem uſum,* &c.] Innuit Petronius, quòd ſi prædam, ac manubias Iſiaci navigii vendidiſſent, neutiquam mimo componendo poteſſe pecuniam defore. *Gabbema.*

4. *mimum componere*] Sueton. c.22. *Ne pœna acrior mimum divulgaret.* ita paſſim apud ſcriptores. *Wouweren. ceſſamus mimum componere.* Perſeverat in ead. tralatione, quam cœperat antè: *Vtinam quidem ſufficeret*, &c. Ad hæc verba cùm Encolpius reſpondiſſet adeſſe *ſcenam*, ſubjicit ſenex; ergo quid ceſſamus mimicam fabulam componere? quam illico componunt, & in Eumolpi verba jurant, & in ſervilem modum ficti dominum eum ſalutant, tum quæ ipſe proponit de opulentia & orbitate ſua, ut legitima verba mimi, condiſcunt. Guliel. Plaut. quæſt. in Epidic. c. ult. *Ge. Erhardus.*

5. *in verba Eumolpi ſacramentum juravimus uri,* &c.] Erhardus: Leg. *jur. virgis ferroque necari,* Turneb Adverſ.2, c.20; eumque ſecutus Durantius Var. lect. lib. 1, c. 8. Ego nihil muto: & vulgatam lectionem fulcio hiſce Helenii verbîs: *uri flammîs, virgîs ſecari, ferrôque necari.* ubi Goldaſtus putat verba eſſe transpoſita, reponendáque h. m. *virgîs necari, ferrôque ſecari:* aut certè leg. *virgîs verberari, ferrôque necari.* Douſa MS. Vetus verſus:

In verba Eumolpi juravimu' ſacramentum
Vri, vinciri, virgîs, ferrôque necari.

& nota, *ſacramentum jurare.* Barnab. Briſſonius: Gladiatores qui ſe ludo vendebant in hæc verba addicebant, *Vri, vinciri, ferrôque necari.* Teſt. Horat. lib. II Sat. VII, his verſibûs:

Quid refert, uri, virgîs, ferrôque necari,
Auctoratus eas. --- --

Vbi vetus Commentat. *Gladiatores, ita ſe vendunt, & cautiones faciunt, uri flammîs, virgîs ſecari, ferrô necari.* & mox: *qui ſe vendunt ludo, appellantur auctorati. Auctoratio enim dicitur venditio gladiatorum, cum conditione emptoris.* Senec. Epiſt. XXXVII. Atque hoc modo Auctoratum, Lucianus in Icaromenippo, ἀνθρώπιον ἑπτὰ δραχμῶν εἰς τὸν ἀγῶνα μεμισθωμένον, *homulum ſeptem drachmîs ludo conductum),* vocat. Manilius verò lib. IV, id genus homines caput in mortem & funus arenæ vendidiſſe ſcribit.

6. *vinciri [verberari] ferroque*] Tornæſ. Wouwer. alii, *vinciri, verberari, f.*

1. *domi-*

roque necari, & quidquid aliud Eumolpus juſſiſſet tamquam legitimi gladiatores domino corpora animaſque religioſiſſime addicimus. Poſt peractum ſacramentum ſerviliter ficti [1] dominum conſalutamus, elatumque ab Eumolpo filium pariter [2] condiſcimus, [3] juvenem ingentis eloquentiæ, & ſpei. ideoque de civitate ſua miſerrimum ſenem exiiſſe, ne aut clientes ſodaleſque filii ſui, aut ſepulcrum quotidie cauſam lacrumarum cerneret. Acceſſiſſe huic triſtitiæ proximum naufragium, quo amplius vicies ſeſtertium amiſerit. nec illum jactura moveri, ſed [4] deſtitutum miniſterio non agnoſcere dignitatem ſuam. Præterea [5] habere in Africa trecenties ſeſtertium fundis, [6] nominibuſque depoſitum. [7] Nam familiam

plus quinquaginta millib. philippeum.

1. *dominum conſalutamus*] cujus hæc formula apud Plaut. *Patrone ſalve.* Moſtell. act. 3, ſc. 2. *Ge. Erhardus.*

2. *condiſcimus*] Tornæſ. Wouwer. cæteri, *condicim.* Erhardus: Leg. *condiſcimus*; docet enim fabulam poëta, ut hic Eumolpus: diſcunt actores, & diſcunt ſimul, dum actionem periclitantur. Guiliel. Plaut. quæſt. in Epidic. c. 6.

3. *juvenem ingentis eloquentiæ & ſpei*] Venuſtiſſima locutio: ſic Cicer. Phil. II. *Patri porſuaſi, ut æs alienum diſſolveret: redimeret adoleſcentem ſumma ſpe & animi, & ingenii præditum.* in Orat. *Aduleſcens non tam re & voluntate, quam ſpe & expectatione laudatus.* S. A. Gabbema.

4. *deſtitutum miniſterio*] miniſtrîs. *Ge. Erhardus.*

5. *habere in Africa trecenties ſeſtertium fundis, &c.*] Opes haud contemnendæ, nam ſeptingentorum & quinquaginta millium Philippœorum ſummam conficiunt. Et rectè ait *fundis in Africa*, nam plures ibi agri feraciſſimi. adeò ut ſi Romæ annona deficeret, exinde peteretur. *I. A. Gonſalius.*

6. *nominibuſque*] In nominibus eſſe dicunt I. C. quæ debentur ex obligationibus, *l. xxxvij de acquir. Hær.* cùm & ea quæ in nominibus ſunt ad hæredem tranſeant. Cic. v Verr. VII: Top. cap. III. Inde *nominis* adpellatione omnis obligationis, contractuſque debitorum venit ſignificatio. Suet. in vir. Valerii Catonis refert verſus Furii Bibaculi in æs alienum Grammatici illius ludentis:

Summum Grammaticum, optimum poëtam,
Omnes ſolvere poſſe quæſtiones;
Vnum difficile expedire nomen.

Gabbema. *Nominibus*, h. e. poſitîs in fenore. Aſcon. *Tituli debitorum nomina dicuntur, præſertim in iis debitis in quibus hominum nomina ſcripta ſunt, quibus pecuniæ cammodatæ.* Nomina igitur debitorum tabulis inſcripta. hinc Apul. tabulîs flagitari: Apolog. *Pater ejus plurimis creditoribûs deſeneratus, dum undique tabulis flagitaretur.* I. à Wouweren.

7. *Nam familiam, &c.*] Propriè *familiam* dicit neque enim alio titulo ſervæ conditionis homines cenſi antiquitus, nimirum *à famulando*, auctoribûs I.ctis, & Vlpiano in *l.* I π *de Vi & vi armata.* Vnde & *gladiatorum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

familiam quidem tam magnam per agros Numidiæ eſſe ſparſam, ut poſſit vel Carthaginem capere. Secundum hanc formulam imperamus Eumolpo, [1] ut plurimum tuſſiat, ut ſit modò [2] ſolutioris ſtomachi, ciboſque omnes palam damnet; loquatur aurum & argentum,[3] fundoſque mendaces, & perpetuam terrarum ſterilitatem. Sedeat præterea quotidie ad rationes, [4] tabulaſque teſtamenti omnibus diebus renovet; &, [5] ne quid ſcænæ deeſſet,

rum familiæ apud Ciceronem. Cujus rei cauſſam reddit Senec. lib. VI Ep. XLVII. *Douſa P.*

1. *ut plurimum tuſſiat*] Nam tuſſientes proximos eſſe morti. omnino credebant. Valerius Mart. lib. II Ep. XXVI. *Gabbema. Plurimum tuſſiat*, hoc potentiorum erat, uti & procul ſpuere. vide Caſaub. ad Theoph. ad Theoph. Char. περὶ δυσχερείας *(De difficultate, moleſtia)*. Io. à Wouweren.

2. *ſolutioris ſtomachi*] An hîc frequentem vomitum innuit? inquit Celſus lib. I, c. VIII. *Stomachum autem infirmum indicant, pallor, macies, præcordiorum dolor, nauſea & nolentium vomitus.* An ſtomachi ſolutionem illam, ῥευματισμὸν Græcis adpellatam? Inquit nam Cœlius Aurelianus lib. III de Morbis diut. cap. II. *At ſi ſolutio fuerit ſtomachi, quam rheumatiſmum vocaverunt, ſequitur ſalivarum fluor, & quibuſdam jugis ſputus, & oris humectatio nauſeabilis.* Quæ adfectiones tuſſi, ſed *humectæ* puta, cujus & nunc meminit, haud prorſus abſonæ ſunt; & mirè conſonant, ciborum averſioni, quam ſubdit, *ciboſque omnes palam damnet*: quod & argutè accipiendum de delicatiſſimi palati divite. *Gonſal. de Salas.*

3. *fundoſque mendaces*] Horat. lib. III Carm. I.

Funduſque mendax. Commentator vetus: *Infructuoſus, quia agricolæ ſpem nil ferendo deceperit.* S. A. Gabbema.

4. *tabulaſque teſtamenti omnibus diebus renovet*] Sic & Frellon. Lotich. *t. t. omnibus * renovet*, Tornæſ. Wouwer. R. Herm. Douſa MS. ad Tornæſii: Deeſt f. *horis*, vel aliquid tale. Erhardus: Leg. *omnibus horis* (vel, *diebus*) *renovet*. Putſchius. Sic Carinus apud Martialem mutavit ſæpe conditum à ſe teſtamentum, ut illiceret captatores ad ferenda munera, quibus ſpem faciebat hereditatis.

Supremus tibi tricies in anno
Signanti tabulas, Carine, miſi, &c.

Carinus eluſit captatorem, ut Fabius Labienum apud eund. Martial. lib. 7 Epigr. 65. vidend. Senec. l. 6 Benefic. 38. Raderus ad Mart. lib. 4 Epigr. 40: & lib. 6 Epigr. 44. Gonſalius: *renovet*, id eſt, reſignet. Nam hocce teſtatori permiſſum, legatáque permutare, ac novos heredes inſtituere per *l. ſi teſtamentum.* π˜ *qui Teſtam. fac. poſ.* indè *primæ*, & *ultimæ ceræ* vocatæ, quæ priorem, & extremam teſtatoris continerent voluntatem. Aſtus ille creber olim fuit orbis divitibus, uti & priſcis ſcriptoribus ejus exagitatio.

5. *ne quid ſcænæ deeſſet*] Placidus in Gloſſ. MS. *Scæna vocatur compoſitio alicujus criminis, quæ digna ſit agi in theatro exclamationibus tragicis.* Quintil. l. 6, c. I. *diſcutiendæ tamen oratione hujuſmodi ſcænæ.* pro fraude ac technis uſurpatur Apul. *Scænam propudioſæ mulieris patefecit.* Gabbema. Apul. l. 8. *Omnemque ſcenam ſceleris illuminat. ſcena feralium nuptiarum.* paſſim alii. *Wouweren.* *Scæna* propriè *umbraculum*, aut *tabernaculum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

deeſſet, [1] quotieſcunque aliquem noſtrûm vocare tentaſſet, alium pro alio vocaret, ut facile adpareret, dominum etiam eórum meminiſſe, qui præſentes non eſſent. His ita ordinatis, [2] quæ bene feliciterque eveniret, precati deos, viam ingredimur. Sed neque [3] Giton ſub inſolito faſce durabat, & mercenarius [4] Corax detractator miniſterii, poſita frequentius ſarcina, maledicebat properantibus, adfirmabatque, ſe aut projecturum ſarcinas, aut cum onere fugiturum, † Quid vos, inquit, [5] me jumen-

† *Corax.*

naculum. Illo ſignificatu à σκιὰ *(umbra)*, hoc à σκηνὴ *(tabernaculum)* venit. Illi derivationi favet Servius, & origo rei, *ſcena* enim, inquit, *antiquitus parietem non habuit, ſed de frondibus umbracula quærebant; poſtea tabulata componere cæperunt*, &c. huic, ut ex ipſo Servio videmus, tractus temporis quo *ſcænæ* tabulîs claudebantur, & ſcriptio in antiquis libb. ac lapidib. per æ, quam textu dignam judicavi; Æoles quippe quos Latini imitati, pro σκηνὴ σκαινὴ, ut pro τίθημι *(pono)* τίθαιμι, μιμναίσκω *(in memoriam revoco)* pro μιμνήσκω dixerunt. Voſſ. in Etymolog & Iac. Zwingerus in de Dialectis.

1. *quotieſcunque aliquem*, &c.] Auctor Rhet ad Herenn. lib. IV, Notatione oſtentatoris pecunioſi: *Cùm puerum reſpicit hunc unum quem ego novi, vos non arbitror noviſſe, alio nomine appellat, deinde alio atque alio, heus tu, inquit Sannio, ne quid iſti barbari perturbent, ut ignoti qui audient unum putent eligi è multis.* Io. à Wouweren.

2. *quæ - precati deos viam ingredimur*] Tornæſ. alii, *quod.* Gabbema: *prec. d.* Forſan *Semitales.* in Catalect.

Neque ulla vota Semitalibus deis
Sibi eſſe facta. --- Erant *Mercurius*, & *Hecate.* Sed & alii Dii peculiares ſemitales: quos *Lares viales* vocat Plaut. V, II, XXIV. Arnob. l. III. *Poſſumus, ſi videtur, ſummatim aliquid de Laribus dicere, quos arbitratur vulgus vicorum atque itinerum Deos eſſe. Hercules* erat Romanis Vialis deus. Feſtus: *Propter viam fit ſacrificium, quod eſt proficiſcendi gratiâ, Herculi aut Sanco, qui ſcilicet idem eſt Deus.* Quapropter, inquit, Gonſalius, in ædiculis Herculis Culinæ erant ad quas peregre abituri ſacrificabant. Patet ex illa Herculis Saxani inſcriptione toties ab eruditis repetita, & quam videre eſt apud Gruterum p. XLIX, III.

3. *Giton ſub inſolito onere*] Latet hîc nequitia. *Faſcis* (unde & *faſcinus* ſuprà, *putares hominem faſcini laciniam*) poſitum abſolutè pro onere.

4. *Corax detractator miniſterii*] *C. detrectator m.* Gonſalius: Frequens olim famulorum querela de iniquis ponderibus, nam jumentorum vice, eîs utebantur iter facientes. *Gangabas* eos Perſæ vocabant, teſte Curtio lib. III. indè & Comicis Græcis ſæpius ducebatur ſervus, qui præ onere clariſus petitus in ſuis Fabulis, quum inmaret, θλίβομαι, πιέζομαι *(premor, arctor)*. Conligitur planè ex Ariſtophane, dum Bacchum introducit in Ranarum principio inculcatam toties querimoniam faſtidientem.

5. *me jumentum putatis eſſe, aut lapidariam navem*] Hac formula uti poſſumus, cùm volumus innuere, nos illiberaliter haberi. Pflug. *Ge. Erhardus.*

1. *lapi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

jumentum putatis eſſe, aut [1] lapidariam navem? hominis [2] operas locavi, non caballi; nec minus liber ſum, quam vos, etſi pauperem pater me reliquit. ‡ Nec contentus maledictis, tollebat ſubinde altius pedem, [3] & ſtrepitu obſcœno ſimul atque odore viam implebat. Ridebat contumaciam Giton, & ſingulos ſtrepitus ejus pari clangore [4] perſequebatur, *olfactui ut officeret. Sed & hic ad ingenium redux Eumolpus,* † Multos, inquit [Eumolpus], ô juvenes, carmen decepit: nam ut quiſque verſum pedibus inſtruxit, ſenſumque [5] teneriorem verborum ambitu intexuit, putavit ſe continuo [6] in Heliconem veniſſe. ſic [7] forenſibus miniſteriis exercitati, frequenter [1] ad

‡ *Encolpius.* † *Eumolpus.*

1. *lapidariam navem*] Illæ erant lapidibus marmoribuſque ferendis idoneæ: quæ omnium maximæ fuere, ex illis ſcilicet quæ *onerariæ* dicuntur. Conligo ex Plin. lib. XXXVI, c. I: lib. XVI, c. LX. *I. A. Gonſalius.*

2. *operas*] Inquit Paul. Ictus *l.* I π̃ *de oper. Libert. Operæ ſunt diurnum officium*, id eſt, quæ per ſingulos dies dantur. Et *l.* I π̃ *de oper. Serv. Opera in actu conſiſtit, nec antè in rerum natura eſt. quàm is dies venit, quo præſtanda eſt.* S. A. Gabbema.

3. *& ſtrepitu obſcœno*] Id ſtrepitûs ſupra modum oneratis dederunt ſcriptores antiqui. Pariſſimè Atiſtophan. in Ran. *Strepitus obſcœnus* ille, antiquis etiam *flagitium* vocatur. Cicer. lib. IX Ep. ad Pætum. *Suppedit, flagitium eſt.* Plaut. Pœn. III, II, XXXII. *Gonſalius.*

4. *perſequebatur*, olfactui ut &c. *Multos, inquit [Eumolpus] ô juvenes*] Quæ ſic in textu alio lucent charactere, niſi Tragur. codicis faciam mentionem, Gabbem. ſeu Gonſalii ſunt recens infarta, ut jam ſuprà monui. Sed & reliqua hîc ap. alios ſic habent. Tornæſ. Wouwer. Frellon. cæteri, *proſequebatur* (Tornæſ. *perſeq.* ubi Douſa, c. M. *proſeq.*) * * * *Multos, inquit Eumolpus, ô. j.* Tornæſ. *Multos, ô j.*

5. *teneriorem*] *teneriore* f. *Douſa* MS.

6. *in Heliconem veniſſe*] quamplurimos tum Romæ res familiaris domi anguſta impellebat, audere aliquid in literis. Multi ad forum ſe conferebant: plures cùm agere cauſas neſcirent, aut nimis laborioſum putarent, ad Poëtices ſtudium tamquam in portum confugiebant. Ad iſtos falsò creditos poëtas referenda ſunt hæc Petronii verba & Perſii verſus in prolog. Nam quod illi impudentes jactabant ſomniaſſe in Parnaſſo, & ab ipſis Muſis fuiſſe doctos, id Perſius refellit; veram adferens cauſſam, quæ miſellos ad templa Muſarum, tamquam ad egeſtatis ſuæ aſylum compuliſſet. *Iſaac. Caſaubonus.*

7, *forenſibus miniſteriis exercitati*] Videtur notare Silium Italicum, de quo Martial.

Proque ſuo celebrat nunc Helicona foro.

uti & Lucanum, qui relicto forô ad Heliconam transgreſſi, pro cauſſis carmina Apollini quàm Themidi operari elegerunt. Rader. ad Martial. lib. 7 Ep. 53. *Ge. Erhardus.*

1. *carmi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] ad carminis tranquillitatem, tamquam ad portum faciliorem refugerunt, credentes faciliùs poëma exſtrui poſſe, quam controverſiam ſententiolis vibrantibus pictam. Cæterum neque generoſior ſpiritus vanitatem amat, neque concipere, aut edere partum mens poteſt, niſi ingenti flumine literarum inundata. [2] Effugiendum eſt ab omni verborum, ut ita dicam, vilitate, & ſumendæ voces à plebe ſubmotæ, ut fiat,

[3] Odi profanum vulgus, & arceo.

Præterea curandum eſt, ne ſententiæ emineant extra corpus orationis expreſſæ; ſed [4] intecto veſtibus colore niteant. Homerus teſtis, & Lyrici, Romanuſque Virgilius, & Horatii curioſa felicitas. [5] Cæteri enim aut non viderunt viam, qua iretur ad carmen; [6] aut viſam timue-

1. *carminis tranquillitas*] C. Plin. lib.7 Ep. 9. *Fas eſt & carmine remitti-- Luſus vocantur; ſed hi luſus non minorem interdum gloriam quàm ſeria conſequuntur-- Itaque ſummi Oratores, ſummi etiam Viri ſic ſe aut exercebant aut delectabant, imò delectabant exercebantque.*

2. *Effugiendum eſt ab omni verborum vilitate*] Iuven. Sat. 7.

Sed vatem egregium, cui non ſit publica vena,
Qui nil expoſitum ſoleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triviale moneta. Io. à Wouweren.

3. *Odi profanum vulgus*] Verſus eſt Horatii lib. III Od. I. Adludit ad Eleuſiniorum myſteriorum ſolemnem morem, unde exeſſe per præconem jubebantur profani. îs & ad alia ſacra extenditur, ut in *mirabili ignis prodigio* apud Gratium. Cyneget. Vide de hoc more latè ſcribentes Briſſonium, lib. Form. & P. Gregorium Syntag. juris lib. XXXI, c. IIX. *Profanum vulgus* propriè dixit: nam vulgaria ſunt profana. *Erhardus*. Profana, ethnico more, extra conſecrationem, & initiationem: illud de locis, hoc de hominibus.

4. *intecto veſtibus colore*] Editio Plantin & Lugdun. & exempl. Antiſ. *intexto*, quod verius puto. Sic enim paulò antè, *ſenſumque teneriorem verborum ambitu intexuit*. Plin. c. 48, l, 8. *Aurum intexere* (veſtibus) *in Aſia invenit Attalus.* Vtitur & M. Tullius ſæpe metaphorικῶς. *Ch. Richard.* Editio citata Lugdun. ſeu Tornæſiana: *intexto verſibus* (in marg. h. e. al. *intecto veſtibus*) *colore. Intexto verſibus* & c. Tragur. Sic & paulò antè, *neque generoſior ſpiritus ſanitatem amat*, habet cum ead. edit. TornæsI. Wouwer. reliqui, *intecto veſt. c.*

5. *Cæteri aut non viderunt viam*] Nec mirum, quum anguſta nimis ſit via, quæ Heliconem aſcendentibus patet. Propert. l. III El. I: Horat. lib. II Ep. II. *I. A. Gonſalius.*

6. *aut viſam*] Sic & Frellon. ac Lotich. *a. verſum*; Tornæſ. cæteri. Douſa MS. ad edit. Tornæſii: procul dubio legendum eſt *viſam*, pro *verſum*. In Præcidaneis: Magna cum fiduciâ *viſam* reponendum pronuncio, &c. Idque non mihi, ſed verò lectioni MSi credi, atque acceptum ferri cupio. Ibi tamen c.M. non laudat.

I. viam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

timuerunt [1] calcare. [2] Ecce, belli civilis ingens opus quiſquis attigerit, niſi [3] plenus literis, ſub onere labetur. [4] Non enim res geſtæ verſibus comprehendendæ ſunt, quod longe melius Hiſtorici faciunt; ſed per ambages, [5] deorumque miniſteria, & fabuloſum ſententiarum tormentum præcipitandus eſt liber ſpiritus, [6] ut potius furentis animi vaticinatio adpareat, quam religioſæ orationis

cuig veritas pt jurejurando et teſtib. probari.

1. *viam calcare*] Horat. *Et calcanda via leti.* Ch. Richard. *Calcare*, eſt terere. Ariſtoph. in Avibus: οὐδ' Αἴσχυλον πεπάτηκας, i. non triviſti, non diligenter pervolutaſti. Erhard. ex Adv. Turneb. Tranſlatio ut paret, à via, & pedibus, ad ſtudia, ac animum, manuſque. *Calcare* enim propriè eſt pedibûs comprimere; terimus autem & manibûs.

2. *Ecce belli civilis ingens opus*] Tangit Lucanum, in cujus ut æqualis invidiam hoc carmen fecit, & quem è poëtarum numero excludit etiam Quintilian. lib. 10, c. 1; Serv. in Æneid. & Iornandes in hiſt. Gothor. reclamante tamen Sidonio Apollinari l. 2 Ep. 10. Savaro in Not. Rader. ad Martial. lib. 14 Epig. 171; Gyraldus Dialog. 4; Barthius ad Claudian. n. 2227. *Ge. Erhardus.*

3. *plenus literis*] Sic *plenus ſcientiâ*, dixit Claud. Mamertus lib. 2, c. 10; *omni ſcientia refertus* Eucherius Ep. ad Valerian. Savaro ad Sidon. lib. 4 Ep. 22. Sic infrà Petron. *Eumolpus felicitate plenus.* Et iterum, *oratione blandiſſima plenus.* Erhardus.

4. *Non enim res geſtæ,* &c.] Tacitum ſcomma in Lucanum, cui σύγχρονος (*coævus*) fuit Arbirer, vult Merula. Fabius lib. x. *Lucanus ardens & concitatus & ſententiis clariſſimus, &, ut dicam quod ſentio, magis oratoribus, quàm poëtis annumerandus.* Servius in 1 Æneid *Quod diximus poëtica arte prohiberi, ne apertè ponat hiſtoriam, certum eſt. Lucanus namque in numero poëtarum eſſe non meruit, quia videtur hiſtoriam compoſuiſſe, non poëma.* Gabbema. Meram hiſtoriam canere, eoque ordine, res quo geſtæ ſunt, deſcribere, à poëtæ omnino munere eſſe alienum edocet in præſentia Petronius, & latiùs in 1 Iliad. Euſtath. Minimè verò innuit Arbiter, quòd poëma ex hiſtoria non ſit conficiendum. tale namque delirium in mentem hominis eruditiſſimi cadere non potuit, quum nemo neſciat omnibus epicis poëtis *res geſtas*, ſive hiſtoriam eſſe pro argumento. Quod & Tragicis commune quoque eſt. Vnde poëta à Scaligero P. adſertus Lucanus, vindicatuſque ab nugatorum calumniis Grammaticorum, objicientium videlicet illum hiſtoriam conſcripſiſſe, non poëma. *I. A. Gonſalius.*

5. *deorumque miniſteria*] Phædrus: hoc interpretatur Fab. LXXXI.

Exigua quum frenaret materia impetum,
Vſus poëtæ, ut moris eſt, licentiâ,
Atque interpoſuit gemina Ledæ ſidera.

S. A. Gabbema.

6. *ut furentis animi vaticinatio adpareat*] *Animi*, omittit c. Tragur. Lundorpius: *Furor* eſt enthuſiaſmus ille divinus, quo cœlitus adflata poëtarum natio ad carmen decantandum rapitur. *Impetum* vocat Ovidius. In tali ἐνθουσιασμῷ conſtituti Heſiodus, & reliqui antiquiſſimi poëtæ, à Muſis ſua ſe carmina accepiſſe commenti ſunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

tionis ſub teſtibus fides. [1] tamquam ſi placet hic impetus, etiamſi [2] nondum recepit ultimam manum.

† *Orbem jam totum* [3] *victor Romanus habebat*
Qua mare, qua terra, qua [4] *ſidus currit utrumque,*

† *Bellum Civile.*

[1] Nec

1. *tamquam ſi placet hic impetus*] *Tanquam* & Tornæſ. alii codexque Tragur. ſed Tornæſ. in m. *deeſt* (antè) *aliquid.* Erhardus ſeu Lundorpius : Putſch. legit *tangam.* ineptè. particulam *tanquam* ſic abſolutè & ſuprà poſuit ; *& me tanquam furtivis ſubinde oſculis verberabat.* Et iterum, *qui tanquam toga virilis ſtolam ſumpſit.* Marius Victorin. de Art. Grammat. lib. 4. *Hoc genus metri maximè deſiderat ſeparari in duas clauſulas, tamquam*

Super alta vectus Atys.

dehinc, Celeri rate maria. Sic vocula ὡσεὶ (*tamquam*) non tantùm ſimilitudinem ſignificat, ſed etiam verè ſpeciem, ut Ioan. 1. *Vidimus eum tanquam unigenitum.* hic ὡς habetur, cui æquipollet ὡσεὶ apud Lucam 22. ubi ſcribitur: *Factus eſt ſudor ejus tanquam guttæ ſanguinis decurrentes in terram.* Quod non ſic accipiendum, quaſi dicere voluerit, Salvatorem emiſiſſe ſudorem ſimilem guttis ſanguinis, ut ipſe tamen ſanguis non fuerit: ſed intelligendum eſt, ſudorem decurriſſe ſanguineis guttîs. Bucerus Annot. in Matth. c. 26, v. 39.

2. *nondum recepit ultimam manum*] Proprium poëtarum, hocce, aut ſimili προλήψεως (*præoccupationis*) genere, puta, *adhuc ſub ſpongia eſſe, in incude verſari,* αὐτοσχεδίως (*extempore, tumultuarie*), *conſcripta & effutita,* præoccupare auditorum animos, ut ſi, quæ nondum exacta numeris ſuîs & perfecta ſunt, elegantiam habeant exſpectatam, aureſque impleant; majus ſic meritò laudis choragium aucupentur; vel etiam, ſi fortè aliquid occurrerit minùs elegans, minùs conſonum, minúſque politum, calumniandi jam ante habeant anſam præreptam. *I. A. Gonſalius.*

3. *Orbem jam totum victor,* &c.] Principium hoc belli civilis, ita ante annos ferè octingentos expreſſit & æmulatus eſt Hericus, ſatis doctus eo ævo vates:

Orbem tum totum victor Romanus agebat,
Quà mare, quà tellus, quà cardo invergit uterque,
Si quod in orbe fretum, ſi quis ſinus abdituſ uſquam,
Si quod clima foret Phœbææ lampadis expers,
Siqua fuit regio, quæ fulvum gigneret aurum,
Nil niſi Romani vivebat nominis umbrâ. Gabbema.

Salluſt. *Ea tempeſtate mihi Imperium P. R. multò maximè miſerabile viſum eſt. Cui cùm ad occaſum ab ortu ſolis omnia domita armis parerent, domi otium atque divitiæ affluerent,* &c. Lat. Pac. de Imp. Rom. *gentibus adoratur, toto orbe terrarum privata & publica vota ei redduntur.* Hinc Orbis Romanus Vlpiano lib. 17 de ſtat. Hom. *Ga. Barthius.*

4. *ſidus currit utrumque*] Sic Claudian. de Roma:

--*Ad Solem victrix utrumque cucurri.*

Orientem videl. & Occidentem. Petronius *ſidus* vocat ſolem, ut Græcis eſt ἀστὴρ (*ſtella*). Scholiaſt. Pindari Olymp. 1. τὰ γὰρ ἐκ πολλῶν συγκείμενα ἄστρων ζώδια, ἄστρα λέγονται. ὁ δ᾽ ἥλιος ἀστὴρ (*Quæ enim ex multis ſtellis congregantur ſigna Zodiaci, aſtra ſeu ſidus dicuntur, ſol verò ſtella* [Ciceroni tamen ipſi alicubi etiam *ſidus*])Bath. ad Claudian. n. 1048, & priùs n. 490. Ad rem eſt Pet. Matthæus Hiſt. Francorum l. 1, narr. 1, n. 11. *Ge. Erhardus.*

1. Nec

[1] *Nec ſatiatus erat.* [2] *Gravidis freta pulſa carinis*
Iam peragrabantur; ſi quis ſinus abditus ultra, ſi quæ remotior pars, aut recessus oceani.
[3] *Siqua foret tellus* [4] *quæ fulvum mitteret aurum,*
Hoſtis erat: fatiſque in triſtia bella paratis præbentib. occasionem satis.
Quærebantur opes, non vulgo nota placebant
Gaudia: non uſu plebeio trita voluptas. vulgo frequentata, et oib. parata.
[5] *Aſſyria concham laudabat miles in unda.*

Quæſi-

1. *Nec ſatiàtus erat*] Feſtus Rufus: *Cato Cyprias opes Romam navibûs advexit, ita ut jus ejus inſulæ avariùs magìs quàm juſtiùs ſimus aſſecuti.* Idem ſcribit Ammian. lib. XIV. *Avidè magìs quàm juſtè* &c. Tale convitium in Romanos Vibii Virii refert Livius decad. III lib. VI; & Mithridatis Iuſtinus lib. XXXIIX. *Io. Alex. Braſſican.*

2. *Gravidis freta pulſa carinis Iam peragrabantur*] Sic & Tornæſ. cæteri. Douſa ad ed. Tornæſ. c. M. *G. f. p. c. Iam peragebantur.* Tragur. c. *G. f. preſſa carinis I. peragebantur.* Erhardus: *gravidis carinis*, i. onuſtîs. Rubenius: *gravidas carinas* haut ſatìs probo; & puto germanum eſſe, *Graïis freta pulſa carinis.* Nempe Pontus & loca, per quæ Iaſon cum ſuis ad aureum vellus.

3. *Siqua foret tellus*, &c] Ingentem avaritiam P. R. cauſſam bellandi fuiſſe ait Iugurtha Ep. ad Bocchum apud Salluſt. *Paullò antè Carthaginienſes, item Regem Perſen, pòſt uti quiſque opulentiſſimus videatur, ita Romanis hoſtem fore.* Idem lib. IV Hiſt. *Namque Romanis cum nationibus, populis, Regibus, cunctis una & ea vetus cauſſa bellandi eſt, cupido profunda Imperii & divitiarum.* S. A. Gabbema.

4. *quæ fulvum*] M. c. *fulvum quæ.* Douſa MS.

5. *Aſſyria concham,* &c.] Tornæſius:
Aſſyria concham l. m. in u.
(Henr. Steph. *Heſperia coccum l. m. in ora.* alii, *Ac ſpireum*).
Quæſitus ---
Hinc N. cruſtas (Steph. *ſilices.* Scalig. *accurrant*) *i. n. v. S.*
Atque A. p. ſ. deſpoliaverat (Sic & Wouwer. cæteri) *a.*
Ecce a. c. eliſæ (al. *& læſæ*) *v. p.*
Quæritur in ſ. Mauri (al. *auro.* al. *circo.* ubi & Douſa, c. M. *auro. Mauri*, Wouwer. Lotich. R. Herm.) *f. & u. A.*
Afrorum ---
Ad mortes (ibi Douſa: c. M. *mortem*) *p. ſuas* (al. *fames.* accedit c. M. Douſæ) *p. a. c.*
Tigris ---
Vt b. ---
Heu p. e. perituraque (hîc Douſa: *parituraque* Meller, & v. c.) *p. f.*
Tragur. codex:
Æs pireum cum l. m. in u.
Quæſitus ---
Hinc N. accuſatus, i. n. v. S.
Atque A. p. ſ. deſpol. a.
Ecce a. c. & læſæ v. p.
Quæritur in ſ. a reo (Germ. Colladonii codex, *an reo*) *f. & u. hamo.*
Afrorum ---
Ad m. p. fames p. a. c.
Tigris & a. g. nectatur (i. *vectatur.* Sic & alia mendosè quidem, ſed quocum faciant, liquebit. *a reo*, verſu [retro] abhinc 4, puto eſſe *auro*, vel *circo*, & pro *Mauri* ſimilive irrepſiſſe.) *in a.*
Vt b. ---
Heu p. e. parituraque p. f.
Barthius: *Aſſyria concham.* audaciſſimè ita ad ſuum ſenſum interpolavit acumen Palmerii. *Aſſyriarum gemmarum* mentio ap. Sidonium paneg. Major. Purpuræ ex ead. regione, Maro Culice:

Si non Aſſyrio fuerint bis lauta colore
Attalicis opibus data vellera.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Quæſitus tellure nitor certaverat oſtro.
Hinc [1] Numidæ cruſtas, illinc [2] nova vellera Seres,
[3] Atque Arabum populus ſua diſpoliaverat arva.

Ecce

Erhardus: *Aſſyria concham* &c. al. *Æſopyreum.* Leg. *Ac ſeſe pictum laudabat miles in unda.* Turneb. Adverſ. l.4, c.19. vulgò, *Æs pyreum conlaudabat miles in unda.* Reſtituendum puto: *Æs Ephyreum conlaudabat m. in uda* (ſeu *ima*) *Quæſitus tellure* -- Nam *uda* in *unda* migravit non raró. Gifanius Ind. Lucret. Totum locum ita emendo:

Æs Ephyreæum l. miles: in uda
Quæſitus t. n. c. oſtro;
Hinc N. lapides ---
Atque --- (deeſt)
Ecce a. c. & læſæ v. pacis:
Q. i. ſ. Mauris (ſic & edit. Frellon.) *fera; & v. H.*
Excutitur (puto abeſſe *Afrorum*. Sic: *A. e.* prout omnes, atque etiam Wouweren, cujus nobis Erhardus textum interpretatur) ---
Ad m. pretioſa: (ſic & Germanus Colladonius hîc diſtinguit atque legit) *fames p. a. claſſes:*
Tigris & a. g. jactatur in a.
Vt b. -- --
H. p. e. parituraque p. f.

Æs Ephyreæum, eſt Corinthium: Iuven. *Ephyræum*, Virgil. *Ephyreium.* Queritur *æs Ephyræum* eſſe in amore militi, quod armis [fabricandis] non faciat; illud quod faciat non eſſe. Palmerius in Spicileg. *fames premit advena claſſes.* Claſſe ex Ægypto Romam commeatus portabatur. At Imperatores eò dementiæ venerunt, ut annonaria claſſe feras, ac circo arenam peterent. Idem Palmer. Spicileg. Douſa MS. Fidem emendationi facit Sueton. Nerone. *Ex annonæ quoque caritate, licitantium accrevit invidia. Nam & fortè accidit, ut in publica fame Alexandrina navis nunciaretur Arenam luctatoribus aulicis advexiſſe*, &c. Meller. Anonym. MSus: *Advenam famem* vocat beſtias, quæ tantùm crudelitatis & voracitatis commendatione alluntur. Salmaſius: *Aſſyria concham*, &c. Hi verſus ita legendi:

Heſperium coccum laudabat miles, eadem
Quæſitus tellure nitor certaverat oſtrô.

Coccum Hiſpanicum laudat miles, eoque veſtiri expetebat; *Eadem tellure quæſitus nitor oſtrô certabat*, id eſt minium. Petronius *nitorem* abſolutè de minio dixit, quia inter colores pretioſos, & quos Græci ἀνθηρὰς, floridos vocant.

1. *Numidæ cruſtas*] Senec. Epiſt. LXXXVI. *Pauper ſibi videtur ac ſordidus, niſi parietes magnis & pretioſis orbibûs refulſerint, niſi Alexandrina marmora Numidicis cruſtis diſtincta ſint, niſi illis undique operoſa & in modum picturæ variegata circumlitio prætexatur. Numidæ cruſtas*, id eſt, marmora, hinc cruſtæ marmoreæ *l. xvij § quæ tabul.* π̃ *de action. Empt.* Plin. l. XXXVI, c. VI. Sidon. l. II Ep. II. *Iam ſi marmora inquiras, non illic Paros, Chariſtos, Proconiſſos, Phryges, Numidæ, Spartiatæ, rupium variatarum poſuere cruſtas.* S. A. Gabbema.

2. *Nova vellera Seres*] Senec. Tragicus Thyeſte:

Seres vellere nobiles.

Lanuginem quandam Seres petebant, ex arboribus, quam poſtea nentes *Sericum*, ſic ab illis denominatum, conficiebant. Vide Amm. Marcell. lib. XXIII, ubi latiùs de *ſerici* confectura. Puto *nova* Petronio vocari, quæ Senecæ coævo ſcriptori, *acu diſtincta*, tunc primùm beatioribus inventa. Id autem dubium non eſt, primitus *ſericum* arboribûs depecti; *byſſum* verò inſtar lini è terra edi; bombycinum à vermiculis gigni. *Gonſalius.* Errat procul dubio *ſericum* bombycino contradiſtinguendo. Vid. Iſidorus l.19, c.27; & Scalig. Exerc. 158 adv. Cardan.

3. *Atque Arabum populus ſua diſpoliave-*

Ecce aliæ clades, & [1] læſæ vulnera pacis.
[2] *Quæritur in ſylvis Mauris fera: & ultimus [3] Ammon*
Afrorum excutitur. ne deſit bellua dente,
[4] *Ad mortes precioſa ſuas, premit advena claſſes*
Tigris, & [5] aurata gradiens vectatur in aula,
[6] *Vt bibat humanum populo plaudente cruorem.*
Heu pudet effari, perituraque prodere fata!
[7] *Perſarum ritu male pubeſcentibus annis*

Subri-

liaverat arva] Vt Romam frutices aromaticos, ac odores mitteret. *S. A. Gabbema.*

1. *læſæ vulnera pacis*] Elegantiſſimè. Sic Claudian. *vulnere famæ*. Barth. n. 1972. *Erhardus*. Barthius hîc: *læſæ*, q. conſtupratæ. Tertullian. in Sodoma:
-- læſum Sodomis amittere ſexum.

2. *Quæritur in ſylvis Mauris fera*] Editio Lugdunenſis *Mauri*. aliquantò rectiùs, niſi fallor: ut ſit Enallage numerorum, *in ſylvis Mauri*, pro Maurorum, & Mauritaniæ. Poteſt etiam legi, *Mauro*, tertio caſu, pro quæritur à Mauro venatore. Vel *in ſylvis Mauris, Mauræ ſylvæ*. ut apud Horat. *Maura jacula, Mauri angues*, & *Maura unda*. Nam de venatione leonum hîc Petronium loqui, ea quæ de tigride ſubjicit facile fidem fecerint. In Mauritania multi & magni leones. *Ch. Richardus.*

3. *Ammon Afrorum*] pro *Libya*, ubi Iupiter *Ammon* vel *Hammon* ab arenis ſic dictus colebatur: ἄμμος quippe Græcis *ſabulum, arena. Libya* autem inter quaternas pars Africæ penultima, verſus oceanum Æthiopicum. olim excepta Carthaginenſi regione, tota Africa Libya audiit. *Mauritania* ſeu *Mauri* qui præceſſerunt, pars ſunt Barbariæ juxta oceanum Atlanticum, & fretum Gaditanum. Barbaria primus quadrans Africæ, *Numidarum* quos etiam habuimus ſecundus, quartum Nigritarum terra ſibi vendicat. Iuxta hodiernam diſtributionem. *Car. Steph.*

4. *Ad mortes* &c.] Hîc repete quæ paulò antè ad verba *Aſſyria concham*, in fine ibi collationis 11 verſuum, ex Palmerio, Douſa, & Anonymo adducta.

5. *aurata gradiens vectatur in aula*] *Auratam aulam*, clauſtrum aut caveam interpretor, quibûs advehi feræ conſueverant. non ineptè, quum clauſtra illa, quaſi ὕπαιθρα ſint & *ſubdialia*, quæ loca Homero ſæpius *aula* propriè nuncupantur, ut Rhodiginus fusè obſervavit, lib. XII. Ferreæ & ligneæ primitus ex caveæ fuere, ſed poſtea inaurari cœptæ ſub profuſis admodum principibus, potiſſimùm Nerone. *Gonſalius.* Adi & Pomponium Sabinum in Cirin Virg. *Gabbema.*

6. *Vt bibat humanum*, &c.] Imitatus eſt Prudentius:
Funditur humanus Latiali in munere ſanguis.
Salvian. l. VI. *In ſpectaculis primum delitiarum genus eſt, mori homines, impleri ferarum alvos humanis carnibûs, cum circumſtantium voluptate.* Gabbema.

7. *Perſarum ritu*] Perſarum mos pueris virilitatem exſecare formâ præcipuè cæteris antecedentibus. Semiramidis illud inventum eſt, ut refert Ammian. lib. XIV, c. XVII: Claudian. lib. I in Eutrop. Domitianus hoc primus prohibuit, ut ex Stat. Sylv. lib. III de Coma Earin. patet. *Gabbema.* Claudianus:

 --*ſeu*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Subripuere [1] viros; exſectaque [2] viſcera ferro
mollem et inutile fecere. In venerem fregere: atque ut fuga mobilis ævi
Circumſcripta mora properantes differat annos.
[3] Quærit ſe natura, nec invenit. omnibus ergo
[4] Scorta placent, [5] fractique enervi corpore greſſus,
[6] Et laxi crines, & tot nova nomina veſtis,
Sollicitant desiderium turpissimae libidinis. [7] Quæque virum quærunt. [8] Ecce Afris eruta terris

Citrea

--ſeu prima Semiramis aſtu
Aſſyriis mentita virum, ne vocis acutæ
Mollities, leveſque genæ ſe prodere poſſent,
Hos ſibi conjunxit ſimiles; ſeu Perſica ferrô
Luxuries vetuit naſci lanuginis umbram. I. à Wouweren.

1. *viros*] Genitalia. Catull. Carm. de Berecynthia & Aty:

Itáque ut relicta ſenſit ſibi membra ſine viro.

Sic Arnob. *vir* pro crepundiis illis Pyrgopolinicæis. *Gabbema.* Arnobius l. 1. *Attyn ſpoliatum virô.* lib. 5. *Attys virum ſibi abſtulit.* Græcis hoc ἀνδροτέμνειν (evirare). *Wouweren.*

2. *viſcera*] id eſt, teſticulos. Dicit id quod in Notis Gratioſi Epidauritæ legitur; A. T. A. *adoleſcenti teſticulos abſcidit.* S. A. Gabbema.

3. *Quærit ſe natura*] Huc ſpectat capitalis illa legis pœna Conſtantio & Conſtante auctoribûs perlatæ: *Cùm vir nubit in fœminam viris porrecturam quid cupiatur, ubi ſexus perdidit locum? ubi ſcelus eſt id quod non proficit ſcire? ubi Venus mutatur in alteram formam? ubi amor quæritur nec invenitur?* Ex Durant. Caſellio in l. cùm vir nubit 31 C. ad L. Iul. de adult. *I. Douſa.*

4. *Scorta*] Adoleſcentes exſecti. *Gabbem.*

5. *fractique enervi corpore greſſus*] Salvian. lib. 5 de Provid. *Cùm muliebrem habitum viri ſumerent, & magìs quàm mulieres gradum frangerent.* Hieron. ad Ruſt. *Qui gradum molliùs incedendo frangunt, tamquam ferrent ſacra Iunonis, ut Iuvenalis & alii ludunt.* Cicer. lib. 1 de Officiis ſcribit, eſſe *ſimiles pomparum ferculis.* Marinus Neapol. putat etiam animi rationem ex inceſſu colligi. Vnde & Salluſt. de Catil. *Cujus inceſſus modò citus, modò tardus.* Ita nobis Iulianum deſcribit Gregorius Theologus: & Cicer. de Antonianis in XIII Phil. *Io. Alex. Braſſican.*

6. *Et laxi crines*] Pro quo ego *fluxi*, lubenter repoſuerim ad illud Martial. accommodandum:

--- Molleſque flagellent
Colla comæ. --- vel certè *lixi* reſcribendum, id eſt, lixiviô (quam *cauſticam* ſeu *Batavam ſpumam* idem poëta appellitat) loti atque imbuti crines. Verbi cauſſâ:

Et mutat Latias ſpuma Batava comas.

Niſi ſi tamen, *laxos*, pro ſolutis interpretari malimus. *Douſa.* Cicero dicere ſolebat de Cæſare, ſe quò minùs crederet eum ad tyrannidem adſpirare, adduci capillorum molliter fluentium argumentô. Petron. quoque *crines laxos* inter luxus titulos recenſet. *Idem* MS.

7. *Quæque virum quærunt*] Quem videbant mollem, victu, ore, veſtitu, de eo dicebant, *Hic virum quærit.* Idem olim de Pompeio M. dictum, qui cùm omni corporis habitu & inceſſu mollitiem præferret, hoc effugere non potuit. Ita enim à Cinna poëta perſtrictus fuit:

Faſciolâ qui crura tegit, digito caput uno

Scalpit,

Citrea menſa, [1] *greges ſervorum, oſtrumque renidens*
Ponitur, [2] *ac maculis imitatur vilibus aurum*
Quæ turbant [3] *cenſum.* [4] *hoſtile ac male nobile* [5] *lignum*
Turba

Scalpit: quid credas hunc ſibi velle? virum, Scaliger F.

8. *Ecce Afris eruta terris Citrea menſa*] Sic mei editi omnes. Douſa ad TornesI: c. M. *Aurea m.* hoc quidem etiam in c. Tragur. latet in *Antea* (Aurea) *m.* ſed non placet propter ſequens *imitatur* (c. Tragur. *mutatur* quomodo & Douſæ c. M.) *aurum.* Quamquam Chr. Richardus juxta Plantin. edit. legere ſuadeat: *ac maculis* (ipſi, Pario lapide) *mutatur* (permutatur) *vilibus aurum.* Martial. l. 14 Epigr. 89, cujus lemma: *Menſa citrea.*

Accipe felices Atlantica munera ſilvas,
Aurea qui dederit dona minora dabit?

Videndus Rader. ad Martial. lib. 12 Epigr. 54; & lib. 14 Epigr. 79. *Erhardus.* Menſas è citro intelligit ex Mauritania Africæ regione magno precio Romam adlatas: quæ & eburneis pedibus fulciebantur. Martial. lib. II Ep. XLIII: lib. IX Ep. XXII. Non hîc prætereundum eſt quod de Seneca Philoſ. tradit Dio lib. LXI. Quingentos nimirum tripodas ipſum habuiſſe de ligno cedrino, pedibus eburneis ſuffultos, ſimiles prorſus & pares inter ſe, ſuper quibus epulari conſueverat. Singulorum pretium ex Tertull. lib. de Pallio c. V. cognoſcere licet. *Adige cautè rem ambitioni, qua M. Tullius quingentis millibus numûm orbem* Citri *emit, qua bis tantum Aſinius Gallus pro* menſa *ejuſdem Mauritaniæ numerat.* Gonſalius. *Quingenta nummûm millia,* ſeu quingenta ſeſtertiûm millia (quod idem) quibus una Tullii *menſa citrea* conſtitit, efficiunt Philippicos 12500. Ex hujus quingenties ſummæ cumulatione apparebit, qualis Seneca præco frugalitatis & paupertatis fuerit, & tantumnon qualis philoſophus? vix ſuo modô prurigi-noſo Eumolpo noſtrô melior. Talem Præceptorem, quidni Deus per talem Diſcipulum (Neronem) caſtigârit.

1. *greges ſervorum*] Plinius *legiones* vocavit; *agmina* Ammianus lib. XIV; Seneca *turbam,* Conſol. ad Helv. Sed quid mirum, ſi unus Pedanius Secundus *quingentos ſervos* habuerit domi, teſtante Cornelio Tacit. lib. XIV Ann. imò *millenos* plurimi. Sed ut mireris ſemel audi Athenæum l. VI. Μυρίους καὶ δισμυρίους (οἰκέτας) καὶ ἔτι πλείους δὲ πάμπολλοι κέκτηνται· οὐκ ἐπὶ προσόδοις δὲ, ὥσπερ ὁ τῶν Ἑλλήνων ζάπλουτος Νικίας· ἀλλ' οἱ πλείους τῶν Ῥωμαίων συμπροϊόντας ἔχουσι τοὺς πλείστους. *Decem, imò viginti mille, & plures quoque ſervos habent, non quæſtus cauſſâ, ut ille Græcorum ditiſſimus Nicias, ſed pleroſque in publicum comitantes.* Petronii locus hîc haud dubitanter de pueris in triclinio miniſtrantibus capiendus. *I. A. Gonſalius.*

2. *ac maculis imitatur vilibus aurum*] Aliter quàm reliqui Interpretes hunc explicat locum Gonſalius, quem refutat Cl. Gronovius lib. III Obſerv. c. XI. *Gabbema. maculis.* Seneca de Tranquill. cap. I. *Placet miniſter incultus, & menſa non varietate macularum conſpicua.* Wouweren. Sed is legi vult, *à maculis mutatur vilibus aurum.*

3. *cenſum*] Tornæſ. R. Herm. c. Tragur. *ſenſum.* reliqui, *cenſum.* Douſa MS. *Quæ ſenſim trahat h. a. m. n. l.* c. MS.

4. *hoſtile*] id eſt, peregrinum. Et *hoſtem* antiqui vocarunt quem nos hoſpitem; Ennius de Scipione Africano:

Hic eſt ille ſitus cui nemo cive neque hoſtis
Quivit pro factis reddere operæ pretium.

Turba ſepulta mero cicumvenit : omniaque [1] orbis
Præmia, [2] conceptis miles vagus [3] exſtruit armis.
4 *Ingenioſa gula eſt. Siculo ſcarus æquore merſus*
5 *Ad menſam vivus perducitur, inque [6] Lucrinis*
Eruta litoribus [7] vendunt conchylia cœnas,
Vt renovent per damna famem. jam [8] Phaſidos unda
Orbata eſt avibus : mutoque in litore [9] tantum
Solæ deſertis adſpirant frondibus auræ.
Nec minor [10] in campo furor eſt, emptique Quirites
Ad prædam [11] ſtrepitumque lucri ſuffragia vertunt.

Venalis

In ſacris reſolutoriis dicebatur : HOSTIS. VINCTUS. MULIER VIRGO. EXESTO. Et *hoſticus*, id eſt peregrinus Plaut. in Milit. *Ian. Laurenberg.*

5. *lignum*] Seneca de Benef. *Video iſtic menſas ac lignum æſtimatum ſenatorio cenſu.* Tertull. de Pallio: *Heu quantis facultatibûs æſtimavere ligneas maculas ?* I. à Wouweren.

1. *orbis Præmia*] Sulpician.

Omnia bellorum terrâ quæſita marique
Præmia. Fr. Pithœus.

2. *conceptis*] Omnes quotquot aliæ adſunt editiones, quarum 8, quas inter (uti conſtat) Tornæſii, Douſæ, &c. Tornæſ. autem complectitur & Stephani, inſuper & c. Tragur. habent *correptis.*

3. *exſtruit*] M. c. *eſurit.* rectè. *Douſa* MS.

4. *Ingenioſa gula eſt*] Martial. l. 13 de gallina altili : -- *paſcitur in tenebris*
Ingenioſa gula eſt. -- Fr. Pithœus.

5. *Ad menſam vivus perducitur*] De mullo Seneca l. 11 Nat. Quæſt. *Parum videtur recens mullus, niſi qui in convivæ manu emoritur.* Ejus rationem Plinius reddit l. IX, c. XVII. *S. A. Gabbema.*

6. *Lucrinis Eruta litoribus conchylia*] E lacu Lucrino, qui in Campania eſt. Erythrei, & quorundam aliorum ſententiâ, *Lucrinus* lacus mare mortuum adpellatur, unde ferebantur oſtreæ nobiliſſimæ, quæ hîc conchylia vocat ; lautorum menſæ apponebantur. Martial. l. 13 Epigr. 77.

Ebria Bajano veni modò concha Lucrinô;
Nobile nunc ſitio luxurioſa garum.

Rader. ad Mart. *Ge. Erhardus.*

7. *vendunt conchylia cœnas*] Totarum cœnarum pretiîs conchylia comparantur. mira eſt phraſis. *Ga. Barthius.*

8. *Phaſidos unda*] *Phaſis* Colchidis flumen ingens, & omnium Ponti amnium clariſſimus. *Gloſſ. Petron. Vnda*, propriè eſt aqua globata, quales fluctus. Hîc ſynecdochê generis, aut materiæ, pro aqua.

9. *tantum*] *cantum.* Meller. Lepidè; *auræ adſpirant cantum frondibus.* Lucretius quoque *canere* ait *ſylvas*, eod. modo Virgil. *loqui ſylvas*; itemque Catullus, *loquentem ſæpe ſibilum edidit coma.* Et mox Arbiter :

Mollia diſcordi ſtrepitu virgulta loquuntur. Douſa MS.

10. *in campo*] *Martio* ubi Comitia. æmulatur Lucanum, apud quem ambitioſæ querelæ de ſuffragiis corruptis lib. 1 Pharſ. *Ga. Barthius.*

11. *ſtrepitumque lucri*] *crepitumque lucri.* Quantò enim verius eſt, *crepare pecuniam* ſive *lucrum*, quàm *ſtrepere.* tametſi de hoc nihil ſcio, niſi neſcio: ita omnibus Petronii locis, *ſtrepitum* invenio, ubi meæ aures crepitum requirebant. Itaque nihil ferè in his notis aliud crepo. *Anonym.* MS. Ita quidem eſt, *ſtrepitum* hîc accipi poſſe

imò

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Venalis populus, [1] venalis curia Patrum.
Eſt favor in precio, ſenibus quoque [2] libera virtus
Exciderat, [3] ſparſiſque opibus converſa [4] poteſtas,
Ipſaque majeſtas auro corrupta jacebat.
[5] Pellitur à populo [6] victus Cato: triſtior ille eſt,
Qui vicit, [7] faſceſque pudet rapuiſſe Catoni.
Namque hoc [8] dedecus eſt populi, [9] morumque ruina.
Non homo pulſus erat; ſed in uno victa poteſtas,
Romanumque decus. quare tam perdita Roma
Ipſa ſui merces erat, & ſine vindice præda.

Præter-

imò debere pro rumore, aut indicio verborum; ſed tamen mens noſtri Anonymi, potuiſſe metaphoram ex re ipſa duci, &, ſi quid video, eleganter.

1. *venalis curia Patrum*] pecuniæ cauſsâ omnia conceduntur. Nam ſi quis pecunioſus à Senatu aliquid optat, pecuniam ſenatoribus exhibendo, ſtatim quod vult conſequitur. Hinc M. Cato apud Salluſtium in Catil. *pecuniæ ſervitis.* Ibid. *Quibus omnia honeſta atque inhoneſta comparare mos erat:* id eſt, qui per fas & nefas pecuniam comparare ſtudebant. Ipſe quoque Petronius ſuprà:

Quid faciant leges, ubi ſola pecunia regnat? &c. Gilbert. Cognatus in Adag. *omnia venalia habet.* vide eund. de Rom. Curiæ venalitate in Adagio:

Proſtat & in quæſtu pro meretrice ſedet.

Apud Iac. Magni Sopholog. lib. 5, cap. 3; & lib. 8, c. 6 legitur, *curia primum.* mendosè. *Ge. Erhardus.*

2. *libera virtus*] *Libertas.* Sic *provida virtus* pro *prudentia* apud Prudentium Pſychom. *Ga. Barthius.*

3. *ſparſiſque opibus*] f. *partiſque o.* Anonym. MS. *ſparſiſque o.* Vid. Florum lib. 3, c. 12. *Barth.*

4. *poteſtas*] *Magiſtratus.* Claudian.
-- poteſtates priſcus diſcriminat ordo.
Id. Barth.

5. *Pellitur à populo victus Cato*] Sæpius id contigit Catoni publicæ ergo tuendæ libertatis. Inſignior verò & effrænatior tum planè fuit ſeditioſorum audacia, quum Metellum Tribunum plebis legem promulgantem, cujus ſumma erat, ut Pompeio ab Aſia cum magno exercitu in Italiam venire permitteretur: inluſtri illo prætextu, nempe ut urbem à Catilina in periculum conjectam ſervaret; animus verò ejuſdem Merelli eſſet, ut Principatus, ac Reſp. in manus Pompeio traderentur, acriter aſpernatus eſt. *I. A. Gonſalius.*

6. *victus Cato: triſtior ille eſt, qui vicit*] Cadmæa iſthæc victoria fuit, de qua Plut. περὶ παίδων ἀγωγῆς [de Lib. educat. potiùs περὶ φιλαδελφίας, *de Fraterno amore*]. ac poſtea Parœmiographi. Mirificè autem Petronio facem prætulit Ariſtenetus, lib. II Ep. VI. *Idem.*

7. *faſceſque pudet rapuiſſe Catoni*] Bis enim repulſam tulit Cato, ſcil. in petitione Præturæ, quum ei prælatus Vatinius; & in Conſulatûs. *S. A. Gabbema.*

8. *dedecus eſt populi*] Tornæſ. al. *dedecori populo.* Vbi Douſa: ſic & c. M. Ita & c. Tragur.

9. *morum ruina*] Salvianus lib. 6. *Nonne in civitate eadem & rerum ruina & morum?* Barthius.

10. *Ipſa ſui merces erat*] Salluſt. Orat. Lepidi: *plebis innoxiæ patrias ſedes occupavere pauci ſatellites, mercedem ſcelerum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Præterea [1] *gemino deprenſam gurgite prædam*
Voracitas. [2] *Fenoris ingluvies,* [3] *uſuſque exederat æris.*
[4] *Nulla eſt certa domus, nullum ſine pignore corpus:*
Sed veluti tabes tacitis concepta medullis
Intra membra furens [5] *hiris latrantibus errat.*

Arma

lerum. Barthius. Florus lib. 3. *Et miſera Reſp. in exitium ſuum merces erat.* Fr. Pithœus.

1. *gemino deprenſam gurgite*] Quænam maria *geminum gurgitem* hîc Petron. adpellat? an ea, quæ Florus in Civili hoc bello *Inteſtinum*, & *Externum*, hoc eſt, *Mediterraneum*, & *Oceanum?* illud Plinio & *Internum*, Straboni Ε᾽ντὸς; hocce *Exterius* Lucano, Ἐκτὸς Ptolemæo. An illa quæ ſub nominibus *Superi* & *Inſeri* extiterunt? Ita indigitantur *Adriaticum & Tyrrhenum.* An denique Geographiæ illi adſentiens Græcorum, univerſum, quantum maris eſt toto in orbe bifariam dividentium, ſub *gemini gurgitis* adpellatione integrum Thetidos Neptunique vaſtum imperium voluit ſubintelligi? Docti viderint. *Gonſalius. gemino deprenſam gurgite prædam.* Metaphora ex re traducta, in mari periclitantibus convenientiſſima Douſa Præcidan. pro Catullo, cap. 6. *gemino gurgite*, i. avaritia & prodigalitate ſeu luxu. Vide de his Rom. moribus Salluſt. in Catil. & Iugurth. Lucan. lib. 3, & 7: alios, quos allegat P. Broſſæus Animadverſ. in Caſſiodor. lib. 12 epiſt. 39. *Erhardus.* Senſus eſſet, *Præterea--æris:* Iam ferè fenus matrem (avaritiam) & filiam (prodigalitatem, (illam per hanc, peſſum dederat.

2. *Fenoris ingluvies* &c.] M. Cato in Orat. de actionibus apud populum: *Facite vobis in mentem veniat, Quirites, ex ære alieno in hac civitate, & in aliis omnibus, propter diem atque fenus ſæpiſſimum diſcordiam fuiſſe.* Salluſt. firmat. 1 Hiſtor. Inventum ſanè conſtat optimatum vitiô atque culpâ Cùm enim penes hos, urbis agrique Romani eſſent divitiæ, ſervili imperiô patres plebem exercere, de vita atque tergo, regio more conſulere, & agrô pellere, ac cæteris expertibûs, ſoli in imperio agere. Plebs inops, atque indiga, ſemper ære alieno obrui. Inde turbines Romæ ſpiſſiſſimi, & ſpurciſſimi: & ſæpe compoſiti, ſæpe renaſcentes. Inde ſeceſſus in Aventinum, inde Tribunitii tumultus. Lucillius ita de iſto malo:

Sublatus pudor, omni' licentia, fenu' refertur. Et alibi:
Cætera contemnit, & in uſura omnia ponit.
— Stultis nihil eſt ſatis omnia cum ſint.

Et idem, ut notes fenus in ditioribus:

Luciu' Cotta ſenex, Craſſi pater, huju' Panæti,
Magnus trico fuit nummariu', ſolvere nulli
Lentus. --- S. A. Gabbema.

3. *uſus*] Notandum pro *uſura.* Obtinent enim locum fructuum uſuræ. l. 34 ff. de Vſur. *Ga. Barthius.*

4. *Nulla eſt certa domus*] Diductio præmiſſi gurgitis, & agendi feneratorum modus. Barthius: Nullius domus certum dominium, feneratoribus omnia obtinentibûs.

5. *hiris latrantibus*] Sic & edit. Frellon. Tornæſ. reliqui, una cum c. Tragur. *curis l.* Erhardus: *curis latr.* loquitur de Romanæ, juventutis effuſione & ære alieno, nulli ajens, patrimonium ſuum relictum, ſed ut tabem æs alienum in omnes defluxiſſe. Itaque commodiùs legeretur, *hiris latrantibûs.* Notum enim eſt *hiram*

eſſe

Arma placent miſeris, detritaque commoda luxu
Vulneribus reparantur. [1] *inops audacia tuta eſt.*
[2] *Hoc merſam cœno Romam, ſomnoque jacentem*
Quæ poterant artes ſana ratione movere,
Ni furor, & bellum, ferroque excita libido?
[3] *Tres tulerat Fortuna Duces, quos obruit omnis*
Armorum ſtrue diverſa [4] *feralis Enyo.*
[5] *Craſſum Parthus habet,* [6] *Lybico jacet æquore Magnus,*
[7] *Iulius*

eſſe inteſtinum jejunum, quod ut inane & vacuum ſemper eſt: ita iſti gumiæ ſatiabantur numquam, ſed hiabant luxu & avaritiâ ſemper. ſemper autem famelicorum inteſtina à bonis ſcriptoribus *crepare* aut *latrare* dicuntur. *Guiljelmius.* Plaut. Q. in Moſtell. c. 4.

1. *inops audacia tuta eſt*] Salluſt. *Semper in civitate, quibus opes nullæ ſunt bonis invident, malos extollunt: vetera odere, nova expetunt: odiô ſuarum rerum mutari omnia ſtudent: turba atque ſeditionibûs ſine cura aluntur, quoniam egeſtas facilè habetur ſine damno.* Douſa. *inops a. t. e.* Exemplum apud Horatium lib. 2 Epiſt. 2. *Barthius. inops aud. t. e.* proverbialiter. Idem alio loco:

Quisquis inops peccat minor eſt reus.---
Cognatus in Adagior. ſylloge. *Ge. Erhardus.*

2. *Hoc merſam cœno R.*] Florus: *Illæ opes atque divitiæ, afflixere ſeculi mores; merſamque vitiis ſuis quaſi ſentinâ Remp. peſſumdedere.* Fr. Pithœus.

3. *Tres tulerat Fortuna Duces*] Sic omnes, etiam c. Tragur. Douſa in Præcidan. c. XII. In membranaceo codice: *Tres dederat fortuna Duces*, liquido referebatur. A ſequentium verò verſuum argutia Martialis noſter Epigrammatis unius acumen, quod magni Pompeji, ejuſque filiorum manibus imputandum cenſuit, mutuatus videri poteſt, nimirum: *Pompejos juvenes Aſia, atque Europa* &c. quod referetur paulò poſt. Subjungit Douſa hæc memoranda unde de ætate Petronii ſtatuere liceat. Quid mirum verò? (inquit) qui vel acutiſſimum hemiſtichium illud ex hoc ipſo poëmate ad alterius item epigrammatis concluſionem tranſcripſerat ſibi:

Ingenioſa gula eſt.

Alterum præterea quoddam à D. Hieronymo, in epiſt. ad Demetriad. de virginitate ſervanda, Arbitro, non Martiali auctori condonatum:

Non bene olet, qui bene ſemper det.

Quem tamen verſum nulla ſui parte minutum, aut immutatum, apud Martialem reperias etiamnum hodie lib. II Epigr. XII. Gabbema: Florus in bello civili: *Fortè tum Craſſus, genere, divitiis, dignitate florebat: vellet tamen auctiores opes. Cajus Cæſar eloquentiâ & ſpiritu, & jam Conſulatu adlevabatur. Pompejus tamen ſuper utrumque eminebat. Sic igitur Cæſare dignitatem comparare, Craſſô augere, Pompejo retinere cupientibûs, omnibuſque pariter potentiæ cupidis de invadenda Republica facile convenit. Ergo quum mutuis viribûs in ſuum quiſque decus niteretur, Galliam Cæſar invadit, Craſſus Aſiam, Pompejus Hiſpaniam, tres maximos exercitus: & jam ſic orbis imperium ſocietate trium Principum occupatur.*

4. *feralis Enyo*] Latinis *Bellona*, Dea belli, & Martis *Aurigatrix* Virgilio: ſic *civilis belli Enyo* Mart. lib. VI Epigr. XXXII: ſic *navalis* Mart. In Amphith. ep. XXIV. *S. A. Gabbema.*

5. *Craſſum Parthus habet*] De M. Craſſi interitu ſic Obſequens: Annô Vr-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] *Iulius ingratam perfudit ſanguine Romam.*
Et, quaſi non poſſet tot tellus ferre ſepulcra,
[2] *Diviſit cineres. hos gloria reddit honores.*
Eſt locus exciſo penitus demerſus hiatu,
[3] *Parthenopen inter magnæque Dicarchidos arva,*

[1] *Cocyta*

bis DCC, G. DOMITIO & APPIO CLAUDIO COSS. *M. Craſſus ad Parthos profectus, quum Eufratem tranſiret, multa prodigia neglexit. Quum etiam coorta tempeſtas, ſignifero ſignum ereptum merſiſſet gurgite, & offendenti nimborum caligine prohiberentur tranſire, pertinaciter perſeverans cum filio, & exercitu interiit.* S. A. Gabbema.

6. *Libyco jacet æquore Magnus*] M. Pompejus in Ægypto occiſus. *Æquor Libycum* vocat abuſivè Ægyptium pelagus, quia vicina hæc maria. *In Peluſiaco litore,* ait Florus, *fuiſſe trucidatum.* hoc eſt, juxta Peluſium Ægypti civitatem, ſed antequam in terram exſcenderet. Cædem ejus ſcripſere Plut. Dio, Patercul. Lucanus, alii. Funus ex Appiani lib. II Bell. Civ. lubet referre: *Pompei caput per miniſtros Photini reſectum, ſervatum eſt in adventum Cæſaris, exſpectatione maximi præmii. Sed ille nefarium ſcelus pro merito ultus eſt. Reliquum truncum in litore quidem ſepeliit, aggeſto exiguo tumulô: cui alius quiſpiam hanc inſcriptionem addidit.*

Pæne caret tumulô cui tot modò templa fuerunt. Gonſalius. Lucanus lib. 8.

Pompejo raptim tumulum fortuna paravit,
Ne jaceat nullo, vel ne meliore ſepulchro.

Petrus Comeſtor in Scholaſt. Hiſtor. *Pompejus Hircano favens contra Ariſtobulum, Ieruſalem templum obſedit, profanavit, in porticibus equos ſtabulavit. Vnde numquam poſtea fuit fortunatus, qui priùs erat fortunatiſſimus, & diu jacuit inhumatus.* Adi Ioſephum Matthatriadem in Antiquit. Iud. & Gorionidem in Epitom. & Conrad. Thuricenſem in Fabulario. *Georg. Erhardus.*

1. *Iulius ingratam perfudit ſanguine Romam*] De Ingrata illa urbe, habemus Paterculi teſtimonium, ſimulque fortiſſimi Ducis leniſſimam vocem, II, LVI2, I. *Laudandum experientiâ conſilium eſt Panſæ atque Hirtii: qui ſemper prædixerant Cæſari,* ut principatum armîs quæſitum armis teneret. *Ille dictitans,* mori ſe quàm timeri malle, *dum clementiam quam præſtiterat expectat, incautus ab ingratis occupatus eſt.* S. A. Gabbema.

2. *Diviſit cineres*] In Veterum poëtarum Catalectorum l. I, extant epitaphia Pompejorum, in quorum IV.

--- --- Diviſa ruina eſt:
Vno non potuit tanta jacere ſolo.

Simile quid Martialis habet librô V Epigr. LXXVI. *Gabbema.* Martial. lib. 5 Epigr. 71.

Pompejos juvenes Aſia, atque Europa, ſed ipſum
Terra tegit Libyes; ſi tamen ulla tegit.
Quid mirum toto ſi ſpargitur orbe? jacere
Vno non poterat tanta ruina loco.

I. Douſa.

3. *Parthenopen inter magnæque Dicarchidos arva*] i. inter Neapolim & Puteolos. Campaniæ urbs Puteoli. vicina Neapoli, *Dicarchæa* Silio dicta lib. XII; & hîc Petronio *Dicarchis:* Plinio verò & Feſtò *Dicæarchia colonia.* Deſcribit hîc Petronius ſummum Veſuvii montis hiatum. mons ille juxta Dionem Amphitheatri formam refert. *Gonſal. Dicarchidos arva, Cumarum,* MS. Bongarſini gloſſat. *Erhardus. Dicæarchia,* Puteoli dicti quòd juſtè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] *Cocyta perfuſus aqua. nam ſpiritus extra*
Qui furit, effuſus funeſto ſpargitur æſtu. pestiferam auram exhalat.
Non hæc auctumno tellus viret, aut alit herbas
Ceſpite lætus ager: non verno perſona cantu
Mollia diſcordi ſtrepitu [2] *virgulta loquuntur:*
Sed chaos, & [3] *nigro ſqualentia pumice ſaxa*
Gaudent [4] *ferali circumtumulata cypreſſu.*
Has inter ſedes [5] *Ditis pater extulit ora,*
Buſtorum flammis, & cana ſparſa favilla,
Ac tali volucrem Fortunam voce laceſſit:
† *Rerum humanarum, divinarumque* [6] *poteſtas,*

† *Dis Pater.*

Fors,

juſtè regerentur. *Gloſſ Petron.* Cæterùm *Cumæ* & *Puteoli* vicinæ quidem, haud eædem.

1. *Cocyta perfuſus aqua*] *Cocytia* c.M. Douſæ, & Tragur. Richardus: Probo *Cocyta* pro *Cocytia*, ut *Ceraunum ſaxum*, pro *Ceraunio* dixit Propert.

Non potuit ſaxo vitam poſuiſſe Ceranno.

Et ut idem dixit *Parthum tellurem*, & *Parthos focos*, ac Virgilius *Romulam tellurem*. Gabbema: Circa *lacum* Lucrinum Geographi conſtituunt fluvium *Cocytum.*

2. *virgulta loquuntur*] Mart. Capella in Muſ. *Quóque procerior arbor eſt & in altum tendit, eò magis acutum ſonum reddit: quæcunque verò quàm minimum ab radice abſunt, graviùs & rauco murmure quatiuntur.* Gabbema. Manil. lib. 3. --- *totumque canora*

Voce nemus loquitur. ---- Longus I Parmen. εἴκασεν ἄν τις καὶ τοὺς ποταμοὺς ᾄδειν ἠρέμα ῥέοντας, καὶ τοὺς ἀνέμους συρίττειν ταῖς πίτυσιν ἐμπνέοντας (*Conjectaret quis fluvios quietè labentes canere, & ventos pineta perflantes fiſtulare*). Ga. Barthius.

3. *nigro ſqualentia pumice ſaxa*] Plinius de Veſuvio ardente Ep. XVI lib. VI. *Iam navibus cinis incidebat, quò propiùs accederent calidior ac denſior; jam* pumices *etiam* nigrique *& ambuſti.* S. A. Gabbema.

4. *ferali circumtumulata cupreſſu*] Horat. *Cupreſſus funebris.* Acro: *Inferis conſecratas & funeri aptas, quia funeribus adhibebantur: nam ut cupreſſus reciſa nunquam repullulat, ita mortui non redeunt ad vitam.* quod & adnotat Servius in IV Æneid. Lutatius: *Apollo miſertus Cypariſſi, vertit eum in arborem ſui nominis; Hæc cauſa eſt, quare cupreſſus divitum funeribus adhibetur.* Lucan.

Et non plebejos luctus teſtata cupreſſus.

Quia funeſtatas familias Romani hac notabant. Quidam volunt ad hoc electam arborem, quia infructuoſa apta defunctis, vel quod in tutelam dixerint inferorum, &c. Gabbema ex Wouweren.

5. *Ditis pater*] *Ditis* recto caſu in Gloſſar. *Ditis pater*, Πλούτων (*Pluto*, deus inferorum). Scaliger in Cirin. *Ex obſerv. Variorum.* Scalig. in Catal. ad Ætnam. Adde Goldaſtum in Parænætic. ad Columban. *Ge. Erhardus.*

6. *poteſtas*] Italico idiotiſmô hodie Magiſtratum ſive magiſtrum ſonat. *Barthius.* Optatus Afer lib. III. *Poteſtatibus & Regibus injuriam facere.* Friſii, ferox & libertatis retinentiſſima gens eſt, legatum Imperatoris qui ageret, & diffuſis Reip. membris uno imperio legitimo colligendis, concordiam ordinum tueretur, è medio ſui creabant, POTESTATIS nomine more Italorum ei impoſito; ut loquitur Emmius lib. VI Hiſtor. Friſ. Sic antequam prælium, quod

cum

[1] *Fors, cui nulla placet nimium ſecura poteſtas,*
Quæ [2] *nova ſemper amas, & mox poſſeſſa relinquis;*
Ecquid Romano ſentis te pondere victam?
Nec poſſe ulterius perituram extollere molem?
Ipſa ſuas vires odit Romana juventus,
Et quas ſtruxit opes, male ſuſtinet. adſpice late
Luxuriam ſpoliorum, & [3] *cenſum in damna furentem.*
[4] *Ædificant auro, ſedeſque ad ſidera mittunt.*
[5] *Expelluntur aquæ ſaxis; mare naſcitur arvis;*
pilis ſaxeis in mare jactis.

Et

cum Friſiis commiſit Guljelmus IV Hollandorum comes, juxta Staveram, die VII Kal. Oct. M CCC XLV iniretur, fœdus cum Guiljelmo ferire voluerunt Friſii, ac in ſignum candidi & non fucati animi, ut IV Friſii claritate natalium præ cæteris inſigniores Comitem ſcuto imponerent, ac quaquà verſum humerîs ſuſtinentium vibraretur, cum ſonitu exclamarent: Libera gens & Exercitus, HÆC EST POTESTAS FRISIÆ. Quem morem à priſcis Caninefatibus uſque, quibus teſte Tacit. Hiſt. lib. IV hoc in uſu, intemeratum adſervaverant in illum diem Friſii. *Gabbema.* Suetonius in Claud. *Iuriſdictiones de fideicommiſſis, quotannis & tantùm in urbe magiſtratibus delegari ſolitam, in perpetuum: atque etiam per provincias poteſtatibus demandavit.* Liv. 6 ab urbe: *Et poteſtate transacta.* loquitur de Tribunatu. Sic videmus *poteſtatem* pro magiſtratu olim jam dixiſſe. Et habuimus ſuprà: *poteſtates priſcus diſcriminat ordo.* Claudian. *poteſtas* magiſtratus; in Racematt. Barthius. Hîc vero *poteſtas* abſolutè ſumitur, pro vi & imperio.

1. *Fors cui nulla*] *Fors*, Fortuna, Huguitioni, Papiæ, Balbo, Buttoni. Sed hunc verſum totum omiſit Scaliger in Catalectis. *Erhardus.* Nec agnoſcit cod. Traguríenſis. iſque eſt cujus in Recenſione ſuprà mentio facta. Et ſuſpectus mihi vel propter mox geminatum *poteſtas*.

2. *Fors nova ſemper amans*] Græcè: Ὡς μεταβολαῖς χαίρουσα παντοίαις τύχη. Menand. *Fr. Pithœus.*

3. *cenſum in damna furentem*] Seneca Epiſt. 106. *Memini quondam fuiſſe nobilem Æſopi patinam, in quam quidquid ſolet apud lautos diem ducere, properans in damnum ſuum popina congeſſerat.* Ga. Barthius.

4. *Ædificant auro, ſedeſque* &c.] Auream hîc Neronis domum Arbitrum inſectari, palam eſt, cujus plurima apud Scriptores mentio, Suet. XXXI; Tacit. lib. XV Ann. Plin. lib. XXX, c. III: lib. XXXVI, c. XV. *Gabbema.* Senec. lib. 2 Controv. *Sedes ipſas in tantum exſtruxere, ut domus ad uſum & munimentum paratæ, ſint nunc periculo non præſidio, tanta altitudo ædificiorum eſt,* &c. Io. à Wouweren.

5. *Expelluntur aquæ ſaxis,* &c.] Puto primum hemiſtichium delirium Neronis deſignare, ſic proditum in XV Ann. à Cornelio, quum de Vrbis reſtauratione agit poſt Neronis incendium: *Ruderi accipiendo Hoſtienſes paludes deſtinabat, utique naves quæ frumentum Tiberi ſubvectaſſent, onuſtæ rudere decurrerent.* Hemiſtichion verò alterum plura ejus admiranda opera, quæ refert Tranquillus c. XXXI. primum ubi de inſana ejus domo loquitur: *Item ſtagnum maris inſtar, circumſeptum ædificiis ad urbium ſpeciem.* & mox: *Præterea inchoabat piſcinam à Miſeno ad Avernum lacum, contectam, porticibus*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Et [1] *permutata rerum ſtatione rebellant.*
En etiam mea regna petunt. perfoſſa dehiſcit patulos sit hiatus.
Molibus [2] *inſanis tellus, jam montibus hauſtis*
Antra gemunt : &, [3] *dum varios lapis invenit uſus,*
Inferni manes [4] *cœlum ſperare jubentur.*
Quare age, [5] *Fors, muta pacatum in prœlia vultum*
Romanoſque cie, ac noſtris da funera regnis.
Iam pridem nullo [6] *perfundimus ora cruore*, nullum bellum fuit cruentum

Nec

ticibûs concluſam, quò quidquid totis Bajis calidarum eſſet, committeretur. Foſſam ab Averno Hoſtiam uſque, ut navibûs, nec tamen mari iretur, longitudinis per milliaria &c. *Rebellant* igitur *aquæ* & *arva.* Gonſalius. *aquæ ſaxis.* Ad vivum Papinianus 1 Sylv. 3. *Barthius. mare naſcitur arvîs.* Sen. 5 Controv. *Ajunt in ſummis culminibus mentita nemora, & navigabilium piſcinarum freta.* Idem.

1. *mutata rerum ſtatione*] contra naturam. Sen. Ep. 123. *Idem Ga. Barthius.*

2. *inſanis*] Vſque ad miraculum magnis. Vide Caſaubon. ad Athen. 13, 5. *Idem.*

3. *dum varios lapis invenit uſus, Inferni manes* &c.] Tornæſius : *dum varius* (al. *varios*) *lapis inv. uſum* (al. *uſus*), *Inferni m.* Tragur. c. *dum vanus* (i. *varius*) *lapis i. uſum I. m.* Erhardus: Leg. *Parius lapis inv. uſus.* Palmer. in Spicileg. Imò leg. *varius lapis*, ut ap. Horat. lib. 2 Sat. 4. ubi malè Glareanus & Eraſmus *Paros* ſubſtituunt. Douſa Comm. in Horat. *varius lapis*, marmor quod eſt varii coloris. Vitruv. lib. 7, c. 7. *Ex eo antiqui qui initia expolitionibus inſtituerunt, imitati ſunt primùm cruſtarum marmorearum varietates.* Savaro ad Sidon. lib. 1 Ep. 2. Poteſt tamen & vulgata lectio non incommodè retineri. Ait Pluto : dum lapidibus, quorum cottidie novos uſus inveniunt, & novis inventionibus adhibent, cædendis & eruendis montes & valles excavantur, metuere ſe ne terra penitus excisâ ac inferis apertîs animæ incluſæ evolent & ad cœlum tendant.

4. *cœlum ſperare jubentur*] pro *ſperant.* Eſt enim hoc verbum nonnunquam cum actione conjunctum. Iuven. Satyr. 6.

-- minùs ergo nocens erit Agrippinæ
Boletus : ſiquidem unius præcordia preſſit
Ille ſenis, tremulumque caput deſcendere juſſit
In cœlum.

h. e. coëgit Claudium mori : Virgil. 2 Æneid.

Hectoris ad tumulum Trojæ ſub mœnibus altis
Iuſſa mori. --

h. e. juſſu occiſa. Eſt autem Hebraiſmus, de quo multa Caſtalio Annotat. ad Ps. 138. *Erhardus.* Tornæſius & c. Tragur. *pro jubentur* habent *fatentur*, ille tamen : al. *jubentur.*

5. *Fors*] *Fors Fortuna*, à pleriſque *Fortis Fortuna* adpellatur; non rectè. à Servio Tullio conſecrata eſt, qui ei primus ædem fecit extra urbem in ripa Tiberis : quam bello Hetruſcô, vel auxit, vel reſtituit Carvilius, multóque pòſt Claudius Tiberius Imp. Hanc Deam colebant qui ſine arte aliqua vivebant. Vid. Donatum in Ter. Phorm. & in eumdem Georg. Fabric. & hujus Romam, cap. IX. *Roſinus.*

6. *perfundimus*] Sic omnes, etiam c. Tragur. Douſa : c. M. *perfudimus.*

1. *Tiſi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Nec mea [1] *Tiſiphone ſitientes perluit artus*
Ex quo [2] *Syllanus bibit enſis, horrida tellus*
Extulit in lucem [3] *nutritas ſanguine fruges.*
Hæc ubi dicta dedit, [4] *dextræ conjungere dextram*
Conatus, rupto tellurem ſolvit hiatu.
Tum Fortuna levi defudit pectore voces:
† *O genitor, cui Cocyti penetralia parent.*
Si modo vera mihi fas eſt impune profari,
[5] *Vota tibi cedent. nec enim* [6] *minor ira rebellat*
Pectore in hoc, leviorve exurit flamma medullas.
Omnia, quæ tribui [7] *Romanis arcibus, odi;*
Muneribuſque meis iraſcor: deſtruet iſtas
Idem, qui poſuit, moles Deus & mihi cordi
Quippe cremare viros, & ſanguine paſcere luxum.

† *Fortuna.*

[1] Cerno

1. *Tiſiphone*] una ex Furiis à plectendis cædibus ſic dicta. *Gloſſ. Petron.* Furiæ autem 3: Alecto, Tiſiphone, & Megæra.

2. *Syllanus enſis*] Senec. lib. I de Clement. *Sylla cùm in vicino ad ædem Bellonæ ſedens exaudîſſet conclamationem tot militum ſub gladio gementium, exterrito Senatu; hoc agamus, inquit, Patres conſcripti: ſeditioſi pauculi meo juſſu occiduntur. Hic non eſt mentitus; pauci Syllæ videbantur*, &c. *Gabbema. Sylla* ex antiqua Scipionum familia, flagitia adoleſcentiæ Quæſtor exuit. Græcè & Lat. bene doctus: fortis ac felix. Dictator effectus ita Remp. oppreſſit, ut nemo illo invito, nec bona, nec patriam, nec vitam retinere potuerit. Periit conſtituta Rep. depoſitaque Dictaturâ morbo pedicularî. Salluſtius, Cicero (in Verr.), Plutarchus, alii. Sed ultimam in *enſis* productam, qua ratione excuſabimus? Video demum alias editt. ſubjungere *&*, quod Gabbem. omiſit.

3. *nutritas ſanguine fruges*] Eruditiſſimè dictum. Servius in Virg. lib. XII. *& diis communibus aras gramineas. Marti gramen eſt ſacrum, quod ſecundum Plinium ex humano cruore procreatur*, &c. Eſt apud Plinium lib. II, c. LXIII: & alibi. Meminit & Apulejus lib. de Herb. & Leontius Mythographus. *Io. Al. Braſſicanus.*

4. *dextræ conjungere dextram Conatus*] Tacit. Ann. lib. II. *Iuravere amici dextram contingentes.* Cic. lib. V in Verr. vide Hanſenium *de Iurejurando, c. ix.* S. A. Gabbema.

5. *Vota tibi cedent*] i. e. evenient quæ voviſti. *Douſa P.*

6. *minor ira rebellat*] L. *rebullat.* Definire voluiſſe videtur iram. Eſt enim ea fretum (fervorem dicunt, ſive rebullitionem) ſanguinis circa cor. Palmer. *Ex obſervat. Varior.* Quid ſi *rebullit?* quod non metuam in textum recipere. *Ge. Erhardus.*

7. *Romanis arcibus*] Romæ ſupplicia:

In freta Sicaniæ & Carthaginis exiit arces. (Sulpicia.)

Barthius. Leg. *artibus.* Putſch. & Pflugius. *Erhardus.* Sed fruſtra; præſtat *arcibus*: ſequitur enim, *moles iſtas deſtruet qui poſuit.*

[1] *Cerno equidem [2] gemina jam ſtratos morte Philippos,*
[3] *Theſſaliæque rogos, & funera gentis Iberæ:*
[4] *Et Lybiæ cerno, & tua Nile gementia cloſtra.*
Iam fragor armorum trepidantes perſonat aures,
[5] *Actiacoſque ſinus, & [6] Appollinis arma timentes.*
Pande age terrarum ſitientia regna tuarum,
Atque animas arceſſe novas: Vix navita [7] Porthmeus
Sufficiet

1. *Cerno equidem*] Enthuſiaſmus poëticus. Stat. 1 Achill.

-- video jam mille carinis
Ægeum Ioniumque premi. --

Et Horat. 1 Carm. 15. *Ga. Barthius.*

2. *gemina jam ſtratos morte Philippos*] Tornæſius: *gemino jam ſtrictos Marte Phil.* al. *gemina jam ſtratos morte Ph.* Vbi Douſa: Sic & c. M. nimir. *gemina i. ſtrat.* Tragur. c. *gemina jam ſtrictos morte P.* Erhardus: Leg. *ſtructos morte P.* Palmer. in Spicileg. Anonym. it. MS. (ad ed. Tornæſ.) L. *ſtructos*, vel *inſtructos*. Douſa ſubnotavit: i. auctos ſtruicibûs ſeu immanibus cadaverum acervîs. Gronovius: Geminas exercituum occidiones, *Pharſalicam* & eam quæ dicitur *Philippenſis* intelligit Arbiter. Florus de congreſſu Iulii, & Pompeji: *Sic præcipitantibus fatìs prælio ſumpta eſt Theſſalia, & Philippicis campîs urbis, imperii, generis humani fata commiſſa ſunt.* Lucan. lib. 1 extremô, ubi vates cernit pugnam Pharſalicam: *--- Video Pangæa nivoſis*

Cana jugîs, latoſque Æmi ſub rupe
Philippos.

At ubi eâdem videt Philippenſem:

-- Nova da mihi cernere litora ponti,
Telluremque novam. vidi jam Phœbe,
Philippos.

3. *Theſſaliæque rogos*, &c.] Florus etiam loca recenſet: *Si locum, & ſpatium, ubi commiſſum eſt* [bellum civile *poſcis?*] *inter Italiam, indè ſe in Galliam, Hiſpaniamque deflexit, reverſumque ab Occaſu, totis viribûs in Epiro* Theſſaliaque *conſedit; hinc in Ægyptum ſubitò tranſiit; indè reſpexit Aſiam, indè Africæ incubuit, poſtremò in Hiſpaniam remigravit, & ibi aliquando defecit.* S. A. Gabbema.

4. *Et Libyæ*, &c.] Clauſtra Libyæ, *Mauritania.* Aſt *gementia* quoque, nempe ob interitum ejus Regis Iubæ, Pompejanarum partium fautoris. Ipſe quum foret à Cæſarianis victus in certamine ad Thapſon Africæ oppidum, in regiam ſe recepit, magnificéque epulatus, ſuper menſas & pocula interficiendum ſe præbuit Petrejo fugæ comiti, Auctoribus Florô lib. IV, & Appianô lib. II. *Gonſalius.* Sed *clauſtra Libyæ*, mallem *Numidiam* cujus quoque Rex Iuba Plutarcho in Cæſare, quam Mauritaniam. Cæterùm hi verſus in edit. Tornæſ. & MS. Tragur. hoc ordine leguntur: *Theſſaliæque r. e. f. g. I. Iam fragor. a. t. p. a. Et Libyæ c. e. t. N. g. c.*

5. *Actiacoſque ſinus*] Pugnam navalem reſpicit ad Actium, Cæſaris Auguſti cum Antonio & Cleopatra. *Gabbema.*

6. *Apollinis arma timentes*] Tutelare numen continuò Auguſtus agnovit Apollinem, præcipuè eo in prælio; Dione teſte initiô lib. LI. Plenè Propert. lib. IV El. VI. Vbi ad Auguſtum Apollo:

Vince mari: jam terra tua eſt; tibi militat arcus,
Et favet ex humeris hoc onus omne meis. I. A. Gonſalius.

7. *Porthmeus*] i. Charon. πορθμὸς enim ſignificat fretum: πορθμὶς, ἴδος, naviculam: & πορθμεὺς transfretatorem. *Gabbema.*

Sufficiet [1] *ſimulacra virûm traducere cymba,*
Claſſe opus eſt. tumque ingenti ſatiare ruina,
Pallida Tiſiphone, conciſaque vulnera mande.
C. 82. *Ad ſtygios manes laceratus ducitur orbis.*
Vix dum finierat, quum fulgure rupta coruſco
Intremuit nubes, eliſoſque abſcidit ignes.
[2] *Subſidit pater umbrarum, gremioque reducto* ſinu clauſo.
Telluris, pavitans fraternos palluit ictus.
Continuo clades hominum venturaque damna
Auſpiciis patuere Deûm; [3] *namque ore cruento*
Deformes Titan vultus caligine texit.
Civiles acies jam tum ſpirare putares.
Parte alia plenos exſtinxit Cynthia vultus,
Et lucem ſceleri ſubduxit. [4] *rupta tonabant*
Verticibus lapſis montis juga, nec vaga paſſim
Flumina [5] *per notas ibant morientia ripas.*

[1] *Armo-*

1. *ſimulacra virûm*] Animas hominum: quas mox vocat *umbrarum facies*; & Pluto ei *pater umbrarum* i. animarum. *Ge. Erhardus.*

2. *Subſidit*] Sic & Frellon. edit. *ſubſedit,* Tornæſ. alii, & cod. Tragur.

3. *namque ore cruento Deformes Titan vultus*] Sic & Frellon. ac Lotich. *namque ore cruento Deformis Titan vultus,* Tornæſ. alii. & ſic legendum vidit Ian. Paſſeratius: cùm antè legeretur *Deformis titubans.* Erhardus: Simile eſt illud Virgilii 1 Georg.

Cùm caput obſcura nigrum ferrugine texit. Mirum verò in re prorſus inepta (*Deformis titubans*) tot MSS. codices, etiam quoſdam Tornæſio viſos, & jam Tragur. coire. Sic quoque pro *Porthmeus* quod præceſſit, quot non legerunt *Proteus!* illud Ant. Delrio debemus. Gonſalius: Pariſſimè defectus illos Solis & Lunæ deſcripſit Lucanus l. 1. Tetigit Florus: *Interdiu tenebræ.* Item Dio l. xli. Ὅ τε ἥλιος ἅπας ἐξέλιπε. *Sol totus deliquium pertulit.* Erhardus: De oſtentis, ominibus & præſagiis bellorum Barthius ad Claudian. n. 1432, 1635, 39, 2638. ubi varia adducit.

4. *rupta tonabant,* &c.] Ejuſdem belli oſtentum. Dio: *Et terræ motus crebri cum mugitibus editi ſunt.* S. A. Gabbema.

5. *per notas ibant morientia ripas*] *Morientia flumina* omnino ſunt deficientia. Vt apud Manilium:

Ingentique ſinu fugientes æquora terras:
Donec in Ægyptum redeant curvata per undas
Litora, Niliacis iterum morientia ripis

τὸ *nec* dividendum, & mox ſenſus erit planus: *& flumina, non morientia per notas ripas* (quod ſcilicet faciunt ordine & termino à natura præfixô,) *ibant vaga paßim. Per ripas, i.* in ipſis ripis. Ibi enim moriuntur & deſinunt. *Gronovius. Morientia intra ripas flumina,* ſunt flumina ſtatum ſuum curſum, uſque ad exonerationem in mare, ſimilemve aquarum receptum conſervantia.

1. *Armo-*

[1] *Armorum ſtrepitu cœlum furit, & tuba Martem*
Sideribus tremefacta ciet : [2] *jamque Ætna voratur*
Ignibus inſolitis, & in æthera fulmina mittit.
[3] *Ecce inter tumulos, atque oſſa carentia buſtis,*
[4] *Vmbrarum facies diro ſtridore minantur.*
Fax ſtellis comitata novis incendia ducit ;
[5] *Sanguineoque recens deſcendit Iupiter imbre.*
Hæc oſtenta brevi ſolvit Deus. Exſuit omnes
Quippe moras Cæſar, vindictæque actus amore
Gallica projecit, civilia ſuſtulit arma.
[6] *Alpibus aëreis, ubi Grajo nomine, vulſæ*
Deſcendunt rupes, nec ſe patiuntur adiri,
[7] *Eſt locus Herculeis aris ſacer, hunc nive dura*

Claudit

1. *Armorum ſtrepitu cœlum furit*] Sic & Lucanus:

Tum fragor armorum [auditus].

Sed oſtentum hocce ſpeciatim alii recenſent inter illa, quæ pridie eodemve die, cladem Pharſalicam portenderunt. Iul. Obſequens : *Clamorem, crepitumque armorum Antiochiæ, bis ut curreretur in muros, auditum ; indéque ſonum tympanorum Pergami.* I. A. Gonſalius.

2. *jamque Ætna*, &c.] Hoc inter portenta citat Xiphilinus : καὶ τὸ τῆς Αἴτνης πῦρ πλεῖστον ῥυὲν, καὶ πόλεις λυμηνάμενον (*Et ignis Ætnæ multùm volans, atque oppida vaſtans*). S.A. Gabbema.

3. *Ecce inter tumulos*] Lactant. l. 2, c. 2. *Vulgus exiſtimat mortuorum animas circa tumulos, & corporum ſuorum reliquias oberrare.* Sed eadem inter oſtenta numerat Ovidius 2 Faſt. *Io. à Wouweren.*

4. *Vmbrarum facies*] Capiebam locum hunc de oſtento, quod pugnam ipſam Cæſaris & Pompei anteceſſit. Ejus ſic Obſequens meminit: *Nocturni terrores in exercitu fuere.* Sic & Val. Max. *Gonſalius.*

5. *Sanguineoque recens*, &c.] Hujuſce meminit Appianus l. II B. C. Αἷμά τε γὰρ ἔδοξεν ὁ Θεὸς ὕσαι (*Sanguinem enim Deus viſus pluendo fundere*). Gabbema.

6. *Alpibus aëriis*] Sunt verò eæ *Alpes* quas hodie *montem S. Bernardi minorem* nominant à cœnobiolo in ſummo vertice D. Bernardo ſacro. Ægid. Tſchudus in deſcriptione Rhetiæ: Iunius Philargyrus in III Georg. Virg. *Gallorum autem linguâ albi montes Alpes vocantur.* Fortè Galli Germanique veteres *Alperch* dixerunt, ejuſque ſonum magis quàm notionem percipientes Romani *Alpes* conformavere : *alperch* autem non quidem propriè *altos montes*, ſed locum ſignificet, qui totus & omnimodè, utpote Alpes, montoſus eſt. *Io. Iſ. Pontanus.*

7. *Eſt locus Herculeis aris ſacer*] Idem affirmant Æm. Probus, ſive Corn. Nepos in Annib. Ammianus, Silius Italicus, alii. *Alpes Penninas* eſſe contendit Gaud. Merula, ſic dictus ab Hercule *Pennino* in ſummo vertice conſecrato ; Antiquit. Gall. Ciſalp. lib. 3, c. 5, 9, 10 ; & lib. . . ſect. 2, c. 11. Quem refutat Simlerus. nam etſi Livius *Pennini Dei* meminerit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Claudit hiems, canoque ad ſidera vertice tollit,
Cœlum illinc cecidiſſe putes: non ſolis adulti
Manſueſcit radiis, non verni temporis aurâ:
Sed glacie concreta rigens, hiemiſque pruinis
Totum ferre poteſt humeris minitantibus orbem.
Hæc ubi calcavit Cæſar juga milite læto,
Optavitque locum, ſummo de vertice montis
Heſperiæ campos late proſpexit, & [1] ambas
Intentans cum voce manus ad ſidera, dixit:
† Iupiter omnipotens, & tu [2] Saturnia Tellus.
Armis læta meis, olimque onerata triumphis:
[3] *Teſtor ad has acies invitum arceſſere Martem,*
Invitas me ferre manus, ſed vulnere cogor,
Pulſus ab urbe mea, dum [4] Rhenum ſanguine tingo,

† *Cæſar.*

Dum

non tamen indè evincitur, eum *Herculem Penninum* appellari. Et, quod ipſe Merula non diffitetur, diverſæ ſunt *Alpes Penninæ*, atque *Grajæ*; & bono ſpatiô diſſitæ: contrà quàm exiſtimavit Raimund. Martianus, & eum ſecuti Cuſpinianus atque Iovius. Nam *Penninæ Alpes* ſunt, quas mediæ ætatis ſcriptores vocant, *montem Iovis*, vulgus Helvetiorum *S. Bernhardi majorem*, qui idolum Iovis, quem puto *Penninum* veteribus dictum, in ſummo vertice deſtruxit atque dejecit. At *Grajæ Alpes* ſunt *mons Bernhardi minor* (vide Ioann. Stumpfium in Chron. Helv. Leandr. Albert. in deſcriptione Ital. & Ioann. Simlerum commentar. de Alpibus p. 92, b. Barth. in Claud. n. 2227), quibus à nonnullis annumeratur mons Cales ſeu Ciniſius è mediæ ætatis ſcriptoribus dictus. *Herculeis.* Hoc Livius inter fabulas refert: quibuſdam tamen non prorſus vana & inanis narratio videtur, quando Herculis tranſitus multa veſtigia indicantur, *Herculis Monœci portus*, & harum Alpium nomen. & *Lepontii* ita dicti creduntur, quòd ab Hercule eo loco relicti fuerint. Simlerus comment. de Alpibus. *Ge. Erhardus.*

1. *ambas Intentans manus*] Trag. c. *amb. intendens m.* Erhardus: Deos orantium vetus mos eſt, *manus ſupinas* ut loquuntur Virgilius, Horatius, *cœlo attollere.* Barth. in Ceir. Virg. n. 403. Id quod flagrantis animi indicium eſt. Dav. Pſ. 73, v. 5. *Sic benedicam te in vita mea, & in nomine tuo levabo manas mens.* Bucerus Annot. in Pſalm.

2. *Saturnia Tellus*] hemiſtichium Ennian. apud Varronem, i. e. *Italia.* Erhardus.

3. *Teſtor ad has acies invitum,* &c.] Sic & Tornæſius, alii, atque c. Tragur. Erhardus: Leg. arces. Maſſiliam indicat, & ſubjecta Inſubriæ oppida. id poſtea etiam clarum fit: *Dum Cæſar tumidas -- deprimit arces.* Palmer. in Spicileg. Gabbema: *Teſtor* &c. Inquit Paterculus lib. II. *Nihil relictum à Cæſare, quod ſervandæ pacis cauſâ tentari poſſet, nihil receptum à Pompejanis.*

4. *Rhenum*] Scribendum *Renum* ſine *h*, ut eſt in vet. cod. *Petr. Daniel.* Sic & editio Tornæſii (ac Douſæ), *Renum.*

1. *ſexa-*

Dum Gallos iterum Capitolia noſtra petentes
Alpibus excludo: vincendo, certior exſul:
Sanguine Germano, [1] *ſexagintaque triumphis,*
[2] *Ecce nocens cœpi. quamquam quos gloria terret,*
Aut qui ſunt, qui, bella [3] *volunt?* [4] *mercedibus emptæ,*
Ac viles operæ: [5] *quorum eſt mea Roma noverca,*
Vt reor, haud impune; nec hanc ſine vindice dextram inultam, indefensam.
Vinciet ignavus. victores ite [6] *furentes* f. faventes, parentes.
Ite mei comites, [7] *& cauſſam dicite ferro.*
Namque omnes unum crimen vocat. est communis culpa, juxta vos ac me oderunt. *omnibus una*
Impendet clades. reddenda eſt gratia [8] *vobis:* longa militia.
Non ſolus vici. quare, quia pœna trophæis
Imminet, & [9] *ſordes meruit victoria noſtra,*
[10] *Iudice Fortuna cadat alea. ſumite bellum,*

Et

1. *ſexagintaque triumphis*] Αὐξητικῶς ſeu hyperbolicè pro 50; tot enim prælia vicit Cæſar, bis ſiniſtra manu præliatus. Solinus l. 6. *Io. Bourdelotius.*

2. *Ecce nocens cœpi*] i. *ecce nocens eſſe cœpi.* Exprobratio ingrati animi. Reus ne peragor &c?

3. *volunt*] Tornæſ. editio, *vident.* ubi Douſa: f. *volunt.* German. Colladon. *vident.* ἴσως (*forſan*) timent. *Vident,* & c. Tragur. i. quoquo modo in ſe recipiunt, bellant non tam volentes & ſponte propria, quàm ab aliis inducti h. e. conducti. Id magis puto congruere mercenariis illis, quàm *volunt.*

4. *mercedibus emptæ, Ac viles operæ*] Mercenarii milites, & Auxiliares. Appianus ait lib. 11, juſſiſſe Senatum, ſcilicet Pompejum ξενολογεῖν καὶ ἐκ τῶν περιοίκων ἐθνῶν ὅσα ἄλκιμα. *conducere ex circumvicinis, fortibuſque nationibus mercenarios.* At de auxiliaribus apud ipſum Cæſar & ita contemptim loquitur: *Et hactenus de ſolis loquor Italis. nam de auxiliaribus nolo vos eſſe ſollicitos, aut ullo eos in numero ponere, aut armis invadere. Mancipia Syra, Lydáque & Phrygia, ad fugam tantùm & ſervitutem nata.* Gonſalius de Salas.

5. *quorum eſt mea Roma noverca*] Sic Vellejus Paterculus in princip. Hiſtor. *Erhardus.* Id ſumptum eſt à Scipionis voce libera, qui in media concione: *Taceant,* inquit, *quibus Italia noverca eſt.* quaſi dicat libertinos aut exteros & nec ſanguine Romanos eſſe. *Phil. Rubenius.*

6. *furentes*] Sic & c. Trag. Cæteri omnes, *ferentes,* Tornæſ. in m. *frequentes.*

7. *& cauſam dicite ferro*] Suprà: *gladiô jus dicturum ignaviæ ſuæ.* Ge. Erhardus.

8. *vobis*] Mallet Palmer. *votis.* Sed c. Tragur. *nobis*; quod tantumnon utrique præſtat.

9. *ſordes meruit victoria noſtra*] Alludit ſordes reorum, dum in judicio præſentes accuſantur. *Erhardus.*

10. *Iudice Fortuna cadat alea*] Idem Cæſar apud Suet. c. XXXII. *Eatur,* inquit, *quò Deorum oſtenta, & inimicorum iniquitas vocat. Iacta alea eſt,* inquit. Erhard.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Et tentate manus. certe mea cauſa peracta eſt.
Inter tot fortes armatus neſcio vinci.
Hæc ubi perſonuit, de cœlo [1] *Delphicus ales*
Omina læta dedit, pepulitque meatibus auras.
Nec non horrendi nemoris [2] *de parte ſiniſtra*
Inſolitæ voces, flamma ſonuere ſequenti.
Ipſe nitor Phœbi vulgato lætior orbe
Crevit, & aurato præcinxit fulgure vultus.
Fortior ominibus movit Mavortia ſigna
Cæſar; & inſolitos greſſus prior occupat auſu.
Prima quidem glacies, & cana [3] *vincta pruina*
Non pugnavit humus, mitique horrore quievit:
Sed poſtquam turmæ nimbos fregere ligatos,
Et pavidus quadrupes undarum vincula rupit,
Incaluere nives, mox flumina montibus altis
Vndabant modò nata; ſed hæc quoque [4] *juſta putares:*
Vinctaque mox ſtabant, fluctus ſtupuere pruina,
Et paullo ante [5] *lues jam concidenda jacebat.*
Tum vero maleſida prius veſtigia luſit,
Decepitque pedes, paſſim turmæque virique,
Armaque congeſta ſtrue deplorata jacebant.
Ecce etiam rigido concuſſæ flamine nubes

Exone-

1. *Delphicus ales*] Naturalis hiſtoriæ adſerunt architecti, aquilam ſcilicet adverſos ſolis radios intueri ſine nictatione poteſſe, eoque indice legitimam experiri pullorum ſuorum ingenuitatem. Legitimo ergo & jure ejus numinis audiret ales, quæ euſque eſſet oculatiſſima. *I.A.Gonſal. de Salas.*

2. *de parte ſiniſtra Inſolitæ, &c.*] Lætum omen. Donatus in illud 11 Æneid. --- *Subitoque fragore Intonuit* lævum. -- Inquit: *quod dixit* lævum, *debet hoc proſperum intelligi, nam ejus in hac cauſſa eſt ratio.* Læva *in aliis contraria ſignificantur. In ſacris autem ſignis idcirco proſpera accipiuntur, quæ ſunt* læva, *quia ſacrificantis vel precantis latus* lævum, *dexterum eſt ejus qui poſtulata largitur.* S. A. Gabbema.

3. *vincta*] Sic & c. M. Douſæ, atque Tragur. Tornæſ. cæteri, *juncta.*

4. *juſta*] Sic quoque c. M. Douſæ, & editio Frellon. Tornæſius, *miſſa.* Wouwer. cæteri, codexque. Tragur. *juſſa.* Douſa in ſuis hîc Præcidaneis c.12.l.2. Alii *ſpiſſa* legunt: at Rogertis mei codex calamô exaratus, *juſta* habebat. Vnde noviſſima editio, *juſſa,* nobis concinnaſſe videtur.

5. *lues*] *Lues* eſt Petronio ſoluta aqua, ut cùm nives in tabem aquamque liquatæ ſunt. Ait enim aquas, quæ antè labebantur ſolutæ, repente

in

Exonerabantur, nec [1] *rupto turbine venti*
Deerant, [2] *aut tumida confractum grandine cœlum:*
Ipſæ jam nubes ruptæ ſuper arma cadebant,
Et concreta gelu [3] *Ponti velut unda ruebat.*
Victa erat ingenti Tellus nive, victaque cœli
Sidera, victa ſuis hærentia flumina ripis;
[4] *Nondum Cæſar erat: ſed* [5] *magnam nixus in haſtam*
Horrida ſecuris frangebat greſſibus arva.
[6] *Qualis Caucaſea decurrens arduus arce*
Amphitryoniades; aut torvo Iupiter ore,
Quum ſe verticibus magni demiſit Olympi,
Et periturorum [7] *desjecit* [8] *tela Gigantum.*
Dum Cæſar tumidas iratus deprimit arces: *alpes quæ hyeme creverant.*
[9] *Interea volucer motis conterrita* [10] *pinnis*

Fama

in pruinam concreviſſe & glaciem, ut ferrô earum rigor frangendus eſſet. Turnebus l.4 c. 19 Adv. Douſa MS. Livius vocat, *fluentem tabem liqueſcentis nivis*. itemque, *tabidam nivem*. Ge. Erhardus.

1. *rupto*] Pro, erupto. *Idem.*

2. *aut*] Sic & Wouwer. alii etiam c. M. Douſæ; ſed Tornæſius, & c. Tragur. *ac.*

3. *Ponti velut unda ruebat*] Pontus pro mari, aut freto quod concreſcere ſolet. Synecdochicè. Erhardus ſuadet legendum, *ruebant* ſcil. *nubes*. Omnes quidem ſic habent, *unda ruebat*; c. tamen M. Douſæ & Tragur. *umbra ruebat*. quod referre pigeret, niſi Douſæ manus præiſſet: puto, ut ſcrutemur: & tandem acquieſcamus.

4. *Nondum Cæſar erat*] ſc. Victor.

5. *magnam haſtam*] Pro, *longam*. ut, *magnum tempus*. Infrà: *Dum hæc magno tempore Crotone aguntur*. Alibi tamen noſter:

--- *& ingentem quatiens Mavortius haſtam.* Erhardus.

6. *Qualis Caucaſea* &c.] Quando ſcil. Hercules *Aquilam Typhonis & Echydnæ filiam, Promethei jecur in Caucaſo monte depaſcentem, ſagittis confecit & Prometheum, detracto permoleſto vinculo ſolutum liberavit*, ut inquit Apollodorus lib. 11 Biblioth. *Gabbema. Amphitryoniades*, eſt Hercules. *Erhard.*

7. *desjecit*] f. *disjecit*, quomodo Wouweren. alii. *dejecit* Tornæſ. & c. Tragur.

8. *tela Gigantum*] Apollodorus l. 1. Ἠκόντιζον δ᾽ εἰς οὐρανοὺς πέτρας, καὶ δρῦς ἡμμένας. *In cœlum ſaxa atque accenſas arbores jaculabantur.* S. A. Gabbema.

9. *Interea volucer*] Sic & c. M. Tragur. ſed Douſæ *volucris*. Richardus: Dictum *volucer* genere fœminino, ut *acer hyems* Ennius apud Priſcianum:

Æſtatem autumnus ſequitur, poſt acer hyems fit.

quem verſum laudat quoque Servius in VI Æn. ſcribitque veteres etiam dixiſſe, *alacer*, tam fœminino, quàm maſculino genere.

10. *pinnis*] Tornæſius, & c. Tragur. *pennis*. quod præſtare videtur: nam non ſolis pinnîs volatur, ſed pennîs quæ & plumam, & pinnas ſeu pennas duriores complectuntur.

 1. *juga*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Fama volat, ſummique petit [1] *juga celſa PalatI:*
Atque hæc Romano attonito fert [2] *omnia ſigna:*
Iam claſſes fluitare mari, totaſque per Alpes
[3] *Fervere Germano perfuſas ſanguine turmas.*
Arma, cruor, cædes, incendia, [4] *totaque bella*
Ante oculos volitant. ergo pulſata tumultu
[5] *Pectora per dubias ſcinduntur territa cauſſas.*
Huic fuga per terras, illi magis unda probatur;
Et patria eſt pontus jam tutior. eſt magis, arma
Qui tentata velit: fatiſque jubentibus actus,
[6] *Quantum quiſque timet, tantum fugit.* [7] *ocior ipſe*
Hos inter motus populus, miſerabile viſu,
Quo mens [8] *icta jubet, deſerta ducitur urbe.*
Gaudet Roma fuga, debellatique Quirites
Rumoris ſonitu mœrentia tecta relinquunt.

Ille

1. *juga celſa PalatI*] Montis nempe, qui *Palatium* dictus. Varro lib. IV L. L. & plures. Inter omnes Romanos colles præcipuus ille, ubi & ſedes Romani Imperii, & domus Imperatorum. Iure ergo hîc poſitus pro tota urbe Roma. *I. A. Gonſalius.*

2. *omnia ſigna*] Sic & c. Tragur. alii. L. *omina dira.* nam *ſigna* gloſſa eſt, ad illud omina. Anonym. MS.

3. *Fervere*] Fervo, & ferveo ejuſdem ſignificationis. Virgil. 3 Georg.

Omnia tunc pariter ventô, nimbiſque videbis
Fervere. --- ---

4. *totaque bella*] Leg. *notaque belli.* Anonym. MS. Mihi aliquando ſuſpicio incidit ſcripſiſſe Arbitrum *notáque belli.* ſic enim Tac. loquitur. & Propertius:

Tu loqueris cùm ſis jam noto fabula librô. Meller. *Ian. Douſa MS.*

5. *Pectora per dubias*] Tornæſius: al. *perque duas.* Vbi Douſa: ſic & c. M. Ita quidem & c. Tragur. Quæ talia vel ideo notare juvat, quò ſciamus, nos hujuſmodi verſus vix habere integros, & ſine labe. Quales paulò antè,

Atque hac Romano attonito f. o. s. &c.
Vinctaque mox ſtabant, f. s. p. Vbi codices MSS. Tornæſii, Douſæ, Trag.

Atque hoc (Tr. *hæc*) *R. tonitru ferit o. s.* Editio Pariſienſis (H. Steph) laudante Douſa in Præcidan. & ipſe c. M. Douſæ:

Stabant & vincta fluctus s. p. Tornæſ.
Stantibus at victa f. s. p. Tragur.
Stabat. . . juncta f. s. p. Et alia quæ non ſemper reſecare vacat; ſed iis hoc incumbit, qui primi lectiones mutant: ut quidem Stephan. & Tornæſius ſuo locô fecere, & ego in Fragmento. Io. Alex. Braſſicanus: *Pectora perque duas ſcinduntur.* Virgil.

Atque animum celerem nunc huc, nunc dividit illuc. Quod & ipſum eſt Homericum.

6. *Quantum quiſque* &c.] Leg. *Q. q. t. tanto fugit ocyor. ipſe Hos inter.* *Ocyor* enim præcedentia reſpicit. *Anonym. MS.*

7. *ocior*] vel *ocyor.* Gr. ὠκίων, & ὠκυων.

8. *icta*] perculſa, territa. *Erhard.* inſana, *German. Colladonius.*

I. votis

Ille manu trepida natos tenet : ille Penates
Occultat gremio, deploratumque relinquit
Limen, & abſentem [1] *votis interficit hoſtem.* diis devovet.
Sunt qui conjugibus mœrentia pectora jungant,
Grandævoſque patres : [2] *oneriſque ignara juventus*
[3] *Id, pro quo metuit, tantum trahit. omnia ſecum*
Hic vehit imprudens, prædamque in prœlia ducit.
Ac velut ex alto quum magnus inhorruit Auſter,
Et pulſas evertit aquas, non arma [4] *miniſtris,*
Non regimen prodeſt : ligat alter [5] *pondera pinus,* velum complicat, et demittit antennas.
Alter tuta ſinu tranquillaque litora quærit :
Sinus et receſſus maris.

Hic

1. *votis*] i. deſideriîs. Sic etiam Scalig. ad Tibull. *Gabbema. votis interficit h.* Vide Scalig. ad Tibull. l. 4. *Variorum Obſervationes. abſentem votis interficit hoſtem.* V. Scalig. ad Tibull. lib. 4 Eleg. 6. *Erhardus.* Sic Oedipus ap. Sophoclem :

--- ἐγὼ δ' ὅδ' ἐνθάδε
ἄψαυστος ἔγχους· εἰ τι μὴ ἐμῷ πόθῳ
κατέφθιθ'· οὕτως δ' ἂν θανὼν εἴη
'ξ ἐμοῦ.

Niſi (inquit) *votis ipſum interfeci, niſi imprecatione mea mors illi properata ſit.* Scaliger in Tibull. lib. 4. *Douſa MS.* Interpres verò Latinus editionis Colon. A. 1614, verba hæc Oedipi ſic expreſſit : *egoque hic ſum, Neque arma attigi. niſi fortè deſiderio mei Contabuit : nam tunc quoque à me interfectus eſſet.* Ad verbum ſic reddo : *egoque hîc ſum, Neque enſem* (aut haſtam) *attigi. niſi fortè meo deſideriô Extinctus : nam ſic quoque ex me mortuus eſſet.* Si jam in τῷ ἐμῷ πόθῳ poſſeſſivum ἐμῷ pro primitivo ἐμοῦ accipiamus, quod Græcis & Lat. uſitatum (ut *mea causâ* pro *mei causâ*, &c.) ut ſenſus & vera verſio omnino exigunt, malè intellexit locum Scaliger. Certè ſi quis integrum Sophoclis Oedipum tyrannum perlegat, planè contrarium ſententiæ Scaliger. deprehendet, vehementerque falſum, & tot exſcriptores. Nam ibi Oedipus, ne juxta oraculum in parricidium incideret, Polybum quem patrem putabat & Corinthô fugit, ac imprudens planè in via in Lajum verum patrem incidit, & hunc orta ſubitò rixâ interficit; quo cognito ipſe ſe poſtea præ dolore oculîs privat: cúmque hæc antè Thebis loqueretur, de oraculo & mortuo naturali morte Corinthi Polybo ſermo erat, cujus vitæ amore ſolum mutârat.

2. *oneriſque ignara juventus*] id eſt, oblita oneris, non ſentiens pondus præ amore. *Colladonius.* Talis Æneæ pietas celebratur. Meminit Solinus c. v. Duorum juvenum, quorum pietas in Catinenſi regione patuit, in quam ſe cùm Ætnæ incendia protuliſſent, ſublatos parentes evexerunt inter flammas illæſi ignibûs. Horum memoriam ita poſteritas munerata eſt, ut ſepulchri locus nominaretur CAMPUS PIORUM. S. A. Gabbema.

3. *Id pro quo metuit, tantum*] Colladonius : *Id pro quo metuit tantum.* Hæc verba ſunt parentheſi includenda. Tollendis & (:) poſt *patres.* ut Tornæſ. & (,) poſt *metuit.*

4. *miniſtris*] ἴσως (f.) *magiſtris.* Germ. Colladonius.

5. *pondera pinus*] Rates, naves, quæ lignis pineis conficiuntur. *Ge. Erhardus.*

 1. *ge-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Hic dat vela fugæ, Fortunæque omnia credit.
Quid tam parva queror? [1] *gemino cum Conſule Magnus,*
[2] *Ille tremor Ponti,* [3] *ſævi quoque terror Hydaſpis,*
Et [4] *piratarum ſcopulus:* [5] *modo quem ter ovantem*
Iupiter horruerat, [6] *Quem fracto gurgite Pontus*
Et veneratus erat ſubmiſſa Boſphorus unda,
Prô pudor! Imperii deſerto nomine fugit,
Vt Fortuna levis Magni quoque terga videret.
[7] *Tergo tanta lues Divûm quoque numina vidit;*

Con-

1. *gemino cum Conſule Magnus*] Conſules C. Claudius Marcellus, & L. Cornelius Lentulus annô ab V. C. ſi Faſtorum Capitol. & Dionis ſtat fides DCC V. ſi Annæi Flori DCC IV. Si Paterculi DCC III. Poſtquam ab illis Pompeio bellum contra Cæſarem mandatum eſt, omnes unà cum majori Senatus populique parte, deſerta Vrbe in fugam ſe dederunt. Velleius lib. II. *Gonſal. Magnus*, i Pompeius. *Ge. Erhardus.*

2. *Ille tremor Ponti*] *Pontus* hìc Aſiæ regio eſt, regnumque Mithridatis, Lucan. in x. Ipſam Pompeium ſubjeciſſe, ex eaque tertium triumphum duxiſſe, tradit Plut. in Pomp. *I. A. Gonſalius.*

3. *ſævi quoque terror Hydaſpis*] Sic noſtri editi omnes. ſed antiquiores Herm. Buſchius, Hadr. Iunius; etiam G. Colladon. alii, legerunt *ſævique repertor H.* quomodo eſt & in c. Tragur. *Hydaſpes* fluvius Mediæ, & alius Indiæ. *H.Buſch. Repertor Hydaſpis*, vocatur Pompeius, quia fabuloſum illum fluvium exiſtimabant: qua ex opinione vulgi ſcripſit Horatius: *vel quæ loca fabuloſus Lambit Hydaſpes.* Steph. *ſævique repertus Hydaſpis.* &c. Ch. Richardus. *terror H. Hydaſpes* Indiæ flumen, per quod deſignat populos plurimos Orientis. *Gonſalius.*

4. *piratarum ſcopulus*] *Piratas* attrivit Pompeius. unde pulcrè *ſcopulus piratarum* dicitur. Ita Caſſius eod. tempore *reorum ſcopulus* dictus fuit, auctore Val. Max. lib. III, c. VII. Cic. lib. III de Orat. *Scopulus patrimonii & vorago.* Florus lib. IV de bello Parth. *Scopulus publicæ ſecuritatis Antonius.* Io. Al. Braſſican.

5. *modo quem ter ovantem*] Ter triumphavit, ſingulos ſcilicet triumphos de ſingulis Orbis partibus, tum temporis cognitis, ducens. Plut. in Pomp. *Gabbema.* De Pompeio Pedo Albinovanus Rer. Rom. l. I.

Ille, cui ternis Capitolia celſa triumphîs
Sponte Deûm patuere: cui freta nulla repoſtos
Abſcondêre ſinus: non tutæ mœnibûs urbes.

Scaliger in Catal. *Erhardus.*

6. *Quem fracto gurgite Pontus*] Sic Gabbem. in textu. in Nota verò *Q. f. in g. P.* Quomodo & Wouwer. alii. ſed Tornæſ. & c. Tragur. abſque *in.* Gonſalius: Nam *Pontum* Euxinum circumquaque, *Boſphorumque* Thracium frequenter Magnus Pompeius adiit dum Mithridatem debellaret. *Fractum gurgitem* vocat vel quòd Boreæ vi & cæterorum violentiſſimorum ventorum ſeptemtrionalium ferociâ mare illud agitari atque turbari creberrimè ſolet, ut in ejus Periplo docet Arrianus. Vel quòd medium *frangi* velut videatur, quum per terra ſeſe ingens effundit.

7. *Tergo tanta lues* &c.] Tornæſ. cæteri, codexque Tragur. *Ergo tanta lues.* Forſan:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Conſenſitque fugæ [1] *Cœli timor. ecce per orbem*
Mitis turba Deûm, terras exoſa furentes
Deſerit, atque hominum [2] *damnatum avertitur agmen.*
Pax prima ante alias, niveos pulſata lacertos
[3] *Abſcondit galea victum caput, atque relicto*
Orbe fugax Ditis petit implacabile regnum.
Huic comes it [4] *ſubmiſſa Fides, & crine ſoluto*
Iuſtitia, ac mœrens [5] *lacera Concordia palla.*
At contra, [6] *ſedes Erebi qua rupta dehiſcit,*
Emergit late Ditis chorus, horrida Erinnys,
[7] *Et Bellona minax, facibuſque armata Megæra:*
Letumque, Inſidiæque, & [8] *lurida Mortis imago.*
Quas inter Furor, [9] *abruptis ceu liber habenis,*

Sangui-

Forſan: *E. t. l. Divûm quoque numine fidit.* Vt lués ſit ipſe Cæſar: aut, *divûm quoque numina abegit.* Anonym. MS. Leg. *Tergo tanta lues.* Tergô videre, eſt fugientem videre, ut ap. Catullum de Achille:

Hoſtibus haud tergô, ſed forti pectore notus.

Hoc vult Petron. Deos è terris fugiſſe belli crudelitate territos, h. e. tergô viſos eſſe. Gulielm. Plaut. quæſt. in Moſtell. c. 4. *Erhardus. Ergo tanta lues.* Rectè qui primi ſic repoſuerunt. pro eo quod erat *Tergo tanta lues.* Dii de re deſperantes imagines ſuas è templis auferunt, & aufugiunt. Lampridius in Commodo, *Veſtigia Deorum in foro viſa ſunt exeuntia.* Olim ſic locum integrum legebam, *E.t.l. D.q.n.fudit?* Nec fortaſſe malé. *Io. Bourdelotius.*

1. *Cœli timor*] Pompeius. *Germ. Colladon.*

2. *damnatum avertitur agmen*] Averſatur, abominatur, fugit: ad quam rationem *antevortitur* & *prævortitur* Plautus ἐνεργητικῶς (*ſignificanter*) uſurpavit. *Ge. Erhardus.*

3. *Abſcondit galea victum c.*] ἴσως (forſ.) *A. oleâ.* quid enim paci cum galea? Quidam legunt *vinctum c.* Colladonius. Mirarer *galeatam pacem,* niſi continuò pòſt ad inferos eam præcipitaret: atque etiam, ſi diis placet, *juſtitiam & fidem* comites daret: quas alii ad cœlum remittunt. *Anonym. MS.*

4. *ſubmiſſa Fides --*] Tornæſ. alii, *ſincera F.* Sed c. MS. Douſæ, & edit. Frellon. *ſummiſſa.* Tragur. MS. *ſumma* (i. *ſummiſſa*) *f. & crure ſoluto.*

5. *lacera Concordia palla*] *Palla* muliebre veſtimentum dicitur ad veſtigia uſque demiſſum. Plautus:

Pallam ad phrygionem fert confecto prandiô. Herm. Buſchius.

6. *ſedes Erebi*] *Erebus* pars inferni, in qua teſte Servio ſuper Æneid. 6 tantùm illi morabantur, qui bene vixerant: unde ad Elyſios campos non niſi purgati proficiſcerentur. *Buſchius.*

7. *Et Bellona minax*] Virgil. Æneid. 8. Stat. Theb. 1. Senec. de Ira 2, 35. *Io. à Wouweren.*

8. *lurida Mortis imago*] *Luridum* ſupra modum pallidum, q. *lorô* percuſſum. Ovid.

Stulte quid eſt ſomnus lurida niſi mortis imago? Buſchius.

9. *obruptis*] Tornæſ. omnes, codexque MS. Tragur. *abrupt.*

1. *Ma-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Sanguineum late tollit caput, oraque mille
Vulneribus confoſſa cruenta caſſide velat.
Hæret detritus lævæ [1] *Mavortius umbo,*
[2] *Innumerabilibus telis gravis: atque* [3] *flagranti*
Stipite dextra minax terris incendia portat.
Sentit terra Deos, mutataque ſidera pondus
Quæſivere ſuum. namque omnis Regia cœli
In partes diducta ruit: primumque [4] *Dione*
Cæſaris [5] *acta ſui ducit. comes additur illi*
Pallas, & ingentem quatiens [6] *Mavortius* [7] *haſtam.*
Magnum cum Phœbo Soror, & [8] *Cyllenia proles*
Excipit, ac totis ſimilis [9] *Tirynthius actis.*
[10] *Intremuere tubæ, ac ſciſſo Diſcordia crine*
Extulit ad ſuperos Stygium caput. hujus in ore
[11] *Concretus ſanguis, contuſaque lumina flebant.*

Stabant

1. *Mavortius umbo*] *Vmbo*, media pars clypei. hinc umbilicus quicquid in aliqua re eſt medium, & ligamentum inſtrumentorum. *Herm. Buſchius.*

2. *Innumerabilibus telis gravis*] Vti Cæſaris ille adverſus juniorem Pompeium in Hiſpania dimicantis, quo ſcilicet Tela ducenta, mirum! excepiſſe teſtatur Appianus lib. 11 Bell. civ. Minutium verò ſtrenuum militem ejuſdem Cæſaris apud Dyrrachium uno itidem clypeo centum & triginta, ibidem quoque ipſus ſcriptor. *I. A. Gonſalius.*

3. *flagranti Stipite*] ligno ardenti, lignea face. Stunckel. Infrà: *Vexat cubitum ipſa ſtipite ardenti.* Balb. Catholicô: *Stipes, titio, vel truncus ligni.* Ge. Erhardus.

4. *Dione*] Vna ex Nymphis, Veneris mater ex Iove. Vnde ipſa Venus *Dionæa.* Virgil. 3 Æneid.

Sacra Dionææ matri, diviſque ferebam,
Auſpicibus cœptorum operum. -- --

5. *acta*] f. *aſtra.* Colladon. conſentit hiſtoria. Præterea Veneris ſtella diem, noctemque ducit; & aſtra pro diis rurſus non eſt novum. *Anonym. MS.*

6. *Mavortius*] Mavort. ſubſtantivè, pro Mavorte vel Marte. Gloſſar. Petron. ex Erh.

7. *haſtam. Magnum cum Ph.*] Tornæſ. reliqui etiam c. Tragur. *haſtam: Magnaque c. P.*

8. *Cyllenius*] Mercurius à *Cyllene* monte Arcadiæ in quo Maja mater à Iove compreſſa.

9. *Tirynthius*] Hercules. à *Tirynthe* (Tiryns) patria Argis proxima in Peloponneſo.

10. *Intremuere tubæ--Diſcordia*] c. M. Douſæ: *I. jubæ.* quomodo & leg. Fr. Pithœus, cùm ait *I. jubæ.* Ex illis Virgilianis 5 Æneid.

--- & diſcordia demens
Viperium crinem vittis innexa cruentis.

Et VII.

--- & ſciſſa gaudens Diſcordia pallâ,
Quem conſanguineo ſequitur Bellona flagellô.

Erhardus: Vid. Æneid. 6, v. 283. Crinit. de Hon. diſc. l. 13, c. 2. Weitz. Not. in Prudent. Pſychomach. l. 1 v. 685.

11. *Concretus ſanguis*] Prudent. l. 1 contra Symmach. *concreto proceſſit crine.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Stabant [1] *ærati ſcabra rubigine dentes,*
Tabo lingua fluens, [2] *obſeſſa draconibus ora.* pro capillis,
[3] *Atque intertorto laceratam pectore veſtem*
[4] *Sanguineam tremula quatiebat lampada dextra.*
Hæc ut Cocyti tenebras: & Tartara liquit,
Alta petit gradiens juga [5] *nobilis Appennini,*
Vnde omnes terras, atque omnia litora poſſet
Adſpicere, ac toto fluitantes orbe catervas:
[6] *Atque has erumpit furibundo pectore voces:*
† *Sumite nunc gentes accenſis mentibus arma,*
Sumite, & in medias immittite lampadas urbes.
Vincetur quicunque latet; non femina ceſſet,
Non puer, aut ævo jam deſolata ſenectus. destituta annis.

† *Diſcordia.*

Ipſa

ne. Weitzius in Not. v. 491. *Ge. Erhardus.*

1. *ærati ſcabra rubigine dentes*] Sic & Wouwer. reliqui. Tornæſ. cum c. Tragur. *irati ſ. r. d.* Ovid.

-- ſcabra rubigine dentes. Fr. Pithœus.

2. *obſeſſa draconibus ora*] *Dracon.* ſerpentibus, anguibûs. *Erhard.* En habitum, quo Furiæ depingebantur: vetulæ, caput anguibûs pro capillitio unctæ, ſanguineam manu facem geſtantes & flagellum. Vide Delrion. Comment. in Medeam Sen. v. 14. *Erhard.*

3. *Atque intertortô --*] Sic & Wouwer. alii. Tornæſ. & c. Tragur. *Inter toto.* Colladonius: *Atque inter toto.* Mutant *intertorto*, perperam. Ch. Richardus: *Atque intertorto* &c. Editio Lugdun. *inter toto*, quomodo legiſſe etiam Lilium Gyraldum apparet, commoda & aperta ſententiâ. Inter veſtem, inquit, toto pectore laceratam, quatiebat lampada. Nam veſtis, utpote lacera, non obſtabat quò minùs per illam vibraret facem. De lacera veſte Diſcordiæ Virgilius:

Et ſciſſa gaudens vadit Diſcordia pallâ.

4. *Sanguineam tremula quatiebat lampada*] Videtur adludere ad priſcum illum vetuſtæ militiæ morem. nam ante inventum tubæ uſum incenſis facibûs acies inſtructas præibant, quibus utrinque conjectîs manus conſerebant. *Meurſius. Sanguinea lampas,* ob ſanguinei coloris flammam, ut ap. Virgil.

Non ſecus ac liquida ſi quando nocte cometæ
Sanguinei lugubre rubent. -- Ch. Richardus.

5. *nobilis Appennini*] Tragur. MS. *Apenini.* Et Buſchius: *n. Apenini. Apœnius*, mons altiſſimo jugô ab Alpibus ad Siculum fretum tendens, à Pœnis ita dictus, ut quidam putant. Vnde Alpes primi Pœni pervias fecerunt, cùm antea redderent Italiam inacceſſam. Erhardus: *Appennini.* Al. *Apennini:* cujus ſcripturæ rationes pete ab Io. Chryſoſt. Zanchio de Cenomanor. orig. l. 2.

6. *Atque has erumpit*] Sic omnes; c. Tragur. *A. h. effudit.* Erhardus: *has erumpit voces.* Quomodo Virgil.

Et caput undæ altus primùm ſe erupit Enipeus.

Sic quoque *erumpitur*, pro *erumpit ſe.* Lucret.

Vis venti exagitata foras erumpitur. ---

Sic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Ipſa tremat Tellus, laceratáque tecta rebellent. ipſa ædes diis ſint infeſtæ.
[1] *Tu legem Marcelle tene :* [2] *Tu concute plebem*
Curio : Tu fortem [3] *ne ſupprime Lentule Martem.*
[4] *Quid porro Tu Dive tuis cunctaris in armis ?*
[5] *Non frangis portas ? non muris oppida ſolvis ?*

Theſau-

Sic *prorupit ſe in fugam*, ap. Plaut. ni fallor.

1. *Tu legem Marcelle tene*] Virgil. 6 Æneid. ibique Servius, & Tib. Donatus. *Erhardus. Tu legem M. tene*, de mittendis ſcil. in Galliam Cæſari ante tempus ſucceſſoribus, quod imprimis diſſidium illud inteſtinum excitavit. Conſul tunc temporis erat G. Claudius Marcellus, qui Pompeii partes ſequebatur, Cæſari vehementer infenſus. Suet. in Iul. c. XXVIII. *I. A. Gonſalius.*

2. *Tu concute plebem Curio*] Nam Curio eo anno Trib. erat plebis & ipſi commovendæ aptiſſimus, utpote qui καὶ ἐς τὸν δῆμον εὐχαριστότατος, καὶ εἰπεῖν ἱκανώτατος, *et apud plebem gratioſiſſimus, & ſimul eloquentiſſimus foret*, Appiano teſte. Ipſe autem quum primùm eſſet valde Cæſari adverſus, poſtea muneribus largîs inductus eſt, ut eidem tamdem faveret. *Gonſal.* Sidonius librô 4 Ep. 4. *Æſtuat ut Cethegus, incitat ut Curio.* Alanus Anticlaud. lib. 2. *Succendit ut Curio.* Savaro ad Sidonium lib. I Ep. II. *Ge. Erhardus.*

3. *ne ſupprime Lentule Martem*] Imò excita, quod haud ſemel Cornelium Lentulum Conlegam Cl. Marcelli anno ſequenti & ultimô libertatis Romanæ feciſſe, Hiſtorici tradunt. Exſtat apud Lucanum initiô lib. V Lentuli oratio, qua Senarores, Pompeianumque exhortatur exercitum, magnis ſcilicet animîs adverſus Cæſarem eſſe decertandum. *Gonſalius.*

4. *Quid porro Tu Dive*] Sic noſtri omnes, Tornæſ. *Q. p. t. die* (al. *dive*). Ch. Richardus: *Dive* retineri poteſt κατὰ πρόληψιν (*per anticipationem, præſumptionem*), quia Diſcordia ut dea futurum *divum* ſciebat: magìs tamen probo quod eſt in edit. Lugdun. *Die:* quoniam Iulô prognatus Cæſar, & à Venere ac ipſo Iove ducebat originem. Sic ejuſd. gentis Ilia, *dia* vocatur ab Ennio, ap. Nonium in Nepos fem. generis:

Ilia dia nepos, quas ærumnas tetuliſti ?

Dium, appellabant inquit Feſtus, *antiqui ut à Deo ortum.* Erhardus: *Quid porrò tu Dive tuis.* Corrigunt, *Die.* illud retineri debet. *Divum* vocat communi & plebeio tum nomine. Nam & Auguſtus ſemper ſe *Divi* filium dixit, & Divus pro Cæſare καταχρηστικῶς (*abuſivè*). Nepos in vita Attici: *In affinitatem pervenit Divi Iulii filii*, i. e. Octaviani, qui fuit Iulii Cæſ. adoptivus filius, quod monere ferè putidum foret, niſi aliorum corrumpendi (ſ. corrigendi volebam dicere) libido aurem vulſiſſet. Douſa: *Quid porrò tu Dive* &c. Apoſtrophe poëtica ad Div. Iulium, infeſta patriæ ſigna inferre ſatagentem.

5. *Non frangis portas*] Ærarii ſcil. Romani. Plut. in ejus Vit. Ταῦτα πρὸς τὸν Μέτελλον εἰπὼν, ἐβάδιζε πρὸς τὰς θύρας τοῦ ταμείου. μὴ φαινομένων δὲ τῶν κλειδῶν, χαλκεῖς μεταπεμψάμενος ἐκκόπτειν ἐκέλευεν. *Sic fatus ad Metellum, profectus eſt ad fores ærarii. non comparentibus clavibûs, fabros accivit, rumpi jubens eas.* Florus l. IV, c. II. *Ærarium quoque ſanctum, quia tardiùs aperiebant Tribuni, juſſit effringi : cenſumque & patrimonium populi Rom. antè rapuit, quàm imperium.* Ideo addidit:

Theſauroſque rapis ?

Adi Rubenium lib. I, c. XXIV. Electot. *S. A. Gabbema.*

1. *neſcis*

Theſauroſque rapis? [1] neſcis tu, Magne, tueri
[2] Romanas arces? Epidauria mœnia quære,
[3] Theſſalicæque ſinus humano ſanguine tinge.
Factum eſt in terris, quicquid Diſcordia juſſit.

† Quum

1. *neſcis tu, Magne, tueri, Romanas arces*] Notiſſimum eſt ut Pompeius adventante Cæſare, urbem reliquerit, quid tamen impedit Ciceronem audire in epiſtola undecima lib. 7 ad Atticum: *Per fortunas, quale tibi conſilium Pompeji videtur? Hoc quæro, quòd urbem reliquerit. Ego enim* ἀπορῶ *(hæſito). Tum, quid abſurdius? Vrbem tu relinquas? Ergo idem ſi Galli venirent.* Et in Epiſt. 25 lib. 8, ideo vocat Pompejum ἀπολιτικώτατον καὶ ἀστρατηγικώτατον *(rerum polit. & modi agendi in bello imperitiſſimum)*; quibus iſta planè reſpondent, *neſcis tueri Romanas arces.* Et Epiſt. 2 ejuſdem libri: *nihil ulla in gente unquam ab ullo auctore Reipub. ac duce turpius factum eſſe videtur, quàm à noſtro amico factum eſt: cujus ego vicem doleo, qui urbem reliquit, id eſt, patriam, pro qua, & in qua mori, præclarum fuit.* Ch. Richardus.

2. *Rom. arces? Epidauria mœnia q.*] Sic & Wouwer. cæteri. Tornæſ. *Rom. acies? Epidauria (arces? Epidamnia.* Paſſer.) *m. q.* ubi Douſa: c. M. *R. arces? Epidauria nomina quære.* Tragur. c. *Romanaſque acies. Epidauria nomina q.* Ch. Richardus: Legendum videtur *arces*, ut ſuprà,

Omnia quæ tribui Romanis arcibus odi.

Virgilius:

Imbellem avertis Romanis arcibûs Indum. Item:

Aſcanione pater Romanas invidet arces.

& alibi. Gabbema: Legunt alii *Epidamnia.* *Epidamnus* civitas Epiri eſt, eadem ſcil. quæ & Dyrrachium. quod indè factum, quia Epidamni nomen ominoſum ac infauſtum erat Plinio teſte lib. IX, cap. XXVII. Eò alludit Plaut. Menæchm. *Ne mihi damnum in Epidamno duas.* Buſchius: *Epidaunia mœnia. Epidaurus* urbs Achaiæ à Septentrione Theſſaliæ conterminæ, Noronico quaſi marmore redimita, Æſculapii delubrô præcelebris. Colladonius: *Epidauria mœnia.* γρ. *(Manuſptm) Epidauni nomina.* ἴσως *(forſitan) Epidamni.* Fr. Pithœus legit *Epidamni nomina q. Epidamnum*, ſive *Epidamnus* (vulgò *Durazzo*) oppidum in ea parte Macedoniæ, quæ Adriatico mari incumbit, triſtiſſimo è Græcis in Italiam trajectu nulli non cognitum. Epidamnum dictum ab Epidamno Rege Barbarorum. Sed Romani eò coloniam deducentes (Plin. lib. 4, c. 27) Dyrrachium dicere maluerunt, propter inauſpicatum nomen Epidamni, tanquam à *damno* dicatur *Epidamnum.* Carol. Stephani. Corruptum illud quoque ſub ſinem, legendumque, *arces: Epidamnia nomina quære.* Neſciit enim Romam tueri Pompejus, totamque adeò Italiam vacuam & nudam præſidiîs Cæſari occupandam reliquit: atque ita Dyrrachium cum exercitu tramiſit, cui *Epidamni* nomen vetus mutarant Romani, ominis causâ (inquit Plutarchus). Plaut. Menæchm.

Propterea huic urbi nomen Epidamnì inditum &c.

Itaque eleganter *Epidamnia nomina* dicit, alludens ad ſignificationem vocis. Neque non tamen *nomen* pro re dicunt ſcriptores. Albinovanus:

Fluminâque & fontes & nomina magna locorum.

Cato Grammaticus Dirîs: -- *Et felix nomen agelli.* Accius Neoptolemo: *Quid ſi ex Græcia omne nomen illius par nemo reperiri poteſt.* Scribo: *Q. ſ. e. G. omni n. i.* &c. Mirè, *nemo nomen*, pro *nemo homo.* Meller. *Io. Douſa MS.*

3. *Theſſaliæque ſinus*] Ita Gabbem. in textu; in exegeſi ſeu Nota *Theſſalicoſque*

c. 85. † Quum hæc Eumolpus [1] ingenti volubilitate verborum effudiſſet, tamdem Crotona intravimus: ubi quidem parvo diverſorio refecti, poſtero die amplioris fortunæ domum quærentes, incidimus in turbam [2] heredipetarum ſciſcitantium, [3] quod genus hominum, aut unde veniremus? [4] Ex præſcripto ergo conſilii communis, exaggerata verborum volubilitate, unde, aut qui eſſemus, haud dubie credentibus indicavimus. Qui ſtatim opes ſuas ſummo cum certamine in Eumolpum congeſſerunt. certatim omnes muneribus gratiam Eumolpi ſollicitant. d*omis *gratiam conciliant.

† Dum

† *Encolpius.*

licoſque, quomodo & Tornæſ. cæteri. c. Tragur. *Theſſalioſque*. Gonſalius: *Theſſalia* Græciæ regio eſt, Macedoniæ propinqua, ubi Pharſalici campi conflictu illo maximo Cæſaris & Pompeji oppidò famigerabiles. Sic *Theſſaliæ clades, ruinæ, cædes, dies, pugna*, &c. pro Pharſalicis paſſim Lucano ſunt. eo autem prælio victus tamdem Pompeius. idque quum illum adloquitur Diſcordia, jubetque humano ſanguine tingi eos ſinus, intelligendum omnino eſt.

1. *ingenti volubilitate verborum*] Sic omnes, etiam c. Tragur. ſed Tornæſius: al. *verborum bile*. ubi Douſa, ſic & c. M. Ch. Richardus: Temerarium non eſt, quod in v. c. legitur, *ingenti bile*. ſiquidem per *bilem*, inſaniam poëticam intelligit, de qua ſuprà: *Imò, inquam, ſi ejuras hodiernam bilem unà cœnabimus*. Horat in arte Poët.

--- ô ego lævus,
Qui purgo bilem ſub verni temporis horam!
Non alius faceret meliora poëmata.

Quare illa verba: *volubilitate verborum*, inducenda puto, ut quæ huc ex mox ſequentibus irrepſerint. *Ex præſcripto ergo conſilii communis, exaggerata verborum volubilitate. Bilis* eſt δεινότης, vehementia, zelus; ne quis *inſaniam* Richardi aliter intelligat quàm par eſt. Virgil. Eclog. 3, *Inſanire lubet*. Vbi Servius: nam inſani ἔνθεοι dicuntur, i. e. Deô pleni. *Verborum bilis*, fervor eſſet animi in verbis declaratus.

2. *heredipetarum*] Papias: *Heredipeta, qui alterius hereditatem petit vel cupit; & componitur ab heredium, & peto. Heredicapa, qui hereditatem alterius capit; & componitur ab hereditas vel heredium, & capio. Herediſcinda, qui alterius hereditatem ſcindit, aufert; & componitur ab hereditas vel heredium & ſcindo*. Piccartus eleganter horum aucupia delineavit, obſerv. Hiſtor. Politic. dec. XII, c. III. *Gabbema. Hæredipetæ* κλῆρον θηρῶντες (*ſucceſſionem aucupantes*). Wouweren. Iidem ſtatim vocantur *captatores*. ad eandemque faciem dicitur *lucripeta* Dionyſio Catoni in Diſticho. *Ge. Erhardus.*

3. *quod genus hominum, aut unde veniremus*] Leg. *quod genus homines*, ut, ſi non amplius, id ſaltem relinquamus Petronio, ne non Latinè loquatur. Quamvis ne quid diſſimulem, malim, *qui genus, aut undo domo veniſſemus*: Quæ fuit antiquorum percontandi hoſpites forma. *Anonym. MS.*

4. *Ex præſcripto ergo conſilii communis*] Vetus Senatuſconſulti formula; D. C. C. S. id eſt, *de communis conſilii ſententia*. Io. Sambucus.

I. tam

† Dum hæc magno tempore Crotone aguntur, & Eumolpus felicitate plenus prioris fortunæ eſſet oblitus ſtatum, adeo ut ſuis jactaret, neminem gratiæ ſuæ ibi poſſe reſiſtere, impuneque ſuos, ſi quid deliquiſſent in ea urbe, beneficio amicorum laturos. Cæterum ego, etſi quotidie magis magiſque ſuperfluentibus bonis ſaginatum corpus impleveram, putabamque à cuſtodia mei removiſſe vultum Fortunam: tamen ſæpius [1] tam conſuetudinem meam cogitabam, quam cauſſam. &, Quid, ajebam, ſi callidus captator exploratorem in Africam miſerit, mendaciumque deprehenderit noſtrum? Quid, ſi etiam mercenarius præſenti felicitate laſſus, indicium ad amicos detulerit, totamque fallaciam invidioſa proditione detexerit? Nempe rurſus fugiendum erit, & tandem expugnata paupertas nova mendicitate revocanda. Dii, deæque, [2] quam male eſt extra legem viventibus! [3] quidquid meruerunt, ſemper exſpectant. * * *

quidnā mihi ſo-
ret evenire.

c. 86.

formoſitatem, elegantiam.

‡ Quia [4] noſti Venerem tuam, ſuperbiam captas, ven-

† *Polyanos.* ‡ *Chryſis* ancilla Circes *ad Polyanon.*

1. *tam*] Præponendum hîc putat Douſa *non. non tam.*

2. *quam male eſt extra legem viv.*] Plaut. *Nihil eſt miſerius quàm animus hominis conſcius.* De hoc flagello conſcientiæ, & metu qui eum neceſſariò ſequitur, vide Caſaubon. in Perſ. Sat. 3: Barth. ad Claudianum num. 292, & num. 635 multîs. *Ge. Erhardus.*

3. *quidquid meruerunt, ſemper exſpectant*] Cicer. pro Mil. *Magnam vim habet conſcientia in utramque partem, ut ſemper pœnam ante oculos verſari putent, qui peccaverint, & nihil timeant, qui nihil admiſerint.* Senec. Ep. XCVIII. Plut. de Sera num. vind. *Gabbema.* Senec. *Conſcientia aliud agere non patitur, ac ſubinde reſpicere ad ſe cogit. Dat pœnas quiſquis expectat. quiſquis autem meruit, expectat.* Fr. Pithœus. *Quidquid meruerunt ſemper expectant.* Aſpexit indubiè hæc verba Macrob. in Somn. Scip. *Sibi videntur exitium, quod merentur, excipere.* Iſ. Pontanus in Not. Puto particulam *ſemel* excidiſſe, ut ſcripſerit Petronius: *quod ſemel meruerunt.* Barth. ad Claudian. n. 635. In Hiſtoria Marculphi minimè nupera, ut vulgò putatur, ſed perveteri, & cujus jam ante annos quaſi 10. mentionem fecit Guilhelmus Archiepiſcopus Cypri in Belli ſacri Hiſt. legitur: SAL. *quod timet impius, veniet ſuper eum.* MAR. *qui malè facit, & bene ſperat, totum ſe fallit.* Nec fruſtra ille; *Conſcientia ſcelerum, metus judiciorum* &c. *Erhardus.*

4. *noſti Venerem tuam*] τὴν Ἀφροδίτην πρὸς σὲ εἶναι (*Venerem tibi adeſſe*). Io. à Wouweren.

vendiſque amplexus, non commodas. Quo enim ſpectant [1] flexæ pectine comæ? quo [2] facies medicamine adtrita, & [3] oculorum quoquo mobilis petulantia? [4] quo inceſſus tute compoſitus; & ne veſtigia quidem pedum extra menſuram aberrantia, niſi quod formam proſtituis, [5] ut vendas? Vides me? [6] nec auguria novi, nec Mathematicorum cœlum curare ſoleo: ex vultibus tamen

1. *flexa pectine comæ*] An *pecten* abuſivè pro acu comatoria dixit? *Ge. Erhardus.*

2. *facies medicamine attrita*] Iuvenal. ---*inducitur atque fovetur*
Tot medicaminibus.-- Tertull. *Cutem medicaminibûs ungunt.* Antipater: ψιμμυθίῳ τὰς παρειὰς ἐντετριβόμεναι (*cerusâ maxillas infricta*). Artemidor. lib. 1. ἔδοξε καλλωπίζεσθαι τὸ πρόσωπον, ὥσπερ αἱ γυναῖκες (*Exiſtimatus fucare vultum ut mulieres*) Io. à Wouweren.

3. *oculorum quoquo mobilis petulantia*] Sic quidem Gabbema in textu cum Frellon. & Lotich. verùm in exegeſi ponit, *o. quoque mollis p.* quomodo & Tornæſius, reliqui. Erhardus: L. *quoquo mobilis*, aut certè, *quáque mollis.* Haud abſimile Apul. *Et nunc mitè conniventibus, nunc acrè criminantibus, geſtire pupulis, & nonnunquam ſaltare ſolis oculis.* ipſius Arbitri epigrammation:

O blandos oculos & inquietos,
Et quadam propria nota loquaces!
Illic & Venus & leves amores,
Atque ipſa in medio ſedet voluptas.

Deinde dictio *petulantia* ſignanter admodum hîc expreſſa eſt, & valet, quod in notiſſimo verſiculo legitur:

Minerva flavo lumine, Venus peto.

4. *quo inceſſus compoſitus, & ne veſt.*] Senecæ *inceſſus compoſitus*, qui Ambroſ. 3 de Virg. *ſobrius.* Vetus inſcript. *inceſſus commodus.* Ep. 69. *modeſtus inceſſus ac compoſitus, ac probus vultus.* At Petr. fictus ad mollitiem. Apul. Mil. *ſuperfluo inceſſu fœminam mentiebatur.* Hieron. ad Euſtoch. *ſolutis genibûs fractus inceſſus.* adverſ. Helvid. *greſſum frangere.* Idem: *ludentibus pedibûs incedunt.* Seneca Natur. Quæſt. l. 7, c. 31. *Tenero & molli inceſſu ſuſpendimus gradum.* Firm. l. 8, c. 7. *Molliter ambulant, veſtigia ſua cum delicata quadam moderatione ſuſpendunt.* Senec Ep. 15. Clem. Alex. Pæd. lib. 2, c. 11. *Wouweren.* Sic Catullus:

--- *quam videtis*
Turpe incedere, rhytmicè, ac moleſtè.

Erhardus.

5. *ut vendas*] Tibull.

Sit procul à nobis formam cui vendere cura. Fr. Pithœus.

6. *nec auguria novi, nec Mathem, &c. ex vultibus tamen hominum mores conligo*] *nec auguria novi.* Martial.

Non ſum divinus, ſed ſcio quid facias.

Pithœus. Eadem de ſe ferè Tibullum promittentem operæ pretium fuerit auſcultare lepidiſſimis verſiculis illis:

Nec mihi ſunt ſortes, nec conſcia fibra Deorum;
Præcinit eventus nec mihi cantus avis.
Ipſa Venus magico religatum brachia nodô
Perdocuit multis non ſine verberibus.

Douſa. *Mathemat.* Gellius l. 1, c. 9. *Vulgus quos gentilitio vocabulô Chaldæos dicere oportet, Mathematicos dicit.* Wouwer. *ex vultibus* --. Cic. 1 de LL. *Et is, qui adpellatur vultus, qui nullo in animante eſſe præter hominem poteſt, indicat mores.* Indè Orat. in Piſon. *Vultum mentis ſermonem* vocavit. Sic in princ. ait: *Oculi, ſupercilia, frons, vultus denique totus, qui ſermo*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

men hominum, mores conligo; & [1] quum ſpatiantem vidi, quid cogites, ſcio. Sive ergo nobis vendis quod peto, mercator paratus eſt: ſive quod humanius eſt, commodas, [2] effice ut beneficium debeam. Nam quod ſervum te & hmilem fateris, accendis deſiderium æſtuantis. [3] Quædam enim feminæ ſordibus calent: nec [4] libidinem concitant, niſi aut ſervos viderint, aut [5] ſtatores altius cinctos. [6] harenarius aliquas accendit, aut [7] per-

ſermo quidam tacitus mentis eſt, hic in errorem homines impuiit, &c. *Gabbema.* Hippolytus in Harpocrat. pag. 17. Ex ipſa orationis figura homines noſci etiam Homerus indicat Odyſſ. 1

--- οὐ μὲν γάρ τι κακῷ εἰς ὦπα ἐῴκει.
(--- neque enim promittebat mala vultus.)

Eraſmus in Adag. *Ex habitu bonum virum præ ſe fert.* Ge. Erhardus.

1. *quum ſpatiantem vidi*] Nota, ex inceſſu cognoſci mores mulierum. Pflugius. *Erhardus.* Sed & hîc Polyæni juvenis.

2. *effice ut beneficium debeam*] fugit ſub finem litera, qua reprehenſa, rotundior erit oratio: *efficis ut ben. debeam.* Heraldus Analect. lib. 3, c. 12. vel pro *debeam* leg. eſt *debeat*, nempe domina. Iungermannus. *Erhardus.*

3. *Quædam enim feminæ ſordibus calent*] vide Cæleſtinum. *Erhard.*

4. *libidinem concitant*] Ea formâ uſurpatum, qua Poëtarum Deus, *Martemque accendere cantu.* Martialis verò:

Indè lego, Muſaſque cio, Phœbumque laceſſo,

dictitare auſi. *Douſa.* Activum pro paſſivo. *Anonym. MS.*

5. *ſtatores altius cinctos*] *Stator* ſervus carceris eſt cuſtos, aut aliubi janicularius, qua voce latet hîc nequitia: *Statorque* ſcortillo nunc eſt, cui *ſtaret* ſcilicet mentula opportunè, ſic ἀπλῶς ſumptum *ſtare* priſcis frequenter, pro, Tam rigidum ſtare quàm cornu. Apul. lib. 11 Mil. *Steterunt & membra, quæ jacebant antè.* Martial. lib. III Ep. LXXV. Quod epigramma lepido jocô claudit ab ambiguitate τοῦ *ſtare* petitô. Iuvat commentum noſtrum illud, *altius cinctos.* quod, paratos ad opus Veneris interpretor. Similis prorſus fuit & Fauſtinæ Antonini uxoris libido, de qua ſic Capitolinus: *Multi autem ferunt Commodum omnino ex adulterio natum: ſiquidem Fauſtinam ſatis conſtat apud Cajetam conditiones ſibi & nauticas, & gladiatorias elegiſſe.* Cauſſam reddit Lamprid. in Alagabo: *Idque diligenter curatum eſt, ut ex tota penitus urbe, atque ex nauticis monobelos quærerent: ſic eos adpellabant, qui viriliores videbantur.* Alioqui & *ſtatores* tabellarii ſunt, ut ex Cicerone, aliiſque conſtat. Ideoque utpote qui iter facturi, *altius cincti.* Et ſic quoque Arbiter luderet argutè dilogiâ. *Gonſalius. Statores altius cinctos.* Catalect. *Iam primum ſtator hic libidinoſus* &c. *Pithœus. Statores* ſervi præſentes dominis ad cuſtodias, eorumque juſſa ac nutus exequendos. Gloſſar. Petr. ex Erhardo. *ſtatores* propriè ſunt carcerum aut ædium cuſtodes, quos janicularios vocamus. Nam *ſtare* eſt verbum ejus rei. Manilius lib. 5. *Immitis veniet* &c. *I. Douſa MS.*

6. *harenarius aliquas accendit*] *Harenarius*, beſtiarius, qui cum beſtiis depugnat. Gloſſ. Gabbema: De Fauſtinæ M. Antonini uxoris libidine jam dictum eſt: De Hippia Fabritii Vejentonis Senatoris Viri, & Conſiliarii Cæſaris videndus Iuven. Sat.

 VI,

[1] perfuſus pulvere mulio, aut [2] hiſtrio ſcænæ oſtentatione traductus. Ex hac nota domina eſt mea. [3] uſque ab orcheſtra [4] quatuordecim tranſilit, [5] & in extrema plebe quærit, quod diligat. † Itaque oratione blandiſſima plenus, Rogo, inquam, numquid illa, quæ me amat, tu es? Multum riſit ancilla poſt tam frigidum [6] ſcema, &, ‡ Nolo, inquit, tibi tam valde placeas: [7] ego adhuc ſervo

† *Polyænos.* ‡ *Chryſis*

VI, LXXXII. Tertull. *Scenicos, Xyſticos, Harenarios illos amentiſſimos, quibus viri animas, fœminæ autem illis etiam corpora ſua ſubſternunt.*

1. *perfuſus pulvere mulio*] Sic ex c. Pithœi etiam edit. Frellon & Lotich. *p. p. multo* Tornæſ. cæteri. Wouweren: *Perfuſus pulvere multo*, h. e. luctator. Palæſtritæ pulvere ſe aſpergebant poſt unctionem, ut firmiùs lubricos alioquin artus tenerent. Adi Plutarch. Sympoſ. probl. l. 2 quæſt. 4. & Heliodor. lib. 10, ubi Theagenes parat ſe luctæ. Tertull. de Pall. *Studia palæſtræ malè ſeneſcentia, & lutea unctio, & pulverea volutatio.* Apul. l. 9 Mil. *In modum pugilum, qui pulviſculò perſperſi dimicant.* Lucian. de Gymnaſt. Iſid. Orig. l. 15, c. 2.

2. *hiſtrio ſcænæ oſtentatione traductus*] Huc mirificè faciunt quæ Iuvenal. habet Sat. VI, LXXI. *S. A. Gabbema.*

3. *uſque ab Orcheſtra quatuordecim tranſilit*] Orcheſtra Græcis ἀπὸ τῆς ὀρχήσεως, *à ſaltatione.* Iſid. lib. XVIII, c. XLIV. *Orcheſtra autem, pulpitum erat ſcenæ, ubi ſaltator agere poſſet, aut duo inter ſe diſputare.* Scholiaſt. Iuven. ad illud Sat. VII.

Quæque reportandis poſita eſt orcheſtra cathedris.

Ait: *Orcheſtram ſpatium in theatro dicit eſſe, quod pantomimo ſaltanti vacat. Ejuſmodi autem poëtæ legitur, in quo ſtans recitet.* Caſſiod. lib. Var. Quintil. lib. III, c. VI. Erant in *orcheſtra* Senatorum ſedibus loca deſignata. Erant & in XIV gradibus *orcheſtræ* primis vel proximis equitum ſedes. Nam & his lege ſua in theatro loca reſtituit Otho Roſcius. Lege Theatrali à XIV primis prohibebatur, qui artem ludicram exercuiſſet, ut Fab. ait. *P. Pithœus.* Iuvenalis *orcheſtram & populum* dixit pro primoribus & plebe. P. Pithœus Adverſ. vel ſubſec. lib. 1, cap. 17. Eleganter de muliere dictum, quæ amatoribus plebejis & viliſſimis delectatur. Turneb. Adverſ. lib. 4, c. 19. *Ge. Erhardus.*

4. *quatuordecim*] Suet. Aug. c. XL: Macrob. lib. II, c. III: Sueton. Iul. c. XXXIX. *Gabbema.*

5. *& in extrema plebe quærit quod diligat*] *In extrema plebe,* hoc eſt, in loco tertio, populo adtributo, unde *Popularia.* Suet. Claud. cap. XXV, Domit. c. IV. *Dieque proximo omne genus rerum miſſilia ſparſit: & quia pars major intra Popularia deciderat, quinquagenas teſſeras, in ſingulos cuneos Equeſtris & Senatorii ordinis pronuntiavit.* Diſpertita ergo tria loca, *Orcheſtra, Equeſtria, Popularia,* tribus Pop. Rom. ordinibus, Senatui, Equiti, Plebi, ſcil. *I. A. Gonſalius.*

6 *ſcema*] vel *ſchema,* cultus; habitus orationis.

7. *ego adhuc ſervo nunquam ſuccubui*] Licet ingenuæ, inquit, ac nobiliores matronæ reperiantur, quæ ad explendam libidinem cum ſervis crebrò flagella paſſis, & mox cruci ſuffigendis conſueſcant, ego tametſi ancilla ſim, cum Equitibus tantùm rem habeo. Petrus Faber Semeſtr. lib. 2, c. 8. *Erhardus.*

1. ut

ſervo nunquam ſuccubui; nec hoc dii ſinant, [1] ut amplexus meos in crucem mittam. Viderint matronæ, quæ [2] flagellorum veſtigia oſculantur: ego, etiam ſi ancilla ſum, nunquam tamen [3] niſi in Equeſtribus ſedeo. † Mirari equidem tam diſcordem libidinem cœpi, atque [4] inter monſtra numerare, quod ancilla haberet matronæ ſuperbiam, & matrona ancillæ [5] humilitatem. Procedentibus deinde longius logis, [6] rogavi ancillam, ut [7] in platanona produceret dominam. [8] Placuit puellæ con-

† *Polyanos.*

1. *ut amplexus meos in crucem mittam*] *Amplexus*, pro eo qui amplectitur, id eſt, me amplectendam. Sic *neceſſitudines* pro neceſſariis, *convivia* pro convivis, *regna* pro legibus, &c. frequentari obſervavit Bern. Schol. ad Statium, lib. 6 Thebaid. *In crucem mittam.* Servilis pœna *crux*. Iuvenal. *pone crucem ſervo.* Vid. Gretſerum de Cruce, l. 1. Venuſtè verò *crucem* ſervum cruciarium appellat, qua facie ſermonis *ſcelus* pro ſceleſto. *Ge. Erhardus.*

2. *flagellorum veſtigia*] Vlpian. in Fragm. pro ſtigmatibus. *Anonym. in Not*, lib. 1 Regul. *Dedititiorum numerô ſunt quibus veſtigia ſcripta fuerunt.* Pithœus. *flagellorum veſtigia.* Σημεῖα τῶν πληγῶν (*plagarum ſigna*). Tertull. de Pall. *veſtigia ceſtuum viria occupavit.* Ovidius 3 Amor.

Cerne cicatrices veteris veſtigia pugnæ.

Wouweren. Plauto *maſtigiæ*, Sidonio *fractores ferularum*, Tertulliano *flagra rumpentes.* Savaro ad Sidon. lib. 3 Ep. 13. quæ hoc loco *flagellorum veſtigia*, infra vocat, *verberum notas*. Idem. Erh.

3. *niſi in Equeſtrib. ſedeo*] *Equeſtria* pro locis theatralibus equitum, & modificatis verbîs pro *equitibus* uſurpavit. Id verò eſt: nunquam eſt mihi res, niſi cum illis qui ſedent in quatuordecim ordinib. Turneb. Adverſ. lib. 4, cap. 19. Metaphora ab equeſtribus, hoc eſt, locis in ſpectaculo equiti datis. Pet. Faber Semeſtr. lib. 2, c. 7: Lipſ. de Amphith. c. 14: Petr. Pithœus Adverſ. lib. 1, c. 17. *Erhardus.* Rectè convenit hoc epigramma, quod hîc inſerui:

Inveniat quod quiſque velit, non omnibus unum eſt
Quod placet, hic ſpinas colligit, ille roſas.

Bourdelotius. *in equeſtribus ſedeo.* Significatur libidinis genus, de quo Ovidius, Martialis:

Maſtrubabantur Phrygii poſt oſtia ſervi,
Hectoreo quoties ſederat uxor equô.

Et hic ipſe *equum* ſuprà ea mente dixit. *Douſa MS.*

4. *inter monſtra numerare*] Cornel. Fronto: *In monſtro rectus ordo naturæ invertitur.* S. A. Gabbema.

5. *humilitatem*] Senec. *Si quis nulla ſe amicâ fecit inſignem, nec alienæ uxori æmulum præſtat, hunc matronæ humilem, & ſordidæ libidinis & ancillariolum vocant.* Fr. Pithœus.

6. *rogavi ancillam*] Has ancillas honeſtiùs habebant, utpote conſcias non ſolùm libidinum, ſed conſiliorum & mentis dominæ: dicebantur *Fabiæ*. Gloſſ. *Fabia* παιδίσκη. Talis illa apud Plaut. Milit.

Quaſique hunc anulum Fabiæ ſuæ dederit, ea porrò mihi
Militi ut darem. Io. à Wouweren.

7. *in platanona*] Ita eſt in editione Gallicana, & quidem utraque (Paris. & Lugdun. ſeu Steph. & Tornæſii), in prioribus verò: *Vt platea nova duceret*, lectum hactenus. Vnde fuit tempus, quum, *in prata nova*, emen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

conſilium : itaque conlegit altius tunicam , flexitque ſe [1] in eum daphnona , qui [2] ambulationi hærebat. nec diu morata , dominam producit è latebris , laterique adplicat meo mulierem omnibus ſimulacris emendatiorem. Nulla vox eſt, quæ formam ejus poſſit comprehendere : nam [3] quidquid dixero, minus erit. [4] Crines ingenio ſuo flexi , per totos ſeſe humeros effuderant : [5] frons minima ,

pulchrior quam fingi aut pingi pt.

dandum hariolarer. nunc Turnebi potiùs ſententiæ accedo , &c. Addo fidei cauſsâ bina à Poëta Celtibero teſtimonia, ut :

Exornant picta quà Platanona feræ :

Item .

Diſpoſuit daphnôna ſuis Torquatus in hortis.

Douſa. *Vt in platea nova* habet c. M. Tragur. Gabbema : *Platanona* , i. *platanetum*; locum ubi plures *platani*. Senec. Ep. LV. *Platanona medius rivus , & à mari , & ab Acheruſio lacu receptus , Euripi modô dividit.* Martal. lib. III Ep. XIX. *Pithœus* : Martialis ,

Daphnonas platanos, ac aërias cypariſſos,
Et non unius balnea ſolus habes.

Erhardus : Iacobus Gaudenſis lib. 3 Ærarii aur. Poët. *Platanon , locus platanis conſitus.* Magnus olim uſus *platanorum* in deliciis æſtivis. Cicero : *Hæc tua platanus ad opacandum hunc locum patulis diffuſa ramis.* Videndus Plato in Phædro , Iacob. Pontan. ad Virgil. 4 Georg. & alii.

8. *Placuit puellæ*] ancillæ, ſicut *puer* pro ſervo : & dicitur hîc de ſtuprata. *Ge. Erhardus.*

1. *in eum daphnona*] Δαφνὼν , lauretum, ſive loretum. Mart. lib. x Ep. LXXVI: lib. XII Ep. L. *S. A. Gabbema.*

2. *ambulationi*] ambulacro. Locus in quo deambulatur. Zwinglius in Compilation. Suetonius Auguſtô, c. 100. *circumjectaſque ſilvas & ambulationes in uſum populi tunc jam publicarat.* Sic *cœnatio* pro cœnaculo. *Erhardus.*

3. *quidquid dixero minus erit*] Hieronym. epitaph. Nepot. *Vincitur ſermo rei magnitudine , & minus eſt omne quod dicimus.* Io. à Wouweren.

4. *Crines ingenio ſuo flexi per totos, &c.*] Apul. lib. 11 Mileſ. *Vberes enim crines , leniter emiſſos , & cervice dependulos , ac deinde per colla diſpoſitos , ſenſimque ſinuato patagio reſidentes,* pauliſper ad finem conglobatos , *in ſummum verticem nodus adſtrinxerat.* Rurſus lib. 11. *Iamque primùm crines uberrimi , prolixique* & ſenſim intorti , *per divina colla paßivè diſperſi , molliter defluebant.* Iterum lib. 11 Apul. *Sed ut mihi morem pleniùs geſſeris in effuſum laxa crinem , & capillo fluenter undante , ede complexus amabiles.* Gabbema. *Crines ingenio ſuô.* ut , *ſponte ſua ſandix.* Anonym. in Not. *ingenio.* Gloſſ. *ingenium* εὐφυΐα , φύσις (*bona indoles, natura*). Nævius : *Ingeniô arbuſta conſita.* Salluſt. *Ingenium loci.* Tertull. de Habitu mul. c. 2. *Herbarum ingenia traduxerant.* ita *ingenuus* αὐτοφυὴς (*ſuapte natus*) , ut Auſ. *Ingenui fontes.* *Crines ingeniô flexi* , ſponte aut naturâ flexi , Apul. *inaffectatum capillitium.* *Crines flexi.* Alii calamiſtrô flectebant : Hieron. ad Euſtoch. *Crines calamiſtri veſtigiô rotantur.* Hinc finxit Iuvenal. Sat. 6. --- *taurea punit*

Continuò flexi crimen facinuſque capilli.

per totos ſe humeros ſuderant. Vide Heliodor. lib. 3. ἡ κόμη δ' οὔτε (*Coma verò neque*) &c. Apul. Mil. x. *Crines ſenſim intendi , per colla paßim diſperſi.* multîs hoc in Fotide deſcribit lib. 11. Tertull. de Cultu fœm. 6. *Wouweren.*

5. *frons minima*] Et frontes breves, Antiquis; haud ſecus ac nobis hodie, fuere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

ma, [1] & quæ radices capillorum retroflexerat: ſupercilia uſque ad malarum ſtricturam currentia, [2] & rurſus confinio luminum penè permixta: oculi clariores ſtellis extra lunam fulgentibus: [3] nares paullulum inflexæ: & [1] oſcu-

fuere laudatiſſimæ. Laudem petitam exin neſcit nemo. è contraria autem equidem præbeo convitium. Sic meretrix comparem inſectatur apud Lucianum Ἑταιρικ. Διαλόγ. (meretric. dialog.) *Cæterùm illud miror, quidnam adeò laudet in ea miles iſte, niſi ſi omnino cæcus eſt, qui non viderit, capillitium illam rarum habere, & in multam uſque frontem deductum.* Id autem magis jam mihi dignum fuit obſervatione, videlicet naturæ illi defectui Priſcos pariſſimè ut nos ſuppetias quondam iviſſe: Fœminæ Hiſpanæ calamiſtris in annulos cincinnoſque illud comæ convertunt, quod potiſſimùm totam frontem circumdat; minuunt & ſic, obumbrantque id latitudinis illis ſcilicet viſum minùs decorum. Simillimè & ſuo ævô factum oſtendit Lucianus in Amorib. ut & Commodianus vetus poëta. *Gonſal.* Martial.

Audi quem puerum, Flacce, locare velim:
Lumina ſideribûs certent, molleſque flagellent
Colla comæ: tortas non amo, Flacce, comas.
Frons brevis, atque modus breviter ſit naribus uncis:
Pæſtanis rubeant æmula labra roſis.

Arnob. *Imminuerent frontes nimbis.* Sic enim legendum videtur. Iſidor. *Nimbus eſt faſciola tranſverſa ex auro aſſuta in linteo, quod eſt in fronte feminarum.* Fr. Pithœus. Frontem tenuem etiam præferunt Horatius, Silius, Arnobius; ſed patulam Virgilius. Barthius in Ceir. Virgil. numer. 497. Veteres anguſtam & pauxillam frontem inter formæ dotes collocabant. Horatius de Lycoride ſua: --- *inſignis tenui fronte.* Silius:

Et caſtigatæ collecta modeſtia fronte.

Porrò de frontis parvæ ac modicæ indiciis & ſignificationibus variant ſcriptores. Trogus Pompeius apud Plin. lib. 11. *Quibus parva frons, mobilem animum ſubeſſe ſignificat.* Meletius de Natura hominis, cap. 8. *Parva verò ac modica fronte ingenii acumine præditos, & ad dicendum propenſos opinati ſunt.* Polemon de Natura ſignor. interpret. lib. 1, cap. 4. *Frons anguſta per ſe, rudem hominem arguit.* Melampus lib. de Nævis corporis, in princ. *In fœminæ fronte nævus poſitus, regnaturam, vel magnæ poteſtatis futuram denotat.* Ge. Erhardus.

1. *& quæ radices capillorum retro flexerat*] En crinium Circes tertia & inſignis commendatio, licèt cum fronte quoque iſthæc communis ſit. Retroflexerat enim puella capillos antependulos: itaque aliter eſſe non poterat, quin eorum, modò adſcititii ne forent, conſpicerentur radices, eorum ſaltem, inquam, qui à fronte circumcirca pullulaſcerent. Id autem maximi haberi, ideo animadvertitur planè, quòd adulterinarum comarum uſus eſſet quondam creberrimus. *I. A. Gonſalius.*

2. *& rurſus confinio luminum pene permixta*] Commendatæ olim quæ pulcritudine inſignes à ſuperciliorum quoque commixtione, hoc eſt, brevi adeò intercapedine ea habere disjuncta, ut anceps in confinio luminum divortium relinqueretur. *Idem.*

3. *nares paullulum inflexæ*] Sunt inter venuſtos formarum ſpectatores, qui naſum incurvum laudibûs vehant. Adſtipulatorem habent Ariſtænætum lib. 1 Ep. XVIII. τίς τῶν νέων ὅτι σιμὸς ἐπίχαρις παρά σοι κληθεὶς ἐπαινεῖται, τοῦ δὲ τὸ γρυπὸν βασιλικὸν ἔφης; (*Quis juvenum preſſis naribûs gratioſus*

tioſus

[1] oſculum, quale Praxiteles habere Dianam credidit. Iam mentum, jam cervix, jam manus, [2] jam pedum candor

tioſus apud te celebratur, aquilinum verò naſum regium dicis?) Sidonius de Theod. Rege l. 1 Ep. 11, *naſus venuſtus, incurvus; labia ſubtilia.* Barthius. Artemidorus lib. 1, c. XXIX rationem elegantem reddit, cur naſuti cordatiores ſint, eóque bis venuſtiores. *Gabbema.* Duo in forma naſi Martialis requirit: alterum moderatum debere eſſe naſum: alterum. flexuram illam modica uncitate decoram:

> --- *Aque modus breviter ſit naribus uncis.*

Sidon. lib. 1 Ep. 2, *naſus ‹ › uſtiſſimè incurvus.* Ramirez Hypomn. ad Martial. lib. 4 Epigr. 42, n. 7. *Erhardus.*

1. *oſculum*] *Oſculum*, parvum os. Elegans vox eſt, elegantioribus ſcriptoribus haud infrequens. Supr. Petr. *exſeruit ad oſculum caput.* Eximium etiam ab ore pulcritudinis encomium. *Gabbema.* Ovid. 1 Metam.

> --- *videt igne micantes*
> *Sideribus ſimiles oculos, videt oſcula, quæ non*
> *Eſt vidiſſe ſatis.* --- Wouweren.

2. *jam pedum candor intra auri gracile vinculum poſitus*] Calcei hoc genus feneſtrati perforatique frequenter quondam in uſu habitum Græcis & Romanis; fœminis tamen potiſſimúm. Tales igitur erant *ſoleæ, ſandalia, crepidæ, Gallicæ, Tyrrhenici, baxeæ, obſtrigilli.* Mirificè ad rem Pollux. lib. VII, c. XX. de Tyrrhenicis loquens: Τυῤῥηνικὰ, τὸ κάττυμα ξύλινον, τετραδάκτυλον. Οἱ δὲ ἱμάντες ἐπίχρυσοι· σανδάλιον γάρ ἐστι· ὑπόδησε δ' αὐτὸ Φειδίας τὴν Ἀθηνᾶν (*Tyrrhenica, ſolea lignea quatuor digitorum; corrigiæ verò inauratæ: quippe ſandalium eſt, quali Phidias Minervam induit*). Prorſus ferme deſcribit Circes calceatum Cephiſodorus in Comico:

> --- --- Σανδάλιά τε τῶν λεπτοσχιδῶν,
> Ἐφ' οἷς τὰ χρυσᾶ ταῦτ' ἔπεστιν ἄνθεμα.

> (--- --- *Inciſa ſandalia, quibus*
> *Aurea ſupernè florum decora congruunt*).

Λεπτοσχιδεῖς vocat *calceos feneſtratos*, ac *ſupernè apertos*. Addit etiam Comicus χρυσᾶ ἄνθεμα, *flores aurei*; nempe qui ſuperiore erant pedis parte, ubi vincula in nodo complicabantur. Et *vinculum* propritim dictum de ejuſcemodi calceamentis, minimè verò de pedem undequaque munientibus: & aptè quidem, nihil quidpe præter illorum vincula ſuperiori pedis parte viſitur. *Gonſalius. pedum candor intra auri gracile vinculum poſitus.* Quod *ſicyonia* vocabant, quæ ſunt ſoleæ muliebres, quæ obſtragula habebant, ſed tantùm corrigiis aliquot ſive ligulis aut vinculis, quas *anſas* nominabant, ſuperiori pedis parti obſtringebantur. idque quàm poterat arctiſſimè, quò videlicet aptior comprehenſiorque eniteret pedis forma. Tibullus:

> *Anſaque compreſſos colligat arcta pedes.*

Ovidius:

> *Pes erat exiguus; pedis eſt aptiſſima forma.*

Douſa Præcidan. pro Tibull. cap. 4. *Erhardus. Intra auri gracile vinculum.* Seneca: *Crura diſtincto religavit aurô.* Eas aureas compedes non à matronis, ſed à libertinis geſtatas, illud argumento eſt, quòd matronæ fluente ſtola velatæ, non crura modò ſed & pedes veſte contectos habebant. & omnia, ut ait Horat. præter faciem veſte tegebant. ita nullus auri ad oſtentationem parati uſus in parte quæ latebat. At libertinæ, quibuſque Venus non impermiſſa, cùm altiùs tunicas ſuccingerent, ut ex Ovidio & aliis ſcriptoribus liquet, crura, pedeſque aureis circulis cultos oſtentabant, quæ periſcelides à plebe mulierum ob earum pretium non geſtabantur:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

dor intra auri gracile vinculum poſitus, [1] Parium marmor exſtinxerat. Itaque tunc primum Dorida vetus amator contempſi.

Qui factum eſt, quod tu projectis Iupiter armis,
Inter cœlicolas fabula muta taces?
[2] *Nunc erat à torva ſubmittere cornua fronte.*
Nunc pluma canos diſſimulare tuos.
Hæc vera eſt Danaë, tenta modo tangere corpus,
[3] *Iam tua flammifero membra calore fluent.*

Delectata illa [4] riſit tam blandum, [5] ut videretur mihi,

bantur: atque ita quemadmodum in viris aurum in annulis diſtinguebat à Curia, & à plebeio ordine equites, atque medium ordinem faciebat, ita in mulieribus aurum periſceliô, compedéque geſtatum diſtinguebat, libertinas à ſtola, id eſt matronis honeſtis, & à plebe inope, ſicque veluti medium quendam equeſtrem fœminarum ordinem faciebat; Vid. Plin. lib. XXXIII, c. III; item cap. V. *Ferrarius. vinculum.* περισκέλιον (*crurale*). Manil.

Et pedibus niveis fulſerunt aurea vincla.

Plin, lib. 13, c. 3. *Habeant fœminæ* (aurum) *in armillis* (L. *armis*) *digitiſque totis, collo, auribus, ſpiris: diſcurrant catenæ per latera & inſerto margaritarum pondera è collo dominarum pendeant: etiamne pedibus induitur?* Catenæ aureæ, ſi in collo, *monilia* & *torques*: ſi in lacertis, *viriæ*, *armillæ*, & *brachionaria*: ſi in cruribus *periſcelides*. Gloſſæ: *Periſcelides, ornamenta vel circuli aurei crurum muliebrium.* Tertull. de Cultu fœm. *Neſcio an crus de periſcelio in nervum ſe patiatur artari.* Senec. Hippol. *Crura diſtincto religavit aurô.* Chares Mytilenæus apud Athen. lib. 3. θηρεύεται κατὰ τὴν Ἰνδικὴν θάλασσαν· τὸ δ᾽ ἐστὶν ἁδρὸν καὶ περιμήκες, ἔχων ἐν αὐτῷ σάρκα καὶ μεγάλην καὶ λευκήν, ἐξ οὗ ἐξαιροῦντες ὀστᾶ λευκά, προσαγορεύουσι μὲν μαργαρίτην, κατασκευάζουσι δ᾽ ἐξ αὐτῶν ὁρμίσκους τε καὶ ψέλλια περὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας (*Capitur juxta mare Indicum. eſtque craſſum & prælongum, carnem habens laxam & candidam, ex quo alba eximuntur oſſa, quas margaritas appellant, præparantes ex his armillas & periſcelides*). Ariſtoph. etiam πέδας χρυσῆς. verbatim Cypr. *compedes aureos.* Io. à Wouweren.

1. *Parium marmor exſtinx.*] Horat.
Vrit me Glyceræ nitor,
Splendentis Pario marmore puriús.
Fr. Pithœus. Arnob. libro quartô:
Vlnarum nivei marmoreique candores.
Wouweren. *extinxerat.* Candorem deleverat, & pulchritudine ſuperaverat. *Innomin. in Emendat.*

2. *Nunc erat à torva ſubmittere cornua fronte*] *Erat ſubmittere.* ἑλληνικῶς (*imitatione Græcorum*). pro, nunc erat tempus ſubmittendi. Ammianus lib. 31. *Tunc erat ſpectare cum gemitu facta dictu viſuque prædira.* Erhardus. *Cornua*, Iovis Ammonis, qui umbilico tenus ut aries fingebatur.

3. *Iam tua flammifero membra calore fluent*] Quare? quia Iupiter in aurum imbrem mutatus illapſus in ſinum Danaæ. *Ge. Erhardus.*

4. *riſit tam blandum*] Græci dicunt ἁπαλὸν ἢ χλιαρὸν γελᾶν. de quo decenti ac moderato riſu videatur Bern. Martinus Var. lect. lib. 3, c. 26. *Erhardus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

hi,plenum os extra nubem Luna poſerre. [1] Mox digitis gubernantibus vocem, † Si non faſtidis, inquit, feminam ornatam, & hoc primum anno [2] virum expertam, [3] concilio tibi, ô juvenis, ſororem. habes tu quidem, & fratrem, [4] neque enim me piguit inquirere : ſed quid pro-

† *Circe.*

5. *ut videretur mihi plenum os luna prof.*] Horat.

--- ſimulac vaga luna decorum Protulit os.

Fr. Pithœus. Creberrimè occurrit comparatio venuſtæ formæ cum Luna. Planè ut Petronius, Nonnus Dionyſ. lib. 4 de Cadmi forma :

Εἴποτε δινεύων φρενοθελγέα κύκλον ὀπωπῆς,
Ὀφθαλμοὺς ἐλέλιξεν, ὅλη σελάγιζε Σελήνη.

(Si quando frontem lætans exporrigit ipſe
Atque oculos volvit, lunam lucere putares.)

Et Q. Calaber lib. 1. de Penthaſilea ; Salomon in Cant. Canticor. cap. 6, v. 10. *Quæ eſt iſta, quæ progreditur quaſi aurora conſurgens : pulchra ut Luna, electa ut Sol.* Erhard.

1. *Mox digitis gubernantibus vocem*, &c.] Argutè, de actione, ſeu geſticulatione digitorum veriùs, nimium illecebroſa, concinnaque, ac prorſus meretricia. cui non multùm abſimile, in diſſimili licèt argumento, illud Tibulli noſtri :

At poſtquam fuerant digiti cum voce loquuti I. Douſa.

2. *virum expertam*] Horat. l. 3 Od. 14.

--- & puella Iam virum experta.

Io. à Wouweren.

3. *concilio tibi, ô juvenis, ſororem. habes tu quidem & fratrem*, &c.] Propriè, *Concilio*, in re lenocinii uſurpat Petronius. Sed enim & Ovidius, non minùs urbanè de Tithoni nuptiis apud Auroram expurgans ſeſe :

Cur ego plector amans, ſi vir tibi marcet in armis :
Non me nupſiſti conciliante ſeni.

Vnde & *conciliatrix*, pro *adductrice*, id eſt, lena, ſeu ſtupri ſequeſtra Plauto, Comiciſque antiquitus frequentata. *Douſa.* Sed perductores (προαγωγεῖς) hoc differunt à lenonibus, quod *lenones* ſint ſcortorum, *perductores* etiam invitarum perſonarum, ut tradit Aſconius in Cic. Verr. 3. Franc. Modius Not. in Iuſtin. lib. 9. Porrò, *concilio* peculiare huic rei verbum. Iſidor. Origin. lib. 10. *Conciliatrix ob ſocietatem flagitioſæ conſenſionis dicta, eò quòd intercurrat, alienumque nundinet corpus. hanc & lenonem vocant.* Lucillius:

-- Saga & bona conciliatrix. Barth. ad Claud. n. 1498. *Erhardus. Frater & ſoror*, inter ἐρωτικὰ *(amatoria)* ſunt. Sic ut puellæ eos, quibus dare conſueviſſent, *fratres* vocarent : & contrà amatores ſuam comparem, cum qua caput limarent, *ſororem.* Sic Tibullus intelligendus lib. III El. II: ut & Senec. in Hippol. Sic & apud Petronium ampliùs viginti locis Giton frater nominatur, qui non reapſe frater erat, ſed pullipremoni officium præſtabat, & noctu pro culcitella erat. Patet ex epiſtola, *Si vis ſanus eſſe, Gitona roga : recipies inquam nervos tuos, ſi triduò ſine fratre dormieris.* Lipſius. *Gabbema.* Martialis :

O quàm blanda es, Ammiane, matri!
Quàm blanda eſt tibi mater, Ammiane.
Fratrem te vocat, & ſoror vocatur :
Cur vos nomina nequiora tangunt ?

Eadem notione apud Tibull. Senec. alios. Lipſ. Antiq. lect. lib. 3. Cinædos ergo tecto nomine *fratres* appellabant. *Ge. Erhardus.*

4. *neque enim me piguit inquirere*] Nequiter ſanè, atque ex præſcripto diſcipli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

prohibet & ſororem adoptare? eodem gradu venio: tu tantum dignare & meum oſculum, quum libuerit, adgnoſcere. ‡ Imo, inquam ego, per formam tuam te rogo, ne faſtidias hominem peregrinum inter [1] cultores admittere: invenies religioſum, ſi te adorari permiſeris. Ac ne me judices, ad hoc templum Amoris gratis accedere, dono tibi fratrem meum. † Quid? inquit illa, donas mihi eum, ſine quo non potes vivere? ex cujus oſculo pendes? quem ſic tu amas, quemadmodum ego [2] te volo? ‡ Hæc ipſa quum diceret, tanta gratia conciliabat vocem loquentis, tam dulcis ſonus pertentatum mulcebat aëra, ut putares [3] inter auras canere Sirenum con-

‡ *Polyænos.* † *Circe.* ‡ *Polyænos.*

diſciplinæ lenoniæ, ita in Menæchmis adumbratæ à Plauto; ubi quum herus admirans dixiſſet:

Sed miror, qui ille noverit nomen meum:

Ecce ſervus non paulò ſapientior;

Minimè hercle mirum. (inquit) *morem hunc meretrices habent;*
Ad portum mittunt ſervolos, ancillulas:
Siqua peregrina navis in portum advenit,
Rogant, cujatis ſit, quid ei nomen ſiet.
Poſt illæ (ſcribo, *Poſtillà*) *extemplo ſe adplicant, agglutinant.*
Si pellexerunt, perditum amittunt domum.

Quo etiam applicare poſſis Ovidianum illud, ex ipſis Helenes perſona benigniùs ſanè, quàm neceſſe fuerat probæ, ad captioſiſſima Paridis blandimenta reſcriptum:

Nec tamen ipſe negas: & nobis omnia de te
Quærere, ſi neſcis, maxima cura fuit.

Ain vero, mi Helena? tantumne à re domeſtica operæ otiique fuiſſe tibi, ut oblita &c. & Horat. l. Sermon. 1, Satyr. 6. -- *puellis*

Injiciat curam quærendi ſingula; quali
Sit facie, ſura quali, pede, dente, capillo, & reliqua. *I. Douſa.*

1. *cultores*] Amatores. tralatione verecunda. *Gloſſar. Petron.* ex Douſa.

2. *te*] Leg. *me.* Iungermann. *Ge. Erhardus.*

3. *inter auras canere Sirenum concordiam*] Sic & Wouwer. cæteri. Tornæſius: alii *i. aures c. S. c.* quomodo & c. Tragur. *aures.* Erhardus: *ut putares inter aures canere Sirenum concordiam.* Leg. *intus canere.* Digitîs pſallere, canere intus: plectrô, foris dicebatur. Difficilior autem intus canendi modus: & ratio in proclivi. nam qui foris canebant, plectrô velut uno digito chordas impellebant, id eſt, ſimpliciùs: qui intus, quinque digitîs velut totidem plectrîs. Er. Puteanus in Muſathen. cap. 11. *Seirenum concordiam* dixit, ut Claudian. *concordiam vulgi.* Barth. nu. 2419. Gonſalius: Frequens apud priſcos conlatio Sirenum cum voce ſuavi puellarum. Heliod. de Char. loquens lib. 1. Ὑπὸ δὲ τῶν λόγων, ὥσπερ τινὸς σειρῆνος κεκηλημένος (*Verbis ad inſtar Sirenis alicujus, delinitus*). Ælianus de Aſpaſia lib. XII. ἱπ. ςορ. cap. 1. Φώνημα δὲ εἶχες ἡδὺ, καὶ ἁπαλὸν, &c. (*vocem habebas dulcem & ſuavem, qua audita quis Sirenem viſus audire.*) Princeps autem hic Pauſanias, quum in Atticis inquit: Εἰώθασι δὲ, καὶ τῶν ἐπὶ ποιημάτων καὶ λόγων τὸ ἐπαγωγὸν Σειρῆνι εἰκάζειν. Vertit Amaſæus: *Obtinuit certè*

conſue-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

concordiam. Itaque miranti, & toto mihi clarius cœlo neſcio quid relucente, libuit [1] deæ nomen quærere. † Ita, inquit, non dixit tibi ancilla mea, Circen vocari? [2] non ſum quidem Solis progenies; nec mea mater, dum placet, labentis mundi curſum detinuit: [3] habebo tamen quod cœlo imputem, ſi nos fata conjunxerint. Imo etiam neſcio quid tacitis cogitationibus Deus agit. [4] nec ſine

† *Circe.*

conſuetudo, ut nunc etiam, poëmata, & Orationum quodvis genus, in quo inſit ſuaviloquentia, cum Sirenum cantu conferatur. Gloſſar. Petron. *Sirenum cantus.* ſuaviſſima illa modulatio qua omnes penè audientium ſenſus ſubripiebantur. Innuit hiſtoriam Vlyſſis & ſociorum.

1. *deæ nomen*] Frequens cum Deabus pulcerrimarum puellarum conlatio. Apul. lib. IV. *Puellæ ſupplicatur, & in humanis vultibus Deæ tantæ numina placantur: & in matutino progreſſu Virginis victimis* &c. *S. A. Gabbema.*

2. *non ſum quidem Solis progenies, nec mea mater, dum placet,* &c.] Sic omnes etiam c. Tragur. Douſa verò ſuadet legend. *dum* (i. cùm, quotieſcunque) *placuit.* ad exemplum opinor, (inquit) Tibulliani illius in materia huic prorſus pariſſima:

Cùm libet, hæc triſti depellit nubila cœlô:
Cùm libet, æſtivo provocat orbe nives.

Denique Ovidii quoque ex libro Amorum I.

Quum voluit, toto glomerantur nubila cœlo.
Quum voluit, puro fulget in orbe dies.

Erhardus: Leg. *cum placeret.* Iungermannus. *non ſum.* &c. Non ſum, quam videor nomine præferre, Circe: quî enim? mea mater non detinuit curſum Solis. Perſem autem parentem Circes fuiſſe, eamque amatam à Sole, habemus Odyſſ. κ. Iam fingi, Solem diutiùs hærere in cœlo probaverit Ovid. lib. IV Metam. CXCV. Gruterus Suſpicion. lib. 6, c. 15. Ne longiùs eamus, Circe fuit veneſica, at magicis artibûs ſagæ dicuntur Lunam deducere, & Solis curſum inhibere. Ita enim infrà gloriatur ſaga mulier;

--- *Lunæ deſcendit imago*
Carminibus deducta meis, &c.

Ait ergo, ſe quidem Circen vocari, non tamen eſſe veneficam, ut illa antiqua Circe fuit, qua de eadem ſaga mulier: --- *Phœbeia Circe*

Carminibus magicis ſocios mutavit Vlixis.

Phœbeia, i.e. (uti hoc loco explicatur) *Solis progenies.*

3. *habebo tamen quod cœlo imputem*] Habeo, inquit, quod cœleſtibus debeam, ſi te frui datur. Lipſ. Antiq. lib. 1, c. 8. *Douſa MS.* Adeò dulce amor malum eſt, ut cum Diis ex pari vivere ſe putent, qui feliciter amant: imò Diis ipſis de felicitate controverſiam moveant. neque aliter loquens introducitur Leander à Muſæo:

Οὐκ ἂν ἐγὼ καὶ ὄλυμπον ἐφιμείρων Θεὸς εἶναι,
Ἡμετέρην παράκοιτιν ἔχων ἐνὶ δώμασιν Ἡρώ.

Zinzerling. Miſcellan. Criticor. l. 5, c. 6. *Erhardus.* Hos ego hexametros ſic expreſſi:

Cœlum diis ipſis non invideam, modò pulchræ
Herûs conjugiô læto mihi vivere fas ſit.

Alius, forſan Samuel Roſſæus, poëta coronatus, ſic:

Non deus in cœlis optarem dicier ipſis,
Hero ſi mihi ſit nupta ferenda domi.

4. *nec ſine cauſſa Polyænon Circe amat*] Vlyſſes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

ſine cauſſa Poliænon Circe amat. Semper inter hæc nomina fax ſurgit. [1] Sume ergo amplexum, ſi placet. neque eſt, quod curioſum aliquem extimeſcas: longe ab hoc loco frater eſt. ‡ Dixit hæc Circe, implicitumque [2] me brachiis mollioribus pluma, deduxit in terram [3] varie gramine indutam.

[4] Idæo qualis fudit de vertice flores
Terra parens, quum ſe [5] confeſſo junxit amori
Iupiter, & toto concepit pectore flammas:

Emicue-

‡ *Polyanos.*

Vlyſſes quem Circe adamavit, appellatur Odyſſ. *μ. πολύαινος (multa laude dignus)* à concinentibus molliſſimum carmen Sirenibus. *Erhardus.* Vid. Ovid. Eleg. 6 lib. 3 Am. *Fr. Pith.* Idem Vlyſſ. & πολύαινος dicitur Iliad. κ & λ, alia tamen acceptione; nam πολύαινος etiam garrulus, fabuloſus.

1. *Sume ergo amplexum, neque eſt quod curioſum a. e. longe* &c.] De hac ridicularia veterum ſuperſtitione, qua nimiæ fœlicitatis ſucceſſum, certumque ac præfinitum bonarum rerum numerum *Faſcino* obnoxium opinabantur, conſulendus Scaliger ad Votum illud Baſiaturientis Catulli:

Tam te baſia multa baſiare
Veſano ſatis & ſuper Catullo eſt,
Quæ nec pernumerare curioſi
Poſſint, aut mala faſcinare lingua.

Douſa. Superſtitio veterum: laudantes aut numerantes dicebant, *præfiſcini*, quo omnem invidiam ſe amoliri putabant. Scalig. ad Catull. *Erhardus.* Zelotypum interpretor: ſubdit enim, *longe ab hoc frater eſt.* Zelotypi quidpe admodum curioſi ſunt, omniáque occulta pernoſcere cupiunt, quod genuinum eſt *curioſi* ſignificatum. *Gonſ. De Salas.*

2. *me*] Abeſt codice MS. Tragur.

3. *varie gramine indutam*] Tornæſ. omnes, etiam c. Tragur. *vario.* Sambucus: *vario g. i.* Cicero, aliique dicunt *veſtitam.*

4. *Idæo qualis*] Omnes *quales.* etiam c. Tragur. Fr. Pithœus: *Idæos quales.* Tale quiddam in Diris Val. Catonis. Erhardus: Deſcriptio eſt loci amœni. Scalig. in Catalect. In eadem hiſtoria eadem deſcriptione utitur Val. Cato in Diris:

Et mecum tenera gaviſa eſt ludere in herba,
Purpureos flores, quos inſuper accumbebat,
Candida formoſo ſupponens brachia collo.

Idem ad Catal. Comment. in Diras. Similis locus & apud Philoſtratum in Epiſtolis. Lindenbrog. Not. in Catal. Eum habes apud Duſam F. in Spicil. cujus pleraque in Notas illas ſuas transſcripſit Lindenbrog.

5. *confeſſo junxit amori*] Quæ vulgò ſeſe omni abjecto pudore proſtituebant, non tenebantur Lege Iulia de Adulteriis, quia ſeſe per criminis profeſſionem omnis honeſtatis ac juris redderent expertes. Hinc fœminæ famoſæ, ut ad evitandam legis pœnam jure ac dignitate maritali exſolverentur, lenocinium profiteri cœperant. & hoc eſt quod ait Mart.

Ne lex Iulia te notare poſſit,
Non nubis, Proculina, ſed fateris.

Et hinc *confeſſus amor* pro impudico. Virg. Ceir.

Sin confeſſus amor noto te macerat igne.

Et Petron. hîc. Petrus Perrenonus Animadv. & Var. lect. l. 2, c. 4. *Ge. Erhardus.*

1. *roſæ*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Emicuere [1] *roſæ,* [2] *violæque, &* [3] *molle cyperon,*
Albaque de viridi riſerunt [4] *lilia prato :*
[5] *Talis humus Venerem molles clinavit in herbas,*
Candidiorque dies ſecreto favit amori.

In hoc gramine pariter compoſiti [6] mille oſculis luſimus, quærentes voluptatem robuſtam. *

† Quid eſt, inquit, numquid te oſculum meum offendit? numquid [7] ſpiritus jejunio macer? [8] numquid alarum

† *Circe ad Polyænon.*

1. *roſæ*] Carol. Paſchal. in teſſellato Coronarum opere lib. III, c. VIII: c. V, VI, VII. *S. A. Gabbema.*

2. *violæque*] Idem. ib. c. III. & IV. *Idem.*

3. *molle cyperon*] τὸ κύπειρον dicitur Græcis & ἡ κύπειρος, herba odorifera, quæ ut *roſmarinus*, in noſtris hortis vulgaria, & retento Græco nomine Cyperis dicitur. Barbaris etiam *Cypria.* Balbus Cathol. *A Cyprus Cypria, genus holeris, quia ibi valde abundet.* Vidend. Scholiaſt. Nicandri in Alexiph. At *cupreſſus* eſt arbor, κυπάρισσος. Suprà: -- *ferali circumtumulata cupreſſu.* Ge. Erhardus.

4. *lilia*] Paſchal. lib. d. c. VIII. *Gabbema.*

5. *Talis humus Venerem molles clinavit in h.*] Sic & Frellon. Lotich. *T. h. V. m. clamavit i. h.* Tornæſ. cæteri cum c. Tragur. Anonym. MS. Fuit cùm probarem, *clunavit:*

Ad terram trepido deſcendunt clune puellæ.

Ita Plinio *conclunati* boves. Quid ſi *mollem inclinavit in herbam?* Douſa MS. Ego malim, *T. h. molles Venerem inclinavit i. h.* Erhardus: *clamavit.* Leg. *clinavit*, unde *inclinare*, Lipſius Antiq. lect. lib. 1, cap. 8. Recte, & verificant hæc Petronii verba; *Inclinavit ſe in lectulum, ac me ſemel iterumque baſiavit.*

6. *mille oſculis luſimus*] Catull. *Multa millia ludi.* Fr. Pithœus. Tacitus Annal. 14. *Iamque laſciva oſcula, prænuntias flagitii blanditias annotantibus proximis.* Douſa. F.

7. *ſpiritus jejunio macer*] i. fœtidus, graveolens. *Gloſſar. Petron.* ex Schoppii Suſp. lect. l. 5, Ep. 3. Ch. Richardus: Corpus quidem jejuniô maceſſit, ſpiritus verò, anima, & anhelitus, quî poteſt? An legendum *ſpiritus jejuniô acer?* ut acrem ſpiritum gravioris odoris dicat, quomodo dixit Virgilius:

Sævamque exhalat opaca Mephitin.

Et Catullus:

Lædit te quadam mala fabula, qua tibi fertur
Valle ſub alarum trux habitare caper. Item:
Quare aut crudelem naſorum interfice peſtem.

Dicitur *ſæva Mephitis, trux caper, crudelis, naſorum peſtis,* ut *acer ſpiritus. Spiritus* quoque *acer* dicitur ab Horatio, quamvis alia notione verbi:

Idcirco quidam, Comœdia, nec ne Poëma
Eſſet, quæſivere, quòd acer ſpiritus, ac vis
Nec verbis, nec rebus ineſt. --

Videri poſſit etiam legendum *marcet*, pro putret ac putet, ut Plinius ait: *avis lagopodis acciſæ corpus ſtatim marceſſere.* Erhardus: *ſp. i. macer.* Lege totum locum: *Numquid ſpiritus jejunio macet? numquid alarum negligens ſudor putet? ſi hæc non ſunt,* &c. Lipſ. Epiſtol. quæſt. lib. 2, Ep. 2. Vel, leg. *jejuniô acer*, ut alii habent, id eſt, gravis; aut *marcet*, id eſt, putet. Iejunia enim graveolentiam creant, ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

rum negligens ſudor? Porro, ſi hæc non ſunt, numquid Gitona times? Perfuſus ego rubore manifeſto, etiam, [1] ſi quid habueram virium, perdidi; totoque corpore velut [2] laxato, † Quæſo, inquam, [3] Regina, noli ſuggillare miſerias: veneficio contactus ſum.

‡ Dic Chryſis, [4] ſed verum: numquid indecens ſum?

† *Polyanos.* ‡ *Circe.*

num-

ut etiam parœmia oſtendit νηστείας ὄζει (*jejunium olet*). Hinc & Martialis Baſſum ait hircum olidum & fœtidum olere *jejunia ſabbatathariorum*, id eſt, Iudæorum. *Spiritus jejuniô acer*, ut Cæcilio apud Gellium, *jejuna anima*, pro fœtida & graveolenti. Raderus ad Mart. l. 4 Epigr. 4.

8. *numquid alarum negligens ſudor*] Fœtor ſub alis naſcitur, qua parte pilant, iis quîs per ætatem licet cum mulieribus rem habere, gravior, ſi ſæpius, ſi corporo ſudoro. Fœtor iſte Græcis τράγος, Latinis *hircus*. Horat. 12 Epod. -- *hirſutis cubet hircus in alis*. Marcell. de Medicam. *Ad hircos & alas fœtentes remedium*. Itaque φιλόκαλοι (*elegantiæ ſtudioſi*) ut odorem abigerent, vellebant alas pice aut reſinâ, quod Clemens Pæd. lib. III, c. II πιττοῦσθαι (*pice illini*); Capitol. Pertin. Vaſa calefactandæ reſinæ divellendis hominibus. hinc δεδρωπακισμένοι, *reſinati*. Volſi levigabantur pumicibûs. unde φιλοκάθαροι (*munditiem amantes*), qui Senecæ *Volſi & expoliti*; Plinio *pumicati*. Wouweren. Sidon. lib. 3 Ep. 13. *Alarum ſpecubus hircoſis & aceſcentibûs*. ſcitiſſimè; nam alæ *ſubhirci* ſunt Iſidoro lib. II, c. I. Savaro ad Sidon. *Ge. Erhardus*.

1. *ſi quid habueram virium perdidi*] Sic Ovid. -- *pudor ipſe nocebat*,

Ille fuit vitii cauſa ſecunda mei.

Douſa MS.

2. *laxato*] Sic & Tornæſ. alii. *luxato* Frellon. & Lotich. Erhardus: *laxato*. Leg. *luxato*. ut ſit metaphora à gladiaſchius. ſumpta. Iungerm. & Puttoribus optimè.

3. *Quæſo, inquam, Regina*] Vrbana olim amatorum compellatio, *Regina*. Mart. lib. x Ep. LXIV. Sic & *Dominam* compellabant amaſiam. *Gonſal*. Martialis:

Quem regem & dominum prius vocabam. Et,

Sollicitus donas, dominum regemque ſalutas.

Diogenes quidem τὰς εὐμόρφους τῶν ἑταιρῶν ἐκάλει βασιλίσσας, πολλοὺς γὰρ πράττειν ἃ αὗται προστάττωσι (*Specie decoras amicas vocabat reginas, multos enim agere quæ hæ imperant*). Fr. Pithœus.

4. *Dic Chryſis, ſed verum* &c.] Leg. *Dic Chryſis, ſed verum, numquid incompta, numquid indecens ſum? numquid ab aliquo* &c. Bern. Martinus Var. lect. lib. I, c. 7. ubi tractat de muliercularum cultu & nitela corporis. *Erhardus*. *Dic Chryſis* &c. Puellas habuerunt in miniſterio tum ornatrices, tum quæ velut à conſiliis formæ; quod ſtringit Iuven. Sat. 67.

Eſt in conſilio materna, admotáque lanis,
Emerita quæ ceſſat acu; ſententia primæ
Hujus erit, poſt hanc ætate atque arte minores
Cenſebunt, tanquam famæ diſcrimen agatur,
Aut animæ: tanta eſt quærendi curæ decoris.

Hieron. *Crines diſponebant ancillæ*. edoctæ autem certis magiſtrîs ad hoc miniſterium, velut ad artificium. L. 65 § Ornatricibus. D. de Leg. III. Dicebantur *Ornatrices* ab officio, uti & Græcis κομμώτριαι. Vetus Inſcript.

CINE-

numquid incompta? numquid ab aliquo naturali vitio formam meam excæco? noli decipere dominam tuam; neſcio quid peccavimus. † Rapuit deinde tacenti ſpeculum, & , poſtquam omnes vultus tentavit, quos ſolet inter amantes riſus frangere, [1] excuſſit vexatam ſolo veſtem, [2] raptimque ædem Veneris intravit. Ego contra damnatus, & quaſi quodam [3] viſu in horrorem perductus, interrogare animum meum cœpi, an vera voluptate fraudatus eſſem.

† *Polyanos.*

[1] *Nocte*

CINERIBUS. HAMILLÆ. ALPIONIÆ. QUINTÆ. ORNATRICI. FESTUS. M. SEPTIMI GALLI. DISPENS. CONTUBERNALI. B. M. F. *Wouweren. Dic Chryſis, ſed verum.* Non abſimiliter Philematium Plautina ad Scapham in Moſtell. act. 1, ſcen. 2.

Contempla amabo, mea Scapha, ſatin' hæc me veſtis deceat?
Volo meo placere Philolachi. ---
Ego verum amo, verum volo mihi dici: mendacem odi.

Vtraque hæc ancilla, & Scapha & Chryſis, ex ornatricibus, de quibus Scalig. in Priap. & ad Feſtum, Rævardus Conjectan. lib. 2, c. 18, & ſeq. Bernartius ad Statii Silvar. l. 1 Radul. Fornerius Quotidian. lib. 1, c. 22. Hæ & *ciniflones* dictæ. nec puellæ tantùm, ſed pueri huic miniſterio adhibiti. Sarisberienſis lib. 3, c. 12. *Quot cubicularii aut ciniflones, nanive aut quicumque nebulonum, quibus delicatus divitis ſenſus aut furor carere non poteſt!* Balbus Catholicô: *Cinifio, qui calamiſtrum calefacit, ſc. ferrum quo capilli criſpantur. hic vulgò crinifer dicitur.* Ge. Erhardus.

1. *excuſſit vexatam ſolo veſtem*] *Vexatum*, inquit, quod nos opinor, *gekreuckt*, diceremus; ſcilicet ſuperiori illa in gramine volutatione, malo aſtrô, Deâque Perſica non favente, hoc eſt ſine *robuſtæ* adeò *voluptatis* effectu præter ſpeciem, ætatem, atque utriuſque ſententiam denique, cum Polyæno amatore ſuo tentata, ſive inchoata potiùs, quàm ad *patratum* perducta. *Douſa P. vexatam veſtem.* Martialis:

A te vexatas malo tenere roſas.

Iuvenal.

Humida ſuſpectis referens multicia rugis
Vexataſque comas. --- Fr. Pithœus.

Vexata ſolô veſtis, pulvere reſperſa, rugiſque deformata. *Gloſſ. Petron.*

2. *raptimque ædem Veneris intravit*] Ergo Veneris ſacellum in iſthoc horto, non Priapi. *Erhardus. ædem V. intr.* Vt vota ſcil. ſuſciperet, aut ſacra faceret pro valetudine Polyæni nervorum. Opportunè autem in horto illo ſacellum Veneris foret, nam & *Venerem Hortenſem* Ethnici coluerunt. Planè Varro lib. 1 R. R. ſub princ. Sed omnium facetiſſimè Lucianus quodam Meretricio dialogo, qui locus rem totam mirificè inluſtrat. Loquitur Mater ironicè ad Muſarium filiam: *Ergo ſi talem amatorem poſthac inveniamus, Muſarium, qualis Chærea hic eſt, immolare opportebit nos, Publicæ quidem Veneri capram candidam; Cœleſti autem, & ei quæ in hortis eſt, juvencam utrique*, &c. I. A. Gonſal.

3. *viſu*] Quid, ſi hoc potius eſt, ut, *viſo*, reponatur, pro *ſpectro*, & quaſi ſomnio quodam turbulento? proinde ut idem loquutus ſuprá. *Viſa*, certè, pro *Inſomniis* poni quis neſcit, qui Muſæas fores vel primis digitis impulerit

pulerit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] *Nocte ſoporifera veluti quum ſomnia ludunt*
Errantes oculos, effoſſaque protulit aurum
In lucem tellus, verſat manus improba furtum,
Theſauroſque rapit, ſudor quoque [2] perluit ora
Et mentem timor altus habet, ne forte gravatum
Excutiat gremium ſecreti conſcius auri.
Mox ubi fugerunt eluſam gaudia mentem,
Veraque forma redit, [3] animus, quod perdidit, optat;
Atque in præterita ſe totus imagine verſat.

* * *

† Itaque hoc nomine tibi gratias ago, [4] quod me Socratica

† *Giton.*

pulerit modó. *I. Douſa* MS. & Præcidan.

1. *Nocte ſoporifera*] Scribit Tacitus in princ. lib. XVI. *Illuſit de hinc Neroni fortuna per vanitatem ipſius, ex promiſſo Ceſellii Baſſi, qui origine Pœnus, mente turbida, nocturnæ quietis imaginem ad ſpem haud dubiam retraxit. Vectuſque Romam, Principis aditum emercatus, expromit repertum in agro ſuo ſpecum altitudine immenſa, quo magna vis auri contineretur.* &c. Inſpice ipſum Tacitum. Exiſtimat Ludovicus Dorleans Arbitrum ſuper iſtis Baſſi inſomniis hos verſus concepiſſe: nam erant contemporanei, nec poſtea diu ſupervixit. Somnia ſunt, inquit idem Interpres, imagines, quæ corporibus dormientibûs, ſemperque vigilantibus animis naſcuntur, & intereunt. Amm. Marcell. lib. XIV. *Sopitis corporibûs*, ait, *animus ſemper vigens motibus indefeſſis & cogitationibus ſubjectus & curis, quæ mortalium ſollicitant mentes, colligit viſa nocturna quas phantaſias nos appellamus.* Sed avarorum ſunt ſomnia opes. Salluſt. III frag. *Contrà ille calvi ratus* (id eſt decipi) *quærebat num ſomniô theſaurus portenderetur?* Apul. IV Mil. *Nocturnæ viſiones contrarios eventus nonnunquam pronuntiant, denique flere & vapulare, & nonnunquam etiam jugulari, lucroſum proſperumque proventum nuntiant. Contrà ridere, & mellitis dulciolis ventrem ſaginare, vel in voluptatem Veneream convenire, triſtitiâ animi, languore corporis, damniſque cæteris, anxiatum iri prædicant.* Sic illudunt hominibus dormientibus dæmones per inſomnia. *S. A. Gabbema.*

2. *perluit ora*] Sic quidem noſtri omnes. Tornæſius: al. *proluit.* quomodo & c. Tragur. *proluit ora.* Douſa MS. *perluit ora*, alii *p. artus.*

3. *animus, quod perdidit, optat*] In eadem ipſiſſima re Dionyſ. Cato in Diſtich.

--- *Mens humana quod optat.*

Ge. Erhardus.

4. *quod me Socratica fide diligis. Non tam intactus* &c.] Maximum Tyrium Diſſ. IX. videſis. *Gabbema.* Socratem ut pædiconem & puerarium diſtulerunt antiqui, Lucianus, Theodoretus Græcan. affect. ſerm. 12: Senec. Ep. 104: Tertullian. Apologet. c. 148: Caſſianus Collat. 13, c. 5: Lucillius apud Nonium in *ſignare*, & in *Diſcrimen.* unde convitium in Socratem ὄμματα παιδεράςαι (*oculi puellarii*). Savaro ad Sidon. lib. 4 Ep. 3. *Erhardus.* Plut. ſerm. 1 de virt. Alex. Σωκράτης ἠνείχετο συγκοιμηθέντος Ἀλκιβιάδου. *Socrates ſe continebat Alcibiade unà dormiente.* Gabbema.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

cratica fide diligis. Non tam intactus Alcibiades in præceptoris ſui [1] lectulo jacuit. *

‡ Crede mihi frater; [2] non intellego me virum eſſe, [3] non ſentio. funerata eſt [4] pars illa corporis, [5] qua quondam Achilles eram. * [6] Veritus puer ne in ſecreto deprehenſus daret ſermonibus locum, proripuit ſe, & in partem ædium interiorem fugit. * Cubiculum autem meum [7] intravit Chryſis, [8] codicilloſque mihi dominæ ſuæ reddidit, in quibus hæc erant ſcripta.

[9] CIRCE POLYÆNO SALUTEM.

[10] *SI libidinoſa eſſem, quererer decepta. nunc etiam languori tuo gratias ago.* [11] *In umbra voluptatis diutius luſi. quid* [12] *tandem*

‡ *Polyanos.*

1. *lectulo*] Erhardus: al. *cubiculo.* ſicut D. Paul. ad Rom. 13 *non in cubilibus & impudicitiis.* ubi tamen veriùs dixi fornices lupanares intellegi.

2. *non intellego me virum*] Tertull. *Simulque ſe mulieres intellexerunt.* Fr. Pithœus.

3. *non ſentio*] Ovid.
Nec juvenem nec me ſenſit amica virum. Idem.

4. *pars illa*] Sæpe *pars* pro mentula nominatur. Scires propter excelcentiam & præſtantiam ejus factam; quòd illa melior ſit & major Priapi pars, & quam mavult ſibi, quàm caput manuſque ſiqua eſt non fatui puella cunni. in carm. lib. XXIX, XLIIX, &c. Scioppius. *Gabbema.* Alibi, *Cum illa parte corporis.* Ovid.
Quin iſtic pudibunda jace pars peſſima noſtri. Fr. Pithœus.

5. *qua quondam Achilles eram*] totus quaſi corneus. *Ge. Erhardus.*

6. *Veritus*] Tornæſius: al. *Vetitus.*

7. *intravit Chryſis*] Ovid.
Vna miniſtrarum, ---
Flava comes aderat faciendis ſtrenua juſſis. Fr. Pithœus.

8. *codicilloſque*] *Codicilli* hîc, ſcripti genus ſolitum ad præſentes mitti. Indicat Seneca Ep. LV: item Tacitus lib. IV Ann. Morem autem iſtum, *præſentem* ſc. *ſcriptô adeundi* primus excogitavit Cæſar, ut Plut. in Cæſ. retulit. Eundem morem tenuit Auguſtus. Suet. c. LXXXIV. *S. A. Gabbema.*

9. CIRCE POLYÆNO SALUTEM] Sic & Tornæſ. edit. Frellon. Lotich. codexque MS. Douſæ; ſed Tragur. R. Herm. Wouwer. his omiſsîs, ſic: *ſcripta. Si.* Quomodo & Fr. Pithœum legiſſe deprehendas ex notula proximè ſequente ad, *Si libidinoſa eſſem.* Lipſius adducente Gabbema: In Nominibus olim receptum, ut in ipſa fronte Epiſtolæ bina ſemper ponerent, *ſuum & alienum:* illo præpoſito, etiam ad digniorem. Cum cauſſa: quoniam prima legentis cogitatio & deſiderium, eſt ſcire à quo miſſa. Etiam hoc obſervatum, ut nomina nuda, nec blandientia aut laudantia verba, ſibi alterive tribuerent. Excipio, ſi quis in Imperio aut Magiſtratu. Tum enim verbô additum: *P. Servilius Rullus Trib. pl. x vir Cneo Pompejo proconſuli.* At epitheta nulla: niſi ad unicè caros aut domeſticos; quos interdum *Humaniſſimos, Optimos, Suaviſſimos, ſuas animas* adpellabant, & receptiſſimo verbô *ſuos.*

10. *Si libidinoſa eſſem*] Αἰ αὖ τέλλαν (Hes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

dem agas, quæro, & an tuis pedibus perveneris domum? negant enim medici [1] *ſine nervis homines ambulare poſſe. Narrabo tibi adoleſcens,* [2] *paralyſin cave. numquam ego* [3] *ægrum tam magno periculo vidi.* [4] *me-Dius Fidius, jam periſti. Quod ſi idem frigus genua manuſque tentaverit tuas, licet* [5] *ad tubicines mittas. Quid* Vespillones. *ergo*

(*Heu, heu miſerum*), exclamat Droſe ap. Lucianum, οὐδὲ τὸ χαίρειν προσέγραψε (*ne quidem ſalutem adſcripſit*)! Fr. Pithœus.

11. *in umbra voluptatis diutius luſi*] Illud interpretatur Achilles Tatius lib. v. Ἀλλὰ τὸ πάντων ὑβριστικώτατον· προσπτυσσόμενος καὶ φιλῶν οὐκ ἀνέστης ὡς ἄλλη γυνή. τίς αὕτη τῶν γάμων ἡ σκιά; *Quin imò (quod contumelioſiſſimum eſt omnium) è complexu meo, ex ipſis diſſuaviationibus æquè diſcedis atque alia mulier. At quid hoc eſt, niſi nuptiarum umbra?* S. A. Gabbema.

12. *tandem*] Douſa ad edit. Tornæſ. c. M. *tamen.* Sic & Tragur.

1. *ſine nervis homines ambulare poſſe*] Tornæſius: al. *s.n. poſſe ire.* Anonym. MS. Deleverim *homines*, & ſcripſerim, *negant enim medici ſine nervis ire poteſſe:* aut potiùs, *ſtare poteſſe:* quia id alteri illi convenit. Tragur. c. *ſine pedibus poſſe ire.* Petr. Danielis: *ſine nervis poſſe ire.* Bapt. Pius lib. 4 Commentar. in Lucretium circa fin. fol. 124, citat hunc Petronii Arbitri locum; *ſine nervis ajunt ſtare nil poteſſe.*

2. *paralyſin*] Quæ à lucta palæſtræ Veneris nervos occupare ſolet. *Gloſſ. Petron. Paralyſis* alio nomine hemiplexia, morbus frigidus à nervis obſtructis per pituitam craſſam oriundus, huic languorem ſuum frigiditatemque in coëundo Polyænos comparat. Lotichius.

3. *ægrum tam magno periculo*] Negat hanc phraſin Latinam eſſe H. Stephanus in Pſeudocicerone; aſſerit Schopp. Veriſim. lib. 4, c. 14, quem vide. *Erhardus.* In Epiſtola illa multo urbanitatis ſale cumulatiſſima: *Narrabo tibi adoleſcens, paralyſin cave. Nunquam ego ægrum tam magno periculo vidi.* Eadem loquutionis formâ uſus quoque ad Ciceronem ſuum M. Cælius; de abſoluto Meſſalla ſcribens: *Itaque relictus Lege Licinia: majore eſſe periculo videtur.* I. Douſa.

4. *me-Dius fidius jam periſti*] τὸ *Medius fidius* quamvis jurisjurandi ſpecie poſitum videatur, habet tamen vernilius quid ac Petronianum magìs in receſſu: atque ad *mediam partem* illam, qua viri ſumus, vocabuli multò honeſtiſſimi ambitu obnuptum, applicari poteſt. Douſa Centurionat. lib. 1, c. 9. *Ge. Erhardus.*

5. *ad tubicines mittas*] Tornæſius: *tibicines* Pith. Erhardus: al. *tibicines.* id eſt, de te actum eſt, & jam jamque animam ages. ſpecie quadam adagionis venuſte & cavillatoriè dictum à Petronio, veluti de mortuo, aut jam jamque morituro: pro, accerſere eos, qui in funere canant, pompamque funeris ſuo cantu concelebrent. Turneb. Adverſar. lib. 26, cap. 6. Alludit ritum veterem, quo mortuos deflebant πρὸς τὸν αὐλόν (*ad tibiam*). Caſaubon. Not. in Matth. 9, v. 23. vel quo mortui ad tubam efferebantur. Videndus Vatablus, Beza, Fr. Iunius ad Matth. Euangeliſtæ c. 9, v. 23. Muretus & Scaliger ad Catull. Wouweren: Reſpondebant planctu præficæ aliæque lugentes mulieres lamentabili tubæ clangori. Dicuntur tymbaule, Apul. Flor. *monumentarii ceraulæ*, propriè *ſiticines*, *quod apud ſitos canere ſoliti, h. e. vitâ functos & ſepultos.* Gell. libro viceſimô, capite 2. D. Matth. cap. 7. Gabbema: *tubicines.* Hi & *ſiticines* dicebantur, & *monumentarii ce-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

ergo eſt? etiamſi gravem injuriam accepi, homini tamen miſero non invideo medicinam. Si vis ſanus eſſe, Gitonem roga: recipies, inquam, nervos tuos, ſi triduo ſine fratre dormieris. Nam quod ad me adtinet, non timeo, ne quis inveniatur, cui minus placeam. [1] *nec ſpeculum mihi, nec fama mentitur. Vale ſi potes.*

C. 90.

† Vt intellexit Chryſis, me perlegiſſe totum convitium: ‡ Solent, inquit, [2] hæc fieri, & præcipue in hac civitate, in qua [3] mulieres etiam Lunam deducunt. *

Itaque hujus quoque rei cura [4] agetur: reſcribe modo blandius dominæ, animumque ejus candida humanitate reſtitue. verum enim fatendum eſt, ex qua hora injuriam accepit, apud ſe non eſt. † Libenter quidem parui ancillæ, verbaque codicillis talia impoſui.

simpliciter deprecando placa.

POLYÆ-

† *Polyænos.* ‡ *Chryſis.* † *Polyænos.*

raulæ, Græcis τυμβαῦλαι. *Gonſal.* De *ſiticinibus* Gellius lib.xx, c.11. Hi iterum erant duplices: *Tubicines*, & *tibicines*. Nam & *tubarum* & *tibiarum* frequens fuit in funeribus uſus. Ad tubam funera fuiſſe elata ψαμμακόσιοι (*arenæ numerum æquantes, innumeri*), ut cum Græcis dicam, mihi teſtes ſunt. Perſius Sat. III. *Hinc tuba, candelæ.* Vbi Cornutus: Quia ſepultura tubîs *apud antiquos celebrabatur.* item Serv. in XI Æneid. *Ante enim mortui ad tubam deducebantur.* Hinc & Epicteto in Altercatione, *tuba funeris deploratio.* Pertinet huc & jucunda hiſtoriola Plutarchi de Pica, quam P. Victorius lib. IX Var. Lect. c. XIV inſeruit. Ad *tibias* venio: Sunt qui *tibias* ad puerorum ſolùm exſequias reſtringant. Serv. lib. V Æneid. *Sciendum majoris ætatis funera ad tubam ſolere proferri, minoris verò ad tibias.* Placidus in Stat. *Iubet religio, ut majoribus mortuis tubâ, minoribus tibiâ canеretur.* Sed id ubique verum eſſe non arbitror. Suetonium enim in C. Iulii Cæſ. funere tibiam agnoſcere video, c. LXXXIII: & Senecam in Claudii, &c. adi Kirchmannum lib. II de Funer. R. c. IV, V: Meurſ. c. XVIII de Funere.

1. *nec ſpeculum mihi nec fama mentitur*] Lucillius: ψευδὲς ἔσοπτρον ἔχει Δημοσθένης (*mendax habet ſpeculum Demoſthenis*). Douſa F. Tertull. de Habitu mul. cap. I. *Iam & ſpeculo tantum mentiri liceret.* Wouweren. Ovid. 3. Triſt.

Et ſpeculum mendax eſſe querere tuum: id eſt, expoſtulabis ſpeculum, quod tamen neſcit mentiri. Savaro ad Sidon. lib. 7 Ep. ult. *Speculum non mentitur*, adagio ceſſit. Car. Bovillus lib. 3 Adag. 44. *Ge. Erhardus.*

2. *Solent, inquit, hæc fieri*] Hadr. Iunius: *Solent inquit fieri.* L. *S. i. iſta fi.* Tornæſius: *Solent i. h. f.* v. c. Brit. *Solent, i. hæc frater.* Tragur. c. ut Hadr. Iunii, *S. i. f.* Suprà in Fragmento: *Deprecari tamen omnes cœperunt, & dicere: Solent fieri.* Erhardus: *S.i.h.f.* Leg. *Solent, inquit, hæc frater*: vel, *ſolent, inquit, hæc, & præcipue* &c. illud, *fieri*, inculcatum. Palmer. in Spicileg.

3. *mulieres lunam d.*] magicæ, veneficæ. *Gloſſar. Petron.*

4. *agetur*] c. M. Douſæ & Tragur. *agitur.*

1. Fa-

POLYÆNOS CIRCÆ SALUTEM.

[1] *Fateor me, domina, ſæpe peccaſſe: nam & homo ſum, & adhuc juvenis: numquam tamen ante hunc diem uſque ad mortem deliqui.* [2] *Habes, inquam, confitentem reum. quicquid juſſeris, merui. proditionem feci, hominem occidi, templum violavi. In hæc facinora quære ſupplicium.* [3] *Sive occidere placet, ferro meo venio: ſive verberibus contenta es, curro nudus ad dominam.* [4] *Illud unum memento, non me, ſed* [5] *inſtrumenta peccaſſe.* [6] *Paratus miles arma non habui. quis hæc turbaverit, neſcio.* [7] *Forſitan animus anteceſſit corporis moram: forſitan, dum* [8] *omnia concupiſco, voluptatem tempore conſumpſi. non invenio quod feci. Paralyſin tamen cavere jubes; tamquam major fieri poſſit, quæ abſtulit mihi, per quod etiam te habere potui. Summa tamen excuſationis meæ hæc eſt: Placebo tibi, ſi me culpam emendare permiſeris.* [9] *Vale.*

capital admiſi.

Dimiſſa

1. *Fateor me, domina, ſæpe peccaſſe*] Ariſtinæt. lib. 2 Ep. 13. Bongarſ. *Ge. Erhardus.*

2. *Habes confit. reum*] Ambroſ. l. 5 Epiſt. 28 ad Theod. *Quid mandas in abſentes indicium? Habes præſentem, habes confitentem reum.* Io. à Wouweren.

3. *Sive occidere placet, ferro meo venio*] Philoſtrat. Epiſt. πλεῖν κέλευσον, ἐμβαίνω· πληγὰς ὑπομεῖναι, καρτερῶ, ῥίψαι τὴν ψυχὴν, οὐκ ὀκνῶ. (*Plus impera, amplector: plagas expectare, tolero, animam abjicere, non pigror*). Douſa F. ad Tibullum. *Erhard.*

4. *Illud unum*] Sic noſtri editi omnes. Tornæſius: al. *Id tantum.* cum his facit c. Tragur.

5. *inſtrumenta*] Arnob. *Ergóne Deûm mater genitalia-ſuſtulit flagitioſi operis inſtrumenta fœdique?* Fr. Pithœus.

6. *Paratus miles arma non habui*] Leg. potiùs, *peritus m. a. n. h.* Innominatus. Forſan, *parata m. a. n. h.* Io. Sambucus. *Miles*, Veneris nempe. Apul. lib. IX. *Commodùm prima ſtipendia Veneri militabant novi & nudi milites.* Arma pro inſtrumento virili uſurpantur. Sutrius Comicus: *Murrhinum mihi adfer, quò virilibus armis occurram fortiuſcula.* Gabbema. Catull.

Nam quamvis videar ſatìs paratus.

Ovid.

At deus obſcæna nimium quoque parte paratus. Priap.

Hæc mei te ventris arma laxabant.

Fr. Pithœus. Propert.

Oſculáque admota ſumere & arma manu. Wouweren.

7. *Forſitan animus anteceſſit corporis moram*] Tragur. c. *anteceſſerit.* Petr. Danielis: *corporis moram.* Infrà; *ætatiſque longæ moram.* ſuprà: *Ignis an fluctus, an mora conſumat corpus, nihil intereſt.* Erhardus: *Forſitan animus* &c. Tamquam Vulcani, quem Hyginus fabulatur ſperma, dum luctaretur cum Minerva, ejaculaſſe veramque voluptatem perdidiſſe, antequam omnia feciſſet. Hanc fabulam opinor reſpexit Petronius.

8. *omnia habere*] Nupta ſunt verba. *S. A. Gabbema.*

9. *Vale*] Habent quoque Frellon. & Lotich. ap. cæteros deſit, etiam codici

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Dimiſſa cum ejuſmodi pollicitatione Chryſide, [1] curavi diligentius noxioſiſſimum corpus, [2] balneoque præterito, modica unctione uſus, mox cibis validioribus paſtus, id eſt, [3] bulbis, [4] cochlearumque ſine jure cervici

dici Tragur. Quin in hoc quoque deſideres prius, *Vale ſi potes.*

1. *curavi* &c.] Cicero lib. 16, ad Tiron. *Curationes ejus non probo*, ſcil. medici. *noxioſum corpus*, quod ſuprà dixit *ægrum*, item *veneficio contactum*, & *damnatum*. Ge. Erhardus.

2. *balneoque præterito*] An, *præcedente?* an verò, intermiſſo & neglectô? *Erhard. balneoque præteritô, modica unctione uſus ſum.* Verba hæc ſic interpretanda arbitror, ut intelligatur, oleô, vel unguine ad venerem ſuſcitandam appropriato, non quidem univerſum corporis ambitum (ſicut *Balneum* totum, *Inſeſſus* verò medium corpus ad umbilicum uſque comprehendit) neque latus corporis hoc vel illud, ſed perinæum: ſed interſtitium illud inter *anum* & *teſtes* duntaxat inunctum fuiſſe. Is enim locus cùm non amplus ſit, neque etiam amplam inunctionem poſtulat. *Io. Petr. Lotichius.*

3. *bulbis*] Plin. lib. xx, c. ix. *Per ſe triti nervorum contractionem* [*bulbi*] *medentur.* Ibid. *Ad ſudorem tuſi illinuntur nervis utiles. ideo & paralyticis dantur juxtà in pedibus.* Ibid. *Venerem maximè Megarici ſtimulant.* Heraclides Tarentinus: Βολβὸς, καὶ κοχλίας, καὶ ᾠὸν, καὶ τὰ ὅμοια, δοκεῖ σπέρματος εἶναι ποιητικὰ, διὰ τὸ ὁμοειδεῖς ἔχειν τὰς πρώτας φύσεις, καὶ τὰς αὐτὰς δυνάμεις τῷ σπέρματι (*Bulbus, cochlea, ovum, & ſimilia videntur ſemen gignere, quòd eadem cum hoc principia & facultates obtineant*). Schemata ipſorum apud Portam videre licet l. iii Phytognom. c. xliv. *S. A. Gabbema.*

4. *cochlearumque* &c.] Leg. *ſtruicibus*; voce Plautina. Vulgatam lectionem confirmat Athenæus lib. 3, de oſtreis, expeti cervices eorum oſtendit in cibis, & nominat τραχήλους πορφυρῶν, κηρύκων (*cervices purpurarum, cerycum*). Lipſius Epiſtolic. quæſtion. lib. 3, Epiſt. 2. *Cochleæ ſunt* τράχηλοι ſive purpuræ, conchylia partes autem cerycis, aut purpuræ, aliuſve conchylii fuiſſe ad cibum expetitas ſcribit Heſychius, in Ταραττῖναι. Caſaubonus Animad. in Athen. lib. iii, c. x. Plin. lib. xxx, c. ix. *Cochleæ latæ potæ tollere dicuntur pedum, & articulorum dolores.* & lib. xxxiii, c. iv. *Terreſtrium carnes ſuffuſionibus propriè magiciſque artibus refutandis ſalutares produntur.* Erhardus. *cochlearum* i. purpurarum *cervices* propriè τράχηλοι ſive trachali. De horum eſu Athenæus lib. 3, c. 10. Ἑψόμενοι δὲ τὸ καθ' ἑαυτοὺς, καὶ οἱ τράχηλοι τῶν πορφυρῶν, εὐθετῶσι πρὸς τὰς τῶν στομάχων διαθέσεις. *Per ſe elixæ purpurarum cervices conducunt ſtomacho infirmo & languenti.* Voſſius in de Orig. & Progr. Idololatr. lib. 4, c. 35. Sed audiamus hac de materia Medicum, Lotichium: Rectè præſcribitur victus è bulbis, cochleiſque, utpote quæ tum apprimè nutriunt, tum ex ſpecifica proprietate ſemen mirificè augent, tum flatus quoque cumulant, virgamque erigunt. &c. Farnabius in Martialis lib. 12 Ep. 34 ex Alex. ab Alex. auctor eſt, ex *bulbis* cum *nucleis pineis*, *eruca*, *pipere*, in nuptiali cœna ſponſo ferculum olim parari ſolitum. Apud Athenæum l. x in opere περὶ τοῦ καλοῦ (*De eo quod bonum, aut honeſtum. credo Dipnoſophiſtarum lib. 13, c. 6 velle*) certum quoddam cibi genus refertur, bulbîs & lenticulâ confectum, Græcis in deliciis erat, & βολβοφακῆ dicebatur. De Cochleis idem ſentiunt auctores, atque ipſa experientia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

vicibus, [1] hauſi parcius merum. hinc ante ſomnum leviſſima ambulatione compoſitus, ſine Gitone cubiculum intravi. Tanta erat placandi cura, ut timerem, [2] ne latus meum frater convelleret. Poſtero die, quum ſine offenſa corporis, animique conſurrexiſſem, in eundem platanona deſcendi, etiamſi [3] locum inauſpicatum timebam, cœpique inter arbores ducem itineris exſpectare Chryſidem. Nec diu ſpatiatus conſederam, ubi heſterno die fueram, quum illa intervenit, comitem aniculam trahens. Atque, ut me conſalutavit; † Quid eſt, inquit, faſtoſe, ecquid [4] bonam mentem habere cœpiſti? ‡ Illa de ſinu [5] licium protulit varii coloris filis intor-

† *Chryſis* ‡ *Polyænos.*

tia teſtis eſt: ut hoc etiam nunc temporis pueris in ore ſit, *cochlearum* comeſtione venerem proritari. Quò facit Iuſti Lipſii calculus, qui ad hæc verba Petronii &c. (prout paulò antè Erhardus retulit) Sic hodie etiam *revices cochlearum, oſtreorum, cancrorumque*, apud delicatulos, rite præparatæ in uſu ſunt. Martialis de Anate lib. 13 Ep. 52. -- *anas - pectore tantùm Et cervice ſapit.* Veriſimile itaque eſt, eas *cochlearum cervices*, quas ſine juſculo uſurpavit Poliænus, *pipere*, aut pulvere quodam aromatico, convenienterque ſtimulante, conditas fuiſſe &c. Noſtrates aliquando *lacte dulci* cum *ſaccharo*, & *pipere albo* ad Venerem utuntur. &c. Addam ex Voſſio Idololatriæ lib. 4, c. 43. Plinius lib. 32, c. 2, *Concitant venerem cochlearum fluviatilium carnes ſale adſervatæ, & in potu ex vino datæ.*

1. *hauſi parcius merum*] Flacc. Argon. lib. III. -- *lapſas*

Reſtituunt vires & parco corpora Bacchô. Sammon.

Languidus antiquo curatur penis Iacchô. S. A. Gabbema.

2. *ne latus meum frater convelleret*] Laſcivè. Ovid. lib. 1 de Arte.

Inſere te turbæ, leviterque admotus eunti,

Velle latus digitîs, & pede tange pedem.

Et in Priap. Tib. -- *uſque dum mihi*

Iocoſa Venus molle ruperit latus. Idem.

3. *locum inauſpicatum timeb.*] quaſi omen haberet. Ovid.

Ire per hanc noli, quiſquis es, omen habet. Fr. Pithœus.

4. *bonam mentem*] Aut planè me fallit augurium meum, aut ſcripſit Arbiter, *bonam mentam:* captato ex affinitate riſu. & pro materia *mentam* potiùs quàm *mentulam* debuit; tum etiam quia *bona* addidit, quod valet magnam. Vt *bonam partem*, aliáque dicimus. Ter. Eunuch. act. 1, ſcen. 2. *Anonymus MS.*

5. *licium protulit varii coloris filis intortum*] Ovid.

Scit bene quid gramen, quid torto concita rhombô

Licia. --- Fr. Pithœus. Liciorum uſus ad magica nobilis poëtarum locis. Virgil. Pharm. Ceiri. Nemeſian.

Hæc eadem nobis, quæ verſicoloria fila

Et mille ignotas Mycale circumtulit herbas.

Quanquam inguinum morbos ligaturis curarint. Plin. lib. 28, c. 4. *Wouweren.* Leg. *v. coloris, filis intorti.* Ramirez. In veneficiis *licia* adhibebantur *diſcoloria*, non tantùm illigandi incan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

intortum, cervicemque vinxit meam. Mox [1] turbatum ſputo pulverem [2] medio ſuſtulit digito, frontemque repugnantis ſignat. hoc peracto carmine, [3] ter me juſſit ex-

pmixtū ſaliuā

incantandique gratiâ, ut in Pharmaceutria; ſed etiam ſolvendi & expiandi, ut hic. *Turnebus*. *Licia*, quas alii auctores in hoc argumento *tænias* nominant, in magis olim ſacris uſurpabantur, erantque diverſi coloris, quorum numerum non exprimit: cæterùm plurima aliquando miſcebantur: ferè tamen pauciores, puta tria, aut etiam duo. *Caſaub.* Clem. Alex. infinitè: *ταινίαις ἐρίῳ καὶ πορφύρᾳ πεποικιλμέναις (tæniis lana & purpurâ variegatis)*. Et novena expreſſit Virg. in Ciri. *Scip. Gentil.* in Apul. Apol. Morbos venefici ligamentis ſanabant. Mar. Victorinus in Cic. *Medici officium curare eſt, ſed quia multi & incantatione, & ligamentis curant; curare, inquit, ſed adpoſitè ad ſanitatem.* Sed præcipuè morbos inguinum: quod & Plin. docet lib. XXVIII, c. IV. *Inguinibus medentur aliqui, licium telæ detractum alligantes novenis ſeptenisque nodis, ad ſingulos nominantes viduam aliquam, atque ita inguina alligantes liciô*, Cornel. Celſus: *Imponendum licium ex viro eſt, aut amurca cocta cum eodem.* Hujus rei multi præterea meminerunt. Horat. Satyr. 8 lib. 1.

-- *Herbas atque incantata lacertis*
Vincula cum magno riſuque jocoque videres.

Lindenbrog. Not. in Catal. ad Cir. Adde Plinium de re Medica. lib. 2. c. 43. *Licia* hæc mediæ ætatis ſcriptores *ligaturas* vocabant: Gregorius Turonenſ. &c. *Ge. Erhardus.*

1. *turbatum ſputo pulverem*] Plin. lib. XXVIII, c. XI, & IV. *Wouweren.* Sputum fronti illinebatur luſtrale, infami digitô, & exſpuebatur. Hæc & Perſium illuſtrant. Satyr. 2 canentem,

Infami digitô & luſtralibus antè ſalivis
Expiat, urentes oculos inhibere perita.

Turneb. Adverſ. lib. 26, cap. 6. *Erhardus.*

2. *medio ſuſtulit digito*] Perſio *infami*. is verò *medius*. neque aliæ res niſi probroſæ porrectione hujus digiti indicabantur. Vid. Dio Chryſoſtomus Oratione 33. Caſaubon. in Sat. Perſ. 2. *Erhard.*

3. *ter me juſſit exſpuere*] Sputum apud Veteres extra naturalem uſum duplex, religioſum & contumelioſum. Illo utebantur in avertendis malis omnibus, ut hic. At de ſputo contumeliæ cauſsâ immiſſo, infrà Petron. Sed, *cui non dictus Hylas?* Gabbema. Plin. lib. 28, c. 4. *Torporem ſedari quocunque membro in ſtupente, ſi quis in ſinum expuat, aut ſi ſuperior palpebra ſalivâ tangatur.* Vet. Interpr. in illud Iuven. *Conſpuiturque ſinus:* Propter faſcinum, inquit, verborum, ter ſibi in ſinum ſpuunt, & videntur faſcinum arcere. Scholiaſt. Theocr. *εἰώθασι αἱ γυναῖκες ποιεῖν ὡς μὴ βασκανθῶσιν, εἰς τὸν κόλπον ἐπτύειν τρὶς, τὸ νεμεσητὸν ἐκτρεπόμεναι.* hoc eſt: *Solent mulieres ne faſcinentur id agere, ut ter in ſinum exſpuant, eo modo faſcinum odioſum avertentes.* Anonymus. Tibull.

Ter cane, ter dictis deſpue carminibûs.

Sanè latiſſimi uſus hæc ſuperſtitio. *terna deſpuere deprecatione in omni medicina mos eſt*, ait Plin. Marcell. de medicam. *Varulis remedium* faciens &c. Nec tantùm ad faſcinum arcendum, ſed etiam omina expuere familiare, quo fortè alluſit Senec. Conſol. ad Mart. c. 9. *Quis non ſi admoneatur ut de ſuis cogitet, tanquam dirum omen reſpuat, & in capita inimicorum abire illa jubeat?* imò ad omnia quæque dira, horribilia aut averſanda, ut ſi rabioſum, ſi comitiali morbô correptum vidiſſent. Plin. lib. 28, c. IV. *Deſpuimus comitiales morbos, hoc eſt, contagia regerimus.* Plau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

exſpuere, [1] terque lapillos conjicere in ſinum, quos ipſa præcantatos purpura involverat, admotiſque manibus tentare cœpit inguinum vires. Dicto citius nervi paruerunt imperio, manuſque aniculæ [2] ingenti tumore repleverunt. At illa gaudio exſultans, † Vides, inquit, Chryſis mea, vides, quod [3] alis leporem excitavi? *

† *Proſelenos.*

[1] *Dum*

Plautus Capt. Sc. *Quo illum.* Io. à Wouweren.

1. *terque lapillos conjicere*] Lapidum in magicis uſus varius. Philoſtr. de vit. Apoll. Tyan. lib. VII. ἀνῆπτει δ' ἡ τέχνη τοὺς ἐρῶντας μάλιστα. νοσοῦντες γὰρ δυσπαράγωγον οὕτω νόσον ὡς καὶ γραϊδίοις ὑπὲρ αὐτῆς διαλέγεσθαι, θαυμαστὸν οἶμαι οὐδὲν πράττουσι προσιόντες τοῖς σοφισταῖς τούτοις, οἱ κεστόν τε αὐτοῖς φέρειν δώσουσι, καὶ λίθους, τοὺς μὲν ἐκ τῆς γῆς ἀπορρήτων, τοὺς δὲ, ἐκ σελήνης τε καὶ ἀστέρων. *Wouweren.* Hæc ita verba Wouweren corruptè, & corruptius Gabbema attulit. Principiô legendum ἀνύτει (non ἀνῆπτει). Exſculpam quò tendant. *Afficit verò hæc ars maximè amantes, qui facilè morbum ſibi fingentes concinentibus aniculis, nihil magni præſtare videntur, ſi hujuſmodi impoſtores accedant, qui illis ceſtum ferendum, & reconditos lapides ex terræ latebris, ex luna & aſtris præbent.*

2. *ingenti tumore*] Tornæſius, omnes, uno ore, *i. motu.* Neſcio quid hoc mutandi ſtudium portendat. Quaſi verò interpretis eſſet in talibus quidquam ad delectationem moliri. Longe alio fine hæc caſtiſſimis viris, etiam S. Hieronymo lecta. Quidam Romanam nequitiam interpretando, ingenium ſuum mirificè produnt, nudata per ſe ipſo etiam operimento cutis & oſſibus quaſi exuere ſtudentes. tales hîc deprehendas, cætera magnos viros, ſed in hoc egregiè lapſos. Non hæc ad titillationem ducenda, ſed compunctionem, contrariorum ob oculos poſitione (quamquam ipſe Petronius in aſſumptis variis nominibus aliud longè teſtetur, quàm joculô appareat), & ob nefanda Ethniciſmi ſcelera, ob quæ Deus ipſam linguam & Remp. ſubvertit. Magnique ſemper faciendus Arbiter, qui de talibus ſi quiſquam alius, nos non celavit. Non in illis ſenſi Erhardus, ſeu quod verum viri nomen Michaël Caſpar Lundorpius, qui tamen occaſionem videtur præbuiſſe, auctoritatem credo nunquam commodaſſet, huic textus perverſioni, ſeu quem is adducit Gruterus: *ingenti motu.* Leg. *inquieti motu.* Tibull.

Et inquietus inguina arrigat tumor.

Gruterus Suſpic. lib. 4, c. 12. *Erhardus. ingenti motu.* Non hôc dicitur quid manus repleverit, ſed unde, & quomodo proceſſerit. Cauſa, & adjunctum, pro effectu, ac ſubjecto: metonymicè, urbanè.

3. *alis leporem excitavi*] Sic mei editi omnes. Gabbema: *Leporem exc.* Et hæc inter nupta numerantur. Tornæſ. *alis l. e.* V. C. MS. *aliis l. e.* Fr. Pithœus. *alis l. e.* Vet. Ex. *aliis.* Erhardus: vet. ex. *aliis.* Bene, dum quid melius. Iungermann. Et ſic eſt legendum. Macrobius lib. 6, c. 5. *Prædicant aurito parente me natum.* Afranii ait verſum eſſe, qui ita in prologo ex perſona Priapi. Quod itaque *aurito parente,* id eſt, lepore, genitum illum Divum prædicabant, non puto temerarium. Nam quid hic Petron. velit, facile capitur & rectè aptatur illud Naſonis:

Credula ſi fueris, aliæ tua gaudia carpent,
Et lepus hic aliis exagitatus erit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] Dum vivis, ſperare licet: tu ruſtice cuſtos
Huc ades, & [2] nervis tente Priape fave.

* *

† Nobilis [3] æſtivas [4] platanus diffuderat umbras,
Et circumtonſæ [5] trepidanti vertice pinus,

falce curvatae et putatae.

† *Polyanos.*

Et

Pontanus Not. in Macrob. lib. 6, c. 5. Iungermannus etiam corrigit, *quod ſaltu lep. exc.* quod minùs placet: & pro Pontani lectione ſtare videtur, quod Germani dicere ſolent de erecta mentula; *Er raget wie ein Haſenohr. Alis lep. excitare* (Gloſſario Petron. *mentulam erigere*), exiſtimem dictum præter pernicitatem pedum alas quaſi addidiſſe, & ex inſano inſaniorem feciſſe. Voſſius lib. 3 de O. & P. Idololatr. c. 66. Lepus animal libidinoſiſſimum, imò ſubinde unum idemque init & initur: quia non pauci androgyni. Hanc rem Clem. Alexandr. pluribûs explicat in 2 Pædag. ubi, cur leporinâ à Moſe ſit interdictum, haſce adfert cauſas: quòd lepus omni coëat tempore, ſingulis concipiat menſibûs & ſuperfœtet, nec uno contentus ſit matrimonio, & lactens etiam concipiat: quibus fuſiùs enarratis, tandem ſubjungit. *A vehementibus ergo abſtinere appetitionibus, mutuiſque congreſſibus, & coitu, cum feminis prægnantibus, & initu alterno, & puerorum ſtupris, & adulteriis, & laſciva ſeminis profuſione, hujus nos ænigmatis adhortata eſt prohibitio.* Et ad rem Plin. lib. 8, c. 55. *Lepus omnium prædæ naſcens, ſolus præter daſypodem ſuperfœtat, aliud educans, aliud in utero pilis veſtitum, aliud implume, aliud inchoatum gerens pariter.*

1. *Dum vivis - Huc ades -*] Hi duo verſus ap. Tornæſ. non leguntur, nec in c. Tragur. Erhardus: Exſtant hi duo verſus in Priapejis, quos Petronio adſcripſere Scalig. in Catalect. & Schopp. in Comment. ad Priap. qui tamen in eo fallitur, quòd exiſtimavit in pervigilio Priapi, recitato fuiſſe.

2. *nervis tente Priape fave*] *Tentus* millies ille audiit, quidpe qui

Tormento, citharâque tenſiorem

ſuum penem extollat. Carm. libero XXVI. Obſerva etiam *tendere eſſe* in obſcœnis pro tentigine adfici & habere ſupinum tentus vel tenſus. *Tenſus ergo eſt*, ut Pater caſtiſſimus libidinantium ac lividinantium Scioppius ait, *qui tentigine rumpitur.* Hinc *tentigo* & *penitentia*, &c. inter impudica. *S. A. Gabbema.*

3. *Nobilis æſt.*] Deſcriptio loci amœni. Scalig. in Catalect. *Ge. Erhardus.*

4. *platanus*] Porta lib. II Villæ, c. XXIV. Heresbach. lib. II R.R. Platanus arbor ad opacandum locum tantùm idonea eſt. Plin. lib. XII, c. I. unde ei nomen ἀπὸ τοῦ πλατύνειν (*à dilatando*). Dicitur Horatio *Cælebs*, & Vidua Martiali. Vmbra tamen admodum celebris fuit. Idcirco ſub platanis, opacitate quidem earum mirificè adlectante, crebriter convivabantur Veteres. Vnde *Genialis* adpellata eſt Ovidio lib. x Met. & pluribus mirum in modum in delitiis habita. Macrobius refert lib. II Satyr. c. IX. *Q. Hortenſium platanus ſuas vinô irrigare conſueviſſe.* Et, *Xerxem aliam in Lydia adamaſſe.* Ælianus lib. II de var. Hiſt. c. XIV. *Gonſalius.* Eſt platanus ea vi imbuta, ut venenata quæque arceat, ac ſerpentes longè abigat, adeò ut veſpertilionibus hæc arbor adverſetur, nec facilè ſub ea nidulentur, ejuſque umbram ferre ſuſtineant. *Levin. Lemnius.*

5. *trepid. vert. pinus*] Sept. Sever.

Pinea brachia cùm trepidant. Fr. Pithœus. De Pinu, Porta lib. II, c. X. Paſchal.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Et baccis redimita [1] *Daphne, tremulæque* [2] *cupreſſus.*
Has inter ludebat aquis errantibus amnis
Spumeus, & querulo verſabat rore lapillos.
Dignus amore locus. teſtis [3] *ſilveſter Iaſdon,*
Atque urbana [4] *Progne: quæ circum gramina fuſæ,*
Et molles violas, cantu ſua rura colebant.

[5] Premebat illa reſoluta marmoreis cervicibus [6] aureum torum, [7] myrtoque florenti quietum verberabat. Itaque ut me vidit, paullulum erubuit, heſternæ ſcilicet injuriæ memor: deinde ut remotis omnibus ſecundum invitantem conſedi, ramum ſuper oculos meos poſuit, & quaſi pariete interjecto audacior facta: † Quid eſt, inquit, paralytice, ecquid hodie [8] totus veniſti? ‡ Rogas inquam ego, potius quam tentas? totoque corpore in am-

† *Circe.* ‡ *Polyænos.*

Paſchal. lib. VI Cor. cap. XXVII. Heresb. lib. II. *S. A. Gabbema.*

1. *Daphne*] Paſchal. lib. V Cor. c. I, & ſeq. Mylius in horto Phil. p. 274. *S. A. Gabbema.*

2. *cupreſſus*] Porta lib. II, c. IX. *Idem.*

3. *ſilveſter Iaſdon*] Sic & c. Tragur. *hiaſdon.* Tornæſius: al. *aëdon.* Douſa ibi: c. M. *ſilveſtris hirundo.* Erhardus: Leg. *aëdon.* Α'ηδὸνα namque Græci luſciniam vocant, qua Græca dictione non abſtinuit & Virgilius Baptiſt. Pius Annotation. poſter. cap. 48.

4. *Progne*] *hirundo.* à Progne Terei R. uxore Philomelæ ſorore, deorum commiſeratione in hirundinem commutata. Ovid. 6. Metam.

5. *Premebat illa reſoluta marm. cervicibus*] al. *crinibus.* Leg. *premebat hilare ſoluta marmoreis clunibus a.t.* Lipſ. Antiq. lect. lib. I, cap. 8. Non probo. *Reſoluta* eſt in lectulum projecta. *Erhardus.* Ovid.

Sentiat ex imis venerem reſoluta medullis
Fœmina. -- Douſa MS & Præcid.

6. *aureum torum*] Virg. *aurea Venus.* Io. à Wouweren.

7. *myrtoque*] Probus in Virgil. I Georg. *Myrtus eſt arbuſcula Veneris ſubjecta tutelæ.* Serv. in II Georg. (*Solido Paphiæ de robore myrtus*) *Paphiæ, Venereæ, à Papho inſula, in qua Venus colitur. Huic autem myrtus conſecrata eſt, vel quòd hæc arbor gaudet litoribùs, & Venus de mari dicitur procreata: vel quòd, ut Medicorum indicant libri, hæc arbor apta eſt mulierum neceſſitatibus plurimis.* Folia, inquit Lemnius, profert oleæ aut liguſtrô anguſtiora, ſaturati viroris, baccas nigras junipero affines, ſapore vinoſo, ex quibus, ut etiam ex molliſſimis ejus foliis oleum exprimitur: quo Heſter delibuta regi Aſſuero in matrimonium aſſumpta eſt. Hujus arbuſti ramis Hebræos adornaſſe ædes ſuas ac veſtibula in Encæniis, hoc eſt, ſolemnitate feſtorum, quæ celebrari ſolent, ob templum poſt Perſarum exilium inſtauratum: in *Scenopegiæ,* hoc eſt, tabernaculorum feſto à fingendis tabernaculis nomen ſortito, ſcriptura paſſim teſtatur. *Gabbema.*

8. *totus veniſti*] Apul. *Arctiſſimè namque complexatum me prorſùs, ſed totum recepit.* Fr. Pithœus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

amplexum ejus immiſſus [1] non precantis uſque ad ſatietatem oſculis fruor. *

Ipſa corporis pulcritudine me ad ſe vocante trahebat ad Venerem. jam pluribus [2] oſculis conliſa labra crepitabant. jam implicitæ manus omne genus amoris invenerant. [3] jam adligata mutuo ambitu corpora, [4] animarum quoque mixturam fecerant.

Manifeſtis matrona contumeliis verberata, tandem ad ultionem decurrit, vocatque [5] cubicularios, & me jubet [6] catorogare. Nec contenta mulier tam gravi injuria

catamidiare.

1. *non precantis*] Sic etiam c. Tragur. Tornæſius: fortè *comprecantis* pro *non p.* quæ etiam eſt ſententia Erhardi. MS. quidam ad oram edit. Schonwetter. *non precantis*, i. non dira mihi imprecantis ob heſternam impotentiam. Lipſius: Leg. *non pernegantis.* Gruterus: *non repugnantis.* ap. Erhard. *non precantis* i. non jam pellectus & precibûs q. invitatus ut heri, ſed ſuopte motu.

2. *oſculis conliſa labra crepitabant*] *Popyſmata* oſculorum intelligit Iuven. Sat. VI, 582. Vbi Scholiaſt. *Popyſma, oris preſſi ſonus, ut labiorum in ſe colliſorum ſtrepitus.* Eleganter Paul. Silentiarius in baſia tria puellarum, apud Nobiliſſ. D. Heinſium,

> Μακρὰ φιλεῖ Γαλάτεια καὶ ἔμψοφα, μαλθακὰ Δημώ,
> Δωρὶς δακνάζει· τίς πλέον ἐξερέτε. &c. Vertit Vir Nob.
> *Cum ſonitu Galatea dat oſcula longáque, Demo*
> *Mollia, cum morſu Doris. age eligite.* S. A. Gabbema.

3. *jam adligata mutuo ambitu corpora*] *Mutuum ambitum*, honeſtè vocat inſinuantium, ſe amantium tenaciſſimum complexum; unde Horat. *ambitioſam* puellam dicit habilem agilemque in circumplectendo peniti ſſimè pullo ſuo, Odar. lib. I.

> --- --- *Nec Damalis novo*
> *Divelletur adulterô,*
> *Laſcivis ederîs ambitioſior.*

Ad eamdem formam Plauto *axitioſa mulier*, quæ ſatagit curioſe omnia, ab agendo dicitur. *Ian. Guilielmius.*

4. *animarum quoque mixturam fecerant*] Euſtathius: *Et totam mordebam oſculô, & totam exſugebam labrîs, & totam, ceu hedera adſtringit cupreſſum, amplexabar puellam, copulabar ipſi, & naturam ſeu animam quærebam communicare.* Phavorinus: τί γὰρ ἄλλο ποιοῦσι οἱ τῷ στόματι ψαύοντες, συνάπτουσι τὰς ψυχάς; *quid enim aliud faciunt ora jungentes, quàm quòd animas conjungant?*

5. *cubicularios*] Qui ſint *cubicularii*, docet l. 103 D. de V. S. Græcè κοιτονίτης; recentioribus *camerarii.* Bebelius de Abus. ling. Lat. *Ge. Erhardus.*

6. *catorogare*] Turneb. *catomô ligare.* forſan κάτω (*deorſum*) *rogare.* Tornæſius. *me jubet catorogare.* Id eſt fortaſſis, *me jubet catomîs cædi.* Scriptor paſſionis S. Viti: *Tunc iratus Valerianus juſſit infantem catomîs cædi.* Et in paſſione S. Afræ: *Catomîs te cædi jubeam.* Subſequitur enim, *verberibûs ſputîſque ejectus ſum.* Fr. Pithœus. *catomîs.* intelligunt de ſpatio inter ſcapulas. Wouweren: al. *catamolidiare.* Leg. *catamidiare*, h. e. ludi. Spart. in Hadriano. poſſemus vel alio modo ſanare hanc vomicam, ſed ſilere optimum. nam hujuſmodi deſperatiſſimis locis medelam conjecturîs quærere;

ria mea, convocat omnes [1] quaſillarias, familiæque ſordidiſſimam partem, ac [2] me conſpui jubet. Oppono ego manus

rere, Andabatarum more digladiari arbitror. Salmaſius: Vulgò legitur, *catorogare*. libri quidam ibi habent, *catamolidare*. omnino ſcribendum, *catomidiare*, vel *catomadiari*, quod idem eſt. hoc, κατωμαδίζεσθαι. quam correctionem indubitatè veram eſſe arguunt, quæ, ſequuntur: *Oppono ego manus oculis meis, nullisque precibus effuſis, quia ſciebam quid meruiſſem, verberibus, ſputiſque extra januam ejectus ſum*, en verbera & ſputa. nam catomidiatus, hoc eſt, verberatus eſt à cubiculariis, & conſputatus à quaſillariis. Catomidiari non ſimpliciter eſt verberari, ſed ſcapulîs verberari, vel catomis. Dicitur à κατωμάδια voce Græca, quæ κατ᾽ ὤμων ſignificat verbum Latinum *Catomidiare*, hoc eſt ſcapulas verberare, pro catomadiare nam *a* in *i* mutant Latini in pleriſque vocibus, quas ex Græco deflexerunt. τὸ κάτωμον, vel κάτωμα, pars eſt ſub collo inter ſcapulas, quod Latini *interſcapulum*, vel *interſcaplium*, & *conſcaplium* adpellant. hoc eſt, συνωμίαν. hîc autem aliquis catomô aut catomis cædi dicitur, cui catomum aut catoma cæduntur, quemadmodum *capite cædi* ille dicitur, cui caput cæditur. Bourdelotius: *me jubet catorogare*. Saccatô rigare. Aliud meum flagitium, emendatro in textum recepta, quæ tamen tutorem habet Lucretium multis in locis. *ſaccatô* i. urinâ. Recenſitis interpretum ſententiis, ex veteris ſcripturæ veſtigiis & rei circumſtantiis putarim legendum *catamithiare* vel--*ri*, aut *catamitare*, ſeu *dare*, ſimilîve modo (à κατάμιθος), i. catamitum fieri, ut mollem & cinædum tractari, ſtuprô adfici; vel ſimpliciter *conſtuprare:* quod quidem pœnæ genus quàm maximè in eum congruere videbatur, qui *de thoro Circes ſine voluptate ſurrexerat*:

(Femina cùm non ſis, vir tamen eſſe nequis)

ut infrà clarè exprimit Proſelenos anus, quæ & ante illa verba ei exprobrat, *quòd ne quidem à puero* (cubiculario) in ædibus Circes *ſe vindicarit, ſed mollis, debilis, laſſus*, &c. *operam & ſudorem perdiderit*. quæ ad hanc lectionem non incommodè traherentur. Diceretur verò *catamito à catamitus*, quemadmodum *veneror à Venus, dominor à domus*, & talia. rei ingratæ ingratum vocabulum quæſitum. Neque obſtant *verbera* ſecuta; ſic enim Polyænos: *Nec contenta tam gravi meæ injuria*, &c. *verberibus* tandem, *ſputiſque extra januam ejectus ſum*. Tortuoſa vox, ſed planè res reſpondet negotio præſenti. nec minùs horridum *catomidio* & unde hoc deducitur κατωμαδίζω: nominandi auctores erant, qui, quales hîs uſi?

1. *quaſillarias*] Hoc eſt, genus ancillularum omnium ſpurciſſimum ſimul ac deſpicatiſſimum: quas *robuſtum* ad *codicem* detruſas, inibique herilibus penſis in perpetuum damnatas interpretabamur ex Plauto, Tibullo, Propertio, Ovidio, Iuvenali denique. Vnde & *Codicariarum* cognomentô inſignitæ olim. *Douſa P.* *Quaſillariæ* à quaſillo, ſeu calatho dictæ ſunt. Romæ olim, MUSA. QUASILL. VIX. ANN. XXX. CRATINUS. LANIPEND. DE. SUO. *Pignorius.* *Quaſillariæ*, ancillæ quaſillis affixæ. Tibullus: *preſſumque quaſillô ſcortum*. qualem ancillam intellexit & Iuvenal.

Horrida quale facit reſidens in codice pellex.

Scalig. ad Tibull. *Ge. Erhardus.*

2. *me conſpui jubet*] Clemens lib. x Recogn. *Omnes exſpuentes in faciem ejus, expulerunt eum de civitate, dicentes, tu eris reus mortis tuæ.* Senec. lib. III de

manus oculis meis, nulliſque precibus effuſis, quia ſciebam, quid meruiſſem, verberibus, ſputiſque extra januam ejectus ſum. [1] Ejicitur & Proſelenos, Chryſis vapulat, totaque familia triſtis inter ſe muſſat, quæritque, quis dominæ hilaritatem confuderit. * *

Itaque penſatis [2] vibicibus animoſior verberum notas arte contexi, ne aut Eumolpus contumelia mea hilarior fieret, aut triſtior Giton. Quod ſolum igitur ſalvo pudore poteram confingere, languorem ſimulare cœpi, condituſque lectulo, totum ignem furoris [3] in eam converti, quæ mihi omnium malorum cauſſa fuerat.

[4] *Ter corripui* [5] *terribilem manu bipennem,*

Ter

III de Ira, c. XXXIIX. Ex hoc more in ſacra hiſtoria Romani milites Servatorem, cùm omni genere ludibrii adficerent, conſpuerunt. D. Marc. cap. XIV, & XV. *Gabbema.* Senec. *Cùm modò per populi levatus manus, & obrutus ſputis per forum traheretur.* Muſon. πληγῆναι, ἐμπλυσθῆναι ὡς τὸ χαλεπώτατον πληγή (*verberari, conſpui, ſæviſſimi ictus*). Fr. Pithœus.

1. *Ejicitur & Proſelenos, Chryſis vapulat,* &c.] Ridiculè. Sed tamen ex ejus ſeculi conſuetudine ſtolatis pariter ac togatis mulieribus recepta: quæ libidine indomita ad furorem uſque prurientes, nihil pejùs metuebant ſibi, quàm ne vir ſuus, vel adulter utique haud paullò virilior vidua pudicâque contentus nocte fundum familiarem colere negligens exiſteret. Ideóque quoties eveniſſet fortè, ut admiſſarius ſuus virum ſe eſſe quodammodo quaſi oblitus videretur, reliquum erat, ut in ſervorum, ancillarumque inſontium gregem herilis expeteret culpa: hoc eſt, ut *Caudicariæ* omnes cum librariis, ac ornatricibus, cæteráque familiæ pars multò ſordidiſſima, piaculares ob alienam fierent ignaviam. Eleganter Iuven. Sat. II, ibi; *Eſt operæpretium* &c. *Douſa P.*

2. *vibicibus*] Tornæſ. *vicibus.* Erhardus: Leg. *vibicibus*, vel *viribus.* Putſchius. illud magìs eſt.

3. *in eam*] *partem.* Et mox, *illa.* alibi, *illud.* Quæ præciſa provocabula videntur per *antonomaſiam*, & *excellenter* de illa parte corporis dici, ſine qua id dici, quod ſumus, non poſſumus, atque adeò ſine qua genus humanum periret. ita enim deſcribit Huguitio; *Penis à penetro, quod eſt officium ejus circa juncturam humani generis.* Ge. Erhardus.

4. *Ter corripui*] Hippocrat. de Scythis in lib. De aëre, aquis, loc. *Fr. Pithœus. Ter corripui.* luſus Sotadicus. Scalig. in Catal. *Erhard.*

5. *terribilem bipennem*] Martial.

Drauci nata ſui vocat bipennem.

Fr. Pithœus. *terrib.* Columella lib. X.

Arboris antiquæ numen venerare Ithyphalli

Terribilis membri. --- Wouweren. *terr. b.* id eſt, mentulam. Schopp. in Priap. Carmin. 12. ſed qui obſcœna omnia cogitat, ipſe obſcœnus eſt. *Bipennem* appellat ferrum illud biceps, quo volebat partem illam abſcindere, à forma ſic dictam, quæ erat hujuſmodi, [*hanc figuram hîc apponere ſupervacuum viſum, quia vulgaris & facilè imaginabilis*] à qua & anceps ſecuris

Ter [1] languidior coliculi tepente thyrſo,
Ferrum timui, quod trepido male dabat uſum.
Nec jam poteram, quod modo conficere libebat.
Namque illa metu frigidior rigente bruma,
Confugerat in viſcera [2] mille operta rugis.
[3] Ita non potui ſupplicio caput aperire:
[4] Sed furciferæ mortifero timore luſus,
Ad verba, magis quæ poterant nocere, fugi.

[5] Erectus igitur in cubitum, hac fere oratione contuma-

curis dicitur: Gazæ δίστομος ἀξίνη, Heſychio πέλεκυς δίστομος, & ἀμφίστομος. Formam expreſſit Simmias Rhodius, quem vide. *Ge. Erhardus.*

1. *languidior coliculi tepente thyrſo*] Thyrſus enim coliculi ubi intepuit, fit languidior. Diſſimile autem non illud Catullianum:

Languidior tenerâ cui pendens ſicula beta.

Ch. Richard. Hinc *thyrſum* pro mentula. Schopp. Comment. in Anechom. Apul. Contingit Schoppio, quod hominibus nequam, qui ſemel tales, ſemper præſumuntur nequam, ut eſt in Regula Bonifacii Papæ in Decretalibus relatæ. *Erhardus.* Eſt aliud nequitiæ genus longè periculoſius quàm cujus Schoppius accuſatur. Quamquam nullus nego, ubi non de ipſis vocibus agitur, nuditatem noſtram modeſta circumlocutione veſtiendam. Cæterùm in iſtis 2 verſiculis *Ter languidior--uſum* latet proſopopœia membri languentis. Et in prioris verſus *bipennem* abſqne dubio amphibolia eſt. patet ex forma ancipitis ſecuris, qua ad hanc rem uſurus erat. Virgil. 4 Georg.

Vre ſata: & validam in vites molire bipennem.

2. *mille operta rugis*] Sic eſt quum languorem paritur. Contrà, illa quæ exprimitur devirginato in carmine.

Verſibus obſcœnis offendi deſine: non eſt
Mentula ſubducti noſtra ſupercilii.

Tenta quidpe perpetuò illa olim efficta eſt. Ideóque abſque rugis, quæ in ſupercilio cogi atque ſubduci ſolent. *I. A. Gonſalius.*

3. *Ita non potui ſupplicio caput aperire*] Capite intecto incedebant Romani; ut ſuprà jam declaratum. *Caput aperire*, denudare omnino erat. unde Petron. jocum nequam petivit. Nam parti illi, de qua in præſentia queritur, & *caput* tributum. Illi autem aperiendo requiri videbatur tumor ſat rigidus, *confugerat*, namque *in viſcera mille Operta rugis.* Voluit igitur Polyænos jlocalariter nunc illam bipenne decollare. Græci dicunt, κεφαλοτομεῖν (*caput amputare*), ſive ut Phrynicus, καρατομεῖν (idem: *decollare*). Ei igitur ſupplicio neceſſariò caput denudari aut aperiri debebat; quod quum fieri nequiſſet, ſupplicii quoque executio pariter non potuit. res tota prorſus ridicularia. *Idem.*

4. *Sed furciferæ mortifero timore*] *Furcifera*, acutè. quidpe quæ egeat furcâ, qua ſublevetur. nam

-- languidior illa coliculi tepente thyrſo,

Et,

Quam lentæ ſalices, laſſove papavera collo.

Illud autem *mortifero timore* mirificè explicat ſup. *Mille jam mortibus frigida.* *Namq; illa metu frigidior rigente brumâ.* Et præ timore *frigidior hieme Gallica factus* ſuprà Encolpius. *Id.*

5. *Erectus igitur in cubitum*] Fulgent,

tumacem vexavi: Quid dicis, inquam, omnium hominum, deorumque pudor? nam nec nominare quidem te inter res ſerias, fas eſt. Hoc de te merui, ut me in cœlo poſitum [1] ad inferos traheres? ut traduceres annos primo florentes vigore, ſenectæque ultimæ mihi laſſitudinem imponeres? [2] ROGO TE, MIHI APODIXIN defunctoriam REDDE. Hæc ut iratus effudi,

[3] *Illa ſolo fixos oculos averſa tenebat:*
Nec magis incepto vultum ſermone movetur,
Quam lentæ ſalices, laſſove papavera collo.

Nec minus ego tam fœda objurgatione finita, pœnitentiam agere ſermonis mei cœpi, ſecretoque rubore perfundi, quod oblitus verecundiæ meæ, [4] cum ea parte corporis

gent. *Adſtiti propter ego erectus in cubitum veneratus verboſam viraginem.* Fr. Pithœus.

1. *ad inferos traheres*] Sic de *Lucifero*, hoc eſt, Aſſyriorum Rege, Iſaias Propheta, cap. 14, v. 12. *Qui ad cœlos uſque elatus eras, ad inferos deturbaberis.* Et Matth. 11, 23 de *Capernaum.* Dinamius item epiſt. ad Diſcipulum: *Deus nos invitat ad cœlum, quos Diabolus in infernum mergit.* Ge. Erhardus.

2. ROGO TE, MIHI APODIXIN *defunctoriam* REDDE] Vetus debitoris formula petentis à creditore ſoluti jam debiti profeſſionem, quam priſci Ictí *apocham* vocarunt. *Adodixis defunctoria* libellus eſt, quo oſtenditur ſcilicet, quempiam jam defunctum eſſe, vitæque debitô liberatum. Ilocaliter etiam iſthæc Petronio nunc tranſlata. *Gonſalius.* Αποδεῖξαι eſt I.C. proteſtari: & ἀπολιτικὴ ἀπόδειξις, eſt ἀποχὴ ſeu cautio receptæ pecuniæ *Apodixis defunctoria*, libellus quo oſtendit quiſpiam ſe defunctum eſſe; quod eſt; profiteri defunctoriam. *Wouweren. apodixin def.* Remiſſionem ſenilis ætatis. *Apodixis* eſt *apocha, ſecuritas, oſtenſio, experimentum, poteſtas,* &c. Cujacius, Broſſæus, Huguitio. In vita B. Agnetis: *Ad filium meum voluiſti apodixin tuæ artis magicæ demonſtrare.* Auctor Mamotracti. *Erhardus. Apodixis def.* Libellus, quo oſtendit quiſpiam ſe defunctum eſſe. hîc remiſſio ſenilis ætatis. *Gloſſ. Petron.*

3. *Illa ſolo fix.*] Suprà, *illa metu frig.* Arnob. *Priapum circumferentem res illas præliorum expeditione paratas.* Catull.

--- unde foret nervoſius illud.

Wouweren. *Illa ſ. f.* ex illo lib. 1 Æneid. *Diva ſolo fixos.* & illo lib. 6. *Illa ſolo fixos,* &c. *Nec magis,* &c.

Quam ſi dura ſilex aut ſtet Marpeſia cautes.

Vltimus partim ex Eclog. 5 Virg. *Lenta ſalix quantum,* &c. partim Æneid. 9. *Laſsôve papavera collo.* Iungermannus. *Erhardus.*

4. *cum ea parte corporis*] Cœl. Aurel. Acutar. paſſ. l. 3. *Pati eas partes, quarum uſu congreſſus venerius celebratur.* Ovid. 11 de Arte amandi:

Invenient digiti quid agant in partibus illis,
In quibus occultè ſpicula tingit amor.

Arnob. lib. v. *Partem illam corporis, per quam ſexus fœmineus ſobolem ſolet prodere.* Io. à Wouweren.

I. *quam*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

corporis verba contulerim, [1] quam ne ad cognitionem quidem admittere ſeverioris notæ homines ſolent. Mox perfricata diutius fronte, Quid autem ego, inquam, mali feci, ſi dolorem meum naturali convitio exoneravi? aut quid eſt, quod in corpore humano ventri maledicere ſolemus, aut gulæ, capitique etiam quum ſæpius dolet? quid? [2] non & Vlyxes cum corde litigat ſuo? Et quidem Tragici oculos ſuos tamquam audientes caſtigant. Podagrici pedibus ſuis maledicunt, chiragrici manibus, lippi oculis; & qui offenderunt ſæpe digitos, quidquid doloris habent, in pedes deferunt.

[3] Quid me conſtricta ſpectatis fronte Catones,
Damnatiſque novæ [4] ſimplicitatis opus?
[5] Sermonis puri non triſtis gratia ridet,
Quodque facit populus, candida lingua refert:

[1] Nam

1. *quam ne ad cogn. quidem admittere ſ. n. h. ſ.*] Arnob. lib. v. *Propudioſa corporum monſtratur obſcœnitas, objectanturque partes illæ, quas pudor communis abſcondere: quas naturalis verecundiæ lex jubet: quas inter aures caſtas, ſine venia nefas, ac ſine honoribus appellare præfatis.* Wouweren. *cognitionem.* Leg. *ad cogitationem.* Similis locus apud Arnob. *Inſignire his partibus, quas enumerare, quas proſequi, probus audeat nemo, nec ſine ſumma fœditatis horrore mentis imaginatione concipere.* Meurſius Crit. Arnob. lib. 3, c. 3. *Erhard. Ad cognitionem admittere* rectum putamus. al. *cogitationem.* Sed partes illæ pudendæ vocantur, quòd ea pudeat ſeverioris notæ homines *ad cognitionem*, ſive ad oculos admittere, &c. *Io. Bourdelotius.*

2. *non & Vlyxes cum corde litigat ſuo*] Ad lib. xx Hom. Odyſſ. reſpexit haud dubiè, ubi in corde agitat, quonam modo de Ancillis, procis ſe immiſcentibus ſupplicium ſumat. *S. A. Gabbema.*

3. *Quid me conſtricta* &c.] excuſatio laſciviioris materiæ. Scalig. in Catal. *Erhardus. conſtricta fronte.* Id eſt, adducta, ſeu contracta, & quaſi caperata fronte. Vſus eodem loquendi genere & Martial. lib. x:

Et numeras noſtros adſtricta fronte trientes.

Adde huc *adductus*, ex Cornelio Tacito, pro ſevero, tetricoque ac ſuperciliofo, cujuſque frons ſemper adeò matutina, id eſt, ſtriata, ſeu corrugata. *Ian. Douſa.*

4. *ſimplicitatis opus*] *Simplicitas* verborum eſt, cùm rem ſine ullis ambagibus & circumlocutione, ut eſt, ſimpliciter & naturaliter eloquimur. *Ge. Erhardus.*

5. *Sermonis puri*] Non temere apud alium reperias, *purum ſermonem*, pro *Latino.* Latina oratio nuda, & obſcœna, quæ nulla circuitione ſpurcas res prætextatis verbis loquatur. Sic Mart. *per quos in nulla pagina Latinè loqui licet*, hoc eſt, *ſuis nominibus adpellare. Palmerius.* Vid. & Sciopp. in Priap. Carm. 11. *Gabbema.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] *Nam quis concubitus,* [2] *Veneris quis gaudia neſcit?*
Quis vetat in tepido membra calere toro?
[3] *Ipſe pater veri doctus Epicurus in arte*
Iuſſit, & hanc vitam dixit habere [4] *Deos.*

[5] Nihil eſt hominum inepta perſuaſione falſius, nec ficta ſeveritate ineptius. Hac declamatione finita Gitona voco, &, Narra mihi, inquam, frater, ſed tua fide, ea nocte, qua te mihi Aſcyltos ſubduxit, uſque in injuriam vigilavit: an contentus fuit [6] vidua pudicaque nocte?

[1] Te-

1. *Nam quis concubitus, Veneris quis gaudia neſcit*] ita diſtinxit Scaliger, eumque ſecuti Douſa in Præcidan. & Sciopp. d. l. vulgò, *Concubitus Veneris, quis gaudia neſc.* Ge. Erhardus.

2. *Veneris gaudia*] Petron. ſuprà: *Pertrectavi gaudiô diſpoliatum torum.* Iterum; *Vltimum hoc gaudium fatis properantibûs rape.* Auſonius:

-- ubi caſſa libido
Fæmineos cœtus, & non ſua bella laceſſit,
Irrita vexato conſumere gaudia lectô.

Erhardus. Lucret. l. 4.

Denique tum membris collatîs flore fruuntur
Ætatis, jam cùm præſenſit gaudia corpus.

Catull. nupt. Manl. Cato Dir. & alii. *Io. à Wouweren.*

3. *Ipſe pater veri*] Ita & Carus noſter Epicurum vocat. Videntur honoris cauſsâ philoſophi auctores ſuæ doctrinæ ſoliti adpellare patres; ut Academici Platonem, Epicurei Epicurum; Ariſtotelem Peripatetici. Nam & ita Cicer. lib. III de Nat. Deor. Vbi de Zenone. *Giſanius. Pater veri.* Lucret. de eod. *Tu pater & rerum inventor.* F. Pith. Cicer. lib. 4 Acad. *Epicurus, qui voluit ſubvenire erroribus, videtur conturbare veri rationem.* Et lib. 1 de Finib. *inſector ille veritatis.* Anonym. in Notis.

4. *Deos*] Sic & edit. Frellon. cæteræ, codexque Tragur. Tornæſius: alii, *telos.* quomodo & Wouwer. cum Rutg. Hermann. *telos* i. exitus, *Gloſſ. Petron.* finis. Fr. Pithœus: Varro περὶ αἱρέσεων (*de Sectis*). *Porrò indè ab unoquoque compito ternæ viæ oriuntur è quibus ſingulæ extimæ exitum ac telos habent proprium. A primo compito dextram viam munit Epicurus.* Rutg. Hermannides in Notis crit. Bourdelotii: *telos.* Non aliter quoque, inquit, editio Bourdelotiana, & in Commentario: Fruſtra diu pugnatum de veritate hujus lectionis, quam veram cum Scaligero præſtamus. Præcipua Epicuri Philoſophiæ capita, ἀλήθεια, τέλος (*veritas, finis*). Rectè igitur in arte *veri & habere telos*, ut patet ap. Senecam & Athenæum lib. 2. Vnde Ch. Richardus iſtos duos verſus ſic maluit legere:

Ipſe pater veri, doctus Epicurus in arte,
Luſit, & hoc vitam dixit habere telos.

5. *Nihil eſt hominum inepta perſuaſione falſius* &c.] Hoc vult dicere adulescens, ſibi vitio dari non oportere ſi liberiùs loquatur, contemptis aliorum, qui diverſa ſentiant, reprehenſionibûs: nam & illos, qui liberiùs dicta ferre non poſſunt, falſis opinionibûs laborare, & ſibi autem fictam gravitatem minimè convenire, &c. Sciopp. (ſeu Schopp.) Element. Philoſoph. Stoic. moral. c. 132. *Erhardus.*

6. *vidua p. nocte*] Ovid.

Cur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] Tetigit puer oculos ſuos, conceptiſſimiſque juravit verbis, ſibi ab Aſcylto nullam vim factam: * *Vtut res ha-„ beret, ſpem vultu ſimulavi*, [2] ſitoque in limine genu, ſic deprecatus ſum numina verſu:

> [3] *Nympharum, Bacchique comes, quem pulcra* [4] *Dione*
> *Divitibus ſylvis numen dedit, inclita paret*

Cui

> *Cur ego tot viduas exegi frigida noctes.*

Fr. Pithœus. Catull.

> *Nam te non viduas jacere noctes.*

Ge. Erhardus.

1. *Tetigit puer oculos ſuos*] Amatorium, *per oculos*, jusjurandum, creberrimumque rerum eroticarum ſcriptoribus. *Gabbema. Tetigit*, &c. *conceptiſſimiſque v. i. ſibi nullam vim factam.* Nihil hoc mirum; quippe cupienti omnia Gitoni facta; neque quicquam adeò grave, vel præter animi ſui ſententiam paſſus. Sic ſuprà idem de Iove:

> *Et peccaturus in terris, nemini tamen injuriam fecit.*

Feſtivè; atque ex opinione noſtris etiamnum ICtis celebrata, qui, *Volenti nullam fieri injuriam*, ſerio nobis ac vero vultu aſſeverant. *Douſa P. Iuravit ſibi ab A. n. vim f.* Suſpicor hîc inſerendos verſus qui leguntur in Fragmentis: *Naufragus ejecta* &c. ſed nihil adfirmo. *Douſa F.*

2. *ſitoque*] *poſitoque* ſic omnes, etiam c. Tragur. *poſitoque in limine genu.* ſc. templi vel ſacelli Priapi. *Erhardus.*

3. *Nympharum, Bacchique comes, quem pulcra Dione*, &c.] *Priapus* Veneris & Dionyſii filius eſt. Scribunt Venerem Baccho ex Indica expeditione domum revertente, Lampſaci Helleſponti urbe gravidam decubuiſſe, & parere inibi, quodcunque eſſet decreviſſe. Ad quam cùm Iuno officii, ut præ ſe ferebat, cauſsâ, acceſſiſſet, uterum ejus venefica adtigiſſe dicitur manu, eóque factum, ut Venus puerum, cùm cætera informem, tum vel maximè ob virilis illius ſupellectilis commendatam bonitatem terribilem, enixa fuerit. Patriæ meminere Carm. lib. LV: LXXXVI. *Helleſpontiacus* dicitur Virgil. lib. IV Georg. Petr. infr. *Lampſaci* cùm adulevisſet. Lampſacenis mulieribus, ſcitus nimirum admiſſarius, ob non uſitatam illam faſcini ſui luculentitatem gratiſſimus & intimus, tandem factus fuit. Hac ergo re Lampſaceni cives patriâ multandum mentulatum iſtum Priapum cenſuerunt. non impunè illud. Vxores enim ſuppliciis ſuis hoc à dîs impetrarunt, ut periculoſus maritis ſuis pudendorum morbus invaderet, ad quem levandum xe oraculi Dodonæi ſententia Priapô placato & in patriam poſtliminiô revocato uſus erat. Reducitur ergo deſideratus Lampſacenis mulieribus Priapus, & plauſu ab illis maximo exceptus deorum tamdem numero inſeritur. *Priapum* Ægyptii *Horum* vocabant. *Horus* ille pingebatur *Iuvenis àlatus*, cum *diſco ad pedes* adjacente, & *ſceptro in dextra, mentulam reliquum corpus æquantem ſiniſtrâ tenens.* Idem *Mutinus* Guilielmio videtur. non rectè, ut opinor. *Mutinus* enim aliud à Priapo numen, *publicum habens*, ut teſt. Feſtus, *Romæ ſacellum.* Is *ſedebat in ſacello ſuo mentula arrectâ*, & *in ſinum ejus, priuſquam ad maritum deduceretur, nova nupta locari ſolebat*, ut ejus pudicitiam, prior Deus prælibaſſe videatur. Dicitur quoque *Phallus*, & *Ithyphallus* ac *Triphallus*. Columell. Tibull. Niceph. Calliſt. Eccl. hiſt. lib. XIV, cap. XLIV. *Phallus* veretrum ſeu mentulam notat. Herodotus *Phallophoros* in Bacchi ſacris fuiſſe

 ſcribit,

Cui Lesbos, viridiſque Thaſos, quem Lydus adorat
[1] *Veſtifluus, templumque tuis imponit* [2] *Hypœpis.*
Huc ades, ô Bacchi tutor, Dryadumque voluptas,
Et timidas admitte preces: non ſanguine triſti
Perſuſus venio; non templis impius hoſtis
Admovi dextram, ſed inops, & rebus egenus
Adtritis, facinus non toto corpore feci.

[1] *Quis-*

ſcribit, h. e. qui ſtatuas gerebant cubitum longas, cum veretris longis, reliquum penè corpus æquantibus. Talibus Phallis, ex vitro, ebore, auro, ſerico & panno lineo mulieres uſas, & hodieque uti ad explendam libidinem Gyraldus refert. *Hortis præficiebatur.* Et ideo *hortorum cuſtos* dici ſolebat. Carm. lib.XXIII. Etiam *pomaria, vineas & agros tuebatur.* Carm. LXXII: XIV: LXXXVII Etiam *in nemore fuit*, ſed is *rudis* admodum & *informis* de trunco nondum evulſo factus. Carm. LXXXIV. In talibus locis ſtatui ſolebat, ut ejus *adſpectu fures & aves repellerentur.* Carmin. XXIX: & LXXIII. Effigies ejus alia apud Ægyptios, alia apud Latinos fuit. apud illos *cubitalis erat*, & *juvenilis* ut ſup. de Horo. apud Latinos *commodæ & juſtæ*, ut Plaut. vocat, *ſtaturæ*; eratque *Agricolæ barbato ſimilis.* Carmin. LXIII: & LXXVII. *Ruber* quoque fuit & *nudus* Carm. ad lect. & XXV. & apud Tibull. *Dextrâ falcem ſalignam* Carm. V, *ſiniſtrâ mentulam arrectam tenebat.* Carm. XXIV: XXII: V. & illam quidem *pedalem.* Carm. X: & XXVII. *In capite ejus ramus vel pertica* figebatur. Horat. lib. I Sat. VIII. *Aſinus ligneus* adjungi illi ſolebat, ut ex Carm. LV odoratus ſum. Græci *aſinum Priapo immolabant.* alia etiam animalia ipſi immolabant, ut *porcum*, Carm. LXV. *hircum & capellam*, Carm. XXCVII. *In horto ſacellum* ipſi ſtatuebatur, in eoque *menſa ſeu ara.* Carm. XV. *Honores illi ab agricolis & villicis varii habebantur.* Ejus caput vere *corollâ roſea*, æſtate *ſpicea*, auctumno *pampinea*, hieme *olivâ* donabatur, ut ex Carm. XXCV. & XXCVII videre eſt. Eidem *poma* offerebant: Carm. XV: XX: XLII. *libum* eidem, *lac* & *ordea toſta* offerebant, Carm.XXI. Carm.XXXIV. *puella quædam, quot viros una nocte experta fuerat, tot verpas ſalignas Priapo dedicat:* Carm.XXXVII. pro ſanato faſcino ſuo quidam tabellam votivam in Priapi ſacello ſuſpendit. Ejus denique mentulam coronîs cingere ſolebant, Carm. XL, & L. Hæc breviter ex Scioppii elegantis, mehercle, rei Venereæ interpretis, commentis. *S. A. Gabbema.*

4. *Dione*] una ex Nymphis, Veneris mater.

1. *Veſtifluus*] Sic & Frellon. Lotich. *Septifluus* Tornæſius, alii, codexque Tragur. Erhardus: Leg. *Veſtifluus.* veſtes enim Lydorum erant fluxæ, ut ex Herodoto conſtat. *Septifluus* autem *Nilo* convenit, non *Lydo.* Turneb. Adverſar. lib. 26, c. 6. & tacito auctoris nomine Lindenbrog. Var. Lect. in Catalect.

2. *Hypœpis*] Eſt Lydiæ oppidulum *Hypœpa*, ut lib.XI Met. teſtatur Ovid. Alioqui etiam Dianæ ſacer Hymnus eſt Hypœpus Theodoreto teſte. *Iunius.* Gabbema. Fortè etiam leg. *ſuis imponit Hypœpis.* Iungermann. Nam *Hypœpa* Lydiæ Veneri & Priapo ſacra, ut ſcribunt Stephanus & Strabo. *Erhardus.* De *Hypœpis* Ovid. Tranſformat. lib. 5.

Orta domo parva, parvis habitabat
Hypœpis. Io. Bourdelotius.

1. *Quiſ-*

[1] *Quiſquis peccat inops, minor eſt reus. Hac prece, quæſo,*
Exonera mentem, culpæque ignoſce minori.
Et [2] quandoque mihi fortunæ adriſerit hora,
Non ſine [3] honore tuum patiar decus: ibit ad aras,
[4] *Sancte, tuas hircus, pecoris pater ibit ad aras*
Corniger, & querulæ fetus ſuis, hoſtia lactens;
Spumabit pateris hornus liquor: & ter ovantem
Circa delubrum greſſum feret ebria pubes.

Dum hæc ago, ſollertique cura [5] depoſito meo caveo, intravit delubrum anus laceratis crinibus, [6] atraque veſte deformis; extraque veſtibulum me injecta manu duxit, *cuncta trementem.* * † Quæ [7] ſtriges comederunt nervos tuos? aut quod [8] purgamentum nocte calcaſti [9] in trivio,

† *Proſelenos.*

1. *Quiſquis peccat inops, minor eſt reus*] ita Virg. in Culic.
Dignus amor veniâ, gratum ſi Tartara noſſent
Peccatum minus eſſe. --- id eſt, quiſquis in gratiam alicujus peccat, minor eſt res. Scalig. Comment. in Culic. *Erhardus.* minor eſt res. *Si* Tartara noſſent.

2. *quandoque*] quandocunque, ut aliàs ſæpe. *Io. Sambucus.*

3. *honore*] Honor pro ſacrificio & libatione. Etiam pro quovis munere: Cicer. ad Tir. *Honor medico habendus.* Ex Erhard.

4. *Sancte -- aras*] Hunc verſum apud Tornæſ. non legas, nec codice in Tragur.

5. *depoſito meo caveo*] *Deponi* dicebantur olim ægri jam prorſus deſperati: Aut etiam recens mortui, quando de ſublimiori lectulo humi conlocabantur. Hinc patet *Depoſitum* aptè vocari membrum illud, de cujus valetudine jam propè deſperaverat, quod ingenti laboraret paralyſi. ſive eò quòd jam illud membrum haberet demortuum, *depoſitum* haut inconcinnè nuncuparet. *I. A. Gonſal.*

6. *atraque veſte deformis*] De veſte lugubri, vide Savaronem ad Sidonium: Lipſium lib. 11 Ann. Tacit. Rævard. lib. conject. 1, c. xx. *Ge. Erhardus.*

7. *ſtriges*] Plin. lib. xi, c. xxix: Ovid. Faſt. vi. *S. A. Gabbema.*

8. *purgamentum*] Purgamenta quæ quidem καθάρματα adpellant, quibûs februabatur aut expiabatur aliqua noxa, mittebantur in profluentem, plerumque interdum & in mare: interdum in trivium: jaciebanturque ab averſis trans caput, ut in Pharmaceutria ſcriptum eſt: nec reſpiciebant, ne eorum aſpectu malum traherent. ea autem ſecum ſceleris & culpæ admiſſæ omne nefas omnemque noxam auferre credebant, & contagione quadam aliis tradere, ſi quis tangeret. itaque erant purgamenta ea omnibus inviſa, ut ea vel pede calcaſſe nefarium haberetur, & inauſpicatum, & mali alicujus præſagium. Hanc tamen ſuperſtitionem Cynici irridebant, qui ut apud Lucanum ſcriptum eſt ſæpenumero ovis purgamentô veſcebantur. *Adrian. Turnebus.*

9. *in trivio*] *Trivia*, τρίοδοι, loci in urbe dicuntur, in quo veteres conjiciebant omnia inquinamenta: ipſáque

trivio, aut [1] cadaver? Nec à puero quidem te vindicaſt ſed mollis, debilis, [2] laſſus, tamquam caballus in clivo & operam, & ſudorem perdidiſti; nec contentus ipſ peccare, mihi deos iratos excitaſti, *ac pœnas mihi nullas da bis?* † Ac me iterum in cellam Sacerdotis nihil recuſan tem perduxit, impulitque ſuper lectum, & harundinen ab oſtio rapuit: iterumque nihil reſpondentem mulca vit. ac niſi primo ictu harundo quaſſata verberanti impetum minuiſſet, forſitan etiam brachia mea, caputque [3] fregiſſet. Ingemui ego, utique propter [4] maſcarpionem, lacrumiſque ubertim manantibus, obſcuratum

† *Polyanos.*

que adeò domorum & urbium purgamenta. *Ge. Erhardus.*

1. *cadaver*] Omen ab Hebræis ad Græcos tranſlatum. Num. c. XLX, IX. *Qui tetigit cadaver hominis, & propter hoc ſeptem diebûs fuerit immundus: aſpergetur ex hac aqua die tertio & ſeptimo, & ſic mundabitur.* Gabbema. Ominoſum mortuum tangere, imò domum funeſtam ingredi, adeò ut mirum quàm formidârint buſta aut ſepulchra. Theophr. Char. *περὶ δεισιδαιμ. καὶ οὔτε ἐπιβῆναι μνήματι, οὔτε ἐπὶ νεκρὸν ἐλθεῖν (neque monumentum, neque mortuum accedere).* Gellius lib. X, c. XV. *Locum in quo buſtum eſt nunquam ingreditur: mortuum numquam attingit.* Apul. Apolog. *Omnia noctium occurſacula, omnia buſtorum formidamina, omnia ſepulcrorum terriculamenta.* Ammian. lib. 31. *Io. à Wouweren.*

2. *laſſus, tamquam caballus in clivo*] Eſt hoc *παροιμιῶδες.* quod proverbium aliter extulit Ovid. in 1 Remed.

Principiô clivi noſter anhelat equus.

Caſaubon. Comment. in Perſi. in prolog. *Erhardus.*

3. *fregiſſet. Ing.*] Gabbem. *fregiſſet. Nec ing.* Sed & p. 485 *fretus* pro *fætus.* & p. 491 *fames edocuit* confuſo charactere.

4. *maſcarpionem*] Sambucus, v. c. Tornæſius, al. *maſturbatorem.* Vide tamen, addit Sambucus, num retineri poſſit vulgata lectio, *maſcarpionem.* quæ & c. eſt Tragur. Erhardus: *maſcarpionem.* al. *maſturbatorem.* Leg. *maſturbionem* vel *maſtuprationem.* Philoxenus Gloſſ. *Maſturbat, manuturbat. δέφει, καὶ δέφεται, ἐστὶ δὲ ῥῆμα κοινόν (penem pelle nudat, eſt enim verbum obſcœnum).* Aliud Gloſſar. *Maſtuprari, δέφεσθαι.* ut id dicat de calamitate Sicula. Iungermannus. Iac. Gaudenſis l. 3 Ær. aur. Poëtar. *Maſturbari, id eſt, virilia turpiter turbare.* Alexander poëta apud Bedam in Proverb. Poëtarum;

Monſtripare monſtro nihil eſt corruptius iſto.

Leg. *Manſtupro monſtro.* Voſſius: *Maſturbare*, vulgò dicunt; ac volunt eſſe à *manu*, & *turbo:* quomodo in Gloſſis Philoxeni legere eſt, *Maſturbat, manu turbat,* δέφει καὶ δέφεται· ἐστὶ δὲ ῥῆμα κοινόν. Quo ſignificat eſſe *verbum dictu fœdum.* Sane *maſturbare* Græci dicunt χειρουργεῖν, q. d. *manibûs operari*, quomodo & tranſtulit in Diogenis apophtegmate. Reprehendit Eraſmum Robortelius, quòd non verterit, *virilia ad ſeminis effuſionem tractare.* Sed idem quod Robortelius ſenſit; verùm, Græcorum exemplô, verecundiùs expreſſit. Videndum autem annon *manſtuprare* potiùs dici debeat. Sanè in vet. Onomaſtico *maſtuprari* exponitur δέφεσθαι. leviculo errore: ſolùm enim lineolam, primæ vocali

tum dextra caput ſuper pulvinum inclinavi. Nec minus illa fletu confuſa altera parte lecti ſedit, [1] ætatiſque longæ moram tremulis vocibus cœpit accuſare, donec intervenit ſacerdos, &c. [2] † Quid vos, inquit, in cellam meam tamquam ante recens buſtum veniſtis? [3] utique die feriarum, quo etiam lugentes rident? ‡ O, inquit, ô Enothea, hunc adoleſcentem quem vides, [4] malo aſtro natus

† *Enothea.* ‡ *Proſelenos.*

vocali impoſitam neglexere. *Manſtuprare* autem dicetur, q. *manu*, vel *manum ſtuprare*, Hoc niſi verum putarem, dicendum dicerem *maſtrupare*, atque eſſe à μαστροπεύω, *proſtituo ad impudicitiam.* Vti hoc eſt à μαστρωπὸς, quo ſignificatur *leno* vel *lena.* Itaque *maſtrupare* proprie eſſet, *ſui ipſius lenonem eſſe, ac ſecum libidinosè agere.* Sed nimis multa ea de re, quam ſcelus eſſe ingens, etiam impuriſſimus Martialis agnoſcit. Hæc Voſſius. Quid ſi *maſtuprare* à *mas* ſimul & *manu* ac *ſtupro?* Martialis l. XI Ep. XXIII in pædiconem maſturbantem: --- *inguina ſaltem*

Parce fututrici ſollicitare manu.

Levibus in pueris plus hæc quàm mentula peccat:

Et faciunt digiti, præcipitantque virum.

Indè tragus, &c.

1. *ætatiſque longæ moram*] Seneca Troade:

Abrumpere enſe lucis inviſæ moras.

Val. Flaccus lib. 6.

Sæva quidem lucis miſeris mora. ---

Idem Seneca eâdem Troad.

Vbi hanc anilis exſpuam leti moram.

Zinzerling. Miſcellor. Crit. l. 3, c. 14. *Ge. Erhardus.*

2. *Quid vos, inquit, in cellam meam tamquam ante recens buſtum veniſtis*] *Culinam* his verbîs circumſcribere videtur, unde & *inquilini* etymon deductum. Ita enim *loca quædam ſub Vrbe inopum funeribus deſtinata, ubi ferales, ſive ſepulcrales epulas comburi mos erat, antiquitus indigitata*, ex Feſto, & Aggeno Vrbico docuit nos omnium doctiſſimus Ioſ. Scaliger. Quaſi innuat Enothea, Encolpion, & Proſelenon ex hac eſuritorum nota eſſe, *quos cibum è flamma petere poſſe*, urbanè ſanè cavillatur Terentius: hoc eſt (ut Catulli quoque interpretamentô in rem Petronii utamur) *in ſepulcretis*, tuburcinandi causâ, quamvis *ſemiraſô uſtore* prohibente, *ipſo carpere è rogo cœnam.* I. Douſa.

3. *utique die feriarum quo etiam lugentes rident*] Quæ verba codici debentur Pithœi. ap. Tornæſ. & in Tragur. non leguntur. F. Pithœus: *die feriarum quo* &c. Non abſimiliter Tacitus: *Vbi inter ſacra & vota, quo tempore etiam profanis abſtinere verbis mos eſt, vincla & laqueos inducat.* Wouweren: *die fer.* Plut. περὶ εὐθυμίας. παίζων καὶ γελῶν, ὥσπερ ἐν ἑορτῇ τὸν βίον διετέλεσε (*de Tranquillitate. Ludens & ridens velut diem feſtum vitam tranſegit*). Erhardus: Val. Maximus lib. 1, c. 1. exemplô ult. *Quantò noſtræ civitatis Senatus venerabilior in Deos? qui poſt Cannenſem cladem decrevit, ne matronæ ultra trigeſimum diem luctus ſuos extenderent, uti ab his ſacra Cereris peragi poſſent*, &c. Nec apud Romanos tantùm ſive Ethnicos, ſed etiam Iudæos. In Protevangelio Iacobi; ἤγγικεν ἡμέρα κυρίου, καὶ οὐκ ἔξεστί σοι πενθεῖν (*appropinquavit dies Dominicus, & non licet tibi triſtari*). V. Hiſtoriam Iudith.

4. *malo aſtro natus*] Iſidorus l. 10, c. 1. *Aſtroſus ab aſtro dictus, quaſi malo ſidere natus.* Wouweren. *m. a. n.* Id eſt, ut Plautus ait, *Diis iratis* (ſive *inimicis*)

natus eſt:nam neque puero,neque puellæ [1] bona ſua vendere poteſt. Nunquam tu hominem tam infelicem vidiſti. [2] lorum in aqua, non inguina habet. Ad ſummam, qualem putas eſſe, qui de Circes toro [3] ſine voluptate ſurrexit? † His auditis Enothea, inter utrumque conſedit,motoque diutius capite;‡ Iſtum,inquit,morbum ſola ſum, quæ emendare ſcio. Et ne putetis perplexe agere, rogo ut adoleſcentulus mecum nocte dormiat, [4] niſi illud tam rigidum reddidero quam cornu.

[5] Quicquid in orbe vides, paret mihi; Florida tellus,
Quum volo, ſpiſſatis areſcit languida ſuccis,
Quum volo fundit opes: Scopulique, atque horrida ſaxa
Niliacas jaculantur aquas: Mihi pontus inertes
Submittit fluctus: Zephyrique tacentia ponunt
Ante meos ſua flabra pedes. [6] Mihi flumina parent;

† *Polyanos.* ‡ *Enothea.*

Hirca-

micis) omnibûs. Erhardus. Dicitur etiam quis *ſideratus.* Plaut. *ſideratus eſt moveri non poteſt.* De quo & ſuperius.

1. *bona ſua vendere*] Tibull.

Quid tenera tibi conjuge opus, tua ſi bona neſcis
Servare, an fruſtra clavis ineſt foribus?

Plaut. Caſin. *Vt ego hodie Caſinam deoſculabor, ut mihi bona multa faciam clam meam uxorem.* Fr. Pithœus.

2. *lorum in aqua*] Mart. lib. 1 Ep. 61: l. 7 Ep. 59: l. 10 Ep. 55. *Wouweren.* Martial.

--- *madidoque ſimillima loro*
Inguina. --- Et
Loro cùm ſimilis jacet remiſſus.

F. Pithœus.

3. *ſine voluptate ſurrexit*] Lamprid. Heliogab. *Mulieribûs uteretur & ipſe & amici cum jurejurando, quòd efficerent voluptatem.* Apul. *& libidinem incitantes, & voluptatem integrantes.* Idem.

4. *niſi illud tam rigidum reddidero quam cornu*] Demetrius Apameus in lib. Signorum: *Tenſionem autem fuiſſe veretri nimiam, cum parvo dolore, ut cornu putaretur.* S. A. Gabbema.

5. *Quicquid in orbe, &c.*] Nullus ſcripſit (f. *Nullus non ſcr.*) de Magorum incantationibus, ut legenti veterum monumenta obvium eſt, idcirco heic exempla quà Græcorum quà Latinornm, non congero. *Gabbema. Quidquid* &c. Prorſus his gemina apud Tibull. lib. 1 Eleg. 2. *Quicquid in orbe vides.* ſaga mulier. Scalig. in Catal. Ejuſmodi veneficam, qualem hîc Petronius, effinxere etiam Tibullus, Lucianus, Martialis, Apuleius, Claudianus. Delrio ad Claudian. 1 in Ruffin. Raderus ad Martial. lib. 9 Epigr. 22. multîs. Barth. ad Claudian. num. 162. *Ge. Erhardus.*

6. *Mihi flumina parent*] Apoll. Arg. lib. 3 de Maga:

Καὶ ποταμοὺς ἵστησιν ἄφαρ κελαδεινὰ (al. ἀφαρβελωδεινὰ) ῥέοντας,
Ἄστρα τε καὶ μήνης ἱερῆς ἐπέδησε κελεύθους.

(Et fluvios ſiſtit currentes more ſagittæ,
Quin ipſis via ſideribus lunæque negatur). Io. à Wouweren.

1. Luna

Hircanæque tygres, & juſſi ſtare dracones.
Quid leviora loquor? [1] *Lunæ deſcendit imago*
Carminibus deducta meis: Trepiduſque furentes
Flectere Phœbus equos revoluto cogitur orbe.
Tantum dicta valent. Taurorum flamma quieſcit
Virgineis exſtincta ſacris: Phœbeia Circe
Carminibus magicis [2] *ſocios mutavit Vlyxis:*
Proteus eſſe ſolet, quicquid libet. his ego callens
Artibus [3] *Idæo frutices in gurgite ſiſtam,*
Et rurſus fluvios in ſummo vertice ponam.

† Inhorrui ego tam fabuloſa pollicitatione conterritus, anumque inſpicere diligentius cœpi. ‡ Ergo, exclamat, ô Enothea, imperio para te: † deterſiſque curioſe [4] manibus, inclinavit ſe in lectulum, ac me ſemel iterumque baſiavit. Enothea [5] menſam veterem poſuit in medio

† *Polyænos.* ‡ *Proſelenos.* † *Polyænos.*

1. *Lunæ deſcendit imago Carm. d. m.*] Quod tum credebant fieri, cùm objectis umbris eam videbant deficere. Id cùm fieret, pulſabant æra, quod antidotum habuere contra artes ſagarum. vide Rader. ad Martial. lib. 9, Epigr. 23. & Io. Seguinum in Excurſu in Battologiam Quercetani de Alchymia, c. 8. *Erhardus.* Ovidius:

Et quamvis aliquis Themeſæa removerit æra,
Numquam luna ſuis excutietur equis.

Seneca Hippol.

At nos ſollicitis lumine turbido,
Tractam Theſſalicis carminibus rati,
Tinnitus dedimus, tu fueras labor.

Adi de ſono æris tamquam re validiſſima contra talia Macrob. Saturn. 5, c. 19. *Io. à Wouweren.*

2. *ſocios mutavit Vlyxis*] Virgil.
Carminibus Circe ſocios mutavit Vlyſſis. Fr. Pithœus.

3. *Idæo frutices in gurgite ſiſtam*] Ita & Wouweren, reliqui, inſimul c. Tragur. Sed Tornæſius, *I. latices* (al. *frutices*. ubi Douſa: ſic & c. M.) *in g. ſ.* Id. Douſa in Præcid. *Idæo frut.*— Hoc modo editio (Stephani) Pariſienſis. malim tamen cum Lugdunenſi, *latices*, in *fruticum* locum reponere; tum *Ægæo* potiùs, quàm *Idæo* legere, ex conjectura. Wouweren: *Id. frut. in g. ſiſtam.* Nemeſianus:

- Cantant quod luna timet, quo rumpitur anguis,
Quo currunt ſcopuli, migrant ſata, vellitur arbos.

Claud. lib. 1 in Ruff. Virgil. Æneid. Lucan. lib. 6: Manil. lib. 1.

4. *deterſiſque curioſè manibus*] Dictum juxta veterum religionem, quibus abſque manuum ablutione, rem ſacram auſpicari, piaculum erat. Ideo pro foribus templorum marmorea vaſa præfigere mos erat aquæ continendæ luſtrali, qua priùs videlicet lavarent ſacrificaturi. Eorum jam pridem vaſculorum dederunt imagines Antiquarii. Tute vide Choulium. *I. A. Gonſalius.*

5. *menſam veterem poſuit in medio altari*] Feſtus: *Menſæ in ædibus ſacris ararum vicem obtinebant.* Feſtus iterum: *Anclabris menſa miniſteriis divinis apta.*

dio altari, quam vivis implevit carbonibus, & [1] camel-
lam etiam vetuſtate ruptam pice temperata refecit.
Tum clavum, qui derahentem ſecutus cum camell
lignea fuerat, fumoſo parieti reddidit: mox [2] incinct
quadrato pallio [3] cucumam ingentem foco adpoſuit
ſimulque [4] pannum [5] de carnario detulit furca, in quo
faba

Ab *Ancalare* quod Priſcis erat miniſtrare. Dyon. Halyc. l. 11 Ant. Rom. Ἐγὼ γοῦν ἐθεασάμην ἐν ἱεροῖς οἰκίαις δεῖπνα προκείμενα θεοῖς ἐν τραπέζαις ξυλινοις ἀρχαϊκαῖς. *Ipſe certè ſpectavi in ſacris ædibus cœnas diis adpoſitas in* menſis ligneis *antiqui operis*, &c. primæ quidpe frugalitatis remanſerant ejuſcemodi reliquiæ. *Gabbema.* *menſam veterem.* ἐσχάραν (*foculum*). Tertull. *---feſtas extruet altè*

Ceſpitibûs menſas. --- Luſit Ovid. de Arte amand.

Tange manu menſam, tangunt quo more precantes.

Optimè Feſtus, quem vide. Prudent. contra Symmach.

Omnibus ante pedes poſita eſt ſua cuique vetuſta

Arula. --- Vocatur & *altarium.* Gloſſæ: *Altarium* ἐπιβωμός. Auſon. Ephem.

Foculumque vivi ceſpitis
Vanis relinquo altaribus.

Nam & *foci* ἐσχάραι, ut Gloſſæ exponunt. Ovid lib. 4 Metam.

---focos totidem de ceſpite ponit.

Stat. 4 Theb. *--- ara profunda*

Erigitur Cereri. --- Lutacius: *Tria ſunt in ſacrificiis loca, per quæ piationem facimus. Scrobiculo factô inferis, arîs terreſtribus ſacrificamus, cælitibus exſtructis focîs.* Feſtus: *Altaria ab altitudine dicta ſunt, quòd antiqui diis ſuperis in ædificiis à terra exaltatis ſacra faciebant, diis terreſtribus in terra, diis infernalibus in effoſſa terra.* Sanè hoc veteres ſollicitè ſervaſſe ex Homero apparet. Heliod. lib. 9: Lucian. Necromant. Apul. Mil. lib. 1. *Devotionibus ſepulchralibus in ſcrobem procuratîs.* l. 12 de Pag. ſacrif. C. Theod. *Redimita vitti. arbore, vel erecta effoßis ara ceſpitibûs.* Iuvenalis Satyrâ 12: Horat. Sat. lib. 1 Sat. 8: *Io. à Wouweren.*

1. *camellam*] Vas. mox: *Infra manus meas camellam vini poſuit.* Ovid. lib. v Faſt.

Dum licet, adpoſita veluti cratere camellâ

Lac niveum potes purpureamque ſapam.

Turnebus. *camella lignea.* Sacrificiis lignea vaſa adhibita vel hinc lucet, tum quod Feſtus: *Patella vaſa picata ſacrificiis apta.* Frequens uſus vaſorum Samiorum in ſacris. Plaut. Capt. *at ea non tantùm operis figlini, ſed lignea.* Cic. ad Q. Fr. *Wouweren.*

2. *incincta quadrato pallio*] *Pallium quadratum* promiſcua veſtis fuit, hoc eſt, communis viris ac fœminis. Tertull. cap. 1 de Pall. Videtur & fœminarum *quadratum pallium* vocari olim etiam *palla*, aut hæc ſatìs ſimilis fuiſſe. Iſidor. lib. XIX, cap. XXV. *Palla, eſt* quadratum pallium *muliebris veſtis, deductum uſque ad veſtigia.* Habuit à Serv. lib. XI Æn. Incingi *quadratis palliis*, aut pallîs ſagas quondam ſolitas, quum ſacris ſuis vellent operari, paret & Horat. lib. 1 Sat. VIII. *I. A. Gonſalius.*

3. *cucumam*] Ahenum eſt aquæ calefaciundæ, unde Martialis; *cucumam fecit Itacilius.* Brouwerus ad Fortunatum lib. 6, poëm. 10. Ejus diminutivum *cucumion.* aliud *cucumula.* Ge. Erhardus.

4. *pannum*] Sacculum ex panno. *Erhardus.*

5. *de carnario detulit furca*] *Carnarium*

faba erat ad uſum repoſita, & ſincipitis vetuſtiſſima particula mille plagis delata. Vt ſolvit ergo licio pannum, [1] partem leguminis ſuper menſam effudit, juſſitque me diligenter purgare. Servio ego imperio, granaque ſordidiſſimis putaminibus veſtita curioſa manu ſegrego. At illa inertiam meam accuſans improba tollit, dentibuſque [2] folliculos perite ſpoliat, atque in terram veluti muſcarum imagines deſpuit. [3] Mirabile quidem paupertatis ingenium ſingularumque rerum quaſdam artes *fames edocuit.* *

[4] *Non Indum fulgebat ebur, quod inhæſerat auro,*
Nec jam calcato [5] radiabat marmore terra,
Muneribus deluſa ſuis: ſed crate ſaligna
Impoſitum Cereris vacuæ nemus, & nova terræ
Pocula, quæ facili vilis rota finxerat [6] actu.

[1] *Hinc*

rium tabula erat cum pluribus uncinis, quibûs ſuccidiæ, ac quævis alia ad victum neceſſaria ſuſpendi conſueverant; parietique adfixa erat juxta focum in culina. Auctor Moreti:

Non illi ſuſpenſa focum carnaria. &c.

Varro lib. II R.R. c. IV. *I. A. Gonſalius.*

1. *partem leguminis ſuper menſam effundit*] Nam ad veneficia & ſortes adhibitæ olim *fabæ*. Cauſſam perſpicuam reddit Lucian. in Vit. auct. de Fabis diſſerens. *Primùm quidem planè genitales ſunt, & ſi fabam adhuc viridem exſuas videbis eam omnino virilibus ſimilem naturam habere: elixam autem ſi deponas, certis noctibûs ſanguinem feceris.* Idem.

2. *folliculos*] *Folliculus* fabæ eſt λέπυρον: *ſiliqua*, eſt quæ fabas plures continet, Græcis λοβὸς: *vulvula*, eſt λέπος, cortex. *Ge. Erhardus.*

3. *Mirabile quidem paupertatis ingenium*] Plaut. Stich.

--- *Illa* [paupertas] *omnes artes perdocet.*

Apul. Apol. *Paupertas priſca apud ſecula omnium conditrix, omnium artium reparatrix.* mille talia apud Scriptores. Vide Dominici Nani Mirabellii Polyantheam, alios. Exſtant & libri *De bono paupertatis*, ad quorum mentionem Nicolaus Abbas Panormitanus in Gloſſ. jur. Canon. ita ἐπιφωνεῖ (*in fine exclamat:*) *A tali bono cuſtodi nos Domine.* Erhardus.

4. *Non Indum*, &c.] In tenuis fortunæ homines. Scalig. in Catal. *Indum ebur.* Sidon. Carm. 5.

Fert Indus ebur. --- Quintilianus Architremius in Cleopoli:

Inda ebore, argentô Sardinia. --

Savaro Notîs ad Sidonium. *Erhardus.* Horat. Carm. II.

Non ebur, neque aureum
Mea renidet in domo lacunar, &c.

I. Douſa.

5. *radiabat marmore terra*] Cic. in Paradox. c. 6. *Illi aurata tecta in villis; & ſola marmorea facienti,* &c. *Erhard.*

6. *actu*] Sambucus: vet. cod. *aſtu.* & Tornæſius: al. *aſtu.* quò facit Tragur. *haſta.* Conſimiliter Sambuc. & Tornæſ. de *falcato* ad ſecundi verſus *calcato*. Nam & Tragur. c. habet *falcato.* Erhardus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

1 *Hinc mollis ſtillæ lacus, & de caudice lento,*
Vimineæ lances, maculataque teſta Lyæo:
2 *At paries circa palea ſatiatus inani,*

For-

Erhardus: *actu.* hoc eſt, ut Poëtæ dicunt, ἀγῇ. ut, περιδινέος ἀγῆς (*verticoſi actûs*) Scalig. in Catal. ad Moret. & poſt eum Lindenbrog. Var. lect. in Catal.

1. *Hinc mollis ſtillæ lacus*] Sic & Frellon. editio, Lotichius. Wouweren, R. Hermann. *H. molli ſtilla latus.* Tornæſius: *H. mollis Scyllæ* (al. *molli ſtilla.* Pith. *mollis tiliæ*) *latus.* Trag. c. *H. molli ſcille lacus.* Wouweren: *Hinc molli ſtilla latus.* Non libet meminiſſe quid alii dixere. reſtituo ex veſtigiis veteris ſcripturæ: *Hinc mollis ſtillæ lacus.* Varro 4 de Ling. Lat. *Lacus, lacuna magna, ubi aqua contineri poteſt.* Gloſſæ: λάκκος *lacuna, lacus, ciſterna.* hinc *laccarii* λακκόποιοι, qui in iiſdem Gloſſ. *lacunarii.* Innuit Petr. priſca ætate non foſsîs inducta fuiſſe maria, nec tantis impensîs piſcinas habuiſſe, ſed contentos lacunâ. qualem ſtillæ confluvia fecerant. Incredibile quanta luxuriâ piſcinas habuerint, quem luxum feſtivè increpat Seneca lib. 2 Controv. 1.

2. *At paries circà paleâ,* &c. *clavis numerabat agreſtes*] Wouwer. reliqui, *At p. -- clavus n. a.* Tornæſius: *Et p. -- clavus* (al. *clauſos* [ubi Douſa, ſic & c. M.], al. *avos*) *n. agreſtes. Et. clavus. agreſtes* etiam c. Tragur. Douſa MS. & in Præcid. *clavus num. agreſtes. Clavos* procul dubio emendandum, diſtinguendumque hoc modo:

Fortuitoque luto clavos numerabat agreſtes.

Vt de *Clavis annalibus* loquatur, qui pangebantur, id eſt, figebantur in parietibus ſacrarum Ædium, per annos ſingulos, ut per eos numerus colligeretur annorum. qua de re Feſtum, qui volet, adito, in dictione *Clavus annalis.* Adde ex Livii lib. VII. *Volſiniis quoque clavos indices numeri annorum fixos in templo Nurſciæ Etruſcæ Deæ, diligens talium monimentorum auctor Cincius adfirmat.* Wouweren: *clavus n. agreſtis.* Si rectè advertas proba etiam hæc lectio. In V. C. *Clavis numer. agr.* Erhardus: Ex S. Pompeio didicimus *Clavos annales* dici, ex quib. numerus colligeretur annorum: *Clavis annalis,* inquit, *appellabatur, qui figebatur in parietibus ædium; per annos ſingulos, ut per eos numerus colligeretur annorum.* Petronius igitur barbari & inculti ſeculi mores deſcribens, dicit clavîs annos numerari ſolitos, quos ſecuta ætas eleganter per Conſules numeravit. Durantius Var. lect. lib. 1, c. 5. aut legend.

Fortuitôque luto clavos numerabat agreſtes.

Nam in templis, &c. (ut paulò antè Douſa) Palmerius in Spicilegio. Salmaſius: *At paries circà paleâ,* &c. Pro calce & arena multi utebantur luto ſubactô & paleîs mixtô in parietum ſtructura. Ideo vicem luti bitumine fartos Babylonis muros tradit Herodotus. Palladius: *quibus copia ſuppetit macerias lutô & lapide excitant, plerique ſine luto congeſta in ordinem ſaxa componunt.* Petron:

Et paries circa palea ſatiatus inani
Fortuitoque luto clauſos munibat agreſtes.

Qui verſus ita legendi & exponendi ſunt. Quod enim de ceſpiticio pariete accipiunt, & de clavo annali, ſtrenuè nugantur. Feſti abbreviator: *Aceratum lutum, & paleîs mixtum.* de hoc *luto* intelligit. Propriè autem locutus eſt Petronius, *parietem lutô ſatiatum & paleâ* dicendo, qui fartus erat lutô. Vitruv. lib. II, cap. VIII. Vtráque autem ex minutiſſimis ſunt inſtruenda, & uti materia ex calce & arena crebriter parietes ſatiati, diutiùs

Fortuitoque luto: clavis numerabat agreſtis,
[1] *Et viridi junco gracilis pendebat harundo.*
Præterea [2] *quæ fumoſo ſuſpenſa* [3] *tigillo,*
Conſervabat opes humilis caſa [4] *mitia ſorba*
Inter odoratas pendebant texta coronas,
Et [5] *thymbræ veteres,* [6] *& paſſis uva racemis.* acinis corrugatis.
Qualis in Actæa quondam fuit hoſpita terra
[7] *Digna ſacris Hecates, quam Muſa loquentibus annis*

[1] *Battia-*

tiùs contineantur. Ita & lutô ſatiabantur.

1. *Et viridi junco gr. p. har.*] Priſca ætate tecta arundinea aut ſtraminea. Seneca: *ſtipula aliiſque ſilveſtribus, operuere faſtigium, & pluviis per devexa labentibus, hiemem tranſire ſecuri. pendebat.* Idem Sen. Epiſt. 109. *Vt lacunaria penderent.* Io. à Wouweren.

2. *quæ ---*] Douſa emendat *quas.* additque, ut *mitia ſorba*, & *veteres*, quæ mox ſequuntur, *thymbras, uvamque non ſine paſſis racemis, pariter inter odoratas coronas pendentia*, appoſitione decentiſſima appellet *opes tugurii iſtius paupertini:* quas ego ſanè (ſi quidem optio utriuſque eveniat mihi) adipatis Regum Epulis, omnique Perſico apparatu recuſem commutare:

Sat, ô, beatus unicis Camœnis.

3. *tigillo*] *Tigillum* ſive tegillum ſignificat tranſtillum, id eſt, longurium tranſuerſum: unde lardum tumacula, ſuccidias, alia id genus ad diuturnitatem uſus in carnario ſalilita ſuſpendimus. Tibullus pro adverſariis aut perticis, quibus ex more pectinata villarum pergularumque culmina fulciri & ſuffundari ſolent. Ex Douza Schopp. in Miſcellan. Apud Gulielm. legitur, *tegillo*, quem vide Veriſimil. libro 2, cap. 5. *Ge. Erhardus.*

4. *mitia ſorba*] Paſchal. de Coron. c. 1 lib. III. *S. A. Gabbema.*

5. *thymbræ veteres*] *Thymbra*, conila, ſatureja. *Erhard.* cunila. *Douſa.* Plurima *thymbræ*, ſive *ſatureiæ* mentio eſt apud Theophraſtum, Dioſcoridem, & Plin. Indè συμβροφαγεῖν de parcis ac frugalibus dictum proverbium, de quo Heſychius & Suidas, uſurpatque Ariſtophanes in Nub. *Veteres*, aridæ interpretor. Nam Columella de eadem herba inquit, lib. 11, cap. ult. *Nam & viridis eſui eſt jucunda, nec arida inutilis ad pulmentaria condienda. I. A. Gonſal.*

6. *& paſſit uva racemis*] *Vvæ penſiles* ſunt. Plin. lib. XV, c. 1. *Durant aliæ uvæ per hiemem penſili concameratæ modô.* Plaut. Pœn.

Si quidem tu es mecum futurus pro
uva paſſa penſilis.

Varro lib. 1 R.R. c. LXIIX. *Penſilia, ut uvæ, ſorba, ipſa oſtendunt, quando ad uſum oporteat promi.* Gabbema.

7. *Digna ſacris Hecates*] Sic & Wouweren, cæteri, codexque Tragur. Tornæſius: *D. ſ. Hecale* (al. *Hecate*). *Hecale* legit & Hadr. Iunius, pariter I. Sambucus. Erhardus: *Hecates.* Leg. *Ecale: quam Muſa.* de qua in Priap.

Æqualis tibi, quam domum revertens
Theſeus repperit in rogo jacentem.

Scalig. in Catal. comment. ad Priap. A Petronio anus dicitur *digna ſacris Hecates*, anus pauperrima & mendiciſſima, quòd cùm in trivio ſoleret adponi viliſſima Hecatæ cœna, ut alecarum & mænarum, eam, ut eſt apud Ariſtophanem in Pluto, pauperes conſueſſent penè priuſquam adpoſita eſſet. ſic autem ſcribit Petronius,

Qualis

[1] *Battiadæ veteris mirando tradidit ævo.*

* *

[2] Dum

Qualis in Actæa quondam fuit hoſpita terra
Digna ſacris Hecates.

ſignificatur Hæc Hecale pauperrima, quæ hoſpitiô Theſeum recepit. *Turnebus* Adverſar. lib.26, cap.7. Veteres cœnam perparcam & impendiò frugalem, *Hecatæ cœnam* appellabant: quod apud inferos tenuiſſimo victu minimôque cibo eoque viliſſimo vivitur, juxta poëtarum Theologiam. Siquidem umbræ plebeiæ malvâ porrôque victitant. Hecatæ mænides ac triglidas piſces, apud nos contemptiſſimos, habent in deliciis, ut ſibi ſacros. Vnde & Athenis locum eſſe dictum *Triglam*, atque inibi ſimulacrum *Hecates Triglantinæ.* Verùm illud expendat eruditus lector, an proverbium accipi poſſit de cœna illa, quam ſingulis menſibus in triviis Hecatæ collocabant divites, diripiebant pauperes. cujus rei meminit etiam Ariſtophan. in Pluto, ubi videndus Interpres. Eraſmus in Chiliad. adag. *Cœna Hecates*, eſt τῆς Ἑκάτης δεῖπνον, de qua ſupra dictum eſt. Eâ mendici vivebant. Indè Hecale mulier pauperrima dicitur digna ſacrîs Hecates ſive Hecatæ, quod cœna Hecatæ ſacra à pauperibus raperetur. Niſi ſi quis Hecalen dignam Hecates ſacerdotiô fuiſſe interpretetur. Turneb. Adverſar. lib.1, cap. 15. De frugali admodum tenuique apparatu effertur *Hecales cœna*: ab Hecale paupercula, cujus apud Ovid. fit mentio, & cujus egenam cœnam non aſpernatus fuiſſe Theſeus legitur, ut ſcribit Iulianus Cæſar ad Iamblichum philoſophum. Dicitur autem *Hecale* anus Theſeum tum invenili in ætate hoſpitiô ſolere excipere, proque illius ad pugnam profecturi ſoſpite reditu vota nuncupaſſe: in cujus beneficii memoriam Theſeus inſtituit poſtea *Hecaleſion* feſtum, quo *Iovi* ab illius nomine *Hecalo* dicto ſacrificabatur. Callimachus ſcribit in opere, quod ab anu inſcripſit *Hecalen*, habuiſſe illam φιλοξενίης στέγης ἀκλήϊστον, id eſt, hoſpitii lares cunctis patentes. Had. Iunius in Adag. Ἑστίᾳ θύουσιν, *Lari ſacrificant*, in tenaces dicitur, qui de ſuis nemini quicquam impartiunt: aut in convivas edaces, qui nihil de appoſitis epulis mittunt amicis, neque quicquam faciunt reliquum. Nam antiquis religioſum erat, ex iis quæ Laribus immolabantur, aliquid foras efferre. Huic diverſum adagium fingi poterit, τῇ Ἑκάτῃ θύειν, *Hecatæ ſacrum facere.* ſiquidem in hujus Deæ ſacris, ii qui cœnam inferebant, ipſi nihil indè guſtabant, neque quidquam auferebant propter tumultum & fumum, ut in Sympoſiac. Plutarch. Idem Iunius in Adag. *Cynicè vivere* quid ſit, ſuprà dictum eſt. *Cœna* quoque *Hecates* & ovîs luſtrationum, ut mendici, & ſepiis crudîs vivebant. *Hecale* mulier paupera, quod cœna Hecatæ à pauperibus diriperetur: de qua Ariſtophan. Plato, Lucianus in Dialog. Diogenis & Pollucis, item Charont. ac Menippi. De *Hecate* Plaut. Ciſtellar. & Ovidius. Gilb. Cognatus in Adag. *Cynicè vivere.* *Hecate* ergo Græcis eſt Ἑκάτη: unde Nicephoro in Syneſ. Ἑκατικὴ σφαῖρα (*Hecatica ſphæra*). *Hecaten* porrò, *Proſerpinam*, & *Dianam* idem numen fuiſſe Philologi tradunt. *Ge. Erhardus.*

1. *Battiadæ veteris mirando*] Leg. *Bat. vatis vivendo Battiades*, i. Callimachus, videtur de Aruſpicina ſcripſiſſe ſecundum Fulgent. lib. III Mythol. in tab. Orphei. quin & idem Fulgent. Battiadem in Paredris citat, in principio Expoſitionis Virgilianæ continentiæ. Hecaleſia ſcripſiſſe. refert

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

parlem ſecat

[1] Dum illa carnis etiam paululum delibat : & [2] coæquale natalium ſuorum ſinciput in carnarium furca reponit, fracta eſt putris ſella, quæ ſtaturæ altitudinem adjecerat, anumque ſuo pondere dejectam ſuper foculum mittit. frangitur ergo cervix [3] cucumæ, ignemque modo convaleſcentem exſtinguit. vexat cubitum ipſa ſtipite ardenti, faciemque totam excitato cinere perfudit. Conſurrexi equidem turbatus, anumque non ſine riſu meo [4] erexi : ſtatimque ne res aliqua ſacrificium mora-

fert Plut. Battiades verò à Batto nomen deflectit. *P. Daniel. Battiados*, eſt Callimachus. v. Plinium. *I. Sambucus. Battiadæ veteris.* Sic leg. puto, non *Bacchinæas veteres*, ut intelligatur poëma Callimachi, Batti filii, quod *Hecale* inſcriptum erat. Turneb. Adverſar. lib. 26, c. 7. Scalig. in Priap. *Battiades* etiam Callimachus dicitur Catullo Epig. 117. ut ibi notarunt Ant Parthenius & Pall. Fuſcus. item Ovidio in Ibin, ut obſervavit Ach. Statius ad Catull. in fine. *Erhardus. Battiadæ.* Tornæſius : al. *Baccineas.* ita planiſſimè & c. Tragur. *mirando.* Sic omnes & Tragur. Tornæſius : al. *vivendo.* Erhardus : Leg. *vivendo.* Scalig. in Priap. Al. *mirandam* quo modo Dionyſ. Cato in Diſtich.

Nam miranda canunt, ſed non credenda Poëtæ.

1. *Dum illa*] Apud Politian. legitur, *Tunc illa*, c. 30 Miſcellan. Erhardus. Tragur. c. *Tum i.*

2. *coæquale*] Frellon. Lotich. *coæquali.*

3. *cucumæ*] Tornæſius, cæteri, *cucumulæ* : necnon ipſe Gabbema in Notula ſua ex Erhardo, *cucumulæ.* Tornæſius : al. *cucumæ.* quod & c. eſt Tragur. Erhardus : *cervix cucumulæ. Sic* Phædro *lagenæ collum*, l. 1. fab. 26. ſic ſupr. Petron. *amphoræ vitreæ, quarum in cervicibus* &c. Rittershuſius & Rigaltius ad Phædr. Legendum *cucumæ.* Politianus Miſcellan. c. 30, & Calepinus in Dictionar. Eſt autem lebes & olla. Giphanius Obſervat. ling. Lat. Imò *cucumula* vaſis genus eſt, quod *cucumella* in l. 1 § penult. D. ad l. Corn. de ſicar. Cuiac. Obſervat. l. 10, c. 15. *Cucumella* vaſculi genus, quod à forma cucumeris nomen ſuum invenit, ad eundem uſum, ad quem & labra & crateres paratum. Connanus ad l. *ſi quando.* D. Si ſervit. vindicet. *Ge. Erhardus.*

4. *erexi : ſtatimque ne res a. ſ. m. ad refic. i. in v. cucurrit. vix ad caſæ hoſtiolum proceſſerat, quum ecce*] Wouwer. reliqui, *cucurri. proceſſeram* (his cum facit c. M. Douſæ). Frellon. inſuper & *oſtium* pro *hoſtiol.* Tornæſius : *erexi : itaque ad caſæ oſtiolum proceſſi : ſtatimque ne res aliqua ſ. m. a. r. i. i. v. cucurri : cum ecce.* Tragur. c. *erexi : Itaque ad c. hoſtiol. proceſſi, & ecce.* Diverſas lectiones, unde vera ſententia, rei totius intellectus, & de Petronio exactum judicium pendet, Tornæſio potiſſimùm cum cod. MS. Tragur. coëunte, & alios unde ſua hauſerint, quo ſtudio & ſucceſſu paralyticum hactenus Petronium curârint, poſtliminiô q. mortis ac in aurem ſciſcitante, non facilè prætereo. paginâ tamen ſuprà 379, pro *ſententia, ut tu Tryphæna neque --- querêris.* & p. 380, *ſententia, ut tu Encolp. --- inſequêris.* Tornæſ. Wouwer. R. Herm. habent, *ſ. u. t. T. n. --- queraris.* & *ſ. ut tu E. --- inſequaris.* quomodo & Lotich. niſi quod

moraretur, ad reficiendum ignem in vicinia cucurrit vix ad caſæ hoſtiolum proceſſerat, quum ecce tres anſeres ſacri, qui, ut puto, medio die ſolebant ab anu diaria exigere, impetum in me faciunt, [1] fœdeque, ac veluti rabioſo ſtridore circumſiſtunt trepidantem: atque alius tunicam meam lacerat, alius [2] vincula calciamentorum reſolvit, ac trahit: unus etiam dux ac magiſter ſævitiæ, non dubitavit crus meum ſerrato vexare morſu. Oblitus itaque nugarum, pedem menſulæ extorſi, cœpique pugnaciſſimum animal armata elidere manu: nec ſatiatus defunctorio ictu, morte me anſeris vindicavi.

[3] *Tales Herculea Stymphalidas arte coactas*
Ad cœlum fugiſſe [4] *reor, ſanieque fluentes*
Harpyias, quum Phineo maduere veneno
Fallaces epulæ. tremuit perterritus æther
Planctibus inſolitis, confuſaque regia cœli

[1] *Viſæ*

quòd pro *inſequaris*, *inſequeris*. Frellon. *ſententia, neque --- quereris*. & *ſ. u. t. E. --- inſequeris.* quod ibi notandum. Hîc verò textus noſtri, *cucurrit. proceſſerat.* omnino præſtare videtur. ut patebit ex ſeqq. Niſi fortè defectus intercurrat, qui ſententiam variet; quod ego vix ſentio. Gonſalius: *ad refic. ignem in vic. cuc.* Vix abſque igne ullum ſacrum, nedum magicum peractum. Vnde nonnullis *ara*, quaſi, *ardea* eſt, ab *ardendo*; vel quaſi *ura* ab *urendo*.

1. *fœdeque*] Leg. *fœdôque* Iungermann. *Ge. Erhardus.*

2. *vincula calciamentorum reſolvit*] *Vincula* hîc ligamina ſunt, quæ calceos vinciunt, adſtringuntque, *corrigia* Ciceroni lib. 11 de Divinat. dictæ, ubi earum *abruptio* inter omina adverſa recenſetur. *Retinacula*, ut puto, Apollinari carm. 11. Habuere enim Antiquorum nonnulla calceamenta, ut noſtratia, hoc genus vincula; etiamque brachiola, quæ anſæ adpellabantur. *Gonſalius.* Hæc vincula Latinis *faſciæ*. In Hiſtoria S. Eugendi: *Conſtrictus ocreis crura, faſciolisque plantas.* Feſto *amenta, quibus vinciuntur ſolearum lora.* Genus hoc calcei *obſtrigilus* eſt dictus veteri Gloſſographo M S. Savaro ad Sidon. lib. 8 Ep. 11. Ovidius: *Vincla duæ demunt pedibus.* --- Latini etiam *corrigias* dixerunt, lora nimirum calciamentorum, Græcis ἱμάντες, de quibus ap. Matth. c. 3. *Erhardus.*

3. *Tales Herculea*, &c.] Eſt hoc ex ſententia Piſandri Camirei, qui Stymphalidas horrendæ magnitudinis aves in Arcadia non interfectas ab Hercule, ſed crotallorum ſonitu fugatas tradidit; ut auctor eſt Pauſanias lib. VIII. *Claud. Puteanus.*

4. *reor, ſanieque fluentes - Phineo -*] Concinunt Frellon. & Lotich. *r. penéque f.* Wouwer. R. Herm. Tornæſius: *pæneque f.* al. *pœnaſque luentes.* Tragur. c. *penneque fl.* Fr. Pithœus: Videtur leg. *pennaque fluentes Harpyas cum Peneo mad.* Similiter Douſa hîc MS. Lipſium 1 Antiq. c 8 *pennâque fl.*

poëtica

[1] *Viſa ſuas moto tranſcurrere cardine metas.*

[2] Iam reliqui [3] revolutam, paſſimque per totum [4] effuſam pavimentum conlegerant fabam, orbatique ut exiſtimo, duce redierant in templum, quum ego præda ſimul atque hac vindicta gaudens, poſt lectum occiſum anſerem mitto, vulnuſque cruris haud altum [5] aceto diluo. Deinde convitium verens, abeundi formavi conſilium: [6] conlectoque cultu meo ire extra caſam cœpi. [7] Nec dum libaveram cellulæ limen, quum animadverto Enotheam [8] cum teſto ignis pleno venientem. Reduxi igitur gradum, projectaque veſte, tamquam expectarem morantem, in aditu ſteti. Conlocavit illa ignem [9] caſſis harundinibus conlectum, [10] ingeſtiſque ſuper pluribus lignis, excuſare cœpit moram, quod amica ſe non dimiſiſſet [11] tribus niſi potionibus è lege ſiccatis.

† Quid

poëtica phraſi pro *volantes* legentem adducit. Pariter Erhardus. qui & de *Phineo* Barth. ad Claud. n. 2114 citat. Conſtat verò *Phineum* Arcadiæ regem, ob excæcatos filios, crudeliter ab *harpyis* menſam & cibos ejus turpiſſimè foedantibus vexatum. Sophocles, Flaccus, alii.

1. *Viſa ſuas moto transcurrere cardine metas*] Hunc ap. alios non legas. neque in c. Tragur.

2. *Iam reliqui*] ſc anſeres. *Douſa.* unum è 3 occiderat.

3. *revolutam*] Leg. *reſolutam*, quia ſuprà; *dentibûſque folliculos ſpoliat.* Iungermann. *Ge. Erhardus.*

4. *effuſam fabam*] Intellige everſione menſæ, cui tripedi, forſan, unum pedem Polyænos extorſerat. *I. Douſa.*

5. *aceto diluo*] Plin. lib. 8. *Fr. Pithœus.* Dioſcorides lib. v de Mater. med. c. 21. *Acetum refrigerat, & adſtringit, ſtomacho eſt utile, & appetentiam cibi excitat: erumpentem undecunque ſanguinem potu, inceſſuve ſiſtit: prodeſt alvi fluxionibus cum cibariis coctum: cruentis vulneribus idoneum eſt, ac inflammationes arcet, in ſuccidis lanis aut ſpongiis impoſitum.* Io. Petr. Lotichius.

6. *conlectoque cultu meo*] *Ornatu & veſtitu.* mox enim ait, *projectaque veſte,* &c. *Erhardus.*

7. *Nec dum libaveram c. l.*] *Libare limen.* Legend. *ſuperaveram.* Turneb. Adverſar. lib. 26, c. 7. quem refellit Douza. *Libare limen* dixit, ut Apulejus *haurire portum*, & Ariſtoph. γεύεσθαι τῆς θύρας (*libare fores*). Wouwer. Emend. in Apul. *Erhard.*

8. *cum teſto ignis pleno*] Ovid.
Hîc ignem curto fert ruſtica teſtô.
Fr Pithœus. *Teſtum* genere neutro. Solebant autem antiqui teſtá ignem petere. Hinc Cornificius ad Herenn. lib. 4. *Hic de tanto patrimonio tam citò teſtam, qua ſibi petat ignem, non reliquit.* Turneb. Adverſ. lib. 26, cap. 7. *Erh.*

9. *caſſis harundinibus*] An *caſſis*, pro *quaſſis*, id eſt, fractis? *Idem.*

10. *ingeſtiſque ſuper pluribus lignis*] Tmeſis, pro, *ſuperingeſtis.* Idem.

11. *tribus niſi potionibus è lege ſiccatis*]

‡ Quid porro tu, inquit, me abſente feciſti? aut ubi e[st] faba? † Ego, qui putaveram me rem laude etiam dignar[n] feciſſe, ordine illi totum prœlium expoſui; &, ne diutiu[s] triſtis eſſet, [1] jacturæ penſionem anſerem obtuli. quum protuli anſerem, anus ut vidit, tam magnum æque clamorem ſuſtulit, ut putares iterum anſeres limen intraſſe. Confuſus itaque & novitate facinoris attonitus, quærebam quid excanduiſſet, aut quare anſeris potius quam mei miſereretur. At illa [2] comploſis manibus, ‡ Scelerate, inquit, etiam loqueris? neſcis quam magnum flagitium admiſeris. [3] Occidiſti Priapi delicias, anſerem omnibus matronis acceptiſſimum. Itaque [4] ne te putes nihil egiſſe, ſi ma-

‡ *Enothea.* † *Polyænos.* ‡ *Enothea.*

Eubulus ex verſione Florentis Chriſtiani:

Nam terna tantùm temperari pocula
Catis jubeto: ſanitatis gratiâ
Primum hauriatur, alterum oblectaminis
Et amoris ergo, deinde ſomni tertium.
Vbi iſtud ebibêre, quis pectus ſapit,
Domum redibunt. ---

Idemque numerus Synodo Nannetenſi definitus eſt can. IV. neque quaternos potandos eſſe cyathos, Democritus Phyſicus volumen condidit; Plin. lib. XXVIII, c. VI. erantque antiquitus Magiſtratus, qui convivas, ne ſe nimio vinô proluerent, legis ſympoſiacæ admonerent, quos Plato de Rep. *μνάμονας* (q. *memores, admonitores, ſympoſiorum præfectos, modiperatores*) vocat, quodque bibendi modum, illa lege definitum imperarent, *Moduperatores*. Varro lib. XX Rer. Human. quique dicti ſunt ὀφθαλμοὶ, quòd toti Argi & *oculei* eſſent in convivarum compotationes, quódque convivis ſpectatores adnotatoreſque imminerent. *Ioann. Savaro.* Legem convivialem de tribus poculis Auguſtum diligenter obſervaſſe Suetonius, & Carolum Magnum ſcribit Emhardus. *Potio* pro potu, hoc eſt, id quod bibitur, *ein trunck.* Schorus de Phraſib. ling. Lat. Schopp. in Obſervat. ling. Lat. *Ge. Erhardus.*

1. *jacturæ penſionem anſ. obtuli*] *Penſionem*, pro *penſatione* poſuiſſe videtur. qua voce idem quoque uſurus poſtea: *Sequetur imperium, ſi promiſeris illi pro unius horæ faſtidio multorum bonorum penſationem.* I. Douſa.

2. *comploſis manibus*] Apul. *Suoſque caſus graviter ingemiſcens, depenſis pro prandio lacrymîs, vacuaſque manus complodens.* Fr. Pithœus. *Complodere manus* ſolent, quos ira poſſidet. Seneca de Ira lib. I, c. I. *Articulorum ſeipſos torquentium ſonitus, comploſæ ſæpius manus, & pulſata humus pedibûs.* Io. à Wouweren.

3. *Occidiſti Priapi delicias, anſerem,* &c.] Sacratos hinc Priapo anſeres ediſcimus, ipſius in templo diverſari, alique, eorum ſc. cura ſacerdoti commiſsâ. *Gonſ.* Suſpicari poſſit aliquis, improbius neſcio quid ſub matronalis ſcœmatis integumento occultari. nec aliò fortaſſe accommodandum, quàm quòd avis ejuſce lingua in cibo, vel potione certè adſumpta, fœminarum libidinen concitare, maximumque adeò pruriginis muliebris ſuſcitabulum eſſe credatur. *Douſa.*

4. *ne te putes nihil egiſſe*] *nihil*, pro,

rem

ſi magiſtratus hoc ſcierint, ibis in crucem. Polluiſti ſanguine domicilium meum ante hunc diem inviolatum; feciſtique, ut me quiſquis voluerit inimicus ſacerdotio pellat.

† [1] *Hæc ait, & tremulo deduxit vertice canos,*
Conſecuitque genas, oculis nec defuit imber.
Sed qualis rapitur per valles improbus amnis,
Quum gelidæ periere nives, & languidus Auſter
Non patitur, glaciem reſoluta vivere terra:
Gurgite ſic pleno facies manavit, & alto
Inſonuit gemitu turbatum murmure pectus.

Tum ego, Rogo, inquam, noli clamare: ego tibi pro anſere [2] ſtruthiocamelum reddam. Dum hæc, me ſtupente, in lectulo ſedet, anſeriſque fatum complorat, interim Proſelenos [3] cum impenſa ſacrificii venit, viſoque anſere occiſo, ſciſcitata cauſſam triſtitiæ, & ipſa flere vehementius cœpit, meique miſereri, tamquam patrem meum, non publicum anſerem occidiſſem. Itaque tædio fatigatus, Rogo, inquam, [4] expiare manus pretio

† *Polyanos.*

rem parvam & contemnendam. *Ge. Erhardus.*

1. *Hæc ait*] Horum verſuum iſthoc loci inſertio debetur I. Douſæ F. Erh. vult Goldaſto. ſecuti Frellon. & Lotichius.

2. *ſtruthiocamelum*] Struthiocamelus dicebatur, etiam, *Paſſer marinus*, & κατ᾽ ἐξοχὴν *(per excellentiam) Afra* & *Pœna avis*, ut στρουθὸς Græcis ſimpliciter, & *Paſſer* Latinis. Vetus inſcriptio: ÆDILITATEM. LAUDABILITER. ADMINISTRAVIT ET. DIEM. FELICISSIMUM III. IDUS. JANUAR. NATALEM. DEI. PATRIS. NOSTRI VENATIONE. PASSERIS. DENIS. BESTIIS. &c. *Gonſal. ſtruthiocamelus* (στρουθιοκάμηλος) q. *paſſer-camelus.* Maxima avium, quæ tamen pennîs ad juvandum duntaxat curſum prædita, cætera volucris non eſt, nec à terra tollitur. V. Plin. 10, cap. 1.

3. *cum impenſa ſacrificii*] Arn. 7. *Quid cum pultibus Deo ſit, quid cum libis, quid diverſis cum fartibus confectionis jure multiplici atque impenſarum varietate conditis?* Fr. Pithœus.

4. *expiare manus*] Piaculum eſt ſacrificium, quod fit liberandi ſuppliciô ejus causâ, qui facinus in ſe admiſit, in quo victima patitur. Cato de R. R. c. CXXXIX. *Porrò piaculo factô, ſic verba concipito: Si Deus, Si Dea, cujus, illud ſacrum eſt, uti tibi jus fiet, porco piaculo facere, illiuſce ſacri coërcendi ergo.* Hoc factô propriè dicebatur ille, qui facinus admiſerat aut ipſum etiam facinus piari vel expiari, hoc eſt, piaculô ſolvi, pœnâ liberari. Quia in locum peccantis ſuccedebat hoſtia vel ſacrum, ideo etiam ſubjici dicebatur. Lex Numæ: *Si quis hominem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

pretio licet, ſi vos provocaſſem, etiam ſi homicidium feciſſem? Ecce duos aureos pono, unde poſſitis & deos, & anſeres emere. Quos, ut vidit Enothea, † Ignoſce, inquit, adoleſcens ſollicita ſum tua cauſſa: amoris eſt hoc argumentum, non malignitatis. Itaque dabimus operam, ne quis hoc ſciat. Tu modo Deos roga, ut illi facto tuo ignoſcant.

‡ *Quiſquis habet* [1] *nummos, ſecura naviget aura,*
Fortunamque ſuo temperet arbitrio.
[2] *Vxorem ducat Danaen, ipſumque licebit*
[3] *Acriſium jubeat credere, quod Danaen.*
Carmina componat, declamet, concrepet, omneis
Et peragat cauſſas, ſitque Catone prior.
Iuriſconſultus, [4] PARET, NON PARET, *habeto,*

† *Enothea.* ‡ *Polyanos.*

Atque

liberum dolô ſciens morti duit, parricida eſto: ſi imprudens ſe dolo malo occiſit, pro capite occiſei agnateis ejus in concione arietem ſubjicito. Quo volebat, ſi quis imprudens hominem occidiſſet, pro capite occiſi agnatis ejus in concione arietem offerret: qui cæſus in locum imprudenter occidentis, quaſi luiturus ſubſtituebatur. *S. A. Gabbema.*

1. *Quiſquis habet nummos*] in avaritiam & pecuniæ ſtudium. Scalig. in Catalect. Ioannes Sariſberienſis Policrat. lib. 7, cap. 16. *Avaro nihil vile videtur aut ſordidum, & ſibilante populo ſeipſum conſolatur, imò & ſibi applaudit, ſimul ac nummos contemplatur in arca. Petronianum iſtud ingeſtum omnibus credas,* &c. *Erhardus.* Horat. lib. 2 Satyr.

--- *omnis enim res,*
Virtus, fama, decus, divina humanáque pulcris
Divitiis parent: quas qui conſtruxerit, ille
Clarus erit, fortis, juſtus, ſapienſve etiam, & rex
Et quicquid volet -- Io. à Wouwer.

2. *Vxorem ducat Danaën*] Danaës corruptæ fabula ſive hiſtoria planè in proverbium erat apud veteres. Ejus ἐπιμύθιον (*adfabulatio, uſus fabulæ*) eſt, ut Pecuniæ, omnia facilia eſſe ſciamus. Τὰ γὰρ τοῖς ὅπλοις ἀδύνατα πειρηθῆναι τῷ χρύσῳ ῥάδιόν ἐστι καταπολεμῆσαι, τῷ ἀργυρέῳ ὑποτάσσεται) πάντα (*Quæ armis impervia, aurô facile vincuntur; pecuniæ enim parent omnia*). ut ait Diodor. Siculus. Et non ſua magìs ætate quàm noſtra Oraculi veridici vicem fuit:

Ἀργυρέαις λόγχαισι μάχου, καὶ πάντα κρατήσεις.

(*Argentô dives ſi tu vis vincere pugna.* vel, *Spicula ſi tibi ſint ex argento bene vinces.*)

Barthius ad Clandian. n. 1411. *Ge. Erhardus.*

3. *Acriſium jubeat credere, quod Danaën*] Acriſium jubeat idem credere, quod Danaë credidit, ſc. ſe compreſſam à Iove fuiſſe: quod Acriſius (*pater Danaës*) noluit credere, ut patet ex Appollodor. lib. 2. Iungerman. *Idem.*

4. PARET, NON PARET] Veteres dicebant, *Si paret*, teſte Feſto, quod poſteriores, *Si apparet*. Fuit autem formula, *Si apparet, Titium dare oportere*, propria actionis in perſonam, ut notum ex Cic. *Obertus Gifanius.*

1. *Labe*

Atque eſto quicquid Servius, & [1] Labeo.
[2] *Multa loquor: quidvis nummis præſentibus opta,*
Et veniet. clauſum poſſidet arca Iovem.

Interea hæc ſatagens, [3] Infra manus meas camellam vini poſuit, & quum digitos pariter extenſos [4] porris apio-

1. *Labeo*] Petronius Arbiter Labeonem inter ICtos. ponit. Ait autem Tacitus *intra Præturam ſtetiſſe*, quod verum eſt: ejuſque dignitatis gratiâ, ſcripſit librum *de Prætore urbano*. nam ſuam Spartam ornare voluit. Hic autem liber citatur. *l. xix de Verb. ſign.* Ejus pater civilibus bellîs Reip. partes ſequutus, ſibi violentas manus attulit, poſt factum teſtamentum & ſcrobe parata in tentorio. Appian. de bell. Civ. Erat Labeo de quo apud Petron. mentio, vir probus, & libertatis amans, etiam uſque ad periculum, & pro ea contumax, quæ ICtorum virtus fuit ſingularis. Talis enim fuit M. Porcius Cato juris Romani conſultiſſimus, *& incertum an propter Reip. amorem & libertatem magìs preſſerit eum Nobilitas, an ille agitaverit Nobilitatem*; ut ait Livius. Certè P. Rutilius Senator Tribunos militares innocentia ſuâ Equitumque ambitionem retudit acriter. Et etiam magnanimiter, qui ſecundus à Catone in tuenda Reip. libertate. Caſelius Aulus I. C. *doctus & ſapiens, nec prece nec preciô compelli potuit, ut de his rebus, quas Triumviri ſtatuerant, formulam ederet*, ait Valerius lib. VIII, c. II. Quemadmodum & Servius Sulpitius, etiam alter Iurisconſultus, qui Cæſaris auſis viriliter reſtitit; & ejus exemplô Labeo. Nam cùm Senatus, adulatione ſumma, cenſeret excubandum pro foribus Auguſti: *Ego* inquit *Labeo, excubitor fui nunquam, quia ſomnolentior*. Et cùm poteſtas fieret illi Senatum legendi ab Auguſto, Lepidum legit, hoſtem Auguſti. Interrogatuſque num eſſent alii digniores, *ſuum*, inquit, *cuique judicium eſt*. Horatius poëta, qui uti capito, inter aulicos, & ſalſos fuit, *ſtultum Labeonem* nominabat, quòd oblatum Conſulatum ab Auguſto reſpuiſſet. Sat. III. Sed fuit ſapiens inſania. Nam aliud eſt virum bonum agere, aliud adulatorem: aliud Iurisconſultum, aliud mancipium togatum & aulicum. Nec ſolus reſpuit Conſulatum, cùm alter coætaneus, & ut Labeo, etiam Iurisconſultus Q. Mutius idem fecerit *lib. II π̃ de Orig. juris.* Sextus etiam pater à D. Iulio oblatum latum clavum reſpuit. Senec. Epiſt. XCIIX. *Lud. Dorleans.*

2. *Multa loquor: quidvis - Et ven.*] Vincent.

Parva loquor, quodvis nummos præbentibus opto.

Et veniet. Vincent. *Eveniet*: & rectè. vide Henricum Stephanum in fragm. Comicorum Græcorum, qui verſum Græcum adducit, à quo videtur Petronii Carmen deſumptum. & tamen Henric. *Et veniet* male retinuit; cùm verſus Græcus *Eveniet* legat. *P. Daniel.* *quidvis nummis præſentibus opta.* Theodoricus Abbas S. Trudonis apud Flaccium Illyric. in Catalogo. Teſt. Verit. -- *Fit nummìs Præſul & Abbas.* Idem; *Quid non ſperemus, ſi nummos poßideamus?* Vide Caſp. Waſeren de Antiq. nummis Hebræor. lib. 1, c. 2, & c. 12. *Ge. Erhardus.*

3. *infra*] Pro *intra*. Anonym. MS. ad edit. Schonwetter.

4. *porris apioque l.*] Hæc fors in luſtrationibus quia contra venena faciunt, & per conſequens contra veneficia. *I. P. Lotichius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

apioque luſtraſſet, avellanas nuces [1] cum precatione merſit in vinum: & ſive in ſummum redierant, ſive ſubſederant, ex hoc conjecturam ducebat: [2] nec me fallebat, inanes ſcil., ac ſine medulla ventoſas nuces in ſummo humore conſiſtere, graves autem & plenas integro fructu ad ima deferri. *Tum ad anſerem adpellens ſeſe* [3] recluſo pectore extraxit fortiſſimum jecur, & inde mihi futura prædixit. Imo, nequod veſtigium ſceleris ſupereſſet, totum anſerem laceratum verubus confixit, [4] epulaſque etiam lautas, paullo ante, ut ipſa dicebat, perituro paravit. [5] Volabant inter hæc potiones meracæ.

*

Profert Enothea [6] ſcorteum faſcinum, [7] quod ut oleo & mi-

1. *cum precat. merſit in vinum*] Lotichius hæc ad Catoptromantiam, aut Hydromantiam refert.

2. *nec me fallebat, inanes ſcil.* &c.] Quod hîc de *nucibus* Petronius, id ipſum de *ovorum* ingenio refert M. Varro in lib. Rei Ruſt. verbi gratiâ: *Ovum inane natat, plenum deſidit.* Ian. Douſa.

3. *recluſo pectore extraxit fortiſſimum jecur,* &c.] Virg. lib. IV Æneid.

--- Pecudemque recluſis
Pectoribus inhians ſpirantia conſulit exta.

Signanter Ἡπατοσκοπίαν (*hariolationem ex inſpectione jecoris*) protulit Arbiter, quæ princeps ſpecies *Haruſpicinæ.* inquit apud Philoſtrat. l. VIII Apollonius: *Iecur, in quo vaticinii ſedem eſſe, dicunt ejus artis periti.* Gonſal. Vidend. Iuven. Sat. V: Plin. lib. X, c. 22: Apul. Mil. 2: Cicero I de Divinat. *Wouweren.* Lucianus de Sacrific. *Erhardus.* Extiſpicii ſive Aruſpicinæ objectum potiſſimùm pecudum cor & *jecur*, quæ ſi ſana reperiſſent bona, ſi lapidoſa, macilenta, marcidáque, aut penitus nulla, pro peſſimo habebant præſagio. P. de Albano cap. 22. *I. P. Lotichius.*

4. *epulaſque etiam lautas*] Nam anſeres olim in delitiis valde gulonibus fuere, eorum autem præcipuè jecinora. indicat Athenæus l. X, c. XXII: Mart. lib. XIII Epigr. LIIX. Alagabalus apud Lampridium inſana prodigalitate *canes jecinoribûs anſerum pavit*, ita, *ut pſittacîs atque faſianîs leones.* I. A. Gonſalius.

5. *Volabant inter hæc potiones*] Macrob. dixit, *variantibus poculis.* Pontanus in Not. lib. 7, c. 1. *Ge. Erhardus.*

6. *ſcorteum faſcinum*] i. Rubrum penem coriaceum ut Suidas exſertim tradit voce φαλλοί. Confecti & ex varia materia varios in uſus olim *phalli* ex ligno, *ficu* potiſſimum qui *ficulnei* ſæpius adpellati, ex *ebore*, ex *auro*, ex *ſerico*, & ex *lineo panno*, quibûs Lesbiæ tribades abutebantur. Item ex *vitro*, qui *phallovitroboli*, vel *phallovitrobeli* Capitolino, dicuntur. Erant videlicet *vitrea pocula*, in obſcœnam pudendi figuram effigiata. Iuven. Sat. II.

--- Vitreo bibit ille Priapô.

Scholiaſt. *In Vitreum penem, quos adpellant Drillopotas.* Pocillatorum icunculas; manibûs illos Priapos extollentium, Pignorius opere de Serv. exhibuit. Obſcœnitates etiam eas edebant,

& minuto pipere atque [1] urticæ trito circumdedit ſemine, paulatim cœpit inſerere ano meo. Hoc crudeliſſima anus ſpargit ſubinde humore femina mea. * [2] Naſturcii ſuccum cum abrotono miſcet, perfuſiſque inguinibus meis, viridis urticæ faſcem comprehendit, omniaque [3] infra umbilicum cœpit lenta manu cædere. *Vrticis uſtum, fuga ſubductum exæſtuans conſectatur.* * * Aniculæ, quamvis ſolutæ mero ac libidine eſſent, eandem viam tentant, & per aliquos vicos ſecutæ fugientem, Prehende furem, clamant. Evaſi tamen, omnibus digitis inter præcipitem decurſum cruentatis. * *

† Chryſis, quæ priorem fortunam tuam oderat, hanc vel cum periculo capitis perſequi deſtinat.

* *

‡ [4] Quid huic formæ aut Ariadne habuit, aut Leda ſimile? quid contra hanc Helene, quid Venus poſſet? Ipſe Paris [5] Dearum [6] lividinantium judex, ſi hanc in com-

† *Chryſis, aut de Chr.* ‡ *Polyænos.*

bant. nam *ſiligineos Priapos* habuere, Mart. lib. XIV Epigr. LXIX. Item placentæ fuere aliæ in muliebria inguina. Sed ohe! *I. A. Gonſalius.*

7. *quod ut oleo* &c.] Omnia hæc Venerem languentem inritant. *S. A. Gabbema.*

1. *urticæ trit.*] Ovid. 2 de Arte am.

Sunt qui præcipiant --- Sumere, --
Aut piper urticæ mordacis ſemine miſcent,
Tritáque in annoſo flava pyretra mero.

Fr. Pithœus. Iuven. Satyr. XI.

Irritamentum Veneris languentis, & acres
Divitis urticæ. --

hinc Satyr. 2.

Hæc tetigit Gradive tuos urtica nepotes.

id eſt, hæc prurigo. *Io. à Wouweren.*

2. *Naſturcii ſuccum cum abrotono*] Dioſcorid. lib. 2, c. 185. *Cujusvis naſturtii ſemen calefacit, acre eſt, ac ſtomacho inimicum, alvum turbat, lumbricos pellit,* &c. *menſes ciet ac venerem ſtimulat.* Plinius ſcribit *abrotonum (vulgus ſylveſtrem cupreſſum vocat)* pulvino ſubditum venerem ſtimulare, imò eand. herbam contra quævis veneficia, quibûs coitus inhibeatur, efficaciſſimam eſſe, lib. 21, c. 22. *Io. Petr. Lotichius.*

3. *infra umbilicum*] Martialis:

Et prurit tamen uſque ad umbilicum.

Fr. Pithœus.

4. *Quid huic formæ habuit aut Ariadne aut Leda ſimile*] Similis huic locus alibi apud Nicetam Choniatem, qui jam non ſuccurrit. *I. Douſa F.*

5. *Dearum*] Iunonis, Palladis, & Veneris.

6. *lividinantium*] Ita & Frellon. *libidinantium*, Tornæſ. cæteri. Douſa vult *litigant.* aut *licitant.* Erhardus: *Dearum libidin.* Leg. *lividinantium*, ut ſit: dearum æmularum & livore laborantium. Gruter. Suſpicion. lib. 1, c. 12. *Libidinantium*, i. cauſam libidinis parariam (Pallade excepta) formæ agentium.

comparatione vidiſſet [1] tam petulantibus oculis, & Helenen huic donaſſet, & Deas. Saltem ſi permitteretur oſculum capere, ſi illud cœleſte ac divinum pectus amplecti, forſitan rediret hoc corpus ad vires, & reſipiſcerent partes veneficio, credo, ſopitæ. [2] Nec me contumeliæ laſſant. Quod verberatus ſum, neſcio: quod ejectus ſum, luſum puto; [3] modo redire in gratiam liceat.

* *

[4] Torum frequenti tractatione vexavi, amoris mei quaſi quandam imaginem. * * [5] *Sic pervicax,*

Non ſolum me numen, & implacabile fatum
Perſequitur; prius [6] Inachia Tirinthius ira
Exagitatus [7] onus cœli tulit: ante [8] profanam

Iuno-

1. *tam petulantibus oculis*] Alibi, *Oculorum quoque mollis petulantia.* Rutilius Lupus ex Lycurgo: *Cujus omnes corporis partes ad nequitiam, ſunt appoſitiſsimæ: oculi ad petulantem laſciviam.* Fr. Pithœus.

2. *Nec me contumeliæ laſſant. Quod verberatus ſum, neſcio: quod*] Sic diſtinguit Tornæſius. alii poſt *laſſant* (:), Gabbema ad ſummum (,) habet ſi non continuat. idque moneo propter ſuperius *catorogare. Quod verberatus ſum neſcio.* Ovid. 2 de Arte amandi:

Nec maledicta puta, nec verbera ferre puellæ
Turpe. -- Wouweren. Tibullus:
Vltro contemptus rogat, & peccaſſe fatetur
Læſus, & invitis ipſe redit pedibûs.

Idem:

Nil ego non patiar. numquam me injuria mutat.

Douſa F. ad Tibull. *Ge. Erhardus.*

3. *modo redire in gratiam liceat*] Vix dubito, quin & hîc interponendi ſint illi verſus è Fragmentis:

Candida ſidereis ardeſcunt lumina flammis.

Nam omnino, idem eos dicere cum eo quod Petronius hîc vult, manifeſtum eſt. *I. Douſa F.*

4. *Torum frequenti tractatione vex.*] Auſonius:

Defectos ſic fama viros, ubi caſſa libido
Fœmineos cœtus, & non ſua bella laceſsit,
Irrita vexato conſumere gaudia lectô.

Fr. Pithœus.

5. *Sic pervicax*] Hoc addititium, cæteri non habent.

6. *Inachia*] i. Iunonia. dicta Iuno Inachia, ab Inacho fluvio Argivæ regionis Iunoni ſacrato, ut tradit Pauſan. de eoque fusè Plut. εἰ γνήσιος (*ſi genuinus*) *de Fluminibus.* Ita Ἰναχὶς Ἥρη (*Inachia Iuno*) dicitur Nonno initiô lib. ult. Dionyſ. hoc eſt, *Argiva*, ut *Inachides mulieres*, & *Inachia fora*, &c. pro *Argivis* eidem uſurpantur. *I. A. Gonſalius.*

7. *onus cœli tulit*] Vndecima Herculis ærumna fuit Aurea mala ab Heſperiis reportare. Aſt quum præmonitus à Prometheo foret, ne ad Heſperidum hortos ipſe accederet, ſed ad ea accipienda Atlantem mitteret, neceſſe habuit Atlantis interea ſubire vices, eique in cœlo ſuſtinendo ſuccedere. *Idem.*

8. *profan. Iunonem Pelias ſenſit*] *profanam.* Tornæſius: al. *profanus.* Similiter

Iunonem Pelias ſenſit : [1] *Tulit inſcius arma*
Laomedon : [2] *Gemini ſatiavit numinis iram*
Telephus : Et regnum Neptuni [3] *pavit Vlyxes.*
Me quoque per terras, per cani Nereos æquor
[4] *Helleſpontiaci ſequitur gravis ira Priapi.*

* * *

Quærere à Gitone meo cœpi, num aliquis me quæſiſſet. ‡ Nemo, inquit, hodie : ſed heſterno die mulier quædam haud inculta januam intravit : quumque diu mecum eſſet locuta, & me accerſito ſermone laſſaſſet, ultimo cœpit dicere, [5] te noxam meruiſſe, daturumque [6] ſerviles pœnas, ſi læſus in querela perſeveraſſet. * *

† Nondum querelam finieram, quum Chryſis intervenit, [7] amplexuque effuſiſſimo me invaſit, &, ‡ Teneo te,

‡ *Giton.* † *Polyanos.* ‡ *Chryſis.*

militer Erhardus: apud Scalig. in Catalect. legitur *prophanus*. Sed exiſtimo *profanam* hîc valere *profanatam :* ut res ſanctæ, ſanctificatæ. vel *profanam* ob dirum odium quod in nonnullos exercuit, Æneam & ſimiles. Gabbema : *Iunonem P. s.* Pelias Neptuni filius ex Tyrone, qui quum primùm adultus novercam matris occidit, ſuperque ipſam Iunonis aram jugulavit. *Eam ob rem nullo unquam honore Iunonem adfeciſſe memoratur; atqui poſtea inter ſe diſcordiam exercere non deſierunt.* inquit Apollod. lib. I.

1. *Tulit inſcius arma Laomedon*] Fuſè narrat Apollodorus lib. II. *S. A. Gabbema.*

2. *Gemini ſatiavit numinis iram Telephus*] *Gemini numinis.* Minervæ interpretor, quà Artium omnium, quà Bellorum Dea. *Gonſ.* videndus & hîc Apollod. lib. II. *Gabbema.*

3. *pavit Vlyxes*] Sic & Frellon. Lotichius, Tornæſ. (cæteri) *cavit V.* Vbi Douſa : *pavit.* à paſcendo nempe, quòd ut Plautus loquitur, piſcibus in alto præbuerit pabulum naufragiîs ſociorum. Gabbema : plenè Homerus.

4. *Helleſpontiaci Priapi*] Servius in IV Georg. *Hic autem Priapus fuit de Lampſaco civitate Helleſponti, de qua pulſus propter virilis membri magnitudinem, pòſt in deorum numerum receptus, meruit numen eſſe hortorum.* Gabbem.

5. *te noxam meruiſſe*] Olim jam diſſertatum eſt de *Noxa* & *Noxia. Noxia* peccatum eſt, *Noxa* pœna peccati. Cornel. Fronto diſertim : *Noxa pœna eſt, Noxia culpa.* Marius Servius: *Noxia eſt culpa, id eſt, peccatum, Noxa pœna.* Feſtus latiuſculè. ita & hîc Petronius planè. Symmachus lib. I Ep. xlix. *Id.*

6. *ſerviles pœnas*] plagas & verbera. Bongarſ. Not. in Iuſtin. lib. I. *Ge. Erhardus.*

7. *amplexu eff. - &, Teneo te*] Totidem propè verbîs Heliodor. περιδραμοῦσά τε τῷ Θεαγένει, τοῦ αὐχένος ἐξήρτητο, καὶ ἦ μὴν, ἔχω σε Θεάγενες (*accurens ad Theagenem, & de collo ejus pendens, profectò, ait, teneo te Theagenes*). Apul. Mil. l. 8. *Charitem non tenebis, non frueris nuptiis.* lib. 2. *Nequeunti tenere Fotidem.* Wouweren. Apul. Metam. 10. *Teneo te, inquit, teneo meum palumbulum, meum paſſerem.* Douſa F.

te, inquit, qualem ſperaveram : [1] tu deſiderium meum, tu voluptas mea, nunquam finies hunc ignem, [2] niſi ſanguine exſtinxeris.

* * *

† Vnus ex novitiis ſervulis ſubito adcucurrit, & mihi dominum iratiſſimum eſſe, adfirmavit, quod biduo jam officio defuiſſem ; recte ergo me facturum, ſi excuſationem aliquam idoneam præparaſſem. Vix enim poſſe fieri, ut rabies iraſcentis ſine verbere conſidat. *

[3] Matrona inter primas honeſta, Philumene nomine, quæ multas ſæpe hereditates [4] officio ætatis extorſerat, tum anus & floris exſtincti, filium filiamque ingerebat [5] orbis ſenibus, & per hanc ſucceſſionem artem ſuam perſeverabat extendere. Ea ergo ad Eumolpum venit, & com-

† *Polyanos.*

1. *tu deſiderium, tu voluptas*] D. Hieron. ad Nepotianum : *Mel meum, lumen meum, meum deſiderium, omnes delitias & lepores, & riſu dignas urbanitates, & cæteras ineptias amatorum, in comœdiis erubeſcimus, in ſeculi hominibus deteſtamur.* Io. à Wouweren.

2. *niſi ſanguine exſtinxeris*] Summa latet hîc nequitia. frequentiori namque coitu ſanguis emittitur, cujus manifeſtaria ex Medicorum filiis, didicique ex Avicenna. purus putuſque ſanguis ſemen eſt in teſticulis dealbatus, conſtatque planè in creberrimo coitu dealbari non poſſe. Quæ haud dubiò ſententia Iuvenal. eſt, Satyr. 1.

Partes quiſque ſuas ad menſuram inguinis heres
Accipiat, ſanè mercedem ſanguinis.

Gonſal. Voce *ſanguinis* in obſcœnis uſus eſt & Senec. Pater lib. 7. Controverſ. 5. *Quòd amicæ ſuæ ſanguinem miſit.* Et poſtibi ; *Facit quod facere ſolet : pro amatore ſanguini ſuo non parcit.* Iuvenal. Satyr. 1.

Accipiat ſanè mercedem ſanguinis.

nempe ex medicorum doctrina, non Ariſtotelis. Nic. Faber Not. ad Senec. Controverſ. lib. 7 Contr. 5. An ſic capiendum & illud Plauti Bacchid. act. 3, ſcen. 1, ubi ait Lydus pædagogus de meretricibus :

Apage iſtas à me ſorores, quæ hominum
ſorbent ſanguinem.

Et Curcul. act. 1, ſc. 2, in fin. de amica:

Quæ mihi miſero amanti ebibit ſanguinem.

ubi videatnr Theocriti locus à Taubmanno annotatus. *Ge. Erhardus.*

3. *Matrona inter prim. honeſta, Philumene*] *honeſta* deleo. Sic Salluſt. & Apoll. *Anonym. MS.*

4. *officio ætatis extorſerat*] Ovidius:

At nuper bis flava Clide, ter candida Pitho,
Ter Libas officio continuata meô eſt.

Propertius : --- *experta puella*
Officium tota nocte valere meum.

Fr. Pithœus.

Innuit Philumenen ex illis fuiſſe,

--- *Qui teſtamenta merentur*
Noctibûs. --- S. A. Gabbema.

5. *orbis ſenibus*] Tres heredipetarum notæ quas captabant, locuples, orbus, ſenex. ut patet ap. Cic. Paradox. penult. *Io. Bourdelotius.*

& commendare liberos [1] ſuos ejus prudentiæ, bonitatique credere ſe, & vota ſua. Illum eſſe ſolum in toto orbe terrarum, qui præceptis etiam ſalubribus inſtruere juvenes quotidie poſſet. Ad ſummam, relinquere ſe pueros in domo Eumolpi, ut illum loquentem audirent, [2] quæ ſola poſſet hereditas juvenibus dari. Nec aliter fecit ac dixerat, filiamque ſpecioſiſſimam cum fratre ephebo in cubiculo reliquit, ſimulavitque ſe in templum ire ad vota nuncupanda. Eumolpus, qui tam frugi erat, ut illi etiam ego puer viderer, non diſtulit puellam [3] invitare ad Pygiciaca ſacra. Sed & podagricum ſe eſſe, [4] lumborumque ſolutorum omnibus dixerat, & ſi non ſervaſſet integram ſimulationem, periclitabatur totam [5] pene tragœdiam evertere. Itaque, ut conſtaret mendacio fides, puellam quidem exoravit, ut ſederet ſupra [6] commendatam bonitatem, Coraci autem imperavit, ut lectum, in quo ipſe jacebat, ſubiret, poſitiſque in pavimento manibus, dominum lumbis ſuis

com-

1. *ſuos*] Provocabulum hoc aberat Manuſcriptô: poteſtque etiam à libris noſtris ſalva ſententiæ integritate abeſſe. *I. Douſa.*

2. *quæ ſola poſſet hereditas juvenibus dari*] Cic. Officior. I. *Optima hereditas à patribus traditur liberis omnique patrimoniô præſtantior, gloria virtutis rerumque geſtarum, cui dedecori eſſe nefas & vitium judicandum eſt.* Ge. Erhardus.

3. *invitare ad Pygiciaca ſacra*] Tornæſ. cæteri, *Pigiciaca ſ.* Id. Tornæſius: al. *Pygiaca.* Erhardus: Leg. *pygiaca ſacra*, id eſt, coitum, quòd *pygarum* ſive clunium uſus in Venere ſit permagnus. Schopp. in Priape. carm. 18. An leg. *pygiſiaca*, à πυγίζειν? quod tamen propriè eſt cum averſo coire. Wouweren: *Pigiciaca*, Πυγησιακά. & Bourdelotius: *Pygeſiaca.* Laurenbergius: *Pygiciaca ſacra* coitum vocat. Motus exigebant in re venerea & agitationem, ut illæ meritò damnarentur, quæ immobiles jacebant. Habet enim neſcio quid mobilitas illa incentivum, efficitque viris Venerem concinniorem teſte Lucret. lib. IV circa fin. Coitus, qui, ut hîc, à fœmina ſuperſtante peragitur, ab Apul. dicitur, *pendula venus.* lib. II Met. *Hæc dicens, inſcenſo grabatulô ſuper me ſenſim reſidens, ac crebra ſubſiliens, lubriciſque geſtibûs mobilem ſpinam quatiens, pendulæ Veneris fructu me ſatiavit, uſquè dum laſſis animîs & marcidis artubûs defatigati ſimul ambo corruimus.*

4. *lumborumque ſolutorum*] Lumbi valentes & vegeti ad Venerem requiruntur. Hinc Eumolpus abſterrebatur, quia podagricum ſe lumborumque ſolutorum dixerat omnibus. *Caſp. Scioppius* ſeu *Schoppius.*

5. *pene*] Nomen, opinor. *Anonym. MS.*

6. *commendatam*] Douſa F. mavult, *commodatam.*

1. *lento*

commoveret. Ille [1] lento parebat imperio, puellæque artificium pari motu remunerabat. [2] Quum ergo res ad effectum ſpectaret, clara Eumolpus voce exhortabatur Coraca, ut ſpiſſaret officium. Sic inter mercenarium amicamque poſitus ſenex, [3] veluti oſcillatione ludebat. Hoc ſemel iterumque ingenti riſu, etiam ſuo, Eumolpus fecerat. Itaque ego quoque ne deſidia conſuetudinem perderem, dum frater ſororis ſuæ [4] automata [5] per cloſtellum miratur, acceſſi tentaturus an pateretur injuriam. Nec ſe rejiciebat à blanditiis doctiſſimus puer, ſed me numen inimicum ibi quoque invenit * *

Dii majores ſunt, qui me reſtituerunt in integrum. [6] Mercurius enim, qui animas ducere, & reducere ſolet, ſuis

1. *lento*] Adverbialiter, pro *lenté*. Ge. Erhardus.

2. *Quum ergo res ad effectum ſpectaret*] i. Quum gaudia ſua toto corpore præſagiente, in eo jam Venus eſſet, ut hortum virginalem, & muliebria arva, aſpergine ſeminali conſitum iret Eumolpus. Per *effectum* plenam *voluptatis robuſtæ*, reique veneriæ conſummationem, honeſtiſſimi vocabuli ambage circumloquitur: *patratum* dico: Idque ex Iſidori definitione obſervatum mihi. *Douſa P.*

3. *veluti oſcillatione ludebat*] De *oſcillis* & ſuprá. vidend. Sex. Pompejus lib. 7, c. 16. *Anonym. in Notis.* Feſt. *Oſcillum Santra ait dici, quòd oſcillent, id eſt, inclinent, præcipiteſque in os ferantur. Oſcillantes, ait Cornificius, ab eo quòd os celare ſint ſoliti perſonîs, propter verecundiam, qui eo genere luſus utebantur.* Servius. *Fr. Pithœus.* Conſulatur Scalig. Caſtigat. in Feſtum, & Auſon. lectio. Pamelius in Tertull. de Pallio. Balbus Catholicô: *Oſcillum, quoddam genus ludi, ſc. cùm funis ſuſpenditur de trabe, in quo puer & puella ſedentes impelluntur huc illuc,* &c. *Erhardus.* hinc Tertull. de Pall. *oſcillum penduli impetus.* Græcis *αἰώρα*. Heſych. Hyginus Mytholog. cap. c. XXX. *Wouweren.* Nota jam res, *oſcillum* & *oſcillatio*, & quàm aptè dictum de ſene hinc inde ab amica mercenarioque motu reciprocante pulſo. Luſus originationem Hyginus Fab. CXXXI tradit, & iterum Aſtronom. in Arctophyl. paucis immutatîs. Phylargyrius potiſſimùm ad Oſcos trahit. Bulengerus latiùs in Theatro, & Mercurial. in Arte Gymnaſt. c. VIIII lib. III. *I. A. Gonſal.*

4. *automata*] *Automata* ſunt confixa aut confixiles machinæ, ut Apul. quæ ſua ſponte moventur: vel, ut Seneca, tabulata per ſe ſurgentia: Dioni *ἴκρια*. Petron. hunc motum puellæ *automata* indigitat, quia dum eam mercenarius *(Eumolpum)* commovendo ſublevat, *αὐτωμάτως* h. e. ſua ſponte & per ſe videtur ſurgere. *Io. à Wouweren.*

5. *per cloſtellum*] *Cloſtellum* diminutivum à *clauſtrum* (clauſura, fores) ead. formatione cum *ploſtellum*, *moſtellum*, *caſtellum*, *raſtellum*, à *plauſtrum*, &c. *Douſa MS.* & in Præcidan. Seneca lib. 7 de Benefic. c. 21. *per cloſtrum, qua ſe commiſſura laxaverat.* Anonym. in Notis.

6. *Mercur. qui animas ducere ac reducere*

ſuis beneficiis reddidit mihi, quod manus irata præciderat, ut ſcias [1] me gratioſiorem eſſe quam Proteſilaum, aut quemquam alium antiquorum. Hæc locutus ſuſtuli tunicam, Eumolpoque me totum adprobavi. At ille primo exhorruit: deinde, ut plurimum crederet, utraque manu deorum beneficia [2] tractat.

* * *

† Socrates deorum, hominumque *judicio ſapientiſſimus* gloriari ſolebat, quod nunquam neque in tabernam conſpexerat, nec ullius turbæ frequentioris concilio oculos ſuos crediderat. Adeo nihil eſt commodius, quam ſemper cum ſapientia loqui. Omnia, inquam, iſta vera ſunt: nec ulli enim celerius homines incidere debent in malam fortunam, quam qui alienum concupiſcunt. [3] Vnde plani autem, unde levatores viverent, niſi

† *Eumolpus f.*

ducere ſolet] Vnde Mercurium vocat Horatius, *Orci ſatellitem*, lib.2 Od.18. ut Græci ψυχοπομπὸν, cui reſpondet illud Apulejanum, *animarum vector.* idem enim eſt hîc *ducere* & *reducere*, idem *vehere* & *revehere*. Horatii verba ſunt: --- *Nec ſatelles Orci*
Callidum Promethea
--- *revexit aurô captus.*
Scipio Gentilis Append. Notar. ad Apul. num. 34. Ab hoc officio Mercurius fuit Πομπαῖος (*Mittens*) dictus. Virgil.
--- *Virgam capiens animas vocat orcô*
Pallentes, alias ſub triſtia tartara mittit.
Et hoc eſt, quod Arbiter ait, *ducere ac reducere*. Erhardus. Lucian. Deor. Dialog. *Alatus autem quoque eſt ac virgam quamdam adparavit, mirificam poteſtatem ac vim habentem, qua animas evocat, & deducit mortuos.* S. A. Gabbema.

1. *me gratioſiorem eſſe, quam Proteſilaum*] Quidpe jam nervos ſuos rereceperat Encolpius. Hocce ex Martial. unicè elucidandum, lib. 1 Epigr. XXXVI.
Tamquam conjugibus ſuis mariti
Non poſſunt ſine mentula placere.
Laodamiæ autem placuit adeò Proteſilaus, ut abſentivus quum eſſet, ab imaginis ejus cereæ complexibus ſibi non temperarit; nec quum mortuus, quin à Diis peteret, ut diem unum (Luciano auctore), vel tres horas (Hyginô) reviviſceret; ipſoque frui, ſibi liceret. *I. A. Gonſalius.*

2. *tractat*] Impudicè. *Gabbem.*

3. *Vnde plani autem, unde levatores, &c.*] Tornæſ. *lenatores*. ſed c. M. Douſæ *levatores* quod amplexæ editiones. I. Douſa filius ſeu junior: *Vnde lenatores viv.* Vetus poëta,
Græcule conſueta lenandi callidus arte.
Erhardus: De *planis* ſupr. *Levare* eſt rapere, abducere. Sidon. lib. VII Ep. II. *Levat divitem conjugem pauper adamatus.* In legib. Gothorum lib. VIII, tit. V. *Si porci ad paſtum in glande ſuſcepti ante decimas datas furtô leventur.* Poſſit etiam legi *lavatores*, id eſt, fures. Acro in Horat. Ep XVII lib. I. *Laverna dicta à lavando; nam fures lavatores dicuntur.* Savaro. Gloſſ. vet. *Levare, planare: & levatores, planatores* dicuntur. Sed & *levo* in bonam partem. Virgil. 2 Æneid.

-- *atque*

niſi aut locellos, aut ſonantes ære [1] ſacellos pro hamis in turbam mitterent? Sicut muta animalia cibo ineſcantur: ſic [2] homines non caperentur ſpe, niſi aliquid morderent.

* * *

‡ Ex Africa navis, ut promiſeras, cum pecunia tua, & familia tua non venit. Captatores jam exhauſti liberalitatem imminuerunt. Itaque aut fallor, aut fortuna communis cœpit redire ad pœnitentiam ſuam. * *

† Omnes, qui in teſtamento meo legata habent, præter liberos meos, hac conditione percipient, quæ dedi, ſi corpus meum in partes conciderint, & adſtante populo comederint. *Ne plus æquo exhorreſcant*, [3] apud quaſdam gentes ſcimus adhuc legem ſervari, ut à propinquis ſuis conſumantur defuncti, adeo quidem, ut objurgentur ægri frequenter, quod [4] carnem ſuam faciant pejorem. His admoneo amicos meos, ne recuſent, quæ jubeo, ſed quibus animis devoveant ſpiritum meum, eiſdem etiam corpus conſumant. ‡ Excæcabat [5] ingens fama oculos, animoſque miſerorum.

Gorgias paratus erat exſequi. *

De ſtomachi tui recuſatione non habeo, quod timeam. ſequeretur imperium, ſi promiſeris illi pro unius horæ faſtidio multorum bonorum penſationem. Operi modo

‡ *Polyanos.* † *Eumolpus.* ‡ *Polyanos.*

-- atque arcta levari
Vincla jubet Priamus. -- Quid? ſi *levatores* à *levis* prima longâ pro glabro, unde *levigo*, quod tamen Apuleius uſurpavit pro *levo*, 4 Metam. *ſarcinâ levigatos*, i. exoneratos.

1. *ſacellos*] *Sacellus* à *ſacculus*, quemadmodum *locellus* à *loculus*. Douſa MS.

2. *homines non caperentur ſpe*] Suprà, *ſpe prædæ moratur in ſcopulo*. Seneca: *Et fera & piſcis ſpe aliqua oblectante decipitur*. Fr. Pithœus. *caperentur ſpe*. Tibull. lib. 2 Eleg. 6. *Io. à Wouweren.*

3. *apud quaſdam gentes*, &c.] De *Hibernis* Strabo l. IV: de *Scotis* D. Hieronymus lib. I cont. Iovinianos. De *Padarum* gente Indica, Ioan. Boëmus de Mor. gent. lib. II, cap. VIII. De *Scythis*, ut *Maſſagetis*, *Iſſedonibus*, *Anthropophagis*, id. cap. IX: de *Galatis* lib. III, c. XXII: de *Tartaris* cap. X lib. II. *Ge. Erhardus.*

4. *carnem*] Propriè; nam teſte Donato in Heaut. *caro* dicta eſt, eò quòd careat animâ, & *caro* propriè dicitur mortuorum. unde & *excarnificare* deductum, it. *carnifex* pro eo, qui carnes ex homine facit. *Douſa MS.* quæ & in Præcidan.

5. *ingens fama*] Inexſpectatum nuncium, inauditáque novitas.

1. *cen-*

modo oculos, & finge te non humana viſcera, ſed [1] centies ſeſtertiûm comeſſe. Accedet huc, quod aliqua inveniemus [2] blandimenta, quibus ſaporem mutemus. Neque enim ulla caro per ſe placet, ſed arte quadam corrumpitur, & ſtomacho conciliatur averſo. Quod ſi exemplis vis quoque probari conſilium, [3] Saguntini oppreſſi ab Hannibale, humanas edêre carnes: nec hereditatem exſpectabant. [4] Petavii idem fecerunt in ultima fame, nec quicquam aliud in hac epulatione captabant, niſi tantum ne eſurirent. Quum eſſet Numantia à Scipione capta, inventæ ſunt matres, quæ liberorum ſuorum tenerent [5] ſemeſa in ſinu corpora.

* *

[6] Maſſilienſes, quotiens peſtilentia laborabant, unus ſe ex

1. *centies ſeſtertiûm comeſſe*] Martial. *O quanta eſt gula centies comeſſe!* Fr. Pithœus.

2. *blandimenta*] condimenta, condituras. *Ge. Erhardus.*

3. *Saguntini*] Senec. Contr. *Neceſſitas magnum humanæ imbecillitatis patrocinium eſt. Hæc excuſat Saguntinos, quòd patres occiderint.* Iuven. Satyr. 15, ejuſque interpres. *Wouweren.* Auguſt. lib. III, c. XX. *Primò fame contabuit: nam etiam ſuorum cadaveribus à nonnullis paſta perhibetur.* hinc *fames Saguntina.* Gabbema. *Saguntini.* Vide Andr. Schotti Not. in Auctorem de Vir. illuſtr. n. 42. *Erhardus.*

4. *Petavii*] Leg. *Petelini*, de quibus Frontinus lib. 4 Stratagem. cap. 5. Athen. Dipnoſophiſt. lib. 12. *P. Danielis. Petavii.* Putean. *Petilini.* Frontin. lib. 4, c. 5. Livius lib. 23. *Tornæſius.* De *Petilinis* Polib. lib. 7, Valerius Max. lib. 6. De *Petaviis* aut *Petauſis* neſcio quis. *F. Pithœus. Petavii.* Fortè legendum, *Patavonii*, ab urbe Petavonio Hiſpaniæ Tarraconenſis, teſte Antonino, Πεταύονιον Ptolemæo lib. II Geog. cap. VI. quos cum Saguntinis conjunxiſſe, valde veroſimile eſt, quum utrique Hiſpanici populi ſint: & animi virtute ac robore etiam pares. Haut infelicem etiam judico emendationem iſtam, quum *Petaviorum* ſedes nuſquam gentium compareant, niſi Plato conlocet in ſua Rep. aut in Vtopia Thomas Morus. *Petovium* autem oppidum, priſca marmora exhibent, apud Gruterum p. DC. VIII. v. vide & Ortelii Theſaurum voce *Petovio*. Eorum autem, qui *Petellini* ſcribunt, haut eſt parvi habenda emendatio. *I. A. Gonſalius.*

5. *ſemeſa in ſinu corpora*] Fusè Appianus in Hiſpanicis narrat Numantinorum ærumnas, rabioſamque famem. Signanter verò ad Arbitri inluſtrationem faciunt illa Valer. Maximi: *Quapropter capta jam urbe, complures inventi ſunt, artus & membra trucidatorum corporum ſinu ſuo geſtantes.* S. A. Gabbema.

6. *Maſſilienſes, quoties peſtilentia laborabant*] Fragmentum hocce (Petronii nomine) citatur à Servio in l. III Æn. (ad illa verba, *Auri ſacra fames.*) Ait L. Placidus in x Theb. *Luſtrare civitatem humana hoſtiâ Gallicus mos eſt.* nam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

ſe ex pauperibus offerebat alendus anno integro publicis & purioribus cibis. Hic poſtea ornatus [1] verbenis & [2] veſtibus ſacris, [3] circumducebatur per totam civitatem cum exſecrationibus, ut in ipſum reciderent mala civitatis: [4] & ſic projiciebatur.

* * * *
* * *
* *
*

nam aliquis de elegantiſſimis pelliciebatur præmiis, ut ſe ad hoc venderet: qui anno toto publicis ſumptibûs alebatur purioribus cibis; denique certo & ſolemni die per totam civitatem ductus ex urbe, extra pomeria ſaxis occidebatur à populo. Sicque Gallis in univerſum hoc attribuit Lactant. Placidus. *Ge. Erhardus.*

1. *verbenis*] Herba eſt verbena in luſtrationibus adhiberi ſolita, quapropter ab Apuleio, *luſtrago* vocatur. Hoc enim Luſtrale ſacrificium eſt, quod & *Amburbale*, & *Amburbium* dicebatur, quum urbes luſtrarentur. Ideo *verbena* Græcis olim nobili appellatione inſignita, quæ nempe erat *ἱεροβοτάνη* conjunctim, ſive divulsè, *ἱερὰ βοτάνη*, ut vocatur Dioſcoridi, hoc eſt, *herba ſacra.* I.A. Gonſalius.

2. *veſtibus ſacris*] Infulis. nam eæ & hoſtiarum & ſacerdotum. Feſt. Gloſſæ Iſid. *Infula, ſacerdotalis vitta.* in iiſdem: *Infulat, propitiat.* Emporius de loco communi: *Inſpiciendi ſunt perſonarum habitus, ut ſacerdotis vita & infula.* hinc Senecæ Agam. *Sacratæ infulæ.* Florus lib. 4. *Quæ omnia velut infula in deſtinatam morti victimam congerebantur.* Sueton. Calig. c. 27. *Alterum qui ſe periturum pro ſalute ſua voverat, cunctantem pueris tradidit, verbenatum infulatumque, qui votum repoſcentes per vicos agerent quoad præcipiſaretur ex aggere.* Io. à Wouweren.

3. *circumducebatur per totam civitatem*] Exſertim Apul. lib. III. *Tamdem pererratis plateis omnibûs, & in modum eorum, qui luſtralibus piamentis minas portentorum hoſtiis circumforaneis expiant, circumductus angulatim forum, ejuſque tribunal adſtituor.* S.A. Gabbem.

4. *& ſic projiciebatur*] Leg. puto, *proſiciebatur*, id eſt, ſacrificantur, & in partes diſſecabatur, à verbo *proſicior, proſiceris*, cujus activum eſt *proſicio, cis*, quod in *porricio, poſſicio, prolicio*, perperam & corruptè mutatum paſſim apud bonos auctores reperitur. Eſt autem verbum antiquum ſacrificantibus ſollemne, ut docet Macrob. lib. III Sat. c. II. apud quem vulgò malè *porricio* legitur. Idem l. VII, c. XII. *P. Daniel.*

FRAG-

FRAGMENTA SUPERIORIS SATYRICI,

Quæ quibus in locis reponenda ſint, [1] incertum eſt.

[2] *Candida ſidereis ardeſcunt lumina flammis,*
Fundunt colla roſas, & [3] cedit crinibus aurum,

Mellea

1. *incertum eſt*] Titulus hic Gabbem. edit. cum Frellon. & Lotichii communis. Sciendum itaque plures dari ſcriptores Petronios præter noſtrum T. P. *Arbitrum*. Eſt nimirum *P. Petronius Rector*, *Petronius Grammaticus*, *Petronius Afranus*, *Petronius Indicus*, *M. Petronius Venuſtianus*, *Petronius Antigenis Piſaurenſis*, *C. Petronius Hilarus Piſaurenſis*, *Petronius Apollodorus P. R. & Petronius Levita*, quorum ſingulorum fragmenta & epigrammata continet editio Frelloniana ac Lotichii. Cautô igitur opus, ne quod iſtorum eſt T. Petronio Arbitro affricetur. Et Claudius quidem Binetus in calce editionis Douſæ tum & MS. ad edit. Tornæſ. x nobis annumerat Epigrammata ſingulis Petronii Arbitri nomine præfixo, quæ ex eccleſiæ Bellovacenſis bibliotheca veteri Iſidori Etymologico connexa accepiſſe profitetur, hac ſerie:

I. *Sicut ſunt rerum naturæ*, &c. ut habebitur inferiùs.

II. Pſittacus:

Indica purpureo genuit me litore tellus,
Candidus accenſo qua redit orbe dies.
Hic ego divinos inter generatus odores
Mutavi latio barbara verba ſonô.
Iam dimitte tuos Pæan ô Delphice! cicnos,
Dignior hæc vox eſt quæ tua templa colat.

III. *Naufragus ejecta*, &c. ut infrá.

IV. *Aurea mala mihi, dulcis mea Martia, mittis.* & reliqua quæ ſupervacuum hîc adſcribere.

V. Ad Deliam:

Si Phœbi ſoror es, mando tibi, Delia, cauſſam,
Scilicet ut fratri, quæ peto, verba feras,
Marmore Sicanio ſtruxi tibi, Delphice, templum,
Et levibus calamis candida verba dedi.
Nunc ſi nos audis, atque es divinus Apollo,
Dic mihi, qui nummos non habet, unde petat?

VI. *Omnia quæ miſeras* -- ut infrá.

VII. De columbarum nido in galea:

Militis in galea nidum fecere columbæ;
Adparet Marti quàm ſit amica Venus.

IIX. *Iudæus licèt & porcinum* -- prout inferiús.

IX. In Cupidinem:

Lectô compoſitus vix prima ſilentia noctis
Carpebam, & ſomno lumina victa dabam:
Quum me ſævus Amor prenſum ſurſumque capillis
Excitat, & lacerum pervigilare jubet.
Tu famulus meus, inquit, ames quum mille puellas,
Solus, io, ſolus durè jacere potes?
Exſilio, & pedibus nudis, tunicâque ſoluta,

K k *Omne*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Mellea purpureum depromunt ora ruborem,
Lacteaque admixtus ſublimat pectora ſanguis:
Ac totus [4] *tibi ſervit honor, formaque Dearum*

Fulge

Omne iter impedio, nullum iter expedit.
Nunc propero, nunc ire piget, rurſumque redire
Pœnitet, & pudor eſt ſtare via mediâ.
Ecce tacent voces hominum, ſtrepituſque viarum,
Et volucrum cantus, turbáque fida canum.
Solus ego ex cunctis paveo, ſomnumque, torumque,
Et ſequor imperium, magne Cupido, tuum?

X. Ad Nealcen puerum:

Sit nox illa diu nobis dilecta, Nealce.
Quæ te prima meo pectore compoſuit.
Sit torus, & lecti genius, ſecretáque longa,
Queis tener in noſtrum veneris arbitrium.
Ergo age duremus, quamvis adoleverit ætas,
Vtamurque annis, quos mora parva tenet.
Fas & jura ſinunt veteres extendere amores:
Fac, citò quod cœptum eſt, non citò deſinere.

Quæ complura apud Binetum ſequuntur ait ſe in eod. quidem codice verùm abſque Petronii titulo reperiſſe, quæ inter primum in ordine fragmentorum oculiſque ſubjectum *Candida ſidereis.* tum in fine Satyrici *Fœda eſt in coitu. Accuſare & amare.* ac demum, *Delos jam ſtabili.* Sed & IV, V, VII, IX, & X præmiſſorum Frellon. edit. auctor Petronio Afranio, II verò Petronio Indico adſcribit; quæ tamen Douſæ palato ſic ſe adprobarunt, ut majorem melioremque partem Arbitro tribuerit, exceptô IV *Aurea mala* quod reſpuit. Attendendum igitur in ſeqq. quis auctor ullus an nullus laudetur laudarive & indagari poſſit. Triſte verò fatum doctorum ſcriptorum, quòd ſic nomina auctorum jam olim negligebantur, hodiéque à multis idem fiat, & quadrata commiſceantur rotundis, ut neſcias cui quid debeatur undéve fluxerit. Sic ſuperiùs p. 188, 191 & 310 hiſtoriam fabri vitri ductilis à Iano Douſa primùm Satyrico abſque titulo & præfatione ex Sarisberienſe inſertam credidi; ſed jam penitiùs Præcidanea ipſius ſcrutatus, reperi capite Præcid. ultimo l. 3 hiſtoriam hanc quidem ex Crinito, Dione Caſſio, Iſidoro, & Sarisberienſe adductam, attamen eam hoc loco quo hodie legitur à ſummo illo Viro inſertam vix conſtat, id verò ex Præcidan. certiſſimum ipſum pro Sarisberienſi *martiolo*, *marculum* legere jubere, quod in ſuperioribus contra inſertorem quiſquis ille fuerit notandum.

2. *Candida*] Amatorium. *Claudius Binetus.* Encolpius ad Albutiam. *Frellon. editio in margine.* Tornæſius non habet.

3. *cedit crinibus aurum*] Magnum veterum ſtudium in flavo capillitio. Auctor Lyrici, quod Cn. Gallo adſcribunt:

Pande puella, pande capillulos
Flavos, lucentes ut aurum nitidum.

Statius 1 Achill.

-- Fulvôque nitet coma gratior auro.

Barthius ad Claudianum num. 2778. *Ge. Erhardus.*

4. *tibi ſervit honor*] Honor apud Poëtas pulcritudinem rerum ſignificat. Martial. lib. VI Ep. LXXX, Horat. lib. II Carm. od. XI, Tibull. lib. I El. IX, alii. Et Sidonius Apollinaris proſa etiam oratione ſequutus poëtas lib. I Ep. II. Theodoricum Gothorum Regem depingens, ait: *Maximus in minimè rugoſis genibus honor.*

Etiam

Fulges, & Venerem cœleſti corpore vincis.
Argento ſtat facta manus, digitiſque tenellis
Serica fila trahens precioſo ſtamine ludis.
Planta decens modicos neſcit calcare lapillos,
Et dura lædi ſcelus eſt veſtigia terra,
Ipſa tuos quum ferre velis per lilia greſſus,
Nulli ſternuntur leviori pondere flores.
Guttura nunc aliæ magnis monilibus ornent,
Aut gemmas aptent capiti: tu ſola placere
Vel ſpoliata potes. Nulli laudabile totum,
In te cuncta probat, ſi quiſquam cernere poſſit.
Sirenum cantus, & dulcia plectra Thaliæ
Ad vocem tacuiſſe reor, quæ mella propagas
Dulcia, & in miſeros telum jacularis amoris.
Cor grave vulnus alit, nullo ſanabile ferro,
Sed tua labra meo ſævum de corde dolorem
Depellant, morbumque animæ medicaminis hujus
Cura fuget, nec tanta putres violentia nervos
Diſſecet, atque tuæ moriar pro crimine cauſſæ.
Sed ſi hoc grande putas, ſaltem concede precanti,
Vt jam defunctum niveis ambire lacertis
Digneris, vitamque mihi poſt fata reducas.

* * *

[1]ALBUTIA.

* * *

[1] *Mem-*

Etiam uſurpatur mentione ſacrificii, ex more veterum poëtarum, imprimis Virgilii, lib. I.

Haud equidem tali me dignor honore.

Vbi Serv. *honore* pro ſacrificio. Hinc *honorarius tumulus*, quem veteres iis, quos amabant, excitare ſoliti ſunt. Sueton. in Claud. c. I. Indè vetuſtæ marmorum inſcriptiones *ob honorem* habent. Alciat. Parerg. lib. x, c. XII. Firmat Tac. ſententiam his verbis II Annal. *Honorique patris princeps ipſe cum legionibus decurrit.* S.A.Gabbema.

I. ALBUTIA] Paulò antè poſt verba textus, *quæ liberorum omnium tenerent ſemeſa in ſinu corpora.* interpoſitis 3 aſteriſcis inſeruit Frellonianæ ſeu potiùs Schonwetter. editionis auctor, & Lotichius diſtinctis typis hæc: *Licet mulierum verbalibus undis,* &c. *Sola eſt Satyra; quæ modum imponit furentibus. Scilicet Petroniana ſubit Albutia: hac enim adlubente, & Plautinæ Saureæ dominatus obdormit, & Sulpicillæ Auſonianæ loquacitas deperit, Salluſtianæque Semproniæ, quamvis præſens*

 ſit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] *Memphitides puellæ,*
[2] *Sacris Deûm paratæ.*
[3] *Tinctus colore noctis*
[4] *Manu puer loquaci.*

* * *

[1] *Ægy*

ſit, melos rauceſcit. Petr. Danielis in Notis: *Albutia.* Meminit *Albucillæ* multorum amoribûs famoſæ Cornel. Tacitus lib. 5. quæ & ea forraſſe fuerit, de qua Fulgentius lib I Mytholog. in præfatione ſcribit, Petronium Arbitrum carmine in eam amatorio luſiſſe. Douſa: *Plautinæ Saureæ.* Monendus lector in notabili illa Fulgentii Cenſura, Plautinum *Sauream*, ne vir eſſet, præpoſterè à Lutetiano Librario perſuaſum. Sic enim inibi: *Scilicet Petroniana ſubit Albutia: hac enim adlubente & Plautinæ Saureæ dominatus obdormit. Saurea* autem *Servus dotalis* in Aſinaria apud Plautum, quem de communis dominæ ſententia domino ipſi ſuo dominantem more ſuo concinnat Comicus. Vnde meritò Herculè *Dominatus* ejus à Fabio Planciade haut obſcurè inceſſitur. Proinde è fœmina in marem, me vindice, denuo tandem tranſire ut poſſit *Dominator* iſte *Atrienſis Demæneti*, iterum dico omnibus, generis rationem ante omnia commutandam: ne, exemplô Petroniani Aſcylti, à ſexu ipſe ſuo fugiſſe videatur ſcilicet. Cæterùm quæ hîc *Albutia* vocitata Petronio, eamdem cum Albucilla Taciti eſſe (niſi & illic fortè *Albutillam*, ὑποκοριστικῶς [*deminutivè*] ſcribillandum) facilè adducor ut credam, ob has notas maxime, quibûs ipſam Hiſtoricus ille inſignem magis, quàm honeſtam facit, ita ſcribens ſexto Annali ſuô: *Dein multorum amoribûs famoſa Albutilla, cui matrimonium cum Satrio Secundo conjurationis indice fuerat, deſertur impietatis in Principem. connectebantur ut conſcii & adulteri ejus, Gn. Domitius, Vibius Marſius, L. Arruntius,* &c. & quidem hoc ipſo faciliùs, quòd Salluſtianam Semproniam, ejuſdem penè farinæ matronam, ſtatim porrò ibidem ſubjungat Mythologicus ille ſcilicet.

1. *Memphitides puellæ*] Ex Terentiano Mauro de verſibus extremô. *P. Daniel.* citantur nomine diſerti Arbitri. *Wouweren.* Terentianus Maurus de Metris, cap. *Iambius dimetrus claudus qui fiat,* ubi Nicol. Bryſæus in Annot. Marius Victorinus in Art. Grammat. lib. III de duob. Ionicis Sotadeo & Sotadico *Memphitides*, id eſt Ægyptiæ; ſuprà dixit, *pueris Alexandrinis.* Ge. Erhardus.

2. *Sacris Deûm paratæ*] emptæ. Ethnici ſuperſtitioſis ſuis ſacris puellas muſicas adhibebant. In Priap.

Cùm ſacrum fieret Deo ſalaci,
Conducta eſt pretio puella parvô.

Morem alibi narrat & explicat Plautus. *Idem.*

3. *Tinctus calore noctis*] Iſidor. lib. XIX, cap. XXIII. *Mauros habet tetra nox corporum.* Lindenb. Not. in Catalect. Winsbeckius in Paræneſi ad filium:

Swerzer dann ein Sur (Sierer),

id eſt, atrior Syrô vel Ægypto, de quo hîc Petronii verſus capiendus Goldaſt. Animadverſ. ad Winsbec. *Erhardus. Tinct. colore noctis.* Ægyptius tibîcen, qui in deliciis. Iuvèn. Sat. XV. *ede virorum Saltatus nigro tibicine.* Apul. libro I Florid. de Indis: *in corpore colore eſt noctis.* Io. à Wouweren.

4. *Manu puer loquaci*] Eleganter de his loquacibus digitis Philoſtratus Icon. lib. I in Como. adeò ut etiam doceat quomodo digiti collocandi ſint, ut conſoni fiant. Verba ejus Καὶ ἡ δεξιὰ τοῖς δακτύλοις ὑπεσταλμένοις, ὑποκειμένην τὴν ἀριστερὰν πλήττει ἐς τὸ κοῖλον, (&c. *ſuperiùs ad-*

lata

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] *Ægyptias choreas.*

* * *

[2] Balneatricem. * * * [3] Pollice uſque ad periculum roſo.

* * *

[4] *Anus recocta vino*, *Tremen-*

lata & interpretata). Sidon. Apollon. lib. IX Ep. XIII.

Digiti quibus canentes
Pariter ſonante lingua.

Qui tamen verſus aliter explicari poterunt. Meminit quoque loquacium digitorum A. Caſſiod. lib. IV Var. ep. LI. *His ſunt additæ orciſtrarum loquaciſſimæ manus, linguoſi digiti, ſilentium clamoſum, expoſitio tacita, quam Muſa Polymnia reperiſſe narratur.* Sed addubito huc ne pertineat is locus, an de iis notis digitorum intelligendus potiùs, quibûs taciti diſtantes inter ſe loqui conſueverant. de quo vidend. Iſid. lib. I, c. XXV de Notis digitorum. Lindenbrog. Not. in Catal. Suetonius lib. 2. *Cum pueris minutis, quos facie & garrulitate amabiles undique conquirebant, præcipuè Mauros & Syros.* Caſaubon. in Commentar. quem vide, & Barth. fusè diſſerentem ad Claudian. num. 1359. Ammianus lib. 18. *Ad nocendum emittebat cubicularios jam adultos, ut inter miniſteria vitæ ſecretioris gracilitate vocis ſemper puerilis & blandæ, apud Principis* (Conſtantii) *aures nimium patulas, exiſtimationem viri fortis invidia gravi pulſarent.* Hujus gracilitatis cauſsâ, ſectio. Hos autem pueros caſtratos fuiſſe, ejuſdem Ammiani verba, quæ ibidem ſubſequuntur, ſatis evincunt: *Horum & ſimilium tædiô juvat veterem laudare Domitianum, qui pervicaciter interdixerat, ne inter terminos juriſdictionis Romanæ caſtraret quiſquam puerum, quod ni contigiſſet, quis eorum ferret examina, quorum paucitas difficilè toleratur?* Eos poſtea, mortuo Conſtantiô, Iulianus ſucceſſor aulâ exegit. Socrates Hiſtor. Tripart. lib. 6. interprete Epiphanio Scholaſtico: *Expulitque palatiô eunuchos, tonſores & cocos. Eunuchos quidem, quia ejus uxor obierat, poſt quam non duxit aliam.* Idem Ammianus lib. 22, de eodem Conſtantio: *Vxoribus & ſpadonum gracilentis vocibus & palatinis quibuſdam nimium quantum addictus. Manu loquaci,* ut apud Salomon. Proverb. c. 6. *Annuit oculis, terit pede, digitô loquitur.* Erhardus. Cyprianus de Spect. *loqui digitis elaborat.* Io. à Wouweren.

1. *Ægyptias choreas*] Sic & Frellon. atque Lotichii. Tornæſ. *Æ. choreutes.* & connectitur cum præced. *loquaci.* Wouwer. & R. Herm. non habent. Al. *Ægyptius choreates*, al. *Ægyptius choraules.* Ægyptii enim choraulæ & crotaliſtriæ in pretio erant. Scalg. ad Propert. l. 4. Bernartius in Statii Sylvar. lib. 5 in fi. Savaro in Sidon. lib. I ep. 2. Cantabant enim optimè Aegyptii pueri. ideóque eos *loquaces delicias* vocat Statius. *Ge. Erhardus.*

2. *Balneatricem*] Ex Servio ad verſum lib. XII Æneid. *Auctor ego audendi.* ubi tamen videntur deſiderari Petronii verba. Conſulendi libri MS. Memmii, Tilii, Loiſelli & aliorum. *P. Daniel.* Servius in lib. XII Æneid. *Auctor ego aud. Nomina in tor, ſi à verbo non veniunt, communia ſunt, ut hic & hæc Senator: hic & hæc balneator: licèt* Petronius *uſurpaverit*, balneatricem *dicens.* Wouweren.

3. *Pollice uſque ad periculum roſo*] Vetus interpres Horatii Epod. V. *Canidia rodens pollicem. Habitum & modum expreſſit Canidiæ furentis.* Petron. *ut monſtraret furentem*, pollice, *ait*, uſque ad periculum roſo. *Idem.*

4. *Anus recocta vino*] Ex Diome-

 dis

Trementibus labellis.

* * *

[1] *Iuverunt ſegetes meum laborem.*

* * *

[2] *Triplici vides ut ortu*
[3] *Triviæ rotetur ignis,*
Volucrique Phœbus axe
Rapidum pererret orbem.

* * *

[4] *Non bene olet, qui bene ſemper olet.*

* * *

[1] Ani-

dis l. III, (expreſſo nomine Arbitri). *Wouweren.* Sic *ſenex recoctus* Catull. Ep. LIV, dicitur cruda ac robuſta ſenectute præditus. elegans locutio, orta ex fabula illa, qua Medea Æſonem ex ſene iuvenem fecit. *S. A. Gabbema.*

1. *Iuverunt ſegetes meum laborem*] Et hunc verſum videtur Terentianus indicare eſſe Petronii. *Daniel.* Terentianus Maurus de Metris, in VI tomo Hendecaſyllaborum, & ibi Nicol. Briſſæus in Annotat. Marius Victorinus Artis Grammat. lib. 4 fuſiſſimè. *Ge. Erhardus.*

2. *Triplici vides ut ortu*] Ex Terentiano Mauro (nomine P. Arbitri). Videtur eò adludere, quòd Lunaris motus periodus triplex ſit, unde & lunaris menſis triplicis generis. dicitur enim aut περίπατος ſeu περίοδος σελήνης (*circuitus lunæ*) aut σύνοδος (*conjunctio*), aut φάσις (*lumen*). Douſa F.

3. *Triviæ*] Diana eadem eſt cum Hecate, quæ in Triviis colebatur. Virgil.

Nocturniſque Hecate triviis ululata per agros.

Inquit Servius, *Conſuetudo erat, ut per trivia & quadrivia ulularent, & flebile quiddam in honorem Dianæ canerent ruſtici ad reddendam Cereris imitationem, quæ raptam Proſerpinam in triviis clamore requirebat.* Gabbema.

4. *Non bene olet*] Ex Hieronymo in Epiſt. ad Demetr. de Virginitate ſervanda. Qui verſiculus apud Mart. etiam reperitur. lib. II, Ep. XII. Sed multa habent Martialis & Petronius inter ſe comunia; ut illud, *Ingenioſa gula eſt.* & de cœna Trimalchionis; cui apud Martial. lib. III Epigr. IV, Malchionis cœna planè reſpondet. adde Cœl. Rhodig. lib. VII, c. XXVII. *P. Daniel,* Hæc Hieronymi citatio doctiſſimi Pithœi conjecturam de ætate Arbitri noſtri validiſſimè confirmat; ipſum nempe Martialis tempora anteceſſiſſe, imò planè eundem eſſe, quem inter paucos familiarium Neroni aſſumptum, tanquam *elegantiæ* ARBITRUM, teſtis eſt Tacitus. nam niſi ita eſſet, Martialem, non Petronium Pentametri iſtius auctorem laudaſſet Hieronymus. quemadmodum & Papinium (uti opinor) Fulgentius lib. I Mythol. in ſequentis Hemiſtichii relatione, utrique Poëtæ communis:

Primus in orbe Deos fecit timor. --

ſi tamen Papinio, de Placidii Lutatii Statiani interpretis ſententia (qui Hemiſtichium iſtud ab ipſo Statio mutuatum Arbitrum vaniſſimè hariolatur) ætate poſteriorem judicaſſet hunc noſtrum, qua perſuaſione nihil abſurdius utique, aut ſtolidius. *Douſa,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] Animam noſtro amplexam in corpore

* * *

[2] *Qui, vultur jecor intimum pererrat,*
Et pectus trahit, intimaſque fibras,
Non eſt, quem lepidi vocant poëtæ;
Sed [3] cordis mala livor atque luctus.

* * *

Douſa. Non b. o. &c. Cicer. ad Attic. *Mulieres ideo bene olere, quia nihil olent.* ita ſæpe ludunt, ut Varro: *Bellaria maximè mellita, quæ mellita non ſunt.* Wouweren. D. Hieronymus ad Demetriadem de Virginit. ſervanda; *Cincinnatulos pueros & calamiſtratos & peregrini muris olentes pelliculas (de quibus illud Arbitri eſt,--- Non bene olet, qui bene ſemper olet) quaſi quaſdam peſtes & venena pudicitiæ virgo devitet.* Ge. Erhardus.

1. *Animam noſtro amplexam in corp.*] Priſcianus lib. 8. *Similiter adminiculor, adulor,* &c. *amplector,* &c. Petron. *Animam noſtro amplexam in pectore.* περιπλεχθεῖσαν. Lucillius: *Quin amplexetur qui velit, ego non ſinam me amplectier. amplexetur,* περιπλεκέσθω. Erhardus.

2. *Qui vultur jecor-- Et p. -- Non eſt, quem l.*] olim, *Cui v. j.* Erhardus: Leg. *Qui vultur.* Douſa F. ad Tibull. Attius apud Cicer. 2 Tuſc. & Servius in Eclog. 6 pro *vulture* habet *aquilam.* Marcilius in Epigr. 7 Martial. de Amphitheat. Ἀλληγορεῖ (*Adluditur*) Promethei vincti, cujus jecur aquila depaſcitur fabula. Animi graviora πάθη (*mala, affectus*) ut invidiam, iram, odium, & ſimilia his, rectè dixeris feras ſeipſas vorantes. Caſaubon. Animadverſ. in Athenæ. lib. 1, c. 16. Lucretius lib. 3 ad rei Venereæ cupiditatem, animíque ſolicitudines hanc fabulam retorſit, cùm dicit:

Sed Tityus nobis hic eſt in amore jacentis
Quem volucres lacerant, atque exeſt anxius angor,
Aut alia quavis ſcindunt torpedine curæ, &c.

Natalis Comes Mytholog. l. 6, c. 19. *Non eſt quem lepidi.* Leg. *Non eſt quem Tityum vocant poëtæ.* Palmer. in Spicileg. quod Douſæ P. ſublegit. vel potiùs: *Non eſt quem Tityi voc. p.* ut livor & luxus vulturi adſimilentur, quo modo fere in Epigramm. Græco Antholog. 2.

Ὄρνεον ἠσθίομεν κεκλημένοι ἄθλιοι ἄνδρες
Ἄλλων ὀρνίθων βρώματα γιγνόμενοι.
Καὶ τὸν μὲν Τιτυὸν κατὰ γῆς δύο γῦπες ἔδουσιν,
Ἡμᾶς δὲ ζῶντας τέσσαρες αἰγυπιοί.

(Sumpſimus ecce cibum miſerum genus altivolantûm,
Carnivoris avibus qui ſumus ipſe cibus:
Sub terra duo vulturii Tityum lacerantes,
Nos hic depaſcunt vulturii quatuor).

Douſa F. ad Tibull. cujus divinatio non diſplicet, licèt vulgatum ſua quoque ratione probum. Pontanus Not. in Somn. Scip. Macrob. Gabbema: Vide de his quatuor verſibus Barthium lib. XII Adverſ. c. 1. & eſt ex Fulgentio Mythol. l. 11, in fab. de Prometheo (nomine Petronii Arbitri).

3. *cordis mala livor atque luctus*] Priores, *livor atque luxus.* Erhardus: Scribo, *livor atque luctus.* Pontanus Not. in Macrobii Somn. Scip. Tamen Henricus Longepreſſenſis de Male fortunatis lib. 3.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] Ad libidinis incitamentum, Myrrhinum ſe poculum bibiſſe. *** [2] In aumarium memet conjeci. *** Obtorto [3] valgiter labello. * * * Totus fere mundus [4] mimum videtur implere. * * * [5] Non duco contentionis

Luxus edax, livor macer, ardor cæcus habendi,
Vaſtat opes, mordet optima, corda cremat.

Gabbema: *cordis mala*, &c. Egregiè de his ita diſſerit Salluſtius. *Animus impurus, Diis hominibuſque infeſtus, neque vigiliis neque quietibus ſedari poteſt. Ita conſcientia mentem excitam vocat.* Quintil. Decl. XII. *Quoties facta reputavi, flagella mente ſonant, ultrices video furias, & in quamcunque partem me converti, occurrunt umbræ meorum.* Sed nemo meliùs Chriſtianis. D. Cyprian. Ep. II ad Donat. *Exigit pœnas etiam de potentiore ſublimitas, licèt ſatellitum manu ſeptus, & clauſum ac protectum latus numeroſo ſtipatore tueatur: Qui enim ſecuros non ſinit eſſe ſubjectos, neceſſe eſt non ſit ipſe ſecurus. Antè ipſos terret poteſtas ſua, quos facit eſſe terribiles. Arridet ut ſervus blanditur, blanditur ut fallat, allicit ut occidat, extollit ut deprimat, fœnore quodam nocendi. Quàm fuerit amplior ſumma dignitatis & honorum, tam majore exigitur uſura pœnarum.* D. Auguſtin. in Pſal. CLXII; Homil. XVII: in III l. Benef. Idem D. A. in Pſalm. C. perpluenti & ſquallenti fumo domui, qua in nemo libenter habitat, malam conſcient. confert.

1. *Ad libidinis incitamentum, Myrrhinum ſe poc. b.*] Leg. *myrinum*, id eſt, *murinum*, à *myro* (unguento) non à *myrrha*, cujus admixtione amareſceret, cùm fuerit delicata potio & ganeæ propria. Had. Iunius Animadverſ. lib. 5, cap. 19. *Erhardus.* Fulgent. lib. III in fabul. Myrrhæ & Adon. *Ideo Venerem amaſſe Adonin dicunt, quòd hoc genus pigmenti (de ſucco myrrhæ loquitur,) ſit valde fervidum. Vnde & Petronius Arbiter ad libidinis concitamentum, Myrrhinum ſe poculum bibiſſe refert. Nam & * Furius Comœdiarum ſcriptor inducit Glyconem meretricem dicentem, myrrhinum mihi adfers, quò virilibus armis occurſem fortiuſcula.* S. A. Gabbema.

2. *In aumarium*] P. Danielis legit *in aumatium*, &, inquit, ſic Fulgentius: quanquam in uno v. cod. manuſcripto legatur, *In naumatium.* an ναυμάχιον (*pœnam ſignificat in eum qui navalem militiam refugiſſet*)? in altero, *omacium.* Fortè, ναυμάτιον. unde ναυμαλάδεα, *aprica*, Arrianus l. 8. Erhardus: al. *aumatium.* Suſpicor *automatium* legendum, ut locus ſignificetur theatri, vel circi, ubi erant machinæ, quæ *automata* à Græcis vocantur, quæ ſponte moveri videntur, & miraculo ſunt. Turneb. Gabbema: Fragmentum hoc eſt apud Fulgent. (nomine Petronii) in expoſ. Serm. antiq. ad Chalcidium Grammat. & *dicitur [aumarium] locus ſecretus. Latrinam publicam* ait Laurenberg.

3. *valgiter*] Fulgent. (nomine Petronii). *Valgia* ſunt labellorum obtortiones in ſupinatione vel ſubatione: ſicut & Petronius ait, *obtorto valgiter labello.* alii habent, *abroſa valgia labella.* aliàs, *abroſo valgiter lavello*, in impr. cod. quibuſdam. *Valgum* quid ſit, docet Feſtus. *P. Daniel.* Supr. *commovebat valgiter labra.* Fusè adhunc locum & doctè Nobiliſſimus Douſa pater c. XII Præcid. *Gabbema.*

4. *mimum videtur implere*] Sariſber. de Nug. cur. lib. III, cap. VIII. (nomine P. Arbitri). *Ge. Erhardus.*

5. *Non duco contentionis funem*] Cit. Sariſber. *Ducere contentionis funem*, eſt velitari, ſive altercari, jurgiáque cum

aliquo

tionis funem, dum conſtet inter nos, quod fere totus mundus [1] exerceat hiſtrionem.

* * *

[2] — *O maxima rerum,*
Et merito pietas homini tutiſſima virtus!

* * *

[3] — *Horrificoque infeſtant murmure tigres.*

* * *

[4] Nam comptum me vernales alucitæ moleſtabant. * * * [5] Poſtquam ferculum adlatum eſt. * * * Tot Regum [6] manubiæ penes fugitivum repertæ. * * * [7] Satis conſtat eos niſi inclinatos non ſolere tranſire [1] cry-

aliquo exercere ſuper re quapiam controverſa. Quo etiam Horatianum illud perlubenter traxerim:

Tortum digna ſequi potiùs, quàm ducere funem. Douſa P.

1. *exercet hiſtrionem*] Sarisber. lib. III, c. VIII. al *hiſtrioniam*, *Facere hiſtrioniam* dixit Plautus, Amphit. prol. xc, & CLII: id eſt propriè, agere in ſcena fabulam, hiſtrionem eſſe, & hoc quæſtu ſe tueri. tralatè aliud agere, aliud ſentire, aliud præ ſe ferre, aliud in animo habere: ut eleganter hîc Petronius. *S. A. Gabbema.*

2. *O maxima rerum*] Adducuntur hi verſus & illuſtrantur à Vincentio Belvacenſi Specul. Mor. lib. xx, cap. xx; & à Iacobo Magno Sophol. l. IV, c.x. (nomine Petronii). *Ge. Erhardus.*

3. *Horrificoque*] Citat Petronii Arbitri nomine Textor in Epithetis, voce *Murmur*. Idem,

4. *Nam comptum*] P. Daniel. *Nam centum vernales me allucitæ moleſtabant.* Fulgentius in Expoſitione Sermonum antiquorum, in verbo *Hallucinari*. vulgò, *centum venales*. in vet. cod. *centum venali me allucite moleſtabant.* in altero, *comptum me vernali alicite mol. Allucere, jactare. Altuminare, vanè ſomniare. Allucinatio, lucis alienatio. Allucinaria, vana ſomniaria. Allucitæ, ſomniatores.* Vide Papiam, ex quo hæc ſumpſimus. Douſa P. Fulgent. in Expoſitione Sermon. antiq. *Nam centum-- allucitæ. Allucinari, dicitur vana ſomniare. tractum ab Allucitis, quos nos Conopas dicimus. Petronius. Nam centum me vernali allucitæ moleſtabant.* aut planè hallucinor ipſe, aut aliter reſcribendus hic locus, & fortaſſe interpolandus ad hoc exemplum:

Nam centum me vernæ hallucitæ moleſtabant.

5. *Poſtquam*] Fulgent. *Ferculum dicitur miſſus carnium: unde & Petron. Arbiter, Poſtquam ferculum adlatum.* Gabbema.

6. *manubiæ*] *Manubiæ* à *manu* etymon ſuum ſortitæ; quaſi *ſpolia* dicas furtim, aut per vim, hoc eſt, per latrocinia, ſeu rapinas quæſita: ſed verò magnifica ea, atque opulenta, & proinde uti hinc diſcimus, baſilica prorſus. neque aliter Cic. *Qui manubias ſibi tantas ex L. Metelli manubiis fecerit.* Douſa P. Citat fragmentum Fulgentius (nomine Petronii). *Gabbema.*

7. *Satis conſtat*] Ex Gloſſario S. Dionyſii. *P. Daniel.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] cryptam Neapolitanam. * * * [2] Petauroque jubente modò ſuperior. * * * [3] Adfer nobis alabaſtrum Coſmianum. * * * [4] Suppes. * * * [5] Tullia.

* * *

— Ineluctabile fatum.

* * *

— Tremebunda ſupervolat haſta.

* * *

[6] *Qui præeſſe cupit, prodeſſe recuſat.*
Magnus in exemplo eſt, cui non ſuffecerat orbis.

* * *

— Exciſo defoſſa marmore petra
Quinque pedum fabricata domus, qua nobile corpus
Exigua requievit humo. —

* * *

Atque ut araneoli tenuem formavimus [7] *orſum.*

* * *

[8] *Mille ſaporatam medicatis frugibus offam.*

* * *

Non eſt forma ſatis; nec, quæ vult bella videri,

Debet

1. *cryptam Neapolitanam*] Vide Eraſmum in Adag. Cœl. Rhodig. & Henricum Stephanum in Apol. ubi *Cryptam* explicat. P. *Daniel*. Senec. Epiſt. LVIII. *A ceromate non aptè excepit in crypta Neapolitana. Nihil illo carcere longius, nihil iſtis faucibûs obſcurius, quæ nobis præſtant, non ut per tenebras videamus, ſed ut ipſas*. Io. à Wouweren.

2. *Petauroque*] Gloſſar. S. Dionyſ. *Petaurus, genus ludi*. Petron. &c. *P. Daniel*. Optimè interpretatur Manil. lib. V.

Corpora, quæ valido ſaliunt excuſſa petaurô,
Alternoſque cient motus, elatus & ille
Nunc jacet, atque hujus caſu ſuſpenditur ille. Wouweren.

adi Mercurial. de arte Gymnaſt. lib. III, c. VIII. *S. A. Gabbema.*

3. *Adfer nobis*] Ambroſ. Calepinus in dictione *Coſmus, qui nobilis unguentarius Romæ fuit. hinc*, inquit, *Coſmianum unguentum, Petron.* &c. *Daniel.* Vide Rader. ad Martial. l. 14 Epigr. 100. *Ge. Erhardus.*

4. *Suppes*] *Gloſſar. Suppes, ſuppumpis, hoc eſt ſupinis pedibûs: Petron.* Wouweren.

5. *Tullia*] Citatur in vet. Gloſſario: *Tullia, media vel regia; Petronius,* Idem.

6. *Qui præeſſe cupit*] Sub nomine *Plauti* adducitur à Iacobo Magn. in Sophol. pag. 74. ubi reſtituendum videtur Petronius. *P. Daniel.*

7. *orſum*] initium. *P. Dan.*

8. *Mille ſaporatam*] Dionyſius Halicarnaſſeus. *Idem.*

1. *Dicta,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Debet vulgari more placere ſibi.
[1] *Dicta, ſales, luſus,* [2] *ſermonis gratia, riſus,*
Vincunt naturæ candidioris opus.
Condit enim formam, quidquid conſumitur artis,
Et, niſi velle ſubeſt, gratia tota perit.

* * *

[3] *Non ſatis eſt, quod nos mergis furioſa juventus:*
Tranſverſoſque rapit fama ſepulta probris?
Anne etiam famuli cognata fece ſepulti
In teſta [4] *merſas luxuriantur opes?*
Vilis ſervus habet regni bona: cellaque [5] *capti*
† *Deridet feſtram, Romuleamque caſam.*

Idcirco

1. *Dicta, ſales, luſus*] Hippolitus à Collibus in Harpocrate. Eleganter autem *ſales*: quibûs quæ caret, *inſulſa* appellatur. In Priap.
Inſulſiſſima quid puella rides?
Ge. Erhardus.

2. *ſermonis gratia*] Suprà in Satyric. de Circe: *Hæc ipſa cùm diceret tanta gratia conciliabat vocem loquentis*, &c. *Erhardus.*

3. *Non ſatis eſt quod nos mergis*] In luxum Romanorum. Scalig. in Catal. *Non* pro annon, numnon, μετ᾽ ἐρωτήματος (*interrogando*). Erhard.

4. *merſas*] L. *merſæ.*

5. *capti*] Pro, *captivi*, id eſt, ſervi, vel mancipii. *Idem.*

6. *Deridet feſtram Romuleamque caſam*] De Caſa Romuli egregiè Sillius Baſſus Declamator apud Senec. lib. I Controv. VI. *Inter hæc tam effuſa mœnia nihil eſt humili caſa nobilius. faſtigiatis ſuprà tectis auro purô fulgens prælucet Capitolium. Potes objurgare Romanos, quòd, quum humilitatem ſuam obſcurare poßint, oſtendunt.* & alter apud eumdem lib. II, Contr. I Cœſtius Pius: *Colit etiamnum in Capitolio Caſam victor omnium gentium populus: cujus tantam felicitatem nemo miratur. Meritò potens eſt.* Meminit ejus caſæ Dionyſ. lib. I, Liv. lib. V; Valer. lib. II, c. de Diſcipl. milit. lib. etiam IV, c. IV: Vitruv. lib. II, c. I. Dio Coccejanus lib. XLIIX, & LIV. Ovid. in Faſtis. Eam continuò Romani reparabant, culmîs tamen ſemper & ſtramine. tum quòd nonnullum in eo perpetuitatis omen ſitum exiſtimarent; tum etiam ut oſtenderent tantam ac talem Vrbem è caſis & mapalibus enatam. Petronius *Romuleam caſam*, *cum Feſtra Capitolina* conjungit. Erat autem *Feſtra* (auctore Gniphone Grammatico apud Macrob. lib. III, c. XII, qui integro volumine de ea diſputavit) *oſtium minuſculum in ſacrario* Capitolii extremæ antiquitatis. quo vocabulo Ennium etiam uſum, refert antiquus Saturnaliorum ſcriptor: & Petronium alibi in Satyrico. Scioppius Veriſimil. II, cap. IIX. Quin antiquiores omnes, auctoritate Feſti, *feſtram* dicebant quam nos *feneſtram*, nequis inſolentem vocabuli novitatem nimis admiretur. conjungit autem *Feſtram Iovis* cum *Romuli caſâ* Petronius, quòd utráque in Capitolio, locis parum invicem disjunctîs, eſſet. Situm caſæ ſi quæris, invenio eam Curiæ Kalabræ, Romuleo item operi, pœne contiguam fuiſſe. Adfirmat Macrob. lib. I Sat. culmîs hanc etiam & ſtramentîs obtectam fuiſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Idcirco virtus medio jacet obruta cœno :
Nequitiæ claſſes candida vela ferunt.

* * *

[1] *Primus in orbe Deos fecit timor : ardua cœlo*
Fulmina quum caderent, diſcuſſaque mœnia flammis ,

Atque

fuiſſe teſtantur inprimis poëtæ ; Virgil. lib. VIII Æneid. Ovid. IV Faſt. primum enim hoc fuit in Romanorum caſis tegumentum : ſcandulæ dein ſucceſſerunt , quibus contectam fuiſſe Romam, uſque ad bellum Pyrrhi , id eſt , per trecentos ſeptuaginta ferè annos , Cornel. Nepos auctor eſt apud Plinium lib. XVI , c. X. *Rycquius.* Habes & inſigne teſtimonium Faſtor. III. ubi Romuli patrem , Martem ipſum inquio , ita loquentem inducit Ovidius :

Quæ fuerit noſtri ſi quæris Regia nati,
Aſpice de canna ſtraminibuſque domum.

Item I.

Dum caſa Martigenam capiebat parva Quirinum,
Et dabat exiguum fluminis ulva thorum.

Douſa P. Vitruv. *Item in Capitolio commonefacere poteſt , & ſignificare mores vetuſtatis Romuli caſa in arce ſacrorum ſtramentîs tecta.* Wouweren. Ant.Gnipho librum ſcripſit de *Feſtra* , &c. Itaque hoc dicit Petronius : *Feſtram* & quicquid antiquitas ſuum habuerit cum Gniphone , cum ſuis omnibus libris rideri. Palmerius in Spicileg. *Romul. caſam.* Valer. Maximus libr. 2, cap. 8. ubi de diſciplina Militari ; *Ortum è parvula Romuli caſa totius terrarum orbis fecit columen.* Idem lib. 4, cap. 4 in fin. *Per Romuli caſam , perque veteris Capitolii humilia tecta , & æternos Veſtæ focos , fictilibus etiamnum vaſîs contentos juro.* Erhardus.

1. *Primus in orbe D.*] In Superſtitionem. *Tornæſius* juxta Scaliger. in Catalect. *P. i. o. D. f t.* Fulgent. (Petronii nomine) Mythol. lib. V , ubi habet V. C. in *urbe*. Habetur hoc hemiſtichium, & apud Statium lib. III Theb. ad quem verſum ejus interpres Placidus ſcribit : *Negat deos ulla alia re celebrari , niſi timore mortalium , ut Lucanus ; quæ finxere , timent. & Petronius Arbiter iſtum ſecutus ; Primus in orbe Deos fecit timor.* Puto autem ex Fulgentii rivulo Lactantium ſive Luctatium ſumpſiſſe , non ex Petronii fonte , quem numquam fortaſſe viderat. Nam & illic Mintanorem Muſicum citat iiſdem omnino verbîs atque Fulgentius , ut Luctatius *Petronium* poſt Statium fuiſſe affirmare non poſſit , ſed potiùs coniecerit neotericum auctorem Petronium eſſe, quippe à Fulgentio citatum. Certè Lucanus & *Petronius* σύγχρονοι (*contemporanei*) fuerunt imperante Nerone : Statius longè poſt vixit , temporibûs nimirum Domitiani. Itaque omnino fallitur Luctatius, qui Statiô facit poſteriorem *Petronium* , cùm fieri potuerit , ut ille inferior tempore hunc ſecutus ſit , & verſum ab eo ſumpſerit : Lilius Gyraldus Dialog. 3 de Latinis poëtis de *Petronio* ſcribit, ſed quo tempore vixerit , non habet compertum. *In Quintiliani* , ait, *enarrationibus literatores quidam eum ante Quintilianum floruiſſe ſuſpicantur. Sed Placidus Lactantius illum vult Statiô poſteriorem,* &c. Sciendum, qui ſint illi literatores, an veteres, an neoterici? deinde reprehendendus Gyraldus , qui non bene examinaverit Statii interpretem, quòd ex Fulgentio hæc ſumpſerit , uti dictum. *P. Daniel.* Ego hanc ſententiam confirmaturus Epigrammate Iulii cujuſdam , quod Romæ in Vaticana bibliotheca cum *Petronii*

Petronii

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Atque ictus flagraret Athos, mox Phœbus ad ortus
Luſtrata dejectus humo, Lunæque ſenectus,
Et reparatus honos : hinc ſigna effuſa per orbem,
Et permutatis disjunctus menſibus annus
[1] *Projecit vitium hoc : atque error juſſit* [2] *inanis*
[3] *Agricolas primos Cereri dare meſſis honores :*
Palmitibus plenis Bacchum vincire : Palemque
Paſtorum gaudere manu. natat obrutus, omni
Neptunus demerſus aqua : [4] *Pallaſque cavernas*
Vindicat. Et voti reus, & qui vendidit orbem,
Iam ſibi quiſque Deos avido certamine fingit.
* * *

[5] *Nolo ego ſemper idem capiti ſuffundere* [6] *coſtum :*

[8] Nec

tronii fragmento adſcriptum legi. Illud corruptum licèt & inelegans, & hiſtoricum tamen teſtimonium adſcribam :

Petronl carmen divino pondere currit,
Quo juvenum mores arguit atque ſenum.
* *Quare ille praeſa gaudet laſciva puella,*
At quoque delicias frigida ſenſit anus.
* *Nam * rbter diri ſcripſitque* Neronis *amictu*
Arbiter, *arbitriô dictus & ipſe ſuo*

Vbi pro *amictu* quis non videt, vel cæcus, ſi modò aures & mentem habeat, legendum eſſe *amicus ?* Cl. Binetus. *Primus in orbe Deos fecit timor.* In adverſitatibus enim & timore Deum invocamus. unde iſtud Petronianum. & illud Gregorii : *Mala quæ hìc patimur ; ad Deum nos ire compellunt.* juxta quod Pſalmiſta : *Ad Dominum, cùm tribularer, clamavi.* Et contrà: *Impinguatus eſt dilectus meus, & recalcitravit.* Iodoc. Badius Aſcenſius Explanat. in Val. Max. lib. I, c. I. *Ge. Erhardus.*

I. *Projecit vitium hoc*] *Vt projectam libidinem, audaciam*, pro effuſa & immodica : ſic *projicere audaciam, laſciviam*, pro effundere. ergo *projicere vitium*, cujus jam modus nullus eſt. Palmer. in Spicileg. *G. Erhardus.*

2. *inanis*] Vanus, ſuperſtitioſus. *Erhardus.*

3. *Agricolas primos Cereri*] hinc *frugum parens* Senecæ dicitur in Herc. fur. eique fruges ſacræ, tamquam inventrici. Delrio in Comment. n. 299. *Erhard.*

4. *Pallaſque cavernas*] Sic reponunt nonnulli. alii legunt, *tabernas*. atqui tabernæ Bacchi, ſanè vinariæ : cæteræ Mercurii. Cavernas virgo reſpuit, & ſi quæ virginales, illas Dianæ venatrici permittit. reddantur litterariæ Deæ *lucernæ*, quas illi tribuerat Petron. ſed ſenſu ambiguo. Sic Arnob. vocat, *Minervam lucernarum moderatricem*. lib. IV. Delrio Comm. in Sen. Herc. fur. n. 299. *Idem.*

5. *Nolo ego ſemper idem*] De vitando faſtidio. Scalig. Catalect. Huic ſimile eſt epigramma illud, quod ſequitur, *Sic contra rerum*, &c. *Erhardus.* In hac ead. ſententia & Douſa P. quoad citati poſterioris Epigramm. 2 verſus priores.

6. *coſtum*] *Coſtus* ſive *coſtum* nardi ſpecies. at *nardi* unguentô perfuſa capita

[1] Nec toto ſtomachum conciliare mero.
Taurus amat gramen mutata carpere valle,
Et fera mutatis ſuſtinet ora cibis.
Ipſe dies ideo nos grato perluit hauſtu,
Quod permutatis hora recurrit equis.

* * *

Vxor legitimus debet quaſi cenſus amari:
Nec cenſum vellem ſemper amare meum.

* * *

Invenias quod quiſque velit. non omnibus unum eſt
Quod placet: hic ſpinas conligit, ille roſas.

* * *

Nam nihil eſt, quod non mortalibus adferat uſum
Rebus in adverſis, [2] quæ jacuere, juvant.
Sic rate demerſa [3] fulvum deponderat aurum,
Remorum levitas naufraga membra vehit.
Quum ſonuere tubæ, jugulo ſtat divite ferrum,
Barbara [4] contemptu prœlia pannus habet.

* * *

[1] Linque

pita patet ex Pſal. 23, & Matthæi Euang. c. 26. Vide Barth. ad Claudian. n. 1103. *Ge. Erhardus.*

1. *Nec toto, &c.*] Probo Palmerii correctionem, *nec noto*. Sed quid eſt *conciliare?* nimirum contrarium Petronius dicere vult, ſtomachum faſtidiô vult affici unius ſemper vini potu. Poſſet antiquam vocem *concipilare* amanti reconditiora excidiſſe. Nihil tamen mutem. Nam ſtomachus etiam commotionem ipſius faſtidiumque ipſum ſonare ſolet. Vltimum verſum malè repetere *mutandi* verbum etiam adfirmem; nam & de noctis & diei ſucceſſione loquitur, & repetitio illa Petroniana non eſt, cùm epigramma alioqui planè ejus genium ſpiret. Emacula, *Et pernoctatis hora recurrit equîs.* neque enim mutare Equos Solem ullibi ſcriptum, dictum aut pictum legitur. *Ga. Barthius.*

2. *quæ jacuere*] Id eſt, quæ deſpicatui, & quaſi derelictui nobis, nulloque in honore aut pretio fuerant anteà, tuncquum eorum uſu facilè carere poteramus. *Douſa P.*

3. *fulvum deponderat aurum*] Tornæſ. *vulſam. d. aurem.* Anonym. MS. L. *fulvum d. aurum.* Douſa MS. Sic Petron. Carm. de bello Civili:

Siqua foret tellus fulvum quæ mitteret aurum,
Hoſtis erat. ---

4. *contemptu - pannus*] Tornæſius (qui leg. *contemnit*): al. *contemni. contemptu.* Noſtra emendatio, quam alius (*Ian. Palmerius*) lectô MS. per fraudemne an contemptum diſſimulato meo nomine ſibi vendicavit. Cæterùm quòd dixit Petronius, *pannum,* (quo pannuceam, hoc eſt, pannîs

cento-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] *Linque tuas ſedes, alienaque litora quære,*
O juvenis! major rerum tibi naſcitur ordo.
Ne ſuccumbe malis: te noverit ultimus Iſter,
Te Boreas gelidus, ſecuráque regna Canopi,
Quique renaſcentem Phœbum, cernuntque cadentem.
Major in externas [2] Ithacus deſcendat arenas.

* * *

[3] *Nam citius flammas [4] mortales ore tenebunt,*
Quam ſecreta tegant: quidquid dimittis in aula,
Effluit; & ſubitis rumoribus oppida pulſat.
Nec ſatis eſt vulgaſſe fidem: ſimulatius exit

Proditi-

centonibuſque obſitam ac ſorditatam plebeculam deſignat) *barbara prælia habere contemtui*, id eſt, bellicorum tumultuum unicè ſecuram degere, nec barbariem prælioaum curare, quaſi nihil ad ſe attinentium; haud inſcitè (meo quidem animô) applicare poſſis ad Hemiſtichii illius ſententiam, quam habes in Carmine illo Belli Civilis longè omnium ingenioſiſſimo: *— Inops audacia tuta eſt.*
cujus nos hancce inibi ex Salluſtio rationem reddidimus: *Quoniam egeſtas facilè habetur ſine damno.* Cui illud quoque ab Aquinate Satyrico ſuccenturies licebit:

Cantabit vacuus coram latrone viator.

Pannus igitur in Petronio, pro eo, cui deprehenſo nihil præter pannum, id eſt, ſciſſam ac ſordidam tuniculam auferre poſſis. Quis enim ita immanis obſecro, aut barbarus, detrahere uti nudo veſtimenta ſe poſtulet? In divite verò, atque opulenter viaticato ornatoque, ratio prorſus diſpar; *in cujus jugulo ferrum ſtare*, hoc eſt, ſicas in unius caput undique ac mucrones diſtringi:

Claróque & caro potiùs, quàm ſanguine vili,
Noxia Bellonæ tela tepeſieri.

intelligit Petronius noſter. *I. Douſa.*

1. *Linque tuas ſedes*, &c.] Exhortatio ad idoneè peregrinandum. Douſa: Suſpicor hanc *Apertæ* ipſius *dictionem* fuiſſe, hoc eſt, Reſponſum ex Tripode, & Apollinis perſona ei datum ſcilicet, qui Delphicum oraculum conſuluerat; tamquam Tireſiam Horatianus Vlyſſes, quibus artibûs atque undénam potiſſimùm opes ac divitias ſibi parare vel corruere poſſet, hujuſcemodi captioſæ quæſtionis argutiolâ graſſatus:

Nunc ſi nos audis, atque es divinus Apollo,
Dic mihi, qui nummos non habet, unde petat?

2. *Ithacus*] Vlyſſes. Huic *peregrinatio* prudentiam addidit. *Douſa MS.*

3. *Nam citius flammas*, &c.] De Aulicorum vanitate. Scalig. in Catal. vide Hippolytum à Collibus in Principe, cap. 10: Weitzium Not. ad Prudentii περὶ στεφ. hym. 2, v. 253. Quoad formulam dicendi, videtur ea eſſe quodammodo proverbialis. Cic. lib. 11 de Orat. *Dicere ajunt Ennium flammam a ſapiente faciliùs ore in ardente opprimi, quàm bona dicta teneat.* Ennodius: *Faciliùs eſt ignem linguâ comprimere.* Symmachus: *Facilius eſt ardentes favillas ore comprimere.* Iuretus Miſcellan. ad Symmach. lib. 1 Epiſt. 25. *Ge. Erhard.*

4. *mortales*] Mortiferos, lethales. Vide

Proditionis opus, famamque onerare laborat.
[1] *Sic commiſſa ferens avidus reſerare miniſter*
Fodit humum, Regiſque latentes prodidit aures;
Concepit nam terra ſonos, [2] *calamique loquentes*
[3] *Invenere Midam, qualem narraverat index.*

* * *

[4] *Fallunt nos oculi, vagique ſenſus*

Oppreſſa

Vide Goldaſti Notas ad Valerian. edit. Rover. *Erhardus.*

1. *Sic commiſſa ferens avidus reſerare m.*] Tornæſ. *S. c. f. a. ſervare* (Fulgent. *reſerare*) *m.* Douſa MS. *S. c. verens a. r. m.* ita eleganter Palmer. Sed hi 4 poſteriòres ℣. probantur ex Fulgentio nomine Petr. Arbitri: P. Dan. & Wouwer. præcedentes 5 non item. Daniel: Fulgent. Mythol. lib. III in fab. de Apoll. & Marſia. Quos verſus mutuatus eſt Petronius ab Ovid. lib. II Metam. ubi dedecus ſtolidi indicis Midæ deſcribit:

Creber arundinibus tremulis ibi ſurgere lucus
Cœpit, & ut primùm pleno maturuit annô,
Prodidit agricolam: leni nam motus ab auſtro
Obruta verba refert, dominique coarguit aures.

Porrò V. C. pro *ferens*, habet *verens*, & pro *miniſter*, *magiſter*.

2. *calamique loquentes*] Iuliano Anthol. lib. VII, in extrem. epigr. Μίδεοι κάλαμοι (*calami Midæ*). ubi Maximus in Scholiis; Fulgent. lib. 3 Mytholog. Brodæus in annot. ad Anthol. *Erhard.*

3. *Invenere Mid. qualem narraverat index*] Tornæſius: *Invenere fidem* (Fulgent. *Midam*), *qual. narraverat* (Fulg. *conceperat*) *index.* Anonym. MS. *Incinuere.* niſi malis, *Innuvere*, de quo Varro: quomodo Ennius, & Plautus. Douſa MS. *Incinuere Midam, qual. narr. i.* Palmer. Quæ ſcriptura ex notiſſima illa fabula de Mida rege fidem accipit; veritus enim in publicum efferre miniſter de auribus Midæ, tellurem ſubiit. & quæ porrò non neceſſe eſt repetere. Erhardus: *Invenere Midam.* Perſius: *Auriculas aſini quis non habet?* Ferunt nonnulli primùm à Poëta ſcriptum fuiſſe, *Auriculas aſini Mida Rex habet:* deinde metu Cæſaris ſcripturam mutaſſe, *quis non habet.* Petronius videtur in Neronem commodaſſe. Eraſmus in Adag. *Midas auriculas aſini.* *qualem narr. index.* Cujus verba par calamos emiſſa ſub terris hæc erant: *Midas rex aſini aures habet.* Luctat. Placid. in Ovid. lib. I Metam. argumento: *Refert quòd cùm deformitatem illam* (aurium aſininarum) *veſte celaret, ut famulus vidit, neque eloqui poſſet, ejuſdem Dei* (Apollinis) *mentem in aures haberet. cui rurſus obruta arenâ, arundines enatæ, agitatæque ventô deformitatem Midæ indicarent.*

4. *Fallunt nos oculi*] Sext. Empir. ἀντιτίθεμεν δὲ ἢ φαινόμενα φαινομένοις, ἢ νοούμενα νοουμένοις, &c. φαινόμενα μὲν φαινομένοις ὅταν λέγωμεν, ὁ αὐτὸς πύργος πόῤῥωθεν μὲν φαίνεται στρογγύλος, ἐγγύθεν δὲ τετράγωνος (*Opponimus verò aut apparentia apparentibus, aut cogitatilia cogitabilibus, &c. apparentia quidem apparentibus, quando dicimus quòd turris è longinquo videatur teres, cominus verò quadrata*). Fr. Pithœus. Sextus Empiricus in libro contra Mathematicos ſcribens ex opinione Epicuri: Οὕτως οὐκ ἂν εἴποιμι ψεύδεσθαι τὴν ὄψιν, ὅτι ἐκ μακροῦ μὲν διαστήματος μικρὸν ὁρᾷ τὸν πύργον καὶ στρογγύλον, ἐκ δὲ τοῦ σύνεγγυς μείζονα

Oppreſſa ratione mentiuntur.
Nam turris prope quæ quadrata ſurgit,
[1] *Adtritis procul* [2] *angulis rotatur.*
Hyblæum refugit ſatur liquorem,
[3] *Et naris caſiam frequenter odit.*
Hoc illo magis, aut minus placere
Non poſſet, niſi lite deſtinata
Pugnarent dubio tenore [4] *ſenſus.*

* * *

[1] *Iam*

ἐς τετράγωνον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀληθεύειν ὅτι καὶ ἐπιφαίνεται) μικρὸν αὐτῇ τὸ αἰσθητὸν καὶ τοιουτόσχημον, ὄντως (fortè interponendum ἐστὶ) μικρὸν καὶ τοιουτόσχημον τῇ διὰ τοῦ ἀέρος φορᾷ ἀποθραυομένων τῶν κατὰ τὰ εἴδωλα περάτων (*Sic verò non dixerim viſum fallere, quando è longinqua diſtantia parvam refert turrim & rotundam, ſed magìs ut rem deprehendit nunciare, quæ cùm adhuc exigua ipſi appareat tale eſt ſenſile exiguóque comparatum, refractis aëris latione extremitatibûs juxta ſpeciem*). Tertullian. de Anima c.XVII. *Item ut turris habitus eludat, intervalli conditio compellit in aperto, æqualitas enim circumfuſi aëris pari luce veſtiens angulos, obliterat lineas.* Similis ferè ratio, & à Lucretio redditur lib. V. Meminit verò hujus rei idem Empiricus Pyrrhon. Hypotheſ. lib. I, c. XIII. Notandum etiam *rotatur* poni, pro rotundatur. *Douſa F.* Iſidor. lib. XV, c. V: Macrob. lib. VII, c. XIV. *Gabbema.* Lucret. lib. IV.

Quadrataſque procul turres cùm cernimus urbis,
Propterea fit, uti videantur ſæpe rotunda,
Angulus obtuſus quia longè cernitur omnis.

Iſidor. Orig. lib. 15, c. 2. *Turres quamvis quadratæ aut latæ conſtruantur, procul tamen videntibus rotundæ exiſtimantur, ideo quia omne cujuſque anguli ſimulacrum per longum aëris ſpatium evaneſcit atque conſumitur, & rotundum videtur.* Io. à Wouweren.

1. *Adtritis*] al. *Detritis.* Lucretio *obtuſis.* Ge. Erhardus.

2. *angulis rotatur*] Pulchrè & appoſitè Macrob. lib. 7, c. 14. *Cùm ſit anguloſa, rotunda exiſtimatur, facit rationis negligentia.* Pontanus in Not. *Idem.*

3. *Et naris caſiam*] Leg. *Et marcens caſ.* Multo cibô & potione completi *marcere* dicuntur. Petron. ſuprà; *Et ancillæ ſuper thorum marcentis* &c. Sidon. Ep. 9 lib. 2. *pectora marcida cibis.* Savaro in Not. *Erhardus.* *Naris* in caſu nominandi, agnoſcunt etiam barbarorum temporum Grammatici, Huguitio, Papias, Balbus Ianuenſis, Britto, Calepinus, Melberus, &c. pro eo tamen *nar* legitur apud Alexand. de Villa Dei Gallum, qui regnum quondam inter barbaros Grammaticos in Scholis omnibus obtinebat, lib. I Doctrinal. & probant non ſolùm ejus commentatores Kempo Teſſalienſis, Ioan. Synthen, Torrentinus Daventrienſis, &c. Verùm etiam ipſi Latinitatis reſtauratores. Henrichmann. in tract. de Verb. Gramm. & Ioann. Braſſicanus in Inſt. Gramm. De in *ar* deſinent. *I. Weitzius.*

4. *ſenſus*] Hic poſt *ſenſus* Tornæſius ſubjunxit epigramma illud Eumolpi de Inſomniis ſuperiùs p. 368 Satyrico inſertum. Vnde jam non miror etiam in MS. Tragur. deſiderari, quòd inter fragmenta latuerit. Quid tamen de hoc aliiſque Wouweren reliquerit, adferam in fine.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] *Iam nunc ardentes Auctumnus fregerat umbras,*
Atque hiemem tepidis ſpectabat Phœbus habenis:
Iam platanus jactare comas, jam cœperat uvas
Adnumerare ſuas deſecto palmite vitis:
[2] *Ante oculos ſtabat quidquid promiſerat annus.*

* * *

[3] *Sic & membra ſolent auras includere venis,*
Quæ penitus merſæ, quum rurſus abire laborant,
Verberibus rimantur iter: nec deſinit ante
[4] *Erigidus ſtrictis qui regnat in oſſibus horror,*
Quam tepidus laxo manavit corpore [5] *ſudor.*

* * *

[6] *Sic contra rerum naturæ munera nota*
Corvus maturis frugibus ova refert:
[7] *Sic format lingua fetum quum protulit urſa,*

Et

1. *Iam nunc ardentes Auctumnus*] Elegans deſcriptio Autumni. Autumni tempus dixit Varro in Quinq. *Autumnitatem. Cape,* inquit, *hanc caducam Liberi patris mollem dapem, frondem autumnitatis Bromii.* Sic quoque dixit Octavius apud Minutium. Apulejus vocat *muſtulentum Autumnum* lib. II Mileſ. Quem Ovidius II de Arte pingit egregiè, vocatque *formoſiſſimum anni tempus.* Non prætereo quod Tacitus de Germanis notat hîs verbîs: *Hiems, & ver, & æſtas intellectum & vocabula habent: autumni perinde bona ac nomen ignorantur.* Quod non puto verum: imò apud eos nullum eſt Autumnô tempus amabilius. Quippe Sol antequam occupet nimboſum & frigidum cœlum, laborat multùm: ubi verò ſemel occupaverit, nubes diſcutit, regnatque toto Autumno ſiccitate magna & amœna nobilis, & notabilis; quod experientia docet. *Lud. Dorleans.*

2. *Ante oculos - annus*] Sic paulò pòſt:

Grandine qui ſegetes & totum perdidit annum. Ge. Erhardus.

3. *Sic & membra ſolent*] Fortè Encolp. aut Eumolpus perſuadere volens plenum & voluptabilem coitum, philoſophari inſtitit. Videtur enim hoc de humani miſſione ſpermatis dicere. *Erhardus.*

4. *Erigidus*] V. N. in Catull. Ep. XLVII. *S. A. Gabbema.*

5. *ſudor*] Dehinc ap. Tornæſ. ſequitur: *Hæc ait & tremulo deduxit vertice canos: -- ut* ſuprà p. 499.

6. *Sic contra - Corvus -*] Exſtabant hi 2 priores verſus. reliquum explevi ex meo vet. codice. *Cl. Binetus.* Fulgent. lib. I Mytholog. in fab. de Corvo: Petronius,

Sic contra r. n. m. n.
Corvus m. f. o. r.

Quod epigramma amplius poſthac adſcriptum eſt. *Io. à. Wouweren.*

7. *Sic format*] Ovid. lib. XV Met. verſ. CCCLXXIX. de hac re ubertim Ritterſhuſ. ad Oppian. III Cyneg. & Hoëſchell. ad Hor. Apoll. Operæ pretium eſt heic adtexere, quæ Cl. Fungerus in Obſerv. ad Horum Manuſcript. quarum uſum nobis conceſſit ſum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Et piſcis nullo junctus amore parit.
Sic Phœbeia chelys vinclo reſoluta parentis
Lucinæ tepidis naribus ora fovet.
[1] *Sic ſine concubitu textis apis excita ceris*
Fervet, & audaci milite caſtra replet.
Non uno [2] *contenta valet natura tenore,*
Sed permutatas gaudet habere vices.

* * *

[3] *Naufragus ejecta nudus rate, quærit eodem*
Percuſſum telo, [4] *cui ſua fata legat.*
Grandine qui ſegetes & totum perdidit annum,

In

ſummus vir, Anchiſes ab Andla, tradit tom. III. Hominem initiò quidem informem natum, ſed qui poſtea acceperit formam ſignificaturi, prægnantem pingebant urſam. Hæc namque ſanguinem primum condenſatum atque concretum parit, quem fovendo lambendoque effingit & format. Plin. *fœtus rigentes apprimendo pectori fovent non alio incubitu, quam ova volucres.* Et paulò antè, *ſingulos,* (cum quinos ut plurimùm pariant) *carnem eſſe* dicit *informem, muribûs paulò majorem, ſine oculis & pilo. ungues tamen prominent, lambendoque paulatim figurant.* Hanc deformitatem attribuunt & alii authores recens nato fœtui. Ariſt. lib. VI Hiſt. anim. c. XXX. Plut. in lib. de Amore prol. Oppian. lib. III Cyneg. Solin. c. XXXIX. negantibus aliis, cùm venatores in diſſectis urſis omnia catuli membra invenerunt: ſed enim hæc veterum concordia ac opinio communis rejicienda haudquaquam, ne quid detrahatur etiam Ægyptiacæ authoritati. Etſi enim negari non queat habere ſingula ſua membra natos catulos, (quid enim imperfectum edit natura?) attamen ſciendum ita videri propter ſecundas, quæ ut craſſæ admodum ſunt, ita iis adeò involuti naſcuntur catuli, ut non niſi lambendo & multa opera revellantur, & ad juſtam formam reducantur: Ita accipienda verba Plut. περὶ φιλοστοργίας, ἄμορφα καὶ ἄναρθρα τίκτει (*De amor. prol. informes & malè articulatos parit*). Cùm id non dicat, quòd imperfectos, hoc eſt, non habentes naturalia membra catulos pariat, ſed quòd agnoſci primùm non queant. &c. huc uſque eruditiſſimus *Fungerus.*

1. *Sic ſine concubitu*] Hinc Prudent. III Cathem. *nexilis inſcia connubii.* Virg. in Georg. lib. IV.

Quòd neque concubitu indulgent: nec corpora ſegnes
In Venerem ſolvunt, aut fœtus nixibûs edunt. S. A. Gabbema.

2. *contenta valet Fortuna tenore*] Leg. *volat Fort. tenore,* hoc eſt, *more* illo & quaſi ἤθει variandi. Sic *tenorem ſenſuum,* idem Petron. dicit. *morum tenorem* Sidonius. *aquæ tenorem* Dracuntius. Barthius ad Claudian. num. 1113. *Ge. Erhardus.*

3. *Naufragus ejecta*] N. *everſa.* Douſa P. Propertius lib. 2.

Navita de ventis, de tauris narrat arator,
Enumerat miles vulnera, paſtor oves. Erhardus.

4. *cui ſua fata legat*] narret, dicat. Servat hoc loco vim primigeniam, quam accepit à Græco λέγειν (*dicere*). Erhard.

1. Pu-

In ſimili deflet triſtia fata ſinu.
Funera conciliant miſeros, orbique parentes
Conjungunt gemitus, & facit hora pares.
Nos quoque confuſis feriemus ſidera verbis;
Et fama eſt junctas fortius ire preces.

* * *

Omnia quæ miſeras poſſunt finire querelas,
In promptu voluit candidus eſſe Deus.
Vile olus, & duris hærentia mora rubetis
[1] *Pugnantis ſtomachi compoſuere famem.*
[2] *Flumine vicino ſtultus ſitit; & riget Euro,*
Quum calidus tepido conſonat igne rogus.
[3] *Lex armata ſedet circum fera limina nuptæ,*
Nil metuit licito fuſa puella toro.
Quod ſatiare poteſt, dives natura miniſtrat,
Quod docet infrenis gloria, fine caret.

* * *

Iudæus licet & porcinum numen adoret,
[4] *Et cœli ſummas advocet auriculas:*

Ni

1. *Pugnantis*] Leg. *Pungentis.* Douſa F.

2. *Flumine vicino*] Vetus generis humani mos, *potare flumina.* Senec. Epiſt. xxv lib. IV. *Panem & aquam natura deſiderat; nemo adhæc pauper eſt; intra quæ quiſquis deſiderium ſuum claudit, cum ipſo Iove de felicitate contendat.* Menander apud Stobæum Serm. v; ſive Euripides, ut volunt Athenæus lib. IV, c. XXVIII; A. Gell. lib. VII, c. XVI. Et de Pythagoricis Alexis in Tarentinis, apud Athenæum lib. IV, c. XXXIX. Hinc Horat. lib. I Ep. XIX, *aquæpotor.* Sidonio, *potor Moſellæ.* Peſcennius Niger apud Spartianum cap. VII. *Nilum habetis & vinum quæritis?* Lex Aquaria apud Frontinum: *Ne quis aquam eletato: ſi quis eletavit, H-S. decem millium multa eſto.* S.A. Gabbem.

3. *Lex armata*] Alcimus Avitus lib. III, verſ. CCCLXVII *legibûs armatas lites,* dixit. Prudent. l. II in Symm. *Lex armata ſedet.* Conſtantinus Imperator in *l. xxxj C. ad Leg. Iul. de adult. inſurgere leges & armari jura gladio ultore* ſcripſit. Vide Iuretum ad Symm. p. LXXXVI. Iuſtinianus Imperator procem. Inſt. in princ. *Imperatoriam majeſtatem non ſolùm armîs decoratam; ſed etiam legibûs oportet eſſe armatam.* ubi notarunt interpretes *Balduinus.* Tiallingus ab Eiſſinga, Prædinius in Manuſcript. alii. *Gabbema.*

4. *Et cœli ſummas advocet auriculas*] Frellon. editio: *Et cilli.* F. Pithœus: *Et cœli.* Quid ſi legas, *Et Cilli ſummas advocet auriculas?* κίλλος, ὄνος (*aſinus*). Somniarunt enim Nationes caput aſininum Deum fuiſſe Iudæorum: quod refutant Ioſephus, Tertullianus. Ethardus: Notum eſt, Iudæos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

dæos ab Appione Alexandrino, Moloneque, Tacito, & aliis notatos eſſe, quòd aureum aſini caput in templi ſacrario ſervarent atque adorarent: quoniam Moſe duce (ut improbè aſſerunt) aſinorum beneficiò aquas Iudæi invenerint. &c. Sed & Chriſtianos Romani pariter Aſinarios vocabant, figurîſque & picturis illudebant: quando infando etiam picturæ genere Deum noſtrum ſic depictum ſpectanti populo propoſuerunt, ut is foret auribûs aſininis, pede altero inungulatus, librum geſtans, & togatus. Cui flagitio ut ſcelus adderent, tali titulo Chriſti, effigiem dedecorarunt: *Deus Chriſtianorum* ὀνοχήλῳ *(aſinina ungulâ)*. Pet. Crinitus de Honeſt. diſcipl. lib. I, cap. 9. Wijbinga:

Et cœli ſummas advocet auriculas.

Quomodo hoc de Iudæis dici poſſit multi ambigunt. Vir ſummus Ioſephus Scaliger in Elench. Trihær. cap. XXXI, ad quæſtionem Serarii Ieſuitæ de Cœlicolis reſpondet, *fuiſſe Iudæo-Chriſtianos: addo* (ſunt verba Scaligeri) *etiam Maſſalianos, ipſoſque deductos ab iis Iudæis, quorum proſeuchæ erant* ἐν ἀέρι καὶ αἰθρίῳ τόπῳ (in aëre & ſubdiali loco), *qui propriè Cœlicolæ dicebantur; & de quibus manifeſtò Iuvenalis intelligit,*

Nil præter nubes & cœli lumen adorant.

Petronius in noſtris Catalectis:

Iudæus licet & porcinum numen adoret,
Et cœli ſummas advocet auriculas.

An non ſatis clarè uterque poëta fuiſſe Iudæos dicit qui cœlum adorarent, & ejus aures advocarent? Qui cœlum adorant quid aliud quam Cœlicolæ? Ipſos Eſſenorum portionem fuiſſe ſuperiùs à nobis demonſtratum eſt. Et paullò pòſt ſubjicit: *Illi*, Iudæi Cœlicolæ, *cum ſuis ſuperſtitionibus, & nomine Cœlicolarum, ac Maſſalianorum ad Chriſtianiſmum converſi ſunt. Quia fundebant preces in locis ſub dio, ab eo Cœlicolæ Latinis dicti, à Iudæis Maſſaliani, qui erant Eſſeni, aut, ut diximus, hæreſis ab Eſſenis profecta. nam Eſſeni ab Helleniſtis* ἱκέται *vocabantur, quod ſanè Iudaicè eſt Maſſaliani: neque aliter poſſunt dici. Iſti igitur Cœlicolæ pſeudo-Chriſtiani ſacro lavacrô tincti, iterum ad priſcum Iudaiſmum deficiebant, & nomine tenus Chriſtiani Cœlicolarum ritus retinebant.* Huc etiam pertinent, & ex eodem fonte, Eſſenorum nempe hæreſi, derivarunt Veteres illi hæretici, quos Σαμψαίους, Sampſæos Epiphanius vocat Hæreſ. LIII; additque hanc nominis illius interpretationem: Σαμψαῖοι γὰρ ἑρμηνεύονται ἡλιακοί, quaſi dicas *ſolares*: eſt enim hoc Hebræis שמשאי à voce שֶׁמֶשׁ ſchemeſch, quæ *ſolem* ſignificat. dictum ſupra Cœlicolas & Sampſæos hos, à tertia inter Iudæos ſecta, quæ eſt Eſſæorum ſive Eſſenorum, originem trahere. Eſſæi enim illi, contra præceptum, quod Deus Iudæis dederat, ut ſc. precantes occidentalem mundi plagam ſpectarent, faciem orientem verſus convertebant. Præterea quoque magnus Scaliger ut Eſſenorum proprium recenſet, τὸν ἥλιον ἀνίσχοντα ἱκετεύειν, *ſolem orientem ſupplicare.* Cui contradicit Nobiliſſ. Salmaſius in immortali opere exercitationum Plinianarum, aſſeritque eos ſolem quidem honorare, venerari, ad eum preces fundere, non tamen adorare. Litis deciſio conſiſtit in recta explicatione loci illius qui producitur ex Ioſepho. verba ejus ita ſonant: πρὶν γὰρ ἀνασχεῖν τὸν ἥλιον οὐδὲν φθέγγονται τῶν βεβήλων, πατρίους δέ τινας εἰς αὐτὸν εὐχὰς ὥσπερ ἱκετεύοντες ἀνατεῖλαι. i. e. *ante exortum ſolis nihil profani loquuntur, ſed patrias quaſdam ad ipſum preces celebrant, quaſi ſupplicantes ut oriatur.* Quidquid ſit. hoc tamen hinc liquere videtur hæreſin *Cœlicolarum* & eorum quos *Sampſæos* ἡλιακοὺς Epiphanius vocat, eſſe τῶν Ἐσσηνῶν ἀπόσπασμα (*Eſſenorum revulſam partem*), & ab iis originem ducere. præſertim cùm ſcimus Eſſenos hos ἐν ἀέρι καὶ αἰθερίῳ τόπῳ precari ſolitos, ſupplicantes ſe ad Orientem convertiſſe, ſolem ipſum ſi non adoraſſe, ſaltem honoraſſe, & ſim. Adjiciamus conjecturam celeberrimi Druſii, quam p -

ponit in lib. de tribus ſectis Iudæorum, dicens : *fortaſſe Cœlicolæ ſunt quos Benjamin in Itinerario* שאמיין *ſchamiin vocat, quorum Synagoga ipſius tempore adhuc erat in Meſraim urbe magna Ægypti. nam* שמים *Schamaim Hebræis eſt cœlum : unde adjectivum eſt* שמיי *cœleſtis vel Cœlicola, cujus pluralis* שאמיין *ſchamaiin Cœlicolæ.* Siquis ſuperioribûs non contentus eſt, habeat denique & hanc conjecturam. Inter nationes, quia verus Iudæorum Deus ipſis erat ἄγνωστος, ignotus, ut patet ex Inſcriptione illa aræ apud Athenienſes tempore Apoſtoli Pauli, varia deliria, multæque nugæ de Iudæorum religione increbuerunt ; credebant eos caput aſininum colere, quod & ipſis Chriſtianis à gentibus objectum meminerunt illi ex Patribus, qui adverſus Nationes ſcripſerunt. Vide Tertull. Apol. c. xv. Imò & porcum eorum numen faciebant. quò etiam reſpicit Arbiter cùm in verſu præcedenti ait, *Iudæus licet* & *porcinum numen adoret.* Abſtinebant enim Iudæi ab hujus eſu ut animalis immundi. Lev. xi, vii. Vnde Iuven. Sat. xv.

Nec diſtare putant humana carne ſuillam. Et Sat. vi.

Et vetus indulget ſenibus clementia porcis.

Inter ſiniſtras has de Iudæorum cultu opiniones etiam hæc maximè apud Gentes invaluit, qua cœlum pro numine habere credebantur. Strabo Geograph. lib. xvi. *Moſes docebat quomodo Ægyptii non rectè ſentirent, qui ferarum ac pecorum imagines tribuerent, nec Græci, qui Deos hominum figurìs inſignirent : & quòd id ſolum Deus eſſet, quod nos, terram ac mare contineret, quod cœlum & mundum & rerum omnium naturam appellamus.* Ad quod intelligendum, nota, varia apud Iudæos exſtare nomina, quîbûs Deum deſignare ſoliti ſunt. quale חשם *nomen illud,* מקום makóm, *Locus.* dicunt enim de homine שעשוי בדיוקנו של מקום *quod factus ſit ad imaginem loci,* id eſt, Dei. Dictum ita Deum p[illegible]tem, quia omnia continet, & omni[illegible] in eo ſubſiſtunt. His adde, quo frequenter Deum appellabant, quod & præcipuè huc facit, שמים *Schamaim* Chaldæis שמיא *Schmaia*, Helleniſtis οὐρανὸς, *cœlum :* unde ægrotos viſitantes, precantur ipſis השמים ירחמו עליך *cœlum miſereatur tui,* i. e. Deus. ſimiliter loquuntur in adagio quodam, ubi de operibus hominum dicunt הכל לשם שמים *omnia propter cœlum,* q. d. omnia opera noſtra debere dirigi ad gloriam Dei. ſic & Chaldæis רחל שמיא eſt vir pius & religioſus. Eumdem quoque eſſe uſum vocis οὐρανοῦ apud Helleniſtas ſuprà notavi ; hinc in N. T. de Baptiſmo Iohannis dicitur, quòd non ſit ex hominibus, ſed ἐξ οὐρανοῦ, hoc eſt, Deo. Matth. xxi. opponitur enim non terræ ut loco inferiori, ſed hominibus ut creaturis. Sic quoque Chriſtus dominus noſter apud Lucam introducir loquentem peccatorem : ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν. Imò & per cœlum jurare ſolebant. Matth. v. tractat. Berachoth : השמים בן הוא *per Cœlum ita eſt.* unde manavit ritus ille elevationis manuum ad cœlum in jurejurando uſurpatus. Gen. xiv, verſ. xxii. Apoc. x, verſ. v. Ex hiſce prædictis proclives fuerunt gentes in hanc ſuſpicionem, eos nubes & Cœli lumen adorare, ut ait Lucanus, cœlique ſummas advocare *auriculas.* Præſertim cùm ex Iudæis Eſſæi precaturi Orientem, reliquis Iudæis ex mandato divino ad Occidentem ſeſe convertentibûs, cœli plagam, (quæ fortaſſe Arbitro dicitur ſumma ſive extrema cœli auricula) conſpiciebant, ſolem, ut ſuprà, ſi non adorabant, ſaltem honorabant, proſeuchas eligebant ἐν ἀέρι καὶ αἰθρίῳ τόπῳ *in aëre & ſubdiali loco.* Hiſce autem ritibus & cœli ſoliſque obſervatione, non parvam nationibus ad hanc de ipſis opinionem πρόφασιν ac *anſam* dederunt. Binetus : *auriculas.* Vide tit. Iuris de Iud. & Cœlicolis.

I. *Ferro*

Ni tamen & [1] ferro [2] ſucciderit inguinis oram,

Et

1. *ferro*] Hoc quidem nullam in Arbitro difficultatem habet, attamen, quia plures ſunt, qui circumciſionem hanc cultro non ferreô, ſed lapideô peractam volunt, vindicandus nobis eſt hîc author, & genuinus mos aſſerendus. Illis qui ſecus ſentiunt, cauſſa erroris eſt locus malè interpretatus. Libri, qui dicitur Ioſuæ, capite v Deus præcepit Ioſuæ, ut faceret ſibi חַרְבוֹת צֻרִים quod illi vertunt, *cultros lapideos* vel *petrinos*. præterea etiam myſterium hac in re venatur magnus ille Scholaſticus Thomas Aquinas, dicitque cultro lapideô Meſſiam ſignificatum, accommodatque huic negotio verba Pauli, quæ exſtant 1 ad Cor. XV. III. ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός. *Petra autem erat Chriſtus.* Sed quid tandem eſt verba Scripturæ præter mentem & ſcopum dicentis adducere, ſi hoc non eſt? Verùm, ut redeamus ad rem, quamvis non negem צור rupem & petram deſignare, tamen etiam aciem & acumen hæc vox denotat, quod ex unico loco manifeſtum eſſe poteſt, Pſal. ſcil. LXXXIX, verſ. XLIV. ubi dicitur תָּשִׁיב צוּר חַרְבּוֹ i. e. *recedere facis*, hoc eſt, *retundis mucronem ſive aciem gladii ejus.* Vnde nihil nos cogit hîc per חרבות צרים intelligere cultros lapideos, cùm magìs genuina verſio eſt per cultros acierum, i. e. cultros acutos. Adſtipulatur huic verſioni noſtræ Chaldæus paraphraſtes, qui hoc loco habet אזמלין חריפין cultros ſive novaculas acutas. *Th. Wybinga.*

2. *ſucciderit inguinis oram*] Hîs circumciſio deſcribitur, quam nemo ignorat Iudæis familiarem eſſe, & non ab Ægyptiis ad illos, ſed ab illis ad Ægyptios derivaſſe. Quippe cùm nihil unquam de circumciſione inaudiverant reliquæ gentes, Deus אל שדי patriarchæ Abrahamo & ſemini ejus hoc ſymbolum ac ſacramentum fœderis ſui tradidit, Geneſ. XVII, verſ. XV. *Hoc eſt fœdus meum, quod obſervabitis inter me & vos, & inter filios tuos poſt te, circumcidetur vobis omnis mas.* Vnde meritò Iuvenalis Sat. XIV de iis ait, *præputia ponunt.* & Horatio dicuntur *Apellæ.* Etiam ipſe hic Arbiter hoc ut proprium Iudæorum indicium recenſet, inducitque Gitona hæc loquentem: *circumcide nos ut Iudæi videamur.* Præterea ſi penitius geminum hunc ſcitiſſimi authoris verſiculum inſpiciamus, videtur ille nobis ob oculos ponere receptum tunc temporis apud Hebræos circumcidendi ritum. Hic conſiſtebat, primo in circumciſione κατ' ἐξοχὴν ſic dicta, Hebræis מילה; *milach.* ſecundò in פריעה; *priah.* i. e. *denudatione*, nempe glandis. Hiſce intermiſcebant ſcioli eorum Rabbini ritum tertium, quem מציצה; *mezizah* appellant, quod interpretari licet *exſuctionem.* unde loquentes de toto circumciſionis hoc negotio dicunt: מלין פורעין ומוצצין hoc eſt, *circumcidunt, denudant, & exſugunt.* Primum enim המוהל ille qui circumciſioni præeſt, extremam inguinis cuticulam abſcindit, ſive, ut ait Arbiter, *ſuccidit inguinis oram.* hoc facto, ore (at quis non mirabitur hunc inficerum morem) mentulam arripit, ac ſanguinem exſugit, velut Horatii,

> *Non miſſura cutem niſi plena cruoris*
> *hirudo.*

Denique idem ille המוהל pollicibus ſuîs, unguibus probè ad illud armatis, reliquam cuticulam, qua parte penem circumtegit, diſcarpit, ac retro convolvit, eo uſque ut glans penitus denudetur ac retegatur. hoc eſt quod Autor dicit, *Et niſi nudatum*, ſive ut Caſaubonus & quidem non malè, *nodatum ſolverit arte caput*, hoc ut diximus פריעה; denudationem nominant Hebræi, de qua hoc axio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Et niſi nodatum ſolverit arte caput,
[1] *Exemptus populo,* [2] *Grajam migrabit ad urbem,*
Et non [3] *jejuna ſabbatha lege premet.*

Vn.

ma Talmudicum. מל ולא פרע ארה המיכה כאלו לא מל id eſt. *Qui circumcidit & non denudat circumciſionem, perinde eſt ac ſi non circumcideret.* Th. Wijbinga.

1. *Exemptus populo*] Expreſſum eſt mandatum hac de re Gen. XVII. ubi voluit Deus non tantùm ex Hebræa ſtirpe prognatos, ſed etiam alienigenas, pecuniâ emptos, & vernas circumcidi, additâ hac clauſulâ: *Mas præputiatus qui non circumcidit carnem præputii ſui, exſcindetur anima ejus ex populo eo.* Vnde etiam proſelyti illi, Hebræis dicti גרי צדק *hoſpites juſtitiæ.* ut jus civitatis adipiſcerentur, judæorum more ſe circumcidi paſſi ſunt. præterea etiam hoc tempore, deſtructo licet templô & everſa politiâ, ad hanc ſuam circumciſionem, ut ad ſacram anchoram Iudæi confugiunt, in hac ut ſibi propria gloriantur, hanc retinent ut apertam ad cœlum ac felicitatem viam: ſpecimen habe in his verbis: אינו שומע פה הגוים אלא של ישראל בזכות המילה i.e. *Non exaudit* (Deus) *os gentium, ſed Iſraëlitarum propter circumciſionem.* Hanc ergo circumciſionem qui non recipit, eum rejiciunt, omnes gentes ut ערלים *præputiatos* & גוי נבל *gentem ſtultam* præ ſe contemnunt, & odio plus quam Vatinianô proſequuntur. Huc referendum illud Iuvenalis Satyr. XIV.

Non monſtrare vias eadem niſi ſacra colenti,
Quæſitum ad fontem ſolos deducere verpos. Wijbing.

2. *Graja urbe*] Neapolim ſignificari opinor periphraſticè. Huic ſiquidem *Græcæ Vrbis* cognomentum peculiariter & quaſi ſpeciatim antiquitus tributum, de Varrone noſtro Lipſio inquam, didicimus nuper. Vide quæ ſuprà adnotata ſunt. *Douſa P.*

3. *jejuna ſabbatha lege premet*] Aut hîc Author per *ſabbatha* intelligit ferias quaſlibet ſeptimas, aut, more loquendi tunc temporis uſitato, ipſam ſeptimanam, quomodo Phariſæus ille apud Lucam Euangeliſtam cap. XVIII de ſe prædicat: *νηςεύω δὶς τȣ̃ σαββάτȣ, jejuno bis in ſabbatho.* i. e. in ſeptimana. Si prius, locutus hîc eſt non ſecundum rei veritatem, ſed juxta arreptam Romanorum de Iudæis opinionem. unde etiam apud Suetonium in Auguſto cap. LXXVI. *ne Iudæus quidem, mi Tiberi, tam diligenter ſabbathis jejunium ſervat, quàm ego hodie ſervavi.* dico hoc: non dictum ex rei veritate, quod ſatis novit, qui in Talmude & priſcorum Rabbinorum ſcriptis verſatus eſt. ubi videbit omnia potiùs contraria. ſingulis enim ſabbathîs corpus quàm concinne ornant, veſtes ſabbathicas i. e. magnificas, induunt, epulis non unis per integrum diem indulgent. Imò tantum abeſt ut ſabbathô jejunarint, ut etiam nec pridie ejus nec poſtridie hoc admiſerint. non pridie, quia illa dies erat *παρασκευὴ τȣ̃ σαββάτȣ*, qua omnia ad proximum ſabbathum præparari ſolebant, nec poſtridie: non tantùm quòd ea dies poſtmodum facta eſt feſtum Chriſtianorum, ſed etiam & vel maximè שלא יצאו מעונג שבת לצום ne ſabbathi lætitiam mœror exciperet jejuniorum. Quodſi autem quis per *ſabbatha*, ut dixi, ſeptimanam intelligat, ab Arbitri forſan mente, non tamen à rei veritate aberrabit. Varius enim in ſeptimana jejuniorum ordo & numerus fuit in populo Iudaico, præſertim tamen & ordinariò, ut modò ex Phariſæo audivimus

Vna eſt nobilitas argumentumque coloris
Ingenui, [1] *timidas non habuiſſe manus.*

* *

mus, iis bis in ſeptimana vacabant. Dies his deſtinati erant ſecundus & quintus. Ratio ut & numerus horum dierum apud Rabbinos differunt. Author libri סופר R. Iuda dicit eos jejunare feria quintâ, & ſecundâ, quia quintâ Moſes montem Sinai adſcendit ad accipiendam legem, & ſecundâ ex eo deſcendit. Idem auctor plura alibi ſuperaddit, dicitque: quater jejunant in hebdomade; feria ſecundâ, tertiâ, quartâ & quintâ: ſecundâ propter nautas & eos qui per mare navigant, tertiâ propter eos, qui iter faciunt per deſerta, quartâ ait היו מתענין מפני האסכרה i. e. jejunant propter האסכרה quod eſt angina, *συνάγχη*, ne ſcil. ea infantes invaderet. quintâ propter gravidas & parturientes; feriâ autem primâ non jejunant, quia feſtum eſt Chriſtianorum. Hæc ille. Alias horum dierum rationes adſert, Volumen jejunii: Statuerunt Magiſtri noſtri, ut jejunium eſſet feria ſecundâ & quintâ propter tres res; videlicet propter deſtructum templum, propter legem conflagratam, & propter probrum nominis divini. *Th. Wybinga.*

1. *Ingenui, timidas,* &c.] Dorleans: *In mortem timidas --.* Apul. lib. VIII ait *hoc eſſe animam virilem perflare. Romana mors* dicitur. Quod Martialis oſtendit lib. I Epig. LXXIX, quem corrigo:

Indignas premeret peſtis cùm tabida fauces,
Inque ipſos vultus ſerperet atra lues;
Siccis ipſe genis flentes hortatus amicos,
Decrevit Stygios Feſtus adire lacus:
Nec tamen obſcuro pia polluit ora venenô,
Aut torſit lenta triſtia fata fame;
Sanctam Romana *vitam ſed* morte *peregit,*
Dimiſitque animam nobiliore rogo:
Hanc mortem fatis magni præferre Catonis
Fama poteſt: hujus Cæſar amicus erat.

Dixit *nobiliore rogo*, Quamquam nemo nobilium, qui præ impotentia & impatientia ſibi lethum ciet. Nam pati ſatius & glorioſius quàm ſua manucadere. Qui deſperat, Deum exaſperat nec bonum credit. At qui patitur, patiendo clementiæ Dei innititur. Vtique injuſſus miles ſtationem non deſerit; ſic nec bonus vir vitam. Apud Paganos *vetant leges Iovis*, ait Poëta: apud Chriſtianos *leges* CHRISTI. Puto gladium hunc fuiſſe pugionem. Cæterùm noto in uſu tales mortes fuiſſe apud Romanos non modò, ſed & apud Maſſilienſes, quibus, qui Senatui ſexcentorum cauſſas juſtas expetendæ mortis aperuiſſet, ei cicuta ex publico dabatur. *Cognitione*, inquit Valerius, *virili benevolentia temperata, quæ nec egredi vitâ patitur, & ſapienter excedere cupienti, celerem fati viam præbet, ut vel adverſa, vel proſpera nimis uſus fortunâ (utráque enim finiendi ſpiritus via, illa ne perſeveret, hæc ne deſtituat, rationem præbet) comprobato exitu terminetur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Suſpecta iſthæc & Petronii putantur.

T. PETRONII ARBITRI [1]EUSCIUS.

* * *

[2] Cerberus forenſis erat cauſidicus.

* * *

Fœda eſt in coitu & brevis voluptas,
Et tædet Veneris ſtatim peractæ.
Non ergo ut pecudes libidinoſæ,
Cæci protinus irruamus illuc:
Nam langueſcit amor, peritque flamma.
Sed ſic, ſic ſine fine feriati,
Et tecum jaceamus oſculantes;
Hic nullus labor eſt, ruborque nullus;
Hoc juvit, juvat, & diu juvabit;
Hoc non deficit, incipitque ſemper.

* * *

Accuſare, & amare tempore uno,
Ipſi vix fuit Herculi ferendum.

* * *

—— [3] *Et ſcuta latentia condunt.*

* * *

—— *Torva ſolum ſub fronte latebat.*

* * *

1. Euscius] Apud Fulgentium in Expoſitione Virgilianæ continentiæ moral. ſecundum Philoſophos, legitur, *Petronius in Euſcio,* ubi aliàs in uno veteri cod. *Euſcion,* in altero *Euſtion.* fortè Ευσκιῷ (Opaco, *umbroſo*). P. Daniel.

2. *Cerberus forenſis erat Cauſidicus*] Lucill. Anthol. II.

Οὐ δέχεται μάρκον τὸν ῥήτορα νεκρὸν ὁ πλούτων
Εἰπὼν, ἀρκείτω κέρβερος ὧδε κύων.
(Non recipit Marcum defunctum rhetora Pluto,
Quid? dicit, mihi tu, Cerberus hîc canis eſt).

Varro Atac. *latrant fora, claſſica turbant.* Tertull. de Pallio: *Iura non conturbo, cauſſas non elatro.* Hinc *canina facundia.* Appio & Prudentio, *caninum ſtudium.* Columellæ lib I *canina contentio.* Firmico lib. IV dicitur hoc *forenſe litigium.* Similia quædam habes apud Marcellinum lib. XXX. *Douſa F.* Vide Savaronem ad Sidon. lib. IV Ep. IV, & Rittershuſ. Ind. Symmachiano. *S. A. Gabbema.*

3. *Et ſcuta latentia*] Virgil. lib. III Æneid.

Delos,

Delos, jam ſtabili revincta terra,
Olim purpureo mari natabat,
Et moto levis hinc & inde vento
Ibat fluctibus inquieta ſummis.
Mox illam geminis Deus catenis
Hac alta Giaro ligavit, illac
Conſtanti Myconæ dedit tenendam.

* * *

[1] Catillata geris vadimonia publicum proſtibulum.

* * *

[2] *Dividias mentis conficit omnis* [3] *amor.*

* * *

Explicit. T. Petronius Arbiter.

Æneid. i. e. latè patentia. vide quæ notavit noſter S.G. Et mox : *ſub fronte latebat.* R. *latebant*, i. e latè patebant. *P. Daniel.*

1. *Catillata geris*] Fabius Planciades Fulgentius in expoſitione Sermonum antiquorum, in verbo *Catillare*, citat Propertium :

Catillata geris vadimonia publicum proſtibulum.

Sic enîm in omnibus excuſſis. Fortè pro *Propertius* ſubſtituetur Petronius non malè, ut & Scaligero viſum. nam Petronium & alibi in ſuis libris ſæpiſſime laudat. Quanquam in vet. cod. manuſcripto legitur, *Propertius.* Idem.

2. *Dividias mentis*] Sic apud eundem Fulgentium in verbo *Dividiæ* citatur Propertius ; ubi etiam fortaſſe pro *Propertius* leg. *Petronius*, (quomodo idem Scaliger non malè judicavit) quòd altera quoque manu in Propertium commutatum eſſe facilè apparet. certè hi duo verſus Petronium redolere non nobis tantùm, ſed & aliis viris ſagaciſſimis videntur. Porrò apud Fulgentium legitur; *Dividias dixerunt triſtitiam.* In veteri lexico ; *Dividia, diſcordia, bellona.* Et, *Dividioſus, qui per ſuam diſcordiam alios dividit.* Id.

3. *amor*] Gabbemianæ ſeu Gonſalii editionis veſtigia preſſiſſimè ſecuti, libet ſubjungere quid de fragmentis hiſce in Wouwerianis editionibus exſtet, quod & repetit poſt priores titulos ſejunctim Frelloniana. Sic verò ibi, confirmatis quibuſdam præmiſsîs, teſtimoniîs veterum quòd Petronii, aut Petronii Arbitri : *Sed & hæc quoque viri doctiſſimi inter Petronii Arbitri reliquias retulerunt, quæ vel eorum fide ſuperioribus adjici patiamur ; ſed meliora aliquantò & emendatiora: quamquam video in antiquis exemplaribus auctoris nomen pleriſque nullum præferri. Non eſt formæ ſatis --. Non ſatis eſt quòd nos mergis --. Primus in orbe Deos fecit timor --. Nolo ego ſemper idem --. Vxor legitimus --. Invenias quod quiſque v. -- Nam nihil eſt--. Linque tuas ſedes --. Nam citius flammas--. Fallunt nos oculi --. Somnia quæ mentes ludunt volitantibus umbris Non --. Iam nunc ardentes Auctumnus --. Sic & membra ſolent --. Hæc ait & tremulo deduxit vertice canos, Conſecuitque --. Sic contra rerum --. Naufragus ejecta--. Omnia quæ miſeras--. Iudæus licet--. Candida ſidereis ardeſcunt --.* Tria inſuper referuntur (epigrammatia), quæ ut prioribûs ferè incertiora, ita hîc ne quidem tanguntur.

P. PE-

P. PETRONII RHETORIS
DECLAMATIO

* * *

[1] QVid eſt judices, dolus? Nimirum ubi aliquid factum eſt quod legi dolet. Habetis dolum, accipite nunc malum.

PETRONII GRAMMATICI
FRAGMENTA.

HOratius: *Quis te redonavit Quiritem diis patriis?* cujus nominativus eſt hic [2] *Quirites.*

* * *

Claſſica à calando, i. e. vocando, ſunt dicta.

1. *Quid eſt, Iudices, dolus*] Ex Iſidor. lib. 5 Etymol. c. 26, de Criminibus in lege conſtitutis: *Doloſus, inſidioſus vel malignus, ab eo quòd deludit: aliud enim agit, & aliud ſimulat. Petronius aliter exiſtimat dicens: Quid eſt, Iudices, dolus?* &c. Idem c. 27. *Dolus eſt mentis calliditas, ab eo quod deludat. Aliud enim agit,* &c. *P. Daniel. Quod l. dolet.* Itaque *dolus* a dolendo dictus eſt. videndus Savaro ad Sidon. lib. 5 Epiſt. 3. *Ge. Erhardus.*

2. *Quirites.* Claſsica*] *Quirit.* Sergius in Editionem II Donati: *Item Qirites dicit numero tantum plurali; ſed legimus apud Horatium, hunc* Quiritem. vetus nominativus hic Quiris. Item idem Horatius; Quis te redonavit Quiritem Diis patriis? cujus nominativus erit hic Quirites, ut dicit Petronius.* Hunc putant quidam Grammaticum, quem citat Sergius. quod & facilè crediderim, cùm inveniam in vet. libro *Petronium* citatum in explicatione vocabuli *Claſsicum*, ubi ſic habetur; *(Claſsica:) Claſsicum dicitur ex Vegetio de Re militari lib. II. quod buccinatores per cornu dent, quod inſigne videtur imperii, quia claſsicum canit Imperatore præſente, vel cùm in militem capitaliter animadvertitur: & claſsica, auctore Petronio, à calando, id eſt, vocando ſunt dicta.* P. Dan. *Quirites.* Diomedes lib. I. *Quirites: ſed Flaccus in Satyra Quiritem dixit.* Priſcianus lib. 4. *In TIS quoque inveniuntur denominativa, ſed antiquè prolata, penultimam naturâ vel poſitione longam habentia, ut Samnitis pro Samnis, ſic Laurentis quoque pro Laurens, Tiburtis pro Tiburs teſte Capro. Sic Quiritis pro Quiris, & Ceritis vel Ceretis pro Ceres, qui tamen nominativi non ſunt in uſu.* Auguſtinus in Arte; *Pluralia maſculini generis, manes, Quirites, cancelli.* Vetus Grammaticus, qui eſt membraneus in bibliotheca Goldaſti, in Artem ſecundam Donati: *Sunt alia pluralia tantùm maſculini generis, ut hi manes, hi Quirites.* Et paulò poſt: *Quirites, qui & Romani. & Quirites dicti, quia Quirus dictus eſt Romulus, quòd ſemper haſtâ utebatur.* G. Erhardus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] PETRONII AFRANII EPIGRAMMATA.

Ad Martiam.

AVrea mala mihi, dulcis mea Martia, mittis,
Mittis & hirſutæ munera caſtaneæ.
Omnia grata mihi, ſed ſi magis ipſa venires,
Ornares donum pulchra puella tuum.
Tu licet adportes ſtringentia mala palatum,
Triſtia mandenti eſt melleus ore ſapor.
At ſi diſſimulas multum mihi chara venire,
Oſcula cum pomis mitte, vorabo libens.

De Heſperie.

Hoc ſibi luſit opus de ſtamine floricolore
Heſperies teneræ officioſa manus.
Et pulchro pulchras ſtrophio producta papillas
Gaudet utrumque ſui pectoris eſſe decus.

De eadem.

Heſperie lateri redimicula nectit eburno,
Facta ſuis manibus, pectore digna ſuo.
Iam veteres iras Venus & Tritonia [2] ponit:
Pectora nam Veneris Palladis ambit opus.

De eadem.

Intertexta roſa Tyrii ſub tegmine fuci
Involvet quoties mobile zona latus:
Ambroſium gemino potabit ab ubere rorem,
Et vere roſeo fiet odore roſa.

De

1. PETRONII AFRANII EPIGR.] Nimirum ne quid deeſſet, quod aliæ exhibent, ſuccedunt omnia, quæ editio continet pleniſſima Frelloniana (non ſic Schonwetteriana, cujus architectum Erhardum ſentio fuiſſe, textu Petroniano poſt conceptas notas reviſo & emendato, ut ex ſuperioribus etiam judicare); pars heic: alia quæ veter. poëtarum Catalecta cluunt, quæ inter dux Priapus, poſt diſcerniculum; aliâ Tome.

2. *ponit*] al. *ponat.* Pith. Emend. in Epigramm. vett. *Ge, Erhardus.*

1. *præ-*

De Neptuno marmoreo aquas fundente.

Quam melior Neptune tuo ſors iſta tridente ;
Poſt pelagus dulces heic tibi dantur aquæ.

De puteo excavato in montis jugo.

Hunc quis non credat ipſis dare Syrtibus amnes ,
Qui dedit ignotas viſere montis aquas ?

De Amphitheatro vicino mari.

Amphitheatrales mirantur rura triumphos ,
Et nemus inſignes cernit adeſſe feras.
Spectat arando novos agreſtis turba labores ,
Nautáque de pelago gaudia juxta videt.
Fecundus nil perdit ager, plus germina creſcunt ,
Dum metuunt omnes hîc ſua fata feræ.

Funambulus.

Stupea ſuppoſitis tenduntur vincula lignis ,
Quæ fido adſcendit docta juventa gradus :
Quæ ſuper äerius [1] prætendit crura viator ,
Vixque avibus facili tramite currit homo.
Brachia diſtendens greſſum per inane gubernat ,
Ne lapſa è gracili planta rudente cadat.
Dædalus adſtruitur terras mutaſſe volatu.
Et medium [2] pennis proſecuiſſe diem :
Præſenti exemplo firmatur fabula mendax,
Ecce hominis curſus funis & aura ferunt.

De cretata facie.

[3] *Dum ſumit cretam in faciem Sertoria, cretam*
Perdidit illa ſimul, perdidit & faciem.

De Narciſſo.

Invenit propriis Narciſſus frontibus ignes.
Et ſua deceptum torret imago virum.

De

1. *prætendit*] *protendit*. Pith. Emend. in Epigramm. vett. *G. E.*
2. *penn. proſecuiſſe*] Melius , *pinnis perſecuiſſe*. Pithœus d. l. *G. E.*
3. *Dum ſumit cretam in faciem*] al. lib. *Dum cretam ſumit faciem*. G. E.

1. *De*

De gallo gallinaceo.

Candida Phœbæo præfulgent ora rubore.
Criſta riget radiis, ignea barba micat :
Alæ, colla, comæ, pectus, femur, ungula, cauda,
Præſtanis lucent floridiora roſis :
Flammea ſic rutilum diſtinguit pinna colorem,
Vt vibrare putes ignea membra faces ?

[1] De cato.

Mordaces morſu ſolitus conſumere mures,
Inviſum & domibus perdere dente genus,
Catus in obſcuro cepit pro ſorice picam,
Multiloquumque vorax ſorbuit ore caput.
Pœna tamen præſens prædonem plectit edacem,
Nam claudunt rabidam [2] cornea labra gulam.
Faucibus obſeſſis vitalis ſemita ceſſit,
Et ſatur eſcali vulnere captor obit.
Non habet exemplum volucris vindicta perenne ?
Hoſtem pica ſuum mortua diſcruciat.

Vinum limphatum.

Infantem Nymphæ Bacchum, quo tempore ab igne
Prodiit, inventum ſub cinere abluerant.
Ex illo Nymphis cum Baccho gratia multa eſt,
Sejunctus quod ſit ignis, & urat adhuc.

Muſarum elogia.

Clio ſecla retro memorat ſermone ſoluto :
Euterpæ geminis loquitur cava tibia ventis :
Voce Thalia cluens ſoccis Dea Comica gaudet :
Melpomene reboans Tragicis ferveſcit iambis :
Aurea Terpſichoræ totam lyra perſonat æthram :

Fila

1. *De cato*] In vett. Epigrammat. à Pithœo editis, & Goldaſti MSS. Codd. legitur, *De cato, qui comedens picam mortuus eſt.* G. E.

2. *cornea labra*] Roſtrum picæ. Tibull. in Priap.

Senexve corvus, impigerve graculus
Sacrum feriret ore corneo caput.

Schopp. Comment. in Priape. Carmin. 83. *G. E.*

1. *pro-*

Fila premens digitis Erato, modulamina fingit:
Flectitur in faciles varioſque Polymnia motus.
Vraniæ numeris ſcrutatur munera mundi:
Calliope doctis dat laurea ſerta Poëtis.

In imbellem jactatorem.

Quum te Barbatæ referas de ſanguine cretum,
Vt tibi cognatus ſit Varitinna ferox:
Cur tua femineo cæduntur pectora ſocco,
Infamique manu barbula vulſa cadit?
Deſine jam tibimet auctores fingere fortes,
Vimque tuis membris ſtirpis ineſſe tuæ.
Illa ſed audaci mage ſit de ſtirpe creata,
Audet quæ proprium ſternere calce virum.

De orbis diviſione inter Saturni filios.

Iuppiter aſtra, fretum Neptunus, tartara Pluto,
Regna paterna tenent; tres tria, quiſque ſuum.

De elephante.

Monſtrorum princeps elephas [1] *proboſcidis armis*
Horret mole nigra, dente micat niveo.
Sed vario fugienda malo quum bellua gliſcat,
Eſt tamen ex certis mors pretioſa feræ.
Nam quæ conſpicimus montani roboris oſſa,
Humanis veniunt uſibus apta ſuis.
Conſulibus ſceptrum, menſis decus, arma tabliſtris:
Diſcolor & tabulæ calculus inde datur.
Hæc eſt humanæ ſemper mutatio mortis,
Fit moriens ludus qui fuit ante pavor.

De electione conjugii.

Moribus & vultu mulier quæratur habenda.
Horrida nam facies multo celatur ab auro.

Si

1. *proboſcidis a.*] Erh. *promoſcid. a.* ſcribe ex v. c. *preboſcidis*, & poſt ſextum verſum interjice ex eodem codice hos duos; *Conſulibus ſceptrum*, &c. Pith. Emend. in Epigramm. vett. Baldus Catholicô: *Proboſcida, vel promuſcida, roſtrum elephantis: quia illâ pabulum ori admovet: & videtur Græcè declinari, ut hæc proboſcis, dis: vel promuſcis, dis. Proboſcis* & *promoſcis* promiſcuè dici docet Gul. Formerius Not. in Caſſiodori Var. *G. E.*

1. puellas

Si quis erit ſponſus talem qui ducat avarus,
Ipſe ſuam horrebit; feritas diſſolvet amorem.
Illa calens veniet, dorſum dabit iſte calenti,
Cogeturque ſuo ſuras ſubmittere aſello,
Concubitu turpi monſtrum paritura biforme,
Quemque ſuum mulier timeat pertingere natum.
Diſcite formoſas aurum ſuperare [1] *puellas.*

M. PETRONII VENVSTIANI EPIGRAMMA.

Liberta & coniunx Petronia cara patrono
Thalluſa hoc tumulo condita luce caret.
Quæ bis vicenos complerat lucibus annos
Erepta eſt ſubitò conjugis è gremio.
Hanc ſic adſiduè deflet Petronius, ut jam
Deficiant oculos lumina cara ſuos.
Deſine per terras, infernas tendere ad arces:
Fata animam dederant, fata eademque negant.

PETRONII ANTIGENIDIS PISAVRENSIS EPIGRAMMATA.

De literarum æternitate, ad Appiam.

HÆc urbem circa, ſtulti monimenta laboris,
Quaſque vides moles, Appia, marmoreas
Pyramidaſque auſas vicinum attingere cœlum,
Pyramidas, medio quas fugit umbra die:
Et Mauſoléum miſeræ ſolatia mortis,
Intulit æternum quo Cleopatra virum:
Concutiet, ſternetque dies: quóque altius exſtat

1. *puellas*] Reliqua P. Afranii huc ſpectantia jam p. 513, 14 alia occaſione adlata; Epigramma videlicet 5, 7, 9 & 10 in ordine. Vbi in decimi verſu antep. pro *tenet* leg. *teret*. Pith.

Quodque opus, hoc illud carpet edetque magis.
Carmina ſola carent fato, mortemque repellunt.
Carminibus vives ſemper, Homere, tuis.

De Achille.

Cauta quidem genitrix, noceant ne vulnere nato,
Confirmat Stygio fonte puerperium.
Sed quia fas nulli eſt humanam vincere ſortem,
In membris tincti dant ſibi fata locum.

De Telepho.

Telephus, excellens Alcidis pignus & Augæ.
Externæ ſortis bella inopina tulit.
Nam Graji Trojam peterent cùm mille carinis,
Tangeret & claſſis litus adacta ſuum;
Occurrens Danais forti dum pugnat Achilli,
Syria pugnanti percutit haſta femur.
Pro cujus cura conſultus dixit Apollo,
Hoſtica quòd ſalubrem cuſpis haberet opem.
Mox precibus flexi Pelidæ robore ſacro
Injecto membris pulvere plaga fuit.
Monſtrant fata viri vario miracula caſu:
Vnde datum eſt vulnus, contigit inde ſalus?

In Xerxem.

Perſes magnus adeſt, totus comitatur euntem;
Orbis. quid dubitas, Græcia, ferre jugum?
Mundus juſſa facit: Solem texêre ſagittæ:
Calcatur pontus; fluctuat altus Athos.

Item.

Hîc, quem cernis, Athos, immiſſis pervius undis,
Flexibus obliquis circumeundus erat.
Accepit magno deductum Nerea fluctu,
Perque latus miſit maxima bella ſuum.
Sub tanto ſubitæ ſonuerunt pondere claſſes,
Cœruleus cana ſub nive pontus erat.
Idem commiſit longo duo litora ponte

Perſes,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Perſes, & fecit per mare miles iter.
Quale fuit regnum, mundo nova ponere jura?
Hoc terræ fiat: hac mare, dixit, eat.

C. PETRONII HILARI PISAVRENSIS

EPIGRAMMA.

Dis manibus Petronii Antigenidis.

TV, pede qui ſtricto vadis per ſenta, viator
Siſte rogo, titulumque meum ne ſpreveris oro;
Bis quinos annos, menſesque duos, duo' ſoles
In ſuperis feci, tenerè nutritus, amatus:
Dogmata Pythagoræ ſenſi, ſtudiumque ſophorum
Et libros legi, legi pia carmina Homeri,
Sive quot Euclides abaco præſcripta tuliſſet:
Delicias habui pariter luſuſque procaces.
Hæc Hilarus mihi contulerat pater ipſe patronus,
Si non infelix contraria fata habuiſſem.
Nunc verò infernas ſedes, Acherontis ad undas,
Tetraque Tartarei per ſidera tendo profundi.
Effugi tumidam vitam. ſpes, forma valete.
Nil mihi vobiſcum eſt; alios deludite quæſo.
Hæc domus æterna eſt: hîc ſum ſitus, hîc ero ſemper.

PETRONII APOLLODORI, PONTIFICIS ROMANI,

EPIGRAMMA.

Μητέρι τῇ πάντων θνητῶν τε θεῶν τε γενέθλῳ,
Ἀτλείθ' ὑψίστῳ καὶ συνιέντι τὸ πᾶν,
Τῷ πᾶσιν καίροις, θεμερώτερα πάντα θυόντε
Κελοβόλου τελετῆς ἤδε τι ταυροβόλου,
Μυστιπόλος τελετῶν τοῦτον συνθήκατο βωμὸν,
Δῶρον Ἀπόλλωνος θεῖον ἔχων ἐπίκλην.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Petronius Appollodorus, vir clariſſimus, Pontifex major, Quindecim vir ſacris faciundis, Pater ſacrorum Dei invicti, mithræ taurobolio criobolioque percepto, unà cum Rufa Voluſiana, Caji filia, conjuge, xvj Kalendas Iulias, Dominis noſtris Valentiniano & Valente Auguſtis tertiùm Conſulibûs, aram dicavit.

Hos verſus ſic tranſtulit Benedictus
Hegius Spoletinus.

Cunctorum Cybelæ genitrici hominumque, Deûmque.
Excelſoque Atti, quem nihil orbe latet,
Qui facit ut pura celebremus mente quotannis,
Crioboli feſtos, Taurobolique dies.
Qui cognomen habet de munere Apollinis, aram
Sacrorum Antiſtes marmoream hanc ſtatuit.

PETRONII LEVITÆ EPIGRAMMA.

Levitæ coniux Petronia, forma pudoris,
His mea diſcedens ſedibus oſſa loco.
Parcite vos lacrymis dulces cum conjuge natæ,
Viventémque Deo credite flere nefas.

ALCIMI

De Virgilio & Homero.

Mœonio vati qui par aut proximus eſſet,
Conſultus Pæan riſit, & hæc cecinit.
Si potuit naſci quem tu ſequereris, Homere,
Naſcetur qui te poſſit, Homere, ſequi.

EVGENII V. C.

Occumbunt fixi jaculo, mucrone, ſagitta,
Ora, latus, jugulum, Scæva, Rufinus, Atis.
Brutus Atim perimit, Milo Scævam, Cotta Rufinum:
Græcus Atis, Medus Scæva, Rufinus, Arabs.

Iam vir

Iam vir Atis, ſed Scæva puer, juveniſque Rufinus:
Dux Atis, armiger at Scæva, Rufinus eques,
Scæva nothus, generoſus Atis, de plebe Rufinus,
Magnus eques, medius dux, famuluſque minor.
Flavus Scæva, niger Atis, inter utrumque Rufinus,
Blandus Atis, patiens Scæva, Rufinus atrox,
Abſque modo largus, laſcivus, parcus, avarus
Laudis Atis, formæ Scæva, Rufinus opum.
Arcu Scæva bonus, Atis armis, jure Rufinus:
Voce Rufinus, Atis carmine, Scæva lyra:
Scæva pila, curſuque Rufinus, Atiſque palæſtra,
Ore Rufinus, Atis corpore, Scæva coma.

[1] DOMINI EVANTII V. C.
De Ambigenis.

Hæc ſunt ambigenæ, quæ nuptu diſpare conſtant.
Burdonem ſonipes generat commixtus aſellæ:
Mulus ab Arcadicis & equina matre creatus:
Tityrus ex ovibus oritur hircôque parente,
Muſinonem capra ex vervegno ſemine gignit:
Apris atque ſue ſetoſus naſcitur Ibris:
At lupus & catula formant coëundo lyciſcam.

Q. CICERONIS
De mulierum levitate.

[2] *Crede ratem ventis, animum ne crede puellis,*
Namque eſt feminea tutior unda fide.
[3] *Femina nulla bona eſt:* [4] *&, ſi bona contigit ulla,*
Neſcio quo fato res mala facta bona eſt.

PEN-

1. DOMINI EVANTII V. C. *De ambigenis*] V. C. DOMINI EVANTII. al EVGENII, *de ambigenis animantibus*. Pith. Emen. in Epigr. veterum. G. E.

2. *Crede ratem ventis*] Neſcio an Cicero, certè quidam illi adſcribunt, alii Eumolpo cuidam, cæteri vel Petronio, vel cuidam Porphyrio poëtæ Chriſtiano; ego puto eſſe Petronii, qui Eumolpum dicentem introducat. Delrio Comm. in Hippol. Senec. v. 537.

3. *Femina nulla bona eſt*] Ne unam quidem reperiri mulierem probam adfirmat: & ſiqua fortè bona reperiatur, neſcire ſe inquit, quo fato res mala potuerit fieri bona. Scip. Gen-

tili.

PENTADII,

De vita beata.

Non eſt (falleris) hæc beata, non eſt,
Quòd vos creditis, vita, non eſt,
Fulgentes manibus videre gemmas,
Aut teſtudineo jacere lecto,
Aut pluma latus abdidiſſe molli,
Aut auro bibere, & cubare cocco,
Regales dapibus gravare menſas,
Et quidquid Libyco ſecatur arvo,
Non una poſitum tenere cella:
† *Sed nullos trepidum timere caſus,*
Nec vano populi favore tangi,
Et ſtricto nihil æſtuare ferro.
Hoc quiſquis poterit, licebit illi
Fortunam moveat loco ſuperbus.

EXPLICIVNT.

tilis append. Not. in Apul. n.23. G.E.

4. *&, ſi bona contigit ulla*] Douſa: *vel, ſi bona contigit ulli.*

1. *Sed nullos trepidum timere caſus*] Senec. de Beata vit. c. 5. *Poteſt beatus dici, qui nec cupit, nec timet.* Et Epiſt. 24. *Objurgat Epicurus non minùs eos, qui mortem concupiſcunt,* & quæ ibidem ſequuntur. Idem lib. 6 Quæſt. natur. c.32. *Mori nec rogaveris, nec timueris.* Paris ejuſdemque ut rei, ita elegantiæ eſt Mart. epigramma:

Vitam quæ faciunt beatiorem,

cum hoc Pentadiano, quod legiſſe relegiſſéque juvabit. Raderus ad Martial. lib. 10 Epig. 43. G. E.

[1]SVLPICIÆ SATYRICON CARMEN,

ſive ecloga de edicto Domitiani, quo Philoſophos Vrbe exegit.

MVſa, quibus numeris heroas & arma [2] frequentas,
Fabellam permitte mihi [3] detexere paucis.

Nam

1. Sulpiciæ Satyricon] ex Iani Douſæ & I. P. Lotichii editionibus inſertum, cum ſchediaſmate ſeu commentariolo ejuſd. I. Douſæ P. *Sulpicia.* Fuit & per hæc tempora *Sulpicia*, ex nobiliſſima Sulpiciorum familia, quæ nitida admodum & caſta Poëmata ſcripſit. Virum habuit Calenum, cum quo annos XV amantiſſimè & conjunctiſſimè vixit. Mariti & uxoris meminit Sidonius Apollinaris, ſic inquiens:

** Non quot Sulpiciæ jocos Thaliæ*
Scripſit blandiloquos ſuo Caleno.

Extat & elegans Martialis Epigramma (lib. 10, 35) maximum pudicitiæ & poëticæ hujus Sulpiciæ teſtimonium:

Omnes Sulpiciam legant puellæ,
Vni quæ cupiunt viro placere.
Omnes Sulpiciam legant mariti,
Vni quæ cupiunt placere nuptæ.
Non hæc Colchidos aſſerit furorem,
Diri prandia nec refert Thyeſtæ,
Scyllam, Byblida nec fuiſſe credit:
Sed caſtos docet & pios amores,
Luſus, delicias, facetiaſque.
Cujus carmina qui bene æſtimarit,
Nullam dixerit eſſe ſanctiorem.
Tales Ægeriæ jocos fuiſſe
Vdo crediderim Numæ ſub antro.
Hæc condiſcipula, vel hac magiſtra
Eſſes doctior & pudica Sappho:
Sed tecum pariter ſimulque viſam,
Durus Sulpiciam Phaön amaret.
Fruſtra. Namque ea nec Tonantis uxor,
Non Bacchi, nec Apollinis puella,
Erepto ſibi viveret Calenô.

Extat & Poëma Hexametris verſibûs conſcriptum, de Domitiani Cæſaris temporibus, quod huic ipſi Sulpiciæ adſcriptum eſt, tametſi alicubi inemendatum adeò, ut dubitari poſſit. Hactenus L. Greg. Gyraldus de Lat. Poët. Dial. IV. cui & alterum quoque ejuſdem Poëtæ Epigramma, (lib. 10, 38) Caleno Sulpiciæ marito inſcriptum, adſuas licebit:

O molles tibi quindecim, Calene,
Quos cum Sulpicia tua jugales
Indulſit Deus, & peregit annos!
O nox omnis, & hora, quæ notata eſt
Caris littoris Indici lapillis.
O quæ prælia, quas utrinque pugnas
Felix lectulus & lucerna vidit
Nimbis ebria Nicerotianîs!
Vixiſti tribus, ô Calene, luſtrîs.
Ætas hæc tibi tota computatur,
Et ſolos numeras dies mariti.
Ex illis tibi ſi diu rogatam
Lucem redderet Atropos, vel unam
Malles, quàm Pyliam quater ſenectam.

I. Cæſ. Scaliger l. VI Poëtices, qui Hypercriticus inſcribitur: A fœmina incipiendum eſt. Ajunt enim Sulpiciam fuiſſe temporibûs Domitiani. ejus Satyra falsò Auſonio attributa fuit: ſatis enim patet à fœmina factos verſus, in quibus Muſam cultricem appellat ſuam: quæque ait ſeſe primam docuiſſe Romanas mulieres poſſe cum Græcis Poëtriis comparari:

Nam tibi ſeceſſi, tecum penetrale retractans
Conſilium: quare nec carmine curro Phalæco,
Nec trimetro Iambo, nec qui pede fractus eodem
Fortiter iraſci didicit duce Clazomenio.
Cætera quinetiam, quot denique millia luſi,
Primáque Romanas docui contendere Grajis,
Et ſalibus variare novis, conſtanter omitto:
[1] *Teque quibus princeps & facundiſſima, calles,*
Aggredior precibus deſcende clientis, & audi.
[2] *Dic mihi Calliope, quidnam pater ille deorum*

Cogi-

Primáque Romanas docui contendere Grajis.

In ea multum dexteritatis, ad Satyricam amarulentiam aſpirantis. Numeri vero, ut in eo genere poëmatis, non contemnendi. Igitur ut tam laudabilis Heroinæ ratio habeatur; non auſim objicere ei judicii ſeveritatem.

2. *frequentas*] Pro *concelebras*, proinde ut Carus loquitur, hoc eſt, celebres concinnas, reddiſque honoratos ac inſignes.

3. *detexere*] Eleganter ſanè, pro *pertexere*, & ad exodium uſque perducere; eſtque metaphora à tela, ad rei patrandæ conſilium. Titinnius Fullonib. *Quæ inter decem annos nequiſti unam togam detexere.* Adde à Comico noſtro:

Neque exordiri primùm, unde occipias, habes,
Neque ad detexundam telam certos terminos.

1. *Teque quibus princeps, & facundiſſima calles, Aggredior*] Quid hoc ſibi velle dicam, neſcio. nihil enim ineptius, indigniuſve adeò laudabili ac pereruditа Sulpiciæ gentis Heroide: cujus exiſtimationis rationem ſi pro perſonæ matronalis dignitate habere voluerimus, totam pæne prioris Hemiſtichii partem, retexamus neceſſe erit. Sed enim hoc abſque auctoribus libris infirmum, neque adeò tutum ſatìs: quos quidem ego ſuffragatores ſi haberem mihi, lubenter herculè repoſuerim:

Teque tuoſque præcs quêis facundiſſima, colles
Aggredior ----. vel etiam, *calles*.

Anonym. MS. ad edit. Douſæ: Hanc emendationem probare non poſſum; recedit enim nimium quantum à literarum veſtigio. *Callere principem*, pro *eſſe & dici*, duriuſculum eſt, imò barbarum. Nonne leg. *Teque q. p. & facundiſſima cluvis. Cluvis* pro *cluis* geminato *v.* ſic veteres ſcripſere, Ennius, Lucret. Plautus, alii. Vel ſcribe, *Teque q. p. e. f. collis.*

2. *Dic mihi Calliope, quidnam pater ille Deorum*
Cogitat? an terras, & patria ſecula mutat?]

Mirum, nî ad aureum illud atque ex omni parte beatum Flavii patris, ac Titi Veſpaſiani filii ſeculum reſpexerit Poëtria noſtra, cujus adeò memoria, imò ſublati ex oculis deſiderium potiùs recens etiam tum mortalium animis obverſabatur, ac tantùm non impreſſum reſidebat: & quidem eò firmiùs, ac propiùs medullis, quò major Reipublicæ mutatio facta, Domitiani ſucceſſoris inſolentiâ maximè, terribilis cunctis & inviſi. Meritò: quippe quem non ſolùm magnæ, ſed & callidæ inopinatæque ſævitiæ

vitiæ

Cogitat ? an [1] terras & patria ſecula mutat ?
Quaſque dedit quondam, morientibus eripit artes ?
[2] *Noſque jubet tacitos, etiam rationis egenos,*
Non aliter, primo quam quum ſurreximus æuo,
Glandibus, & puræ rurſus procumbere lymphæ ?
An reliquas terras conſervat amicus, & urbes ;
Sed genus Auſonium, Romulique exturbat alumnos ?
Quid reputemus enim? Duo ſunt quibus extulit ingens
Roma caput, virtus belli, & ſapientia pacis.

[1] *Sed*

vitiæ Imperatorem fuiſſe, perhibet Suetonius. *Patria* ergo *ſecula* haud alia utique, quàm Saturnia illa omnium poëtarum præconiis celebrata.

1. *terras &*] Quid ſi ? *ferro jam.*

2. *Noſque jubet tacitos, etiam rationis egenos*] Pro *etiam* ſcribo *& jam. Noſque* &c. *egenos.* Hoc eſt, inopes *bonæ mentis*, ſive conſilii, nec jam rationis ampliùs, vel judicii ullius ſanioris compotes, veluti muta (hoc enim *τὸ tacitos* vult ſibi) pecora ſub jugum miſſa, vel (cum Flacco ut dicam)

Iniquæ mentis aſellos auriculas demittentes,
Quum gravius dorsô ſubiere onus.

eâdem illa quam memoravi modò, tyrannica Domitiani dominatione oppreſſos, ac modò non redactos ad extremiſſimam rerum omnium penuriam ac deſperationem. An hoc potiùs quærit Sulpicia, quod ſequentia confirmant oppidò, utrúmne Iovi decretum ſit, conſentientibus Fatîs, artium, doctrinarum, ac diſciplinarum omnium univerſo mortalium generi oblivionem inducere aliquando ; vitæque iſtius melioris præmia cultumque, Atticæ inquam Philoſophiæ *Bonæque mentis* ac humanitatis ſtudia, divinitus antea dilargita nobis, in perpetuum porrò dediſcere jubere, ad primi illius ac rudis ævi infantiam & plùs quàm brutam ſtupiditatem revocatos ? videlicet, ut omnis agriculturæ expertes, Cereri ac Libero renunciantes, ad glandes rurſum ac Acheloja pocula poſt tot ſeculorum ſecula neſcio quo poſtliminii jure verſoriam denuo capiamus ? an magìs neceſſitatem iſtam Fatalem nobis, hoc eſt, uni Italicæ genti ſoliſque Romuli nepotibus interminatur Iuppiter, quos ſummis opibûs atque induſtriis, reliquarum etiam nationum, imò hoſtium ſalute maximè, exterminatos perditoſque expetit, Capitolio ipſus ſuo iratus infeſtuſque, ULTORIS ſcilicet, ne dicam PRÆDATORIS cognomine aſſumto ſibi : CUSTODIS ac CONSERVATORIS depoſito. ubi tamen [in ſequentibus] legendum fortè :

Remulique exturbat alumnos.

Non uti in exemplari noſtro viſitur *Romulique.* repugnante numerorum ratione. Romulum enim & Remum identidem à poëtis confundi videmus, alterumque pro altero promiſcuè nominari: interdum utroſque pariter conjungi ſimul, ut æquum eſt Fratres, & quidem germanos geminos, ſicuti apud Catullum,

At vobis mala multa Dii Deæque
Dent, opprobria Romuli Remique.

Propertius autem, *Regna Remi* pro urbe Roma poſuit, cum ait :

Regnáve prima Remi aut muros Carthaginis alta.

[1] *Sed virtus agitata domi, & ſocialibus armis,*
In freta Sicaniæ, & Carthaginis exiit arces,
Cæteraque imperia, & totum ſimul abſtulit orbem,
Omnia bellorum terra quæſita, marique.
Deinde velut ſtadio victor qui ſolus Achæo
Languet, & immota ſecum virtute fatiſcit:
Sic itidem Romana manus contendere poſtquam
Deſtitit, & pacem longis frænavit habenis,
Ipſa domi leges & Graja inventa retractans,
Omnia conſilio, & molli ratione regebat.
Stabat in his, neque enim poterat conſtare ſine ipſis,
Aut fruſtra uxori, mendaxque Dieſpiter olim,
Imperium Sine fine dedi, *dixiſſe probatur.*
[2] *Nunc igitur qui res Romanas imperat inter,*

* Non

1. *Sed virtus agitata domi, & ſocialibus armis*] Bene addit *ſocialibûs* ad externorum bellorum & Aſiaticorum diſcrimen, quæ quidem non pro vera gloria aut Reipub. ſalute, ſed pro præda ſcelerumque ac flagitiorum omnium impunitate ſuſcepta videri poterant, jam indè à Sullanis temporibus maximè, quæ teterrima luxuriæ omnis ac nequitiæ fomenta victoribus ſubminiſtrarunt. Quod verò ibidem ſubjungit protenus *Virtutem eam* ſeu fortitudinem Populi Romani, quam domi, ac ſocialium bellorum procellîs acriter multúmque ac diu exercitam memoraverat modò, *in freta demum Sicaniæ & Carthaginis arces exiiſſe*, hoc eſt, deſiiſſe, modumque in hoſtem pugnandi, & quaſi pauſam feciſſe ſibi, innuit à Romanis poſt Siciliam, *Longumque* ac *Magnum* illud Mediterraneum pelagus in Imperii unius dominationem redactum, Carthaginemque everſam, Punicæque æmulationis omnes reliquiarum reliquias extinctas: omni Gallia denique cis Rhenum atque inter Mare ſupra dictum atque Oceanum, niſi quæ à paludibus invia fuit, perdomita; ſic quaſi effœta parente (id quod in Catilina conqueritur Criſpus) nihil præclarum poſtea aut memorabile quod eſſet, belli militiæque patratum. quippe quibus hoſtis nullus exercitor ſupereſſet jam ampliùs, in quo oppugnando vera & antiqua illa Romana virtus eniteſcere poſſet. ideóque depoſita armorum curâ ad literarum ſtudia, paciſque artes, ac ſapientiæ præcepta in tempore devolutos animum tandem requieti adjeciſſe: atque ita optimè conſtitutam Rempub. in otio ac tranquillitate ſuſtentaſſe facillimé. Cæterùm ordo turbatus verſuum ſic nobis concinnandus, legendumque videtur:

Roma caput --- ---
Sed virtus --- ---
(*Cætera quæ* -- *orbem*)
In freta Sicaniæ ---
Deinde velut ſtadio -- *Achæo* &c.
Iſpſa domi leges --- ---
Omnia bellorum terra quæſita marique
Præmia conſilio & molli rat. reg.
Stabat --- ---

2. *Nunc igitur, qui res Romanas imperat inter*] Mira Latinitatis ratio, &

non

** Non trabe, ſed tergo prolapſus, & ingluvie albus,*
Et ſtudia, & ſapiens hominum nomenque genuſque
Omnia abire foras, atque urbe excedere juſſit.
[1] Quid facimus? Grajos, hominumque reliquimus urbes,
Vt Romana foret magis his inſtructa magiſtris:
[2] Nunc Capitolino veluti turbante Camillo
Enſibus & trutina Galli fugere relicta,
Sic noſtri palare ſenes dicuntur, & ipſi
Vt ferale ſuos onus exſtirpare libellos.
Ergo Numantinus, Libycuſque erravit in iſto
Scipio, qui [3] Rhodio crevit formante magiſtro,

Cætera

non noſtri ſtomachi, ægrè hanc ipſam concoquentis. quamobrem fuit tempus, quum *Res* iſtas *Romanas* ita interpolandas putarem:

Nunc igitur, qui Rex Romanos impe-
rat inter,

ut invidioſè Domitiani pluſquam Regium dominatum ſugillet Poëtria noſtra: tum phraſim illam, *Imperat inter Romanos*, ſic dictam interpretemur, quomodo Propertii iſtud:

Vt regnem miſtas inter conviva puellas.

niſi ſi quis, *temperat*, reſcribi maluerit, quod etiam ſine ulla Præpoſitionis virtute, *Romanis* ipſis accuſandi caſu poſitis temperandis ſat eſſe poſſit. Sed verò, *inter* iſtud tantùm non cerebrum excutit nobis, & mirum, ni ratione poëtica retro cum τῷ *Rex* conſtruendum, ut ne id quidem Domitianô dignum habeat Sulpicia, quem vel legitimum Regem appellet, innuens puto, Principatum ejus brevî dilapſurum, id quod etiam Calliopen ſuam vaticinantem inducit poſtea, neque multò ſecus, quàm ſi cum Interregia poteſtate ſummæ rerum præfuiſſet modò, Imperiô exciſurum.

1. *Quid facimus? Grajos, hominumque reliquimus urbes*] Salſum ac Satyricum; quaſi verò non alia natio quàm Græca in hominum luſtro reponi digna, ſolique Achivi modò humanitatis laude cenſeri poſſint.

2. *Nunc Capitolino veluti turbante Camillo, Enſibus & trutina Galli fugere relictâ, Sic* &c.] Camillus enim Gallos in captivo auro pendendo deditos atque occupatos de improviſo adortus Româ pepulit. Proin, *turbante*, hoc loco abſolutè poſitum obſervabis: Sic Cælius ad M. Tullium: *M. Servilius, poſtquam ut cœperat, in rebus omnibus turbarat.* Sed clariùs aliquantò Plautus noſter Bacchid: *Turbat equus lepidè ligneus.* & paſſim alibi. Etiam, *Enſibus*, ſcripſi, ſpreta earum Editionum ſcripturâ, quæ *Lancibus* habent: ut reſpiciat ad illud ſcilicet, quod Roma captâ ab iiſdem Senonibus illis quos dixi, Brennus eorum Rex, dum aurum ex pacto adpenditur, de iniqua ponderum exactione querenti Ap. Claudio, adjecto ad pondera gladiô reſponde rit, VÆ VICTIS! Vide Feſtum.

3. *Rhodio*] *Panætio* natione *Rhodio* philoſopho Stoico; à Suida qui 2 Panætios memorat *Minor* dictus. Vid. Cic. 1 Tuſcul. & in Lucull. Adhibe & Patercul. lib. 1. *Anonym. MS.* ad edit. Douſæ.

1. *Cate-*

[1] *Cætera & illa manus bello ſecunda ſecundo,*
[2] *Quos inter priſci ſententia dia Catonis*
Scire adeo magni feciſſet, [3] *utrumne ſecundis,*
An magis adverſis ſtaret Romana propago.

Scilicet

1. *Cætera*] *que illa manus bello ſecunda* (al. *facunda*) *ſecundo*. Bellum Punicum ſecundum intelligit, qua tempeſtate efflorеſcere maximè ac ſeſe extollere cœperunt Romana ingenia, juxta Veteris illam Poëtæ ſententiam:

Punico bello ſecundo Muſa pennato gradu
Intulit ſe bellicoſam Romuli in gentem feram.

2. *Quos inter priſci ſententia dia Catonis*] *Priſci* hìc non epithetum eſt, ſed cognomentum quo à Romanis inſignitus Cato. Auctor Plutarchus. eò dico, ne quis hoc ipſum ad Cenſorii illius ætatem falsò pertinere perſuadeat ſibi; neque aliter Horatii locusaccipiendus libri iij Od. xxj.

Narratur & Priſci Catonis
Sæpe merô maduiſſe virtus.

ubi *Priſci Catonis virtutem* pro Catone ipſo ſumma virtute prædito poſitam, operæpretium eſt obſervare. Proinde & capitali litera utrobique ſcribendum. Sed & poſtremum Hexametri hujus Hemiſtichium quis ab Horatio eſſe non videt ita lib. 1 Satyr. 11 ſcriptitante:

Macte --- ---
Virtute eſto, inquit ſententia dia Catonis.

ad imitationem Lucilliani illius maximè:

Valere ſententia dia.

3. *Vtrumne --- Scilicet adverſis* [Hoc eſt, facilè ſcias adversîs potiùs, quàm ſecundîs conſiſtere Majeſtatem Imperii Romani. eſt enim *Scilicet*, ſcire licet. quomodo & *videlicet* apud Plautum, pro *Videre licet*. Neque quicquam hacce ſententia verius. unde & Naſica ille ad reprimendam nequitiam, ſervandoſque optimos illos, hoc eſt, antiquos mores (quibus *rem Romanam ſtare* potiſſimùm Ennio quoque perſuaſum fuerat jam olim) cujuſmodi ſcilicet in Pop. Romano inter ſecundum & poſtremum bellum Carthaginienſe maximè viguiſſe, non quidem amore juſtitiæ, ſed formidine infidæ pacis, cognitum nobis ex Fragmentis Salluſtianis: Naſica ille inquam Cordatus, quamvis Catone adverſante, ut metu vitia cohiberentur, Carthaginem nolebat everti. quòd ut, cum iis quæ ſequuntur, rectiùs etiam intelligatur, nonnulla argumento huic conſentanea ex Catonis ipſius Cenſoria pro Rhodienſibus oratione, apud Agellium lecta, huc oblata belliſſima occaſione tranſcribam. ſunt verò hæc ex v Originum ejuſdem libro à politiſſimo illo Atticarum Noctium auctore nobis quaſi per manus tradita: *Scio ſolere pleriſque hominibus rebus ſecundîs atque prolixîs atque proſperîs animum excellentem atque ſuperbiam, atque ferocitatem augeſcere atque creſcere*, (ubi item notabis duarum linearum ſpatiô Conjunctionem *Atque* iteratam plùs minùs quinquies) *quod nunc mihi magna cura eſt, quòd hac res tam ſecundè proceſſerit, ne quid in conſulendo adverſi eveniat, quod noſtras ſecundas res confricet, neve hac lætitia nimis luxuriosè eveniat. Adverſæ res ſe domant, & docent quid factô opus ſit. Secundæ res lætitiâ transvorſum trudere ſolent à rectè conſulendo atque intelligendo.* Et deinde poſtea:

Atque haud ſcio, an partim eorum fuerint, qui non noſtræ contumeliæ causâ id voluerunt evenire; ſed enim metuêre, ſi nemo eſſet homo quem vereremur, quicquid libêret, faceremus.

1. Con-

Scilicet adverſis. nam quum defendier armis
Suadet amor patriæ, & captiva penatibus uxor,
[1] *Convenit ut veſpis, quarum domus arce Monetæ,*
Turba tegens ſtrictis per lutea corpora telis. *
[2] *Aſt ubi apes ſecura redît, oblita favorum* *
Plebs, fraterque una ſomno moriuntur obeſo.
Romulidarum igitur longa & gravis exitium pax
[3] *Hæc fabella modo pauſam facit. optima poſthac*
Muſa, velim moneas, ſine qua mihi nulla voluptas
Vivere, uti quondam Lydus, dum Smyrna peribat,
Nunc itidem migrare velint. vel denique quidvis
Vt Dea, quære aliud. [4] *tantum Romana Calenos,*
Mœnia, jucundos pariterque adverte Sabinos.
Hæc ego. tum paucis Dea me dignarier inſit.
Pone metus æquos cultrix mea: ſumma tyranno
Hæc inſtant odia, & noſtro periturus honore eſt.
[5] *Nam laureta Numæ, fonteſque habitamus eoſdem,*

Et

1. *Convenit ut veſpis*] *Convenit* pendêre à *Penatibus* videtur, ut dicat Satyrica, *Penatibus*, hoc eſt, cultoribus Penatium & domorum Vrbis ſtatim, ubi quid adverſi coortum eſt, convenire inter ſe concorditer, unoque animo in hoſtem pergere, quamvis inimiciſſimis antea. Cæteroqui quónam, *Convenit* iſtud, aliò referri poſſit, non video.

2. *Aſt ubi apes -- Plebs fraterque --*] Quid eſt *frater?* neſcio equidem, *neque ego iſtud verbum emiſſim titivilitiô.* Itaque non dubito, quin *Plebs*, *Patreſque* ſcripſerit Sulpicia: apum ſitu marceſſentium Rempubl. concilia, duceſque ac vulgus, Senatui Populoque Rom. (quos quidem Plebis, ac Patrum nomine comprehendit) jam murcido prorſus, incultuque proinde ac ſocordiâ torpeſcenti, aptiſſima utique ſimilitudine componens ac circumſcribens.

3. *Hæc fabella modo pauſam facit*] Malim potiùs:
Hoc fabella modo &c.

4. *tantum Romana Calenos Mœnia, jucundos pariterque adverte Sabinos*] Emendandum *Caleno*, item *averte Sabinos*, non *adverte.* unum enim hoc deprecatur Sulpicia, ne conjugi ſuo, (à quo tenerrimè amari ſeſe, certiſſimis experimentîs cognitum ac proviſum habebat) in tanta Reipublicæ perturbatione, Muſis ſcilicet, cum omni diſciplinarum cœtu, importuniſſima Tyrannici Edicti proſcriptione procul emigrantibûs, cariſſimo Caleno inquam Romæ porrò lubeat permanere, cæli Sabini deſiderium, atque Vrbanum illud Togatæ comitatis otium uxoriis complexibus præferenti.

5. *Nam Laureta*] Ex perſona Calliopes. Quò non inſcite accommodare poteris illa Iuvenalis, ex Satyr. III de Vmbritio Româ itidem emigrante, & quidem iiſdem penè tempo-

posi-

Et comite Egeria ridemus inania cœpta.
[1] *Vive, vale. manet hunc pulchrum tua fama dolorem*
Muſarum ſpondet chorus, & Romanus Apollo.

[2] *Flavia gens, quantum tibi tertius abſtulit heres:*
Pæne fuit tanti non habuiſſe duos.

poribûs de quibus apud Muſam ſuam tanta cum indignatione queritur Heroina hæc noſtra:

Subſtitit ad veteres arcus, madidamque Capenam:
Hîc ubi nocturnæ Numa conſtituebat amicæ.
Nunc ſacri fontis nemus, & delubra locantur
Iudæis, quorum cophinus, fenumque ſupellex.
Omnis enim populo mercedem pendere juſſa eſt
Arbor, & ejectis mendicat ſilva Camœnîs.
In vallem Ægeriæ deſcendimus, &c.

1. *Vive, vale: manet hunc pulchrum tua fama dolorem*] At concinnior exſtitura ſententia videtur, ſi, *ſua*, potiùs reſcribatur. addit poſtremò promiſſi ſui præſtationem:

Muſarum ſpondet chorus, & Romanus Apollo.

Propter Ædem Apollinis Palatini ſcilicet ac Bibliothecam inibi ab Auguſto jampridem conſecratam, qua de re plura Commentariolum noſtrum Horatianum, qui volet, conſulito.

2. *Flavia*] De eodem *Domitiano* referuntur & hi verſus à veteri Interprete Iuvenalis ut M. Valerii Martialis, quos, quia inter edita ejus Epigrammata non exſtant, adjicere viſum eſt.

F I N I S.

I N D E X
Rerum & Verborum
I N
T. PETRONII SATYRICON,

Nudo numero textum, addito a, b columnam Commentarii 1, 2, currentibus (ut vocant) literis Fragmentum Traguriense indicantibûs.

A Capillis uſque ad ungues. 364. à matre. 306.
A Græculu apes vernaculæ fiunt meliuſculæ. 130, 31. *Iove mel.* 210. *Tarento emit arietes.* 130.
Ab acia & acu mi dixit. 292. *aſſe crevit.* 150. *Athenis juſsit adferri.* 130. *hoc epigrammate cœpit eſſe mentio.* 200. *hoc ferculo ſurrexit ad laſanum.* 144. *oculo legit librum.* 185.
Ab extrema parte verbi. 303.
Abduxit domum. 337.
Abeo: abire præcipitem. 45. *abiit.* 149. *vinum in cerebrum.* 145, 46. *abîſtis dulces caricæ.* 244, 45.
Aberrat ſuſpicio. 199. *tunica ſupra genua compoſita.* 259, 60.
Abigeret famem à labris. 174.
Abjicio: abjicere laſſitudinem. 58. abjici in lecto. 73. Abiectus. 303.
Abjiciet animam. 280.
Abocellus. 237. b.
Abſentivus. 105.
Abſtinax. 148.
Abſtinere ſe à quo. 332.
Abſyrtus Medeæ frater. 379. a.
Abundanti cornu copioſa Fortuna. 88.
Αϐυρτάκη, ſcitamentum. 158. a.
Acaciæ rivi. 65.
Accedere circulis ludentum. 78. *accedit humor ad nos uſque.* 231. *ad aurem.* 196.
Accipere hereditatem. 152. *acceptus quomodo eſſet, quæſivit.* 249. accipere rationes. 91. injuriam. 70.
Accipiter Apollini ſacer. 313. a.
Acclamatio nuptialis. 72. a.
Accubitoria veſtimenta. 95.
Accuſare errorem. 47.
Acetabula. 210.
Acidum canticum. 97.
Acriculus. 137. a.
Acroama novum. 297.
Actio putidiſsima. 276.
Actores primarum, ſecundarum, &c. partium. 305. a.
Actuarius. 196.
Acumen concionum. 45, 46. calumniantium. 46.
Acupedius. 287. a.
Acus comatoria. 55. gemmis ornabatur. *ib.* b.
Ad æs, pondus, nummum. 224. *arcum veterem.* 156. *aurem acceſsit.* 196. *beſtias dare quem.* 165. *dictata pugnare.* 169. *lacrymas uſque.* 212, *laſanum ſurrexit.* 144. *latus ſervulum habebis.* 171. *mare habet hoſpitium.* 295. *numerum caryotas diviſere.* 142, 43. *officium redimus.* 243. *officium veniunt.* 280. *ſalivam facit.* 180. *ſtanum converſus Trimalchio.* 143. *ſummam.* 130, 169, 213, 270. *ad villam ſupremum d. obiit.* 236. *villam venias.* 170. *ultimum recitavit totum teſtamentum.* 270.
Ad cauſas agere. 45. conſtitutum venire. 45. interdictum venire. 38. ſummam. 95. 370. teſtimonium citare. 8. tubicines mittere. 446. urbanitatem pertinere ſuſpicabamur. 125.
Adcognoſco. 263.
Addicere caput in mortem. 167. b. minoris. 42.
Adducere emptorem. 37.

Adeo

Adeò zaplutus eſt. 127.
Adfero : attuliſſem mihi damnatas manus. 303. *adferri ab Athenis juſſit apes.* 130. *mihi nihil novi poteſt.* 137. *ſibi vaſa Corinthô dicebat.* 187. *adlata eſt epidipnis.* 264. *adlatus eſt elixus vitulus.* 230.
Adhamare. 16. b.
Adhuc non cœnaſtis? 280.
Adiectiva δίκλιζα in IS & VS. 233.
Adjicio : adiecit. 137. *adiecta exceptione.* 247. adjicere verbum. 48.
Adjuvo : adjuvaturos nos div. provid. 51. adjuvit hilaritatem. 62.
Adjutaſſes nobis. 239.
Adligo arctiſſimis complexibus te. 55. adligavit pedes noſtros, manus. 55. *adligata in mappa.* 253. *adligatus faſciis cruralibus.* 140.
Admiratio timidiſſima. 337.
Admitto : admitti in diverſorio. 53. *admiſſus Cæſarem.* 190.
Admoneo : admonet me domina. 253. *admonitus canis calce, ut cubaret.* 246. *hoc officio, juſſit.* 246.
Adnuere de aliqua re. 52.
Adpello fidem memoriæ. 335.
Adplicat ſe toro. 257. curioſum oculum per rimam. 72. mentem magnis. 16.
Adprobo me Eumolpo. 509. a. *adprobat jus ex æquo.* 280, 81. *pondus.* 158.
Adſtrinxi toto pectore. 335.
Adventitiâ excipere. 332.
Adventores. 332. a.
Adverſarius 219.
Adverſus Norbanum ſe extendit. 174
Adulatores ficti. 12. deſcribuntur. *ib.* & 13. oſtrô jacent. 315.
Advocatorum fallaciæ. 43, & *ſeqq.*
Advocati nocturni. 43.
Advocationem commodare. 348.
Adurebat quocunque ibat terram. 156.
Ædicula. 89. ædicularum cuſtos. 332.
Ædificas monumentum meum? 270. *ædificavi naves.* 489.
Ædilis trium caunearum. 159, 60. *ædilium edicta.* 196. *ædilibus malè eveniat.* 155. *colludentibus cum piſtoribus.* ib.
Ægyptii picturam corrupere. 10. Ægyptius puer. 121.
Æneoli piſcatores. 277. Priapiſci. 278. a.
Ænum : æno coctus. 280.
Æque, ac ſi. 150. *æque mortuum, tamquam vivum.* 297.
Æra miſcellanea. 188.
Ærarius. 187. *aſſis.* 214.
Ærophagia. 210.
Ærumnæ Herculis. 181.
Æſius vector. 369.
Æſtuarium. 277. b.
Æſtus dictorum. 21.
Ætatem conſumere inter. 321. ætates tabularum. 370.
Æthiopes capillati. 110. diſplicatas habere ſuras. 365. b.
Affabilitate delectatus. 233.
Afræ volucres. 339.
Afranius Petronius. 513. a. ejus Epigrammata. 514. a. 541, *& ſeqq.*
Agaga. 263.
Agamemnon declamator. 21. diſſerit de ratione ſtudiorum. 10. *Trimalchioni carus.* 181.
Agomemnon Helenam rap. 229.
Ago : agere dilectum. 156. *fata molionum.* 264. *agite, ſcordalias de medio.* 228.
Ἄγειν, ἀγίνειν, ἀγινέσκειν. 336. b.
Agellis conjungere Siciliam. 180.
Aginare. 236. b.
Agitare per ſcutum per ocream. 236.
Agri feraciſſimi in Africa. 412.
Aiax ſciſſor. 230.
Alabaſtri unguenti apophoreta. 231.
Albutia. 515.
Ales Phaſiacis petita Colchis. 339.
Alexandrini pueri. 96.
Alicaria caſauras. 203. a.
Alicula polymita. 141, 42.
Aliquis oblivisceretur? 123. *ovillam eſt.* 209. *aliqua die.* 170.
Alis leporem excitare. 473.
Aloëtica potio. 209. a.
Alogoi naniæ. 223.
Alopeciæ cura. 148. b.
Alpes. 435. b.
Amaſiuncula. 287.
Amatorium juſiurandum. 483. literæ, 466. 469.
Ambigua lis. 39.
Ambitio & avaritia parentum cruda adhuc liberorum ſtudia in forum propellit. 14.

Ambubaja. 281.
Ambulamus utres. 148. *ambulare hîc porcos coctos diceres.* 163.
Amica. 340.
Amicare. 279. a.
Amicarius. *ib.*
Amici (convictores). 107. *Amici.* 134. 165. amicorum greges conducti. 107. 6.
Amicitia. 304, & 305.
Amiculô opertus. 35.
Amittere ebrias manus. 301.
Ammea. 264.
Amor antiquus carcer. 50. amor ingenii non locupletat. 315. amor quid ſecundum Philoſophos. 343. a.
Amphora diligenter gypſata. 114, 15. *amphoræ copioſæ gypſatæ.* 272.
Ampulla nardi. 297, 98.
Anathymiaſis. 177.
Ancilla Chryſidis. 449, *ſeqq.* viduæ Epheſinæ. 388.392. Quartillæ.47. 54. ancillæ Tryphænæ. 371. 376. 384. 397.
Anguſtiæ. 236.
Anicula. 22, 471.
Animas inſepultorum 100 annos errare. 401. a.
Animus errore lentus. 339. *animum magnum habet.* 163.
Annibal. V. Hann.
Annona perſeverat. 160. *pro luto erat.* 158.
Annulus. 104. ferreis ſtellis ferruminatus. 105. *annulum in dextram trajecit.* 279. *annuli buxei.* 225. *annulos de pavimento tollere manibus reſtrictis.* 276.
Annus : anni ad patiendum geſtientes. 320. annos ad teſſeram veniſſe. 306.
Ἀνόμμαλος. 237. b.
Anſa, annulus additus oſtio. 348. a.
Anſer avibûs fartus. 185. a. gulonibus in deliciis. 502. b. inter obſcæna. 121. a. Polyænon invadunt. 496. Priapo ſacri. 498. b.
Antecœna. 58. a.
Anteſcholanus. 305.
Anus canem in Eumolpum inſtigat. 347. ingurgitata. 300. recocta vinô. 517.
Apelles laudatur. 311.
Apelletem. 245.
Aper pileatus. 140. *gauſapati.* 135.
Aperire iter errantibus. 299.
Apes cur purgunt. 210. 310. *apes divinæ beſtiæ mel à Iove adſerentes.* 209, 10. *mel vomentes.* 209.
Apium poëtarum coronamentum. 315. a.
Apocalω̃ me. 256. *apolcalemus nos.* 237.
Apodixis defunctoria. 408.
Apollo intonſus. 383. a. pueri umbram in florem revocavit. 313.
Apophoreta. 140. 210. 231.
Aporiare. 284. a. aporiatus. *ib.*
Apothanẽiv thelω. 182.
Appetere cœpit Latinas. 172.
Apuliæ fundos jungere. 249.
Aqua. 365. *dentes habet.* 146. *aquam exorabant Iovem.* 161. *aquam foras vinum intro.* 195. *liberam guſtabunt.* 270. *aqva nivata.* 96. *non conjecit in os.* 148, 49. 256. vorax. 146. b.
Aquîs interire cur formidarint Ethnici. 405. b.
Aquæductus. 123. a.
Ara. 496. a.
Arabes aures pertundunt. 364.
Araneis oleo madentibus vulnus curat G. 354.
Aratus, & Hipparchus. 139.
Arces Minervæ ſacratæ. 18. b.
Arceſſere longe fabulas. 125.
Archipirata. 359, 60.
Arciſellium. 285.
Arctare annonam. 154. ludum. 317.
Arcus vetus. 156.
Argentum. 193. inter reliqua purgamenta verritur. 110. *plus.* 129. *in hoſtiarii cella (plus) jacet, quàm quiſquam in fortunis habet.* ib. argenteus clibanus. 121. *argentea coronâ cocus oneratur.* 186, 87. arg. cochlearia. 107. craticula. 102. *craticula.* 268. denarii pro calculis. 106. lances. 86. 101. lares. 89. larva. 115. matella. 79. *menſæ.* 277. *pelvis.* 268. ſpina. 105.
Argumenta. 320.
Arguto. 169. 217.
Ariadne. 503.
Aries Signum. 137.

Arietilli. 137. b.
Arietini. 137.
Arma ponere. 309. arma (pro viri-lib.) 469.
Armarium. 89.
Armati duo. 335.
Armilla. 105. *craßißima.* 257.
Artes ingenuæ quo tempore viguerint. 321.
Articulô ſtricto acutôque percuſſi. 348. articulorum crepitus commoti animi ſignum. 48. b.
Artificium puellæ. 508. *artificium ſecundum literas quodnam difficillimum.* 208. *medicum.*ib. *ingratum.*197. *nunquam moritur.*174.*artificia ſervi.*263.
Arundines aucupum. 141.
Aſcendere ſupra dorſum alterius. 257.
Aſcyltus commilito Encolpii.303. ad ſtuprum ſollicitatur. 26. Encolpio Gitonem ſubducit. 301. de hoc poſſidendo diſſidium. 302. tranſigunt. 303. ab Encolpio ſe ſegregat. *ib.* ejus flagitia. 28, 29. 306,7. ingenii perverſitas. 20. 21. 30. in cœna Trimalchionis quomodo acceptus. 212, & *ſeqq.* nudus Gitonem quærit. 363, 364.
Aſellus : poſt aſellum diaria non ſumo. 68. Corinthius cum biſaccio. 101.
Aſianus tumor.9. ventoſa & enormis loquacitas. 9, 10.
Aſiatici quid habere. 157. Aſiaticum nec ſudare, nec exſpuere. 157. b.
Aſinus in tegulis. 241.
Aſſentationem in neutram partem flectimus. 47, 48.
Aſſis ærarius. 214. *aſſem habeas, aſſem valeas.* 295.
Aſtronomia. 321, 22, 23.
Aſtrorum cœlique motus deprehenſor. 322.
Aſturco Macedonicus. 318.
Atellana. 198. *atellanici verſus.* 261.
Athleta. 219. athletarum virgæ certamina dirimentium. 57. a.
Atrienſis. 197. 275. atr. 90.
Atta gurdus. 168.
Attila ingluvie ſuffocatus. 405. b.
Attoniti admiratione. 241.
Avaritia. 309, 323, 24.
Auctio rerum ſupervacuarum. 136. *auctionem facere, proſcribere.* ib.
Aucupes cum arundinibus. 141.
Audacia : inter audaciæ nomina. 305. audaci ſtrepitu impulſum oſtium exſonuit. 46.
Ave Gai. 280.
Aufero: *aufert mihi quid qui ridet?* 234. ſi abſtulero huic coitum. 318. *auferre hoc non poßit niſi Orcus.* 174.
Aufugi judicium. 305.
Auguſtus pater patriæ. 231.
Avium marinarum ſextuplex genus. 381. 2.
Aula aurata. 421. b.
Auris : ad aurem acceſſit. 68. malè dormientis conſurrexi. 318. in aurem dicere. 84. auribus inſidias facere. 13. aures perforare, Iudæis, Pœnis, &c. familiare. 364. b.
Auricularii ſervi. 153. a.
Aurum : auri maſſa cunctis formoſior. 324. *aurum pro luto haberemus.* 193. *auro contra.* 290. Aureus annulus. 105. ſubauratus annulus. 104. aurata aula. 421. b. *inaurati calices fictiles.* 278. aurea cavea. 86. aureæ coronæ apophoreta. 231. denarii pro calculis. 106. penſa. 88. pyxis. 90.
Aut hoc, aut illud erit. 163.
Autem pro enim. 180.
Automaton. 199. *exit per parietem.* ib.

B.

B *Aba.* 129.
Βάβης, βάβαξ. 129. b.
Bacchi nocturna ſacra ſublata. 58. b.
Baceli. 129. 257.
Bacelogiæ. 142. a.
Bajæ. 367.
Balaniſcus. 146.
Ballenatia virga. 56.
Balneator. 517. b.
Balneum. 334. *anguſtum.* 275. intrare. 82. *me calfecit.* 144. balneo præteritô. 470.
Barba aurea. 223. barbæ conſecratio. 90. a. horrentes. 356. barba Trimalchionis in pyxide aurea. 89, 90.
Barbaries errantis. 261.
Barbatoriam facere. 178, 79.

Barga-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Bargates inſulæ procurator. 348.
Baro naſter. 242. *inſulſiſſimus*. 197. *longus*. 244.
Baſilica in Coloniæ. 218.
Baſio : baſiavit. 264. ſpiſſiús. 51.
Baſiolum. 318.
Baſium immundiſſimum. 64. baſia olidiſſima. 56. baſio inhæſi. 319.
Batava ſpuma. 422. b.
Batologia. 142.
Βαττλαρίζειν. 259. a.
Battologia. 142. a.
Beatior. 217.
Beatitudo animi. 131.
Bellum non ſtlatarium. 377.
Belli Civilis Epos. 418, & *ſeqq*. hiſtoria alterius reprehenſa. 417.
Bellus : *bellè aliquid dicere*. 297. *belle correxit*. 191, 92. *erit*. 171. militabit. 68. *bella res*. 226. *bellum pomum*. 212, 13.
Bellona. 427. b.
Bene emo, vendo. 287. eſſe. 116. *fuit*. 250. quod Bene eveniat. 355. bene mané. 318. *morata*. 235. *moriar*. 227. *nos non habemus, aut*. 220, 21. ſi memini. 92.
Beneficio Deorum non emo. 180. *eorum panem manducamus*. 209. Gitonis præparata cœna. 46. *tuo contingat mihi vivere*. 270.
Benignus reſalutare. 157, 58.
Berbeculi. 130. a.
Berbex. 212. 130. a.
Beſtiæ divinæ. 209. *laborioſiſſimæ*. ib.
Beſtiarii. 107.
Bicellium. 285. b.
Bifurcum. 239.
Bilis hodierna. 332.
Bis prande, bis cœna. 217.
Biſaccium. 101.
Biſelliarius. 286.
Βλαισοὶ, falcipedes. 287. a.
Boletorum ſemen ex India. 131.
Bonus: bonum animum habere juſſi. 51. *bonus Chryſanthus*. 147. bona fide. 44. b. f. emendare. 335. bona mens. 11. petenda. 323. ejus ſoror. 316. *bonorum conſiliorum*. 128. *bona omnia in ſe habet*. 139. *bonus ſtrabo*. 262. bona ſua alicui vendere (amatoriè). 488. *bonum tuum concoquas*. 287. optima fide. 302.
Bonte Exters. 86. a.
Bovis. 240.
Bromius. 143.
Bubale fruſtum. 117.
Bubulum oculum vidi majorem. 158, 59.
Bucca, bucca. 247. *buccæ duræ fuit*. 151.
Buccinatorem ſubornatum habet. 78.
Bucea panis. 154.
Bucinus vel buccinus. 279. b. buccinô ſignum dedit. 280.
Βουκολεῖν. 142. b. Βουκολήσεις. *ib*.
Bulla diſtinguens tempora. 92.
Burici, βούριχοι. 165.
Buſtum recens. 487. buſtuarii. 167. a.

C.

CAballus. 415. in clivo. 486.
Cacabus. 280.
Cacatum curreret populus in monumentum. 372.
Cadere. 6. 333. *ceciderunt memoriâ*. 272.
Caduceum tenens. 82.
Caduceator. 378.
Cade te ipſum. 194. *cædit aſinum, ſtratum*. 165. cæcidit nos clunibûs. 56. cædere cœpit. 503. *cæſus flagellis*. 243.
Cæde expellere. 362.
Cænis, Καινίς. 216. a.
Calere ſordibûs. 453.
Capa cirrata. 219.
Cæſaris ad Iovem preces bellum Civile parantis. 436. Cæſar, & faber ductilis vitri. 189, & *ſeqq*.
Cæterùm Aſcyltos. 212. adparebat. 45. eadem indignatione. 358. *erit mihi curæ*. 271. *laudatus Trimalchio*. 195. *quemadmodum dii volunt*. 289. ſcitis. 392. ut. 93.
Calatiſco circumtulit uvas. 143.
Calcare. 417.
Calamiſtrum. 365.
Calcei feneſtrati. 456. a.
Caldam popoſcit. 249. *caldus ſum natura*. 221. *caldior ebrius*. 163.
Caldarium. 277. b.
Calfecit me balneum. 144.
Calices fictiles inaurati. 278.
Caligula factionis praſinæ. 85. b.
Calliblephara. 383. b.
Calliditate ingenti noſtrum nobis reddiderunt. 46.

Calvities miſerorum. 374. b.
Calumniantes 46.
Calx : calcem impegit Græcis. 172. *calce admonuit.* 246.
Camara. 139.
Camella grandis. 247.
Camera. 276.
Campus Piorum. 481. campi in peſtilentia. 409.
Candelabrus. 288 *candelabrum everſum.* 247.
Canere. 459. in balneo. 276. a.
Caneſcere ad ſenectutem. 10.
Caninam linguam comedi. 151.
Canis catenarius. 274. *pictus.* 275. *præſidium domus.* 246. *canem non reliquit.* 154. canes ad oſtium vivi, ſculpti. 87. a. *Laconici.* 140.
Canor trux. 20.
Canticum accidum. 97. Menecratis. 276.
Canturire. 244.
Capidem habeo. 193.
Capillati Æthiopes. 110. pueri. 78, 79. Trimalchio. 87.
Capillorum defluvii cura. 148. b.
Capiſtris culti ſues. 178.
Capitolium. 323. caſa Romulea, & feſtra in Capitolio. 523. b.
Capo. 229.
Cappadox. 242. 263. Cappadoces. 364. a.
Capricorni Signô nati. 164.
Capſella aureola. 258.
Caput : capite aperto ambulo. 214. *caput durum.* 137. mortui in menſa appoſitum. 115. *caput non tollit de tabula.* 171. caput veneraturi deos velabant. 24. capite it. obnupto mœchi, &c. 22. b. capite palliolato delicati. 103. b.
Carchedonii ignes lapidei. 207.
Carmen. 342. multos decepit. 415. ſani coloris. 10. carminis tranquillitas. 416.
Carnarium. 164. carnarium. 347, 490.
Caro mollis. 213.
Carpere obſonium. 125. carpo verbum conviviale. *ib.* b.
Carpus. 124.
Carrio N. 268. 270.
Caryota. 141.
Κάσα, κασαῦρα, κασωρὶς, κασωρίς. 234. b.
Caſa erat domus hæc. 294. Romulea. 523. b.
Caſeus mollis. 254.
Caſſandra. 193. *caligaria.* 282.
Caſtellarii. 123. a.
Caſtigamus riſum potiunculis. 117.
Caſulæ. 170. *caſulas vendam.* 160.
Catamidiare. 477. a.
Cataphagæ quo Signo naſcantur. 138.
Cataſtrophæ quæri periculo. 198.
Catella nigra. 246. *cingulô adligata.* 272.
Catenatio mobilis. 116.
Catilla. 188. catillata vadimonia. 539.
Catorogare. 476.
Caucolatores. 263. b.
Cavea aurea. 86.
Caveo : cave canem. 86. *cave circumſpicias.* 227, 28. *contemnas colllibertos.* 131. *caveo teſtamento, ne.* 271.
Caviaro. 123. b.
Caunearum trium ædilis. 159, 60.
Cauſas agere. 180.
Cella. 27. *oſtiarii.* 129. 295.
Cellariolum. 294. b.
Cellatio. 294, 95.
Centauri pictura. 120. b.
Centenaria lanx. 230. b.
Centenarius. 162.
Centones boni. 43. centones in lupanaribus. 23. a.
Ceræ primæ, ultimæ. 413. b.
Ceraſinus. 85. *ceraſinæ tunica.* 256.
Cerberus forenſis. 538.
Κέρχνοι, κερχνώδεες. 288. a.
Cerdo N. 232.
Cerebellum cœpi ipſimi. 289.
Cerebrum meum experieris. 287.
Certus. 156. *eſt.* 241.
Cervical. 210.
Cervices fractæ. 198. *poſt terga flectere.* 276
Cevere. 63. a.
Chartæ ſarcinis adligatæ. 363.
Chiæ vita. 241.
Chiragrici manibus maledicunt. 481.
Chiramaxium. 83.
Choraulæ Ægyptii. 517. b. monumentarii. 467. b.
Chordæ fruſta. 254.
Chryſis ancilla Circes. 449. 452. 463. 503.

Cicatrix.

Cícatrix. 334.
Cicero. 201. laudatus. 20.
Ciconia. 205.
Cimices ore tangebat. 352.
Cinædus. 56. inſulſiſſimus. 62. embaſicœtas. 67.
Cinerarii. 365. b.
Cingillo galbino ſuccincta. 256.
Cingor latus gladiô. 307.
Ciniflones. 365. b.
Cinnamum roſa veretur. 340.
Circà cicer & lupini. ſc. erant. 253. *porcelli.* 140.
Circe. 468. ejus ad Polyænon literæ. 466.
Circuitu agere. 38.
Circulatores. 261.
Circulatum pondus. 258.
Circulus de cupa excuſſus. 231. *ſubitò lacunaribûs deductus coronis pendentibus circumcirca aureîs.* ib. *circuli ardentes.* 231. *ludentum.* 78.
Circumcide nos. 364.
Circumciſionis ritus. 535. a.
Circumdata *vitellô* ficedula. 109.
Circumferebat collô onera. 174. *lance oſtrea.* 267, 68. *circumferens pateram.* 232. *uvas.* 143.
Circumibat pedes noſtros. 198.
Circumitor. 197.
Circumminxit veſtimenta. 238. *circumminxero illum.* 213.
Circumvenit illum frequentia ingens. 337.
Ciſternæ frigidaria. 275.
Cithara, finito cantu coronata. 313. a
Cito credens. 153. 310.
Citra ſummam voluptatem. 318.
Clamitare cœpi clara voce Encolpion. 336.
Clamo illi quotidie. 174. *clames licèt Iovem Olympium.* 222. *clamamus ſophos univerſi.* 139. clamavi clara liberâque voce. 376.
Clamoris indignatio. 337.
Claſſis familiæ. 280. Claſſica. 540.
Clavo trabali fixum. 287. clavi veſtium. 104. a.
Clepo, verbum, nomen. 226. a. b.
Clibanus argenteus. 121.
Cliens. 17.
Clivus. 161. *clivo in medio laborare.* 177.
Clunis. 63. clun. extortîs. 56.
Cluſo oſtiô. 243.
Clypei oculi formâ. 330.
Cnaſones. 55. b.
Coccineum tomentum. 131.
Cochlearum ſine jure carnes. 470.
Cochlearia ſex libras pendentia. 107.
Cocloarii. 263. b.
Coco, coco. 229.
Coctores. 346.
Cocus. 179. *argentea coronâ oneratus.* 186, 87. *ingenioſus.* 268.
Cocytus fluvius. 429. a.
Coda vituli. 159.
Codex non mulier. 282.
Codicilli. 466.
Cœlicolæ latè deſcribuntur. 533. a. *ſeqq.*
Cœlus. 137. *cœli* XII dii. *ib.*
Cœlus fit aries, taurulus, &c. *ib. ubique medius.* 163. *cœlum Iovis tenere.* 192. c. I. t. 189.
Cœna libera. 77. *ſumma.* 143. *in theca repoſitorii.* 136. cœnas captare. 12, 13. 31. a.
Cœnationes. 294.
Cœnatoria. 211. repetimus. 58.
Cœpi fugere. 22. ſic perire. 300. *cœpit ad ſtellas facere.* 238. *circumſpicere.* 198. mihi velle pudorem extorquere. 28. præcedere. 24. rogare ſtuprum. 27. verrere. 110. cœpimus uti occaſione. 37. *cœperat ſurgere.* 256. *velle ſaltare.* 268. *cœperant ſermonibus publicatis dare operam.* 136.
Cogitatio diſtorta. 200. --nibûs magnis pectus implete. 404. tacitis deum agere. 460.
Cohærent. 259.
Coîſſe in pullum videbatur ovum. 108.
Coitus. 318. fœdus. 538.
Colaphis objurgare. 110.
Colaris. 210.
Colat ſudor. 239.
Colei. 137. *coleos ſi haberemus.* 160.
Coliphium. 266. b.
Collecto ſpiritu. 87.
Collident nos M. cauſæ. 32.
Collaria fugitivorum. 367. a.
Collo ſuô ligna portare. 132.
Collocari quod non potuit. 196.

Colludunt cum piſtoribus. 155.
Colon ſuis. 266.
Colonia. 160. *retroverſus creſcens.* 159. *in Colonia ædilis.* 160. *baſilica.* 218.
Color arte compoſitus inquinat. 366. ruber probatus ad medicationes. 199. a. *coloris ſui poſthac non fuit.* 244.
Colubra. 166.
Columba. 272. columbarum par electum. 318. columbæ Veneris. 317. b.
Coma ingenuorum ad pubertatem uſque. 78, b.
Comedi pannos meos. 160.
Comeſſe homuncionem urſum. 254.
Comiſſari. 62. a. *comiſſator.* 248.
Comitatus. 53. 362.
Compedes mulieris. 258.
Commilitones. 303. 308.
Commovebat valgiter labra. 73. commovit riſu latera. 55. commoveor non injuriâ. 49. magis ætate veſtra. ib.
Compediti & fugitivi quo Signo naſcantur. 138.
Compendiaria. 10.
Compilati coponis inſtar fugere. 239.
Complexus ſine æmulo, 313.
Complodere manus. 52. ſcenicum eſt. ib. b.
Complorat fatum anſeris. 499.
Componere argentum. 256. res in altum. 356. compoſui gradum ad prœliandum. 302. compoſueram ſic jam paria, ut ſi. 54. componere ſapientiæ præceptîs animos. 14.
Comprobamus factum. 199.
Computa, & plus do quàm accepi. 169.
Comula betalis. 223.
Conamur intrare triclinium. 93.
Conceſſio peregrini amoris, 334.
Conchylia. 424. *conchyliata lana.* 199. *--tum tomentum.* 131.
Concidit vitulum, 230.
Conciliare. 458. vocem. 459. conciliant hilaritate convivium. 380. conciliante gratiam ancilla. 393.
Concio. 373. conciones. 45. concionum acumen. 45, 46. conc. confluebant. 43.
Concitant non libidinem. 451.
Conclamavit Gaio feliciter familia. 185. conclamabo nocte. 363. *- avit non propter hominem tam perditum.* 198.
Concrepans æra. 61. concrepuit digitos. 81. *ſcuta haſtis.* 229.
Concutere laciniam. 37
Condebam jam cervices nodô. 344.
Conditura vitreorum. 192. c. v. 190.
Condocèfecit. 223.
Confiteri. 16. confeſſus amor. 461. *confeſſus puer Bromium, Lyæum.* 143.
Confoſſi vulneribûs. 77.
Confuſus contrà Trimalchio. 281. *hac voce.* 279.
Conjicio: *conjicimus nos in balneum.* 274. conjiciam vos in duas pelles. 363. *conjicere in os aquam.* 148, 49. 256. *in puteum.* 150. *in rutæ folium.* 129. 222. *conjeciſſe piper non putes.* 183. *conjici jubebo in decuriam.* 179.
Conjunxi in unum omnia vota. 319. *-- agere Siciliam agellis.* 180.
Conſidero: *conſiderandum invicem dedit ei.* 258. *conſiderat lancem propiùs.* 187. conſideravit faciem. 371. *conſiderare multa non licebat.* 90, 91. conſiderare diligentiùs pallium cœpit. 37. conſiderantium hæſerant vultus. 72.
Conſiliator deorum. 292.
Conſilium aditum habens. 361.
Conſiſtit in uno loco. 172.
Conſpicere cum motu. 37.
Conſpuere in ſinum ſuum. 282. quem baſio immundiſſimô. 64. conſpui me jubet. 477.
Conſtitutum: ad conſtit. venire. 45. à conſtituta lite dimitti. 52. *conſtitutum habui nunquam.* 214.
Conſuetudo. 449. in pignus ſanguinis tranſiens. 303.
Conſumpſit ætatem inter experimenta. 321. conſumptis verſibûs. 64.
Conſurreximus altiùs. 231.
Contacta poma vexatione. 231.
Contempſimus junctis viribûs. 27. contemni. 52.
Continere. 177. *libidinem.* 281. ſe intra verba. 36. *contine te.* 248. contineri declamationibûs. 7.
Controverſia ſententiolîs picta, 416.
Contubernalis meus. 67. mea. 349. *cont. meam redemi.* 215.
Contubernium. 336. ſervile. 349. a. *balnea-*

balneatoris. 197.
Conturbare illum exiſtimant creditores. 136. conturbavit. 307.
Convenit non his moribus. 343.
Convertit ſe cœlus in figuras XII. 137.
Convitiari ſeniori. 341.
*Convitium.*219. c. verens. 497. convitiô dolorem exoneravi. 481. I. Invectiv.
Conviva. 125. *--arum ſermones.* 144. ſeqq.
Convivare meliùs ſoles. 212.
Copioſa abundanti cornu Fortuna. 88.
Copo. 139. *compilatus.* 239.
Coptoplacentæ. 140.
Cor non habere. 229. cum corde litigavit. 481.
Corax ſervus. 414. 407, 8.
Corbis in quo. 106.
Corcillum. 287.
Cordacem ducit nemo melius. 195.
Coriaria. 6. a.
Corinthius aſellus. 101. *Corinthia lanx.* 186, 87. *Corinthum habere.* ib.
Corneolus fuit. 153.
Cornu. 488. abundanti. 88. *acutum.* 137. *cornua naſci præ mala.* 138.
Corona argentea. 186. *coronæ aureæ apophoreta.* 231. coronis poëtarum an credendum. 315, 16. coronæ poëtarum oleaceæ, quernæ. 314. b. *coronis vinciuntur pedes.* 268.
Corporaliter. 234.
Correxit phialam. 191, 92. vitrum. 189.
Corrigiarum ruptio inter adverſa. 496. a.
Corrotundavi uno curſu HS. trec. 291. corrotundata, quaſi ovum. 291. b.
Corymbion flavicomum. 382. a. 385.
Coſmianum unguentum. 522. b.
Cottabi luſus. 115. a.
Κροταλίζειν. *ib.*
Craticula argentea. 102. *c. a.* 268.
Crepido ſemitæ. 28.
Creſco : diſcipulus tibi. 171. *creſcit & minor fit.* 225. *retroverſus.* 159. *creſcunt plagæ inclinatione ponderis.* 184. *creſcebat vox ejus in foro, tamquam tuba.* 157. *creſcam ita patrimoniô, ut.* 266. *nec ſurſum, nec deorſum.* 222. *crevit ab aſſe.* 150. *de nihilo.* 132. *ex parvo* 273. *tamquam favus.* 151.
Creta inter rugas malarum. 65.
Crinem cui deo voviſti. 375. crines ingeniô ſuo flexi. 454. ſuper pectus mortui mariti poſiti. 391. ſparſi feminarum, in funere. 386. b.
Κελόμυξοι. 137.
Criſſare. 63. a.
Criticæ næniæ. 223.
Crocum effundebant poma, placentæ. 231. croci uſus in ſacris. 232.
Crœſus. 245.
Crotalia. 258.
Crotaliſtria. 205. Ægyptia. 517. a.
Croton Italiæ urbs antiquiſſima. 407. ejus corrupti mores. *ib.* & 408.
Κρότων. 216. b.
Cruentos pedes per ſcrupos trahere. 299.
Crux. 389. in crucem mittere amplexus. 453. cruciarius. 394.
Crypta Neapolitana. 47. a.
Cryſtallinæ teſſeræ. 106.
Cubicularii. 197. cubicularii. 476.
Cubitum ponetis. 80. *repoſui.* 249.
Culcita. 351. *culcitæ tomentum habentes conchyliatum.* 131.
Culter venatorius. 141. *ferro Noricô.* 267.
Culti capiſtris & tintinnabulis ſuîs. 178.
Cultores. 459.
Cultrum. 211.
Cultus meus. 497.
Cum elogio exheredari. 197. cum ingenti ſubtilitate. 97. *cum maximè hæc dicente Gaio.* 198. cum ventis litigo. 314.
Cupa. 231.
Cupedia. 185. a.
Cupreſſu ferali. 429.
Curatio paralytici. 503. 463. 465.
Curioſus. 461. zelotypus. *ib.* a. curios. magiſter. 173. manus. 37. oculus. 72. pictor. 88. principium. 336. curioſè deterſis manibûs. 489.
Curo : curare annulos. 225. *curabat collum ejus medicus.* 240. *curavi non propter res venerias.* 235. *curavit arietes in gregem Tarentô.* 130. curaverat mandata cœnæ. 335. *curabo domita ſit.* 252. *habeat ſtigma.* 263. *longe tibi ſit hoc.* 222, 23. *plores fatum.* 287. *quæras me unguibûs.* 284. *ſit irata tibi.* 223.

223. *iratus tibi Iovis.* 220.
Curris. 225. *currit, & non movetur de loco.*ib. *currunt quadrata.* 153. cucurrit in vicinia. 496.
Curſores albati. 83. b. cum magiſtro ſe exercentes. 89. phalerati. 83.
Curſu uno corrotundavi C. HS. 291.
Cuſtodem amoliri. 34. cuſtodes cadaverum. ap. Græcos. 388, a. in veſtibulis. 362, a.
Cuſtodire ſiderum motus. 361, 62.
Cyclops. 359. *Cycl.* 181. eſuriens. 354. Cyclopis antrum. 360.
Cymbaliſtria. 61.
Cymbalorum colliſio, figura, materia. *ib.*
Cynica cœna. 38, 494. b.
Cyperon. 462.

D.

DÆdalus. 193. 266.
Damnabat noxias manus. 312, 13. *damnavi ſtuporem meum,* 143. damnatus ego, 464. damnata mulier. 376. damnatas manus ſibi inferre. 303.
Danaë. 457.
Daphnon. 454.
Datatim ludere. 80. a.
De abundat. 169. *de* pro *cum* 169. a. pro *ex.* 288, 89.
De camera pendens lucerna. 92. *corpore uno, luto, porco factum.* 266. *cubiculo in triclinium ire.* 144. *glorioſis non ſum.* 289. hoc ſi non adnuiſſetis. 52. *lucerna occidit.* 167. *magna turba acceperat.* 169. *medio amici.* 134. *medio ſcordalias.* 228. more ridebant. 43. *nihilo crevit.* 132. *nobis.* 225. *nobis unus.* 158. pera lorum ſolvit. 36. *præſentiarum.* 220. *re dicam verum.* 151. *ſacculo effundere nummos.* 273. ſinu protulit. 471. *ſtercore tollere quadrantem.* 150. *terra ſuſtulit.* 191. ſuris protulit. 55.
Debatuere. 264.
Debet hic eſſe nequiſſimus. 183. hîc neſcio quid boni eſſe. 108.
December menſis. 219. 77. a.
Decidi in ſomnum. 320.
Declamatio. 482. iniqua. 374.
Declamatores furiis inquietati. 2. eloquentiam perdidere. 6.
Declamaſti controverſiam. 180.
Decollari. 190. *decoll.* 192.
Decucurrerunt quadrigæ. 245.
Decumana lanx. 230.
Decuriæ viatorum. 179. decuriæ artificum. 179. a. Vrbis. 273. a.
Dedititii hoſtes. 85. 1.
Deducere ephebum in gymnaſium. 317.
Defero ſponſiunculam. 224.
Deferri in regionem. 47.
Deficiente jam fabularum contextu. 55.
Defraudat ſibi nihil. 263.
Defricta. 266.
Dejicere de negotio, 210. *de lecto quem.* 269.
Delapſus in ſomnum. 320.
Delectabat dominam. 165. *delectari affabilitate.* 233. *hac hilaritate.* 249. delectata blandùm riſit. 457. ſtulta urbanitate. 22.
Delere amicitiæ ſacramentum. 303. ingenia. 7, 8. *delebit ſtigmam Orcus.* 166.
Deliaci manu reciſi. 64.
Delicatus. 241. *--ati eſſe non debemus.* 163.
Deliciæ 245. vehebantur. 83. *viri.* 259.
Delphicus ales. 438.
Demandavi aſſem in illius ſinum. 235.
Demerſi vino, ſcortis. 322.
Demiſſo labrô orare. 194.
Democritus omnium herbarum ſuccos expreſſit. 321.
Demoſthenis arma. 19. an, aut quomodo declamârit. 8.
Denarii argentei, aurei pro calculis. 106. *denarios aureos mille accepit.* 160. *binos dedi.* 272.
Dentata manu. 57.
Dentes habet aqua. 146. dentes perfodere. 105. *dentibûs ſordidiſſimus.* 246. *ſuſtinere amphoram.* 197.
Denuntiatio. 343. 376.
Deorum beneficiô non emo. 180.
Deos emere. 500. D. fecit timor. 524. Deos rerum human. curam agere. 372. 354. *Deorum conſiliator.* 292. deûm Mater. 411. conſilia in vulgus edere nefas. 50. a.

Depel-

Depellere injuriam. 59.
Depilandi modi tres. 366.
Deponere offenſam. 320.
Depoſitum fundis, nominibûs. 412. dep. inviolatum. 37.
Deprecari cœperunt. 183.
Deprecatio. 51. 373, 74.
Deprehendere conſilium. 334. deprehenſus. 354. *cùm delectaret eam.* 165. *deprehenſa in contubernio.* 197.
Derides verba pauperiorum. 469. deriſerunt imitatione petulantiſſima. 337. *derideri.* 234.
Deſcendimus in ſolio. 276. deſcendit in conditorium. 390. deſcendere in litem. 39.
Deſomnem facere. 176.
Deſtinatio. 404.
Deſtinavi illum docere. 173. deſtinaveramus mercari hôc. 40, 41. *deſtinatum ei eſt.* 153. deſt. iter. 406.
Deſtituit abjectum. 303.
Detectus paries. 66.
Deterſis pauliſper oculis. 61.
Detractator miniſterii. 414.
Detumeſcunt odia. 380.
Deverbia dicere. 244.
Devirginetur. 68.
Devorare panem cum altero. 158.
Devovere. 308. devotio. 367.
Dextro pede. 93. *dextros movimus greſſus.* ib. pedes retulimus. 94.
DI ſemitales. 414. a.
Diæta magiſtri. 402. diætarii. 402, a.
Dialectica ubi? 323.
Diana. 229. ead. Hecate. 518. a. Trivia. 518.
Diaria. 285. poſt aſellũ non ſumo. 68.
Dicarchidos arva. 428.
Dico illi. 182. *dicit mihi fatus meus.* 294. *mihi nemo, redde.* 214. *dicit quatuor partes.* 171. *centum.* 224. *dicere ſibi verum nolunt.* 177. *dic ergo.* 181. Chryſis. 463. *dixi quod comedit.* 172. *dicere ſibi verum nolunt.* 177. dixit hæc Circe. 461.
Dicta in quem jaculari. 382.
Dictat libido. 319.
Dictô citiùs. 280. d. c. 473.
Diducere veterem cum aliquo rationem. 34. d. in partes. 376. diducta lagena. 60.
Differre rumoribûs quem. 32.
Diffuſus contentione. 269. diffuſi in riſum. 31, 32.
Digiti canentes. 517. a. linguoſi. *ib.* digitis gubernantibûs vocem. 458. digitis omnibus cruentatis. 503.
Dignatio. 218. *b.*
Dignitas pudoris. 373. dignitatem ſuam non agnoſcere. 412.
Dignitoſus. 218.
Dii XII. 137. Dii majores. 508. *Dii pedes lanatos habent.* 162. *Dii propitii!* 232. Dii plures quàm homines. 49.
Dilectum agere. 156.
Diligenti ſciſcitatione quærebat. 69.
Diligenter amicimur. 78. tenebam viam. 21. laciniam. 37. obliti malorum. 78. a.
Dimicare I. Civili. 38.
Diminutivis frequenter utitur Petronius. 146. a. 215. a.
Dimittere à conſtituta lite. 52. dimitti à ſuſpicione. 38.
Diomedes. 229.
Dionyſe. 143.
Dipondium. 40. *dipondiarius.* 223.
Διστέχιον. 101. a.
Diſcederet præda. 42.
Diſcipulus tibi creſcit. 171.
Diſcoloria veſtis. 350, 51.
Diſcordia. 445. 447. *diſcordia non homo.* 151.
Diſcors libido. 453.
Diſcurrere cœperunt circa menſam. 140.
Diſcuſſa ebrietate. 277. *exſpectatione.* 178. diſcuſſis fortiſſimè clauſtris. 34.
Diſpenſator. 92. 94. *diſpens.* 165.
Diſilio felicitate. 288. *gaudimonio.* 233.
Diſſipat tempeſtas. 171.
Diſſolvere riſu ilia. 67.
Diſtenta libido. 319.
Diſtinguens bulla. 93. clava. 492. a.
Diſtrivit clunibus baſiiſque. 67.
Ditis pater. 429.
Diverſitor. 345.
Diverſor, oris. *ib.* a.
Dividere. 36. *potiones ſervis.* 247. *pueris reliquias.* 256. *Thebaicas.* 141.
Divinam ego putabam. 22.
Diviſio. 180. præceps. 34.
Divitiæ. 324. 500, 501. Trimalchionis. V. Trim.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Divitis facies. 309. divitem amor ingenii non facit. 315. divites odiſſe literatos. 314. φίλωυτοι, credi ſibi volunt. 316.
Do: dare beneficium. 95. *dicta.* 234. *ferrum.* 163. *gladiatores.* 167. licentiam. 318. *malum.* 284. *operam ſermonibus.* 136. *peſſum aliquem.* 153. plauſum. 124. *plauſ.* 184, 85. *ſuos.* 166. *vinum in manus.* 111. *dedi me in ſervitutem.* 213. *dedit Deus aliqua.* 133. *ei uxorem Iphigeniam.* 230. *dedit diſpenſatorem ad beſtias.* 165. non repugnanti innumerabilia oſcula. 55. *datum ei, non deſtinatum.* 153.
Doctior ipſis lenonibûs. 316.
Doctor umbraticus ingenia delens. 7.
Dolor ad neceſſitatem mortis deducens. 50. ex dolore in rabiem efferatus. 344.
Dolus quid? 540. bonus, malus. 359. a.
Domina. 165. *mea.* 253. D. Venus. 317. *dominam feciſti tuam de rebus illis.* 293. *Dominæ meæ ſatisfaciebam.* 289. Dominam produceret in platanona. 453.
Dominus. 236. *dupondiarius.* 223. *in domo factus.* 289. *meus.* 259. *Domino tot annos ad delicias fui.* 289. Dominum conſalutamus. 412. domini. 373.
Domus. 294. *ratio.* 173. *domum rectá.* 227
Dona diis à S. P. Q. R. ſi viciſſent. 323. b.
Dono illud conliberto. 220.
Dormire vobis in mente? 58. dormientibus ora humerique pinguntur. 59.
Duciculi, ducacilli. 278. a.
Ducit cordacem. 195. duxi ejus laciniam. 358. *duxit eum obſonium in.* 179, 80. *duxiſſem illi alapam.* 212. ducere capillos dentata manu. 51.
Dum loquitur. 355.
Dupondiarius. 223.
Dupondii non facio matrem, cùm. 221.
Dupondius. 228.
Duracina. 144. a.
Duravi interrogare ipſum. 142.

E.

EBibere medicamentum. 55.
Ebriæ mulieres. 259. c. m. 71.
Ebrietas. 17, 18. *ebrietate turpiſſima gravis.* 297.
Ebulliit animam. 147, 48. pené. 239.
Eccritus. 241.
Edi de ſcriblita, de melle. 253.
Eductus ſtipendiô illuc. 316.
Effectus, in re venerea. 508. a.
Efferatus ex dolore in rabiem. 344.
Efferre, verbum funerale. 386. b. efferre divitem propinquum. 323. *efferri in vitalibus volo.* 296. *elatus eſt bene.* 149.
Efficere echinos. 265. effice ut beneficium debeam. 451.
Efflaverat omnia. 182.
Effodere verba. 14, 15.
Effrangeretur. 285. *effregerunt januam.* 298.
Effundere carmina. 62. *crocum cœperunt.* 231. lacrymas. 57. *effudit indecenter riſum.* 219. *effundi ſub menſam vinum juſſit.* 279. *effundebatur ſub menſam plus vini, quàm.* 135. *effuſa ſunt in plagis tomacula.* 184.
Effugere. 416.
Egraminare. 236. a.
Egreſſus limen. 343. egreſſ. tenebroſus & ſordidus. 334.
Ejurare bilem. 332.
Electiſſimas res adgredimur. 124.
Electum par. 318.
Elegantiæ. 111.
Elegidarion. 382.
Eleuſiniis ſacrîs profani exeſſe juſſi. 416. a.
Eloquentia. 323. corrupta. 23. eloquentiâ nil majus. 14. pueris induitur. *ib.*
Eludere ſublatis manibûs. 412.
Embaſicœtas. 66.
Embolum navis æneum. 91.
Emendas ſi pœnitentiam. 315. emendabo culpam. 469.
Ementitus id conſtantiſſimé. 308.
Emittere extra januam, 275. *per januam quem.* ib.
Emptitius. 179.
Encolpius (idem qui Polyænos) ad lacrymas pronus. 66. 244. 305. 355. 397. 404. 486, 87. amat bonam mentem. 11. ſed ſeductus. 24. 52, *ſeqq.* fit comptulus. 449, 50. amatq; perver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

perverſe Gitonem. 28.30. &c. tum Tryphænam.372.380.Circen.460. inſuper & latrociniô occupatur.37. 372.398,99.411. Comilitonem habet Aſcylton,cum quo ſuper Gitone continuæ rixæ, uſque ad diſceſſum & partitionem manubiarum. 28. 32. 301. 302. ſequitur Giton partes Aſcylti. 303. Encolpius novum amicum nanciſcitur Eumolpum.314.331.332.Gitonem recuperat. 332, *ſeqq.* Aſcylto amabili ſtrategemate celat.351.Eumolpi dentibus quoquo modo præripit. 335,36.341,42.354. Declamat 2, *ſeqq.* pravorum conſortio ſe ſubducit.21. Deſpoliatur,ſeu arma ponere juſſus dum Aſcylton perſequitur gladiô privatur. 309. *cùm antè ipſe & Aſcyltos vulnerati eſſent.* 77. Lycam ob expilationes & corruptam uxorem cum Gitone fugiens in idem cum Lyca ipſiuſque Lycæ navigium incidunt. 360. conſilia & evadendi machinationes. *ib. ſeqq.* Naufragium patitur. 401. Orationes ejus,ligatæ:ad Catones.481. Circen.457. Priapum.483. de amicitia. 304. &c. ſolutæ: ad Lycam mortuum. 403, 4. partem verendam. 479, 80. de ratione ſtudiorum. 2, *ſeqq.* acta vita. 305. amore. 313. 356, 57. invectivæ contra Aſcylton. 28,29. 32. 301. 306. literæ ad Circen. 469. Plagas in navigio antequam agnoſceretur Spartana nobilitate concoquit.370. vapulat item ab Aſcylto inventus ludens cum Gitone. 35,36. imò verberibus ſputîſque extra ædes Circes ejicitur.478. Suſpendiô vitam finire conſtituit ab Eumolpo incluſus, & Gitone præegreſſo. 343, 44. ſervus mimicus ſit Eumolpi, mutato nomine Encolpii in Polyæni. 411, 12. 461. Tondetur & Epigrammate fugitivorum unà cum amaſio ſuo ab Eumolpo in nave præ metu & anguſtiis notatur.366, 67. Veneficio tangitur, ſeu valetudinem adverſam experitur in ea parte qua peccârat. 463. 485. curatur ab aniculis verberibûs & faſce viridis urticæ. 486.503. uſque dum inter præcipitem decurſum omnibus digitis cruentatîs effugeret. 503.continuoque quod cætera meruit timet. 449.

Enim eleganter abundare. 271. a.

Enothea ſacerdos 488. ejus luctus ob occiſum anſerem. 498. curat Polyænon. 502, 3.

Enthuſiaſmus poëticus. 417. b.

Enyo feralis. 427. Bellona. *ib.* b.

Eo: it in cerebrum anathymiaſis. 177. *ibat res ad nauſeam.* 297.

Epatia. 254.

Ephebus.319. plenæ maturitatis.320.

Epheſinæ matronæ hiſtor.386,&*ſeqq.*

Epheſus tragœdus. 269.

Epicurus homo divinus. 368. pater veri. 482. ſomnia condemnat.368.

Epidamnus. 447. b.

Epidauria mœnia. 447.

Epidipnis. 264.

Epigramma. 200. fugitivorum. 366.

Epithalamium. 72. a.

Επωμίστριον. 249. a.

Epulum dedi, binos denarios. 272.

Eques Romanus, infamis. 337.

Equus Durateus, 325. i. e. *Trojanus.* 193. equum mutavit cinædus. 67.

Erectus his ſermonibûs. 320. in cubitum. 479. *erectis ſupra frontem manibûs.* 195.

Ergaſtulum. 307. ſervorum carcer. 371. b.

Eripere quem pœnæ. 93. *eripiet favorem Norbano.* 167.

Ερωμδροπίαρχος, amicarius. 279. a.

Eſſedaria mulier. 164, 65.

Eſſedarius pugnans. 124, 25.

Eſurio annum. 155.

Et forſitan quæris. 187. *quid, ſi non.* 148.

Etiam dormire vobis eſt in mente? 58. loqueris? 498. minaris.345. *videte, quàm.* 141.

Evadit nemo dupondium. 228.

Eudoxus, qualis. 321, 22. Eudoxi plures. 321. b.

Eveniat malè ædilibus. 155.

Euhyus. 143. Bacchus. *ib.* a.

Eumolpus advocatus. 373. 385. caduceator.379.380. conſiliator.360. 361.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

361, *& ſeqq.* corrivalis. 342. hiſtoricus. 386, *& ſeqq.* miles. 316. malè veſtitus & pauper ſenex. 314. 315. 410. mimicus dominus. 412. pædagogus. 317. 342. philoſopus. 320. poëta. 314, 15. 324. 331. 334. 337. 402. 418. ſtrategus. 376. 379. teſtator. 507, 8. 510, *& ſeqq.*
Eunuchi aquariæ provinciæ præpoſiti. 81. a.
Evocatus cibô canis. 275.
Evolvere opertum. 35.
Eupatria. 127.
Ευπατέρεια. 128. a.
Euripides verba invenit. 7.
Ex aceto tæda. 176. *ædibus ortum incendium.* 196. his, qui. 331. *India ſemen boletorum.* 131. *onagro nata mula.* ib. *pueris unus.* 93. præſcripto conſilii. 448. *quo factus ſum podagricus.* 245.
Excatarrizaſti me. 259.
Excelſiſſimus. 2. a.
Exceptio. 246. cum hac exceptione. 318, 19.
Excidit conſtantia attonitis. 54. *exciderat cocus.* 198.
Excipit fabulæ partem. 146. *excipimus urbanitatem.* 195. exciperem plurima. 125. *excepit nos tumultu canis.* 274. exceperat Agamemnonis ſuaſoriam. 21. excipere canticô quem. 97, 98. ſingula longum erat. 82. excepti pluribus ferculis. 58.
Excito vires cibis. 307. excitavi verberibûs. 301. excitavit ſopitum. 320.
Excluſerat caput palliô. 103, 4.
Excubiæ in veſtibulis. 362. a.
Excuſare cœpit moram. 497.
Excutio : ni Deus pendenti excuſſiſſet indicium. 354. *excuſſus de cupa circulus.* 231.
Exenterare porcum. 198. *exenteratus non eſt.* 183.
Exeo : exit per parietem automaton. 199. *Capuæ ad.* 236. exire à ſe. 331.
Exercere hoſtilem animum in ſanguinem cujus. 342. exercebatur pilâ. 79.
Exercitati vultus ſenex, calvus. 314.
Exheredabatur cum elogio. 197.
Exhibet hiſtrionem. 195. exhibendum poſtulabamus. 45.
Exigo : exegimus noctem. 73. exactis oſculis. 34.
Exiſtimant mortuum millibûs tot. 251.
Exitus bonus. 166. *malus cœnæ.* 198.
Exodiarius. 304. b.
Exorat Iovem peculiô. 324. *exorabant Iovem aquam.* 161. *exoratus à nobis.* 195.
Exoneravi dolorem convitiô. 481.
Exoſſatæ gallinæ. 248.
Expedire nudas manus. 376. ſarcinulas. 355.
Expellere paupertatem quæſtibûs. 31.
Experimentum. 321. oculorum. 333.
Expiare manus pretiô. 499.
Expilaturi lagenam intraverunt. 59.
Explicavi cœnæ ordinem. 338. explicuimus mercem. 42.
Expoſtulatio. 49. 479, 80. cum deprecatione. 51.
Exprimere ſuccos. 321. expreſſit imprudentibus riſum. 103.
Expudorata frons. 137.
Exſecta viſcera ferrô. 422.
Exſibilavit terum quid. 245.
Exſolvi me votô. 318.
Exſonat cantibûs navigium. 380. *exſonabant.* 276.
Exſpectabam, ut diceret. 187. *exſpectantes, quid nuntiaretur.* 231.
Exſpectatio. 117. *liberæ cœnæ.* 77.
Exſtinguere iram. 342. exſtinxit eum inopia. 322.
Exſurrexi. 231.
Extendit ſe adverſus Norbanum. 174. *ſupra torum.* 297.
Exterſit lacrymas. 28.
Extorquet canticum. 122. extorſi gaudium, 319. *extorſit pollicem illi.* 181. extorquere pudorem velle cœperat. 28.
Extremitates imaginum. 312.

F.

F*Aba vitrea.* 199. fabæ ad veneficia & ſortes adhibitæ. 491. a.
Faber vitrorum. 188. *ſeqq.*
Fabula. 290. *de Vlyſſe.* 181. *fabula* pro hiſtoria & re verè geſta. 234, 238, 241. *fabulam exorſus eſt.* 234. riſu excepere nautæ. 395. *fabulas interpellavit*

pellavit Trimalchio. 136.
Faces nuptiales. 70. b. à pueris præferri ſolitæ quinque. *ib.*
Facio dupondii matrem, cùm. 221. *tanti patrimonium nullius ut mentiar.* 238. *facit homines corcillum.* 287. *id quid mali ſemper.* 139. *vires panis.* 252. *faciunt portenta porci.* 178. faciebat id ſolùm litem. 45. Fac iterum. 320. facimus quare non. *ib. fecit ad ſalivam.* 180. *ad ſe omnia.* 134. *reporrigere Cæſarem.* 190. *faciamus tangomenas.* 114. *faciatis vinum bonum.* 180. *ſuave vinum oportet.* 136. *facere.* 165. Veneris verbum. 320. b. *facere ad ſtellas.* 238. *Attellanam.* 198. *coctos vitulos.* 179. *deſomnem quem.* 176. exitum. 10. *exitum bonum.* 166. *fluctum.* 176. *gallum gallinaceum.* 178. *glorioſos quos.* 209. inſidias. 13. *lucrum.* 227. *naves alteras.* 290. *nihil boni nemini.* 150. *nihil ſine ratione.* 139. *ſua cauſa.* 176. 252. *ſuaviter ſibi.* 272. facta adhuc non erant omnia. 34.
Factio. 229.
Falcipedia. 287. a.
Falernum Opimianum. 114.
Fallacia non dilata. 366.
Fallere uſum. 235.
Falſum eſt valde. 271.
Fames. 30. Numantinorum. 511. Saguntina. *ib.*
Famelicus non audit ſententias. 30.
Familia. 124. 413. *fam.* 195. *diſcurrens.* 230. *laniſtitia.* 163.
Familiaris oculis meis. 37.
Famoſus praſinianus. 268, 69.
Faſcia praſina. 246. *faſciæ noſtræ es.* 169. *crurales.* 140.
Faſcinabulum. 234. b.
Faſcinum. 337. ſcorteum. 502.
Faſcis urticæ viridis. 503. faſces cum ſecuribus. 91.
Faſtidioſè venditare. 37. Faſtum mihi facit contubernalis. 349.
Fatum: fata. 460. *mulionum.* 264.
Fatus malus. 270. *malus eum perdidit.* 149. *meus.* 294.
Fatuus præ literis. 169.
Favus ſuper ceſpitem. 139.
Felicio N. 232. 258.
Felicitate diſſilio. 288. laſſus. 449. plenus. *ib.*
Feliciter Auguſto diximus. 231. *Gajo conclamavit.* 185.
Felix in amicos es. 293.
Femina. 458. *fui Domino.* 289.
Femina Romanis ab Hannibale ſucciſa. 2. b.
Ferculum. 117. 521. *fercul.* 260. fercula plura. 58.
Fericulum. 231.
Femur facile. 63.
Ferias agere. 67.
Ferìculus. 237.
Fermentum peculii. 291
Fero: ferebat bene ætatem. 153. *ferre aliquid muneris vernulæ.* 253. arbitrium rei ad judicem. 334. *ſecum quid.* 154. *tot annos.* ib. *ſententiam decernentis.* 267.
Ferrum Noricum. 267.
Ferruminatus annulus. 105. -- ti ponticuli. 101.
Fervet illi ſanguis. 228. *fervere citò ſoleo.* 213.
Ferus. 325. pro equo. 326. a.
Feſtra 423. feneſtra. *ib.* b. in Capitolio. *ib.*
Ficedula piperato *vitellò circumdata.* 209.
Ficti adulatores. 12.
Fides malè ambulans. 36. fides oculorum. 37. *fidem meam malo, quàm.* 217, 18. memoriæ tuæ adpello. 335. proditione ſi læſiſſent. 373. Quiritium invocare. 55. quis habebit dicenti? 39. ſcelere violaſti. 301. fide tua narra mihi. 482.
Filius fortunæ. 153. *terræ.* 152.
Filo bonô eſt. 171, 72.
Fimbriæ. 104. b.
Finxit ſe inhorreſcere. 29.
Fio: fit apud eum. 77. *aries.* 137. *coctus ænô.* 280. *in cœnam.* 178. *in manu ejus plumbum aurum.* 153. *nox.* 144. *fieri hæc ſolent.* 468. *fieri ſolet.* 183. *factus Sevir gratis.* 216. *podagricus, phthiſicus.* 245. *factum eſt incendium.* 196. *facta gigeria.* 251. *ſunt in unum omnia.* 188.
Flammei uſus. 70. a.
Flammeolum. 70.
Flaturæ alicujus eſſe. 168.

Flavi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Flavicomum corymbion. 384, 85.
Flecto: flectite mentes. 373. *flexit convitium in puerum.* 219.
Fluctum in corpore facit. 176.
Fœtens condimentis. 269.
Foras aquam. 195. parata ſunt. 177.
Forenſia. 211.
Fores admiſerunt intrantem. 46.
Formæ hypotypoſis. 454, *ſeqq.* collatio. 503. *ingentis canis.* 247.
Formoſorum uſus. 316.
Formulæ: *aqua foras, vinum intrò.* 195. Bene eſſe. 117. a. divortii. 301. b. Ob honorem. 515. a. rumpendæ ſocietatis. 301. a. tabularum fœderis (Ex tui animi ſententia). 379. 380. voti S. P. Q. R. 323. b.
Fors fortuna. 431. b.
Fortis frater. 151. *vir.* 290. *tamquam Orcus.* 237.
Fortiter facere. 29.
Fortitudo navis. 290.
Fortuna. 188. 319. habet ſuam rationem. 311. magna. 338. Romanis conceſſa exprobrans. 432. *fortunæ filius.* 153. ſimilitudine par. 303. fortunâ deſtruente conſtantiam. 357. judice cadat alea. 437.
Forum rerum furtivarum. 36. b.
Fragmentum Traguri enſe incipit. 73.
Frangere caput. 60. crura. 86.
Frater ſanctiſſime. 35. frater, ſoror ἐρωτικῶς. 458. b.
Frequentia ingenti intravit. 248. rerum venalium. 36.
Fricare ingenia. 338.
Frigida M mortibûs inguina. 54. --dum ſchema. 452. frigidior hyeme Gallica. 53.
Frigus mundum. 144. *frigori læcos indico.* 246.
Frons. 175. 249. fr. 65. minima. 454. frontis tuberoſiſſimæ. 45.
Frugalitas. 17. *frugal.* 288. frugalitatis hoſtis. 316.
Fruniſcor meos. 160. *frunitus eſt.* 153.
Fruſta ſupina, verſa. 230, 31.
Fuga. 21. *fugæ meræ.* 169.
Fugio: fugi huc. 240. *fugit longè.* 152. *in ſylvas.* 238. fugere cœpi per. 24. fugiendum rurſus erit. 449.
Fulcipedia. 287.
Fulco Rex Hierſol. equô lapſus interiit. 405. a.
Fuligo longa. 59. fuliginea nubes. 376.
Fullo eſt Balaniſcus. 146.
Fulmen. 358. fulminatus pronuntiatione. 303.
Fultus cervicalibûs. 297.
Fundi empti. 196. mendaces. 413. *fundos habet quàm milvi volant.* 129.
Funem contentionis ducere. 521, 22.
Funeratus. 466.
Furem prehende! 503.
Furere cum inſanientibus. 12. furentes pollicem rodunt. 517. b.
Furiis inquietari. 2.
Furtiva res, quomodo inquirebatur. 350. b.

G.

GAlatas propinquos ſuos defunctos ediſſe. 510. b.
Galbinum cingillum. 256.
Galeatus vitulus. 230.
Gallica hyeme frigidior. 53.
Gallina lignea. 106. *gallinæ altiles, exoſſatæ.* 247, 48.
Gallus: Galli à candore corporis ſic dicti. 365. a. *Gallus Phaſiacus.* 138. ſpado. 203. gallos gallinaceos pugnaciſſimos duos dabo. 318.
Ganymedes. 336. *Ganym.* 229. *conviva.* 154.
Garrimus vario ſermone. 200.
Garum ex utriculis Marſyarum currens. 123. garum pro intinctu in uſu erat. *ib.* b.
Gaſtrorum fragmenta. 299.
Gaudimonium. 233.
Gaudium extorſi. 319. gaudiô laſſus. 320.
Gavillæ domus. 234.
Gauſapati apri. 135.
Gauſapila myrtea. 56.
Gelatinæ. 255. a.
Genas radere quid. 390. b.
Generoſus ſpiritus. 416.
Geneſin premere. 138.
Genius Gal. 196. Priapi. 58. *genios veſtros iratos habeam, ſi.* 241.
Γεννάδαι, γεννᾶιοι. 221.
Genua tangere. 302.

Gero:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Gero: geſſi vitam. 241.
Geſticulatus laceravit obſonium. 124.
Getæ. 221.
Gigeria optimè facta. 251.
Gingiliſmus. 276.
Giton formâ & ingeniô pollens, 350. 341, 42. 371. Aſcylto pudorem ſibi eripere volenti ſe opponit. 28. frater Encolpii. 34. 400. 468. Aſcylton demum eligit, deſerto Encolpiô. 303. 306. hunc iterum repetit. 332, *ſeqq.* Encolpium interventione ſua à ſuſpendio liberans, ſimulatè ſe interimit. 344. Aſcylto & præconi ſeſe quærentibus Vlyſſis aſtu inſtructus ab Encolpio imponit. 351. Tryphænæ gratus amator. 379. 381. quæ virilium abſciſſionem quam is in navigio mimicè parabat inhibuit. 377. *objurgatur in cœna libera.* 219, *ſeqq.* Gitonis deſcriptiones & propria confeſſio. 306. 302. 303. 354. miſeriæ (infeliciſſimus). 302. 333. nuptiæ. 67, *ſeqq.*
Gladiator obſcænus. 29. *gladiatores.* 167. buſtuarii. 167. a. certamina virgîs dirimentes. 56. b. ictum eludentes. 52. b. malè pedati. 168. a. *ſeſtertiarii.* 167. ut jurârint. 411. b. I. Athletæ.
Gladiô latus cingor. 370. *ſtricto.* 242. *concidit vitulum.* 230.
Glebulas emi. 214.
Glorioſus volo efferri. 296. *glorioſos nos faciunt lanâ.* 209.
Γλυκωντής. 251. a.
Glyco. 165.
Gorgias captator. 510.
Grabatus. 335.
Græca urbs. 305. Græculi delirantes (ironicè). 324.
Gradum ad prœlium componere. 302
Graſſator nocturnus. 308.
Gratia. 459. *gratiam parem referre cui.* 294. moliri à legato. 374. *gratias ago diis propter artificium.* 228. *agimus liberalitati ejus.* 177. agens humanitati noſtræ. 95.
Gratioſior quàm Proteſilaus. 509.
Gravatus tot malîs. 58, 59.
Gravis ebrietate. 297.
Gravitas. 196.
Grex ſcænicus. 304. b.
Gurdus atta. 168.
Guſtare panem cum illo. 340. *de jure.* 123. *be urſina.* 243.
Guſtatio lauta. 98. guſtatione mirifica initiati. 58.
Guſtatoria. 109.
Guſtus ex amphora. 296. ſomni. 59. *guſtui non fuit mihi hæc jactura.* 290.

H.

H*Abet lites mortuus.* 284. *panem hæc res.* 173. *quod debebatur ſibi* 150. *quod queratur.* ib. *quod rideat.* 213. *virtutem aliquam.* 148. *vitia duo.* 262. *unde. habebo convitium.* 253. *habebit ſtigma.* 166. *habuit ſe bene.* 134. *habere aurum pro luto.* 193. *capillos liberos.* 134. *debet tot pondo hoc.* 258. dicenti fidem. 39. *frigus.* 144. *in fortunis.* 129. *in ſe bona omnia.* 139. *intra præcordia ſua quid.* 208. *liberum patrem.* 143. ſuſpicionem in quo. 44.
Habinnas Sevir, & conviva. 249, *ſeqq.* 263.
Habitare. 23. habitata huic tellus. 18.
Habitus regius. 104. a. habitu fratris turbatus. 28.
Hæſerant conſiderantium vultus. 72.
Haloſis Trojæ. 324.
Hannibal. 359. *Hann.* 188.
Harundo janitoris, virga dicta. 352. a. oſtio appenſa. *ib.* harundo quaſſata. 486.
Haurire guſtum ſomni. 59. hauriri ruinâ. 305.
Haut mora. 256.
Hedera poëtarum corononamentum. 315. a.
Helene. 503. *Hel.* 229.
Helleboro animum ter deterſit. 322.
Hercules vialis deus. 414. *Herculis ærumnæ.* 181. undecimus labor. 504. b.
Heredicapa. 448. b.
Heredipetarum turba. 448. liberalitas. 449. pœnitentia. 510.
Herediſcinda. 448. b.
Hereditatem accepit. 152.
Hermerotes in poculis. 193, 94.
Hibernos propinquos ſuos defunctos comediſſe. 510. a.
Hibernum mare. 354.

Hilares

Hilares ſimus. 229.
Hilaria mera ſint. 233.
Hilaritas. 249. longior. 317. *turbata.* 280.
Hinc atque illinc ſecuit ventrem. 184.
Hipparchus. 139.
Hircus ibit ad aras. 485.
Hiris latrantibûs. 426.
Hiſtoria fabri *vitri ductilis.* 188, viduæ Epheſinæ. 386, *ſeqq.*
Hiſtrionia. 18. hiſtrioniam facere. 521.
Hoc eſt quod promiſeras, ne. 340. *hoc & illoc.* 138. *hoc loco rem piam fecit.* 290, 91. *hoc ſuum propinaſſe.* 83.
Homeriſtæ. 229.
Homerus (Mæonius). 19. 416. *Hom.* 182.
Homo. 404. *bellus.* 147. *lautiſſimus.* 77. *melior non eſt ipſo.* 134. *Minervæ omnis.* 154. *negotians.* 153. *perditus.* 198. *ſeſtertiarius.* 165. *ſtultiſſimus.* 248. *vafer.* 188. *hominem inter homines eſſe voluit. h.i.h. feci.* 136, 37. 281. *homines ſi haberet.* 163.
Homunciones. 208.
Honeſtè vixit, obiit. 150.
Honeſti. 143. honeſtiores heri cœnabant. 115. *honeſtiſſimus libitinarius.* 298.
Honor pulchritudo rerum. 514. b. honor ſacrificium. 515. a. Ob honorem, in inſcriptionibus. *ib.* honorarius tumulus. *ib.*
Horatii curioſa felicitas. 416.
Horologium in tricliinio habet. 77, 78.
Horribile ſecretum. 57.
Hortatus catellam, ut properaret. 246.
Hoſtis. 423. hoſpes. *ib.* b.
Hoſtia humana luſtrarunt civitates Galli. 511. b.
Hoſtiarius. *V.* Oſtiar.
Houdt den dief. 42. b.
Humanè loqui. 331.
Humanitas. 247. ſuſpecta. 319. humanitati noſtræ gratias agens. 95. humanitate menſam poſuiſſe. 341.
Hyacinthus in florem ſui nominis converſus. 511. b.
Hydaſpes fl. 442. a.
Hydraules. 125.
Hylas Najada repellit. 313.
Hyperides laudatur. 9, 10.
Hypœpa Lydiæ opp. 484. b
Hypogæum. 387.
Hypotypoſis, & comparatio formarum. 454. 503.

I.

IAcere, verbum libidinis. 393. b. deſpicatui eſſe. 526. b. *jacet argentum in cella.* 129. *libertini locô.* 133. *jacent agri.* 162. *mortui.* 193. jacuerunt ergo uná. 393. jacere longè à. 404.
Iactat diligentiam. 259. *eam taurus.* 165. jactare cenſum alicujus. 320. *jactans panem.* 246. jactantur literarum amatores. 316.
Iam cœperat in gratiam redire: jam extrema parte potionis ſpargebat. 381. exegerat aſſem, jam mihi injecerat manum. 27. Giton exarmaverat nautas. 371. *recitabatur.* 196. *ſcio, unde.* 160. *ſcies habere fidem ferrum hoc.* 226. *ſcies patrem perdidiſſe hoc.* 225. *vidi meliores beſtiarios.* 167.
Iaſdon ſylveſter. 475.
Iatraliptæ. 83.
Ἱεροβοτάνη. 512. a.
Ignoſce adoleſcens. 500. *ignoſcite.* 175. *mihi, qui dixero.* 188.
Ignotos lædens latro, amicos penè parricidæ. 374.
Ἴκρια. 508. b.
Ilias & Odyſſea depictæ. 90.
Ilium captum. 188. Troja. 324, *ſeqq.*
Imago cœnarum. 266. vera Trimalchionis. 232.
Imber lacrymarum. 48.
Imitatus eſt choraulas, tibicines. 264. *luſcinias.* 260.
Imminere uberibus. 140.
Immiſit calicem in faciem ejus. 281. *pedem ſuper lectulum.* 259.
Imò etiam neſcio quid. 460.
Impatiens contumeliæ. 346.
Impedit. 338. impedire ſuam crudelitatem. 373.
Impendet male. 164.
Imperator provinciæ. 289.
Impingere baſia. 95.
Implebo tuas laudes carminibûs. 342. implevi lactentibûs papillis manus. 319. implevit frontem literis. 366. *triclinium lamentatione.* 274. *latratu.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

tratu. 246. implere pectus magnis cogitationibûs. 404. ſe cœnâ. 46.
Imponit manus humeris uxoris. 249. *pileum capiti.* 143. *ſibi.* 176. impoſui harenæ. 305. imponam finem diſcordiæ. 303. impone ſingulis modum. 374. imponere cui pigritiam. 317. ſolitudinem. 306.
Impotentium cœnas captare. 17.
Imprecetur mihi bene populus. 296.
Imprimite mucrones. 303.
Improbè diducere. 72. tractare. 318.
Improbitas. 319. 207.
Impropero. 134.
Improſpectum. 253.
Impurus. 306.
In alio vides pedicellum. 216. altum componimus omne. 356. *amphitheatro arena.* 110, 11. *argento ſtudioſus ſum.* 193. *Ariete, Cancro*, &c. *qui naſcantur.* 137, ſeqq. auxilio eſſe. 55. balneo aberravit. 350. *balneo ſequi.* 78. *cella vini habet plus.* 135. *clivum ibant.* 161. *collo habet ſudarium.* 156, 57. controverſiam eſſe. 44. *cubitum reclinatus.* 136. *curia autem, quomodo.* 156. deficiente porticu. 88. diverſorio juſſi neminem admitti. 53. *diviſione.* 180. *fortunis quis habet tantum.* 129. *fronte pedes C, in agrum CC.* 270. *funus fui.* 146, 47. hæc verba compoſitis fœderibûs. 380. hoc retuſa novacula, ut. 344. 45. *ingenuum naſci.* 219. *manus dare vinum.* 111. *medio voca.* 183. *nummis habuit omnia.* 151. *oculis feram.* 186. *præcipiti res humanæ.* 199, 200. prandium quid parare. 28. *rogum congeſſit ſtatuas.* 188. *rutæ folium conjicere.* 129. 222. ſecreto injuriam accipere. 70. *ſolio deſcendimus.* 276, 77. tua ſumus cuſtodia. 354. *vicem cœnæ.* 199. *unum omnia.* 188. vicinia ad reficiend. ign. cucurrit. 496.
In Iudices invehitur. 38, 39. luxuriem. 201. 418, *ſeqq.* pravam inſtitutionem. 2. *ſeqq.* educationem. 13. &c.
Inachia (Iuno). 504.
Incedere in æſtu dictorum. 21.
Incendit ſtatuas. 188.
Incipe velle ſervare. 354.
Inclinatus. 521. *ad aurem illius.* 183. *inclinata res eſt.* 134. *inclinatis rebus ſuis.* 135, 36.
Includit in equum. 193. incluſit me. 343.
Iucubare deo alicui. 49. b. ova. 107. *incubuit ſuper brachium.* 198.
Iucubo. 132, 33.
Incumbere ſuper prædam. 302.
Incretare faciem. 3[illegible]5.
Indecenter pinguis. 246.
Indelectatus non nequitiâ. 319.
Indicium & fidem præferebat. 351. Indicium pendenti nî excuſſiſſet Deus. 354.
Indignatio clamoris. 337.
Indormivit alienis complexibus. 301.
Inducias facio vobiſcum. 52. faceret Tryphæna. 378.
Indulgentia viri. 259. *indulgentiæ ejus ag. gratias.* 177.
Indulgere lacrymis. 305. indulſi ergo ſollicito. 318.
Ineptiæ humiles. 196.
Infamis Eques. 337.
Infantes à patre ſublati. 407. b.
Infelices. 57.
Infirmitas militiam perdens. 307.
Inflat ſe tamq. rana. 282.
Infra fiduciam poſui. 357. pecuniam poſiti, qui? 316.
Infractis manibûs. 62.
Infulis ſacri. 328.
Ingenium. 454. paupertatis. 491. ingenii amor non facit divitem. 315. *ingenio caninò uti.* 246. *ingenia fricare.* 338.
Ingerebat lentiſſima voce. 125.
Ingluvies deteſtanda. 339. b.
Ingratum artificium. 197.
Inguina. 54. 64. inguinum pondus. 337. curatio. 503.
Ingurgitavi me toto corpore. 318. ingurgitata anus. 299.
Inhæſi baſio. 319.
Inhibuimus ferrum poſt preces. 303.
Inhorrere periculoſo frigore. 49.
Injicere contemplationem ſuper rem. 37. injeci cervicibus manus. 335. injecit manum laciniæ. 42.
Inimicare. 279. a.
Inimicus. 316.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Inopia exſtinxit. 322.
Inquinavit me baſiis. 56. *inquinatus literis.* 173.
Inſanus. 337.
Inſcriptio. 200. equi Trojani. 326. a. fugitivorum. 366. b.
Inſidias auribus facere. 13.
Inſiſtentes rectum iter vitæ. 316.
Inſolenter ſolent. 229.
Inſpecioſus. 280.
Inſpicit querelam Iudex. 44. inſpicimus vires patrimonii. 404.
Inſtitæ. 55. grabati. 351.
Inſtituit tropica. 321.
Inſula. 345. *inſ.* 270. inſularii. 346.
Intactis aureis plenum. 38.
Intelligo nobis convenire non poſſe. 32. non intelligo me virum eſſe. 466. *intellexi illum eſſe verſipellem.* 240. *intelligere meum.* 194.
Intentavimus oculos in prœliantes. 268.
Intepeſcente ſævitia. 342, 43.
Inter anhelitus ſudoreſque tritus. 320. audaciæ nomina. 305. *duo excellens.* 163. *familiam vitulus adlatus eſt.* 230. mercenarium amicamque poſitus. 508. *novos miniſtros intravit.* 280. *primos.* 198. primas. 506. *riſum.* 247. *tortores duos conſiſtit.* 183.
Interdictum, Vnde vi. 38. a.
Interpellavit deprecationem ſupplicis Lycas. 373. *fabulas Trimalchio.* 136. *libidinem.* 196. *trepidantes ſervus.* 77. interpellare ſupplicium. 372. interpellanti aderat comes. 376.
Interrogare animum. 466.
Intorto circa brachium palliô. 302.
Intra hos dies. 131. *ſextum menſem ſciero.* 196. verba ſe continuit. 36.
Intro navigium. 356. *intravi in januam.* 239. intravit delubrum anus. 485. intravimus Crotona. 448. *intrare triclinium conamur.* 93.
Intrò vinum. 195.
Invadere baſiolis. 318. pectus complexibûs. 334. invaſit cervicem virguncula. 55. *eum hic.* 280.
Invectivæ: 28, 29. 49. 212. 219. 301, 213. 343. 345. 354. 375. 479, 80. 485. 498.
Inveniunt ſe medici. 175. *invenies lac gallinaceum ſi quæſieris.* 130. *inveniemus quod manducemus.* 171. *unde ſaturi ſiamus.* ib. invenerunt verba. 7. *invenire buceam panis non potui.* 154.
Inventio rerum. 322.
Inventor omnis injuriæ hic. 301.
Invidere inimici victoriæ. 303.
Invidioſa proditio. 449.
Invitare ſermones. 144.
Inundari vinô. 58. inundatus hac invidia. 359.
Invocare Quiritium fidem. 55.
Involare annulos. 225, 26. *plus ex hereditate quàm ſibi relictum eſt.* 152. *involant ſtriges.* 243.
Involvere brachium lanâ. 199. involverat caput flammeolo. 70. involutus coccina gauſapâ. 83.
Ioculator. 263. b.
Iocus ſum nemini. 213, 14. jocum riſumque facere. 50.
Iovis. 176. 170.
Iphigenia. 230.
Ipſimi. 289.
Ira feras mentes obſidet. 355. iram prudenti abſentia exſtinxit. 342. *iraſci.* 152. 220.
Iſiacum velum. 398. b.
Iſidis effigies. 399. a. navigium. 395. b.
Iſſedones propinquos ſuos defunctos edunt. 510. a.
Ita lucrum faciam, niſi. 227. *moriar bene, niſi.* ib. *populus per exitum meum juret.* 227. *ſatur ſiam, ut.* 220.
Iubeo ſupprimere querelam. 333. juſſit arma ponere. cavere malo. 309. infelicibus dare miſſionem. 57. rurſus projicere paropſidem. 110. juſſi diſcubuimus. 58.
Iudæi cœlicolæ. 533. a. 534. b. Iudæos caput aſininum colere credebant gentes. 534. a. porcum quoque. apellæ dicti. 535. b. quater jejunant in hebdomade. 536. b.
Iudicium actum inter. 197. Iudicium corruptum & injuſtitia. 38, 39. 424, 25.
Iungere Apuliæ fundos. 294. cervicem amplexui. 319. ſomnum morti. 301. junctis viribûs contempſimus. 27.
Iuno Inachia. 504. Præſtes. 69. b. profana. 504, 5. Iunonem meam. 69.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Iupiter iratus. 156. *Olympius.* 222.
Iurare cœpimus ; ne potuiſſe. 182. *jurat per exitum meum populus.* 227. juravit conceptiſſimis verbîs. 483. religioſiſſimis verbis. 57.
Ius. 173. gentium. 301. a. juris hum. oblitus. 301. jure vindicare. 38. dimicare. *ib.*
Iuvenis ingentis eloquentiæ. 412. laborioſus. 337. juvenes urbani. 47. juvenum ad magna ſurgentes animi. 9.

K.

KAβάλλης. 235. a.
Kalendaria amicorum. 107. b.
Κέρχνοι, -ώδεες. 288. a.
Knippen op ſijn vingeren. 81. a.
Κελόμυξοι. 137.
Κωμάζειν. 62. a.

L.

LAbeo inter ICctos. 501. a.
Labi in ſomnum. 58.
Laborat carmen in fine. 403. *patria.* 163. *populus.* 155. *laborare in clivo medio.* 177.
Laborioſus juvenis. 337.
Laborum gradus fiant. 14.
Labrum. 276. *inferius.* 264. *ungebam de lucerna.* 288. *labro demiſſo.* 194. labra teterrimo tumore implere. 365.
Lac gallinaceum. 130. *lactem unum biberunt.* 269, 70.
Lacedæmonius colonus. 28.
Lacerare altilia. 140. *cantica.* 276. obſonium. 124. *laceratus gallus à coco.* 280.
Laciniam concutere. 37. ducere. 358. faſcini crederes. 337.
Laconicum. 277. b.
Lacrymæ. & fletus. 66. 274. 305. 355. 388. 397. 404. 486. 487. 499. lacrymæ ad oſtentationem doloris compoſitæ. 48.
Lactaria columna Romæ. 408. b.
Lactentes papillæ. 319.
Lacticuloſus. 217.
Lacunaria. diducta. 231.
Lænas. 90. Conſul. *ib.* b.
Lacay. 83. b.
Lama. 215. b.
Lamellulas paravi. 214, 15.
Lamia Eq. Rom. 213.
Lana. 130. *alba, conchyliata.* 199. *bona parum.* 130. *lana bonæ.* 296.
Lancinatus indignatione. 358.
Laniones. 138.
Laniſtitia familia. 163.
Lanx centenaria. 230. b. *Corinthia.* 186, 87. *decumana.* 230.
Laocoon. 328. ejus ſtatua Romæ reperta. 329. a.
Lapidare. 340, 41. 331. lapidabit aliquis tralatitia humanitate. 400, 1.
Lapidarius. 249. lapidaria navis. 415. *lapidariæ literæ.* 223, 24.
Lapidei ignes. 207.
Lapis ſpecularis. 260. lapidum in magicis uſus. 473. a.
Lares argentei. 89. *bullati.* 232. Lares ſupplicabantur thure, vino, coronis. 89. b.
Largiter vinearum. 271.
Lariſuga nocturnus. 213.
Larva argentea. 115. *larvas ſic aptabant.* 156.
Laſanum. 144. 177.
Laſcivientes altè cincti. 54. a.
Laſerpitiarius mimus. 122.
Laſſatâ temeritate. 309.
Laſſus gaudiô. 320.
Latè venio. 225.
Laticlavia mappa. 104. *— vium patrimonium.* 289.
Latifundia poßides. 293.
Latratus teterrimus. 246.
Latrunculi ex vitro. 106. a.
Latro. 374. veteranus. 316. latrones tenete! 42.
Lavari ſine turba. 276. *lavit manus.* 175.
Lavatores, fures. 509. b.
Laudamus dictum. 144. *urbanitatem.* 137. *effuſè.* 246. laudatus propter elegantias. 111.
Laurus poëtarum. 314. b. pacifera. 378.
Lautitiæ. 58. accuratiſſimæ. 115. 103. *domini mei.* lautitiarum adparatus ſplendidiſſimè expoſitus. 58. *clivus.* 177. *lautitias diſpoſuerat.* 277.
Lectica. 83.
Lecticarius. 348.
Lectus ſtratus. 58. *l. ſ.* 270. *vitalis.* 149.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

149. lectorum & triclinii ratio apud Veteres. 98. b.
Lecythus. 57. b.
Leda. 503.
Legata. 510.
Legitimum oleum. 57.
Lego ap. Homerum. 182. *lego ei fundum.* 270. *patrimonium filio.* 152.
Lenonibûs doctior. 316.
Lentum imperium. 508. *lentior, non melior.* 217. lentiſſima voce ingerebat. 125.
Leones. 155. *domi.* 160.
Λεσβιάζειν. 30. a.
Levare, rapere. 509. b.
Levatores. 509.
Lex armata. 532. quarundam gentium ut à propinquis conſumantur defuncti. 510. Sardoa. 5. a. lege proficere ſevera. 13. frugalitatis exacta. 17. leges. 38. timebat. 39.
Libellus fixus in poſte. 84.
Libentiſſimè tueri officium. 78.
Liber: libri rubricati. 173.
Liber eſto. 4. *liberos capillos habere.* 134.
Liberi. 15. liberîs carentes Crotone. 408.
Liberti à cura amicorum. 107. b.
Libertini locus. 133.
Libido. 34. 306. diſtenta. 319. *ſaltationis.* 196. peregrina. 386. libidinis ſolum vertere. 307.
Libidinoſa. 466. diligentia. 72.
Libitinarius. 135. *libitinarii ſervus.* 298.
Licentia intemperans. 212. licentiam dare. 318.
Licèt ſculpas fractam amphoram. 272.
Licinii Calvi carmina. 16. b.
Licium protulit. 471. licia diſcoloria in veneficiis. 471. b.
Lictor percuſſit valvas. 248.
Lingua tace. 264. *linguam caninam comedi.* 151.
Linguoſus. 151. 241. linguoſi digiti. 516. b, 517.
Liniamenta ſpiſſiſſimam noctem evicerunt. 299.
Linteîs tergebantur poſt lavationem. 82. b.
Linunt utroſque parietes. 137, 38.
Liquatum eſt infuſum ex unguento. 268.
Liqueſcit cor. 146.
Lis ambigua. 39. turpiſſima. 31. litis ſolatia. 376.
Literarum amatores contemnuntur. 314. jactantur quacunque ratione. 316.
Literæ lapidariæ. 223, 24. quadratæ. 86. *theſaurum eſt.* 174. literarum flumine inundatus. 416. ſtudioſus. 364. *literas didici.* 180. ſcis. 32. in cera ut delerint. 15. a. literîs ſatis inquinatus. 173.
Locus inter nupta verba. 302. a. it. ſepulchrale. 304. b. *locus prætorius.* 249. primus. 99. *locò libertini* [ſeu, --inô] *jacet.* 133.
Lœcos frigori indico. 146.
Longè à nobis. 280. *nobis nemo.* 225. *tibi ſit comuia curabo.* 222, 23.
Longum agmen fecerant. 71. longior hilaritas. 317.
Loquacitas ventoſa & enormis. 9.
Loquax manus. 516.
Loqui ſæpius poëticè quàm humanè. 331. *ſcemas.* 156.
Lorus in aqua. 217. lorum in aq. 488.
Lotium ſuum non valet. 213.
Lucanica. 251.
Lucanus & Petronius σύγχρονοι. 524. b. Lucanus tacitè reprehenſus. 417.
Lucerna bilychnis. 92. *fictilis.* 264. *lucernam ſpargi merô juſſit.* 279. Lucernæ ante ædiculas Larium. 89. b. lucernæ humore defectæ. 59. *plures videbantur ardere.* 244. luc. ſepulchrales. 388. b. lucernas amat Pallas. 525. b. lucernis occidentibus. 60, 61.
Lucretia ſi es Tarquin. inveniſti. 28.
Lucrifacere pallium. 43, 44.
Lucrinus lacus. 424.
Lucro N. 232.
Lucroſi. 132. a.
Lucrum omne me tranſeat. 233.
Luctatius Statii interpres taxatus. 524. b.
Lucunculi. 251. a.
Ludere. 34.
Ludum dies ſolennis arctaverat. 317. ludos ejuſm. ſæpius ſpectaverat. 128.

Luna

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Luna lucet tamquam meridie. 237. lunæ ætas qua Troja capta. 229. b. lunam deducere. 468. 489.
Lunaris motus periodus triplex. 518. a. menſis triplicis generis. *ib.*
Lupini cibarium pauperum. 41. a.
Luſtrago verbena. 512. a.
Luſus fortunæ. 37.
Luxus Romanorum. 201. 339. b. 430.
Lyaus. 143.
Lycas. 371. 358. tranſigit ſuper lenocinio uxoris. 380. naufragiô perit. 399.
Lycurgus. 411. Lycurgô crudelior. 313, 14.
Lyrici novem. 8.
Lyſippum inopia oppreſſit, cur? 322.

M.

MAcariſtus homo. 218. b.
Macrobius emendatus. 512. b.
Macte virtute eſto. 341. mactus, antiquum. *ib.* b.
Mactare, proprium ſacrorum. 512. b.
Mactra. 281.
Mactrilla. 128. a. 282. a.
Ma Dia. 195.
Mæcenatianus. 272.
Mæcenatis carmina. 276. b.
Magiſter. 217. navis. 376. b. ſævitiæ. 496. magiſtri diæta. 402.
Magis magiſque intuens. 183.
Majeſtas orationis. 15.
Malè dormiens. 318. eſt exrra legem viventibus. 449. *fervet olla.* 134. repugnans. 319. *vacillavit.* 134.
Maledicere capiti, gulæ, ventri. 481. *genio cujus.* 196. *majorem.* 228. *Trimalchionem cœpit.* 281. maledicebat properantibus. 414.
Malicorium. 176.
Malignè ploravit illum. 149.
Maliſtos. 218.
Malo fidem meam quàm theſauros. 217, 18. *nihil, de una die duas facere.* 274. *mihi hoc.* 188. te quàm balneum totum. 336. *mavult ſibi aſſem, quàm vitam.* 160.
Malum: mala Cydonia ſpinîs confixa. 270. 265. a.
Malus: malus fatus. 270. *mala manus.* 243. *malæ linguæ eſt.* 128. mali quid feci? 481. *mali quid, ut aut naſcantur, aut.* 139. malo cavere juſſit. 318. *peſſimè mihi erat.* 198. malis fatigatus. 59. gravatus. 58.
Mandare cui cœnulæ officium. 332.
Manicillium. 243. a.
Manni. 164.
Mantiſſam habet magnam. 250.
Manubiæ. 302. 521. manubias partiti. 302.
Manumitto aliquot. 149. *illos in teſtamento.* 270. *manumiſerat mortuum.* 250.
Manuciolum. 243.
Manus curioſa. 37. dentata. 51. improba. 318. lenta. 72. *mala.* 213. procax. 63. ſupina. 50. *timida.* 184. *uncta.* 152. *manus* manum *lavat.* 169. manum ad capulum refero. 398. *de tabula.* 292. *manu involuta.* 242. loquaci. 516. *oppoſita ad os.* 245. *plena verberavit.* 247. *manus trementes.* 281. manuum elevatio in jurejurando. 534. b. manus cervicibus injeci. 335. *in illa tergeret.* 216. *in illius capite terſit.* 81, 82. *lavit* (an, *unguentô?*) 175. *tergit ſudariô.* 256. manibus ad articulorum uſque ſtrepitum contritîs. 49. *erectis ſupra frontem.* 195. *nexis.* 276. *reſtrictis.* ib. *ſublatîs.* 212. *ſublatîs ad camaram.* 139.
Mappa laticlavia. 104. *in mappa alligata habeo.* 253. *mappas implevimus pomis.* 232.
Marcebant conjunctis capitibûs. 59.
M. Manicius, 345. M. Rhetor. 538. a.
Mare hibernum. 354. iratum. 305.
Maria Maximiliani conjux equô præcipitata. 405. a.
Martellus. 191. b.
Martiali & Petronio multa communia. 518. b.
Martiolus. 189. 191. b.
Martulus. 191.
Maſcarpio. 486.
Maſculus. 191. a.
Maſſagetas propinquos ſuos defunctos edere. 510. b.
Maſſilienſes peſte laborantes hoſtia humanâ civitatem luſtrabant. 513. Senatui cauſas juſtas mortis expe-

 tendæ

tendæ aperienti cicuta ex publico dabatur. 537. b.
Mataus. 145.
Matavita tau. 238.
Matella. 165. matellam ſuppoſuit ludenti. 81.
Mater. 22, 506.
Mathematici urbanitas. 137. --corum cœlum. 450.
Matronæ. 207. 386. 476. 506. quibus adde. 53. 488. nigro crine utebantur. 385. a.
Matrylleum, ματρυλλεῖον. 282. *a.*
Mattea. 247. 280.
Mavortius umbo. 444.
Maxillæ majores. 155.
Medicinam ſomnô petii. 49.
Medicus conſolatio eſt animi. 149. conſolatio mimica. 149. b. *curabat collum.* 241. *medici perdiderunt illum.* 149. *vetant.* 177. *ſe non inveniunt.* 175. *medicum artificium.* 208.
Mejere caldum. 259.
Mel Atticum. 130. 211. *caldum. Hiſpanum.* 253. *à Iove dicuntur adferre apes.* 209, 10. melle uſi Veteres pro ſaccharo. 5. b. mella facundiæ, poëtica. *ib.*
Melica. 244.
Melior. 217. *eſto.* 228. *meliora crotalia.* 258, 59.
Μελίφθογγοι. 5. b.
Meliſſa Tarentina. 234.
Meliùs illc. 187. *loquere.* 162.
Mellita carmina. 5. b. melliti verborum globuli. 5.
Memini Saſinium. 156. *meminerimus virorum.* 158. 287.
Memorata carminis ſumma. 201.
Memoriæ bona. 257. *malæ eſſe.* 184. memoriæ tuæ fidem adpello. 335.
Memphitides puellæ. 516.
Mendacium in damnum potens. 326. tutum. 411. vultu, trepidatione prodere. 309.
Mendicitas. 449. mendicus. exul. 305.
Menecrates. 276.
Menelaus anteſcholanus. 305.
Mens bona. 11. mentis calorem vinô obruere. 17, 18. mentem bonam habere jubemus. 402, 3. bon. habere cœpiſti? 475. *bon. ſibi optarunt.* 232. *mentibus puris.* 161
Menſa plena. 152. menſam humanitate poſuiſſe. 341. *oſculari.* 244. *menſæ argenteæ.* 277. citreæ. 423. *menſa ſecundas juſsit adferre.* 260. *ſecunda habetis.* ib. 265. a. b.
Menſula. 496.
Mercari hôc. 40, 41.
Mercenarius. 344. 508.
Mercurialia. 219.
Mercurius dum vigilat. 294. *Mercurii milleſimæ.* 258.
Meretrices nudæ. 23. 208. a. obnuptæ. 23. a. prodibant cum pediſſequis. 48. a. flavo uſæ crine. 385. a.
Mero meridie tenebras credet. 126.
Methodium. 124.
Meus homo. 238. *miles.* 240. *mea Meliſſa.* 239.
Mi carus. 279. mi pro mei. 407. a. mi hoſpites. 407.
Micare in tenebris cum quo. 156.
Migratio libidinoſa. 395.
Mihi empti ſunt horti. 196. *malo hoc, quàm.* 188.
Miles. 389. milites non phæcaſiati. 308. ſed caligati. *ib.* b. in zonis pecuniam geſtabant. 315. b. rufis pænulis utebantur. 56. a.
Miliarium quintum. 237.
Milleſimæ Mercurii. 258.
Milva. 287. *milvo volanti.* 166. *milvi quàm volant.* 128. *milvinum genus.* 150.
Mimum componere. 411. implet mundus. 520. mimicus riſus. 53.
Minervæ omnis homo. 154.
Miniſtrans. 335. miniſtrator. 96.
Minophile. N. 269.
Minores quàm muſcæ. 148.
Minutalia. 177.
Mirabor, niſi. 266.
Miſcere camellam. 247.
Miſeriarum ſocietas. 352.
Miſellus. 250.
Miſſionem dedit infelicibus. 57. *rogabat.* 198. *dedit puero.* 195. *dedimus pernæ.* 255.
Miſtyllus. 250. a.
Mithridates. 196.
Mitigari. 14.
Mitto anſerem poſt lectum. 497.

mitte

mittes.183.mittam tibi à capite ſanguinem. 332. *miſit illis ſangu*. 240. illi tunicam in faciem. 45. *mitteretur ſemen ex India*. 131.
Mixias. 163.
Moderationis verba. 431.
Modo, modo. 174. *modo, m. me appellavit*. 148. modò Grajo ſonô, interdum,*&c*. 19,20. *modo ſic,m. ſic*. 162.
Mœchi obnupto capite. 22. b.
Mola buxea. 280.
Moleſtare noli meliorem. 225.
Moleſtus. 169. *fuit*. 150. *tibi ſum*. 195. moleſtum contempſimus. 27. moleſtum.356. munus. 320. officium. 97.
Mollis caro. 213.
Molles. 63. b. 64. I. Maſcarpio.
Momentô recepi. 335. temporis conſcendimus in. 406. temporis inſeruit. 351. t. eximus. 82.
Moniment. mox Monument.
Monocromon. 311, 12.
Monſtruoſius ferculum. 266.
Monumentum. 388. 391. *quod heredem non ſeq*. 271. monumenta.390. *mon*. 237. *optima facere*. 249.
Morbum ſubtilitate lenire. 50.
Mordicus tollere quadrantem. 150.
Morientes occidere.353.mortuus ivit in crucem. 395. mortuum impendere. *ib*. mortuis gleba injecta. 400.b.
Mors mimica. 345. venit. 359. Romana. 537. a. oculos cœpit obducere. 54. mortis varia genera.404,5. morti proximos amplectebantur Romani, Græci. 401.a. mortes repentinæ. 405. a. b.
Mos caſtrandi. 421. b. homines immolandi. 5, 511, 12.
Moſes quo die montem Sinai adſcenderit. 437. a.
Motus. 507.
Movere vultum. 332.
Mucronem probare ad buccam. 267. *mucrone colligere fruſta*. 231.
Mulcare. 347. 486.
Muliebris patientiæ legem accipere. 69. patientiæ ſcortum. 29.
Mulier.393.476. *codex non mulier*.282. mulier axitioſa. 476. b. damnata. 376. *eſſedaria*. 164, 65. fucata. 65. a. 66. a. *milvinum genus*. 150. *naſcitur*. 138. ſecutuleja. 307. mulieres in funere genas radentes. 390. b. lunam deducentes (ſagæ). 468.ſine pediſſequis non prodibant. 48. a. mulierum levitas. 385.
Muliones. 264.
Mullus. 340.
Mulſum ſumere. 109.
Munus amplum. 232. *excellens*. 163. munera die natali. 95. a.
Muriâ fœtens. 269.
Murmur timidiſſimum. 317.
Mus. 162. *in matella*. 225. *murem cum rana*. 217. *mures ne iſta tangant*. 296.
Muſa.551. *Muſæ omnis mancipium*.262.
Muſæ palmâ coronabantur. 314. b.
Muſcæ. 148. *muſcarum cinis*.ib.b. velut imagines. 491.
Muſcarium. 211.
Muſtela comedit cardueles. 172.
Muſtulentus auctumnus. 530.
Muſtum.227. muſteus magiſter. *ib*.b.
Mutabam vultum. 338. *muta* (de voce). 260. mutavi optionem. 318.
Mutæ beſtiæ. 209.
Myronis nobilis ſculptoris paupertas. 322.
Myrrhæ ſuccus. 520. a.
Myrrhinum poculum bibiſſe. 520.
Myrtea gauſapila. 56.
Myrtus. 475. arbuſcula Veneris. *ib*.b. poëtarum coronamentum. 314. b.
Myſtæ. 51.

N.

N*Æniæ*. 178. 223.
Nar. 529. b.
Nardi ampulla. 297, 98.
Naris. *ib*.
Narra mihi, inquam. 482. *narrare nihil nugarum*. 241.
Naſcalia. 278. a.
Naſci in ingenuum. 219. *naſcitur Signo illo*. 137. *in Ariete, Tauro, &c*. ib. *naſcuntur domi omnia*. 130. *illi cornua*. 138, 39. *ut naſceretur mel Atticum*. 130. *natus domi*. 179. *nata ſic ſunt Corinthia vaſa*. 187, 88. *ex onagro mula*.131. *natu maximus ſus*.129.
Natare piſces oportet. 136.

Naves conſtratæ. 358. a. *euntes plenis velis*. 272. lapidariæ. 415. *majores, meliores, feliciores*. 290. quot in expeditione Trojana. 325. b. navium proris ſigna deorum impoſita. 370. b. in navibus ungues capilloſve præcidere mali ominis habitum. 367. 369.
Naufragarunt naves. 219.
Naufragorum ultimum votum caput radere. 367. 369. naufragis ungues recedere. *ib.* a.
Navigantes ſuper conſtratis dormientes. 358. a.
Navigium ſcrutari. 369. navigia magna portibus ſe gravatim inſinuant. 360.
Navis ex Africa. 510.
Nautæ barbis horrentibûs. 356. nautarum mores. *ib.* a.
Ne quid temere. 37.
Neapolis. 305. b. 536. a.
Nebula linea. 208.
Nec adhuc omnia erant facta. 34. nec adhuc quidem attulerat. 37. nec contenta mulier, tam. 476. nec contentus tollebat altiùs. 415. *nec dum finieram*. 266. *nec dum ſciebamus, cùm*. 140. nec ego te in periculum arceſſo. 361. *nec eſt, quod putes*. 130. *nec mora*. 184. *nec mu, nec ma*. 217. nec receſſit tamen miles. 391. hoc Dii ſinant, ut. 453. *turpe quod dominus jubet*. 289.
Negat fuiſſe acidius ſibi. 336. paſſurum ſe. 376. negavi agendum. 38. mihi voluptatem. 106. negavit rectè fieri. 341. *negabitis non me habere*. 143.
Nemo auſus eſt artem damnare nil auferentem. 411. cœlum *cœlum putat*. 310. 161. invitus audit, quum cogitur aut cibum ſumere, aut vivere. 392. noſtrûm non peccat. 284. 311. *nemini nihil ſatis eſt*. 289.
Nequitiæ nidus. 206.
Neronis & Trimalchionis comparatio. 81. b. 82. 106. a. Neronis Haloſis Trojana. 325. b. proclivitas ad Poëſin. *ib.*
Nervi paruerunt. 473. nervos ſtriges comederunt. 485.
Nervia præciſa. 168.
Neſapius. 187.
Neſcio cui terræ filio. 152. *quid Aſiatici*. 157. quid boni. 108. *quid nunc taces*. 233. *quid* tacitis cogitationibûs Deus agit. 460. *quid tetrum*. 245. *quis*. 213. *neſcitis apud quem ſiat*. 77. *neſciet quà fugiat*. 213.
Niceros conviva. 234.
Nihil eſt commodius quàm ſmper cum ſapientia loqui. 509. *eſt dies*. 144. eſt hominum inepta perſuaſione falſius. 482. *eſt melius, quàm de cubiculo rectà*, &c. 144. eſt nimis arduum improbitati. 319. *eſt, ſi non eſt factum*. 181. *nemini facere boni*. 150.
Nimbô laborat paries. 66.
Niobe. 193.
Niſi fortè putatis. 373. *niſi ſi me judicas curare*. 225.
Niſu majore clamavit. 29.
Nivarium colum. 97. a.
Nivata aqua. 96.
Nives coctæ. 97. a.
Nobis eum exentera. 184.
Nocturnus graſſator. 308. *nocturnæ mulieres*. 243.
Nolo tibi tam valde placeas. 453.
Nomina ſeculis nota. 386. *omnium reddere*. 158. nominibûs depoſitum. 412. in nominibus eſſe quid. 412. a.
Nominabitur ſempiternò. 164.
Non eſt moratus exſequi 351. *non eſt, quòd*. 176. *non exſpuit*. 157. *me novi, aut non deridebis*. 223. notavi. 20. perfunctoriè. 36. taces? 29. recuſavit. 302. repugnavit. 302. tenui lacrymas. 66.
Noſſe plauſum ſui ingenii. 331.
Notavi menſas argenteas. 277. mihi. 20. *poſitum ſuper* [*ſupra*] *me*. 269. *notavit hoc Trimalchio*. 257. me miles. 308. ſibi ad lunam tonſorem. 367. *notavimus labentia oſtrea è cruſtis*. 267. res novas. 79. quum notaſſet ſibi lumen. 390.
Notorem dare. 338.
Novacula. 377. rudis, retuſa. 244.
Novæ nuptæ longum agmen. 71. a.
Novendiale ſacrum. 250.
Novi nihil mihi poteſt adferri. 137. quid? 25. *quid de cœlo*. 231.

Nox pro concubitu. 346. b. noctis colore tinctus. 516. unius tactu omnia vendidit. 307. *nocte.* 176. noctibus totis obligati. 307.
Noxa & noxia. 505. b.
Nuda nupta. 208, 9. virtus. 321. nudus juvenis. 236. Trimalchio. 275, 76. à nudis quærebatur res in domo alterius. 350. b.
Nugax es. 194.
Numantinorum fames, ærumnæ. 511.
Numero ſtellas. 238.
Numidæ cruſtæ. 420. Numidiæ agri. 413.
Nummularium artificium. 208. *nummularius.* 209.
Nummus: nummos modiô metitur 125. *nummorum nummos habet.* 128, 29. nummis præſentibûs quidvis opta. 500. nummîs verba vendere. 38.
Numquid alius ſcit. 192. in prandium paraſſet. 28. labra poſſumus tumore implere. 365. ſpiritus macer. 462. vis. 320.
Nunc nec quid, nec quare. 126.
Nupta. 208, 9.
Nuptias fecerunt. 69. nuptiarum nomen expavit. 71.
Nutricas viperam ſub ala. 293.

O.

O Pro au. 153. a.
Obdormire alto ſomnô. 319.
Obduxi pultarium. 146. obduxit hoſtium cellæ. 343.
Obiit diem ſupremum. 236. *honeſté.* 150.
Obiter. 130. cantabant. 97. ſpeculari diligentiſſimè cœpi. 335.
Obiurgare colaphîs. 110.
Obliviſcor nomen meum. 251.
Obruſſum. 257.
Obſcænus gladiator. 29.
Obſcuratum caput inclinavi. 486, 87.
Obſcuritas temporis. 36.
Obſequium amici quærere. 397.
Obtorto valgiter labellô. 520.
Obvii & per diſceſſum. 113.
Occaſione uti. 37.
Occidi illi cardueles. 172. *occidi juſſit ſuem.* 179. occidiſti Priapi delicias. 498. occiſus anſer. 497.
Occupat inſolitos greſſus prior Cæſar. 438. *triclinium familia.* 269. *occupavit repoſitorium menſam.* 182.
Occupo, onis. 226.
Ocius foras. 343.
Oculum bubulum vidi majorem. 158, 59.
Odaria. 197.
Odia detùmeſcunt. 380.
Odopeta. 119.
Odyſſea depicta. 90.
Oenoptæ. 299. a.
Offendit te oſculum meum. 462. *tunc primum me etiam Virgilius.* 261. *me recordatio earum.* 247. *offenſus convitiô.* 281.
Offenſam deponere. 320.
Officioſus. 338. quivis miniſter. *ib.* a. *o. puer.* 281.
Officium. 210. offic. 508. cœnulæ. 332. moleſtum. 97. nuptiale. 70. *ſervile.* 78. officii cauſâ. 361. oblitus. 341. officiô ætatis id extorſerat. 506.
Offla. 210. *crucis.* 220.
oculi. 528. oculi dicti qui lucernas exhibebant. 299. a. *oculi mortui.* 239. 262. oculos ad arceſſendos ſenſus longiùs mittit. 406. oculis meis inimiciſſima. 396. oculis detersîs rediere ad miniſterium. 61. viventibûs. 403.
Οἰνοχόος. 96. a.
Olearius. 154.
Oleum lucernis infuderat. 60, 61. *oleo ferventi reſperſit convivas.* 247.
Olim dormientes. 60. 356.
Oliva cui ſacra. 314. b. olivæ. 101.
Olla ſociorum malè fervet. 134.
Olus agreſte. 22.
Onager. 131.
Oneravi vinum, lardum, fabam. 289, 290. *oneratus coronîs.* 249. *potione.* 186.
Onus. 414. *onera venalia.* 174.
Operas locavi hominis, non caballi. 415.
Operæprecium. 79.
Opertis oculis bona ſua computant. 161. 310.
Opimianum vinum. 114.
Opimius Conſ. primus reponendi vini auctor. *ib.* a.
Opinio. 241.

Oportet credatis. 243. hodie bene ſit. 336. *vos ſuave faciatis vinum.* 136.
Oppidum in campis peſtilentiæ poſitum. 409.
Opponere pedem cui. 218. *oppoſita ad os manus.* 245.
Opprimebat. 56.
Optio. 318.
Oramata. 137.
Oratio grandis. 15. pudica. 8. ſuperſtitioſa. 372. --nis majeſtas. 15.
Orbi Crotone. 408.
Orbes. 330. pro clypeis. *ib.* b.
Orcheſtra. 452.
Orcus. 116. *delebit ſtigmam.* 166. *poßit auferre.* 174.
Ordinare alicujus ſtudia. 317.
Ordinem totius dictionis infamant. 21.
Oricularii ſervi. 152, 53.
Oris ſtuprum. 29. a.
Oro te, loquere. 162. *narra.* 233.
Oſcillatio. 508.
Oſcillum. *ib.* a. & 115. a.
Oſculum. 462. oſculô iram finio. 355. ex cujus oſculo pendes. 459. ad oſcula. 400. *oſcula junxerunt.* 259.
Oſſa bene quieſcant patrono. 136.
Oßicula. 251.
Oſtiarius an cathenatus. 85. a. comes canis. *ib.* oſtiar. praſinatus. 85.
Oſtrô ebrius. 315.
Ω'πικεσύι. 153. a.
Otiô. 191.
Ovidii verſus à Petronio mutuati. 528. a.
Ovis: oves laborioſißimæ beſtiæ. 209. *mutæ.* *ib.*
Ovum: ova concepta. 107. pavonina. *ib.* pileata. 248. 254. ex farina pingui figurata. 107, 8. ovorum calyces perforabantur. 108. a.
Oxygonia. 255.

P.

PAce veſtra. 6.
Padarum gens Indica propinquos ſuos defunctos edunt. 510. a.
Pædagogus. 317. 342.
Pænulæ militares, ſerviles, *&c.* 56. b.
Pagina in Comicis. 304. b.
Παιδάρια, ſcorta maſcula. 24. a.
Palæſtricæ. 57.
Palàm exentera. 184.
Pallas ædificationem invenit. 18. b. amat lucernas. 525. b.
Pallium coccinum. 103, 4. quadratum. 490.
Palma: palma coronamentum poëtarum. 314. b. excuſſiſſimâ. 345. *palma prima.* 269. palmæ fructus pro ſagina quadrupedum. 141. b.
Palmulis textæ ſportulæ. 140.
Panis autopyrus. 251. *candidus.* 246. *panem hæc res habet.* 173. noluiſſes de manu illius accipere. 126. *ſemiſſem ponebat.* 246.
Pannucia. 43.
Pannus. 526. panni pruinoſi. 316. *pannos comedi.* 160. pati & vincula. 363.
Pannychis virguncula. 53. 68. 69.
Pantomimorum triclinium. 99.
Papavere & ſeſamô ſparſa dicta. 5.
Papillæ. 319.
Papinius tres coronas certaminibus Albanîs obtinuit. 315. a.
Par fortunæ ſimilitudine. 303. *parem non habet.* 261. quem habui? 245. paria componere. 54.
Paralyticus. 475. 467.
Parapſis. 110.
Parentabo injuriæ ſanguine. 307. *parentare.* 263.
Parentalia. 297.
Parentes objurgatione digni. 13.
Parieti adplicitus. 332.
Paris dearum judex. 503.
Parium marmor exſtinguere. 457.
Paro: paravit tempeſtas dißipare. 171. parare quid triſtius. 54. *paratur anatina cui.* 208. *paratus fuit tollere.* 150. miles. 469. paratiſſimus puer. 97.
Paronychia. 97.
Paropſides. 188.
Pars. 466. verenda. *ib.* a. partem meam penè projeci. 108. *partes decem,* 171. *quatuor dicit.* 171.
Partiamur communes ſarcinulas. 32. *partitus eſt vitulum mirantibus.* 231. partiti manubias. 302.
Paſco ventres viginti. 215. *paſcunt ſe ipſi.* 137.

Pater

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Pater. 358. cariſſime. 354. *paternum hoſpitium.* 292.
Patera. 144. *vini.* 232.
Patiens. 318.
Patrare, patratus, inter venerea. 508. a.
Patrimonium laticlavium. 289. *non ſentiet.* 164. patrimonii mei reliquias olent. 370.
Pavo. 201. pavonina ova. 107.
Paupertas bonæ mentis ſoror. 316. expugnata, nova mendicitate revocanda. 449. paupertatis ingenium. 491, 92, *ſeqq.* paupertatem quæſtibûs temptemus expellere. 32.
Pauperum verba. 169.
Pax Palamedes! 255.
Peccat nemo non noſtrûm. 284. 311. *quiſque ſibi.* 166, 67. peccaſſe me ſæpe, fateor. 469.
Pectus nil profuturo diducere gemitu. 391. ſapientiæ plenum. 335.
Peculiare, ſtuprare. 26. b.
Peculium. 285. peculiô Iovem exorat. 324. peculio prolatô. 26.
Pecuniæ cupiditas tropica inſtituit. 321.
Pedalis. 211.
Pedes tollere. 207.
Pedicellus. 216.
Pegma, tabulatum. 29. b. pegmares gladiatores. *ib.*
Pelagiæ volucres. 381. phaleræ, purpuræ. *ib.* a.
Pelamides. 255. a.
Pelles. 363.
Pelvis. 268.
Pendula venus. 507. b.
Πενθικός. 179. a.
Penicillus. 181.
Penſatis vibicibûs. 478.
Πενζωπλὲς. 179. a.
Peplus. 398. b.
Per caliginem vidi te. 28. per fidem. 62. 67. 340. 358. p. f. miſerere. 399. *per ſcutum, per ocream agitavi.* 236. ſocietatem miſeriarum. 352.
Peragit tempeſtas mandata fatorum. 401. *peracta pugnæ.* 170. peracto libenter officiô. 406.
Peram differre. 410.
Perbaſiamus puerum. 144.
Percoqui poteſt gallina. 182.
Percuſſor nocturnus. 29.
Perdere conſuetudinem deſidiâ. 508. *de vita tantum.* 78. noctem. 33. verba. 342. *perdidit mercedem.* 225. *perdiderunt illum medici, fatus.* 149. perditis addictus. 17.
Perduxit ad hanc fortunam frugalitas. 288. perduci ad ultimam triſtitiam. 66.
Peregrina libido. 386. ratione figurare. 365, 66. peregrini amoris conceſſio. 334.
Perfodit dentes ſpinâ. 105.
Perfricuit faciem dormientis fuligine. 59.
Perfunde illi caput. 247.
Pergamum. 316.
Pergula. 321. a. *in pergula natus non ſomniat ædes.* 282.
Periculo cataſtrophæ quæritur. 198. *meô.* 274. ſuô adjuvare. 51. periculoſum alienis intervenire ſecretis. 54, 55.
Periſcelides. 256.
Periſtaſis declamationis. 181.
Peritè ma Dia! 195.
Perplexè agere. 488.
Perſarum mos adimendi virilitatem. 421. b. Perſ. victus. 157.
Perſequi leporem. 242. mortem inediâ. 388. totum parietem. 87. *quem toga perverſâ.* 227. perſecutus putamen manu. 108. perſecuti ſonum. 402.
Perſeverat annona. 160. læſus in querela. 505.
Perſona vendentis. 37. contempta. *ib.*
Perſuadeo hoſpitem. 236, 37. *te ut venias.* 170. perſuade gubernatori. 360.
Pertinet nec ad cœlum, nec ad terram hoc. 154.
Pertracto vaſculô. 67.
Pertrectavi gaudiô diſpoliatum torum. 301.
Pervenirem ad illam. 236. *ſatis vivus.* 294.
Pervigilium Bacchi, Cereris, Fortunæ, Priapi, Ven. 58. a. b.
Pervolo in hoſpitium. 334.

Pes;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Pes : pedem opponere cui. 218. pedum candor. 456,57. *pedes lanatos habent Dii.* 162. *pedibus nudis ibant.* 161.
Peſſatia, peſſi. 278. a.
Peſſum dare. 153.
Petavii. 511.
Petavonii. 511. a.
Petauriſtarius. 197. *petauriſtarios intraſſe putabam.* 178.
Petauro jubente ſuperior. 522.
Petellini. 511. b.
Petere aquam. 342. *petiit ambitioſiſſimè.* 248.
Petovium. 511. b.
Petronii Arbitri prænomen. 1. a. multa ei communia cum Martiali. 518. b. qua ætate vixerit. 1.a. 25.b. 81. b. 112.a.b. 518. b. 524.b. 525. Satyricon, minimum in XVI libros fuiſſe diviſum. 2. b. 74. b. 75. a. Stilus. 25. b. 185. b. 186. 226. a.
Petronii plures: Afranius, Indicus, &c. 513. a.
Phæcaſia. 308. b. *inaurata.* 256.
Phæcaſiati. 283. a.
Phaleræ pelagiæ. 207.
Phalerati curſores. 83.
Phantaſia, non homo. 135.
Pharmacus. 375.
Phaſiacus gallus. 178. Phaſidos unda. 424.
Phiala. 189. *vitrea.* 190.
Phil[Phyl-]argyrus. 268.
Phileros conviva. 150. 310.
Philoſophiæ fons. 323.
Philoſophus. 317. 316. 321. *philoſophum nunquam audivit.* 273. philoſophi helleborô caput purgabant. 322. a. *philoſophos dejicere de negotio.* 210.
Philumene captatrix. 506, 7, 8.
Phreneticus. 244.
Phrygius cultus. 328.
Pica cirrata. 219. b. *pica pulvinaris.* 128. varia. 86.
Pictura. 10. deperdita. 321. picturæ Zeuxidos & Apellis viſæ. 311.
Pietaticultrix ciconia. 205.
Pignus decepti Atridæ. 379.
Pila *praſina.* 79. ſparſiva. *ib.* a. pilæ luſus ante lavationem. 79. a. *velut pilas eos tractabat.* 156.
Pilare. 156. b. *pilavit malam.* 152.
Pileatus aper. 140. *pileata ova.* 248. 254.
Pileum detraxit apro, impoſuit capiti ſuo. 143. *rapuit incuboni.* 132, 33.
Pili facit Iovem. 161. 310. *inhorruerunt.* 241.
Pinacotheca. 311.
Pindarus Homericis canere timuit verſibus. 8.
Pinnas ſpuma torquebat. 381.
Piper non homo. 130. piperatus vitellus. 109.
Piratæ cum catenis. 4.
Piſcationis 4 inſigniora genera. 381. a.
Piſcator. 13.
Piſces in euripo natantes. 123, 24. *piſces natare oportet.* 136.
Piſcina. 274.
Piſtor. 231. *piſtoria opera.* 135.
Pittacia. 114. *in ſcypho circumlata.* 210.
Pius. 273. *piam rem fecit.* 290. Piorum campus. 441. b.
Placavit canem interventu ſuo. 275. placandi cura. 471.
Placere, inter venerea. 227. ſi placet, ſume. 461. *placemus illi.* 217. *placebat fuga confoſſis.* 77. *placeret ſibi non tantum.* 160. *placens ſibi magiſter.* 172.
Plagæ creſcunt. 184.
Planè hic debet eſſe. 183. *hoc ſervus indicare poteſt.* 142. jam non moleſtum erat munus. 320. jure Civ. agendum. 38. *meræ fuga.* 169. *non mentiar.* 242. *non omnia narras.* 263. non pro exſpectatione. 117. nos idem volebamus. 45. placet emere. 39. vehementer excandui. *ib.*
Plangit eum. 242. plangere nudatum pectus. 386, 87. *planctus eſt optimè.* 149.
Planus. 308.
Plauſor in ſcæna. 18.
Plauſum dedit. 184, 85. ſui ingenii noverat. 331.
Plebs fuſcis pænulîs induebatur. 56. a.
Plocamus. 244. a.
Plocrimus conviva. 245.
Plodo tibi. 169.
Plaſtæ. 322.
Platanon. 471.
Plenus felicitate. 449. grege Socratco. 19. oratione blandiſſima. 452. *plena*

*na menſa.*152.plenæ maturitatis.320.
Plores fatum tuum. 288. *mortuum.* 198. *ploravit illum uxor.*149.I.Comploro.
Plumarii. 202. a.
Plumbum fit aurum in manu ejus. 153.
Plus argentum jacet, quàm. 129. *libram.* 253. *quid venit.* 177. *nummorum, quàm alter patrimonium habet.* 160. *vini, quàm.* 135. *plures.* 149. plura volebat proferre. 383.
Pluris non ſumus quàm bullæ. 148.
Poculum in lance. 186.
Pocula cum ſigillis. 193. b. literata. 101. b.
Podagrici pedibus maledicunt. 481.
Pœnitentiam emendare. 335. punire. 333.
Poëſis. 10. 414, *ſeqq.*
Poëta ſum. 314. poëtam laudaſti, ut foris cœnares. 31. poëtæ in balneis carmina recitantes. 334. a. 336. mali in theatris lapidibûs impetebantur. 331. a. 340. 41. poëtæ Lyrici. 8. a. prima ætate legendi. 19. poëtarum mentio. 200. poëtica levitate. 409. poëticè loqui, non humané. 331.
Poledri, poledræ. 130. b.
Pollicem rodere. 517. b. *pollices extremi pedum.* 276.
Polyænos. V. Encolp.
Πῶλ@. 130. b.
Poma. 276. *crocum fundentia.* 231.
Pomona. 271. a.
Pompa. 231.
Pompejus in Ægypto occiſus. 427. b.
Ponere arma. 309. calculum. 405 · conſilium. 403. *cubitum apud quem.* 80. menſam humanitate 341. *ponas diligenter.* 179. *poſui ſuper illum nihil.* 138. *poſuit mi in manu.* 291. *ſe ante menſam.* 246. *ſe loco prætoriò.* 249. *poſuerunt ſuper menſam lares.* 232. *poſitus in repoſitorio aper.* 141. *ſuper hoc officium.* 210. *poſitam ſcropham ſignificabant.* 140. *poſitum illic repoſitorium.* 231.
Popinæ. 354.
Populus. 440. *minutus.* 155. *leones nunc domi, vulpes foras.* 160.
Popyſma. 476. a.
Porcelli ex coptoplacentis. 140.
Porcus coronatus poculô. 251. Trojanus. 184. a. *varius.* 162. *porcos coctos diceres ambulare.* 163.
Πορνεῖον. 24. a.
Porrexit aquam nemo. 111. *porreximus manum ad pompam.* 231.
Porrò Quirites. 56. a.
Porrus, porri. 211.
Portenta faciunt porci. 178.
Porticus. 11. Argonautarum. 90. b. Herculis. 11. b. *marmoratæ.* 294. omnes circumeo. 308.
Poſco: popoſci potionem. 97. *popoſcit me bis nemo.* 218.
Poſſideo multa in mari, in terra. 138. *octingenta.* 132.
Poſſum: *poteſt loqui.* 169. poteris ſimulationem lacrymis obumbrare. 360.
Poſt hoc dictum effudit riſum. 219. *hoc factum nunquam fuit.* 244. *hoc fulmen rogare cœpit.* 284. lectum. 497.
Poſtulare exhibendum. 45. poſtulantibus universìs nuptias fecerunt. 69
Potare flumina. 532. a.
Pote. 191.
Potentiæ admonitus. 179.
Poteſtas Friſiæ. 430. a.
Potio calda. 144. *ferventiſſima.* 280. potionem dedit. 336. popoſcit. 97. potionis extrema parte ſpargebat. 381. potiones volabant meracæ. 502. *potiones dimidias effundere ſuper oſſa.* 257. potionibus tribus è lege ſiccatîs. 497.
Præ literis fatuus. 170. *mala cornua naſci.* 138. me fero & fateor. 335.
Præceps feſtinatio. 303. præcipitem abire. 45.
Præceptor Agamemnon. 30. recti Senatus. 323. Præceptoris colloquium. 30. 10.
Præcidere auriculas. 259. præciſa ultione. 309.
Præcincti altiùs eramus. 54.
Præco cum ſervo publico Gitonem quærens. 349, 50.
Præcordia. 208.
Prædator corporis. 317.
Prædicare quem dedecus. 281.
Prædones. 45.
Præficæ lacrymas locantes. 388. b.
Præmium. 308. præmiatores. 304. a.

Præpo-

Præponam ſepulchro cuſtodiæ causâ. 272.
Præteriit exenterare piſcem. 184. prætereiens aliquis lapidabit. 400, I.
Prætorium. 94.
Praſianus famoſus. 368, 69. *praſina pila.* 79. praſinatus oſtiarius. 85.
Praxim. 137.
Precarium. 94. b.
Premere geneſin ſuam. 138.
Pretium ut majoris compendii levio-rem faceret jacturam. 42.
Priapiſci æneoli. 278. b. πριαπισκωτὸς μυλός. 278. a.
Priapus. 367. à piſtore factus. 231. Priapi genius. 58. hiſtoria. 483. a. *ſeqq.* pervigilium. 58. ſacellum. 50.
Primæ, ſecundæ ceræ tabulæ. 413. b. *primæ magnitudinis aper.* 140.
Primitus. 238.
Principium cœnæ. 80.
Priore anno. 196.
Priùs more. 16.
Pro anſere ſtruthiocamelum reddam. 499. ariete adhæſit Ulyxes. 351. cella aſſem excgit. 26. calculis aliis, aurei, argentei. 106. conſortio ſtudiorum. 359. exſpectatione magnum. 117. *luto erat annona.* 158. *luto haberemus aurum.* 193. *luto haberemus omnia.* 259. pane rogare. 30. b. *reliqua inſolentia.* 187.
Προαγωγὸς, amicarius. 279. a.
Probare negotiationis genus. 407.
Procellam evitare. 77.
Proclamabam. 28. 305. *proclamavit.* 150. 158. 260. proclamare ead. invidiâ. 43.
Procubuit ante pedes. 93.
Prodeuntibus annîs. 69.
Producere, verbum nuptiale. 68. b. produceret dominam in d. 453.
Profero: protulit de ſinu licium. 471. *de ſinu lucernam,* 264. de ſuris 2 inſtitas. 55. prolato peculiô. 26.
Projeci penè partem meam. 108. *projecit calicem.* 194. *phialam in pavimentum.* 191. *ſe in lectum.* 243. projicere rurſus parapſidem juſſit. 110. projectis armîs. 457.
Promittere ad cœnam. 33. Capitolio M pondo. 324.
Promulſidare. 99.
Promulſis libidinis. 68
Properám. 395
Properare fatum. 400. 2
Propitium genium meum habeam. 282. *Occuponem propitium.* 226. *propitiam tutelam loci habeam.* 212. *propitii dii* 232
Proponis tibi talia vota. 343. *propoſuerunt toris toralia.* 139.
Proſcholium. 305. a.
Proſcripſit cum hoc titulo. 133. *auctionem.* 136.
Proſelenos ſaga. 471, *ſeqq.*
Proſequi, verbum funerale. 387. a. *proſequimur laudibûs.* 181.
Proficio, proſicior, Sacrificantium. 512. b.
Proſopograph. ſeu perſonarum deſcriptiones habes Invectiv.
Proſpiciam mihi habitationem. 33.
Proſum: *profuit mihi malicorium.* 175, 76. etiam Eumolpo miles ille. 342.
Protendo ſupinas manus ad. 50.
Proteſilaus & Laodamia. 509. a.
Protogenis elogium. 311.
Proverbialia: Aliis leporem excitare. 473. b. *Aſciam ſibi ipſi in crus impingere.* 284. *Colubra reſtem non parit.* 166. *Cœlum Iovis tenere.* 192. 189. Cum ventis litigare. 314. Diaria poſt aſellum, &c. 68. Duabus ſellîs ſedere. 286. a. *Dum Mercurius vigilat.* 294. *Facile eſt, ubi omnia quadrata currunt.* 153. *Faſciæ noſtræ non es.* 169. *Fortis tamquam Orcus.* 237. *In aliquo* aut alicujus capite *manus tergere.* 216. *a.* 81, 82. *In alio pedicellum, in te ricinum non vides.* 216. *In medio clivo laborare.* 177. *In molli carne vermes naſcuntur.* 313. *In rutæ folium conjicere.* 156. *Iovem Olympium clamet.* 222. Laſſus tamquam caballus in clivo. 485. *Licèt barbam auream habeas.* 223. Lycurgô crudelior. 313, 14. *Manus manum lavat.* 169. *Mapalia numerare.* 228. *Milvo volanti ungues reſecare.* 166. *Mordicus de ſtercore quadrantem tollere.* 150. *Nec ad cœlum nec ad terram pertinet.* 154. *Piper non homo, terram adurit, quacunque it.* 156. Proteſilaô gratioſior. 509. *Qui aſinum non poteſt*

ſtratum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

ſtratum cadit. 165. *Qui in pergula natus eſt, ædes non ſomniat.* 282. *Satagis tamquam mus in matella.*225. Sectari aves, corvos. 238. a. *Stellas numerare.* 238. *Srupes tamquam hircus Mercurialia.* 219. *Surſum deorſum facere.*244. Taurum tollit, quæ --. 69. *Velut pilas tractare,* 156. &c.
Providere omnia cui. 127. ſupplementum. *ib.* b.
Proximus ebrio. 195.
Pruna Syriaca. 102.
Publius mimographus præfertur. 201.
Puella. 68, 69. 453. 507. puellæ cum deabus conlatæ. 460.
Puellarius. 154.
Puer capillatus. 268. *frugaliſſmus.* 285. *inſpecioſus.* 280. *lippus.* 245. *ſpecioſus.* 143. vetulus. 48. *puer ego ſolebam.* 181, 82. *puero me.* 156. pueri Alexandrini. 96. capillati. 78, 79. pueri in ſcholis ludunt, juvenes ridentur in foro. 16. pueris adhuc naſcentibus induunt eloquentiam. 14.
Pugnare ad dictata. 169. cum pura muliere. 30. *inter ſe.* 229.
Pugno ſuſtulerunt nos indè. 255.
Pultarium mulſi. 146.
Pulvinaris pica. 128.
Pulvis tritus ex lapide ſpeculari. 260.
Pungere manu cœpit. 320. pungebat malas. 56.
Purgamentum. 485. *quem prædicare.* 281.
Purus ſermo. 481. pura cum muliere pugnare. 30.
Puto illum pridie incipere. 337. *non putat te natum.* 225. putat nemo cœlum *cælum.* 161. 310. puta infectam faciem diutiùs durare poſſe: finge, &c. 365. puta me furioſum eſſe. 343. *putes illum non conjeciſſe piper.* 183. *taurum ſcilicet ſonare.* 176. & ne putetis perplexè agere. 488. *putares, canem perſequi leporem.* 242. ut putares detectum nimbô laborare. 66. *putares me juſiſſe.*290. ut putares Sirenum concordiam canere. 559, 60. ut putaſſet exſpiraſſe eam. 393, 94.
Pygiciaca ſacra. 507.
Pyra. 406. b.
Πυῤῥιᾷν, πυῤῥίασις, πυῤῥάζειν. 277. a.

Q.

Q*Vadrat hoc.* 138.
Quadrata litera. 86. *q. currunt.* 153.
Quadrigæ meæ decucurrerunt. 245.
Quadrupedius. 287.
Quærit ſe natura. 422.
Quæſtio. 22.
Quàm. 79. quàm aſturconem emere, facilius eſt columbas. 319. *bullæ, non pluris ſumus.* 148. ego fui, minor eſt iſta. 69. *ex pavit, non pote validius.* 191. hominem invenire, facilius eſt Deum. 49. *q. homuncio,* diutiùs vivit *vinum.* 115. injuria meâ, commoveor magìs veſtra ætate. 49. malè eſt extra legem viventibus! 449. *q. muſcæ* minoris *ſumus.* 148. a. quidquid Græculi fecerunt, gratior maſſa auri. 324. quod putant gratiſſimum, nîl priùs meditantur. 13. *relictum illi eſt, plus involavit.* 152. *ſcit plus docet.* 173.
Quamquam erat operæprecium. 79.
Quaſillariæ. 477.
Quaſſaverat pectus ſingultibûs. 334.
Quartilla ſacerdos. 47. 51. 69.
Quemadmodum divolunt. 289.
Querelam ſuam ſupprimere. 333.
Quercus Iovi ſacra. 315. a.
Qui mori niſi ego? 238.
Quia enim. 292, 93. hoc libet. 33. tamquam. *ib.*
Quid? quid? 183. quid agebas? quid --? 35. quid attinuit? 74. autem non commune eſt, quod natura optimum fecit? 358. ego mali feci? 481. *quid cogitas?* 274. debent læſi facere, ubi rei ad pœnam confugiunt? 374. *dicis?* 270. dicis? 28, 375. 480. diutiùs moror? 305. enim altinet--? 361. enim hìs melius dici poteſt? 201. *enim non me miſit?* 281. ergo eſt? 13. 55. *ergo eſt?* 136. *eſt pauper?* 181. eſt, latro? 354. eſt paralytice? 475. *fecit boni nobis?* 167. *habet, neſcit.* 127. *habet quod queratur?* 150. novi? 25. porrò ad rem, ſi dixero --? 358. porro tu, inquit, feciſti?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

feciſti? 498. proderit hoc tibi. 392. *rides?* 212. *rogas me?* 194. tu commilito?308. tu non intellexeras --? 66. *vos? neſcitis* &c. 77. vos, me iumentum putatis? 414, 15.
Quidquid vacat, non tollit. 171. vacabat à ſpectaculo. 72.
Quieſcant bene oſſa illi. 136.
Quisquilium. 287.
Quiritare. 56. a. 403. a.
Quiritium fidem invocare. 55.
Quod bene eveniat. 355. *quod hodie non eſt cras.* 162. 310. *quod non exſpectes, fit.* 200. 310. quod velim tam candide -- quàm &c.
Quod ceſpitem videtis, nihil facio ſine ratione. 139.
Quomodo dicunt. 132. *dii volunt.* 234. *noſti illam, non conjiciet,* &c. 250. *rex ſolebat cœnare.* 135.

R.

RAιδοσκελής, δρεπανύπυς, &c. falcipedia. 287. a.
Ramum oleæ protendere. 378.
Rana qui fuit, rex eſt. 296.
Rapio: rapui conditionem. 303. rapuit ſpeculum. 464. *rapientes poma.* 232. raptum latrociniô pallium. 37.
Raptim in hoſpitium pervolo. 334. ludere. 80. a. *tamquam ex incendio fugimus.* 298.
Rara cum ſapientia forma. 342.
Ratio domus. 173. rationem veterem deducere cum quo. 34. a.
Recelliclun iæ. 63. a.
Recipere in contubernium. 376.
Recitavit apophoreta. 210. *epigramma.* 200.
Recocta vinô anus. 517.
Recorrexit coſtas. 152.
Recreatus hoc ſermone. 249.
Rectus. 156. *ſtabat.* 275, 76. *rectè venies ſub dentem.* 223.
Recumbit imus in imo. 132.
Recuſans nauſeâ. 246.
Recutitus eſt. 262.
Reddere omnium nomina. 158. rem alien. domino. 38. *redde, quod debes.* 214. veſtem divin. ſiſtrumque navigio. 398, 99. reddant nobis tunicam noſtram. 43. reddidi illi voces ſuas. 320. reddidit mihi codicillos dominæ. 466. *reddidiſſem tibi depræſentiarum.* 220.
Redemi contubernalem. 215, 16. *redimere ſe à cane.* 275.
Redeo: redii ad licentiam. 319. in gratiam. 335. redierant ad miniſterium. 61.
Redimitus vitibus, hederis. 143.
Refecit hilaritatem. 231. *refectus ſum.* 239. refectum convivium. 61.
Referre pedem. 377. *relatum eſt in arcam centum HS.* 196.
Regia trux. 17.
Regina noli ſuggillare. 463. reginæ ac dominæ, quæ? 463. b.
Relaxato vultu in hilaritatem. 184.
Relegavit me in villicationem. 264. *relegatus atrienſis.* 197.
Religiones nocturnæ. 50.
Religioſo apparatu perfuſum. 231. *religioſi non ſumus.* 162.
Relinquo: non reliquit canem. 154. *reliquit capidem.* 193. *ſolidûm centum.* 151. *relictus teſtamentô tibi.* 179. relicta non erat arbor. 410. *relictum illi HS. ccc.* 164.
Reliquias dividere pueris. 256.
Remiſſio ludorum. 231.
Reporrigere. 190.
Repoſitorium adlatum. 106. *poſitum.* 231. rotundum, XII Signorum. 117.
Res horribilis. 241. *veneria.* 235. *re inclinata amici de medio.* 134. *cum mea re cauſa facio.* 252. *ſua re cauſa facere.* 176. res tuas ociùs tolle. 301.
Reſalutare benignus. 157, 58.
Reſecare ungues milvo. 166.
Reſolvit Eumolpus. 374.
Reſperſit eos oleô. 247.
Reſpicere ad comitem. 238. *ad delicias ſuas.* 245. *ad eum.* 194. 233. *ad menſam.* 231. *reſpicias poſt te.* 216. *reſpexit ad nos.* 180.
Reſpondere convitio. 228. *non reſpondet mihi venter.* 175. reſponde, Pharmace. 375.
Reſponſa in peſtilentiam data, quæ? 5.
Reſupinatus. 86.
Retia picta. 141.
Reticulus aureus. 257.

Retroverſus tamquam coda vituli. 159.
Reverebatur Fortunatam. 196.
Revertebatur ad naturam. ib.
Reverto in hoſpitium. 319.
Revocavit ad bibendum. 61, 62. me à fatali meta. 344. *revocari.* 195. revocatus cibô. 275. a. in memoriam injuriæ. 32.
Rideo: rident ſententias. 21. *riſit hanc trepidationem.* 248. tam blandum. 457. tam frigidum ſcema. 452. *riſerunt inter ſe.* 259. *rideat alios.* 213. *ridere uſque ad lacrymas.* 212. ridens conſalutavi. 25. ridentur in foro. 16. *rideri.* 234.
Ridiculi videmur tibi. 216, 17.
Ringentem me non facies. 287.
Rima improbè diducta. 72.
Riſus compreſſus. 219. indecens. 55. *riſum caſtigamus.* 177. in riſum diffuſi. 30, 31. riſu excepere fabulam. 395. ilia diſſolvebat. 67. meo prodita. 55. riſu plauſuque cellulam implevit. 35.
Ritus amiſſa inveſtigandi. 349. b, *ſeqq.* Circumciſionis. 535. a. Deos evocandi. 331. a.
Rixa. 246. *inter zelotypos & amaſiunculo* [--las] *s.* 165. *rixam facere ad.* 267. rixæ, & partim verbera. 28, 29. 212. 219. 301, 2, 3. 343. 354. 369, *ſeqq.* 486. 498. rixæ ſimulatæ. 49.
Rogo, ebrii eſtis? 345. expiare manus pretiô licet? 499, 500. mater, numquid ſcis --? 22. *menſis December eſt?* 219, 20. noli clamare. 499. *numquid tenes?* 181. *puto interfuiſti.* 293. *putatis me contentum?* 136. *vos, oportet credatis.* 243. rogas potiùs quàm tentas? 475. *rogabat miſſionem.* 198. *rogamus nocturnas, ut.* 244. rogare cœpit, ut ſe eriperemus. 93. *rogata in funus.* 224. *rogabit pro illo nemo.* 183. rogare cœpit ſtuprum. 26.
Rogus inimicis conlatus manibus. 406.
Roma. 407. à Cæſare divicta. 440, 441. *Romam intrabat.* 88. a.
Romulea caſa. 523.
Roſa cinnamum veretur. 340.
Roſtrum barbatum. 288.
Rubricati libri. 173.
Rudis laniſtarum. 67. b.
Ruinâ hauriri. 305. ruinâ pegmatis diſcerpendi in caveas ferarum protracti. 29. b.
Rugæ malarum. 65.
Ruſſea tunica. 78.

S.

SAbbata. 536. b.
Saburra. 36. b.
Sacerdos. 48, *ſeqq.* 487. 499.
Sacerdotium. 499.
Sacrificium propter viam. 414. b.
Sacrum ferículum. 231. ſacra familiaritatis. 303.
Sagana. 223. venefica. *ib.* a.
Saguntini ab Hannibale oppreſſi. 511. Saguntina fames. *ib.* a.
Salamandra. 375.
Salſum eſt. 271. b.
Saltare. 195. *cdaria per gradus.* 197.
Saltatio cinædica. 65. a.
Saltuariorum teſtamenta. 196.
Salve. 227. Salve. 371.
Salvum me ſic habeatis. 264. *ſit quod tango.* 242. ſalvo pudore. 478. *tuo ſermone.* 241.
Sampſæi, cœlicolæ. 533. b.
Sanè ſapiens. 52.
Sanguen. 228. ſanguis ingenuus. 397.
Sapiebat ipſum aprum. 253. ſapiens ſane. 52.
Satagis. 225.
Satisfaciebam domina. 289. *domino.* 218. ſatisfieri ſibi pateretur. 319.
Satisfactionem parare. 374. --ne lenire. 373.
Satur pane. 220. ſaturi admiratione. 84. *fiamus.* 171.
Saturnalia. 219. *maxillæ agunt.* 155.
Satyra quid, quotuplex. 1. a, b.
Satyricon Petronii in plures libros fuiſſe diſtributum. *ib.* & 2. nunc mera excerpta. *ib.*
Satyrion bibiſſe. 27.
Sauciæ mulieres. 259.
Scabitudo. 355.
Scæna. 18. 413.
Scantio in LL. Salicis. 96. a.
Scarus attractus. 340.
Scelero. 188.
Schedium Lucilianæ humilitatis. 16.
Schema frigidum. 452. *ſchemas loqui.* 156.
Schola: in ſchola ſudare. 11. ſcholarum

rum ratio. 4, *ſeqq.* 16.
Scholaſtici. 21. *ſchol.* 233. tamquam ſchol. ad cœnam promiſimus. 33.
Scio literas. 224. *nihil ſcio.* 132. *Rhetoricam.* 225. ſcis literas, & ego. 32. ſcis ubi habitem? quidni ſciam? 22. ſcis quantò faciliùs *&c.* 319. *quòd dedi epulum.* 272. ſcitis, quid ſatietatem tentare ſoleat. 392, 93. *ſcias oportet.* 167. ſcires non libenter ſervire. 333. ſi ſcires quæ mihi acciderunt. 25. *ſi ſcitum eſſet.* 193.
Scintilla marita Habinnæ. 253, 263, *ſeqq.*
Sciſſa N. 250.
Scius: ſciæ mulieres. 244.
Sclopeta. 120. b.
Scobs crocô & minio tincta. 260.
Scordalias de medio agite. 228.
Scordalus. 46.
Scorteum faſcinum. 502.
Scortum muliebris patientiæ. 29. ſcorta placent. 422. ſcortis vinôque demerſi. 322.
Scotos defunctos ſuos propinquos ediſſe. 510. a, b.
Scribendi ratio ap. Veteres. 14. b. 15. a.
Scriblita. 119. *frigida.* 253.
Scrupi. 299.
Scruta. 236.
Scylax. 246.
Scythæ propinquos ſuos defunctos edentes. 510. b.
Seco: ſecti ſunt gladiatores. 169.
Secretum periturum inter nos. 57. ſecretis alienis intervenire. 54, 55.
Secundum hanc deprecationem. 51. hanc formulam. 413. *illum diſcumberem.* 112. illam ipſam caſulam. 389. lectum conciderunt. 60. *literas difficillimum.* 208. *pedes meæ ſtatuæ.* 270. quietem. 367. *viam.* 238.
Secures & faſces. 91.
Secutuleja mulier. 307.
Sedet ſervus ad pedes. 260. *ſedent ſervi.* 247. *ſedere in tribunali.* 272.
Seduxit me. 283.
Seldius Vicecancellarius, quomodo, & quando interierit. 405. a.
Seleucus conviva. 146.
Selibras pendentia cochlearia. 108. a.
Semel depoſitum. 45.
Semicinctium. 343.
Semiſſem. 235.
Sempiternò. 164.
Senator hic & hæc. 517. b.
Senatus præceptor eſt. 323.
Senex ſus. 178.
Senſus an fallant. 429. b, 430.
Sententiæ ne emineant extra corpus. 416. ſententiarum ſtrepitus. 3. ſententias rident, ordinem dictionis infamant. 21. ſententiolis pictum. 416.
Sententioſa: 310, 11. 339, 40. quibus adde: Cùm fortuna manet, vultum ſervatis amici; *&c.* 304. Ego ſic ſemper vixi, ut ultimam quamque lucem *&c.* 355. Heu, heu nos miſeros quàm totus homuncio nihil eſt? 116. *In anguſtiis amici adparent.* 236. Ingenioſa gula eſt. 424. Ira feras mentes obſidet, eruditas prælabitur. 355. *Longè fugit quisquis ſuos fugit.* 152. Neſcio quomodo bonæ mentis eſt ſoror paupertas. 316. Nihil inepta perſuaſione falſius. 482. Nihil improbitati arduum. 319. Nihil melius quàm ſemper cum ſapientia loqui. 539. O maxima rerum pietas! 521. Periculoſum eſt alienis intervenire ſecretis. 54. Quàm malè eſt extra legem viventibus! 449. Qui ignotos lædit latro appellatur, qui amicos parricida. 374. Quid faciant læſi ubi rei ad pœnam confugiunt. *ib.* Quid faciant leges ubi ſola pecunia regnat, *&c.* 38. Quid non commune eſt, quod natura optimum fecit? 356. Quiſquis habet nummos ſecura navigat aurâ. 500. Raram facit mixturam cum ſapientia forma. 341, 42. *Re inclinata amici de medio.* 134. Scitis quid tentare ſoleat ſatietatem. *&c.* 393. Tamquam interſit periturum corpus quæ ratio conſumat mora, an *&c.* 405, 6. Tutius eſt parvo ære rem perditam recuperare, quam *&c.* 39. *Valde falſum* (aut *ſalſum*) *eſt vivo quidem domos cultus eſſe*, &c. 271. Vultum qui permutat, fraudem parat. 374. &c.
Sentiet patrimonium illius. 164.
Seplaſia. 290. b.
Seplaſiaria. 290.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Sepultura. 406. 387. a. b.
Sepulti quidam vivi. 392. a.
Sequeſtri placebant. 44.
Sera ſua ſponte delapſa. 46.
Serapa N. 292.
Sericulus. 137. a.
Seriſapia. 210.
Sermo publici ſaporis. 11. ſermonem habere. *ib. ſermones convivarum.* 144. *ſermonibus publicatis dare operam.* 136.
Serotina poma. 118. b.
Servitia. 373.
Servo : ſerva me, ſervabo te. 155.
Servulus ad latus. 171.
Servus. 93. 95. à commentariis. 96. a. à lagena. *ib.* à pedibus. 79. a. à potione. 96. a. ad cyathum. *ib.* ad vinum. *ib.* atrienſis. 90. bajulus. 348. b. δαδοῦχος. 299. diſpenſator. 92. *diſpens.* 165. 167. janitor. 85. a. inſularius. 346. procurator. 91. publicus. 349. ſciſſor. 124. ſtator. 451. ſtructor. 117. ſymphoniacus. 97. b.
Servus. 260. *coactus eſt facere.* 165. *nequam.* 263. *& ſervi ſunt homines.* 269. *ſervi oricularii.* 152, 53.
Seſamum. 5.
Severa triſtitia. 317. ſevera lectione mitigari. 14. lege proficere. 13.
Severitas crudeliſſima. 183.
Sevir. 216.
Seviratus abſenti. 272, 73.
Sexvir Auguſtalis. 92.
Si, id eſt ſiquidem. 281. 282. a.
Si bene calculum ponas. 405. Lucretia es. 28. bene memini. 92. *me amas.* 281. *Siqua fides eſt.* 241. ſiqua f. e. amantibus. 301. ſi quid vis, fac. 320. ſi quid vellent. 53. *ſi quid vis, ego & tu.* 224.
Sibi ludos ficiunt. 46. *peccat quiſque.* 177. quiſque deos fingit. 525. *verum dicere.* 177.
Sic adflictantem ſe, ac mortem perſequentem. 388. aptatam larvam, ut. 115, 16. *cœnare ſolebat, quomodo rex.* 135. *creſcebat tamquam.* 151. dividere cum frate nolito. 36. erimus cuncti. 116. exercitati refugerunt. 415, 16. *fruniſcaris peculium tuum.* 285. *moriar, ut non erubeſcam mortuus.* 216. paria compoſueram, ut. 54. poſitus inter. 508. ſemper vixi, ut. 355. *videas me felicem.* 233. *vides illum.* 228. *vos felices videam.* 274. *uti putes veré.* 193.
Sicilicum. 40. ſicil. *ib.*
Siccare. 275. ſiccato poculô. 336. poculis. 497.
Siclus duplex. 40. b.
Sicyonia. 308. b.
Sidere adflare peſtilenti. 9. ſiderum motus cuſtodire. 361, 62.
Signum ſymphoniâ datur. 109.
Silentio factô. 43.
Sine dubio non repugnaverat. 71. *dubio trepidavimus.* 193. *fuco.* 164. fuga. *ib.* a. interpellatione. 53. nervis ambulare. 467.
Sinus. 471. *ſinu texit trepidantem.* 281.
Sirenum cantus. 459. b. domus. 19.
Siſtrum. 399.
Siticines. 467. b.
Soboles. 51. b.
Socrates ſapientiſſimus. 509. Socratico plenus grege. 19.
Soleæ ligneæ. 347. ſoleas poſt lavationem ſumebant. 79. a. cœnaturi deponebant. *ib.* ſoleatus. 79.
Solidè natus nemo. 176.
Solium. 276. ſol. 336.
Sollicitare. 54.
Solum libidinis vertit. 307.
Solvo : ſolve me, dicam tibi. 225. *pro capite.* 216. ſolutus gandiô vultus. 333. merô. 301. ſolutæ mero ac libidine. 503.
Somnium expiavit. 369. ſomnia mentes ludere. 368. ſomniorum 5 genera. 367. b.
Somnus altus. 319. ſomnô medicinam petii. ſcil. tertianæ. 49.
Sonare cœperunt lacunaria. 231. *ſonat mihi circa ſtomachum.* 176.
Sonchus cicerbita. 252. b.
Sonus acidior. 261.
Sophocles verba invenit. 7.
Sophos clamamus. 139.
Sopitionibus (ſopitis titionibûs) pinxit. 59.
Spado. 79.
Σπάργανα. σπάρξαι. 170. a.
Spargunt arenam in amphitheatro. 110, 11. *ſcobem.* 260. ſparſerat cani latranti, quidquid. 275. ſpargere lumen. 59. ſpargi merô. 279. ſparſi

circà pedes jacebant. 59.

Spartana nobilitate. 370.

Spathalocinædi. 63.

Specioſus cultu. 314.

Spectat holera. 138. *ſicuti Venus.* 262.

Spiritus jejuniô macer. 462. properans. 405. purus. 29. ſpiritus non humillimi. 314. ſpiritum cujus devovere hoc animo. 510. ſp. impendere. 362.

Spiſſare officium. 508.

Spiſſiùs baſiare. 51. ſpiſſiſſima baſia. 95

Sponda. 343.

Sponſione provocare quem, ſi &c. 269.

Sporta. 397. *ſportellæ textæ palmulis.* 140.

Sputum contumelioſum, religioſum. 47. b.

Stabulum. 22. 26.

Staminatæ potiones. 145.

Στωμνὸς, στωμνίον, στωμνάριον. 145. b.

Stapes. ſtapia. 287. a.

Statius qu. vixerit. 524. b.

Statores. 451.

Statum prœliantis componere. 302.

Statura. 168. a.

Stera, ſtercula, ſtericula. 118. b. 119.

Sternutantes ſalutari, cur. 353. b.

Stertera. 288.

Stichus. 296.

Stigma. 263. habebit. 166. ſtigmoſus. 382.

Stilus : ſtili quo veteres ſcribebant pars una obtuſa, altera acuta. 15. a. ſtilô atroci verba effodere. 14.

Sto multis pedibûs. 138. *ſtabam.* 238. *ſtabat ad pedes.* 219. ſtetit corrupta eloquentiæ regula. 9. ſtare juſſi dracones. 489.

Stlatarium bellum. 377.

Stolatæ. 161.

Stotaria. 130. b.

Strabo. 262. *ſtrabones.* 138.

Stragula alba. 296. *bona.* 249.

Stratum cadere. 165.

Strepitus funebris. 297.

Stricto acutôque articulo percutere. 348.

Striges. 242. *involant puerum.* 243.

Strigiles. 332. 333.

Srrangulari rem inter prædones. 45.

Strophæ elegantes. 231.

Structor. 117.

Struthiocamelus. 499.

Studiorum ratio. 2. 3. 4. ſeqq. 316. 321, ſeqq. 415, ſeqq.

Studioſus literarum, 364. *ſum in argento.* 193.

Stufa : ſtufare. 277. a.

Stultiſſimos fieri. 41.

Stupes. 225. *tamquam hircus Mercurialia.* 219.

Suadeo cœnemus. 122.

Suaſoria Agamemnonis. 21.

Suavis eſſe. 244. *eſſe ſolebas in convictu.* 233. *ſuaviter ſit vobis, rogo.* 228. 287. *fuit.* 251. *facere ſibi.* 272.

Suavius (ſuavis). 238. a.

Sub alapa eſt. 133. *dentem venies rectè.* 233.

Subjecit cervam Dianæ. 229.

Subinde. 78. *caſtigamus.* 177. *intraverunt Æthiopes.* 110.

Subirate. 246. b.

Subiter. *ib.*

Sublat. V. Tollo. 29.

Subornatus buccinator. 78. myrteâ gauſapila. 56.

Subſeſſores cum venabulis. 140.

Succedo: ne contubernali meliùs ſuccederet. 67.

Succinge his animum bonîs. 20. ſuccinctus cingulô hoſtiarius. 85, 86.

Succoſi ſunt. 132.

Succollatrices. 249. a.

Sudor mihi colabat per biſurcum. 239. ſudore calefacti. 82. madens. 22.

Sues albi 3. 178. tintinnabulis culti. *ib.* a.

Sufficio: ut ſufficeret ad inventionem. 322.

Sufflaſſes eos procidiſſent. 167.

Sui heredes. 408.

Sum: eſt ſub alapa. 133. *eſt te videre.* 157. *eſt ubi non putes.* 127. *ſunt veſtræ.* 227. *erat mihi peſſimè, ne quæreretur.* 198. *fui tamquam vos eſtis.* 287.

Summa. 9. carminis. 201. *ad ſummam.* 129. 130. &c. (V. *Ad.*) ad ſummam. 9. 95. 126. 488. 507. *in ſumma.* . .

Summa voluptas. 318. ſummum bonum. 401. b.

Super eum incumbens. 281. *hoc officium poſitus.* 93. 210. prædam ſolus incumbis. 302.

Superbus ſuſtulit vultum. 94, 95. ſuperbum palliô caput. 48.

Super-

Supercilium domini induere. 397. ſuſtulit. 335. ſupercilia de pyxide prolata. 383.
Supinas manus protendo. 50.
Suppernati. 2. b
Suppes. 522.
Supplices cur genua attingunt. 50. b. mentum etiam dextramque attigerunt. *ib.*
Supplicia ſumma. 406. a.
Supprimere jubeo querelam. 333.
Supra me accumbebat. 125. *me diſcumbebat.* 212. *ſeptuaginta annos tulit ſecum.* 153.
Suppumpis. 522. b.
Surſum deorſum faciunt. 244.
Suſpendium. 343.
Suſpicio turpiſſima. 38.
Suſtineo : ſuſtinebat gremio poma. 231. *dentibus amphoram.* 197.
Suſum cellatio. 294.
Suus: ſua res cuique cariſſima. 43. *ſuum ſeſtertium decies vidit.* 134. ſui heredes. 408. *ſua octingenta poſſidet,* 132.
Sycamina. 255. b.
Symphonia. 109. 122. 124. ſymphoniaci ſervi. 97.--cæ tibiæ. 84.
Συμποσιάρχης. 60. b.
Synœcium. 341.
Syri duo. 60.

T.

Tabellarius. 300.
Tabernæ, lucernæ, cavernæ, quorum. 525. b.
Tabula. 171. terebinthina. 106. tabulæ fœderis. 379.
Tæniæ in imaginib. 87. b.
Tam diſcors libido. 453. *facile, quàm.* 219. *planè quàm.* 198. tam, quàm. 79. Add. hîc Rid. & p. 25. b. *tam valde ut.* 298.
Tamen abiit. 149. *elatus eſt.* 149. *munus dedi.* 169. *narrabo.* 234. *verum quod frunitus eſt.* 153. *veſtiarius eſt.* 145. videris, non ero tui ſimilis. 320. *virtutem habet aliquam.* 148. utcumque, tamquam non agnoſcerem. 338.
Tamquam bonarum artium magiſter. 355. *coda vituli.* 159. *corvus niger.* 153. *favus.* 151. ignotum deflebam. 404. inſanum deriſerunt. 337. interſit quæ ratio corpus conſumat. 405. *laudatus eſſet, protulit.* 264. literarum ſtudioſus. 364. *loco hoc trajecit eam.* 242. *moleſtus tibi ſim ego.* 195. *mures ridentur.* 162. non rediturum conſumo. 355. *Orcus fortis.* 237. ſcholaſtici ad cœnam promiſimus. 33. ſervi Æthiopes hilares. 364.
Tangomenas faciamus. 115. 279.
Tangunt mures iſta. 296. tetigit puer oculos ſuos. 483.
Tantalus, imago avari divitis. 309.
Tanto melior. 264. magìs impedit inguina, quàm ingenia fricare. 338. *tantùm non dixerat, quid.* 293. omnem ſcabitudinem animô deleret. 355.
Tapanta. 126.
Tardum eſt differre quod placet. 34.
Tarde, imò ſeró. 24.
Tartari. V. Scythæ.
Taurulus. 137.
Taurus quam jactet digna. 165. taurum tollit quæ vitulum ſuſtulit. 69.
Tectoria unde fiebant. 66. a.
Τέγγειν. 115. a.
Telos. 482. b.
Temeritas laſſata. 309.
Temptamentum. 32. b.
Tempeſtatis ſigna. 381. b.
Temptemus expellere. 32. ſi adhuc ſorbilia ſunt. 107. *tentavi aſſurgere.* 248. *tentare juſſit an.* 296.
Tenedos. 327. inſula. *ib.* a. nominis origo. *ib.* b.
Teneo vix me. 221. *tenes Herculis ærumnas.* 181. tenebat caduceum. 87. non tenui lacrymas. 66. 404. tenuit nos tranquillitas. 363. tenete latrones. 42. *teneant ſe ſuis.* 294. *tenere me non potui.* 183. diligenter viam. 21. *ſe rei alicujus.* 183.
Terentius capo. 234.
Tertianæ impetus. 49. remedium. 53.
Tertiarius gladiator. 168.
Teſſera. 306.--æ cryſtallinæ. 106.
Teſtorum agmen. 106.
Thalamus. 71.
Thebaicæ. 141. Thebanum par. 302.
Theca repoſitorii. 136.
Theſaurum eſt literæ. 174. *theſaurum invenit.* 133.
Theſpis tragœdus. 269. a.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Theſſalia. 447.
Thoracæ, thoracidæ, θωρακίδες. 232. b.
Thucydides laudatur. 9, 10.
Tibia & tuba in funeribus. 467. b.
Tingere ſatyriô. 56. tinctus colore noctis. 516.
Tintinnabulis culti ſues. 178.
Toga perverſa. 227.
Timere oculorum fidem. 37. timuerunt canere verſibûs. 8. calcare viam. 417.
Timidiſſima admiratio. 337.
Titulus 23. *auctionis.* 136. equi Trojani. 325. ſervorum. 87. a.
Tirocinium artis tonſoriæ. 345.
Tiſiphone. 432.
Tollo: tollere iratum Iovem. 242. *mala duo.* 253. taurum. 69. tollebat aura plumas. 381. *ſuſtuli illam de mactra.* 281. *me de negotiatione.* 292. *ſuſtulit caput de tabula.* 171. *ſuſtulit mentum.* 152. ſupercilium. 335. vultum. 29. *ſuſtulerunt ex hac maſſa.* 188. *nos indè pugnô.* 255. *ſublatus clamor.* 140. *ſublata in horreum D ∞ modiûm.* 196. ſublatis fortiùs manibûs. 95.
Tomacula. 184. ferventia. 101, 2.
Tonſores in deliciis habiti. 344. b.
Tonſorium artificium. 173, 74.
Tonſtrina. 245.
Topanta. 126. a.
Tortum perire. 54.
Torum pertrectavi. 301. vexavi. 504.
Τοπεῖον. 286. a.
Tractare. 509. improba manu. 318.
Traducere ſe ipſum. 165. ſecreta. 50. traduxit poëmata. 143.
Tragici oculos ſuos caſtigant. 481.
Trahens comitem aniculam. 471. traxit me ad id lenta manu. 72.
Trajecit annulum in dextram. 279. *collum lanceâ.* 240. *mulierem mediam.* 242.
Tralatitia deformitas. 384. humanitas. 400, 1. propinatio. 396. tralatitium bellum. 377. b.
Tranſire. 93. *circulos.* 197. *tranſeat me lucrum.* 233
Tribacca. 206. b.
Tricliniarches. 60.
Trimalchio Auguſtalis Sevir. 92. 272, 73. homo lautiſſimus. 77. cœnam liberam præbet. 73, uſque. 289. Ejus aſtrologia. 93. 137. bibliothecæ. 180. Agamemnon ei cariſſimus. 181. Philoſophum nunquam audivit. 273. conjugium. 281. divitiæ. 125. 128. 129. 138. 196. 292. & diteſcendi modus. 264. 288. 289. forma. 84. habitus. 103, 4. hiſtorica. 182. 188. 193. monumentum. 271. moralia. 310. *&c.* origo. 87. 288. phyſica. 176. 177. poëſis 200. teſtament. 270, *ſeqq.*
Tripedia. 257. a.
Triſtimonium. 242.
Tritonia. 18. b.
Tritus inter. 320.
Trivia. 518.
Troja quo die capta. 329. b. 330. Trojæ haloſis. 324. *ſeqq.* Troius hoſtis. 378.
Truditur ſic vita. 162. 310.
Trullæ. 286.
Tryphæna Lycæ uxor. 358. mœcha. 377, 78, 79. inducitur & poëtria. 378.
Tuber terræ. 222.
Tueri officium. 78.
Tullia, quid. 522. b.
Tumor rerum. 3.
Tunica ruſſea. 78.
Tutela loci. 212. navigii. 378. navis expiaretur. 370.
Τυμβαῦλαι. 468. a.
Tyria veſtimenta. 95.

V.

VAcanto. 243. b.
Vacillavit. 134.
Vacuus aut vacans *ſtramentitius.* ſcil. puer. 243.
Valde bene ſcio, unde. 187. valde nobis expedit. 361.
Valet lotium ſuum. 213. valentes lumbi. 507.
Valetudinem bon. ſibi optarunt. 232, 33.
Valgia, valgi. 520. b. valgiter commotis labris. 73. obtorto labellô. 520.
Vaporarium. 277. b.
Vaſa marmorea ante fores templi. 489. *vaſus fictilis.* 217. *vaſum æneum.* 191. vaſculum. 67.
Vectura. 360. b.
Velle cœpit. 28. *cœperat.* 268. verbi uſus. *ib.* b.
Venabula. 140.
Venalitium titulis pictum. 87. *venalitia*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

litia (an, venatica? ut Scheff. index. dubito.) *jumenta.* 292.
Vendere bona ſua. 488. verba. 38.
venenarii. 132.
Venerare. 235. b.
Veneriæ res. 235.
Venio latè. 225. *venit decretum.* 199. *dies tertius.* 73. *febris.* 208. *in rationes.* 196. navis ex Africa. 510. venerunt aut venierunt ejus anni ad teſſeram. 306. *venire ſub dentem.* 223.
Venter injuriam facit ei. 363. *mihi non reſpondet.* 175. *ventres.* 215.
Ventus textilis. 68.
Venus. 317. 503. cur amârit Adonin. 520. a. Hortenſis. 464. b. Veneris ſtella navigantibus. 356. b.
Verba moderationis, verecundiæ. 341. vendere. 38.
Verbena luſtrago. 512. a.
Verberare furtivis oſculis aut oculis. 73. pectus planctibûs. 305. verberatus ſum. 504. verberara hæc contumeliîs. 476.
Vermes naſcuntur in carne molli. 213.
Vernula meus. 253.
Vernula urbanitas. 66.
Verſibus primi anni dandi. 19. verſibûs Homericis canere timuerunt Lyrici. 8.
Verſipellis. 240.
Verſus intrò. 242, 43.
Vertere ſolum. 307.
Verticem morituri à Proſerpina radi credebant. 383. a.
Vervex. 212. a. verveculi, berbeculi. 130. a.
Veſtes ex avium plumis. 202. a. Sabbaticæ. 536. b.
Veſtiarius eſt calda potio. 144, 45.
Veſticontubernium, 35.
Veſtimenta accubitoria. 95.
Veterem rationem deduco tecum. 34. veteres (exoleti). 64.
Vexatione minima contacta. 231.
Vexavi torum hôc. 504. vexavit me anſer morſu. 496. vexata ſolô veſtis. 464.
Veteres in componendis dictionibus nimii. 205. b. accubituri manus pedeſque lavabant. 97. a. interdiu e ſolis curſu navigabant. 361. b. noctu ex ſiderum motû. *ib.* a. poſt caldariam in frigidariam deſcendebant. 82. b. Veterum ſcribendi ratio. 15. a.
Viator. 351.
Vibicibus penſatîs. 478.
Vibrant pilæ, fabulæ. 174. ſententiolæ. 416.
Viceſima. 270. *viceſimam quando numeraſti.* 220. *viceſimariæ.* 250.
Victor. 52.
Victoria parata haut placet. 339.
Victus vincendo. 228. 311.
Video te talem. 233. vides me? ex vultu cognoſco. 450. quàm nobis expediat. 361. vides, vides, quòd aliis leporem excitavi. 473. *videt æs per argentum.* 209. videmus ſenem calvum. 78. *vidit ſeſtertium ſuum decies.* 134. *videbo rectè.* 221, 22. *vide ponas.* 179. *vide modò.* 192. *videas caſulas noſtras.* 170. *viderint, qui.* 240. *vidiſſet libenter fractas cervices ejus.* 195.
Vile eſt quod licet. 339.
Villicus. 407. *villicatio.* 264.
Vinarium. 268.
Vindemia. 152.
Vindicare injuriam & dignitatem. 52.
Vineæ ad monumenta. 271. b.
Vinum defluens ſaccô. 278. dominicum. 96. Inferium. 342. a. *vita.* 115. *in cerebrum abiit.* 145. *vinum in manus dedere.* 111. *ſub menſam effundere.* 135. *eff. juſſit.* 279. vinô ſcortiſque demerſi. 322. vinorum ætas lagenis inſcripta. 114. a.
Violaſti fidem ſcelere. 301.
Vipera. 295. *viperam ſub ala nutricas.* 293.
Virgo nunquam. 69. virgines immolatæ. 5. virgunculæ. 53. 69. 507.
Virgilius. 416.
Viridarium. 30.
Virium auxilia. 376.
Virum pati. 69. quærere. 422.
Virtus olim nuda placebat. 321. *virtutem habent aliquam.* 148.
Viſu quodam in horrorem perductus. 464.
Vitalia. 296.
Vitalis lectus. 149.
Vitello piperatô *circumdata* ficedula. 109.

Vitrea

Vitrea fracta & ſomniorum interpretamenta. 30. vitrea pocula. 502. b. *vitr. vilia.* 188.
Vitrum ductile. 189. 191.
Vitulus elixus, galeatus. 230. *vituli coda.* 159.
Vivit vinum diutiùs quàm homnncio. 114. ergo vivamus. 116. *quare non vivamus.* 274. vivere. 392. *poſt mortem.* 270. *me ſpero ſic, ut.* 25. vixi ſic ſemper & ubique. 355. *vixit honeſté.* 150.
Vlyxes ſic notus? 136.
Vlyſſes brevis. 182. a. cum corde ſuo litigat. 481. pro ariete adhæſit. 351. eum nutrix ex cicatrice cognovit. 371.
Vmbras cacidi. 238. umbraticus doctor. 7.
Vnguentaria. 283. *unguentarii.* 138.
Vnguentum. 175.
Vnguis ejus pluris, quàm tu totus. 218. ungues deaurari ſoliti. 297. a. ungues & capillos in ſummo naufragii periculo præſcindebant. 369. b. *unguibûs me quaras curabo.* 384.
Vnus ex novitiis. 506. ex philoſophis. 317. *unus ſervus Agamemnonis.* 77. *ſervus libitinarii.* 297. *de nobis.* 158.
Vnxerunt pedes. 268.
Voces illi ſuas reddidi. 320.
Volo ſit omne genus pomorum circa me. 271. *guſtare illum de jure.* 173. vis tu reviviſcere exſtinctum? vis &c. 392. *vult ſibi non malé.* 133. *velit nolit.* 272.
Volpis uda. 227.
Vomuit inteſtina ſua. 253.
Votum bonæ mentis, effodiendi theſaurum, Eloquentiæ, &c. 323. S. P. Q. R. ſi viciſſent. 323. b. votum caſus adjuvit. 45. feci murmure timidiſſimo. 317. votum ſibi tale proponere. 343. votô me exſolvi. 318. vota in mari ſuſcepta. 367. b. quomodo in ſtatua exorabant. 368. a. vota præpoſtera. 323. ad vota properare. 14.
Vrbanitas jocantis. 195. *mathematici.* 137. ſtulta. 22. vernula. 66.
Vrceatim pluebat. 161.
Vrnales ſcyphi. 145. b.
Vrſa prægnans hieroglyphicon hominis nati. 531. a.
Vrſinæ fruſtum. 253.
Vſque hoc. 78. uſque ad invidiam frui. 34. *ad lacrymas ridere.* 212. *in lucem.* 279.
Vt impendat malè, non ſentiet. 164.
Vti fortunâ. 338. pœnitentiæ occaſione. 379.
Vtres inflati. 13. *puſilli.* 148.
Vvæ penſiles. 493. b.
Vulnus. 334.
Vultus gaudiô ſolutus. 333. vultum mutabam. 338. vultu attonito efferatôque cogito. 308. mendacium prodidi. 309.
Vxor. 340. 526.

Z.

Z*Aplutus.* 127.
Zelotypa. 264. *zelotypi.* 165.
Zodiaci XII Signis congruentes cibi. 117, *ſeqq. geneſis.* 137, ſeqq.

Addenda in Indice.

Aliquis miretur. 371. Age ergo. 308. Duraret mendacium. 411. Habere ſermonem. 11. h. ſudoris minus. 299.

Legenda pro excuſis.

pag. lin.
2. } inter textum & Notas leg. *Encolpius.*
20. }
27. a. 12. Comicus.
111. b. 14. genuinum.
146. b. 10. *βασιλεδὺς, βασιλίσκος -- -- regulus).*
175. b. 23. *adſueta clauſo et.*
177. b. 7. *ad caput.*
185. a. 9. iſiciatam.
206. o. 3. *tibi bacca.*
216. b. 22. *creatum.*
245. b. 5. ad præpoſitum.
250. a. 23. novendiale: tum *M.*
252. a. 5. *Rivius.*
255. a. 3. 38: eund. abundat. tum, Conſului.
275. a. 13. *latratu.*
277. a. 23. 41. ſuffocare. *πυρ. ὑποθυμιᾶν.*
278. a. 37. *priapiſcotos.*
294. b. 2. hypogæa.
311. b. 24. *Monocromon.*
378. o. 6. *Troius.*
382. a. 1. cottabi.
474. a. pen. recitatos.
513. a. 6. 7. Rhetor. Afranius,

F I N I S.

PRIAPEIA,

SIVE

DIVERSORVM

POETARVM

IN

PRIAPVM LVSVS.

Cum

Integris Ioſephi Scaligeri, Gaſparis Scioppii, & Friderici Lindenbrogii, Commentariis; Aliorumque Notis.

Acceſſit Pervigilium Veneris, Cupido Cruci-affixus, & alia quæ verſa p. exhibet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Priapeja. p. 3.

Veterum poëtarum Errones venerei (p. 75): Pervigilium Veneris. 77. Floridi de Qualitate vitæ. 87. Epigrammata Valerii Æditui. 89. &c. uſque. 118.

Auſonii Cento Nuptialis. 118. Cupido Cruciaffixus. 134. Ejuſdem Roſæ. 146.

De Priapiſmo ſeu propudioſa libidine Cleopatræ Reginæ, ejuſque remediis Epiſtolæ. 148. & demum

Ecloga Tobiæ Gutberleth, Per Anguſta ad Auguſta. 161.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] DIVERSORVM POETARVM IN [2] PRIAPVM LVSVS.

Ad Lectorem.

[3] CArminis incompti [4] luſus lecture procaces,
Conveniens Latio [5] pone ſupercilium.
[6] Non Soror hoc habitat Phœbi, non Veſta ſacello,
Nec quæ [7] de patrio vertice nata Dea eſt:

[8] *Sed*

1. DIVERSORUM POETARUM] Scripſerunt hujus argumenti poëmatia plures veterum, Catullus, Tibullus, Ovidius, Petronius Arbiter, alii. Itaque ex eorum epigrammatis totus hic liber concinnatus eſt, & conflatus ab eo qui epigramma illud libro præpoſuit, *Carminis incompti*, &c. Et *Ludens hæc ego*, &c. Nam ne adſcriberent hæc Partheniæ noſtro, poterat eos monere os hominis probum, vita pudica, integri mores. Sanè Petronium hujuſce argumenti & nominis quædam luſiſſe auctor Sidonius:

Et te Maſſilienſium per hortos
Sacri ſtipitis, Arbiter colonum
Helleſpontiaco parem Priapo.

Quidam etiam ex Græcis libros ſingulares ejuſdem materiæ ſcripſere. Inter quos maximi nominis Euphronius poëta. Strabo, quum de urbe Orneis ſcriberet, ait templum Priapi in ea fuiſſe, ἀφ' ὧν, inquit, καὶ ὁ τὰ πριάπεια ποιήσας Εὐφρόνιος ὀρνεάτην καλεῖ τὸν θεόν. *Ioſeph. Scaliger.* Vid. Politian. Miſcell. c. LIX, Florid. Sabin Variar. adnot. c. VI, Pium annot. poſt. c. XLI; Barthium lib. XXIV Adv. c. VIII. *Gabbema.* Quòd autem Virgilio à quibuſdam tribuantur, malè id fieri exiſtimo, & Iovem lapidem jurare auſim, nullum horum à Virgilio factum fuiſſe: quod & Doctis placere video. Mihi vero ſimile fit, in horto Mecænatis ſacellum Priapo dicatum fuiſſe, & ex iis Poëtis, qui ad Mecænatem ſuum cottidie viſebant, unumquemque verſiculos aliquot jocoſos in ſacelli parietibus notaſſe, quod heic confirmari videtur Carm. I, XLI, & XLIV. Ad eorum imitationem, poſteriores, Petronium, Martialem, alios multa luſiſſe crediderim, quo demum ab eo, qui carmen ad Lectorem præpoſuit, in unum libellum congeſta ſunt. Argumentum hujus libelli varium eſt: modò enim vel poëta, vel puella aliqua, vel viator vel villicus Priapum adloquitur. Interdum imò ſæpius Priapus furibus maſculini & fœminini ſexus ſtuprum ſuadet vel minatur; ſortem ſuam miſeretur, de tentigine ſua, de furibus, de puellis laſcivis ſuper inguina Priapi de nocte molentibus conqueri, & alia plurima, quæ hîc recenſere infinitum ſit, & à lectore nullo negocio, intelligi facilè poterunt. *Gaſpar Scioppius.*

2. IN PRIAPUM] Quis qualis hic fuerit, tradidit ſuprà in Satyrico p. 483, 84. *Gabbema* ex Scioppio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[8] *Sed ruber hortorum cuſtos [9] membroſior æquo,*
Qui tectum nullis veſtibus inguen habet.
Aut igitur tunicam parti prætende [10] tegendæ,
Aut quibus hanc oculis adſpicis, iſta lege.

CAR-

3. *Carminis incompti*] Hinc Auſon. accepit illud procœmium:

Carminis incompti tenuem lecture libellum.
Pone ſupercilium.

Scaliger. *incompti.* Scripti nimirum, ut Carmin. ſeq. ait, non nimiùm laborioſè: & inornati nec exacti ſatis. *Comere* enim eſt *ornare.* Auſon.

Come ſerenatam duplici diademate frontem.

Idem:

Tu quoque qui Latium lecto ſermone TerentI
Comis, & adſtricto percurris pulpita ſoccô.

Ga. Scioppius.

4. *luſus*] *Ludere* dicitur in re, ad quam efficiendam & impetrandam non magno labore uſus eſt, ut Carm. ſeq. *Ludens ſcripſi.* & hoc in vulgus etiam notum eſt, nec pueri ignorant, niſi qui nondum ære lavantur. *Sciopp.*

5. *pone ſupercilium*] *Ponere ſupercilium*, ſive, ut Horatius fabulatur, *demere ſupercilio nubem*, eſt *frontem exporrigere*, nec auſtero vultu ſive matutina & Catoniana fronte jocos alterius ſuſcipere. triſtem enim animum præportare videntur, & ſeverum, quibus frons corrugata & ſupercilium conductum. Sic vetus Poëta in Catalectis à Ioſepho Scaligero Criticorum patre vulgatis:

Eſſe tibi videor demens, quòd carmina nolim
Scribere patricio digna ſuperciliô.

Senatoribus auſteritatem convenire ſcilicet. Cæterùm quo animo Latio convenire heic dicatur, nullus adhuc diſpicio, & aliorum eſto arbitrari. *Sciopp. Supercilium* notat gravitatem. Martial. lib. I Ep. IV. Valer. Maxim. lib. VI, c. III. *Horridum quoque C. Sulpitii Galli maritate ſupercilium.* S. A. Gabbema.

6. *Non ſoror*] Tres Deas commemorat, quibus virginitas perpes nullius gnara mariti; Dianam, Veſtam, Minervam. *Scioppius.*

7. *de patrio*] *De* pro *ex.* Sic Tibullus l. I El. I.

--- *De facili compoſuitque luto.*

Et infrà: *Quæ puto de quæſtu libera facta tuo eſt.* Propertius l. 2 El. 24.

Iam tibi de timidis iſte protervus erit.

id eſt, ex timidorum numero. Tertullianus (ut & hunc ad partem venire patiamur) de Præſcriptionibus: *Et ipſe* (inquit) *Chriſti traditor de Apoſtolis fuit.* ſic etiam Carm. 31.

Exire ut ipſa de tuo queas c. & 42.
De cera facili dat tibi poma deus.

Sciopp.

8. *Sed ruber*] Priapum rubrum dici primulùm, putabam, quòd verpâ eſſet & glande ex tentigine aſſidua nudata. Sed muto nunc, & probo Priapum rubrum integrum fuiſſe, infrà c. 25.

Qui quondam ruber & valens ſolebam
Fures cædere quamlibet valentes.

Et Tibullus:

Soles ſacrum revincte pampinô caput
Ruber ſedere rubente faſcino.

Sciopp. *Ruber* dicitur propter faſcinum rubrum. Catullus: *Sedet revinctus cum rubenti* &c. & alibi in Priapeis,

Rubro Priape furibus minare mutinô.

Horat. lib. I Sat. VIII.

Obſcœnoque ruber porrectus ab inguine palus.

Frid. Lindenbrogius.

9. *membroſior æquo*] Infr. c. LXXIX faſcinoſum eumdem vocat, ob vaſorum luculentitatem. *Gabbema.* Lucret.

At qui obitum lamentetur miſer ampliùs æquô.

Horatius: --- *ubi pleniùs æquô*
Laudat. ---. Ga. Scioppius.

10. *tegendæ*] Cur hîc *pudendæ* ma-

lim,

CARMEN. I.

AD PRIAPVM.

LVdens hæc ego [1] *teſte te, Priape,*
Horto carmina digna, [2] *non libello,*
Scripſi [3] *non nimium laborioſe.*
Nec Muſas tamen, ut ſolent Poëtæ,
Ad [4] *non virgineum locum vocavi.*

Nam

lim, occidit cauſſa. *Ga. Scioppius.*

1. *teſte te*] id eſt, ſpectatore. *Teſtis* enim κατ' ἐξοχὴν dicitur oculatus, qui in re præſente adfuit. Nam, ut ait Plaut. Trucul. act. 2, ſc. 6.

Pluris eſt oculatus teſtis unus, quàm auriti decem.
Qui audiunt, audita dicunt. qui vident, planè ſciunt.

Sic Seneca Thebaide, ubi loquitur Iocaſta, bellum inter filios compoſitura:

--- fervidos juvenes anus
Tenebo, nullum teſte me fiet nefas:
Aut ſi quod & me teſte committi poteſt,
Non fiet unum. ---

Sic Plautus Pœnul. ſc. 3 in f. act. 3. *teſtem eſſe*, pro *inſpectare.*

--- evocemus huc Agoraſtoclem,
Vt ipſe teſtis ſit tibi certiſſimus.

Hoc ipſum interpretatur:

Vt tute inſpectes aurum lenoni dari.

Sic infrà: *Magnis teſtibûs iſta res agetur.* Carm. 14. *Scioppius.*

2. *non libello*] Libellum hîc accipio pro taberna libraria, ad quam ſermonem cædundorum gratiâ honeſtiores confluebant, ſicut ad tonſtrinas viliores. Vide Scaligerum ad verſum illum Catulli:

Te quæſivimus in minore campo,
Te in circo, te in omnibus libellis.

Ait ergo, carmina ſua, utpote rudia & nondum exacta, adde etiam laſciviuſcula non tam in librarias officinas ad reliquorum erudita ſcripta, quàm in hortum, qui locus Veneri ſacer & Priapo minorum gentium deo, amandanda. *Sciopp.*

3. *non nimium*] Ironiæ ſpeciem habet. vult enim dicere, nullo ſibi hæc labore Carmina conſtitiſſe. Sic Catull.

Cæſar, non cupio nimiùm tibi velle placere,
Nec ſcire utrum ſis albus an ater homo.

Idem:

Salve nec nimio puella naſô.

Ita enim legendum ibi cum Scaligero Iovem lapidem jurare ſum paratus, quicquid alii dicant non minimi homines naſi, qui quod ſibi vitii eſt, id puellæ etiam Catullianæ ineſſe volunt, eique de ſuo & ex abundanti liberaliſſimâ cauſa condonare. Sed aſſis eos non facio, & cum naſo ſuo malam rem habere porrò jubeo. Satìs enim acceptum mihi atque perſuaſum eſt, puellam à naſo non opipare, imò ne ad pauperiem quidem vitandam, inſtructam fuiſſe, quippe de qua alibi ſcribat:

Iſta turpiculo puella naſô. Sic cenſeo. Sic etiam Carm. 49.

Non nimium caſti carmina plena joci.

Idem.

4. *Horto carmina -- ſcripſi -- Nec Muſas -- Ad non virgineum locum vocavi*] *Hortis* præficiebatur Priapus. Vnde & *hortus non virgineus locus* dicitur, & horti vocabula paullò improbiora fiunt, propter ejus Deos tutelares,

Nam [1] *ſenſus mihi* [2] *corque defuiſſet,*
Caſtas Pieridum chorum ſorores
Auſo ducere [3] *mentulam ad Priapi.*
[4] *Ergo quidquid id eſt, quod otioſus*
Templi parietibus tui [5] *notavi,*
In partem accipias bonam rogamus.

II. PRIAPVS.

[6] *O Bſcure poteram tibi dicere,* [7] *da mihi, quod tu*
Des licet aſſidue, [8] *nil tamen inde perit.*

Da

Venerem, inquam, & Priapum. Hinc Carm. 4 hortus obſçœnum eſt, cùm dicit Priapus:

Quod meus hortus *habet ſumas impunè licebit,*
Si dederis nobis, quod tuus hortus habet.

Eadem nequitia *hortum* Plautus naturam muliebrem vocat, ut à Lipſio obſervatum eſt. Et ideo Priapus *hortorum* cuſtos. Carm. ad Lectorem:

Sed rubor hortorum *cuſtos membroſior æquô.*

Si quis provectus audaciæ ſcribere hodie non dubitet, *hortos locos eſſe non virgineos*, næ faxim pereat ille probè & pugnam cum virginibus noſtratibus cernat non bonam: quæ omnibus cæteris locîs indelectatæ & nauſeantes ad ſolos hortos uſquè convolant. quippe in quibus non cruentos, non deformes Priapos, ſed verò formoſiſſimos & nihilô deteriùs mutoniatos juvenes reperire ſperant. *Ga. Scioppius.*

1. *ſenſus*] Sic Propert.

Hic primum vidit ſine ſenſu vivere amantem. Idem.

2. *corque defuiſſet*] id eſt, omni ratione orbatus, & modò non furioſus fuiſſem. Sic Auſonius:

Qui reminiſco putat ſe dicere poſſe Latinè,
Hic ubi CO ſcriptum eſt, faceret COR, ſi cor haberet.

Cor enim pro ſinceritate rationis & intellectu utuntur. Vt Furius Bibaculus: *En* cor *Zenodoti, en jecur Cratetis!* Propert. lib. 2 Eleg. 9 de eo, qui Amorem pinxit:

Idem non fruſtra ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde *volare deum.*

Id eſt, admodum cordatè finxit Cupidinem volare. *Id.*

3. *mentulam*] *Mentula*, virga virilis. Martin. in Lexic. Philol. deduci à *μηνυτὴς*, indicator, index, quòd ſit ſexus nota. niſi à Germanico *Mann*, vir, quaſi *Mannheyt*, ut opinatur Goropius. Ita & Germanis, *Mannligheyt*, & Græcis *ἀνδρεία*, & *ἀνδρεῖον μόριον*. *Io. Weitzius.*

4. *Ergo quicquid id eſt*] Sic Catull.

Quare habe tibi quicquid hoc libelli eſt. Scioppius.

5. *notavi*] *Notare* pro *inſcribere*: id verò non chartæ ſolùm, ſed animo quoque notandum. Haut abſimiliter Virg. Eclog. 5.

Imò hæc in viridi nuper quæ cortice fagi
Carmina deſcripſi, & modulans alterna notavi. Idem.

6. *Obſcure*] Eſt Ovidii hoc Epigramma, ut ex Seneca colligimus, qui illum verſiculum ex eo citat:

Dum timet alterius vulnus inepta loci. I. Scaliger.

7. *da mihi*] *Dare* in obſcœnis eſt, ut loquitur Petronius, *facere quod dictat*

Da mihi quod cupies [1] fruſtra dare forſitan [2] olim,
Cum tenet [3] obſeſſas [4] invida barba genas,
Quodque Iovi dederat, [5] qui raptus ab alite ſacra,
[6] Miſcet amatori pocula grata ſuo:
Quod virgo prima cupido dat nocte marito,
Dum timet alterius vulnus inepta [7] loci.
Simplicius multo eſt, da pædicare [8] Latine
Dicere, [9] quid faciam? [10] craſſa Minerva mea eſt.

III. AD

ctat diſtenta libido. ſive, ut idem ait, *plenum & voluptabilem coitum concedere.* Infrà Carm. 50.

Et nec dat mihi, nec negat daturam.

Ga. Scioppius.

8. *nil tamen inde perit*] Non ſi vel Marrucinus Aſinius furtorum inſignis ipſus in re præſenti adeſſet. *G. Scioppius.*

1. *fruſtra dare*] Præter vulgarem interpretationem τὸ *fruſtra* pro *gratìs* accipere poſſumus. quod ego tamen ſciolo cuidam probare adhuc non potui. quin imò operam navaſſe ſibi videbatur, ſi, quòd quem *fruſtra docuiſſe* dixeram, ea me re derideret. Sed quid mirum in homine, qui fontes linguæ Latinæ, id eſt, Plauti delicias non deguſtavit? Plautus ergo Menæch. audiatur. *Fruſtra*, inquit, *meretrix, me ductare non potes.* innuit, eum niſi à donis inſtructum ipſius quidem causâ fore excluſiſſimum. *Scioppius.*

2. *olim*] de futuro. Horat.

Non ſi malè nunc & olim *ſic erit.*

Sciopp.

3. *obſeſſas*] Notandum *obſeſſæ genæ*, id eſt, hirſutæ. Niſi fortaſſe legendum ſit, *obſertas* pro obſitas ab obſerendo. Sicut Tibull. *Stipitem deſertum in agris* dicit, id eſt, defixum, à deſerendo, quod eſt, inſerendo *obſerere*, utitur Attius apud Nonium in Seges: *Quod beneficium haut in ſterili ſegete te obſeſſe intelligis*, id eſt, *obſeviſſe.* Vbi *ſerere beneficium* dicit. *Idem.*

4. *invida*] Quòd illum lævorem invidere quaſi pueris vel ephebis videatur. *Scioppius.* Malim *ninguida.* infrà: *canis cùm barba caput albicet capillis.* Fr. Lindenbrog.

5. *qui raptus*] Ganymedes puer ab aquila, ſive Iove in aquilam converſo in cœlum raptus, ut illi in deliciis & à poculis eſſet. *Scioppius.*

6. *Miſcet amatori pocula*] *Miſcere pocula*, eſt, *eſſe alicui à poculis*, ſive fundum aut pocillatorem. *Sciopp.*

7. *loci*] Iſthunc locum Murrhedius Rhetor loco inluſtrat inſignî apud Senec. Patr. lib. 1 Contr. 11. *Novimus*, inquit, *iſtam maritorum abſtinentiam, qui etiamſi primam Virginibus timidis remiſere noctem, vicinis tamen locîs ludunt.* Eſt hæc Martial. ſententia lib. 11 Ep. LXXIX.

Pædicare ſemel cupido dabit illa marito,
Dum metuit teli vulnera prima novi.

E libero illud mutuatus eſt carmine. Sic & Quintus Serenus:

Obſcœnos ſi ponè locos nova vulnera carpent.

pro fœmineo utero ſæpius apud Lucret. eſt etiam *locus.* Gonſalius. Senſum ita quoque expreſſit Plaut. Caſin.

Illa haud verbum fecit, & ſepit veſte id, qui eſtis.
Vbi illum ſaltum video obſeptum, rogo, ut altero ſinat ire. I. Scaliger.

8. *Latine*] Legendum puto: *Latinô dicere*, id eſt, Latino ſermone. Porrò Latinè loqui dicuntur etiam, qui

III. AD PRIAPVM.

[1] OBſcænis [2] rigido deo [3] tabellas
Ducens [4] ex Elephantidos libellis
Dat donum Lalage, rogatque tentes,
[5] Si pictas opus edat ad figuras.

IV. DE

unamquamque rem libertate Stoica, ut teſtatur Cicero, non per ambages & circuitionem, ſed ſuo nomine ſimpliciter appellare conſueverunt. Martial.

Abſolvis lepidos nimirum Auguſte libellos,
Qui ſcis Romana ſimplicitate loqui.
Ga. Scioppius.

9. *quid faciam?*] Τί πείθω; ἄγροικος, καὶ ἄμουσός εἰμι. Ariſtoph. Ἄγροικός εἰμι τὴν σκάφην, σκάφην λέγω. Vnde jocus maximi Principis, Philippi Macedonis. Quum ii, qui prodiderant Olynthum Philippo, conqueſtum & expoſtulatum ad ipſum veniſſent, quòd injurioſè nimis vocarentur proditores ab aliis Macedonibus: οἱ Μακεδόνες, inquit, ἀμαθεῖς, καὶ ἄγροικοί εἰσι τὴν σκάφην, σκάφην λέγουσι. *I. Scaliger.*

10. *craſſa Minerva mea eſt*] Solent textoriis & ſimilibus vocabulis uti ſcriptores, ſi quando de contexenda oratione loquuntur. Vt, *deducere verſus*, &c. Sic Cicer. *orationem craſſo filô ſcriptam* ait. *Ga. Scioppius.*

1. *Obſcænis*] Elephantis puella Græca *σχήματα συνουσιῶν varios coëundi modos* ſcripſerat. Ex hujus ergo libris ductas picturas Lalage Priapi ſacerdos ſuſpendit, rogans, ut ſtuprare velit & tentare, an omnes iſtos pictos coëundi modos fideliter imitari poſſit. Hic ſenſus eſt carminis; aliud qui dicunt, campas loquuntur. *Sciopp.*

2. *rigido deo*] i. e. Priapo, ob adſiduam tentiginem ſic etiam carm. 45.

Cum quendam rigidus deus videret.

Idem.

3. *tabellas*] Sic in veteri Epigrammate:

Inque modos omnes dulces imitata tabellas
Tranſeat, & lecto pendeat illa meô.

I. Scaliger.

4. *ex Elephantidos libellis*] Mart. lib. XLI Ep. XLIII.

Quales nec Didymæ ſciunt puellæ,
Nec molles Elephantidos libelli,
Sunt illic Veneris novem figuræ.

Vbi novem illæ figuræ ſunt, de quibus Philænis librum conſcripſit. Infrà:

Tot figuras, quot Philænis enarrat.

Ex Elephantidos libellis Tiberius, qui libidinoſiſſimus fuit, figuras depingi curavit, quibûs cubiculum inſtruxit: ne cui in opera edenda, ut Suetonius de eo loquitur, exemplar imparatæ ſcenæ deeſſet. *Fr. Lindenbrog.*

5. *Si pictas*] id eſt, an poſſit opus edere ad figuras, ſeu, omnes iſtos coëundi modos exprimere. *Si* pro *an*, Propert. lib. 2 Eleg. 20.

Manè erat, & volui ſi ſola quieſceret illa
Viſere, at in lecto Cynthia ſola fuit.

Salluſt. Iugurth. de Vacca: *Simul tentandi gratiâ* ſi *paterentur.*

Terent. Eunuch.

Itque ad eum viſum, ſi domi eſt.

Lib. 2 Eleg. 2.

Quærebam, ſicca ſi *poſſet piſcis arenâ*
Vivere? ---. Et in Iure noſtro ſæpius ut l. 3 § 1 D. de Collat. bon. l. 3 C. Commun. de legat. l. 10 C. de Adopt. l. 13 C. de Vſufr. leg. & aliàs ſæpe. *Scioppius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

IV. DE PRIAPO.

Qvam puero legem fertur [1] *dixiſſe Priapus,*
Verſibus hic infra ſcripta duobus erit:
[2] *Quod meus hortus habet, ſumas impune licebit;*
Si dederis nobis quod tuus hortus habet.

V. PRIAPVS.

[3] *Qvod ſim ligneus, ut vides, Priapus,*
Et falx lignea, ligneuſque penis;

[1] *Pren-*

1. *dixiſſe*] *Dicere legem alicui*, Livius & Ovidius. *Dicere* enim pro edicere & imperare uſurpatur. Vegetius: *Multa ſunt dicenda atque obſervanda pugnantibus.* Idem: *quocumque enim hæc ferri dixerit ductor.* Hinc *dicta ducum* pro *juſsis*, teſte Varrone. Furius:

Nomine quemque ciet, dictorum tempus adeſſe. Ga. Scioppius.

2. *Quod meus hortus*] Κῆπος pro obſcœna mulierum parte apud Diogenem. quod & adnotat Victorius. Hîc verò pro puerili. Heſychius quoque: κῆπος, τὸ ἐφήβειον γυναικεῖον. & poteſt illud proverbiale huc alludere: γλυκεῖ ὀπώρα, φύλακος ἐκλελοιπότος. Ariſtophanes quoque πεδίου nomine:

--- --- νὴ δί' ὦ Βοιωτία
Καλόν γ' ἔχουσα τὸ πεδίον. λα. καὶ νὴ Δία
Κομψότατα τὰν βλαχῶγε παρατεπλαθμία.

Vbi ſimul adluſum ad pulegium, quo abundabant Bœotii: & ad ipſos quoque Bœotios qui hortorum culturæ valde dediti erant. Euripides quoque Cyclope λειμῶνα vocat:

Ἵν' ἐστὶ τουτὶ τοὔρθον ἐξανιστάναι.
Μαστοῦ τε δραγμὸς, καὶ παρεσκευασμένου
Ψαῦσαι χεροῖν λειμῶνος. --- Scaliger.

Imitatum in Epigr: veteri:

Quod meus hortus habet gratanti ſuſcipe mente:
Sic frueris lætus quod tuus hortus habet.

Quemadmodum hîc *hortus*, ſic etiam apud Græcos νάπος uſurpatur. Heſychius: νάπος, γυναικὸς αἰδοῖον. Latinè ad verbum *ſaltus*. Plaut. Caſinâ:

--- *Tegit veſte id*, &c. *Fr. Lindenbrog.*

3. *Quòd ſim*] *Quòd* pro *quamvis.* Sic Ovid.

Illa quòd eſt virgo, quòd tela Cupidinis odit,
Multa dedit multis vulnera, multa dabit.

Ita etiam Plautus Aſin. Aulul. & Milite uſurpat, ut princeps docuit elegantiſſimus omnium Muretus in enarratione Epigramm. Catulli in Furium. Nec aliter Terentius Eunuch.

Quòd dicas mihi, iter hàc habui, alium quærebam, periſti.

Sic Propert. lib. 2 Eleg. 17.

Tu quoque quòd pleno faſtus aſſumis amore
Credule, nulla diu femina pondus habet.

Idem lib. 3 Eleg. 1.

Quòd non Tænariis domus eſt mihi fulta columnis, &c.
At Muſæ comites. Scioppius.

 1. *Pren-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] Prendam te tamen, & [2] tenebo prenſam :
[3] Totamque hanc [4] ſine fraude, quantacunque eſt,
[5] Tormento citharaque [6] tenſiorem,
Ad coſtam tibi ſeptimam [7] recondam.

VI. PRIAPVS.

CVm loquor, una mihi peccatur litera, nam præ,
[8] Pæ, dico ſemper, [9] blæſaque lingua mea eſt.

VII.

1. *Prendam*] pro *prehendam* & apprehendam ac retinebo te. *Ga. Scioppius.*

2. *tenebo*] *Tenere* amatorium. puellam ad lubitum ſuum paratam habere:

Hanc tamen in nullos tenui malè languidus uſus.

Tibull. lib. 1.

Sæpe aliam tenui, ſed jam cùm gaudia adirem
Admonuit Dominæ deſeruitque Venus. S. A. Gabbema.

3. *Totamque hanc*] Quam manu tenebat. *Scioppius.*

4. *ſine fraude*] Pro *profectò.* Sciopp

5. *Tormentho citharaque*] *Tormentum*, eſt funis tenſus, ut in Ergatarum ſuculis & aliis ejuſcemodi. quin ſimpliciter funis. Nam *funem torquere*, eſt σχοῖνον πλέκειν. Propertius:

Dignior obliquo funem qui torqueat Ocnô.

Tormentum itaque funis. Et rectè in Apuleio: *Capillus ipſe, quem ipſi aperto mendaciô ad lenocinium decoris promiſſum dixere, vides quàm non ſit amœnus, ac delicatus, horrore impexus atque impeditus, ſtuppeo tormento aſſimilis,* &c. Neque quicquam mutandum. Sed pro eo, quod hodie legitur, *honore implexus*, lego, *horrore impexus.* & ſanè verum eſt. *I. Scaliger.*

6. *tenſiorem*] Obſerva, *tendere eſſe* in obſcœnis pro tentigine adfici, & habere ſupinum *tentus* vel *tenſus.* Vnde *mentula tenta* inf. (ſic *diſtentare* etiam), Carm. 19, 33, & 75, quæ hîc tenſa dicitur. Sic *terſa* & *terta* galea inf. Carm. 69 de Achill.

Ille Pelethroniam ---
--- citharâ tenſior ipſe ſua.

Tenſus ergo eſt, qui tentigine rumpitur. infr. Carm. 26 *tentum* vocat. de puella quæ Priapum orat:

Tenta ut ad exemplum ſit ſua turba dei. Scioppius.

7. *recondam*] *Condere* in hoc ſignificatu admodum propriè accipitur. Sic Plaut. Trucul. ubi meretrix quæ ſe ex militis complexu gravidam reperiſſe ait:

Qui me interfeciſti pene & vitâ & lumine,
Quique vim magnam doloris per voluptatem tuam
Condidiſti in corpus etiam quo nunc, morbo miſera ſum.

Aliàs *recondere* accipitur etiam pro *effundere.* contrarium τῷ Condere. Propert. lib. 2 Eleg. 21.

Cùm ſubitò Triton ore recondit aquam.

Sic idem ſub finem Eleg. 20 lib. eod.

Sic ego tam ſancti cuſtode recludor amoris.

id eſt, excludor à Cynthia, quæ amorem tam ſanctè colit. Vide etiam Huberti Giphanii Iuriſconſultorum noſtra memoriâ facilè principis Indicem Lucret. in Reparcunt. *Sciopp.*

8. *Pæ, dico*] Dicturus *prædico*, ſemper balbutiens videlicet, ſoleo *pædico* dicere. *Pædicare* autem eſt puero hillas cædere, ſive, conſtuprare. *Idem.*

9. *blæſa-*

VII. PRIAPVS.

Matronæ procul hinc abite caſtæ:
Turpe eſt vos legere impudica verba.
[1] *Non aſſis faciunt:* [2] *euntque recta:*
Nimirum ſapiunt, videntque magnam
Matronæ quoque mentulam [3] *libenter.*

VIII. PRIAPVS.

[4] *Cur obſcæna mihi* [5] *pars ſit* [6] *ſine veſte, requiris?*
Quæro, tegat nullus cur ſua ſigna deus?
Fulmen habet [7] *mundi dominus, tenet illud aperte:*
Nec datur [8] *æquoreo fuſcina tecta deo.*

Nec

9. *blæſaque*] Ovid. quoque *blæſam linguam* dixit. Cæterùm quòd quidam inter *blæſum* & *balbum* diſtinguere volunt, ne illi balbutiunt & fruſtra ſunt. Quam enim hic *linguam blæſam* dicit, quæ ſc. literam R pronunciare nequit, Cic. *balbam* vocat, de Oratore: Demoſthenes ita balbus fuit, ut Rhetoricæ primam literam non poſſet dicere. *Ga. Scioppius.*

1. *non aſſis faciunt*] Catull.
Non aſſu facis obſitum, lupanar. iter.
Rumoreſque ſenum ſeveriorum
Omnes unius æſtimemus aſſis.
Plaut. in Capt. *Neque ridiculos jam teruncii faciunt.* Sciopp. & Gabbema.

2. *euntque recta*] Id eſt, rectà accedunt, nec avertuntur matronæ iſtæ, ut pudicas decebat. *G. Scioppius.*

3. *libenter*] Cum appetitu, ut loquuntur, & voluptate. Cic. 2 de Finibus: *Et tamen non negat* libenter *umquam cœnaſſe Gallonicum: mentiretur enim.* Scioppius.

4. *Cur obſæ.*] Puto eſſe Ovid. *I. Scaliger.* Hoc Carmen Ovidii eſt, & vel eo nomine diligenter legendum, quòd uno quaſi obtutu omnium ferè Deorum arma nobis exponit. Ead. ſunt. infr. C. 19. *Sciopp.*

5. *pars*] Suprà p. 466. Sic & *membrum.* inf. C. 29, & 48. *Idem.*

6. *ſine veſte*] *Eſſe ſine veſte*, id eſt, *nudum.* Contrà apud Propert. *eſſe in tunica*, id eſt, *tunicatum.* Id.

7. *mundi dominus*] Id eſt, *Iupiter.* Sic Horat.
Terrarum dominos evehit ad deos. Id.

8. *æquoreo deo*] id eſt, *Neptuno.* Porrò fuſcina eſt tridens Neptuni, hoc eſt, telum triſulcum piſcatorium, quod fundô natantia capiat. hôc etiam retiarii in gladiatoriis ludis utebantur. Iuvenal.
Vicerat hoc monſtrum tunicati fuſcina Gracchi.
Sed de iſto videnda Lipſii Saturnalia, quid Lipſii? imò Petri Fabri. Sed utrùm illius, an Fabri, quid ad me? Tam utitur bene, quàm ſibi pararit Noſtro Lipſius invidendus ævo, per quem non licet eſſe negligentem, ut in Taciti compilatione Chifletio & Mureto ſeſe exhibuit. ne quid hîc de verſibus Ennianis apud Agellium lib. 12, c. 4 dicam: quos cùm ope complurium veterum librorum feliciter emendaſſet Gifanius, & Mureto Romam miſiſſet, hic, qui tum Mureto præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Nec Mavors illum[1] *per quem valet*, [2] *occulit enſem:*
Nec latet in tepido Palladis haſta ſinu.
Num pudet auratas Phœbum portare ſagittas?
Clamve ſolet pharetram ferre Diana ſuam?
Num tegit Alcides nodoſæ[3] *robora clavæ?*
Sub tunica virgam num[4] *deus ales habet?*
Quis Bacchum gracili[5] *veſtem prætendere*[6] *thyrſo,*
Quis te[7] *celata cum face vidit Amor?*
[8] *Nec mihi ſit crimen, quod mentula ſemper*[9] *aperta eſt:*
Hoc mihi ſi telum deſit, inermis ero.

IX.

præſens erat & epiſtolam Giſanii legebat, totam deinde iſtorum verborum emendationem, mutatîs tamen, ut fures ſolent, poculòrum anſis, cum pulviſculo ſibi abſtulit. adeò apud iſtos homines unaquæque res

Res fiſci eſt, ubicumque natat. --- Sed odorati ſunt poſtea fraudem hanc viri docti, editis nimirum Mureti epiſtolîs. En Lector imitare ſis egregiam iſtam ad laudem graſſandi viam. *Ga. Scioppius.*

1. *per quem valet*] *Valere* eſt *eſſe robuſtum, viribûs firmum.* unde *valens* etiam in Priapeiis pro robuſto, quem volgò fortem poëticè magìs, quam oratoriè vocare ſolent. *Valentiorem nactus adverſarium.* Plaut. quem Lucret. viribûs editiorem vocat. *G. Scioppius.*

2. *occulit*] *Occultat.* Vtitur Cicero, & Plautus, eleganter de mulieribus, quæ vitia corporis fucô occulunt. Moſtellariâ. *Scioppius.*

3. *robora clavæ*] Id eſt, *ipſam clavam.* Sic Lucret. *Robur ſaxi* ponit pro ipſo ſaxo lib. 1.

Conveniebat enim fruges quoque ſæpe minutas
Robore cùm ſaxi franguntur, mittere ſignum.
Sanguinis. --- Et lib. 2.
Et validi ſilices ad duri robora ferri.

Vbi Lambinus, qui uno anno plùs auctoribus nocuit, quàm alii decenniô prodeſſe poterunt, putabat translationem eſſe ab inanimo ad aliud inanimum, cùm *robur* propriè de quercu dicatur. Acuté! quaſi verò *robur* non potiùs de vi & duritia dicatur, ſicut idem Lucret. *vim ignis*, ſeu *flammeam* vocat. Sed de acumine illius in Plautum dicendi locus erit. *Sciopp.*

4. *deus ales*] Mercurius, quî pinnatus pingebatur. *Idem.*

5. *veſtem prætendere*]. Sic ſuprà ad lectorem:

Aut igitur tunicam parti prætende tegendæ. Idem.

6. *thyrſo*] *Thyrſus* haſta erat aculeata, hederis obtecta, quam in Orgiis, Bacchi ſacris, quatiebant. *Id.*

7. *celata cum face*] Vide Lilium Gyraldum hiſtor. Deorum ſyntagmate XIII, ubi ait Caunium Cupidinem vocatum ab æſtu, qui fit ex amore; unde & illi ardentes faces adtribuebant antiqui. Tibull. l. 2 El. 1.

Sancte veni dapibus feſtis, ſed pone ſagittas,
Et procul ardentes hinc precor abde faces. Idem.

8. *Nec mihi ſit crinem*] *Crimen eſſe alicui*, pro *vitio verti.* Sic Propert. lib. 2 Eleg. 19.

Iupiter adfectæ tandem miſerere puellæ:
Tam formoſa tuum mortua crimen erit.
Venit enim tempus, quo torridus æſtuat aër,
Incipit & -- fervere terra &c.

Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

IX. PRIAPVS.

[1] INſulſiſſima quid puella rides?
Non me [2] Praxiteles, Scopaſve fecit:
Nec ſum Phidiaca manu [3] politus:
Sed lignum [4] rude villicus dolavit:
[5] Et dixit mihi, tu Priapus eſto.
Spectas me tamen & ſubinde rides.

Nimi-

Et pòſt Eleg. 21.

Qui videt, is peccat, qui non & viderit, ergo
Non cupiet? facti crimina lumen habet? Ga. Scioppius.

9. *aperta*] *Apertas* pro *nudo*, ut hîc & Carm. 13, 38, 51. *Scioppius.*

1. *Inſulſiſsima*] Inſulſus hîc pro eo, cui res quæpiam ſalſa & ridicula videtur, quæ tamen ſecus eſt. *Id.*

2. *Praxiteles*] Marmoris ſculpendi inſignis artifex. Scopas unus ex iis fuit, qui Mauſoleum cælaverunt. Phidias in ebore ſcalpendo maximè claruit. *Scioppius.* Columella lib. x.

Non tibi Dædaliæ quærantur munera dextræ,
Nec Polycletea, nec Phragmonis, aut Ageladæ
Arte laboretur, ſed truncum fortè dolatum
Arboris antiquæ numen venerare Ithyphalli. Lindenbrogius. *Praxitel.* ætate Pompei vixit. Plin. lib. XXXIII, c. IX. ejus Venus maximè celebratur: Plin. lib. VII, cap. XXXVIII. *Scopas.* Plin. lib. XXXVI, c. V. *Phidias.* Plin. lib. XXXVI, c. V: Valer. Max. lib. III, c. VII. *S. A. Gabbema.*

3. *politus*] *Polire* eſt ſtatuariorum verbum, quando imaginem exegerunt, ut homini jam omnibus partibus æmula ſit. ait ergo Priapus, ſe perfunctoriè & tralatitia diligentia dolatum, ut ligno, quàm homini ſimilior ſit. *Scioppius.*

4. *rude*] *Rudis* quoque eſt ſtatuariorum verbum, & idem eſt, quod non politus. Ovid.

Nondum exacta ſatìs, rudibuſque ſimillima ſignis.

Vbi *ſignum* pro ſtatua accipitur, quod & heic ἀντὶ τοῦ *lignum* libens admodum receperim & legerim:

Sed ſignum rude villicus dolavit.

Imago ergo vel ſimulacrum non edolatum, *rude* vocatur vel impolitum. aliud *exactum.* Cicer. *Forma ingenii admodum impolita & planè rudis.* Idem lib. I de Oratore: *Vis enim, ut mihi ſæpe dixiſti, quoniam quæ pueris aut adoleſcentulis nobis ex commentariolis noſtris inchoata atque rudia exciderunt, vix hac ætate digna & hoc uſu, quem ex cauſſis, quas diximus, tot tantiſque conſecuti ſumus, aliquid iiſdem de rebus politius à nobis perfectiuſque proferri,* &c. Vbi perfectum inchoato, politum rudi opponit. *Sciopp.*

5. *Et dixit mihi*] Sic apud Horat. lib. I Sat. 8 Priapus:

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum:
Cùm faber incertus, ſcamnum faceretne Priapum,
Maluit eſſe deum deus indè ego furum aviumque
Maxima formido. --- Scioppius. *Et dixit mihi t. P. e.* Indicat ita impolitè fabricatum fuiſſe, ut neceſſum habuerit dicere, *Tu Priapus eſto.* alioquin in ea cauſa fuiſſe ut ignoraretur, Priapus ne eſſet, an putre & inutile lignum. Sic pictores rudi adhuc ſeculô,

Nimirum tibi ſalſa res videtur,
Adſtans inguinibus [1] *columna noſtris.*

X. PRIAPVS.

NE [2] *prenſere cave: prenſo nec fuſte nocebo:*
Sæva nec incurva vulnera falce dabo.
Trajectus conto ſic extendêre [3] *pedali:*
Vt culum rugas non habuiſſe putes.

XI. PRIAPVS.

[4] *QVædam ſerior Hectoris* [5] *parente,*
Cumææ ſoror, ut puto, [6] *Sibyllæ,*
[7] *Æqualis tibi, quam domum revertens*

Theſeus

ſeculô, & cùm nondum magna iſta ars ad tantam excellentiam perveniſſet, picturis ſubſcribebant, hic homo, hic aſinus. Ælianus Variarum lib. x, cap. x. Ὅτε ὑπήρχετο ἡ γραφικὴ τέχνη, καὶ ἦν τρόπον τινὰ ἐν γάλαξι, καὶ ἐν σπαργάνοις, οὕτως ἄρα ἀτέχνως εἴκαζον τὰ ζῶα, ὥς τε ἐπιγράφειν αὐτοῖς τοὺς γραφέας, τοῦτο βοῦς, ἐκεῖνο ἵππος, τοῦτο δένδρον. *Fr. Lindenbrog.*

1. *columna*] Quam *columnam* dicat notum eſt; eamdem & *trabem* & *pyramidem* vocabant. *Pyramis* infr. c. lxiii. *Gabbema. Columna* pro *eo, quo viri ſumus.* Catullus Ep. 28 trabem vocat:

O Memmi, bene me ac diu ſupinum
Tota iſta trabe lentus irrumaſti.

Horatius locô modò laudato palum vocat:

Obſcenoque ruber porrectus ab inguine palus. Ga. Scioppius.

2. *prenſere*] *prehendare* vel *deprehendare à me.* Quòd ſi enim apprehenſus fueris, pœnas penitus dabis. nam hic contus ſive hæc pertica ab inguine meo porrecta, -- ita extendet, ut nunquam antè rugoſum fuiſſe credere poſſis. Carm. 5 ſuprà:

Prendam te tamen & tenebo prenſam.

G. Scioppius.

3. *pedali*] Infrà Carm. 37. Martialis *ſeſquipedalem* amat dicere:

Mentula cui nondum ſeſquipedalis erat.

Scioppius.

4. *Quædam ſerior*] *ſenior.* Claudicat verſus. Puto ita reſtituendum: *Quædam ſerior*, ὀψιαιτέρα. Quod ſanè placet. Ita enim interpolatum inveni in manuſcripto quodam, quanquam malæ notæ libro. & Tibull. ita locutus eſt:

Vidi ego jam juvenem, premeret quum ſerior ætas,
Mœrentem ſtultos præteriiſſe dies.

I. Scaliger.

5. *parente*] *Parens* pro *matre.* quamvis non ignorem Priamum Hectoris patrem cum Neſtore collocari ſolere infrà Carmin. 57, & 77. hanc tamen cum tribus aniculis comparat, cum Hecuba, Sibylla, & Hecale. *Sciopp.*

6. *Sibyllæ*] Deiphobes: cujus ætas in proverbium abiit. *Idem.*

7. *Æqualis tibi*] *æquales* ergo ſunt, qui eadem ætate ſunt. *tibi.* Hecalem anum adloquitur pauperculam, quæ Theſeum adhuc adoleſcentem hoſpitiô ſuſcepit. Hujus paupertatem Callimachus integro librô celebravit. *Id.*

1. *rep-*

Theſeus [1] *repperit in rogo jacentem,*
[2] *Infirmo ſolet huc gradu venire:*
Rugoſaſque manus ad aſtra tollens,
[3] *Ne deſit ſibi mentulam rogare.*
Heſterna quoque luce, dum precatur,
Dentem [4] *de tribus exſcreavit unum.*
Tolle, inquam, procul, ac jube latere
Sciſſa ſub tunica, [5] *ſtolâque rufa,*
Vt ſemper ſolet, [6] *& timere lucem,*

Qui

1. *repperit*] Malè & inſulſiſſimè Muſiſque adeò invitis & plorantibûs magiſtelli noſtri *repperit* ſcribunt, verſui conſulentes ſcilicet. At ego Lucumones iſtos atque hominum vix nomine dignos malam rem habere & in Arcadiam ad conſortes ſuos auritos amandandos cenſeo, & literas fœdis ungulis ſuîs tractare veto: niſi ſi diſcere tandem velint, Præpoſitiones Re & Pro modò longas, modò breves eſſe. quod idem de adverbiis in E & O quibuſvis cenſeo. qua de re conſulendi præſtantiſſimi Giphanii Index Lucretianus, & Ioſephi Scaligeri ad Propertium notæ. *Ga. Scioppius.*

2. *Infirmo gradu*] quem Plautus teſtudineum & ſuccretum cribro pollinariô vocat. *G. Scioppius.*

3. *Ne deſit ſibi*] Solet huc venire, & ſublatis ad cœlum manibus mentulam rogare, ne ſibi deeſſe velit. *Scioppius.*

4. *de tribus unum*] Sic Propert. de Parca loquens. --- *de tribus una ſoror.* Sciopp.

5. *ſtolâque rufa*] Nota vetulam rufa ſtolâ indutam fuiſſe. quod ille, qui regnum inter Criticos obtinere putat, &

Quem penes arbitrium eſt & vis & norma loquendi.

in ſuis Collectis (illud, Electis inquam) non innuit. Sed vero ſimile ſit, Petrum Fabrum memoriæ noſtræ Cujacium nihil etiam iſta de re in ſcriniis ſuis latitans ſervaſſe. *Stola rufa* matronarum. Sic Propertius:

Seu qua eſt plebeio, ſive eſt ſandycis amictu.

Scioppius. *Stola* matronarum tunica propriè dicta, licèt apud Græcos, & barbaros pro communi veſte, & maximè virili accipiatur. Cic. Philippicâ II. *Sumpſiſti virilem togam, quam ſtatim ſtolam reddidiſti.* Eodem planè ſenſu ille apud Petron. *Quid ille alter, qui die togæ ſtolam tamquam togam ſumpſit?* Ita enim locus ille legendus eſt. Sic Caligula Liviam *Vlyſſem ſtolatum* appellabat. Hanc autem ad talos, ut loquitur Flaccus, demiſſam & inſtitâ ad oram ornatam, docuit Turneb. lib. XXIX; & ex eo plures. Vbi duo inſignia in cultu matronarum notat, vittas queîs crines ligabantur, & talarem tunicam adſutâ inſtita cultam. Secus in libertinis, quæque viris morigerabantur. Tibull. El. VI.

--- --- Quamvis non vitta ligatos
Impediat crines, nec ſtola longa pedes.

De inſtita Horat.

Quarum ſubſuta talos tegat inſtita veſte.

Vbi Acron: *Quia matronæ ſtola utuntur demiſſâ, uſque ad imos pedes, cujus imam partem ambit inſtita ſubſuta,* &c. vide Ferrarium lib. III c. XVII de Re Veſtiaria. *S. A. Gabbema.*

6. *& timere lucem*] Ita quidem emendavit Scaliger, cum antè legeretur: *& timere locum.* Ego ſic legendum

Qui tanto patet indecens hiatu,
Barbato macer eminente naſo,
Vt credas Epicuron oſcitari.

XII. PRIAPVS.

[1] *PÆdicere puer, moneo:* [2] *futuere puella:*
Barbatum furem [3] *tertia pœna* [4] *manet.*

dum putem: *& locum timere Qui,* &c. dic tuo denti, ut locum hunc, id eſt, gingivam ploxemi veteris, fugiat, nec inſeri rurſus velit. qui locus interea dum naſum reſupinas tuum & elevas ac eminere facis, tanto hiatu turpiter patet, ut quis hominem pigerrimum, & Epicuri de grege porcum oſcitari credat. *Ga. Scioppius.*

1. *Pædicere*] Sic Gabbem. editio. Scioppius: *Præcidere.* Omnibus manum ab horto non abſtinentibus pœnam interminatur, puero pædicationem, puellæ futuitionem, viro autem ſive barbato, irrumationem. Vide etiam Carm. 21, & 75. *Præcidere. Cædere & præcidere* ſunt in abominanda illa Venere virili. Sic etiam Carm. 14, & 25.

--- nemo præciſum ſciet eſſe me.
Fures cædere quamlibet valentes.

Et Catull. *--- rigida meâ cæcidi*
ſc. puerum.

2. *futuêre*] *Futuere* eſt in licita Venere, frequens Martiali; quamvis deſcendat à *fundo*, quod ſemen fundatur. Sic etiam *effutio* à fundo dicitur, vel potiùs ejus frequentativo *futo.* Inf. C. 25 *exfututus* eſt ad nauſeam uſque in palæſtra illa verſatus. *Ga. Sciopp.*

3. *tertia pœna*] Turpitudo, quæ per os peragitur, ſignificatur, quod Galenus in exordio libri 11 Simpl. medic. *lesbiari* dixit, nimirum à Lesbiis, apud quos primùm obſcœnitas illa exorta traditur, Quia verò in ore hæc exercetur immanitas, meritò, *capiti non parci*, dixit Lactantius lib VI, c. XXIII. infr. c. XXI.

Hic cunnum, caput hic, præbeat ille nates.

id eſt, os ad inrumationem, non autem caput falce aut ſecuri amputandum. Elegant. Epigrammat. Sciptor:

Corve ſalutator, quare fellator haberis?
Cùm caput intrarit mentula nulla tuum?

Corvos enim ore coire, non ſine errore, cujus nos & Ariſtoteles & Plinius admonent, fuit olim exiſtimatum. Qui inrumanti parent, eamve ferunt obſcœnitatem, *ore morigerari* dicuntur. Suet. in Tiber. *Magius. tertia pœna.* Scilicet oris ſtuprum: ita enim hoc vocat Arnobius lib. II. *Nihil pati renuentes ad oris ſtuprum paratæ.* Nec debet hic locus mutari, quod quidam nuper tentavit. Horatius *ore adlaborare* dixit Epod. VIII.

Minúſve languet faſcinum,
Quod ut ſuperbo provoces ab inguine,
Ore adlaborandum eſt tibi.

Sic apud Pauſaniam, ut me monuit vir doctiſſimus, Συναμωρεῖν δὲ ſumitur. τὴν Ἀθαλάντην συναμωρουμένην, quod tamen Ariſtophanes ſimpliciter pro virum pati uſurpat, ἐν νεφέλαις, γυνὴ δὲ συναμωρουμένη χαίρει. *Fr. Lindenbrog.*

4. *manet*] Pœna me manet. Solemus etiam dicere, *manet mihi.* Catullus & Virgil.

Scéleſta, bene? quæ tibi manet vita?
O mihi tam longè maneat pars ultima vitæ! Scioppius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

XIII. PRIAPVS.

[1] HVc huc, quiſquis es, in Dei ſalacis
Diverti grave ne puta ſacellum.
Et ſi nocte fuit puella tecum,
[2] Hac re quod metuas adire, non eſt,
[3] Iſtuc Cœlitibus datur ſeveris.
[4] Nos vappæ ſumus, & puſilla culti
Ruris numina: nos [5] pudore pulſo
Stamus [6] ſub Iove [7] coleis apertis.

Ergo

1. *Huc huc, quiſquis es*] Arcendos Antiqui à Sacris putabant heſterna Venere inquinatos. Tibullus Eleg. 1 lib. 2.

Vos quoque abeſſe procul jubeo: diſcedite ab aris,
Queis tulit heſterna gaudia nocte Venus.

Hinc Lampridius in Alexandro: *Primùm uſus vivendi eidem hic fuit: primùm ſi facultas eſſet*; id eſt, ſi cum uxore non cubuiſſet, matutinis horis in lario ſuo rem divinam faciebat. Ovid. lib. 3 Amor. Eleg. 6.

A tenera quiſquam ſic ſurgit manè puella,
Protinus ut caſtos poſſit adire deos?

Plura pete à magno illo Briſſonio Formul. lib. 1, fol. 6 editione Francoford. Mercuriali Var. lect. lib. 2, cap. 15: & Sebaſt. Caſtalione Annotat. in 1 Reg. 21. *Scioppius.* Veteres concubitu abſtinebant rem divinam facturi. quod Latinè dicebant *Purè habere*, ut Græce ἁγνεύειν, ἁγνῶς ἔχειν. Plaut. Aſinariâ:

Si fortè purè velle habere dixerit,
Tot reddat ſpurcas, quot puras habuerit.

Deus Κηπουρὸς ait, ut ad ſuum ſacellum divertant prætereuntes, non eis opus eſſe, puras noctes habuiſſe. *I. Scaliger.*

2. *Hac re*] pro ideo, ea de cauſſa. Valer. de Faliſcis puer. *hac re Senatus cenſuit.* Varro: *Hac re medicos exquiſitim convocabat, ut convaleſceret.* Sic Brutus ad Atticum de Cicer. *An hoc ipſum ea re facit, quòd illi propter amplitudinem omnia jam deferenda putat?* Sic Valerius. *Hac re Senatus cenſuit.* Vide Giphanii Indicem Lucretianum in *Hac re.* Ga. Sciopius.

3. *Iſtuc Cœlitibus*] Apud me non ea puritate opus eſt, quæ in ſacris majorum deorum requiritur. non opus eſt ut te vivo flumine ad me venturus priùs abluas. *G. Sciopius.*

4. *Nos vappæ*] *Vappas*, τοὺς ἀχρήστους ac homines nihili vocant Latini. Catull. *Satiſne cùm iſto vappa, frigora & famem tuliſti?* Græci quoque ὀξίνην ad eam rem uſurpant. Nam ὀξίνης *vappa.* Ariſtoph. ἱππεῦσι:

Ἄνδρα μοχθηρὸν πολίτην, ὀξίνην, ὑπέρβολον.

Vbi ſanè nugatur interpres. *Scaliger.* Plin. lib. XIV, c. XX. & ibi Dalechamp. *S. A. Gabbema.*

5. *pudore pulſo*] *Pellere pudorem*, quod Apulejus *devorare*, alius inf. carm. 28 ponere pudorem dicit:

Sed cùm tu poſito deus pudore
Oſtendas mihi coleos patentes. Sciopp.

6. *ſub Iove*] Id eſt, ſub dio. Sic Horat.

--- *manet ſub Iove frigido Venator.*

Idem.

7. *coleis apertis*] *Colei* ſunt teſticuli. Hinc Pomponius apud Nonium, *coleatam cuſpidem* vocat id, quo viri ſumus,

Ergo quilibet huc licebit intret,
[1] *Nigra fornicis oblitus favilla.*

XIV, PRIAPVS.

[2] *COmmiſſo mihi non ſatis*[3] *modeſtas*
Quicunque attulerit manus agello:
Is me ſentiet eſſe non ſpadonem.
Hic inter frutices[4] *loco remoto*
Dicat forſitan hæc ſibi ipſe:[5] *nemo*
Præciſum ſciet eſſe me. ſed errat:
[6] *Magnis teſtibus iſta res agetur.*

XV. AD

mus. Sic infrà 48. *Coleos patentes.* Ga. Scioppius.

1. *Nigra fornicis*] Sic C. Cæſar *Bithynicus fornix, & ſtabulum Nicomedis*, dictus fuit. In fornice proſtabant meretrices, ac uſuram corporis & ſui copiam faciebant. Horat. lib. 1 Sat. 11. quod jam ſatis ad Petron. adnotavimus. *S. A. Gabbema.*

2. *Commiſſo*] Quicumque ex agro meæ cuſtodiæ & fidei concredito auferre volet, is à me ſtuprabitur, hîc poſt frutices. *Committere alicui*, id eſt, cuſtodiæ ejus mandare. Vide carm. 52, in principio. *G. Scioppius.*

3. *modeſtas*] Nota *modeſtas manus*; quibus contrariæ ſunt quas furaces ſive malas & improbas vocant. *Scioppius.*

4. *loco remoto*] Sic Horat.

Seu tu in remoto gramine per dies
Feſtos reclinatum bearis &c. *Sciopp.*

5. *nemo*] Noli cogitare, neminem impudicitiæ tuæ conſcium adfore, eò quòd in remoto loco te ſtuprare velim. De *præcidendi* verbo vide commentarium ad 12 carmen. *Idem.*

6. *Magnis teſtibus*] Ambiguitas ineſt teſtibus: videtur dicere *teſtes*, id eſt ſpectatores. ſuprà ad carmen 1. cùm tamen revera coleos illos apertos & teſticulos intelligendum ſit. *Scioppius. Teſtis*, ὁ μάρτυς ex antiqua lingua Græca θέστωρ: & μάρτυρας θέωξ. τοὺς διδύμους verò (quos eleganter *pares* vocat Plinius) ita nominarunt, quòd & ipſi μάρτυρες τῆς ἀῤῥενότητος. Idcirco ambiguè luſit Plautus Amphitruone:

AL. *Mihi quoque aſſunt teſtes: qui illud, quod ego dicam, aſſentiant.*
AM. *Qui teſtes.* AL. *Teſtes.* AM. *quid teſticulare?*

Nam, ut erat mos veterum, verbum formavit ex re, quam non intelligebat: ex teſte, *Teſticulari.* ut Ariſtophanes θεσμοφοριαζούσαις.

--- ἐχθὲς ἔφαγον κάρδαμα.
κλ. τί καρδαμίζεις; ---

At dedita opera *teſticulari* dixit proco, quod Græci ὀρχιπεδῆσαι. Ariſtophan.

Οὐκ ἔκυσας, οὐ προσεῖπας, οὐ προσηγάγου·
Οὐκ ὠρχιπέδησας. ---

Sicur & κλειτοριάζειν, dicebant à pudendo muliebri. quod Laberius ut ego puto, *puellitari* interpretatus eſt:

Quanam vos dementia ſuppolitores facit
Cum cano eugio puellitarier?

Nam Eugium (quod & Græcum ipſum quoque eſt, εὐδίαιον) eſt τὸ κλειτόριον. Vnde *colei Cliternini* Ciceroni. quia videntur adludere non ad Cliternum oppidum Italiæ, ſed ad κλειτόριον. Nam ſicut ab oppido Lanuvio,

XV. AD PRIAPVM.

[1] QValibus Hippomenes rapuit Schœneida pomis:
Qualibus [2] Heſperidum nobilis hortus erat:
Qualia credibile eſt ſpatiantem rure paterno,
[3] Nauſicaam pleno ſæpe tuliſſe ſinu:
Quale fuit malum, quod litera pinxit [4] AcontI,
Qua lecta, cupido pacta puella viro eſt:
[5] Taliacumque puer dominus florentis agelli
Impoſuit menſæ nude Priape tuæ.

XVI.

nuvio, Lanuvinorum Coleorum familia erat: at non ita à Cliterno Cliternini. Quin & nomen familiæ Lanuvinos fuiſſe ex eo colligo, quod adverſarius Terentii Lanuvinus nominabatur. Alii apud Donatum legunt, *Lavinius*. At *Lavinium*, & *Lanuvium*, idem. *I. Scaliger.*

1. *Qualibus Hippomanes*] *Atalanta* Schœnei filia procis ſuis curſus certamen ea lege propoſuit, ut illi inermes currerent, ipſa cum telo inſequeretur, & quem curſu adſequi poſſet, venabulò confoderet. *Hippomanes* ejus amore captus adſumptis tribus aureis malîs cum ea curſu certare non dubitavit. Cùm ergo currerent, ille rejectis poſt ſe extra viam malîs illam in colligendis iſtis occupatam facilè antevertit. *Scioppius.* Hujus etiam *Hippomanis* & *Atalantæ* fabula, perquam lepidè ab Ovid. lib. x, & à Servio in III Æneid. & à Sidon. Apollin. in Panegyr. ad Anthem. deſcribitur. à Lutatio in VII ſupra Statii Thebaide duas fuiſſe Atalantas dicitur, alteram Arcadicam, alteram à Schœnejo nobilem curſu. Vide Gyraldum latè diſſertantem Dial. xx. *S. A. Gabbema.*

2. *Heſperid. n. hortus*] *Heſperi*, qui frater fuit Atlantis, filiæ hortum habuerunt nemore aurifero pretioſum, à dracone pervigili ſervatum: quem cùm Hercules interfeciſſet, pomis aureîs potitus eſt. *Scioppius.* Diodor. l. V Biblioth. *Gabbema.*

3. *Nauſicaam*] Vidend. Homer. *Gabbema. Nauſicaa* filia fuit Alcinoî Phæacum regis, cujus horti & deliciæ in proverbium abiere. *Ga. Scioppius.*

4. *Aconti*] Profectus ſacra ad Dianæ *Acontius*, quæ in Delo inſula maris Ægei omnium Cycladum clariſſima, ex frequenti virginum conventu celebrantur, in amorem viſæ Cydippes puellæ nobilis excaluit. Sed cùm illam ob generis imparitatem non auderet in ſuum amorem ſolicitare, novam commentus fraudem, in pulcerrimo pomo ſcripſit duos hoſce verſus:

Iuro tibi ſanè per myſtica ſacra Dianæ
Me tibi venturam comitem, ſponſamque futuram.

Atque illud ad pedes puellæ projecit, quæ fraudis inſcia, cùm imprudens legeret, viſa eſt ſe uxorem Acontio paciſci. Nam quæ ante Deos in templo Deliæ Dianæ dicerentur, rata eſſe debere, lex erat. *Sabinus.*

5. *Taliacumque*] id eſt talia. τὸ cumque παρέλκει, ut apud Horat. *Vtcumque* pro *ut* ſive *ubi*. Sic infrà Carm. 69. *Quicumque valentior eſſet*, pro, *qui*, *quinam*. Scioppius.

XVI. PRIAPVS.

QVid mecum tibi [1] *circitor moleſte?*
Ad me quid prohibes venire furem?
Accedat ſine: [2] *laxior redibit.*

XVII. PRIAPVS.

COmmoditas hæc eſt in noſtro maxima pene,
Laxa quod eſſe mihi [3] *femina nulla poteſt.*

XVIII. AD PRIAPVM.

[4] *ECquando Telethuſa circulatrix*
Quæ [5] *clunem tunica tegente nulla*

Extis

1. *circitor*] *Circitor* eſt cuſtos, qui hortum frequenter obit, ne fures intrent. *Circare* eſt περιοδεύειν, *circuire.* Hinc Vegetius *circatores* vocat, qui vigilias circumeant, quos *rondier* hodie dicimus. Videndus eruditorum princeps Scaliger ad lib. 1 Tibull. & doctiſſimus deque literis noſtris optimè meritus Stevechius ad lib. 3 Vegetii, cap. 8. *Ga. Scioppius.*

2. *laxior redibit*] Perforatus, longè quàm acceſſit amplior. Vide Carmen 31, & 46. *Scioppius.*

3. *femina*] Quantumvis laxum foſſatum habeat, naviter, ut ait Lucretius, expleam. *Idem.*

4. *Ecquando Thelethuſa*] Papinianus noſter Giphanius Indice Lucretiano in *Etquantus* multum diſputat de ſignificatione τοῦ *Ecquis* & *Etquis*, & labitur tandem ut dicat *Ecquis* valere *numquis. Etquis* autem ſonare, *quod quis.* Cui nos ſubſcribentes hic *Etquando* legendum pro *quando* rectè opinor contendemus. *Scioppius.* Omnino videndus Gifanius in indice Lucretiano, in voce *Etquantus*; multa enim ibi corradit huc ſpectantia. *Gabbema. Thelethuſa.* Hîc & in Mart. perperam ſcribitur *Theletuſa*. Aut enim θαλέθουσα, aut τελέθουσα. Videtur autem idem auctor illius carminis fuiſſe:

Nota Suburranas inter Telethuſa puellas, &c. *I. Scaliger.*

5. *clunem motat*] *Clunis* in ſingulari. Porrò clunes in Venere movere meretricum eſt. Lucret. fine 4.

Nam mulier prohibet ſe concipere atque repugnat.
Clunibus ipſa viri Venerem ſi lata retractet,
Atque exoſſato ciet omni pectore fluctus.

(id eſt, dum ſe mulier ita commovet & ſubinde incurvat, acſi nullam ſpinam aut in tergo *os* habeat.)

Ejicit enim recta ſulci regione viâque
Vomerem, atque locîs avertit ſeminis ictum.
Idque ſua cauſsâ conſuerunt ſcorta moveri,
Ne complerentur crebrò gravidæque jacerent,
Et ſimul ipſa viris Venus ut concinnior eſſet.

Sic infrà Carm. 26.

Deliciæ populi, magno notiſſima circo
Quinctia, vibratas docta movere nates.

Et

[1] *Extis aptius, altiuſque motat,*
[2] *Criſſabit tibi* [3] *fluctuante lumbo?*
Sic ut non modò te Priapę poſſet,
Privignum quoque ſed movere Phædræ.

XIX. PRIAPVS.

[4] *Fulmina* [5] *ſub Iove ſunt: Neptuni* [6] *fuſcina telum:*
[7] *Enſe potens Mars eſt: haſta, Minerva, tua eſt.*

[1] *Sutili-*

Et hinc Petronius *pygiaca ſacra* vocat coitum, nam *pygæ* clunes: *Non ceſſavit*, inquit, *puellam invitare ad pygiaca ſacra.* Nævius apud Non. in Pilare: *Antequam pygæ pilant*, id eſt, antequam crines ibi creſcere incipiant. *Ga. Scioppius.*

1. *Extis*] Hoc præter Sibyllam interpretari poſſe reor neminem. Fortaſſis legendum eſt, *Lectis*, & ita ſenſus erit apertus. Vide jam ad *Criſſare. Sciopp.*

2. *Criſſabit*] *Criſſabit tibi*, id eſt, tibi ſubſidet ſeu ſuccumbet. *Criſſare* enim & *Cevere* apud Iuvenalem eſt, nates ita, ut dixi, movere. Iuven. Satyr. 6. *Medullinæ criſſantis.* Interp. *Criſſare* mulierum, *cevere* virorum eſt. Hinc cevetes molles & obſceni vocantur. Martialis pro *tremere* & *moveri* uſurpavit de mentulâ:

Tam tremulùm prurit, tam blandùm criſſat, ut ipſum
Maſtupratorem fecerit Hippolytum.

ait, partem tentam adeò tremere, ut quemvis etiam Hippolyto caſtiorem incitare poſſit, ut manibus ipſe ad inguen admotis ſemen ſibi eliciat. Hoc enim eſt Maſtuprari, q. d. manu ſtuprare. Erravit igitur amicus quidam noſter, qui in ſuis ad Inſtitutiones juris commentariis Maſtuprationem quaſi maris ſeu maſculi ſtuprationem & pædicationem dictam cenſet. *Criſſare alicui. puto heic intelligi inequitationem, coitus ſpeciem: ut dicat, illam ſuper virum poſitam & delicias libidineſque facientem, clunes altiùs elevare, quàm* inteſtina *ipſa, quæ heic* Exta *ſatis durè vocat, ut ita nates ſupra totum corpus ſublatæ ſint. quod mihi heic ſub calamo naſcitur, & ita meliùs de lumbo fluctuante intelligetur, qui non fluctuabunt, ſi illa ſubſidat.* Scioppius. *Criſſare*, propriè prurire (pruritum movere). Verbum Tarentinum, κνιοσᾶν, & κνιστεῖν. non à κνίοσα. Sed quod alii dicunt κνιζᾶν, ipſi κνιτλᾶν, vel κνιοσᾶν. ut ἐπιχαριτλᾶν, ἀντὶ τοῦ ἐπιχαρίζειν. κνιοσᾶν *Criſſare.* ν in r, ut μονὰ, *mora.* φονία, *Furia.* φονᾶν, *furere.* κνέφας, *Crepus, crepuſculum:* κνίσπος, *Criſpus*, ut λίσπος. Γνῶμα, *Groma.* γνωματικὸς, *Gromaticus.* I. Scalîger.

3. *fluctuante*] *Fluctuare* eſt crebrò movere & inquietare ad exemplum fluctuum. Arnob. lib. 2. *Et ad ultimum clunibus & coxendicibus ſublevatis lumborum criſpitudine fluctuaret.* Hinc *fluctuatim ire* eſt magnificè & contemnifice ſe inferre & facere ut pallium ad undarum inſtar fluctuet. Afranius: *Magnificè volo fluctuatim ire ad illum.* Sic Plaut. Epid. *Quis ille, ſuam qui undantem chlamydem quaſſando facit?* Scioppius.

4. *Fulmina*] Similia habes ſuprà Carmine 8, quod vide. *Sciopp.* Secutus Antholog. lib. IV ΕΙΣ ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΘΕΑΙΝΩΝ ΑΓΑΛΜΑΤΑ κεφ. ιβ.

Τύμπανα καὶ θύρσον Βρομίου. Ζηνὸς δὲ κεραυνὸν,
Ἀσπίδ' ἐνυαλίου καὶ κάρυν ἠύκομον,

Φοίβου

[1] *Sutilibus Liber* [2] *committit prælia thyrſis:*
Fertur Apollinea miſſa ſagitta manu.
[3] *Herculis armata eſt invicta dextera clava:*
At me [4] *terribilem mentula tenta facit.*

XX. AD PRIAPVM.

[5] *Copia me perdit: tu ſuffragare rogatus,*
Indicio nec me prode, Priape, tuo.
Hæc quæcunque [6] *tibi poſui* [7] *vernacula poma,*
De [8] *ſacra nulli dixeris eſſe via.*

XXI.

Φοίβου δ' αὖ τόξον φαρέτρην, ἁλίου δὲ τρίαιναν,
Καὶ σθεναρῶν χειρῶν Ἡρακλέους ῥόπαλον. Fr. Lindenbrog.

5. *ſub Iove ſunt*] obſervanda phraſis, *ſub aliquo eſſe*, pro alicujus. *Ga. Scioppius.*

6. *fuſcina*] Vide quæ dixi ad Carmen 8. *G. Scioppius.*

7. *Enſe potens*] ſic ſupra. *Mavors, per quem valet, enſem.* Scioppius.

1. *Sutilibus*] id eſt, conſutis & connexis: hederâ enim thyrſi implicabantur. *Sciopp.*

2. *committit prælia*] Notandum: *gladiô committere prælium*, id eſt, *pugnare.* Idem.

3. *Herculis*] Quia Hercules ſemper cum clava pingebatur, interdum etiam cum clava, ſagittis, & pelle leonina, ideo Tertull. una voce hæc omnia comprehendens *Scytaloſagittipelligerum* eum vocat, librô de Pallio c. IV. *Adoratur à vobis qui erubeſcendus eſt, Scytaloſagittipelliger ille, qui totam epitheti ſui ſortem, cum muliebri cultu compenſavit.* Lindenbrog.

4. *terribilem*] Petron. *Ter corripui terribilem manu bipennem.* infr. c. LVI. *Quæ me terribilem facit videri.* S.A. Gabbema.

5. *Copia*] Adloquitur dominus Priapum ſuum. Senſus eſt ſubobſcurus. Hoc tamen videtur dicere: Quia copioſum & divitem me feci ſive ſimulavi, ferè ad paupertatem redigor, quia ſemper dare cogor. quando ergo ad te de facultatibus meis rogatum venient, hoc à te peto, ne paupertatem meam, cujus tu conſcius, illis prodere velis. Idque ut facias faciliùs, en tibi à me poma: quæ etſi in Sacra via emerim, tu tamen dicas, eſſe in meis prædiis nata. *Scioppius.* Priapo queritur aliquis tot rogatores ſe pomorum ſua cauſsâ pati; ut nec deo ipſi ponere ea audeat, niſi ſub obteſtatione ſilentii. Scribendum igitur puto: *Copia me perdit, tu ſuffragare, rogantum.* Commendat oblationem ſuam Priapo. Ceterùm omnis lepor in vocibus *Sacra via* eſt: Nam intelligit utique poma illa clanculum, quæ ut hîc de *ſacra via*, ita à Petronio *Deorum* beneficia adpellantur; quæ perpetua materies jocorum in iſtis epigrammatis eſt. Ne igitur incivili fatigatione opus habeat, poëta rogat ne indicium faciat quæ poma ipſi obtulerit Priapus, velut antea copiâ petitorum penè enectus. *Ga. Barthius.*

6. *tibi poſui*] *Ponere deo aliquid*, eſt *eidicare.* ſic infrà Carmine 29 de Quinctia. Et Propertius:

Has pono ante tuam tibi, Diva, Propertius adem
Exuvias, tota nocte receptus amans.

Scioppius.

7. *vernacula poma*] Id eſt, *in fundo meo nata. Vernaculus* enim domeſticum

XXI. PRIAPVS.

[1] *F Emina ſi [2] furtum facit mihi, virque, puerque:*
Hæc [3] cunnum, caput hic præbeat, ille nates.

XXII. PRIAPVS.

Q Vicunque hic violam, roſamve [4] carpet,
Furtivumve olus, aut [5] inempta poma:
[6] Defectus pueroque feminaque,
Hac tentigine, quam videtis in me,
[7] Rumpatur precor [8] uſque, mentulaque
[9] Nequidquam ſibi [10] pulſet umbilicum.

XXIII.

cum notat & advenæ ſive peregrino opponitur. Horatius *inempta* vocaret. *Ga. Scioppius.*

8. *ſacra via*] In ſacra enim via poma & ſimilia leviora venibant. Ovid. ead. de re:

Dum bene dives ager, dum rami pondera nutant,
Adferat in calatho ruſtica dona puer.
Rure ſuburbano poteris tibi dicere miſſa,
Illa vel in ſacra *ſint licèt emta via.*

Scioppius. *Nulla via hiſtoricorum ſcriptis celebratior legitur.* Nomen traxit à fœdere inter Romulum & Tatium Reges ictum, quod nunquam ſine prævio ſacrificiorum apparatu, patet ex lib. II Halicarn. meminit Seneca, qui *viam ſacram celeberrimum locum* appellat lib. de Conſol. ad Marc. c. XVI. & ante illum Aſcon. in orat. II in Verr. Totam autem velîs intexit C. Cæſar, ut & forum Romanum, cui vicina fuerat. Plin. lib. XIX, c. I. ibique Iulius Dictator habitavit, ut liquet ex Sueton. in ejus Vita c. XLVI. Et quod miror omnes urbis topographos omiſiſſe, *ſigna fœderis initi in ea extabant, tempore Servii Honoratii, regibus diverſo itinere venientibûs, Romulo à Palatio, Tatiô à Roſtris*, ad verſ. DCXLI lib. III. Celebre hîc & à multis rerum venalium emporium ruſticis in urbem commeantibus, & fructus villicos conferentibûs. Varro de RR. c. II l. I. *Th. Dempſterus.*

1. *Femina*] Vide carmen 12, & notas: & infrà Carm. 75. *Scioppius.*

2. *furtum faciet*] Obſervandum, furtum facere alicui. *Sciopp.*

3. *cunnum*] ſtuprandum; *caput* irrumandum, *nates* pædicandas. *Idem.*

4. *carpet*] *Carpere* pro *decerpere:* verbum hortorum. unde ad oſcula transfertur. *Id.*

5. *inempta poma*] Horat. Epod. 2. *Dapes inemtas adparet.* Virgil. 4. Georg.

--- Seràque revertens
Nocte domum, dapibus menſas onerabat inemtis.

Sed ibi *inemptus* eſt vernaculus, in fundo natus, heic eſt idem quod furtivus, non ære paratus. *Idem.*

6. *Defectus*] precor ut tentigine rumpatur, & non habeat in quo evomat vim Lucillii ſeu genitale ſemen. *Defectus* eſt *deſtitutus, carens.* Id.

7. *Rumpatur*] Horat. lib. Sat. 2.

-- tument tibi cùm inguina, num, ſi
Ancilla aut verna eſt præſto puer, impetus in quem,
Continuò fiat, malis tentigine rumpi?

Sic etiam Carm. 33, & 25. *Id.*

8. *uſquè*] *Vſque* pro *diu* vel *ſemper.*

XXIII. PRIAPVS.

HIc me cuſtodem fecundi villicus horti
Mandati curam juſſit habere loci.
Fur habeas pœnam, licet indignere, [1] feramque
Propter olus, dicas, hoc ego, [2] propter olus?

XXIV. PRIAPVS.

[3] HOc ſceptrum, quod ab arbore [4] ut reciſum eſt,
Nulla jam poterit virere fronde:
Sceptrum, quod [5] pathicæ petunt puellæ:
Quod quidam cupiant tenere [6] Reges;
[7] Cui dant oſcula nobiles cinædi:

[1] Intra

aliàs ferè παρέλκον videtur. *Scioppius.* Id. in Indice: *Vſque. particula hæc ſæpe redundare in oratione videtur, & pro re nata varie interpretanda eſt. Vſus ejus exemplis oſtendi poterit.* 22. c. 45, 50, 64, 77.

9. *Nequidquam*] *nequaquam.* id eſt, *fruſtra*, ita ſcribendum ex v. lib. *Ga. Scioppius.*

10. *pulſet umbilicum*] Quod in tentigine fieri ſolere omnes norunt. *Scioppius.*

1. *feramque*] & *dicas:* Egóne ut hanc pœnam ob olus ſurreptum feram prope olus in gramine? Alterum *propter* eſt prope. Vult enim furem ſtuprare in gramine prope agrum ubi olera conſita. Sed hæc conjectura tantùm eſt. *Idem.*

2. *propter olus*] Omnino mutuatum ex Leonida:

Ἀλλ' ὡς ἐντέταμαι, φῶρ, ἔμβλεπε. τοῦτο δ' ἐρωτᾷς,
Τῶν ὀλίγων λαχάνων εἵνεκα; τῶν ὀλίγων. I. Scaliger.

3. *Hoc ſceptrum*] Conſtructio hæc eſt: hoc ſceptrum, &c. ibit intra viſcera furis. *Sceptrum* pro mentula poni nemo mirabitur, qui cogitabit mulieres omnes reginas eſſe, & hæ quidem ſceptrô indigent. *Scioppius.* Feſtiviſſimè παρῳδιάζει ex Homero:

Ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον, τὸ μὲν οὔποτε φύλλα καὶ ὄζους
Φύσει, ἐπειδὴ πρῶτα τομὴν ἐν ὄρεσσι λέλοιπεν. Virgilius:

Vt ſceptrum hoc (dextrâ ſceptrum nam fortè gerebat)
Nunquam fronde levi fundet virgulta, neque umbram,
Quum ſemel in ſilvas imo de ſtirpe reciſum
Matre caret, poſuitque comas, & brachia ferrô.

Sed & Val. quoque Flaccus idem imitatus eſt. quod tamen, ne in hac re nimius ſim, non ponam. *Scaliger.* regnum adfectant feminæ, iccirco ſceptrô indigent. *S. A. Gabb.*

4. *ut reciſum*] *Vt* pro *poſtquam*, *ſimulac.* Scioppius.

5. *pathicæ*] *Pathicus*, qui patitur. infr. c. XL, c. XLVIII. *Sciopp.*

6. *Reges*] Perſtringit libidinem regum & imperatorum, qui ſe aliis culcitas fecerunt, ut Cæſar Nicomedi, Cicero Craſſo, alii aliis. *Idem.*

7. *Cui dant oſcula*] ſic infrà Carm. 44. *Oſcula dat medio ſiqua puella mihi.* Idem.

1. *Intra*

1 *Intra viſcera furis ibit uſque*
2 *Ad pubem, capulumque coleorum.*

XXV. PRIAPVS.

3 *Porro (nam quis erit modus Quirites?)*
Aut præcidite ſeminale membrum,
4 *Quod totis mihi noctibus fatigant*
Vicinæ ſine fine prurientes,
5 *Vernis paſſeribus ſalaciores:*
Aut rumpar: nec habebitis Priapum.
Ipſi cernitis exfututus ut ſim,
6 *Confectuſque, macerque palliduſque*
Qui quondam ruber, & valens ſolebam
Fures cædere quamlibet valentes.
7 *Defecit latus, & periculoſam*
Cum tuſſi miſer exſpuo ſalivam.

XXVI.

1. *Intra viſcera*] *Viſcera* ſunt interiora omnia, ut jecur, cor, pulmo, præcordia, ilia, & reliqua, quæ pelle teguntur. Sic infra Carm. 66.

Intra viſcera habere concupiſcis.

Ga. Scioppius.

2. *Ad pubem capulumque*] id eſt, tota, quantacumque eſt, inibit uſque ad pudendos crines & teſticulos, de quibus vide ſuprà Carm. 13. quod & in gladio eſt capulum, id ſunt colei heic. *Scioppius.*

3. *Porrò*] quaſi dicat: quando nullum quidem malorum meorum finem modumque video, civium Romanorum opem implorandam eſſe exiſtimo. Qui enim auxilium populi implorabant, *Porrò Quirites* clamabant, imitatus Plautus ... ſc. 1, v. 220.

Cujus nunc es. S O. tuus, nam pugnis uſu feciſti tuum.
Porrò fidi Thebani *cives.* ME. *etiam clamas carnifex?*

Sic enim locus ille ex v. l. legendus eſt. Plura vide apud Briſſonium in Formulis, C. Colerum Parerg. c. 13; Turneb. in Adverſ. & meor. Veriſim. lib. 1, c. 16. *Idem.*

4. *Quod totis*] Intelligendum opinor de coitus genere, quod inequitatio dicitur. Sic Ovid. *Andromachen Hectoreo equô ſediſſe* dicit, id eſt, ſuper Hectorem jacuiſſe, & ſuper inguina ejus moluiſſe. *Scioppius.* Aut flagitioſa inequitatio mulierum, ut Mutuni Titinii apud Feſtum, & Arnobium: aut eſt id, quod alibi dicit:

Oſcula dat medio ſiqua puella viro.

I. Scaliger.

5. *Vernis paſſeribus*] Omnia verno tempore in Venerem ſunt proniora, maximè verò omnium paſſeres. Cùm Ingolſtadii agerem vidi è regione muſæi mei paſſerem coitum vicies repetentem, & indè adeò ad languorem datum, ut avolaturus in terram decideret. *Scioppius.*

6. *Confectuſque*] id eſt, *defeſſus.* Sic Virgil. XI Æneid.

Ducitur infelix ævô confectus Aletes.

Lucill. *confectum doloribûs corpus* vocat. Et Cic. 2 de Off. *Ne me angoribus dedi,*

XXVI. AD PRIAPVM.

[1] DElicia populi [2] magno notiſſima circo
Quinctia vibratas docta movere nates :
[3] Cymbala cum crotalis, [4] pruriginis arma, Priapo
[5] Ponit, & [6] adducta tympana pulſa manu.

Pro

quibûs eſſem confectus. Ga. Scioppius.

7. *Defecit latus*] Eadem laterum eſt ratio, quæ lumborum, de quibus Carm. 18. Tibull. infrà Carm. 83.

--- uſque dum mihi
Venus jocoſa molle ruperit latus.

Catull. ad Flavium:

Nam ni ſtupra, valet nihil tacere
Curvantem latera ex futura panda.

Quod ita interpretatur Scalig. niſi ſtuprum eſt, quod fateri non audes, nihil eſt cur taceas quid noctu facias, cùm exhauſtæ vires & pandum latus id prodat. *Scioppius.*

1. *Deliciæ*] Sic Plaut. Pſeud. *Phœnicum, tibi hæc ego loquor, deliciæ ſummatum virum.* Idem.

2. *magno notiſſima Circo*] De meretricibus in Amphitheatro proſtantibus videndus Lipſius Elect. 1, cap. 13. Sic Virgil.

— mediâque in valle theatri
Circus erat. --- Scioppius. Fusè Lipſius lib. 1 Electorum c. XI de more in ſcenam producendi ſcorta diſſertat. *S. A. Gabbema.*

3. *Cymbala cum crotalis*] Sic auctor Copæ:

Copa Syriſca caput Graja redimita mitellâ
Criſpum ſub crotalo (id eſt, ad ſonum
æ̈nei crepitaculi) *docta movere latus. crotalis.*

Crotalum perperam confundit cum Siſtro vir doctus. Figurâ primum variabant omnino, hoc enim erat oblongum, manubriatum in ima ſui parte, cancellarum trajectis virgulîs, & ut uno verbo dicam, laminæ, & præterea nihil; Illud (ſi Euſtathio Iliad. A, credimus) vas è teſta, ligno aut ære, quod manibus tenebatur. videtur aut colliſum, ſonitum edidiſſe, ut indicat Plinius de margaritis loquens lib. IX, c. XXXV. Crotali crepitus onocrotalo avi nomen videtur impoſuiſſe, quòd vocem forſan edat ciconiæ ſimilem, quam & ipſam crotaliſtriam appellat Petronius, at Ægyptii crotalum, ſi Ioanni Sarisberienſi lib. VIII, c. XII fidem velimus habere, qui & addit: *Crotala quoque dici ſonoras ſphærulas, quæ quibuſdam granis interpoſitîs, pro quantitate ſui ſpeciei metalli, varios ſonos edunt.* Laur. Pignorius.

4. *pruriginis arma*] Quia cantus iſte & ſaltationes prurire faciunt & ad Venerem invitant, ut ex Copa apparet. *Arma* pro eo, quod vulgò, non rectè tamen, (ut in Indice dicetur) inſtrumenta dicimus. Armîs in bello, crotalô in Veneris ſtudio utimur. *Scioppius.* Idem in Indice: *Inſtrumentum* minùs rectè accipimus, pro *eo, cujus opera & ſubſidiô aliquid facimus.* Ciceroni idem eſt, quod *inſtructus, ornamentum & apparatus*, ut 2 de Finibus: *Quid tanto opus eſt* inſtrumentô *in optimis artibus comparandis, quid tanto concurſu honeſtiſſimorum ſtudiorum, tanto virtutum comitatu?*

5. *Ponit*] Id eſt, *dedicat*. Vide ſuprà ad Carm. 20. *Scioppius. conſecrat.* V. quæ in Triumviros amorum adnotamus. *Gabbema.*

6. *adducta*] Nam tympaniſtæ alteram manum ad ſe reductam habent, dum tympana terunt. *Scioppius.*

1. *tur-*

Pro quibus, ut ſemper placeat ſpectantibus, orat,
Tentaque ad exemplum ſit ſua [1] turba Dei.

XXVII. PRIAPVS.

TV, qui non bene cogitas, & ægrè
[2] Carpendo tibi temperas ab horto:
[3] Pædicabere [4] faſcino pedali.
Quod ſi tam gravis, & moleſta pœna
Non profecerit: [5] altiora tangam.

XXVIII. AD PRIAPVM.

OBſcænis [6] peream, Priape, ſi non
Vti me pudet, improbiſque verbis:
Sed cum tu [7] poſito deus pudore
Oſtendas mihi [8] coleos patenteis,
Cum cunno mihi mentula eſt vocanda.

XXIX. AD PRIAPVM.

FAlce minax, & parte tui majore Priape:
[9] Ad fontem quæſo, dic mihi [10] qua ſit iter.

XXX.

1. *turba*] Amatores. *Ga. Scioppius.*

2. *Carpendo horto*] *Carpere hortum*, inſolens eſt, pro *fruges ex horto.* Sic infrà Carm. 72. *Scioppius.*

3. *Pædicabere*] Cùm pædicationem ſignificare vellent Ægyptii, geminas pingebant perdices, quæ cùm viduæ ſunt, ſe invicem abutuntur. Plinius quoque promiſcuè iniri fatetur. Forſan ideo libidinoſiſſimus homo Heliogabalus, in pulvinaribus culcitriſque ſubſterni ſibi voluit perdicum plumas. De turpiſſima hac re multa veteres. *S. A. Gabbema.*

4. *faſcino pedali*] Sic ſuprà Carm. 10 *conto pedali*, quod vide. *Faſcinum* eſt pudendum. hinc *faſcinoſus*, infra Carm. 72. *Scioppius.*

5. *altiora tangam*] Irrumabo te. *Sciopp.*

6. *peream ſi non* &c.] Iurandi formula, qua plerique auctores utuntur. Item *Diſperearn:*

Diſpeream ſi non totis Deciane diebûs,
Et tecum totis noctibûs eſſe velim.

Martialis. Catullus:

--- Diſpeream me niſi Lesbia amat.

Plura vide apud Briſſon. 8 Formul. 28. *Idem.*

7. *poſito pudore*] Suprà Carmine 13 dixit, *pudore pulſo.* Idem.

8. *coleos patenteis*] Carm. 13. *his apertis ſtare.* Id.

9. *Ad fontem*] Solent advenæ, qui aquaturi eunt, ſciſcitari obvios de fonte. unde Cicero proverbialiter dicit, *Digitum ad fontem intendere.* pro eo quod eſt, δεικτικῶς, &, ut Æſchylus loquitur δακτυλοδείκτως, & quaſi manu ad aliquid ducere. Iccirco ita intelligendus inſignis locus Iuven.

Nec monſtrare vias eadem niſi ſacra colenti,
Quæſitum ad fontem ſolos deducere verpos.

Id

XXX. PRIAPVS.

Vade per has viteis, quarum ſi carpſeris uvas,
[1] Quas aliter ſumas hoſpes habebis aquas.

XXXI. PRIAPVS.

Donec proterva nil mihi manu carpes,
Licebit ipſa [2] ſis pudicior Veſta:

[1] Sin,

Id eſt, Moſes vetuit niſi ſacra eadem colentes, hoc eſt, jus Iudaicum, ad myſteria illa admitti: ut qui eam doctrinam quærunt, excludantur, niſi eandem legem colant. Vnde adparet Grammaticos perperam ad fabuloſum fontem Corn. Taciti hæc retuliſſe: quum ſit proverbium, *quærere fontem*. Hîc verò non eſt proverbium, ſed ſimplex ſenſus. Quur autem ignotus, & ignarus viarum à cuſtode hortorum quærit viam ad fontem, quum ipſe cuſtos intra ſepta hortorum eſſet? Sciendum *Priapos*, & *Hermas*, vel Hermulas & *Marſyas* etiam in compitis, triviis & quadriviis poni ſolitos, cum virga in manu, quæ monſtraret iter ad fontem. Et quantum ad Deos Viales, ut vocat Plautus, nihil intererat, Mercurii, an Priapi eſſent. Quin & Mercuriis, ipſis & Terminis vialibus veretra longa, & immania, ut Priapis, attribuebantur. Quod & ego Romæ in ædibus Cardinalis de Cæſiis vidi, & patet ex dicto Philoſophi, qui in guloſum, & libidinoſum adoleſcentem tempeſtivè luſit, quod ſimilis eſſet τοῖς ἑρμαῖς, qui nihil niſi caput & penem haberet. Ergo Priapi, ſeu Hermæ Dii viales, qui & digitum intendebant ad fontem. In numiſmate argenteo ab una parte Mercurius petaſatus, ab altera viator cum pedo, & cane inſculptus eſt. Quare hic Priapus, quem interrogat viator, non magis eſt cuſtos vitium, quàm viarum, vel potiùs utrorumque. *I. Scaliger.*

10. *qua*] hîc tranſitum notat. Malè tamen, & peſſimo exemplô Giſanius Indice Lucretiano τῷ *Qua* pro *ubi* univerſo Latio interdicit, ædilitias ſc. edictiones habens ſine populi ſuffragio. *Ga. Scioppius.*

1. *Quas aliter ſumas*] Minatur illi τὴν στόματος μόλυνσιν. Quare opus ei lotione ad os. Iccirco Martial.

Qua tibi parte opus eſt, Gallia, ſumis aquam.

Nam & illa quoque τὸ στόμα ἐμόλυνε, καὶ ἐλεσβίαζε. Igitur, aliter ſumes aquam, quàm inſtitueras. Nam quæ tibi ad bibendum, ea ad eluendum os opus erit. Non ignoro quomodo alii interpretati ſint. Ego ſanè ita ſimpliciter malo. *Scaliger.* V. Mercurial. lib. VI Var. lect. c. VI. G. Canter. lib. I Nov. lect. c. X. *Gabbema. Quas aliter ſumas.* Tu quidem aquam petis potui: ſed ſi uvam decerpſeris, ego te irrumabo, ut ob aliam cauſam, quàm inſtitueras, aquâ opus habeas, ad os ſc. à me impudicatum, eluendum. *Aliter* pro, *alia de cauſa.* Sciopp.

2. *ſis pudicior Veſta*] *Pudica matrona*, quæ maritô contenta eſt. At hîc *pudica*, quæ omnino virum ignorat. Plautus:

Tam à me pudica eſt, quàm ſi ſoror ſiet.

Et *ſignatam virginem* in eum ſenſum dixit Lucillius, illæſam, inviolatam. Terentius dixit *integram à* viro. Cui reſpondet contrarium, *imminuta virgo*. *Imminuere virginem* διαπαρθενεύειν. Apulejus: *Coràm virginem imminu-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] *Sin, hæc mei te ventris arma laxabunt,*
[2] *Exire ut ipſa de tuo queas culo.*

XXXII. PRIAPVS.

[3] *Uvis aridior puella paſſis,*
[4] *Buxo pallidior,* [5] *novaque cera,*
[6] *Collatas ſibi quæ, ſuiſque membris*
Formicas facit altiles videri:
[7] *Cujus viſcera non aperta Tuſcus*

Per

minuiſſet parata conſtantiâ. & Plautus *imminuere pudorem.* I. Scaliger.

1. *Sin*] Eleganter hæc particula ſic ſeparatim ponitur, pro *ſi non, ſi minus.* Cic. x ad Att. Ep.VI. *Si vir eſſe volet, præclara συνωμοσία: Sin autem; erimus nos, qui ſolemus.* Et lib. XVI ad Att. *Verumtamen ſi pares æquè inter ſe, quieſcendum. ſin; latiùs manabit, & quidem ad nos, deinde communiter.* Ga. Scioppius.

2. *Exire ut ipſa* &c.] Ita laxum reddam ut ipſa indè exire poſſis. *De* pro *ex* & ſuprà Carm. ad Lector. item Carm. 40, 42, 69. *Culo. cunno.* Iupiter diique cæteri facinus maximum cluent feciſſe, quòd Pelopi humerum eburneum pro carneo reſtituerint. nugas maximas fuiſſe reor, præ ut ego nunc ſequiori ſexui, mulieribus inquam, id reſtituo, quo ſunt, quod ſunt; *cunnum* videlicet, quo nunc ſæcula aliquot *culô* contentæ caruerunt. Antè enim nullo ſenſu hîc *culo* legebatur, etiam in Scaligeri editione. Equidem magnas & modò non ingentes à feminis gratias hac mea tam comi opera iniviſſe confido. *G. Scioppius.*

3. *Vvis aridior*] Simile ferè epigramma eſt apud Catullum, in quo Furii ejuſque parentum maciem deſcribit. Inter alia:

Atqui corpora ſicciora cornu,
Aut ſi quid magìs aridum eſt, habetis
Sole, frigore, & eſuritione.
A te ſudor abeſt, abeſt ſaliva,
Mucuſque & mala pituita naſi, &c.

Scioppius. Etiam Græci hominem exſuctum ἀσταφίδα vocant. Lucillius *paſſos ſenes* dixit, Perſius *apricos.* Scalig.

4. *Buxo pallidior*] Etiam Græci τοὺς ὠχροὺς πυξίνους vocant. *Scalig.*

5. *novaque cera*] Sic infrà Carm. 51.

Magiſque cerâ luteum nova prunum.

Scioppius.

6. *Collatas ſibi* &c.] tam tenuis eſt, ut ſi cum formicis conferatur, illæ pinguiores videantur. *Altilis* enim, teſte Nonio, eſt *pinguis* ab alendo. *Sciopp.*

7. *Cujus viſcera*] Ejus inteſtina *non aperta,* id eſt, adhuc in ventre concluſa inſpici poſſunt. *Scioppius.* A Plauto accepit:

Quin exta inſpicere in Sole etiam vivo licet.
Ita is pellucet, quaſi laterna Pœnica.

Aperta viſcera intelligit, quum apertus eſt venter. Nam alioqui rimari exta, hoc eſt θυοσκοπεῖν vocabant *fiſſiculare,* à fiſſo jecoris: ut à miſſo *miſſiculare.* Apulejus de Dæmonio Socratis: *vel ſomniis confirmandis, vel extis fiſſiculandis.* Martianus: *fiſſiculatis extorum proſiciis.* Idem alibi: *Hæc aruſpiciô exta fiſſiculant admonentia quædam.* Dolendum autem in utroque ſcriptore falsò *phyſiculare* ſcriptum eſſe, tanquam παρὰ τὴν φύσιν eſſet. Porrò *fiſſiculare* Græci vocarunt καρδιουλκεῖν: & καρδιουλκίαν *fiſſiculationem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Per pellem poterit videre [1] *haruſpex.*
Quæ ſucco caret, [2] *atque petra pumex,*
Nemo viderit hanc [3] *ut exſpuentem:*
Quam pro ſanguine pulverem, ſcobemque
In venis medici putant habere:
Ad me nocte ſolet venire: & affert
Pallorem, maciemque [4] *larvialem.*
[5] *Ductor ferreus inſularis, æque*
Laternæ videor [6] *fricare cornu.*

XXXIII.

nem. Videndum tamen, an *phyſiculare* ſit ἀπὸ τοῦ φυσικοῦ ἐργον. Nam aruſpicina rimans exta idem facit, quod ἡ ἀνατομική, & medicina quæ pertinet ad φυσικήν. *I. Scaliger.*

1. *Tuſcus haruſpex*] *Haruſpices* dicti, ut ait Donatus, ab *harugis*, id eſt, hoſtiis inſpiciendis ex Hetruria primùm Romam acciti. *Ga. Scioppius.*

2. *atque petra p.*] I. Scaliger: *ut putriſque pumex. Putrem pumicem* dici rectè non ignoro. ſed τὸ *que* nihil quàm tibicen eſt ad fulturam verſus. Veteres editiones, ad quas ſemper confugio, habent *atque putris pumex.* lego:

Quæ ſucco caret, atque petra pumex.

Etiam ita vulgò vocamus. Quin & petras ipſas, & tophos, *pumices* vocabant, ut patet ex lectione Poëtarum, qui antra ſubinde deſcribunt *tophô laqueata, ac pumice vivo.* Vt autem dicimus eleganter, *amo te atque fratrem germanum:* ſic hîc,

Quæ ſuccô caret, atque petra pumex.

Eſt autem petita ὑπερβολὴ ex eodem Plauto:

Pumex non æquè eſt aridus, atque hic eſt ſenex.

Scioppius: *Atque,* pro *ſicut.* obſervatione dignum.

3. *ut*] Conſtrue: *ut nemo viderit hanc exſp.* Scioppius.

4. *larvialem*] Scaliger: *larvalem.* Lego cum doctiſſimo Turnebo *larvialem.* Eſt enim ἐπένθεσις Poëtica, ut apud Ennium:

Hoſtem qui feriet, mihi erit Carthaginienſis.

Nam analogia, & uſus poſtulat *Carthaginenſis.* Quare errat Priſcianus, & qui eum ſecuti, qui ſemper *Carthaginienſem*, non *Carthaginenſem* ex illo Ennii verſu dicendum eſſe colligunt. Scioppius: *Larvialem*, qualem maciem larvæ ſeu animæ defunctorum habere ſolent.

5. *Ductor ferreus i.*] *Ducere* ἐλαύνειν. *Inſularis* quia in *inſulis* multa metalla, ad quas deportabantur damnati ad opus in metallis faciendum. Igitur χαλκοῦ ἐργός τις videor mihi *ferrum ducere:* aut tanquam *laternæ fricare cornu.* Eſt autem Eclipſis in utroque verſu. Nam *ductor ferreus*, intellige, videor mihi fricare ferrum. &, *laternæ* videor fricare cornu, ſubaudi laternarius, aut laternæ opifex, videor mihi fricare laternæ cornu. *Scaliger.*

6. *fricare cornu*] Corneæ laternæ & hodiè ſunt & priſcis fuerunt in uſu. Plaut. Aulul. *Quis Vulcanum in cornu concluſum gerit?* Fiebant etiam ex veſicis. Mart. Apophoretîs, lemmate *Laterna ex Veſica* LXII. Lindenbrog. Plin. lib. XVI. *Vrorum cornibûs barbari Septemtrionales potant. apud nos in laminas ſecta tranſlucent, atque etiam lumen incluſum latiùs fundunt.* S. A. Gabbem.

XXXIII. PRIAPVS.

NAjadas antiqui, Dryadaſque habuere Priapi:
Et, quo tenta Dei [1] vena ſubiret, erat.
Nunc adeo nihil eſt, adeo mea plena libido;
Vt Nymphas omneis interiiſſe putem.
Turpe quidem factu: ſed ne tentigine rumpar,
Falce manu poſita fiet amica [2] manus.

XXXIV. AD PRIAPVM.

CVm ſacrum fieret Deo ſalaci,
Conducta eſt pretio puella parvo.
Communis ſatis omnibus futura;
Quæ quot nocte viros [3] peregit una,
Tot [4] verpas tibi dedicat ſalignas.

XXXV. PRIAPVS.

PÆdicabere fur ſemel: ſed idem
Si prenſus fueris bis, irrumabo.
Quod ſi tertia furta molieris:
Vt pœnam patiare & hanc, & illam,
Pædicaberis, irrumaberiſque.

XXXVI. PRIAPVS.

NOtas habemus quiſque corporis formas.
[5] Phœbus comoſus: [6] Hercules lacertoſus:

Trahit-

1. *vena*] pudendum. *Sciopp.* ἡ ψωλή. Perſius:

Quum moroſa vago ſingultiet inguine vena.

Et in Epigrammate:

--- ἀλλ' ἀπὸ τηλȣ̃
Φῶς ἴϑι, μὴ κλαύσῃς τὴν φλέβα δεξάμενος. I. Scaliger.

2. *manus*] Maſtuprationem innuit. *Ga. Scioppius.*

3. *peregit*] Martialis:

Et quæ te faciet prima puella virum.

Scaliger. *Peragere virum* eſt experiri. Ennodius:

Ludit in ancipiti conſtans fallacia ſexu
Femina cùm patitur, peragit cùm turpia vir eſt. Scioppius.

4. *verpas*] Vide Lipſium lib. 2 Antiq. lect. *Sciopp.*

5. *Phœbus comoſus*] Qui comam paſcit. *Phœbo* enim ſemper intonſi ſunt capilli. *Scioppius.* V.N. In Petronium:

Phœbô

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Trahitque Bacchus virginis tener formam :
Minerva flavo lumine eſt : Venus pæto :
[1] *Frontem cruentos Arcadas vides Faunos :*
Habet decenteis nuncius deûm plantas :
[2] *Tutela Lemni* [3] *diſpares movet greſſus ,*
Intonſa ſemper Æſculapio barba eſt :
Nemo eſt feroci pectoroſior Marte :

Quod

Phœbô pulcrior & ſorore Phœbi. S. A. Gabbema.

6. *Hercules lacertoſus*] Philoſt.Icon. II in Antheo. *Idem.*

1. *Frontem cruentos*] Scaliger : *Fr. comatos.* In veteribus editionibus : *Frontem crinitos.* Sed neque verſus conſtat, neque Fauni criniti pingebantur : neque hîc frons pro parte ; ſed pro tota facie: τὸ πρόσωπον. Lego:

Frontem cruentos Arcadas vides Faunos.

Id eſt, rubentes ; ut, *mora cruenta.* Nam quòd rubenti facie pingeretur Pan, apertè docet Servius. Virgilius quoque, ſed βουκολικῶς alluſit :

Pan Deus Arcadiæ venit, quem vidimus ipſi
Sanguineis ebuli baccîs, miniôque rubentem.

Porrò, ut dixi, Fauni, & Sileni nunquam criniti pingebantur, ſed Ἀναφαλαντίαι καὶ σιλπνοί: quare non diſtinxiſſet Bacchi formam à Satyris, & Faunis, ſi verum erat Faunos, & Bacchum comoſos eſſe ? Sed Fauni ſemper calvi. Quocirca Panes, Silvani, Satyri ſemper pingebantur manum obtendentes fronti pro umbraculo ad arcendum calorem ſolis. quod non facerent ſi comati eſſent. Gloſſarius Heſychii id teſtatur his verbîs : ὑπόσκοπον χεῖρα. Αἰσχύλος. ὥσπερ οἱ ἀποσκοπεῦντες. οὕτω κελεύει σχηματίσαι τὴν χεῖρα, ὥσπερ τοὺς πᾶνας ποιοῦσι, σχῆμα δέ ἐστιν ὀρχηστικὸν ὁ σκῶψ. Vbi Heſychius non ἀποσκοπεῦντα ἀπὸ τοῦ σκωπὸς deducit, ſed innuit τὸ σχῆμα, quod vocabatur σκῶψ, fieri manibus fronti obtentîs : vel, manus fronti obtendere, id dici σκῶπα. Iccirco pro σκοπὸς bene in Heſychio correximus σκῶψ. Sic alibi : σκαπλωμάτων. σχῆμα τῆς χειρὸς πρὸς τὸ μέτωπον τιθεμένης, ὥσπερ ἀποσκοπεύντων. Quod & Ariſtoteles indicat, loquens περὶ τοῦ σκωπός. Silius de Pane :

Obtendenſque manum, Solem infervescere fronti
Arcet, & umbrato perluſtrat paſcua viſu.

Indè lux affertur Plinio, qui ait Antiphillum pictorem celebratum nobiliſſimo Satyro cum pelle Pantherina, quem ἀποσκοπεῦντα appellant, id eſt, manu fronti apponentem. Lindenbrog : *At fronte crinita.* Eleganter hæc ut omnia emendat D. Scaliger. Poſſet tamen etiam legi : *At fronte cornuta Arcad.* Cornuti enim Satyri, nihilque hominum habent niſi faciem, dicit M. Capella. Quare autem cornuti pingantur, docet Fulgent. Mythol. lib. III. *Ideo Satyri caprinis cornibûs depinguntur, quia nunquam novere ſaturari libidine.* Scioppius : Hujus loci reſtitutio Scaligero debetur. Antè legebatur :

At fronte crinita ---.

2. *Tutela Lemni*] id eſt, *Vulcanus. Tutela* pro *tutore.* Sic infrà Carm. 73. *Pomarii tutela diligens* dicitur *Priapus.* Ga. Scioppius.

3. *diſpares movet greſſus*] Eleganter, pro *claudicat.* Scioppius.

1. *memo-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Quod ſi quis inter hæc locus mihi reſtat,
Deus Priapo mentulatior non eſt.

XXXVII. VOTI SOLVTIO.

CVr pictum [1] memori ſit in tabella
Membrum quæritis, unde procreamur.
Cum penis mihi forte læſus eſſet,
Chirurgique manum miſer timerem:
[2] *Diis me legitimis, nimiſque magnis,*
Vt Phœbo, [3] puta, filioque Phœbi
[4] *Curatum dare mentulam verebar.*
Huic dixi, fer opem, Priape, parti,
[5] *Cujus tu, pater, ipſe par videris,*
Qua ſalva ſine ſectione facta,

Pone-

1. *memori tabella*] Quemadmodum naufragi veſtes, cum quibus evaſerunt in templo Neptuni, aut alterius Dei marini ex pariete ſuſpendere conſueverunt ad voti ſolutionem, atque adeò in his votivis tabulis depictos naufragorum caſus & pericula, ut habet Cic. lib. III de Nat. Deor. Horat. lib. II Serm. Satyr. I. Et ibidem Acro ac Porphyr. Sic qui è morbo convaluerant, è tholo ſacrarum ædium ſuſpendebant *pictas tabellas*, continentes curationis genus. V. Briſſon. de Form. lib. I. Hic proponitur *tabella*, in qua mentula depicta cum eiſdem carminibus in Priapi ſacello viſebatur. V. N. in Tibull. *Gabbema. memori tabella.* Vnde & monumenta dicuntur, quod nos rerum vetuſtarum admoneant & recordari faciant. *Ga. Scioppius.*

2. *DIs me legitimis*] τὸ *me* παρέλκει. ſive ſupervacaneum & redundans, ut & *tu*, ſe. 37. c. Salluſt. *Omnes homines, qui ſeſe ſtudent præſtare cæteris.* Plaut. Aſin. *Atque ego id facere me ſtudeo.* Idem: *quod velis modò, id velim me ſcire.* Idem: *Volt placere ſeſe amicæ, volt mihi.* Moſtell. *Illud volo dici, id ſcire me expeto.* Ibid. *Si te accipere cupias, numquam ſinam.* Milit. *Quos videre exoptabam me maximè.* Terent. *Si quiſquam eſt, qui placere ſe ſtudeat bonis.* Scioppius. *Dii legitimi* dicebantur, ad quos propriè cura rei alicujus pertinere videbatur, ut ad Æſculapium ſanitatis reſtitutio: Neptunum naufragia, &c. fortaſſis etiam ita dicti quod legibûs in urbem recepti eſſent. *Sciopp.*

3. *puta*] poſteriore brevi. Quæ res ſuſpicari me facit, Imperativos primæ conjugationis non minùs corripi, quàm omnes ſecundæ. *Idem.*

4. *Curatum dare*] *Medico quid curatum dare.* phraſis obſervatione non indigna. *Id.*

5. *Cujus tu -- par*] *Par*, συγγενής. Ennius:

Corpore Tartarino prognata paluda Virago,
Quoi par imber, & ignis ſpiritus, & gravi' terra. Sidonius:
Helleſpontiaco parem Priapo.

Græcanicum eſt. Nam illi dicunt alicui rei συγγενῆ eſſe, cui maximè quis adhæret. Sic in Ariſtophanis Equitibus, δικασαὶ συγγενεῖς τριωβόλου, quòd trioboli valde ſtudioſi eſſent. *I. Scalig.*

Ponetur tibi picta, quam [1] levaris,
Compar, conſimiliſque, concolorque.
Promiſit fore : [2] mentulamque movit
Pro nutu deus, & rogata fecit.

XXXIIX. PRIAPVS.

SImpliciter tibi me, quodcunque eſt, dicere oportet :
[3] Natura eſt quoniam ſemper aperta mihi.
Pædicare volo : tu vis decerpere poma.
Quod peto, ſi dederis : quod petis, accipies.

XXXIX. PRIAPVS.

FOrma Mercurius poteſt placere :
Forma conſpiciendus eſt Apollo,
Formoſus quoque pingitur Lyæus :
Formoſiſſimus omnium eſt Cupido.
Me pulcra fateor carere forma :
Verum mentula luculenta noſtra eſt :
Hanc mavult ſibi, quam Deos priores,
Si qua eſt non fatui puella cunni.

XL. AD PRIAPVM.

NOta Suburanas inter [4] Telethuſa puellas,
Quæ puto [5] de quæſtu libera facta ſuo eſt :

Cingit

1. *levaris*] Sanaveris. *Ga. Scioppius.*

2. *mentulamque movit*] Ridiculum. Sicut Jupiter rogatus ſuperciliis annuere ſolet, ita Priapum mentulâ annuiſſe volt. *Scioppius.*

3. *Natura*] *Natura* pro pudendo. ut Græcis φύσις. Sic in illo Mimi: *Hircus vetulus* naturam *capreis ligurit.* Sic Cic. III de Nat. Deor. *Cujus obscœniùs excitata* natura *traditur, quòd aſpectu Proſerpinæ commotus ſit.* loquitur de Mercurio. Conf. Carmen 8. *Idem.*

4. *Telethuſa*] Adparet Telethuſam hanç, de qua & ſup. Carm. XVIII, libertinam meretricem fuiſſe, quæ cùm in regione Suburana, ubi meretricum fornices, & diverſoria erant, amplum corpore quæſtum feciſſet, argentumque pro capite numeraſſet, penem ſeu caudam Priapi corona inauratâ donavit. ut infr. ex Carm. I diſcimus:

Totam cum paribus Priape noſtris
Cingemus tibi mentulam coronis.

Idem.

5. *de quæſtu libera facta*] Plaut. Perſ. IV, IV, CIV. *Libera eris actutum ſi crebra cades.*

Cingit inaurata penem tibi [1] *ſancte corona:*
Hunc pathicæ ſummi Numinis inſtar habent.

XLI. PRIAPVS.

QViſquis venerit huc, poëta fiat,
Et verſus mihi dedicet jocoſos.
Qui non fecerit: [2] *inter eruditos*
Ficoſiſſimus ambulet poëtas.

XLII. AD PRIAPVM.

[3] *LÆtus Ariſtagoras natis bene villicus uvis*
[4] *De cera facta dat tibi poma Deus,*

At

cades. Nam *cadere* inter verba Romana: quod ſi crebriuſculè facerent, ſummulam pecuniæ corradebant, qua ſe in libertatem (ſæpe hoc apud Comicos habetur) vindicabant. Eodem modo apud quaſdam gentes virgines liberæ dotem ſibi comparabant. Sextus Empyricus Pyth. Hypot. lib. III, quem vide. Plautus id Thuſcis adtribuit. Ciſtell. II, III, XX.

--- *Tuſco modô.*
Tute tibi indignè dotem quæras corpore.

Auguſt. de Civitat. Dei lib. IV, cap. X etiam Phœnicibus: *Phœnices donum dabant de proſtitutione filiarum, antequam jungerent eas viris.* Lindenbrog. Hoc de Cypriis narrat Iuſtinus lib. XXII. *Mos*, inquit, *erat Cypriis virgines ante nuptias ſtatutis diebus dotalem pecuniam quæſituras in quæſtum ad littus maris mittere, pro reliqua pudicitia libamenta Veneri ſoluturas.* credo quòd ex inſtituto Veneris, quæ ut Lactantius ex ſacra hiſtoria refert, autor meretriciæ vitæ fuit, docuitque Cyprias fœminas quæſtum vulgato corpore facere. Armeniis ſimilem ferè morem fuiſſe, narrat Strabo. Idem ſcribit Herodotus de Lydis: qui Babylonicos plebeios refert, cùm rei familiaris anguſtiâ premuntur, ſolitos quæſtus gratiâ filias ſuas populo proſtituere. Proſtituendi fœminas vulgò etiam fuit mos Augilarum in Aſtica, nocte qua nuberent. Herodotus, Solinus, Mela. Sicæ in eadem terra templo Veneris matronæ dotem quærebant vulgato corpore. Valerius Locrenſes, Iuſtinus ſcribit bellô preſſos voviſſe ſuas ſe filias feſtô Veneris proſtituturos, ſi victores forent. *L. Vives.*

1. *ſancte*] Sic & Cupido infrà Carm. 83. *Ga. Scioppius.*

2. *inter eruditos Ficoſiſſ.*] *Ficoſus* eſt plenus ulceribûs, quæ *fici* dicuntur. *Scioppius.* In hoc epigrammate *eruditus* nequam vocabulum eſt: nam quid alioquin *erudito* & *ficôſo* commune? Eruditus itaque valet nequitiis ſubactum, unoque verbo ſpathalocinædum. Sic Martialis meretricem non ineptam vocat *doctam*, quam deinde nolit habere ipſe, quippe ſolœciſmis Veneris adſuetior. Ita *rudem* pro ruſtica ſuam dicit Priapus Carm. IX, & alibi. *Ga. Barthius.*

3. *Lætus*] Ariſtagoras villicus pomum cereum Priapo offert. *Scioppius.*

4. *De cera facta*] Lego, *de cera facili.* Vt Tibullus:

 --- *de*

At tu [1] ſacrati contentus imagine pomi,
Fac veros fructus [2] ille, Priape, ferat.

XLIII. PRIAPVS.

Nolite omnia, quæ loquor, putare,
[3] Per luſum mihi, per jocumque dici.
Deprenſos ego ter, quaterque fures
Omnes ne dubitetis, irrumabo.

XLIV. PRIAPVS.

[4] Velle quid hanc dicas, quamvis ſim ligneus, haſtam:
Oſcula dat medio ſiqua puella mihi?
Augure non opus eſt: in me, mihi credite, dixit,
Vtetur veris uſibus [5] haſta rudis.

— *de facili compoſuitque luto.* I. Scaliger.

1. *ſacrati*] *Sacratus* pro *ſacro* & *dedicato.* Ga. Scioppius.

2. *ille*] Ariſtagoras. *Scioppius.*

3. *Per luſum mihi per j. d.*] Catull. *Reddens mutua per jocum atq; vinum.* Sic etenim Veteres loquebantur. Sueton. in Veſpaſ. *per ludum jocumque.* Et in Nerone Claudio: *Fallere ac furari jus erat per jocum.* Belgæ dicerent *Door boert.* S. A. Gabbema.

4. *Velle*] Ita Carmen hoc elegans, quod ante obſcurum erat, primus interpunxi. hoc primum; deinde legendum cenſeo: *Velle quid hanc dicat*, ut ſit ſenſus. Non opus eſt augure ad divinandum, quid (id eſt, ob quid, quamobrem) hanc ſe haſtam velle dicat puella, quæ me in medio mei oſculatur. Cur non opus eſt augure? quia ipſe, modò mihi fidem arbitremini, idipſum exponam. Dixit ergò puella: *Hæc rudis haſta in me veris uſibûs utetur*, & me inibit. Hîc ſenſus eſt epigrammatis. *Sciopp.*

5. *haſta*] *Haſtam* poſuit pro obſcœna parte corporis. ſic Auſon. in Cent. Nupt.

Intorquet ſummis adnixus viribûs haſtam.

Nam cùm legiſſet apud Virgilium id de Pandaro dici, qui Turnum oppugnabat, ad nugas nuptiales tranſtulit. Tale eſt etſi paullò immutatum, in eadem tamen re, illud Diogenis apud Laërtium. Is enim, cùm videret formoſum puerum negligentiùs dormientem, eodem ſenſu, quo Auſonius, Ἐπέγειρεν, ἔφη.

Μή τίς σοι εὕδοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξῃ.

At illud apud Homerum Iliados θ' Diomedes fugienti Vlyſſi dicit: niſi quod in eo eſt φεύγοντι. Tale denique eſt urbaniſſimum illud Veſpaſiani, qui, cùm vidiſſet quendam procero corpore, ac immane faſcini pondus trahentem, exclamavit:

— *μακρὰ βιβάς, κραδάων δολιχόσκιον ἔγχος.*

Nam quod Homerus Ἰλιάδος ή de Ajacis cum Hectore congreſſuri haſta dixerat, id jucundiſſimus Imperator ad eam corporis partem tranſtulit, quæ honeſtè nominari nequit. *Ian. Rutgerſius.*

XLV.

1. *Cum*

XLV. PRIAPVS.

[1] CVm quendam rigidus Deus videret
[2] Ferventi caput uſtulare ferro,
Vt [3] Mauræ ſimilis foret puellæ:
Heus, inquit, tibi dicimus cinæde,
Vras te licet uſque, torqueaſque:
Num tandem [4] prior eſt puella, quæſo,
Quam ſunt, mentula quos habet, [5] capilli?

XLVI. PRIAPVS.

O non candidior puella Mauro,
O ſed [6] mollior omnibus cinædis,
Pygmæo brevior gruem timenti,
Vrſis aſperior, piloſiorque,
Medis laxior, Indiciſque [7] braccis,
[8] Mandes hic licet, ut lubenter ires.

Nam

1. *Cum*] Iuvenis crines ſuos in capite torquebat, ut Mauritanæ puellæ ſimilis eſſet. Hunc Priapus increpat, puellam totam non tanti eſſe, ut propter eam vel capillus pudendorum, non dico capitis, mutetur. Hic ſenſus eſt. *Ga. Scioppius.*

2. *Ferventi caput*] *Fervens ferrum*, calamiſtrum, quod, ut inquit Varro, calfaciebatur in cinere, quo torqueretur capillus. Arnob. *Nec ii formis erubeſcerent Calamiſtrîs maſculorum vibrare cæſariem. Formis calamiſtrîs*, ut hic, *ferventî ferro.* Nam veteribus *Formus, Calidus*: & *formucapes*, quæ poſtea *forcipes.* quod forma, id eſt calida caperent: *αἱ πυράγραι. I. Scaliger.*

3. *Mauræ*] Hinc videmus Mauros, ut etiamnum Æthiopes, criſpos fuiſſe. *Scioppius.*

4. *prior*] Eleganter poſuit pro *melior*, ut Græci πρότερος. Hom. Οδ.τ. ὅδ' ἄρα πρότερος καὶ ἀρείων. Scioppius. *Prior.* i. melior. Horat.

Et, niſi cœna prior, potiorque puella Sabinum
Detinet, aſſumam. — S.A.Gabbem.

5. *capilli*] *Capillus* pro pilo. Perſius:
--- *& poſitis bicolor membrana capillis.*
A. Gell. lib. XII, c. I. *Nam ſi ovium lacte hœdi aut caprarum agni alerentur, conſtat ferme in his lanam duriorem, in illis gigni capillum teneriorem.* Scioppius.

6. *mollior cinædis*] Catull.
Cinæde Thalle mollior, cuniculi capillô,
Vel anſeris medullulâ, vel imula orieillâ.
Infr. Carm. 64.
Quidam mollior anſeris medullâ.
Sciopp.

7. *braccis*] *Bracca ſeu bracha* veſtimenti laxi genus, pudenda maximè tegens, Medis, Indis, & Scythis uſitatum. *Idem.*

8. *Mandes hic, &c*] Sic Gabbema. Scioppius: *Mantes hic licet, ut libenter ires.* Etiamſi hic *manes*, tamen utinam hinc abires. vel optarem tamen ut ultro & libenter abires. *Vt* εὐκτικόν. Catull. *Iupiter,*

Nam quamvis videar [1] *ſatis paratus,*
[2] *Erucarum opus eſt decem* [3] *maniplis,*
[4] *Foſſas inguinis ut teram,* [5] *dolemque*
Cunni vermiculos [6] *ſcaturienteis.*

XLVII. PRIAPVS.

QVicumque veſtrum qui venitis ad Cœnam,
[7] *Libare nullos ſuſtinet mihi verſus:*
Illius uxor, aut amica, rivalem
Laſciviendo [8] *languidum, precor, reddat,*
Et ipſe longa nocte dormiat ſolus,
[9] *Libidinoſis incitatus erucis.*

XLVIII.

Iupiter, ut ſicelicum omne genus pereat. Ita enim locus ille legendus cum Scaligero, quantumvis reclamante Giphanio, qui *genus ſicelicum* Latînè dici poſſe non putat. de quo ille viderit. Scaliger: *Manes hic l.* Leg. *Mandes his licet, ut lubenter ires.* hoc ſenſu: Si iſtis Statoribus, & Circitoribus, qui latus meum tuentur, ut fures arceant, mandare vis te lubenter ituram, ſi illis conſtituere, & condicere vis, per me quidem eis clunem ſubmittas licet. Nam mihi non ſatis virium ſuppetit ad explendam libidinem tuam. *Mantes*, quod hic comminiſcitur Alciatus, nequaquam mihi placet: neque illa expoſitio, *ut lubenter ires.* pro, *me lubente ires.* Non enim ita Latinè loqui conſuevimus. Et ſanè infeliciter ferè omnia emendare conatus eſt Alciatus.

1. *ſatis paratus*] Ita accipiendum, ut in Propertio:

Nec te decipiat, quòd ſit ſatìs illa parata. I. Scaliger.

2. *Erucarum*] Non fruſtra accipiendum de *erucis*, non ſolùm propter vim herbæ, quod notiſſimum eſt; ſed quia ipſa herba ei Deo dicata erat, & propter eum ſerebatur. Columell.

Et quæ frugifero ſeritur vicina Priapo,
Excitet ut Veneri tardos eruca *maritos.*

Scaliger. Auctor Moreti:

-- Venerem revocans eruca *morantem.*

Dicitur *eruca*, quòd beſtiolas omnes corpori innaſcentes erodat. *Ga. Scioppius.*

3. *Maniplus*] tantum herbæ, quantum manu teneo. 46, & Ανεχομ. *G. Scioppius.*

4. *Foſſas inguinis*] Muliebris ſynonyma hîc, & 21, 28, &c. 60; tum inferiùs Ανεχομψίω Apulel. *Scioppius.*

5. *dolemque*] *Dolare* pro *nocere alicui.* Propert.

--- adſiduo me dolat aura gelu.

hîc *dolare vermiculos* eſt *necare.* Sciopp.

6. *ſcaturienteis*] *Scaturire* non modò de aquis ſed etiam de herbis, cæteriſque ſua ſponte ubertim naſcentibus dicitur. *Idem.*

7. *Libare verſus*] Hoc propter cœnam dicit, in qua diîs vinum *libatur*: ſibi *vinum* (L. *verſus*) expetit. *Id.*

8. *languidum*] *Languidum reddere* in coitu quid ſit, interpretatione non eget. Sic Plaut. Pſeud. *Leno minatur puellæ, ſe illam, ut in pergulam deferatur, curaturum, ut ibi uſque ad languorem.* Idem.

9. *Libidinoſis - erucis*] *Libid.* activè, quæ *libidinoſum* faciunt, ut ſuprà Carmin. 46. *erucis.* Quando in cœna comederat *erucas.* Id.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

XLVIII. PRIAPVS.

QVod partem madidam mei videtis,
[1] Per quam ſignificor Priapus eſſe:
Non ros eſt, mihi crede, nec pruina:
[2] Sed quod ſponte ſua ſolet remitti,
Cum mens eſt pathicæ memor puellæ.

XLIX. PRIAPVS.

TV quicunque vides [3] circa tectoria noſtra
Non nimium caſti carmina plena joci:
Verſibus obſcænis offendi deſine: non eſt
Mentula [4] ſubducti noſtra ſupercilii.

L. AD PRIAPVM.

QVædam, [5] ſi placet hoc tibi, Priape,
Ficoſiſſima me puella ludit:

Et

1. *Per quam ſignificor*] Et Varro ita loquitur:

Per id, quod diſcernitur, homo mas, an femina ſit.

Ita Plaut. Caſinâ:

Illa haud verbum facit, & ſepit veſte id, quî eſtis.

Loquitur enim mulieri ſervus, & de muliere. *I. Scaliger.*

2. *Sed quod ſponte*] *Sponte ſua*: Heſychius, αὐτομάτην, σπέρμα ἀνδρός. Arnob. lib. VI. *Tunc ſancta, & ferventia numina vim vomuiſſe*; Lucillii. Vbi *vim* αὐτομάτην illam intelligit: quum voluit exprimere ad verbum Græcorum θόρον.. Nam etiam θόρος eſt vis, & indè θουρὸς violentus. Et Nonnus Dionyſiacus ita αὐτομάτην illam diſertim deſcribit:

Οὐ τόσον ἱμείρων ἐπεμήνατο κυπρογενείῃ,
Ἣν ποθέων ἀκίχητα γονὴν ἔσπειρεν ἀρούρῃ,
Θερμὸν ἀκοντίζων αὐτόσσυτον ἀφρὸν ἐρώτων.

Lingua Africana, ſemen humanum in terram profuſum, cujuſmodi fuit Volcani ἀκρασία, dum colluctatur cum Minerva renitente, *bilbis*, aut *bilbil* vocabatur, ut ſcribit Sex. Pompeius. Quod ſanè, qui ſciunt Syriacè, intelligunt *bilbul* eſſe: hoc eſt, fœditatem, & confuſionem. *Scalig.*

3. *circa tectoria*] *Tectorium* κονίαμα. Nam parietibus templorum Priapi, quicunque intrabant, pro ſymbola quiſque carbone Epigramma exorabat, ut etiam denotatur illîs:

Ergo quicquid id eſt, quod ocioſus
Templi parietibus tuis notavi.

Tectorium ergo τοῖχος κεκονιαμένος. Scaliger.

4. *ſubducti ſupercilii*] Propert. eodem modo lib. 2 Eleg. 8.

Nunc volo ſubducto gravior procedere vultu. Ga. Scioppius.

5. *ſi placet*] Sic Catull. de puero:

--- hunc ego, ſi placet Dionæ,
Pro telo rigida meâ cæcidi. Sciopptus.

 1. *cum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Et non dat mihi, nec negat daturam :
Cauſaſque invenit uſque differendi.
Quæ ſi contigerit fruenda nobis :
Totam [1] *cum paribus, Priape, noſtris*
[2] *Cingemus tibi mentulam coronis.*

LI. PRIAPVS.

QVid hoc negoti eſt, quave ſuſpicer cauſa
Venire in hortum plurimos meum fures,
Cum quiſquis in nos incidit, luat pœnas ;
Et uſque curvos excavetur ad lumbos ?
[3] *Non ficus hic eſt præferenda vicinæ ,*
[4] *Vvæque, quales flava legit Arete :*
Non mala truncis [5] *aſſerenda Picenis.*
Pyrumve, tanto quod [6] *periculo captes ;*
Magiſque [7] *cera luteum nova prunum ,*
Sorbumve ventres lubricos [8] *moraturum.*
Præſigne rami nec mei ferunt morum.
Nucemve longam, quam vocant [9] *avellanam ,*

Amygda-

1. *cum paribus*] σὺν ἡλικιώταις, æqualibus. *Ga. Scioppius.*

2. *Cingemus*] Vid. Lipſ. lib. III Ant. lect. *S. A. Gabbema.*

3. *Non ficus hic*] Mirum eſt fures in hunc hortum potiùs quàm in vicinos venire : cùm tamen hujus horti arbores & fructus vicinîs non ſint præſtantiores. Non eſt heic melior ficus , quàm in vicinia , non ſunt hîc meliores uvæ , non ſunt meliora pyra , &c. Sed veriſimile eſt , eos non propter fructus huc venire , ſed amore pœnæ potiùs , ut ſc. à me perforentur. *G. Scioppius.*

4. *Vvas legit Arete*] Sic Varro lib. 5 de ling. Lat. *Vinum legere* , ſicut *poma legere.* infrà Carm. 68. *Arete.* quales uvas Alcinoi uxor ex ſuis hortis decerpere ſolità eſt. *Scioppius.*

5. *aſſerenda*] ſive *inſerenda.* Prius etiam apud Catonem reperitur. A *ſero* , quando pro *ſemino* ſive *planto* accipitur, fit *inſero* , quod modò eſt *planto* , Virgil.

Inſere nunc Melibœe pyros , pone ordine vites.

aliquando pro , *inſitionem facio* , quod fit, cùm ſciſſo truncô ſurculus fœcundæ arboris in ſterili inſeritur. *Picenum* porrò Italiæ regio eſt fertiliſſima. *Sciopp.*

6. *periculo*] Ad eum modum Catullus : -- *quandoquidem meos amores*
Cum longa voluiſti amare pœna. Scalig.
Periculô , pædicationis ſc. *Sciopp.*

7. *cera*] Sic ſuprà Carm. 32. *Buxô pallidior novâque cera.* Idem.

8. *moraturum*] *Morari ventrem lubricum* , ſeu *alvum conducere* & *adſtringere.* Id.

9. *avellanam*] Avellanarum duo

genera ,

Amygdalumve flore [1] purpureo fulgens.
2 *Non braſſicarum fero guloſior caules,*
Betaſve, quantas hortus educat nullus,
Creſcenſve ſemper in ſuum caput porrum:
Nec [3] ſeminoſas ad cucurbitas quenquam,
Ad ocymumve cucumereſve humi fuſos,
Venire credo, [4] ſeſſileſve lactucas.
Nec ut ſalaces nocte tollat erucas,
Mentamque olentem, cum ſalubribus rutis:
Acreſque cæpas, [5] alliumque fibratum.
Quæ cuncta noſtro [6] ut ambiamus in ſepto.
Non pauciora proximi ferunt horti,
Quibus relictis, in [7] mihi laboratum

Locum

genera, alterum rotundum, alterum longum. Auctores Geoponicôn commentarii. Theophraſtus de avellana: γένη δὲ δύο ἀμφοῖν. αἱ μὲν γὰρ στρογγύλον, αἱ δὲ προμήκη φέρουσι τὸ κάρυον. Sed ſuſpecta eſt mihi lectio, propter veteres editiones, quarum pars habent, *quæ vocatur alva.* pars -- *quæ vocatur Alana.* An legendum *Albana*, ut eadem ſit cum *Albenſi* apud Plinium? Sanè in veteribus Gloſſis legi: *Albanæ, nuces Præneſtinæ.* An --*quæ vocatur & calva? calvam nucem*, βασιλικὸν κάρυον, aliàs ποντικὸν interpretatur vetus Gloſſarius noſter. ea lectio mihi penitus reſpuenda non videtur. *Scaliger. Albana.* id eſt, *Albenſis* ſeu *Præneſtina.* ſecuti heic ſumus emendationem Scaligeri. *Scioppius.* De ipſis quoque ſic Macrob. lib. II Sat. c. 14. *Nux hæc avellana, ſeu Præneſtina, quæ eſt eadem, ex arbore eſt, quæ dicitur corylos.* S. A. Gabbema.

1. *purpureo*] Hîc fit ζωίζησις. ut
--- *villo ſpectabilis aureo.*
Amygdalum flore purpureo. ἀμύγδαλον πορφυρανθές. I. Scaliger.

2. *Non braſſicarum*] Scaliger: *Non braſſicæ fero.* Vetus edit.
Non braſſicarum fero guloſior caules.
Eho meliorem in præſentia comminiſci non poſſum.

3. *ſeminoſas*] Semine abundantes. *Ga. Scioppius.*

4. *ſeſſileſve lactucas*] *Seſſilis lactuca*, ſic dicta quòd in altum non ſurgat, nec in caulem creſcat, ſed in latitudinem potiùs, & in plano ſe ſpargat. Ita *ſeſſilis obba* quæ planum ac latum habet fundum quo in ſolo ſiſtit, nec pediculum habet quo ſtatui poſſit. Sedentem lactucam dixit Iuvenal. τὴν χαμαίζηλον:
--- *Lactuca ſedens, & ſectile porrum.*
Martial. *ſeſſilem:*
Vtrumque porrum, ſeſſileſque lactucas.
Cl. Salmaſius.

5. *alliumque fibratum*] Ita Scaliger in Moreto:
At primùm leviter digitìs tellure refoſſa,
Quatuor educit cum ſpiſſis allia fibris.
Scioppius.

6. *ut ambiamus*] Ita Scaliger, quæ quanquam omnia in noſtro ſæpto ambiantur, in noſtro horto incluſa ſint, tamen ea nec à cæteris hortis abſunt. *Sciopp.*

7. *mihi laboratum*] In hortum, qui mihi factus & cultus eſt. *Idem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Locum venitis, [1] *improbiſſimi fures.*
Nimirum [2] *apertam convolatis ad pœnam:*
Et vos hoc ipſum, quod minamur, invitat.

LII. PRIAPVS.

HEus tu, non bene qui manum rapacem
Mandato mihi contines ab horto:
Iam primum [3] *ſtator hic libidinoſus*
Alternis ineundo & exeundo
[4] *Porta te faciet patentiorem.*
Accedunt duo, [5] *qui latus tuentur,*

Pulchre

1. *improbiſſimi*] *Improbus* perpetuum furis epitheton. unde Carm. 83. *Improbus* abſolutè pro *fure* dicitur. *Ga. Scioppius.*

2. *apertam*] Quia Priapo natura eſt ſemper aperta. *Idem.*

3. *ſtator*] Quem ſuprà *circitorem* nominavit. *Statores* propriè ſunt carcerum, aut ædium cuſtodes. Nam *ſtare* eſt verbum ejus rei. Manil. lib. v.

--- immitis veniet pœnæque miniſter,
Carceris & duri cuſtos, quo ſtante ſuperbæ
Proſtratæ jaceant miſerorum in limine matres.

Ergo optiones & mancipes carceris deſignat, qui & ultimis temporibûs *commentarienſes* dicebantur. Hîc verò tantùm ſunt cuſtodes, quos, ut & admonui, ſuprà *circitores* vocaverat. Quod ſequitur: *Accedent duo, qui latus tuentur*, nihil aliud quàm *latrones* eo deſignantur: qui priùs *laterones*, quòd latus tegerent. Hi & *ſtatores* quoque ipſi ſunt. Petronius: *Quædam enim fœminæ ſordibûs calent: nec libidinem concitant, niſi aut ſervos viderint aut* ſtatores *altiùs cinctos.* I. Scaliger.

4. *Porta te faciet patentiorem*] Etiam *portam* inter obſcœna vocabula fuiſſe conſtat. Catullus: *--- patente* porta

Percurrent raphanique mugileſque.

Quò pertinet & illud:

Portam ingredi nefas quà exieris.

Sic etiam apud Græcos θύρα uſurpatur, unde Bacchus Διθύραμβος vocatus, παρὰ τὸ δὶς θύραζε βαίνειν. Ita malo interpretari, quàm ab antro διθύρῳ, in quo eum enutritum fabulantur, cujus etiam opinionis Scholiaſtes Apollonii eſt lib. IV. Διὰ τοῦτο διθύραμβος ὁ Διόνυσος ἐκλήθη, διὰ τὸ δύο θύρας ἔχειν τὸ ἄντρον. *Fr. Lindenbrog.*

5. *qui latus tuentur*] Latrones deſignat, qui priùs *laterones*, quòd latus tegerent. Varro lib. IV de L. L. *Latrones dicti ab latere, qui circum latera habebant ferrum, qui poſtea à ſtipatione ſtipatores appellabant.* Gloſſarium, *ſtipator*, σωματοφύλαξ. Apuleius de Mundo: *Ante fores viri fortes, ſtipatoreſque regalium laterum.* Rectè verò Varro dicit latrones indè dici, quòd ad latera habebant ferrum: ea namque de cauſa δορυφόροι Græcè vocantur. Heſych. δορυφόρος, ὁπλοφόρος ὑπασπιστής, ἢ φύλαξ τῶν τυράννων καὶ προσώπων. Gloſſarium, δορυφόρος *ſtipator, ſatelles.* Vltimis autem temporibûs dicti *ſcribones*, Agathias lib. III. εἷς δέ γε ἦν τοὺς τῶν ἀμφὶ τὰ βασίλεια δορυφόρων, οὓς δὴ σκρίβονας ὀνομάζουσιν. Suidas tamen non ipſos ſatellites ſcribones vocatos ſcribit, ſed τῶν σωματοφυλάκων ὑπερφερομένους. *Scribones* etiam vocatos, qui antea

Depu-

Pulchre [1] *penſilibus peculiati.*
Qui cùm te malè foderint jacentem,
[2] *Ad partem veniet ſalax aſellus,*
Nihilo deterius [3] *mutoniatus.*
Quare, qui ſapiet, [4] *malum cavebit,*
[5] *Cum tantum hic ſciet eſſe mentularum.*

LIII. AD PRIAPVM.

[6] *Contentus modico Bacchus ſolet eſſe racemo:*
Cum capiant alti vix ſua muſta [7] *lacus.*
Magnaque fecundis cum meſſibus area deſit,
In Cereris crines una corona [8] *datur.*

Tu

Deputati, refert Leo Imperator in Excerptis, quæ accepta debemus V. C. Bon. Vulcanio: Δεπουτάτοι δὲ προσηγορεύοντο τὸ παλαιὸν, οἱ νῦν λεγόμενοι σκρίβονες, οἵ τινες παρακολουθοῦντες τῇ παρατάξει, τοὺς ἐν τῇ μάχῃ τραυματιζομένους ἀναλαμβάνον) ὡς ἰατροὶ καὶ περιποιοῦντες. Adeò ut non unum eorum officium fuerit. *Fr. Lindenbrog.*

1. *penſilibus peculiati*] Plaut. Pſeud. Sc. Malus:

Mea hæc habeo omnia, meo peculiô *emta.*

B A. *nempe quod fœminæ ſuſtinent.* Et Perſâ Sc. *Satin hæc: Atque ob iſtam rem ego aliquî te peculiabo.* id eſt, *te ſtuprabo.* Scioppius. Dicebant & *Res.* Arnobius lib v. *Artificii curas tum rebus adhibuiſſe perituris:* id eſt genitalibus. In eodem: *Oriculam imperaviſſe captivæ, ut intelligeret, & cognoſceret, quid ſibi res vellent.* Loquitur de illis veretris, quæ in foco à Tanaquile, aut Tanaquilis ancilla inventa fuerant. Idem in verſione Orphei Carmin.

Objecitq; oculis formatas inguinibus res.

Etiam in Gallia vulgò ita loquimur, honeſtè rem fœdam circumloquentes. *I. Scaliger.*

2. *Ad partem veniet*] *Venire ad partem:* obſervandum. *G. Scioppius.*

3. *mutoniatus*] *Muto, onis.* & habet primam ancipitem. heic enim brevis, apud Horat. longa:

Quod ſi mutonis *verbis mala tanta videntis.* Scioppius.

4. *malum cavebit*] *Cavere malo* & *malum.* prius apud Plautum frequentiùs, & Petronium. *Idem.*

5. *Cum tantum*] A Catullo mutuatum:

Quum tantum ſciet eſſe baſiorum.

S. A. Gabbema.

6. *Contentus modico*] Etiamſi vinum uberrimè provenit, tamen Baccho racemus tantùm offerri ſolet, & quamvis adeò ſit fœcunda meſſis, ut granaria & areæ ferè deſint, tamen Cereri ſpiceam tantùm coronam imponere ſolent; quare & tu, Priape, paucis pomîs contentus eſſe debebis. *Scioppius,*

7. *lacus*] Vas, in quo uva calcatur, ac muſtum defluit. Plin. *Guſtare de lacu muſtum.* Tibull.

Nec ſpes deſtituat, ſed frugum ſemper acervos
Præbeat, & pleno pinguia muſta lacu.

Columella, *lacus vinarios* vocat. *Sciopp.*

8. *datur*] *Dare coronam in crines.* obſervandum. Horat. Carm. ſeculari:

Fertilis frugum pecoriſque tellus
Spicea donet Cererem coronâ. Idem.

I, E, D,

Tu quoque Dive minor majorum exempla ſecutus,
Quamvis pauca damus, conſule poma boni.

LIV. PRIAPVS.

[1] *E, D, ſi ſcribas, temonemque inſuper addas:*
Qui medium vult D ſcindere, pictus erit.

LV. PRIAPVS.

CRedere quis poſſet, falcem quoque, turpe fateri,
De digitis fures ſurripuiſſe meis?
Nec movet amiſſi tam me jactura, pudorque,
Quam præbent juſtos [2] altera tela metus.
Quæ ſi perdidero patria multabor, & olim
Ille tuus civis, Lampſace, [3] Gallus erit.

LVI. PRIAPVS.

DErides quoque fur, & [4] impudicum
Oſtendis digitum mihi minanti,

Eheu

1. E,D, *ſi ſcribas*] Hoc dicit: Si ſcribas E D & temonem in medio addas hoc modo: E-D, tum mentula erit quodammodo depicta, quæ te medium ſcindere volt, ſive quæ te ſtuprare volt. Ambiguitas eſt in D. in pronunciatione ſc. *Te* enim intelligit. *Ga. Scioppius.*

2. *altera tela*] Verendæ partis, in viris ſynonyma, & epitheta: *mentula* c. 1, 50, 52, &c. *membrum*, præf. c. 8, c. 25, 69. *pars tegenda*, præfat. *tenta*, 2 c. 19. *penis*, 5, 37. *pars obſcœna*, 8. c. *telum*, 8, 55. *columna, trabs*, 9. c. *palus*, 9. c. *contus pedalis*, 10. c. *faſcinum*, 80. c. 84. *faſcinum pedale*, 27. c. *coleata cuſpis*, 14. c. *ſceptrum*, 24. c. *ſeminale membrum*, 25. *ventris arma*. 31. *vena tenta*, 33. c. *membrum unde procreamur*, 37. *haſta*, 63. *pars mei per quam ſignificor Priapus eſſe*, 48. *anguis*, 84. c. *thyrſus*, Ανεχομ. *penſilia*, 52. *peculium*, 52. c. *muto*, 52. c. *libidinoſo tenta pyramis nervô*, 63. *nota virilis*, 66. c. *nervus*, 82, 84. *mutinus*, 73. *verpa*, 34. *inguen*, præfat. *Taurus. caſtaurus quæ pars cæditur in caſtratione. Cujus in indomito conſtantior inguine alvus, quàm nova collibus arbor inhæret.* Hor. Epod. 12. *Venas inflavit tetra libido. Hor. l. 1 Sat. 2. Inguina tument. tentigo, glans, penis.* G. Scioppius.

3. *Gallus*] i. *inteſtabilis*. Mart. lib. 1 Ep. XXXIV.

Gallo turpius eſt nihil Priapô. Scioppius.

4. *impudicum*] Id eſt, *medium*, qui & infamis. Plaut. Pſeud. Sc. Malus & nequam:

In hunc intende digitum, hic leno eſt.

Id eſt, medio digito porrectô lenonem deride. *Scioppius.* Sed cur *medius digitus infamis* eſſet cauſſam hanc quidam afferunt; quòd Iudæi eo delapſa inteſtina reconderent. ſunt qui dicant à verrendo podice; nam cùm hæmorrhoïdes ferè Iudæi patiantur, podicem

Eheu me miſerum [1] *quod iſta lignum eſt,*
Quæ me terribilem [2] *facit videri.*
Mandabo domino tamen ſalaci,
Vt pro me velit irrumare fures.

LVII. PRIAPVS.

[3] *Cornix, &* [4] *caries,* [5] *vetuſque buſtum,*
[6] *Turba & putrida facta ſeculorum,*
Quæ forſan potuiſſet eſſe nutrix
Tithoni, Priamique, Neſtoriſque,
[7] *Illis ni pueris anus fuiſſet.*
Ne deſit ſibi, me rogat, fututor.
Quid ſi nunc roget, ut puella fiat?
Si nummos tamen hæc habet, puella eſt.

LIIX. PRIAPVS.

Qvicunque fur [8] *fefellerit fidem noſtram,*
[9] *Effeminato marceat procul culo.*
Quæque hæc proterva carpſerit manu poma
[10] *Puella, nullum inveniat fututorem.*

LIX.

dicem ſanguine ſcatentem verrere hoc ſoleant digito, unde & ab ipſis aliquando verpus dicitur, Iudæi ipſi verpi eadem cauſſâ, aſt falſum hoc. ſed potiùs à verſa pelle; ſicuti quoque & apellæ & recutiti eadem cauſſâ nuncupantur. Alii *medium digitum* ideo infamem appellant, quòd ſubductis altrinſecus duobus digitîs & ipſo protenſo, verpæ, id eſt, mentulæ formam imitari videmur. *Lil. Greg. Gyraldus.*

1. *quod*] ſic diſtinxi. *Quòd* pro *quamvis*; ſuprà Carm. 5. Etiamſi mea mentula lignea eſt, & ideo te inire non poteſt, tamen domino mandabo &c. *Ga. Scioppius.*

2. *facit videri*] Suprà Carm. 32.
Formicas facit altiles videri. Scioppius.

3. *Cornix*] Anus cornice annoſior, quæ. &c. rogat me. *Sciopp.*

4. *caries*] *Caries*, ut ait Nonius, eſt vetuſtas vel putrilago. Hîc pro anu carioſa. Sic Turpill.
Viden' ut oſculatur cariem? num illum hæc pudet? Afran.
Nemo illa vivit carie carioſior. Idem.

5. *vetuſque buſtum*] Ita etiam Græci τυμβογέροντας. *I. Scaliger.*

6. *Turba ſeculorum*] pro *annorum multitudine.* Scioppius.

7. *Illis ni pueris*] Cùm illi pueri adhuc eſſent, jam tum hæc anus erat, ita ut ætate eos nutrire non poſſet: abſque hoc fuiſſet, mammam fortaſſis illis dediſſet. *Sciopp.*

8. *feſellerit fidem*] Me non advertente aliquid ſurripuerit *Idem.*

9. *Effeminato*] Id eſt, *impudico, muliebria patiente.* Id.

10. *Puella, n. inveniat*] Lego: *Puella*

nulli

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

LIX. PRIAPVS.

PRædictum tibi ne negare poſſis,
Si fur veneris [1] impudicus ibis.

LX. AD PRIAPVM.

SI quot habes verſus, tot haberes poma, Priape:
Eſſes antiquo ditior [2] Alcinoo.

LXI. AD PRIAPVM.

[3] QVid fruſtra [4] quereris, colone, mecum,
Quod quondam bene fructuoſa malus,
Auctumnis ſterilis duobus adſtem?
Non me prægravat, ut putas, ſenectus,
Nec ſum grandine verberata dura,
Nec gemmas modo germine exeunteis
Seri [5] frigoris uſtulavit aura,
Nec venti, pluviæve, ſiccitaſve,
Quod de ſe quererer, [6] malum dederunt:
Non ſturnus mihi, graculuſve raptor,
Aut cornix anus, aut [7] aquoſus anſer,

Aut

nulli veneat [*fututorum*]. Ne quæſtum faciat apud ullum. Ne ſtupro lucrum mereat. Ovidius:

Stat meretrix certo cuivis mercabilis ære.

Potes & legere:

Puella nullum invenerit, &c.

Sed prior lectio magis arridet. *Scalig.* *invenerit*. Sic legimus cum Scaligero. *Ga. Scioppius.*

1. *impudicus*] *Impudicatus*, qui muliebria patitur. *Scioppius.* *flagitatus.* Apulejus: *nudatum, ſupinatumque in ventrem execrandis uredinibûs flagitabant.* I. Scaliger.

2. *Alcinoo*] Cujus horti proverbiô celebrantur. *G. Scioppius.*

3. *Quid*] Elegans Carmen hoc Priapejum non eſt, ſicut & proximè ſequens. *Scioppius.*

4. *quereris mecum*] *Queri cum aliquo*, pro *expoſtulare*. Sciopp.

5. *frigoris uſtulavit*] Virgil. 1 Georg.

--- Boreæ penetrabile frigus adurat.

Idem.

6. *malum dederunt*] *Dare malum* pro *necare* Id.

7. *aquoſus anſer*] *Aquoſus*, φίλυδρος. ut *mulieroſus* φιλογύναιος, γυναιμανής. *vinoſus*, οἰνόφλυξ. Ovidius de Thetide:

--- per numina matris aquoſæ.

Alioqui *aquoſus*, eſt ὑδατώδης. Mirum autem hoc Epigramma, quod Priapeium non eſt, huc alieno loco immiſſum eſſe; ut & illud:

Securi dormite canes. Cuſtodiat hortum, &c.

Nam

Aut corvus nocuit ſiticuloſus:
Sed quod carmina peſſimi poëtæ
[1] *Ramis ſuſtineo* [2] *laborioſis.*

LXII. PRIAPVS.

SEcuri dormite canes, cuſtodiet hortum
Cum ſibi dilecta Seirius [3] *Erigone.*

LXIII. PRIAPVS.

PArum eſt, amici, [4] *fixerim quod hic ſedem,*
[5] *Agente terra* [6] *per Caniculam rimas,*
Siticuloſam ſuſtinens diu æſtatem.
[7] *Parum, quod imi perfluunt ſinus imbres:*
Et in capillos grandines cadunt noſtros:
[8] *Rigetque dura barba juncta* [9] *cryſtallo.*
Parum, quòd [10] *acta ſub laboribus luce,*
[11] *Parem diebus* [12] *pervigil trabo noctem.*

Huc

Nam tametſi eſt κηπȣρικὸν, tamen non κηπȣρȣ̃ θεȣ̃, hoc eſt πελήτȣ. *I. Scaliger.*

1. *Ramis*] Carmina ramîs & cortice notabantur. *Ga. Scioppius.*

2. *laborioſis*] Ενεργητικω̃ς pro *laborantibus.* Sciopp.

3. *Erigone*] *Erigone* Icarii filia, quæ ex dolore paternæ necis, quem ruſtici temulenti occiderant, ſe ipſa ſuspendit, deorumque miſeratione in cœlum tralata Virginis nomen obtinuit. Indè Erigoneius canis eſt ſtella, unde Caniculares dicuntur: ſive Sirius. nam fabulantur hanc caniculam Erigones fuiſſe: quæ cum Icarium occiſum eſſe, & Erigonen ſuſpendiô periiſſe videret: contabuerit: ob quam pietatem eam cum Erigone Iupiter in cœlum tranſtulerit. *Scioppius.* Vid. Hygin. Fab. cxxx: & Aſtron. lib. II. *S. A. Gabbema.*

4. *fixerim ſedem*] *Figere ſedem alicubi* & apud Iuvenalem. *Sicoppius.*

5. *Agente*] *Agere rimas* eſt *hiſcere.* utitur & Ovid. *Sciopp.*

6. *per Caniculam*] Eleganter, pro *in diebus canicularib.*

Cùm gravis exuſtos æſtus hiulcat agros,
ut ait Catull. *Id.*

7. *Parum quod imi p. ſ. i.*] Anaſtrophe: *P. q. imos p. ſ. i.* Scaliger: *Parum quod imi.* Repono ex antiquitus excuſis:

Parumve, quod ſuperfluunt ſinus imbres.

Scioppius: *ſuperfluunt.* Imbres fluunt ſuper ſinum.

8. *Rigetque*] Id eſt, *hiberno tempore congelata eſt.* Scioppius.

9. *cryſtallo*] *Cryſtallus* pro *glacie.* Idem.

10. *acta ſub*] Elegans elegantiſſimi hujus epigrammatis phraſis: *agere lucem ſub laboribus*, id eſt, *diem labore frangere,* ut loquitur Horat. *Id.*

11. *Parem diebus*] Nox pares diurnis mihi moleſtias creat. *Trahere noctem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Huc adde, [1] quod me terribilem deum fuſte
Manus [2] ſine arte ruſticæ dolaverunt,
Interque cunctos vilius deos numen
Cucurbitarum ligneus vocor cuſtos.
Accedit iſtis impudentiæ ſignum,
Libidinoſo tenta pyramis nervo:
Ad hanc puella (penè nomen adjeci)
Solet venire cum ſuo fututore:
[3] *Quæ ut tot figuris, quot Philænis enarrat,*
Non inventis, pruriginoſa diſcedit.

LXIV. PRIAPVS.

QVidam mollior anſeris medulla,
Furatum venit huc amore pœnæ.
Furetur licet [4] uſque non videbo.

L X V.

ctem. Propert. dicit *ducere.* Ga. Scioppius.

12. *pervigil*] Amat hocce numen *operoſis* & *pervigilibus* noctibûs, ut cum Apuleio loquar, creberrimè coli. Itidem etiam Venus & Amor. Illa proinde *Noctuvigila* Plauto; *Noctiluca* Nævio antiquiſſimo poëtæ; φιλοπάννυχος, *pervigilium cupiens* Orpheo. & ejus palæſtram Caſinæ Plautinæ Prologographus vocavit *excubias.* Iſti etiam, *Amori* inquam ea propter *vigilandi vis* tribuitur ab Apuleo lib. de Deo Socratis: *Quorum è numero Somnus atque Amor, diverſam inter ſe vim poßident: Amor vigilandi, Somnus ſoporandi.* Hinc jam & C. Plinii Epigrammati dies oritur:

Huc mihi vos largo ſpumantia pocula vinô,
Vt calefactus Amor pervigilare velit.

Alioquin largius merum ſomnum conciliat. Hinc & *noctes* Amoris ac Veneris ἁπλῶς *pervigiles* vocatæ. Apul. lib. 11 fab. Mileſ. *Vt nocte pervigili & oleô lucerna, & vinô calix abundet.* I. A. Gonſalius.

1. *quod me terribilem*] Puto priùs fuiſſe, *fuſte terribilem.* Corrigo igitur, --*fuſte de rudi vilem.* hoc eſt,

αὐτόξυλον τέχνημα φαυλέργου χερός,

jambico ſenariô. *I. Scaliger.*

2. *ſine arte*] Columella lib. 10 vocat fortè dolatum:

--- *Sed truncum fortè dolatum*
Arboris antiquæ n. v. I.

Sic infrà Carm. 86 Catullus:

Parata namque crux ſine arte mentula.

Scioppius.

3. *Quæ ut tot figuris, quot Philænis*] *Figuris, picturis,* in quibus varia coëundi genera continentur. Tales ſcripſere Philænis, Elephantis ſuprà Carm. 3; & Cyrene, quæ eam ob rem δωδεκαμήχανος dicta eſt. Ait ergo Priapus puellam iſtam, niſi omnes iſtos modos cum ſuo fututore experiatur, adhuc pruriginoſam diſcedere. *Scioppius.* *Philænis.* Scripſit hæc libros περὶ ποικίλων σχημάτων ἀφροδισίων. ſicut & Elephantis, & Cyrene, quæ δωδεκαμήχανος dicta fuit. item Aſtyanaſſa quædam, ut ait Heſychius. De Philænidis libris Athenæus l. VIII. *Scaliger.*

4. *uſque, non videbo*] *uſque.* Vis hu-

jus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

LXV. AD PRIAPVM.

[1] *HIc tibi, qui [2] roſtro creſcentia lilia merſit,*
Cæditur è tepida [3] victima porcus hara.
Ne tamen exanimum facias pecus omne, Priape:
Horti ſit facies janua clauſa tui.

LXVI. PRIAPVS.

TV quæ, ne videas [4] notam virilem,
Hinc averteris, ut decet pudicam:
Nimirum, niſi quod times videre,
Intra viſcera habere concupiſcis.

LXVII. PRIAPVS.

PEnelopes primam DIdonis *prima ſequatur,*
Et primam CAni *ſyllaba prima* REmi*,*
[5] *Quodque fit ex illis, mihi tu deprenſus in horto*
Fur dabis: [6] *hac pœna culpa luenda tua eſt.*

LXVIII.

jus particulæ tam crebrò repetitæ & ferè redundantis hæc videtur, *quamdiu videbitur, dum voles.* Sic ſuprà: *Vras te licèt uſquè torqueaſque. non videbo.*ſimulabo me non videre.*Ga.Scioppius.*

1. *Hic*] *Porcus* in hortum invaſerat & lilia devoraverat, ob quam noxam Priapo immolatur: cui tamen mandatur, ut poſthac fores claudat, ne ſi irrumpant pecudes & horto noceant, ſtatim omnes occidendæ & immolandæ ſint. *G. Scioppius.*

2. *roſtro*] *Roſtrô mergere* eſt *devorare.* ita enim interpretari malo. Etſi ne illud quidem rejiciendum, *porcum roſtrô* protriviſſe lilia. *Scioppius.*

3. *victima porcus*] Ideo & puellæ, quæ Priapi ſacra videlicet curarent, nonnunquam *ſuillis* pellibûs præcingebantur, uti palàm videre eſt in Marmore ſacrificii Priapi, quod Boiſſardus vulgavit. *S. A. Gabbema.*

4. *notam virilem*] Apulejus *notaculam* dixiſſet, unde ſc. agnoſceretur. *Sciopp.* *Notaculam natalium* Apulejus vocat.*ſigna & indicia quibûs natales probantur.* Vnde ego veriſſimè quodam in carmine virtutem vetuſtorum *natalium notaculam* vocavi. *Idem in Indice.*

5. *Quodque fit ex i.*] *pædicare* ſcilicet. quod verbum ex iſtis quatuor verborum ſyllabis efficitur. *Scioppius.* Ita Auſonius:

Λαΐς, Ἔρως, & Ἴτυς, Χείρων, & Ἔρως, Ἴτυς *alter*
Nomina ſi ſcribis prima elementa adime:
Vt facias verbum quod tu facis, Eune magiſter,
Dicere me Latium non decet opprobrium.

Vt facias verbum, ſc. λείχειν, quod *lingit* ſignificat. *Gabbema.*

6. *hac pœna culp. l. t. e.*] *Pœna* hîc

LXVIII. PRIAPUS.

[1] Ruſticus indocte ſi quid dixiſſe videbor,
Da veniam: [2] libros non lego, poma lego.
Sed rudis hic dominum toties audire legentem
[3] Inſtiti, Homeriacas edidicique [4] notas.
[5] Pſoleon ille vocat, quod nos Pſoloenta vocamus:

Id

ἀντὶ λύτρων, ποινή. unde ἄποινα: ſic in Ciri:

Et dictam Veneri votorum avertere pœnam.

Λύτρα veteres Latini vocabant *luſtra.* Nam Tragœdiam Ἕκτορος λύτρα quum verteret Ennius, inſcripſit, *Ectoris luſtra.* Ita enim habent omnes Nonii Marcelli tam ſcripti, quàm antiquitus excuſi codices. Ergo λύτρα, *luſtra.* & ſanè ratio eſt apud Varronem, qui ait *luſtrum* dictum à luendo: & propriè *luſtrum*, quod pendebatur quinto qnôque anno. *luſtrum* à luendo: ut à fluendo *fluſtrum*, ἡ θαλάσσης μαλακία. *&* *fruſtrum* à frio, & *tranſtrum* à transeo, *monſtrum* à moneo, *roſtrum* à rodo, *ploſtrum* à plodenda terra; &c. *I. Scaliger.*

1. *Ruſticus*] Eſt qui rem quamque ſuo adpellat nomine, nec circuitione utitur. Sic Ariſtophanes:

Ἀγροικός εἰμι, τὴν σκάφην σκάφην λέγω.

Ruſticus ſum, ſcapham ſcapham voco.

Sciopp. *Ruſticum* vocant Veteres τὸ ἀφυῆ. Martialis:

-- ſi neſcis, Ruſtice, redde pilam. Scalig. Suſpicatur Magnus Scaliger eſſe hoc Ovidii Epigramma; cujus conjecturâ fretus Scioppius planè hoc adfirmat. *S. A. Gabbema.*

2. *libros non lego, poma lego*] *Legere poma,* non aliud eſt quàm facere illud quod Propertius cum ſua Cynthia, Catullus cum Lesbia ſolent. illud docet Servius ad hoc Virgilii:

Ipſe ego cana legam tenera lanugine malum.

Studioſè enim, iis verbis poëtam rem obſcœnam verecundè velaſſe, quam Theocritus expreſſerit liberiús. Sic apud Catullum, *legere olera,* apud Ciceronem, *legere nuces.* Quæ omnia ſumpta ab hortis ſunt, & ideo tralata ad rem voluptatum, quòd antiqui (*ut jam adnotatum eſt*) partes illas inverecundas *hortum* vocarent aut *ſaltum.* Lipſius. *Gabbema. poma lego.* nimis argutatur Lipſius, dum rem hîc turpiculam & parum ſeveram innui putat. *Ga. Scioppius.*

3. *Inſtiti*] id eſt, *conatus ſum.* Catull.

Inſtitit & ferri frangere duritiem.

Et Afranius:

Incirco hac agere tecum ſecretò inſtiti.

Scioppius. Græcum eſt. Ariſtophanes, ὅσαι τὸ πρᾶγμα τοῦτ' ἐνεστήσαντο. Dicitur & in alium ſenſum, ut *inſtare merces.* Nonius Atellanâ:

Inſtat mercaturam, credo rem faciat. frugi eſt homo.

Indè *Inſtitores.* Nec longè ab hac mente Virgilius:

Parte alia Marti currumque, rotaſque volantes
Inſtabant. --- Scaliger.

4. *notas*] *Nota* pro *vocabulo.* Hinc *notare:* Lucret.

Cum ligna atque ignes diſtincta voce notemus. Idem:

-- Nam cur hic poſſet cuncta notare
Vocibûs. ---
Pro vario ſenſu varias res voce notaret.

Scioppius.

5. *Pſoleon*] Nam ψωλεὸς, & ψωλὸς verpus. & ψωλὴ verpa. παρὰ τὸ ψᾶν. Cui αἰδοῖον ἀποψώμενον, καὶ

ἐσκο-

Id quod nos culum, [1] culeon ille vocat.
[2] *Smerdaleos certe niſi res non munda vocatur,*
Et pædiconum [3] mentula ſmerdalea eſt.

LXIX. PRIAPVS.

[4] *QVid? niſi Tænario placuiſſet Troica cunno*
Mentula, quod caneret, non habuiſſet opus.
Mentula [5] Tantalidæ bene ſi non nota fuiſſet,
Nil, ſenior Chryſes quod quereretur, erat.
[6] *Hæc eadem ſocium tenera ſpoliavit amica,*
Quæque erat Æacidæ, maluit eſſe ſuam.
[7] *Ille Pelethroniam cecinit miſerabile carmen*
Ad citharam, cithara, tenſior ipſe ſua.

Nobilis

ἐσκολυμμένον. Invenio & δρυλλὸν vocari. *I. Scaliger.*

1. *culeon*] Κουλεὸς vagina. Et ſanè pars illa in nobis, quæ honeſtè nominari non poteſt, & quæ hîc intelligitur, indè dicta eſt. Et videtur Plautus alludere in Pſeudolo:

Conveniebatne in vaginam tuam machæra militis? Scaliger.

2. *Smerdaleos*] σμερδαλέος dictum cenſeo παρὰ τὸ σμέρδειν. Quod idem eſt cum ἀμέρδειν, & μέρδειν. Itaque plus erit σμερδαλέος, quàm φοβερὸς, quum tamen çathedræ Grammaticorum ferè omnes φοβερὸν tantùm interpretentur. Non obſcurum, quid ipſe velit. Vt autem ſuis, bovis, muris ſtercus *ſucerda, bucerda, mucerda*: ſic hominis priùs *homerda* dicta fuit. Porrò rotundiora ſtercora vulgò *ſtruntos* vocamus. Idque in peroptimo Gloſſario inveni Latinè dictum, *ſtruntos*, σπέλεθος. Quod verbum in idiotiſmo Gallico & Teutonico remanſit. *Scaliger.* Pædiconum *mentula* horribilis eſt & *ſmerdalea*, niſi quis dicat *ſmerdaleum* eſſe turpem & immundum, & non ſignificare terribilem. *Ga. Scioppius.*

3. *mentula ſmerdalea eſt*] In Epigrammate veteri:

Non mihi laudanturque manus; hæ namque rapaces:
Et non laudatur mentula, merdacea eſt. Scaliger.

4. *Quid? niſi Tænario*] Carmen hoc cum ſuperiore cohærere debet: pergit enim exſequi de *Homero*: cujus ſcripta dicit omnia propter *mentulam* ſuſcepta eſſe. *Tænario.* niſi Helenæ placuiſſet Paris. *Tænarus* promontorium eſt Laconiæ. *G. Scioppius.*

5. *Tantalidæ*] Agamemnonis, qui Chryſei ſacerdotis filiam bellô captam ſecum habuit. *Scioppius.*

6. *Hæc eadem*] ſc. Agamemnonis, Briſeidem à ſocio ſuo Achille abduxit. *Sciopp.*

7. *Ille Pelethroniam - Ad cithar.*] *Pelethronium* oppidum eſt Theſſaliæ, & Achilles fuit Theſſalus. Ιλιάδ. ι narrat Homerus legatos offendiſſe Achillem oblectantem ſe *citharâ* & præteritorum virorum res præclarè geſtas decantantem. *Idem Sciopp. Ad citharam.* Apul. l. vi Mil. *Gratiæ ſpargebant balſama: Muſæ voce canora perſonabant. Apollo cantavit ad citharam: Venus ſuavi Muſicæ ſuppari greſſu formoſa ſaltavit: ſcena ibi ſic concinnata, ut Muſæ quidem chorum canerent, tibias inflaret*

Saty-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Nobilis hinc nata nempe [1] *incipit Ilias ira:*
Principium ſacri carminis illa fuit.
Altera materia eſt [2] *error fallentis Vlyſſeî,*
Si verum quæras, hunc quoque movit amor.
Hinc legitur radix [3] *de qua flos aureus exit:*
Quem cum [4] *moly vocat, mentula moly fuit.*
Hinc legimus Circen, Atlantiademque Calypſo
Grandia Dulichii [5] *juſſa tuliſſe viri.*

Satyrus, & *Paniſcus ad fiſtulam diceret. Ad citharam canere*, eſt modulos citharæ voce exprimere ſuppari. *S. A. Gabbema.*

1. *incipit Ilias ira*] Quia Homeri *Ilias* incipit:

Iram dic mihi dea Pelidæ Achillis.

Hactenus de *Iliade*: nunc de *Odyſſea*, quam quoque propter *mentulam* ſcriptam ait. *Scioppius. Inc. Il. i.* Notus verſus Homeri:

Μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληϊάδεω ἀχιλῆος.

Atque hæc erat prima fabula, quam in ſcholis antiquitus diſcebant; Theodoretus ſermone de Fide: τούτων δέ γε οἱ πλεῖστοι μετ', οὐδὲ τὴν μῆνιν ἴσασι τὴν ἀχιλλέως. ἐξ ἧς ἄρχεσθαι τῶν ἐλλογίμων μαθημάτων εἴωθε τὰ μειράκια. Ideo etiam lepidè in Epigrammate veteri, Antholog. lib. I, c. XVII.

ΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥΣ.

Ἀρχὴ γραμματικῆς πεντάστιχός ἐστι κατάρα·
Πρῶτος μῆνιν ἔχει. --- Fr. Lindenbrog.

2. *error fallentis*] *Fallentis*, δολομήτεω. Niſi mavis *palantis*. πλαγχθέντος, ὃς μάλα πολλὰ πλάγχθη. *Scaliger. Fallens*, pro *verſuto*, *verſipelle*, *duplice*. Ga. Scioppius.

3. *de qua flos aureus exit*] Poterat dixiſſe lacteus cum Homero:

Ῥίζῃ μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δὲ εἴκελον ἄνθος,
Μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοί.

Sed *aureum* dixit *florem*, quomodo χρυσῆ ἀφροδίτη dicitur. & non aliter *purpureum*, & *aureum* poëtæ uſurpant pro pulcro. ut *nix purpurea* Albinovano, & *cycni purpurei* Horatio. *I. Scaliger.*

4. *moly*] Radix quam à Mercurio accepit Vlyſſes, ut contra Circes venena tutior eſſet. *Scioppius*. Ovidii locus eſt XIV Met. qui ſic habet:

Pacifer huic florem dederat Cyllenius almum, (alii *album*)
Moly vocant ſuperi, nigra radice retentum, vel *tenetur.*

deceptus ab Homer. X *Vlyx.* fingente à Mercurio Vlyxem hoc herbæ genere adverſus Circæ veneficia defenſum. Latinè dicam:

--- Devulſam è terra porrigit herbam, medicinam

Homerus habet, ſed herba locum gerebat medicinæ:

Mercurius, ſimul & naturam me docet hujus:
Radix nigra huic, ſed lactis flos concolor erit,
Moly vocant ſuperi. -- Olim plerique ſuſpicati ſunt hac herba congreſſum cum muliere indicari: mox enim Vlyſſem Circe amavit, & lectô accepit, ut fabulantur Homer. & Ovid. & ex ea ſuſtuliſſe liberos, Heſiod. canit, Theog. & Tzetzes Hiſt. XVI chil. XV. *Laudatiſſima herbarum eſt hæc herba Homero, quam vocari à Diis putat Moly, & inventionem ejus Mercurio adſignat, contraque veneficia demonſtrat,* &c. vide Plin. lib. XXV, c. IV; Biſciolam lib. XVI tom. II Hor. ſubſec. c. III: & Gyraldum Dial. XIV. *Gabbema.*

5. *juſſa tuliſſe*] *Vaſa tul.* ſic libenter legi-

Hujus & [1] Alcinoi mirata eſt filia membrum
Frondenti ramo [2] vix potuiſſe tegi.
Ad vetulam tamen ille ſuam properabat, & omnis
[3] Mens erat in cunno Penelopeja tuo.
Quæ ſic caſta manes, ut jam convivia viſas:
Vtque fututorum ſit tua plena domus.
E quibus ut ſcires [4] quicunque valentior eſſet:
Hæc es ad [5] arrectos verba locuta procos:
Nemo meo melius [6] nervum tendebat Vlyſſe:
[7] Sive illi laterum, ſeu fuit artis opus.
Qui quoniam periit, modo vos intendite, qualem
Eſſe virum ſciero, [8] vir ſit ut ille meus.
Hac ego Penelope potui tibi lege placere:
Illo ſed nondum tempore [9] factus eram.

LXX. PRIAPVS.

[10] *CVm fici tibi ſuavitas ſubibit,*
Et jam porrigere huc manum libebit:

[1] Ad

legimus cum Lipſio, antè legebatur *juſſa. vaſa* pro *virilibus*. Plaut.

Facio quod mœchi non ſolent, ſalva vaſa domum refero, &c. Mœchis enim deprehenſis cauda demetebatur. Et ita legendum apud Lampridium, ſi bene memini, de Imperatore, qui conquiri ſibi juſſerit bene vaſatos, non, ut Petr. Crinitus volebat, naſatos. *Ga. Scioppius.*

1. *Alcinoi filia*] Nauſicaa. de qua ſuprà Carm. 15. *G. Scioppius.*

2. *vix potuiſſe tegi*] Homer. Odyſſ. Z. *Scioppius.*

3. *Mens er. in*] Sic dicimus de properante. Plaut. Perſ. *mens eſt in navi*, id eſt, *propero ad navem*. Schiopp.

4. *quicunque valentior*] *Quicumque* pro *quinam*. not. *Idem.*

5. *arrectos*] Auſon. in Cent. *Tollit ſe arrectum* (de genitali). vel pro attento ponitur: Terent. *Arrige aures Pamphile.* Id.

6. *nervum*] Ambiguitas. vel pro *arcu*, vel pro *nervo in virilibus*, de quo ſuprà Carm. 63. *Scioppius.* Ludit haut invenuſtè in ambigua *nervorum* acceptione, nam ſæpe pro parte illa corporis, qua homines ſumus, nervus accipitur. Fors quia, ut tradit ipſus Hippocrates, Φλέβες, καὶ νεῦρα ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος τείνουσιν ἐς τὸ αἰδοῖον. *Ex toto corpore venæ, &* nervi *in pudendum procedunt.* Arbiter; *dictô citiùs* nervi *paruerunt imperio.* & alibi ſæpè. *I. A. Gonſalius.*

7. *Sive illi laterum*] *Laterum* uſus in Venere. Carm. 26. *Scioppius.*

8. *vir ſit ut ille meus*] Vt quemcumque ego videam virum eſſe, & nervum bene tendere poſſe, ille meus ſit. *Vir* pro *marito*. Sciopp.

9. *factus e.*] Nondum dolatus eram. *Idem.*

10. *Cum fici tibi*] Siquando delectaberis veſci *ficubùs*. Latini indifferen-

[1] *Ad me reſpice, fur & æſtimato,*
Quot pondo tibi mentula [2] eſt cacanda.

LXXI. PRIAPVS.

ILluſit mihi pauper inquilinus,
Qui [3] libum dederat, [4] molamque fuſam,
Quare [5] partibus additis in ignem
Sacro protinus hinc abit peracto.
Vicini canis huc ſubinde venit,
[6] *Nidorem puto [7] proſecuta fumi:*
Quæ libamine mentulæ comeſo,
Tota nocte mihi litat rigendo.
At vos amplius hoc loco cavete
Quidquam ponere, ne famelicorum
Ad me turba velit canum venire:
Ne dum me colitis meumque numen,
Cuſtodes habeatis irrumatos.

LXXII.

ter *ficus* & *fici* pro fructu dicunt; quamvis Martialis diſtinguat. *Ga. Scioppius.*

1. *Ad me reſpice fur*] Sic & Græcanicus Priapus in Epigrammate:

Ἀλλ' ὡς συντέτμημαι φῶρ ἔμβλεπε. — I. Scaliger.

2. *eſt cacanda*] Obſerva, æſtima, quot pondo mentula tibi *eſt* c. pro *ſit*. hoc apud Plaut. *Nunc cujus juſſu venio & quamobrem venerim dicam.* & alios multum, apud nos rarum: Indicat. nimirum pro Subjunctivo. *cac.* Quot librarum ſit mea mentula, quam tu in te recipies, & emittes alternîs, ut eam quaſi *cacare* videaris. Plura addere piget pudetque. *Sciopp.*

3. *libum dederat*] *Dare* ſacrorum verbum eſt. Cato: *Cereri exta & vinum dato.*. Martial.

Dat populus, dat gratus eques, dat thura Senatus. Idem.

4. *molamque fuſam*] Expreſſit οὐλοχύτας. quæ ſunt ordea toſta. Quòd autem *mola* ordeum ſignificet, docet Varro: *Grunnit lepido lacte ſatur, molâ mactatus porcus. Molâ mactatus,* eſt auctus ordeô. hoc eſt κριθιῶν. *I. Scalig.*

5. *partibus*] *Partes* vocat in libo, quæ propriè in victum *proſecta,* & *proſiciæ* dicerentur. *Scaliger. Partes,* proſecta vel proſicia. Ovid. 6. Faſtor.

Sic ubi libavit proſecta calentibus aris.

Vide Briſſon. lib. 1 Formul. fol. 24. *Scioppius.*

6. *Nidorem*] *Nidor* κνίσσα, Homerus & alii. Sic ſemper Theodoretus adverſus Græcos, ut lib. VII. σφόδρα γὰρ αὐτοὺς χαίρειν οἱ ποιηταί φασι τῇ λοιβῇ καὶ τῇ κνίσῃ. Retinuit vocem Græcam Arnob. lib. VII. *Paſciturque de cniſſis quas evomunt ardentia exta.* Fr. Lindenbrog.

7. *canis proſecuta - litat rigendo*] Nota: *canis hæc.* de maſculo. unde iſtud? quia ait eam *rigere,* quod ſine mentula fieri non poteſt. *litat.* Obſerva, *litare* pro *ſacrificare.* quod non temerè

alibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

LXXII. PRIAPVS.

SI commiſſa meæ carpes pomaria [1] curæ:
Dulcia quid doleam perdere, doctus eris.

LXXIII. AD PRIAPVM.

[2] *POmarii tutela diligens, rubro*
Priape furibus minare mutino.

LXXIV. PRIAPVS.

QVod movear non eſt: quia ſi furaberis ipſe
[3] *Grandia mala, tibi μακρὰ βραχεῖα dabo.*

LXXV.

alibi apud auctores reperias. Vide Briſſon. l. 1 Formul. f. 28. *Ga.Sciopp.*

1. *curæ: Dulcia quid*] Scioppius: *curæ Dulcia: quid.* Tunc ego te pædicabo, ut ita perdiſcas, quàm acerbum hoc mihi accidat & ægrè faciat, quòd tu omnia mihi dulcia ex horto ſubducis.

2. *Pomarii tutela mutino*] Scaliger: *Tutelam pomarii.* Hæc verba nihili eſſe, neque ullum in eis verſuum ordinem apparere, etiam mediocriter docto patet. Quare ita digerantur:

Pomarii tutela diligens, rubro
Priape furibus minare mutino.

Mutinum enim ſecundam producere contrà, quàm hujus ætatis literatores putarunt, probatur ex his Lucillii verſibus:

Nam quid mœtino, ſubjectôque eſt opu' ſigno,
Vt lurcaretur lardum, & carnaria fartim
Patrum conficeret? -- Mutinum enim in Lucillio, ſeu *Mœtinum*, eſt σφραγὶς, vel φυλακτήριον. Nam pudenda pro amuletis ſuſpendi è collo pueris, auctor Varro. Ex Lucillio verò cognoſcimus etiam ſignis notam veretri apponi, velut προβασκάνιον quoddam. In veteri Gloſſario legitur *Mutonium*, προβασκάνιον, ὡς λουκίλλιος. ut manifeſtè appareat eum in animo hunc locum Lucillii habuiſſe. In Lucillio tamen non eſt *Mutonium*, ſed *Mutinum.* Gabbema: De pudendis pro amuletis collô ſuſpendi ſolitis *vide Pignorium in expoſit. Menſæ Iſiaca*, *p.* XVII. Scioppius: *Tutela*, pro *tutore*, ſuprà Carm. 36. *mutino. Mutinus* deus, unus priaporum, in cujus ſinum nova nupta, locabatur, &c. Hinc noſtrum peculium *mutinus*, vel *muto* dicitur. Vide Ian. Gulielmium Veriſim. lib. 1. cap. 23.

3. *Grandia mala-βραχεῖα*] Sic Gabbema in textu. in nota: *mala dabo βραχέα.* & ſubjungit, Ita leg. cenſeo: & per *grandia* poma, hortenſia illa intellego: per βραχέα, iſta minuta, de quibus Ep. XV. qualia Catullo teſte fuerunt quæ puellæ parnici Zonam ſolverunt. Eaque ſe daturum furi minetur Priapus. Nam quòd alii, *Mala dare*, prima brevi intellegunt, quaſi dixerit, malè tibi faciam; ariolantur. Neque uſquam Deus hortorum viris aut puellis malum cruciatum interminari ſolet, ſed quiddam libidinoſum, & pœnam non pœnam. Luſiſſe in eodem Plaut. videtur Amphitruone:

Enimverò prægnanti oportet & malum
& malum dari,
Vt ſit quod abrodat ſi animo malè eſſe
occœperit.

Ambiguè enim Soſia vel *malum* Punicum intellexit, quod in prægnantium malacia expeti ſolere Plinius prodidit; vel illud *malum* quod cæteroqui fœminarum faſtidiis paullò efficaciùs mederi ſolet. Quale fuit quod apud Virgilium laſciva Galathea, apud Theocritum Cleariſta ſibi voluerunt, cùm paſtorem malô peterent. Ex quo Græcis Proverbii locô μηλοβεῖν, id eſt *ad Venerem allicere.* Scholiaſtes Ariſtophanis: μηλοβαλεῖν ἔλεγον τὸ εἰς ἀφροδίσια δελεάζειν. ἐπεὶ καὶ τὸ μῆλον Ἀφροδίτης ἐστὶν ἱερόν. *Lipſius.* Scaliger: Hoc epigramma ego ſanè non intelligo. Nam quòd nonnulli legendum cenſent, μακρὰ βραχεῖα *dabo:* quis mediocriter Græcè doctus βραχεῖα pro βραχέα probet? Itaque potiùs legendum erat Μακρὰ *dabo* βραχέα. verùm eſto: at quomodo *grandis* opponitur τῷ βραχεῖ? Nam ſanè *Grande* hic conſtituit argutiam Epigrammatis, quæcunque illa eſt. Quare non ſolet Deus ſalax interminari furibus hoc modo: quos potiùs libidine aliqua, quàm malo cruciatu accipere ſolet. Itaque aliud neſcio quid hîc potiùs innuitur. Sane *grandia* poma Ruſtici vocabant τὰ ἁδρωξῆ, ut Virgilius *grandes fruges*, hoc eſt, ἁδαλδεῖς Æſchylo, & ἁδρὸν σῖτον. Contrà *vegrandes meſſes:* quæ, ut inquit Ovidius, malè creverunt. Ruſticus apud Plautum Caſinâ manifeſtò docet, quid ſit *grande.*

-- profectò hercle non fuit
Quicquam olerum: niſi quicquid erat,
calamitas
Profectò attigerat nunquam: ita quicquid erat, grande erat.

Ergo *grandia mala,* τὰ ἁδρωξῆ. ut contrà *macra* γλισχρά. Indè ergo captanda fuit argutia. Sed quid dicam, neſcio. Nam quid oppones *grandi*, niſi *vegrande*, & *macrum*? In multis veteribus editionibus diſertim excuſum eſt, *braccica macra.* An ita genus agreſtium malorum ridiculè vocatum e[ſt] *braccium* à braccis Gallorum: ſub quibus neſcio quid αἰσχρὸν ſubintelligatur? An legendum *Bacchica macra dabo?* Nam *mala Bacchi*, vel μῆλα διονύσου videntur eſſe genus minutorum malorum: fortaſſis quas nos vulgò in Aquitania *Avarcas* dicimus. Ea in amoribus tantum valere putabant, ut iis concubitum pellicere poſſe ſperarent, & coronæ ex illis ſtatuæ Bacchi imponebantur. Philetas:

μῆλα φέρων κόλποισι, τά οἱ ποτε
κύπρις ἔλωσε
δῶρα Διωνύσου δῶκεν ἀπὸ κροτάφων.

Et Theocritus: μᾶλα μὲν ἐν κόλποισι Διονύσοιο φυλάσσων. Et quum ſcribat Arnobius Nanam Nympham mala tenentem in manibus concepiſſe: videntur fuiſſe Bacchi mala hæc. De qua re puto accipiendum illum verſiculum ex Annalibus Attii poëtæ:

Mala manu retinens gravida concepit
in alvo.

Citant Nonius, & Priſcianus. Quin etiam malorum nomine aliquid αἰσχρὸν ſubintelligi apud Veteres ſolitum, auctor Servius in illud,

Ipſe ego cana legam tenera lanugine
mala.

Hic igitur ſtuprum interminatur cinædo Deus hortorum. quia ſub illorum malorum nomine, ut retuli, tale quid intelligeretur. Multa dixi, nihil tamen dixi. Quare verbum non ampliùs addam. Scioppius:

Grandia mala, tibi bracchica mala dabo.

Ita carmen hoc legendum puto interim dum doctioribus de ejus lectione convenerit. Qui verſus variè legitur. quidam legunt μακρὰ βραχεῖα *dabo.* quidam *mala* βραχεῖα *dabo.* In quibuſdam veteribus eſt, *braccica mala*, quæ minuta mala ſunt, ut ſit ſenſus: ſi tu mala Dionyſiaca auferre voles, ego tibi non parva (qualia ſunt Dionyſiaca) ſed verò grandia mala dabo. *Mala* pro *teſticulis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

LXXV. PRIAPVS.

OBliquis [1] pathicæ quid me ſpectatis ocellis?
Non ſtat in inguinibus mentula tenta meis.
Quæ tamen exanimis nunc eſt, & inutile lignum:
[2] Vtilis hæc, aram ſi dederitis, erit.

LXXVI. PRIAPVS.

[3] PEr medios ibit pueros, mediaſque puellas
Mentula: barbatis non niſi ſumma petet.

LXXVII. AD PRIAPVM.

[4] DOdona eſt tibi Iupiter ſacrata,
[5] Iunoni Samos, & Mycena Diti:
Vndæ Tænaros æquoriſque Regi.
Pallas Cecropias tuetur arces:
[6] Delphos Pythius orbis umbilicum:

1. *pathicæ*] *Pathicus*, qui ſubſidit in rebus Veneris. 24. cap. 40, 48. *Ga. Scioppius.*

2. *Vtilis hæc, aram*] Scioppius: *Vtilis hæc aræ.* Ita lego, quia ex altera lectione bonum ſenſum eruere nequivi. Vtilis erit, ſi eam in aram uſtulandam dabitis. Sed nec hoc mihi ſatisfacit.

3. *Per med.*] Scioppii in edit. hoc cum præcedente cohæret.

4. *Dodona* &c.] Sidonius Apollinaris in docto Panegyrico ad Priſcum Valerianum:

Non divos ſpeciàlibus faventes
Agris, urbibus, inſuliſque canto:
Saturnum Latio, Iovemque Cretæ,
Iunonemque Samo, Rhodóque Solem,
Ænnæ Perſephonem, Minervam Hymeto,
Vulcanum Lypare, Papho Dionem,
Argis Preſcea, Lampſaco Priapum,
Thebis Euchion, Iliöque Veſtam,
Thimbræ Delion, Arcaden Lyceò,
Martem Thracibus, & Scythis Dianam,
Quos fecere deos dicata templa.
Thus, ſal, far, mola, vel ſuperfluarum
Conſecratio ceremoniarum. Fr. Lind.

5. *Iunoni Samos, & Mycena Diti*] Lego, *Iunoni S. & Mycena: Diti*
Vndæ Tænaros, æquoriſque Regi.
Statius Thebaid. lib. 1.
Et Samon & veteres armis excinde Mycenas. Vbi commentator: *Samos & Mycena atque Sparta Græciæ civitates Iunoni ſacratæ ſunt.* Tænarum verò Plutoni dicatum, quis neſcit? Apul. Mileſ. v. 1. *Quære Tænarum inibi ſpiraculum Ditis.* Lindenbr.

6. *Delphos*] Commenti ſunt antiqui, Iovem cùm vellet medium atque umbilicum terræ invenire, alteram aquilam ab oriente, alteram ab occaſu pari velocitate emiſiſſe, juſſiſſéque illas rectà & è regione convolare. Illæ ergo cum in *Delphos* denique conveniſſent, umbilicum terræ

Creten Delia, Cynthioſque colleis:
Faunus Mœnalon, Arcadumque ſilvas.
Eſt [1] *tutela Rhodos beata Solis:*
Gades Herculis, humidumque [2] *Tibur:*
Cyllene [3] *celeri Deo nivoſa:*
Tardo gratior æſtuoſa Lemnos.
[4] *Ennææ Cererem nurus* [5] *frequentant:*
[6] *Raptam* [7] *Cyzicos oſtreoſa Divam:*
Formoſam Venerem Cnidos, Paphoſque.
Mortales tibi Lampſacum dicarunt.

LXXIIX. PRIAPVS.

[8] *QVod ſim jam ſenior, meumque canis*
Cum barba caput albicet capillis:
Deprenſos ego [9] *perforare poſſum*
Tithonum, Priamumque, Neſtoremque.
[10] *Immanem ſtomachum mihi videtis,*

Qui

Delphos eſſe Iovem docuerunt, teſte Plutarcho, & Claudiano. *Ga. Scioppius.*

1. *tutela Rhodos*] *Tutela* pro eo, qui eſt ſub tutela. quod obſervatione dignum. *G. Scioppius.*

2. *Tibur*] *Cúrve te in Herculeum deportant eſſeda Tibur.* Propert. *Scioppius.*

3. *celeri Deo*] *Celer deus* eſt Mercurius: tardus eſt Volcanus, quem Catullus tardipedem vocat. *Sciopp.*

4. *Ennææ*] *Enna* civitas in Sicilia. ubi Cereris templum. *Idem Scioppius.* Stephanus de Vrbibus, Εννα, πόλις σικελίας, κτίσμα συρακουσίων, μετὰ τὸ ἔτι συρακουσῶν. ὁ πολίτης ἐνναῖος, καὶ ἐνναία. Semper apud Iul. Firmicum *Henna* legitur, non *Enna*: & malè apud Sidonium *Ænna*, per *Æ*. Fr. Lindenbrog.

5. *frequentant*] *Frequentare Deum* pro *colere*. *Sic* infrà Carm. 15 ait Priapus:

Vere roſa, auctumno pomis, æſtate frequenter
Spicis. --- Sciopp.

6. *Raptam*] Proſerpinam à Plutone. *Idem.*

7. *Cyzicos*] V. Dial. XIX Lil. Gyraldi. *S. A. Gabbema.*

8. *Quod ſim*] *Quod* pro *quamvis*. Scioppius.

9. *perforare poſſum*] *Perforare* id eſt, *pædicare*. Plaut. *inforare* dicit Curcul. ſcen. 1 act. 3.

Licetne inforare, ſi incomitiare non licet. Scioppius *perforare*, τὸ περαίνειν. Nam flagitioſum verbum fuiſſe docemur ex Plauto: *Me quidem hercle non inforabis.* Tarentini, & Syracuſani, ut alibi annotavimus, hoc μυλλεῖν vocabant, hoc eſt *ſuere*. Vnde *mullare*, τὸ καττύειν. & *mullei*, calcei. *I. Scaliger.*

10. *Immanem*] Vos, qui ſæpem condenſatis, ne fures intrare poſſint, immanem ſtomachum mihi facitis, id eſt, indignari & iraſci me facitis. *Scioppius.*

1. *Hoc*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Qui denſam facitis ſubinde ſepem,
Et fures prohibetis huc adire.
[1] *Hoc eſt lædere, dum juvatis; hoc eſt*
Non admittere ad aucupem volucres.
Obſtructa eſt via: nec licet [2] *jacenti*
[3] *Iactura natis expiare culpam.*
Ergo qui prius uſque & [4] *uſque & uſque*
Furum [5] *ſcindere podices ſolebam,*
Per noctes aliquot, dieſque ceſſo:
Pœnas do quoque, quod ſatis, ſuperque eſt,
[6] *In ſemenque abeo,* [7] *ſalaxque quondam*
Non vitam perago. quis hoc putaret,
[8] *Vt luſu citharœdus abſtineret?*
At vos ne peream ſitu ſenili,
Quæſo deſinite eſſe diligentes,
Neve [9] *imponite fibulam Priapo.*

LXXIX.

1. *Hoc eſt lædere dum juvatis*] Ovidius Triſtium lib. 1.

> *Tantum ne noceas, dum vis prodeſſe, memento.* Fr. Lindenbrog.

2. *jacenti*] Non licet furi furari, & propter furtum humi procumbere & pœnas luere impudicatis natibûs. *Ga. Scioppius.*

3. *Iacturâ natis*] Hunc ego verſum, tamquam proverbialem de pueris, qui in ſcholis virgis cæduntur, frequentare ſoleo. Non multum abhorret phraſis Palmerii: *Hæc mihi res in ludo nates abſtuliſſet.* Scioppius.

4. *uſque & uſque*] Id eſt *continuè*, ſine refrigeratione & protelo quaſi. *Sciopp.*

5. *ſcindere*] Oſcœnum, pro impudicare. ſup. c. LIV.

> *Qui medium D volt ſcindere, pictus erit.*

Virg. in Catal. in Lucium quemdam:

> *Videbo habentem præter ignavos nihil*
> *Fratres, & iratum Iovem,*
> *Sciſſumque ventrem, & hernioſi patrui*
> *Pedes inediâ turgidos.* Idem.

6. *In ſemenque abeo*] ſemen ſponte mihi fluit. *Idem.*

7. *ſalaxque q. N. v. p.*] Græciſmus eſt. hoc eſt: non perago eſſe ſalax. Ariſtophanes σφηξίν. οὐκ ἐκβαλέσθαι φησὶν ἐπαρθείς. hoc eſt, φησὶν οὐ τελέως ἐπαρθῆναι. Ergo ſalax quondam non vitam *perago*, eſt, πάλαι διὰ παντὸς λαγνευόμενος οὐ νῦν διαβαλῶ. ὁ πάλαι πάνυ συνουσιαστικὸς, οὐ διὰ παντὸς τοῦτο ποιῶν τελευτῶ. Et ita Perſius:

> *Varro reguſtatum digitô terebrare falillum.*
> *Contentus perages.* -- I. Scaliger.

8. *Vt luſu*] Proverb. ut ego non facerem, quod mei erat officii, fures, ſcil. perforare. Simile proverbium eſt illud Catulli:

> *Ipſa olera olla legit.*

quaſi ab oleribus legendis dicta ſit. *Scioppius.* Videtur proverbium fuiſſe. *Abſtinerem* autem melius, quam *abſtineret*. Elegantius enim, ſi in ſe transferat proverbium. *Scaliger.*

9. *imponite fibulam*] Proverb. *Fibula*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

LXXIX. PRIAPVS.

[1] AT dii, deæque dentibus tuis eſcas
Negent amicas cunnilinge vicine,
Per quem puella fortis ante, [2] nec mendax,
Et quæ ſolebat impigro celer paſſu

Ad

res duas conjugare ſolet. Eandem phraſin reperi apud Tertullianum de Monog. *Cur non potuerit poſt Apoſtolos idem ſpiritus ſuperveniens ad deducendam diſciplinam in omnem veritatem per gradus temporum ſupremam jam fibulam carni imponere.* Ergo proverbialiter dictum, eſt, de eo, quod veluti diſſolutum adſtringitur. cui contrarium eſt *laxare fibulam.* Idem de Corona militis. *Cauſſatio ejuſmodi, ut etiam voluntariis delictis fibulam laxet.* id eſt, feneſtram quaſi aperiat & anſam det delictis. Sic Seneca referente Lactantio lib. I, c. XVI. *Quid ergo eſt quare apud poëtas ſalaciſſimus Iupiter deſierit liberos tollere? Vtrùm ſexagenarius factus eſt, & illi lex Papia fibulam impoſuit? An impetravit jus trium liberorum?* Dicit ergo Priapus villicos, quando hortum adeò condenſis ſæpibûs mœniunt, fibulam ſibi imponere, id eſt, viam ad ſtuprandos fures obſtruere. *Scioppius.* Vt hoc addam. Cytharœdos moris erat infibulari, tum quæſtus tum vocis gratiâ. Infibulandi rationem monſtravit Corn. Celſus lib. VII, c. XXV. qui hoc quidem ſæpius inter ſupervacua, quàm inter neceſſaria eſſe teſtatus eſt. cujuſmodi erat quod inſectatur Plin. lib. XXXIII, c. XII. *adhibitas argenteas fibulas mancipiis ad tranſitum virilitatis.* Iuvenal. Satyr. VI.

-- nullius fibula durat Vocem vendentis Prætoribus. --- Vetus Gloſſator; *fibulam dicit circellos, quod Tragœdi ſive Comœdi in pene habent.* Circelli hi aptiores fuere fibulis. & Menavinus refert lib. II, c. XI religioſos quoſdam Turcarum, quos illi *Calender.* vocant, hujuſmodi annulis ferreîs ſeu cuprinîs, addo etiam argenteis, infibulare ſeſe, ad aucupandam apud populares ſuos opinionem ſanctitatis. Et fibulas, quæ apud Veget. lib. II, c.XV, & XXXI leguntur in Veterinaria, circellorum ſpeciem præ ſe tuliſſe, multa faciunt ut credam. Noſtræ ſanè (Muſicorum dico) thecam adnexam quandoque habuere, quæ nudorum virilia includeret. Martial. lib. XI Ep. LXXVI, lib. VII Ep. LXXXI. cujus vicem aliquando etiam ſupplevit aluta. idem l. VII & Ep. XXXIV. De veſtiaria fibula hæc Prudentius Hym. Iejunant.

Rex ipſe Coos æſtuantem murices
Lænam revulſa diſſipabat fibulâ.

Quem imitatus eſt Alcimus Avitus lib. IV, c. XII. revellebatur autem acus quæ vocabatur, & meminit Trebellius. Pollio. Claud. *fibulas argenteas inauratas duas. Fibulam auream cum acu cuprea unam.* de eadem fibula Chryſologus Serm. 91. qui Iohannem Baptiſtam vocat legis & gratiæ fibulam, *quæ diploidem ſummi ſacerdotis ſancto patri jungebat in pectore.* Harum apud Cæſares is numerus fuit, ut inter palatina miniſteria legatur alicubi Præpoſitus A FIBLIS. *L. Pignorius.*

1. *At dii*] Indignatur quòd vicinus *Landacen* ita laxam reddiderat, ut ægrè jam præ hiatu & voragine incedat, & ita Priapum non inviſere cogatur. *Ga. Scioppius.*

2. *nec mendax*] Quæ & poterat Priapi ruentis in Venerem tolerare pondus, & ſi promiſiſſet, ſedulò præſtabat. *Idem.*

1. *Labda-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Ad nos venire : nunc miſella [1] *Labdace*
Vix poſſe jurat [2] *ambulare præ foſſis.*

LXXX. AD PRIAPVM.

PRiape, quod ſis [3] *faſcino gravis tento,*
Quod exprobravit hic tibi ſuo verſu
Poeta noſter : erubeſcere hoc noli.
Non es Poeta [4] *faſcinoſior noſtro.*

LXXXI. AD PRIAPVM.

[5] *AT non longa ſatis non ſtat bene mentula craſſa,*
Et quam [6] *ſi tractes, creſcere poſſe putes.*

Me

1. *Labdace*] Scaliger: *Landace* L. *Labd.* De induſtria finxit nomen de ea, quæ λεσβιάζει, hoc eſt, μολύνει τὸ στόμα. Dictum à Labda litera, quæ prima eſt in λείχειν, vel λεσβιάζειν. Quia Lesbii ea infamiâ flagrarunt. Auſon. quoque alluſit :

Cui ipſe linguam quum dedit ſuam,
Labda eſt.

Hujuscemodi quoque deteſtandæ libidinis homines *Labdas* vocat Varro Margopoli περὶ ἀρχῆς :

Depſiſtis, dicite Labdæ ?
Victos contemnite vivi :
Anticipate, atque addite calcar.
Stultos contemnite docti.

Vt Lesbii, ita Campani quoque malè de hac re audiebant. Auſon.

Et quam Nolanis capitalis luxus inuſſit.

Iccirco Horatii locus ita exponendus:

Campanum in morbum, in faciem permulta locutus.

Id veteres Latini vocabant, *offendere buccam.* Varro Marcipore : *Deinde mittit virile veretrum in frumen : offendit buccam Volumnio.* hoc eſt, μολύνει τὸ στόμα. *Illudere ori* dixit Sueton. *Gabbema* : V. Mercurial. lib. IV Var. lect. c. XIII. & Not. in Petron.

2. *ambulare præ foſſis*] Vt ſuprà :

Foſſas inguinis ut teram. ---

& in Iambo :

Voret profunda foſſa lubricum caput.

laxam ſignificat. & Iuvenalis :

Inter Socraticos notiſſima foſſa Cinædos.

τὴν λακκόπρωκτον expreſſit. Nam λάκκος foſſa. Pluraliter dixit *foſſas* : quod, ut loquitur Auſonius, per utramque cavernam moleretur. Lyſias orator : ἀντιόπη πόρνη ἡ ἀμφοῖν τοῖς ὀπαῖς τῇ μίξει χρωμένη. Sed quod Auſonius addidit, non contentam duabus illis foſsîs, etiam ore abuſam, hoc mordaciter ἐν τῷ κατὰ νεαίρας objicitur: ἀπὸ τριῶν ὀπῶν ἐργάζεσθαι τὴν ἐργασίαν. At de viro, qui, ut Heliogabalo dixit Lampridius, libidinem per omnia cava corporis exceptaret, dictum apud Ciceronem : *Si tu & adverſus, & averſus impudicus es.* Quod de Agathocle Siculo jactatum fuit. hoc enim voluit, quiſquis in eum dixit : πάντων τῶν βουλομένων τοῖς ὄπισθεν, καὶ τοῖς ἔμπροσθεν γενόμενος. *Scaliger. foſſis.* Nimis argutatur Scaliger, qui puellam per utramque cavernam moli ſolitam putat, eò quòd *foſſis*, non foſſa dicat. Sed hoc nauci non eſt, ſuprà etiam 46 *foſſas inguinis* pro muliebri dicit; niſi fortaſſis culum quoque inguen dici Scaliger probaverit. *Scioppius.*

3. *faſcino*] Veretro virili. *Sciopp.*

4. *faſcinoſior*] *Sarcinoſior.* Idem.

5. At

Me miſerum [1] *cupidas fallit menſura puellas,*
Non habet hæc aliud mentula majus eo.
Vtilior Tydeûs, qui ſi quid credis Homero,
Ingenio pugnax, corpore parvus erat.
Sed potuit damno nobis novitaſque, pudorque
Eſſe: repellendus ſæpius iſte mihi.

LXXXII. AD PRIAPVM.

[2] *DVm vivis, ſperare decet: tu ruſtice cuſtos*
Huc ades, & nervis tente Priape fave.

LXXXIII. AD PRIAPVM.

[3] *VIllicus ærari quondam, nunc cultor agelli,*
Hæc tibi Perſpectus templa, Priape, dico.

Pro

5. *At non*] In hoc epigr. neque caput, neque pes apparet, quibuſque coagmentandis Oedipi conjectore opus ſit, qui Sphyngi interpres fuit. mihi hoc liquet, fragmenta diverſorum eſſe, vel certè multa deſiderari. *Scioppius*. *At non longa*. Antiquæ editiones meliùs: *Vt non longa ſatis bene, non ſtat m. c.* Cui perſimile Erycii poëtæ in Epigrammate ad Priapum:
ὡς βαρὺ τοῦτο πέπηγε, καὶ οὐ τετυλωμένον ὅπλον &c. *I. Scaliger.*

6. *ſi tractes*] *Tractare*, pro contrectare. & docet Douſa in Præcid. ad Petr. rem iſtam creſcere & grandire, ſi tractatrix accedat. *Gabbema*. *Tractare membrum*, pro *contrectare*. ſic Plaut. Aſin. *papillam pertractare*. Petron. *Improba manu tractare*: Martial. *percurrit agili corpus arte tractatrix*. intelligit miniſtram, quæ manu membra leviter fricabat. Senec. *quid ni ego feliciorem putem Mutium, qui ſic tentavit ignem, quàm ſi manum illam tractari præſtitiſſet*. Ga. Scioppius.

1. *cupidas fallit m.*] Hoc eſt, præ nimia cupidine non vident partis meæ menſuram, ſatìs alioqui grandem. *Gabbema*. *menſura*. Accedunt me, quem putant adeò luculenta vaſa habere: ſed ipſis tamen non ſatìs grandia ſunt. *Scioppius*.

2. *Dum vivis*] Non dubito quin ex Satyrico P. ronii Menippeo hoc epigramma acceptum fuerit. Nam alia ad hujus intelligentiam opus ſunt, quæ, ut veriſimile eſt, in proſa ſua tractabat Petronius. *Scaliger*. Quod & adprobat Gonſalius in Comment. ad Petron. quem vide. *Gabbema*. Putat Scaliger eſſe ex Satyrico Petronii: cùm alia ad hujus intelligentiam requirantur, quæ ipſe fortaſſis in proſa tractaverit. Ego putem in pervigilio Priapi, de quo Quartilla. *Et vobis dormire in mentem eſt, cùm ſciatis Priapi genio pervigilium deberi?* &c. recitatum fuiſſe. *Scioppius*. Id verò negavit Erhardus ſuprà in Satyrico.

3. *Villicus*] Quidam nomine *Perſpectus*, qui ærarii dominici primùm cuſtos, hoc eſt diſpenſator, poſtea ruſticationi operam dabat, hoc epigramma fecit Priapo. Quod nomine Tibulli in antiquis Tibulli codicibus inveniri, & alii in editionibus ſuis

ad-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Pro quibus [1] *officiis ſi fas eſt ſancte paciſcor,*
Aſſiduus cuſtos ruris ut eſſe velis:
[2] *Improbus ut ſi quis noſtrum violarit agellum:*
[3] *Hunc tu; ſed taceo. ſcis puto, quod ſequitur.*

LXXXIV. Albii Tibulli de inertia inguinis AD PRIAPVM.

[4] *QVid hoc novi eſt? quid ira nuntiat Deûm?*
[5] *Silente nocte candidus mihi puer*

Tepen-

admonuerunt, & nos inter opera Tibulliana in optima ſcheda reperimus. Dicunt tamen nonnulli repertum in agro Patavino, literis vetuſtate penè conſumptîs. Quod tamen non impedit, quin Tibulli eſſe poſſit. Primus verſus diverſe concipitur in editionibus. nam aliæ,

Ærari quondam cuſtos, nunc cultor agelli. aliæ,
Ruſticus ærarii quondam, nunc ruſticus horti. aliæ,
Villicus ærari quondam, nunc cultor agelli.

Et hæc ultima vera lectio. *Villicus* enim eſt cuſtos. Iuvenalis:

Pegaſus attonitæ poſitus modò villicus urbi. I. Scaliger. *Villicum* veteres non de ſolo villæ præfecto uſurparunt, ſed quemvis præpoſitum aut procuratorem, diſpenſatoremque ita vocarunt. Tibullus ærarii præfectum villicum dixit, hoc epigrammate: *Villicus ærarii*, &c. In antiquis lapidibus villicus alimentorum, eſt qui alibi dicitur procurator alimentorum. VILL. AE. ALIM. Id eſt, villicus ab alimentis. Salmaſ. in Æl. Lampr. *S. A. Gabbema.*

1. *officiis ſi fas e. ſancte*] Obſerva, *officium* dici quando Deo ædem ſiſtimus, alias ferè *honores* vocare ſolemus. *ſi fas eſt.* Conſtrue vel hoc modo. *Si fas eſt* te ſanctum vocitari. vel ſic: *ſi* modò *fas eſt* hominem cum Deo paciſci. vel ita: *ſi* modò *fas eſt* me id paciſci, cui jure debeas. *Sancte*, vide ſuprà ad Carm. 40. *G. Scioppius.*

2. *Improbus*] vide ſuprà ad finem Carm. 51. *Scioppius.*

3. *Hunc tu*] ſubaudi, *perfores.* Sciopp.

4. *Quid hoc novi eſt?*] In veteribus excuſis Tibulli nomine editur hoc politiſſimum poëmatium: itemque in veteri membrana Tibulliana, quæ penes Cujacium erat. Totumque ex puris jambis conſtat; & ſanè multùm ſpirat illam venuſtatem, quæ hodie percipitur in Elegiis illius ſuaviſſimi poëtæ. Quod ne cui mirum videatur, Tibullum Priapeja conſcripſiſſe, jam puto ſatis confirmari ſuperiore Epigramm. Sed & clariùs Martial.

Quàm qui compoſitos metrô Tibulli
In Stellæ recitat domo libellos. Scalig.

Intelligit ex hoc Epigrammate (Martial. ſc.) Scaliger laſcivi carminis fuiſſe auctorem Tibullum, quod ambigo, & ἀνέχον). *Ramirez.* Epigramma hoc, niſi Tibullo à doctis paſſim adſignatum viderem, ſuſpicionem commovere poterat mihi, à Veronenſi illo anteambulone ejus potiùs, quàm à poëta Romano hoc noſtro luſum fuiſſe. Ita & lepores in eo & ſales numerique omnes Catulliani, haud adumbrati herculè, verùm ad vivum expreſſi penitus graphicéque elucent. Quid multîs? pura puta Latina omnia, & quaſi in melle ſita, de verbis loquor. Etenim re ipſa nihil turpius, nihil flagitioſius. *Douſa P.*

5. *Silen-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Tepente cum jaceret abditus ſinu ;
Venus fuit quieta, nec viriliter
Iners ſenile penis extulit caput.
[1] *Placet Priape ? qui ſub arboris coma*
Soles ſacrum [2] *revincte pampino caput*
[3] *Ruber ſedere cum rubente faſcino.*

[1] *At*

5. *Silente nocte*] Virgil.
--- *Tacitæ per amica ſilentia lunæ.*
Catull.
Aut quum ſidera multa cùm tacet nox.
Vnde etiam Conticinium dicitur. *Ga. Scioppius.*

1. *Placet Priape* ? &c.] Credo eſſe querimoniam poëtæ cum Priapo, de inſolito ſiculæ ſuæ languore, vel potiùs (cum Petronio dicam) nervorum paralyſi jocosè expoſtulantis. quaſi diceret: Quantum mutatus ab illo Hectore, qui corona pampineâ caput redimitus, ruberque & valens cum indomito ac rubente faſcino ſub arborum umbris ſedere continenter es ſolitus! hoccine, ô Priape, placet vel æquum videtur tibi, ut, quo propitio adeò uſquè adhuc, atque ex libidine ipſius mea uſus ſum ſemper, nunc, quum vel maximè uſus erat, partem mei, hoc eſt, rem communem indigniſſimè, alieniſſimoque tempore mollis, debilis, fractus repente deſereres, ac deſtitueres, quaſi caballus in clivo? Hoc de re merui, inquam, ut in primis ætatis fretis juvenanti, ſenectæ, & extremæ laſſitudinem imponeres mihi? *Douſa P. Placet Priape.* q. d. Itane tandem Priape agier mecum oportuit? ſup. Car. 50.
Quædam, ſi placet hoc tibi, Priape,
Ficoſiſſima me puella ludit.
Vtebantur autem hac loquendi formula, ut docet Muretus, cùm in manifeſto peccato aliquem prehenderant, ita ut ne ipſe quidem factum ſuum defendere poſſe videbatur. Sic Thais Terentiana deprehenſum Chæream leviter objurgat: *Satin hoc tibi placet ?* Vtitur eadem & Cicero ad Atticum. *ſub arboris coma.* Accipio de pertica, quæ in capite Priapo ponebatur. *Sciopp. Placet Priape ?* Itane Priape? Elegans loquendi modus: ut in illa expoſtulatione, *Placet hoc ergo ? & leges diligentiſſimæ pudoris cuſtodes decumas uxoribus dari, quanta meretricibus, jubent ?* Græcis eſt, ἀληθές· Ariſtophanes, ἀληθὲς ὦ πιτελπίδε; Martialis:
Hoc Labulle verum eſt ? I. Scaliger.

2. *revincte*] Ita non raro veteres loquuntur. Tibull. ad Bacchum:
Huc venias hodierne, tibi dum thuris honores,
Libáque Mopſopio dulcia melle feram.
hodiernus enim dicendum erat. Albinovanus in Epicedio Mecænatis:
Impiger Alcide, multo defuncte labore
Te memorant curas ſic poſuiſſe tuas.
Nam dicendum erat *defunctum.* Plautus Curculione:
Haud malè meditate malè locutus es.
Theocritus: ὄλβιε κῶρε γένοιο.-- Debuit enim ὄλβιος. Perſius:
Stemmate quod Tuſco ramum milleſime ducis,
Cenſoremque tuum vel quod trabeate ſalutas. Auſonius:
Diſtinctas interne vias mirere domorum.
hoc eſt, *internus.* Propertius: *Sic mihi te referas levis.* Nam *levem* dicere debuit. *Scaliger.*

3. *Ruber*, &c.] Petronius dixit, *ſcorteum faſcinum*, id eſt, rubrum penem coriaceum, ut Suidas exſertim tradit voce φαλλοί. Indubiè eum in

modum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] *At ô Tripalle ſæpe floribus novis*
Tuas [2] *ſine arte deligavimus comas:*
[3] *Abegimuſque voce ſæpe, cum tibi*
Senexve corvus, impigerve graculus
Sacrum feriret [4] *ore corneo caput.*
Vale Priape: debeo tibi nihil.

Vale

modum effictum membrum illud, ut ſic ad veritatem utcunque accederet. Nec aliter Priapi ſimulacra figurari conſueviſſe, indicio eſſe poteſt toties repetita ejus mentio. Catullus:

Sedet revinctus cum rubenti faſcino.

ſuprà:

Rubro Priape furibus minare mutinô.

Confecti & ex varia materie varios in uſus olim Phalli ex ligno, *ficu* potiſſimùm, *&c.* ut ſuprà ad Petronium *I. A. Gonſalius.*

1. *At ô Tripalle*] Scaliger: *At ô Priape.* In illa optima ſcheda liquidò exaratum erat: *At ô Tripalle.* hoc eſt, τρίφαλλε. Nam τρίφαλλος, & ἰθύφαλλος, cognomina Priapi. Quin & *Triphallus* περὶ ἀῤῥενότητος inſcripta fuit Menippea Varronis. de generatione ſcilicet. licèt aliter vir doctiſſimus interpretatus ſit. Ergo, *At ô Triphalle* reponendum eſt. In veteri Gloſſario: *Trepallos*, πρίαπος. Scioppius: Priapus revera tantùm hortorum Deus. *Phallus* quoque & *Ithyphallus* ac *Triphallus* dicitur. *ruber*, hîc & Præfat. *hortorum cuſtos*, præfat. & c. 23: *membroſior æquô*, præfat. c. *rigidus deus*, 3 c. 45: *ligneus*, 5: *ſalax deus*, 13: *nudus*, 14: *ſanctus*, 40, 83: *Ithyphallus*, c... *ligneus cuſtos*, 63: *Triphallus*, 84: *rari nemoris cuſtos.* 85. Tibullus:

At ô Triphalle ſæpe floribus novis
Tuas ſine arte deligavimus comas.

Nicephorus Calliſtus Eccleſiaſt. hiſt. lib. 14, c. 48. *Phalli verò & Ithyphalli, & obſcœnitatis omnis domicilia apud illos quem non merentur riſum? Quid Pan ipſe & Priapus, qui præter naturam informi membro cum magna gratia colitur. Phallus* autem veretrum notat. Herodotus Phallophoros in Bacchi ſacris fuiſſe ſcribit, hoc eſt, qui ſtatuas gerebant cubitum longas cum veretris longis reliquum pæne corpus æquantibus. Phallis ex vitro, ebore, auro, ſerico & panno lineo mulieres uſas, & hodiéque uti ad explendam libidinem, vel navem, ut ait Petronius, ſuam onerandam, Gyraldus refert. Quod enim idem Gyrald. *Faſcinum* & *Mutonem* pro *Priapo* dictum exiſtimat, fugit eum ratio, ut ex utriuſque Synonymis & epithetis patet; adde c. 55.

2. *ſine arte*] Id eſt, *diligenter.* 63, 87. Ga. Scioppius.

3. *Abegimuſque*] Ille Horatianus Priapus, ſi ſciens fallit, imprecatur ſibi hæc: --- *merdiſque coinquiner albis Corvorum.* --- Iccirco μηνίσκοι imponebantur ſtatuis, ne ab avibus conſpurcarentur. Ariſtophanes avibûs:

Ἢν δὲ μὴ κρίνητε, χαλκεύεσθε μηνίσκους φορεῖν
Ὥσπερ ἀνδριάντες. ὡς ὑμῶν ὃς ἂν μὴ μήνην ἔχοι,
Ὅταν ἔχητε χλανίδα λευκήν, τότε μάλισθ' οὕτω δίκην
Δώσετ' ἡμῖν πᾶσι τοῖς ὄρνισι κατατιλώμενοι.

Hi μηνίσκοι adhuc, hodieque in templis Chriſtianorum imponuntur capitibus ſtatuarum. Cujus tamen rei cauſſam ignorantes pictores, dum putant honoris cauſsâ imponi debere, non ſolùm non omnibus ſtatuis imponunt: ſed & imaginibus pictis adhibuerunt: quæ tamen illis opus non habent, ut ſtatuæ. *I. Scaliger.*

4. *ore corneo*] Harum avium roſtra

Vale nefande [1] *deſtitutor inguinum,*
[2] *Iacebis inter arva* [3] *pallidus ſitu,*
Caniſve ſævus uſque [4] *minget, aut tibi*
Aper fricabit oblitum latus luto.
Sceleſte penis, [5] *ô cui meum malum*

Gravi,

cornea vocantur. Petron. de pica à fele devorata:

Nam claudunt rabidam cornea labra gulam.

Corneum os, cornea labra, *pro* roſtro. *Ga. Scioppius.*

1. *deſtitutor*] Quibus tu non faves, ut infrà Carm. 81, *quæ tu deſtituis & deſeris.* G. Scioppius.

2. *Iacebis inter arva*] In Græcia projectis ſimulacris ita conſultabant, ut ea ſcillîs herbîs impeterent. Theocritus Thalyſiis:

Κὴν μὲν ταῦθ' ἔρδοις ὦ Πὰν φίλε· μήτι τυ παῖδες
Ἀρκαδικοὶ σκίλλαισιν ὑπὸ πλευράς τε, καὶ ὤμους
Ταυίκα μαστίσδοιεν, ὅτε κρέα τυτθὰ παρείη.

Ita enim ſolebant exigere καθάρματα, καὶ φαρμακούς. Hipponax:

Βάλλοντες ἐν χειμῶνι, καὶ ῥαπίζοντες
Κράδησι, καὶ σκίλλαισιν, ὥςε φαρμακόν.

Scaliger. Scioppius ad antegreſſa, *Abegimuſque voce:* Hodieque imaginibus μηνίσκους imponunt, quibus tamen ab avibus & pluviis nihil periculi eſt. In Græcia projectis ſimulacris ita inſultabant, ut ea ſcillîs herbis peterent, & immingerent inſuper. Vnde Priapus ille Horotianus lib. 1 Sat. 8.

Mentior at ſi quid, merdis caput inquiner albîs
Corvorum, atque in me veniat mictum atque cacatum
Iulius & fragilis Pedatia, furque Voranus.

3. *pallidus ſitu*] *Situ,* negligentia, incuria. *Scioppius.* Scaliger: *ſquallidus ſitu.* In membrana, *--pallidus ſitu.* Nam etiam *pallor* pro ſquallore, vel carie. Lucillius:

--- pallor, tineæ omnia cædunt.

4. *minget*] In quibuſdam ſchedis mediæ vetuſtatis, quas nobis amicus noſter P. Pithœus commodavit, quæque habebant hoc ſolum Epigramma exaratum, ita legebatur iſte, & alter verſiculus:

Caniſve ſævus uſque imminget, aut tibi
Fricabit oblitum latus aper lutoſus.

Ex quibus depravatis hanc lectionem eruimus:

Caniſve ſævus uſque minget, aut tibi
Aper fricabit oblitum latus luto.

Sed in alia longè melioris notæ ſcheda aliter concepta erat lectio:

Caniſque ſævas uſque ligneo tibi
Lutoſus affricabit oblitum latus.

Non magni negotii erit illa corrigere:

Caniſque ſæva, ſuſque ligneo tibi, &c.

Horatianus ille Priapus ſibi imprecatur:

--- in me veniat mictum atq; cacatum
Quidquid corvorum eſt. --- Et apud Ariſtophanem de ſtatua Lyci Herois, judiciorum præſidis loquitur φιλόδικος quidam: κοὐ μήποτε τοῦ παρὰ τοὺς κάννας οὐρήσω ὀμηδ' ἀποπαρδῶ. In contemptum immingebant in ſtatuas vel deorum, vel magnatum. Iuvenal.

Effigiemque Deæ longis ſiphonibûs implent. Item:
Cujus ad effigiem tantùm non meiere fas eſt.

Vbi *tantùm non* eſt μονονουχί. *Scaliger.*

5. *ô cui meum malum Gr. &c.*] In ſcheda Pithœi noſtri:

--- ô meum malum grav.
Licet querare. --- Theocritus:

Ἔξα

Gravi, piaque lege noxiam lues!
Licet querare: nec tibi tener puer
Patebit ullus: ingemente qui toro
Iuvante verſet arte mobilem natem.
Puella nec jocoſa te levi manu
Fovebit, apprimetve [1] lubricum femur.
[2] *Bidens amica Romuli ſenis memor*
Paratur: inter atra cujus inguina,
[3] *Vagaque pelle,* [4] *tectus inguinum gelu*
[5] *Araneoſus obſidet fores ſitus.*
Tibi hæc paratur: ut tuum ter, & quater

Voret

Ἔξω ἀπώχεο θᾶσσον ἐμὸν κακὸν, οὔ τυ ἀρέσκω.

Sed in illa altera optima ſcheda interjiciebatur verſiculus, qui & in quibuſdam excuſis reperitur:

Gravi, piaque lege noxiam lues.

Noxiam & *noxam* idem eſſe vult Servius in Virgilium. Et annotandum, quod hodie in Gallia jurgium vocatur *noiſe*, id à *noxia* detortum eſſe: quod aliquando notat jurgium, ac diſſidium. Petronius: *in mediam noxam perfertur.* Auſonius:

Sæpe in conjugiis fit noxia, ſi nimia eſt dos. I. Scaliger.

1. *lubricum f.*] Scaliger: *lucidum femur.* In iiſdem ſchedis P. Pithœi:

--- *lubricum femur.*

hoc eſt λεῖον. Martialis:

Dum puer es, redeas: dum vultus lubricus. --- Horatius:

Et vultus nimiùm lubricus aſpici.

Idem.

2. *Bidens amica*] Talem tibi amicam paro, quæ duos tantùm dentes habet, quæ Romuli vivi meminerit. *Scioppius.* *Bidentem amicam* vocitat, non quæ duos (id quod de ovibus dici ſolet) annos haberet modò, ſed quæ binos non ampliùs dentes in mortariolis, hoc eſt, in exarmatis ploxemi veteris gingivis ſuperſtites retinuiſſet ſibi. *Douſa P.*

3. *Vagaque pelle*] Scaliger: *Vacuaque pelle.* Lego, *Vagaque pelle.* Perſius:

Quum moroſa vagáque ſingultiet, &c.

Error indè natus, quòd illi imperiti librarii ſcripſerant, *vagaque puelle.* In altera peroptima membrana præcedebat hunc verſiculus iſte:

--- *Latet jacente pantice abditus ſpecu,* &c.

Ego nullo labore lego:

Latet jacente pantice abditus ſpecus.

De *panticibus* vide quid in Catalectis annotavimus. A *pantice*, vulgò ventrem vocamus *panciam.* Niſi ſit à pane, quaſi *paniciam:* quod facilè credo.

4. *tectus inguinum g.*] In optima membrana --- *tectus annuo gelu.* Perſiſtit in metaphora. ut de locis Septentrionalibus, aut montibus editiſſimis dicimus eos annua nive damnatos eſſe. Vt ſanè horum verſuum lepor, & elegantia, ſatìs commendari à me non poſſit. *Scaliger.*

5. *Araneoſus*] Feſtivè quoque ejus barathri *fores araneoſum ſitum obſidere* cavillatur, quo loquendi genere uſus & Catullus, ubi inquit:

Vel pene languido ſenis, ſituque araneoſo.

Eódem referri etiam poterit non incommodè Martialis illud:

Et aranearum caſſibus pares mammas.

Douſa P.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Voret profunda foſſa lubricum caput
Licebit æger, [1] *aut languentior cubes,*
Tereris uſque, donec ah miſer, miſer
Triplexque, quadruplexque compleas ſpecum.
Superbia iſta proderit nihil: ſimul
Vagum ſonante merſeris caput luto.
Quid eſt iners pigetne lentitudinis?
Licebit hoc inultus auferas ſemel.
Sed ille cum redibit aureus puer:
[2] *Simul ſonanti ſenſeris iter pede:*
Repente [3] *nervos excitet libidine*
Et inquietus inguina arrigat tumor:
[4] *Neque incitare ceſſet, uſque dum mihi*
Venus jocoſa molle [5] *ruperit latus.*

PRIA-

1. *aut languentior*] Legeram olim jamdudum, *æger, angue lentior.* quam conjecturam meam gaudeo confirmari manu ſcripta lectione, quæ extat in ſcheda illa optima. *Lentus* flexibilis, ut *lentum vimen*, & *lentare remum* Virgilio, κάμπτειν. *lenta membra.* γναμπτοῖς μελέεσσι. & pulchrè *angue lentiorem.* Talis enim anguis gradiens. & priùs Ariſtophanes accepit ὄφιν pro pudendo remiſſo [ac liquefacto, *Sciopp.*] in Concionatricibus:

Ἐκπέσοι σου τὸ τρῆμα
Τό, τ' ἐπίκλιντρον ἀποβάλοις
Βουλομένη σποδεῖσθαι.
Κἀπὶ τῆς κλίνης ὄφιν εὕροις.

Nam niſi ἀλληγορικῶς accipias, refrixerit omnis lepos hujus ſententiæ. *Scalig. angue lentior.* Reſpondet Græca verſio, ἔκτενος τ' ὄφις.

2. *ſimul*] pro *ſimulac.* Cic, Cæſar, Horat. hîc bis. *G. Sciopp.*

3. *nervos excitet*] *Nervos* ἀρχαϊκῶς, pro *nervus* recto caſu. *Excitet* verò παθητικῶς. ut Varro, *mutat mare.* & Catullus,

--- tantum abhorret, ac mutat.

non *nutat*, ut in vulgatis. Item Gellius lib. 2, cap. 23. *quantum ſtupere, ac frigere, quantumque mutare à Menandro Cæcilius viſus eſt.* At editiones hodiernæ perperam habent *nutare.* Hic verò *nervus excitet*, eſt στύοιτο. At membrana illa fideliſſima habebat: *Rigente nervus excubet lubidine.* quæ vera eſt lectio. in excubiis ſit. Sic vulgò Galli, *ſoit aux aguets.* Non potuit elegantiùs dici. *I. Scalig.*

4. *Neque incitare ceſſet*] Sciopptius: *Nec i.c.* Et iſte tumor ſemper me incitet, uſque dum membra voluptatis mea vi labefacta liqueſcant.

5. *ruperit latus*] *Rumpitur latus* cùm ampliùs operari non poſſumus, nec muliebria conſerere arva. Vide ſuprà ad Carm. 25. *Sciopp.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

PRIAPEIVM

Albii Tibulli Equitis Romani,

Totidem Iambis puris Græce.

[1] Ἔα τί χρῆμα; τί χρέος θεόσυτον;
Ἐμοὶ μετὰ ἄρτι παρθένα παιδικῶν κόρος
Ἀωρὶ νυκτὸς ἀγκὰς ἀμφεθάλπετο·
Φάλητος ἰοῦ μὲν ἔργον οὐδέν. οὐδ᾽ ἅμα
Ἄκικις ἀντάειρε σύντονον κάρα.
Ἄληθες ὦ πρίηφ᾽ ὃς ἐν δρυὸς σκιᾷ
Ἐρυθρὸς ἐξέρυθρον εὐτρεπὴς πέος
Κάθη, πυκαστὸς ἀμπελοστεφὲς κάρα;
Τρίφαλλε, σοὶ δὲ πῆ μὲν ἀνθέμων φόβη
Ἔδησε δυσκτένιστα βοτρύχων πλέκη.
Τόδ᾽ αὖ σοβῶν ἔκυρον, εἴτε σοι πάλαι
Τρόχις κολοιός, εἴτε πέμπαλος κόραξ
Κάρα κόλαπτε χείλεσ᾽ ἀγκυλοστόμοις.
Ἄπερρε, καὶ γὰρ οὐδὲν εὖ πεπόνθαμεν.
Ἄπερρ᾽, ἄπερρέ μοι τὰ τοῦ πέους προδούς.
Χαμαιρριφὴς δὲ, δυσπινής τε κείσεαι.
Κύων δ᾽ ὀπισθίουρος, ἠὲ βορβόρου
Ἐθὰς καθυβρίσει σε σῦς ὀρεινόμος.
Ἄπιστ᾽ ἄπιστε φαλλ᾽ ἐμὸς μέγας φθόρος,
Κακῶ, σάφ᾽ ἴσθι, πίσεαι νόμῳ δίκην.
Κλάοις ἄν. οὐ δέ σοι φίλου κόρου ποτὲ
Χάρις γένοιτ᾽ ἄν, ὃς λυγισμὸν εὖ μάλα
Στρέφοιτο λυσίπυγον ἐμμαλέστατα.
Σὲ δ᾽ οὔτε χαρσὶν οὐ φιλοστόργος κόρη
Τεθάλψετ᾽ οὐ δὲ χρῶτα συμκλακήσεται).
Χαμαιτύπη δὲ νωδὸς, ἡ παλαιγενὴς
Πάρες᾽, ἐφ᾽ ἧς γε δυσθεροῦς διασφαγὰς
Παλιστρόφοις ἑλικτὰ ῥυτίδων χιδαῖς
Ἀραχνίων πέφλιδε τριπλυχῶν ῥάκη.
Ἴδου πάρεσθ᾽ ἵν᾽ ὥς σε τετράκις μάλα
Ἄβυσσον αὖ βέρεθρον ἐγκάπτη κάρα.
Καρηβαρὴς γένοι ἄν, ἔκτονος τ᾽ ὄφις.
Ἀτὰρ παλιντριβὴς γε φεῦ τάλαν τάλαν
Ἐπιστεφὲς τέταρτα πληθυνεῖς κύτος.
Ὑπέρφρονος δ᾽ ἂν οὐκ ὄναιο λήματος
Τότ᾽ οὖν, ἐς ἰλὺν ἢ ἀχανὲς βύθος πεσών.
Τί δ᾽; οὐ φρένας σ᾽ ἔφικε τῆς ἀθυμίας;
Τονῦν ἀθῷα μου καταπροίξεο.
Ὅταν δὲ κεῖνος ὧδε παῖς ἀφίξεται,
Ψόφος δέ σ᾽ ὦτ᾽ ἀπαρτίου ποδὸς βαλεῖ,
Στύοιτ᾽ ἂν ὀρθόπρεμνος ὄρχεων τόνος,
Τά, τ᾽ ἄρθρα τυμπανισμὸς ἐμμανοῦς σπόρου,
Λάβροι ἂν ἀσφάδαστος ὥστε μὴ καμεῖν,
Πελνή σε τέρμα λοισθίῳ δάμη κόπῳ.

LXXXV. M. Valerii Martialis AD PRIAPVM.

[2] *Non horti, neque palmitis beati, &c.*
Sed [3] rari nemoris Priape cuſtos,

Ex

1. Ἔα τί] Hæc Græca expreſſa ſunt ex priore editione, quæ correcta eſt ex ſcheda Pithœi noſtri. Quod quàm difficile, & arduum ſit, neminem puto ſcire, niſi eum, qui ſcit primùm, quid ſit jambis puris ſcribere; deinde, qui Græcè Latina reddere. dico Latina. Nam non omnium eſt Latinè loqui. *I. Scaliger.*

2. *Non horti*] Priapi non ſolùm in hortis, ſed & in vineis ſilviſque. *Scioppius.* Cujus editioni hoc Carmen huc tranſlatum debetur; Gabbem. non habet.

3. *rari*] In quo non denſæ, ſed raræ arbores. *G. Sciopp.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Ex quo natus es, [1] *& potes renaſci;*
Furaces moneo manus repellas.
Et ſilvam domini focis reſerves.
Si defecerit hæc, & ipſe lignum es.

LXXXVI. PRIAPVS.

Vere roſa, autumno pomis, [2] *æſtate frequentor*
Spicis: una mihi eſt [3] *horrida peſtis hiems.*
Nam frigus metuo, & vereor ne ligneus ignem
[4] *Hac Deus ignaris præbeat agricolis.*

LXXXVII. C. Valerii Catulli PRIAPVS.

[5] *Ego hæc ego arte fabricata ruſtica,*
Ego arida, ô viator, ecce populus
Agellulum hunc, [6] *ſiniſtra, tute quem vides,*
Herique villulam, hortulumque pauperis
[7] *Tuor,* [8] *malaſque furis arceo manus.*

[8] *Mihi*

1. *& potes renaſci*] Ergo hic Priapus truncus eſt non exſtirpatus. *Ga. Scioppius.*

2. *æſtate frequentor Spicis*] Priapo quoque, ut Cereri, corona è ſpicis imponebatur. Quare & Columella quando de eruca loquitur, eum *frugiferum* nominat:

Et quæ frugifero ſeritur vicina Priapo.
Scioppius.

3. *horrida peſtis*] Qui purè Latinè locuti ſunt *peſtem* non dicunt morbum illum, ſed *peſtilentiam*. *Peſtis* enim nihil eſt aliud, quàm *pernicies* & *exitium*. Virgil. 3 Georg.

Inachiæ Iuno peſtem meditata juvencæ.
Et 9 Æneid.

Sed non auguriô potuit depellere peſtem.
Mortem & exitium, 10 Æneid.

--- Quid peſtem evadere belli
Iuvit & Argolicos medium fugiſſe per ignes.

Peſtem etiam pro *pœna* accipit 6 Æneid. *--- nec funditus omnes*
Corporeæ excedunt peſtes.
ait enim cor exerceri pœnîs. *Sciopp.*

4. *Hac*] ſcil. *hieme*, ne ab agricolis igni tradar. *Idem.*

5. *Ego hæc*] Carmen hoc elegantiſſimè princeps nob. interpretatus eſt Romani decus eloquii Muretus, cujus quoque, non noſtra, verba hîc referre jam indè à principio profitemur. *Scioppius.* Catulli eſſe, hoc itemque ſequens poëmatium & doctiſſimi jam viri admonuerunt, & mihi non invito perſuadent. Cujus eò elegantia major eſt, quò difficilius fuit eam in jambis puris conſequi poſſe, totidem Iambis puris. *Scalig.*

6. *ſiniſtra*] E regione agelli ad ſiniſtram ſita. *Sciopp.*

7. *Tuor*] antiquè pro *tueor*. Feſt. Lucret. lib. 1.

Nec

[1] *Mihi corolla picta Vere ponitur :*
Mihi rubens ariſta ſole fervido :
Mihi virente dulcis uva pampino :
Mihique glauca duro oliva frigore ;
Meis capella [2] delicata paſcuis
In urbem [3] adulta lacte portat ubera :
Meiſque pinguis agnus [4] ex ovilibus
[5] *Gravem domum remittit ære dexteram ,*
[6] *Tenerque, matre mugiente, vaccula*
Deûm profundit ante templa ſanguinem.

Proin

Nec calidos æſtus tuimur. --- Idem lib. IIII. --- *dilutáque contra*
Cùm tuimur miſceri abſinthia, tangit amaror.

Quem verſum idem repetit lib. VI, ubi de lapide magnete loquitur. Turpill. Ped. *Tamen oculi longa intercapedine cupidè appetunt intui.* Pomponius Maccis geminis : *Incepi contui conſpicio coleatam cuſpidem.* Plaut. Aſinar. *Ego illud argentum tam paratum ſcio eſſe filio , quàm me hunc ſcipionem contui.* Ibid. *Atque ipſum hercle adeò contuor.* S. A. Gabbema.

8. *malaſq; manus*] Malæ manus furtificæ dicuntur. Tibull.

Quid fraudare juvat vitem creſcentibus uvis ,
Et modò nata mala vellere poma manu? Ga. Scioppius.

1. *Mihi corolla picta*] iſt eſt multicolor , veluti conſtans è pluribus floribus. Hujus ferme generis eſt illud, quod ſupr. refertur Carm. XIIX , & Carm. L. Hunc morem Auguſtinus deſcribit lib. VII, c. XXI de Civit. Dei. *In oppido Lavinio* unus Libero totus menſis tribuebatur , cujus diebûs omnes verbis flagitioſiſſimis utebantur , donec illud unum membrum , per forum tranſvectum eſſet ; atque in loco ſuo quieſceret. cui membro inhoneſto matrem familias honeſtiſſimam palàm *coronam neceſſe erat imponere.* Et paulò pòſt : *Iam quòd in Liberi ſacris honeſta matrona pudenda virilia coronabat ſpectante multitudine.* Hanc ipſam infrà vocat *coronationem virilium pudendorum.* Carol. Paſchalius.

2. *delicata*] *Capella.* Sic Catullus:
Puella tenellulo delicatior hœdô.
Scioppius.

3. *adulta*] Diſtenta. *Sciopp.*

4. *ex ovilib.*] Virgil. *ab ovilibus imbuet agnus.* Idem.

5. *Gravem domum*] Sic Virgil. Eccl. I.

Non unquam gravis ære domum mihi dextra redibat. Scioppius. Vlpianus tit. de Verb. Sign. *etiam aureos nummos æs dicimus.* Primùm enim , ut ibidem tradit Alciatus , pecunia ære cudi cœpta eſt. Indè factum ; ut cujuſcunque metalli pecunia nomine æris ſignificaretur. Sanè & Græci χαλκὸν, id eſt, æs, pro quacunque pecunia accipiunt : unde ἀχαλκεῖ apud Lucillium Epigrammat. lib. II.

Ἑρμοδότου τόδε δόγμα τὸ πάνσοφον, εἴ τις ἀχαλκεῖ,
Μηκέτι πεινήτω, θεὶς τὸ χιτωνάριον.

Hermodoti hoc dogma eſt , quiſquis miſer indiget ære ,
Philoſophi aſſumat pallia , dives erit.
Gabbema.

6. *Tenerque*] Veteribus nomina , quæ *er* ſyllabâ finiuntur , maximam partem communia fuerunt , non ea tamen , quæ generibûs variari non

 poſſunt ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Proin viator hunc Deum vereberis,
[1] *Manumque ſorſum habebis* [2] *hoc tibi expedit.*
[3] *Parata namque crux, ſine arte mentula.*
Velim pol, inquis : [4] *at pol ecce, villicus*
Venit ; valente cui revulſa [5] *brachio*
Fit iſta mentula apta clava dexteræ.

C. Valerii Catulli
P R I A P E I V M,
Totidem Iambis puris Græce redditum.

Ἐγὼ τέχνημα φαυλοτέκτονος χερὸς,
Ἐγὼ δὲ φιτρὸς ἀζαλὴς, ὁδοιπόρε,
Ἴδε τὸ γήδιον τόδ᾽ ἐξ ἀριστερᾶς,
Ἔπαυλιν ἀνδρὸς, ὄρχατόν τ᾽ ἐπισκοπῶ
Πένητος, ἐκ δὲ φωρὸς ἁρπαγὰς τρέπω.

Ἐμοὶ

poſſunt, *uber*, *celer*, & ſimilia, ſed alia quoque. Pauperem fœminam dicimus, cùm tamen pauperam cum Terentio dicere liceat. Cato 2 Orig. *Itaque res uber fuit antequam vaſtaſſent regiones :* Nævius de bello Punico,

Fames acer augeſcit hoſtibus. Ennius :

Æſtatem auctumnus ſequitur, poſt acer hiems hunc.

at utrobique *acris* dici poterat. pueram nonnumquam dicebant. Livius Odyſſeâ,

Mea puera quid verbi ex tuo ore profluit ?

At puerum tamen utroque genere efferebant. Nævius :

Prima incedit Cereris Proſerpina puer.

Ga. Scioppius.

1. *Manumque ſorſum habebis*] Scioppius: *M. ſeorſum h.* Continebis, ne quid præripias. In *ſeorſum* eſt ſynæreſis, qualis illa Virg.

Vna eademque viâ ſanguiſque animuſque ſequuntur.

Et Propertius :

Eoſdem habuit ſecum quibus eſt elata capillos. *Sorſum*, pro ſeorſum hic accipiunt. Pet. Victorius Var. Lect. lib. XXV, c. XII ; Scaliger in verſione Græca, qui legit *ſurſum :* fures enim in ſinu demiſſas habent manus, ſeu potiùs furtificam lævam. *Douſa F.*

2. *hoc tibit expedit*] Attici dicunt : καὶ γὰρ ἄξιον. Vnde Euripides Telephô, ἄξιον γὰρ ἑλλάδι. Quod in legationibus ſemper apponi, & concludi ſolebat. Salluſt. in Iugurthino: *cenſere eos ab armis diſcedere. ita ſeque illiſque dignum eſſe.* Vt in principiis edictorum dicebant, *Bonum factu' eſt.* I. Scaliger.

3. *Parata namque crux ſine arte*] *Parata.* jam mea mentula, tamquam crucis ſupplicium te manet. *Sine arte.* Vid. ad Carm. 63. *Sciopp.* Secuti ſumus lectionem Mureti noſtri : *crux ſine arte.* Proinde Græcè eſt redditum ἀσκέπαρνον. Ita enim vocant Græci non quidem quod omnino ſine aſcia factum eſt, ſed rude, & impolitum. Columellæ *truncus, fortè dolatus*, αὐτοῦργος, αὐτοσχεδιαστός. Scaliger:

4. *at pol*] Repetitio ejuſdem verbi valde inriſioni conveniens eſt. Eſt autem jocus elegans, ſed obſcœnus ; cùm enim diceret viator, ſe nihil metuere, aut appetere etiam, uſitatum illud ſupplicium, illudens Deus, longè alio eum, quàm putabat, modo acceptum iri reſpondet. *Ant. Muretus.*

5. *Brachium*] *valens.* Lucretius *brachia* dicit *validis excepta lacertîs.* Sciopp.

1. *Hunc*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Ἐμοὶ μὲν ἦρ' ἄρηρεν ἄνθεμος πλόκος,
Ἐμοὶ δὲ πυρσόφλοιος ἄσταχυς θέρει,
Ὀπωρινῷ τε λαρὸς ἀμπέλου βότρυς,
Κακῷ τε χείματ' ὠμὸν ὄμφακος
στέφος.
Χίμαιρ' ἐμοῖσιν ἴξαλος νομεύμασι
Πόλιν δ' ἀμολγὰς οὔθατ' εὐγλαγῆ
φέρει.
Ἐμῶν ἀπ' ἀμνὸς εὐθαλὴς ἐπαυλέων
Δόμονδε βελθυκέρματον χέρ' εἰσάγει.
Τέρεινα πόρτις αἰνομήτορος βοὸς
Χέει προναος αἱματοσφαγὲς λίθος
Θεοῖσι. Τόνδε τὸν θεὸν σέβου ξένε,
Χέρας δὲ χωρὶς ἴσχε. σοὶ τόδ' ἀσφαλές.
Ἕτοιμος ἀσκέπαρνον αἰκία πέος.
Λέγεις, θέλοιμ' ἂν ἀλλ' ἰδοῦ προσέρχεται
Ἀγροῖκος οὗτος. ὧγ' ἀποσπάσας τόδε
Πέος τυλωτὸν ὅπλον ἐμπρέπει χερί.

LXXXVIII. Ejuſdem PRIAPVS.

[1] *Hunc ego juvenes locum, villulamque paluſtrem;*
Tectam vimine junceo, cariciſque maniplis,
Quercus arida, ruſtica conformata ſecuri,
Nunc tuor: magis, & magis ut beata quotannis.
Hujus nam domini colunt me, deumque ſalutant,
Pauperis tugurii pater, filiuſque coloni.
Alter aſſidua colens diligentia, ut herba
Dumoſa, aſperaque à meo ſit remota ſacello:
Alter parva ferens manu ſemper munera larga.
Florido mihi ponitur picta vere corolla
[2] *Primitu, & tenera virens ſpica mollis ariſta:*

Lutea

1. *Hunc ego*] Carminis genus hoc à Cenſorino Priapejum, Diomede Angelicum vocatum, cujus talis dimenſio:

- υ | - υ υ | - υ υ | - υ | - υ υ | - -
- - | | - υ - | - - | | - υ

Neque heic ſpicilegium poſt Muretum relictum nobis eſt, tum & Careſt, non minùs facile, quàm elegans men ei quidem qui ſuperiora legerit. *Scioppius*, Hoc quoque Ithyphallicum Catulli eſſe placet doctis hominibus, tum propter ſtyli adfinitatem, tum quòd eum tali Carmine luſiſſe auctor & Maurus Terentianus. Ithyphallicum quoque metrum a magiſtris Prjapejum vocari idem Grammaticus docet nos. quemadmodum & φαλλικὰ ᾄσματα (nam differunt ab Ithyphallicis) Priapo quoque canebantur. Scholiaſt. Ariſtophan. ᾄσματα λέγεται φαλλικὰ τὰ ἐπὶ τοῦ φαλλῶ ᾀδόμενα μέλη· ἔστι δὲ εἰς διόνυσον, ἢ εἰς ἄλλα καρπὸν. lege: ἢ ἄλλοτε εἰς πρίαπον. *Scaliger. ego.* Putabatur hic deus quibus in agris ſtatueretur, colereturque eis fœcunditatem adferre. *Priapum* Orpheus deorum antiquiſſimum dicit eſſe: videturque eundem cum ſole ac Baccho facere. Dictus autem πρίηπος vel quaſi βρίηπυος, id eſt clamoſus, propter clamores, qui in Bacchi ſacris excitabatur, vel quaſi περιιέμενος τὸ σπέρμα, ut adnotat interpres Theocriti. *Ant. Muretus.*

2. *Primitu*] Vel *primitus* antiquum adverbium, pro *primùm*, quale eſt apud

pud

Luteæ violæ mihi, luteumque papaver,
Pallenteſque cucurbitæ, & ſuaveolentia mala,
Vva pampinea rubens educata ſub umbra.
Sanguine hanc etiam mihi ([1] *ſed tacebitis) aram*
Barbatus linit hirculus, cornipeſque capella,
[2] *Pro queis omnia honoribus hæc neceſſe Priapo*
Præſtare, & domini hortulum vineamque tueri
Quare hinc, ô pueri, malas abſtinete rapinas.
[3] *Vicinus prope dives eſt, negligenſque Priapus*
Inde ſumite. ſemita hæc deinde vos feret ipſa.

Ejuſdem AD PRIAPVM.

HVnc lucum tibi dedico conſecroque, Priape,
Qua domus tua Lampſaci eſt, quaque ſylva Priape
Nam te præcipue in ſuis urbibus colit ora
Helleſpontia, cæteris oſtreoſior oris.

pud Plautum *ſimitu* pro *ſimul.* Scioppius. *primitu.* Pro *primò.* Lucill. Sat. lib. v.

Vt cùm primitiis ficus propola recentes
Protulit, ingenti pretiò dat primitu' paucas.

Varro lib. I de Re Ruſt. c. XXXI. *Igitur in vitiario primitus cùm exit vitis,* tota reſecari ſolet. & cap. XLVIII. Sic *ſimitu* pro ſimul apud Plautum. *S. A. Gabbema.*

1. *ſcd tacebitis*] Quia legibûs XII Tabb. ſacra facere peregrinis diis, niſi qui publicè adſciti eſſent, non licebat. *Ga. Scioppius.*

2. *Pro queîs honoribus*] *Honor* verbum eſt ſacrorum: quo ſenſu *officium* ſuprà accipiendum.

Pro quibus officiis, ſi fas eſt, Sancte, paciſcor. Virgilius:

Non ſine honore tuum patiar decus, ibit ad aras
Hircus, ſancte, tuas, pecoris pater ibit ad aras. Sciopp.

3. *Vicinus*] Indicat pueris agrum vicinum, unde commodiùs eripere aliquid poſſint, quòd & dominum divitem habeat, & negligentem Priapum. *Id.*

PRIAPEIORVM
FINIS.

VETE-

VETERVM QVORVNDAM POETARVM ERRONES VENERII.

Qui cum præmiſſis Priapeis V. P. Catalecta conficiunt, juxta edit. Lugdun. Frellonianam.

PERVIGILIVM VENERIS, Q. CATVLLI VRBICARII exiſtimatum.

DESIDERIVS ERASMVS ROTERODAMVS.

In Adagiis, *Chiliadis* I, *cent. ult.*

AMYCLAS PERDIDIT SILENTIVM.

INnuit adagium Virgilius Æneidos lib. x cùm ait, ---- *tacitis regnavit Amyclis*. Et ibi apud Servium Lucilius, *Mihi neceſſe eſt loqui: nam ſcio Amyclas tacendo periiſſe*. Silius Italicus, ---- *Quaſque evertêre ſilentia Amyclæ*. Meminit & Catullus, niſi fallit inſcriptio, Carminis DE VERE, quod nuper nobis Aldus Manutius noſter exhibuit, in antiquiſſima quadam Galliæ bibliotheca repertum,

Sic Amyclas, dum tacebant, perdidit ſilentium.

LILIVS GREGORIVS GIRALDVS

Hiſtor. Poëtar. lib. x.

ALdum Manutium memini dicere ſe Catulli poëma habere quod VER inſcribitur. Idem & Eraſmus fatetur: necdum tamen mihi videre contigit.

IOSEPHVS SCALIGER IVL. CÆS. F.

Caſtigationibus in Catullum.

ID tantùm dicam: Vrbicarium & Mimographum poëtam huic noſtro cognominem fuiſſe; cujus meminit Juvenalis. Et fortaſſe is fuit auctor Carminis DE VERE, ex quo hoc citat Eraſmus: *Sic Amyclas*, &c.

IVSTVS

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

IVSTVS LIPSIVS

Elect. lib. I, *c.* V.

DUcti elegantiâ carminis, quidam Catullum Veronenſem cenſuerunt: alii, in queîs Scaliger, Catullum Urbicarium poëtam, nominatum Juvenali: ---- *clamoſum ageret cum phaſma Catulli.* Neuter poteſt. niſi me fallit ratio temporum, quam ſubduxi non vanis conjecturîs. Natum enim comperior hoc carmen in imperio Auguſti. Argumentô horum verſuum:

Vnde Rhamnes & Quirites, proque prole poſterum
Romoli, patrem crearet & nepotem Cæſarem.

Dico ampliùs poſt Virgilium vixit hic ſcriptor. &c. Sanè quiſquis ſcriptor, non ambigo quin genitum hoc carmen extrema ſub tempora Auguſti. Ita Catulli illius germani non erit: quia ætate relinquitur: non illius minuti Urbicarii; quia anteit.

De Iudicio CASP. BARTHII, PETRI SCRIVERII *judicium.*

QUod Caſpar Barthius lib. XVI, C. VI; & lib. XLIV, C. VI *Pervigilium* SENECÆ tribuat, mihi prorſus ridiculum videtur. Fides ſit penes auctorem. Exemplar vetus, ſiquidem extet, videre equidem velim, & omnes ſinus excutere. Teſtatur de univerſo hoc Carmine, ſe ſcriptum exemplar habere, ubi SENECÆ adſcribitur expreſſè. Hæc ille uno loco: altero, hæſitantior de eodem Poëmatio loquitur. *Auctor Pervigilii Veneris,* inquit, *nec Catullus, nec Vrbicarius: fortè* SENECÆ.

GEORGIVS ERHARDVS.

P. Catullo Urbicario tribuit Scaliger ad Catullum. Primus edidit Petrus Pithœus. Notîs illuſtrarunt idem Pithœus, Juſtus Lipſius in Elect. & Ianus Douſa F.

CLAVDIVS SALMASIVS

ad Solinum, pag. 277.

AUctor Pervigilii Veneris, quem Catullum eſſe nullo judicio volunt eruditi, cùm ſit mediæ ætatis, & Solino ſupparis:

Tum cruore de ſuperno, ſpumeo Pontus globo, &c.

[1]PERVIGILIVM VENERIS,
Trochaico Metro:
SVNT VERO VERSVS XXII.

[*Hunc Titulum præfert* MS. C. CL. Salmaſii]

Cras Amet, qui nunquam Amavit; quique Amavit, cras Amet.

Ver novum, ver jam canorum, [2] *vere natus Orbis eſt.*
Vere concordant amores, vere [3] *nubunt alites,*
Et nemus comam reſolvit de maritis imbribus.
Cras amorum copulatrix [4] *inter umbras arborum*

Implicat

I. Pervigilium] Non mecum, non cum eruditiſſimo Cl. Salmaſio ſentit, qui hoc poëmatium Catullo Veronenſi, vel etiam Vrbicario tribuit; aut ab alio ſcriptum putat, quàm ab eo qui ævo Solini, aut poſteriore tempore vixit: adſtipulantibus ipſis membranìs, ex quibus editum; & ratione ſtili, qui optimus & certiſſimus index, ſuffragante. Poëta quiſquis eſt, ſeu Luxurius, ſeu Florus neſcio quis, inæqualis & quibuſdam locîs pæne talis, quales eſſe Cicero Cordubenſes poëtas ait, pingue quiddam ſonantes ac peregrinum. Equidem non ſatis poſſum mirari ſummum virum Iuſtum Lipſium, aliàs prudentiſſimum & ſagaciſſimum, carmen hoc non ſolùm *elegans* vocare, *ſed quantivis pretii, molle, tenerum* V. C. P. Pythœo potiùs accedam, qui fragmenta hæc ſanè antiqua, ſive Catulli, ſive alterius ſit, medicorum pueris commendat, deſumpta ex vetuſtiſſimo & fidei multæ exemplari, in quo non longo intervallô præcedat Epithalamium Q. Valerii Catulli: cujus eſſe, vel Senecæ denique (quod Caſpari Barthio, aut neſcio cui librario in mentem venit) ſi exiſtimem:

Πτωχὸς μὲν φρένας εἰμὶ, νόος δέ μοι οὐκ ἐνὶ κόκκος.

Cæterùm viderint docti, quomodo explicaturi ſint, quòd librarius codicis Salmaſiani viginti tantùm duos verſus adnumeret huic poëmati. Si verſum intercalarem hunc,

Cras amet, qui nunquam amavit; quique amavit, cras amet.

vicies & bis iteratum intelligit, potior pars hujus carminis periit. Aut dicendum eſt, aliquoties omiſſum iſtum intercalarem, cùm tantùm hîc, undecies repetatur. Quid ſi pro XXII, ſcribendum ſit XCII; & Auctor, ſive librarius potiùs, voluerit indicare toto hoc Carmine tot verſus contineri. Hoc verum eſt, ſi unum ſupernumerarium excipias, in capite extra ordinem reliquorum poſitum:

Cras amet, &c.

Sic ut initium Poëmatis fuerit,

Ver novum, ver jam canorum, &c.

Vnde Magno Eraſmo, Aldo Manutio, & Lilio Giraldo perſuaſum inſcriptum fuiſſe, Carmen de vere. quem errorem etiam alii poſt errarunt. Lipſio nullum dubium eſt, quin principiô Carminis multa deſint, & poſt verſum decimum, aut undecimum,

Fecit

Implicat caſas virentes [5] *de flagello myrteo.*
Cras [6] *Dione jura dicit* [7] *fulta ſublimi throno.*

Cra

Fecit undantem Dionem de maritis imbribus.

deeſſe cenſet minimum ſenos aut ſeptenos verſus: quod appareat, inquit, verſu intercalari præpropere poſito. Pythœus ad verſ. XIX. *In pudorem florulentæ,* &c. annotavit non abs re hæc & alia quædam in hoc Carmine confuſa, nec ſuo locô poſita videri. Mihi prorſus idem videtur, & non pauca deſiderari in hoc poëmate. Non tamen id colligo ex verſu intercalari præpropere, quod cenſet vir clariſſimus, poſito. Nam non ſemper verſus intercalaris interjicitur aut ſubjicitur verſibus pari numerô, ſed diverſô, pro re nata. Interdum poſt duos, tres, quatuor, & quinque: interdum poſt plures. Quod cum alibi, tum ex Virgilii Ecloga octava, & Catulli Epithalamiis liquet. *P. Scriverius. Pervigilium.* Vetus Gloſſarium: *Pervigilium*, Παννυχισμὸς, καὶ ὁ διὰ νυκτὸς ἀγρυπνία, *Pervigilatio*, Παννυχὶς. *Pervigilat*, Παννυχίζει. & alterum: Παννυχὶς, *hoc excubium, pervigilium.* Debebatur Veneri, quam Plautus facete *Noctuvigilam* appellavit, triduanum; ut eſt inf. verſ. XLI. Vide Ian. Guiljelmium in Curcul. Plauti c. III. *I. Weitzius.*

2. *vere natus orbis eſt*] Orbem vere natum fuiſſe vult. quod hauſit è Virgilio, Georg. lib. II, verſ. CCCXXXVI. *Salmaſius.* Panegyriſt. ad Maximianum: *Divinus ille veſtræ Majeſtatis ortus ipſo, quo illuxit, auſpicio Veris illuſtrior, auguſtiore fulgens luminis claritate, quàm cùm origine mundi naſcentis animavit.* Et ſtatim: *O felix beatumque Ver novo partu! ô tempus, quo meritò omnia nata eſſe credantur.* Vide inibi alios quoque: & plura de controverſia: *Num in Vere mundus creatus*, apud Rodolph. Hoſpinianum de origine Feſtorum Iudæorum & Ethnicorum, pag. 5. Eliam Cüchlerum in problemate, *Verêne an Autumnô Mundus ſit conditus*; Scaligerum de Emendatione temporum; Bernardum Caſellium de Mundi creatione. *Weitzius.* Pulcerrimam verni temporis deſcriptionem ex anthologia Græca exhibet in Comm. ad lib. I Halieut. Oppian. Conr. Rittershuſius. Et nonne probabile eſt, ait Lipſius, amœniſſimo, & maximè vegetabili tempore, cuncta cœpiſſe? cùm & animantes pleræque fœtificant, & aliæ naturæ partes concipiunt aut parturiunt, εὐλόγως dicamus, & ipſam totam peperiſſe. At ſunt tamen qui fortiter obnuant, Hebræorum auctoritate confiſi, quibus principium anni in Autumno fuit: Ergo & Mundi. Extat Hadriani Iunii V. C. erudita diſceptatio cum ſacrifico quodam, *Quo anni tempore conditus ſit mundus.* Animadverſ. lib. III, c. VIII. *P. Scriverius.*

3. *nubunt alites*] Συνουσιάζουσιν, ἤ ἀφροδισιάζουσι. Ioh. Iſaacus Pontanus in Macrob. lib. VII, c. XVI legit, *pubent*, hoc eſt vernant. Dracontius in Hexaëmero, verſ. CXLIV.

Pennigerum vernare nemus vapor urget in uſus
Pignoris. --- S. A. Gabbema.

4. *Inter umbras arborum*] Mater enim amorum circumfuſa umbræ nebulâ oberrare ſolet. Favetque furtis Veneris umbra: pavidos alioquin amatores confirmat, & velo ſuô involvit. *Io. à Wouweren.*

5. *de flagello*] Onomaſt. *Flagella*, βλαστοὶ. Iſidor. lib. XVII, c. V. *Summitates vitium & fruticum, flagella nuncupantur, eò quòd flatu agitentur.* & ib. c. VI. Dracont. v, lv. *Vitis verberat* &c. *Gabbema.*

6. *Dione*] Mater Veneris. Hîc pro ipſa Venere. Natal. Comes lib. IV, c. XIII. Phornut. de nat. Deor. pag.

CLXII.

Cras amet, &c.
Tunc cruore de ſuperno, [1] ſpumeo Pontus globo,
[2] Cœrulas inter catervas, inter & [3] bipedes equos,
[4] Fecit undantem Dionem [5] de maritis imbribus.
Cras amet, &c.
Ipſa gemmis [6] purpurantem pingit annum floribus.

[1] *Ipſa*

CLXII. Et quoties *Dione* pro Venere? Scaliger in Sen. Med. v. DCLXI. *I. Weitzius.*

7. *fulta ſublimi throno*] Hinc ποικιλόθρονον vocat Ἀφροδίτην Sappho. quamvis id vel de variegata & florida Veneris veſte accipi poſſit, argumentô illius Homerici Iliad. x. ἐν δὲ θρόνα ποικίλ᾽ ἔπασσε: vel de variis pharmacis, quæ mortalibus propinat Venus, *curîs hominum gaudia miſcens*, ut Catullus loquitur. Nam cum πολύθρονος dicatur multa habens θρόνα ſeu pharmaca, ejuſdem vocabuli vim ad ποικιλόθρονον etiam extendi poſſe ratio ſuadet. *Douſa F.*

1. *ſpumeo Pontus globo*] Sic Gabbema in textu. in exegeſi, *ſ. ponti è globo.* ſubjungens: Venus ex mari concepta dicitur, quoniam ex humecta natura conſurgit coëundi aviditas. Hinc & *ſalax* dictus homo Venerius & libidinoſus, à ſalo. Sanè Venus Ἀφροδίτη dicta, quòd è maris ſpuma ſit nata, juxta Heſiodum. Et rationem aſſignat Ioach. Camerarius ſenior Ὑπον. decur. I, c. IV. Ariſtoteles tamen lib. II de Generat. animal. ita vocatam Venerem tradit, quòd ſeminis natura ſit ἀφρώδης, id eſt, ſpumoſa. Vide Notas ad Dracont. v. CCLXXVI; & ad Muſæum verſ. CC.XLIX: *& uberiores notas in Pervigil.* Aliam tamen ab iſtis rationem aſſignat ὁ θαυμάσιος, Heinſius, qui in Ariſtarcho ſeu Exercit. ſacrar. cap. I Ἀφροδίτην dictam aſſerit, quòd Luciferum aut Venerem ſtellam, maris undâ, ut poëta loquitur, perfuſam manè ſalutaret. Vnde & *Frutinal* Romanis, ut & *Fruti*, quæ eſt ipſa Aphrodite. *Weitzius.*

2. *Cœrulas inter catervas*] Nereides. Hippol. Senec. *Cœrulus grex Nereidum.* S. A. Gabbema.

3. *bipedes equos*] An ita appellat, quia pectoribûs tenus molles eriguntur in auras? ut loquitur de Tauro Ovidius XV Met. v. DXII; Virg. IV Georg. v. CCCLXXXIIX. de Proteo,

--- magnum qui piſcibus æquor,
Et juncto bipedum curru metitur equorum.

Turnebo lib. XXVI, c. XXIII, *Neptunii equi*, hippocampi, qui priores pedes habent, poſterioribûs carent, ſed pontum legunt & natant. Stat. I Achilleid.

Ponè natant, delentque pedum veſtigia caudâ. Weitzius.

4. *Fecit*] *Fecit*, pro creavit. Sic infrà de Roſa, *Facta de cruore.* Idiotiſmus illius ævi. Sic apud Scholiaſt. Iuvenalis, *ſi tres liberos fecerit*, pro procreaverit. *Cl. Salmaſius.*

5. *de maritis imbribus*] *Maritos imbres* appellat Spumam & Cruorem, ſanè quàm eleganter. *I. Lipſius.*

6. *purpurantem pingit annum*] Apud Apulejum lib. VI in Nupt. Cupidinis & Pſyches, *Horæ*, dicuntur, *roſis & cæteris floribûs purpurare omnia.* Et lib. x. Quòd Ver in ipſo ortu jam gemmulis floridîs depingeret, & jam purpureo nitore prata veſtiret. *Ver* autem *pictor mundi* non temere cuidam veterum appellatur: tanquam de Apelle, aut acupictore Phrygione ſermo eſſet, qui colorum varietate multijuga ſuam illuſtrant & diſtinguunt picturam. *Weitzius.*

1. *Ipſa*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] *Ipſa ſurgentes papillas de Favonî ſpiritu*

Vrge

1. *Ipſa ſurgentes*, &c.] Dicit auctor, *roſas*, ſurgentes de Favonii ſpiritu Venerem urſiſſe maritis ſuis imbribûs, in hunc aut illum uſum. *Papillæ* ſunt roſarum alabaſtri, & prima germina. de quibus ubertim infrá. Nullum mihi dubium pro *notos*, *nudos* legendum. Vt nudos Penates dicat hiberno tempore deſtitutos floribûs ac coronis; redimendoſque vernis & novîs. *Roſarum* uſus in cubiculis averruncandæ vertigini. Plinius Natur. Hiſt. lib. xx, c. xiv. *Ad recreandos defectos animô dignior è pulegio corona Varroni, quàm è roſis, cubiculis noſtris pronuntiata eſt.* De corona roſacea diſcumbentium & potantium, pleni poëtarum libri, Martialis & veterum epigrammatum Anthologia. Idem magnus auctor lib. xxi, c. iii, poſtquam meminiſſet *coronæ roſaceæ*, ſubdit: *Et jam tum coronæ Deorum honos erant, & Larium publicorum, privatorumque; ac ſepulcrorum & Manium: ſummaque auctoritas pactili coronæ. Sutiles aliorum ſacrîs invenimus, & ſollennes cœnis. Tranſiere deinde ad Roſaria*, &c. Vide eundem capite ſequenti, quod eſt de roſarum coronis. *Roſa naſcitur & germinat incluſa granoſo cortice, quo intumeſcente, & in virides alabaſtros faſtigiato, paulatim rubeſcens dehiſcit ac ſeſe pandit, in calycis medio ſui ſtantes complexa luteos apices. Vſus ejus in coronis propè nimius eſt.* Plinianos hos *alabaſtros* noſter auctor deſignat per *ſurgentes papillas*. nam *ſurgentes*, omnimodis retinendum, i. e. naſcentes, germinantes, creſcentes. ſic *ſurgere meſſem* Maro i Georg. & optimi quique auctores i. e. creſcere. De *papillis* neminem morari debet. B. Hieronymus Epiſt. xxvi ad Pammachium, Conſol. ſuper obitu Paulinæ uxoris: *Quis parturientem roſam, & papillatum corymbum, antequam in calathum fundatur orbis, & tota rubentium foliorum pandatur ambitio, immaturè demeſſum, æquis oculîs marceſſere videat?* Quem Plinius *alabaſtrum* dicit *papillatum corymbum* vir ſanctus. Etſi corymbus racemi ſpecies ſit, hederaceo ſimilis: hic tamen corymbum vocat roſæ nondum apertæ faſtigiatum mucronem. Vetus Epigramma ex Codice Salmaſii: De Rosis.

O quales ego manè Roſas procedere vidi!
Naſcebantur adhuc: neque erat par omnibus ætas.
Prima papillatos ducebat nata *corymbos;*
Altera puniceos apices umbone levabat;
Tertia non totum calathi pateſecerat orbem;
Quarta ſimul nituit mutato tegmine floris,
Dum levat una caput, dumque explicat altera nodum,
Huic dum virgineus pudor exſinuatur amictu.
Ne pereant, lege manè roſam; cito virgo ſeneſcit.

Ex eodem codice & hoc, & quidem nomine Flori.

Venerunt aliquando Roſæ, proh, Veris amœni
Ingenium! una dies oſtendit ſpicula florum,
Altera pyramidas, nodo majore tumentes;
Tertia jam calathos: totum lux quarta peregit
Floris opus. Pereunt hodie, niſi manè legantur.

Auctores ii cum Hieronymo & Auſonio Roſam in vaſculum explicitam, *calathum* vocant, à ſimilitudine. quæ mox foliîs in ambitum læte latéque expanſis, imminere prænuntiat caſum ſuum, oſtentans brevis ævi florem. Luſit & hoc argumento Auſonius, in Roſas. *Papilla* igitur alabaſtrus, roſæ calyx nondum dehiſcens & patens, convolutis foliorum paniculis connivens. Epigrammata ſuperiora *nodum* vocant: & Germani hodieque, tam ſuperiores quam inferio-

[1] *Vrget in notos penates.* [2] *ipſa roris lucidi,*
Noctis aura quem relinquit, ſpargit humentes aquas:
[3] *Lacrymæ micant trementes* [4] *de caduco pondere;*
Gutta præceps orbe parvo ſuſtinet caſus ſuos;
[5] *In pudorem florulentæ prodiderunt purpuræ.*
[6] *Humor ille, quem ſerenis aſtra rorant noctibus,*
[7] *Mane virgines papillas ſolvit humenti* [8] *peplo.*

Ipſa

ſeriores, *Roſenknofflin*, & *Roſenknopken*. P. Scriverius.

1. *Vrget*] Propellit, effundit in folia. Hoc Maro *trudere* dixit II Georg. *Sed trudit gemmas & frondes explicat omnes.* De avibus vernantibus Dracontius paulò antè; *vapor urget in uſus Pignoris.* Idem.

2. *ipſa roris lucidi*, &c.] Ex eo rore, inquit, quem noctis aura relinquit ſpargit aquas. Sæpe ſanè noctis aura omnem humorem roremque exugit & exſorbet, præcipuè ſi ſit vehementior. Vbi minima eſt aura nocturna, tum ſolet eſſe manè maxima roris copia. *Cl. Salmaſius.*

3. *Lacrymæ*] Pulcrâ tralatione *roris guttas* nuncupat lacrumas. apud Achill. Tatium lib. VI. τὸ τῶν δακρύων πιαίνεσθαι, τὸ δὲ μέλαν πορφύρεσθαι, καὶ εἶναι ὅμοιον, τὸ μὲν ἴῳ, τὸ δὲ ναρκίσσῳ. Sicut verſa vice *ros* pro *lacrimis* poni amat. *I. Weitzius.*

4. *de caduco pondere*] Nihil crebrius hac loquutione apud hunc Auctorem. Lacrimæ roris emicant trementes de *pondere caduco*; pondere ipſo, dum cadunt, trementes emicant. Sic *ſurgentes papillas de favonii ſpiritu* ſuprà dixit. Et infrà multîs locîs præpoſitionem *De* ſic uſurpat. *Salmaſius.*

5. *In pudorem* &c.] Suſpicabar,

In pudorem floris Ennæ prodierunt purpuræ.

Natas vult jubente Venere roſas purpureas & ardentiſſimi ruboris (Mileſias vocant.) quæ roſas Ennenſes confunderent, & colore vincerent. *Campus Ennenſis in floribus ſemper, & in omni vernus die*, ut ait Solinus. Meminitque Cicero VI in Verrem. Et utroque prior Ariſtoteles. Propter campum illum eſt demerſum foramen, quà Ditem patrem ad raptus Liberæ ſeu Proſerpinæ exeuntem fama lucem hauſiſſe, eodem Solino auctore. *Scriverius.* Elegans porrò metaphora, *pudorem* pro *rubore dicere.* Sic veteri *pudoricolor*, pro *rubicundo.* Salmaſius. Vetus ille poëta eſt Nævius, ſive Lævius, de quo Gellius lib. XIX, c. VII. *Scriverius.*

6. *Humor ille*, &c.] Aut Fulgentium imitatus eſt auctor noſter, aut Fulgentius hunc locum ob oculos habuit, cùm lib. I Mythol. ſcripſerit;

Ferte gradum properantes
De virectis collium;
Vbi guttas florulentæ
Manè rorat purpuræ:
Humor algens, quem ſerenis
Aſtra ſudant noctibûs.

S. A. Gabbema.

7. *Mane virgines papillas*] Imperitè interpretantur, nondum compreſſas & maritas. Nullæ aliæ & hic papillæ, quàm quas ſuprà deſcripſimus: roſarum nempe, non *ſtrophio luctantes* Catullo in Argonauticis. *Scriver.*

8. *peplo*] Lutatius in lib. X Thebaid. Statii: *Peplum eſt veſtis candida, aureis clavis picta; ſine manicis, quod ſimulacris fiebat. Sed hoc peplum primùm ab Athenienſibus inſtitutum, quod matronæ ſuis manibus faciebant, & inter triennium numinibus offerebant.* Inter tunicas recenſetur & peplus, ut apud Xenophontem, quamquam apud hunc obſer-

Ipſa juſſit, [1] *mane ut udæ virgines nubant Roſæ.*
[2] *Facta Cypris de cruore* [3] *deque Amoris oſculis,*

Deque

vavimus etiam viris congruere peplum. Nam Armenium ſcidiſſe peplos ſcribit : ni dicamus, barbaros veſtibus plerumque fœmineis gaudere. Vide Rhodiginum lib. XVI, c. X; & lib. XIV, c. XIIX fusè de Peplo diſſertantem. *S. A. Gabbema.*

1. *mane ut udæ virgines nubant roſæ*] Rectiſſimé. Venus juſſit, ait poëta, ut manè virgines tegant ſe ornentque udis ab humore noctis & quaſi ebriis roſis. Nec fallet lectorem *nubendi* hìc verbum, priſca ſignificatione, velandi. *I. Lipſius.*

2. *Facta Cypris,* &c.] Loquitur Auctor de Roſa : *Cypris* eſt genitivus. Inflexio Latina, *Hæc Cypris, hujus Cypris.* Non vult hoc loco *Cyprin*, aut Venerem factam creatamve ex ſanguine; ſed *roſam*, ex Veneris cruore ortam, aut purpuratam. Sed dices : Idipſum ſignanter correctione Lipſianâ exprimi, *Fuſa aprino de cruore.* Quæ lectio ab Hiſtoria, vel à Fabula. Nam Roſas à ſanguine Adonis, quem aper occiderat, traxiſſe ruborem vulgò volunt. Bion, Ovidius, & alii. *Aprinus* adjectivum ab *aper* ſecundum analogiam quidem dici oportet, ut à *caper* vel *capra* dicitur *caprinus. Aprugnum* tamen video ab antiquis uſurpari, conſpirantibus MSS. Codicibûs vetuſtiſſimis. Plautus Perſa & Pœnulô habet *aprugnum callum.* Plinius lib. IIX, c. LI. *Iam Catonis Cenſoris orationes aprugnum exprobrant callum: in tres tamen partes diviſo, media ponebatur, lumbus aprugnus appellata.* Æl. Lamprid. in Heliogab. *ſumina aprugna.* Quamquam (quid diſſimulem?) Salmaſius ad Hiſt. Auguſt. Script. obſervat. in Spartiani Vero, & in vita Getæ, *aprunam* frequentiùs ſcriptum in libris M.SS. quam vulgus *aprugnam.* Demus itaque dici *aprinum :* malè nihilominus ineptéque ϰαὶ ἀκυρολόγως dicetur *aprinus cruor*, Adonis, quem aper occiderat cruor. Imò hìc cruor potiùs dicendus erat Adoneus; ſi locus eſſet fabulæ, qua Roſas à ſanguine Adonis colorem ttaxiſſe putant. Bion epitaph. Adonis, Ovid. x Met. alii. De Roſa Luxurius, ſive quis alius illorum temporum poëta, in Codice MSS. Salmaſii :

Aut hoc riſit Amor, aut hoc de pectine traxit
Purpureis Aurora comis; aut ſentibus hæſit
Cypris, & hic ſpinis inſedit ſanguis acutis.

Ejuſdem auctoris eſſe Epigraphe oſtendit, cujus ſuperiùs illud Carmen, quod incipit, *O quales ego manè roſas!* Eidem quoque ſequens attribuitur: DE ROSIS.

Hortus erat Veneris roſeis circumdatus herbis,
Gratus ager dominæ: quem, qui vidiſſet, amaret.
Dum Puer hìc paſſim properat decerpere flores,
Et velare comas, ſpina libavit acutâ
Marmoreos digitos: mox ut dolor adtigit artus,
Sanguineamque manum, finxit ſua lumina guttâ
Proruit ad Matrem frendens, defertque querelas:
Vnde Roſæ, Mater, cœperunt eſſe nocentes?
Vnde tui flores pungunt latitantibus armis?
Bella gerunt mecum. Floris color & cruor idem.

Quomodo Roſa alba, purpurea & rubra facta ſit diſce ex Aphthonii Progymnaſmatis, c. IV: & Conſtantino Cæſare de R. R. l. XI, c. XVIII. *Adonide occiſo,* ajunt, *Venerem nudis pedibûs ingreſſam eſſe ſilvam, ibique ſpinîs compunctam emiſiſſe cruorem. Inde Roſam,*

qua

Deque gemmis, deque flammis, deque ſolis purpuris
[1] *Cras ruborem, qui latebat veſte tectus ignea,*
Vnico, marita, nodo non pudebit [2] *ſolvere.*
Cras amet, &c.
Ipſa Nymfas Diva luco juſſit ire myrteo.
It puer comes puellis. Nec tamen credi poteſt,
Eſſe Amorem feriatum, ſi ſagittas [3] *vexerit.*
Ite Nymfæ, poſuit arma. feriatus eſt Amor.
Iuſſus eſt inermis ire, nudus ire juſſus eſt;
[4] *Neu quid arcu, neu ſagitta,* [5] *neu quid igne læderet.*

[1] *Sed*

quæ priùs eſſet alba, aſpergine contactam cœpiſſe rubere Ex Veneris vulnere itaque hunc ruborem contraxere. Vide Miſcellanea Politiani c. XI; Brodæi lib. VII, c. VII: & c. X. Alii aliter originem Roſæ narrant. Auſon. in Cupid. Cruci affixo;

Quædam, ignoſcentum ſpecie, ludibria tantùm
Sola volunt: ſtilus ut tenuis ſub acumine puncti
Eliciat tenerum, de quo Roſa nata, cruorem.

Et paulò infrà:

--- Roſeo Venus aurea ſertò
Mœrentem pulſat puerum, & graviora paventem.
Olli purpureum multato corpore rorem
Sutilis expreßit crebrò Roſa verbere; quæ jam
Tincta priùs, traxit rutilum magìs ignea fucum.

Ex Roſa Alabandica Pliniana, albicantibus foliîs, (quæ vulgò Provincialis) factam vult Mileſiam; cujus purpura ſatura, & ardentiſſimi coloris. De qua Plinius. Noſtrâ vernacula linguâ hanc *bruyne roode Rooſe*. alteram illam *Provenſche Rooſe* appellamus. *I. Scriverius.*

3. *deque Amoris oſculis*] Legebat Ioh. Meurſius, *deque Adonis oſculis.* S. A. Gabbema.

1. *Cras ruborem*, &c.] De Roſis quæ præceſſerunt omnia ſunt intelligenda, quas Venus è virginibus maritas fieri voluiſſe dicit. Hoc eſt ex clauſis ac tectis, ut erant in calycibus ſuis, aperiri & expandi. Hîc Roſam ipſam alloquitur. Cras, inquit, ô marita, quæ antea virgo fueras non pudebit te ruborem, qui veſte ignea calycis tectus latebat, unico nodô ſolvere, & in apertum prodere. *Cl. Salmaſius.*

2. *ſolvere*] Alludit ad ritum Nuptialem. V. N. in Catull. Epithal. *Gabbema.*

3. *vexerit*] Idiotiſmus illius ævi, quo vixit auctor Pervigilii. *Vehere* pro *ferre & geſtare.* Qui manu aliquid geſtabat, etiam illud vehere tum dicebatur. Exempla hujus loquutionis apud Ammian. Marcellinum crebra. Nunc unum atque alterum ſuccurrit. lib. XVI. *Anteriorem chlamydis partem utraque manu vehens, intrinſecus ſtructuram omnem, ut amictus adornaverat principalis.* l. XVIII. *Quinquagenarias longioreſque materias vexere cervicibûs ingravaté.* Salmaſius.

4. *Neu quid arcu*] Duplicem arcum Amori tribuebant: quorum uno triſtitiæ tela, altero lætitiæ ejacularetur. Sed & tela duplicia, pro numero arcuum. Illa *plumbea*, quæ fugabant amorem in amata, erantque apta triſtitiæ arcui: altera *aurata*, amorem incuterent amanti. Ovid. lib. I Met. verſ. CCCCLXVI. Origenes ait, *pharetrâ ſignificari cor, telìs cogitationes, arcu os &*

[1] *Sed tamen Nymfæ cavete, quod Cupido pulcer eſt:*
[2] *Totus eſt inermis idem, quando nudus eſt Amor.*
Cras amet, &c.
Compari Venus pudore mittit ad te virgines:
Vna res eſt, quam rogamus: Cede Virgo Delia;
Vt nemus ſit incruentum de ferinis ſtragibus.
Ipſa vellet te rogare, ſi pudicam flecteret.
Ipſa vellet ut venires, ſi deceret virginem:
[3] *Iam tribus choros videres feriatis noctibus,*
[4] *Congreges inter catervas, ire per ſaltus tuos;*
Floreas inter coronas, myrteas inter caſas.
[5] *Nec Ceres, nec Bacchus abſunt, nec poëtarum deus.*

De

labella, quæ habent aliquam cum arcu ſimilitudinem, adeóque ipſa verba & orationem, quibus omnibus dominatur amor. S. A. Gabbema.

5. *neu quid igne læderet*] Apulejus lib. IV. *Cupido nominatur puer pennatus, & ſatìs temerarius, flammîs & ſagittis armatus.* Iſidor. lib. IIX, c. XI. *Cupidinem vocatum ferunt propter amorem. Eſt enim Dæmon fornicationis. Qui ideo alatus pingitur; quia nihil amantibûs levius, nihil mutabilius invenitur. Puer pingitur, quia ſtultus & irrationabilis amor. Sagittam & facem tenere fingitur. Sagittam, quia amor cor vulnerat. Facem, quia inflammat.* Gabbema.

1. *Sed tamen Nymfæ*, &c.] Iuſſus eſt Amor ire nudus & inermis; nolite tamen, inquit, Nymphæ fidere, quòd Cupido cùm nudus ſit, etiam pulcer vobis videatur; totus eſt etiam armatus, cùm eſt nudus. Imò pulcritudo ipſius nudi, pro armis illi poteſt eſſe. *Cl. Salmaſius.*

2. *Totus eſt inermis*, &c.] Hominem *in armis, ſub armis*, armatum vocabant. Ennius: *Ter me ſub armis malim vitam cernere.* Id eſt, *malim armatam me vitam cernere.* Virgil.

--- *ſed circum caſtella ſub armis.*

Pro, *armatus circumſidet caſtella.* Idem:

--- *ludunt belli ſimulacra ſub armis.*

Pro, *armati ludunt.* Sic *in armis* etiam pro eodem. In Pervigilio Veneris: *Totus eſt in armis idem, quando nudus eſt Amor.* Sic Manilio Centaurus *in arcu*, qui arcum geſtat, arcu armatus. Sic *in haſtis* pro *haſtati.* Ennius:

--- *leveſque ſequuntur in haſtis.* &c.

Salmaſ. ad Hiſt. Aug. pag. CCC XXIII. *Gabbema.*

3. *Iam tribus choros*, &c.] Eſt & Pervigilii triduani exemplum apud Livium XIII. ſed hoc Veneris in ſylva, aut nemore, ante diem nuptiarum. *P. Pythœus.*

4. *Congreges*] Gloſſ. ὁμόφυλος, *tribulis, congrex, gentilis.* Auſon. Epig. ad Paul. --- *& congrege volgo,*

Anguſtas fervere vias. ---

& Idyll. XI. --- *ut idem*

Congrege ter trino per ter tria diſſolvatur.

Leg. Scalig. Auſon. lib. I, c. XVII. *Segrex* extat apud Prudent. XII Cathem. v. XXVIII: & Hamart. v. LXV. *Gabbema.*

5. *Nec Ceres, nec Bacchus*] D. Hieronym. tom. III lib. II. adverſ. Iovinian. *Eſus carnium & potus vini, ventriſque ſaturitas, ſeminarium libidinis eſt. Vnde Comicus: Sine Cerere & Libero friget Venus.* Idem.

1. per-

De tenente tota nox eſt [1] *perviglanda canticis.*
Regnet in ſilvis Dione : tu recede Delia.
Cras amet, &c.
Iuſſit Hybleis tribunal ſtare Diva floribus.
Præſes ipſa jura dicet, [2] *adſidebunt Gratiæ.*
Hybla totos funde flores quantus Ennæ campus eſt,
Hybla florum ſubde meſſem quotquot annus attulit.
[3] *Ruris hîc erunt puellæ,* [4] *vel puellæ montium,*
Quæque ſilvas, quæque lucos, quæque fontes incolunt :
Iuſſit omnes adſidere pueri Mater alitis.
Iuſſit & nudo puellas nil Amori credere.
Cras amet, &c.
Ex recentibus virentes ducat umbras floribus.
[5] *Cras erit quo primus Æther copulavit nuptias.*
Vt pater totis crearet vernus annum nubibus,
[6] *In ſinum maritus imber fluxit almæ conjugis ;*

Vnde

1. *perviglanda*] Noſter Codex habet *perviclanda*. Quod quis non ſentit eſſe ſcriptum pro *perviglanda?* Cum βίγλας & βιγλάτωρας dixit recens Græcia, palàm eſt eam è Latino vocabula mutuatam, quæ *viglare* tum dixit, & *viglas* pro *vigiliis*, & *viglatores* pro *vigilibus*. Indè ergo & *perviglare* pro *pervigilare*. Idem liber ſcriptum habet, *De tinente*. Ex quo fecimus, *De tenente*. id eſt, uno tenore. *Cl. Salmaſius.*

2. *adſidebunt Gratiæ*] Scribit Phornutus, aſſidentes Venerem ſibi habere Gratias, & Suadelam & Mercurium. Venus Gratiarum chorô ſtipatur, & toto Cupidinum populô comitatur, apud Apul. lib. II, VI, & X. *S. A. Gabbema.*

3. *Ruris hîc erunt puellæ*] Nympharum aliæ creditæ ſunt cœleſtes, aliæ terreſtres, aliæ fluviales, aliæ marinæ, aliæ ſtagnorum præſides: ſecundum Mneſimachum Phaſelitem. Terreſtrium aliæ ſilvis præerant, ut *Dryades:* aliæ montibus, ut *Oreades*, aut *Oreſtiades:* aliæ ſingulis arboribus, ut *Hamadryades:* aliæ paſcuis & floribus, ut *Napææ:* Fluviorum præſides *Najades* dicebantur. ſtagnorum, *Limniades:* Marinæ, *Nereides*. Natal. Com. lib. V, c. XII. *Gabbema.*

4. *vel puellæ montium*] *Vel* pro *&*. Exempla convaſavit Salmaſius in Not. ad Capitol. pag. XC: ad Lamprid. p. CLXXXIV: & ad Capitol. CCLX. *Idem.*

5. *Cras erit*, &c. Cras, inquit, erit dies quo primus Æther copulavit nuptias, & ut pater totum annum creavit, id eſt, totius anni fœcunditatem, per vernas nubes auſpicatus eſt. Ex Virg. habet, (Georg. II, v. CCCXXIV.)

Vere tument terræ, & genitalia ſemina poſcunt.
Tum pater omnipotens fecundis imbribûs Æther
Conjugis in gremium lætæ deſcendit. ---

Sic *Patrem Ætherem* dixit, ut Virgilius. Nec hîc aliud ſuſpicandum eſt. *Annum* pro anni fœcunditate dixit; ut Græci ἔτος, dum ajunt ἔτος plus facere quam ἄρουραν. Ἔτος ποιεῖ οὐκ ἄρουρα. *Salmaſius.*

6. *In ſinum maritus imber*] Arnob. lib. V.

Vnde fetus mixtus omnes aleret magno corpore.
Ipſa venas atque mentem permeante ſpiritu
Intus occultis gubernat procreatis viribus,
Perque cœlum, perque terras, perque pontum ſubditum
Pervium ſui tenorem ſeminali tramite
Inbuit, juſſitque mundum noſſe naſcendi vias.
Cras amet, &c.
Ipſa Trojanos nepotes in Latinos tranſtulit,
Ipſa [1] *Laurentem puellam conjugem nato dedit;*
[2] *Moxque Marti* [3] *de ſacello dat pudicam virginem,*
Romulumque; cum Sabinis ipſa fecit nuptias;
[4] *Vnde Ramnes &* [5] *Quirites. perque prolem poſteram*
Romuli Mater creavit & nepotem Cæſarem.
Cras amet, &c.
Rura fecundat voluptas, rura Venerem ſentiunt.
Ipſe Amor puer Dionæ [6] *rure natus dicitur.*
Hunc ager, cùm parturiret ipſa, ſuſcepit ſinu:
Ipſa florum delicatis educavit oſculis.
Cras amet, &c.
[7] *Ecce, jam ſuper geniſtas explicant tauri latus.*

Quiſque

lib. v. *Vos Iovis & Cereris coitum imbrem dicitis, dictum telluris in gremium lapſum.* Item: *Iovis & Cereris nominibûs tellus & labens pluvia nuncupatur.* S. A. Gabbema.

1. *Laurentem puellam*] Laviniam, Latini regis, qui Laurenti regnabat, filiam. *Conjugem nato*, i. Æneæ. *Gabbema.*

2. *Moxque Marti*, &c.] Dionyſius nominat *Iliam Veſtalem.* Liv. lib. I *Rheam Silviam*, Gabbem.

3. *de ſacello*] *De* pro *ex*. Vide Adamum Dürrerum de Part. Lat.ling. in *De*. Gabb.

4. *Vnde Ramnes & Quirites*] Cùm in manuſcripto exemplari extet, *unde ſamnes & quirites*: nullo negotio feceris, *Vnde ſanguis, & Quirites* *Sanguis* pro genere & ſtirpe. Maro I Æneid.

An Phœbi ſoror, an Nympharum ſanguinis una.

Et initiô l. II. *-- quo ſanguine cretus.* Vbi Servius: *quibus ſit parentibûs natus.* Denique VII. *--- tu ſanguinis ultimus auctor.* P. Scriverius.

5. *Quirites*] Cives. In funeris indictivi formula: OLLUS. QUIRIS LETO. DATUS. *Gabbema.*

6. *rurè*] Pro *ruri*. Vide Auſon. Poppmam lib. I de Vſu antiq. locut. c. IX. *Idem.*

7. *Ecce, jam ſuper geniſtas*, &c.] Gabbem. *E.j.ſ. geneſtas * explicataonii latus. ſuper geneſtas.* Clariſſ. Zehnerus in Nomenclatore idem ait eſſe, quod *ſpartum* & *ſpartium*, Germanicè *Pfrimmen.* Adi Plin. lib. XXI, c. XII: & lib. XXIV, cap. IX. *Weitzius.* nos dicimus *Brem.* Gabb. *explicant agni latus.* Vetus ſcri-

ptum

Quiſque tutus, quo tenetur, conjugali fœdere.
Subter umbras cum maritis, ecce, balantum greges.
Et canoras non tacere Diva juſſit alites.
Iam [1] *loquaces ore rauco ſtagna cygni perſtrepunt:*
Adſonat Terei puella ſubter umbram populi;
Vt putes motus amoris ore dici muſico,
Et neges queri ſororem [2] *de marito barbaro.*
Illa cantat: nos tacemus. Quando ver venit meum?
Quando faciam ut Chelidon, ut tacere deſinam?
Perdidi Muſam tacendo: nec me Phœbus reſpicit.
[3] *Sic Amyclas, cùm tacerent, perdidit ſilentium.*
Cras amet, &c.

[4] FLORIDI DE QVALITATE VITÆ.

I.

BACCHE *vitium repertor* [5] *plenus adſis vitibus,*
Effluas dulcem liquorem comparandum nectari,

Condi-

ptum habet, *taonii*, pro *tauri*. Nam ſcriptum erat, *Taori*. *N*. & *R*. etiam ſæpe permutantur. *Geniſta* frutex eſt, quem incubitu ſuo premere agnus & hœdus haud in proclivi poſſit. Legendum igitur:

Ecce jam ſuper geniſtas explicant tauri latus. Cl. Salmaſius.

1. *loquaces ore rauco Cygni*] E Virgil. II Æneid. v. CCCCLVIII. Dionyſ. Afer. εἴαρος ὥρῃ cygnis tribuit λιγυρὴν ὄπα. Quod Bergomenſis adducens, Chron. IV, pag. LV, a, ait: *in Pactoli ripis, veris tempore, cygnos aves tanta cum modulatione cantare ut nihil jucundius poſſit audiri.* Indè Callimach. eos nuncupat, μουσέων ὄρνιθας ἀοιδοτάτους πετεηνῶν. Muſicam cygnus ſcire creditur. Pauſan. in Attic. ἔστι δὲ κύκνῳ τῷ ὄρνιθι μουσικῆς δόξα. Fr. Luiſinus Parerg. lib. III, c. XIII. *I. Weitzius.*

2. *de marito barbaro*] Tereo. qui & Ovid. lib. VI Met. *Barbarus* indigitatur. *S. A. Gabbema.*

3. *Sic Amyclas*] Eraſm. in Adag. *Amyclas perdidit ſilentium.* Serv. ad X Æn. Parrhaſius Claud. de Rapt. Proſerp. lib. I. Rader. ad Mart. lib. XIII, CX. Dalech. ad Plin. lib. III, c. V. *Idem.*

4. FLORIDI DE QUALITATE VITÆ] Hos etiam in ſchedis ſuis repperit Pythœus, ediditque aliquantò meliores in Collectione Epigr. veterum: non conjunctos & continuata ſerie, ſed variis locîs ſparſos. Primum fragmentum, ſive Floridum, legitur Epigr. pag. IV; Secundum, pag. CXCI, adſcripto nomine FLORIDI: Tertium; p. II: Quartum; pag. CXCI: Quintum pag. XXIII:

 Sextum

Conditumque fac vetuſtum, ne malignis venulis
Aſperum ducat ſaporem verſus uſum in alterum.

I I.

Omnis mulier intra pectus celat virus peſtilens.
Dulce de labris loquuntur, corde vivunt noxio.

I I I.

Sic Apollo, deinde Liber, ſic videtur ignifer.
Ambo ſunt flammis creati, proſatique ex ignibus.
Ambo de comis calorem vite & radio conferunt:
Noctis hic rumpit tenebras, hic tenebras pectoris.

I V.

Quando ponebam novellas arbores mali & pyri,
Cortici ſummæ notavi nomen ardoris mei:
Nulla fit exinde finis vel quies cupidinis.
Creſcit arbor, gliſcit ardor, ramus implet literas.

V.

Qui mali ſunt, non fuere matris ab alvo mali:
Sed malos faciunt malorum falſa contubernia.

VI. *Sper-*

Sextum pag. XXII ſub nomine itidem FIORIDI: Septimum pag. XXIII: Octavum pag. CLVI. In Indiculo tamen Auctorum nullum *Flòridum* agnoſcit. Hoc ordine quo excuſi ſunt, leguntur in vetuſtiſſimo exemplari, quod mecum humaniſſimè Cl. Salmaſius communicavit. Eodemque ordine editi ſunt in Catalectis veterum poëtarum, ad calcem Petronii, ex editione Mamerti Patiſſonii: áddito FLORIDI nomine. Membranæ, quibûs utimur, FLORI nomen aſferunt: atque etiam inſigniunt titulô, *De qualitate vitæ.* Quis hic ſit FLORUS neſcitur. Dubitari autem non poteſt, quin hic idem ſit Florus poëta, cujus Epigramma ἀνέκδοτον de Roſis, unà cum a iis legi non indignis, ad Pervigilium edidimus, fide earumdem membranarum. De alio poëta cognomine, qui ſub imperio Hadriani vixit, cujuſque meminit Spartianus, diſſerit præſtantiſſimus Salmaſius: putatque eundem illum Florum eſſe, cujus elegantiſſimum Hiſtoriæ Romanæ breviarium habemus. Hic noſter Florus fortaſſe an Pervigilii auctor, & poſthac illud ejus nomine indigitandum. Aut Luxurius, cujus multa Epigrammata poëmatiáque in eodem Codice MS. qui, ut indè conſtat, Carthagine ſcripſit, floruitque ſub Traſimundo Vandalorum rege. *P. Scriverius.*

5. *plenus adſis vitibus*] Scribendum fortaſſe, *plenis adſis utribus.* Vinum utribus commiſſum, quis neſcit? Anonymus commentator in Germanici Aratæa Phœnomena ad Canem: *Icarius à Libero hoſpitiò receptus eſt. qui ei munere utrem plenum vinò tribuit, juſſitque ut in reliquas terras propagaret.* Cave tamen quicquam temere mutes. Membranæ *vitibus* retinent. *P. Scriverius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

V I.

Sperne mores tranſmarinos, [1] mille habent offucias.
Cive Romano per orbem nemo vivit rectius.
Quippe malim unum Catonem, quam trecentos Socrates.

V I I.

Tam malum eſt habere nummos, non habere quam malum eſt.
Tam malum eſt audere ſemper, quam malum eſt ſemper pudor.
Tam malum eſt tacere multum, quam malum eſt multum loqui.
Tam malum eſt foris amica, quam malum eſt uxor domi.
Nemo non hæc vera dicit, nemo non contra facit.

V I I I.

Conſules fiunt quotannis, & novi Proconſules:
Solus aut Rex, aut Poëta non quotannis naſcitur.

VALERII ÆDITVI.

Dicere cum conor curam tibi, Pamphila, cordis;
Quid mi abs te quæram, verba labris abeunt:
Per pectus miſerum manat ſubitò mihi ſudor.
Si taceo, ſubidus, duplo ideo pereo.

EIVSDEM.

Quid faculam præfers, Phileros, qua nil opu' nobis?
Ibimus; hoc lucet pectore flamma ſatis.
Iſtam nam potis eſt vis ſæva extinguere venti,
Aut imber cœlo candidu' præcipitans:
At contra hunc ignem Veneris, niſi ſi Venus ipſa,
Nulla eſt, quæ poſſit vis alia opprimere.

1. *mille habent offucias*] Gabbem. hîc, *m.h.effugia.* in textu, *m.h.offugia.* P.Pithœus: Emenda, *offucias.* Id eſt, ut Sextus Pompeius interpretatur, fallacias. A. Gellius Noctium Atticarum l.XIV, c.1 de Chaldæis: *Sed id præſtigiatorum atque offuciarum genus commentos eſſe homines æruſcatores.* Plaut. Capt.

Ita mihi ſtolido ſurſum vorſum os ſublevere offuciis.

Idem Moſtell.

Neque ceruſſam, neque melinum, neque ullam aliam offuciam.

P.Scriverius: Vel hi numeri, quos adſcripſi, indicant eſſe Excerpta, atque alicujus Florilegi opus: qui Flores ſuos *Florida* appellavit. Lucretius:

Floriferis ut apes è ſaltibus omnia libant,
Omnia nos itidem decerpimus aurea dicta. P. Scriverius.

PORTII LICINI.

Cuſtodes ovium, teneræque propaginis agnum,
Quæritis ignem? ite huc, quæritis? ignis homo eſt.
Si digito attigero, incendam ſylvam ſimul omnem,
Omne pecus flamma eſt, omnia quæ video.

Q. CATVLLI.

Conſtiteram exorientem auroram fortè ſalutans,
Cùm ſubitò à læva Roſcius exoritur.
Pace mihi liceat, cœleſtes, dicere veſtra:
Mortalis viſu' eſt pulchrior eſſe deo.

EIVSDEM.

Aufugit mi animus, credo, ut ſolet, ad Theotimum
Devenit. ſic eſt: perfugium illud habet.
Quòd ſi non interdixem, ne illum fugitivum
Mitteret ad ſe intrò, ſed magis ejiceret?
Ibimu' quæſitum. verùm ne ipſi teneamur.
Formido, quid ago? da Venu' conſilium.

C. CÆS. OCTAVIANI AVGVSTI.

Quod futuit Glaphyren Antonius, hanc mihi pœnam
Fulvia conſtituit, ſe quoque uti futuam.
Fulviam ego ut futuam? quid, ſi me Manius oret,
Pædicem, faciam? non puto, ſi ſapiam.
Aut futue, aut pugnemus, ait. quid, ſi mihi vita
Charior eſt ipſa mentula? Signa canant.

C. MOECENATIS. CILNII.

Debilem facito manu,
Debilem pede, coxa:
Tuber adſtrue gibberum.
Lubricos quate dentes,
Vita dum ſupereſt, bene eſt.

Hanc

Hanc mihi, vel acuta
Si ſedam cruce, ſuſtine. *
Dum dubitat natura marem, faceretne puellam,
Factus es, ô pulcher, penè puella puer.

GALLIENI IMP. EPITHALAMIVM.

Ite, agite, ô juvenes: pariter ſudate medullis
Omnibus inter vos; non murmura veſtra columbæ,
Brachia non hederæ, non vincant oſcula conchæ.
Ludite, ſed vigiles nolite extinguere lychnos:
Omnia nocte vident, nil cras meminêre lucernæ.

L. POMPONII.

Ridiculu'ſt quem te Caſcam tua dicit amica.
*Fili * potoni ſeſquiſenex puerum.*
Dic illam puſam. ſic fiet, Mutua muli.
Nam verè es puſus tu, tua amica ſenex.

IN C. CÆSAREM.

Vrbani, ſervate uxores, mœchum calvum adducimus.
Aurum in Gallia effutuiſti. hinc ſumpſiſti mutuum.

IN EVNDEM.

Gallias Cæſar ſubegit, Nicomedes Cæſarem.
Ecce Cæſar nunc triumphat, qui ſubegit Gallias;
Nicomedes non triumphat, qui ſubegit Cæſarem.

ASINII GALLI.

Qui caput ad lævam deicit, gloſſemata vobis
Præcipit. os nullum: vel potiùs pugilis. *
Semicapri quicunque ſubis ſacraria Fauni,
Hæc lege Romana verba notata manu.
Herſilus hic jaceo, mecum Marulla quieſcit,
Quæ ſoror, & genitrix, & mihi ſponſa fuit.
Vera negas, frontemque trahens ænigmata Sphingos
Credis:

Credis : ſunt Pythio vera magis tripode.
Me pater ex nata genuit, mihi jungitur illa :
Sic ſoror, & conjux, ſic fuit illa parens.

CVPIDO.

Sol calet igne meo, flagrat Neptunus in undis,
Penſa dedi Alcidæ, Bacchum ſervire coëgi,
Quamvis liber erat. * *

*

Cur Otho mentito ſit, quæritis, exul honore ?
Vxoris mœchus cœperat eſſe ſuæ.

P. VIRGILII MARONIS.

Silicet, hoc ſine fraude, Vari dulciſſime, dicam :
Diſpeream, niſi me perdidit iſte potus.
Sin autem præcepta vetant me dicere, ſanè
Non dicam : ſed me perdidit iſte puer.

*

De qua Tucca tibi venit, ſed ſæpe videre
Non licet, occulitur lumine Clauſa viri.
De qua ſæpe tibi, non venit adhuc mihi. namque
Si occulitur, longè eſt, tangere quod nequeas.
Venerit aut tibi, ſed jam jam mihi nuntius iſte
Quid prodeſt ? illi dicito quæ rediit.
* *Socer beate, nec tibi, nec alteri,*
Generque Noctuine, putidum caput.
Tuque nunc puella tali, heu tuo
Stupore preſſa rus abibit ? hei mihi
Vt illi verſus uſquequaque pertinet !
Gener, ſocerque perdidiſtis omnia.

*

Superbe Noctuine putidum caput
Datur tibi puella, quam petis, datur :
Datur ſuperbe Noctuine quam petis.
Sed ô ſuperbe Noctuine, non vides
Duas habere filias Atilium ;

Duas,

Duas, & hanc, & alteram dari tibi;
Adeſte nunc, adeſte, ducit ut decet,
Superbus ecce Noctuinus Hirneam.

*

Iacere me, quòd alta non poſſim, putas,
Vt antè vectari freta:
Nec ferre durum frigus, aut æſtum pati,
Neque arma victoris ſequi:
Valent, valent mihi ira, & antiquus furor,
Et lingua, qua adſim adſim tibi,
Hei proſtitutæ turpe contubernium
Sororis, ô quid me incitas?
Quid impudice & improbande Cæſari
Si furta dicantur tua,
Et helluato ſera patrimonio
In fratre parſimonia:
Vel acta puero cum viris convivia,
Vdæque per ſomnum nates,
Et inſcio repente clamatum ſuper
Thalaſſio, Thalaſſio.
Quid palluiſti, fœmina, an joci dolent?
An facta cognoſcis tua?
Non me vocabis pulchra per Cotyttia
Ad feriatos faſcinos:
Nec dein movere lumbos in crocotulam
Prenſis videbo altaribus
Flavum prope Tibrim & olentes nauticum
Vocare: ubi adpulſæ rates.
Stant in vadis cœno retentæ ſordido,
Macrâque luctantes aqua.
Neque in culinam & uncta compitalia
Dapeſque ducis ſordidas:
Quibus repletus ut ſalivoſis aquis
Obeſam ad uxorem redis,
Et æſtuantes nocte ſolvis pantices,
Oriſque lambis ſuaviis.

Nunc

Nunc læde, nunc laceſſe, ſi quidquam vales,
En nomen adſcribo tuum.
Cinæde Luci, en, te reliquerunt opes,
Faméque genuini crepant.
Videbo habentem præter ignavos nihil
Fratres, & iratum Iovem,
Sciſſumque ventrem, & hernioſi patrui
Pedes inedia turgidos.

*

Copa Syriſca caput Graja redimita mitella,
Criſpum ſub crotalo docta movere latus:
Ebria famoſà ſaltat laſciva taberna,
Ad cubitum raucos excutiens calamos.
Quid juvat æſtivo defeſſum pulvere abeſſe?
Quàm potiùs bibulo decubuiſſe toro?
Sunt cupæ & calices, cyathi, roſa, tibia, chordæ,
Et trichila umbroſis frigida arundinibus,
Eſt & Mænalio quæ garrit dulce ſub antro
Ruſtica paſtoris fiſtula in ore ſonans.
Eſt & vappa cado nuper diffuſà picato:
Et ſtrepitans rauco murmure rivus aquæ.
Sunt etiam violæ croceo de flore corollæ,
Sertáque purpurea lutea miſta roſà:
Et quæ virgineo libata Achelois in amne,
Lilia vimineis attulit in calathis.
Sunt & caſeoli, quos juncea fiſcina ſiccat:
Sunt auctumnali cerea pruna die,
Caſtaneæque nuceſque & ſuave rubentia mala:
Eſt hic munda Ceres, eſt Amor, eſt Bromius.
Sunt & mora cruenta, & lentis uva racemis:
Eſt pendens junco cœruleus cucumis:
Eſt tuguris cuſtos armatus falce ſaligna:
Sed non & vaſto eſt inguine terribilis.
Huc Alibida veni: feſſus jam ſudat aſellus.
Parce illi: veſtrum delicium eſt aſinus,
Nunc cantu crebro rumpunt arbuſta cicadæ:

Nunc etiam in gelida ſede lacerta latet.
Si ſapis, æſtivo recubans te prolue vitro,
Seu vis cryſtallo ferre novos calices.
Hîc age, pampinea feſſus requieſce ſub umbra,
Et gravidum roſeo necte caput ſtrophio,
Formoſius teneræ decerpes ora puellæ:
Ah! pereat cui ſunt priſca ſupercilia.
Quid cineri ingrato ſervas bene olentia ſerta?
Anne coronato vis lapide iſta tegi?
Pone merum & talos. pereat, qui craſtina curat.
Mors aurem vellens, vivite, ait, venio.

C. PLINII.

Huc mihi vos largo ſpumantia pocula vino,
Vt calefactus Amor pervigilare velit.
Ardenti Baccho ſuccenditur ignis Amoris:
Nam ſunt unanimi Bacchus Amorque dii.

EIVSDEM.

Quum libros Galli legerem, quibus ille parenti
Auſus de Cicerone dare eſt palmamque, decuſque,
Laſcivum inveni luſum Ciceronis, & illo
Spectandum genio, quo ſeria condiit, & quo
Humanis ſalibus multo, varioque lepôre
Magnorum oſtendit mentes gaudere virorum.
Nam queritur, quòd fraude mala fruſtratus amantem
Paucula cœnato ſibi debita ſavia Tiro
Tempore nocturno ſubtraxerit. His lego lectis.
Cur poſthac, inquam, noſtros celamus amores,
Nullumque in medium timidi damus? atque fatemur
Tironiſque dolos, Tironis noſce fugaces
Delicias, & furta novas addentia flammas?

INCERTI EX PLATONE.

Dum ſemihulco ſavio
Meum puellum ſavior,

Dulcem-

Dulcemque florem ſpiritus
Duco ex aperto tramite:
Anima tunc ægra & ſaucia
Cucurrit ad labia mihi,
Rictumque in oris pervium.
Et labra pueri mollia
Rimata itineri tranſitus
Vt tranſiliret nititur.
Tum ſi moræ quid pluſculæ
Fuiſſet in coitu oſculi,
Amoris igni percita
Tranſiſſet, & me linqueret:
Et mira prorſum res foret,
Vt ad me fierem mortuus,
Ad puerum ut intus viverem.

[1] RVFINI V. C.
[2] PASIPHAÆ FABVLA EX OMNIBVS METRIS HORATIANIS.

FILIA *Solis*
Æſtuat igne novo,
Et per prata juvencum,
Mentem perdita, quæritat.
Non illam thalami pudor arcet,
Non Regalis honos, non magni cura mariti.
Optat in formam bovis
Convertier vultus ſuos;
Et [3] *Prœtidas dicit beatas:*

Ioque

1. RUFINI V. C.] Hanc inſcriptionem habet doct. Gold. in ſua Petronii editione cap. 2. D. I. B.

2. PASIPHAÆ FABULA] Primus edidit Cruquius hoc poëmatium: & eodem anno iterata editione *dias in luminis oras miſit* Cl. Binetus; Ianus Douſa exinde ſuis Præcidaneis ex ſua correctione & utriuſq; exemplaris conlatione addidit. *S. A. Gabbema.*

3. *Prœtidas*] Servius in Eclog. VI. *Prœtides,*

[1] *Ioque laudat, non quod Iſis alta eſt,*
Sed quod juvenca cornua in frontem levat.
Si quando miſeræ copia ſuppetit
Brachiis ambit fera colla tauri,
Floreſque vernos cornibus illigat,
Oraque jungere quærit ori.
Audaces animos efficiunt tela Cupidinis:
Illicitiſque gaudet
Corpus [2] *includi ſtabulis, ſe faciens juvencam.*
Et amoris pudibundi maleſuadis
Obſequitur votis, & procreat (heu nefas!) [3] *bimembrem;*
Cecropides juvenis quem perculit fractum manu,
Filo reſolvens Gnoſſiæ triſtia tecta domus.

[1] L. APV-

Prœtides, Prœti & Stenobœæ, ſive Antiopæ ſecundum Homerum filiæ fuerunt; Lyſippe, Ipponoë, Cyrianaſſa. Hæ ſe cùm prætuliſſent Iunoni in pulcritudine. vel ut quidam volunt, cùm eſſent antiſtites, auſæ ſunt veſti ejus aurum detractum in uſum ſuum convertere; illa irata hunc furorem earum immiſit mentibus, ut putantes ſe vaccas in ſaltus abirent, & plerunque mugirent, & timerent aratra; quas Melampus Amythaonis filius pacta mercede ut Cyrianaſſam uxorem cum parte regni acciperet, placata Iunone, infecto fonte, ubi ſolitæ erant bibere, purgavit, & in priſtinum ſenſum reduxit. *S. A. Gabbema.*

1. *Iòque laudat, non quod Iſis alta eſt*] Senſus eſt: *Paſiphaë ejus felicitatem* non ceſſat prædicare ac magnificare præ ſua, laudibûſque in cœlum vehere aſſiduè; non eo quidem nomine, quòd primaria Ægypti Dea, ac quaſi Præſeſtrix, novo præterea Iſidis cognomentô inſignis cluens; verùm potiùs, quòd vaccina formâ, lacteoque candore notabilis cornua ſuperbè ac glorioſè elata atque in frontem ſubrecta gerere conſpiciatur. *Douſa P.*

2. *includi ſtabulis*] Nota prodigioſæ quidem; ſed antiquæ fidei Hiſtoria, qua abiegnæ bovis Dædali artificis ſimulacro fallaciter incluſa, ac bovillo integumentô velata, indomita hæc Minois uxor ductori Regii armenti inforandam ſe præbuit, ex cujus compreſſu gravida facta non hominem, ſed Minotaurum in gremium curucæ mariti profuderit denique. Τὸ *ſtabulis*, verò etiam ambiguitas nonnulla ſubeſſe videri poſſit. & fortaſſe ad penitiorem *ſtabulorum* ſignificationem alluſum, unde & *proſtibula*, & *proſtibulæ* derivatæ, quaſi *pro ſtabulis proſtantes* ad capturas emerendas exigundaſque à prætereuntibus. *Idem.*

3. *bimembrem*] Eleganter *bimembrem*, hoc eſt, biformem, ſeu bicorporem vocat portentoſum Paſiphaës partum: quem cum ingenioſiſſimo poëtarum Ovidio,

Semibovemque virum, ſemivirumque bovem,

rite poſſumus interpretari. *Gabbema.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1]L. APVLEII
ΑΝΕΧΟΜΕΝΟΣ
Ex Menandro.

[2]*AMare liceat, ſi potiri non licet.*
Fruantur alii : [3] *non moror, non ſum invidus.*
Nam ſeſe excruciat qui beatis invidet.
Quos [4] *Venus amavit, facit amoris compotes :*
Nobis Cupido velle dat, poſſe abnegat.
Olli purpurea [5] *delibantes oſcula*

Clemente

1. L. APULEII] Lepidiſſimum hoc Poëmatium primus publici juris fecit Cl. Binetus : aut fortè prior P. Pithœus inter Errones Venerios. Poſtea Douſa P. Præcidaneis ſuis in Petron. inſeruit, ac Notîs inluſtravit. Colvius quoque & Wouwerius Apuleio adjecerunt. Non cum illis facit Cl. Scriverius, qui totum hoc poëmatium ſuppoſititium, aut ſaltem infimæ vetuſtatis cenſet. Atque ita quidem, ut qui aliter ſentiat, nihil ſentiat. *S. A. Gabbema.*

2. *Amare liceat*] Sic Terent. Eunuch. Act. 4, ſc. 2. *Si illud* (tangere) *non licet , ſaltem hoc* (videre) *licebit : certè extrema lineâ amare haud nihil eſt.* Ga. Scioppius.

3. *non moror*] Phraſis obſervanda ; qua utimur, cùm quid quaſi reſpuere & contemnere, vel certè non magnopere deſiderare velle videmur. Exemplîs res fiet clarior. Plaut. Milit. act. 3, ſc. 1.

Sed iidem homines nunquam dicunt ,
quamquam appoſitum eſt ampliter,
Iube illud demuo tolli , hanc patinam re-
move, pernam nihil moror, id eſt, non
delector pernâ.

Idem. Epidic. act. 3, ſc. 2. *Nihil moror vetera & volgata verba Peratim ductitare , at ego follitim ductitabo.*
Et Rud. act. 3, ſc. ult.

LA. ſalve. PL. nihil ſalutem moror.
opta ocyùs ,
Rapi te obtorto collô mavis an trahi ?

G. Scioppius.

4. *Venus amavit*] Obſerv. *Di nos amant*, quando nobis favent & rogata faciunt. Sic Plaut. Stichô ſc. 3.

Hercules te amabit prandiô, cenâ ? tibi
(Ehem annuiſti?) nemo meliores dabit.

Sic enim locum illum diſtinguèndum cenſeo , aperto ſenſu , q. d. ille paraſitus , qui ſe pro cena vendere volt : Hoc de plano tibi promittere poſſum , quòd, ſi cenâ me emas tibi, edatiorem nemo paraſitum , quàm tu , ſit habiturus in polluctu Herculis (quod ex decima bonorum Herculi offertur , ut amet nos , & bono atque amplo auctet perpetuò lucrô) ad quod ſuam inibi voracitatem oſtentaturi , imò inania mentis explementa quæritantes potiùs , gregatim convolare paraſiti ſolent. Vnde & Herculem ſuam Curculio paraſitus nutricem vocat. Sic locum obſcurum illuminari poſſe putavi : de quo tamen Lambinus ne gry quidem, ut in omnibus ferè ſolet paullò difficilioribus , cætera ſatis verboſus & ineptus , ut aliàs cum dîs volentibus oſtendemus. *Scioppius.*

5. *delibantes oſcula*] Catullus :

Oſcula

[1] *Clemente morſu roſea labella vellicent,*
Malas [2] *adorent ore &* [3] *ingenuas genas,*

Et

Oſcula mordenti ſemper decerpere noſtro. Libare enim flores dicimus, & ſimilia. Lucret. lib. 3.

Quod ſimulatque hominem leti ſecura quies eſt
Indepta atque animi natura animæque receſſit,
Nil ibi libatum de toto corpore cernas

id eſt, *ademptum.* Et lib. 5.

Illa ipſa intervalla nihil de corpore libant. Idem lib. 3.

Res animi parem delibat tempore in ullo. Ibidem:

Nec prorſum vitam ducendo demimus hilum
Tempore de mortis, nec delibare valemus. Et lib. 6. *--- Sol*
Humoris parvam delibet ab æquore partem.

Cicer. 1 de Orat. *Libandus eſt etiam ex omni genere urbanitatis facetiarum quidam lepos, quo tamquam ſale perſpergatur omnis oratio.* Sic enim ibi legendum, ubi v. l. habent *liberandus.* Ga. Scioppius.

1. *Clemente morſu* &c.] Suſpenſis dentibûs ut loquitur Lucret. Mordere labella ſolere amantes didici ego ex auctoribus. Lucret. l. 4 de amantibus:

Quid petiere, premunt artè, faciuntque dolorem
Corporis, & dentes inlidunt ſæpe labellis,
Oſculáque adfigunt. ---- Et Horat.
--- Sive puer furens
Impreſſit memorem dente labris notam.

Plaut. Pſeudol.

Iocus, ludus, ſermo, ſuavis ſaviatio,
Compreſſiones artæ amantum comparum,
Teneris labellis molles morſiunculæ,
Papillarum horridularum oppreſſiunculæ. Catullus:

Quem baſiabis? quoi labella mordebis? Sic Flora meretrix Pompeium, qui cum ſolita fuerat, ita commendabat, quòd non niſi bene morſa ab eo diſcedere potuiſſet, teſte Plutarcho. *Id. Sciopp: Cl. morſu.* Agnoſcit poſt hunc verſum teſte Savarone ad Sidonium, Cl. Bineti MS. ſchedium hunc verſiculum:

Libido quum laſcivo inſtinctu ſuſcitet
Sinuare ad Veneris curſum femina, &c.

Ità reſtitui, ac diſtinxi, niſi me animi mens fallit ἀστόχως. Neque verò eſt, quòd quenquam novitas ejus loquutionis offendat:

Suſcitet ſinuare femina ad Veneris curſum:

qui modò in tractatione poëtarum ingenii aciem ac nervos ſubactos habeat probe: pro *incitet, ſeu ſolicitet ſinuare,* hoc eſt, ad lunanda implexu ſinuoſo, & quaſi pectinatim conſerenda, atque *flexipedum hederarum in morem* contortiplicanda inter ſe femora, ſive adeo *femina*, amantes ut ſolent. quod *congenuare*, vel etiam *congenulare*, caſca dictitabat Latinitas. *Douſa P. Sinuent ad Veneris curſum,* &c. legit Binetus. Pithœana editio habet lectionem illam, quam expreſſimus. Colvio placet,

Libido cum laſciva inſtricta ſuſcitet
Sinuare ad Veneris artem femina.

Cùm pectora glutino Veneris artè adhærent & cùm laſciva libido inſtricta femina, id eſt, colligata, compedita; ad Veneris artem ſuſcitat ſinuare. de verbo *inſtringendi* conſule notas ejus ad lib. VIII Metam. *S. A. Gabbema.*

2. *adorent ore*] Fortaſſis legendum *adorent ori*, pro *admovere*, ſicut *illatebrare ſe in latebras. Adorare* dicitur oſculans, qui manum ori admovet. Vide Lipſ. Elect. 2, c. 6. *Sciopp.*

3. *ingenuas genas*] Non fucatas, nulla arte paratas. Sic Propert. l. 1 Eleg. 4.

Hæc ſed forma mei pars eſt extrema furoris,
Sunt majora quibûs, Baſſe, perire juvat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Et pupularum nitidas geminas gemmulas.
Quin & quum tenera membra molli lectulo
Compectorata adhærent Veneris glutino,
Libido quum laſcivo inſtinctu [1] ſuſcitet
[2] Sinuare ad Veneris uſum femina, feminæ
Inter gannitus, & [3] ſubantis voculas,

Car-

Ingenuus color, & nullis decus artibûs, &c.

Sic enim legendum ibi vel quinquegenario ſacramentô contendere ſum paratus, pro eo, quod vulgò, & in Scaligeri editione habetur, *& multis decus.* Ait ſe Cynthiam non tam quòd pulchra, quàm quòd nativa & non fucata figurâ prædita ſit, amare. Sic retro Eleg. 2 *naturæ decus mercato cultui* opponit. Reprimere heic me nequeo, quin locum alium Propertii nequicquam à Scaligero & Lipſio mutatum defendam. Is eſt lib. 1 Eleg. 8.

Nunc mihi ſumma licet contingere ſidera plantîs,
Sive dies. ſeu nox venerit, illa mea eſt.

Illud *plantîs contingere ſidera* Lipſio & Scaligero Latiô interdicendum videtur. at ego Tribunus pro eo intercedo & vim fieri veto. Felicem ſe prædicat Propertius, quòd Cynthiâ potitus ſit. q. d. jam deus mihi factus videor & in cœlum relatus, ubi, ait Catullus, *nocte premunt ſtellas veſtigia divûm*. Plantîs contingit terram, qui ambulat. Tanti autem venuſtatem ſuam facere amatores ſolent, ut eam immortalitati adæquent. Propert. lib. 2 Eleg. 11.

Quanta ego præterita conlegi gaudia nocte.
Immortalis ero, ſi altera talis erit.

Et Eleg. 12.

Si dabit hæc multas, fiam immortalis in illis:
Nocte una quivis vel deus eſſe poteſt.

Terent. Andr. ubi Pamphilus Glyceriô potitus: *nam mihi, inquit, immortalitas parata eſt*, &c. *Ga. Scioppius.*

1. *ſuſcitet*] Sic *incitare.* Porrò *ſuſcitat* pro *ſuſcitatur. Vt mutare* pro *mutari.* Livius: *Mores quidem populi Romani quantum mutaverint, vel hic dies argumento erit.* Salluſt. *Mortis metu mutabant ſicut rei libuerat.* Sic *augere* pro *augeri.* Salluſt. *Ignoſcendo populi Romani magnitudinem auxiſſe*; hiſtor. lib. 1. Sic *pallium rugat*. Plaut. *veſtibulum pulverat.* & Agellius, *maculantia verba*, id eſt, *ſordida*, & plurima alia, quæ ingenioſiſſimus Ianus Palmerius in Spicilegiis ſuis collegit. Intelligo tamen, fuiſſe, qui ſic mallet: *Libido cum laſcivia ignem intus ſuſcitat.* Malim ego: *Libido cum laſciviam ignem intus ſuſcitat*, ſicut ſuprà:

Repente nervus excitet libidinem. G. Scioppius.

2. *Sinuare ad V. uſum*] Sciopp. *S. a. V. curſum.* Femora incurvent ad decurrendum amoris ſpatium. *Sinuare* eſt *inflectere* Virgil. 3 Georg. de equorum inſtitutione:

At tribus exactis ubi quarta acceſſerit æſtas,
Carpere mox gyrum incipiat, gradibûſque ſonare
Compoſitis; ſinuetque alterna volumina crurum.

Plin. *lunam in orbem ſinuatam* dicit. *Arcum ſinuare* apud Ovid. eſt *intendere. Veneris curſum. curſus* heic eſt ipſe actus Venereus & patratus. Sic Lucret. lib. 4.

Non facit ex animo ſæpe & communia quærens
Gaudia ſolicitat ſpatium decurrere amoris. Scioppius.

3. *ſubantis voculas*] *Subare* quid ſit docet Feſtus in Suillum. *Sues*, inquit,

immun-

Carpant papillas, [1] atque amplexus intiment,
[2] Arentque ſulcos molli in [3] arvo Venerio,
[4] Thyrſumque pangant hortulo in Cupidinis:

[1] *Dent*

immundiſſimi ſunt ex omni manſueto pecore & ardentiſſimæ libidinis: ita uti opprobrium mulieribus indè tractum ſit, cùm ſubare & ſurire dicuntur. Horat. Epod. 22. *--- jamque ſubando*
Tenta cubilia tectáque rumpit.
Ad quæ verba veteres commentarii: *Subari* propriè dicuntur ſues, quando libidinantur, hic autem *ſubando*, id eſt, *ſupra virum ſe agitando:* hinc propter libidinem ad alia animalia, atque etiam mulieres tractum eſt. Lucret. lib. 4.
--- ipſa quod illorum ſubat, ardet abundans
Natura, & Venerem ſalientum læta retractat.
Ita eum locum legendum cenſeo: & naturam pro eo, quo fœminæ ſunt, interpretor. *Ga. Scioppius.*

1. *atque amplexus intiment*] Noviter dictum, at rationabiliter tamen. eſtque *oſcula* (uti apud Ovid. meum eſt) *linguis luctantia*
Valgiter obtortis altè inſinuare labellis: & (quod Plautus perhibet) *proſerpentem beſtiam facere, duplicem ut habeas linguam.* Douſa P.

2. *Arentque*] Sciopp. *Iterentque ſulcos.* Ne non Criticum putares Douſam, pro *Iterare* nobis *Arare* ſubſtituit. Os hominis! quaſi verò *iterare* minùs Latinum ſit, nonne te in corde volutaſſe, *iterandi* vocabulum ruſticum eſſe, quod Columella aliter, *altero ſulco ſerere*, dixerit? Et hoc eſt quod Auſonius Centone habet:
Itque reditque viam totiens. ---
& ſuprà Carm. 52.
Alternis ineundo & exeundo, &c.
ſulcos. Allegoricè loquitur. *Sulcus* eſt id, quo mulieres ſunt: quo viri *vomer.* Lucret. 4.
Eicit enim recta ſulci regione viâque
Vomerem. ---

3. *arvo*] Lucret. lib. 4. *arvum* pro *cunno* accipit.
Atque in eo eſt Venus, ut muliebria conſerat arva.
Virgil. 3 Georg. *genitale arvum* vocat. loquitur de equabus.
Hoc faciunt, nimio ne luxu obtuſior uſus
Sit genitali arvo, & ſulcos oblimet inertes,
Sed rapiat ſitiens Venerem interiúſque recondat. Sciopp.

4. *Thyrſumque pangant hortulo in Cupidinis*] Latinè ac ſignatè oppidò, ſi modò eorum hominum acumini credendum, qui à *thyrſo* iſto non Bacchico; ſed Ithyphallico vernaculum noſtrum, quod hodie fœminis præcipuè ad quemvis ſubitum caſum, puta ſi pedem offenderint, aut teſtum fortè manibûs prolapſum confregerint, temere ac muliebriter proclamantibus vulgò iu ore eſſe conſuevit. haud quidem iis Togatis dico, aut vili de plebe modò; ſed verò his Stolatis etiam,
Quêiſque tegit medios inſtita longa pedes:
hoc eſt, de ſummo Matronis loco ac ordinis primarii, multò in ſpeciem honeſtiſſimis. Neque id adeò mirandum, quùm *thyrſus* nihil aliud, quàm *ſcapum*, ſive *caulem* in morem columnæ ſupinatum ac ſubrectum Latinis hominibus ſignificet. *Douſa P.*
Thyrſumque pangant. Thyrſum, id eſt, *mentulam*, quam contum quoque vocant, defigant in horto amoris, id eſt, in cunno ſeu natura muliebri. Petron. *remiſſam mentulam, coliculi thyrſô languidiorem dicit.* Sed quid ille *thyrſus* ſit, planius explicavit Douſa, qui hac una in re operari conſuetus eſt. Ait ergo eſſe ſcapum ſeu caulem in morem columnæ ſupinatum ac ſubrectum, qui mulieribus ad ſubi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] *Dent crebros ictus, connivente lumine*
[2] *Repedante curſu, Venere & anima feſſula,*
Ejaculent tepidum rorem niveis [3] laticibus.
Hæc illi faciant queîs Venus non invidet,
At nobis [4] caſſo ſaltem delectamine
Amare liceat, ſi potiri non licet.

[1] IACO-

tum caſum, ut ſi pedem offendant, in ore eſſe ſolet. Nulla hercle circuitione, Douſa, uteris? *Scioppius.* Verbum illud, cujus mentionem fecit Nob. Douſa præcipuè in uſu eſt matronis Vltrajectinis; nec puto in alio tractu Bataviæ ſeu alius regionis Belgii frequentiùs exaudiri, quàm in urbe illa, quam *Coloniam Antoninam* vocitant illi, qui prima ab origine Belgarum monumenta æternitati conſecrarunt. *Gabb. pangant.* Sed neque minor proprietas in verbo *pangant*, prò *figant* poſito: qua ratione & *plantæ*, & *taleolæ pangi*, *vel depangi* dicuntur, quum inhumantur, hoc eſt, defiguntur in terram. Vnde & Strategus ille poëtarum Mantuanus noſter: *Pange ordine vites.* Vide Feſtum. De *Hortulo* verò *Cupidinis* metaphoricè ad rem voluptatum tranſlato, quod eodem addit Apulejus, poſteaquam Venerei arvi arationi *vim illam Lucillianam*, id eſt, ſatum genitalem rite atque ordine ſubjeciſſet, conſulendus Lipſius lib. III Antiq. Lect. *Douſa P.*

1. *Dent crebros*, &c.] Leg. ſeu emend.

Dum crebros ictus combibente lumine,
Trepida in decurſu Venere & anima feſſula, &c.

Combibere porrò ictus lumine, tralatio omnium elegantiſſima. Sic, *amorem bibere*. Virgilius. *ignem totis oſſibus, imò medullis bibere, aut vorare*, Ovidius, Papinius, & cæteri omnes, quicquid eſt poëtarum. Apulejus hîc igitur, *Putres in Venerem, fractoſque ac verè patrantes* oculos denotare volens, eorum exprimit habitum, *qui validis Veneris compagibus hærentes ſollicitant ſpatium decurrere amoris*, hoc eſt, quum res ad effectum jam ſpectat, Poëtæ Sulmonenſi haud ignarum. Sic enim ille II de Arte:

Aſpicies oculos tremulo fulgore micantes,
Vt ſol in liquida ſæpe refulget aqua.

Douſa P. *Dent crebros ictus connivente l.* In effectu ſeu patratu, quando muliebre arvum ſeminatur, oculos nictare ajunt & tremere, hancque ob rem oculos poſtremos in homine formari. Perſius:

Oculos in fine patrantes, ſeu, ut quidam legunt, *trementes*. G. Sciopp.

2. *Repedante curſu*] Sic reſtituit hunc locum Cl. Scriverius. Cùm vulgò eſſet; *crepidante curſu*. Binetus emendabat, *trepidante curſu*. & ſic Pythœus edidit. Sed Douſa: *Trepida in decurſu Venere & anima feſſula.* Colvius divinabat, *Trepidante fluctu Venere.* Notum, unde Venus nata: quid per *fluctum* item hîc intelligi poſſit, non etiam eget explicatione ulla. *S. A. Gabbema.*

3. *Laticibus*] *Latex* dicitur quivis humor, heic ſemen virile. *Scioppius.*

4. *caſſo*] *Inani.* Sic neſcio quis veterum *caſſam terriculam* vocat inanes minas & ſine viribus iram. *Sciopp.*

1. IACO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

[1] IACOBVS DVRANTIVS
Contradicit
APVLEIANIS VERSIBVS.

NEfas amare, ſi Potiri non licet:
Quid ſolus eſt amor? niſi votum impotens,
Nolens voluntas, ardor expers ignium.
Ejuſque pœna cui negatum jam frui?
Qui amat, fruatur: hoc Venus, hoc vult Amor.
Cupido poſſe cui negat, velle abnegat.
Res illa amore conſtat & potentiâ:
Et velle crux eſt, ni ſimul vires ſient:
Et poſſe crux eſt; ni voluntas urgeat.
Olli ergo ament qui in lectulo cum virgine
Molli cubantes, membra teneris implicant
Nodis calentia, & procaci palmula
Omnia pererrant proximæ Veneris loca,
Et comprimentes oſculo dulci labra,
Et hinc & inde commeante cingula,
Et hinc & inde fluctuante Cypride,
Animis utrinque dulce colludentibus,
Saliente utrinque corde crebris pulſibus,
Vnoque bina poſſidente pectora
Æſtu, & tenaci conligati glutino,
Amplexibuſque arctis adhærentes, levi
Vulnere puellæ molle laxant cingulum,
Oculis patrantibus, & cadente ſpiritu
In vaſa Veneris vim vomentis fervidam;
Alvum rigantes imbre lacteo, ſopor
Donec propinquus languidos demulceat
Artus, ſepultas ſuſcitans rurſum faces.
Exeſte Galli, vel quibus vim ſuſtulit

1. IACOBVS DVRANTIVS] Adducente Gabbema. *Niſi*, *Venus* ultima longâ, in ſeqq. ipſi viderint.

Impos ſenectus : quêis potiri non licet,
Nec amare fas eſt, noſcere nec ritus ſacros;
Ac nec videre, quæ imperat nobis Amor,
Dum floret ætas, dum inquies noſtras calor
Vrit medullas, & Venus Venerem jubet.

L. APVLEII.

Florea ſerta meum mel, & hæc tibi carmina dono:
Carmina dono tibi, ſerta tuo genio.
Carmina, uti Critiæ lux hæc optata creatur,
Quæ bis ſepteno vere tibi remeat.
Serta autem, ut læto tibi tempore tempora vernent:
Ætatis florem floribus ut decores.
Tu mihi da contrà pro verno flore tuum ver,
Vt noſtra exſuperes munera muneribus.
Pro implexis ſertis, complexum corpore redde,
Próque roſis, oris ſuavia purpurei.
Quòd ſi animum inſpires, dona jam carmina: noſtra
Cedent victa tuo dulciloquo calamo.

EIVSDEM.

Et Critias mea delicia, & ſol alme Carine,
Par in amore meo vita tibi remanet.
Ne metuas ne me ignis & ignis torreat, ut vult,
Haſce duas flammas dum patiar, potiar.
Hoc modò ſim vobis unus ſibi quiſque quod ipſe,
Hoc mihi vos eritis quod duo ſunt oculi.

*

Iam libet ad luſus, laſciváque furta reverti;
Ludere, Muſa, juvat, Muſa ſevera, vale.
Nunc mihi narretur tumidis Arethuſa capillis:
Nunc adſtricta comas, nunc reſoluta comas.
Et modò nocturno pulſans mea limina ſigno,
Intrepidos tenebris ponere docta pedes.
Nunc collo molles circùm diffuſa lacertos,
Et flectat niveum ſemiſupina latus.

Inque

Inque modos omnes dulces imitata tabellas
Tranſeat, & lecto pendeat illa meo.
Nec pudeat quicquam : ſed me quoque nequior ipſa
Exſultet toto non requieta toro.
Non deerit Priamum qui defleat, Hectora narret.
Ludere, Muſa, juvat ; Muſa ſevera vale. *

*

Eſſe tibi videor demens, quòd carmina nolim
Scribere Patricio digna ſupercilio.
Quòd Telamoniaden non æquo judice victum
Prætercam, & pugnas, Pentheſilea, tuas :
Quòd non aut magni ſcribam primordia mundi,
Aut Pelopis currus, aut Diomedis equos :
Aut ut Achilleis infelix Troja lacertis
Quaſſata, Hectoreo vulnere conciderit.
Vos mare tentetis : vos detis lintea ventis :
Me vehat in tutos parva carina lacus.

*

Inſanus vobis videor, nec deprecor ipſe
Quo minùs hoc videar. Cur tamen hoc videor,
Dicite nunc. Quòd ſemper amas, quòd ſemper amaſti.
Hic furor ? hic, ſuperi, ſit mihi perpetuus.

*

Quædam me, ſi credis, amat ; ſed diſſilit, ardet ;
Non ſic, non leviter : ſed perit & moritur.
Dum fugiet, gratis quædam ſimul atque rogabit,
Oſtendam quam non ſemper amatus amem.

*

Iuratum tibi me cogis promittere, Galla,
Ne narrem. jura rurſus & ipſa mihi,
Ne cui tu dicas. Nimiùm eſt lex dura : remittam,
Præterquam ſi vis dicere, Galla, viro.

PETRONII AFRANII.
Ad Deliam.

Neſcio quo ſtimulante malo pia fœdera rupi,
Non capiunt vires crimina tanta meæ.

Inſtitit, & ſtimulis ardentibus impulit actum,
Sive fuit Fatum, ſeu fuit ille Deus.
Arguimus quid vana deos? vis, Delia verum?
Qui tibi me dederat, idem & ademit Amor.

*

Sic me cuſtodi Coſconia; neve ligata,
Vincula ſint nimiùm, neve ſoluta nimis.
Effugiam laxata nimis, nimis aſpera rumpam.
Sed neutrum faciam, commoda ſi fueris.

*

Semper mundicias, ſemper, Baſiliſca, decores,
Semper compoſitas arte decente comas:
Et comptos ſemper cultus, unguentáque ſemper,
Omnia ſollicita compta videre manu,
Non amo. neglectim mihi ſe quæ comit amica,
Se det, & ornatus ſimplicitate valet.
Vincula ne cures capitis diſcuſſa ſoluti,
Nec ceram in faciem: mel habet illa ſuum.
Fingere ſe ſemper, non eſt confidere amori,
Quid, quòd ſæpe decor, cum prohibetur, adeſt?

*

Ante dies multos niſi te, Baſiliſca, rogavi,
Et niſi præmonui, te dare poſſe negas.
Vt ſubitò crevere, ſolent ex tempore multæ,
Quàm ſcriptæ, meliùs cedere deliciæ.

*

Cur differs, mea lux, rogata ſemper?
Cur longam petis advocationem?
Primum hoc artificis ſcelus puellæ eſt.
Deinde eſt difficile eſt laborioſum
In tentigine tam diu morari.
Nihil eſt præterea puella, nihil eſt.
** Deprenſa mel.*

*

Fœda eſt in coitu & brevis voluptas,
Et tædet Veneris ſtatim peractæ.

Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Non ergo ut pecudes libidinoſæ
Cæci protinus inruamus illuc:
Nam langueſcit amor, peritque flamma,
Sed ſic, ſic ſine fine feriati,
Et tecum jaceamus oſculantes.
Hic nullus labor eſt, ruborque nullus,
Hoc juvit, juvat, & diu juvabit;
Hoc non deficit, incipitque ſemper.

*

Quid ſævis Sybari? domiti modò terga juvenci
Quid premis, & tenerum currere cogis equum?
Dum ſtupet ac novus eſt, & adhuc non novit amorem.
Parce: premendus erit, cùm veteranus erit.

*

O ſacros vultus Baccho, vel Apolline dignos,
Quos vir, quos tuto femina nulla videt!
O digitos, quales pueri vel virginis eſſe,
Vel potius credas virginis eſſe deæ!
Felix, ſiqua tuum conrodit femina collum:
Felix quæ labris livida labra facit.
Quæque puella tuo cum pectore pectora ponit,
Et linguam tenero laſſat in ore ſuam.

*

Ejuſdem Ad Deliam.

Garrula quid totis reſonas mihi noctibus auris?
Neſcio quem dicis nunc meminiſſe mei.
Hic quis ſit, quæris? reſonant tibi noctibus aures,
Et reſonant totis? Delia te loquitur.
Non dubiè loquitur me Delia: mollior aura
Venit, & exili murmure dulce fremit.
Delia non aliter ſecreta ſilentia noctis
Submiſſa, ac tenui rumpere voce ſolet.
Non aliter teneris collum complexa lacertis
Auribus admotis condita verba dare,
Agnovi, veræ venit mihi vocis imago,

Blandior

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Blandior arguta tinnit in aure ſonus.
Ne ceſſate, precor, longos geſtare ſuſurros:
Dum loquor hæc, jam vos obticuiſſe queror.

*

Accuſare & amare tempore uno,
Ipſi vix fuit Herculi ferendum.

INCERTI.

Formoſa es, fateor: dives generoſa, venuſta.
Confitear, ſi vis, omnia, redde vicem.
Nempe parum caſta es: nempe es deprenſa. negabis?
Res venit ad lites, rurſus & illa negem.
Dic potiùs: ſed nempe ſemel: ſed nempe puella:
Et cùm deprenſa, quid niſi frater erat?
Frater erat. nihil eſt. fecit quod Iuppiter. illud
Sed quod non fecit Iuppiter, hoc facitis.

PETRONII AFRANII.

Ad quandam virifugam.

Pulchrior & nivei cùm ſit tibi forma coloris,
Cuncta pudicitiæ jura tenere cupis.
Mirandum eſt quali naturam lege gubernes,
Moribus ut Pallas, corpore Cypris eas.
Te neque conjugii libet excepiſſe levamen,
Sæpius exoptans nolle videre mares.
Hæc tamen eſt animo quamvis exoſa voluptas,
Nunquid non mulier, cùm paris, eſſe potes?

*

EIVSDEM AD IVLIAM.

Me nive candenti petiit modò Iulia. rebar
Igne carere nivem, nix tamen ignis erat.
Quid nive frigidius? noſtrum tamen urere pectus
Nix potuit manibus, Iulia, miſſa tuis.
Quis locus inſidiis dabitur mihi tutus amoris,
Frigore concreta ſi latet ignis aqua?

Iulia,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Iulia, ſola potes noſtras exſtinguere flammas,
Non nive, non glacie, ſed potes igne pari.

ALCIMI.

[1] O blandos oculos & inficetos,
Et quadam propria nota loquaces:
Illic & Venus, & leves amores,
Atque ipſa in medio ſedet voluptas.

EIVSDEM ALCIMI.

Lux mea Puniceum miſit mihi Lesbia malum,
Iam ſurdent animo cætera poma meo.
Sordent velleribus hirſuta Sidonia canis,
Sordent hirſutæ munera caſtaneæ.
Nolo nuces, Amarylli, tuas, nec cerea pruna.
Ruſticus hæc Corydon munera magna putet.
Horreo ſanguineo male mora rubentia ſucco,
Heu grave funeſti crimen amoris habent!
Miſit dente levi paulum libata placentæ
Munera, de labris dulcia mella ſuis.
Neſcio quid plus melle ſapit, quod contigit ipſa
Spirans Cecropium dulcis odore thymum.

*

*Indoctus teneram ſuſcepit * calculo pubem,*
Quam cogat primus diſcere literulas.
Sed cùm diſcipulos nullo terrore coërcet,
Et ferulis culpas tollere ceſſat iners:
Projectis pueri tabulis Floralia ludunt.
Iam nomen ludi rite magiſter habes.

CLAVDII CLAVDIANI V.C.

Marcus amans puerum, natum mentitur amare,
Vultque pater dici, neſcius eſſe pater.

1. *O blandos oculos & inficetos*] al. *infacetos*. Leg. *inquietos*, ut habent vett. codd. Eſt quod ſuprà Petronius dixit, *oculorum quoque mobilis petulantia*. I S. Pontanus Analect. lib. 1, c.12. *G.E.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Et pietate nefas, & amorem velat amore,
Se pietas umbram criminis eſſe dolet.
Nate, dies audit: nox & torus audit, Amice:
Et pro temporibus nomina mutat amor.
Stulte, quid ignaro non dicit Cinthia fratri?
Ne credas noctis digna latere diem.
Qui pater eſt, huic filius eſt: à lumine primo
Filius, à thalamis incipit eſſe pater.

*

Formoſiſſima Laï feminarum,
Dum noctis precium tuæ requiro,
Magnum continuò petis talentum.
Tanti non emo, Laï, pœnitere.

PETRONII AFRANII.
Ad Deliam.

Te vigilans oculis, animo te nocte requiro,
Victa jacent ſolo cùm mea membra toro.
Vidi ego me tecum falſa ſub imagine ſomni:
Somnia tu vinces, ſi mihi vera venis.

*

Caballina furens amanda nulli,
Excuſſis modò calcibus fremebat:
Quæ quamvis facie micet rubenti,
Et vibret Parium nitens colorem:
Hirſutis tamen eſt petenda mullis,
Quæ poſſint pariles citare junctas.

*

Græcule, conſueta lenandi callidus arte,
Cœpiſti adductor conjugis eſſe tuæ.
Et quem fortè procax penitus conroſerat uxor,
Conſueras patria præcipitare domo.
Sed prætenſa aſtu, deluſit retia quidam,
Teque tuis miſerum depulit è laribus.
Solus vera probas jucundi verba poëtæ:
Cùm jugulas hircum, factus es ipſe caper.

Quid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

*

Quid prodeſt Martis te vel de nomine dictum,
Pruriat infami cùm tibi clune Venus?
Fors fuerat potius Cypridos ut nomen haberet,
Et natura daret Martia membra tibi.
Nunc utroque carens ignoti fabula ſexus;
Femina cùm non ſis, vir tamen eſſe nequis.

DE GALATHEA IN VASE.

Fulget, & in patinis ludit pulcherrima Naïs
Prandentum inflammans ora decore ſuo:
Congrua non tardus diffundat jura miniſter,
Vt lateat poſitis tecta libido cibis.

*

Ludere ſueta vadis privato Nympha natatu
Exornat menſas membra venuſta movens:
Coſme, has nolo dapes: vacuum mihi pone boletar.
Quod placet aſpiciam, renuo quod ſaturat.

*

Praxitelis Venerem lapidoſa per oſcula multi
Stuprarunt. quin ſub marmore viva fuit.
At mirum hos gelido è ſaxo prodiſſe calores:
Mirare exuſtos lampade Solis agros.

*

Mitte, aquila, hunc puerum. mitte, inquam ſi ſapis: inquam,
Aut tibi per medium miſſile corpus agam.
Non mittis? ſed non moveor ſtridoribus ullis,
Quid gemis? At culpæ eſt. ingemis? auctor Amor.
Mirus Amor ſi credibilis volucriſque hominiſque:
Sed quantum, oro, homini convenit & volucri?
Et ſi remigio alarum roſtrôque ſuperba es,
O aquila, aſt omni eſt alite major homo.
Naturam accuſa, quæ corpus pectore diſpar:
At qui dat diſpar corpore pectus Amor.
Quicquid formoſum eſt, penetrat, trahit, arripit ad ſe.
Nempe eſt de Veneris ſanguine natus Amor.

Quæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

*

Quænam hæc forma? dei. Cur verſa eſt? fulgura lucis
Divinæ non fert debilis hæc acies.
Quid verò exiſtit tanquam uno è corpore corpus?
Hic Amor eſt. Si Amor eſt, cur videt? at Iovis eſt.
Cur ita complicitis alis? nunquam evolat. At cur
In ſe convertit tela? ſui ille amor eſt.
Cur ferro ſine tela gerit? quia vulneris expers
Ille eſt: at veſter vulnerat & cruciat.

*

Sic tua ſit, quamcunque tuam vis eſſe puellam:
Sic quamcunque voles, mutuus ignis edat:
Sic nunquam dulci careant tua pectora flamma,
Et ſic læſuro ſemper amore vacent.

*

Vince mero curas, & quicquid fortè remordet
Comprime: deque animo nubila pelle tuo.
Nox curam ſi prendit, alit. malè creditur illì
Cura, niſi à multo marcida facta mero.

*

Balnea, vina, Venus corrumpunt corpora noſtra,
Et vitam faciunt balnea, vina, Venus.

*

Sanguine ſi noſtro, noſtra ſi morte liceret
Pallentes Orco, proh dolor! eripere:
Et ſi quæ patimur crudeli funere fata,
Hoc ſaltem nobis munere grata forent:
* *Tæderet quantos cœli convexa tueri;*
Quantæ ſævirent in ſua corda manus?
Et tu, quæ fuerim ſi noſſes, candide lector,
Nunc animam quoque tu purpuream vomeres,
Vivere quo rurſus poſſem, & ſupereſſe daretur,
Iungere & innumeras nexa per ora animas.

*

Hîc jacet exutis Dionyſia flebilis annis,
Extremum tenui quæ pede rupit iter.

Cujus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Cujus in octava laſcivia ſurgere meſſe
Cœperat, & dulces fingere nequitias.
Quòd ſi longa tuæ manſiſſent tempora vitæ,
Doctior in terris nulla puella foret.

*

Verna puer, puer ô mi verna, quis, ah! quis ab aura
In tenebras rapuit: perditus ah! morerer,
Ni tecum aſſiduè loquerer, ni ſæpe jocando
Fallerer, hinc te cùm continuò aſpicio.
Semper ero tecum, & ſi me ſopor occupet, umbram,
Te umbra petam. ergo unquam ne metue abs te abeam.

*

Formâ atque illecebris Veneri vix æmula livor
Saxo delicias invidus occuluit:
Artificis pietate iterum rediviva placebam,
Ni me vidiſſet Cypria marmoream.

*

Si fructus proprio ſubdit de germine tellus,
Si reparat ſparſis debita ſeminibus;
Naſcentur tumulo formæ, nova meſſis, honores,
Et lepor, & ſuavis gramina nequitiæ.

*

Injice, ſi pietas uſquam eſt, ſuſpiria, & imple
Mecum hoſpes lacrymis marmoris hoc vacuum.
Nam formæ exemplum periit cùm obiit mea Lyde,
Quam periêre homines, vel periêre dii.

*

Lydia bella puella, candida,
* *Quæ bene ſuperas lac & lilium,*
Albamque ſimul roſam rubidam,
Aut expolitum ebur Indicum,
Pande puella, pande capillulos
* *Flavos, lucentes ut aurum nitidum*
Pande puella collum candidum,
Productum bene candidis humeris.
Pande puella ſtellatos oculos,
Flexáque ſupèr nigra cilia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Pande puella genas roſeas,
Perfuſas rubro purpuræ Tyriæ.
Porrige labra, labra corallina,
Da columbatim mitia baſia:
Sugis amentis partem animi:
Cor mihi penetrant hæc tua baſia.
Quid mihi ſugis vivum ſanguinem?
*Conde papillas, conde * gemipomas,*
Compreſſo lacte quæ modò pullulant.
Sinus expenſa profert cinnama:
Vndique ſurgunt ex te deliciæ.
Conde papillas, quæ me ſauciant
Candore, & luxu nivei pectoris.
Sæva non cernis quod ego langueo?
Sic me deſtituis jam ſemimortuum?

Licinii Calvi in Cn. Pompejum.

Magnus, quem metuunt omnes, digito caput uno
Scalpit. quid credas hunc ſibi velle? virum.

REGIANI DE BAIIS.

Ante bonam Venerem gelidæ per litora Baiæ,
Illa natare lacus cum lampade juſſit Amorem:
Dum natat, algentes cecidit ſcintilla per undas:
Hinc vapor uſſit aquas: quicunque natavit, amavit.

PETRONII AFRANII.
De ſigillo Cupidinis aquas fundentis.

Igne ſalutifero Veneris puer omnia flammans
Pro facibus proprias arte miniſtrat aquas.

SENTII AVGVRINI.

Canto carmina verſibus minutis
His, olim quibus & meus Catullus,
Et Calvus, villeteresque, ſed quid ad me,

* *Vnus*

** Vnus Plinius eſt mihi, priores?*
Mavult verſiculos foro relicto:
Et quærit quod amet, juvatque amare,
Ille Plinius, ille. quid? Catones.
I nunc, qui ſapias, amare noli.

*

Parce precor virgo toties mihi culta videri,
Meque tuum forma perdere parce tua.
Parce ſupervacuo cultu componere membra:
Augeri ſtudio tam bona forma nequit:
Ne tibi ſit tanto caput & coma pexa labore,
Et caput hoc bellum eſt, & coma mixta placet.
Ne ſtringant rutilos tibi ſerica vincla capillos,
Cùm vincant rutilæ ſerica vincla comæ.
Nec tibi multiplicem crines revocentur in orbem,
Inculti crines abſque labore placent.
Aurea nec video cur flamea vertice portes:
Aurea nam nudo vertice tota nites.
Vtráque fert auris aurum, fert utraque gemmas,
Vtraque nuda novis anteferenda roſis.
Ora facis vitreo tibi ſplendidiora nitore,
Cùm tantum ora vitro ſpendidiora geras.
Incendunt niveum lunata monilia collum,
Nec collum ſimplex dedecuiſſe poteſt.
Contegis occulta candentes veſte papillas,
Candida cum nolit veſte papilla tegi.
Ne toga fluxa volet, reprimit tibi faſcia corpus:
Sat corpus veneror, ſit toga fluxa licèt.
Dic, teretes digitos quare annulus & lapis ambit,
Cùm teretes digiti dent pretium lapidi?
Ornatu nullo potes exornatior eſſe,
Et tantùm ornaris in mea damna nimis.
Ne te plus æquo ſpecies externa perornet,
Cùm ſis plus æquo pulchra decore tuo.
Non ego ſum pro quo te componendo labores,
Nec qui te talem non, niſi cogar, amem.

Pronus amo : non ſum tenero qui pugnet amori,
Nec qui te roſeam vellet amare deam.
Cùm radiis certare Iovis tua lumina poſſent,
Et poſſent radiis vincere ſigna Iovis.
Sole nihil toto meliùs ſplendeſcit in orbe,
Sole tamen meliùs ſpendidiúſque nites.
Sunt tibi colla quidem nive candidiora recenti,
Sed nive, quæ nullo marcida Sole jacet.
Conveniunt tepido tua frons & pectora lacti,
Sed lacti ſaturæ quod poſuêre capræ.
Cedit odora tibi vernantis gloria Sylvæ,
Nec tibi quod riguus præferat hortus habet.
Nulla colorati ſpecies tibi proxima prati
Nec cùm floruerit par tibi campus erit.
Alba liguſtra tuæ nequeunt accedere laudi,
Fixaque ceſpitibus lilia laude premis.
Nulla tuos poſſunt æquare roſaria vultus,
Cùm nec adhuc ſpinis ſit roſa vulſa tuis.
Gratia, quam violæ maturo flore merentur,
Si quod contulerit ſe tibi, vilis erit.
Non Helenæ mater, nec par tibi filia Ledæ :
Quamvis hæc Paridem moverit, illa Iovem.
Compulit illa Iovem cygni latuiſſe ſub alis,
Compulit illa Phrygas ſæva ſub arma duces.
Leda per albentes humeros fluitante capillo
Dum legit Argivæ florea ſerta deæ,
Erranti ſuper aſtra Iovi de nube ſuprema
Cognita, plumalem de Iove fecit avem.
Tuque puellarum dum ludis in agmine princeps.
Inter virgineos lucida ſtella choros,
Si magno conſpecta Iovi de nube fuiſſes,
Depoſuiſſe deum non puduiſſet eum.
Aſt Helenæ facies & opima potentia formæ
Dardanio Paridi per mare præda fuit.
Græcia conjurat repetendam mille carinis,
Iurata hanc ratibus Græcia mille petit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Te tam conſpicuam Phrygius ſi prædo videret,
Et te vel ratibus, vel rapuiſſet equo.
Annis tracta decem ſunt Troica bella: ſed uno,
Si pro te fierent, menſe peracta forent,
Virgine Ledæa me judice dignior eſſes,
Pro qua Trojanas flamma cremaret opes,
Tu poteras Priamo validiſſima cauſa fuiſſe,
Nulla ut cura foret regna perire ſua.
*Si ſuccincta togam * riſu pharetrata Dianæ*
Venatrix toto crine ſoluta fores:
Si Dryadum comitata choro, ſi nuda lacertos
Arcu fulmineos inſequereris apros:
Te quicumque deus ſylvoſa per antra vagantem
Conſpiceret, veram crederet eſſe deam.
De pretio formæ cùm tres certamen ineſſent,
Electuſque Paris arbiter eſſet eis:
Præfecit Venerem Paridis cenſura duabus,
Deque tribus victæ ſuccubuēre duæ.
Cum tribus ad Paridem ſi quarta probanda venires,
De tribus à Paridi quarta probata fores.
Pomáque ſi formæ potiori danda fuere,
Hæc potiùs formæ danda fuere tuæ.
Ferrea corda gerit, tua quem cœleſtis imago,
Vel tam purpureæ non tetigere genæ.
Robore, vel ſcopulo genitum convincere poſſim,
Quem tam ſollennis forma monere nequit.

*

In cratere meo Tethys eſt conjuncta Lyæo,
Et dea mixta deo; ſed dea major eo.

*

Blanditur puero Satyrus, vultuque, manuque,
Nolentis ſimilis retrahit ora puer.
Quem non commoveant, quamvis de marmore? fundit
Penè preces Satyrus, penè puer lacrymas.

*

Me mihi ſurripuit contraria flamma ſororum,

Pulchra Theis oculis, ore nigella Melas.
Ore Melas, oculiſque Theis, placuere, ſubinde:
Pulchra Theis oculis, ore nigella Melas.
Sed dum nigra Melas videt ſine voce ſororem,
Deſpectam Theidis forma facitque Melam;
Me mihi reſtituit contraria flamma ſororum:
Pulchra Theis oculis, ore nigella Melas.

FINIS

Variorum veterum erronum Venereorum, & CATALECTORVM.

AVSONII
Viri Conſularis
CENTO NVPTIALIS,
Virgilianis verſibus in alium ſenſum detortîs.

AVSONIVS PAVLO S.

PERLEGE hoc etiam, ſi operæ eſt, frivolum & nullius pretii opuſculum: quod nec labor excudit, nec cura limavit: ſine ingenii acumine, & moræ maturitate. CENTONEM vocant, qui primi hac concinnatione luſerunt. Solæ memoriæ negotium, ſparſa conligere, & integrare lacerata: quod ridere magis, quam laudare poſſis. Pro quo, [1] ſi per Sigillaria in auctione veniret, [2] neque Afranius

1. *ſi per Sigillaria in auctione veniret*] *Sigillaria* à ſigillis, hoc eſt, parvis ſignis dicta feſta memorat idem Auſonius in Edyllio de Feriis Romanis. *Sigillaria* etiam locus fuit Romæ. Gellius lib v, c. IV. *Apud Sigillaria fortè in libraria ego & Iulius Paulus poëta, vir memoria noſtrâ doctiſſimus, conſederamus.* Vinetus. Idem Gellius lib. II, c.III. *Gabbema.*

2. *neque Afranius* nauci *daret*] Afranius poëta comicus. *Nauci*, putamen nucis & rem nihili ſignificat, ut docet Eraſmus in Adagiis, ex Feſto Pompejo: unde quidam in Comœdia Afranii *Nauci* proprio nomine dictus

nius *nauci* daret, [1] nec *cicum* ſuum Plautus offerret. Piget enim Virgiliani carminis dignitatem tam joculari dehoneſtaſſe materia. Sed quid facerem? juſſum erat. [2] quodque eſt POTENTISSIMVM IMPERANDI GENVS, rogabat, qui jubere poterat, Imperator Valentinianus, Vir meo judicio eruditus: qui Nuptias quondam ejuſmodi ludo deſcripſerat, aptis equidem verſibus, & compoſitione feſtiva, experiri deinde volens, quantum noſtra contentione præcelleret, ſimile nos de eodem concinnare præcepit. Quam ſcrupuloſum hoc mihi fuerit, intellige. Neque anteferri volebam, neque poſthaberi: quum aliorum quoque judicio detegenda eſſet adulatio inepta, ſi cederem: inſolentia, ſi, ut æmulus, eminerem. Suſcepi igitur ſimilis recuſanti: feliciterque & obnoxius gratiam tenui: nec victor offendi. Hoc, die uno, & addita lucubratione, properatum, [3] modo inter liturarios meos cum reperiſſem: tanta mihi candoris tui, & amoris fiducia eſt, ut ſeveritati

dictus, qui nihili eſſet. *Vinetus.*

1. *nec* cicum *ſuum Plautus offerret*] Exſtat Rud. II, VII, XXII. *Ciccum non interduim.* οὐδὲν διάφορον ποιοῦμαι. Idem alibi; *pluma non intereſt.* Scaliger in conjectaneis. I. Gulielmius: *nihil interdare*, ſuſque deque facere, καὶ ἀδιαφορεῖν. ſic idem Plautus: *ciccum, floccum non interdare*, in eadem ſignificatione uſurpat, Capt. III, V: & Trin. IV, II. &c. Etiam Lipſius Epiſt. Quæſt. lib. I, c. II docet, *ciccum* eſſe leve quiddam, ut *hilum.* Gloſſæ: *Ciccum*, ῥοᾶς ὑμὴν, *membrana tenuis, quæ eſt in malo Punico cellularum diſcrimen*, ut Varro ait. Heſychius: κόκκος διαχώρησις. Gloſſarium H. Stephani: *ciccum* χεῦ κόκκος. quod Græci, οὐδὲ χεῦ, Latini *nec ciccum*: & κόκκος eadem notione apud Græcos. Timon Syllographus:

Πτωχὸς μὲν φρένας εἰμὶ, νοῦ δέ μοι
οὐκ ἔνι κόκκος.

Exſenſum mihi pectus, & haud hilum mihi mentis. Gabbema.

2. *quodque eſt* POTENTISSIMUM] Macrob. lib. II Saturn. de Cæſare & Laberio; *poteſtas non ſolùm ſi invitet, ſed etiam ſi ſupplicet, cogit.* Idem.

3. *modo inter liturarios meos cum reperiſſem*] Eadem ſignificatione *liturarii* in epiſtolæ nonæ Auſonii titulo: *Hoc inchoatum, neque impletum, ſic de liturariis ſcriptum.* quod vocabulum, neſcio, quàm ſit antiquum; ſed eas chartas ſignificat, in quibus primum ſcribimus, quidquid ſit orationis quod componimus, à multis lituris, quibûs ea in re uti ſolemus; quemadmodum in extremo carmine ad Theodoſium idem meminit Auſonius:

Ne ferat indignum vatem, centumque lituras,
Mutandas ſemper deteriore nota.

Vinet.

tati tuæ nec ridenda ſubtraherem. Accipe igitur opuſculum de inconnexis continuum, de diverſis unum, de ſeriis ludicrum, de alieno noſtrum: ne in ſacris & fabulis, [1] aut Thyonianum mireris, aut Virbium. illum de Dionyſio, hunc de Hippolyto reformatum. Et ſi pateris, ut doceam docendus ipſe, CENTO quid ſit, abſolvam. *Variis de locis, ſenſibuſque diverſis, quædam carminis ſtructura ſolidatur; in unum verſum ut coëant, aut cæſi duo, aut unus & ſequens*

1. *aut Thyonianum mireris, aut Virbium*] Hippolytum ab Inferis & morte ad vitam redintegratum, *Virbium* fuiſſe appellatum, dixit in Præfatione in Griphum. Narratur autem hæc fabula de Hippolyto Ovidio lib. XV, Euripidi, Senecæque in tragœdia Hippolyto, Hygino, Servio, & aliis. Cujus hæc ſumma eſt: Theſeus Athenienſium rex, patres habuit deum Neptunum, & Athenarum regem Ægeum, at matrem Æthram. Illi filius fuit Hippolytus ex uxore Hippolyta, ſive, ut alibi legitur, Antiopa. Qua mortua, Phædram Minois regis Cretæ inſulæ filiam duxit Theſeus. Hæc privignum ſuum egregia formâ juvenem, amore capta, marito abſente, de ſtupro interpellavit. Hippolytus, qui cunctarum alioqui mulierum commercium averſabatur, tantum ſcelus exhorruit. Quem contemptum Phædra impatientiùs ferens, literas ad Theſeum dedit, quibûs ab Hippolyto ſe per vim ſtupratam mentiebatur: & ſuſpendiô ſe necavit. Theſeus litteris conjugis credidit: & quum non facilè poſſet ipſe de filio pœnas ſumere, patrem Neptunum rogavit, ut Hippolytum puniret. Neptunus itaque è mari phocam, vitulum marinum, immanem, emiſit: cujus forma & horribili mugitu, equi, quibus junctis Hippolytus ſecundum mare vehebatur, territi, dominum ſuum diſtraxerunt. Diana autem quum Hippolytum propter caſtitatem unicè carum haberet, eum in vitam per Æſculapium fratris filium Apollinis revocavit: indéque Latini pro Hippolyto *Virbium*, quaſi *Biſvirum* vocaverunt. Quod ad Dionyſium ſive Bacchum attinet (de cujus nominibus Epigramm. XXVIII, & XXIX.) hic etiam *Thyoneus*, id eſt, Θυωνεὺς, cognominatur Horatio, Ovidio (IV. *Metam.*) & aliis Latinis æquè atque Græcis poëtis; ſed quòd idem etiam *Thyonianus* pro *Thyoneo* ſit nuncupatus, hoc verò nomen apud ſolum Auſonium legere memini, & Catullum in Epigrammate ad ſuum puerum, ſi quidem ibi rectè *Thyonianus* legit Lil. Gyraldus VIII Syntagmate de Diis:

Migrate: hic merus eſt Thyonianus.

Vbi meus liber habet, *Thyonieus*; Sed nec Phornutus, qui Dionyſium à Gigantibus diſcerptum, & ab Rhea reſtitutum fuiſſe meminit, novum nomen in altera vita accepiſſe refert. *Vinetus*. Apud Catullum veteres Interpretes Palladius Fuſcus, Antonius Palladius, & alii retinent *Thyonianum*, & accipiunt meri vini liquorem Bacchium. Mureto eſt *Thyonianus* nomen Liberi patris, à Thyone matre ipſius, quæ & Semele dicitur. Bacchus fertur, Iove patre concedente, matrem Semelen ab inferis eduxiſſe, & immortalitate donatam; *Thyonem* à ſacris, quæ illi attribuit, denominaſſe, nam Θύω, ſacra facio dicitur. indè ipſe Liber ex materno nomine *Thyoneus* appellatus eſt, ut ſcribit Diodorus. *Scriverius*.

1. *Nam*

quens cum medio. [1] *Nam duos junctim locare, ineptum eſt : & tres una ſerie, meræ nugæ. Diſſunditur autem per cæſuras omnes quas recipit verſus Heroicus, convenire ut poſſit, aut penthemimeris cum reliquo anapæſto : aut trochaicè cum poſteriore ſegmento : aut ſeptem ſemipedes cum anapæſtico chorico : aut poſt dactylum atque ſemipedem, quicquid reſtat hexametro.* [2] *Simile ut dicas ludicro, quod Græci*

1. *Nam duos junctim locare ineptum eſt*] Quod tamen aliquot locis feciſſe videris, mi Auſoni. ut in Cœna nuptiali :

Nec non Threicius longa cum veſte ſacerdos
Obloquitur numeris ſeptem diſcrimina vocum.

Et in Epithalamio :

Omnes ut tecum meritis pro talibus annos
Exigat, & pulcra faciat te prole parentem.

Et in Ingreſſu in cubiculum :

Succidimus. non lingua valet. non corpora notæ
Sufficiunt vires, nec vox aut verba ſequuntur. S. A. Gabbema.

2. *Simile ut dicas ludicro, quod Græci* στομάχιον *voc.*] Scriverius : *S. u. d. l. q. G. oſtomation v.* De ludicro ὀστωμαχίων, quæ oſſicula ſunt, noli dubitare quin verè divinarim. Legendum apud Auſonium : *Simile ut dicas ludicro quod Græci* ὀστωμάχιον *vocavere. Oſſicla ea ſunt :* perperam hodie *oſcilla* ibi legas, & στομάχιον. Nec moror Gloſſas, quæ στομάχιον etiam ſcribunt, nempe pro ὀστωμάχιον. Sic χίεια κόμματα vocant quæ ſunt ἰσχίεια. Et *ſchiadicos* puto reperiri apud Marcianum Capellam pro *iſchiadicis.* Indè *ſchiaticam* vocamus hodie hunc morbum ſive dolorem, pro ἰσχιαδικῇ. ὀστῶσαι eſt oſſiculare : indè ὀστώματα & ὀστωμάτια. Hæc in ſcheda Cl. Salmaſius. Magnus Felix Ennodius, Epiſcopus Ticinenſis, in Epigrammatis, DE STOMATICO EBURNEO,

Sollicitata levi marceſcunt corda virorum
Tormentô. fas eſt ludere virginibus.
Frangunt Marmaricis elephas quod miſit ab arvis,
Per micas ſparſum mox ſolidatur opus.
De Pœno teneræ diſcunt cum fraude jocari.
* *Nam ridere necis munere, fœmineum eſt.*
Anguſta norunt res mille includere capſâ :
Omne ebur hoc, mulier, pectoris arca tui eſt.

Quo Epigrammate hoc Ludicri genus graphicè, & pleniùs quàm ab Auſonio, deſcribitur. Primùm oſtendit oſſicula hæc eburnea fuiſſe, quæ fruſtillatim ſparſa, in unum coagmentarentur, mille formas & ſimulacra, quod & Auſonius monet, variegatâ concinnatione repræſentantia. Deinde videtur Antiſtes Ticinenſis, non ſine aliquo morſu & ſale in ſequiorem ſexum, innuere hoc Ludicrum Pœnis deberi, atque ex Africa in Europam tranſlatum. Si quidem me, vulgatas editiones caſtigantem, audias in quibus legitur, *De pœna tenera*, & mendoſiùs, *De pœna temere.* Quod ſi emendandum ita, ut dixi, non ſit : tentabunt alii meliùs, & exponent quid hîc & ſequenti pentametrô, ſive auctor ſive librarii velint, quod equidem cum ignariſſimis ſcio. Quis autem ignorat, *Punicam fidem* proverbiis nobilitatam? quæ *Pœna fides* Auſonio Ep. XII. De fluxa mulierum fide, nihil attinet dicere. Porrò, apparet ex hoc loco, oſſicula hæc capſulâ condi ſolita, ad res

Græci ςομάχιον vocavere. Oſcilla ea ſunt. ad ſummam quatuordecim figuras Geometricas habent. [1] *Sunt enim æquilatera: vel triquetra: extentis lineis: aut rectis angulis, vel obliquis: iſoſcele, vel iſopleura: ortho-*

mille, ut ait Ennodius, indidem promenda, cùm animi relaxandi cauſsâ puellæ hac arte vellent ludere. Doctiſſimus Sirmondus in Notis ſuis ad illum auctorem, interpretatur *Stomatio eburno*, Oſcillo. & Gloſſarii locum adhibet: putatque eódem ſpectare larvam argenteam Petronii Arbitri, cujus catenatio mobilis diverſas figuras exprimebat. Qui cùm hunc errorem cum Scaligero, quem ſequitur, communem habeat, refutatione aliâ non indiget. Hæc ſcripſeram, cùm iteratò de hoc ludicro cum eodem amico noſtro loquutus accepi ab illo locum Atilii Fortunatiani, qui de Metris ſcripſit, & locum quidem emendatiorem quàm in editionibus; cap. de Hendecaſyllabo Phalæcio: *Nam ſi loculus ille Archimedius quatuordecim eboreas lamellas* (ecce toridem agnoſcit Auſonius) *quarum anguli varii ſunt, in quadrata forma incluſas habet, componentibus nobis aliter atque aliter, modo galeam, modo ſicam, aliàs columnam, aliàs navem figurat, & innumerabiles efficit ſpecies: ſolebatque nobis pueris hic loculus ad confirmandam memoriam plurimùm prodeſſe; quantò majorem poteſt nobis afferre voluptatem, quantóque pleniorem utilitatem carmina inter manus habentibus Metrorum varia tractatio, cùm ſubinde apud poëtas ea quæ fallunt imperitos metra inſerta numeris & intermixta carminibus deprehendemus?* *Quadrata* illa *forma*, in qua incluſæ lamellæ angulîs variis, ipſe loculus eſt. *capſam* vocat Ennodius.

1. *Sunt enim æquilatera: vel triquetra extentis lineis, aut rectis angulis vel obliquis.* Ἰσοσκελῆ ipſi vel ἰσόπλευρα vocant, ὀρθογώνια quoque & σκαληνά.] Sic habet locus hic in cunctis noſtris codicibus itaque plena videtur oratio. ut nec deeſſe quicquam, nec redundare videatur. Cæterùm hæc mihi non minùs ſunt obſcura, quàm illa alia, quæ ſuo Gripho Ternarii inſeruit Auſonius, Geometrica. Ibi appellavit Triangulum *Æquilatus*: ỷ. 1.

Per trinas ſpecies trigonorum linea currit,
Æquilatus, vel crure pari, vel in omnibus impar.

Id quod Græci dicunt ἰσόπλευρον, cujus omnia latera ſunt inter ſe æqualia: hîc *Æquilatus* dicit, quod latera tantùm duo habet æqualia: & ἰσοσκελὲς Græci vocant. Quæ namque ſubjicit Græca, ἰσοσκελῆ *ipſi vel* ἰσόπλευρα, &c. an non iis expoſita voluit, quæ præmiſerat Latina? Ita Triquetrum ἰσόπλευρον accipit. Sed quis noſtrûm eam Triquetri ſignificationem unquam eſſe credidit? Quod ad me attinet, Triquetrum, Triangulum, Τρίγωνον idem valere, ſemper autumavi: & Siciliam Britanniamque eſſe *triquetras* dictas *à triangula ſpecie*, ut inquit Plinius tertiô Naturalis hiſtoriæ, cap. VIII. non quòd earum latera forent inter ſe æqualia; ut certè non ſunt. Illud *extentis lineîs*, pro rectis lineîs accipio. Euclides enim quæ in primo Elemento definit triangula, hæc εὐθύγραμμα vocat, hoc eſt, rectilinea, ut noſtri homines jam pridem dicere cœperunt: ſed quæ in ſphæra fiunt triangula, ut quum inter ſe ſecantes coluros Æquinoctialis circulus medios ſecat, hæc rectilinea non ſunt: & quod ſequitur, *aut rectis angulîs*, hoc interpretatio verbi Græci ὀρθογώνιον, quod rectangulum vulgò dicimus. Sed quod ſubjungitur, *vel obliquîs*, id quî conveniat cum ſcalenis? Angulorum alii recti appellantur, alii non recti, ſive, ut hîc dicuntur, obliqui. Recti anguli, quos & *normales* nuncupavit Quinctilianus in extremo libro XI ſunt,

orthogonia quoque vel ſcalena.[1] *Harum vertibularum variis coagmentis ſimulantur ſpecies mille formarum, Elephantus bellua: aut aper beſtia: anſer volans: &*[2] *mirmillo in armis ſubſidens: venator, & latrans canis: quin*[3] *& turris:*[4] *& cantharus: & alia hujuſmodi innumerabilium figurarum: quæ alius alio ſcientius*[5] *variegant. Sed peritorum concinnatio, miraculum eſt: imperitorum junctura, ridiculum.* Quo prædicto, ſcies: quod ego poſteriorem imitatus ſum. Hoc ergo Centonis opuſculum, ut ille ludus, tractatur

ſunt, quos præſtat, qui Græcis γνώμων, Latinis Norma vocatur. Obliqui verò, qui rectis illis vel majores ſunt, vel minores: quos obtuſos & acutos nominant. Σκαληνὸν autem triangulum Euclidi, quod tria habet æqualia latera; non, quod rectos habeat vel obliquos angulos: recipitque triangulum ſcalenum cuncta genera angulorum. Et triangulum illud Pythagoricum Vitruvio deſcriptum lib. IX ſcalenum eſt, & tamen idem etiam orthogonium & rectangulum triangulum. *Vinetus.*

1. *Harum vertibularum*] Sic Gabbem. in textu, & recentiſſima edit. I. Tollii. in nota Gabbema: *H. verticularum. Verticulas* quum dixit Lucilius vetus poëta articulos intelligi voluit, Feſtus. quidquid hoc loco ſint.

2. *mirmillo*] Iuvenalis Sat. VIII.

--- *Nec mirmillonis in armis*
Nec clypeô Gracchum pugnantem aut falce ſupina
Nec galeâ faciem abſcondit. ---

Ait Commentator: *Mirmillo armaturæ Gallicæ nomen ex piſce inditum, cujus imago in galea fingitur.* Vnde diſcimus armaturam hanc & nomen quoque Gallicum eſſe, ex piſce videlicet inditum. Quis autem iſte piſcis? Gillius hoc fortè dicet, qui ait homines etiam idiotas apud Gallos piſcem quempiam *mormyron* ſive *mormilon* nuncupare. Et addit difficulter à piſcatoribus eundem capi, quòd ſe fundo cœnóque immergat, & capi ferè ob id verriculô. Adeo ut de *mirmillorum* jam etymo ampliùs aut diſputandum aut ambigendum vix cenſeam. *Mirmillones* enim uti ex loco etiam Iuvenalis allato patet, ſeſe vel abſcondere, vel, ut ait Auſonius, *in armis ſubſidere* ſolebant, quo vel inferrent vel averterent ictus. Idque & Ammianus indicat lib. XVI. Seque in modum *mirmillonis operiens hoſtium latera perforabat.* Vnde etiam Mirmilloni compoſitus Retiarius dicere ſolitus, cùm ſe vel inclinaret mirmillo, vel exire ſtuderet ictum: *Te non peto, piſcem peto.* Quæ omnia ſententiæ noſtræ convenientiſſima ſunt. Nam *retiarius* altera manu, in modum piſcatoris *mormulon* capturientis, reticulum tenebat. *Mirmillo* verò, qui *mormuli* piſcis imaginem in galea prætulerit, in modum ejuſdem piſciculi, modò ſe humi demittebat, modò operiebat ut vel inferret plagas vel evitaret Retiarii inſidias. *Pontanus.*

3. *& turris*] Etiam *turturis* pro *turris* ſcriptum invenit Mariangelus: & poſſunt antiqui *turturis* pro *turtur* dixiſſe, quemadmodum *vulturis* pro *vultur* & in verſu Ennii apud Priſcianum lib VI.

Vulturis in ſilvis miſerum mandebat homonem. Vinetus.

4. *& cantharus*] Quid hîc *cantharus* ſive κάνθαρος, vas, an piſcis, an ſcarabæus inſecti genus? *Idem.*

5. *variegant*] Hoc verbum pro *variare & variè exornare*, neſcio quàm vetus ſit: quo utuntur primi Bibliorum interpretes. *Id.*

1. *pro-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

ctatur: pari modo, ſenſus diverſi ut congruant: adoptiva quæ ſunt, ut cognata videantur: aliena ne interluceant: accerſita ne vim redarguant: denſa ne ſupra modum protuberent: hiulca ne pateant. Quæ ſi omnia ita tibi videbuntur, ut præceptum eſt, dices me compoſuiſſe Centonem. Et quia ſub Imperatore meo tum merui: [1] procedere mihi inter frequentes ſtipendium jubebis. Sin aliter, [2] ære dirutum facies: ut cumulo carminis in fiſcum ſuum redacto, redeant verſus unde venerunt. Vale.

AVSONII
CENTO NVPTIALIS.

A. 5. [3] ACCIPITE *hæc animis, lætaſque advertite mentes,*
A. II. *Ambo animis, ambo inſignes præſtantibus armis;*
B. 7. *Ambo florentes, † genus inſuperabile bello.* A. 4.
A. 6. [4] *Tuque prior, † nam te majoribus ire per altum* A. 3.

A. 3. *Auſpiciis*

1. *procedere ſtipendium*] Livius lib. XXV. *Tribuni plebis ad populum ferrent, ut qui minores ſeptem & decem annis, ſacramentô dixiſſent, iis perinde ſtipendia procederent, ac ſi ſeptem & viginti annorum, aut majores milites facti eſſent.* Idem lib. V. *placere autem omnibus iis, voluntariam extra ordinem profeſſis militiam, æra procedere. & equiti certus numerus æris eſt adſignatus.* Gabbema.

2. *ære dirutum facies*] Quos *quaſſatos* nunc dicimus, antiqui *ære dirutos* vocabant. Feſtus: *ære dirutum,* inquit, *militem dicebant, cui ſtipendium ignominiæ cauſſâ non eſt datum, quod æs diruebatur in fiſcum non in militis ſacculum.* Hoc verbo Cicero facetiſſimè in Verrem uſus eſt Act. ſexta: *Dii faciunt ut rei militaris, ut belli mentionem facere audeas. Cognoſcentur enim omnia iſtius æra illa vetera, ut non ſolùm in imperio, verùm etiam in ſtipendiis qualis fuerit intelligatis. Renovabitur prima illa militia cùm iſte è foro abduci non (ut ipſe prædicat) perduci ſolebat. Aleatoris Placentini caſtra commemorabuntur, in quibus cùm frequens fuiſſet, tamen ære dirutus eſt.* Id eſt, quamvis non eſſet emanſor, ſed frequens in caſtris aleatoriis, tamen ære dirutus eſt, id eſt, ſtipendia perdidit, alea ſcilicet omnia abſumente. Idem in Antonian. XIII. *Fraudator creditorum Trebellius, homo dirutus diruptuſque Quintus Cælius, id eſt, tum Sernioſus, tum diſſipato patrimoniô expeculiatus atque omni ære exhauſtus.* Luſit enim Cicero per paronomaſiam dirupti. Siquidem *ære diruti milites* æra non merebant, & quaſi ſine ære erant. Tales enim ſunt quibus nihîl reliqui eſſe dicimus, id eſt, quibus ad manticam res rediiſſe vulgari Proverbiô dicitur. *Budæus.*

3. ACCIPITE *hæc animis*] Ad Valentinianum & Valentem fratres, Cæſares. *Gabbem.*

4. *Tuque prior*] ô Valentiniane. *Idem.*

1. *Tuque*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

A. 3. *Auſpiciis manifeſta fides.* † *quo juſtior alter* A. I.
A. I. *Nec pietate fuit, nec bello major & armis.*
A. 4. [1] *Tuque puerque tuus,* † *magnæ ſpes altera Romæ,* A. 12.
A. 8. *Flos veterum virtuſque virum,* † *mea maxima cura,* A. I.
A. 12. [2] *Nomine avum referens, animo manibuſque parentem.*
A. 6. [3] *Non injuſſa cano.* † *ſua cuique exorſa laborem* A. 10.
Fortunamque ferent. † *mihi juſſa capeſſere fas eſt.* A. I.

COENA NVPTIALIS.

A. 5. *EXſpectata dies aderat* † *digniſque hymenæis* A. 11.
A. 6. *Matres atque viri,* † *juveneſque ante ora paren-* G. 4.
tum
A. I. *Conveniunt: ſtratoque ſuper diſcumbitur oſtro.*
Dant famuli manibus lymphas, † *onerantque caniſtris* A. 8.
Dona laboratæ Cereris: † *pinguiſque ferinæ* A. I.
A. 8. *Viſcera toſta ferunt.* † *ſeries longiſſima rerum.* A. I.
A. 8. *Alituum pecudumque genus,* † *capreæque ſequaces* G. I.
Non abſunt illis, † *nec oves hœdique petulci,* G. 4.
G. 3. *Et genus æquoreum,* † *damæ, cervique fugaces.* G. 3.
A. 11. *Ante oculos, interque manus ſunt* † *mitia poma.* B. I.
A. 8. *Poſtquam exempta fames, & amor compreſſus edendi:*
A. I. *Crateras magnos ſtatuunt,* † *Bacchumque miniſtrant.* A. 8.
A. 2. *Sacra canunt,* † *plaudunt choreas, & carmina dicunt:* A. 6.
A. 6. *Nec non Threïcius longa cum veſte ſacerdos*
Obloquitur numeris ſeptem diſcrimina vocum.
A. 9. *At parte ex alia,* † *biforem dat tibia cantum,* A. 10.
A. 4. *Omnibus una quies operum;* † *cunctique relictis* A. 8.
Conſurgunt menſis. † *per limina læta frequentes* A. I.
A. 9. *Diſcurrunt, variantque vices* † *populuſque patreſque,* A. 9.

O. 11. *Ma-*

1. *Tuque puerque tuus mea maxima cura*] Gratianus, filius tuus: quem mihi in diſciplinam tradidiſti. *Gabbema.*

2. *Nomine avum referens*] Avus Gratiani Auguſti, Gratianus. *Idem.*

3. *Non injuſſa cano*] Iuſſerat Imperator Valentinianus: quod ſuprà dixit in Epiſtola ad *Paulum.* Vinetus. Qui *Paulinus* Achilli Statio ad Catullum, & Lilio Gyraldo III Hiſtoriæ Poëtarum. *Scriver.*

A. 11. *Matronæ, pueri.* † *vocemque per ampla volutant* A. 1.
Atria. dependent lychni laquearibus aureis.

DESCRIPTIO EGREDIENTIS SPONSÆ.

A. 4. *TAndem progreditur* † *Veneris juſtiſſima cura,* A. 10.
A. 7. *Iam matura viro, jam plenis nubilis annis:*
A. 1. *Virginis os habitumque gerens,* † *cui plurimus ignem* A. 12.
Subjecit rubor: & calefacta per oſſa cucurrit,
A. 7. *Intentos volvens oculos:* † *uritque videndo.* G. 3.
A. 7. *Illam omnis tectis, agriſque effuſa juventus,*
Turbaque miratur matrum. † *veſtigia primi* A. 5.
Alba pedis. † *dederatque comam diffundere ventis.* A. 1.
A. 3. *Fert picturatas auri ſub tegmine veſtes,*
A. 1. *Ornatus Argivæ Helenæ.* † *qualiſque videri* A. 2.
A. 2. *Cœlicolis, & quanta ſolet* † *Venus aurea contra:* A. 10.
A. 6. *Talis erat ſpecies.* † *talem ſe læta ferebat* A. 1.
A. 2. *Ad ſoceros;* † *ſolioque alte ſubnixa reſedit.* A. 1.

DESCRIPTIO EGREDIENTIS SPONSI.

A. 9. *AT parte ex alia* † *foribus ſeſe intulit altis* A. 11.
A. 9. *Ora puer prima ſignans intonſa juventa,*
Pictus acu chlamidem auratam, † *quam plurima circum* A. 5.
Purpura Mæandro duplici Melibœa cucurrit:
A. 10. *Et tunicam molli mater quam neverat auro.*
A. 1. *Os humeroſque deo ſimilis,* † *lumenque juventæ* A. 2.
A. 8. *Qualis ubi Oceani perfuſus lucifer unda*
Extulit os ſacrum cœlo: † *ſic ora ferebat,* A. 3.
Sic oculos. † *curſuque amens ad limina tendit.* A. 2.
A. 2. *Illum turbat amor, figitque in virgine vultus.*
A. 1. *Oſcula libavit,* † *dextramque amplexus inhæſit.* A. 8.

OBLA-

OBLATIO MVNERVM.

A. 5. INcedunt pueri, pariterque ante ora parentum
Dona ferunt, † pallam ſignis auroque rigentem, A. 1.
A. 11. Munera portantes, aurique eboriſque talenta,
Et ſellam † & pictum croceo velamen acantho. A. 1.
A. 1. Ingens argentum menſis: † colloque monile A. 1.
Baccatum, & duplicem gemmis auroque coronam.
A. 5. Olli ſerva datur † geminique ſub ubere nati. A. 5.
A. 10. Quattuor hic juvenes, totidem † innuptæque puellæ: A. 2.
A. 5. Omnibus in morem tonſa eſt coma. † pectore ſummo A. 5.
Flexilis obtorti per collum it circulus auri.

EPITHALAMIVM VTRIQVE.

A. 12. TVm ſtudio effuſæ matres † ad limina ducunt. A. 10.
G. 4. At chorus æqualis, † pueri innuptæque puellæ, A. 2.
G. 2. Verſibus incomptis ludunt, & carmina dicunt: A. 6.
B. 8. O digno conjuncta viro, † gratiſſima conjunx, A. 10.
A. 1. Sis felix, † primos Lucinæ experta labores, G. 4.
G. 4. Et Mater, cape Mæonii carcheſia Bacchi.
B. 8. Sparge marite nuces. † cinge hæc altaria vitta, B. 8.
A. 8. Flos veterum virtuſque virûm; tibi ducitur uxor; B. 8.
A. 1. Omnes ut tecum meritis pro talibus annos
Exigat, & pulcra faciat te prole parentem.
A. 9. Fortunati ambo. † ſi quid pia numina poſſunt, A. 4.
A. 3. Vivite felices, † dixerunt. currite fuſis B. 4.
Concordes ſtabili fatorum numine Parcæ.

INGRESSVS IN CVBICVLVM.

G. 4. POſtquam eſt in thalami pendentia pumice tecta
Perventum: † licito tandem ſermone fruuntur. A. 8.
A. 8. Congreſſi jungunt dextras: † ſtratiſque reponunt. A. 4.
A. 1. At Cytherea novas artes, † & pronuba Iuno A. 4.
A. 11. Sollicitat: ſuadetque ignota laceſſere bella.

A. 1. Ille

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

A. 1. *Ille ubi complexu † molli fovet: atque repente* A. 8.
Accepit ſolitam flammam, † lectumque jugalem: A. 4.
A. 6. *O virgo, nova mi facies, † gratiſſima conjunx:* A. 10.
A. 6. *Veniſti tandem, † mea ſola & ſera voluptas.* A. 8.
A. 2. *O dulcis conjunx. non hæc ſine numine divûm*
A. 12. *Proveniunt. † placitone etiam pugnabis amori?* A. 4.
A. 4. *Talia dicentem jamdudum averſa tuetur:*
A. 12. *Cunctaturque metu: telumque inſtare tremiſcit,*
A. 1. *Spemque metumque inter. † funditque has ore loquelas:* A. 5.
A. 10. *Per te, per, qui te talem genuere, parentes,*
B. 2. *O formoſe puer, † noctem non amplius unam* A. 1.
A. 9. *Hanc te oro, ſolare inopem, † & miſerere precantis.* A. 10.
A. 12. *Succidimus. non lingua valet, non corpore notæ*
Sufficiunt vires. nec vox, aut verba ſequuntur.
A. 9. *Ille autem, Cauſſas nequicquam nectis inanes:*
A. 12. *Præcipitatque moras omnes, † ſolvitque pudorem.* A. 4.

[1] PARECBASIS.

HActenus caſtis auribus audiendum myſterium nuptiale, ambitu & circumitione velavi. Verum quoniam feſcenninos amat celebritas nuptialis: verborumque petulantiam notus vetere inſtituto ludus admittit: cætera quoque cubiculi & lectuli operta prodentur, ab eodem auctore collecta: ut bis erubeſcamus, qui & Virgilium faciamus impudentem. Vos, ſi placet, hîc jam legendi modum ponite: cætera curioſis relinquite.

[2] IMMINVTIO.

A. 11. *POſtquam congreſſi † ſola ſub nocte per umbram,* A. 6.
G. 3. *Et mentem Venus ipſa dedit, † nova prœlia tentant.* A. 3.

A. 10. *Tol-*

1. PARECBASIS] Παρέκβασις, *egreſſus*, vel *egreſſio* Quinctiliano l. IV. Παρέκβασις *eſt*, inquit, *alienæ rei, ſed ad utilitatem cauſæ pertinentis, extra ordinem excurrens tractatio.* Gabbema.

2. IMMINVTIO] *Imminuere* eſt deminuere, ſeu diminuere. *Imminutio*, deminutio. ſeu diminutio. *Imminu-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

A. 10. *Tollit ſe arrectum.* † *conantem plurima fruſtra,* A. 9.
A. 10. *Occupat os, faciemque,* † *pedem pede fervidus urget.* A. 12.
A. 7. *Perfidus alta petens,* † *ramum qui veſte latebat* A. 6.
B. 10. *Sanguineis ebuli baccis, minioque rubentem,*
A. 12. *Nudato capite,* † *& pedibus per mutua nexis,* A. 7.
A. 3. *Monſtrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum,*
A. 10. *Eripit à femore, & trepidanti fervidus inſtat.*
A. 1. *Eſt in ſeceſſu,* † *tenuis quo ſemita ducit,* A. 11.
A. 8. *Ignea rima micans* † *exhalat opaca mephitim.* A. 7.
A. 6. *Nulli fas caſto ſceleratum inſiſtere limen.*
A. 7. *Hic ſpecus horrendum,* † *talis ſeſe halitus atris* A. 6.
A. 6. *Faucibus effundens nares contingit odore.* A. 9.
A. 11. *Huc juvenis nota fertur regione viarum:*
A. 5. *Et ſuper incumbens* † *nodis & cortice crudo,* A. 9.
A. 9. *Intorquet ſummis adnixus viribus haſtam.*
A. 11. *Hæſit, virgineumque alte bibit acta cruorem.*
A. 2. *Inſonuere cavæ gemitumque dedere cavernæ.*
A. 11. *Illa manu moriens telum trahit. oſſa ſed inter*
G. 3. *Altius ad vivum perſedit* † *vulnere mucro:* A. 11.
A. 4. *Ter ſeſe attollens, cubitoque innixa levavit:*
Ter revoluta toro eſt. † *manet imperterritus ille.* A. 10.
A. 3. 5. *Nec mora, nec requies:* † *clavumque affixus & hærens* A. 5.
Nuſquam amittebat, oculôſque ſub aſtra tenebat.
A. 6. *Itque reditque viam totiens,* † *uterôque recuſſo* A. 2.
A. 9. *Tranſadigit coſtas,* † *& pectine pulſat eburno.* A. 6.
A. 5. *Iamque ferè ſpatio extremo, feſſique ſub ipſam*
Finem adventabant. † *tum creber anhelitus artus,* A. 5.
Aridáque ora quatit: ſudor effluit undique rivis.
A. 11. *Labitur exanguis:* † *deſtillat ab inguine virus.* G. 3.

Sed

minuere autem *pudicitiam* in primo Plautinæ Ciſtellariæ actu:

-- Sed tu, an unquam cum quiquã viro
Conſuevisti? SIL. *Niſi quidem cum*
Alceſimarcho nemine:
Neque pudicitiam meam mihi alius
imminuit quiſquam.

Pro *auferre* dictum videtur. Vnde Hadr. Turnebus ſcripſit Adverſariorum III, c. XIX. Auſonium hîc *Imminutionem* uſurpaſſe, pro primo congreſſu cum uxore, quòd tum virginitas imminuatur. *Elias Vinetus.*

Iii   I. *Qui*

Sed cum legeris, adeſto mihi adverſus eos. [1] *Qui*, ut Iuvenalis ait,

Curios ſimulant, & Bacchanalia vivunt:

ne forte mores meos ſpectent de carmine.

Laſciva eſt nobis pagina, vita proba:

[2] Vt Plinius dicit. Meminerint autem, quidpe eruditi, probatiſſimo viro Plinio in poëmatis laſciviam, in moribus conſtitiſſe cenſuram: [3] prurire opuſculum Sulpitiæ, nec frontem caperare: [4] eſſe Apulejum in vita Philoſophum, in epigrammatis amatorem, in præceptis omnibus exſtare ſeveritatem, in epiſtolis ad Cærelliam ſubeſſe petulantiam: [5] Platonis Sympoſion [6] compoſita in

ta in

1. *Qui Curios ſimulant*] Marcus Curius homo optimus & continentiſſimus, qui de Sabinis, Samnitibus, Lucanis triumphavit, & Pyrrhum Epirotarum regem Italiâ expulit. Cui cùm Samnites legati aurum multum obtuliſſent, recuſavit, dicens: malle ſe aurum habentibus imperare, quàm aurum habere. *Lubinus.*

2. *Vt Plinius dicit*] Quem Plinio attribuit Auſonius verſiculum, hunc Valerii Martialis invenies lib. I Ep. v. ſive memoriâ lapſus ſit Auſonius, quod hic non puto; ſive ab amico fuerat Martialis mutuatus. Sed vide caput XVIII lib. XIII Noctium Atticarum A. Gellii. Cajus autem Plinius, cujus extant Epiſtolarum libri IX, & Panegyricus Trajano Auguſto dictus, Carmina etiam edidiſſe ſe multis locis commeminit: ut Ep. IV lib. VII. quæ poſt Auſonium intercidiſſe poſſunt. Horum petulantiam laſciviamque excuſat lib. IV Epiſt. XIV: & lib. V Epiſt. III. *Vinetus.*

3. *prurire opuſculum Sulpitii*] Laſcivum & libidinoſum eſſe. Sulpicios duos celebrat poëtas Lilius Gregorius in libris de Poëtis: quorum carmina ad nos non pervenerunt. In Gratiarum actione pro Conſulatu memoravit Auſonius alium Sulpicium. *Vinetus.* Nos *Sulpiciæ* excudi juſſimus, ut poëtriam innuat, cujus Martialis meminit: cujuſque Satyra extat, & apud Iuvenalis interpretem, obſcœni, ut videtur, operis fragmentum:

Ne me cadurcis deſtitutam faſciis
Nudam Caleno concubantem proferat.

Scriverius.

4. *eſſe Apulejum*] Hic eſt L. Apulejus Madaurenſis, philoſophus Platonicus. cujus extat *Aſinus aureus*, & alia pauca ex multis, quæ ſcripſerat. interciderunt inter alia, iſta ejus Amatoria, quorum ipſe meminit in Apologia. *Gabbema.*

5. *Platonis Sympoſion*] Vnus ex Platonis Dialogis, Συμπόσιον, vel *de Amore.* Auſonius Epigr. CXXXVI convertit Græca Platonis, quæ apud Diogenem Laërtium in vita Platonis, & Apulejum in Apologia, & Anthologiæ lib. III.

Ἀστὴρ, πρὶν μὲν ἔλαμπες ἐνὶ ζωοῖσιν ἑῷος.
Νῦν δὲ θανὼν λάμπεις ἕσπερος ἐν φθιμένοις.

Vinetus. Ἀστὴρ, Stella. (hoc fuit nomen puero, quem amavit inſignis ille vir) & in Stellam ſic Auſonius:

Stella prius ſuperis fulgebas Lucifer: at nunc

Extin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

ta in ephebos [1] epyllia continere. [2] Nam quid Anniani feſcenninos? [3] quid antiquiſſimi poëtæ Lævii Erotopægni-

Extinctus, caßis lumine Veſper eris.

Platonis nulla carmina extant, niſi *amoris Elegia*. Nam cætera omnia (credo, quòd tam lepida non erant,) igni deuſſit: Apulejus Apolog. ferè initiô. ubi & hunc puerum *Aſtera* vocat; aliáque Epigrammata amatoria Platonis recenſet. quæ vide. *Scriverius.*

6. *compoſita in ephebos edyllia*] *Ephebus*, ἔφηβος, *Ephebia*, prima pars adoleſcentiæ & extrema pueritiæ, ait Donatus in Andriam. *Gabbema.*

1. *epyllia*] Aliter, *edyllia*. Præfatione in Gryphum: *Primùm, ejuſmodi epyllia, niſi vel obſcura ſint, nihil profutura.* Ita ibi libri membranei. Vulgò, *edyllia*. Quid *Edyllium*, diximus in primum Auſonii edyllium. Ἐπύλλιον diminutivum & ipſum, ab ἔπος, quod verſum & carmen ſignificat. *Vinetus.*

2. *Nam quid Anniani feſcenninos*] *Feſcennini verſus*, inquit Feſtus, *qui canebantur in nuptiis.* Nominati & ſuprà fuerunt in Parecbaſi *Feſcennini.* Interciderunt autem iſti Feſcennini Anniani. qui poëta fuit æqualis A. Gellii, ut cognoſces ex lib. IX, & XX noct. Attic. *Vinet.* De eo, quem & prænomine *Titi* inſignit, ſic Gyraldus in Hiſtoria Poëtarum, Dial. IV. *Ab Auſonio Gallo facta eſt mentio Anniani, fuit verò poëta comis & perurbanus. A. Gellio amicus. de quo & ſic lib. XX Noct. Attic.* Annianus, *inquit*, poëta in fundo ſuo, quem in agro Phaliſco poſſidebat, agitare erat ſolitus vindemiam hilarè atque amœniter. ad eos dies me & quoſdam familiares vocat. *Hæc ille. Citatur & à Grammaticis. Feſcennini verſus* unicâ *n* ſcribit Feſtus, *ex urbe Feſcenina* (alias *Feſcenia.*) *allati: ſive ideo dicti, quia Faſcinum putabantur arcere.* Vbi Lipſius feſtivè, *acuere.* Scriverius.

3. *quid antiquiſſimi poëtæ Lævii Ἐρωτοπαιγνίων libros loquar*] V. Cl. Hadrianus Iunius Animadverſorum lib. VI, c. XIII monuit ante annos LXXX, legendum hoc loco Ἐρωτοπαιγνίων, ex Priſciano & Soſipatro Grammaticis. Idemque mendum ſuſtulit ex codicibus Gellianis, lib. II, cap. XXIV. *Lævium*, non *Livium Andronicum*, quod illi exiſtimant, ſcriptorem eſſe Erotopægniorum, probat inluſtris Scaliger Auſoniarum Lectionum lib. II, c. XXVII. In fine (inquit) Centonis in ea epiſtola, qua excuſat licentiam carminis, mentio fit *Livii* vetuſtiſſimi poëtæ, ſed perperam legitur *Livius*, quum ſit Lævius. Nam *Livius Andronicus* eſt primus ille, qui fabulam Romæ docuit. *Lævius* eſt is, qui poëma Iö ſcripſit: Item Erotopægnia. quæ laſciviſſima poëmatia fuiſſe, indicat cùm titulus, tum etiam Auſonius ipſe. Sed molles ex illis adferuntur (ex VI *Erotopægnion* à Priſciano) verſiculi iſti, de coronâ plectili:

Andromacha per ludum manu
Laſcivulâ, ac tenellulâ,
Capiti meo trepidans, lubens
Inſolita plexit munera.

Apud Gellium in veteribus codicibus non *Nævio* adtribuitur Alceſtis, ſed *Lævio*: qui eſt iſte, de quo jam loquimur. Quid, quod Apulejus in Apologia *Lælium* vocat? ut videatur propiùs accedere ad *Lævium*. Itaque alius eſt *Livius Andronicus*, qui Odyſſeam vertit, fabulas multas docuit: alius *Lævius*, qui Erotopægnia, & Iö compoſuit. Nam ſemper ita ſcriptum apud Gellium invenio. Quòd ſi & hic quoque *Livius* vocatur: alius tamen eſt ab Andronico. neque obſtat, quod ab Auſonio *antiquiſſimus* vocatur. Apud Macrobium quoque *Nævius* falsò pro *Lævius* citatur in his verſibus:

pægniων libros loquar? [1] Quid Evenum, quem Menander

Hac quà Sol vagus igneas habenas
Immittit propiùs, jugatque terræ.

Eſt enim idem noſter *Lævius*. Hæc ibi. Apud Feſtum verò, v. *Redivia* *Lævius* non *Livius* legendum. Sæpe citatur *Livius* & *Nævius*, cùm ſit *Lævius*, qui ſcripſit Erotopægnia. Item poëma Iö, ex quo eſt iſte Scazon:

Scabra in legendo, rediviosave offendent.

Nam ex eodem poëmate de Iö ſcribit:

Seſeque in alta maria præcipitem miſit
Inops, & ægra ſanitatis Herois.

De Fragmentis Livii Andronici, vide caſtigationes in Sextum Pompeium. ipſumque Feſtum v. *Adfatim*. v. *Corniſcarum*, v. *Inſeque*, v. *Nefrendes*, v. *Nequinont*, & v. *Vacerra*. At in v. *Petrarum*, non *Livius*, ſed *Lævius in Centauris* legitur in ſchedis. Vide præterea v. *Anclare*, v. *Dacrimas*, v. *Demum*, v. *Duſmoſo*, v. *Gnaricavit*, v. *Noëgum*, v. *ommentant*, v. *Ocrim*, v. *Procitum*, v. *Profanum*, v. *Quamde*, v. *Quinquertio*, v. *Sollo*, v. *Stirpem*, v. *Struices*, v. *Surregit*, v. *Topper*. De ipſo Livio Andronico, v. *Scribas*. Erotopægniôn libri, qui laudantur à variis Grammaticis illius *Livii* non ſunt, ſed *Lævii*. Quòd autem memoriæ prodit vir doctiſſimus, hanc inſcriptionem æmulatos poſtero tempore Nævium & Pacuvium: fallitur. Vtrumque auctorem Erotopægniôn citat quidem Nonius Marcellus; ſed mendosè ſcriptum eſt in uno loco, & in altero lacuna eſt. De quo aliàs. Confunduntur ſæpe *Lævius*, *Nævius*, *Novius*, apud Grammaticos. qui legendi cum judicio. Apud Priſcianum ad teſtimonium citatur *Nævius* II Iliados.

Fecundo penetrat penitus, thalamôque potitur.

Vbi *Lævius* potiùs legendum putat eruditiſſimus & accuratiſſimus, vir Gerardus Ioannes Voſſius, tertio de Analogia, c. XXXV. Quem vide etiam eodem libro, cap. XXIV. ubi de Nunnio ſive Ninnio Craſſo agit, qui Iliada Homeri vertit. & tecum ſtatue, an non & hoc Priſciani loco pro *Nævius* ſcribendum ſit *Ninnius*. Scriverius.

1. *Quid Evenum*] idem Medicus & Philologus ille eximius, medicinam huic loco facere aggreſſus, vulnus præter opinionem inflixit, legendo *Evemerum*. Is etenim, inquit, ſcriptor Meſſenius patriâ, libidines obſcœnas, ſpurcoſque Deorum amores carmine evulgavit, ab Ennio poſtea in Latinam linguam converſus. Vnde ſic quoque apud Sext. Pompeium legendum eſt. SVS MINERVAM, *in proverbio eſt, ubi quis id docet alterum, cujus ipſe inſcius eſt. Quam rem in medio (quod ajunt) poſitam Varro & Euemerus* (non, *Eumerus*) *ineptis μύθοις involvere maluerunt, quàm ſimpliciter referre*. Hæc ille. Q. Ennii fragmenta aliquot ex Evemeri Sacra hiſtoria, ipſiuſque Evemeri reliquias, collegit nobiliſſimus Hieronymus Columna, Italus, politiorum literarum, fideique ac diligentiæ præclarus. qui conſulatur. De Eueno poëta Lilius in hiſtoria Poëtarum, Dialog. III. *Fuit Evenus*, inquit, *elegiarum poëta, ejus Philiſti magiſter qui ſecundum præcepta artis Oratoriæ hiſtorias conſcripſit. Hujus certè Eveni verſus citat Ariſtoteles, cùm de conſuetudine agit, quam aliam quaſi naturam eſſe exiſtimat. Extant in Gnidiam Venerem duo ejus epigrammata, item alia in Myronis vaccam. Duos tamen Eveni nomine fuiſſe reperio apud Suidam & Val. Harpocrationem, & ambos quidem Elegiographos. Id quod Harpocration comprobat ex Eratoſthenis in Chronographiis auctoritate, eoſdem ait fuiſſe ex Paro inſula. Meminit & eorum alterius divus Plato: etſi in vulgatis codicibus inversè atque præpoſterè, aliquando legitur. Meminit & Max. Tyrius in*

quodam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

der ſapientem vocavit? Quid ipſum Menandrum? quid Comicos omnes? quibus ſevera vita eſt, & læta materia. Quid etiam [1] Partheniam dictum cauſa pudoris? qui [2] octavo Æneidos, quum deſcriberet coitum Veneris atque Vulcani, [3] γλιχροσεμνίαν decenter immiſcuit. Quid in tertio Georgicorum de ſummiſſis in gregem maritis? nonne obſcænam ſignificationem honeſta verborum tranſlatione velavit? Et ſi quid in noſtro joco aliquorum hominum ſeveritas veſtita condemnat: de Virgilio accerſitum ſciat. Igitur cui hic ludus noſter non placet, ne legerit. aut cum legerit, obliviſcatur. aut non oblitus, ignoſcat. etenim fabula de nuptiis eſt; & velit, nolit, [4] aliter hæc ſacra non conſtant.

CVPI-

quodam ſermone de Socrate loquens, quem ait ab Eveno poëticam comparaſſe. Eſt & apud Auſonium in quadam epiſtola hujus poëtæ nomen perperam, ut puto, ſcriptum. Ita enim legendum exiſtimatur, Quid Evenum, quem Menander ſapientem vocavit? *Citatur & Evenus ab Artemidoro lib.* I Ὀνειροκριτικῶν, *in Amatoriis ad Eunomium*, &c. *Scriverius.*

1. *Partheniam dictum cauſa pudoris*] Παρθένος, virgo, puella. Vide Virgilii vitam per Donatum. Hinc ἁγνὸν, id eſt, caſtum, appellat, puto, Virgilium Græcus poëta in epitaphio Didonis; ipſo fine:

> Πιερίδες τί μοι ἁγνὸν ἐφωπλίσατε Μάρωνα;
> Τοῖα καθ' ἡμετέρης ψεύσατο σωφροσύνης.
>
> *Armaſti caſtum cur in me Muſa Maronem?*
> *Hæc damno noſtræ ficta pudicitiæ.*

Idem.

2. *octavo Æneidos*] Ejus ſunt verſ.

> *Optatos dedit amplexus, placidumque petivit,*
> *Conjugis infuſus gremio, per membra ſoporem.*

A. Gellius lib. IX, cap. X. *Gabbema.*

3. *γλιχροσεμνίαν*] Γλίχρος lubricus, laſcivus, σέμνος, pudicus, gravis, honeſtus. Mariangelus tamen αἰσχροσεμνίαν mavult, id eſt, turpem pudicitiam. *Vinetus.*

4. *aliter hæc ſacra non conſtant*] Hoc adagio licebit uti, ſi quando fatebimur culpam! ſed quæ rei locoque conveniat; Eraſmus Adagiô LXXXVIII Centuriæ XV Chiliadis II. *Gabbem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

CVPIDO CRVCI-AFFIXVS.

AVSONIVS GREGORIO FILIO SALVTEM.

1 AN nunquam vidiſti nebulam pictam in pariete? Vidiſti utique, & meminiſti. 2 Treviris quippe in triclinio Æoli fucata eſt pictura hæc: *Cupidinem*

1. AN *nunquam vidiſti nebulam pictam in pariete*] Repone quod in MSS. codd. repperit Mariangelus Accurſius: *En unquam vidiſtin*, &c. Qui modus percontandi vel Terentio per eſt familiaris: ne Maronem, cujus ſtudioſiſſimus Vir Conſularis, alioſque in teſtimonium citem. Hallucinantur autem mirificè qui hîc tabulam pictam malunt ex Plauti Menæchmis Act. I, Sc. II; & Terentii Eunucho Act. III, Scen. V. cujus lectionis ne minimum veſtigium in membranis quibûs uſus Mariangelus. Quid? quòd reclamet ipſe Auſonius, qui pictæ nebulæ alio item loco meminerit: epiſtolâ ad Symmachum: *hoc me velut aureæ bracteæ fucus, aut picta nebula non longiùs quàm dum videtur oblectat*: denique hîc *Aëris campos* depictos ait, & marcentes *nebuloſo lumine* flores, aliáque ejuſmodi. *Scriverius.*

2. *Treviris in triclinio Æoli fucata eſt pictura*] Tilianus codex, & Pariſienſis liber Iodoci Badii apud Vinetum, *in triclinio Zoili.* Melius & probabilius; cùm Æolus infrequentius nomen ſit, quàm *Zoilus.* Quare ex veterum codicum fide ſcripturam hanc non gravatè admiſerim. Dominus illarum ædium Treviris, in quibus Triclinium illud quod exhibebat eam picturam, fuerit non Æolus aliquis, à ventorum rege denominatus, ſed Zoilus. ZOILI nomen proprium bis terve occurrit in antiquis Inſcriptionibus. Apianus olim exhibuit hanc repertam Comi: D. M. C. MESSENI. ZOILI. COLLEG. DENDROPH. COMENSIUM. Anno unde ſexcenteſimo & milleſimô Tibure effoſſum marmor, cui inſcriptus crocodilus: & hæc Epigraphe: DIS. MAN. ÆL. ZOILUS. HIC SITUS. EST. VIXIT. ANN. LII. A Gutenſtenio Gruterus pag. IↃCCCC, 9. Apud quem etiam illa ſuperior Inſcriptio, pag. CCCC XXXVIII, 2. Et pag. CCCII, 2. ex veteris tabulæ fragmento. ANTISTIUS. ZOILLUS. Id eſt, ZOILUS. nam L ſuperfluè geminatur: ut in QUERELLA pag. CCCC LXXX, V. VELLII pag. DCLXXII, I. OLLIM, pag. DCXC, 5. pro *Querela*, *velit*, *olim.* Sic etiam ubi in veteri Romano Martyrologio, Adone, & Vſuardo, XXIV Maji, legitur: *In Iſtria natalis SS. Zoelli*, &c. margini Vſuardi adſcriptum eſt, *Zoili.* Aliàs item Zoilus inter Sanctos. Ado in Martyrologio, XXVII Iunii. *Cordubæ in Hiſpaniis natalis SS. Zoili & aliorum*: Eadem eodem die Vſuardus. Martyrologium Romanum non celebrat Cordubenſem Martyrem; ſed alium XXIV Novembris; *Romæ*, inquit, *Chryſogoni Martyris, & Zoili.* Vſuardus *Zoilum* præterit Ado pluribûs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

pluribûs agit de Chryſogono, & *Zoilum* Chryſogoni *abſciſſum caput corpori ejus compaginaſſe* (verba Adonis ſunt) memoriæ prodit. Quin etiam *Zoilus* Grammaticus, unus ex Dipnoſophiſtis apud Athenæum. Vt nihil hîc dicam de nobiliſſimo *Zoilo*, qui ὁμηρομάστιγος cognomen meruit. cujus audax, ſed parum felix mordacitas proverbio locum fecit, ut vulgò *Zoili* vocentur nobilium auctorum obtrectatores & caſtigatores: vel Plinio teſte in operis ardui præfatione. Ad quem quoque alludit meus Hiſpanus in Epigrammatis lib. IV Epigr. LXXVII:

Pendentem volo Zoilum videre.

Hic *Zoilus* Amphipolites fuit. Scripſit varia: & inter ea, Grammatica quædam contra Homerum. Vide Suidam, & Ælianum Variar. lib. XI, c. X. Ex *Zoili* cujuſdam ſcriptis multa Plinius in librum XII Nat. Hiſtor. tranſtulit: & apud eundem lib. XIII Zoili Macedonis ſcripta citantur. Hic iſte Amphipolitanus creditur: Amphipolis enim urbs Macedoniæ. *Zoilus de Figuris* citatur à Phœbammone Sophiſta de Figuris, referente Bibliothecâ Geſneriana Tiguri aucta. Alios atque alios poſſem recitare, ex Vitruvio & Clemente Alexandrino, & aliis. Et pluria ſunt Martialis in Zoilum epigrammata. Sed de Zoilis plus ſatis: ne & ipſe Zoilos irritem. Abunde liquet ſcribendum eſſe apud Auſonium *Zoili*, pro *Æoli*. Niſi quis malit, *Treviris in triclinio Solii*. ut Palatii triclinium intelligat: quamquam impropriè & minùs uſitatè *Solium* pro *Palatio* dici poſſit. Ipſe Auſonius tamen alio loco ſic accepiſſe videtur:

Armipotens dudum celebrari Gallia geſtit,
Trevericæque urbis ſolium, quæ proxima Reno,
Pacis ut in mediæ gremio, ſecura quieſcit.

De Claris urbibus III. D. Ambroſius lib. V Epiſt. XXVII. *Cùm perveniſſem Treveros, poſtridie proceſſi ad Palatium.* Treverorum urbem Mela & Ptolomæus Auguſtâm nominant. Data Treveris pluria Auguſtorum Reſcripta; Conſtantini, Iuliani, Valentiniani, Valentis, Gratiani, Valentiniani Iunioris, Theodoſii, Arcadii. Et Ammianus Marcellinus lib. XV. *Treveros domicilium Principum clarum* ait. Vide eundem lib. XXVII, XXIX, & XXX. Vidi etiam, qui *in triclinii tholo* legendum conjecerat: quam conjecturam vix ægrè ferant, qui balnearum quidem tholos meminerint, non tricliniorum; ut quæ alio modo fuerint camerata. Ammianus lib. XXVIII. *Tholos introierint balnearum.* Atqui apud Martial. hoc Epigramm. lib. II, LIX.

MICA vocor. quid ſim, cernis. Cœnatio parva;
Ex me Cæſareum proſpicis, ecce, tholum.
Frange thoros: pete vina: roſas cape: tingere nardô:
Ipſe jubet mortis te meminiſſe Deus.

Accipiunt eruditiſſimi viri non Auguſti Mauſoleum, non Capitolium, non Flaviæ gentis templum, vel ædes Cæſaris, cum vulgo interpretum, ſed tholum interiorem ipſius *Micæ*, à quo pendebat cranium, quod convivas mortis admoneret, ut eò largiùs indulgentiúſque viverent. (Vide Scaligeri lib. II Auſon. lect. cap. XXVI.) Vetus Gloſſarium: Θόλος, *teſtudo*. Suidas: Θόλος, οἶκος περιφερής. καὶ τῷ πρυτάνεις ἑστιῶντο, &c. Philander ad quartum Vitruvii hæc adnotavit: *Tholus eſt ædificii camera, quæ altius creſcens rotunda formâ in faſtigiatum cacumen deſinit, à quo* Πάνθεον θολοειδὲς *ſcripſit Dion lib. liij. Re enim vera Pantheum eſt hemiſphæriô tectum, hoc eſt, circulata camerâ, inque medio hæmiſphario lumen ad circinum factum. Alias eſt teſtudinis umbilicus, id eſt, veluti ſcutum in medio tecto, quo trabes omnes conveniunt, ubi dona ſuſpendebantur, auctore Servio* IX *Æneid.* Quamquam poſſit nimis laxum videri &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

nem cruci affigunt mulieres amatrices, non hæ de noſtro ſeculo, quæ ſponte peccant: ſed illæ Heroicæ, quæ ſibi ignoſcunt & plectunt deum. quarum partem [1] in Lugentibus campis Maro noſter enumerat. Hanc ego imaginem ſpecie & argumento miratus ſum: deinde mirandi ſtuporem transtuli ad ineptiam poëtandi. Mihi præter lemma, nihil placet. Sed commendo tibi errorem meum. [2] Nævos noſtros & cicatrices amamus: nec ſoli noſtro vitio peccaſſe contenti, affectamus ut amentur. Verum quid ego [3] huic Eclogæ ſtudioſe patrocinor? certus ſum, quodcunque meum ſcieris, amabis: quod magis ſpero, quam ut laudes. [4] Vale.

AVSONII CVPIDO CRVCI-AFFIXVS.

[5] AERIS *in campis, memorat quos Muſa Maronis,*
[6] *Myrteus amentes ubi lucus opacat amantes,*

Orgia

vagum de magna urbe loquentem referre in Triclinii *tholo* hoc aut illud pictum haberi. De villa aliqua tolerabilius ſit. Sine dubio itaque indicare voluit Auſonius Palatium Treverenſe: aut alicujus ædes in quibus illud Triclinium. Eum *Zoilum* appellant veteres codices, non *Æolum*. Atque ita repone. *Scriverius.*

1. *in Lugentibus campis*] Virgilius lib. VI divini operis:

Nec procul hinc partem fuſi monſtrantur in omnem
Lugentes campi. Sic illos nomine dicunt.
Hic quos durus amor crudeli tabe peredit,
Secreti celant calles, & myrtea circùm
Silva tegit. curæ non ipſa in morte relinquunt. Gabbema.

2. *Nævos noſtros & cicatrices amamus*] Hoc adagio ſignificatur, turpitudinem noſtram, vitia, ineptias noſtras nobis placere. *Nevum* autem, non *nævum* ſcripſit, puto, Eraſmus in proverbio, *E nevo cognoſcere.* Idem.

3. *huic Eclogæ patrocinor*] Defendo hanc meam eclogam. Eſt *ecloga* Græcum ἐκλογή. quod exponit electionem vetus Gloſſarium: ſed quæ poëmata Theocriti εἰδύλλια, βουκολικά-que vulgò inſcribuntur, ac Virgilii Bucolica, hæc antiqui Grammatici *Eclogas* quoque vocant, veluti Servius in tertium, ſeptimum, nonum, eorum Virgilii carminum. *Eclogas* etiam Porphyrio vetus Horatii commentator, Horatii nuncupat *Epiſtolas* & *Satyras*, in epiſtolam ſeptimam libri primi, & in Satyram tertiam, quintam, ultimam ſecundi Sermonum: ac Auſonius *Odas* in præfatione Griphi. Hinc *Eclogarium* in titulo Dodecaſtichi de diebus ſeptimanæ. *Vinetus.*

4. *Vale*] Addunt quidam libri, *ac dilige parentem.* Cæterùm de Hoc Auſonii filio Gregorio, quem Georgium Iodoci Badii exemplaria nuncupant, legere licebit, carm. Parentalium IX. *Gabbem.*

5. AERIS *in campis*] Virgil. lib. VI fine;

-- Sig

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Orgia ducebant Heroides: & ſua quæque,
Vt quondam occiderant, leti argumenta gerebant,
Errantes ſilva in magna, & [1] ſub luce maligna,
Inter arundineaſque comas, gravidumque papaver,
Et tacitos ſine labe lacus, ſine murmure rivos.
Quorum per ripas nebuloſo lumine marcent
Fleti olim regum & puerorum nomina flores,
[2] *Mirator Narciſſus, & [3] Oebalides Hyacinthus,*

--- *Sic tota paßim regione vagantur.*
Aëris in campis latis, atque omnia luſtrant.

An quòd inanis tota illa plaga ſit, corporibus carens, animaſque & umbras aërias eorum vice habeat, & aëre vacuo diffuſa ſit & obſeſſa? aërem enim inane appellari, non eſt inuſitatum. Quin inanitas de mari etiam dicitur. Plin. lib. VI, c. I. *Non fuerat ſatìs Oceano ambiſſe terras, & partem earum aucta inanitate abſtuliſſe.* Nam malè *immanitate* ſcribitur. An verò quòd in ditione ſint Ditis, regiones atræ & caliginoſæ, id eſt, aëriæ? poëtæ autem Græci ἠερόεντα quoque κέλευθα, id eſt, vias aërias appellant, quæ ad Orcum ferunt. *Turnebus.*

6. *Myrteus -- lucus*] *Sylva myrtea* Virgil. lib. VI. Eſt *myrtus* arbor ſacra Veneri. Virgil. in Meliboeo:

Populus Alcidæ gratißima, vitis Iaccho,
Formoſæ myrtus Veneri, ſua laurea Phœbo.

Hîc autem eſt, quæ παρίσωσις appellatur Euſtathio, πάρισον ὁμοιοτέλευτον Rutilio, Quinctiliano, Aquilæ. Sunt enim πάρισα, ſive ὁμοιοτέλευτα, vel ὁμοιοκατάληκτα *campis* & *Maronis*, *amentes* & *amantes*: qualia reperies multa paſſim. Cæterùm priores etiam poëtæ eadem figurâ libenter uſi reperiuntur. Homerus in prima Odyſſeæ rhapſodia:

Ἐκ γὰρ Ὀρέσταο τίσις ἔσσεται Ἀτρείδαο.

Virgilius Eclog. II.

Dixit Damœtas, invidit ſtultus Amyntas. Ovid. I Faſtor.

Ora vides Hecates in tres vergentia partes. Vinetus.

1. *ſub luce maligna*] Virgil. lib. VI. verſ. CCLXX.

Ibant obſcuri ſola ſub nocte per umbras,
Perque domos Ditis vacuas & inania regna.
Quale per incertam lunam ſub luce maligna
Eſt iter in ſylvis, ubi cœlum condidit umbrâ
Iuppiter, & rebus nox abſtulit atra colorem.

Luce maligna; ubi Servius, *Obſcura. Nam malignum eſt propriè anguſtum: ut, adituſque maligni, id eſt, minores, obſcuri. Sanè ſciendum Lunæ licet minoris, commemoratione, oſtendere eum fuiſſe illic aliquid lucis. Nam aliter omnia, quæ dicturus eſt, videre non poterant.* Gabbema.

2. *Mirator Narciſſus*] Auſonius Epigr. XCV de Narciſſo ſui ipſius amore capto:

Si cuperes alium, poſſes, Narciſſe potiri;
Nunc tibi amoris adeſt copia, fructus abeſt.

De eodem Epigr. XCVI.

Quid non ex hujus forma pateretur amator,
Ipſe ſuam qui ſic deperit effigiem?

De inſano Narciſſi amore, atque in florem ſui nominis transformatione, legendus Ovid. III Metamorph. *Idem.*

3. *Oebalides Hyacinthus, &c.*] Oebali filius, Regis Laconiæ, quæ & *Oebalia*,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Et Crocus auricomans, & murice pictus Adonis,
1 *Et tragico ſcriptus gemitu Salaminius Æas.*
Omnia, quæ lacrymis & amoribus anxia mœſtis
Exercent memores, obita jam morte, dolores,
Rurſus in amiſſum revocant Heroidas ævum.
2 *Fulmineos Semele decepta puerpera partus*
*Deflet, & ambuſtas * latera per inania cunas*

Venti-

ab illo apud Virgilium, & *Oebaliæ* hinc Amyclæ in epiſtolæ viceſimæ-quinctæ verſu viceſimo-ſexto. Hyacinthus autem Phœbi Apollinis amores in verſu ſexageſimo-nono Technopægnii, mutatur in florem libro decimô Metamorphoſeon Ovidii, & *Crocus* quartô. *Adonidis* verò cruor eodem decimo, & *Ajacis* [ſ. *Æantis*] tertiô decimo. *Vinetus.*

1. *Et tragico ſcriptus gemitu*] αἶ αἶ, id eſt, heu heu, gementis, querentis, dolentis vox: quales in quibuſvis Tragœdiis frequentes, non ſolùm in illis de Ajace. Qui autem Latinis Ajax, Græcis Αἴας τοῦ Αἴαντος, unde hic *Æas*: quod nomen ex tragica illa voce αἶ αἶ geminata factum videtur: quem Hyacintho flori (in eum puer Hyacinthus primus, deinde Ajacis cruor converſus fuit) inſcripſit Apollo, dicente Ovidio:

Non ſatis hoc Phœbo eſt. is enim fuit auctor honoris.
Ipſe ſuos gemitus foliis inſcripſit: & αἶ αἶ
Flos habet inſcriptum: funeſtáque litera ducta eſt.

Inter Heroum Epitaphia eſt Ajacis tertium. *Salamis* autem eſt inſula maris interni, patria Ajacis: unde *Salaminius.* Idem.

2. *Fulmineos Semele decepta puerpera partus Deflet, & ambuſtas * latera per inania cunas,*&c.] Legendum omnino:

Deflet, & ambuſtis laterum per inania cunis
Ventilat ignavum ſimulati fulminis ignem.

Tò *fulminis* Mariangelus Accurſius obſervavit in MSC. cod. cùm legeretur antea *fulguris.* Quod temere fortaſſis non irrepſit. ſed genuinum ipſius Poëtæ eſt. Non enim nocentiſſimum fulmen Semele immiſſum, ſed mitius quoddam & ſecundum: referente Ovidio in hac Fabula Metamorph. lib. III. * *Latera per inania.* Vinetus inter alia ad hunc locum, *vereor*, inquit, *ut ne hîc latera pro alio aliquo verbo ſit ſuppoſitum.* Editiones quædam interjecerunt *hæc: latera hæc per inania.* Quæ nullam ſanè bonam ſententiam efficere monuerunt viri docti, leguntque:

--- ambuſtas lacerans per inania cunas.

Per inania, interpretantur *Aëris in campis.* Ad quæ Claudii Salmaſii hanc Notam in ſchedis meis inveni: Lacerare inquit, potiùs quàm redintegrare locum mihi videntur qui *lacerans* legunt. Neſcio etiam quid ſit *ventilare fulminis ignem.* An fulmen ut ignis vulgaris poteſt ventilari? ſed nec *ventilare* heic accipiendum pro ventulum facere, & flabellô ignem excitare. *Ventilare* eſt in altum jactare, ut faciunt qui *ventilare arma* dicuntur Quintiliano: & *ventilare æſtivum aurum digitis ſudantibûs* Iuvenali. Nunc te judicem appello, an non meliùs ſic reſtitui poſſit:

Deflet, & ambuſtas latè per inania cunas
Ventilat ignavo ſimulati fulminis igne.

Ventilat latè per inania cunas ambuſtas ſimulati fulminis ignavo igne. Hæc ille. Feſtiva admodum videtur

acerrimi

Ventilat ignavum ſimulati fulminis ignem.
Irrita dona querens, ſexu gaviſa virili,
[1] *Mœret in antiquam Cænis revocata figuram.*
Vulnera ſiccat adhuc [2] *Procris, Cephalique cruentam*
Diligit & percuſſa manum. [3] *Fert fumida teſtæ*
Lumina Seſtiaca præceps de turre puella.
[4] *Et de nimboſo ſaltum Leucate minatur*

Maſcula

acerrimi Boxhornii noſtri conjectura, ſub manu nata:

Deſlet, & ambuſtas iterum per inania cunas

Ventilat ignavo ſimulati fulminis igne.

Iterum, nempe in pictura. *Scriverius.*

1. *Mœret in antiquam Cænis revocata figuram*] *Cænis* compreſſa ab Neptuno, ſexus mutationem impetravit, ac *Cæneus* adpellata eſt. Qui tandem pro Lapithis adverſus Centauros decernens, cùm invulnerabilis ſtupri compenſatione factus foret, arboreis oppreſſus trabibûs, in avem commutatus dicitur. Scribit Ovidius lib. XII Met. Sunt qui eum dicant poſt mortem priſtinæ formæ redditum. Vt Virgilius in VI (quem ſequutus hic noſter eſt:)

--- *Et juvenis quondam, nunc fœmina Cæneus,*
Rurſus & in veterem fatô revoluta figuram. Accurſius.

2. *Procris*] Hanc in frutetis latentem pro fera Cephalus maritus interfecit. V. Ovid. Hygin. Serv. in VI Æn. *Gabbema.*

3. *Fert fumida teſtæ Lumina*, &c.] Notat Mariangelus quoſdam legiſſe, *fert fumida teſtem L.* Hoc eſt, conſciam Herus ac Leandri amorum *lucernam.* Λύχνον adpellat Muſæus. Ignoſcat amicus mihi Belga alti vir ingenii, ſi ferre non poſſum, *fumida tædæ lumina.* Teſta figulinam *lucernam* ſignificat. Virgil. in Georgicis:

Nec nocturna quidem carpentes penſa puellæ
Neſcivere hyemem, teſta cùm ardente viderent.
Scintillare oleum. --- ---

Avienus in Prognoſticis Aratæis:

Et ſi nocturnis ardentibus undique teſtis
Concreſcant fumi, ſi flammeus emicet ignis
Effluus. --- *Arato* λύχνα.

Prudentius Cathemerinôn vHymnô, ad incenſum cerei Paſchalis, ſive, ad incenſum lucernæ:

--- --- *ſeu cava teſtula*
Succum linteolo ſugerit ebriô:
Seu pinus piceam fert alimoniam.

Lampades & teſtæ ejuſmodi figulinæ extant innumeræ apud Antiquarios: quotidiéque effodiuntur. Poſſum ego aliquot oſtendere; longè plures in ſupellectile Romana Neomagi in Batavia & alibi erutas, accuratiſſimus Ioannes Smetius. Et non ita pridem DE LVCERNIS VETERVM doctiſſimum Commentarium edidit Clariſſ. Fortunius Licetus. Suſtine itaque emendandi pruriginem. *Scriver.*

4. *Et de nimboſo*, &c.] Menander de eadem:

--- --- τὴν ὑπέρκομπον
Θηρῶσα Φάων, οἰστρῶντι πόθῳ
Ρίψαι πέτρας ἀπὸ τηλεφανοῦς.
Ἀλλὰ κατ' εὐχὴν σὴν δέσποτ' ἄναξ.

Ita enim legendum apud Strabonem, & diſtinguendum. *Maſculam* vocat, quia, cùm femina eſſet, præcipitem ſe dedit ex illo ſaltu, ex quo tantùm ſolebant viri ſeſe impatientiâ amoris jaculari. Nam propterea dicebatur locus

Maſcula Lesbiacis Sappho peritura ſagittis.

[1] *Har-*

cus ille ἅλμα τῶν ἐρώντων, non ἅλμα τῶν ἐρωτῶν. unde *ſaltus viriles* vocat Statius. Horatius & Auſonius noſter vocant eam *maſculam*. nam ſanè doctiſſimus Turnebus id non videtur ſatìs aſſecutus eſſe. Primus omnium, ut ait Strabo, Cephalus ex ea petra ſeſe præcipitavit, cùm Ptaolan impatienter amaret. Sed concedant mihi lectores paulùm ex Auſon. caſtigat. reſpirem, & quædam de Leucade petra, & de ſaltu illo dicam, nunquam antehac audita, ex auctore nondum in vulgus edito, Ptolomæo filio Hephæſtionis ἐκ τῆς εἰς πολυμάθειαν καινῆς ἱστορίας. Apud illum igitur quæritur, cur apud Bacchyliden Silenus dixerit, *Leucada à Leuco Vlyßi filio cognominatam fuiſſe: qui Zacynthô erat, & ab Antipho interfectus fuit.* Eum igitur Leucatæ Apollinis templum condidiſſe. Ibi petram eſſe vicinam Leucadem, à qua qui ſaltu ſe mitterent, amoris inſaniâ liberari. Cauſſam hanc ex media hiſtoria aſſignat: Venerem ſcilicet poſt mortem Adonidis ſedulò eum ubique terrarum perquiſiviſſe: tandem eum Argis Cypri in æde Apollinis Erithii inveniſſe. Et cùm impotentiam amoris ſui Apollini pateſeciſſet, ab ipſo ad Leucadem petram deductam juſſu Apollinis ſeſe è ſpecula deorſum miſiſſe. quo facto, morbô amoris defunctam fuiſſe. Cùm cauſſam rei quæreret: Apollinem reſpondiſſe: ſeſe crebrò obſervaſſe, Iovem, quoties Iunonem impotenter deperiret, ibi ſolitum ſedere, & vi mali levari. Sed & Artemiſiam illam, poſt viri Mauſoli mortem, contemptam à Dardano-Abydeno, quem non patienter ardebat, dormienti adoleſcenti oculos effodiſſe. Cùm tamen ne hac quidem injuria morbus remitteret, remedium à petra quæſiviſſe. Sed fruſtra fuit. Nam ex eo ſaltu periit: ibíque ſepulta fuit. Similiter & Hippomedontem Epidamnium propter amorem pueri neſcio cujus ſeſe ex eadem petra jeciſſe, ſed nihilominus ipſum periiſſe. Refert & de Nicoſtrato Comico, eo ſaltu levatum amore Tettigideæ Myrinenſis. Addit Maceten Buthrotium Λευκοπέτραν vulgò cognominatum fuiſſe, quòd quater eum ſaltum expertus eſſet: & quater hoc remedio amore caruiſſet. Innumeros præterea idem expertos. In his ſenem Bulagoran Phanogoriten, cùm amaſſet Diodorum tibicinem. Rhodopen etiam Emiſſenam, quæ geminos fratres ex ſatellitio Antiochi regis amabat, cùm viciſſim ejus ab illis nulla ratio haberetur, animi impotem ſeſe jeciſſe, & animam edidiſſe. Adoleſcentibus nomina erant Antiphonti, & Cyro. Charinus verò Iamborum poëta amavit Eroten Regis Eupatoris à poculis. Et cum fabulæ de ſaltu Leucadis fidem haberet, ſeſe præcipitem miſit: & crure fracto doloris cruciatibus periit. Ac inter efflandum animam hos lepidiſſimos ac elegantiſſimos Iambos in medium jecit.

Ἔῤῥοις πλανῆτι, καὶ κακὴ πέτρη
Λευκάς·
Χαίρειν σύ μοι τὴν ἰαμβικὴν μοῦ-
σαν
Καὶ τῆ θέλωσαις ἐλπίδος κεναῖς μύ-
θοις.
Τοιοῦτ' Ἔρωτος Εὐπάτωρ ἐρα-
θείη.

Quin & Nereum quendam Catinenſem ex amore Atticæ nomine mulieris Athenis natæ ſeſe præcipitaſſe. & non ſolùm amore ſolutum fuiſſe: ſed etiam vivum incidiſſe in rete jaculum, in quo ſimul cum riſco auri pleno in terram extractus fuit. Cùm eo nomine piſcatori, qui ſe extraxerat, litem intenderet, aurum illud ad ſe pertinere: caſu enim ſibi obveniſſe: noctu ab Apolline monitum ab in-

cepto

[1] *Harmoniæ cultus* [2] *Eriphyle mœſta recuſat,*
Infelix nato, nec fortunata marito.
Tota quoque aëriæ [3] *Minoïa fabula Cretæ,*
Picturarum inſtar tenui ſub imagine vibrat.
Paſiphaë nivei ſequitur veſtigia tauri.
[4] *Licia fert glomerata manu deſerta Ariadne.*
Reſpicit abjectas deſperans Phædra tabellas.
Hæc laqueum gerit: hæc vacuæ ſimulacra coronæ.

Dædaliæ

cepto deſtitiſſe. An non ſatìs haberet, quòd citra vitæ periculum à morbo amoris liber eſſet? quare, ſi ſaperet, de alieno auro litem ne moveret. &c. *Scaliger.*

1. *Harmoniæ*] *Harmonia* hæc, & *Hermonie*, Martis & Veneris filia ex adulterio. *Cultus*, i.e. ſegmenta & monile: quod eodem fuiſſe fato fortunâque cum equo Sejano, & auro Toloſano, memoriæ proditum eſt. Quiſquis enim illud habuit, poſſeditque novo ac miſerando exitiô ipſe cum ſua familia periit. Tale namque Veneris maritus Vulcanus

-- Vt priſca fides, Mavortia longa
Furta dolens, capto poſtquam nihil obſtat amori
Pœna, nec ultrices caſtigavere catenæ,
Harmonies dotale decus, ſub luce jugali
Struxerat. --- ---

Ejus itaque fatum, quæ prima illud collo induit, prima probavit ipſa Harmonia in ſerpentem cum viro Cadmo mutata: mox Semele, Iocaſta, & aliæ. Vide Stat. poëtam ſecundo Theb. Athenæum lib. VI; Rhodiginum lib. XII, c. XIII. *Vinetus.*

2. *Eriphyle mœſta*] Dixit Virgilius lib. VI. *Mœſtamque Eriphylen.* & narrat Lactantius ad jam allegatum Papinii locum eam ultimò uſam hoc ornatu. Vid. Hygin. c. LXXIII: Athen. lib. VI, c. IV. Pauſan. in Arcadicis. Fabula ſic habet. Amphiaraus vates ſciebat, ſi ad bellum Thebanum proficiſceretur, ſe illic periturum. occultavit itaque ſe conſcia Eriphyle uxore. Adraſtus autem rex Argivorum, quum generum Polynicen (de quo & fratre eſt Epigramma CXXX) in eo negotio adjuvare vellet, acceptum ab eo monile illud, ſorori Eriphylæ obtulit, ut indicaret maritum, quod lubens illa accepit, &, ut ait Sulpitius Lupercus in Elegia de avaritia, *latebras viri patefecit ſui*, Proficiſcens ergo ille ad id bellum, filio ſuo Alcmæoni mandavit, ut, poſt ſuam mortem ſupplicium de matre ſumeret: quod fecit ille ſeduló. *Gabbema.*

3. *Minoïa fabula*] Quæ ad Minoëm regem Cretæ inſulæ aëriæ & altæ, pertinet: ut quæ ſit de Paſiphaë uxore, & filiabus Ariadne & Phædra. *Vinet.*

4. *Licia*] fila. Andrageo filii mortem Minos ulturus, bellum intulit Athenienſibus, & vicit. Victis hanc ſtatuit pœnam, ut unoquoque anno ſeptenos liberos ſuos Minotauro edendos mitterent. Theſeus Athenienſis patriæ vicem dolens, in Cretam venit: cujus amore capta Ariadne Minois filia, docuit, quomodo *cæca regens filô veſtigia*, labyrinthum ingreſſus, Minotaurum interficeret. Quod quum eſſet factum, Ariadne ejuſque ſorore Phædra raptis, victor Athenas rediit. Ariadnen tamen in Naxo, quæ & Dia, inſula, dormientem reliquit: unde eſt illa apud Ovidium Ariadnes ad Theſeum epiſtola. Fabulam narrant Hyginus, & Serv. in VI. Æneid. *Idem.*

1. Laq-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Dædaliæ pudet hanc latebras ſubiiſſe juvencæ.
Præreptas queritur per inania gaudia noctes
[1] *Laodamia duas, vivi functique mariti.*
Parte truces alia, ſtrictis mucronibus omnes,
Et [2] *Thisbe, &* [3] *Canace, &* [4] *Sidonis horret Eliza.*
Conjugis hæc, hæc patris, & hæc gerit hoſpitis enſem.
Errat & ipſa, olim qualis per [5] *Latmia ſaxa*
Endymioneos ſolita affectare ſopores,
Cum face, & aſtrigero diademate Luna bicornis.
Centum aliæ veterum recolentes vulnera amorum,
Dulcibus, & mœſtis refovent tormenta querelis.
Quas inter medias, furvæ caliginis umbram
Diſpulit inconſultus Amor ſtridentibus alis.
Agnovere omnes Puerum: memorique recurſu
Communem ſenſere reum. quamquam humida circum
Nubila, & [6] *auratis fulgentia cingula bullis,*
Et pharetram, & rutilæ fuſcarent lampadis ignem:

Agno-

1. *Laodamia duas noctes*] *Laodamia* Acaſti Theſſaliæ regis filia. *duas noctes.* Scilicet unam vivi mariti Proteſilai, quando cum aliis ille Græcis in Phrygiam navigavit, ubi omnium primus eſt interfectus, ſicut habet ejus epitaphium inter Heroica XII. & alteram functi, mortuique viri, quando Laodamia quum audiviſſet ipſum periiſſe, petiit à diis, ut diem unum (ſic ſcribit Lucianus in Dialogis mortuorum) vel tres horas (ita Hyginus) reviviſceret, quò videre & colloqui ſibi liceret; quod impetravit. reliqua, & quo pacto ipſa ſe combuſſerit, ex Hygino cognoſces. *Idem.* V. quæ ad Catull. adnotamus. *Gabbema.*

2. *Thisbe*] Vid. Ovid. lib. IV Metamorph. *Gabbem.*

3. *Canace*] Fuit hæc Æoli ventorum regis filia. quæ miſſo à patre gladiô ſe interfecit, quum ex ſuis & fratris nefandis amoribus concubituque natus puer eſſet. Hyginus. Canaces litteræ Macareo apud Ovidium. *Idem.*

4. *Sidonis horret Eliſa*] *Eliſa* Dido gladio incubuit. De qua præter Auſonii Epigr. CXI, & ἀδεσπότων Anthologiæ lib. IV, Virgil. in Æneid. *Id.*

5. *Latmia ſaxa*] *Latmus*, mons Cariæ Ciceroni in Tuſculana prima, Endymionis à Luna, ut ferunt, quondam adamati fabulâ nobilis. Nam illic à Luna conſopitum Endymionem putant, ut dormientem oſcularetur. Meminit Lucianus fabulæ cùm alibi, tum in Dialogo quodam Veneris & Lunæ. Eraſmus in Proverbio *Endymionis ſomnus*, Hyginus, Fulgentius, Scholia vetuſta in IV Argonauticôn Apollonii, & Auſonius ipſe rurſus in Ephemeride. *Vinetus.*

6. *auratis fulgentia ſingula bullis*] Ita ſcripſimus ex editione Leodogari à Quercu, qui poëma hoc inter flor. Epigramm. edidit, & ex ſententia Pet. Scriverii, qui hoc modo locum hunc reponendum cenſebat. *Gabbem.*

1. *Eligitur*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Agnoſcunt tamen: & vanum vibrare vigorem
Occipiunt: hoſtemque unum ſua non loca nactum,
Quum pigros ageret denſa ſub nocte volatus,
Facta nube premunt trepidantem & caſſa parantem
Suffugia, in cœtum mediæ traxere catervæ.
[1] *Eligitur mœſto Myrtus notiſſima luco,*
Invidioſa deûm pœnis. [2] *cruciaverat illic*
Spreta olim memorem Veneris Proſerpina Adonim.
Hujus in excelſo ſuſpenſum ſtipite Amorem,
Devinctum poſt terga manus, ſubſtrictaque plantis
Vincula mœrentem, nullo moderamine pœnæ
Afficiunt. Reus eſt ſine crimine judice nullo
Accuſatus Amor. [3] *ſe quiſque abſolvere geſtit:*

Trans-

1. *Eligitur mœſto Myrtus notiſſima luco*] Duplex genus crucium ſtatuo, *Simplex*, & *compactum*. Illud voco, *cùm in uno ſimplicique ligno fit affixio, aut infixio*. Quæ Crux, meo judiciô, prima fuit, & in aliam ſpeciem à rudi hac ventum. Nam aliàs ad arborem ſive ſtipitem alligabant figebantve hominem: ut in *Cupidine crucifixo* Auſonii, quem arboris ſtipite appenſum, non manibûs expanſis, ſed à tergo devinctis; pedibûſque non clavis, ſed funibus ſubſtrictis deſcribit, *Eligitur*, &c. *Lipſius*.

2. *cruciaverat illic Spreta olim, memorem Veneris, Proſerpina Adonim*] Auſonius fabellam aſpicit, quæ eſt iſta. Venus jam olim puerum hunc deamaverat, & ut ſola frueretur, clam depoſuerat apud Proſerpinam. Sed hæc mox in eadem flamma: ac repetenti Veneri negat dare. Lis eſt, itur ad Iovem. Ille rem ſic componit, ut Adonis, quod ad uſum, in tres anni partes ſecaretur. Primâ, ut Adonis Adonidis eſſet: ſecundâ, ut Veneris: tertiâ Proſerpinæ. Acquieverunt. Sed enim Adonis pronior in Venerem, ſuum quoque trientem illi tribuit. Hæc Appollodorus lib. III Biblioth. Ergo iſtud eſt, quod Proſerpina nunc cruce vindicat. Theocritus & ipſe huc aſpexit Eidyll. XV. *Vide Lipſium de Cruce*. Gabbema.

3. *ſe quiſque abſolvere geſtit:*
Transferat ut proprias aliena in crimina culpas]
Hæc eſt vetuſti exemplaris ſcriptura, teſte Mariangelo. Mihi ſincerior videtur altera lectio:

— ſe quiſquis abſolvere geſtit,
Transfert & proprias aliena in crimina culpas.

Porrò particula *quiſque*, non commutanda videtur in *quæque*: licèt ad *Heroidas* hoc genere referri poſſe, non appareat. Cùm enim in Monoſyllabis (*Technopægnii* verſus CXII) particulam *Quis* dixerit genere neutro,

Quis fluitat pelagô. quod non natat in fluvio? pix.

Affirmaverim potiùs talia eo modo poſuiſſe eum, ut à Vetuſtioribus poni conſuevit. Ennius: *Quis tu es mulier?* Terentius in Eunucho, *Illarum neque quiſquam te novit*. Et Donatus ait, *Quiſquam* multis probari exemplis etiam fœminino genere Veteres protuliſſe. Ita ut in numeris & gene-

ribus

Transferat ut proprias aliena in crimina culpas.
Cunctæ exprobrantes tolerari inſignia leti
Expediunt. hæc arma putant. hæc ultio dulcis.
Vt quo quæque perit, ſtudeat punire dolorem.
Hæc laqueum tenet, hæc ſpeciem mucronis inanem
Ingerit. illa cavos amnes, rupemque fragoſam,
Inſanique metum pelagi, & ſine fluctibus æquor.
Nonnullæ flammas quatiunt, trepidoque minantur
Stridentes nullo igne faces. [1] *reſcindit adultum*
Myrrha uterum lacrymis uventibus: inque paventem
Gemmea fletiferi jaculatur ſuccina trunci.

Quædam

ribus hæc Prænomina infinita ſint. Priſcianus quoque ac Nonius ajunt, *Quis* & *Quiſquam* communis eſſe generis, authoritate Veterum, ut apud Græcos. Ex ICtorum etiam ſententia de Verborum ſignificatione, *verbum hoc*, Si quis, *tam maſculos, quam fœminas complectitur. Accurſius.* Gabbema.

1. *reſcindit adultum Myrrha uterum lacrymis uventibus:* &c.] Ita Gabbem. editio. Scriverius: Iamdudum eſt quòd ſcripſeram, *lacrimis lucentibûs*; ad myrrham ipſam & gemmea ſuccina reſpiciens. Et nunc animadverto in hunc Auſonii locum verba iſthæc annotaſſe Mariangelum in Diatribis ſuis. Sunt, inquit, codices qui ſervant, *lacrimis vigentibûs*, contra ſyllabæ rationem: ſed ſcribendum fortaſſe, *lacrimis lucentibûs*. Ecce conſpirantem habeo doctiſſimum virum. Nuper verò tentabam ex veſtigiis ſcriptæ lectionis, *lacrimis urgentibûs*. Myrrha arbor abundantiâ & copia myrrhæ & lacrimarum adultum & diſtentum uterum rumpit, ſudatque myrrham. Ovid. Met. lib. x, fab. IX.

Cùm tandem terrâ requievit feſſa Sabæâ,
Vixque uteri portabat onus. & poſt aliquot verſus.
Iamque gravem creſcens uterum præcinxerat arbor,
Pectoraque obruerat, collumque operire parabat.
Non tulit illa moram: venientique obvia lignô
Subſedit, merſitque ſuos in cortice vultus.
Quæ quamquam amiſit veteres cum corpore ſenſus,
Flet tamen, & tepidæ manant ex arbore guttæ.
Eſt honor & lacrimis, ſtillataque cortice myrrha
Nomen herile tenet, nulloque tacebitur ævo. &c.
Dat gemitus arbor. lacrimiſque cadentibûs humet.

Legit apud Auſonium Cl. Salmaſius, *lacrimis ingentibûs.* & in epiſtola ſua ad me hoc eruditum ſcholion attexit: Filius medici non potuit ignorare duo eſſe myrrhæ genera, unum ἁδρόβωλον, alterum μικρόβωλον. Illud glebîs ingentibus: hoc minoribus, cujus meminit Dioſcorides. At Myrrha hîc quæ lacrimas ſuas in lapidem congelatas, quæ ſuccina gemmea hîc vocat Auſonius, in Cupidinem erat jaculatura, grandioribus guttîs præoptavit ſudare, ut plus mali nempe facerent Cupidini, quàm ſi parvas & μικροβώλους jaculata eſſet. Ideo certè uterum laxavit grandioribus lacrimîs τοῖς ἁδροβώλοις, quia hîs vice ſaxorum

rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Quædam ignoſcentum ſpecie, ludibria tantum
Sola volunt: ſtilus ut tenuis ſub acumine puncti
Eliciat tenerum, de quo Roſa nata, cruorem.
Aut pubi admoveant petulantia lumina lychni.
Ipſa etiam ſimili genitrix obnoxia culpæ
Alma Venus, tantos penetrat ſecura tumultus.
Nec circumvento properans ſuffragia nato
Terrorem ingeminat, ſtimuliſque accendit amaris
Ancipites furias: natique in crimina confert
Dedecus ipſa ſuum: quod vincula cæca mariti,
[1] *Deprenſo Mavorte, tulit: quod pube pudenda*
[2] *Helleſpontiaci ridetur forma Priapi.*
Quod crudelis [3] *Eryx, quod* [4] *ſemivir Hermaphroditus.*

Nec

rum impetere parabat Cupidinem. Hæc ille. *Scriverius.*

1. *Deprenſo Mavorte, tulit*] In Gripho Ternario, verſ. XXVII.

--- Ter clara inſtantis Eoi
Signa canis ſerus deprenſo Marte ſatelles.

Martis cum Venere dormientis fabulam narrat Lucianus in Somnio ſeu Gallo; Quidam quondam fuit Marti deo belli in deliciis adoleſcens formoſus Ἀλεκτρύων. Sic gallum gallinaceum vocant Græci. Mars quotiens ad Venerem deam Vulcani conjugem noctu veniebat, quia timebat Solem, ne ſe deprehenderet cum eâ, & Vulcano nunciaret, Alectryonem ſecum adducebat. eum foris ad oſtium jubebat obſervare, quum Sol emergeret. Cæterùm quadam nocte ſomnus Alectryonem oppreſſit, nec adventantem Solem ſenſit, qui Martem cum Venere deprehendit. Rem Vulcano ſtatim renuntiavit; qui accurrit continuò, retibûs adulteros implicuit; & ſic vinctos, cæteris Diis ad id ſpectaculum convocatis, oſtendit;

--- --- qui riſere, diuque
Hæc fuit in toto notiſſima fabula cælo,

ut ſcribit Ovid. IV Met. verſ. CLXXXIX. Suo itaque ſatelliti & excubitori Mars graviter ob iſtum veternum iratus, ex homine fecit avem cum galea & criſta ſua, cæteriſque quibus tum excubabat armis. Ex eoque *Martiales aves*, miſeri ſcilicet illius Alectryonis genus, avito periculô & pœna ſapientes, vigilantiores fuerunt, diligentioreſque ad Solis adventum diis omnibus hominibuſque prænunciandum diu antè quàm exoriatur. *Vinetus.*

2. *Helleſpontiaci*] V. N. in Petron. *Gabbema.*

3. *Eryx*] Veneris & Butæ filius. quod jam alibi adnotatum. *Idem.*

4. *ſemivir Hermaphroditus*] Epigr. LXVIII de iis quæ ſexum mutarint:

Vidit Semivirum fons Salmacis Hermaphroditum.

Semimarem dixerat Ovidius, tantùm non mollem & enervem, ſed etiam qui utrumque gereret ſexum. Fuit hic Mercurii & Veneris filius:

Cujus erat facies, in qua materque paterque
Cognoſci poſſet. nomen quoque traxit ab illis.

Nam Ἑρμῆς Mercurius, Ἀφροδίτη Venus Græcis nominatur. Ovid. IV.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Nec ſatis in verbis. roſeo Venus aurea ſerto
Mœrentem pulſat puerum, & graviora paventem.
Olli purpureum multato corpore rorem
Sutilis expreſſit crebro Roſa verbere : quæ jam,
Tincta prius, [1] *traxit rutilum magis ignea fucum.*
Inde truces cecidere minæ : vindictaque major
Crimine viſa ſuo Venerem factura nocentem.
Ipſæ intercedunt Heroides, & ſua quæque
Funera crudeli malunt adſcribere fato.
Tum grates pia Mater agit. ceſſiſſe dolentes,
Et condonatas Puero dimittere culpas.
Talia nocturnis olim ſimulacra figuris
Exercent trepidam caſſo terrore quietem.
Quæ poſtquam multa perpeſſus nocte Cupido,
Effugit. pulſa tandem caligine ſomni
Evolat ad ſuperos, [2] *portaque evadit eburna.*

Ejuſdem ROSÆ.

V ER *erat : & blando morientia frigora morſu*
Spirabat croceo mane revecta dies.
Strictior Eoos præceſſerat aura jugales,
Æſtiferum ſuadens anticipare diem.

Metamorph. ſic de Salmacidis & Hermaphroditi coïtu canit :

Sic ubi complexu coierunt membra tenaci,
Nec duo ſunt, ſed forma duplex : nec femina dici
Nec puer ut poſſit, neutrumque & utrumque videtur.

Vide & Epigr. XCVIII Auſonii, ut & Epigr. XCIX. *Salmacis* eſt Nympha, & fons Cariæ, de quo Vitruvius lib. II, c. VIII. *Vinetus.*

1. *traxit rutilum* &c.] Dictum jam ad Pervig. Veneris. *Gabbema.*

2. *portaque evadit eburna*] Dixit Virgilius lib. VI admirandi operis :

Sunt geminæ Somni portæ : quarum altera fertur
Cornea, qua veris facilis datur exitus umbris :
Altera candenti perfecta nitens elephantô :
Sed falſa ad cœlum mittunt inſomnia manes.
His ubi tum natum Anchiſes, unáque Sibyllam
Proſequitur dictis : portâque emittit eburna.

Adi quoque Auſonium in extrema Ephemeride; Muret. lib. XI, c. VII : Macrob. lib. I in Somn. Scip. c. III. De *porta eburna* quoque Horat. lib. III Od. XXVII. De *Cornea*, Propert. lib. IV Eleg. VII. *Idem.*

Erra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Errabam riguis per quadrua compita in hortis,
Maturo cupiens me vegetare die.
Vidi concretas per gramina flexa pruinas
Pendere, aut olerum ſtare cacuminibus.
Caulibus & patulis teretes colludere guttas,
Et cœleſtis aquæ pondere tunc gravidas.
Vidi Pæſtano candere roſaria cultu,
Exoriente novo roſcida Lucifero.
Rara pruinoſis canebat gemma frutetis,
Ad primi radios interitura die.
Ambigeres, raperet ne ROSIS *Aurora ruborem,*
An daret, & flores tingeret orta dies.
Ros unus, color unus, & unum mane duorum:
Sideris & floris nam domina una Venus.
Forſan & unus odor; ſed celſior ille per auras
Difflatur: ſpirat proximus iſte magis.
Communis Paphie dea ſideris, & dea floris,
Præcipit unius muricis eſſe habitum.
Momentum intererat, quo ſe naſcentia florum
Germina comparibus dividerent ſpatiis
Hæc viret anguſto foliorum tecta galero:
Hanc tenui folio purpura rubra notat.
Hæc aperit primi faſtigia celſa obeliſci,
Mucronem abſolvens purpurei capitis.
Vertice collectos illa exſinuabat amictus,
Iam meditans foliis ſe numerare ſuis.
Nec mora; ridentis calathi pateſecit honorem,
Prodens incluſi ſemina denſa croci:
Ac modò quæ toto rutilaverat igne comarum,
Pallida collapſis deſeritur foliis.
Mirabar celerem fugitivâ ætate rapinam;
Et dum naſcuntur, conſenuiſſe ROSAS.
Ecce & defluxit rutili coma punica floris,
Dum loquor: & tellus tecta rubore micat.
Tot ſpecies, tantoſque ortus, varioſque novatus,

Vna dies aperit; conficit una dies.
Conquerimur, Natura, brevis quod gratia florum eſt.
Oſtentata oculis illico dona rapis.
Quam longa una dies, ætas tam longa ROSARVM;
Quas pubeſcentes juncta ſenecta premit.
Quam modo naſcentem rutilus conſpexit Eous,
Hanc rediens ſero veſpere vidit anum.
Sed bene, quod, paucis licet interitura diebus,
Succedens ævum prorogat ipſa ſuum.
Collige, virgo, roſas, dum flos novus, & nova pubes;
Et memor eſto, ævum ſic properare tuum.

DE PRIAPISMO SEV PROPVDIOSA LIBIDINE CLEOPATRÆ REGINÆ, Ejuſque Remediis EPISTOLÆ;

In lucem prolatæ ex Bibliotheca
MELCHIORIS HAMINSFELDII GOLDASTI.

Typographus Patavinus

Lectori benevolo S. D.

PRÆSENTAVI tibi, *Lector humaniſſime*, fidem membranei codicis, cujus mihi copiam ex feſtiva ſua Bibliotheca & omnis generis librorum referta fecit vir nobilis & Clariſſimus Melchior Haiminsfeldius Goldaſtus, cùm hîc aliquan-

quandiu ſubſiſteret. Ejus autem vetuſtatem tum characterum elegantia, tum ipſa membrana ſatis commendat. An vero ipſorum, quorum nomina præ ſe ferunt, genuini partus ſint, an ab aliis ſuppoſiti, quæſtionis eſſe videtur. Equidem dum orationis filum & contextum conſidero, qui non propiùs à venuſtate Ciceroniani ævi abire quam cœlum terra poteſt, videntur non eſſe, ſed unius cujuſdam multis ſeculis poſterioris, qui ne Latinè quidem admodum doctus erat. Eam conjecturam ex ipſis epiſtolis capio. Nam Soranus in ea ad Cleopatram ita ſcribit: *Dabo tibi commentarios Theodotæ & aliorum & de vitiis & de curatione mulierum, in quibus poteris addiſcere & diverſa vitia & curationes earum.* Vbi non dubitat nobiliſſimus ſimul & doctiſſimus Goldaſtus, quin pro *Theodotæ* legendum ſit, *Theodori*, intelliganturque commentarii Theodori Priſciani, quos ipſe *Gynæcea ad Salvinam* inſcripſit, editi Baſileæ operâ Sigiſmundi Gelenii. Deinde quod ait, *& aliorum*, annon innuit Erotis Medici, liberti Iuliæ, *de Vitiis muliebribus librum:* qui eadem, qua Cleopatra & Soranus, ætate floruit? Præterea Moſchionis ſive (ut nonnulli ſcribunt) Muſchionis περὶ γυναικείων παθῶν à Conrado Geſnero ſeculi noſtri Varrone Græce Latinéque editum cum notis? Atqui iſte multo poſt Cleopatram tempore vixit. Vt nunc ponam ad compendium, Trotilæ *librum Matricis*, & Albucaſis Arabis *morbis muliebribus*, quos primus collegit Caſpar Wolfius Medicus & Profeſſor Tigurinus, & in Gynæceorum libris recenſuit Iſraël Spachius Argentinenſis. quippe qui videntur poſteriores harum epiſtolarum auctore fuiſſe. Ait porro Soranus, *in quibus poteris addiſcere*, &c.

Vnde exſtitit alius quiſpiam, qui non minori audacia librum *De vitiis & curatione mulierum* hujus ipſius Cleopatræ Reginæ nomine proſcriberet, quem iidem illi, quos dixi, Wolfius & Spachius edidere. Et ſanè decantata

eſt ab antiquis ſcriptoribus inſatiabilis Cleopatræ libido, quam verò nemo clarius & evidentiùs expreſſit iſto noſtro Antonio. Ex ſe ne an veteri quopiam ſcriptore qui nobis perierit, incertum. Nobis quidem hæ epiſtolæ non minus dignæ viſæ, quæ ad plurium manus perveniant, quam vel ille Cleopatræ liber ab eis viris editus qui & judicio valent & auctoritate; aut etiam ipſius Sorani *Iſagoge in artem medendi*, quam Albanus Torinus Medicus Vitudurenſis apud Helvetios in lucem protulit. Nam fictitiorum licet ſint auctorum, multum tamen facere ad veterum quorundam loca intelligenda, Petronii Arbitri, Martialis, & aliorum, domi doctus didici. Quod autem ad remedia attinet, certa & indubitata eſſe, vel ipſa eorum præſcripta materies argumento eſſe poteſt. Nec perdidere uſum ſuum hodie ad vitioſam mulierum tentiginem ſedandam, quæ nonnullis ſolet eſſe abortus, pleriſque ſterilitatis cauſa. Sed & viri non pauci reperiuntur faſcinati & veneficio tacti, ſive, ut Iuriſconſultorum verbis utar, maleficiati & ſortilegiati, quibus perſanandis remedio hujuſcemodi opus. Hæc volui neſcius ne eſſes. Vale, lector, & utitor, ſed more modoque honeſto; obſcænitatem Deo inviſam, Angelis cogita abominabilem.

FRANCISCVS PHILELPHVS
Lib. 6 Epiſt. ad
PHILIPPVM MEDIVM

Philoſophum ac Medicum cujuſdam codicis meminit, quo comprehenſæ videntur fuiſſe & hæ epiſtolæ. Sic autem ſcribit;

MEminit cum nuper eſſes Mediolani, vidiſſe apud te vetuſtiſſimum quendam codicem, qui Medicorum plurium ſcripta complecteretur, ut Corn. Celſi, & utriuſque Sorani, &

Apuleji,

Apuleji, & Democriti, & quarundam etiam mulierum. Rogo igitur te majorem in modum, ut aut illum codicem ad me mittas, tantiſper apud me futurum, donec exſcribatur, quod factum iri curabo quam primum; aut iſthic ipſe mihi cures exſcribendum. Nam quod mea cauſa impenderis, id omne pecuniarum brevi ad te ibit. Medicos verò iſtos lectitare volo, non ut eorum mihi præceptis utendum cupiam, qui ſum, ut noſti, corpore bene compoſito & valetudine proſpera, ſed doctrinæ duntaxat gratia. Mediolano pridie Non. Ianuarias, M. CCCC XLIX.

EPISTOLA
HERACLII IMPERATORIS

Ad [1] Sophoclem Philoſophum pro expoſitione libri inventi ad caput Cleopatræ Reginæ in ſuo ſepulchro.

HEraclius Imperator, Parthicus, Perſicus, & Babylonicus, Triumphator ſemper Auguſtus, [2] Sophocli, viro ſapienti & amico ſuo. Remeanti mihi à Perſico bello, quod & magna virtute ſuſceptum, & inſigni victoria per Chriſti gratiam ſumptum eſt, viſum eſt, ut Alexandriam [3] contenderem, quædam ibi, quæ agenda erant, de utilitate Reipublicæ diſponere. Vbi dum per aliquot dies permanerem, placuit ut quædam ſepulchra veterum Regum aperirentur, in quibus, ut fama erat, multæ gazæ incluſæ latuerant, ut malè ibi ingeſta pecunia, ſi fortaſſis inveniretur, multorum utilitatibus deſerviret. Itemque apertum eſt Cleopatræ ſepulchrum illius famoſiſſimæ Reginæ, quæ cum Antonio imperium totius penè Orientis tenuerat: ubi & corpus ejus juxta Antonium collocatum aromatibus conditum illæſum uſque ad noſtra tempora per centum viginti quinque Olympiades permanſerat. Ad cujus Reginæ

1. *Sophoclem*] Mſ. *Saphoclum.*
2. *Sophocli*] Mſ. *Saphocli.*
3. *contenderem*] Mſ. *concenderem.*

ginæ caput inventus liber eſt per ignotos characteres in æneis tabulis inſcriptus, nobiſque delatus: de quo dubium non erat, quin in eo aliquid magnæ utilitatis contineretur, quod tanta diligentia ad caput tantæ Reginæ reconditus jaceret, cœpimus quærere anxiè diligenter, ſi fortè eſſet aliquis, qui ejus libri nobis ſcientiam aperiret & ſcriptum. Quod cum jam ignorantia multorum, qui ſapientes eſſe videbantur, deſperatione capti impoſſibile putaremus, tandem ad te recurrere decrevimus, quem in omni genere diſciplinæ ſapientem fore non dubitamus. Quamobrem eundem librum tibi dirigimus, ut nobis ſcripturam & intelligentiam ejus exponas. Vale.

EPISTOLA
SOPHOCLIS SOPHISTÆ
Ad Heraclium Imperatorem de expoſitione & intelligentia præfati libri ſcripti in tabulis æneis.

HEraclio Imperatori Divo, Magnifico Viro ac Triumphatori ſemper Auguſto, Sophocles Sophiſta. Litteras Excellentiæ tuæ continentes petitionem tuam legi, atque in perquirendo ſcripturas & intelligentiam libri, quem miſiſti, plures dies conſumpſi. Tandem ut per quædam ſecreta artis noſtræ revelata mihi ejuſdem libri characterum ignotorum profunditas & intelligentiæ veritas, in primis quidem feliciſſimum te hominem eſſe cenſeo, cujus temporibus revelatum eſt arcanum multis ante ſeculis abſconſum, omnique tuo auro pretioſius. Cùm enim omnia, quæ [1] ab uſu humano ſunt, propter hominem tantummodò ſint pretioſa, quanto [2] plus pretioſius illud eſt, per quod humana natura conſtringitur, & quod in ea depravatum eſt, ad ſtatum proprium

1. *ab uſu humano*] Mſ. *ad uſum humanum.*

2. *plus pretioſius illud eſt, per*] Mſ. *pietas pr. illudque per.*

1. *cujus*

prium reformatur? Quantos equidem fuiſſe exiſtimas Reges ſeculique potentes, quibus Fortuna dederat hereditatem, ſed vacua natura negaverat heredem qui inæſtimabili pretio illud comparaſſent, ſi ſe adipiſci poſſe, quod te adeptum eſſe conſtat, ullo modo credidiſſent? Habes ergo theſaurum caſu quidem tibi oblatum, ſed noſtra diligentia repertum: quem ſummopere tibi cuſtodiendum eſſe ipſa ſui magnitudo commendat. Expoſitionem ſanè ſcripturæ in ejuſdem libri intelligentiæ quoque ſubtilitatem noſtris characteribus conſignatam magnificentiæ tuæ transmiſi. Quod moneo diligenter recondi facias, nec umquam procedat in publicum: [1] cujus tamen ſummæ utilitatis [2] tu ipſe poteris habere uſum. Vale.

EPISTOLA
C. ANTONII COS.

Ad [3] Q. Soranum de incontinentia libidinis Cleopatræ Reginæ.

ANtonius ter conſul ſalutem dicit [4] Q. Sorano. Veteris amicitiæ memor, ſimul & ſapientiæ tuæ virtute fideique conſtantia delectatus, quoddam meum privatum infortunium jam tibi declarare ſatago, ſpem mihi de tua egregia fide promittens, & quod commiſſum celatum habebis, & ad ſublevandum adjutor & ad diſponendum, ſi poteris, devotus exiſtes. Amore Cleopatræ comprehenſus atque formæ ipſius ſupra modum pulchritudine delectatus, ultra quam oporteret virilem animum, ejus blanditiis delinitus, tamen ei de maritali fræno relaxavi, quod me contempto legumque timore, adulterio ſe commaculaverit. nec hoc mediocriter, ſed animo poſtpoſita muliebri verecundia ad tantam impatientiam

1. *cujus*] Mſ. *qua.*
2. *tu ipſe*] Mſ. *ſicuti nunc.* quod tamen eadem manu correctum.
3. *Q. Soranum*] Mſ. *Quintianum.*
4. *Q. Sorano*] Mſ. *Quintiano.*

tientiam flagitia prorupit, quod ſub una nocte ſumpto cucullo in lupanari proſtibulo centum & ſex virorum concubitus pertulit. In tantum enim, ut profeſſa eſt, in tentigine rigidæ vulvæ erat accenſa, quod à lupanari quidem, ſed non ſatiata receſſit. & licet occultiſſimè actum eſſet, me tamen non latuit. tandemque hujus nefariæ offenſæ ab ea ſub interminatione vitæ ſciſcitatus, impatientiam gemini caloris & fervorem inveni. Quod per quoſdam Philoſophicæ artis peritos verum eſſe deprehendens, qui dicunt quarumdam mulierum tam ferventem eſſe naturam, ut ſi ſine veretro pene aſſiduo & continuo virili amplexu infra tertium decimum [1] expertes fuerint, nec vivere quidem poſſint: & attendens etiam, ne ſi palam fieret ejus delictum, ad perpetuæ mihi infamiæ injuriam redundaret: fateor quidem, diſſimulavi rem, ſimul etiam miſeratus formæ ejus venuſtatem floremque juventutis, & naturæ conditionem ingeniique ejus modeſtiam, quo multis mulieribus ſuperior eſſet, niſi hoc ſolo vitio laboraret, interminatus quidem mortem, niſi de cætero careret. Hoc quidem timore territa continere ſe cœpit. Vnde in gravem infirmitatem decidit, atque advocatis & deſperantibus Medicis vitam ejus niſi repentino concubitu ſatisfaceret naturæ, tandem ceſſit atque mortis metum voti feſtinatione ſolvit. Moxque reverentibus nobis non verita eſt vitium naturæ ſuæ profiteri ſibi reſtitiſſe pene uſque ad mortem, * ſub atteſtatione Medicorum fidelium protegebatur. Hac igitur miſeranda ſorte commoti in magnum mortis dolorem incidimus, quid facto opus eſſet omnibus modis ambigentes. Demum nobis nihil melius exiſtimavimus, quam in hac re ſpem conſilii in te ponere, quem ingenio præſtare omnique ſapientia multis documentis probatum eſt.

Nam

1. *expertes*] Mſ. *expertæ.* & ſuprà, *expertæ.*

1. *Q. Sora-*

Nam & talem eam habere, ut nunc eſt, quaſi mortuam nihil eſt: item ea carere difficillimum ex toto tenore voluntatis meæ manifeſte facillimum eſt mihi talem pati, quam talem perdere: tamen ne talem habeam, tuo opere, tuo auxilio promereri inceſſanter expoſtulo. Age igitur totum ad quæ volueris habiturus: & ſi quis medendi illius infirmitatis locus in tua ſcientia eſt, omni virtute exerce. Redde eam mihi, & ex hoc me totum adquire tibi. Vale.

EPISTOLA
Q. SORANI
Ad Antonium Cos. De modo medendi ardorem libidinis Cleopatræ Reginæ.

ANtonio Conſuli [1] *Q. Soranus. Prudenter ſemper & fideliter amicis ſervatum eſt, ut amicorum cauſam ſuam deputent, & eorum infortuniis æquè, ac ſi ipſi patiantur, condoleant, & ubi adjuvandi eos remedia deſunt, benevolentiæ munere conſolationis fomenta adhibeant. Excellentia magnitudinis tuæ ſatis compertum habet, humanam felicitatem multis animi incommodis laborare, & hoc vel eſſe fallacis Fortunæ proprium, ut quibus aliquando blanditur læta fronte, hos aliquando rugoſa fronte deterreat. Inde eſt, quod te dominum gentium & Romanæ Reipub. quæ omnium divitiarum copia habundare facit, vitio ſaltem domeſtico & privato incommodo perſtringi faciat, ut quam vertibilis ſit, evidenter oſtendat. Sed quoniam adverſa fortuna ſuperior eſt amicitiæ benevolentia, quæ & ſecundas res ſplendidiores, & adverſas patiens leviores facit, mœſtitiæ tuæ ut verè amicus admodum compaſſus diu quæſivi, quo modo hanc quam pateris anxietatem vel minuendo levigarem, vel omnino auferrem. Perlectis igitur pluribus libris, ac perſcrutatis naturæ ſecretis*

1. *Q. Soranus*] Mſ. *Quintius.*

tis tam in genere animalium quam lapidum, arborum & herbarum, quanquam multa remedia ad refrigerandum libidinis ardorem invenerim, ſummam tamen evincendæ libidinis non attinui, donec per quendam æditum in templo Veneris edoctus in Chio inſula inveni librum continentem modum & vim hujus veri unguenti, quod tibi mitto, aliarumque rerum quæ ad uſum fœmineum deputantur, quod ita validiſſimum eſt, ſicut & noſtra narratione & tua probitate cognoſcere poteris. Vis ſane hujus unguenti talis eſt, per quod unaquæque mulier ad amorem illius viri, qui cum ea concubuerit, ita attrahitur, ut omnium amoris obliviſcatur. [1] *quo inprimis ita uti debebis. Obſervate per novem dies à Venerio opere, ita ut nullus fluxus ſeminis de te exeat: & utere cibis calidis, ovis quoque & caſeo, & vino forti, & pipere. Quod ſi tu vel ſenex vel frigidæ naturæ eſſes, medicinalia tibi poſſem adhibere fomenta, quibus, quia opus non habes, communes cibos ſumere valebis. Deinde hoc tibi maxime eſt obſervandum, ut cum poſt novem dies ad fruendum concubitum accedes, virile membrum non minus in extenſione ſua quàm decem uncias habeas. Quod ſi non habes per naturam, debes habere per medicinas.*

Tolle ſiquidem [2] lac caprifici, & radicem herbæ, quæ dicitur [3] tellina, & tere diligenter, & illines veretrum, & confricabis manibus & ſic ad prædictam magnitudinem conſurget. Poſthæc ſtatim ut concubitum perficere volueris, totum veretrum præfato unguento inunges, & ſic mitte infra vulvam mulieris quanto expeditius poteris. Mox enim jacto ſemine & liquefacto unguento, tanto amore tantaque dulcedine attrahit infra ſe matrix, quod illico concipit mulier. Nam in tanto amore ex eo mulier adducitur, quod neque cum devirginatur ille amor huic poteſt æquari. Non tibi verendum

1. *quo*] Mſ. *quod.*

2. *lac caprifici*] Id eſt, *lac fici ſilveſtris, cujus fructus non maturat.* Mſ. in marg.

3. *tellina*] *Telina dicitur laureola minor, & eſt citrina, & Arabicè dicitur Allabena Azagera. id eſt, laureola minor. Allabena Alkuira, id eſt, laureola major.* Mſ. in marg. Mſ. ſuprà, *ſicce.*

1. *Altero*

dum erit, eam alii viro velle commiſceri, niſi qui ſimiliter ei poſſit facere.

Temperatio verò hujus unguenti tribus modis fit, & hoc tanto frequentius, quanto majori libidine concitatur. Nam ſæpè in ipſo opere Venereo, dum veretrum infra cunnum agitatur, fervente ipſo motu libidinis ante jactum ſeminis virilis frequenter ſemina mittunt. [1] *Altero, concepto ſemine præ nimio amore extra ſemetipſam ferè per tres continuas horas ita in amore liquefacta, ſicut in ipſo puncto cum* [2] *curculio in vulvam ſemen infundit. Tertio, cum illo ultra decimum concubitum delectatur. Hoc medicamine naturali ad concubitum dilectæ Cleopatræ utere, quam deinceps ita ſecurus poſſidebis, ut nullius alterius concubitu fruatur. Vale.*

EPISTOLA
CLEOPATRÆ REGINÆ
AD
Q. SORANVM.

CLeopatra Regina [3] Q. Sorano. Quantas gratiarum actiones magnitudini bonitatis debitrix ſim, teſtis eſt conſcientia mea, quæ manifeſtè ſentit à quanto periculo quantaque infamia tua ſapientia liberata ſim. Teſtis etenim eſt Antonius, quem te nunc operante unicum diligo. Sublata namque fœminea verecundia, aperiam tibi fragilitatem meam & quaſi nudam me tibi totam exponam: cum ſciam, me etiam tacente fœmineam fragilitatem te ex toto agnoſcere, & fervidæ naturæ meæ cauſam tuo ſalubri remedio temperare. Ab annis namque pubertatis, ex quo in viriles amplexus deveni, & quærerem Veneris gaudia, perſenſi gemi-

1. *Altero*] *Sc. modo.* Mſ. in marg.
2. *curculio*] Mſ. in marg. *gurgulio, id eſt, veretrum.*
3. *Q. Sorano*] Mſ. *Quintio Sorono.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

geminum calorem. Poſtea mulier ita alienata [1] ſum, ut omnium laborum atque rerum oblivíſcerer. ***. Val.

EPISTOLA Q. SORANI

ad Cleopatram Reginam de medendo ardore libidinis.

Grandis quidem, ô Regina, res eſt in multis temporibus abſconſa, quam tibi demonſtrari poſtulas. Sed quia Excellentiæ tuæ nihil denegare fas eſt, quem ſummo honore conſulendum eſſe decreviſti, aperiam tibi conſequenter omnia, quæ propoſuiſti, & de unguento quidem & de quibuſdam aliis à te non propoſitis, quæ ad uſus fœmineos privatos congruunt per ſeriem temporum, & à quibus auctoribus inventum, & à quibus etiam Reginis, quo modo, & quo ordine probata ſint, ſub hac conditione exponam, ut nunquam in publicum prodeant præcaveas, hocque tam tibi quam poſteritati tuæ. De natura autem mulierum, & vitiis & curationibus earum pauca tibi breviter perſtringam. Nam dabo tibi commentarios [2] Theodoti & aliorum & de vitiis & de curatione mulierum, in quibus poteris addiſcere & diverſa vitia & curationes eorum. Perlecta ſane epiſtola, quam mihi pro te direxit Antonius, ex eo diligenter cœpi quærere, ſi quid poſſem pro eo æſtu libidinis, quo tu laborabas, probatum invenire remedium. Cumque perlectis pluribus libris & rimatis naturæ ſecretis tam in genere animalium quam lapidum, arborum, & herbarum, nec mihi ex toto accurreret ut volebam, tandem per quendam æditυum Veneris edoctus ſum in templo ejus, quod in Chio inſula ſitum eſt, multos antiquiſſimos libros Apollinis contineri, in quibus mox ſuſpicatus ſum fortaſſis me aliquid poſſe invenire, quod ad id, quod quærebam, proficuum eſſet. Animabat enim me ad id quærendum, quod & ipſe [3] medicæ

artis

1. *ſum, ut omnium laborum atque rerum obliviſcerer*] Mſ. *eſt, quæ om. lab. atque rer. obliviſcitur.*

2. *Theodoti*] Mſ. *Theodotæ.*
3. *medicæ*] Mſ. *Medicinæ.*

1. appel-

artis eſſet repertor, & ſollertiſſimus naturæ ſcrutator. Moxque iter arripiens ad Chion inſulam deveni, & introgreſſus adytum templi omnes libros Apollinis, & Æſculapii filii ejus, & aliorum, quorum multa copia erat, perlegi, atque quod quærebam inveni, tibique ex memoria quod in ipſis continebatur edicam. Et primùm quidem, quod propter hominem medicina inventa eſt, & tractatur ibi de formatione viri & mulieris. Deinde de omnibus vitiis, quibus humana natura corrumpitur, eorumque remediis. Et quoniam eam partem tibi declarare ſuſcepimus, ſecundum id quod ſupra propoſuimus, quæ propriè pertinet ad naturam mulieris, omiſſis cæteris hoc tibi patefacere operam damus, quod proprie pertinet ad naturam mulierum. Inter viri namque & mulieris naturam ſexus, & quæ ad ſexum pertinent, diverſitatem faciunt, ac per hoc & diverſa vitia fiunt, & diverſæ curationes. Inde ab ea parte, unde diſcrepat, exordiendum eſt. Et inprimis quidem eſt matrix, *quæ & ſemen recipit, & conceptum fovet, de quo diverſæ & validæ infirmitates in corpore mulieris oriuntur. Quæ quidem principaliter tribus modis vocatur: primùm ſanè* matrix, *ab eo quod mulieres partu ſuo matres efficiuntur. Tunc autem* ſtare *tunc* [1] *appellatur, hoc eſt noviſſima in inteſtinis jaceat, aut quod uſque ad annos* XIV. *unciæ ſint apud virgines. Poſt mutationem vero ætatis effectus ſuos per partum mulieribus repræſentat. Dicit* [2] *Ariſtoteles, quod fratres efficiat, qui ex una naſcatur. Conſtat ex duabus tunicis. Una exterior, quæ levior eſt alba: altera eſt durior & nervoſa & pulpoſa. Quibus rebus in ſe continet omnia. cui etiam inhærent tunicæ tenues, ut ex membranis & nervis. Formata enim eſt ſicut cucurbita medicinalis. Poſitio vero eſt ejus, quæ ab inferiori parte vulvæ inter duas protendens uſque ad manum, habens ſuper ſe* veſicam. *Cujus partes duæ ſunt: una* [3] orificium *dicitur, quod eſt ante partum pulpoſum & molle, poſt verò calloſum & ſpanoſum: Secunda verò eſt* collum: *Tertia verò eſt* cervix *horum, ubi concurſus cauſa dicitur. Ubi verò poſt anguſtias dilatari incipit,* humerichir, *poſt hos* littera; *ubi vero rotunditas conclu-*

1. *appellatur, hoc*] Sequentia videntur eſſe corrupta, & nonnulla deeſſe.

2. *Ariſtoteles*] Mſ. *Ariſto † adolis.*

3. *orificium*] Mſ. *Porificum.*

concluditur, fundus *vocatur : inferius verò* baſis *dicitur. Omnis namque unitas illa quæ in medio ventris eſt ,* ſinus *appellatur. Medius autem ſinus mulieris ex membranis nervoſis conſtat , & majoris inteſtini ſimul. Intus autem ſpatioſiſſimus, fons verò anguſtus, in quo coitus virorum & uſus Veneris efficitur, quem vulgus* cunnum *vocat. Cujus fons vel labra Græcè* eptyrogomata , *vel* pimiacula *dicuntur. Intus verò quod à ſuperiore parte deſcendit in medio dicta eſt* Landica , *motum ſæpè titillationis habens ex libidine. Ipſa verò à diminiculis retrò eſt , & in omnibus quidem mulieribus æqualiter , ſed per differentiam ætatis vel naturæ. Verumtamen quinque vel ſex digiti forma ejus eſt, quando concluſum eſt & necdum apertum in corruptione veretri , ſicut* afforis *eſt noviſſima pars auriculæ. Prope cervicem verò matricis in utramque partem ſunt* teſticuli *poſiti, & ſunt rotundi, & aliquantulum latiores & graciliores quàm hominum , & ſpuunt ſemen per meatus , per quos mulieres ſemen excludunt : ſicque diſtenti juxta matricis latera ad veſicæ collum junguntur. In longitudine verò habet matrix* I. ß. *uncias , angulos tres , foramina quinque : & horum alia ſunt, per quæ intrat ſemen ad concipiendum , alia unde purgatio fit menſtrui, & alia per quæ ad jactum ſeminis viri, teſticuli mulieris ſemen ſuum contrà emittunt. Quoniam , ſicut ex ipſa* [1] *immiſſione comprehenſum eſt, novem uncias ſuperat amor mulieris amorem viri , ideò omnes mulieres impatientes eſſent libidinis , niſi quædam valitudines eſſent , quas loco ſuo dicemus intervenire. Quæ quidem in quibuſdam mulieribus plus, in quibuſdam minus habundant ſecundum fervorem corporis vel temperantiam. Ad libidinem commovent & proſunt etiam extrinſecus medicinalia remedia , quibus ut ipſa es experta natura evincatur , &* [2] *quidem illo unguento per quod natura tua temperata eſt : & hoc tanto frequentius , quanto majori libidine concitantur , vel in ipſo tempore Venerio , dum veretrum infra cunnum agitatur , fervente ipſo motu libidinis ante jactum virilis ſeminis frequenter ſemina emittunt.*

Pulvis , quo maſculus utatur , Ermodactyli. 31. Saty-

1. *immiſſione*] Mſ. *niſi juſſione.* | 2. *quidem illo*] Mſ. *quoniam de il.*

rion

rion & Satureja ana ʒ & ſemis, pavacæ radix, piperis ana ʒ i. cum vino fac trochiſcos ʒ i. Da cum vino puro pro elect.

Ad idem, pene ſcilicet iii. lib. ana ʒ i. piperis ix. pulegii, nepite, ſatureja ana ʒ iii. pireti ʒ piri vel quod ſufficit.

Vnguentum ad idem. Camomillæ lib. v. rutæ lib. & ſemis, artemiſiæ ʒ iii. abrotoni ʒ iii. raphani ʒ & ſemis. Bulliat in oleo. Poſtquam ibi putrefactæ ſunt per tres dies, faciat cum cera unguentum, & ungat maſculum à genu uſque ad umbilicum, quando debet concumbere.

Diæta, qua utatur femina. Pane levi facto de ſpelta, & portulacis, lactucis & quinquefoliis, cum aceto & pauco ſale & vino bruſco, & omnibus carnibus & frigidis rebus. Maſculus verò calidis omnibus, ſed non calidiſſimis. Ita femina utatur cucurbita, melonibus: Vir porris, cepis, raphanis, macedonis, & aliis calidis herbis, & ſerò non ſaturetur, ſed ſobrius fit. *Hæc verò medicamenta viris & mulieribus congruentia, in Hypocratis & Æſculapii codicibus inveni in templo Apollinis, Reginis & Regibus ab eis ſuadentibus compoſita, quorum nomina, ut promiſimus, alias latius in loco ſuo dicemus.*

Y.

[1] PER ANGVSTA AD AVGVSTA, TOBIÆ GVTBERLETH.

VEr juventæ florulentum quiſquis inſtar Herculis
Tranſigit, callemque dextrum literæ biverticis
Rupium ſeptum ſalebris, ſenticetis horridum,
Carduiſque aculeatis pullulantem perpetim
Calcat indefeſſus heros; & ſiniſtrum tramitem.

1. Per Angusta] Attexuit Gabbema.

Liliis amaracoque, ſeſamo & papavere,
Et marini roris umbrâ blandientem; gemmeis
Venulis paſſim pavitum, & huberantem nectaris
Fonte, lactis flore, mellis rore, dote ſacchari,
Spernit, execratur, odit pejus aſpide & cane:
Hunc beat triumphus olim, Lerna cedit centiceps;
Bis beatus, ter beatus, millies beatus eſt.
Qui voluptatum latebras ſordidas lactantium,
Atque Sirenum doloſas cantilenas præterit,
Ac Vlyſſes alter aures cereo repagulo
Obſtruit, Circeſque pocla toxico manantia
Spectat, & ſpectando ridet irretorto lumine:
Huic canore, & tibiarum non nocet poppyſmatis
Blanda Siren, fœda Circes pocla non inebriant;
Bis beatus, ter beatus, millies beatus eſt.
Læta qui Colonus arva ſulcat, occat, paſtinat,
Et laborato novali ſparſa jactat ſemina:
Poſt ſcreatus, Siſyphique ſaxeas moleſtias
Demetitque, colligitque mergites uberrimos,
Et catenato labore fructibus fruiſcitur
Comparatis, in ſinuque gaudet, atque ſubſilit:
Bis beatus, ter beatus, millies beatus eſt.
Qui relicta illiberalis ſordidique pegmatis
Subula, ligone, ſtiva malleo, mortario,
Atque pano verminoſo, & forſicis porrigine,
Se theatro Apollinari dedicatum conſecrat;
More apiſque (quæ liquore cellulas Hymettio
Stipat, & fucos nocentes arcet à præſepibus,
A faviſque) bombilando jugiter circumvolat
Per vireta, per roſeta, prata per ridentia,
Floreoſque per mæandros. areaſque fertiles
Phocidos, Parnaſiique collis, atque pallidæ
Ora poculis refertis Hippocrenes proluit:
Huic merum, rigente fuco, mel faviqueſuppetunt;
Bis beatus, ter beatus, millies beatus eſt.
Paginam viam Salutis qui ſacrati Codicis,

Phoſphoro

Phoſphoro ſurgente mane lucis almæ nuntio,
Ingruente prodromoque noctis heſperugine,
Volvit ardens & revolvit ſedulo conamine;
Et Creatoris ſecundum juſſa ſancta criminis
Purus, integerque vitæ vivit uſque, & ambulat,
Fundit hymnos atque Pſalmos, gratiaſque debitas,
Evehitque ad aſtra cœli Conditorem laudibus,
Et rudes commilitones fraudis expers edocet
Veritatis & Salutis æviternæ ſemitam:
Hic in his terris Olympum luculentum poſſidet.
Et monarcha Μακροκόσμῳ μικρόκοσμος *imperat;*
Bis beatus, ter beatus, millies beatus eſt.
Cui Themis ſevera curæ eſt, & ſenatus legifer,
Cuique Ariſtides, Lycurgus, Vlpianus, Bartholus
Azo, Baldus cæterique Cæſaris ſatellites
Examuſſim dedolarunt corda juris aſcia:
Qui clientium medetur Advocatus queſtubus,
Et parentibus carentum luctuoſas lacrumas,
Et tori threnos amaros deſtituti compare
Maſurii docta rubrica tollit atque obliterat;
Imo ubique juſtum & æquum ſtrenue defenſitat:
Hunc Dice famæ quadrigis celſa ad aſtra ſubvehit;
Huic honores, huic ſecureis Imperator deſtinat:
Bis beatus, ter beatus, millies beatus eſt.
Quiſquis inſtrumenta Coi callet Æſculapii,
Atque alumni Pergameni miſcet aptè pharmaca;
Aut aduſti myſta Gebri, & Candidatus clibani
Æris aurum in potulentum transfigurat pulverem,
Efficacibuſque ſuccis, & metalli robore,
Et catenula trilice MercurI ſpirabilis,
Sulphuris, ſaliſque fretus, nunc phthiſin, nunc tormina,
Nunc podagræ, nunc cheragræ, nunc furores febrium,
Nunc lupos, cancroſque edaces, nunc abyſſos ulcerum,
Herniaſque polypoſque, calculique tetrici
Glaream, gravedinemque & faſcinum præfiſcine.
Siſtit, atque frenat, atque ſtringit, atque perdomat;

Nunc ſagace purulenta dextera ſymptomata,
Peſtiumque mille monſtra lenit, arcet, enecat:
Hunc manet perenne nomen, horrea huic ſuperfluæ
Copiæ cornu flagellat, merx inaurat Indica:
Bis beatus, ter beatus, millies beatus eſt.
Orbitas humaniorum quiſquis ardet artium,
Et fideliter novenis perlitat ſororibus;
Fontibus nunc ex Pelaſgis, nunc Latinis in ſuum
Ducit hortulanus hortum rivulos argenteos.
Nunc Panætii frequentat, nunc Platonis porticum,
Et Sami, Stoæ & Stagiræ literata pulpita.
Excutit, libat, coërcet, limat atque limitat.
Nunc in hortis, Ramuliſque mala Veromanduis
Aurei carpit liquoris, & ſaporis muſtei,
Queis petat picas loquaces, futileſque pſittacos,
Queis ſupercili ſupini corda fermento tument.
Nunc Lycéi Lulliani circulos in circulis
Arte ſubtili volutat, circinat triangulos,
Rite combinationes literarum colligit,
Et cate vocabulorum barbarorum interpolans
Mira monſtrat, mundiore veſte nævos obtegit.
Nunc laborat univerſi ſcire mundi machinam
Et Dei formata quondam dextera miracula;
Spiritus quid ſit caduco ſeparatus corpore,
Quidque homo ſit, cur creatus, quotque conſtet partibus;
Quæ feræ ſylvis; pecuſve paſcuis inambulet,
Quæque pennarum volatu præpete ales aëra,
Quique pinnarum natatu piſcis æquor permeet;
Quas ſinu patente tellus bruta gignat arbores,
Herbulaſque dædaléa fulgurantes iride;
Quæ metalla eviſceratis deliteſcant fertilis
Montibus Peruviæ, quas margaritas alveo
Indus eructet profundo, lucidaſve gemmulas.
Nunc pares, nunc impareſque calculos Logiſtices
Supputat, tortoſque griphos dividens, multiplicans,
Subtrahens, addenſque ſolvit, & latentes temporum

Scru-

Scrupulos enodat; Æris detrahit caliginem,
Et jubet conſtantiore luſtra talo currere.
Nunc cylindros anguloſque, nunc globos & circulos;
Et ſoli ſalique tractus diſſitos delineat.
Nunc poli ruſpatur orbes, & nivoſas Plejadas,
Et labores & meatus lampadis Phœbeïæ,
Et viciſſitudines, quas ſphæra lunæ parturit,
Linguâ & aure nunc ſonores Muſices; nunc ſchemata
Optices miranda ocello curioſo examinat.
Nunc baſes Vitruvianas & columnas erigit.
Cum Renato caſtra pingit, fabricat teſtudines,
Arietes cuniculoſque; tela, geſa ſuggerit,
Atque Achillis Hectoriſque jura dat nepotibus.
Nunc penatibus redonat patriis Thucydidem;
Nunc ſtatuta Cyrus alter Atticæ Muſæ arripit.
Nunc tua, Plutarche, merce cordis ornat ſcrinium;
Nunc coarctat in minutis copioſum pellibus
Livium, nunc providentem conſulit Cornelium:
Nunc Manu pugnace Rhenum tranatans cum Cæſare
Arioviſtum laceſſit, Ambiorigem fugat,
Et cruore decolorat bellicoſo flumina.
Nunc lepore Curtiano mentis aras imbuit;
Nunc tabellarum Siſennæ naufragarum fragmina,
Laminaſve bracteatas eruit Salluſtii
E ſitu ævitatis hoſte, liberat, recolligit,
Erutaſque & liberatas in phalanges diribet.
Nunc amat ſuävitate Tullii facundiam
Marmoratam, fulmen acris nunc ſtupet Demoſthenis.
Nunc ſerente cum Catone ruſticatur ruſticus,
Et maritat amputando vitium propagines;
Mox oves macras ſaginat paſcuis Bœotiis,
Et Theocriti Menalcam, Tityrumque fiſtulâ
Accubans fagi ſub umbra provocat ſeptemplice.
Mox pediſſequus Dianæ teſqua per ſilentia
Vi canum latrante cinctus Oppiani & Gratii
Arma vibrat & ferarum luſtra luſtrat devia.

Nunc tubam late boantem Mœonii inſlat Neſtoris:
Nunc inerrat ſaltuoſis Statii receſſibus;
Theſſaliſve geſta campis machinatur prœlia.
Nunc Canopi civis audit, nunc protervæ Bilbilis;
Nunc Catullum, nunc Tibullum, nunc Propertium aſciat,
Cypridis Cupidiniſque vinnulos Triumviros,
Paſſeriſque Lesbiani pipulantes nidulos
Theſſali liquore Pindi lactat: aut threnodia
Fata lugubri dolenda plorat, atque funeris
Victimas æternitatis conſecrat larario:
Deliamve Cynthiamve penicillo vividi
Ingenî pingit, redonans Gratiarum pergulis
Et capillos, & genarum, luminumque fulgura,
Et manus albore Cygni provocantes plumulam;
Mox cato ſororiantum collium tubercula
(Mome rides? Mome carpis, & labores ludicros
Viperino dente rodis? Pura puris omnia,)
Peplo honeſtatis revelat, provideque obnubilat.
Nunc olorem Mantuanum populi ſub tegmine
Ad Padi fugacis nudas æmulatur; Appuli
Nunc cygni laborioſum ſuavè motat barbitum.
Nunc Bathyllum cantilena Tela ſufflaminat,
Pindarive dithyrambos rore Dirces irrigat.
Nunc cothurni ſyrmatiſque granditatem ruminat,
Æſchyloque, Euripidique, Corduæque ſubvenit.
Nunc pedes Thraſonis Afro ſocculo ſtatuminat,
Et Chremeta tuſſientem & litigantem Demeam,
Pamphiloſque Pamphilaſque ducit in proſcenium;
Nunc & orcheſtram jocoſi Sarſinatis ventilat,
Et machæra fulminante glorioſum militem
Cingit, Euclionis aulam defodit, nutu Iovis
Alcumenam, Amphitruonem, Soſiamque decipit.
Nunc toga decentiore veſtiens Podalyrium.
Auſonem vorace blatta vinculiſque liberat:
In theatro Celſiore *collocat ſuperſtitem,*
Et monetam adulterinam curioſa indagine

Dexteræ

Dexteræ Clementioris *ſacrat undis Tartari.*
Nunc alit gyratque tygres & triumphantem eſſedo
Indiæ oſtentat Lyæum, penduloſque pampinos.
Nunc per ærumnas trecentas Appulejus Lucium
Ducit ac reducit audax cantibus Mileſiis,
Plumbeum pecuſque mutat artifex in aureum.
Arte nunc ſeſe figuras vertit in mirabiles
Protëus Pelignus omnes, inſciumque Actæonem
Cornuum ramis ſtupendis armat, & molaribus
Lælapis ſævi propinat, mox lupi Lycaonem
Induit villis cruentum, mox Arachne araneæ
Dat manus textricis, alas Tereo, aures quercubus.
Nunc oleto ex Enniano nobile aurum colligit,
Vniones & ſmaragdos & jubar ſapphirinum;
Mente mundus, falce cenſor, & vaſer puriſſimam
Arbiter Petronianam fœditatem temperat,
Et reformat fellis amnes in fluores melleos,
Roſcidis faviſque farcit myſtica alvearia.
Nunc recentes, quos dedere ſecla noſtra literis
Soſpitatores ſepultis, atque Atlantes bajulos
Heinſios, Burdenioſque, Lipſios, Caſaubonos,
Voſſios, Salmaſioſque, compariſque commatis:
Haud viros ſubſellii imi, nec minorum gentium
Conſulit mutos Coloſſos, ac eis ſe mancipat
Quid loquor? quod longiore tædiorum macero
Ambitu lectoris aures? terra, cœlumque audiant:
Quisquis his & quisquis illis, à tenellis unguibus,
Artibus, ſcientiiſque liberalioribus
Applicat ſe mente tota, fervidiſque viribus,
Atque nocturnus labores & diurnus imbibit:
Hic cluit mortalitatis hujus exlex; ocior
Icaro non uſitatis aſtra pennis tranſvolat,
Ac petit mundi remoti viſa paucis climata,
Qua Tagus, Tigris, Garumna, Nilus, Iſter, Albula
Large inundant, & feraci rura limo ſtercorant.
Huic amœnum cana bruma gaudiis pleniſſimis

Aſſluens ver fundit olim, paſcitur favoniis
Sortis albæ, & aurei imbris gutta larga depluit,
Ac beatitatis aura ſempiterna recreat,
Et laris tholos coronat invidenda gloria :
Bis beatus, ter beatus, millies beatus eſt.
Heus Ephebe, tiro Phœbi, quiſquis alta pectore.
Et nihil mortale ſpiras ; quique aves relinquere
Neſcium perire nomen poſterorum poſteris,
Et tibi creare famam literis ſuperſtitem,
Atque dictis atque factis adjuvare patriam
Conſilî tui indigentem : ſi cupis contingere
Strenuus currendo metam curſor optatiſſimam,
Et ſcopi libare laurum, & præmiis potirier
Curſitanti deſtinatis, flagitaſque cernere
Ver amicum horrente bruma ; ſi juventam marcidæ
In ſenecta purpurantem, in morte vitam, & dicier
Bis beatus, ter beatus, & beatus millies.
Numen ora ; dein labora (cuncta DI laboribus
Improbis vendunt ephebo, & impigro molimini)
Perfer æſtum, nudus alge, ſperne thyrſum Liberi,
Et duella cirnearum, fortiumque amyſtidum,
Et ſacri peti atque Zythi fœtidum connubium.
Commatis mali ſodales pelle contubernio,
Temporum fureſque vita Murciæ nepotulos.
Cypridis titillat œſtrum ? caſtitati te vove,
Craſque ama, ſi nunquam amâſti, ſique amâſti cras ama.
Vere primo, vere adulto, vere tabeſcentéque
Callidus, laborioſus, dædala, imperterritus,
Sis Vlyſſes, ſis arator, ſis apis, ſis Hercules.

INDEX IN PRIAPEIA,

Pervigilium Veneris, Floridi de Qualitate, & alia quæ acceſſere.

Numerô per ſe, textum, a, b, columnam (1, 2) Commentarii deſignante.

ABire in ſemen. 59.
Abſtinere malas rapinas. 74.
Acer fames, *pro* acris. 72. a.
Acontii & Cydippes fabula. 19. b.
Ad citharam canere. 52. a. partem venire. 43.
Adferre manus non modeſtas, *pro* furari. 18.
Adducta manu tympana pulſa. 26.
Adſtare *pro* ſtare. 46.
Adverbia in, e, &, o, ancipitia. 15.
Adulta ubera lacte. 71.
Ægrè temperare ſibi, *pro* difficulter. 27.
Æqualis, *pro*, par & æqualis annis. 14.
Æquoreus deus, Neptunus. 11.
Ære diruti. 124. a.
Æſtas ſiticuloſa. 47.
Agere rimas. 47.
Agere ſub laboribus lucem. 47.
Agnus ex ovilibus. 71.
Albicare, *pro* album & canum eſſe. 58.
Albius Tibullus ad Priapum. 63. 69.
Alciatus in emendando infelix. 38. a.
Ales deus, Mercurius. 12.
Ales ſacra, *id eſt*, aquila. 7.
Aliter, *pro* alia de cauſa. 28.
Alternis inire. 42.
Altilis, *pro* pingui. 29.
Amant nos dii. 98. b.
Amica bidens. 67.
Amori duplicem arcum tribuebant. 83. b.
Ambire in horto, *pro*, continere. 41.
Amplius, *pro* poſthac 54.
Amyclas perdidit ſilentium. 87. b.
Amygdalum flore purpurea fulgens. 51.
Anguis. 68. a.
Annuere. 34. a.
Apertus *pro* nudo. 12. 17, 34. 42.
Aquoſus anſer, qui aqua gaudet. 46.
Arma, *pro* inſtrumentis. 26. b.
Armenios quondam proſtituiſſe filias. 35. a.
Arrectus *pro* tento, & attento. 53. a.
Arrigere. 68.
Aſſerere, *pro* inſerere. 40. b.
Aſſis facere. 11.
Atalanta & Hippomanes. 19.
Atque *pro* ſicut. 30.
Auctor quis de Qualitate vitæ. 87, b. 88. Pervigilii Veneris. 75, *ſeqq.*
Auctumnus *pro* anno. 46.
Averti à re turpi. 49.
Augere, *pro* augeri. 100. b.
Aureus puer, pulcer. 68.

B.

BAcchica mala. 56. b.
Bacchus quare διθύραμβος dictus. 42. b. Thyaneus. 120. a.
Balbus & blæſus idem. 11. a.
Barba tegit obſeſſas genas. 7.
Barbatus, *id eſt*, vir. 16. 57.
Bene natæ uvæ. 35.
Beneficium ſerere. 7. a.
Bidens amica. 67.
Bis, *breve* (carm. 35). 31.
Blæſus quis. 11. a.
Bracca *vel* bracha. 37. b.
Brachium valens. 72.
Buxo pallidior. 29.

C.

CAdere. 35.
Cædere. 16. a. 25.
Cænis. 139. Cæneus. *ib.* a.
C. Antonii Cos. epiſtola de morbo Cleopatræ. 153.
C. Valerii Catulli Priapeja. 70, uſque 74.
Canis hæc de maſculo. 54. can. ſævus (*Sciopp. L.* fœdus). 66.
Capillus, *pro* quovis pilo. 37.
Capulum. 25.
Carere pulchra forma. 34.
Caries. 45. Carioſus. *ib.* b.
Carpere, verbum hortorum. 23. 28. 45.
Carpere hortum, *pro* fruges horti inſolens. 27. a.
Caſſus, *pro* vano, inani. 102.

Catalecta vet. Poëtarum. 75.
Cavere malo & malum. 43. b.
Cera facilis. 35. b. cera novâ pallidior. 29. 40.
Ceres coronari ſolita. 43.
Cevêre. 21. a.
Chorus Pieridum. 6.
Ciccum non interduim. 119. a.
Cinædi 24. molles. 37.
Cingere *pro* coronare. 35. 40.
Circare, circator, circitor. 20. a.
Circulatrix. 20.
Circus. 26. in eo meretrices. *ib.* a.
Cithara tenſa. 10. 51.
Citharœdi infibulabantur. 60. a.
Cleopatræ Reginæ tentigo. 153. 157.
Clunis, in ſingulari. 20. clunes movere, *ib.* b.
Cœlites ſeveri, *id eſt*, dii. 17.
Colei. 17. 25. 27.
Coleata cuſpis. 17. a.
Comere, *pro* ornare. 4. a.
Commiſſus, *id eſt*, cuſtodiæ alicujus traditus. 18. 55.
Committere gladio prælia. 22. a.
Comoſus qui comam paſcit. 31.
Compar alicui, *id eſt*, ſimilis. 34.
Concubitu rem divinam facturi abſtinebant. 17. a.
Condere, & recondere. 10.
Conducere parvo pretiô. 31.
Confectus, *pro* defeſſo. 25.
Conformatus, *pro* fabricatus. 73.
Contus. 74.
Convolare, *pro* venire. 42.
Cor, *pro* prudentia & recta ratione. 6. corde humano, *id eſt* prudenter. *ib.* b.
Corneum os. 65. cornea labra, *pro* roſtro. 66. a.
Cornipes capella. 74.
Cornu laternæ. 30. corneæ laternæ. *ib.* b.
Cornix *pro* vetula. 45. cornix anus. 46.
Corona roſacea. 80. a. coronam dare in crines, i. e. coronare. 43.
Corvus, ſiticuloſus. 47. ſenex. 65.
Craſſa Minervâ, craſſo filô. 7.
Criſſare alicui. 21.
Crotalum quid. 26. b.
Cruentus *pro* rubro. 32. mora cruenta. *ib.* a.
Cryſtallus *pro* glacie. 47.
Culpam pœnâ luere. 49.
Culpam expiare jactura natis. 59.
Culus. 14. 45.
Cumque, παρέλκ. 15. 19. b. 53. a.
Cupido. 84. a. Caunius, cum face pictus. 12. b.
Curam loci habere, *pro* cuſtodire. 24.
Curatum dare medico. 33.
Curſus. 102.
Cuſtos *pro* cane. 54.

D.

Dare. 6. 40. vulnus alicui. 14. coronam in crines. 43. ictum. *ſicut* dare verberationem. 102. b. malum, *pro* nocere alicui, 46. oſculum. 24. 36. dare verbum ſacrorum, *pro* ſacrificare. 54.
De *pro* ex. 4. b. de tribus unus. 15.
Decens *pro* pulchro, apto. Decere, aptum eſſe & bene convenire alicui, ut veſtes. 32.
Deducere verſus. 8. a.
Defectus, *pro* carente, deſtituto. 23.
Deficere, *pro* viribûs minui. 25. b.
Delicata capella. 71.
Delibare. 98.
Deliciæ populi. 26.
Deligare comas. 65.
Delphi, orbis umbilicus. 57.
Deſertus, *pro* defixus, infixus. 7. a.
Deſtitutor. 66.
Dicere, *pro* mandare. 9. dicta *pro* mandatis. *ib.* a.
Dione mater Veneris. 78. b. 79.
Digitus, medius cur infamis dictus. 44. b. *idem* impudicus: digitum impudicum oſtendere, *i.* irridere. *ib.*
Dii legitimi. 33.
Diſpares congreſſus movere, claudicare. 32.
Diverti in ſacellum, *pro* ingredi. 17.
Dolare, *pro* necare, nocere. 48.
Dolavit me lignum (Sciopp.). 13. & (63. c.). 48.
Dominus mundi Iupiter. 11.
Donum dat tabellas. 8.
Door boort. 36. a.
Dotem corpore quærere apud quos in uſu fuerit. 35. a.

E.

Ea re, *id eſt*, ideo. 17.
Edere opus ad aliquid, *pro* imitari. 8.
Effeminatus, *pro* impudicato. 45.

Effut.

Effut. *ab* effundendo. 16. a.
Elephantis. 8.
Epigrammata varia (Auguſti Cæſaris. In C. Cæſarem. alia) 89, uſque 96. 104. uſque 118.
Epyllia, edyllia. 131. a.
Equus Hectoreus. 25.
Erigone: Icarii filia, ſidus. 47.
Eruca herba. 41. 38.b. Priapo dicata. *ib.* a.
Eruditus. 35. vocabulum nequam. *ib.* b.
Etquando. Etquis *quid differt ab* ecquis. 20. a.
Eugium. 18. b.
Exactum & perfectum. 13. b.
Excavari. 40.
Excubet nervus. 63. b.
Exire, *pro* creſcere. 46. 52.
Expiare culpam quo. 59.
Exſcreare dentem, Plaut. Amphit. 15.

F.

FAllens. *pro* aſtuto, doloſo. 52.
Falx incurva. 14.
Fames acer, *pro* acris. 72. a.
Faſcinum. 27. 61. 64.
Fatigare. 25.
Fauni, calvi, rubri, manum, pro umbraculo prætendunt. 32. a.
Fecit, *pro* creavit. 79. b.
Femur lubricum. 67.
Fervens ferrum. 37. a.
Feſcennini verſus. 131. a.
Fibulam imponere. 59. laxare. 60. a.
Ficoſiſſimus. 35.
Ficus pro fructu ſecundæ & quartæ. 53. b, 54.
Figere ſedem. 47.
Figura, *pro* pictura. 47.
Filo craſſo, ſeu ſoloci. 8. a.
Fiſſiculare. 29.
Flos purpureus. 41. aureus. 52.
Fluctuare, *pro* movere. fluctuatim ire. 21.
Fodere. 43.
Fontem monſtrabat Priapus, Mercurius, *&c.* 28. a.
Formæ hypotypoſis. 115, *ſeqq.* formam alicujus trahere, *eſt* ſimilem eſſe. 32.
Formus. formucapes. 37.
Fornix, meretricium. 18. a.
Fortè, *pro* indiligenter. 48. b.
Fortis, an *pro* valente, & robuſto. 8. c. 12. a.
Foſſæ. 38. 61. 68
Fovere manu. 67.
Frequentare Deum, *pro* colere. 58.
Fricabit tibi latus aper. 66.
Frui. 40.
Fruſtra, *pro* gratis. 7.
Fur improbus. 42. 63.
Furtum alicui facere, moliri. 23. 31.
Fuſcina, Neptuni telum. 11. 21.

G.

GAllus idem eſt, quod caſtratus. 44.
Ganymedes. 7. b.
Gelu. 67.
Glutinum. 100.
Graculus raptor. 46. impiger. 65.
Gradu infirmo venire. 15.
Grandia mala. 55.
Grave putare, *eſt* gravari. 17.
Gravis ære. 71.
Greſſus diſpares, *eſt* claudicare. 32.

H.

HAc re, *pro* ideo. 17.
Haruga, *id eſt*, hoſtia. 30. a. Haruſpex. 30.
Haſta. 36.
Hecale, anus. 15. a.
Hercules quomodo pingebatur. 22. a.
Hermulæ cum virgis in compitis ponebantur. 28.
Heſterna die, luce, *id eſt*, heri. 11. c.
Hippolytus. 120. Virbius. *ib.* a.
Honor *pro* ſacrificio. 74.
Hortus. 9. Cupidinis. 101. locus non virgineus. 5. b, 6.
Hyacinthus. 137.

I.

ICtus. 102. b.
Immanis ſtomachus, *pro* ira. 58.
Imminutio. 128.
Imponere fibulam. 59.
Improbus *pro* fure. 42. 63. *pro* impudico. 27.
Impudicum digitum oſtendere. 44.
Impudicus, *pro* impudicato, ſtuprato. 46.
In tunica eſſe, *id eſt*, veſtitum eſſe. 11. b.
Incitare. 38. 68.
Inchoatus *pro* imperfecto, rudi. 13. b.
Incomptum carmen. 3.
Indicativus *pro* ſubjunctivo apud bonos auctores frequens. 54. a.
Inempta poma. 23. inemptæ dapes. *ib.* b.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Inequitatio. 25. b.
Inſirmus gradus. 15.
Inforare.: 58. b.
Ingenuus. 99. b, 100.
Inire, exire. 42.
Iocus Philippi R. Maced. 8. a.
Inſerere quid? 40. b.
Inſtiti, *pro* conatus ſum. 50. b.
Inſtrumentum, inſtructus, ornatus. 26. b.
Inſulſus. 13.
Intimare amplexus. 101.
Intra viſcera. 25. 49.
Invida barba. 7.
Inultus auferas hoc ſemel. 68.
Iocoſa puella. 67. Venus. 68.
Ire, *pro* accedere . . . *pro* abire. 46.
Irrumare. 23. b. 31. 39. 45.
Ithyphallus. V. Priapus.

L.

LAbda. 161. a.
Laborioſè ſcripſi. 5.
Labor. 47.
Laborioſus, *pro* laborante. 47.
Labella roſea. 99.
Labra mordere, amantium. 99. a.
Labra cornea, *pro* roſtro. 66. a.
Labyrinthus. 141. b.
Lactuca ſeſſilis. 41.
Lacus vinarii. 43. b.
Lampades Veterum. 139. b.
Languidum reddere. 38.
Laſcivire. 38.
Larvialis. 30.
Laternæ cornu. 30.
Laterum uſus. 26. a. 68.
Latex, *pro* quovis humore. 122. b.
Latinè loqui. 7. b, 8.
Latmia ſaxa. 142.
Latrones. 42. b.
Laxare fibulam. 60. a.
Laxus. 20. 29. 37.
Lege gravi piâque noxiam luere. 67.
Legere vinum, uvas, poma. 40. 50.
Legitimi dii qui dicantur. 33.
Lentitudo. 68.
Lesbiari. 16. a.
Libare flores. 99. a. lepôrem. *ib.* verſus. 38.
Libello dîgnus. 5. Libellus *pro* librario *ſeu* officina libraria. *ib*, a.
Libenter videre. 11. cœnare, *&c.* *ib.* a.
Libido plena, *pro* ardentiſſima. 31.
Libidinoſus, qui libidinem excitat. 38.
Libidine excubare. 68. b.
Licet. 67. licebit. 28, *bis*. 68. 9.
Litare (Sciopp.) *pro* ſacrificare, Latinum non eſt. 54. b.
Liturarii mei. 129.
Livia Vlyſſes ſtolatus dictus à Caligula. 15. b.
Locus. 7.
Lucem, *id eſt*, diem ſub laboribus agere. 47.
Luculentus. 34.
Ludere: ludens feci. 4.
Luere noxiam gravi piaque lege. 67.
Lumen, *id eſt*, oculus. 102.
Luſus: per luſum & jocum dicere. 36.
Lumbi. 21.
Lux maligna. 137.
Luxurius poëta quando vixerit. 88. b.
Λύτρον quomodo Latinè reddiderit Ennius. 50. a.

M.

MAculantia verba, *id eſt*, ſordida. 100. b.
Malum: mala. 55. b, 56.
Malus: malæ manus, *id eſt*, furtificæ. 71.
Mandatus locus, *id eſt*, fidei creditus. 24. 42.
Manet me pœna, & manet mihi. 16. b.
Manipli. 38.
Mantes, à manto. 37. b, 38.
Manubiæ deorum (Sciopp.) quod quiſque manu gerit. 11, 12. 21, 22.
Manus ad aſtra tollere geſtus precantis. 15.
Manum continere ab re. 42.
M. Curius. 130. a.
Maſtuprari. Maſtuprator. 21. a. 31. a.
Mavors. 12.
Mauritaniæ puellæ criſpæ. 37. a.
Mauro non candidior, *id eſt*, niger. 37.
Me. παρέλκον. 33. a.
Membrum, *pro* obſcœna parte. 4. 25. 53.
Membroſus. 4.
Memor tabella. 33.
Romuli. 67.
Mens eſt memor, *id eſt*, recordor. 39.
Mens eſt in. 53. a.
Mentula, & talia V. Priapeja.

Mere-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Meretrices in fornice proſtabant. 18. a.
Metum præbere. 44.
Μηνίσκοι ſtatuarum. 65. b.
Minerva craſſâ fieri, unde dicatur. 8. a.
Mirmillo. 123.
Miſcere pocula. 7.
Modeſtæ manus. 18.
Modicus, *pro* parvo. 43.
Mola fuſa. 54.
Moliri furtum. 31.
Mollior anſeris medullâ. 48. omnibus cinadîs. 37.
Mora cruenta. 32. a.
Moly. 52.
Morari: non moror, nihil moror. 98. morari ventrem lubricum, *pro* adſtringere. 40. b.
Morbus Cleopatræ Reginæ. 153. 157. curatio. 156. 160, 61.
Mordere labella. 99. a.
Mortales, *id eſt*, homines. 58.
Motare, *pro* movere. 21.
Mulieris ratio. 159, 60.
Multari patria, *eſt* in exilium mitti. 44
Mutare, *pro* mutari. 100. b.
Muto, nom. v. Priapeja.
Myrtus Veneri ſacrata. 137. a.

N.

NArciſſus. 137.
Natæ bene uvæ. 35.
Nates movere. 20. b. 26.
Natura, *pro* pudendis. 101. a. 34.
Nauci. 118.
Naufragii evitato periculô votum ſolventes. 33.
Nauſicaa. 19.
Nequicquam, *id eſt*, fruſtra. 23.
Nervus. 48. 62. 68.
Nocte ſilente. 63.
Non moror. elegans phraſis. 98.
Non eſt quod, *&c.* 17.
Non nimium, *id eſt*, planè non. *Iron.* 5. 39.
Non virgineus locus, hortus. 5.
Nota virilis. 49.
Notæ *pro* vocabulis, notare *pro* nominare, vocare. 50. b.
Notare, *pro* inſcribere. 6.
Notus inter aliquos, *pro* notus aliquibus. 34.
Nox tacet. 63.
Noxiam lues gravi piâque lege. 67.
Nux avellana. 40. b. 41.
Nympharum genera. 85. a.

O.

OBlitus, *id eſt*, cœno plenus. *Scioppius. Nam is legit*, aut tibi Lutoſa. ſus fricabit oblitum latus. 66.
Obſertus fortaſſis. 7. a.
Obſerere beneficium. 7. a.
Obſeſſæ genæ. 7.
Obſtruere viam. 59.
Oculi ultimi in homine formantur, & ei rei ratio dicta. 102.
Officium in re divina. 63.
Offuciæ. 89. a.
Olim de futuro. 7.
Olli, *pro* illi. 98.
Opus edere ad aliquid, *id eſt*, imitari. 8.
Orbem vere natum quidam exiſtimant. 78. a.
Oſcilla, oſficla, oſſicula. 121. a.
Oſcula dare alicui. 24. 36. delibare purpurea. 98.

P.

PAciſcor. 63.
Pædicare. 7. 10. 27. 31. 34. 49. b.
Pædicones. 51.
Paluſtris villula. 73.
Pampino virente, *id eſt*, auctumno. 71.
Panes calvi, rubri, manum fronti prætendentes. 32. a.
Pangere, *pro* defigere in loco aliquo. 101.
Paratus, pro eo cui vena tenditur. 38.
Parecbaſis. 128.
Parens, *pro* matre. 14.
Pares *pro* ſociis, æqualibus. 40.
Pars. 4. 27. 39.
Partes, *pro* proſectis vel proſiciis. 54.
Parthenias. 3. a. Virgil. 133.
Paſiphaæ fabula. 96.
Paſſerum ſalacitas. 25. b.
Paſſu impigro venire. 60.
Patens, laxus. 42.
Pathicus, & --ca. 24. 35. 39. 75.
Patria multari, in exilium mitti. 44.
Pauper & paupera femina. 72. b.
Peccatur mihi litera, *id eſt*, ego pecco in litera. 10.
Pectoroſus Mars. 32.
Peculiatus. 43.
Pedalis, *id eſt*, pedem longus. 14. 27.
Pelethronium, opp. 51.
Pellere pudorem. 17.

Pellere tympana. 26.
Penſilia. 43.
Peplum. 81.
Peragere virum. 31. a, b.
Per caniculam, *id eſt*, diebus canicularibus. 47.
Pereąm jurandi. 27.
Perdices ſe invicem abutuntur. 27.a.
Pervigilia. 48. 77.
Peſtis horrida. 70.
Phalli ex var. materia. 64. b, 65.
Phidiaca manu. 13.
Philænis. 48.
PhilippiRegis Macedonum jocus.8.a.
Philoſophus omnis dives. 71. b.
Picta corolla. 71.
Pieridum chorus. 6.
Pingere malum, *pro* inſcribere in malo. 19.
Placet; *pro* Itane. 64. ſi placet hoc. 39.
Plena libido, *pro* ardentiſſima. 31.
Podex. 59.
Pœna culpam luere. 49.
Polire, vox ſtatuariorum. Politus. 13.
Polluctum Herculis. 98.
Ponere Deo, *pro* dedicare. 22. 26. 34. 71. ponere pudorem. 27.
Porrò Quirites! 25.
Porta. 42.
Potiri, in amoribus. 122.
Præbere alicui juſtum metum. 44.
Præcidere. 16. a. 18. *pro* reſecare, demetere. 25.
Prægravat me ſenectus. 46.
Prætendere veſtem. 4. 12.
Praxiteles ſculptor. 13.
Prendere. 10. prenſus. *ib.* & 14. 31.
Prenſari. 14.
Pretio conducere parvo. 31.
Priapus qualis exactè deſcribitur. 65.a. qua parte ſui coronari ſolitus? 35. 40. ejus ſacellum in horto mæcenatis. 3. b.
Priapeja poëmatia unde, & argumentum. 3. a. b.
Priapeja: carm. 55.p.44.a. dein, c.70. p.54. c.46.p.38.c.69.p.51. c.25. p. 25. c.12. p.16. c.57. p.45.c.58. p.45. c. 63. p.48. c.69. p.53. c.36. p. 33. c. 22. p. 23. c.73. p.55. c.52. p. 43, & *ib.* b.
Primitus, *vel* primitu, *id eſt*, primum. 73.
Prior, *id eſt*, melior. 37.
Pro, præpoſitio anceps eſt. 15. a.
Procris. 139. a.
Prodere indicio ſuô. 22.
Prœtides. 96. b, 97.
Proficit aliquid pœna. 27.
Propter, *id eſt*, prope. 24.
Profecta *vel* proficia quid. 54. b.
Proterva manus, *id eſt*, furtifica. 28. 45.
Provenſe Roozen. 83.
Proverbialia: Iacturâ natis expiare culpam. 59. Imponere, laxare fibulam alicui. *ib.* Ipſa olera olla legit. 59. b. Μηλοϐολεῖν. 56. a. Vt luſu citharœdus abſtinerem. 59.
Prurire. 25. Pruriginis arma. 26. Pruriginoſa. 48.
Pubes. 25.
Pudenda pueris è collo ſuſpenſa. 55.a.
Pudicus, duo ſignificat. 28. b.
Pudorem pellere. 17. ponere. 27.
Puella jocoſa. 67. Suburrana. 34.
Puer *pro* filia. puera. 72. a. puer aureus. 68. tener. 67.
Pulchrè, *pro* dapſiliter, opiparè, copiosè. 43.
Pulverat veſtibulum. 100. b.
Purè habere. 17. a.
Puta. poſteriore brevi. 33. b.
Pygæ, pygiaca ſacra. 21. a.
Pygmæo brevior gruem timenti. 37.
Pyramis, *pro* eo quo viri ſumus. 48.

Q.

QVà *pro* ubi Latinè quoque dicitur. 28.
Quamlibet valens, *id eſt*, robuſtiſſimus. 25.
Quantacumq; *aliàs* quantaquanta. 10.
Queri cum aliquo, *pro*, expoſtulare. 46
Quicquid id eſt. 6.
Quicumque, *pro*, qui, quinam. 53. 19. b.
Quiris, civis. 86. b.
Quòd *pro* quamvis. 9. 45. 58.

Q.

RAdix de qua flos aureus exit. 52.
Ramis arborum carmina inſcripta. 47.
Rarum nemus. 69.
RE præpoſitio anceps eſt. 15. a.
Recondere obſcœnum. 10.
Recludi, *pro* excludi. 10. b.
Repedare. 102.
Remotus locus. 18.

Retia-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Retiarius. 123. b.
Rigere cryſtallô, *pro*, congelatum eſſe. 47. rigere, *pro* tendere. 54.
Rigidus deus, *id eſt*, Priapus. 8.
Robur clavæ, ſaxi, ferri, *pro* clava, ſaxo, *&c.* 12.
Romuli ſenis memor. 67.
Roris guttæ lacrymæ. 81. a.
Roſa. 80. a. quando calathus. *ib.* b. ex cruore Veneris orta. 82. a. ex Adonis ſauguine. *ib.* Roſarum elegans epigramma. 80. b.
Rudis, verbum ſtatuariorum. 13.
Rugat pallium, *pro* rugoſum eſt. 109. b.
Rumpere latus in Venere. 68.
Rumpi, *pro* arrigi. 23. 25. 31.
Rure, *pro* ruri. 86. b.

S.

S *pro* R, *pro* T, ut Valeſius *pro* Valerius. Teſta nitet galea. *pro* terſa. Ennius. tentus, & tenſus pro eo qui tentigine adficitur. Sic inſcitiâ librariorum irrepſiſſe *obſeſſas* pro *obſertas.* (Sciopp. in Indice) 7. a.
Sacra viâ poma, pira & ſimilia venibant. 23. a.
Sacra non faciebant, qui concubuerant. 17. a.
Sacrum carmen. 52.
Sacrum fit deo. 31.
Sacrare *pro* dedicare. 36. 57.
Salamis. 138. a.
Salax aſellus. 43. eruca. 41. deus, Priapus, 31. 17. dominus. 45. ſalaciores vernis paſſeribûs. 25.
Salſa res, *pro* ridicula. 13. a. 14.
Salvum facere, *pro* ſanare. 33.
Sanctus, Priapus. 35. 63.
Sappho maſcula. 140.
Satyri rubri, calvi, manum prætendentes fronti. 32. a.
Scaturire quid. 38. b.
Scindere. 41. 59.
Scopas. 10.
Sceptrum, *pro* parte verenda. 24.
Seculorum turbas, *pro* ſenectute. 45.
Sedem figere. 47.
Seminale membrum. 25.
Seminoſus, qui ſemine abundat. 41.
Senectus me prægravat. 46.
Senſus *pro* ratione, prudentia. 6.
Seorſum habere manus, *pro* abſtinere. 72.
Septum, *pro* horto. 41.
Serus, *pro* ſene. 14.
Si, *pro* An. 8.
Si placet hoc. 39.
Sigillaria. 118.
Signata virgo. 28. b.
Signum *pro* ſtatua. 13. b.
Silvani rubri, calvi, manum fronti prætendunt. 32. a.
Simpliciter dicere. 7. 34.
Simul, *pro* ſimulac. 68. bis.
Sin, *pro* ſin minus, ſi non. 29.
Sine arte, *id eſt*, diligenter. 48. 65. 72. ſine fine. 25. ſine fraude, *id eſt*, profectó. 10. ſine veſte eſſe, *id eſt*, nudum. 11.
Sinuare. 100.
Sinus tepens. 64. tepidus. 12. ſinu abditus. 64. ſinu pleno ferre poma. 19.
Sirius, ſtella. 47. a.
Siticuloſus corvus, ſiticuloſa æſtas. 47.
Situs araneoſus. 67. ſitu ſqualidus. 66. a, b. ſitu ſenili perire. 59.
Smerdaleos. 51.
Sole fervido, *id eſt*, æſtate. 71.
Solox (craſſum) filum. 8. a.
Sorbus, ſorbum (*Sciopp.*). 40.
Sorſum, *pro* ſeorſum. 72. a.
Spado. 18.
Specum triplex compleas. 68.
Spurca nox. 17. a.
Squalidus ſitu. 66. a, b.
Stator quis. 22.
Stipendium procedit. 124.
Stola rufa matronarum. 15. a.
Stomachus immanis *pro* ira. 58.
Sub laboribus diem agere. 47.
Sub Iove, *id eſt*, ſub dio. 17. ſub Iove eſſe, *pro*, in ejus manu & poteſtate. 21.
Subare quid? 100.
Subductum ſupercilium. 39.
Subinde uſum vocabuli exempla docent. 11. 54. 59.
Subire. 31. ſubit mihi ſuavitas fici, *id eſt*, delector. 53.
Suburrana puella, meretrix. 40.
Suffragari, *pro* adſentiri. 22.
Sulcus. 101.
Supercilium, ſubductum. 39. ponere. 3.
Surripere de de digitis, furari. 44.
Sus lutoſa. (*Sciopp. nam is legit ut in* oblitus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

oblitus *dictum*) 66.
Suſcitare libidinem (*Vide &* Incitare). 100. ſuſcitare, *pro* ſuſcitari.*ib*.b.
Suſtinet *pro* audet, in animum inducit. 38.
Sutilis, *pro* connexo, conjugato. 22.

T.

TEt S. commutantur, ut dictum in S.
Tabella votiva qualis. 33. a.
Tabellæ *pro* picturis. 8.
Tænarus. 51. b.
Taliacumque, *pro* talia. 19.
Tectorium quid? 39. b.
Telethuſa. 34.
Temperare ſibi, *pro* abſtinere. 27.
Tendere, obſcœnum. 10. a.
Tener vaccula. 71.
Tenere verbum nuptum. 10. a.
Tenſus. V. lit. S.
Tentus. 57. 61. 62. tenta turba. 27. tenſior. 10. 51.
Tentigine rumpi. 23. 25.
Terribilis. 22. 45.
Tertus *pro* terſus. V. S.
Teſticulari. 18. b.
Teſtis, *pro* ſpectatore. 5. a. 18. a.
Thyrſus. 101. in Orgiis quid? 12.b.
Tollere, *pro* furari. 41.
Tormentum, funis tenſus, à torquendo. 10. a.
Tractare, *pro* contrectare. 61.
Trahere formam alicujus, *id eſt*, ſimilem eſſe. 32. trahere noctem, *pro* conſumere. 47.
Trajici contô. 14.
Triplex compleas ſpecum, *id eſt*, ter. 68.
Tuor, *pro* tueor. 70.
Turba ſeculorum, *pro* numero annorum ſenectute. 45.
Tuſcus haruſpex. 29.30.
Tuſſis ex Venere. 26. a.
Tutela, *pro* tutore. 32. 55.
Tutela, *pro* eo qui eſt ſub tutela. 58.

V.

VAga pellis. 67.
Valere, *pro* robuſtum eſſe. Valens. valentior. 12.25, bis. 53. 72.
Vappa, *pro* homine nequam & nihili. 17.
Vaſa. vaſatus. 52. b, 53.
Vbera adulta lacte. 71.
Venerei pallidi, macilenti. 25.
Vena. 31.
Venire impigro paſſu. 60.
Ventrem lubricum morari, *pro* alvum conſtringere. 40.
Venus noctuvigila. 78. a. ex mari concepta. 79. a. favet furtis. 78. b. adſidentes gratias habet. 85. a. de Leucade ſe præcipitat. 140. a.
Venus quieta, *id eſt*, non robuſta. 64.
Verendæ partes. 44. a. 38. b.
Vereri, *pro* verecundari. 33.
Vernacula poma. 22.
Vernus paſſer. 25. vern. tempus. *ib*.a, & 77.
Verpa. 31.
Verſare, *pro* movere. 67.
Via ſacra. 22. b.
Vertibularum. 90.
Videri facit altiles, terribilem. 29.45.
Villicus. 62.
Vimen. 73.
Vir, *id eſt*, maritus, abſolutum, *pro* relato. 53. b.
Viriliter. 64.
Virilis nota. 49.
Virere fronde. 24.
Virente pampino, *id eſt*, auctumnô. 71.
Vis ignis, vis flammea. 12. b.
Viſcera. 25. 29. 49.
Vocandi caſus, *pro* nominativo. 64.b.
Voti ſolutio. 33.
Vſque particulæ uſus. 23. b. 24. uſque donec. 68.
Vſtulare. 37. 46.
Vt, *pro* ſimulac, poſtquam. 24. 48. ut, *pro* utinam. 37. ut, *pro* quamvis. 41.
Vtcumque, *pro* ubicumque. 19. b.
Vvæ paſſæ. 29.
Vulnera dare. 14.

Z.

ZOilus: Zoili plures. 134. a, 35.
Zoilus inter Sanctos. 134. b.

Legenda pro excuſis.

pag. ℣.
75. 4. Priapejis.
56. 16. a. μηλοβολεῖν, id eſt.
109. 10. *ſordent*.

F I N I S.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Petronii fragmenta.

Aumariũ dicitur locus secretus publicus, sicut in theatris aut circo. Vide et Petronius Arbiter ait: in Aumariũ memet ipsũ conjeci. Fulg. in voce Aum. vide eund. in voc. Manubiæ. Allucinare.

obscoeno odore perfere vias. ita in ranis servus ἀχροφόρος.
οτι [illegible]εζυτιω. ut sic deponeret.
In illa carmine. en etiam mea regna petent. ad Homerum
Il. γ. εδδεισεν δ' υπενερθεν αναξ ανδρων αγαμεμνων ετ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
348 B 20